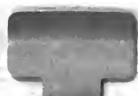
16

Tacito

R. P. FR. LVDOVICI
A CRVCE
LVSITANI,

ORDINIS MINORVM STRICTIORIS
Obseruantiæ, Prouinciæ Neapolitanæ Ministri,
& Præsidis S. Pœnitentiariæ Lateranensis,

DISPVTATIONES MORALES IN TRES BVLLAS
APOSTOLICAS; CRVCIATÆ, DEFVNCTORVM,
& COMPOSITIONIS.

In quibus potiores Doctrinæ Moralis difficultates de Sacramentis, Priuilegiis, Censuris, Regularibus, Confessariis, Votis, Simonia, Indulgentiis, Sacrificio Missæ, & Restitutione resoluuntur.

Adiecta Appendice de Opinionum electione.

LVGDVNI;
SVMPTIBVS NEMESII TRICHET.

M. D. C. XXXIV.

Eminent^mo. Principi Francisco Card.

BARBERINO, SANCTISSIMI D. VRBANI VIII. EX FRATRE NEPOTI, ET ORDINIS MINORVM

Regularis obseruantiæ optimo Protectori,

Æ. F.

PPLAVDENTE vniuerso fratrum Sodalitio, & collætantibus singulis ad certum suæ felicitatis auspicium in commisso V. Eminentiæ Religionis nostræ patrocinio constitutum, atque hinc sibi augurantibus maiora virtutis, & honoris incrementa, lætatus sum his, quæ dicta sunt mihi, & gratias reddidi bonorum omnium authori; qui suo in terris Vicario hunc cogitatum infudit, per quem & nostro cōsulatur nomini, & collabescens restituatur disciplina. Extenuato spiritu languebat corpus immensum, & magnitudine laborabat sua, ea per aliquot annos destitutum protectione, quam Sacer Institutor & implorari voluit, & necessariam iudicauit. Belli furor, & contagionis lues vbique nuper debacchantes, illa per singulas prouincias inuexerunt mala, easque strages exercuerunt, vt domicilia absque habitatoribus, &

templa abſque cultoribus ſqualleant, extinctis virtutum Magiſtris pietas frigeſcat, deficientibus doctoribus literaria pereant exercitia, & quod demum conſectaneum erat, apud exteros minuatur fama, atque in domeſticis paulatim deficiat regularis vitæ inſtitutum. His malis medendis opportunè adueniſti adiutor in tribulationibus, quæ inuenerunt nos nimis, qui tua authoritate abuſus propellas, pietate vulnera delinias, manſuetudine languentes in ſpem meliorem erigas, & inuicta patientia quotidianas fratrũ perferas moleſtias. Fulcrum hoc, & ſacrum ſuſtentaculum ſeruauit Deus Religioni Franciſcanæ æqua prorſus retributione: vt ſicut labanti Eccleſiæ Lateranenſi Franciſcus humeros ſuppoſuit, ita eiuſdem ædificio inclinanti Franciſcus alter potenti virtute ferat ſubſidium. Felix rerum, & temporis coniunctio, vt Vrbani Pontificis in rem Franciſcanam propenſio, idoneum habeat nepotem, quem noſtris miſeriis ſubleuandis præficiat, & deſtinati Protectoris pietas eum ſortita ſit patruũ, qui authoritatem omnem impertiat. Aliarum Religionum patrocinia S. R. E. Cardinalibus pius Pontifex diſtribuit, ſed Franciſcanæ illi commiſit, cui vicariam tribuit poteſtatem, & Pontificij curas voluit eſſe communes. Non aliter mihi viſus eſt Nicolaus III. egiſſe cum Minorum inſtituto, quando protectionem apud ſe diu retentam in Cardinalem Matthæum Rubeum Vrſinum ex fratre nepotem tranſtulerat, dicens: *Ordinem hunc tuæ commendamus tutelæ, damuſque tibi arrham vitæ æternæ per tot proborum virorum ſuffragia;*

gia; *tradimus tibi omnium quæ habemus, potißimum cordis nostri delicias, pupillam oculorum nostrorum.* Quàm impense Sanctissimus D. Vrbanus hanc amauerit sodalitatem, vel inde dignoscitur, quod alteri à se tot annis commendare noluerit, nec demum alij tradiderit, quam ei quem præ omnibus dilexit. Beneficij huius amplitudinem sodales omnes agnoscunt, quid rependant nõ habent. Adeo angusta est potentia nostra, siue potius tanta est impotentia nostra, vt cum multa ac varia ab vtriusque affectu nobis obtigerint munera, *vnum hoc* (vt cum magni Basilij fratre loquar) *ad retributionem eorum, quæ accepimus, habeamus*; *vt per gratiarum actionem liberalißimos benefactores remuneremur.* Æternas, maximas, quas debemus pro beneficij mensura, non quas possumus pro nostra tenuitate, vellemus reddere; humanitas tua nouo hoc afficiat munere, vt quod imbecillitas nostra non potest, ardor gratiarum suppleat affectus. Superest, vt ego à multis annis T.E. obseruantissimus huius protectionis fruar beneficio, & peculiare nunc implorem patrocinium. Absolui sub tuo auspicio, tua beneficentia, tuis auxiliis, in tua domo, nobili nuper memoria translati in Occidentem Imperij à te illustrata, Commentarios in Bullam Cruciatæ: Hos velim tuo patrocinio defendi, tuo nomine illustrari. Non reluctantes mitto, sed sponte ad te currentes dimitto, vt duplici fungantur officio; meæ scilicet in te sint indices obseruantiæ, & quem ab authore non habent, à tua authoritate splendorem obtineant. Vale.

Niss. lib. de orat. post princip.

EX LIBRO DE SCRIPTORIBVS ordinis Minorum R. P. Fr. Lucæ Vvaddingi, eiusdem ord. Chronologi.

RATER LVDOVICVS A CRVCE Lusitanus, vrbe Brigantina, honestis parentibus ortus, in Bæticam traiiciens, Minorum subiit institutum in prouincia S. Gabrielis. Complutum amandatus vt studeret, optimæ indolis specimen exhibuit, eamque assecutus est inter consodales opinionem, vt dignus videretur, qui Romam mitteretur, curaturus ordinis negotia penes Procuratorem generalem. Hoc officio aliquot annis laudabiliter functus, transiuit in Apuliam allectus precibus Patrum prouinciæ S. Nicolai, apud quos remansit, donec à Clemente VIII. vocatus ad aliorum mores reformandos, institutus est prouinciæ Terræ laboris in Campania felici Minister. Post hæc præfectus nobilissimo, & numerosissimo Parthenoni Clarissarum Corporis Christi vrbis Neapolitanæ, deinde translatus Romam, vt præesset sacræ Pœnitentiariæ Lateranensi sub Gregorio XV. creatus est Vicarius generalis strictioris obseruantiæ in Italia. Sublato tamen sub Vrbano VIII. hoc regendi genere, quod minus vniuerso sodalitio expediret, rediit ad pristinam præfecturam Pœnitentiariæ: dehinc secundò adscitus ad regimen prouinciæ Neapolitanæ retento priori officio, ad comitia generalia sui ordinis Toleti celebranda proficiscens obiit in itinere Cæsaraugustæ in conuentu à IESV nuncupato, 7. Idus Maij anno 1633. ætatis LXVII. à cœnobitis solennibus exequiis, & oratione funebri cohonestatus. Vir fuit religiosissimæ vitæ, perpetui, & constantis in se rigoris, assiduus in studiis, vbi per tot occupationes, quibus implicabatur, licebat.

Claruit sub Clemen. VIII. Leone XI. Paulo V. Greg. XV. Vrbano VIII. Summis Pontificibus, imperantibus Rodulpho, Matthia, & Ferdinando Austriacis.

Scripsit in Bullas Cruciatæ, Compositionis, & Defunctorum Commentariorum tomum vnum.

In Bullam Cœnæ Domini alterum. Vtriusque editionem nos curamus.

Tractatum de piis legatis relictis fratribus Minorum, in quo probat licere hæc admittere iuxta cautiones à S. Bonauentura præscriptas in regulam Minorum, dummodo fratrum nimia solicitudo, aut cæcus amor habendi aliquos abusus in his non introducat.

Dubia aliquot moralia, quibus in Pœnitentiaria Lateranen. doctè respondit.

APPROBA

APPROBATIONES THEOLOGORVM.

NOs infrascripti Collegij Sancti Isidori Vrbis, strictioris obseruantiæ Sancti Francisci Prouinciæ Hiberniæ, sacræ Theologiæ Lectores ex commissione Reuerendissimi P. Fr. Antonij à Galbiato Commissarij Generalis Cismontanæ familiæ: vidimus,& legimus explicationem in *Bullam Cruciata*, Reuerendissimi P. Fr. LVDOVICI A CRVCE, Præsidis Pœnitentiariæ Apostolicæ Lateranensis Basilicæ, in qua in vniuersum resoluit quidquid circa prædictam Bullam in genere, aut specie, quoad statum, personas, casus, & circumstantias moueri possit, reuocans vnumquodque ad suam classem, & principia: per dubia, & quæstiones apposité discussas, & decisas magna claritate, & felici methodo, qua abundantiam breuitati conciliat, & solidis fundamentis dubium à certo, probabile ab apparenti discernit, & in varietate opinionum quid speculatiuè cum fundamento teneri, quid vero in praxi tutius consulendo conscientiis sequendum sit, docet. Sicut & modum, quo Canones Ecclesiæ, Decreta Pontificum, ac placita tam vtriusque Iuris, quam Doctorum praxi deseruiant, accommodarique possint. Censemus ergo opus non solum doctum esse, pium, ac catholicum, sed magno labore, & ingenio elaboratum, ac necessarium ad peruiam, & solidam resolutionem multorum, quæ non solum sub præsenti materia comprehenduntur, sed etiam ad potiores doctrinæ moralis difficultates de Sacramentis, Priuilegiis, Censuris, Regularibus, Confessariis, Votis, Simonia, Indulgentiis, Sacrificio Missæ, restitutione spectant. Dignum proinde iudicamus, quod in lucem ad instructionem aliorum, & profectum edatur. In cuius rei fidem his subscribimus, duodecimo Kal. Maij, anno 1632.

Fr. MARTINVS ANGELVS *Valesius S. Theologiæ Lector, & Guard. S. Isidor.*

Fr. LVCAS VVADDINGVS *S. Theolog. Lector, & S. Roman. Inquisit. Qualificator.*

Fr. ANTONIVS HIQVÆVS *sacræ Theologiæ Lector.*

Fr. FRANCISCVS A S. MARIA *sacræ Theologiæ Lector.*

Fr. IOANNES A S. FRANCISCO *Lector sacræ Theologiæ.*

Librum

Librum cui inſcriptio eſt, *Diſputationes Morales in tres Bullas Apoſtolicas, Cruciatæ, Defunctorum,& Compoſitionis,&c.* perlegi, nihilque in eo fidei Catholicæ contrarium reperi. Ita teſtor ego infraſcriptus in ſacra Theologiæ facultate Pariſ. Magiſter. Lugd.21. Apr.anno 1634.

FR. CL. COCHET *Ord. Præd.*

Viſis à nobis præfatorum Reuerendiſſ. Patrum & Doctorum approbationibus, & præſertim Reuerendi Patris & Fratris Nicolai Riccardij S.Pal. Apoſt. Magiſtri conſenſu, hoc Opus, cui inſcriptio eſt, *Diſputationes Morales in tres Bullas Apoſtolicas Cruciatæ,Defunctorum,& Compoſitionis,authore Reuerend. P. Fr. Ludouico à Cruce, Sacræ Pœnitentiariæ Lateranenſis Præſidente*, ſub prælum mitti, & in lucem edi vltrò facimus facultatem. Lugduni 12.Kal.Maij 1634.

DE VILLE *Vicar. Gen. ſubſtitutus.*

CVm opus à Reuerendiſſimo P. FR. LVDOVICO A CRVCE, olim Vicario Generali Reformatorum,nunc autem Sacræ Pœnitentiariæ Lateranenſis Præſidente,eruditè confectum,cuius titulus eſt : *Expoſitio Bullæ Cruciatæ, & Defunctorum, ac Compoſitionis*,de noſtro mandato reuiſum, & iam approbatum fuerit: harum ſerie facultatem concedimus, vt, ſeruatis ſeruandis, in lucem edi, & typis mandari poſſit. Datum Romæ in noſtro Aracælitano Conuentu die 20. Aprilis anno 1632.

FR. ANTONIVS A GALBIATO
Commiſſ. General.

X Commissione Reuerendissimi P. Fr. Nicolai Riccardij Magistri sacri Palatij Apostolici vidi hunc librum, qui inscribitur: Expositio Bullæ Cruciatæ Authore Reuerendissimo P. Fr. Ludouico à Cruce sacræ Pœnitentiariæ Lateranensis Præsidente, in quo, omnes, quotquot circa eam Bullam excitari possunt, difficultates, doctè, & subtiliter examinantur, &, vt decet Authorem prudentem, & religiosum, secundùm tutiora, & magis recepta moralis Theologiæ, & sacrorum Canonum principia, soluuntur. Ideo dignum censeo, quod imprimatur. Datum Romæ in Monasterio sanctæ Crucis in Hierusalem Ordinis Cisterciensis die 17. Aprilis 1632.

Don HILARION RONCATVS Abbas sanctæ Crucis in Hierusalem, & sacrarum Congregationum S. Officij, & sacrorum Rituum Consultor.

IMPRIMATVR.

Fr. NICOLAVS RICCARDIVS S. Pal. Apost. Magister.

b PIVS

PIVS EPISCOPVS
SERVVS SERVORVM DEI.
AD FVTVRAM REI memoriam.

Vm antea Respublica Christiana nefariis impiorum hæreticorum aduersus proprios Principes coniurationibus diu vexata, in extremum discrimen adducta esse videbatur, tum posteaquam ad illa vetera mala peccatis nostris id facientibus, nouum hoc ab immanissimo Turcarum tyranno, magno belli apparatu exitium populo Christiano moliente periculum accessit, eò iam redacta est, vt nisi illius misericordia affuerit, qui mari, ac ventis imperat, non longe ab interitu abesse videatur. Quocirca nos iam inde ab initio primis Turcici tumultus nunciis acceptis, ad lacrymas, & preces conuerti, omnes Christi fideles vtriusque sexus litteris nostris Apostolicis in forma Iubilæi editis ad implorandum diuinum auxilium aduersus communes omnium Christianorum hostes excitauimus. Deinde, quod vnum ex rebus humanis eiusmodi periculis remedium à cæteris Pontificibus Romanis prædecessoribus nostris, & quæri, & adhiberi solitum esse cognoueramus, in eam curam, & cogitationem sedulo incubuimus, vt omnes nos quidem Reges, & Principes Christianorum; præcipue autem charissimum in Christo filium nostrum Philippum Hispaniarum Regem Catholicum, & dilectum filium nobilem virum Aloysium Venetiarum Ducem, Senatúmque Venetum ad ineundum nobiscum contra sæuissimam Turcarum gentem fœdus hortaremur; cuius quidem ineundi fœderis consilium, cum vterque probauisset, & certis quibusdam conditionibus inter nos, Sedémque Apostolicam, atque inter eos fœdus statutum esset, vna illa cura & cogitatio animum nostrum sollicitum habebat, quibus facultatibus, quibúsve prouenientibus, tot, tantique sumptus ad comparandum, alendúmque Christianorum aduersus Turcas exercitum necessarij

necessarij suppeditari possent: Occurrunt enim animo nostro æraria Christianorum Principum exhausta, Prouinciæ, ac Regna variis hæreticorum, & infidelium bellis afflicta, agri vastati sic, vt omnes Principes vectigalibus imminutis, magna rei pecuniariæ inopia laborantes, vix impendenti tanti belli periculo, vllum subsidium afferre posse videantur. In primis autem eiusdem Regis Hispaniarum, cuius vires in propugnando Turcarum bello præcipue necessariæ sunt; ærarij angustiæ, oculis nostris sese offerunt, qui primò hæreticorum in Flandria, proximè verò Maurorum in Hispania coniurationibus, atque armis vexatus, maximas impensas facere coactus est, præter eas, quas mittendis in Galliam, & in Germaniam contra Vgonottos, & Turcas auxiliis, & in Melitæ insulæ defensione antea fecerat: quæ quidem Christianorum Principum virium imbecillitas, cum illa ipsa, quæ ab initio proposuimus pericula maiora reddat, apparet res Christianorum ad eam necessitatem redactas esse, vt quod vnusquisque proximo suo, in necessitate constituto auxilium præstare teneretur; hoc idem omnes Christi fideles, nedum orationibus, eleemosynis, & ieiuniis diuinum auxilium implorantes, sed propriis corporibus, ac bonis, tali tamque præsenti necessitati subuenientes Reipublicæ Christianæ præstari debeatur. Quam quidem ad rem omnes, & singulos Christianos per viscera misericordiæ Dei nostri, eo, quo maiore possumus animi nostri studio, hortamur, monemus, & per viscera misericordiæ Domini nostri IESV Christi rogamus. Vt autem id ipsum eo libentius, alacriúsque faciat, quo se magis specialibus fauoribus, & gratiis à nobis, atque hac sancta Sede Apostolica nouerint esse prosequendos: de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum eius Apostolorum Petri, & Pauli authoritate nobis diuinitus data confisi, ipsi Philippo Regi huic operi incumbenti; præterea omnibus, & singulis Christi fidelibus in Hispaniarum Regnis, & illis adiacentibus. Nec non Sardiniæ insulis consistentibus, & ad illa declinantibus, qui intra biennium à die publicationis harum litterarum in singulis locis, in quibus publicabuntur computandum, fidei Catholicæ zelo permoti ad exercitum prædicti Regis in executionem fœderis prædicti contra Turcas comparatum, vel in illos pugnaturi, aut aliud genus seruitij gratis facturi suis sumptibus accesserint, & ibidem vsque in finem expeditionis illius anni, quoad dictum exercitum, accesserint, permanserint, plenariam omnium peccatorum suorum, si de illis corde contriti, & ore confessi fuerint, aut non valentes confiteri, id corde desiderauerint; indulgentiam, & remissionem, quæ proficiscentibus ad recuperationem terræ sanctæ; quæque in anno Iubilæi

concedi consueuit, concedimus, & elargimur. Declarantes eandem indulgentiam assequi etiam illos, qui ante finem expeditionis, aut in itinere ad exercitum euntes, aut in eodem exercitu obierint, necnon etiam illos, quos propter infirmitatem, siue aliam superuenientem veram necessitatem inde recedere oportuerit. Rursum eos, qui alios suis impensis illuc, vt supra, miserint; modo mittentes, si fuerit S.R.E. Cardinalis, Primas, Patriarcha, Archiepiscopus, aut Episcopus, Regis filius, Princeps, Dux, Marchio, aut Comes, saltim mittat tot homines vsque ad decem inclusiue, quot commode mittere poterit, nec mittat pauciores quatuor, si plures mittere non poterit. Alius vero cuiuscumque conditionis, siue laicus, siue clericus sæcularis vnum hominem mittat, nisi fortè huius posterioris classis homines tenues habeant facultates, hoc enim in casu eos volumus hac indulgentia etiam potiri; si duo, vel tres, aut etiam quatuor simul, prout singulorum facultates commode patientur: stipēdium vni in hac expeditione seruienti persoluent; ad eandem quoque rationem singula singulis debite referendo hanc Indulgentiam animabus existentibus in Purgatorio, quæ per charitatem Christi vnitæ ab hac vita decesserunt, pro quibus in huiusmodi subsidium proficisci, vel milites mitti contigerit ad relaxationem pœnarum, quibus secundùm Diuinam iustitiam sunt expositæ, per modum suffragij prodesse concedimus. *Capitula Ecclesiarum*, Monasteria, & loca etiam regularium, & mendicantium, & tam fœminàrum, quam masculorum, si pro decem personis eorundem Capitulorum, & locorum vnum, nec pauciores suis impensis mittant. Itaque fiat, præcedente deliberatione, capitulariter, seu conuentualiter facta, eandem consequantur indulgentiam, quam pariter volumus assequi eos omnes, qui mittentur, si pauperes fuerint, ac clericos sæculares, necnon & regulares; qui habita licentia ab Ordinariis, & Superioribus debite referendo verbum Dei, ibidem prædicauerint, Confessiones audierint, seu Missas celebrauerint, vel alia Ecclesiastiça, & pia ministeria exercuerint, id enim eis in exercitu citra irregularitatis incursum licere declaramus. Beneficia quoque Ecclesiastica, tam sæcularia, quam regularia obtinentes, qui in hac expeditione dicto huic operi vacabunt per idoneos Vicarios eorum beneficiis, iuxta singulorum obligationem deseruire posse concedimus. Nolumus tamen hac gratia gaudere possessiores beneficiorum curam animarum habentium; quos non nisi mediante speciali nostra licentia volumus illuc posse proficisci. Milites in bello occupatos à ieiuniis, quibus, aut voto, aut alias essent obligati excusamus, & in die festo belli negotiis vacare posse declaramus. Insuper quoque tam prædi-

ctis

ctis omnibus, quàm illis, qui nec in hanc expeditionem ibunt, nec alios, vt prædictum est, mittent, si infra biennium prædictum ex bonis sibi à Deo collatis in hāc causam liberaliter pro Religionis defensione contulerint, *dummodo tamen infra positum summarium receperint, & penes se habeant*, quod ideo per eos recipi, & haberi præcipimus, ne circa per præsentes concessas gratias, & indulta errare possint, néve alij illa sibi vsurpent, & vnusquisque docere possit, qua facultate eisdem gratiis vtatur; concedimus, vt dicto biennio durante, *liberè possint in priuato oratorio ad Diuinum cultum dumtaxat deputato ab ordinario designando*, & visitan. etiam in locis interdicto quauis etiam Apostolica authoritate suppositis; dummodo ipsi causam huiusmodi interdicto non dederint, vel per eos non steterit, quin interdictum huiusmodi amoueatur, ac qui facultatem ad id ab infrascriptis Episcopo, & Commissario habuerint, etiam per horam antequam illucescat dies, & per similem horam post meridiem in sua, ac familiarium, & domesticorum, & consanguineorum suorum præsentia Missas, & alia Diuina per se ipsos, si Presbyteri fuerint, celebrare, vel per alium, seu alios celebrari facere, & tempore interdicti huiusmodi Diuinis interesse. Necnon Eucharistiam, & alia Ecclesiastica sacramēta, præterquam in die Paschatis recipere, & eorū decedentium corpora, etiam cum moderata funerali pompa Ecclesiasticæ sepulturæ tradi possint. Eos tamen qui præmisso oratorio ad præmissa vti voluerint, quoties id fecerint, ad aliquas preces, prout cuiusque eorum deuotio dictauerit, Deo pro conseruatione vnionis Principum Christianorum contra infideles, eorumque contra eosdem infideles victoria fundendas omnino teneri volumus. Præterea, vt dicto biennio durante, *Carnibus de consilio vtriusque medici* temporibus ieiuniorum, tam quadragesimalium, quam quorumlibet aliorum totius anni vesci, ac pro eorum libito ouis, & lacticiniis. Ita quod, qui carnes non comederint, seruata in cæteris ieiunij Ecclesiastici forma, dicto ieiunio satisfecisse censeantur, Apostolica authoritate concedimus, & dispensamus, sub hac tamen gratia, & concessione vltimo dicta, eo quòd ecclesiastici sæcularibus abstinentiores esse debeant, minime comprehendi volumus Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, Episcopos, neque alios inferiores Prælatos, neque quaslibet personas regulares, ac ex sæcularibus eas, quæ in Presbyteratus ordine constitutæ sint, quoad quadragesimalia ieiunia; illis autem exceptis, omnes prædictos, præterquam insularum prædictarum incolas, etiam ouis, & lacticiniis vesci posse, vt supra concedimus. Neque volumus etiam quemcunque Ecclesiasticum, vel sæcularem, qui eam gratiam fuerit assecutus, ea posse vti

extra ipsa Hispaniarum Regna. Singulos præterea ordinarios Episcopos, & Archiepiscopos dictorum Regnorum, & Insularum prædictarum enixè rogamus, eisque in virtute sanctæ obedientiæ præcipimus, vt omnes pœnas pecuniarias etiam loco corporalium, durante ipso biennio imponendas, seu exigendas huic tam pio operi omnino velint applicare. Imò illas omnes, de quarum tamen quantitate assertioni ordinariorum, quorũ conscientias oneramus, standum esse decernimus, thesauro eiusdem expeditionis: Nos etiam ex nunc, prout ex tunc applicamus, & appropriamus, sicut etiam eorum, qui aliquid patrauerint in huius expeditionis præiudicium, vel ad eam euntium pœnas similiter applicamus, & appropriamus. Qui verò ex dictis non euntibus, neque mittentibus, sed tantum erogantibus vltra prædictam erogationem, etiam aliquibus anni diebus nõ alicui ieiunio suppositis ad implorandum Diuinum auxilium pro Christianorũ Principum vnione contra infideles, & victoria contra eosdem infideles ieiuniũ voluntarium; vel si ieiunare legitime impediti fuerint, aliud opus pium arbitrio eorum Confessoris, vel Parochi assumpserint, & simul preces ad Deum pro vnione, & victoria prædictis fuderint, toties quoties id fecerint, dicto biennio durante, 15. annos, & totidem quadragenas de iniunctis eis pœnitentiis, & quomodolibet debitis misericorditer in Domino relaxamus. Et amplius omnium precum, eleemosynarum, peregrinationum, & Hierosolymitan. cæterorúmque bonorum operum, quæ fiunt in vniuersali militanti Ecclesia, & in singulis eius membris participes esse volumus. Et si vltra voluntaria ieiunia, vel pia opera prædicta; & preces prædictas etiam deuotè visitauerint in loco, vbi eos morari contigerit, singulis quadregesimalibus, & aliis anni temporibus, & diebus stationum almæ Vrbis, & extra illius muros, quinque Ecclesias, siue altaria, seu si ibi tot Ecclesiæ, seu altaria non fuerint; quinquies vnum, vel vnam; altare, seu Ecclesiam; precésque ad Deum similiter pro vnione, & victoria prædictis deuotè fuderint, omnes, & singulas indulgentias tam per se, quàm per modum suffragij pro personis, quæ in Christi charitate decesserint, pro quibus visitauerint, consequantur, quas consequi possent, si iisdem temporibus, & diebus, singulas Ecclesias dictæ Vrbis, & extra illius muros huiusmodi; pro eisdem stationibus, & indulgentiis consequendis deputatas personaliter visitarent; & vt purius preces Deo fundere, & eo efficacius Diuinum auxilium implorare possint, quo peccatorũ vinculis absoluti in his litteris cõtenta adimpleuerint, vt iidem omnes, ac eorum singuli, dicto biennio durante; *quemcunque Presbyterum sæcularem, vel cuiusuis etiam Mendicantium Ordinum regularem,*

regularem, ex ijs, qui ab ordinario, & quoad regulares semel tantum approbati fuerint, in Confessorem eligere,& ab eo quorumcunque peccatorum, ac censurarum, eorum videlicet, & earum, quæ Sedi Apostolicæ etiam in Bulla solita publicari in die Cœnæ Domini continentur plenariam indulgentiam, & remissionem semel in vita, & semel in mortis articulo, aliorum verò Sedi Apostolicæ non reseruatorum, aut non reseruatarum, toties quoties confitebuntur absolutionem, & remissionem, mediante salutari pœnitentia, secundùm culparum exigentiam obtinere,modo etiam in casibus, in quibus necessaria erit per ipsos,vel dato impedimento per hæredes,aut alios satisfactio fiat. *Declarantes fructus beneficiorum*, qui ad ratam omissionis horarum Canonicarum illicitè percipiuntur, & retinentur, debere ab his, qui absolutionem assequi voluerint pro vna Ecclesiis, vel aliis locis Ecclesiasticis integraliter, quarum, & quorum ratione horas prædictas recitare tenentur, & pro altera medietatibus in subuentione huius negotij dare, & illis vota omnia, *vltramarino, castitatis, & Religionis dumtaxat exceptis*, in aliquod subsidium huius expeditionis per eundem Confessorem commutari. Volumus etiam eos, si dicto biennio durante contingat ob repentinam mortem, vel Confessorum absentiam sine confessione decedere, modo contriti decesserint: & prius statuto tempore confessi fuerint, nec huius nostræ concessionis fiducia negligentiores fuerint, plenariam, vt supra remissionem consequi, eorumque corpora, nisi forte vinculo excommunicationis innodati decesserint, nō obstante etiam interdicto prædicto, vt præfertur, Ecclesiasticæ tradi possint sepulturæ: *Et quoniam hac in re fidelibus indigemus Ministris*, de probitate, & solertia Veneralib. fratris nostri Bernardini Fresneda Episcopi Conchen.plurimū in Domino confidentes, eum Commissarium, receptorémque in toto isto negotio constituimus, eique, vt super ordinariorum huiusmodi pœnis inquirere,& contra eos,qui in præiudicium huius expeditionis, aut ad eam euntium aliquid patrauerint procedere, & super illicitè habitis, ac super medietate legatorum omnium, quæ propter malè ablata facta sint, si legatarij per annum in exactione negligentes fuerint, ac illis etiam, quæ facta erunt, & quæ dicto biennio fient; si legatarij adhibita per Commissarium diligentia, inueniri non poterat; nec non etiam male ablatis, & per vsurariam prauitatem, aut aliter male acquisitis, dummodo in omnibus præmissis casibus,præterquam dictæ annalis negligentiæ, personæ,quibus restitutio,seu solutio facienda est, facta diligenti perquisitione per Episcopum, & Commissarium prædictum nón reperiantur componere, &

ita

ita debitores liberari, *& super irregularitate* per eos, qui etiam quibuſuis Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris & pœnis ligati, Miſſas, & alia diuina officia, non tamen in contemptum clauium celebrarunt, ſeu alias ſe immiſcuerunt, vel alias quomodolibet, præterquam ratione homicidij voluntarij, aut ſimoniæ, vel apoſtaſiæ à fide, aut hæreſis, vel malæ promotionis cōtracta, quodque in per eos, non tamen male ſuſceptis ordinibus, etiam per eos obtenta beneficia Eccleſiaſtica, & ex eis perceptos fructus retinere, valeant diſpenſare, *omnemque inhabilitatis, & infamiæ maculam* exinde prouenientem abolere, & ſuper his componere, ac nullis datis litteris, ſeu per Confeſſorem laceratis, cum iis, qui primo, & ſecundo affinitatis, ex fornicatione contracta gradibus coniuncti matrimonium contraxerunt; dummodo ſi poſt Concilium Tridentinum illius formam ſeruauerint, ac impedimenta huiuſmodi penitus occulta ſint, & alter contrahentium tempore contracti matrimonij, impedimenti ignarus extiterit, vt altero, ita vt præfertur impedimentum ignorante, de nullitate prioris conſenſus prius certificati, taciteque ſi videbitur, ad euitanda ſcandala cauſa nullitatis, matrimonium inter ſe etiam ſecrete de nouo contrahere poſſint in foro conſcientiæ dumtaxat, ſi ad euitanda grauia ſcandala diſpenſandum iudicauerit, diſpenſare, prolemque ſuſceptam, & ſuſcipiendam exinde legitimam decernere: Nec non etiam in ſuperuenienti ſimili affinitatis impedimento ſimiliter diſpenſare, vt debitum petere poſſint; perſonis quoque nobilibus; ac quæ iuxta ipſius Epiſcopi, & Commiſſarij arbitrium qualificatæ fuerint, vt Miſſas per horam ante lucem, & poſt meridiem audire valeant, indulgere. Ac inſuper omnes ſimiles, aut diſſimiles indulgentias, aut facultates à nobis, & dicta Sede, vel eius authoritate, quibuſuis Eccleſiis, Monaſteriis, hoſpitalibus; piis locis, vniuerſitatibus; Confraternitatibus, & ſingularibus perſonis in Regnis prædictis etiam in fauorem Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, & alterius ſimilis Cruciatæ, ſi quæ in Hiſpaniarum Regnis prædictis receptæ adhuc durent conceſſas huiuſmodi, etiamſi clauſulas aliquas contra ſuſpenſionem facientes, continerent, ita vt interim, quæ iam publicatæ fuerint etiam communiter, vel diuiſim vlli hominum nullatenus ſuffragari, nec ſub pecuniariis, ac inuocationis brachij ſæcularis, pœnis publicari, aut prædicari, vel quæuis alia ſuffragia poſtulari poſſint ſuſpendere; Commiſſarios ad ſingulas Prouincias per ordinarios locorum, quorum conſcientias oneramus, præuia matura deliberatione approbandos cum ſimili, vel limitata facultate; ac etiam pro collectione pecuniarum eligere, necnon notarios, quorum opera vtendum erit, ab ordinariis tamen locorum, in quibus illi deputandi

putandi sunt, similiter approbandos deputare, ac Tabelliones, & quemlibet alium ad exhibitionem quarumcunque scripturarum, vel instrumentorum huic negotio pertinentium cogere, & denique inhibendi, quibus inhibendum erit. Nec possit Commissarius coram alio, quam nobis, aut possint ab eo deputandi coram alio, quam ipso Commissario pro re ad hoc munus pertinenti quandiu istis negotiis vacauerint, in iudicium trahi. Possint tamen à locorum Ordinariis, quibus suberunt, si ibi deliquerint, coërceri, & puniri. Prædicatio autem harum litterarum, non nisi per probos, & idoneos Prædicatores, quorumuis etiam Mendicantium Ordinum regularis obseruantiæ professores, ex his, qui à locorum Ordinariis approbati fuerint; per eundem tamen Commissarium à Prouincialibus singulorum dictorum Ordinum petendos, & recipiendos, quorum Prouincialium conscientiam oneramus, eisque in virtute sanctæ obedientiæ iniungimus, vt Prædicatores, vt præfertur, integros, & idoneos, integris moribus, & vita assignent, & omnino assignare debeant, iisque, & in eiusdem obedientiæ virtute iniungant, vt nihil aliud tanquam à nobis concessum populo proponant, nisi quod in præsentibus litteris continetur, vel in locis pauperibus per quotas alimenta constitui prohibemus, etsi in loco, in quo erit facienda publicatio, fuerit interdictum per octo dies ante, & post, possit illud suspendi. Possintque etiã habentes scripturas ad aliquod ex prædictis pertinentes, per Commissariũ, vel ipsos deputatos, etiã in subsidiũ per censuras, & pœnas Ecclesiasticas ad eorum exhibitionem compelli. Possint pariter cogi omnes, vt reddant rationem earum rerum, quæ in singulis Diœcesibus fidei eorum committentur, & quidquid à sponte dantibus fuerit in singulis Diœcesibus receptum, Commissario, aut ab eo deputãdis integre, statimque consignari faciant: ita verò auditores ad prædicta per Prædicatores hortari duntaxat permittimus, vt clare intelligant, nos neminem ad aliquid cogere, sed tantummodo eorum deuotionem ad id excitare, rogare, hortarique. Volumus etiam moneri omnes; quibus contigerit habere pecunias, aut bona in hoc opus destinata, seu instrumenta, vel scripturas cõtinentes aliquid huic negotio principaliter, vel secũdario attinens, vt debeant quidquid habuerint, statim cum poterunt, vel habere copiam Commissarij, aut ab eo deputati, omnia ipsi Commissario, seu ab eo deputato propalare, sub eisdem pœnis pecuniariis, in subsidium, vt præfertur, Episcopos, & alios maiores Prælatos suspẽsionis à diuinis, & interdicti ad Ecclesiam ingressus, alios vero omnes excommunicationis latæ sententiæ, quam ipso iure, & facto incurrant, & à qua non nisi à Sede Apostolica absolui possint. Declarantes hos

c tales,

tales, si scienter aliquod prædictorum retinuerint, nullo modo posse harum litterarũ, & gratiæ beneficio frui. Vt autem Summarium prædictum illibatum ab omnibus conseruetur, ac in eo aliquid indecens non apponatur, illius formam præsentibus inseri voluimus, quam de Latino idiomate in Hispanum de verbo ad verbum tantum conuerti; *illúdque de eiusdem Commissarij mandato imprimi, & Commissarij prædicti sigillo munitum omnibus Christi fidelibus, qui præmissorum participes esse voluerint, consignari volumus*, quod etiam indubiam illorum, tam in iudicio, quàm extra, fidem omninò facere decernimus. Expirante autem biennio prædicto, declaramus omnes gratias, & indulta prædicta expirare, & nihil penitus virtuti harum litterarum fieri posse, sed tantum posse ad finem causas pendentes perduci. Et cùm non deceat officiales, seu Ministros officij sanctæ inquisitionis in aliis manifestam hæresim non sapientibus occupari, seu detineri, nolumus aliquem eiusdẽ sanctæ inquisitionis officialẽ, seu ministrũ posse assumi in Prædicatorem, ad præsentes nostras litteras publicãdas, neque etiã subdeputari Commissarium ad pecunias exigendas, vel alia quouismodo pro huiusmodi rebus gerendis pertractanda, quæ omnia, & singula facimus, concedimus; ac valere, & obseruari debere decernimus. Non obstantibus quibuscunque decretis, constitutionibus, statutis, consuetudinibus, Bullis, priuilegiis, litteris, indulgentiis, Bulla; *Mare Magnum* nuncupata, & ordinibus editis; aut approbatis etiam pluries, non solum ab inferioribus, sed à nobis, & à nostris prædecessoribus, cũ quibusuis clausulis, derogationibus, ac iuramentis, & ex quacunque causa, & expeditione contra Turcas, & siue per modum vniuersalis legis, siue sub alia forma, & siue in fauorẽ Ecclesiarum etiã Cathedralium, siue in fauorẽ alicuius militiæ, tam sancti Iacobi de Spatha, de Calatraua, & de Alcantara, quàm aliarum quarumlibet, & siue etiam in fauorem publicarum personarum, aut vniuersitatum emanauerint. Quoniam illis omnibus, & singulis etiam, quòd de verbo ad verbum debuissent præsentibus inseri habentes, & haberi volentes omnia pro insertis, & expressis de verbo ad verbum, ex certa scientia, motu proprio, & de nostræ potestatis plenitudine: eatenus, quatenus directè, vel indirectè præfatis in toto, aut in parte contrariantur, aut aliquod quamquam minimum, præiudicium, seu impedimentum afferant, expresse derogamus, & derogatum esse volumus, cæterísque contrariis quibuscunque. *In hac autem derogatione nostra nolumus comprehendi similes, vel dissimiles facultates concessas Mendicãtium Ordinum huiusmodi Superioribus quoad suorum Ordinum fratres, nec per illam aliquod ipsis præiudicium afferre*; quin imò illa omninò quoad suorum Ordinum fratres, vt præfertur

fertur,durare volumus. Insuper, quod aliæ litteræ à nobis sub datæ.8. Kalend.Ianuarij,Pontificatus nostri anno 3. concessæ,viribus omnino careant,nulliusque sint roboris, vel momenti,& tanquam tales minime suffragentur.

Summarium autem,quod super præsentibus fieri statuimus,tale est. Hoc est Summarium indulgentiarum, & aliarum gratiarum per S.D. N.Pium Diuina prouidentia Papam V.in eius Bulla concessarum per omnes Christi fideles, qui illis vti voluerint,recipiendum, & retinendum , ne circa sibi concessas gratias errare possint , neve alij illas sibi vsurpare , & vnusquisque qua facultate eisdem gratiis vtatur docere valeat.Quarum gratiarum publicatio non nisi,vel in locis pauperibus per Parochos , & idoneos Prædicatores regularis obseruantiæ professores ex approbatis ab Ordinariis per R.D.Episcopum Conchen̄. Cōmissarium generalem à Prouincialibus singulorum ordinum regularis obseruantiæ petendos , & recipiendos , quorum Prouincialium conscientiam idem S. D. N. onerat , eisque in virtute sanctæ obedientiæ iniungit , vt Prædicatores idoneos integris moribus, & vita assignent. Quibus etiam in virtute sanctæ obedientiæ iniungitur , vt nihil aliud, tanquam ab eodem S. D. N. concessum populo proponant, nisi quod in hoc Summario,& Bulla eiusdem S. D. N. continetur , quibus Prædicatoribus alimenta per quotas constitui prohibetur. Quibus Prædicatoribus etiam iniunctum est , vt ita hortari duntaxat auditores valeant,vt clare intelligant,neminem cogi, sed tantum eorum deuotionem excitari,& rogari.Sanctissimus in Christo Pater,& D. N. D. Pius Diuina prouidentia Papa V.pro affectu considerans ingentia pericula Reipublicæ Christianæ,iam diu tot aliis seditionibus, & tumultibus cōquassatæ à Turcis imminentia,volens illis ea,qua posset ratione,occurrere,fœdus iniit cum serenissimo Domino Philippo Hispaniarum Rege Catholico , & illustrissimo Duce , ac Senatu Veneto aduersus Turcas, cupiensque omnes Christi fideles huic sancto , & necessario operi auxilium petere, concedit omnibus in Hispaniarum Regnis, & insulis illis adiacentibus , ac etiam Sardiniæ consistentibus , & ad illa declinantibus, qui intra biennium à die publicationis in singulis locis faciendæ computando fidei catholicæ zelo moti ad exercitum prædicti serenissimi Regis Hispaniarum contra Turcas in executionem fœderis prædicti comparatum, vel cōtra illos pugnaturi,aut aliud genus seruitij gratis facturi suis sumptibus accesserint, & ibidem vsque in finem expeditionis eius anni,quo accesserint , permanserint plenariam omnium peccatorum suorum , si de illis corde contriti , & ore confessi fuerint, aut non valentes confiteri , id corde desiderauerint,

indulgentiã,& remiſſionẽ,quæ proficiſcentib. ad recuperationẽ terræ ſanctæ, quæque in anno Iubilæi concedi conſueuit. Declarat etiam, quòd eandẽ indulgentiam aſſequantur illi, qui ante finem expeditionis, aut in itinere ad exercitum euntes, aut in eodem exercitu abierint. Item qui propter infirmitatem, ſeu aliam ſuperuenientem neceſſitatem, inde receſſerint. Itẽ illi,qui alios ſuis impenſis miſerint,dummodo ſi mittens fuerit S. R. E. Cardinalis, Primas, Patriarcha, aut Epiſcopus, Regis filius, Princeps, Dux, Marchio, aut Comes, mittat quot homines vſque ad decẽ incluſiue commode poterit, nec mittat pauciores quatuor,ſi plures non poterit: Alias vero cuiuſcunque conditionis,ſiue laicus, ſiue clericus ſæcularis, niſi tenues habeant facultates; duo vel tres, aut etiam quatuor ſimul, prout ſingulorum facultates commode patientur, ſtipendium vni perſoluant. Item Capitula Eccleſiarum, Monaſteria, & loca etiam regularium, & mendicantium, & tam fæminarum, quam maſculorum, quæ pro decem perſonis eorundem Capitulorum, & locorum, præcedente Capitulari, ſeu Conuentuali deliberatione,ſi vnum miſerint. Eadem indulgentia ſuffragabitur per modum ſuffragij, etiam animabus defunctorum, pro quibus in huiuſmodi ſubſidium proficiſci, vel milites mitti contigerit; eandem indulgentiam aſſequantur etiam omnes, qui mittentur,ſi pauperes fuerint. Item Clerici ſæculares, qui ab ordinariis, & regulares,qui à ſuis Superioribus,habita licentia,verbum Dei in dicto exercitu prædicauerint, vel alia Eccleſiaſtica, & pia miniſteria exercuerint,quod eis in exercitu citra irregularitatem licere declaratur,& vt beneficiis,tam ſecularibus,quàm regularibus per idoneos Vicarios deſeruire poſſint: exceptis beneficia curam animarum habentia obtinentibus, quibus non alias ire licet, niſi ſpecialem licentiã ſuæ Sanctitatis eundi habuerint. Milites in bello occupati à ieiuniis votiuis, vel Eccleſiæ excuſentur,& in die feſto belli negotiis vacare poſſe declarantur. Concedit inſuper omnibus prædictis,necnon his, qui nec ibunt, nec mittent, ſi ex bonis ſibi à Deo collatis in hanc expeditionem liberaliter pro religionis defenſione contulerint, dicto biennio durante, *poſſint in priuato oratorio ad Diuinum cultum tantum deputato ab ordinario viſitando, & deſignando, etiam tempore interdicti*, cui ipſi cauſam non dederint, vel per ipſos non ſteterit, quominus amoueatur, & qui facultatem ad id ab infraſcriptis Epiſcopo, & Commiſſario præſentis Conceſſionis habuerint, etiam per horam antequam illuceſcat dies, & per horam poſt meridiem in ſua, ac familiarium, & domeſticorum, ac conſanguineorum ſuorum præſentia Miſſas, & alia Diuina officia per ſe, ſi Preſbyter fuerit, vel

per

per alium celebrari facere, & Eucharistiam, & alia Sacramenta, præterquam in die Paschatis recipere,& mortuorum corpora cum moderata funerali pompa sepeliri, dummodo quoties huiusmodi oratorio ad præmissa vti voluerit aliquas preces iuxta cuiusque eorum deuotionem pro conseruatione vnionis Principum Christianorum contra dictos infideles,eorúmque contra eos victoria Deo fundant. *Item; vt dicto biennio durante, intra ipsa Hispaniarum Regna*,& non extra, carnibus de consilio vtriusque Medici temporibus ieiuniorum totius anni etiam quadragesimalium vesci,ac pro eorum libito ouis, & lacticiniis. Itaque qui carnes comederint, seruata in cæteris ieiunij Ecclesiastici forma,dicto ieiunio satisfecisse censeantur: *Excipiuntur ab indulto*, vescendi ouis, & lacticiniis; quoad quadragesimalia ieiunia tantùm Patriarchæ,Archiepiscopi,Episcopi,& alij superiores, vel inferiores Prælati,& quælibet persona Regularis,& ex sæcularibus illi,qui in Presbyteratus ordine constituti sunt;nec nõ insularum prædictarum incolæ. Item,vt qui ex dictis non euntibus, neque mittentibus, sed ex eorum bonis conferentibus vltra prædictam erogationẽ diebus ieiunio alias non suppositis ad implorandum Diuinum auxilium, pro Christianorum Principum vnione, & victoria contra infideles ieiunium voluntarium assumpserint,& preces ad Deum pro vnione,& victoria prædictis fuderint,quoties id, dicto biennio durante, fecerint, 15.annos, & totidem quadragenas de iniunctis eis pœnitentiis, & quomodolibet debitis misericorditer relaxantur. Et omnium bonorum operum,quæ in vniuersali militanti Ecclesia fiunt, & in singulis eius membris participes fiunt, & si vltra voluntarium ieiunium, & preces prædictas etiam deuotè visitauerint, dicto biennio durante, singulis diebus stationum almæ Vrbis quinque Ecclesias,siue altaria, seu in illorum defectum, quinquies vnum altare, vel Ecclesiam, precésque ad Deum pro vnione; & victoria prædictis deuotè fuderint; omnes, & singulas indulgentias stationum Vrbis,tam pro se, quàm per modum suffragij pro defunctis,pro quibus visitauerint,consequantur. Item,vt omnes, & singuli prædicti purius preces ad Deum fundere,& efficacius Diuinum auxilium implorare possint:conceditur, vt possint eligere quemcunque Presbyterum sæcularem, vel Regularem ex approbatis ab Ordinario, & ab eo quorumcunque peccatorum etiam censurarum, etiam Sedi Apostolicæ, & in Bulla Cœnæ Domini reseruatorum, & reseruatarum, plenariam indulgentiam, & remissionem semel in vita, & semel in mortis articulo; aliorum verò Sedi Apostolicæ non reseruatorum,aut reseruatarum, toties, quoties confitebuntur, absolutionem,& remissionem,mediante salutari pœnitentia, secundum culpa-

rum indigentiam obtinere,dummodo,vbi necessaria erit per ipsos,vel dato impedimento per hæredes, aut alios satisfactio fiat, & pro fructibus beneficiorum propter horarum Canonicarum omissionem indebitè perceptis satisfactio facienda erit integraliter, hoc modo videlicet;pro medietate Ecclesiis, vel locis Ecclesiasticis, quorum ratione horas recitare tenẽtur, pro alia medietate in subuentionem dictæ expeditionis contra Turcas; poterit etiam idem Confessor vota quæcunque commutare in aliquod subsidium huius expeditionis; Castitatis, Religionis, & vltramarino votis duntaxat exceptis. Item, vt si dicto biennio durante, contingat eos ob repentinam mortem, vel Confessorum absentiam sine confessione decedere,modo contriti decesserint,& antea statuto tempore confessi fuerint;nec huius concessionis fiducia fuerint negligentes, plenariam, vt supra, remissionem consequantur; eorúmque corpora, nisi vinculo excommunicationis innodati decesserint,non obstante etiam interdicto prædicto, vt præfertur,Ecclesiasticæ sepulturæ tradi possint.R.D. Episcopo Conchen. qui Commissarius deputatur, datur facultas inter alia componenda super illicitè habitis,& super medietate legatorum,quæ propter male ablata facta sint, si legatarij per annum in exactione negligentes fuerint,& super illis etiam legatis,quæ facta erunt, & dicto biennio fient; si legatarij,adhibita per Commissarium diligentia, inueniri non poterunt,& super malè ablatis,& per vsurariam prauitatem,aut aliter malè acquisitis, dummodo personæ, quibus restitutio fieri debet, adhibita diligentia, non reperiantur, & ita debitores liberari. Item dispensandi, & componendi super irregularitate cum his,qui quibusuis censuris Ecclesiasticis ligati,Missas,& alia Diuina officia,non tamen in contemptum clauium celebrarunt, seu alias illis se immiscuerunt, & super alia qualibet irregularitate,præterquam ratione homicidij voluntarij, aut simoniæ, vel apostasiæ à fide,aut hæresis, vel propter malam ordinum susceptionem contractam,cum retentione beneficiorum,& fructuum ex eis perceptorum, & infamiæ, ac inhabilitatis exinde prouenientis abolitione, & executione ordinum,non male susceptorum restitutione. Item dispensandi in foro conscientiæ duntaxat, nullis datis litteris, seu per Confessorem laceratis, si ad euitanda grauia scandala dispensandum iudicauerit, cum his, qui primo, & secundo affinitatis ex fornicatione contracta gradibus coniuncti, matrimonium contraxerunt, illius formam seruauerint, & impedimenta huiusmodi penitus occulta sint, & alter contrahentium tempore contracti matrimonij,ignarus impedimenti fuerit, eo quòd de nullitate prioris consensus (tacita si videbitur, ad euitanda scandala,

ſcandala, cauſa nullitatis) prius certificati, vt matrimonium inter ſe etiam ſecrete de nouo contrahere poſſint, prolem ſuſceptam, & ſuſcipiendam legitimã decernendo. Item diſpenſandi in ſimili affinitatis impedimento ſuper debiti exactione in eodem foro conſcientiæ tantùm. Item indulgendi perſonis nobilibus, & quæ iuxta ipſius Epiſcopi, & Commiſſarij arbitrium qualificatæ fuerint, vt Miſſas per horam poſt meridiem audire, & celebrari facere valeant. Item, vt ſuſpendere poſſit, dicto biennio durante, omnes ſimiles, aut diſſimiles indulgentias, aut facultates ab eodem Sanctiſſimo Domino noſtro, & Sede Apoſtolica, vel eius authoritate, quibuſuis Eccleſiis, Monaſteriis, & in fauorem fabricæ Baſilicæ Principis Apoſtolorũ de Vrbe, Vniuerſitatibus, Hoſpitalibus, piis locis, Cõfraternitatibus, & ſingularibus perſonis in dictis Regnis conceſſas, etiamſi clauſulas contra ſuſpenſionem continerent, ita vt interim nulli ſuffragari, nec publicari poſſint, *exceptis tamen conceſsis Ordinum Mendicantium Superioribus, quoad eorum fratres*, gratias vero, & indulta quæcunque vigore cuiuſcunque Bullæ Cruciatæ nuncupatæ, in dictis Regnis conceſſas, idem Sanctiſſimus Dominus N. expreſſe reuocauit. Item, vt deputare poſſit Commiſſarios in ſingulis prouinciis per locorum ordinarios; quorum conſcientiæ onerantur, præuia matura deliberatione approbandos cum ſimili, vel limitata facultate, ac etiam pro collectione pecuniarum. Item, vt poſſit deputare Notarios neceſſarios, ab ordinariis tamen locorum, in quibus deputabuntur, modo præmiſſo approbandos. Item, vt Tabelliones, vel quoſcunque alios compellere poſſit ad exhibitionem quarumcunque ſcripturarũ, ſeu inſtrumentorum huic negotio pertinẽtium. Item inhibere, quibus inhibendũ erit; Item, vt Cõmiſſarius prædictus coram alio, quàm ſanctiſſimo Domino noſtro, nec ſubdelegandi Commiſſarij coram alio, quam ipſo Commiſſario pro re ad hoc munus pertinente, quamdiu his negotiis vacauerint, in iudicium trahi valeant, poſſint tamen à locorum ordinariis, quibus ſuberunt, ſi ibi deliquerint, coërceri, & puniri. Item, vt ſuſpendere poſſit interdictum, quod forſan eſſet in loco, in quo publicatio huius conceſſionis fiet. Item, vt à Cõmiſſariis, Notariis, & aliis rationem exigere poſſit earum rerum, quæ fidei eorum committentur, & quidquid à ſponte dantibus receptum fuerit, eidem Commiſſario aſſignent. Item, vt monere poſſit habentes pecunias, aut bona in hoc opus deſtinata ſeu inſtrumenta: vel ſcripturas huic negotio principaliter, vel ſecundario attinentes; vt ſtatim cum copiam Commiſſarij, aut ab eo deputati habuerint propalare ſub pœnis pecuniariis, & in ſubſidium quoad ipſos, & alios maiores Prælatos ſuſpenſionis à Diuinis, & interdicti in Eccle-

ſiam

ſiam ingreſſus quoad alios excommunicationis latæ ſententiæ, à qua non niſi à Sede Apoſtolica abſolui poſſint,& qui ſcienter aliquid prædictorum retinuerit,ſupradictarum gratiarum beneficio frui non poſſit. Ordinarij omnes, Epiſcopi, Archiepiſcopi dictorum regnorum, & inſularum illis adiacent. enixe rogantur,eiſque in virtute ſanctæ obedientiæ præcipitur,vt omnes pœnas pecuniarias, etiam loco corporalium, durante dicto biennio imponendas,ſeu exigendas huic tam pio operi omnino velint applicare, eaſque pœnas omnes, de quarum quantitate aſſertioni ordinariorum; quorum conſcientiæ onerantur, ſtandum eſſe decernitur;theſauro eiuſdem expeditionis contra Turcas, idem ſanctiſſimus Dominus noſter ex nunc, prout ex tunc applicat,& appropriat,vna cum pœnis eorum,qui aliquid in huius expeditionis præiudicium,vel ad eam euntium patrauerint. Item expirante biennio, omnes ſupradictæ facultates, indulta, & gratiæ expirant, ***tantumque poterunt cauſæ*** pendentes ad finem perduci. Item prohibentur quicunque Miniſtri, & Officiales ſanctæ Inquiſitionis in Prædicatores, Commiſſarios, aut aliud quodcunque huius negotij miniſterium aſſumi. *Item conceditur eidem* Epiſcopo, & Commiſſario: ne Chriſti fideles ſemper in dubio ſint, an ſufficientem ex eorum bonis ſubuentionis quantitatem, iuxta eorum ſtatum, & conditionem contulerint,vt poſſit dictam ſubuentionem pro perſonarum qualitate arbitrari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ hortationis, monitionis, rogationis, declarationis, voluntatis, conceſſionis,diſpenſationis,præcepti,decreti applicationis, appropriationis, relaxationis, onerationis, iniunctionis, permiſſionis, facti, prohibitionis,& derogationis infringere,&c. Si quis, &c. incurſurum,&c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, &c. Anno Incarnationis Dominicæ 1571. 12. Kalend. Iunij, Pontificatus noſtri anno ſexto.

Chariſſimo

Chariſſimo in Chriſto filio noſtro

PHILIPPO HISPANIARVM REGI CATHOLICO,

PAVLVS PAPA V.

HARISSIME in Chriſto fili noſter, ſalutem, &c. Indulgentias, & gratias illas ſpirituales, & temporales ad ſex annos publicandas, & duraturas cla. mem. Philippo Hiſpaniarum Regi Catholico genitori tuo, ac omnibus, & ſingulis Chriſti fidelibus in regni, & Dominiis Hiſpaniarum, ac illis adiacentibus, necnon Sardiniæ Inſulis conſiſtentibus, & ad illa declinantibus, iis qui certa munera adimpleuiſſent à diuerſis Rom. Pontificibus conceſſas, & deinde pluries etiam à fel.rec. Gregorio XIII. Sixto V. Gregorio XIV. & Clemente VIII. prædeceſſoribus noſtris, ac etiam à nobis eidem Philippo Regi genitori tuo, ac Majeſtati tuæ per diuerſas eorum, ac præſertim dicti Clementis ſub dat. die nona Februarij M. D. XCij. Pontificatus ſui anno primo, & xvij. Iunij M. D. C. iij. Pontificatus item ſui anno nono, & die xxx. Octobris M. D. C. iij. Pontificatus ſimiliter ſui anno xij. & ſubinde per noſtras ſub die xxij. Iunij M. D. C. V. Pontificatus noſtri anno primo, ac die vij. Septembris M. D. C X j. Pontificatus pariter noſtri anno ſeptimo, & nouiſſime die xij. Nouembris M. D. C XV. Pontificatus item noſtri anno xj. in huiuſmodi forma Breuis expeditas literas ad ſexennium prorogatas iuſtis, & grauibus cauſis adducti Motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine ad aliud ſexennium à fine vltimi ſexennij per Nos, vt præfertur, prorogati numerandum extendimus, & prorogamus. Et nihilominus Majeſtati tuæ, ac prædictis omnibus eaſdem gratias, & indulgentias cum omnibus, & quibuſcunque indultis, facultatibus, conceſſionibus, extenſionibus, conditionibus, clauſulis, & decretis in aliis

d Gregorij

Gregorij XIII. Sixti V. Gregorij XIV. & Clementis VIII. prædecessorum nostrorum, ac nostris litteris prædictis contentis ad prædictum sexennium à fine sex annorum per Nos, vt præfertur, prorogatorum, prout in qualibet prouincia, siue Regno finem habebunt auctoritate Apostolica, tenore præsentium de nouo concedimus, & indulgemus, ac propterea dilecto filio Magistro Martino de Corduba in vtraque signatura nostra referendario Executori, & Commissario ad hoc Apostolica auctoritate deputato, plenam, & liberam in præmissis facultatem, & auctoritatem tribuimus per se, vel alium, seu alios, quos ad id idoneos duxerit ad executionem præmissorum, & alias iuxta facultates concessas, omni & quacunque appellatione postposita procedendi, aliaque faciendi, & exequendi, quæ in præmissis, & circa ea necessaria fuerint, seu quomodolibet opportuna. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, necnon omnibus illis, quæ dicti prædecessores in suis voluerunt, & nos in nostris litteris prædictis voluimus non obstare, cæterisque contrariis quibuscunque. Vt autem præsentes litteræ, cum opus fuerit, ad omnium notitiam deduci possint, decernimus vt earum exemplis, etiam impressis manu Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ obsignatis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud sanctam Mariam Maiorem sub die 21. Octobris 1619. anno 15.

Charissimo

Charissimo in Christo filio nostro

PHILIPPO HISPANIARVM
REGI CATHOLICO,
VRBANVS PAPA VIII.

HARISSIME in Christo fili noster, Salutem, &c. Indulgentias, & gratias illas spirituales, & temporales ad sex annos publicandas, & duraturas clar. mem. Philippo II. auo, & Philippo III. genitori tuis Hispaniarum Regibus Catholicis, ac omnibus, & singulis Christi fidelibus in Regnis, & Dominiis Hispaniarum, ac illis adiacentibus, nec non Sardiniæ Insulæ consistentibus, & ad illa declinantibus iis, qui certa munera adimpleuissent, à diuersis Rom. Pont. concessas, & deinde pluries etiam à fel. rec. Gregor. XIII. Sixto V. Gregor. XIV. Clemente VIII. & Paulo V. prædecessoribus nostris eisdem Philippo auo, & Philippo genitori tuis Regibus, nec non Maiestati suæ per diuersas eorum, & nostras respectiuè, & præsertim dicti Clementis sub dat. die ix. Februarij M. D. xcij. Pontificatus sui anno primo, & xvij. Iunij M. DC. Pontificatus item sui anno nono, & die xxx. Octobris M. DC. iij. Pontificatus similiter sui anno xij. & dicti Pauli sub dat. xxij. Iunij M. DC. v. Pontificatus sui anno primò, ac die vij Septembris M. D. C. xj. Pontificatus pariter sui anno septimo, & die xij. Nouembris M. DC. xv. Pontificatus item sui anno xj. ac die xxj. Octobris M. DC. xix. Pontificatus etiam sui anno xv. & nouissimè die xxvj Martij M. DC. xxiiij. Pontificatus nostri anno primo in huiusmodi forma Breuis expeditas litteras ad sexennium prorogatas, iustis, & grauibus causis adducti, Motu proprio, & ex certa scientia nostra, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine ad aliud sexennium à fine vltimi sexennij, vt præfertur, progati numerandum extendimus, & prorogamus. Et nihilominus Maiestati tuæ, ac supradictis omnibus easdem gratias, & indulgentias, cum omnibus, & quibuscumque indultis, fa-

d 2 cultatibus,

cultatibus, concessionibus, extensionibus, conditionibus, clausulis, & decretis in aliis Gregorij XIII. Sixti V. Greg. XIV. Clement. VIII. ac Pauli V. prædecessorum nostrorum litteris prædictis contentis ad sexennium à fine sex annorum vltimo prorogatorum, vt præfertur, prout in qualibet Prouincia, siue Regno finem habebunt, Apostolica authoritate tenore præsentium de nouo concedimus, & indulgemus, ac propterea dilecto filio Antonio Sotomayor Ordinis Fratrum Prædicatorum Professori Executori, & Commissario, ad hoc Apostolica auctoritate deputato, plenam, & liberam in præmissis facultatem, & auctoritatem tribuimus, per se, vel alium, seu alios, quos ad id idoneos duxerit, ad executionem præmissorum, & alias iuxta facultates concessas omni, & quacunque appellatione postposita, procedendi aliaque faciendi & exequendi, quæ in præmissis, & circa ea necessaria fuerint, seu quomodolibet opportuna. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon omnibus illis, quæ dicti prædecessores in suis litteris prædictis voluerunt non obstare, cæterisque contrariis quibuscunque. Vt autem præsentes litteræ, cum opus fuerit, ad omnium notitiam deduci possint, decernimus, vt earum exemplis etiam impressis, manu Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ obsignatis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris die 9. Octobris 1619. anno septimo.

INDEX

INDEX
DISPVTATIONVM, CAPITVM, ET DVBIORVM HVIVS OPERIS.

Dub

 dispensan

Dub.

Cap.

Dub.

Dub.

APPENDIX.

DISPVTA

DISPVTATIONES THEOLOGICÆ

IN TRES BVLLAS APOSTOLICAS, CRVCIATÆ, DEFVNCTORVM, & COMPOSITIONIS.

DISPVTATIO PRIMA

De expositione Bullæ Cruciatæ.

PRÆLVDIVM.

1. VNIVERSAM hanc disputationem ad X. potissimùm capita reuocabimus, quæ etiam, maioris perspicuitatis gratia, in varia dubia distribuentur.

In I. capite agendum est de personis, quæ possint vti Bulla.

In II. de requisitis ex parte Sacerdotis, vt possit eligi in confessarium virtute Bullæ.

In III. de peccatis reseruatis, à quibus virtute Bullæ potest quis absolui.

In IV. de censuris, à quibus liberari possumus per Bullam.

In V. de priuilegiis tam circa tempus interdicti, quàm circa cibos prohibitos, vt lacticinia, oua, & similia.

In VI. de commutatione votorum.

In VII. de praxi, & modo commutandi vota, tam virtute Bullæ, quàm cuiuscunque alterius priuilegij.

In VIII. de indulgentiis, quas virtute Bullæ lucrari possumus.

In IX. de facultatibus quæ commissario Bullæ conceduntur.

In X. tandem erit sermo de tempore, quo expirat Bulla; quibus peractis, expirabit etiam vniuersa hæc disputatio.

2. Sed antequam vlteriùs progrediamur, de significatione, & origine huius nominis *Bulla*, aliquid dicendum duximus: de ea namque copiosè agunt Alciat. *lib.4. parergon iuris cap.18.*

Alex. ab Alex. *lib.2. dier. genial. cap.19.* Zaz. *l.2.ff.de orig.iur.num.12.* & Calep. *in Diction.* cum aliis, quos refert, ac sequitur Entiq. *lib.7. de Indulg. cap. 29. litt. N.* Quia autem Bulla non expeditur à Pontifice, nisi cum magno consilio, videtur dicendum, hoc nomen *Bulla* ἀπὸ τῆς βουλῆς, id est, à consilio deduci. Vnde virtus εὐβουλία, quæ prudentiæ annectitur, benè consiliatiua dicitur, de qua D.Thom. 2. 2. *quæst.* 48. *in fine.& quæst.49.art.4. ad 2.* & Aristoteles *6. Ethic.* Attamen hæc deriuatio non videtur omnino certa, quia Bulla cum duplici l.scribitur; βουλὴ verò non. Quapropter alij, vt huius nominis originem explicent, censent, & fortasse opportuniùs, nomen *Bulla* significare figuram quandam auream ad similitudinem cordis formatam, quam olim Magistratus, triumphatores, & Patriciorum filij ad collum appensam gestare solebant, vt tradit Alex. ab Alex. *vbi suprà*, & à nobis etiam *in proœmio expositionis Bullæ Cœnæ* insinuatur. Hinc autem sigillum, quod à literis Apostolicis pendet, nomen Bullæ sibi vendicasse, immo & ipsas literas Apostolicas Bullam appellari, deducitur ex quadam glossa *ver. aurea, in Clem.1. de iur.iur.* & docet Nauarr. *cap. accepta, de restit. spol. oppos.* 8. *num.* 23. & tradunt communiter Canonistæ *in cap. ad audientiam, de crim. falsi.*

3. Et si inquiras, cur Bulla dicatur Cruciata? respondent Sot. & Enriquez *vbi suprà* cum Platina *in vita Vrbani II.* & Tiraquell. *lib.1. de velo sacr. cap.17.* & aliis multis, quos refert Enriq. *ibi*, propterea dici Cruciatam Bullam, quia similes Indulgentias concessit Vrbanus II. militibus cruce rubea insignitis, cùm ad recuperandam Terram sanctam se contulerunt, vt habetur *in cap. ad liberandam*, quod olim extabat, *de Iud. & Sarac.*

CAPVT I.

De personis, quæ possunt vti Bulla.

DVBIVM I.

An sit necessarium accipere Bullam per se, ita vt non sufficiat per alium.

1. CERTISSIMVM est, omnes, & singulos Christi fideles, qui in Hispaniarum Regnis, atque insulis, illis adiacentibus commorantur, seu ad illa declinant, esto inde postea discedant, posse Bullam Cruciatæ sumere, & illius priuilegiis gaudere. Ita Roder. *in exposit. Bull.* §.1. *num.*7. Enriq. *lib.7. de Indulg. c.20. num.6.* Anton. Gom. *in Bull. cap. 3. num.1.* Villalob. Minor *tom. 1. tract. 27. clauf. 1. num.* 2. & habetur expressè ex verbis eiusdem Bullæ. Controuertitur autem, an Bullam possit quis per alium sumere?

2. Huic difficultati respondeo cum Rodriq. §.12. *num.*17. & aliis recentioribus, sufficere, si per alium sumatur; immò, etsi, me ignorante, sit ab alio sumpta nomine meo. Erit tamen necessarium, cùm ad notitiam illius deuenerit, vt ipse ratam habeat talem Bullæ acceptionem: hîc enim habet locum illud ex reg. iur. in 6. *Ratihabitio retrotrahitur, & mandato non est dubium comparari.*

3. Certitudo autem, quam quis debet habere, quòd fuerit Bulla nomine illius sumpta, non debet esse metaphysica, sed moralis, immo sufficit probabilis, aut probabilior opinio. Sufficit similiter si Bulla per alium custodiatur, arg. text. *in l.clauibus. ff.de contrah. empt.* Huiusmodi enim actiones non sunt

adeò

adeò perſonales, vt nequeant per alium præſtari, atque ita tradunt Cord. *lib.5. quæſt.26.* Suarez *tom.4.diſp.52.ſect.7.n.5.* Enriq. *lib.7. de Indulg.cap.20.n.5.* Gom. *in Bull.pag.119.num.7.* & plures alij, cum Villalob *clauſ.12.num.22.* Si autem contigerit me accepiſſe Bullam, & per errorem patrem, vel amicum aliam accepiſſe nomine meo, probabile exiſtimo, poſſe me, vel accepta ſtipe, vel gratis vnam earum alteri condonare, quæ non minus proderit illi, quàm ſi illam immediatè à depoſitario accepiſſet. Ita Enriquez *lib.7.de Indulg.cap.20. num.6.* & Rodr.§.10. cuius ratio eſt

Prima, quia quandiu non acceptaui applicationem, eſt in pendente Bulla, atque adeò poteſt in alium transferri, accepta etiam ſtipe.

Secunda, quia Pontifex neminem vult grauari acceptione plurium Bullarum, cùm vnica illi ſufficiat. Ergo cùm quis per errorem habet duas, poteſt iacturam reſarcire, accipiendo pecuniam pro altera, & inſcribere in ea nomen alienum, proprio deleto.

4. Nec hoc certè erit mutare literas Apoſtolicas, vt quidam aiunt, ſed quod ex ignorantia factum erat, corrigere; idque in ſimili licere docet Card. Tolet. *in ſua ſum.* & Gerſ.2.*p.alphab.*32. & Nauarr. *cap.27.num.*62.§.6. Dixi notanter, *per errorem:* nam ſi quis ſcienter duplicem ſibi ſumpſiſſet Bullam, non poteſt vnam earum alteri applicare, vt docent multi DD. quos refert, & ſequitur Enriquez *lib.7.cap.*8.§.1. quia ex voluntate eius, vtraque fuit illi applicata; & gratia perſonalis non poteſt tranſire in alium, quod non contingit, quando per errorem duplex Bulla ſibi aſſumitur, quia tunc vna ſolùm eſt illi applicata, illa nimirum, quam ipſe ſumpſit.

5. Sed obiicies, quia facultas concedendi Bullas emanat à Papa, & à Commiſſario per deſignatos ab eo, & per ſubdelegatos miniſtros. ergo Bulla data ab illo particulari, non proderit alteri.

Reſpondeo, etiam tunc illam Bullam dari per delegatos à Commiſſario, non immediatè, ſed mediatè, & hoc ſufficit.

Dvbivm II.

An qui amiſit Bullam, poßit gaudere priuilegijs illius.

1. Ratio dubitãdi deſumitur ex verbis ipſius Bullæ, quæ ſic habet: *Dummodò tamen infraſcriptum ſummarium receperint, & penes ſe habeant.* Vnde Rodriq.§.12.*num.*17. in partem negantem inclinare videtur.

2. Sed verius exiſtimo cum Enriq. *lib.7.c.20.num.5.* Villalob.*clauſ.12.n.22.* & aliis grauiſſimis recentioribus, Pontificem, aut Commiſſarium non velle, eum, qui ſemel accepit Bullam, illa inculpatè amiſſa, vel combuſta, fraudari bono illius; ſed ſolùm intendunt per illa verba, vt de poteſtate depoſitarij tranſeat in poteſtatem recipientis, vel alterius pro ipſo, ſiue poſtea illam amittat, ſiue non. Atque huius rei duplex ratio aſſignatur in Bulla.

Prima, vt cuilibet conſtet, quid ſibi per Bullam concedatur, & docere poſſit, qua facultate gratiis ipſius Bullę vtatur.

Secunda, quoniam ex eo, quòd Bullæ relinqui conſueuerant apud depoſitarium, plures fraudes exercebantur, applicando eaſdem aliis: & ad euitandum hoc malum, addita ſunt prædicta verba.

3. Hinc ad eundem finem in inſtructione Cruciatæ, teſte Rodr. *vbi ſuprà,* collectoribus præcipitur ſub pœna triginta aureorum, & inhabilitatis ad munus Cruciatæ exercendum, ne repetant, aut recipiant prædictas Bullas iam diſtributas, & quòd nomina ſuſcipientium in illis inſcribantur ſub pœna excommu

communicationis. Verum est tamen, quòd sicut ad valorem Bullæ, non opus est, iam dedisse duos argenteos, sed vel dedisse, vel creditos fuisse, vt vsus ipse declarat, ita etiam non opus est, nomen esse inscriptum.

4. Et, si obiicias, quod in summario vulgari dicitur, *Y por quanto, vos fulano distes dos Reales, y va escrito en ella vuestro nombre*, &c. Ergo opus est, habere in Bulla inscriptum nomen.

Respondeo in Bulla Latina non exigi talem inscriptionem. Quod si in summario vulgari exigitur, non est tanquam necessarium simpliciter ad gaudendum Bulla, sed vt aliquid, quod regulariter ita fit.

5. Obiicies iterum, quia in Bulla expressè habetur, neminem posse eiusdem priuilegiis gaudere, nisi summarium recipiat, atque illud penes se habeat.

Respondetur, concedendo actualem summarij acceptionem adeò esse necessariam, vt alioquin Bullæ gratiis nemo gaudere queat, quantumuis habeat animum illam accipiendi: immo, esto eius nomen sit in Bulla inscriptum. Ita Nugnus *in 3.p. tom.2. tract. de Bull.* §. *in fin.* Gom. *clauf.* 11. *n.* 12. & 13. Acost. *q.* 12. Veg. *sum. tom.* 2. *cap.* 7. *cas.* 23. & communiter omnes. Quò autem ad retentionem eiusdem penes se; respondetur, satis esse, quòd de potestate depositarij transeat in potestatem recipiẽtis, seu alterius pro ipso, vt constat ex dictis, nam res aliqua penes me esse dicitur, quæ in domo mea est. arg. *l. Titia cùm testamento.* §. *Gaius. de legat.* 2. atque *ibi* Bart. & alij.

6. Obiicies tertiò, Indulgentias olim granis benedictis, & nunc figuris pariter benedictis concessas nemo consequitur, seu lucratur, nisi eiusmodi grana, seu figuras penes se habeat, vt tradit Enriq. *loco cit.* Igitur idem videtur sentiendum de indulgentiis, seu priuilegiis Cruciatæ.

Respondetur, negando consequentiam; gratiæ namque granis, seu figuris benedictis concessæ, sunt illis quodammodo per benedictionem affixæ, atque ideo, nisi quis eiusmodi grana, seu figuras penes se habeat, non consequitur indulgentias; summario autem Bullæ non alliguntur priuilegia virtute Cruciatæ concessa, vt constat, sed solùm requiritur, vt sumatur ob rationes superiùs insinuatas. Atque iuxta hunc sensum potest dici, quòd eius susceptio ad priuilegia Cruciatæ cõsequenda requiratur tanquam conditio, sine qua non.

7. Quare ex dictis apertè colligitur, ad gaudendum priuilegiis Bullæ non opus esse illam secum deferre, vt nonnulli falsò putauerunt, sed sufficiet, in loco quantumuis distanti, illam habere: nam sicut quis dicitur habere domum, licèt illa sit in distantissimo Regno, ita & Bullam, seu eius summarium, quod satis comprobat communis vsus, qui nec à doctis viris, nec à Bullæ Commissario vllatenus reprobatur.

Dubium III.

Vtrùm Bulla accepta nomine Hispani subditi Regis, sed extra eius ditionem commorantis, prosit illi; atque idem quæritur de eo, qui nec Regis Hispaniarum subditus est, nec in eius Regnis commoratur.

1. Nonnulli recentiores tenent partem affirmatiuam, &

Quoad priorem partem, ducuntur, quia finis præcipuus huius concessionis, est subsidium Regi Catholico pro belli expensis datum, vel à suis subditis, vel ab aliis, qui tamen ad eiusdem Regis Regna declinant. Igitur cùm Hispanus, licèt extra Hispaniarum Regna commoretur, sit Regis Catholici vasallus, atque illi subditus, non est cur Bulla

Bulla Cruciatæ priuetur. Secundò, quia, vt constat ex *cap. Dominus 32. quæst. 7.* exceptio firmat regulam in contrarium, quam declarat Sylu. *verb. Alienatio.* 11. Sed in Bulla Latina excipitur priuilegium vescendi oua, & lacticinia, atque etiam carnes de vtriusque Medici consensu pro iis, qui extra Regna commorantur; ergo reliqua priuilegia poterunt illis prodesse.

2. Quò autem ad posteriorem partem, ducuntur, tum quia si alienigena accedat, posset vti Bulla, esto ad rationem suam mox diuerteret, vt omnes fatentur, & ratio ipsa docet; quoniam priuilegium personale sequitur personam, prout habetur *de reg. iur. in 6.* ergo idem videtur dicendum, si talis alienigena mittat alium vt suo nomine Bullam sumat; neque enim, vt Bulla quis gaudeat, opus est, quòd illam per seipsum accipiat, sed sufficit, si per alium sumat, vt constat ex dictis *dubio 2. præcedenti.* Tum etiam, quia ratio concessionis non consistit in eo, quòd extranei personaliter in Hispaniam se conferant, sed in eo, quòd præfixam eleemosynam impendunt; præcipuus enim finis illius, est subsidium pecuniale in gratiam Regis impensum, vt diximus. Ad hoc autem impertinens est, quòd sit subditus Regi, vel non: aut quòd per se, seu per alium Bullam accipiat.

3. Neque obstare videtur, si dicas in Bulla solùm fieri mentionem de iis, qui in Regnis Hispaniarum commorantur, ac de iis, qui ad eadem Regna declinant.

Respondetur item, Pontificis intentionem solùm fuisse, quòd in prædictis Regnis duntaxat fieret publicatio, cùm Bulla expediatur in fauorem Regis Hispaniarum, huic tamen fini maximè consonum est, vt quicunque velit, ibi diploma accipiat, siue personaliter adueniat, siue pro se alium mittat.

4. Hæc opinio videtur mihi probabilis; vnde oppositam non solùm probabiliorem, sed absolutè tenendam existimo, eam tuentur Rodr. *in expos. Bullæ. §. 1. n. 7.* Enriq. *vbi suprà n. 6.* Gom. *in Bull. c. 3. n. 1.* & Villalob. *clauf. 1. n. 4.* & communiter omnes. Ratio est, primò, quia ex verbis Bullæ id manifestè colligitur; solùm enim conceditur iis, qui in Hispaniarum Regnis, atque insulis adiacentibus commorantur, necnon iis, qui ad eadem Regna, seu insulas declinant, & consequenter ij, qui ibi personaliter non existunt, vel eò personaliter nō adueniunt, dicta Bulla gaudere nō possunt: Bullæ enim tātum valent, quantū sonāt.

5. Et deinde, quamuis DD. non spernendi sentiant, priuilegia Cruciatæ latè esse interpretanda, id tamen intelligitur, quantum verborum proprietas permittit, & nō amplius, vt tenet Villalob. *suprà num. 7.* ac propterea non est dicendum, quòd Cruciatæ fructu gaudere possint, nisi personæ ibi expressæ.

6. Demum obseruare oportet, priuilegia aliquādo concedi in fauorē illius, qui dispensaturus est, & tunc latè sunt interpretanda; aliquando autē in fauorem dispensati, & tunc regulariter sunt strictè interpretanda. Hinc deducit Sanchez *lib. 8 de matr. disp. 2. n. 7.* priuilegia Cruciatæ esse strictè interpretāda, quòd nō sint priuilegia, seu beneficia personæ dispensantis, sed personæ Bullam accipientis. Idem sentit Nauarr. *lib. 1. consil. tit. de iur. iur. in 1. edit. consil. 3. num. 6. in 2. verò edit. consil. 1. n. 6.* atque etiam Enriq. *lib. 7. de indulg. cap. 1.* Igitur non sunt beneficia, & priuilegia Cruciatæ extendenda, nisi ad personas, quarum ibi expressa sit mentio.

7. Quapropter ad omnia in contrarium adducta respondetur, non esse recurrendum ad coniecturas, seu præsumptiones, dū verba legis sunt clara. Vnde

Ad primum, quoad priorem partem, negatur consequentia, quoniam licèt

Hispanus extra Hispaniarū Regna consistens, sit illius Regis vasallus, nisi tamen personaliter eò accedat, non gaudet priuilegio Cruciatæ, cùm alioquin verba concessionis de illo non verificentur.

Ad secundum negatur similiter consequentia, quia solùm concludit de iis, qui post accessum ad Hispaniarum Regna, inde diuertunt.

8. Argumenta etiam quoad posteriorem partem facilè diluuntur: nam

Ad primum etiam negatur consequentia, quia esto sit verum, quòd Bullam possit quis per alium sumere, id tamen solùm verificatur respectu illius, qui in Hispaniarum Regnis commoratur, vel ad ea accedit, & non aliter.

Ad secundum dico, nihil concludere, quia esto ad subsidium prætensum parum referat, quòd accipiens Bullam sit Hispanus, vel alienigena, illámque vel per se, vel per alium sumat, attamen, vt fructu eius quis gaudeat, necessariò requiritur, vt tempore, quo Bulla pro illo accipitur, ipse in Hispaniarum Regnis commoretur; sic enim sonant expressè verba ipsius Bullæ, quibus omnino standum est.

DVBIVM IV.

Vtrùm Bulla prodesse possit illi, qui tempore acceptionis erat excommunicatus.

1. RAtio dubitandi potest esse, quia, vt constat ex *c. 1. de rescript. in 6.* literæ Apostolicæ, vel rescriptum impetratum per excommunicatum super alio articulo, quàm excōmunicationis, non valet, vt videtur deduci ex *cap. 1. de rescript. in 6.* & communiter docent DD. cum Ang. *verb. excommunicatio, vlt. §. 14. & verb. rescriptum. §. 2.* Sylu. *ibi quæst. 2.* & Nauarr. *cap. 27. n. 22. & 23.* ergo, &c.

2. Sed respondeo, Bullam prodesse ei, qui excommunicatus illam accepit. Probatur

Primò, quia alterū priuilegium Bullæ est, vt à censuris possit absolui. ergo potest excommunicatus accipere Bullam.

Secundò, quia in Bulla sunt multa priuilegia, quę cum excommunicatione nulla ratione pugnant. ergo potest quis gaudere illis, quantumuis excommunicatus illam accipiat, immò, si contritus sit, est valde probabile, posse lucrari indulgentias, & gaudere aliis Ecclesiæ suffragiis, vt docet Nauarr. *c. 27. num. 18.* cum aliis DD. de quo nos *infrà*. Quòd si accipiens Bullam sit in peccato mortali, etiam gaudet omnibus priuilegiis Bullæ, quæ se compatiuntur cum peccato mortali; quod dixerim propter indulgentias, quas existens in peccato mortali lucrari non potest, vt *infra* dicemus.

3. Ad rationem verò dubitandi respondeo, quòd literæ diplomatis non fuerunt tunc impetratæ per excommunicatum, nec præcipuè in fauorem illius, sed Regnorum Regis Hispaniæ pro subsidio belli. Ita Rodriq. *in addit. §. 1. num. 10.* & Villalob. *suprà num. 6.*

Secundò respondeo nihil mirandum esse, quòd excommunicato possint literæ Apostolicę prodesse, cùm in multis casibus tales literæ Apostolicæ impetratæ per excōmunicatum prosint illi, quod notauit Geminian. *c. 1. de rescr. in 6.* vt refert Ang. *verb. rescriptum, §. 1.*

DVBIVM V.

An qui ex confidentia Bullæ incidunt in peccata reseruata, possint gaudere priuilegio illius ad eligendum Confessarium pro absolutione reseruatorum.

1. PArtem negantem tenent quidam Iurisperiti cum Ioanne Lupo *in cap.*

cap. per vestras. §. 10. *de donat.* & Couarr. 2. *variar. cap.* 2. *num.* 26. Oros. *opusc.* 1. *dub. diffic.* Felin. *in serm. de Indulg. vers.* 3. *Card. S. Sixti.* §. *in Leuitico num.* 83. & Balt. *in margar. conf. fol.* 169. & inter Theologos sequuntur illam D. Anton. 1. *parte tit.* 10. §. 5. *cap.* 3. Armill. *verb. Indulgentia, in fin.* Tab. *ibi num.* 14. & Archid. apud Sylu. *ibidem quæst.* 10. *p.* 5. dum dicunt priuilegiatos sic esse absoluendos: Absoluo te à peccatis, &c. præter ea, quæ ex confidentia huius indulti commisisti. His accedit Cord. *in sum. quæst.* 22. vbi resolutoriè, & indubitanter tenet hanc sententiam.

2. Probatur primò ex *cap. quando, de consecr. d.* 4. *& cap. illud, de clerico excommunicato ministrante, & ex l.* 1. §. *hac autem actio. ff. si quis testam.* & Lactant. 6. *diuin. instit.* vbi ait, quòd quamuis eleemosyna deleat peccata, non tamen illa deleri, si quis ex confidentia illius peccauerit. Quæ omnia ad hoc propositum adducit Couarr. *vbi suprà*; sed magis vrget text. *in cap. nulli, de sentent. excommun.* vbi probant DD. non valere priuilegium, quod aut probet materiam delinquendi, aut reddat homines audaciores ad peccandum, & fauet commune axioma: Qui abutitur priuilegio, priuatur eo.

3. Secundò probatur, quia in Bulla dicitur, non lucrari illum indulgentiam plenariam in articulo mortis, qui ex confidentia illius factus fuerit negligentior. ergo à fortiori non gaudebit beneficio absolutionis à reseruatis, qui fiducia illius in reseruata incidit. Patet consequentia, quia maius priuilegium est absolutio à reseruatis, quàm indulgentia plenaria: ergo si à Pontifice tollitur indulgentia plenaria, propter fiduciam prædictam, à fortiori credendum est, velle etiam tollere absolutionem à reseruatis ex tali fiducia commissis.

4. Tertiò probatur, quia, vt docent communiter DD. cum Couarr. *vbi suprà*, & aliis relatis à Nauarr. *cap.* 25. *n.* 12, qui delinquit propè Ecclesiam spe immunitatis, non gaudet immunitate, & qui peccat cum consanguinea spe matrimonij, priuatur spe dispensationis, per Trident. vt docet Nauarr. *cap. si quando, de rescript.* ergo similiter qui peccat ex fiducia Bullæ, priuatur ipso priuilegio.

5. Quartò, quia in generali concessione non veniunt intelligenda, quæ verisimiliter non esset quis in speciali concessurus, vt constat ex *cap. in generali, de reg. iur. in* 6. *& in cap. si Episcopus, de pœnit. & remiss. eod. lib.* Sed nulli illo modo peccanti concederet Papa in speciali tale priuilegium, vt ex se constat, quia non est credendum, quòd concederet alicui quod ei esset incentiuum peccati, cuiusmodi videtur esse facultas absoluendi ab iis, quæ cum talis facultatis committuntur fiducia; ergo censendum est, de facto non concedi ab eo in Bulla; semper enim est facienda interpretatio, vt vitetur delictum, iuxta *l.* 1. *C. de his, qui.* §. *si fundum.*

5. Verùm, his non obstantibus, respondeo, dicendum, contrariam sententiam esse veriorem, & magis receptam, quam sequuntur multi recentiores, cum Bellarm. *de Indulg. lib.* 1. *c.* 10. *fin.* Ledesm. 2. *p.* 4. *quæst.* 19. *art.* 1. Idem significat Nauarr. *cap.* 6. *num.* 4. *& tract. de Iubil. notab.* 34. *num.* 4. Sà *in aphorism verb. Indulg. fin.* Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 8. *c.* 10. *q.* 8. *num.* 262. necnon Curiel. *de Iubil. pag.* 91. quem refert, & sequitur Rodriq. *in Bull.* §. 9. *num.* 99. Acost. *quæst.* 43. & Cord. etiam *lib.* 5. *quæst. q.* 37.

6. Probatur primò, quia in multis priuilegiis exprimitur, indulgentiam non valere, si eius confidentia delinquatur, teste Nauarr. §. *in Leuit. not.* 3. *num.* 7. & Cord. *eod. lib.* 5. *de Indulg. q.* 37. *propositione* 3. & patet expressè in Bulla

Composi

Compositionis. Sed exceptio firmat regulam in contrarium, ex text. *in cap. Dominus* 32. *q*. 7. ergo vbi non exprimitur non prodesse priuilegium ei, qui ex fiducia illius peccat, semper valebit. Patet consequentia, quia priuilegium latè est interpretandum, & maximè in fauorabilibus, quæ non sint in præiudicium tertij, vt latè probat Cord. *lib*. 5. *de indulg*. *q* 9. *propos*. 3. ergo non est, cur hoc priuilegium limitetur ad peccata, quæ patrata non sunt ex fiducia Bullæ.

7. Secundò, quia peccata cōmissa ex fiducia confessionis, aut Baptismi, remittuntur per eadem Sacramenta, Religiosi etiam peccantes ex fiducia suorum priuilegiorum possunt per illa absolui; ergo eadem ratione poterit quis virtute Bullæ absolui à peccatis, in quæ prolapsus est ex fiducia eiusdem Bullæ.

8. Tertiò, quia vbi lex non distinguit, neque nos distinguere debemus, vt colligitur ex *cap. si Euangelica*. *d*. 55 *& ex cap. solitæ*, §. *nobis autem, de maior. & obed.* & ex glos. *cap. consuluisti* 2. *q*. 5. *& cap. Saluator* 1. *q*. 3. *vers. indefinitè*, & sumitur argumentum ex *cap. porrò*, *& cap. cùm & plantare, de priuileg*. Sed sic est, quòd Bulla non distinguit de peccatis commissis ex confidentia; ergo nec nos distinguere debemus.

9. Quare omnino reiiciendam puto distinctionem Cordubæ 5. *de indulgent*. *q*. 37. *propos*. 7. quam sequuntur quidam moderni, & acceptat Rodriq. *vbi suprà*, asserens, quòd peccare ex confidentia contingit dupliciter.

Primò, vt Bulla sit quasi causa motiua, & quasi per se primò, vt si diceret quis: Occidamus illum, vel percutiamus Clericum, quia Bullam habemus per quam possumus absolui.

Secundò quòd non personaliter moueat, sed tantùm facilitet; quia si non haberet tam facile remedium, non peccaret: dicit ergo, quòd qui hoc secundo modo peccat, absolui potest per Bullam, etiamsi exprefsè dicatur in Bulla, quòd non possit absolui à peccatis commissis ex confidentia, quia illo modo delinquere, non est propriè ex confidentia peccare. Qui verò primo modo peccat, absolui non potest, quia talis fiducia est causa motiua, & impulsiua peccati, & sic daretur incentiuum & ansa ad peccandum.

10. Sed talis distinctio in primis est inutilis, & nociua; quia infinitos pareret scrupulos, cùm difficillimè quis posset agnoscere ex qua fiducia peccauerit, ex prima, an ex secunda, essétque illaqueare animas. Deinde illa distinctio supponit, eam fiduciam esse causam motiuam peccati, quòd apertè est falsum; cùm solùm sit conditio, sine qua quis fortasse non peccaret, remouens scilicet, vel prohibens difficultatem remedij, quæ animam à peccato retardabat. Et tandem hanc distinctionem apertè improbant rationes allatæ pro nostra sentētia. Doctores autem Theologi (vno dempto Cord.) quos pro contraria sententia adduximus in principio huius dubij, cùm dicunt, absolutionem virtute priuilegij faciendam esse, excipiendo peccata ex confidentia priuilegij commissa, loquuntur in casu quo exprimatur in illo, non esse absoluendum à peccatis ex confidentia commissis, vt olim fieri solebat, teste Nauar. §. *in Leuitico, notab*. 3. *n*. 7.

11. Ad primum in contrarium respondeo, textus illos solùm probare, eum qui ex spe veniæ, promptior sit ad delinquendum, abuti beneficio, dignúmque esse priuatione illius, non tamen actu esse illo priuatum. Lactant. autem rectè interpretatur D. Thom. & Caiet. 2. 2. *q*. 21. *art*. 2. *ad* 3. Ad text. verò *in c. nulli*, respondeo id intelligi de priuilegio, quod ex natura rei, & non ex vitio priuilegiati occasionem præbet delin

delinquendi. Ad illud etiam iuris axioma reſpondetur, quòd ſicut peccator (vt inquit D. Auguſtinus,) eſt indignus pane, quo veſcitur, & non tamen actu priuatur illo; ita, qui prætextu priuilegij peccat, dignus eſt eo priuari, ſed nō actu priuatur, niſi id in illo exprimatur.

12. Ad ſecundum reſpondeo, quòd potiùs ex illa ratione probatur noſtra ſententia. nam cùm exceptio firmet regulam in contrarium, vt *ſuprà* diximus, & Summus Pontifex ſolùm excipiat indulgentiam plenariam in articulo mortis, quam dicit non lucraturum eum, qui ex confidentia illius, negligentior factus eſt licentioſiùs viuendo, non eſt, cur illam extendamus ad abſolutionem à peccatis, cùm odia potius ſint reſtringenda, quàm extendenda, ex *reg. iur. in 6.*

13. Ad tertium reſpondeò, illam opinionem Couar. & aliorum de immunitate, eſſe falſam, vt docet Nauarr. *c. 25. num. 22.* & Ledeſm. *ſuprà*; & videtur colligi ex textu, & gloſſa *cap. fin. de immunit. Eccleſ.* Dicendum igitur eſt, eum, qui in Eccleſia, vel propè eam delinquit, priuari quidē immunitatis priuilegio, non quia peccauit in ſpem immunitatis, ſed quia in eo, quo quis deliquit, puniri debet, vt habetur ex *c. fin. de immun. Eccleſ.* vbi etiam Pōtifex pro ratione aſſignat, quòd fruſtrà legis auxilium inuocat, qui peccat in legem. Illud verò de matrimonio, fatemur, ita verum eſſe ex ſpeciali Tridentini decreto; in noſtro autem caſu nullum tale decretum eſt.

14. Ad quartum reſpondeo, quòd etiam id concedi ſolet in ſpeciali ad vitandos ſcrupulos, & alia ſimilia inconueniētia. Nam in aliquibus Bullis olim habebatur, earum virtute poſſe abſolui, etiamſi earum fiducia peccaretur. Quare ex eo, quòd talis clauſula modò non apponatur, nullum fit argumentum contra noſtram ſententiam, quia, vt dixi, ſolùm ponebatur ad vitandos dumtaxat ſcrupulos.

Dubium VI.

Vtrùm accipiens Bullam, credita ſibi pecunia, gaudeat illa, ſi poſtea præ nimia paupertate, nec reuera ſoluat, nec ſpem vllam ſoluendi habeat.

1. Videtur ſanè non poſſe talis gaudere Bulla à tempore, quo omni ſoluendi ſpe caruit.

Primò, quia præcipuus finis Bullæ, vt ex illa conſtat, eſt eleemoſynæ elargitio in ſubſidium belli contra infideles; ergo eſt apertè contra intentionem Pontificis, aliquem gaudere Bulla, pro qua talem eleemoſynam non fuerit elargitus.

Secundò, quia, ad gaudendum Iubilæo, oportet exequi in illo requiſita; ergo, & ad gaudendum Bulla: at alterum requiſitum, & principalius quidem, eſt elargitio duorum argenteorum. ergo qui totaliter caret ſpe illos elargiendi, neque in re vnquam illos elargitur, non poteſt gaudere Bulla.

2. Sed nihilominus reſpondeo, in prædicto caſu illum gaudere Bulla. Ratio à priori eſt, quia licèt in rei veritate, ille nunquam habeat talem pecuniam, neque illam per ſeipſum ſoluat; ſoluit tamen de facto illam depoſitarius, aut diſtributor Bullæ. nam ipſe manet obligatus ad ſoluendum duos argenteos pro ſingulis Bullis, quas diſtribuit; & ideo cautum eſt apud eos, non præbere Bullas illis, de quibus timetur, quòd nulla ratione poterunt prædictam eleemoſynam elargiri, ne aliàs ipſi grauentur ſoluentes pecuniam, quam alius erogare tenebatur: Quare, cùm ille bona fide acceperit Bullam, & de facto depoſitarius eroget præfixam eleemoſynam pro eo, iure

 cenſetur

censetur talis posse vti Bulla, & omnibus eius priuilegiis.

3. Ad duplicem rationem dubitandi, negamus illum non dare prædictam eleemosynam; nam quamuis non det illam per se, dat tamen illam per depositarium, qui sponte ad id se obligauit, cùm traditæ fuerunt ei Bullæ ad faciendam prædictam distributionem, atque ita insinuat Villalob. *clauf.* 11. *n.* 26. secutus Henriq. *lib.* 7. *de indu'g num.* 5. Verum tamen est quòd si quis per fraudem id faceret, fortè non gauderet Bulla, vt patebit ex dubio sequenti.

DVBIVM VII.

Vtrùm, qui furatur pecuniam ad sumendam Bullam, prosit illi Bulla ex tali pecunia accepta.

1. Videtur, quòd sic, quia nihil referr, quòd quis per actum malum moraliter, accipiat Bullam, quominus postea gaudere possit eius priuilegiis: ergo licèt ille sumens Bullam aliena pecunia per acceptionem Bullæ peccet, gaudebit tamen deinde priuilegiis illius.

Secundò, quia si quis per pecuniam furto habitam obtineret aliquod indultum vel à Nuncio, vel à Pontifice, vtputa dispensationem, aut quid simile, certè tale indultum illi valeret, licèt aliàs aliena pecunia acquisitum. ergo similiter, licèt quis accipiat Bullam pecunia furto habita, poterit gaudere priuilegiis illius.

2. Respondetur nihilominus cum Acosta *q.* 12. & Nugno *in* 3. *part. tom.* 2. *tract. de Bulla*, eum, qui accepit Bullam pecunia furto habita, non gaudere Bulla. Probatur

Primò ex *l.* 1. *ff. de furt.* ex qua id apertissimè colligitur. Idémque habetur ex *cap. non est putanda* 1. *q.* 1. quoniam, vt inquit textus, qui ea intentione malè accipit, vt benè dispenset, potius grauatur, quàm iuuatur. Hostiæ enim impiorum abominabiles sunt Domino. Vnde *Eccles.* 34. ait Spiritus sanctus, *Immolantis ex iniquo oblatio est maculata.*

Secundò, quia in Bulla communiter habetur hæc clausula, si ex bonis sibi à Deo collatis in hanc causam liberaliter contulerint: sed ille non tribuit de suis bonis, sed de alienis, inuito domino. ergo non implet conditionem requisitam ad gaudendum Bulla, atque adeò non proderit illi.

Tertiò probatur, quia conueniens est, quantum fieri possit, vt nemo ex proprio peccato commodum reportet.

3. Sed obiicies primò ergo falsò dictum est dubio præcedenti, gaudere illum Bulla, qui credita sibi pecunia illam accepit, neque habet postea vnde soluat, cùm talis nihil de suis bonis erogauerit pro illa.

Respondeo depositarium, seu distributorem Bullarum sponte se obligasse ad soluendum de suis bonis pro illo, & hoc sufficit ad gaudendum Bulla, vt *ibidem* diximus.

4. Obiicies secundò, quia videtur idem dicendum de meretricibus, cuius oppositum tenent Nugn. & Acost. *loc. cit.* & Veg. *sum. tom.* 1. *cap.* 43. *cas.* 7.

Respondetur, negando consequentiam, quia meretrices, licèt turpiter faciant peccando, non tamen turpiter recipiunt quæsitum, seu oblatum, vt communiter sentiunt DD.

5. Ex quibus colligo primò, quòd si dominus illius pecuniæ sciat, illam Bullam fuisse acceptam sua pecunia, & id ratum habeat, exinde incipit valere Bulla illi, qui aliena pecunia illam accepit.

Colligo secundò, quòd tunc dominus pecuniæ poterit (si ratam non habeat talem acceptionem) ab alio surripere

pere

pere Bullam tanquam rem ſuam, vt potè ſua pecunia acquiſitam, & vti illa, cùm reuera nondum fuerit alteri applicata, quamuis nomen eius in ea eſſet inſcriptum.

Colligo tertiò, quòd ſi ille intra annum, quo durat Bulla, reſtituat pecuniam, quam conſumpſit pro accipienda Bulla, gaudebit quidem Bulla à tempore reſtitutionis, quia exinde incipit facere Bullam ſuam, & verificatur, contribuiſſe de ſuis bonis pro illa accipienda.

6. Ad primum reſpondetur, non impediri illi vſum Bullæ in prædicto caſu, ex eo quòd acceptio illius fuerit actus malus, & peccatum; ſed ex eo, quòd elargitio eleemoſynæ non fuerit ex bonis propriis, aut ex alienis ſibi condonatis: quod tamen neceſſariò requiritur in Bulla, tanquam conditio ad gaudendum illa.

7. Ad ſecundum reſpondetur, quòd alia indulta non conceduntur ſicut Bulla, ſub hac ſcilicet conditione, vt ex propriis bonis fiat contributio, & ſic licèt obtineantur pecuniæ furtim habitæ, valida erunt.

Hinc deducitur, quòd ſi in aliqua Bulla non poneretur illa clauſula, vt ſcilicet fiat elargitio eleemoſynæ ex propriis bonis, certè qui furaretur pecuniam, vt, v g. duos argenteos, gauderet quidem Bulla, immò nec mortaliter etiam peccaret, per ſe loquendo, in furto illorum duorum argenteorum, iuxta opinionem probabilem aſſerentium, illam non eſſe ſufficientem quantitatem ad peccatum mortale in materia furti, vt probat Petr. Nauarr. *de reſtit. lib. 3. c. 1. à num. 30. vſque ad 39.* vbi multis DD. & rationibus probat, quantitatem minorem quàm quatuor argenteorum, non eſſe mortale, per ſe loquendo, hoc eſt, niſi aliàs perſona eſſet pauper; & idem iudicium faciendum eſt in materia paupertatis reſpectu Religioſorum, de quo alibi dicendum eſt.

DVBIVM VIII.

Vtrùm hæreticus, ſeu infidelis mentalis poſſit gaudere Bulla.

1. Ratio dubitandi prima eſt, quia in Bulla expreſsè habetur illam concedi Chriſti fidelibus; ſed hæreticus mentalis non eſt Chriſti fidelis, cùm diſceſſerit à fide catholica: ergo non poteſt gaudere Bulla.

Secunda, quia in ſummario vulgari dicitur, concedi illis, qui acceperint eam, *mouidos del enſalçamiento de la fee*; ſed infidelis mentalis non accepit Bullam zelo fidei motus, cùm illam execretur, & potiùs velit Chriſti fidem omnino diſſipari. ergo talis non poteſt gaudere Bulla.

2. Sit prima concluſio. Chriſtianus, qui labitur in hæreſis crimen per exteriorem actum, dummodo pertinaciter illi adhæreat, non poteſt gaudere Bulla. Vnde, ſi diebus quadrageſimalibus lacticinia comedat, peccat mortaliter; & idem eſt ſi vtatur aliis, quæ ſine Bulla fieri non poſſunt abſque peccato. Hanc ſententiam probant rationes ſuprà tactæ, ſufficienter.

3. Secunda concluſio. Hæreticus purè mentalis videtur poſſe gaudere Bulla, & ſic virtute illius Miſſam audire tempore interdicti, lacticiniis veſci, & aliis ſimilibus frui, quæ in Bulla conceduntur.

4. Probatur primò, contra quoſdam recentiores, quia cùm ab Eccleſia fertur ſententia excommunicationis pro hæreticis, non veniunt intelligendi mentales, vt omnes fatentur. ergo ſimiliter, cùm per Bullam excluduntur ab eius vſu infideles, ſeu hæretici, nõ debet intelligi de hæreticis purè mentalibus.

Secundò, quia licèt illi interiùs sint infideles, & hæretici, non tamen quoad forum exterius. ergo non est, cur exteriori pœna puniantur, qualis est inhabilitas ad gaudendum Bulla respectu eius qui baptizatus est, & in Regnis Philippi commoratur.

Tertiò, quia illi possunt ab hæresi mentali absolui virtute Bullæ, quia, vt omnes concedunt, sola exterior est reseruata. ergo stat, eum qui caret habitu fidei, posse vti Bulla: suppono enim per Sacramentum illud infundi illi fidem & reliquos habitus infusos.

Quartò, quia res hæc pertinet ad odia, sed odia sunt restringenda, & non amplianda, ex *reg. iur. in 6.* ergo restringi debet verbum *infidelis*, aut *hæreticus*, ad exteriorem, & non ampliandum ad purè mentalem.

5. Ad primum respondetur, illos infideles purè mentales, licèt in foro exteriori non sint Christi fideles, non tamen secundùm forum exterius, & hoc sufficit, vt non priuentur facultate vtendi Bulla; quod secus est de hæretico exteriore, quia ille iam iudicari potest, secundùm forum exterius, quantumuis occultus: id enim est per accidens; ipse namque hoc ipso, quòd suam hæresim manifestauit, exposuit se exteriori Ecclesiæ iudicio.

6. Ad secundum respondetur, quòd etiamsi rigorosè illa verba accipiantur, non opus est, Bullam accepisse ex speciali illo zelo, sed vtplurimum sufficiet postea, illo zelo moueri formaliter, vel virtualiter: sicut miles, qui vanitate motus militiæ nomen dedit, & postea existens in bello habet prædictum zelum, gaudet sine dubio priuilegiis Bullæ, quæ talibus militibus conceduntur. Deinde respondetur secundò, in clausula illa non exigi, vt conditionem necessariam ad gaudendum Bulla, zelum illum, aliàs multi rustici non gauderent Bulla, qui licèt illam recipiant, in mentem tamen illorum non venit talis zelus, sed commodum proprium.

Dubium IX.

Vtrùm Religiosi professi quicunque, etiam Mendicantes, possint Bullam Cruciatæ licitè sumere, eiúsque fructu gaudere.

1. Suppono hîc, non controuerti, an dictis Religiosis liceat virtute Cruciatæ eligere Confessorem pro absolutione à reseruatis, (de hoc enim latè dubio sequenti disputandum erit;) sed controuerti solùm, an susceptio Bullæ illis sit licita pro lucrandis indulgentiis, & gratiis aliis consequendis, quæ virtute Cruciatæ conceduntur. Rodr. *in expos. Bull.* §. 1. *dub.* 1. in partem negantem videtur propendere, nisi Bullam sumant de Prælatorum licentia. Ducitur, quia ex doctrina D. Thom. *in addit. ad 3. part. q.* 27. *art.* 2. Religiosi nequeunt contra Prælatorum voluntatem extra claustra egredi, nec aliquid impendere, quod regulari disciplinæ, seu eorum professioni repugnet, etiam sub prætexu lucrandi indulgentias. Neque enim est præsumendum Pontificum intentionem esse, indulgentias concedere in dissolutionem, sed in ædificationem.

2. At, quoniam indulgentiæ, quæ in Bulla conceduntur, quantum ad remissionem pœnæ, maioris sunt pretij, quàm regularis disciplina, in ordine tamen ad meritum, & præmium tam essentiale, quàm accidentale illis correspondens, maioris est valoris ipsa obedientia, quàm indulgentia; ideo ipse Rodr. *ibidem* §. 9. *num.* 24. asserit, quòd si Religiosi quicunque absque Prælatorum licentia Bullam sumant, esto id regulari disciplinæ aduersetur, possent tamen omnibus indultis per eam concessis, & regulari

regulari Obseruantiæ non repugnantibus, frui, cuiusmodi sunt indulgentiæ quas lucrari quis potest, Altaria visitando, aliáve opera pia præstando. Neque enim subditi Prælatis suis obedire tenentur, nisi in iis, quæ ad regularem Obseruantiam spectant. Vnde si in aliis etiam bonis obediant, id perfectionis argumentum potiùs existit, vt docet D.Thom. 2. 2. *q.* 104. *& in epist. ad Rom. cap.* 13. quem sequitur Nauarr. *cap.* 23. *num.* 38. Cord. *in suo quæst. lib.* 5. *de indulg. q.* 13. *dub.* 2. cum aliis per eum citatis, existimat posse Religiosos absque speciali suorum superiorum licentia indulgentias lucrari, quia de iure communi hoc eis competit. Nec obstat, si dicas, hinc sequi, quòd posset Religiosus contra sui Prælati voluntatem egredi extra Conuentum, & pecuniam etiam contribuere iuxta tenorem Bullæ, & sic Religio deperiret. Respondet enim ipse Cord. negando assumptum. Tum quia nequit Religiosus aliquid facere, quod sit contra regularem disciplinam, aut suæ professionis tenorem, tum etiam, quia indulgentiæ non conceduntur ad dissolutionem, vt dictum est *suprà*. Vnde infert, quòd de licentia sui superioris potest Religiosus claustra exire, aut eleemosynam pecuniariam contribuere iuxta Bullæ tenorem: si autem ad lucrandas indulgentias quid insuper requiratur, quod contra regularem disciplinam non sit, nempe orare, ieiunare, & similia, tunc potest similiter Religiosus ea facere absque superioris speciali licentia, non tamen contra rationabilem eiusdem prohibitionem, quia Pontifex indulgentias concedens, intendit, salua semper regulari Obseruantia, & non aliter. Atque in hanc suam opinionionem adducit Ang. *verb. indulg.* §. 22. Hæc tamen opinio videtur repugnantiam quodammodo includere, cùm priùs simpliciter asserat, Religiosum posse absque sui superioris licentia indulgentias Bullæ lucrari: postea autem dicat, nec claustrum exire posse, nec pecuniam erogare absque eiusdem sui superioris facultate; nisi in priori parte interpretetur de indulgentiis, quas posset Religiosus lucrari intra claustra, & nulla præassumpta Bulla. Id autem nihil facit ad rem, de qua agimus. Quapropter sit

3. Prima conclusio. Certissimum est posse omnes Religiosos, etiam Mendicantes, sumere Bullam Cruciatæ pro lucrandis indulgentiis, & certis aliis gratiis consequendis, quæ virtute eiusdem Cruciatæ conceduntur. Hæc conclusio est communis; ita sentiunt Cordub. & Rodr. *vbi suprà*, Acost. *q.* 106. Villalob. *claus.* 11. *num.* 27. *& seqq.* & plures alij *dub. sequenti* citandi. Sed probatur in primis, quia prædicta omnia æquè conceduntur omnibus Christi fidelibus, qui in Regnis Hispaniarum, & insulis adiacentibus commorantur. horum autem appellatione veniunt prædicti Religiosi. Deinde in Bulla sic expresse habetur: *Capitula Ecclesiarum, monasteria, & loca etiam Regularium, etiam Mendicantium, & tam fœminarum, quàm masculorum, si pro decem personis eorundem Capitulorum & locorum vnum, nec pauciores, suis expensis mittant.* Et paulò infrà addit: *Insuper quoque tam prædictis omnibus, quàm illis, qui nec in hanc expeditionem ibunt, nec alios, vt prædictum est, mittant, si infra biennium prædictum ex bonis sibi à Deo collatis in hanc causam liberaliter pro defensione contulerint,* &c. Ex his autem satis apertè colligitur, Regulares omnes posse Bullam Cruciatæ sumere, & fructu illius gaudere.

4. Secunda conclusio. Tenentur subditi à Prælatis licentiam sumendi Bullam exigere; eam verò non debent Prælati subditis petentibus denegare.

Hanc conclusionem, quoad priorem

partem amplectuntur Rodr. Cord. & Villalob. *vbi suprà*. & eam probo ex eo, quia in Bulla Pij IV. in Hispaniarum Regnis sub anno 1564. publicata concedebatur expressè Religiosis, vt eam absque Prælatorum licentia sumere possint, eadem tamen clausula in Bulla anni sequentis, & in aliis omnibus vsque nunc, dempta, seu omissa est. Hinc autem rectè fit argumentum, per talem omissionem insinuasse Pontifices, non esse suæ intentionis, tantæ libertatis ansam Religiosis præbere. Et quidem, cùm Pontifices regularis Obseruantiæ conseruationem, & augmentum summopere exoptent, & curent, non est vllatenus præsumendum, quòd intendant indulgentias, seu quæuis alia indulta in eiusdem regularis Obseruantiæ præiudicium concedere; esset autem graue disciplinæ regularis præiudicium, si Religiosis liceret, absque superiorum licentia, Bullam sumere, & cætera exequi, quæ ibi præscribuntur, vt patet ex adductis per Cord. & Rodr. *suprà*.

Nunc, quoad posteriorem partem probatur eadem conclusio.

Primò, quia in Bulla Cruciatæ derogantur omnia priuilegia contraria iis, quæ in dicta Bulla continentur, siue sint concessa monasteriis, siue sodalitatibus, siue Ecclesiis, aut piis locis, seu Vniuersitatibus, aut peculiaribus personis cuiuscumque gradus, & conditionis existant, cum quibuscunque clausulis solitis, & insolitis, vt ipsam Bullam legenti facilè constabit. Igitur, cùm nullum priuilegium, contra Bullæ susceptionem, robur habere possit, consequenter dicendum videtur, nec superiores debere, aut posse denegare subditis licentiam sumendi Bullam pro lucrandis indulgentiis, & aliis etiam consequendis, quæ regulari Obseruantiæ præiudicium non inferunt, immò potiùs suffragantur.

Secundò, quia Prælatus non habet ius præcipiendi subditis aliquid, quod non sit bonum vel in genere entis, vel in genere moris; sed non sumere Bullam, neque est bonum in genere entis, cùm sit negatio, & consequenter non ens, cui nulla competit bonitatis species; neque etiam est bonum in genere moris: animam enim cuiuscumque priuare bonis, & gratiis per Bullam concessis, malum potiùs est. Igitur Prælati non debent, nec possunt subditis interdicere susceptionem Bullæ, nisi ex rationabili aliqua circumstantia occurrenti cohonestetur aliquando talis prohibitio: atque ideo expressè tenent hanc partem Rodr. §. 12. *n.* 15. & Acost. *loc. cit.*

5. Tertia conclusio. Probabilis videtur opinio asserens, quòd subditus, si prædictam petat licentiam, & sibi denegetur, licitè potest Bullam sumere, atque illius fructu gaudere, modò in reliquis suæ professionis modificationes obseruet. Prælatus autem, si licentiam huiusmodi deneget, peccat, nisi ex rationabili aliqua circumstantia aliquando excusetur. Hanc conclusionem quoad vtramque partem tenent Acost. & Villalob. *ibidem*. Sed

Quoad priorem partem probatur; quoniam Prælatus non habet ius ad denegandam talem licentiam, vt habetur ex dictis conclusione præcedenti. Igitur subditus ex licentia petita, quamuis non obtenta, licitè potest Bullam sumere, & indulgentiis virtute Bullæ concessis similiter frui, quod non immeritò colligit Acost. ex D. Thoma *in addit. ad 3. p. q. 27. art. 3. & in 4. d. 20.* & Palud. *ibi q. 4 art. 3.*

Quoad posteriorem partem probatur. Tum quia Prælatus iniustè denegans (vt supponimus) subdito talem licentiam, priuat eum lucratione indulgentiarum, & consequenter peccat grauiter

uiter contra charitatem, immò & contra iustitiam, dum eundem priuat iure suo,id est,sibi,sicut & aliis Christi fidelibus, per Sedem Apostolicam beneficio virtute Cruciatæ concesso. Tum etiam, quia impedit executionem literarum Apostolicarum, quod est graue crimen. Dixi in conclusione,nisi ex rationabili causa aliquando denegetur, quoniam si id faciat ex legitima causa, excusatur quidem,& nullum peccatum committit.

6. Sed quæres primò,an Fratres Minores regularis Obseruantiæ possint similiter sumere Bullam Cruciatæ,cùm ex vi regulæ sit illis prohibitum ad pecunias recurrere, nisi ob necessitatem præsentem, vel imminentem.

Author Compendij *tit. Cruciat. post* §.5.*fol*.49 & 50.negatiuè respondet,ductus,quia ob strictam paupertatem,Fratres Minores profitentur,nec etiam totus Ordo habet auctoritatem concedendi alicui Religioso, vt ad pecuniam queat recurrere, nisi pro vera, & manifesta necessitate præsente,vel imminente ipsius Religiosi, seu Conuentus sub pœna lethalis culpæ. Religiosis autem prædictæ Religionis non videtur necessaria Bulla, cùm ex vi suorum priuilegiorum possint gaudere gratiis omnibus per Bullam concessis.

Oppositum tenet Cord. *cap*. 4. *super Reg q*.7.dicens,pro lucrandis indulgentiis,& sumendis Bullis,seu Cruciatis,licitè posse pecuniam procurari, dummodo alia concurrant requisita iuxta Pótificis declarationes necessaria.Idem sentit Sorb. *in addit. ad Compend. verb. Cruciata, vers. Deinde dico.* Rodr. §.12. *n*.16. & Villalob. *claus*.12.*n*.27.& mihi etiam videtur satis pium, præsertim si id fiat de superiorum licentia;& probatur. Tum quia grande bonum spirituale est indulgentiarum acquisitio, cùm ex vi earum,ac Bullarum,si licitè acquirantur, magnum quidem non solùm pœnæ, & Purgatorij malum, sed periculum etiam peccati euitetur.Tum quia sanctum,ac valde salubre consilium est, salutem animæ variis modis procurare, atque ideo,esto Religiosi ex vi suorum priuilegiorum possint animas suas à pœnis Purgatorij liberare;id etiam aliis viis procurare, sanctum,ac meritorium est. Tum quia si necessitas corporalis sufficiens causa est,(vt omnes fatentur) pecuniam procurandi, absurdum esset, idipsum de necessitate spirituali inficiari, ac potissimum, quia certum est virtutè Cruciatæ posse à casibus in Cœna Domini contentis absolui, non ita ex vi suorum priuilegiorum, vt suo loco(Deo dante)ostendemus.

Adde,quòd sicut licitum est Religiosis prædictis permittere, seu petere ab aliquo sæculari,vt soluat pecuniam pro ipsis vehendis in equo,aut in mari,iuxta ea,quæ tradit Cord.*lib.5.de indulg q.26. vers.verum est*; ita id licet eisdem ad sumendam Bullam, & lucrandas indulgentias; & hoc modo dicuntur etiam ipsi per se facere,quod Bulla faciendum præcipit,atque sic etiam sentiût Rosel. *in sum.tit.Indulgentia*. §.17. & Ioan.Marier.*in* 4.*d*.20.quos citat Cord *ibidem*.

7. Quæres secundò,an si Religiosus Bullam sumat, nulla priùs requisita licentia à suo Prælato,gaudeat nihilominus fructu illius?

Rodr.§.9.*num*.24.respondet affirmatiuè,ob rationem ab ipso adductam initio huius dubij. Mihi etiam placet eadem sententia. nam quamuis Religiosus ratione sui status indigeat superioris facultate,vt licitè Bullam sumat,vel vt eleemosynam ad id necessariam expendat, vel etiam, vt faciat actionem, sine qua effectus Bullæ comparari non potest;huiusmodi tamen licentia solùm requiritur, vt rectè, ac ordinatè hæc fiant.Vnde,si tali ordine prætermisso,& absque

absque debita licentia fiant, facta tenent, atque ad effectus Bullæ comparandos sufficiunt, nisi aliud obstet impedimentum, cùm modus ille rectè operandi non sit de substantia talis actionis, seu effectus. Immo nec culpa illa videtur, ex suo genere, esse graue peccatum: at si tale aliquando esse contingat, poterit per pœnitentiam deleri, acceptio Bullæ valida manebit, & consequenter vsus illius poterit postea esse fructuosus.

8. Quætes tertiò, an committatur simoniæ vitium dum pecuniam quis erogat, vt Bullam Cruciatæ suscipiat: tunc enim videtur dari temporale pro spirituali, id est, pecuniam pro lucratione indulgentiarum,& consequenter videtur vitium simoniæ committi. Nihilominus,

Respondetur negatiuè; quoniam etiamsi pro re purè temporali nequeant indulgentiæ concedi, bene tamen pro re temporali, quæ ad spirituale ordinatur; cuiusmodi est eleemosyna pecuniaria, quæ erogatur in subsidium belli, quod aduersus Catholicæ fidei hostes, ac pacis Romanæ Ecclesiæ perturbatores geritur. Ita communiter DD. & præsertim D.Thom. *in addit. ad 3. p. quæst.27. art.3.* Ex dictis igitur infert Acosta *vbi suprà*, quòd si generali Bullæ Commissario constiterit, nullos alicuius familiæ Religiosos Bullam Cruciatæ suscipere, deberet super hoc diligenter inquirere, & contra ipsius Prælatos Apostolica auctoritate procedere, si illos talis omissionis reos inueniret, ob aliquam fortasse prohibitionem ab eisdem factam de non suscipienda huiusmodi Bulla.

DVBIVM X.

Vtrùm Regulares, tam Mendicantes, quàm non Mendicantes, possint absque Prælatorum licentia Bullam Cruciatæ sumere ad Confessarium pro absolutione à reseruatis eligendum.

1. HÆc quæstio inter modernos satis controuersa est, quam adeò diffusè agitare oportet, vt sic omnium animis pleniùs satisfiat. Adducam igitur in præsenti dubio duas opiniones circa hanc difficultatem inter se è diametro pugnantes cum suis fautoribus, & probationibus. Deinde tertiam apponam opinionem eorum, qui vtramque præcedentem problematicè tuentur. In sequenti autem dubio, quid ego sentiam in hoc, explicare, & probare contendam. Atque inprimis partem negatiuã tuentur Mart.Ledesm.*2.p.4.q.29.* vbi multa dicit in fauorẽ huius sententię,& alter Ledesm.*de sacram. Pœnitentia, c.13.dub.13.* Cord.*in annot.ad Compend. priuileg. verb. Absolutio extraordinaria, & verb.Cruciata, & super regulam D.Francisci cap.7.q.8.punct.2.*Rodr.*in expos.Bullæ.§.9.num.24. & in qq. regularib. tom.1. quæst.21.art.10.*specialiter *concl.4.*Enriq. etiam *lib.7.de indulgent.cap.22.* ait, hanc quæstionem fuisse Salmãticæ agitatam anno 1576. & grauissimos Theologos, vt Gallum Metinam,& Alcaçar respondisse, per sequentes Bullas non derogari quoad hoc priuilegia specialia Religionum; & postea ab eodem Enriq. consulti sapientissimi Iurisperiti Moya Solis, Sahagum, & Bustos responderunt, propriis nominibus subscriptis, non derogari prædicta Religionum priuilegia per sequentem Cruciatam. Hanc tandem docet Collector priuilegiorum *verb.Cruciata.§.3.& 5.*qui mordicus

dicus hanc defendit sententiam, & ait, eam tenere omnes zelum Dei habentes. Communiter etiam hanc sententiam defendunt Acosta *q.* 107. Miranda *in manu. Prælat. p.* 2. *q.* 34. *art.* 25. *con.* 2. Deia *in sum. p.* 3. *cas.* 16. Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *c.* 6. *n.* 3. Villalob. *tom.* 2. *tract.* 27. *clausf.* 9. *n.* 13. & alij, quos hi referunt. Sed ratione probatur.

2. Primò ex responsis sacrorum Pontificum, & Cardinalium, qui de hac difficultate interrogati, responderunt, Religiosos mendicantes, & qui eorum priuilegiis gaudent, non posse absque facultate suorum Prælatorum gaudere priuilegiis Bullæ ad eligendum Confessarium pro absolutione reseruatorum. Ita responderunt Innocentius VIII. Alexander VIII. Leo X. vt refert Collector *vbi suprà*, & Sixtus IV. & Iulius II. cum aliis, quos allegat Cord. *loc. cit.* & Pius V. *in speciali Motu proprio edito anno* 1571. quem referunt Rodr. *in expositione Bullæ fol.* 191. & Pasarel. *in comp. priuileg. priuil.* 175. Cardinales etiam tempore Gregorij XIII. deputati ad explicandũ Tridentinum, & reformationem Religionum, teste Rod. *vbi suprà* §. 9. *num.* 24 quæsiti de hoc à D. Ioanne de Ribera Archiepiscopo Valentino, responderunt Moniales non posse virtute Bullæ Cruciatæ alios Confessores eligere, præter assignatos à suo Ordinario, quam responsionẽ testatur Rod. se vidisse, & ipsis Monialibus fuisse promulgatam per publicum Notarium, & constat, in Bulla non magis excipi Moniales, quàm Monachos. ergo sicut Moniales non possunt gaudere Bulla ad prædictum effectum, ita nec Monachi.

3. Secundò probatur, quia Religiones mendicantes, & reliquæ ex earum communicatione, habent specialia priuilegia, quibus eis interdicitur vsus Bullæ absque licentia Prælatorum ad eligendum Confessarium pro reseruatis, vt constat ex priuilegio Augustinianis concesso ab Innocentio VIII. sicut refertur *in compendio priuilegiorum Mendicantium, ver. Confessor.* §. 6. & ex aliis concessis Fratribus Minoribus ab eodem Innocentio VIII. vt habetur *in prædicto compendio*, & à Sixto Quarto §. 11. & à Leone X. §. 17. & ex priuilegio concesso Ordini Prædicatorum, vt habetur in eorum priuilegiis *fol.* 33. & refert Enriq. *lib.* 6. *moralis Theologiæ c.* 16. *Alphab.* 2. *lit. Q.* & ex alio concesso eidem Ordini à Pio V. ad instantiam Iustiniani Generalis Ordinis Prædicatorum, & constat etiam ex priuilegiis concessis Ordini D. Bernardi ab Alexandro VI. vt patet ex compendio priuilegiorum eiusdem Ordinis *ver. Bulla Cruciatæ.* §. 1. & habetur prædicta Bulla Alexandri *in tomo priuilegiorum eiusdem Ordinis priuil.* 15. *n.* 7. *&* 8. Constat etiam ex priuilegio à Gregorio XIII. concesso Societati Iesu *anno* 1575. & habetur in Bullis eiusdem Societatis *pag.* 186. *n.* 8. *&* 9. vbi grauissimis verbis prohibet, ne personæ Societatis gaudeant Bulla Cruciatæ absque licentia Prælatorum ad eligendum Confessarium pro absolutione à reseruatis. Ac tandem idipsum prohibuit nouissimè Clemens VIII. omnibus Regularibus vtriusque sexus ad instantiam Procuratoris Generalis Ordinis Carmelitarum. Sed sic est, quòd omnia hæc priuilegia non derogantur per Bullas subsequentes; ergo virtute Bullæ Cruciatæ non possunt prædicti Religiosi vti Bulla absque suorum Prælatorum facultate in ordine ad prædictum effectum. Maior cum consequentia est euidens, & minorem probo, quia priuilegium generale non derogat speciali, nisi illius faciat expressam mentionem, vt docet Sylu. *verb. priuilegium q.* 10. *part.* 6. & Tabien. *ibi. q.* 14. *part.* 13. Ledesm. 2.

part.4.q.1.art.1.& grauiſſimi Iuriſperiti *ſuprà* citati cum Panormitano, *c. veniens, & ex cauſa 25. q. 2. per totam.* Sed priuilegium Bullæ eſt generale ad Hiſpaniam & alia Regna Philippi; priuilegium autem huius, ſeu illius Religionis eſt ſpeciale. ergo cùm non fiat eius mentio expreſſa, non debet cenſeri derogatum per generalem clauſulam Bullæ, qua ratione multi Doctores docent, per generales clauſulas Bullæ Cœnæ Domini prohibentis abſolutionem hæreſis, non derogari priuilegia Epiſcoporum de abſoluendo ab illa in foro interiori, quando eſt occulta. Ac tandem certè Sũmi Pontifices concedentes Religionibus priuilegia ad impediendum vſum Bullæ, non ignorabant Bullã Cruciatæ ſingulis annis in Hiſpania publicari cum clauſulis derogatoriis aliorum priuilegiorum; ergo cenſebant per tales clauſulas generales non derogari, aut ſuſpendi ſpecialia priuilegia Religionum ab ipſis conceſſa, aliàs fruſtrà illa concederent, cùm nullum effectum ſortiri poſſent.

4. Tertiò probatur, quia in Bulla expreſsè habetur, non derogari per illam priuilegia, gratias, & facultates conceſſas ſuperioribus Mendicantium quoad eorum Fratres. Sed ſic eſt, quòd Mendicantium priuilegia, quibus prohibentur Religioſi accipere Bullam ſine facultate ſuperiorum in ordine ad abſolutionem reſeruatorum, ſunt indulta conceſſa ſuperioribus in ordine ad ſuos Fratres, non contra illos, ſed in fauorem, cùm ſint in maiorem eorum profectum, & vt meliùs illos contineant in obſeruantia regulari: nam ampla libertas eligendi quemcumque Confeſſarium approbatum in ordine ad quoſcumque caſus reſeruatos, potiùs eis noceret, vt expreſsè docent ſacri Pontifices ſuprà relati; ſpecialiter tamen Sixtus IV. Innocentius VIII. Leo X. & Gregorius XIII. quod etiam habetur *in compendio priuilegiorum Mendicantium, ver. Cruciata.§.3.& 5.* vbi dicitur, quòd nec eſt, neque eſſe debet intentio Pontificis aliquid concedere, vnde Ordinis diſciplinam collabi contingat. & infrà dicitur, quòd per talem libertatem eligendi confeſſionem daretur Religioſis occaſio violandi votum caſtitatis, vt experti dicere poſſunt. Hęc *ibi.* Idque etiam probat Cord. *ſuper Reg. D. Franciſci c.3. punct.10. & ſuper compendium ver. Cruciata.* ergo per nullam clauſulam Bullæ derogantur priuilegia Mendicantium, cùm ſemper fiat in illis exceptio priuilegiorum conceſſorum ſuperioribus Mendicantium in ordine ad ſuos Fratres. Vnde rectè Ledeſm. ſuprà relatus ait, ſemper Religiones habere priuilegia per Breuia Pontificum, quòd indulgentiæ non valeant Religioſis quoad Confeſſionale ſine licentia ſuorum Pręlatorum. Atque idem dicendum eſt de non mendicantibus ob communicationem, quam habent, priuilegiorum.

5. Quartò probatur, quia per Bullam Cruciatæ non ſuſpenduntur priuilegia Regularium ad abſoluendos alios à peccatis, & cenſuris etiam reſeruatis, & ad commutanda vota, præter excepta in Bulla, vt omnes fatentur, & vſus ipſe cõfirmat. ergo neque etiam intelligendum eſt derogari alia priuilegia, per quorum derogationem (vt inquit Cord. *vbi ſupra*) relaxaretur diſciplina regularis, & anſa præberetur ad peccandum.

6. Neque obſtat, ſi dicas, ſæcularibus concedi amplam illam facultatem eligendi confeſſionem pro reſeruatis, neque id reputari inconueniens; hoc (inquam) non obſtat, quia multa cõceduntur ſæcularibus, quæ tamen non expedit concedi Regularibus, propter ſtrictiorem, & perfectiorem vitam, quam

quam profitentur. Atque hoc esse vnum ex numero eorum, quæ non licet illis concedi, patet manifestè, tum ex sententia tantorum Pontificum, qui hoc illis interdixerunt, tum ex hoc, quòd in Concilio Tridentino iubetur, quòd Monialibus bis, aut ter in anno extraordinarij Confessarij deputētur. ergo censet Concilium, eas non posse pro libito eligere quemcumque Confessarium approbatum, aliàs si id possent, non opus esset ea cautione, cùm liberum esset eis eligere quemcumque mallent. Tum quia semper in Ecclesia Dei, vt res magni momenti, fuit habita à sanctis Patribus, & fundatoribus Religionum casuum reseruatio, & specialiter B. Franciscus supponit *in sua Regula*, nonnulla peccata debere esse reseruata Ministris Prouincialibus, à quibus alij ordinarij Confessarij non possint absoluere. Hæc autem peccatorum reseruatio omnino corrueret, si liceret Religiosis vti priuilegio Bullæ pro absolutione reseruatorum.

6. Quintò probatur, quia, licèt aliquando Pius IV. concesserit omnibus Religiosis, etiam Mendicantibus, facultatem accipiendi Bullam absque licentia Prælatorum pro absolutione à reseruatis, id tamen (vt experientia docet) non conceditur in Bullis, quæ hac tempestate expediuntur: ergo manifestum signum est, intentionem Pontificum esse, ne Regulares, absque licentia Prælatorum, gaudeant Bulla in ordine ad prædictum effectum, aliàs non præcepissent auferri prædictam clausulam Pij IV. quæ in Bulla erat inserta.

7. Oppositam sententiam tuentur infrà citandi authores, dicentes, licitè posse Religiosos quoscunque, etiam Mendicantes, absque facultate Prælatorum vti priuilegio Cruciatæ pro absolutione à reseruatis, non obstantibus quibuscumque suarum Religionum priuilegiis. Ita grauissimi DD. Salmanticen. Academiæ de hoc consulti anno 1559. Magister Bañes Primarius theologicæ facultatis, Alphonsus Luna, & Orellana Ordinis Prædicatorum, & Magister Chaues Regis Hispaniæ Confessarius, Gueuara, Ludouicus de Leone, & Mendoça Ordinis D. Augustini, & Magistri sacræ Theologiæ, ac publici eius Professores in Salmanticensi Academia, & Magister Zumel Generalis Ordinis Sanctæ Mariæ de Mercede, dixit hanc opinionem esse veram, & communem praxim Religionum. Idem docuerunt Magister Didacus Rod. Decanus facultatis theologicæ eiusdem Academiæ, & Magister Sanctius Magistralis Canonicus Salmantinus, & Corduba, licèt præcedentem sententiam sequatur, tamen *in annotationibus ad Compendium Mendicantium ver. Cruciata, & super Regul. D. Franc. c. 7. q. 3.* hanc dicit esse probabilem, & *ibidem* fatetur, virtute Iubilæorum posse Religiosos sine licentia superiorum eligere Confessarium, & absolui à reseruatis. Si ergo id possint virtute Iubilæi, cur non virtute Bullæ, cùm priuilegia Religionis non magis derogentur Iubilæis, quàm Bullis easdem clausulas habentibus? & Rodr. *in expos. Bullæ §. 9. n. 25.* ait expresè hanc opinionem esse probabilem, & securè procedere eos, qui eam sequuntur in praxi, ibidémque hortatur Confessarios, ne scrupulum iniiciant Religiosis, qui ad casus reseruatos vtuntur Bulla absque Prælatorum facultate, & *tom. 2. regul. quæst. q. 21. art. 10.* licèt oppositam sententiam defendat, ait tamen: Non auderem illos condemnare, qui sine tali licentia vtuntur Bulla quantum ad hos articulos, scilicet reseruationis casuum, & reliquorum, quæ in ea continentur. Eandem sententiam docet Collect. priuilegiorum Ordinum Mendicantium;

nam *in compendio ver. absolutio*, referens verba Innocentij VIII. quibus declarauit Fratres minores non posse eligere Confessores pro absolutione à reseruatis, virtute Bullæ Cruciatæ, quam ipse concesserat in Hispania, statim ipse Collector ait: Aduertẽdum est, quòd similem reuocationem fecerunt alij Pontifices, qui dederunt Bullas Cruciatæ, sed istæ reuocationes non sunt perpetuæ, quia non extenduntur ad Bullas Cruciatæ futuras, & ideo, quandocunque venerit noua Cruciata, oportet habere nouam reuocationem illius, ad hoc vt Fratres nequeant illa vti. Ac tandem nouissimè Card. Toletus *in sua summa fol. 169.* agens de obligatione, quam quisque habet ad confitendum proprio Sacerdoti, & excipiens ab hac lege aliquos, ait: Vigesimus sextus casus est, cùm quis habet Bullas, aut diplomata Apostolica, quamuis hactenus derogata sint præterita, quantum ad hoc tamen si quæ imposterum dantur iuxta præcedentium tenorem, per ea homo habet facultatem confitendi cuilibet Sacerdoti apto ad confessiones audiendas, etiam nulla habita licentia ipsius proprij. Hæc ille, & probatur à priori.

8. Primò, quia omnia priuilegia Religionum derogantur per Bullam subsequentem. ergo illa non obstant, quominus tales Religiosi possint absque facultate Prælatorum vti Bulla ad reseruatorũ absolutionem. Consequẽtia est nota, & antecedẽs probatur, quia in ipsa Bulla concedit Pontifex prædictam facultatem omnibus Christi fidelibus in Hispaniæ Regnis commorantibus, non obstantibus quibuscũque Apostolicis ordinationibus Ecclesiarum, aut Monasteriorũ, Conuentuum, & Ordinum, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, & priuilegiis etiam Mendicantibus sub quacunque forma, aut tenore concessis, etiamsi pro sufficienti eorum derogatione dicatur, de eorum tenore habendam esse specialem mentionem. Ita habetur in Bulla Sixti V. *anno* 1585. & in ea, quæ expedita est à Clemente VIII. & in aliis communiter. ergo, non obstantibus prædictis priuilegiis prohibentibus vsum Bullæ pro absolutione à reseruatis, possunt omnes Regulares gaudere Bulla Cruciatæ ad prædictum effectum.

9. Neque obstat, si quispiam obiiciat, quòd infrà Pontifex, vel Commissarius auctoritate illius excipit priuilegia Mendicantium quantum ad hoc, dum ait, se derogare omnia priuilegia, præter facultates concessas Mendicantium Ordinũ superioribus quoad suos Fratres. Hoc (inquam) non obstat, tum quia, cùm talia priuilegia impedientia vsum Bullæ quoad electionem Confessarij pro reseruatis, non sint facultates, aut gratiæ concessæ superioribus in ordine ad eorũ Fratres, hoc non est in fauorem Fratrum, sed potiùs contra Fratres, cùm id sit valde odiosum, & molestum illis, manifestum est, ibi nullam fieri eorum exceptionem. Tum etiam, quoniam, vt docet Ledesm. *de sacramento Pœnitentiæ c.13.* & alij recentiores, ex illo nomine facultatum, quas ibi excipit Pontifex, possunt intelligi gratiæ, & indulgentiæ quædam, quas possunt Prælati regulares applicare subditis, etiamsi careant Bulla. Immò (iuxta probabilem, & ferè communem sententiam) de illis solùm videtur esse sermo. Potest etiam id intelligi de priuilegiis concessis superioribus in ordine ad suos Fratres pro tempore interdicti, & ad oua, & lacticinia vescenda, immò & ad absoluendum eos à multis casibus in iure Papæ reseruatis. Pontifex ergo, ac Commissarius in Bullæ

dero

derogatione, excipit has omnes facultates superioribus concessas in ordine ad suos Fratres, non tamen priuilegium ad impediendum vsum Bullæ Fratribus.

10. Secundò probatur etiam à priori, quia cùm in priuilegiis, & indultis ponitur illa clausula, *Pro expressis habentes*, reuera secundùm stylum Curiæ Romanæ derogantur priuilegia præcedentia, ac si de verbo ad verbum exprimerentur, & ibi insererentur: sed in Bullis huius temporis, immo & in omnibus à tempore Pij V. concessis, habetur illa clausula, *Pro expressis habentes*; ergo priuilegia præcedentia Religionum verè derogantur quantum ad hoc per subsequentem expeditionem nouæ Bullæ Cruciatæ. Minor cum consequentia est nota, & maiorem docent Cassiod. *d.*10.*regul. Cancell.* & Pasarell. *lib. de priuil. Minimorum c.* 8. 12. *&* 13. Ang. *ver. excommunicatio* 5. *cas.* 31. Sylu. *verb. exemptio q.* 11. *& ver. priuilegium q.* 10. *part.* 6. *ibi* Amil. *n.* 6. *& ver. exemptio n.* 11. & ratione patet. Tum, quia impossibile est, omnes concessiones antecedentium Pontificum in aliquo vno priuilegio inserere, vt de se patet. ergo sufficienter derogantur per clausulam, *pro expressis habentes*; vnde compendium Mendicantium *tit. priuilegia, circa fin. & verb. Indulgentiæ stationum quoad Fratres*, §. 7. ait, esse plusquam manifestum, illum esse stylum Curiæ, cùm in nullis reuocationibus inserantur literæ Apostolicæ, nisi aliquando ad abundantiorem cautelam. Tum, quia in iure, ad derogationem priuilegiorum, aut testamenti habentis clausulam derogatoriam sequentis, sufficit clausula generalis, vt docet Ant. Gabr. *tom.* 7. *lib.* 6. *tit. de clausul. col.* 5. *per totum.* Couar. *rubr. de testament. part.* 2. *n.* 19. *&* 20. Tabiena *ver. priuilegium, q.* 15. *n.* 16. & Rosel. *ver. exemptio n.* 1. ergo, iuxta sententiam horum Doctorum, idem sufficit in priuilegiis Pontificum, cùm in vtrisque sit eadem prorsus ratio.

11. Tertiò probatur, quia Pontifex, cùm præbet facultatem sumentibus Bullam, ad vescendum ouis, & lacticiniis in Quadragesima, excipit Regulares; cùm verò concedit facultatem ad eligendum Confessarium, nullam facit exceptionem Regularium; ergo euidens signum est, non id prohibere illis, sicut prohibet lacticinia, aliàs etiam illos exciperet, sicut excipit in priuilegio lacticiniorum.

12. Quartò idem à posteriori probatur. In rebus moralibus semper censui eam esse vrgentissimam rationem, quòd moralia moraliter pertractanda sunt; sed in rebus moralibus ipsa ratio dictat in dubiis opinionem humaniorem & benigniorem esse eligendam, supposito, quòd pro se habeat rationes, & graues auctores, qui illam defendant. Nam vbi ius non inuenitur expressum (vt contingit in proposito) vbi tanta est opinionum varietas, in humaniorem partem declinandum est; vt docet text. *in c. final. de transact. & in l. benignius. ff. de legib. & l. semper in dubijs, ff. de reg. iur.* & probat Sylu. *ver. opinio*, & Nauar. *c. si quis autem, de pœnit. d.* 7. *n.* 130. *&* 131. *& c.* 27. *n.* 287. & inter alia ponit exemplum in opinione, quæ fauet doti, vel libertati, vt habetur ex *l. quoties dubia ff. de reg. iur. & c. fin. de re iudicata.* Vnde Instructorium, *c.* 88. *in fin.* ait, quòd quando dubium exagitat animum an lex obliget, vel non obliget, benignior pars est amplectenda; sed sic est, quòd hic vrget dubium, & hæc opinio est benignior, & magis fauet libertati spirituali in ordine ad confessiones. ergo hæc opinio est sequenda, & amplectenda secundùm rectam rationem.

13. Quintò eadem sententia pro-

batur ex variis, & vrgentissimis inconuenientibus, quæ sequuntur ex opposita sententia.

Primum, quòd fieret contra intentionem Summi Pontificis, & Commissarij Cruciatæ, & totum Senatum illius, desiderantium multam pecuniam colligi in subsidium contra infideles. Si autem Regulares non sumant Bullam, magna pecuniæ quantitate defraudaretur prædictum subsidium contra infideles. Est etiam ex alio capite contra intentionem Pontificis: nam ipse concedit Bullam Cruciatæ ad instantiam Philippi Regis Hispaniarum, & iuxta tenorem petitionis illius: est autem euidens moraliter Regem postulare Bullam pro omnibus commorantibus in Regnis Hispaniæ, siue sint Regulares, siue non. ergo dum Pontifex in Bulla Cruciatæ subsequenti non excipit Regulares, manifestè constat, esse contra eius intentionem, quòd non possint prædicti Regulares vti priuilegio illius in ordine ad absolutionem pro reseruatis.

14. Secundum inconueniens, & valde vrgens est: nam cùm stricta sit casuum reseruatio, & ex alia parte magna sit hominum fragilitas, imminet magnum periculum committendi plura sacrilegia; nam pro verecundia, aut alia ratione dimidiabunt Regulares confessionem, & in peccato mortali celebrabunt sæpè, & in eodem ministrabunt Sacramenta, & multo tempore miserè iacebunt, prolabentes quotidie in deteriora peccata; quæ omnia facilè vitarentur, vel magna ex parte per remedium Bullæ. Ergo prudenter iudicamus non velle Pontificem illos priuare tali remedio: & quidem licèt de humana fragilitate credi possit, aliquos Regulares nonnulla commissuros esse peccata ex confidentia Bullæ, si illa vti possunt ad absolutionem pro reseruatis, tamen non pauciora, sed fortè plura committerentur, si illa non possent vti ob rationem verecundiæ suprà tactam.

15. Tertium inconueniens est, quia per hanc strictam casuum reseruationem, & maximè in Religionibus, vbi est copiosa plurium peccatorum reseruatio, fit iugum Dei intolerabile, quod tamen Dominus dicit suaue esse, & leue; magnáque ex parte præcluditur via ad æternam salutem, propter difficultatem superadditam confessioni ratione reseruationis. Ac tandem, si tam magnum inconueniens esset, Religiosos liberè posse vti Bulla pro absolutione à reseruatis, vt aduersarij proclamant, certè sacri Pontifices, aliàs pij, & prudentes, non id ita planè concessissent, prout de facto concesserunt Pius IV. in sua Bulla, sine facultate suorum superiorum *anno* 1564. & Paulus III. viuæ vocis oraculo pro Religiosis B. Francisci *anno* 1533. *die* 11. *Iulij*, prout refert Cord. *in citat. annotat. verb. Cruciata*, & licèt in Bullis, quæ hac tempestate expediuntur, non ponatur illa clausula, *sine facultate superiorum*; tamen Pontifex non ponit contrariam, sed indiscriminatim cócedit omnibus fidelibus, posse vti priuilegiis Bullæ, non distinguens, an valeat cum licentia Prælatorum, vel sine illa: vbi autem lex ipsa non distinguit, nec nos distinguere debemus, iuxta text. *in cap. si Euangelica, dist.* 55.

16. Atque ideo hanc sententiam, vltra præallegatos, sustinent Ioann. à Cruce *de stat. relig. lib.* 1. *cap.* 6. *dub.* 12. *con.* 3. Sanc. *in select. disp.* 44. *num.* 10. *ad fin. & num.* 13. Basil. Pontius de Leone *lib.* 5. *de matrim. cap.* 2. *num.* 7. & distinctiùs *lib.* 2. *cap.* 19. §. 2. *num.* 13. sed nouissimè in MS. *de pœnit. cap.* 4. *dub.* 2. & latè Ruy Mendes Secretarius consilij ipsius Cruciatæ in Regno Lusitaniæ, in quodam tract. quem de hac materia edidit *cap.* 1. *concl.* 1. & Sorb. *in addit. ad Comp.*

Comp. verb. Cruciata. §. 5. *ver. deinde dico.* qui omnes censent hanc opinionem esse probabilem. Mihi autem longè aliter videtur dicendum tam de ista, quàm de præcedenti opinione, vt *dub.* 12. diffusè ostendam.

Dvbivm XI.

In quo argumenta, pro vtraque opinione præcedenti, adducta soluuntur.

1. Vtraque prædicta opinio videtur nonnullis saltem speculatiuè probabilis, ac propterea vtriusque probationes soluere contendunt. Vnde

Ad primum argumentum in fauorem primæ opinionis adductum respondet, illa præterita Pontificum responsa, & decreta sufficienter derogari per subsequentem Bullæ Cruciatæ expeditionem, quia præcedentes Pontifices non potuerunt ligare suos successores, vt non possent concedere Regularibus gaudere priuilegio Bullæ ad eligendum Confessarium pro absolutione à reseruatis. Neque idem Pontifex potuit se ita astringere, vt non possit per secundam suam facultatem, aut secundum priuilegium derogare, aut suspendere primum, prout probabiliter arbitrantur nonnulli fecisse Sanctissimum Clementem VIII. qui omnibus Regularibus per speciale Breue interdixit vsum Bullæ, & postea per Bullam Cruciatæ suspendit illud, & omnia alia priuilegia prohibentia vsum Bullæ.

Ad responsionem verò Cardinalium, respondet Ledesm. iunior *in sum. vbi suprà*, quòd Cardinales per illam declarationem non statuunt ius aliquod; sed nulla est hæc solutio, quia licèt non statuant ius, interpretantur tamen illud ex potestate Pontificia sibi delegata, & eorum interpretatio est magnæ auctoritatis; quare aliter responderi potest dupliciter.

2. Primò dicendo, illam responsionem Cardinalium solùm loqui de Monialibus, non de Monachis, & licèt videatur esse eadem ratio de vtrisque, quæ forsan non est, in rebus tamen odiosis non est facienda extensio ad casum non expressum, propter paritatem rationis, vt latè tradunt Iuristæ.

3. Deinde respondetur, & meliùs, illã interpretationem factam fuisse à Cardinalibus ad instantiam Archiepiscopi Valentini, qui cùm in ea esset opinione, Monialibus non licere vti priuilegio Bullæ Cruciatæ ad eligendum Confessarium, ipsi etiam Cardinales huic opinioni tanquam probabiliori, & securiori annuerunt; per hoc tamen nulla ratione damnarunt oppositam sententiam tanquam improbabilem, aut non securam in conscientia.

4. Ac tandem respondetur, quòd vt obligaret prædicta declaratio Cardinalium ad standum illi, oporteret, vt fieret Regularibus generalis eius intimatio, quam tamen constat non fuisse factam nisi in Archiepiscopatu Valentino, vt testatur ipse Rodr. *vbi suprà.*

5. Ad secundum negant minorem, & ad probationem distinguũt sic antecedẽs: Priuilegiũ generale non derogat speciali, nisi faciat expressã illius mentionem: verum est, si tale priuilegium generale non continet clausulam illam, *Pro expressis habentes*, aut specialem clausulam suspensionis illius; secus, si contineat illam, prout reuera continet priuilegium Cruciatæ, quia tunc illa clausula æquiualet speciali mentioni ipsiusmet priuilegij, vt clarè constat ex stylo Curiæ Romanæ; vt *suprà* ostendimus *dub.* 9.

6. Ad illud verò, *de facultate Episcoporum*, respondent, quòd adhuc retenta illa opinione, non ideo non derogatur

per

per Bullam Cœnæ, quia clausula derogatoria illius sit generalis, & non faciat expressam eius mentionem, sed quia (vt multi Doctores dicunt) Pontifex solùm aufert per Bullam Cœnæ facultatem absoluendi ab hæresi, illis, quibus ex priuilegio id competebat. Episcopi autem nō ex priuilegio, sed ex iure ipso habent facultatem absoluēdi ab hæresi, quia iure diuino, & humano, & ex officio sūt Inquisitores, vel quia, vt docet Nauar. *in sum. c.27. num.*260. clausula illa generalis Bullæ Cœnæ limitanda est, vt procedat in occultis, & habentibus complices, non verò in casibus occultis simpliciter, de quibus specialiter loquitur Tridentinum, dicens Episcopis licere absoluere in foro interiori ab hæresi occulta.

7. Ad id tandem quod *ibidem* dicitur frustrà concedi prædicta priuilegia, si per Bullam derogarentur. Respondent nequaquam frustrà concedi, quia suum vigorem retinent, donec ab eodem, vel ab aliis Pontificibus reuocentur, licèt aliàs pro tunc suspendantur, non enim idem est reuocari, & suspēdi, quia quod reuocatur, irritatur, & annullatur; quod verò suspēditur, solùm impeditur ad tempus quantū ad executionem. Huiusmodi autē suspensiones, immò & reuocationes sunt frequētissimæ secundùm stylum Curiæ Romanæ: quotidie enim videmus expediri quędā indulta, quibus derogantur alia eodem anno, immo & eodem interdum mense concessa, & experientia compertum est, quòd modò Pontifex concedit alicui Ecclesiæ indulgentiam plenariam pro certis diebus, & tamen paulo pòst concedit Commissario Bullæ Cruciatæ facultatem ad suspendendum prædictas indulgentias, & de facto Cōmissarius illas suspendit pro annò publicationis Bullæ: fatentur tamen quòd tempore, quo durauit Bulla Cruciatæ expedita à Sanctissimo Clemente Octauo, non poterant illa vti Regulares pro absolutione à reseruatis, postquam ipse expressit, & declarauit suæ mentis, & intentionis esse id eis prohiberi. Similiter cùm Sanctissimus D. N. Vrbanus VIII. similem etiam fecerit declarationem, idem iudicium de eius Cruciata faciendum est.

8. Ad tertium negant minorem, quia, præterquam quod *suprà* dictum est *dub.* 9. quid sibi vellent verba illa, *facultates concessæ superioribus in ordine ad suos Fratres*, per quod videtur sufficienter responderi huic tertio argumento, manifestum est prædicta indulta non esse in fauorem Fratrum, sed valde illis odiosa, cùm auferant eis libertatem eligendi Confessarium, ex quo grauissima illa pullulant incommoda, quæ *suprà* enumerauimus *dub.*9. Et quidē ex verbis ipsius Pontificis in Bulla Cruciatæ constat, prædicta indulta prohibentia vsum Bullæ non esse adeò proficua, vt aduersarij proclamant: nam ipse Pontifex ait in Bulla Latina: *Item, vt omnes, & singuli prædicti purius preces ad Deum fundere*, &c. ergo si hæc facultas eligendi Confessarium iuuat ad maiorem animæ puritatem, certè indulta prohibentia vsum Bullæ non poterunt ita absolutè dici fauorabilia, & vtilia, sed potiùs odiosa, & plerumque nociua Regularibus.

9. Ad quartū negant consequentiam, quia in huiusmodi abrogatione facultatum, standum est declarationi ipsius suspendentis, & abrogantis: ipse autem Commissarius Cruciatæ, cui hæc suspendendi facultas delegatur à Pontifice, declarauit, suæ intentionis non esse suspendere facultates Regularibus concessas ad absoluendum sæculares à reseruatis, benè tamen indulta prohibentia prædictis Regularibus vsum Bullæ, prout testatur Cord. *vbi suprà* de commissione

missione sui temporis: quod idem respondent communiter omnes Commissarij Cruciatæ, quia si non fieret huiusmodi suspensio, cederet in magnum detrimentum subsidij, cùm millia millium Regularium non sumerent Bullam, si eis prodesse non posset ad eligendum Confessarium pro reseruatis, cùm ad reliqua, quæ in Bulla continentur, innumeræ suppetant eis facultates per priuilegia suarum Religionum. Quòd autem vsus Bullæ non cedat in damnum disciplinæ religiosæ, sed potiùs iuuet ad maiorem animæ puritatem, iam *suprà* ostensum est *dubio 9.* & in solutione ad tertium.

Ad id verò, quod ex Concilio Tridentino obiicitur, quod valde vrgere videtur, respondent Concilium ibi loqui independenter de Bullis Cruciatæ, quarum expeditio libera est Pontificibus, & contingere poterit non expediri illas, & licèt expediantur, id non est pro omnibus fidelibus, sed pro illis dumtaxat, qui commorantur in Regnis Philippi Regis Hispaniarũ. Vnde, quia stando in iure communi, & secluso omni priuilegio, Moniales non possunt confiteri nisi proprio suo Sacerdoti, prudenter valde Concilium Tridentinum prouidit, vt bis, aut ter in anno extraordinarij Confessarij deputentur, quibus liberiùs sua peccata aperire possint. Quare existimo, ex testimonio illo Concilij nullum firmum argumentum sumi posse contra istam sententiam.

Ac tandem ad illud de reseruatione, respondent, quòd sicut non frustranea censetur reseruatio casuum Papalium, & Episcopalium, licèt aliàs per Bullam possit quilibet in Regnis Philippi ab illis absolui à quocunque Sacerdote approbato, ita etiam non debet censeri frustranea in Religione casuum reseruatio, cùm secluso priuilegio Pontificis suam vim retineat. Nec tale priuilegium sit commune omnibus Religiosis in quacumque mundi plaga existentibus, sed solùm illis, qui in Regnis Hispaniarum Regis commorantur.

10. Ad quintum distinguunt minorem, in Bullis non ponitur illa clausula Pij IV. expressè, & explicitè concedunt, tacitè, & implicitè negant; quia cùm ex vna parte concedat Pontifex omnibus Christi fidelibus priuilegia Bullæ, & id perinde sit, ac si singulas fidelium species numeraret, iuxta text. *in l. si chorus. ff. de legat. 3.* vbi habetur, quòd tantum valet expressio generalis quoad species in illa contentas, quantum valeret enumeratio ipsarum specierũ, & ex alia parte Pontifex ipse non apponat conditionem illam vt sit cum licentia Prælatorum, prudenter interpretamur, debere subintelligi, cùm potiùs beneficium Principis sit latissimè interpretandum, & fauores debeant ampliari, sicut & odia restringi, vt tradunt communiter Iuristæ, & ratio ipsa dictat.

11. Superest soluere argumenta in fauorem secundæ opinionis facta.

Ad primum respondetur benè ibi; ad impugnationem autem dicitur, priuilegia Mendicantium, quæ prohibent prædictum vsum pro reseruatis, non esse odiosa, sed fauorabilia potius tam Religioni, quàm Religiosis, cùm valde illos retrahant à peccatis, & multum iuuent ad spiritualem profectum eorundem, vt relati Pontifices testantur.

12. Ad secundum negatur maior. Bald. *cap. super literis, de rescr. verb. quòd si Papa in priuileg.* vbi ait, clausulam, *pro expressis habentes*, non derogare dispositioni pro antecedenti, in qua petatur mentio expressa illius, prout reuera petitur in prædictis priuilegiis Pontificum. Idem docet Ant. Gabr. *tom. 2. tit. de cauf. conclus. 5.* quod maximè habet verũ,

D quando

quando primum priuilegium concessum est toti Religioni, aut communitati. nam licèt priuilegium concessum priuato monasterio, aut particulari personæ tanquam odiosum contra ius commune strictè interpretandum sit, & facilè etiam derogetur, vt ex Dec. Anan. Albert. & Feder. probat Anton. Gabr. *tom.2. lib.6. tit. de reg. iur. concl.9. n.5.* tamen priuilegium concessum per Bullam, & in perpetuum toti Religioni, reputatur fauor, & ius, non minus, ac si esset insertum in corpore iuris, vt habetur in compendio Mendicantium, *verb. Priuilegiū, ad fin.* & docet D.Thom. *opusc. contr. impugnantes Religiones, cap.4. col. penult.* & probat Bald. *tract. exempt. cap.1. & 2.* vbi ait, exemptionem Regularium à iurisdictione Episcoporum cedere in magnum fauorem Religionis, ideóque interpretandam esse latè, vt non facilè derogetur; sed de his latiùs *cap.2. dub.19.*

13. Ad tertium respondetur, quòd dum Pontifex præbet facultatem virtute Bullæ ad vescendum lacticiniis tempore Quadragesimæ, dispensat in iure communi, ac propterea opus fuit vt exprimeret personas, quibus talis facultas non suffragatur. Dum verò præbet facultatem eligendi Confessorem pro reseruatis, satis fuit, vt exprimeret, se non reuocare Mendicantium priuilegia Superioribus concessa in ordine ad suos Fratres, vt *dubio sequenti* ostendemus.

14. Ad quartum, dico primò, cæteris patibus, benigniorem opinionem esse eligendam. Hîc verò non sunt cætera paria, nec ex parte Doctorum, nec ex parte rationum.

Dico secundò, benigniorem opinionem esse eligendam. Tamen in præsenti illa iudicanda est benignior, quæ & securior, & regulari disciplinæ vtilior habetur; & huiusmodi est pars negatiua.

15. Ad quintum, quod ex variis inconuenientibus desumitur, respondetur primum eorum non obstare, quia, etsi intentio Pontificum sit, vt pecunia multa colligatur in subsidium belli, non tamen derogando, nec præiudicando priuilegiis, & indultis Religiosorum, quæ ad continendum eos in maiori obseruantia sacri Pontifices antea concessère.

Non obstat secundum, quia etiam ex opposita sententia grauissima incommoda oriuntur, per quæ ipsæ Religiones solent interdum infirmari, & Religiosi licentiosiùs viuere.

Tertium etiam non obstat, quia, etsi attendendo dumtaxat ad humanam fragilitatem difficilis sit Religiosis præfata peccatorum reseruatio, facilis tamen est cum diuina gratia secundùm legem ordinariam. Quòd si quempiam Religiosum (quod Deus auertat) in mortale reseruatum labi contingat, non ita est difficile remedium (vt contraria sententia exaggerat) cùm facilè possit à Superiore, absque eo, quòd nullo modo agnoscat delinquentem, impetrari licentia pro illius absolutione. Id autem, quod *ibidem* additur ex Pio Quarto, & aliis Pontificibus, fateor, expediens esse, aliquando, quippe amplam illam libertatem concedere ad tempus, laudabile est, non ita in perpetuum. Vnde, nec ipse Pius IV. id licere iudicauit, cùm in sequentibus Bullis ab eo expeditis præfatam clausulam omninò abstulerit. Nec valet dicere, quòd vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus; id enim falsum supponit, quia Pontifex in Bulla Cruciatæ excipit priuilegia concessa superioribus Mendicantium.

DVBIVM

DVBIVM XII.

Quo sententia authoris circa propositam difficultatem explicatur.

1. SVppono in primis, Clementem Octauum *sub die 23. Nouembris 1599.* ad instantiam Procuratoris generalis sanctæ Mariæ de Maiore Carmelo constitutionem edidisse, qua declarat, concessionem Cruciatæ, & aliorum indultorum particularium, quantum ad articulum eligendi Confessarium, & absoluendi à reseruatis cum Regularibus vtriusque sexus, tam mendicantibus, quàm non mendicantibus, tam Prouinciæ Hispaniæ, quàm extra eam vbilibet, locum minimè habere; sed suæ intentionis, & Sedis Apostolicæ existere, quòd iidem Fratres, & Moniales, quantùm ad sacramentum Pœnitentiæ, seu confessionis administrationem, dispositioni suorum Prælatorum subiecti sint. Hanc autem constitutionem Rodr. *sum. tom. 3. cap 7.* opinatur exponendam fore, itavt prædictis Religiosis solùm interdicatur vsus Bullæ quoad articulum eligendi Confessorem pro absolutione à reseruatis, non tamen ab aliis etiam mortalibus. Ducitur, quia, vt in iure disponitur ex proœmio constitutionis, limitanda est eiusdem determinatio; in proœmio autem præcitatæ constitutionis sic habetur: *Cùm in Bulla Cruciata, & aliis priuilegiis, quæ ab Apostolica Sede concedi solent, detur facultas eligendi Confessorem idoneum ab Ordinario approbatū, qui possit Christi fideles absoluere à casibus Ordinario reseruatis, & à quibusdam etiam, quæ dictæ Sedi reseruata sunt, Religiosi d. Ordinis, seu eorum nonnulli iis etiam vti præsumant.* hæc ibi. Ex quibus infert *vt suprà*, atque ita sensisse, & subscripsisse viros doctissimos Academiæ Salmanticensis testatur *ibidem* Rodriq. Cæterùm Villalob. *sum. tom. 1. tract. 27. clausf. 9. num. 12.* refert opinionem multorum asserentium præallegatam Clement. VIII. constitutionem limitandam fore, vt solùm impediat, seu prohibeat, ne eligant Religiosi Confessorem extra Ordinem pro absolutione à reseruatis, cùm huiusmodi constitutio ad hoc solum fuerit requisita, vt deducitur ex relatione, quæ initio illius apponitur, si rectè considerentur verba eiusdem, ibi, *& illorum prætextu, eligunt Confessorem aliquando, præter eos, qui à suis Prælatis eorum confessionibus deputati sunt, quod aliquando in speciale eorum vergit detrimentum.* & refert pro hac sententia Alphonf. Curiel, & Antol. Augustin. vtrumque eruditissimum, & successiuè Primarium sacræ Theologiæ Professorem in Academia Salmanticensi, Petr. Cornejo Carmelitanum, magnæ æstimationis virum, & in eadem Academia cathedram Durandi regentem, Ferdinandum similiter de Campo, Franciscanum, in eiusdem ciuitatis Conuentu prælectorem, vtique doctissimum, & plures alios Societatis, & Dominicanæ familiæ Magistros præstantissimos, quos etiam nominatim recenset Ioan. à Cruce *de stat. relig. lib. 1. cap. 6. dub. 13. concl. 3.* Prædictam constitutionem confirmauit alia sua speciali S. D. N. Vrbanus Octauus *sub die 19. Iunij* 1630. ad instantiam Procuratoris generalis Ordinis Prædicatorum, quam ideo vtroque prædicto modo interpretari posse, similiter opinantur nonnulli.

2. Nihilominus verius censeo, Regulares tam mendicantes, quam non mendicantes, tam Fratres, quàm Moniales virtute Cruciatæ non posse, absque licentia suorum Prælatorum, Confessorem extra Religionem eligere, nec absolui ab iis, quæ suis Superioribus reseruata sunt; non tamen eisdem prohibetur Confessorem eligere intra Religionem pro absolutione à mortalibus non

D 2 refer-

reseruatis eorum Superioribus. Hæc conclusio, quam certissimam existimo quoad primam partem, defenditur à DD. per Villalob. insinuatis; & quoad secundam tenetur à Rodr. & Salmanticensibus. Sed quoad vtramque probatur in primis ex præcitata constitutione Clem. Octaui, ex cuius procemio constat, eam limitandam fore quoad prohibitionem eligendi Confessorem extra Religionem, & absoluendi à reseruatis, vt ex præmissa duplici expositione habetur.

3. Nec immeritò, quia, vt docent Tiraquel. *tit. cessante causa, limit.* 1. *n.* 65. Guttier. *pract.* 99. *lib.* 3. *q.* 17. *n.* 90. & 91. Paz *cons.* 91. *n.* 6. & Salas *de legib. disp.* 17. *sect.* 9. *n.* 13. cum aliis, quos hi referunt; ex procemio colligitur animus, & intentio Legislatoris, necnon totius decreti intellectus, ac limitatio.

4. Probatur deinde, & distinctiùs, ex constitutione Vrbani VIII. quæ cùm sit posterior, eidem absolutè standum est, vbi inter alia sic habetur: *Sed nostræ intentionis fuisse, & esse, quòd ijdem Fratres, & Moniales, quantum ad sacramenta Pœnitentiæ, seu Confessionis administrationem ordinariæ dispositioni suorum Prælatorum & Sedis Apostolicæ quoad sibi reseruata subiecti sint, earundem tenore præsentium perpetuò declaramus.* Vnde apertè deducitur, virtute huius cõstitutionis, solùm prohiberi Religiosis vsum Cruciatæ quoad articulum eligendi Confessorem extra Religionem, & absoluendi à reseruatis eorum Superioribus dumtaxat.

5. Probatur secundò, quia licèt Pius IV. in Bulla per ipsum *anno* 1561. expedita, concedat, quòd Regulares etiam mendicantes possint absque suorum Prælatorum facultate gaudere cunctis illius Bullæ priuilegiis, eam tamen clausulam in Bulla sequentis anni auferri voluit, & deinceps nec ipse, nec eius successores illam remiserunt. Vnde apertè deducitur, saltè post dictum Pontificem, nunquam fuisse Regularibus concessam facultatem eligendi Confessorem extram Religionem, & absoluendi à reseruatis absque suorum Superiorum licentia: immo fuisse, & esse expresè prohibitam, declarant manifestè variæ Pontificum constitutiones, quibus expresè interdicitur vsus Cruciatæ ad huiusmodi effectum, vt habetur ex allegatis *dub.* 11. *præcedenti*, in fauorem opinionis negatiuæ. Immò temerarium potiùs videtur id in contrarium interpretari, attentis tot Pontificum declarationibus, quibus cauetur expresè, non esse, nec fuisse vnquam intentionis Sedis Apostolicæ prædictam facultatem Regularibus virtute Cruciatæ concedere; quod est magna consideratione dignum. Ita, vltra Clementem VIII. & Vrbanum VIII. declarauit Leo X. in fauorem Minorum, Alexander III. in fauorem Cisterciensium, Pius V. in fauorem Prædicatorum, & Gregorius XIII. in fauorem Societatis Iesu, & alij.

6. Probatur tertiò, quia sub clausula generali non comprehenduntur particularia, quæ non erat quis verisimiliter in specie concessurus; vt habetur ex *reg. iur. in* 6. At huiusmodi facultas habet in Religiosis specialem quandam rationem, & (vt ita dicam) difformitatem. igitur non est verisimile Religiosos comprehendi sub verbis solùm generalibus, quoad illam facultatem, etiamsi, quoad alios, Bullæ fauores comprehendantur, vt *dub.* 10. ostensum est. Maior, & consequentia patent; minor autem probatur, quia talis facultas vergeret sanè in magnum Religionum detrimentum, vt experientia reddit manifestum. Ad hæc Pontifex, dum generale priuilegium concedit, non præsumitur comprehendere particulares casus, qui vel præiudicium tertij includunt,

includunt, vel sunt contra speciale alterius ius. In casu autem, de quo nunc agimus, intercedit Religionis præiudicium, vt indicant Pontifices prædicti in suis declarationibus; & Prælatorum ius, quod absque dubio habet aliquid magis speciale, quàm ius Parochorum, aut Episcoporum circa subditos sæculares. Prælati namque Regulares habent specialem obligationem procurando non solùm salutem spiritualem, sed perfectionem etiam suorum subditorum, & suæ Religionis conseruationem, quoad disciplinam regularem, vt rectè perpendit Suar. *de Relig. tom. 4. lib. 2. c. 16. n. 6.* ergo non est verisimile, quòd Pontifex intendat talem facultatem Regularibus virtute Cruciatæ concedere.

7. Quartò probatur à simili ex Concilio Tridentino, quòd *seß. 25. c. 10.* cùm expediens iudicauerit, bis, térve in anno Monialibus dari Confessores extraordinatorios; illos tamen esse voluit designatos ab Episcopis, vel Superioribus. Ratio est, quia, cùm illa esset lex perpetua, censuit Sacr. Concilium esse maximum inconueniens, liberam Monialibus facere facultatem, vt vna, vel altera vice in anno possent suo arbitrio Confessorem eligere. Igitur non videtur credibile, Pontificem Regularibus, siue Fratribus, siue Monialibus concedere absolutam licentiam id semper faciendi virtute Cruciatæ, vel cuiuscumque alterius priuilegij, quod vel sit perpetuum, vel per continuam successionem semper duret, præsertim pro absolutione à casibus reseruatis.

8. Quintò probatur, quia iuxta nostram sententiam euitantur præcipua vtriusque opinionis *præcedenti dub.* adductæ inconuenientia; euitatur namque occasio infamandi Religionem, si cùm nequeant Regulares extra illam, virtute Cruciatæ, Confessorem eligere. euitatur dissolutio disciplinæ regularis, cùm nequeant similiter de casibus reseruatis eorum Superioribus, absolui. quæ duo ex opinione affirmatiua sequebantur. Deinde euitatur, ne quis præ nimia verecundia sæpe reuelandi Confessori designato defectus ordinarios non reseruatos, mortales tamen, confessionem interdum efficiat sacrilegam. Euitatur demum occasio minuendi subsidium contra infideles per Bullam prætensum, vt ex opinione negatiua infertur; quia adhuc supersunt multa pro Regularibus priuilegia, non solùm quoad indulgentiarum consequutionem, votorum commutationem, & eiusmodi alia, quæ in Bulla continentur, sed quoad absolutionem à reseruatis Sedi Apostolicę, etiam in Bulla Cœnæ, per Confessorem tamen intra Religionem electum, & approbatum, quod est priuilegium magni faciendum, præsertim iuxta probabilem opinionem eorum, qui asserunt Prælatis regularibus per promulgationem Bullæ in Cœna Domini, tolli auctoritatem absoluendi suos subditos à casibus eiusdem Bullæ.

9. Neque obstat, si dicas, in aliquibus priuilegiis interdum Pontifices concedere similes licentias non solùm sæcularibus, sed Regularibus etiam, vt contingit tempore Iubilæi solemnis, & in casibus ad commune Reipublicæ Christianæ beneficium spectantibus. Igitur non abs re potest præsumi, quòd virtute Cruciatæ similis gratia, & facultas concedatur; cùm causa illius sit grauissima, & bonum commune fidei Catholicæ concernat: vt patet ex ipsius Bullæ proœmio.

Respondeo, non esse inconueniens, immo interdũ expediens dictam facultatem concedere pro vna, vel altera vice, id namque non solùm absque præiudicio Religionum, sed cum fructu

etiam non mediocri potest interdum fieri,præsertim respectu aliquorum,qui vel ex verecundia, vel timore, aut naturali pusillanimitate non audent defectus suos Confessori ordinario explicare. At in priuilegiis perpetuis, quæ vel ad longum tempus, seu ad ordinarium confessionis vsum conceduntur, aliter videtur sentiendum, quia per huiusmodi facultatem, & vsum potiùs euerteretur disciplina religiosa, vt experto constat manifestè.

10. Obiicies secundò,quia communiter Doctores admittunt priuilegia concessa alicui communitati,ob bonum illus æquiparari, ac si essent inserta in corpore iuris: immo priuilegium prohibens,ne Regulares confiteantur aliis, quàm Confessoribus per eorum Prælatos destinatis,est in corpore iuris *in Extrauaganti inter cunctas, de priuil.* & consequenter de eius reuocatione eodem modo sentiendum est, atque de reuocatione alterius legis; sed leges communes reuocantur per posteriores, etiamsi de illis non fiat mentio, quoties posterior lex stare non potest cum priori, vt latè probat Suar. *lib. 6. de leg. c.* 27. Igitur dicendum est, priuilegium illud per hoc posterius Bullæ reuocari, quod etiam conceditur Hispanorum Reipublicæ, & ob bonum commune, ac proinde est amplè interpretandum, cùm legi æquiparetur.

Respondeo negando consequentiam; priuilegium enim Bullæ, quoad istum articulum, suspenditur pro Regularibus per illam clausulam in ipsa contentam; exceptis tamen cõcessis Ordinum mendicantium Superioribus,quoad eorum Fratres, atque ita fuisse sibi responsum à Clemente VIII. testatus est Reuerendissimus Pater Sosa olim totius Ordinis Franciscani Minister generalis, & Episcopus Osmensis in quodam Prouinciæ Sancti Iacobi Capitulo, cui interfuisse, & sic testantem audiuisse refert Rodr. *sum. tom.* 3. *c.* 7.

11. Obiicies tertiò, quia per dictam clausulam, solùm excipiuntur à derogatione priuilegia Regularibus concessa circa indulgentias, non verò priuilegium prohibens facultatem eligendi Confessorem, & absoluendi à reseruatis, alioquin Pontifex non restringeret exceptionem illam ad Mendicantes, cùm etiam non Mendicantes specialibus decretis Pontificiis prohibiti sint eligere Confessorem, & absolui à reseruatis. igitur, vel dicendum est, saltem non Mendicantes virtute Cruciatæ posse eligere Confessorem,&c. quod videtur absurdum, cùm nulla possit ratio assignari, cur tantùm id Mendicantibus prohibeatur, vel dicendum est, per illam clausulam solùm comprehendi priuilegia Regularibus concessa circa indulgentias. Hanc rationem valde extollit Basil. Pont. de Leone *loco* statim *citando*, putans esse ferè irrefragabilem; mihi tamen non ita videtur. Quare

Respondetur primò retorquendo argumentum; idem enim potest obiici, si dicta clausula exponatur de indulgentiis,quippe, nulla etiam potest assignari, immo nec excogitari sufficiens ratio, cur potiùs ad Mendicantes, quàm ad non Mendicantes tunc restringatur; cùm etiam non Mendicantibus plures sint per Sedem Apostolicam indulgentiæ concessæ.

Respondetur secundò per illam clausulam multa comprehendi, idest, non solùm indulgentias, sed omnes etiam gratias, & facultates in Bulla concessas; clausula namque in fine posita, & verbis generalibus concepta, cadit in omnia præcedentia, vt Iuristæ communiter tradunt,& ostensum est *dubio præcedenti*. Excipiuntur autem præcisè Mendicantes ob peculiarem Sedis Apostoli-

cæ affectum erga illos, ne forsitan alicuius priuilegij reuocatio in regularis Obseruantię eorum vergeret detrimentum. Nec inde sequitur, non Mendicantes virtute Cruciatæ posse Confessorem eligere pro absolutione reseruatorum, tum ob priuilegiorum communionem, quam habent; tum quia id per diuersas constitutiones Pontificias, ac nouissimè Clem. VIII. & Vrbani VIII. sic expresè cautum habetur.

12. Obiicies quartò, quia prædictæ constitutiones, seu declaratioaes Pontificię ad summum durant, quandiu durat vita Pontificum, qui eas ediderunt, per Bullam enim Cruciatæ editam à successore reuocantur: immo nonnulli opinantur, constitutionem declaratoriam cuiuscumque Pontificis non extendi vltra annum; tum quia Bulla Cruciatæ incipit, & expirat singulo quoque anno, & consequenter prohibitio, seu declaratio ab vno Pontifice edita reuocatur per Bullam eiusdem anno sequenti promulgatam. tum quia Pontifex potuit suam constitutionem reuocare; censetur autem reuocasse eo ipso, quòd priuilegium concessit absque vlla limitatione saltem generali quoad omnes Regulares; si enim voluisset Religiosos non gaudere eo priuilegio, expressisset in Bulla sequentis anni.

13. Respondetur primò, per Bullam Cruciatæ suspendi priuilegia rectam eiusdem Bullę expeditionem impedientia, cùm tamen hæc sit generalis suspensio, non comprehendit priuilegia, quæ specialem requirunt suspensionem, cuiusmodi sunt ea, de quibus in præsenti est nostra disputatio.

Respondetur secundò Pontifices, à tempore Leonis X. vsque ad Vrbanum VIII. semper declarasse, vt suprà; ridiculum autem videtur dicere, quòd Pontifices velint suas declarationes, seu constitutiones reuocare per Bullam anno sequenti promulgandam, nulla de illis facta speciali mentione.

14. Obiicies quintò, quia Bulla Cruciatæ pro anno sequenti promulgata non videtur propriè eadem cum præcedenti, sed noua, ac diuersa, quamuis sit eiusdem Pontificis. Ratio est, quoniam concessio Bullæ facta ab vno Pontifice, etiam pro toto vitæ suæ tempore, æquiualet multis concessionibus, itaut sint quasi repetitæ concessiones annuæ, hoc enim priuilegium dumtaxat annuum est, & singulo quoque anno finitur, & expirat, itaut elapso promulgationis anno, non possit quis ampliùs tali priuilegio frui, nisi sequenti anno promulgetur, & denuò Bulla sumatur. Exemplum habetur in iure accommodatissimum, quoniam si in singulos annos sit relictum legatum, vel vsusfructus, censentur plura annua legata, & quolibet anno repetita. *l. cùm in singulos. ff. de annu. legat.* Idem videtur dicendum de Bulla, quæ pro pluribus annis conceditur, & quolibet anno finitur, & incipit cum noua promulgatione. Hoc argumento vtitur Basil. Pont. de Leone *in quodam suo manuscr. de pœnit. c. 4. dub. 2.* atque illud confirmat exemplo ex alio casu valde simili. Nam Sixtus V. in quadam sua constitutione edita contra procurantes abortum, id peccati genus sibi absoluendum reseruauit, voluitque vt virtute Cruciatæ quis absolui nequiret, expresè enim illi derogauit. Et nihilominus Suar. de hoc consultus, respondit, posse absolui ab eo peccato per Bullam anni sequentis, cùm illud sit annuum, & nouum ptiuilegium, & nouo eo concesso, videtur derogata prima constitutio, cuius in nouo ptiuilegio nulla fiebat expressio, seu exceptio. hoc autem consultum testatur *ibidem* Basilius legisse, & apud se habuisse.

Respondetur tamen, quòd quicquid sit

sit de consulto, Suarez nihil refert, quia sapientis est. mutare consilium. Constat autem ipsum *tom. 4. de Relig. lib. 2. c. 16.* contrarium sensisse: immo volẽs ostendere, nec ante, nec post Clementem VIII. potuisse Regulares virtute Cruciatæ eligere Confessorem extra Religionem, vel absolui à reseruatis, id probat, quia non solùm alij Pontifices, sed etiam Clemens VIII. declararunt, concessionem Cruciatæ, quoad articulum eligendi Confessorem, & absoluendi à reseruatis, non habuisse, nec habere locum in Religiosis, aut Monialibus vsque ad eius tempora. Igitur (infert Suar.) neque modò habebit. Probat consequentiam ex eo, quia tenor Bullarum subsequentiũ est omnino idem, & immutatus, præsertim quoad extensionem, seu comprehensionem personarum, quæ priuilegiis Bullæ vti possunt; & solùm certo annorum numero, nempe sexto quolibet anno, à Sede Apostolica accipit confirmationem, eodem tamen manente Bullæ tenore: ergo, si antea Bullæ concessio non comprehendebat personas religiosas, vt prædicti Pontifices declarant, nec modò comprehendet; noua enim extensio ad illas non censetur fieri, nisi per nouam clausulam, seu nouam declarationem id explicetur.

Dubium XIII.

An sufficiat tacita Prælatorum licentia, vt Religiosus possit Bullam Cruciatæ sumere ad effectum eligendi Confessorem, & cuius Prælati licentia requiratur.

1. Partem affirmatiuam tenent expressè Enriq. *lib. 7. c. 22. n. 4.* Rodr. *in Bull. §. 9. n. 25.* & idem sentiunt DD. allegati *dub. 11.* pro parte affirmatiua. Et

Probatur primò, quia licèt sæpe contingat, quòd Regulares non habeant expressam suorum Prælatorum facultatem, dum nec ab eis explicitè datur, nec à subditis explicitè petitur, vt in multis Religionibus vsus, & experientia docet; habent tamen ad id tacitam Prælatorum facultatem, eámque sufficere arbitrantur præcitati authores, quia (vt habetur ex iuris axiomate) qui tacet, consentire videtur, & tacitus consensus dat iurisdictionem, vt trad. Nau. *cap. placuit, de pœnit. d. 6. n. 96.* Alcoç. *sum. c. 9. concl. 9.* Insuper consuetudo ampliat, & dat iurisdictionem, vt docet Nauar. *sum. c. 27. n. 255.* & habetur ex *cap. si duo, cum glos. de off. ord.* sed sic est, quòd in multis Religionibus etiam mendicantibus, vidẽt Prælati subditos absque licentia ab eis impetrata, Bullam sumere ad effectum absolutionis à reseruatis, & hãc esse vniuersalem suarum Religionum consuetudinem. ergo ex tali consuetudine, & tacito consensu licitè possunt Regulares vti Bulla ad prædictũ effectum absque expressa Prælatorum facultate, præsertim cùm possint, & nolint id prohibere.

Secundò probatur, quia non solùm fuit Regularibus prohibitus per Leonem X. *vbi suprà*, vsus Bullæ ad prædictum effectum, sed etiam ad vescendum cibis vetitis, vt habetur *in compendio priuilegiorum Mendicantium, titul. Cruciata, fin. & titul. absolutio ordinaria quoad Fratres §. 21.* sed, hoc nonobstante, ex tacito Prælatorum consensu, vt consuetudo ipsa probat, possunt vti, & de facto vtuntur, prædicti Regulares Bulla ad cibos prohibitos. ergo ex eodem tacito consensu, vel consuetudine introducta possunt licitè vti priuilegio Bullæ pro absolutione à reseruatis.

Neque obstat huic doctrinæ textus in *c. si Episcopus, de pœnit. & remiss.* vbi habetur, nulla consuetudine introduci posse,

posse, vt quis pro sua libertate eligat Confessarium. Respondetur enim quòd prædicti Regulares, dum ex tacito Prælatorum consensu id videntium, & non prohibentium, vtuntur prædicto priuilegio Bullæ, iam non ex sua, sed ex tacita Prælatorum suorum voluntate eligunt Confessarium.

Tertiò probatur, quia leges reuocatoriæ priuilegiorum non censentur vim, seu robur habere, donec promulgentur, non solùm in Prouincia, sed etiam in diœcesi, vt tradunt Sot. *lib.* 1. *de iust. q.* 2. *art.* 4. & Metina 2. 2. *q.* 21. *art.* 4. & plures alij, qui in materia de legibus referri solent. Igitur indulta Regularibus per Sedem Apostolicam facta, quibus priuilegium cunctis fidelibus virtute Cruciatæ concessum reuocatur, non habent robur contra Regulares ipsos, vbi non sunt promulgata, saltem in Capitulis prouincialibus, seu Conuentuum visitationibus per Superiores factis. Ratio est, quia per huiusmodi promulgationis defectum videtur Superiores quodammodo renunciare suis indultis, & consequenter tacitam suis subditis concedere facultatem vtendi Bulla.

Hæc opinio satis probabilis, & pia mihi videtur; nihilominus tutius existimo, quòd requiratur expressa Prælatorum facultas, vt Religiosi possint Bullam sumere ad prædictum effectum, tum quia id exprimit Leo X. & alij Pontifices, tum etiam, quia sic deducitur ex constitutione Sanctissimi D. Vrbani VIII. dum in sua præallegata constitutione statuit, quòd Regulares teneantur stare dispositioni suorum Prælatorum quoad sibi reseruata: vnde sufficiens sumitur argumentum, quòd requiratur expressa Prælatorum licentia; tum denique, quia prædicta constitutio id disponit ex Motu proprio, & consequenter obligat Regulares omnino.

Ex dictis colligo, saltem in Religionibus D. Bernardi, & Societatis IESV non posse quenquam huiusmodi licentiam tacitam in sui fauorem allegare, cùm sufficienter earum concessiones promulgentur. Idem sentio de Religione Minorum regularis Obseruantiæ, cùm in generali Congregatione, sub anno 1621. Segouiæ celebrata (præsidente in ea Reuerendissimo Patre Fr. Benigno de Genua totius Ordinis Generali Ministro) sic fuerit decisum. Et quidem de aliis Religionibus idem similiter videtur sentiendum iuxta præcitatam Vrbani Octaui constitutionem.

2. Sed quæres primò, an Commissarij Generalis Cruciatæ declaratio sit nunc sufficiens, vt Regulares absque Prælatorum licentia possint priuilegio Bullæ vti ad prædictum effectum?

Respondetur negatiuè, nam sic habetur exprefsè in prædicta constitutione Vrbani, vbi aliter declarandi, seu interpretandi auctoritas interdicitur omnibus, & singulis iudicibus ordinariis, & delegatis, etiam causarum Palatij Apostolici Auditoribus, & S.R.E. Cardinalibus, etiam de latere Legatis, ac Sedis Apostolicæ Nunciis; necnon Cruciatæ Commissariis.

3. Quæres secundò, cuius Prælati licentia requiratur, vt licitè, & validè possint Regulares Bullam ad prædictum effectum sumere?

Respondetur, quòd cùm in casu isto agatur de iure tertij, ad eum Prælatum spectat, huiusmodi licentiam cócedere, ad quem de iure cómuni spectat à casibus reseruatis absoluere, & consequenter requiritur licentia Prælati Generalis, seu Prouincialis, nec sufficiens videtur licentia Prælati localis, nisi fortasse in iis Religionibus, in quibus Prælati locales possunt etiam de iure à dictis casibus absoluere, & absoluendi facultatem aliis quoque delegare.

E DVBIVM

DVBIVM XIV. & VLT.

Vtrùm saltem Nouitij cuiuscunque Religionis, etiam mendicantis, possint absque Prælatorum licentia tacitè, vel expresè sumere Bullam Cruciatæ ad eligendum Confessorem pro absolutione à reseruatis.

1. NOnnulli recentiores cum Cord. *lib.1. quæst. q.30.* & Collecto. *in comp. priuileg. Mendicantium, verb. absolutio, quoad fratres.* §.4. *dub.2.* & Pasarel. *in comp. Minimorum tit. notanda priuilegia.* §.15. *fol.*179. asserunt, non posse vti priuilegio Bullæ ad prædictum effectum absolutionis à reseruatis.

2. Cæterùm oppositum censeo verius, & omnino tenendum, sicut tenent etiam Enriq. *lib.7. cap.*21. Rodr. *in Bull.* §.4. *n.*27. *& tom.*1. *quæst. regul. q.*21. *art.*11. & Lop. *in sum. lib.* 1. *cap.* 27. asserentes, hanc opinionem esse communem DD. & probatur

Primò ex communi sententia DD. cum Syluest. *ver. Nouitius.* 5. *q* 6. Rosel. *ibi.* §. *vlt.* Angel. §.18. Sot. 7. *de iustit. q.*2. *art.* 1. qui omnes sine controuersia docent, Nouitios non obligari ad præcepta Regulæ. ergo nec obligantur ad non sumendam Bullam ad prædictum effectum sine licentia Prælati. Patet consequentia, quia grauius multo esset, obligare illos ad non gaudendum Bulla pro absolutione à reseruatis, quàm ad seruanda alia præcepta Regulæ. ergo ad id non obligantur, cùm eadem sit vtriusque ratio. Et licèt Nouitij quibusdam priuilegiis professorum gaudeant, non inde statim fit consequens, sentire debere sub peccato grauiora onera illorum, cùm fauores sint ampliandi, & odia restringenda.

Secundò, quia, vt habetur ex *c. monasteriis* 19. *q.* 3. *& cap. ad Apostolicam, de Regular.* Nouitij solùm ingrediuntur ad probandum, & experiendum, si mores Religionis illis placeant, non tamen ingrediuntur ad probandum cum grauamine, quod habent professi, vt si contrarium faciant, peccent mortaliter. ergo Nouitij rectè possunt vti Bulla absque facultate Prælatorum, quantumuis Regula, & Prælatus id eis prohibeat. Maior, cum consequentia est nota, & minorem probo exemplo paupertatis; veniunt namque Nouitij ad experiendam paupertatem, & tamen, quamuis magnam pecuniæ quantitatem donent, vel donatam accipiant, absque vlla Prælatorum licentia, non peccant mortaliter. Neque obstat, si velis hanc rationem retorquere, dicens, quòd cùm Nouitij ingrediantur ad probandum, an possint ferre austeritatem Regulæ, etiam debent probare prædictum rigorem de non eligendo prohibito Confessario pro reseruatis. nam respondebo, quòd in ipso effectu expediens est, illum rigorem probare, sed ad id sunt à Magistris inuitandi, non tamen ad id tenerentur sub obligatione peccati mortalis. Neque opus est, vt Nouitij totum Religionis rigorem & singula eius grauamina experiantur, sed quòd illa nouerint, vt sic voluntariè ea suscipiant. Immo est contra consilium Patrum, proponere totum Religionis rigorem in principio experiendum, sed paulatim proponendus est.

Tertiò probatur, quia priuilegia concessa Religionibus ad impediendum vsum Bullæ in ordine ad prædictum effectum absolutionis à reseruatis, solùm id prohibent illis, qui verè religiosi sunt, sed Nouitij non sunt verè religiosi, vt docet Sylu. *ver. religio* 5. *q.* 9. 10. *&* 12. Rosel. *ver. nouitius.* §.12. Ang. *ver. religiosus* §.3. *&* 4. Rodr. *vbi suprà.* & constat ex *cap. religiosi, de sent. excom. in* 6. vbi nō impeditur Nouitius facere testamentum,

mentum, neque illud reuocare, vt docet Couar. *c.* 12. *de testam. n.* 4. & colligitur ex Tridẽtino *sess.* 25. *de regul. c.* 16. Nec potest puniri à Prælato carcere perpetuo, etsi delictum sit atrocissimũ, teste Sylu. *ver. Religio q.* 7. & Rosel. *ver. Nouitius.* §. 12. Et ratio ipsa idem manifestè comprobat, quia, cùm Nouitij ante annum impletum probationis non emiserint tria essentialia Religionis vota, prout sunt necessaria ad constituendum verum Religiosum, apertè sequitur, ipsos non esse veros religiosos, & consequenter non prohiberi eis per prædicta priuilegia vsum Bullæ pro absolutione à reseruatis, cùm illa solùm loquantur cum religiosis, qui verè tales sunt.

Verùm quia video nonnullos Religionum Prælatos ita adhærere oppositæ sententiæ, vt hanc nostram prædictam assertionem nullo modo probabilem autumẽt, nec consulendam iudicent tuta conscientia, placet quibusdam eorum obiectionibus facere satis.

3. Obiiciunt enim primò, quòd qui mutat domicilium, subditur omnino speciali iurisdictioni Prælati illius loci, ad quem migrat, vt constat ex *c. fin. de paroch. & c. proposuisti, & cap. fin. de for. comp.* & docent Sylu. *vers. domicilium n.* 2. & Cord. *lib.* 1. *quæstion. q.* 30. *in* 2. *sententia prob.* 7. sed Nouitius mutat domicilium propter susceptionem habitus. ergo manet omnino subditus Prælato Religionis, & extra iurisdictionem Episcopi, & Parochi. Maior cum consequentia est nota; & minorem probo, quia ibi dicitur quis habere domicilium, vbi se transfert cum animo in eo loco remanendi, vt constat ex *c. fin. de paroch. & c. ad Apostolicam, de decimis, verb. ostensis*; sed huiusmodi est Nouitius, vt de se constat. ergo verè suscipiendo habitum mutat domicilium, atque ideo manet intra iurisdictionem Prælati quantum ad sacramentum Pœnitentiæ; sicut & professus.

Respondeo ita esse, quòd ex mutatione habitus, & ingressu Religionis verè mutatur domiciliũ, & manet Nouitius sub iurisdictione Prælati, itaut Prælatus sit, secũdùm ius cõmune, proprius eius Sacerdos, cui debeat confiteri, & non alteri, nisi de eius licentia; cum hoc tamen stat, quòd talis Nouitius ex priuilegio Summi Pontificis, quale ei conceditur in Bulla Cruciatæ, possit eligere Confessariũ absque licẽtia Pręlati pro absolutione à reseruatis.

4. Secundò obiiciunt, quia, vt constat ex *compendio priuilegior. Mendicantium, titulo absolutio ordinaria quoad Fratres.* §. 4. Summus Pontifex solis Prælatis Religionum, vel ab eis delegatis, concedit facultatem absoluendi Nouitios: ibi enim dicitur quòd Ministri Generalis, & Prouincialis, eorúmque vicesgerentes & custodes possint eosdem Nouitios absoluere, & cum eis dispensare. ergo aliis, præter istos, non concedit Summus Pontifex facultatem eos absoluendi.

Ad hoc quidam respondent cum Cord. *lib.* 1. *q.* 30. per illam clausulam solùm concedi facultatem Prælatis absoluendi à censuris, & votis Papæ reseruatis; ne Nouitij his vinculis irretiti, occasione quærendi absolutionem, vel dispensationem Pontificis, à perseuerantia in Religione impediantur. Sed non placet hæc solutio, quia, per se loquendo, nullum votum est, quod non sufficienter commutetur in ingressum Religionis; quòd si votũ fuisset de Religione strictiori, etiam per priuilegia Mendicantium, sufficienter satisfit voto, ingrediendo in quamlibet illarum, immo & in quamcũque aliam Religionem quę communicet priuilegiis Mendicantium. Quare ad argumentum respondeo, re vera ibi concedi facultatem

absoluendi à peccatis; cum hoc tamen stat (vt *suprà* dixi,) quòd Nouitij ratione specialis priuilegij, cuiusmodi est Bulla Cruciata, possint absolui à reseruatis per alios, quàm per assignatos à Prælatis.

5. Sed obiiciunt tertiò, quia qui potest absoluere, potest ligare, & è conuerso, cùm ligare, & absoluere sacramentaliter eiusdem sit potestatis, vt constat ex *c. si Petrus 24. q. 1. & c. inferior. d. 21.* & constat etiam ex *l. qui condemnare. ff. de re iudic. & l. nemo la 1. ff. de reg. iur.* Sed Prælati Religionum possunt absoluere Nouitios à peccatis: ergo & ligare, atque adeò & coercere, vt dum in monasterio manent, & in disciplina regulari perseuerant; non ergo alios Confessarios præter assignatos ab eis.

Respondetur, quòd quamuis Prælatus possit Nouitium, quandiu manet in claustro, ligare ad non vtendum priuilegiis ab alio inferiote Prælato dimanantibus, non tamen potest illum coercere, ne vtatur priuilegiis à Summo Pontifice concessis, cum clausula derogatoria cuiuscumque prohibitionis, vt habetur in Bulla.

6. Et si vlteriùs vrgeas, quòd qui sentit commodum, sentire debet & onus, vt constat ex *regul. qui sentit, de reg. iur. in 6.* sed Nouitius gaudet commodis aliorum Religiosorum. ergo sentire debet & onera, quorum alterum est, non posse absolui à reseruatis sine licentia Prælati; aliàs eius conditio amplecteretur omnia commoda sæcularium, & professorum.

Respondetur quòd Nouitij non gaudent omnibus priuilegiis professorum, sed aliquibus dumtaxat, & hoc ex speciali ptiuilegio. Vnde, sicut non sentiunt nisi illa tantùm commoda, quæ eis sunt specialiter concessa, ita neque sentire debent onera, quæ non fuerint illis specialiter imposita; inter quæ sanè hoc non inuenitur, vt omnibus compertum est. Neque est inconueniens, quòd Nouitius fruatur fauoribus, quibus sæculares, cùm illi non pugnent cum statu Nouitij, si status dici possit. Et hæc quoad primum caput, dicta sint satis.

CAPVT II.

De requisitis ex parte Sacerdotis, vt possit eligi in Confessarium virtute Bullæ.

DVBIVM I.

An sit in Ecclesia potestas remittendi peccata, & quibus precisè concessa.

1. EXTITERE olim plures hęretici, qui hanc potestatem Ecclesiæ denegarunt, vt fusè ostendit Cyprian. *lib. de lapsis, à principio* vbi huius perniciosissimi erroris authorem indicat, fuisse Nouatianum. Idem Ambr. *lib. 1. de pænit. à princ.* Augustin. autem *hæres. 38.* asserit, fuisse Nouatum. Hos verò diuersos extitisse, alterúmque, nempè Nouatum fuisse Presbyterum Africanum, & alterum fuisse pseudochristum Romanum, qui contra Cornelium schisma excitauit, patet ex Damaso *in vita Cornelij*, ac ex eodem Cornelio *in Epistola 1. Decretal.* Hieron. etiam *in lib. de scriptor. ecclef.* docet, primum huius erroris authorem fuisse Nouatum, qui postea sibi Nouatiani nomen adiunxit. Hic autem, postquam Episcopus factus est, huius hæresis, veluti capnt, ac Princeps fuit æstimatus. Attamen, ob nominum similitudinem confusè de

de vtroque historiæ agunt, vt habetur ex Euseb. *lib.6.c.33.& 34.* Niceph. *lib.6. c.3.& seqq.* & Socrat. *lib. 4. hist. c. 28. & lib.8. Tripartitæ c. 9.* Cæterùm, omissis hæreticorum erroribus, sit

2. Prima conclusio. De fide tenendum est, Christum Ecclesiæ Pastoribus reliquisse potestatem remittendi peccata. Ita habetur expresè in Concil. Lateran. *in c. firmiter, de sum. Trinit.* & in Flor. *in literis vnionis sub nomine Clauium*, expressiùs autem in Trid. *sess. 14.c.1.can.3.* & in Constant. *sess.8.& 15.*

Sed probatur primò ex illo Matth. 16. *Tibi dabo claues Regni cælorum: & quodcumque ligaueris super terram*, &c. quæ verba *Matth.18.* vniuersaliter prolata sunt ad omnes Christi discipulos.

Probatur secundò efficaciùs ex illo Ioan. 20. *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata*, &c. quæ verba, communiter testantur DD. intelligenda fore de potestate remittendi peccata.

3. Sed quæres, num prædicta potestas conferat ad remissionem culpæ, an verò ad remissionem pœnæ?

Nonnulli opinantur per hanc potestatem non posse remitti peccatorum culpas, sed solùm declarari remissas, & remitti pœnas, immo etiam quoad hoc vltimum, discrepant ipsi DD. Nam quidam asseruerunt huiusmodi potestatem solùm ad remissionem pœnæ temporalis conferre: alij autem ad remissionem pœnæ æternæ. Priorem opinionem tenuit Magister sentent. 4. *d. 16. & 18.* Altis. *lib.4. sum. tract.6.c.8.* Alex. Alens. *4. p. q. 20.* aliàs *21. memb. 1.* S. Bonau. *in 4. dist.18. art.2. q.1. & 2.* atque *ibi* Gabr. *q. 2.* & Maior *q. 1.* Abul. *1. p. defensorij c. 6.* immò & Adrian. *quolib. 5. art. 3.* probabilem arbitratur hanc opinionem, dubiam tamen, ac propterea ab illa discessit.

Ducuntur primò, quia remissio peccati, quoad culpam est propria solius Dei. præcipua namque ratio culpæ in Dei iniuria consistit, & consequenter ad illum solum spectat, culpam remittere.

Secundò, quoniam potestas ista semper ante omnem suam actionem supponit culpam remissam. igitur non est (dicunt) instituta ad culpas remittendas.

Probatur consequentia, nulla enim potentia actiua dicitur ordinari ad effectum, quem semper supponit iam factum, alioquin superflua esset. Antecedens probatur, quoniam potestas remittendi peccata vt aliquid operetur, supponit in subiecto interiorem pœnitentiam, ac contritionem: at sine contritione nequit peccatum remitti, ea autem posita, tollitur; igitur, cùm talis potestas sit verè potentia actiua, non est dicendum, quòd ordinetur ad culpæ remissionem, quam supponit factam, sed ad remissionem pœnæ temporalis. Hinc præcitati DD. aiunt, potestatem hanc, & eius actionem fuisse indicatam *Ioan.11.* vbi Christus Dominus solus Lazarum suscitauit, deinde eundem soluendum tradidit discipulis. Similiter solus Deus suscitat hominem per contritionem, remittendo culpam, committit autem Ecclesiæ potestatem soluendi vincula pœnarum, quæ manent. Ita videtur exponere Augustin. *tract.22.& 49. in Ioan.* & Cyril. *lib.7.* similiter *in Ioan. c.23.* Greg. *homil. 26. in Euang.* Beda *Ioan.11.* atque *ibi* D.Thom. & alij.

4. Secunda opinio, estò conueniat cum præcedenti, negando huiusmodi potestatem conferre ad culpæ remissionem, ob rationes assignatas, differt tamen, quia non solùm tenet conferre ad remittendas pœnas temporales, sed etiam æternas. Ita Hug. Victor. *in sum. sent. tract.5.c.11.* Ricard. de sancto Victor.

lib. de potest. ligan. & solu. c. 12. atque idem ferè tenet Medi. *C. de pœnit. tract.* 2. *q. de effectu absolutionis sacramentalis*; quamuis enim asserat, per contritionem supponi remissam pœnam æternam, addit tamen Regnum cœlorum adhuc esse clausum, donec per hanc potestatem aperiatur. Ducuntur, quia vt potestas remittendi peccata sit clauis Regni cœlorum, oportet quòd ipsum cœlum aperiat, & consequenter est potestas tollendi peccatum quatenus impedit Regni cœlorum ingressum. Sed hunc impedit per æternam pœnam damni. ergo huiusmodi potestas confert ad illam tollendam, & in hoc sensu censet Med. sufficienter intelligi verba Christi, *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Sæpè enim pœna peccati, peccatum nuncupari consueseit. quod præcipuè verificatur de pœna æterna damni. atque ita non solùm quadrat metaphora clauis Regni cœlorum, sed manet etiam salua necessitas, & efficacitas tam confessionis, quàm contritionis. Vnde tenet Med. per contritionem tolli culpam ac æternam sensus pœnam; damni autem pœnam nonnisi in ordine ad hoc Sacramentum. Hug. tamen, & Ricard. de vtraque pœna æterna damni, & sensus loqui videtur, forsitan quia hæ pœnæ cum proportione sumptæ nunquam separantur, ideóque si æterna pœna damni non remittitur, nec pœna sensus absolutè remittitur, vt notat Suar. *tom.* 4. *disp.* 16. *sect.* 2. *n.* 4. Sit nihilominus [illegible]

5. Secunda conclusio. Proprius, primarius, & præcipuè intentus actus huius potestatis, est peccatum remittere quoad culpam, & consequenter etiam quoad pœnam æternam, necnon quoad temporalem, iuxta pœnitentis dispositionem. De posteriori parte huius conclusionis nulla est controuersia inter DD. secunda verò pars necessariò sequitur ex prima, iuxta communem doctrinam asserentium quòd, ablata culpa, necessariò tollitur æternitas pœnæ, & habetur ex Tridentino *sess.* 6. *c.* 14. vbi, cùm dixisset, post remissam culpam nos debere adhuc satisfacere, subdit, non quidem pro pœna æterna, quæ vel Sacramento, vel Sacramenti voto vnà cum culpa remittitur. Prior igitur, quæ solùm superest probanda, de qua licèt fuerit aliquando controuersia inter DD. nunc tamen adeò certa est, vt absque errore negari non possit; & est iam communis Theologorum *in* 4. *dist.* 18. & Richard. *ibi art.* 2. *q.* 1. Sot. *q.* 3. *art.* 1. *& dist.* 20. *q.* 2. *art.* 1. D. Thom. *d.* 22. *q.* 2. *art.* 1. *q.* 3. atque *ibidem* plerumque Thomistæ, & præsertim Capreol. & Ledesm. Caiet. *tom.* 1. *Opusc. tract.* 18. *q.* 5. Scot. *dist.* 14. *q.* 4. Palud. *dist.* 19. *q.* 1. vbi etiam Dur. & in eandem sententiam propendet Adrian. *q.* 2. *de clauib.* quibus adhæret Suar. *loc. cit.*

6. Suadetur primò ex absoluta, & propria verborum significatione, quæ retinenda est, quantum fieri potest, præsertim in rebus ad fundamenta Ecclesię spectantibus. At peccatum propriè non significat pœnam solam, sed culpam. ergo remissio peccati absolutè, & simpliciter prolata sonat culpæ remissionem; remissio enim solius pœnæ, solùm est remissio peccati secúdùm quid.

Secundò idem suadetur ex præcitat. Concil. nam apud Florent. in literis vnionis, dicitur, rem Sacramenti, hoc est, effectum illius, esse peccatorum remissionem; constat etiam apertissimè ex Tridentino multis in locis si inter se conferantur. Hinc *sess.* 2. *can.* 1. postquam definiuit, pœnitentiam esse verè Sacramentum, statim *can.* 6. definit continere, & conferre gratiam, & non esse tantùm acceptæ iustitiæ signum. & *sess.* 14. *c.* 3. docet, effectum Sacramenti huius, esse reconciliationem cum Deo;

per

per remissionem autem pœnæ non reconciliatur homo cum Deo, benè tamen per remissionem culpæ, vt patet ex verbis eiusdem Concilij dicentis, ad huiusmodi reconciliationem consequi solere conscientiæ pacem, & tranquillitatem; quæ propriè sequitur ex remissione culpæ.

Tertiò suadetur ex communi doctrina Patrum asserentium, sacramentum Pœnitentię esse secundam tabulam post naufragium, & habetur ex Trident. *sess.* 14. *can.* 2. At, si ante susceptionem huius Sacramenti, & absolutionis, homo sola Dei gratia liberatur à peccato, non est, cur dicatur secunda tabula post naufragium, cùm sine ea homo liberetur à peccato.

7. Ex dictis patet solutio ad vtramque opinionem præcedentem. Nam

Ad primum fundamentum primæ sententiæ concedimus, solum Deum propria auctoritate, tanquam principale agens, remittere peccatum; Confessarium autem, tanquam Ministrum illius, & hoc tam quoad culpam, quàm quoad pœnam.

Ad secundum eiusdem sententiæ fundamentum dicimus falsum assumere, quoniam absque præfata contritione possunt interdum per hanc potestatem peccata remitti, immò & peccata, quæ per contritionem tolluntur, non tolluntur, nisi in ordine ad hanc potestatem quæ ad illa etiam tollenda est quidem per se ordinata. Vnde Patres *ibidem* citati intendunt in primis Deum esse, qui sua virtute animam viuificat, vtitur autem hominibus, vt ministris. Atque id etiam significatum fuit in illo facto *Ioan.* 11. vt rectè obseruat D. Thom. 3. *part q.* 84. *art.* 3. *ad* 3. Deinde intendunt etiam Sancti docere, quòd Deus priùs sua gratia hominem interiùs excitat ad pœnitentiam, & vitam spiritualem comparandam, vt posteà possit à Sacerdotibus absolui: non tamen (inquiunt) semper opus esse, vt ob illam excitationem vera semper contritio, seu iustificatio præcedat. Angel. enim *vbi suprà* censet, peccatorem à Domino excitatum per internam pœnitentiam, esto sit quodammodo viuificatus, non tamen esse plenè solutum, aut liberum ad ambulandum: quoniam, quamuis habeat aliquem vitæ motum, quem solus Deus infundere potest, per contritionem, vel attritionem. Non tamen est plenè liber, quia vel nondum est verè iustificatus, vel quidem non absque ordine ad claues Sacerdotum, apud quos potestas per se efficax ad remittenda peccata reperitur.

8. Ad fundamentum secundæ opinionis respondetur, per verba *soluendi*, & *ligandi* vtrumque insinuari, possunt enim referri ad remissionem, & retentionem tam culpæ, quàm pœnæ cuiuscunque, itaut remissio denotet actum positiuum, retentio autem negatiuum. Actus igitur positiuus, quem propriè, & primariò intendit hæc potestas, est remissio, seu ablatio culpæ, quod fit per propriam, & positiuam actionem, idest, per collationem gratiæ sacramentalis, quæ mortalis culpæ expulsiua est, cùm nunquã culpa absque gratiæ infusione remittatur. Nec obstat, si dicas per hanc potestatem peccata venialia interdum remitti, ad venialium autem expiationem non requiri gratiæ infusionem. Non (inquam) obstat, quia estò venialia possint absque gratiæ infusione remitti, si tamen Ecclesiæ clauibus subiiciantur, numquam ex vi Sacramenti remittuntur, nisi per gratiæ infusionem. Alius verò actus retinendi peccata non est positiuus, & consequenter nec fit per directam huius potestatis actionem, quoniam hæc potestas nec culpam influit, aut conseruat, nec illius remissionem impedit, sed iuridicã profert

fert sentētiam dum Confessarius sentit pœnitentem esse remissionis peccati indignum; & hoc modo dicitur, peccata retinere. Similiter philosophandum est de hac eadem potestate respectu pœnæ: nam per actum remissionis culpæ, remittitur etiam pœna æterna, non solùm damni, vt constat ex dictis, sed etiam sensus per commutationem eiusdem in aliquam temporalem maiorem, vel minorem, iuxta pœnitentis dispositionem. atque hæc remissio directè,& per se fit ex efficacia huius potestatis. Quatenus verò Confessarius pœnitentem non absoluit, consequenter nec pœnam remittit, & hac ratione dicitur illam retinere.

9. Tertia conclusio. Potestas remittendi peccata in sacramento Pœnitentiæ apud Sacerdotes solùm reperitur. Hæc conclusio est de fide, definitúrque in Concilio Florentino in decreto Eugenij IV. *de Sacrament.* & in Tridentino *sess.14.c.6.can.9.&* 10. atque etiā in Constant. *sess.8.&* 15. & in Cauilonen. II. *c.* 35. & habetur *in c. quidam dicunt, de pœnit.dist.*1. Immò eadem veritas definitur à Leone X. in damnatione articulorum Lutheri.

10. Potest autem sic suaderi. Cui datur quod maius est, regulariter illi non negatur quod est minus; sed maxima potestas possibilis viatori, est potestas consecrandi verū Christi corpus, quam Deus cunctis, & solis Sacerdotibus contulit. ergo eisdem etiam contulit potestatem respectu corporis mystici, clauem nimirum soluendi, & ligandi, quæ minor est. Confirmatur, quia in ministro huius Sacramenti necessariò requiritur potestas clauium, cùm nemo possit esse iudex absque potestate; sed huiusmodi potestas cùm sit supernaturalis non potest per se, & necessariò omnibus competere, sed illis tantùm, quibus à Christo data est; vt constat euidenter. ergo illi dumtaxat possunt esse confessionis ministri, quibus Christus hanc contulit potestatem. Contulisse autem solis Sacerdotibus, probatur ex *Ioan.* 20. vbi Christus solis Apostolis pro se, & suis successoribus in dignitate sacerdotali dixit: *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata,* &c. quorum verborum virtute dictam potestatem Christum illis concessisse ostensum est *suprà.*

11. Sed quæres, vnde constet, illa verba intelligenda fore in dicto sensu, cùm Christus Dominus variè loquutus sit Apostolis; nam sæpè illis loquutus est pro eorūdem personis, vt quando ipsis contulit potestatem eiiciendi dæmonia, & infirmos sanandi. Interdum in illis loquutus est toti Ecclesiæ, vt cùm dixit: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi.* Aliquando locutus est eisdem ac successoribus in dignitate Episcopatus, vt cùm contulit illis potestatem ordinandi Sacerdotes. Vnde igitur constat non posse præcitata verba interpretari, nisi de Apostolis, & eorum successoribus in dignitate sacerdotali?

Respondeo in his, & similibus non posse rationē assignari à priori, sed per coniecturam, sufficienter tamen. Nam cùm hæc potestas, & Sacramentum ad commune Ecclesiæ bonum ordinaretur, essétque vnum ex præcipuis fundamentis illius; hinc est, quòd sicut Ecclesia erat perpetuò duratura, ita & hæc potestas. Atque inde deducitur præcitata verba non esse Apostolis personaliter dicta, sed pro illis, ac eorum successoribus. Præterea, cùm hoc Sacramentum sit grauissimum iudicium, non debuit cuilibet de populo indifferenter committi, sed determinatis iudicibus. Immo, cùm sit iudicium sacrum, non nisi sacer minister, seu consecratus institui debet. Deinde nec solis Episcopis

pis reſeruari oportuit, cùm Sacramentum iſtud magnæ neceſſitatis exiſtat, & iudicium frequenter, & communiter exercendum. Ideóque hinc etiam conſtat, verba illa non intelligi de Apoſtolis, vt ſimpliciter totam Eccleſiam, aut etiam Epiſcopos, ſed vt Sacerdotes ſolùm repræſentabant. Et quod potiſſimum eſt, hanc interpretationem confirmat infallibilis traditio Eccleſiæ; coniuncta cum perpetua conſuetudine, cuius nullum initium, neque in aliquo Concilio, neque in vllo pontificio decreto agnoſcitur. Vnde conſequenter deducitur, eandem fuiſſe etiam traditionem Apoſtolorum præcitata verba Chriſti ita interpretantium. Hinc autem tria neceſſariò ſequuntur.

12. Primum eſt, hanc poteſtatem Eccleſiæ relictam ad peccata remitienda non requirere ſimpliciter ſanctitatem in Sacerdote, qui conſequenter poteſt eſſe ſufficiens huius Sacramenti miniſter, eſto iniquus fortaſſe exiſtat. Sic definitum eſt in Tridentino *ſeſſ.* 14. *can.* 10. Et ratio eſt, quia miniſterium iſtud non innititur ſanctitati, ſed poteſtati à Chriſto conceſſæ, quæ ob lethale peccatum non amittitur.

13. Secundum eſt, Eccleſiam in nullo caſu poſſe diſpenſare, vt aliquis non Sacerdos ſacramentaliter abſoluat. Ita ſentiunt communiter DD. Theologi, & eſt etiam de fide, habetúrque ex Tridentino *loc. cit.* vbi abſolutè definit, ſolum Sacerdotem poſſe eſſe huius Sacramenti miniſtrum. Ratio eſt, quia, abſque clauium poteſtate, nullus poteſt eſſe ſufficiens huius Sacramenti miniſter: poteſtas autem clauium in charactere ſacerdotali fundatur. Vnde ſicut nullus, niſi Sacerdos poteſt etiam ex diſpenſatione, vel neceſſitate quacumque, verum Chriſti corpus conficere, ita nec circa myſticum eiuſdem Chriſti corpus miniſteriũ Sacramenti exercere,

14. Tertium eſt, confeſſionem factam non Sacerdoti, etiam in quacunque neceſſitate, nullam omnino eſſe ex poteſtatis defectu, eſto quauis ſanctitate præfulgeat is, cui fit confeſſio. Ita habetur ex *cap. noua, de pœnit. & remiſſ.* & eſt communis DD.

DVBIVM II.

Quo proponuntur, & ſoluuntur aliquæ obiectiones contra tertiam concluſionem præcedentem factæ.

1. CONtra vltimam concluſionem præcedentem videtur obſtare in primis illud Iac. 5. *Confitemini alterutrum peccata veſtra.* vbi, cùm ſermo ſit ad omnes fideles, omnibus vtique videtur tribui poteſtas abſoluendi. Vnde Aug. *de ver. & falſ. pænitentia*, relato *cap. qui pœnitet. diſt.* 1. *de pœnit.* ſic ait: Tanta eſt vis confeſſionis, vt ſi deeſt Sacerdos, confiteatur proximo; & ſaltem de venialibus videtur dicendum, confeſſionem poſſe fieri laico; tum quia venialia non ſunt materia neceſſaria confeſſionis; tum etiam, quia Beda allegatus à Magiſtro ſententiarum *in* 4. *diſt.* 17. inquit: Coæqualibus quotidiana, & leuia, grauiora verò Sacerdoti pandamus.

2. Secundò obſtat *cap. extra, de furt.* vbi præcipitur, vt fur qui in actuali furto comprehenſus interficitur, careat ſepultura. & ſtatim ſubditur: Si autem Presbytero, vel Diacono confeſſus fuerit, communione non priuetur. Confirmatur ex D. Cyprian. *lib.* 3. *epiſt.* 13. vbi committit Diacono, quòd in abſentia Sacerdotis reconciliet pœnitentem iam animam agentem.

3. Tertiò non minoris neceſſitatis eſt ſacramentum Pœnitentiæ relapſis poſt Baptiſmum, quàm Baptiſmus ipſe ob remiſſionem peccati originalis. Sed

in casu necessitatis, quilibet laicus, immo & fœmina, *cap. mulier, de consecrat. dist* 4 potest baptizare. ergo similiter in casu necessitatis poterit quilibet confessiones audire & absoluere. Confirmatur, quia interdum is, qui ex se non est sufficiens, ac idoneus ministet ad Sacramentum aliquod ministrandum, potest ex Summi Pontificis dispensatione fieri idoneus, vt patet in sacramento Confirmationis, in quo esto Episcopus sit ordinarius, & idoneus minister, ex dispensatione tamen Pontificis potest simplex Sacerdos illud conferre. ergo idem videtur dicendum de sacramento Pœnitentiæ, præsertim cùm sit maioris necessitatis.

4. His argumentis ducti, nonnulli authores catholici, asserunt in casu vrgentis necessitatis, cuiusmodi est, articulus mortis, si non adsit copia Sacerdotis, posse quempiam, immò teneri, confiteri laico. Ita Mag. sent. *in* 4. *dist.* 17. *p.* 2. nec dissentit D. Thom. *ead. dist. q.* 3. *art.* 3. *q.* 2. *ad* 1. & consentiunt gloss. *in d. cap. fures, de furt.* & Panorm. *ibidem.* Hanc tamen opinionem falsam esse satis constat ex dictis pro nostræ conclusionis confirmatione. Vnde præcitati authores sunt cautè legendi, vt notauit Sot. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 4. *art.* 1. *conclus.* 3. Quapropter certum est, non esse interpretandos de confessione sacramentali, quæ, vt ex Tridentino ostensum est *suprà*, non potest fieri, nisi Sacerdoti. Vnde addunt iidem authores eum, qui laico confitetur, teneri iterum Sacerdoti confiteri, interimque à summo Sacerdote Christo absolui.

5. Alij DD. aiunt in casu necessitatis, & deficiente Sacerdotis copia, debere quempiam laico confiteri, non quidem ratione præcepti, sed ratione consilij ad humilitatem exercendam, & consilium petendum. Ita Alens. 4. *p. q.* 19. *memb.* 1. *art.* 1. qui tamen docet, huiusmodi confessionem non esse sacramentalem. Idem sentit D. Bonauentura *in* 4. *d.* 17. *p.* 2. *art.* 2. *q.* 1. & Palud. *ead. dist.* 17. atque etiam Nauar. *c.* 1. *de pœnit. dist.* 6. *num.* 72. qui subiungit id licere, modò laicus, cui confessio erit facienda, sit persona prudens, à qua possit vtiliter, & rationabiliter secretum spetari; pœnitens autem consilio, & auxilio indigeat; cui subscribit Suar. *disp.* 24. *sect.* 1. *n.* 12. addit verò, quòd nisi hæ circunstantiæ concurrant, melius erit soli Deo confiteri.

6. Scotus autem vtramque opinionem reprobat, asseritque confessionem laico faciendam nec sacramentalem esse, nec necessariam, immò regulariter nec vtilem, nec consulendam. Ita *in* 4. *dist.* 14. *q.* 4. *art.* 2. *&* *dist.* 17. *q.* 1. *art.* 3. quæ doctrina satis constat ex supradictis quoad duas priores partes, & consentit Sot. *dist.* 18. *q.* 4. *art.* 1. Durum tamen sibi videtur dicere, quòd non sit vtilis, nec consulenda talis confessio, sed immeritò, præsertim post hæresim Lutheri, de qua haberetur quidem suspectus qui laico confiteretur. Scotum sequuntur Maior *dist.* 17. *q.* 2. Gabr. etiam *q.* 2. *dub.* 7. & alij. Immo Scot. *vbi suprà*, dubitat an talis confessio sit licita? & rationem reddit, quoniam nulli licet se infamare; qui autem peccata sua laico reuelaret, seipsum infamaret, præsertim si reuelaret peccata turpia, & enormia, idque sine causa legitima, quia nec ratione præcepti, cùm nullum detur de confessione laico facienda, nec ratione beneficij, cùm talis confessio non conferret gratiam ex opere operato.

7. Nec obstat, si dicas, eiusmodi confessionem esse vtilem saltem ob consilium habendum, dum laicus sit aptus consulere, & pœnitens eget consilij. non (inquam) obstat, quia id posset fieri, proponendo casum in vniuersali, & in tertia persona absque personæ propriæ reuelatione.

8. Nunc

8. Nunc superest soluere argumenta in contrarium adducta.

Ad primum dico, in primis non esse certum ibi loqui D. Iacobum de confessione sacramentali, sed potiùs de accusatione quadam propriorum peccatorum in generali ad humilitatis excitarionem, & charitatem fraternam fouendam, vt colligitur ex verbis statim subsequentibus, *& orate pro inuicem vt saluemini.* Vnde Beda distinguit inter peccata mortalia, & venialia, & priora ait esse confitenda Sacerdoti, posteriora autem posse æqualibus, & coram aliis confiteri, quod non potest verum esse de sacramentali cõfessione. quæ quamuis de venialibus facienda sit, soli Sacerdoti fieri debet, vt probatum est *suprà.* Beda igitur exponendus est de accusatione generali, quæ regulariter fit de peccatis venialibus. Atque eodem modo interpretanda sunt verba Augustini.

Vel secundò, & meliùs respondetur iuxta communem sententiam DD. verba Apostoli intelligenda fore de confessione sacramentali: præmiserat namque doctrinam de extrema vnctione, & eius effectu, & ne quis existimaret, eo Sacramento remitti peccata mortalia, quorum haberet memoriam, subiicit, *confitemini alterutrum peccata vestra*; ac si diceret, confitemini, qui absolutione indigetis, illis qui absoluendi habent potestatem. Itaque sensus erit, homines non tantùm Deo, sed hominibus etiam debere confiteri peccata sua, non autem omnes omnibus, sed illis, qui ad hoc deputati sunt, & potestatem habent, quod Apostolus supponebat esse in Ecclesia satis distinctum, & ordinatum.

9. Ad secundũ respondet Coninch. *disp.8. de pœnit. dub.1. n.5.* quòd *in c. fures,* non dicitur, Diaconum posse aliquem sacramẽtaliter absoluere, sed posse eius confessionem audire, vt iudicet, an verè sit contritus, & dignus, cui detur Communio; quam tunc temporis, absente Sacerdote Diaconi administrabant; atque idem sentit Suar. *suprà n.* 10. Mihi tamen non placet, tum quia difficile videtur Concilium statuisse, vt Eucharistia daretur solùm contritis, si lethalis culpæ conscij essent cõtra ecclesiasticam consuetudinem, vt docet Tridentinum *sess.* 13. maximè cùm Eucharistiæ sacramentum, ex multorum sententia, non sit simpliciter necessarium reipsa sumptum. Tum etiam, quia alia signa suppeterent, ex quibus iudicari posset, an esset contritus, quamuis Diaconus non audiret peccatorum confessionem.

Alij explicant dictum cap. de absolutione ab excommunicatione, quæ etiam potest fieri à Diacono. quæ solutio videtur satis consona Concilio Lateranensi, in cuius appendice sub Alexandro III. habentur eadem verba, quæ *in dicto c. fures* citantur; tamen ex Concilio Turonensi ibi tantùm agitur de raptoribus rerum ecclesiasticarum, cõtra quos lata est sententia excommunicationis, ac propterea de absolutione ab excommunicatione videntur fore intelligenda verba illa, *Communionem eis non negamus*, de quibus statim dicemus. Nihilominus ratio ipsa contextus videtur solutioni isti repugnare, vt ex mox dicendis constabit.

10. Quapropter duæ mihi videntur interpretationes legitimæ.

Prima est, textum illum intelligi de solemni reconciliatione, non verò de sacramentali absolutione. Ita Sot. *in 4. dist.* 18. & Pamel. *in prævit. Cyprian. Epistolam*, & plures alij: & propendet etiam Fauent. *in 4. dist.* 17. *q. vnic. n.* 25. Atque in hoc sensu accipiendum est, quod in Concilio Elboracensi sub Calixto III. habetur, scilicet, Decernimus, vt nisi summa, & graui vrgente necessitate Diaconus baptizet, corpus Christi eroget,

get, vel pœnitentiam confitenti imponat. Neque id mirum debet videri, cùm solennis reconciliatio pœnitentis soli Episcopo fuerit reseruata, itaut neque Presbytero liceret, nisi in graui necessitate, vel in absẽtia Episcopi, vt cõstat ex Concil. Carthag. II. *cap.* 3. *&* 4. & aliis. Atque hæc quidem interpretatio rectè potest testimonio Cypriani accommodari; textui tamen *in d. cap fures* adhuc non satis accommodatur, vt ex verbis ipsius colligitur.

11. Pro secunda igitur (& quæ mihi magis arridet) interpretatione præmitto verba ipsius textus, *Fures, & latrones si in furando, & deprædando occiduntur, visum est, pro eis non esse orandum; quòd si comprehensi, aut vulnerati Presbytero, vel Diacono confessi fuerint, communionem eis non negamus.* Decernit itaque Canon pro eo, qui occiditur in flagranti delicto, non esse orandum, neque oblationem in Missa fieri debere, tanquam pro eo, qui in publico peccato obstinatus decessit; at si comprehensi, & vulnerati, signa pœnitentiæ dederint coram Presbytero, vel Diacono, quibus in hoc maior est adhibenda fides, sicut & ipsorum maior est auctoritas, & tunc decesserint, vel ad supplicium rapti fuerint, & suspensi, tunc non esse eis negandam communionem. Quæ verba constat non esse accipienda de Eucharistia, vt conuincit secunda pars textus, nempe, *vel ad suppliciũ rapti fuerint, & suspẽsi*; nec tantùm de absolutione ab excommunicatione, sed simpliciter de communione ecclesiastica, iuxta quam & oratur pro mortuis, offertúrque sacrificium, & datur ecclesiastica sepultura.

12. Ad tertium respondetur negando consequentiam, diuersa enim ratio est de sacramento Baptismi, ac de sacramento Pœnitentiæ; illud enim est simpliciter necessarium, præsertim infantibus, quibus nulla alia via patet ad salutem; pœnitentiæ autem Sacramentum non est simpliciter necessarium: sufficit namque contritio in casu, quo Sacerdotis copia haberi non possit.

Ad confirmationem similiter respondetur, quòd non est par ratio de sacramento Pœnitentiæ, ac de sacramento Confirmationis, quia solum Sacerdotem esse ministrum sacramenti Pœnitentiæ à Christo institutũ, tenet infallibilis, & antiqua Ecclesiæ traditio, ex fundamento verborũ Euãgelij *Ioan.* 20. & *Matth.* 18. & habetur ex Conciliis *suprà* citatis; quæ autem à Christo instituta sunt circa formam, materiam, & ministrum Sacramentorum, Ecclesia immutare non potest; at de sacramento Confirmationis expressè docet Concilium Florentinum, ordinarium illius ministrum esse Episcopum, posse tamen ex Pontificis dispẽsatione à quouis Sacerdote conferri, & consequenter manifestè insinuat aliter esse de ministro Confirmationis sentiendum, quàm de ministro Confessionis.

13. Nec immeritò, quia ordinarij pœnitentiæ ministri, sunt Sacerdotes, quorum cùm in tota Ecclesia sit sufficiens numerus, vix vnquam, aut saltem rarò accidere potest, vt in aliqua ciuitate desit copia illius: ordinarius autem confirmationis minister est solus Episcopus, qui interdum deesse potest, non solùm in aliqua diœcesi, sed in tota aliqua regione, & consequenter non oportuit circa pœnitentiæ ministrum dispensatione vti, benè tamen circa Confirmationis ministrum. Adde, sacramentũ Confirmationis solùm Presbytero committi posse; Presbyter autem iam potestatẽ habet in verũ Christi corpus, & adhuc durat controuersia, an in charactere differat ab Episcopo: at si ministeriũ sacramenti Pœnitentiæ committendum esset alteri, quàm Sacerdoti,

cerdoti, committeretur alicui non habenti potestatem in verum Christi corpus, quod omnino videtur dissonum.

Dubium III.

Vtrùm simplex Sacerdos sit eligibilis in Confessarium virtute Bullæ Cruciata.

1. Ratio dubitandi est, quia apud Presbyteros reperiri potestatem remittendi peccata, cõstat ex dictis *dub. præcedenti*, & consequenter quilibet Sacerdos videtur eligibilis per Bullam; ex alia verò parte constat ex context. ipsius Bullæ, neminem posse per Bullam eligi in Confessorem, nisi sit ab Ordinario approbatus. Vt igitur constet, quid circa huiusmodi difficultatem tenendum sit, præmittenda est explicatio illius controuersiæ, num potestas remittendi peccata sit eadem cum potestate Ordinis, an diuersa?

2. Conueniunt in primis omnes Theologi, potestatem Ordinis in re nihil aliud esse, quàm characterem sacerdotalem, quatenus ex diuina ordinatione per illum quispiam deputatur minister conficiendi corpus Christi, & iudex animarum in foro pœnitentiæ. Duplicem namque distinguunt Theologi potestatem Ordinis, alteram nimirum in corpus Christi verum, & est illa, quam Sacerdotes habent ad consecrandum: alteram verò super corpus Christi mysticum, & de hac nunc agimus, & nihil aliud est, quàm prædictus character, quatenus per eum quis deputatur iudex in foro pœnitentiæ. Vnde, sicut hic character indelebilis est; ita etiam hæc potestas; & sicut in Sacerdotibus character iste inuenitur, ita etiam & prædicta potestas. Insuper, quamuis sacerdotalis character integer consideratus duplicem habeat respectum, seu actum, vt iam ostensum est. Ratio tamen huiusmodi potestatis non competit illi sub præciso respectu ad corpus Christi verum, sed sub habitudine ad corpus mysticum; atque ita explicant dictam potestatem Theologi *in 4. dist.* 18. S.Thom. *ibi q.* 1. *art.* 1. *q.* 2. *ad* 1. Richard. *art.* 1. *q.* 3. Sot. *dist.* 20. *q.* 1. & alij, quos sequitur Suar. *in d. disp.* 16. *sect.* 3. *n.* 2.

3. Conueniunt secundò ferè omnes Theologi, ad effectum dictæ potestatis necessariò requiri potestatem iurisdictionis, itaut absolutio, vel sententia data per potestatem Ordinis sine iurisdictione sit nulla. Ita habetur ex Concilio Florentino *in decreto Eugenij*, atque ex Tridentino *sess.* 14. *c.* 7. Ratio autem euidenter deducitur ex eo, quia huiusmodi potestas est iudiciaria; omne autem iudicium, vt validum sit, iurisdictionem requirere certum est, de his enim, qui foris sunt, nihil ad nos. quod ex infrà dicendis fiet magis manifestum. Obserua tamen in Ecclesia duplicem existere iurisdictionem spiritualem: vnam videlicet in foro exteriori, & contentioso, quæ deseruit ad Ecclesiæ regimen, ad ferendas leges, & censuras, necnon ad determinationem causarum ecclesiasticarum, de qua alibi erit sermo: aliam autem in foro interiori, & pœnitentiali; & de hac controuertitur, an sit eadem, vel diuersa cum protestatione Ordinis?

4. Conueniunt tertiò similiter ferè omnes, potestatem huiusmodi saltem esse aliqua ratione diuersam à potestate Ordinis, alioquin omnes Sacerdotes essent huius Sacramenti ministri, cuius oppositum de fide certum est. Nam in Concilio Florentino *vbi suprà*, sic habetur: Minister huius Sacramenti, est Sacerdos habens auctoritatem absoluendi vel ordinariam, vel ex commissione Superioris. & Tridentinum *loc. cit.* sic ait: Persuasum semper in Ecclesia Dei

fuit, & verissimum esse Synodus hæc confirmat, nullius momenti absolutionem illam esse, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet iurisdictioné Igitur iuxta has Conciliorum decisiones, firmiter tenendum est, non omnes Sacerdotes indifferenter esse huius Sacramenti ministros; sed eos tantùm, qui ordinariam, seu delegatam habent potestatem. Rursus, si omnes Sacerdotes haberent absoluendi potestatem, omnes quidem essent iudices, & haberent potestatem ordinariam, & nullus ex commissione alterius, cuius oppositum manifestè indicant præcitata Concilia. Insuper, si quilibet Sacerdos, ex vi Ordinis, esset huius Sacramenti minister, non esset necessariũ obtinere à proprio Sacerdote absoluendi licentiam, iuxta text. *in c. omnis vtriusque sexus, de pœnit. & remiss.* neque *in cap. si Episcopus, eod. tit. in 6.* dixisset Pontifex nulla consuetudine fieri posse, vt præter Superioris licentiam possit aliquis Confessorem eligere. Sequitur ergo potestatem iurisdictionis esse aliqua saltem ratione diuersam à potestate Ordinis sacerdotalis; neque id ampliùs in dubium reuocari potest.

5. Tota igitur controuersia consistit in modo explicandi differentiam, quæ inter vtramque potestatem reperitur, quando videlicet, & à quo hæc vltima conferatur.

Circa quam difficultatem sunt duæ potissimùm opiniones.

Prima est Armacani *lib. 11. qq. Armenorum à c. 1. vsque ad 6.* vbi asserit Sacerdotes omnes iure diuino, & in ipsa ordinatione accipere veram absoluendi à peccatis potestatem: quæ tamen per Ecclesiæ præceptum suspensa est, ne quilibet Sacerdos possit quemlibet, & de quolibet peccato absoluere, & consequenter insinuat in re dictam potestatem non esse distinctam à potestate Ordinis, nec separabilem ab ipsa, & potest sic suaderi.

Primò quia per illa verba, *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata*, &c. Christus contulit Apostolis potestatem Ordinis, & iurisdictionis in hoc foro; ex tunc enim potuit quilibet eorum absque dependentia ab aliis confessiones sacramentales audire, & absoluere; sed hæc eadem verba dicuntur in persona Christi cuilibet Sacerdoti in ipsa ordinatione. igitur ex tunc quilibet Sacerdos constituitur iudex in hoc foro, ac subinde non ab Ecclesia, sed à Christo immediatè habet iurisdictionem absoluendi.

Secundò, quia si Sacerdotes ab Ecclesia acciperent iurisdictionem, & non à Christo immediatè, sequeretur Summum Pontificem à nullo posse absolui, sicut nec excommunicari, quoniam sicut nulli potest conferre iurisdictionem supra se ipsum ad excommunicandum, ita nec posset eam conferre ad absoluendum, sed omnes fatentur posse Summum Pontificem confiteri cuicumque Sacerdoti simplici; ergo fateri etiam debent, Sacerdotes à Christo, & non ab Ecclesia habere auctoritatem absoluendi.

Tertiò, quia à venialibus semper, & à mortalibus in extrema necessitate, quilibet Sacerdos est legitimus huius Sacramenti minister, nec oppositum posset Ecclesia statuere. igitur consequenter videtur dicendum, authoritatem absoluendi esse immediatè à Deo, non ab Ecclesia, alioquin posset illam tollere, etiam in extrema necessitate, quod nemo audet asserere.

6. Hanc opinionem satis probabilem censet Dur. *dist. 19. q. 2.* ei tamen adhærere non audet, & in eam propendet Almayn. *dist. 18. art. 4.* Nihilominus dicta opinio, saltim si de integra,

ac

ac sufficienti iurisdictione intelligatur, falsa quidem est, immo hoc tempore nullatenus sustineri potest, quia certum est, absolutionem datam à simplici Sacerdote circa peccata mortalia, nullam esse ex defectu iurisdictionis, vt omnes fatentur. ergo non est dicendum huiusmodi iurisdictionem ex vi ordinationis inseparabiliter haberi. Respondet Dur. absolutionem illam esse nullam, non ex defectu iurisdictionis, sed propter obicem peccati, quem apponit pœnitens. Vnde obseruat, quòd sicut Episcopus in sua consecratione accipit potestatem alios ordinandi, & tamen ei iniungitur, ne quoslibet ordinet, sed tantùm sibi subditos, alios verò solùm de sui Episcopi consensu; ita Sacerdotes in sua ordinatione accipiunt potestatem absoluendi à peccatis, eisdem tamen iusta de causa iure Ecclesiastico prohibetur, ne quemlibet indifferenter absoluant, sed illos dumtaxat, in quos habuerint iurisdictionem ordinariam, seu delegatam. Hinc igitur deducit, quòd si pœnitens scienter confiteatur Sacerdoti, quem nouit non habere talem iurisdictionem, absolutio nulla est ob peccati obicem, quem penitus ipse apponit: si autem id faceret ignorāter, valida esset absolutio; teneretur tamen, cùm rem agnouerit, confessionem reiterare cum Sacerdote proprio, seu alio ex commissione proprij, quia cùm extet Ecclesiæ præceptum non solùm recipiendi hoc Sacramentum, sed à ministro etiam designato, nullus ab huius præcepti obligatione liberatur, nisi ministro per Ecclesiam designato confiteatur.

7. Hæc solutio nullius est momenti, tum quia falso nititur fundamento: absolutio enim data à Sacerdote non habente iurisdictionem ordinariam, seu delegatam per se, & ex parte ministri, nulla est, tanquam sententia lata à non iudice. ille autem defectus ex parte pœnitentis accidentarius est. tum etiam, quia, quamuis interueniente ignorantia, cesset obex pœnitentis, tenetur tamen iterum peccata omnia proprio Sacerdoti confiteri, quod sufficiens indicium est, præcedentem absolutionem fuisse nullam, at non ratione obicis, vt supponitur; ergo ex parte ministri. Adde, quòd si ex vi iuris diuini per talem confessionem essent remissa peccata, non posset pœnitens per Ecclesiam obligari ad illa iterum confitenda, quoniam præcedens absolutio simpliciter rata fuit, & bona fide recepta. Hæc demum opinio ex infrà dicendis efficaciùs impugnabitur.

8. Secunda opinio præcedenti satis opposita tenet, potestatem Ordinis esse distinctam à potestate iurisdictionis tam in essentia, quàm in modo, seu tēpore, quo confertur. Illa namque per impressionem characteris datur in ipsa ordinatione, & consequenter immutabilis, ac inseparabilis permanet; hæc verò extra Sacramentum confertur ab Ecclesia per extrinsecam cōcessionem, aut alicuius Ecclesiastici muneris collationem. Ita D.Thom. *in 4. dist.* 17. *q.* 3. *art.* 3. *q.* 4. *in corp. ad* 3. *& dist.* 19. *q.* 1. *art.* 3. *q.* 1. *in corp. ad primum*, S. Bonau. *ead. dist.* 19. *art.* 3. *q.* 1. Capr. *q.* 1. *art.* 1. *concl.* 3. Ricard. *art.* 1. *q.* 3. Gabr. *q.* 1. *art.* 3. *concl.* 5. Dur. *vbi suprà*, Sot. *dist.* 18. *q.* 4. *art.* 2. Can. *relect. de pœnit. part.* 1. Med. *C. de confess. q. de alien. sine licen. prop. absol.* Castr. *de iust. hæret. punit. c.* 21. Ledesm. 2. *p.* 4. *q.* 22. *n.* 7. Hanc sententiam tenent communiter DD. quam ego verissimam censeo, sed quomodo sit intelligenda non satis constat; sunt enim varij ipsi DD. circa eius explicationem.

9. Primus modus dicendi est Nau. *in manuscr. c.* 4. *n.* 2. *&* 3. *& in cap. placuit, de pœnit. dist.* 6. *à princ.* asserentis duplicem dari iurisdictionem, actualem vnam,

vnam, habitualem alteram, háncque accipere Sacerdotes à Christo, illam verò ab Ecclesia: quomodo autem differant inter se hæ duæ iurisdictiones, non satis explicat Nauar. ex verbis tamen illius *in dicto cap. placuit*, *n.* 84. videtur colligi, quòd iuxta eiusdem opinionem iurisdictio habitualis identificatur cum potestate Ordinis, & nequit per Ecclesiam tolli à Sacerdote; iurisdictio verò actualis distinguitur realiter ab vtraque, & sicut per Ecclesiam confertur Sacerdoti, ita per Ecclesiam potest etiam tolli. Addit tamen *eod. cap. n.* 27. omnes Sacerdotes ante Ecclesiæ prohibitionem habuisse iurisdictionem actualem, non quidem acceptam à pœnitente, sed à Christo, cùm primùm eliguntur, seu deputantur ad munus absoluendi; sicut enim cùm Pontifex concedit alicui facultatem eligendi Confessorem, Confessor electus statim habet iurisdictionem, non tamen à pœnitente, qui illum elegit, sed à Christo, seu Pontifice; similiter ante Ecclesiæ ordinationem quilibet Sacerdos in sui Ordinis susceptione accipiebat à Christo iurisdictionem in habitu, & actu simul, idest, nullo Superioris imperio impeditam ab exercitio. Subiungit etiã Nau. *ibidem n.*48. Romanum Pontificem, esto non possit tollere Sacerdotibus potestatem absoluendi, sicut nec consecrandi, posse tamen illis materiam subtrahere, & similiter, cùm eis confert iurisdictionem, non conferre authoritatem aliquam, sed illis dumtaxat subdere materiam, in qua suam potestatem exercere possint. Hunc autem dicendi modum, quoad posteriorem partem (quæ est opinio propria Nauar.) nititur ipse confirmare ex vsu primitiuæ Ecclesiæ, dum ait: Omnes Sacerdotes, vsque ad tempora Vrbani II. potuisse omnium confessiones excipere, & omnes absoluere; crescente tamen malitia, id postea prohibuisse Vrbanum II. *in dicto cap. placuit. dist.* 6. Atque idem confirmari potest ex illis tribus casibus, quos *suprà* in fauorem prioris sententiæ adduximus. Priùs tamen iudicauerunt istum dicendi modum Palud. *in* 4. *dist.* 17. *q.* 3. *art.* 3. *cas.* 4. Sylu. *ver. Confessor.* 1. *q.* 2. & Abul. *in suo defensorio p.* 2. *cap.* 62.

10. Hæc expositio Nau. videtur quodammodo coincidere cum opinione Armachani, ideóque rationes contra illam adductæ, valent etiam contra istam. Et quidem mihi summopere displicet,

Primò, quia si, seclusa lege humana, quilibet Sacerdos ex vi ordinationis suæ, & iuris diuini, reciperet iurisdictionem in foro pœnitentiæ non solùm habitualem, sed etiam actualem, siue intrinsecè, siue per concomitantiam, non posset Ecclesia illum priuare tali iurisdictione, seu vsu, itaut eius actum reddat inualidum: constat autem id fecisse Ecclesiam. ergo. Consequentia est manifesta, quia Ecclesia non potest super ius diuinum, neque potest impedire effectus à Sacramentis prouenientes, vt patet in Sacerdote degradato Eucharistiam conficiente. potest sanè ei interdicere, ne conficiat, ita vt si Sacerdos contra illam ordinationem attentet, peccet, non tamen potest sua prohibitione efficere, vt consecratio non teneat: ex Conciliis autem *suprà* adductis habetur, absolutionem, contra Ecclesiæ prohibitionem, esse nullam.

Secundò quia, vel iurisdictio, quæ in ipsa ordinatione confertur, est ordinaria, vel delegata: neutrum autem est dicendum. ergo in primis non est ordinaria, quoniam non omnes Sacerdotes ex vi suæ ordinationis, & diuini iuris, constituuntur pastores animarum, seu Episcopi, vel Parochi, quorum est huiusmodi

iusmodi iurisdictio; nec etiam est delegata, alioquin delegarentur immediatè à Christo, & consequenter nullus Christo inferior posset illam auferre; iurisdictio namque à superiore collata, non pendet ab inferiore, sicut contingit in Religioso, à quo nequit Episcopus auferre iurisdictionem ipsi per Summum Pontificem delegatam.

11. Nec obstat, si dicas, hanc iurisdictionem actualem à Christo conferri Sacerdotibus ex vi ordinationis suæ, cum subordinatione tamen ad vicarium suum, ita vt pro opportunitate possit illam conferre, & auferre. Hæc enim responsio voluntaria est, tum quia nullum habet fundamentum in sacra Scriptura, immò repugnat illis verbis, *accipite Spiritum sanctum*, &c. quorum virtute Sacerdotibus, absque vlla subordinatione confertur dicta auctoritas. tum etiam, quia alioquin posset quis etiam dicere, eodem modo esse Sacerdotibus delatam potestatem consecrandi, & Episcopis potestatem ordinandi, dependenter à voluntate Pontificis, ita vt, si præcedente illius prohibitione Sacerdos consecret, vel Episcopus ordinet, nihil facerent. quod est penitus à veritate alienum. Tum denique, quia, iuxta communem DD. sententiam, quæ sunt de iure diuino, nec permutari, immò nec dispensari possunt ab hominibus, nisi in casu aliquo, quo aliunde ex traditione, vel alio principio, notum sit posse dispensari.

12. Hinc deducitur, falsum docuisse Nauar. *in d. cap. placuit. d. 6. num.* 1. *& seqq.* non solùm in primitiua Ecclesia liberum fuisse cuicumque Sacerdoti quemlibet absoluere, sed id etiam durasse vsque ad tempora Vrbani Secundi, qui id primò prohibuit. Hoc autem esse falsum constat, quia id decreuerant priùs Dionys. *in cap.* 1. 13. *q.* 7. & antea Calixtus I. 9. *q.* 2. *cap.* 1. qui Vrbano antiquiores fuerunt; floruit enim Calixtus annó circiter 220. & Dionys. anno circiter 250. Vrbanus autem Secundus anno circiter 1100. Nec valet responsio eiusdem Nauarri, asserentis, decreta Dionysij, & Calixti non fuisse recepta, atque ideo Vrbanum II. idipsum postea reuocasse, gratis namque, ac sine vlla probatione id ait: quoniam, vt constat ex dictis, nunquam Sacerdotibus ex vi suæ ordinationis liberum fuit, quemlibet indifferenter absoluere, sed ex eo forsitan, quòd abusus aliquis esset, illud fuit per plures Pontifices statutum, vt narrat Vasquez *tom.* 4. *q.* 95. *dub.* 2. *n.* 16. Vel secundò, & meliùs, dicendum erit cum Scoto *d. dist.* 17. *q.* 1. *art.* 3. *vers. quoniam autem*, &c. in primitiua Ecclesia non fuisse quidem distinctos proprios Sacerdotes; cùm enim Apostoli huc, atque illuc discurrebant verbum Dei prædicando, non fuére singuli Sacerdotes pro singulis gentibus deputati, non tamen inde sequitur, quòd auctoritas iurisdictionis tunc dabatur in collatione Ordinis sacri, vel vnicuique ex se liberum erat, quem vellet, Confessorem eligere; sed illi tunc dicebantur Sacerdotes proprij, qui ordinatiam, delegatámve iurisdictionem habebant. Apostoli enim quos in primitiua Ecclesia ad sacerdotium promouebant, mittebant etiam ad prædicandum, ac eis conferebant authoritatem Sacramenta ministrandi omnibus, qui ad fidem conuertebantur, idque absque vlla subditorum, seu Episcopatuum, vel parochiarum distinctione, & fortasse per aliquod tempus Episcopi etiam hanc iurisdictionem suis Presbyteris facilè committebant, quia pauci, selecti tamen, ordinabantur; postea verò crescente iam fidelium numero, ad vitandam confusionem, facta est Episcopatuum, & parochiarum distinctio.

13. Secundus modus explicandi est

Caiet. *tom.* 1. *opusc. tract.* 7. asserentis, præter iudiciariam potestatem, quæ Sacerdoti ex vi suæ ordinationis confertur, non esse necessariam aliam iurisdictionem ad actus illius exercendos, nisi eam, quæ ex voluntaria pœnitentis subiectione prouenit; & rationem reddit, quia cùm idem sit ibi actor, & reus, potest se sponte subiicere, & quasi iudicem arbitrum eligere. Itaque fatetur Caietanus, in hoc iudicio, ex parte principij agentis non requiri iurisdictionem, quia principium per se remissionis peccati, non est iurisdictio, sed potestas ordinis; iurisdictio autem solùm requiritur ex parte materiæ, quæ per spontaneam illam subiectionem sufficienter applicatur; non tamen inficiatur, in aliquibus Sacerdotibus ex parte principij reperiri iurisdictionem vel ordinariam, vel delegatam, sed negat esse per se, ac simpliciter necessariam ad actus talis potestatis, quoniam nec ad absoluendum à venialibus necessaria est, nec à mortalibus in extrema necessitate, nec demum in iudicio, quod circa personam Pontificis in hoc foro exercetur, vt ex supradictis habetur: nam in his tribus casibus, videtur sufficiens voluntaria pœnitentis subiectio; extra illos autem, necessariò requiritur iurisdictio ordinaria, seu delegata, propter sanctæ Ecclesiæ determinationem.

14. Hanc opinionem falsam esse ostendo.

Primò, quia inter hoc iudicium, & humanum, magna est differentia: nam iudici arbitro ex partium conuentione ius committitur; ibi enim partes consentientes habent ius suum proprium, cui cedunt, & modo suo illud transferunt, ponúntve in iudicio arbitri; in foro autem pœnitentiali, totum ius ferendi iudicium de peccatis supernaturale est, & proprium solius Dei, & consequenter ab eo solùm, vel immediatè, vel mediatè per ministros suos manare potest. Vnde falsum est, quòd pœnitens per voluntariam subiectionem conferat Sacerdoti iurisdictionem, nisi sit Pontifex, seu Episcopus in sua diœcesi.

15. Secundò, quia hoc iudicium agitur inter Deum, & hominem, Deus autem est principalis actor, tanquam persona offensa, idémque est vnicus & principalis peccatorum iudex; igitur nullus potest in tali iudicio iurisdictionem conferre, nisi vel Deus ipse, vel qui ad hoc habeat vicem illius, cuiusmodi est Pontifex in tota Ecclesia, & Episcopus in sua diœcesi; de pœnitente autem id simpliciter affirmari non potest. Vnde voluntaria pœnitentis subiectio necessaria quidem est ad hoc iudicium, non vt iurisdictionem conferat, etiam circa venialia, vt patebit ex *infrà* dicendis, sed vt in illo fiat proportionata accusatio, hoc enim modo dicitur pœnitens esse actor, & reus, nimirum, quia illi commissum est, vt se accuset, & sic constet iudicij meritum, seu demeritum causæ, de qua sententiam laturus est.

16. Tertius explicandi modus est, Sacerdotes verè in susceptione sui Ordinis accipere potestatem iurisdictionis, inchoatam tamen, & incompletam, compleri autem per applicationem, seu subiectionem materiæ. Cæterùm hæc opinio non ait, prædictam applicationem materiæ esse positam in sola voluntate ipsius pœnitentis, nec in potestate Sacerdotum, itavt à voluntate pœnitentis pendeat facere se subditum huic Sacerdoti, & ab illo absolui, vel Sacerdos possit ad libitum applicare sibi hunc, vel illum subditum, etiam ante omnem Ecclesiæ prohibitionem: sed ait dictam applicationem à Christo commissam esse Summo Pontifici, & Ecclesiæ

Ecclesiæ Prælatis, itavt nisi ipsi applicent materiam, conferántve subditos, non possint Sacerdotes ex vi suæ ordinationis dumtaxat validum efficere huius potestatis actum. Ita S.Anton. 3. *p. tit.* 17. *cap.* 4. Maior *in* 4. *dist.* 19. *q.* 1. *circ. fin.* Ang. *verb. confessio* 3 *n.* 4. Cather. *in opusc. de hac materia*, cui titulus est, vtrùm ratione Ordinis, an iurisdictionis, &c. videntúrque annuere Panorm. *in Clem.* 1. *de priuil. num.* 16. & Hostiens. *in sum. tit. de pœnit. & remiss.* §. *cui*, immo & Palud. sic etiam videtur sententiam suam interpretari *vbi supra.* Idem denique sentiunt Suarez *num.* 26. Vasquez *num.* 33. & alij.

17. Hunc modum dicendi, immo & præcedétes, vt explicent eorum authores, vtuntur exemplo desumpto ex iure ciuili de iudicibus chartulariis, quorum meminit Palud. *præcit. art.* 3. *cas.* 3. *n.* 21. Sylu. *verb. iudex* 1. *q.* 1. Glos. & Bart. *in l.* 1. *ff. de iudic. chartular.* Igitur iudices ab Imperatoribus designabantur, & potestatem habebant iudicandi causas eorum, qui se illis vellent subiicere, non tamen poterant reos, seu litigantes ad iudicium cogere. Vne sicut huiusmodi iudices habebant potestatem iudicandi ab Imperatoribus, sic Sacerdotes habent etiam illam à Christo Domino: & sicut chartularij ex sola Imperatorum concessione non habebant subditos, ita nec Sacerdotes habent illos à Christo ex vi solius ordinationis. Hoc autem discrimen inter chartularios, & Sacerdotes reperitur, quòd in illis applicatio materiæ, & subiectio subditorum erat ab Imperatoribus commissa voluntati, & arbitrio iudicandorum: in istis verò commissa est à Christo, non arbitrio pœnitentium, vt Armachanus, Caietanus, & alij volebant, sed Summi Pontificis, atque aliorum Ecclesiæ Prælatorum. Nec id mirum videri debet, quia sicut Christus imposuit præceptum confitendi, non tamen determinauit tempus, extra casum extremæ necessitatis, sed reliquit Ecclesiæ modificandum, & determinandum; ita etiam intelligi potest, Christum Sacerdotibus in ipsa ordinatione conferre potestatem, relinquere autem non cuiusuis, sed Ecclesiæ arbitrio modificandam, seu determinandam materiam, in quam talis potestas iure diuino concessa exerceatur.

18. Hic modus dicendi ferè coincidit cum primo quoad primam partem. quam enim authores illius vocant iurisdictionem habitualem, authores istius, dicunt iurisdictionem inchoatam, seu incompletam; & quam illi dicunt iurisdictionem actualem, hi vocant iurisdictionem completam, quæ confertur per applicationem, aut designationem materiæ. Sed vtcumque sit, adhuc proposita difficultas manet insoluta. Ratio est, quoniam cùm Sacerdotes ex vi suæ ordinationis constituantur iudices in foro conscientiæ, seu pœnitentiæ, vt constat ex sæpè dictis, consequenter videtur dicendum quòd etiam ex vi ordinationis habeant subditos, in quos possint ius dicere: iudices enim sine iurisdictione, nec iurisdictio sine subditis non magis esse possunt, quàm homo sine rationalitate, & tamen certum est Sacerdotes ex vi suæ ordinationis non habere subditos.

Secundò cùm alicui non Sacerdoti confertur beneficium parochiale, non confertur illi complementum iurisdictionis præexistentis, cùm nullum habuerit; sed absolutè ei confertur iurisdictio. ergo ineptè dicitur hæc iurisdictio complementum alterius inchoatæ.

Tertiò, quia nonnulli ex præcitat. DD. tenent applicationem, seu designationem materiæ, non esse collationem iurisdictionis, nec eo nomine censeri posse. quod sic probari posset: nam

si designare, seu applicare materiam, esset conferre iurisdictionem, sequeretur inde, quòd impedire, seu subtrahere materiam, esset impedire, aut subtrahere iurisdictionem, quod esse falsum, ostendo in primis, quia impedire vsum regiæ iurisdictionis, est crimen læsæ maiestatis, vt constat ex *l.* 1. *tit.* 2. *part.* 7. & ex iure ciuili notum est: qui autem carcerem confregit, reúmque inde eduxit, materiam quidem subtraxit, in quam regia iurisdictio exercetur, & tamen non tenetur vt reus læsæ maiestatis, sed ad pœnam dumtaxat, qua reus inde eductus, dignus erat, vt habetur expresè ex *l.* 14. *tit.* 29. *partit.* 7. Deinde is, qui commisit crimen læsæ maiestatis, non gaudet Ecclesiæ immunitate, iuxta magis receptam opinionem, & tamen qui aufugiens è carcere ad Ecclesiam confugit, gaudet huiusmodi immunitate, nisi obstet delicti qualitas, vt, citatis aliis, tradit Couar. *lib.* 2. *variar. resol.c.* 2. *n.* 12. & Suar. *tom.* 1. *de Relig. tract.* 2. *lib.* 3. *c.* 11. *n.* 19. Rursus in Bulla Cœnæ Domini excommunicantur impedientes iurisdictionem ecclesiasticam: at qui subtrahit materiam iudici ecclesiastico, non incurrit dictam censuram. ergo non impedit, neque subtrahit iurisdictionem. Probo minorem, quia aliàs sequeretur, excommunicationem contrahere reum, qui carceri ecclesiastico mancipatus inde aufugit ante sententiam, is enim fugiendo materiam iurisdictioni ecclesiasticæ subtrahit, quod tamen non est dicendum, cùm ex vera sententia reus, qui ante sententiam capitalem, vel pecuniariam fugit è carcere, non peccat, & consequenter nec etiam excommunicationem incurrit; non peccare autem reum, dum fugit ante sententiam, docet S. Thom. 2. 2. *q.* 69. *art.* 4. & *ibi* Caiet. atque, aliis citatis, Vasquez 1. 2. *tom.* 2. *disp.* 174. *cap.* 2.

DVBIVM IV.

Quo sententia Authoris proponitur, & explicatur.

1. PRæmissis tribus præfatis modis dicendi, restat explicandum quid circa præsentem difficultatem sentiamus. Quapropter sit

2. Prima conclusio. Potestas Ordinis, quæ super corpus Christi mysticum Sacerdoti confertur in sua ordinatione, potius dicenda est potestas clauis, quam potestas iurisdictionis, quamuis, cùm de re constat, non sit multum de vocibus contendendum. Nostra tamen conclusio est modo loquendi, non solùm grauium Theologorum, sed Conciliorum etiam, ac sacræ Scripturæ maximè consona: nam in primis Concilium Florentinum & Tridentinum, vt dictum est *suprà*, de iurisdictione ordinaria, vel delegata semper loquuntur: potestas autem Ordinis per se considerata, nec ordinaria, nec delegata iurisdictio est. Præterea ex eisdem Conciliis habetur, Sacerdotem posse omni iurisdictione carere, potestate autem Ordinis minimè. Denique ex Concilio Tridentino habetur, Sacerdotes ex vi suæ ordinationis non habere subditos. igitur iuxta modum loquendi eiusdem Concilij, videtur dicendum, id quod Sacerdotes ex vi suæ ordinationis recipiunt, non esse iurisdictionem propriè sumptam. Atque ex eódem Concilio habetur, Ecclesiam, cùm Sacerdoti dat subditos, eidẽ tunc conferre iurisdictionem. Nam Tridentinum *sess.* 14. *c.* 7. sic ait: Quoniam igitur natura, & ratio iudicij illud exposcit, vt sententia in subditos dumtaxat feratur, persuasum semper in Ecclesiâ Dei fuit, & verissimum esse Synodus hæc confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos

dos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet iurisdictioné. vbi ex necessitate subditorum colligit Concilium necessitatem iurisdictionis, supponitque, Sacerdotem posse carere vtraque prædicta iurisdictione,& consequenter etiam subditis, esto potestatem in ordinatione acceptam retineat. Vnde si dicas, posse hæc omnia exponi de iurisdictione completa,& actuali, non autem de incompleta,& habitnali, nihil refert: tum quia nec in Conciliis huiusmodi distinctio reperitur, tum etiam, quia nec ad rei declarationem confert, immò potiùs confusionem inducere potest, vt habetur ex proximè dictis cōtra secundum, & tertium modum explicandi.

3. Quòd autem potestas Ordinis super corpus Christi mysticum rectè sit, & dicatur potestas Clauis, patet in primis ex sacra Scriptura. nam *Matth.* 16. dixit Dominus Petro, *Tibi dabo claues Regni cælorum*,&c. atque hoc promissum adimpleuit postea, dum *Ioann. vlt.* dixit similiter Petro, *Pasce oues meas*. August. autem sæpe, ac potissimum *super Psalm.* 108. ait, Petrum gessisse Ecclesiæ personam, atque ideo, quod Petro datur, toti Ecclesiæ datum simpliciter fuisse, Petro tamen principaliter,& cum summa potestate, Episcopis verò,& Sacerdotibus, cum subordinatione ad Petrum, vt ad caput. Vnde glos. super illud Matth. 18. *quæcumque solueritis super terram*,&c. colligit huiusmodi claues, esse scientiam, & potestatem iudicandi, id est, ligandi, atque soluendi; quamuis enim potestas remittendi peccata vna sit, in vsu tamen illius duo distingui possunt, quæ in omni iudicio necessaria sunt; vnum est cognitio, seu examinatio causæ: aliud est, sententiæ prolatio. Dicta igitur potestas vtrumque comprehendit, & secundùm priorem rationem, dicitur clauis scientiæ, non quidem actualis, sed habitualis, quæ esto in Confessore requiratur, non tamen est potestas, ac subinde potest existere in non habente claues, & è cōuerso claues reperiri queunt absque tali scientia; est igitur authoritas ad examinandam pœnitentis conscientiam,& interrogandum iuridicè in illo foro, itavt pœnitens teneatur veritatem fateri. Clauis verò potentiæ dicitur facultas absoluendi,& remittendi peccatum ferendo sententiam. & hæc est communis Theologorum expositio *in* 4. *dist.* 18. *&* 19. vbi præsertim Scotus quæst. vnica per quatuor articulos diffusè de hac materia disputat.

4. Secunda conclusio. Potestas Ordinis, seu Clauis realiter distinguitur à potestate iurisdictionis. est communis DD & tenent eam expressè DD. pro secunda opinione *dub. præcedenti* allegati. Et suadetur

Primò ex sacris Conciliis, Florentino & Tridentino *locis suprà citatis*, vbi expressè habetur ministrum sacramenti Pœnitentiæ esse Sacerdotem, non quemcunque, sed illum dumtaxat, qui habet iurisdictionem ordinariam, seu delegatam in eum, quem absoluit. Hinc autem Concilia manifestè videntur supponere, Sacerdotem posse verè habere potestatem omnem, quæ ad sacrum Ordinem requiritur, & tamen non habere potestatem absoluendi, quæ est potestas iurisdictionis; igitur huiusmodi potestates realiter distinguuntur adinuicem, conferuntur enim diuerso modo, vt habetur ex dictis pro secunda sententia,& tradit expressè D. Thom. 2. 2. q. 39. art. 4. vbi docet, per Sacramentum dari potestatem Ordinis, quæ ideo ab ipso *Sacramentalis* dicitur: alteram verò potestatem, quam *iurisdictionalem* vocat, ex simplici iniunctione hominis conferri asserit. Vnde infert illam esse immutabilem; hanc verò mutabilem permanere.

5. Secundò, quoniam illa, quorum vnum potest esse sine alio, absque illius corruptione, distinguuntur realiter inter se, vt omnes fatentur; sed prædictæ potestates sunt ad inuicem separabiles, potest enim potestas Ordinis existere sine potestate iurisdictionis, vt patet in Sacerdote adhuc non admisso à Superiore, & potest etiam dari potestas iurisdictionis absque potestate Ordinis, cuiusmodi esset, si quis non Sacerdos eligeretur in Papam; tunc enim haberet supremam iurisdictionis potestatem, non tamen haberet potestatem Ordinis, & consequenter nec posset aliquem à peccatis sacramentaliter absoluere. ergo sunt potestates realiter distinctæ.

6. Tertia conclusio. Potestas Clauis, seu sacramentalis, est quidem verè potentia actiua, cùm tamen ex se sola non possit exire in actum, dicitur quodammodo potentia remota in ordine ad forum pœnitentiale. Ita tenet expresè Scot. *in* 4. *dist*. 19. *q*. 1. *art*. 4. vbi pro huius explicatione notat ex Arist. 9. *Met. cap*. 4. *text*. 10. duplicem dari potentiam actiuam, quandam propinquam, & aliam remotam. Potentia propinqua est illa, cui statim respondet potentia passiua, seu passiuum, in quod agere debeat, & non est impedibilis. Potentia verò remota, est illa, cui statim non respondet passiuum, in quod agere debet, vel si respondet, per aliam potentiam impeditur ab actu, ne agere possit in illud passum. Vnde, cùm in Sacerdote duplex potestas actiua existat, quædam super Corpus Christi verum, quæ dicitur, potestas conficiendi Eucharistiam; alia super Corpus Christi mysticum, quæ dicitur potestas clauis, seu sententiandi in causa peccatorum, illa meritò dicitur propinqua, quia statim in natura ipsa habet materiam; & passiuum sibi correspondens, in quod agere possit, nempè omnem panem triticeum, & non est impedibilis; quandocunque enim quis attentet facere in materia determinata ac debita, validè facit. Hæc autem, id est, potestas clauis non sic se habet, nec enim statim ex vi suæ naturæ habet materiam sibi correspondentem, nempè pœnitentem subditum, quem absoluat, sed oportet, vt id fiat aliunde, id est, à potestate iurisdictionis: immò esto, in aliquo casu habeat passum in quod agere queat, per aliam tamen potentiam actiuam posset ab actu impediri, ne fiat omnino; atque ideo non immeritò ab Scoto vocatur potentia actiua remota. Cæterùm non est ideò dicenda potestas diminuta, vel inchoata, sed completa, & perfecta in suo genere, habet enim totum illud, quod sibi incumbit, & nihil ei in suo genere deficit: dicitur tamẽ remota, quia ex se sola nõ potest in actum exire, cùm prærequirat materiam suæ actioni dispositam. Atque id facilè potest illustrari exemplo potentiæ auctiuæ in animali, quæ alimentum in carnem, & corpus conuertere nequit, nisi priùs debitè disponatur per concoctionem; quæ tamen dispositio fit per aliam potentiam actiuam, nempè calorem animalis. Quare, sicut potentia actiua augendi animal, etiamsi egeat alia virtute, & potentia actiua, qua passum suum sibi præparetur, ac proportionetur, non tamen amittit rationem potentiæ actiuæ, neque etiam est diminuta, sed completa in suo genere; ita clauis absoluendi peccatorem, etsi egeat alia potestate, suam sibi materiam, & passum præparante, non ideo desinit esse vera, & completa potestas actiua.

7. Sed quæres primò, cur potestas consecrandi in Sacerdote, sit potestas proxima, neque ab aliqua alia potentia dependeat; potestas autem clauis, seu sententiandi peccatorem in foro pœnitentiali,

tentiali, sit remota, & ab alia potentia dependeat?

. Respondetur, Scot. *vbi suprà art.* 4. hanc fortasse esse rationem arbitratur, quia à principio nec Ecclesiæ ordinationi, nec cuiuis alteri nocuit, quòd quicunque Sacerdos hanc, vel illam materiam consecraret: nocuisset autem si ex vi suæ ordinationis quilibet Sacerdos, sicut habet claues, potuisset etiam exequi actum earundem clauium, sententiando alienum subditum: id enim posset resultare in præiudicium illius, cuius est subditus; immo resultaret etiam inde magna confusio, quia iudicare requirit in iudicante dominium, ac potestatem super sententiatum, ac propterea, si quilibet Sacerdos ex vi suæ ordinationis haberet potentiam proximam, ac independentem ab alia potestate absoluendi, tot essent pastores, & iudices, quot Sacerdotes. Id autem absque mutua dependentia, & subordinatione nemo mentis compos concedere audebit.

8. Quæres secundò, quomodo potestas clauis possit propriè dici potestas actiua completa, cùm nequeat in actum ex se sola exire, egeátque potestate iurisdictionis?

Respondeo, potestatem iurisdictionis in ordine ad forum pœnitentiale, inseruire potestati Ordinis tanquam instrumentum, sicut constat exemplo potentiæ actiuæ caloris, quæ potentiæ auctiuæ eiusdẽ animalis inseruit etiam tanquam instrumentum. Vel secundò respondetur, quòd potestas iurisdictionis est alterius generis, & partialiter concurrit cum potestate sacramentali ad actum absolutionis, ita vt vna sine altera nequeat in huiusmodi actum exire. Vnde, cùm potestates istæ sint diuersi generis, non est inconueniens, quòd qualibet dicatur in genere suo completa. Ita Fauent. *in 4. dist.* 17. *disp.* 25. *n.* 61.

9. Quæres tertiò, num prædicta dependentia potestatis clauis à potestate iurisdictionis in ordine ad forum pœnitentiale sit de iure diuino, an humano dumtaxat?

Respondetur esse de iure diuino, idque expresse colligitur ex Florentino *in literis Eugenij*, vbi docet, ministrum huius Sacramenti esse Sacerdotem habentem authoritatem absoluendi ordinariam, vel delegatam. Vnde, cùm ibi explicet ea quæ ad essentiam Sacramentorum de iure diuino requiruntur, apertè indicat, potestatem iurisdictionis diuino iure requiri. Idem haud obscurè docet Tridentinum *sess.* 14. *c.* 5. vbi inquit, absolutionem à peccatis ex Christi institutione, esse actum iudicialem, ad hunc autem necessariò requiri iurisdictionem, ex sæpè dictis satis constat. Hinc *in cap. si Episcopus, de pœnit. & remiss. in* 6. habetur nulla consuetudine posse induci, vel præscribi, vt quis sine licentia Superioris, possit sibi Cõfessarium eligere, quia nimirum contra ius diuinum nulla consuetudo, aut præscriptio vllatenus præualere potest.

10. Ex dictis tria potissimum sequuntur.

Primum est, nullum Sacerdotem esse virtute Bullæ Cruciatæ eligibilem in Confessorem, nisi iurisdictionem habeat ordinariam, vel delegatam, vt ex decretis Conciliorum, & rationibus etiam abundè ostensum est. Atque ita satisfit difficultati initio tertij dubij præcedentis propositæ.

Secundum est, Sacerdotem, esto in sui Ordinis susceptione constituatur iudex super corpus Christi mysticum, & ab eodem Christo tunc accipiat authoritatem ligandi, atque soluendi; nihilominus non posse validè aliquem à peccatis absoluere, nisi priùs obtineat potestatem iurisdictionis, cùm hæc ex institutione ipsius Christi etiam requiratur

ratur ad validitatem absolutionis; non tamen vt quid substantiale, sed tanquam conditio, sine qua non. Vnde manet etiam soluta ratio dubitandi initio secundæ sententiæ insinuata.

Tertium est, quòd quamuis ad validitatem absolutionis, requiratur in absoluente iurisdictio ordinaria, seu delegata, dum tamen absoluit, his verbis præcisè vti debet: Dominus noster Iesus Christus te absoluat; & ego authoritate ipsius te absoluo, &c. non autem; & ego authoritate ipsius, ac Summi Pontificis, seu Episcopi te absoluo, &c.

11. Rationem huius insinuat Vasq. *vbi suprà à num.* 25. quia Sacerdos in sua ordinatione à Christo recipit non solùm potestatem ordinationis, sed etiam iurisdictionis, & ab Ecclesia postea recipit assignationem materiæ tantùm, à Christo recipit clauem ad aperiendam conscientiam, & ab Ecclesia seram, quam aperire possit; id est, assignationem pœnitentium, quam putat non esse iurisdictionem. Id autem nec verum, nec consequenter dictum esse fiet manifestum ex dicendis *dubio sequenti, in solutione secundi argumenti.* Quare

Meliùs respondebitur si dicamus, rationem esse, quoniam, propriè loquendo, Sacerdos in sua ordinatione recipit à Christo totam potestatem remittendi peccata quoad substantialia; ista enim potestas supernaturalis est, & consequenter non potest conferri nisi à Deo, qui solus potest peccata remittere: iurisdictio autem, quam Sacerdos recipit ab Ecclesia, confert solùm ad actum remissionis, quasi quid extrinsecum, seu conditio, sine qua non. Hinc remissio peccati, absolutè loquendo, non dicit actum iurisdictionis, cum tamen dicit remissio illa quæ per modum iudicij exercetur, vt de facto contingit in Confessionis sacramento. Vnde, nisi Christus instituisset hoc Sacramentum iudicialiter conferri, potuisset quidem conferri non subditis, & absque vlla iurisdictione, quia tamen voluit, hanc remissionem iudicialiter fieri, hac de causa dumtaxat requiritur iurisdictio, vt causa, sine qua non. Vel

Tertiò respondetur vtramque potestatem Sacerdoti à Christo conferri, potestatem clauis immediatè, & potestatem iurisdictionis mediatè, id est, mediante opera hominis, quo Deus ad hoc vtitur tanquam instrumento. Nec id absurdum censeri debet, cùm etiam Deus conferat potestatem Ordinis ministerio hominis ordinantis, & remittat peccata ministerio hominis absoluentis. Ita Coninch *disp.* 8. *dub.* 2. *sub num.* 3.

DVBIVM V.

Quo soluuntur argumenta, dubio tertio in fauorem primæ opinionis adducta.

1. SVperest nunc examinare, & diluere argumenta, quæ in probationem primæ sententiæ adduximus *suprà*, vt veritas eorum, quæ in contrarium diximus, magis constet.

Ad primum igitur, negatur consequentia; pro cuius explicatione notandum est, non satis conuenire DD. an Apostoli acceperint potestatem iurisdictionis à Christo immediatè, aut ab Ecclesia: nam multi arbitrantur etiam Apostolos à Christo immediatè solùm recepisse potestatem Ordinis, vel in corpus Christi verum in nocte Cœnæ, per illa verba, *Hoc facite in meam commemorationem*; vel in corpus Christi mysticum post resurrectionem, per illa verba, *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis*, &c. iurisdictionem autem non recepisset immediatè à Christo, quia nec per hæc verba, *accipite Spiritum sanctum*, &c. alioquin, vt rectè probat argumentum,

tum, omnes Sacerdotes illam similiter acciperent, cùm in susceptione Ordinis eadem verba referuntur. Nec etiam per illa, *Pasce oues meas*, cùm hæc soli Petro dicta sint, & consequenter virtute illorum solus Petrus iurisdictionem in vniuersa Ecclesia recepit; atque ideo iuxta hanc opinionem, argumentum nihil concludit.

2. Mihi autem probabilius videtur dicendum, omnes Apostolos à Christo Domino immediatè recepisse iurisdictionis potestatem, non tamen quasi iure ordinario apud successores in Ecclesia permansuram, cùm id fuerit proprium solius Petri, sed iure potiùs quasi delegationis, & Apostolatus, ad quod munus, inter alia, conueniens erat iurisdictionis potestas plenissima haud coarctanda in hoc per Ecclesiam, ita vt quicunque vellent, possent se eorum iudicio sistere, nec inde poterat euenire cōfusio inter ipsos Apostolos, cùm fuerint à Christo in gratia confirmati. Vnde probabile etiam est, huiusmodi priuilegium fuisse Apostolis concessum, *Ioann.* 20. in illis verbis, *sicut misit me viuens Pater, & ego mitto vos*. Vel si contendas id concessum fuisse per illa verba, *Accipite Spiritum sanctum*; dicendum erit, illud euenisse non quidem ex vi talium verborum, sed ex speciali Christi intentione significata postea in præcitatis verbis, *sicut misit me viuēs Pater*, &c. præsertim, quia tunc nondum Christus instituerat Petrum caput Apostolorum, nec ei dederat supremam iurisdictionis potestatem, quæ, Apostolis exceptis, in omnes alios postea ab ipso Petro emanare debebat. de qua te legendus est Bellarm. *lib. 4. de sum. Pont. cap.* 22. *&* 23. & communiter Doctores *in materia de Clauibus*.

3. Ad secundum respondetur varia esse DD. placita: quidam enim censent, omnes Sacerdotes iure diuino, in sui Ordinis susceptione accipere iurisdictionem in Sum. Pont. quoad forum pœnitentiale, non verò in alios, nisi deriuatam a Pontifice, ac subinde omnes Sacerdotes esse Summi Pontificis Confessarios ordinarios. Ita Decanus Louaniens. & Canus, quos allegat Vasq. *n.* 41. Hanc tamen opinionem meritò impugnat Sot. tum quia alioquin à quocunque Sacerdote posset Pontifex cogi ad confessionem, tum etiam, quia iurisdictio est essentialiter superioritas: nullus autem Sacerdos est superior Papa, immo omnes Christiani sunt oues illius, & ipse Pastor omnium.

4. Alij opinantur Concilium Pontifici conferre facultatem eligendi Confessorem, quemcunque Sacerdotem, sicut à Pontifice conceditur Episcopis. Hæc tamen opinio falso nititur fundamento, quia Concilium non est supra Pontificem, sed econtrà Pontifex super Concilium.

Alij inquiunt, omnes Sacerdotes habere pro materia, iure diuino, omnes pœnitentes, qui eis subduntur, modò illis iure aliquo non impediatur. Ita Nauarr. cuius opinionem impugnauimus *suprà*.

Alij sicut existimant potestatem iurisdictionis simul cum potestate clauis cuilibet Sacerdoti iure diuino conferri, & nihil aliud aliunde requiri, nisi materiæ designationem, seu applicationem: ita consequenter sentiunt, Pontificem posse cuicunque Sacerdoti confiteri, sic enim non tribuit illi iurisdictionem actiuam, quam à Christo habere supponunt; sed sicut aliorum hominum potest debitam materiam assignare, sic seipsum etiam assignat, quia à nullo alio assignari potest. Ita Vasq. *suprà num.* 39. secutus Cathen *in præcit. opusc.* Hæc tamen opinio falsa est, tum quia supponit iurisdictionem accipere Sacerdotes à Christo, quod falsum esse ostendimus

suprà; tum etiam, quia supponit designationem materiæ non esse collationem iurisdictionis, cuius oppositum habetur ex Concil. suprà citato, atque ex ratione, cùm sit collatio subditorum.

5. Quare ad argumentum respondetur, negando sequelam, & ratio potest assignari, quia actum iurisdictionis, qui immediatè nomine Dei exercetur, potest quis ratione sui muneris subeundo diuersam personam in seipsum exercere, præsertim cùm non agitur de iurisdictione coërciua, sed libera, cuiusmodi est ea, qua Pontifex se vt priuatum hominem Confessario in foro pœnitentiali voluntariè subiicit. Itaque Pontifex tanquam Christi Vicarius, eiúsque personam immediatè sustinens, habet iurisdictionem in omnes Christi fideles, atque etiam quodammodo in seipsum, quatenus est ouis: subiicit autem se Confessario, quatenus est peccator, ídque necessariò, vt communibus etiam pascuis, & Sacramentorum vsu frui valeat. Vnde falsò docuit Panorm. relatus per Vasq. *num.* 42. quòd Papa non teneatur confiteri, id enim hæreticum esse censet idem Vasq. ex Almai. Hinc autem non sequitur, Pontificem seipsum posse à peccatis absoluere, quoniam Sacramenta omnia (Eucharistia, & matrimonio exceptis) ita à Christo sunt instituta, vt essentialiter requirant, quòd conferens sit persona distincta à suscipiente; ídque potissimum in sacramento Pœnitentiæ requiritur, quippe indecens omnino erat, vt vnus, atque idem simul esset reus, accusator, & iudex; quod rectè notauit Coninch *suprà sub num.* 14.

6. Ad tertium argumentum conueniunt DD. quemlibet Sacerdotem in articulo mortis posse à quocunque peccato, immo & à quacunque censura, licitè ac validè absoluere, dummodo vera Ministri interueniat necessitas. Hæc autem doctrina habetur ex Concilio Tridentino *sess.* 14. *cap.* 7. & ex antiqua Ecclesiæ traditione, quæ ex multis decretis 26. *q.* 6. *cap. de his*, *& seqq.* sumitur, éstque communis Theologorum *in* 4. *dist.* 19. sed variant in explicando, vnde tunc habeat Sacerdos iurisdictionem, quam habere necessariò est concedendum, vt patet ex dictis de necessitate iurisdictionis ad Pœnitentiæ sacramentum validè administrandum. Nonnulli igitur asserunt in casu prædicto, omnes Sacerdotes habere iurisdictionem iure diuino. Ita Dur. *præcit. dist.* 19. *q.* 2. *ad* 4. Capreol. *eadem dist. q.* 1. *art.* 3. *ad* 4. *contr.* 3. *conclus.* Can. 5 *p. relect.* §. *ad* 2. *arg.* Palud. *dist.* 20. *q.* 1. *art.* 2. & Ricard. *art.* 3. contra Calui. Ducuntur, tum quia perpetua traditio, cuius initium ignoratur, æstimatur signum iuris diuini, iuxta doctrinam Augustini *lib.* 4. *de Baptismo*; eiusmodi autem est traditio ista, tum quia alioquin non integrè prouidisset Episcopus de ministro extremè periclitantibus; posset enim Ecclesia facultatem hanc pro libito negare, sícque in ea extrema necessitate manerent homines remedio orbati opportuno; ac proinde videtur dicendum non reliquisse Christum id per suam Ecclesiam limitandum.

7. Alij (quorum sententiam veram existimo) inquiunt iurisdictionem huiusmodi habere tunc Sacerdotes iure ecclesiastico. Ita D. Thom. *d. dist.* 19. *q.* 1. *art.* 3. D. Bonau. *ead. dist. art.* 3. *q.* 1. Maior etiam *quæst.* 1. §. *sed contra*. Sot. *dist.* 18. *q.* 4. *art.* 4. Medin. *C. de confess. quæst. de alien. sine licent. propr. absol.* Ledesm. 2. *p.* 4. *quæst.* 21. *art.* 6. *& quæst.* 22. *art.* 7. Turrecrem. *lib.* 1. *de Eccles. cap.* 98. *ad* 2. Petr. de Sot. *lect.* 5. *de confess.* & alij per Suar. relati *disp.* 26. *sect.* 4. *num.* 7. ac nouissimè Fauent. *suprà num.* 68. Sed suadetur primò ex Tridentino *loco citato circ. fin.* vbi sic habetur: Veruntamen piè admodum,

dum, ne hac occasione aliquis periret, in Ecclesia Dei custoditum semper fuit, vt nulla sit reseruatio in articulo mortis, atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusuis peccatis, & censuris absoluere possunt, &c. quibus verbis Concilium indicat hanc consuetudinem esse ecclesiasticam ex ipsius Ecclesiæ institutione introductam. Et quamuis istius consuetudinis ignoretur initium, inde tamen non est inferendum, quòd sit iuris diuini, sed ad summum esse traditionem Apostolicam, quæ non semper est de re à Christo Domino instituta.

8. Neque Augustinus *loco cit.* aliud intendit, & meritò, quia neque omnia, quæ tempore nascentis Ecclesiæ in ipsa sunt obseruata, æstimantur de iure diuino, vt benè obseruat Vasq. *vbi suprà dub. 3. num.* 4. immò ex præcitat. verbis Concilij rectè contendit Turrecrem. idem probare. nam si potestas absoluendi in mortis articulo à censuris, & consequenter à casibus etiam reseruatis censuram habentibus, pendet ex concessione Ecclesiæ, vt ex verbis Concilij deducitur, & est communis DD. igitur dicendum etiam est, potestatem à peccatis simpliciter absoluendi ex concessione eiusdem Ecclesiæ similiter pendere.

9. Deinde est optima coniectura ad id probandum; tum quia non est, nec potest excogitari aliud principium vnde oppositum colligatur, cùm nec ex vi ordinationis (vt ex dictis constat) vlla Sacerdoti conferatur iurisdictio, nec etiam ex antiqua consuetudine: hanc enim non esse sufficiens indicium ad probandum oppositum, ostensum est *suprà.* tum etiam, quia alioquin omnes Sacerdotes essent pares de iure diuino in illo articulo, ita vt neque vnus posset huiusmodi iurisdictione priuari, esto esset copia alterius, neque expositus esset necessariò præferendus non exposito, quippe ad diuini iuris iurisdictionem non esset necessaria hominum approbatio, cuius contrarium constabit ex dicendis *in cap. sequenti.*

10. Sed quæres, an iurisdictio, qua funguntur omnes Sacerdotes in illo articulo, sit delegata, vel ordinaria?

Respondetur esse delegatam, quoniam nec illis conuenit ex vi sacerdotij, vt patet ex dictis, nec ex collatione alicuius muneris, seu pastoralis officij, vt supponimus: ac subinde est delegata ex concessione Ecclesiæ pro illa occasione dumtaxat. Immò non abs re videtur dicendum, delegationem istam ab ipsomet Petro initium sumpsisse, & per tacitam Pontificum concessionem fuisse priùs continuatam, postea autem per expressam in ipso iure, vt habetur ex *cap. de cætero, & cap. noscitur, de sent. excom.* & alibi sæpè. Vnde infert Suarez *num* 8. hanc delegationem ex se esse perpetuam, quoniam cùm sit à Summo Pontifice facta, inde fit, vt à nullo inferiore tolli, limitaríve queat, quin potiùs esto à Summo Pontifice posser reuocari, nunquam tamen reuocabitur; esset enim intolerabilis error, quem Spiritus sanctus in sua Ecclesia nunquam permittet; & sic manet soluta vtraque probatio in contrarium adducta.

11. Ad quartum & vltimum de peccatis venialibus, communiter respondent DD. posse quemlibet Sacerdotem ab illis absoluere, sed dissident in assignanda ratione, seu iurisdictione ad hoc ministerium requisita. Sot. *in 4. dist. 18. art. 2. ad* 3. ait, rationem esse, quia ad absoluendum de venialibus nulla est necessaria iurisdictio, idque videtur deduci ex eo, quòd peccata venialia, quãuis sint sufficiens materia confessionis, non tamen necessaria, sed voluntaria, ac propterea Sacerdos nequit pœnitentem cogere ad confessionem illo-

rum,nec obligare eum ad pœnitentiam de ipsis faciendam. Vnde D. Thomas *dist.* 19 *q.* 1. *art.* 3. *ad* 3. in idem propendere videtur,dum ait,potestatem Ordinis ad hoc sufficere. Hæc tamen opinio meritò refellitur à Suar. *disp.* 26. *sect.* 5. *num.* 3. tum quia Concilia, præsertim Florentinum,& Tridentinum,statuunt, ad hoc Sacramentum validè ministrandum necessariò requiri iurisdictionem ordinariam, vel delegatam, nec vllam exceptionem, limitationémve apponunt,tum quia in eo etiam casu perficitur Sacramētum per modum iudicij:ad iudicium autem necessariò requiritur iurisdictio, Caiet. *tom.* 1. *opusc. tract.* 7. *q.* 1. *& in sum. verb. absolutio cap.* 2. fatetur, tunc requiri iurisdictionem, eam tamen habere Sacerdotem ab ipso pœnitente per voluntariam subiectionem. At si id propriè,& vt verba sonant, intelligatur, est quidem improbabile, vt habetur ex *suprà* adductis; quippè solus Deus est omnium peccatorum etiam venialium supremus iudex. Si autem intelligatur,quòd pœnitens iurisdictionem dare dicitur, quatenus designat personam, cui statim Deus iurisdictionem confert, vt sentit Nauarr. tunc oportet ostendere, vbi à Christo sit huiusmodi facultas omnibus concessa, vel pactum initum de tali iurisdictione ad nutum alterius conferenda. Paludan. *dist.* 19. *q.* 2. *art.* 3. *num.* 25. & *ibi* Capreol. *ad* 1. *contra tertiam conclusionem*, Can. 5. *p.relect. fol.mihi* 143. §. 3. Ledesm. 2. 4. *q.* 22. *art.* 1. & alij, quos refert, ac sequitur Vasq. *dub.* 6. *num.* 5. inquiunt, iure diuino esse cuilibet Sacerdoti concessam hanc iurisdictionem sine alia commissione aliunde accepta. Ducuntur, tum quia peccata venialia sunt materia voluntariæ confessionis, vt habet etiam prima opinio, & consequenter ad eorum absolutionem nòn requiritur iurisdictio ab hominibus acceptа, sed sufficit potestas clauis, quæ iure diuino cuilibet Sacerdoti confertur in susceptione sacerdotij, tū etiam, quia peccata venialia non possunt reseruari,vt tenet communis DD.sententia,possent autem reseruari,si ad eorum absolutionem necessaria esset Ecclesiæ iurisdictio.

12. Hæc tamen opinio non placet Suar. qui *sect.* 5. *num.* 5. docet, etiam in eo casu hanc fuisse Ecclesiæ concessionem. Ducitur; tum quia antiqui DD. supponunt esse quidem Ecclesiæ consuetudinem vt quilibet Sacerdos, non specialiter impeditus, possit à peccatis venialibus absoluere, hincque infert, iurisdictionem istam esse ab Ecclesia delegatam: tum etiam, quia *cap. omnis vtriusque sexus*, quo habetur, nullum posse Pœnitentiæ sacramentum ministrare, nisi Sacerdotem proprium, aut alienum de licentia proprij, communiter exponitur de confessione mortalium, & meritò, quia agit de præcepto annuæ confessionis,de cuius necessitate dumtaxat sunt peccata mortalia, vt latè probat Scot. *dist.* 17. *q.* 1. *art* 3.

13. Omnes igitur præcitati authores conueniunt,posse quemlibet Sacerdotem, etiam non approbatum, validè de peccatis venialibus absoluere, esto diffideant ipsi in explicanda ratione. Ego autem, etiamsi tantorum Patrum authoritas me quasi astringat idem sentire, ratione tamen, ac iustitia cogor ab eorundem sententia discedere, & oppositam amplecti. Atque in primis, videtur mihi voluntariè dictum ex communi illa sententia, quòd præceptum confessionis annuæ obliget solùm ad mortalium cōfessionem inferri, quòd validè possit simplex Sacerdos à peccatis venialibus absoluere; immo, si attendamus Concil. Tridentinum, dum ait,nullam esse apsolutionem,quam Sacerdos in eum profert,in quem ordinariam,

etiam, seu delegatam non habet iurisdictionem; contrarium potiùs sentiendum est, Concilium enim non distinguit de mortalibus, aut venialibus. Præterea, cùm absolutio sacramentalis sit actus iudicialis, vt ex vtriusque Concil. Florentini, ac Tridentini decretis ostensum est *suprà*. Iudicium autem nequeat validè exerceri absque iurisdictione, cõsequenter nemo potest etiam à venialibus validè, & sacramentaliter absolui à non habente iurisdictionem.

14. Nec obstat primò, si dicas, quòd peccata venialia, esto sint sufficiens materia confessionis, non tamen sunt materia necessaria, sed libera; sunt enim leuia, & non inducunt ad damnationem æternam, atque ideo nec quis potest ad eorum confessionem cogi.

Respondetur enim, quòd esto res ita se habeat, si tamen quis velit à venialibus liberari per sacramentalem absolutionem, cùm hæc necessariò fiat per modum iudicij, non potest validè absolui, nisi ab habente iurisdictionem, sicut non posset iudex aliquis validè sententiare non sibi subditum etiam de re leuissima, absque proprij iudicis facultate. Nec iurisdictio requiritur semper ob coactionem, sed potiùs ob validitatem actionis.

15. Nec obstat secundò, si dicas, Sacerdotem quemcunque habere iure diuino ex vi sui Ordinis sufficientem iurisdictionem absoluendi à venialibus, vt tenent authores tertiæ opinionis. quia

Respondetur id quidem dici absque fundamento. nam si aliquod esset, maximè quia sic deducitur ex illis verbis Christi, *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis*, &c. inde autem inferro iurisdictionem absoluendi à venialibus, non à mortalibus, satis vanum videtur; tum quia prædicta verba non indicant aliquã limitationem, seu exceptionem, & quòd virtute illorum non conferatur Sacerdotibus potestas iurisdictionis absoluendi à mortalibus, immò nulla, abundè probatum est *suprà*. Tum etiam, quia Christus Dominus ibi sacramentum Pœnitentiæ in remedium contra peccata indifferenter instituit, vnde non esset rationi consonum constituere ibidem Sacerdotes, pastores, ac iudices animarum cum plena potestate in causis leuioribus, & venialibus, potius quàm in grauioribus, & mortalibus, vt rectè obseruat Suar. *num.* 7.

16. Nec tertiò obstat, si dicas, cuicumque Sacerdoti licitum esse à venialibus absoluere ex concessione à Summis Pontificibus orta, & ex eorundem tacito consensu semper continuata, vt tenet Suar. *num.* 10. quia mihi non satisfacit, sed videtur potiùs voluntariè dictum. debuisset namque in medium producere textum aliquem, vel authoritatem saltem vnius, duorúmve Doctorum grauium ex antiquis, qui dignè posset attestari, hanc iurisdictionem fuisse vnquam ab Ecclesia simplicibus Sacerdotibus collatam. Fatetur autem Nauarr. statim citandus, se textum, authorémve similem nullibi legisse, sicut nec ego legi. Immò Suar. licèt affirmet, antiquos DD. supponere huiusmodi consuetudinem, ipse tamen nullum talem in suæ opinionis fauorem adducit. Ac similiter, nec agnosco nunc esse in vsu hanc consuetudinem, vt Sacerdos nondum ab Ordinario admissus absoluat etiam à venialibus, quin potiùs Fauent. *vbi suprà num.* 76. arbitratur, quòd si quis id attentaret, nihil faceret, & peccaret saltem venialiter, quippe committeret sacrilegium, in re tamen leui. Vnde ipse constanter nostram tuetur sententiam. Et quasi nobiscum sentit etiam Nauar. *in cap. placuit, de pœnit. dist.* 6. *num.* 11. Nec simpliciter dissentire au-

der Med. *d. q.* 40. *C. de confess.* non necessitate, sed voluntate facta. Fatetur etiam idem Suar. *sub num.* 1. oppositum reddi satis incertum post Tridentinum, saltem quoad Sacerdotes non expositos, quoniam esto, ad iudicandum de venialibus non sit necessaria magna scientia, ad discernendum tamen venialia à mortalibus aliqua profectò necessaria est. atque hinc infert necessarium esse vt is, qui de venialibus iudicaturus est, sine potestate circa mortalia, sciat discernere inter lepram, & lepram, id est, inter venialia, & mortalia: ac proinde posset hac de causa in illo exigi approbatio.

17. Nec obstat ratio adducta de reseruatione venialium, quamuis enim non possint simpliciter reseruari, sicut nec quis potest ad eorum confessionem cogi; attamen, si quis vnquam habens sola venialia, vellet se foro pœnitentiali subiicere, posset Superior iurisdictionem circa venialia Confessario tribuere cum reseruatione alicuius venialis. Vnde Vasq. *num.* 8. ait, quòd quamuis talis reseruatio esset æstimata irrationalis, teneret tamen, quia delegans potest pro sua voluntate facultatem limitare, & de facto Ecclesia priuat aliquando Sacerdotem hac iurisdictione: Sacerdos enim excommunicatus, & nominatim denunciatus nunquam validè absoluit, etiam de solis venialibus, vt ex communi sententia refert Suarez *num.* 5.

18. Hinc infert ipse Suarez *num.* 6. idem esse sentiendum de mortalibus iam semel confessis, ac de venialibus nondum in confessione expositis, cùm de omnibus sit eadem ratio, & sicut ista, ita & illa sunt materia non necessaria. & sic videtur sentire, quòd etiam ex consuetudine Ecclesiæ, & tacito ipsius consensu possit quilibet Sacerdos de mortalibus iam confessis licitè absoluere. Refert tamen *ibidem* Sot. sententem, quod non cuilibet Sacerdoti id licet, cuius opinio mihi magis probatur, tum quia circa mortale semper est necessaria iurisdictio, atque illa ex se sunt materia necessaria, per accidens autem est, quòd sint iam confessa; tum etiam, quia id conuincit communis Ecclesiæ praxis; & pro eadem sententia apud Vasq. referuntur Nauarr. Med. & Ledesm. esto ipse Vasq. *num.* 10. cum Palud. oppositum sentiat, dicens, quemlibet Sacerdotem posse iure diuino de mortalibus semel absolutis, iterum absoluere.

DVBIVM VI.

Vtrùm Sacerdos, quem Ordinarius iudicauit idoneum ad audiendas sacramentales confessiones, non tamen illi contulit iurisdictionem, possit virtute Bullæ eligi in Confessarium.

1. PRo intelligentia huius dubij præmittere oportet, quòd stat Episcopum approbare aliquem iudicando practicè habere sufficientiam in doctrina, & moribus ad audiendas confessiones, & tamen non velle illi conferre iurisdictionem ex aliqua causa iusta, vel iniusta; quærimus ergo, an Presbyter, qui ab Ordinario suscepit solam approbationem, & non iurisdictionem, possit eligi in Confessarium virtute Bullæ?

2. Videtur enim non posse, primò, quia in Bulla solùm dicitur, virtute illius posse eligi in Confessarium approbatum; sed simplex Sacerdos, nullam præhabens iurisdictionem, non est Confessor, vt omnes fatentur. ergo talis non potest eligi virtute Bullæ ad confessiones audiendas.

3. Secundò, quia iuxta Concil. Trident. *sess.* 14. *cap.* 7. nemo habet facultatem absoluendi, nisi ei fuerit data iurisdictio;

dictio; sed illi non est data iurisdictio ab Episcopo, vt supponitur, nec etiam à Papa, quia in Bulla solùm conceditur pœnitenti posse eligere aliquem Confessorem ex approbatis ab Ordinario; nomine autem istorum solùm veniunt intelligendi illi, qui ab Ordinario sunt destinati ad audiendas confessiones; tum quia isti solùm sunt qui ab illo approbantur, & non alij; tum quia verba iudicis absolutè prolata, debent intelligi secundùm formam iuris: in Tridentino autem *vbi suprà*, sic sumuntur; nam prærerquam quòd Sacerdos, vt sit idoneus, requiritur ibi, quòd sit approbatus ab Ordinario; ergo censet Concilium, illum dici approbatum, qui præter idoneitatem, quam habet, factus est Confessor ex approbatione Ordinarij.

4. Tertiò, quia, si contraria sententia esset vera, sequeretur posse pœnitentem obligare Episcopum de iustitia, vt talem, vel talem Sacerdotem examinet, & si idoneum inueniat, illum approbet, aliàs impediretur priuilegiatus vti priuilegio Bullæ eligendi Sacerdotem, quem malit ex approbatis ab Ordinario, & consequenter impediuntur pontificia priuilegia: hoc autem est magnum inconueniens, quia sic sæpè multi audirent confessiones renuente Ordinario, & absque eius licentia, quod tamen euitare intendit Concil Tridentinum prohibens vt nemo, quantumuis doctus, confessiones audiat sine Ordinarij licentia.

5. Quartò, quia aliàs omnes, qui examinantur ad obtinendum aliquod beneficium curatum, dummodo digni iudicati fuissent ab Ordinario ad illud munus exercendum, possint eligi in Confessores virtute Bullæ, quia reuera hoc ipso, quòd Ordinarius iudicat illos idoneos, & dignos, approbat ad officium Parochi, atque adeò ad audiendas confessiones, cùm hoc esset proprium illius munus.

6. Pro resolutione præmitto pro tyronibus, quòd licèt quilibet Sacerdos accipiat facultatem in sua ordinatione, remittendi peccata in sacramento Pœnitentiæ, vt constat ex forma talis ordinationis, dicente: Accipe potestatem remittendi peccata, & ex Concil. Tridentino *sess.23.cap.1.de doctrina fidei, & cap. 15. de reform.* non tamen illam potest exercere, saltem quoad peccata mortalia, donec ei detur iurisdictio à Superiore; cuius ratio est, quia illa potestas Ordinis non est ita perfecta, & sufficiens, quin indigeat quoad exercitium alia potestate iurisdictionis sibi suprà addita, vt *dub.3.* præcedenti latè probauimus. Quare certum debet esse, neminem posse absolui saltem à peccato mortali interiori, vel exteriori certo, vel dubitato, nisi à Sacerdote habente iurisdictionem, præter eam, quam ex vi suæ ordinationis accepit. Dixi *à peccato mortali*, quia iuxta communem ferè opinionem quilibet simplex Sacerdos ex sola facultate, quam accipit in sua ordinatione, potest absoluere à venialibus, dummodo nullum sit dubium, an sint mortalia. sed de hoc dictum est *suprà* quid nobis magis probetur.

7. Præmitto deinde, quòd stando in solo iure communi, omni priuilegio secluso, nemo potest absolui nisi à proprio Sacerdote, vt constat ex *cap. omnis vtriusque sexus. de pœnit. d. 6. & cap. abijcimus. §. ecce. 16. q. 2.* Nomine autem proprij Sacerdotis, veniunt intelligendi Parochus, Episcopus, & Papa. Dixi, *secluso priuilegio*, quia Regulares vt minimum ab Ordinario approbati habent facultatem ex specialibus priuilegiis, vt possint fideles, etiamsi Bulla careant, ad illos accedere pro absolutione à peccatis, vt *infrà* dicemus.

8. Quapropter probabile censent DD.

DD. mox citandi virtute Bullæ posse eligi quemcunque Sacerdotem approbatū ab Ordinario, etiamsi Ordinarius nullam ei contulerit iurisdictionem, ita multi recentiores cum Enriq. *lib. 6. cap. 6. §. varijs modis*. Guttier. *quæst. canon. cap. 27. num* 21. Can. *de pœnit p. 5*. Rodr. *in addit. §. 9. num. 4*. & alij; &

9. Probatur primò, quia tam Bulla, quàm Concil. Tridentinum solùm petunt approbationem Ordinarij, vt Sacerdos eligibilis sit per Bullam; sed huiusmodi approbatio stare potest, absque eo, quòd Ordinarius conferat iurisdictionem, per hoc solum, quòd explicet suo testimonio esse idoneum ad audiendas confessiones; ergo id sufficiens erit ad hoc, vt eligibilis sit in Confessarium virtute Bullæ, aut alterius priuilegij, vel consuetudinis, quantumuis aliàs Ordinarius dicat, se nolle illi dare iurisdictionem, nec velle, vt confessiones audiat; non enim ipse potest impedire Pontificum priuilegia.

10. Secundò, quia ideo exigitur in Bulla approbatio Ordinarij, quia in anteactis Bullis absolutè dabatur facultas eligendi quemcunque Sacerdotem, & sic multi eligebantur indocti in magnum detrimentum animarum. At istud inconueniens sufficienter vitatur, si nemo possit eligi, nisi approbatus ab Ordinario. ergo hoc est, quod intendit Pontifex in Bulla, & non quòd habeat iurisdictionem ab illo, quia hoc omnino impertinens est ad euitandum illud malum.

11. Tertiò, quia ille approbatus ab Ordinario habet iurisdictionem à Papa; ergo potest eligi per Bullam, licèt aliàs etiam Ordinarius repugnet, nec illi aliquam iurisdictionem tribuat. Consequentia est euidens, & antecedens probatur, quia hoc ipso, quòd Papa concedit alicui facultatem eligendi aliquem in Confessarium, confert electo iurisdictionem ad absoluendum eligentem se, sicut, cùm Prælatus religionis præbet licentiam Religioso ad eligendum quemcunque Confessarium sui Conuentus pro absolutione à reseruatis, eo ipso etiam præbet iurisdictionem Presbytero electo ab illo Religioso, ad absoluendum illum à reseruatis: ergo talis verè recipit iurisdictionem à Papa.

12. Ad primum respondetur, non opus esse, vt qui eligit Presbyterum per Bullam approbatum, eligat eum, qui antea erat Confessor, sed quòd per suam electionem faciat eum Confessorem ex indulto Apostolico, sicut, cùm eligitur Episcopus, non eligitur qui priùs erat Episcopus, sed qui Episcopus non erat, in Episcopum eligitur. quam solutionem satis indicant verba Bullæ Hispanæ, ibi, *que puedan eligir por confessor*.

13. Ad secundum respondetur, falsum esse, illum non habere iurisdictionem à Papa, nam (vt *suprà* dicebam) Pontifex eo ipso, quòd recipienti Bullam facultatem præbet ad confitendum alteri, confert illi alteri iurisdictionem; approbationem autem iam dixi consistere in iudicio practico, seu testimonio Prælati de idoneitate personæ ad audiendas confessiones. Ad id verò, quod ex Tridentino adducitur, respondeo, satis clarè elocutum fuisse, dum *in d. cap.* ait, quòd nullus habeatur idoneus, nisi habens parochiale beneficium, aut sit approbatus ab Episcopis, quocunque priuilegio, aut consuetudine, etiam immemorabili non obstante.

14. Ad tertium quidam recentiores concedunt sequelam, sed malè, quia in Bulla non datur facultas nisi ad eligendum ex approbatis, non ex approbandis. Vnde qui non fuerit approbatus, eligi non poterit virtute Bullæ; nec pœnitens cogere potest Episcopum, vt eum

eum examinet, & si idoneum inueniat, approbet, cùm non detur ei facultas eligendi quemcunque aptum, vt approbetur, sed iam approbatum. Secundò respondetur gratis admissa sequela inconueniens ibi illatum esse nullum: nam Concilium non intendit, vt sine licentia Episcopi iurisdictionem dante, nemo virtute Bullæ confessiones audiat, sed quòd sine licentia approbante non eligatur quis in Confessarium; est enim differentia inter licentiam approbationis, & iurisdictionis, prima enim stare potest sine secunda, vt patet in principio huius dubij, non verò secunda siue prima.

15. Ad quartum negatur sequela, quia per examen literarium solùm fieri potest iudicium de literis, non verò de moribus, quod etiam requiritur de idoneitate Confessarij. Si tamen Episcopus omnes illos, qui ad examen accedunt, suo testimonio approbaret in doctrina, & moribus, fatemur omnes illos eligibiles esse per Bullam ad audiendas confessiones, etiam renuente Episcopo.

16. Cæterùm oppositum mihi magis probatur, & censeo absolute tenendum, tum ob rationes initio adductas; tum quia sic sentiunt communiter DD. & docet etiam vniuersalis Ecclesiæ consuetudo.

DVBIVM VII.

An Parochus relinquens Curatum per commutationem, vel aliam causam, sit eligibilis in Confessarium virtute Bullæ.

1. HOc dubium appendix est præcedentis, circa quod est sententia Henriq. *lib. 6. cap. 6. sub num. 3.* Suarez *tom. 4. disp. 28. sect. 4. num. 10.* Fagund. *lib. 7. cap. 2. num. 38.* & Filliuc. *tom. 1. tract. 7. cap. 9. num. 157.* & quorundam recentiorum, qui docent partem negantem, quæ mihi etiam probatur.

2. Primò, quia, vt constat ex Tridentino *vbi supra*, ille solùm censetur idoneus ad audiendas confessiones, qui vel parochiale beneficium, vel approbationem ab Episcopis habet. ergo vult quòd Parochus, actu sit Parochus, vt possit audire confessiones.

3. Secundò, nam Parochus eo ipso, quo definit esse Parochus, amittit simplicem approbationem à Concilio, & Bulla requisitam. ergo non potest eligi in Confessarium virtute Bullæ. Probatur antecedens, quia approbatio implicita, quæ data illi est per collationem parochialis beneficij, fuit illi concessa pro tempore, quo durat illi tale beneficium, cùm intuitu illius fuerit illi data. ergo beneficio ablato, aufertur approbatio, quæ in eius collatione implicitè ei fuerat tributa.

4. Nihilominus non videtur omnino improbabilis opinio aliquorum, etiam recentiorum, qui cum Rodr. *in addit. §. 9. num. 4.* & Ioanne à Cruce *p. 2. de pænit. q. 9. dub. 8. concl. 4.* tenent prædictum Parochum eligi posse virtute Bullæ in Confessarium, licèt reliquerit Curatum. Ducuntur, quia ille habebat approbationem ab Ordinario, immò & ab ipso iure, sed per ablationem, vel amissionem etiam per litem beneficij parochialis, solùm tollitur ei iurisdictio, non verò approbatio. ergo manet eligibilis per Bullam. Consequentia cum maiori, & minori probatur, approbatio enim non habet necessariam dependentiam, & connexionem cum parochiali illo beneficio. ergo non eo ipso, quòd aufertur beneficium, aufertur approbatio.

5. Hinc autem inferunt primò, quòd si Parochus beneficium amittit, vel illud relinquit per ingressum Religionis,

 poterit

poterit eligi virtute Iubilæi, quo pœnitenti conceditur facultas eligendi in Confessorem, Sacerdotem approbatum, quia non amisit simplicem approbationem; ea tamen posita, Papa per speciale Iubilæi priuilegium ei confert iurisdictionem.

6. Inferunt secundò, quòd Parochus poterit ei, qui antea erat Parochus, dare facultatem audiendi confessiones in sua Parochia, quia hoc poterat ante Trid. concedere & simplici Sacerdoti; Tridentinum verò solum addidit approbationem quam adhuc ille retinet, vt *suprà* ostensum est. Vnde

7. Ad primum respondetur inde solùm colligi, id velle Concilium sub disiunctione, scilicet vel quòd habeat beneficium parochiale, vel approbationem absque beneficio parochiali, & hanc secundam habet ille.

8. Ad secundum respondetur quòd licèt à principio fuerit facta approbatio illius intuitu beneficij, tamen postea conseruatur, & durat talis approbatio, omisso beneficio, quia collatio beneficij non se habet vt ratio formalis talis approbationis, sed vt occasio illius, & ideo non sequitur, quòd ablato beneficio auferatur approbatio, nisi aliàs id exprimeret Prælatus, dicens se reprobare illum, qui amisit, vel reliquit beneficium parochiale.

9. Quare idem sentire videtur Villalob. qui esto *tract. 9. de pœnit. diffic. 55. num. 5.* secutus Suar. *vbi suprà*, priorem sententiam arbitretur tutiorem, & in praxi tenendam, postea tamen *tract. 27. clausf. 9. num. 4.* hanc secundam absolutè tuetur, & contrariam solùm ait esse probabilem.

10. Ego autem absolutè priorem tutiorem, & probabiliorem censeo, tum ob rationes initio adductas: tum, quia in iis, quæ pendent ex iure positiuo, standum est verbis legis. Tum etiā quia potuit in priori approbatione aliquis error committi, atque ideo solùm quandiu Curatus ab Ecclesia sustinetur, in tali officio approbatus censetur. Vnde si successu temporis cognoscatur insufficiens ad id munus, vel ex defectu scientiæ, aut etiam morum, & hac de causa per Episcopum suspendatur, vel coädiutorem accipere cogatur, tunc non est censendus expositus, nec idoneus, quoniam licèt non sit beneficio priuatus, est tamen iustè impeditus: Concilium autem intelligendum est de habente beneficium & vsum eius absque iusto impedimento. Atque ex dictis patet solutio ad omnia, quæ in contrarium adduci poterunt.

Dubium VIII.

An sæcularis Sacerdos, qui pro tempore determinato dumtaxat est approbatus, maneat eligibilis per Bullam transacto illo tempore.

1. Videtur quòd sic, quia qui pro vno determinato oppido est approbatus, est eligibilis per Bullā extra illud oppidum in eadem diœcesi, vt fatentur DD. ergo similiter, qui pro vno tempore est approbatus, poterit eligi extra illud tempus virtute eiusdem Bullæ in eadem diœcesi. Patet consequentia, quia non est maior ratio, quare facta restrictione loci possit eligi in alio loco, & facta restrictione temporis, non possit eligi in alio tempore. Ita Acost. *super Bullam quæst. 39. ad finem.*

2. Respondeo nihilominus, approbatum pro vno tempore determinato, non esse eligibilem per Bullam transacto illo tempore. Pro cuius intelligentia suppono, Episcopum posse dare approbationem limitatam ad speciale tempus, immò ad speciales casus, & ad specia

specialem locum. Ita Guttier. *quæst. canon.c.27.num.59.& seqq.* Nauar.*c.4.n.4.* Enriq.*lib.3.c.6.n.4.* Rodr. *in expositione Bullæ.§.9.n.8.*& Ledesm.*in summ. tom.1. tract.1.de Confess.c.13.dub.10.* Et ratio huius est manifesta, quia stat, aliquem esse sufficientem ad confessiones rusticorum,& non negotiatorum, virorum, & non fœminarum, ad hos casus, & non ad illos,ad vnam partem diœcesis, & non ad aliam. Et similiter stat, quòd Episcopus hos eligat, sperans anno sequenti se habiturũ Sacerdotes magis idoneos, atque ideo rationabiliter velle non approbare istos nisi pro tempore determinato; & deinde quia stat, aliquem esse idoneum hoc anno ad audiendas confessiones,& non sequenti, propter morum mutationem. ergo potest Episcopus limitare tempus approbationis. Immò id valde vtile esse existimo,vt sic timore examinis,Confessarij cautiores, & diligentiores fiant, indiésque magis crescant in doctrina, & vitæ puritate. Hoc supposito probatur conclusio, quia Bulla exigit,vt qui virtute illius eligitur in Confessarium, sit actu approbatus tempore electionis. ergo non est quis eligibilis per Bullam, dum suæ approbationis tempus elapsum est; non enim conceditur in illa posse pœnitentem eligere illum, qui aliquando fuerit approbatus, sed qui sit actu approbatus, hoc est, quòd existat talis tempore, quo eligitur, & hæc est communis DD. intelligentia.

3. Et, si inquiras: Vnde colligo, Bullam requirere approbatum pro tempore præsenti,cùm id non explicet Bulla, sed tãtùm dicat, eligi posse approbatũ?

Respondeo rationem huius colligi ex fine,ad quem addita fuit illa clausula, nempè ad euitandũ,ne eligeretur à pœnitente Presbyter non idoneus;hoc autem non vitaretur, quantum commodè fieri potest, si sufficeret eligere eum,qui pro aliquo tempore præterito idoneus erat, modò non sit propter negligentiam in moribus, & doctrina. Atque ex his colligo, quòd si talis de facto eligeretur à pœnitente virtute Bullæ, absolutio eius nulla esset, nisi aliàs communis esset error pœnitentis, aut vulgi,concurrente titulo colorato, scilicet, quia habebatur vt Parochus, vel quia priùs fuerat approbatus, nec scitur postea reuocatum,aut ad tempus dumtaxat fuisse approbatum: nam si hæc concurrant, valida erit absolutio, vt docent Caiet. *verb. absolutio. c. 3. & verb.Confessio.c.3.*Nau.*c.9.n.* 8. cum Panorm.*1.q. 19.* & colligitur apertè ex *l. Barbarius Philippus.ff.de offic. pretor.*

4. Ad rationem verò dubij respondeo esse disparem rationem, quia cùm quis eligitur virtute Bullæ extra oppidum diœcesis, pro quo est approbatus, iam seruatur conditio requisita in Bulla, cùm reuera eligatur approbatus pro tunc,& ita Enriq.*lib.6.c.7.fol.* 410. ait, quòd sæcularis,vel Regularis approbatùs pro vno oppido, durante approbatione censetur in praxi sapientum ita generaliter idoneus, vt vbique terrarum eligi possit ab habente Bullam; de hoc tamen dicam *dub.sequenti*; secus autem est de eo, qui eligit approbatum extra tempus, pro quo fuit approbatus; nam tunc non implet conditionem Bullæ, cùm non eligat approbatum actu, sed qui fuit approbatus.

DVBIVM IX.

Vtrùm Sacerdos ab Ordinario approbatus pro vno tantùm oppidò, seu pro vno genere personarum, sit absolutè eligibilis ab omnibus virtute Cruciatæ.

1. SVppono primò aliquando Confessarios posse approbari pro lo-

co determinato, vt pro iſta, & non pro illa Parochia, ſeu pro tali oppido, & non pro alio. Aliquando etiam pro determinato genere perſonarum, id eſt, pro viris, & non pro fœminis, ſeu pro ruſticis, & non pro aliis, vt dictum eſt *dub. præcedenti*; huiuſmodi autem limitationes poſſunt aliquando prouenire ex defectu ſcientiæ in approbandis, quibus ideo conceditur facultas audiendi confeſſiones ruſticorum, ſeu in tali oppido, & non aliorum, ſeu alibi; quia regulariter non occurrunt illis, ſeu ibi caſus adeò difficiles; aliquando verò ex defectu ætatis, & hac de cauſa illis alicubi facultas audiendi confeſſiones virorum, & non mulierum, concedi ſolet.

2. Suppono ſecundò. Regulares ſemel ab Ordinario vndequaque, & abſolutè approbatos præuio examine ad confeſſiones ſæcularium audiendas, non poſſe ab eodem Ordinario iterum ad examen vocari, bene tamen à ſucceſſore; immo Regulares ſi ſemel ſint approbati pro vno determinato perſonarum genere, ſeu pro vno oppido dumtaxat, ſeu ad tempus determinatum, poſſunt ab eodem Ordinario iterum examinari, quia hi non dicuntur approbati vndequaque, & abſolutè. Similiter ſi ſint approbati abſque præuio examine, vt habetur ex conceſſione Pij V. in Motu proprio anni 1571. qui incipit, *Romani Pontificis*, &c. vbi inter alia, ſic ait: Volumus tamen eos, qui ſemel ab Epiſcopis in ciuitatibus, aut diœceſibus ſuis præuio examine approbati fuerint, ab eiſdem iterum non examinari. Atque ita etiam declarauit Sacr. Congreg. ſuper Concil. Trident. ſub his verbis: Congreg. Concilij cenſuit, Regulares ad audiendas in ciuitate, aut diœceſi ſæcularium confeſſiones ſemel ab Epiſcopo præuio examine approbatos, iterum ab eodem Epiſcopo non eſſe examinandos. Cæterùm à ſucceſſore poſſe vtique examinari iuxta conſtitutionem Pij V. datam octauo Id. Auguſti, Pōtificatus ſui anno ſexto. quæ à fel. rec. Gregorio XIII. non eſt reuocata per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concil. Trident. ita refertur per Rodr. & Veg. apud Fagund. *lib. 7. cap. 2. num. 16.* & hæc eſt communis DD. opinio, quicquid aliqui in contrarium arbitrentur; vt latè oſtendunt Fagund. *citat.* & Suar. *diſp. 28. ſect. 8. per totam.*

3. Suppono tertiò, Regulares etiam ab eodem Epiſcopo ſemel approbatos, poſſe iterum ad examen vocari, ſi iuſta, & rationabilis interueniat cauſa, immò & ſuſpendi, ac reprobari, quia ita præſcribit Pius V. in ſuo præcitato Motu proprio. Atque ita docent expreſsè Suar. *ſuprà*, & Fagund. *n. 31.* Enriq. *lib. 3. de pœnit. cap. 6. num. 6.* citans pro ſe Immol. Ioan. de Lignano, necnon Rodr. §. 9. *num. 31.* & Sot. *in 4. diſt. 18. quæſt. 4. art. 3.* ita etiam Viuald. *in candelab. de confeſſ. num. 27. §. 2. concluſ.* & Sylu. *verb. confeſſ. 2. num. 11.* vbi ait, approbationem, & licentiam ab Epiſcopo datam Regulari ad excipiēdas confeſſiones præcedenti examine, per eundem Epiſcopum poſſe auferri ex iuſta cauſa cognita, & probata, vt ſi ſcandaloſè viuat, errores ſeminauerit, ſurdus, vel mente captus fiat, fœminas in confeſſionibus ſollicitauerit, & eiuſmodi alia. Citat autē pro ſe Sylu. Card. & alios. Immo iam probatur ſic, quia, ſecluſo priuilegio, nullum eſt ius, quod dictam approbationem ſuſpendi, ſeu reuocari prohibeat, iuſta interueniente cauſa, neque illa approbatio habet ex ſe, vnde ſit irreuocabilis, tum quia fundamentum illius non eſt immutabile, fundatur enim in ſcientia, & moribus: Sacerdos autem quoad hæc facilè mutari poteſt, vt experientia docet, tum quia interdum

conſtare

constare potest, priorem approbationem fuisse ex notabili errore factam.

4. Sed quæres, an reuocatio approbationis huiusmodi sine iusta causa, per Episcopum facta sit valida?

Probabile est, dictam reuocationem absolutè nec esse licitam, nec validam. Prior pars probatur in primis argumento *cap. accepimus, de ætat. & qualit. ordin.* in illis verbis: Nisi postquam promoti fuerint, reddiderint se indignos, &c vbi habetur, eum, qui semel, tanquam idoneus approbatus est, non esse tanquam indignum reiiciendum, nisi constiterit denuò, factum esse indignum. Secundò, quia dicta approbatio non est gratia aliqua, seu fauor, sed est iuridica quædam declaratio, quæ se habet tanquam iusta sententia, & iustitia debita, & consequenter nequit absque causa iustè reuocari.

5. Posterior autem pars probatur, quoniam dicta reuocatio facta absque causa, est quasi ablatio iuris iam acquisiti, vel quasi sententiæ instæ reuocatio sine causa, ac proinde non solùm est iniusta, sed etiam inualida, præsertim respectu Mendicantium, quibus à Papa confertur iurisdictio, ab Episcopo autem solùm approbatio; vt alibi dicemus. Confirmatur, quia per approbationem semel datam Sacerdos manet approbatus, nec potest iam non esse approbatus, atq; idoneus, nisi ipse mutetur, ex tunc enim habet quicquid Concilium in illo requirit.

6. Nihilominus censeo in casu simili, tutius esse voluntati, & mandato Superioris acquiescere; tum quia rationes adductæ non sunt adeò euidentes, & efficaces, vt tollant omnem ambiguitatem, saltem respectu Sacerdotis sæcularis, cuius approbationem opinantur nonnulli semper pendere moraliter à voluntate approbantis, sicut pendet iurisdictio à voluntate delegantis, tum quia multi satis probabiliter tenent, Episcopum non solùm posse Sacerdoti sæculari sibi subdito concedere dictam approbationem cum limitatione temporis, ac personarum ad beneplacitum suum, sed etiam Regulari, saltem si rationabilis interueniat causa, atque ita docet communis praxis; tum denique, quia nec potest adeò facilè constare reuocationem esse iniustam, & sine legitima causa; nisi autem id manifestè constet, semper est pro Superiore præsumendum; maximè, quia possunt interdum causæ satis legitimæ mentem Superioris mouere, quas ipsi nec expedit, nec licet forsitan manifestare.

7. Sit iam prima conclusio. Qui ex defectu scientiæ sunt approbati pro vno oppido tantùm, vel pro vno genere personarum, ibi, & ab illis dumtaxat, possunt virtute Bullæ, seu Iubilæi eligi ad confessiones audiendas: ita Rodr. *in sum. tom. 1. cap. 60. num. 4. & in expositione Bullæ §. 9. num. 8. dub. 5.* Guttier. *in quæstion. canon. cap. 27. num. 18.* Acost. *quæst. 39. ad med.* Idem etiam videtur sentire Suar. *disput. 28. sect. 7. num. 3.* & esse probabilem ait Ledesm. *de pœnit. cap. 13. dub. 8. post primam conclus.* sicut etiam asserit Fagund. *lib. 7. cap. 2. n. 45.* Ducor, quia nequit virtute Bullæ quis in Confessarium eligi, nisi sit ab Ordinario simpliciter approbatus: sed qui ad vnum genus personarum, id est, rusticorum, seu ad vnum oppidum, in quo nec contractus, nec casus difficiles euenire solent, est tantùm approbatus, ex defectu scientiæ non est simpliciter approbatus, immò potiùs reprobatus ad omnem alium locum, & ad omnes alias personas, igitur ab illis tantùm est eligibilis, virtute Bullæ. Secundò approbatio non plus valet, quàm pro illo, pro quo data est; ergo approbatus ad vnum tantùm locum, & ad vnum dum-

taxat genus personarum, maximè ex defectu scientiæ, non valet in Confessorem eligi nisi ab illis personis, pro quibus data est illi talis approbatio.

8. Sed obiicies, quòd ex hac conclusione sequitur, priuilegium Bullæ prædictis personis esse inutile, cùm absque illo possint eidem Sacerdoti confiteri.

Respondetur negando sequelam, tum quia virtutè Bullæ solet amplior iurisdictio impendi, quàm ex sola Ordinarij approbatione; tum etiam, quia liberum est dictis personis, virtute Bullæ eligere non solùm illum Sacerdotem, sed quemcumque alium sufficienter approbatum.

9. Secunda conclusio. Qui ex defectu ætatis approbatus est ab Ordinario ad excipiendas confessiones virorum, & non mulierum, non est eligibilis virtute Bullæ nisi à viris, pro quibus approbatus est. Hanc conclusionem amplectuntur omnes præcitati authores, atque etiam Villalob. *clauf. 9. §. 1. num. 3.* & Ioan. à Cruce *in direct. conscientiæ q. 2. tract. de pœnit. q. 5. dub. 8. conclus. 3.* atque esse probabilem, ait Sanch. *de matrim. lib. 8. disp. 34. num. 16.* Probatur autem hæc conclusio eisdem rationibus, quibus præcedens probata est. nam qui ad vnum genus personarum solùm approbatus est, ab illis solùm eligi potest virtute Bullæ, quia approbatio illa non est approbatio simpliciter, sed secundùm quid, atque ideo solùm valet pro illis, pro quibus data est.

10. Tertia conclusio. Qui non ex defectu scientiæ, seu ætatis, sed voluntariè, vel ob aliquam iustam causam est approbatus ad aliquem determinatum locum, populosum tamen, vbi mercatura exercetur, & casus graues euenire solent, eligibilis est in tota diœcesi. Ita Rodr. *d. §. 9. dub. 5.* Fernand. *in medull. casu consc. p. 3. cap. 9. §. 8. num. 6.* Filliuc. *tom. 1. tract. 7. cap. 9. num. 261.* Acost. *vbi suprà*, Ledesm. *d. cap. 13. dub... in fi.* Valer. *in diff. vtr. for. ver. absolutio. diff. 1. n. 15.* Henriq. *lib. 3. de pœnit. cap. 6. num. 7. & 8.* inclinat Sanch. *loco cit.* & Medina 1. 2. *quæst. 19. art. 6.* & citat pro hac sententia Enriq. plures DD. tam Theologos, quàm Iurisperitos, Salmanticenses; & censet etiam satis probabilem Fagund. *d. cap. 2. num. 22.* Et ratio est, quia qui est approbatus simpliciter, saltem est eligibilis in tota diœcesi virtute Bullæ; sed qui non est ad certum genus personarum ex defectu scientiæ, seu ætatis approbatus, esto ad vnum tantùm locum, cum tamen mercaturis, & contractibus expositum, simpliciter approbatus dicitur, ergo. Probatur maior, quia nec Bulla, nec Concilium requirunt ampliùs in eligendo, nisi quòd sit simpliciter ab Ordinario approbatus. Deinde Parochus vnius loci est eligibilis virtute Bullæ in tota diœcesi, vt omnes fatentur, & alibi ostensum est; ergo similiter est in tota diœcesi eligibilis, qui pro vno loco simpliciter approbatus est. Patet consequentia, quia vtrobique eadem est ratio. Demum vnusquisque de licentia sui Parochi potest confiteri cuicumque approbato in eadem diœcesi, modò non sit appròbatus ad determinatum genus personarum, & est communis. ergo à fortiori idem poterit quispiam de sententia Summi Pontificis, qui est supremus omnium Parochus, & Pastor.

DVBIVM

DVBIVM X.

An, si Parochus designet Sacerdotem doctum, non approbatum ab Episcopo, ad audiendas confessiones suæ parochiæ, talis possit audire illas, & eligi per Bullam.

1. VIdetur non posse, quia, iuxta Trid. *sess.*23. *cap.*15. nemo potest audire confessiones, nisi approbatus ab Episcopo, & vt constat ex Bulla, nemo potest eligi, nisi habeat prædictam approbationem. ergo sola approbatio Parochi insufficiens est, tam ad audiendas confessiones suæ parochiæ, quàm vt per Bullam eligibilis sit.

2. Respondeo, quòd quamuis vniuersaliter verum sit, & contra prædictum decretum Concilij illam Parochi approbationem non esse sufficientem, quantumuis electus sit spectatæ doctrinæ, vt rectè Suar. *tom.*4. *disp.*28. *sect.*4. *num.*3. tamen censeo satis probabile, rectè posse Parochum in nonnullis casibus, vt si nimium fatigatus sit in hebdomada sancta, vel tempore Iubilæi, in quo concurrunt plures confessiones, approbare Sacerdotem doctum, si non sit facilis recursus ad Episcopum longè distantem. Ita docent Manc. & Gall. & alij recentiores, quos refert, & sequitur Enriq. *lib.*6. *cap.*6. *num.*2. *litt.F. & G.*

3. Probatur primò, quia, vt dicunt prædicti DD. Parochus est de iure Ordinarius, & præbet iurisdictionem. ergo sicut Abbas non Episcopus, vt Metinensis, & olim Pincianus approbat, ita & Parochus approbare potest vrgente illa necessitate, cùm id aliàs possit de iure communi, vt probant Card. *Clement. religiosi, de priuil. q.*12. *&* 23. Sylu. *confessor* 1. §. 1. *&* 4. Ioan. Andr. *cap. perlectis*, vbi dicit, ita disputatum, & conclusum fuisse Bononiæ, reste Enriquez *vbi suprà*, & D. Anton. 1. *p. Interrog.* ait, ita declarasse quosdam Pontifices, quos ibi refert.

4. Secundò probatur, quia, vt communiter omnes concedunt in materia de matrimonio, & de voto, quando difficilis est recursus ad Summum Pontificem propter inopiam personæ, aut alio iusto titulo, Episcopus potest dispensare in votis, & aliis reseruatis Summo Pontifici; ergo similiter in proposito, quando non est facilis recursus ad Episcopum, & vrget necessitas ob multitudinem confessionum, poterit Parochus idoneum Sacerdotem approbare.

5. Tertiò (& hanc rationẽ crediderim esse à priori) quòd in illis casibus talis approbatio Parochi valet propter ratihabitionẽ, & epiikeiam, quia rationabiliter credi potest, quòd Episcopus, si adesset, approbaret illum, & quòd ratam habiturus sit talem approbationem: vnde rectè Enriq. *loc. suprà citat.* ait, hanc sententiam esse probabilem ex ratihabitione, aitque, & benè, ex DD. citat. quòd non potest Parochus sine approbatione Episcopi exonerare se, & committere alteri omnem curam delegatione generali, vt notarunt Ioann. de Imol. Abb. Sicul. & Ioann. Andr. *in cap. omnis.*

6. Cæterùm extra casum necessitatis, absolutè censeo, Parochum suam delegare authoritatem non posse nisi Sacerdoti per Episcopum approbato. tum quia verba Concilij id requirunt, vt constat, tum quia ex fine eiusdem Concilij sic colligitur; voluit enim, ad præcauenda inconuenientia, hoc iudicium Episcopis reseruare; non caueret autem, si Parochis etiam dictam facultatem committeret; tum etiam, quia, si Parochus posset suam iurisdictionem Sacerdoti non approbato delegare, posset

set etiam suo Parochiano cōcedere facultatem eligendi in Confessorem Sacerdotem similiter non approbatum: vtrumque enim ante Concilium ex potestate ordinaria poterat;& consequenter,si quoad primum manet intacta,manet etiam quoad secundum. Consequens autem est euidenter absurdum, aliàs posset Parochus concedere quod non potest Episcopus. Ita Suar.*disp.*21. *sect.*4.*num.*12. Vasq. *q.*95.*art.*1.*dub.*5. *ad fin.* Nugn. *in addit. q.*8. *art.* 5. *dub.* 6. & communiter omnes.

7. Nec inde sequitur,Parochos priuari tunc iure suo,quo ante Concilium poterant cuicumque Sacerdoti idoneo iurisdictionem suam delegare.Respondetur enim, etiam nunc posse eam delegare idoneis; ex parte tamen eorum, quibus iurisdictio est deleganda, apposita est conditio necessaria,vt habeantur idonei. Ex dictis igitur patet, quid sit proposito dubio respondendum: nam si in casu necessitatis Parochus alicui deleget suam iurisdictionem,vt dictum est *suprà*, tunc talis delegatus, durante necessitate eligibilis est, secus extra casum necessitatis.

DVBIVM XI.

An Prælatus monasterij sit eligibilis per Bullam, seclusa omni Episcopi approbatione.

1. Ratio dubitandi eadem est, quæ in præcedenti dubio, quia tam in Concilio *loco suprà citato*, quàm in Bulla exigitur, tanquam conditio necessaria ad eligendum Confessarium, approbatione Episcopi.

2. Nihilominus Enriq. *lib.6.cap.6.in comment.paulo ante literam F.* tenet, Prælatum monasterij æquari habenti parochiale beneficium, & esse iure Ordinarium, & per consequens eligibilem per Bullam à sæcularibus absque vlla Episcopi approbatione, quam opinionem aliqui recentiores etiam amplectuntur.

3. Primò,quia, sicut Episcopus, aut olim Abbas Pincianus, v.g.eligi potest per Bullam, & tamen non habet aliam approbationem,quàm eam,quæ annexa est officio Ordinarij:ita etiam Prælatus Religionis,Generalis,Prouincialis, aut localis eligi poterit per Bullam ratione officij,cui annexa est ipso iure prædicta approbatio.Patet consequentia,& similitudo, quia Prælatus regularis est simpliciter, & verè Ordinarius,& in vtroque foro delegatus ad causas monasterij, vt docent Sylu.*ver.Prælatus,in principio* §.2.*& verb. dignitas.* §.1. Ang. *ibidem in principio, & ver. rescriptum.* §.*fin.* Cord. *super regul. Minor. cap.*10. *quæst.*4. Compend.Mendic.*verb.Guardianus*;sed eo ipso, quo quis est Ordinarius, habet approbationem à iure; ergo sine alia Episcopi approbatione, aut facultate, potest audire confessiones sæcularium, & quorumcunque aliorum habentium Bullam.

4. Secundò probatur:nam eo ipso, quo quis habet officium Parochi, censetur ipso iure approbatus, sine alia speciali Episcopi approbatione, sed Prælatus monasterij est proprius Parochus respectu suorum subditorum, immò magis, quia quamuis sit illi nunc interdictum, iuxta Clement. VIII. & Ordinis decreta,reseruare casus,potuit tamen aliquando ex concessione Alexandri VI. relata à Cord. *supra Regul. cap.*7. *quæst.* 2. Parochus verò non; ergo sicut eo ipso, quo quis est Parochus, iure ipso habet approbationem, & est eligibilis per Bullam, ita etiam eo ipso, quo quis est Prælatus regularis, idem habebit.

4. Tertiò, quia Canonicus Pœnitentiarius sine speciali Episcopi approbatione

probatione est eligibilis per Bullam: nam eo ipso, quo eligitur in Canonicum Pœnitentiarium, ipso iure impenditur ei approbatio ad audiendas confessiones. nam ad hoc munus specialiter eligitur. ergo sicut iste sine speciali approbatione Episcopi est eligibilis per Bullam, ita & Prælatus monasterij. Immo maior ratio est de illo, quàm de Pœnitentiario, quia Pœnitentiarius non est propriè Parochus, nec Ordinarius, Prælatus verò sic, vt *suprà* ostendimus. Nec obstat dicere (vt aiunt quidam recentiores) Pœnitentiarium recipere approbationem ab Episcopo eo ipso, quo eum instituit in Pœnitentiarium, neque (inquam) obstat, quia Pœnitentiarius, & maximè in Ecclesiis cathedralibus, non eligitur ab Episcopo, sed à Capitulo, vbi plerunque eligitur contra Episcopi voluntatem.

6. Ex quibus omnibus colligunt DD. *suprà* citati, idem, quod dictum est de Prælato monasterij, dicendum esse de eius Vicario, Prælato absente, vt rectè notauit Enriq. *lib. 6. cap. 7. fol.* 400. cui etiam subscribunt nonnulli recentiores.

7. Vnde ad rationem dubitandi respondent, quòd sicut per verba Bullæ, aut Concilij, dum aiunt, eligendum esse approbatum ab Episcopo, vel Ordinario, non excluditur ipse Ordinarius, vel Episcopus, quia ipso iure habet ad id approbationem, ita etiam per eadem verba non excluditur Prælatus Religionis, cùm hoc ipso, quòd sit Prælatus, sit Ordinarius, & consequenter habeat ipso iure approbationem. Ita tenet Enriq. *vbi suprà*, sed ait hanc opinionem esse magis in praxi cogitandam.

8. Et meritò, quamuis enim hanc opinionem reddant fortasse speculatiuè probabilem rationes adductæ; practicè tamen eam nec veram, nec in conscientia tutam existimo.

9. Primò, quia sicut Regulares non egent Confessariis adeò eruditis, ac sæculares, vt alibi ex Nauarr. dictum est, ita nec Prælatus monasterij eget tanta eruditione, quanta indiget ordinariè Parochus, immò aliquando contingit, quòd Prælatus monasterij non sit Sacerdos, & consequenter nec etiam capax confessiones excipiendi. Igitur, absolutè loquendo, Prælatus monasterij non est virtute Cruciatæ eligibilis saltem respectu sæcularium.

10. Secundò, quia Prælati locales apud Regulares, non sunt propriè Parochi, cùm regimen potius spirituale, quàm Sacramentorum administratio eis circa subditos incumbat. Hinc Parochi, licèt possint, non tamen tenentur suam iurisdictionem aliis delegare; sed, ordinariè loquendo, possunt velle suarum ouium confessiones per se audire; at Prælatis regularibus id nec licet, nec expedit. Non licet, vt constat ex decreto Clement. VIII. *de reseruatio. cas. pro regul.* vbi §. 2. sic ait: Non licet Superioribus Regularium confessiones audire, nisi quando peccatum aliquod reseruatum admiserint, aut ipsimet subditi sponte, aut proprio motu id ab eis petierint. Nec expedit, quia si cogerentur subditi suis Prælatis ordinariè confiteri, passim exponerentur periculo non fatendi veritatem, timentes ne ex notitia fori sacramentalis, Superiores interdum sumerent occasionem eos in foro exteriori deprimendi, & fortasse etiam puniendi. ergo, cùm Prælati huiusmodi non sint propriè Parochi, vt constat ex dictis, consequenter nec sunt virtute Bullæ eligibiles saltem respectu sæcularium, nisi ab Episcopo approbationē habeāt.

K 11. Tertiò,

11. Tertiò, quia DD. Prælati isti, habeant iurisdictionem ordinariam, non tamen beneficium, & standum est verbis legis; nec habent iurisdictionem in sæculares, & consequenter non statim censentur approbati respectu illorum.

12. Quartò, quoniā graues authores censent, Regulares ex vi Iubilæi, seu Cruciatæ nō posse indulgentias lucrari, nisi confiteantur Sacerdoti per Episcopum approbato. Ita Suar. *de pœnit. disp.* 18. *sect.* 6. *num.* 11. Regin. *tom.* 1. *lib.* 1. *num.* 175. cum aliis, quorum opinionem improbauimus *dub.* 9. Sed retenta huiusmodi opinione, ex dictis sic potest confici argumentum, Regulares quicumque, etiam superiores, nequeunt ex vi Cruciatæ eligere Confessorem, nisi sit ab Episcopo approbatus, igitur à fortiori, neque ipsi Prælati sunt eligibiles ex vi Bullæ saltem ad confessiones sæcularium excipiendas, nisi sint ab Episcopo approbati. Immò nec authores præcitatæ opinionis id contradicunt, quin potiùs sic sentiunt ferè omnes, & tenet expressè Rodr. §. 9. *num.* 4. *dub.* 1.

DVBIVM XII.

An Sacerdos sæcularis absolutè, & simpliciter approbatus, postea tamen iniustè reprobatus, eligibilis sit per Bullam.

1. PRo intelligentia huius dubij, vt certa ab incertis separemus, præsuppono, Episcopum posse ex noua causa occurrente, vel antiqua meliùs ponderata, tollere approbationem, quam dedit tam sæculari, quàm regulari Sacerdoti, vt docent Syluest. *verb. Confessor* §. *vlt.* Sot. *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 4. *art.* 3. Emman. *in Bulla.* §. 9. *num.* 33. cum multis Iurisperitis, quos refert, & sequitur Enriq. *lib.* 6. *cap.* 6. *in comment. lit. S.* & constat ex *cap. accepimus, de ætat. & qualit. ordin.* vbi dicit ex noua causa posse approbatum reprobari ad beneficium; ergo similiter ad confessiones. & præterea, quia noua causa, vel antiqua de nouo cognita dat nouum ius; ergo ex tali causa poterit pro bona Ecclesiæ gubernatione Episcopus reprobare iam approbatum à se, vel à prædecessore, aliàs non sufficienter esset prouisum bono Ecclesiæ regimine, & ita habet vsus, & consuetudo, quæ est optima legum interpres.

2. Hoc supposito, videbitur fortasse alicui, sæcularem, vel Regularem approbatum ab Episcopo, iniustè tamen postea reprobatum, esse eligibilem per Bullam, aut Iubilæum. Ita Acost. *q.* 40.

3. Primò, quia quando approbatio est iniustè ablata, ablatio est nulla, & inualida. ergo iniustè reprobatus adhuc manet approbatus. Cōsequētia est nota, & antecedens patet, quia approbatio est quasi quædam sententia, sententia autem, & præsertim declaratoria, reuocari non potest sine noua causa, vel antiqua de nouo cognita, itavt res aliter se habeat, quàm antea. ergo nec approbatio.

4. Secundò, quia ille, qui fuit approbatus ab Episcopo, & modò, cùm eligitur virtute Bullæ, habet eandem sufficientiam, & idoneitatem, licèt iniustè reprobetur verbis ab Episcopo, in re tamen, & coram Deo est approbatus, quia iniquam reprobationem nefas est præualere contra iustam approbationem. ergo talis habet quicquid Bulla, & Concil. requirunt, vt sit eligibilis virtute illius.

5. Tertiò, quia Innocentius III. *in cap. accepimus, de ætat. & qual. ord.* expressè ait, Episcopum debere diligentiam adhibere, vt idonei ordinentur, & pro

& promoueantur; post promotionem verò non esse remouendos, nisi indigni fiant. ita enim inquit: Ac ideo post promotionem eorum, exceptionem huiusmodi non poteritis prætendere contra illos, nisi, postquam promoti fuerint, reddiderint se indignos. quibus verbis vult apertè Pontifex Episcopum non habere ius iterum examinandi, vel reprobandi ad beneficium quod contulit. ergo nec ad confessiones, cùm eadem sit ratio, atque ideo eadem iuris dispositio. Vnde quidam referunt decisionem 664. Cardinalium generaliter dicentium, semel promotum ab Episcopo, non posse iterum ad examen vocari, nisi noua causa orta sit.

6. Verùm, his non obstantibus, respondeo dicendum Presbyterum sæcularem approbatum ab Episcopo, si postea iniustè reprobetur, non manere approbatum, & consequenter nec etiam eligibilem per Bullam, nisi aliàs talis esset Parochus. ita communiter DD., nemine (saltem ex antiquis, quem viderim) contradicente, & probatur, tum quia tam Concilium, quàm Bulla exigunt, vt eligendus virtute Bullæ habeat approbationem ab Episcopo; sed ille caret tali approbatione, cùm ei fuerit ablata siue iustè, siue iniustè. ergo non est eligibilis per Bullam, nec eius confessiones erunt validæ. Tum quia alioquin nullum esset discrimen inter Regularem, & sæcularem Sacerdotem quantum ad hoc, quod est contra verba Bullæ asserentis quoad Regularem, sufficere si semel sit approbatus. ergo supponit non sufficere pro sæculari Sacerdote, quòd semel sit approbatus, sed requiri, quòd non sit reprobatus. ergo si reprobetur, etiam iniustè, non manebit approbatus; non enim potest dici quòd loquatur de iniusta reprobatione, quia in hoc sensu, etiam Regulari non sufficeret, esse semel approbatum, quippè, cùm iusta de causa reprobatur, valet reprobatio, vt *suprà* ostendimus in principio huius dubij. Dixi tamen notanter in conclusione, *nisi sit Parochus*, quia talis, sicut iure ordinario habet beneficium, ita & approbationem, vnde nec iustè, nec validè priuari potest ab Episcopo, nisi iusta de causa. Verum tamen est, quòd quando orta fuisset suspicio suæ insufficientiæ, vel ratione doctrinæ, vel morum, poterit per Episcopum suspendi, donec examinetur, & interim nec virtute Bullæ poterit eligi ab aliquo, quia licèt sit Parochus, est tamen suspensus. Secus autem esset, quando constaret iniustè vexari, quia tunc talis suspensio non impediret eum audire confessiones, & eligi per Bullam.

7. Ad primum respõdetur approbationem non esse propriè sententiam, & ideo sine mutatione aliqua rerum, sed potiùs rebus immotis manentibus, tenebit ablatio illius, itavt eius absolutiones sint nullæ.

8. Ad secundum, negamus, illum iniustè reprobatum manere in re approbatum, sed potiùs in re manet spoliatus actuali approbatione, quam exigunt Bulla, & Concilium, vt *suprà*.

Ad tertium respondetur, olim Episcopum obligari ad dandum beneficium cuicumque ordinasset, & ordinatus acquirebat ius ad illud petendum, à qua obligatione dicit ibi Summus Pontifex non eximi Episcopum, nisi ordinatus reddat se indignum, & hoc est, quod in illo textu definitur; in nostro autem casu Sacerdos sæcularis, qui approbatur, non acquirit ius ex tali approbatione, vt non possit validè reprobari ab Episcopo sine causa, quicquid sit de peccato Episcopi iniustè reprobantis.

9. Ad decisionem verò Cardinaliũ, de qua licèt multi dubitent, & negent illã, sed illa admissa, respondetur interpretandam esse loqui de promoto ad beneficium, in quo iam ius quæsitum habet; talis enim non potest sine causa impediri, ne exerceat munus suum; secus autem est de illis, qui non habent beneficium parochiale. nam tales iniustè reprobati, manent spoliati, licèt iniustè, sua approbatione. An verò iniusta Regularis reprobatio tollat approbationem datam, videbimus *dub. sequenti.* hanc sententiam tuetur Ioan. à Cruce *in direct. conscientiæ p.2. de pœnit. q.3. dub.8. concl.4.*

DVBIVM XIII.

Vtrùm Regularis semel approbatus, & postea iniustè reprobatus ab Episcopo, sit eligibilis per Bullam, & virtute suorum priuilegiorum possit audire confessiones carentium illa.

1. GRauis est hæc controuersia, in qua communis Episcoporum sententia, quam nonnulli recentiores, timore potius, quàm ratione ducti sequuntur, docet Regularem, post Trid. reprobatum à principio, vel postea, non esse eligibilem per Bullam, neque posse virtute suorum priuilegiorum audire confessiones.

2. Probant primò, quia de hac re consultus Cardinalis Carrafa, respondit nomine Congregationis pro interpretatione Tridentini factæ, posse Episcopum auferre approbationem semel datam Regularibus, & illa ablata non posse eos vti priuilegiis. Ita Salas Societatis IESV, *in quadam lectura de expositione Bullæ. q.6.*

3. Secundò, quia in Concil. Trident. *sess.23. cap.15.* habetur, non debere eos reputari idoneos ad audiendas confessiones, qui non obtineant ab Episcopis approbationem. Sed Regulares iniustè reprobati à principio, vel postea, iam non obtinent approbationem, cùm eis fuerit ablata; ergo non sunt eligibiles per Bullam, & à fortiori non possunt confessiones carentium Bulla audire, etiam virtute suorum priuilegiorum.

4. Tertiò, quia, cùm ius exigit ad aliquem actum licentiam obtentam, seu acceptam, non sufficit tantùm petita, vt ex communi sententia DD. docet Panorm. *cap. tuæ fraternitatis. de cler. excom. non resid.* secus, quando ius solùm dicit, quòd petatur, vt constat ex *cap. licet, de Regul.* sed sic est, quòd Concilium *vbi suprà* exigit licentiam obtentam; ergo non sufficit petita, quamuis iniustè negata.

5. Quartò, quia praxis, & consuetudo, (quæ est optima iuris interpres,) habet, vt nullus Religiosus reprobatus ab Episcopis, audeat confessiones audire, nec id (licèt ipse vellet) Prælati patiuntur. ergo id non est licitum, aliàs fieret contra consuetudinem, quæ vim legis habet.

6. Verùm his nõ obstantibus, respondetur, Regulares legitimè præsẽtatos, de quorum moribus, & doctrina constat suo Prælato esse idoneos ad confessiones audiendas, si semel approbati vndequaque, iniustè reprobentur postea ab Episcopo, esse eligibiles per Bullam, immò & rectè posse audire confessiones carentium illa, virtute suorum priuilegiorum. Ita docent Sylu. *Confessor 1. §.14. & Confessor 2. §.1. ver.4. & §.5.* Rosel. *confessio 3. §.20.* Ang. *ibi §.25.* Alex. *lib.1. tit.3. cap.11.* Compend. Mend. *verb. absolutio quoad fratres §. 9. & 10.* Enriq. *lib.6. de pœnit. cap.6. lit. L,* Rodr. *in Bull. §.9. num.32. & 33.* vbi ait, id defensatum fuisse in Academia Parisiensi,

risiensi, idque tenere multos à se consultos Salmanticæ, & Compluti.

7. Probatur primò ex speciali Motu Pij V. edito anno 1567. in fauorem Mendicantium, vbi concedit, Mendicantem semel approbatum non posse sine causa reprobari ab eodem Episcopo. sic refert Enriq. *eod. cap.6. num. 6.* quòd si id habent Mendicantes, etiam alij Regulares, qui eorum priuilegiis communicant.

8. Secundò, quia tunc licentia legitimè petita, si tamen iniustè negetur, censetur ipso iure concessa ipsis Regularibus, vt cõstat ex *Clement. Dudum. §. si verò, de sepult.* & docent Palac. *4. dist. 17. q. 7.* Nauar. *cap. 27 num. 266.* & multi Salmanticẽses Theologi, ac Iuristæ de hoc consulti, & nos fusius dicemus *dub. 19.* ergo à fortiori, cum licentia semel obtenta, & postea iniustè ablata, poterunt Regulares confessiones sacramentales audire, & per Bullam Cruciatæ in Confessarios eligi.

9. Nec obstat, si dicas iam per Tridentinum *vbi suprà* abrogatam fuisse illam Clement. quantum ad hoc, quòd sufficiat petita, & non obtenta licentia; nam contrà insurgit Enriquez citatus, quia Concilium non intendit antiquo Regularium priuilegio, quod iuri communi insertum habetur, derogare; lex enim generalis posterior sæpè limitatur per speciale ius antiquum, quod illæsum manet, vt quoad fieri potest, vitetur correctio iuris, vt docet Nauar. *in cap. placet, de pœnit. dist. 6. num. 197. & de oratione notab. 22. num. 83. & 95.* pro quo adducit text. *in l. sed hæ posteriores. ff. de leg.* & gloss. receptam *in cap. offeratur, C. de lit. contest.* quæ tamen authentica limitatur per priorem *in l. sciendum. ff. qui sat. dar. cog.* Dec. *reg. 1. ff. de reg. iur.* Anchar. *cap. 1. de constit. q. 21.*

10. Tertiò, (& fortè hoc est potissimum fundamentum) cui inniti debet hæc sententia, quia, cùm Summi Pontifices valde patrocinentur Religionibus, prudenter credi potest, non esse voluntatem eorum, vt iniusta reprobatio Episcoporũ respectu Regularium vim aliquam habeat contra Apostolica indulta ipsis concessa. ergo sicut ante Concilium Tridentinum iniustè reprobati poterant audire confessiones, ex *prædicta Clement. Dudum, de sepult.* ita & modò post Tridentinum. Patet consequentia, quia si Episcopus iniustè, & potiùs in fraudem priuilegij Mendicantium in prædicta Clementina contenti, reseruasset Confessariis religiosis plurimos casus, reseruatio esset nulla, iuxta doctrinam Sot. *4. dist. 18. q. 4. art. 3.* Palac. *dist. 17. q. 7.* Ang. *ver. confessio 3. num. 29.* Armill. *verb. absolutio. n. 24.* Tab. *eod. verb. absolutio 1. num. 34.* & aliorum. Et rationem reddunt, quia dolus, & fraus non debent patrocinari Episcopis, vt contra iura Religiosorum sibi iniustè casus reseruent. ergo similiter, si in fraudem priuilegiorum Mendicantium illos reprobent, siue à principio, siue postea, reprobatio erit nulla, vt rectè tradit Sylu. *ver. confessor. 2.* quia est in fraudem legis, & citat pro se Paul. Lardin. & alios. At de reseruatione casuum extant nunc tria decreta sacræ Congregationis Regul. quibus standum est, & referuntur *cap. 3. dub. 2.*

11. Quartò, & vltimò probatur ex Rodr. *vbi suprà*, quia iurisdictio Regularium manat à Pontifice, & solùm approbatio est ab Episcopo; ergo collata illa iurisdictione, non est in potestate Episcopi, illius vsum à Confessario tollere. Sed hanc rationem, inquiunt nonnulli moderni esse infirmã, quia si vim haberet, probaret etiã, quòd Episcopus non posset ex iusta causa reprobare Regularem semel approbatum, quod tamen est falsum. Quapropter est neganda sequela, quia non est intelligendum,

ministerium Episcopi finiri in prima approbatione; sicut munus delegati finitur, & terminatur sua delegatione finita, sed durat respectu Sacerdotum sæcularium, itavt iustè, vel iniustè, cum causa, vel sine illa de facto aufetre possit ab eis approbationem: respectu verò Regularium nonnisi cum causa. Et huius ratio est, quia ex proprio officio Pastoris sibi incumbit posse repellere, quod illi nociuum est.

12. Ad primum igitur in contrarium respondet Enriquez *lib. 6. cap. 6. litt. F. in comment.* falsò citari talem Congregationem sub Cardinali Carrafa, sed licet ita fuerit, (vt quidam grauissimi DD. aiunt,) respondet interpretandam esse, solùm velle, posse Episcopos approbationem Regularibus semel datam auferre, hoc tamen non sine causa, quòd nos libenter concedimus.

13. Ad secundum respondetur ex dictis, tunc Regularem iniustè reprobatum obtinere licentiam à iure, & hoc sufficit sine alia Episcopi approbatione. Atque eodem modo respondetur

Ad tertium. At verò ad quartum patebit solutio ex dicendis dub...

14. Cæterùm, in casu simili, tutius esse existimo voluntati, & mandato Superioris acquiescere. tum quia rationes adductæ non sunt adeò euidentes, & efficaces, vt tollant omnem ambiguitatem, tum quia multi satis probabiliter tenent, approbationem Confessoris etiam regularis, posse ab Episcopo dari cum limitatione temporis, ac personarum ad eiusdem Episcopi beneplacitum. tum denique, quia nec adeò facilè constare potest, reuocationem esse iniustam, & sine causa legitima; nisi autem id manifestè constet, semper est pro Superiore præsumendum; maximè quia possunt interdum causæ satis legitimæ Superioris mentem mouere, quas ipsi nec expedit, nec decet forsitan manifestare.

DVBIVM XIV.

An Doctor, vel Licentiatus in sacra Theologia, aut iure Canonico, sit eligibilis per Bullam ad audiendas confessiones sine Episcopi approbatione.

1. PArtem affirmatiuam amplexati sunt grauissimi DD. Ordinis Prędicatorum, Gallus, Med. Bañes, quos secuti sunt Sebast. Perez Episcopus Oxomensis, & Doctor Petr. Martinez Compluten. vt refert Enriquez *lib. 6. cap. 6. litt. E.* quorum sententia probari potest.

2. Primò, quia Academia, seu Vniuersitas per facultates, & indulta sibi concessa à Sede Apostolica, examinat, & approbat prædictos Licentiatos, nomine ipsius Papæ. ergo tales iam obtinent à iure approbationem, mediante publico testimonio suæ idoneitatis ab Academia nomine Papæ sibi expedito atque exhibito, & sic eligi poterunt virtute Bullæ.

3. Secundò, quia Magister Gallus, qui interfuit Concilio Tridentino, declarans Salmanticæ decretum Concilij suprà citatum, dum legeret materiam de Clauibus anno 1566. dixit, intentum Concilij solùm fuisse, duos abusus excludere, alterum ne prætextu Bullarum eligeretur quilibet Sacerdos, alterum ne quicunque Sacerdotes alterutrum confiterentur. Dixit præterea quòd per tale decretum nulla ex parte detractum est iuri communi, quod colligit ex eo, quòd in vltimis verbis solùm derogantur priuilegia, & consuetudines, quæ contra ius commune succreuerant: quando autem (inquit) ius commune derogatur, fit expressa illius mentio. Ex quibus

quibus fundamentis colligit inter alia multa, quæ ibi infert, quòd Licentiatus in sacra Theologia, aut iure Canonico est eligibilis per Bullam sine alia Episcopi approbatione. quam doctrinam dixit esse iuxta intentum Concilij, immo & iuxta eius verba: nam postquam in illo dicitur, quòd nullus Sacerdos audire potest confessiones sæcularium, nisi sit approbatus ab Episcopo, additur: aut aliàs idoneus iudicetur. ergo non solùm est eligibilis in Confessarium virtute Bullæ approbatus ab Episcopo, sed quilibet alius, qui idoneus iudicatus fuerit, maximè publico alicuius Academiæ testimonio; per hoc enim sufficienter occurritur inconuenientibus, quæ per illud decretum vitare intendit Concilium: ne scilicet indocti, & insufficientes eligantur in Confessarios.

4. Verùm, his non obstantibus, respondetur, nullum Licentiatum, seu Doctorem, nec alium quantumcunque doctum, eligibilem esse per Bullam ad audiendum confessiones absque Episcopi approbatione. Ita docent Cord. *in sum. q. 10. & q. 16.* Enriq. *vbi suprà*, Rodr. *in bull. §. 9. num. 4. in fin.* Guttier. *in quæst. canon.* Menoch. *lib. 2. centur. 5. cas. 465.* Palac. 4. *d. 17 q. 7. pag. 256.*

5. Probatur primò ex verbis Concilij Tridentini suprà citatis *sess. 23. c. 15.* nam, cùm ibi dicitur, vel aliàs idoneus iudicetur, non significatur, quòd quando publicè constat de sufficientia, & idoneitate alicuius, non sit necessaria Episcopi approbatio, vt falsò prædicti DD. interpretantur, sed solùm significatur, quòd ad hoc, vt Episcopus approbet aliquem in Confessarium, non est necessarium præmittere examen, si aliàs sciat illum esse idoneum, & sufficientem; quam intelligentiam esse apertam mentem Concilij & verba ipsa, nisi extorqueantur, satis indicant, & vsus ipse confirmat, cùm nullus, quantumcunque graduatus, audeat sine Episcopi approbatione, confessiones audire.

6. Secundò probatur, quia Pius V. concessit aliquando pro magno priuilegio Fratribus Mendicantibus, vt Lectores illorum graduati in Theologia possent sine alia approbatione Episcopi, audire confessiones sæcularium, vt refertur in Motu proprio Gregor. XIII. qui inseritur communiter edicto sanctæ Inquisitionis, quam concessionem postea ipse Pius V. reuocauit anno 1571. teste Enriquez *vbi suprà*, declarans, Regulares etiam graduatos, & Lectores præsentandos esse Episcopo, licèt vetet eos examinare. ergo manifestum est gradum Doctoratus non esse sufficientem sine Episcopi approbatione ad audiendas confessiones virtute Bullæ.

7. Tertiò probatur, quia per hoc, quòd quis laurea Doctoratus insigniatur, non accipit approbationem sufficientiæ, & idoneitatis ad audiendas confessiones requisitæ. ergo talis non est eligibilis ad id virtute Bullæ. Consequentia est nota, & antecedens patet, quia idoneitas, & sufficientia requisita ad audiendas confessiones non attenditur solùm penes doctrinam, aut scientiam (vt omnes fatentur,) sed adæquatè penes doctrinam, & bonos mores. At per gradum Doctoratus solùm accipit quis testimonium doctrinæ, non morum; ergo licèt gratis daremus, illum non indigere Episcopi approbatione pro doctrina, benè tamen pro moribus, & vita, quæ non minorem locum obtinet in sufficientia requisita ad audiendum confessiones.

8. Quartò, quia in ipsa Bulla non conceditur facultas eligendi aliquem in Confessarium, nisi sub hac limitatione, vt eligatur approbatus ab Ordinario, & in literis etiam Apostolicis, in

in quibus frequenter ſolent committi diſpenſationes in foro conſcientiæ, DD. aut Licentiatis in Theologia, vel iure canonico, ſemper apponitur prædicta limitatio, vt talis Doctor ſit approbatus ab Ordinario. ergo ſupponit Summus Pontifex non ſatis eſſe gradum Doctoratus ad exercendum officium Confeſſoris virtute priuilegij, niſi accedat approbatio Epiſcopi.

9. Ad primum reſpondeo, quòd licèt inſignitus laurea Doctoratus accipiat approbationem ab Academia nomine Papæ; illa approbatio eſt ſecundùm quid reſpectu officij Confeſſarij, quia ſolùm eſt in doctrina; atque adeò reſtat, vt accipiat ab Epiſcopo approbationem ſimpliciter, quæ ex doctrina, & moribus pariter conſurgit.

10. Ad ſecundum reſpondeo, primum illud fundamentum Magiſtri Galli infirmum eſſe. nam, etſi illa fuerit intentio Concilij, tamen lex eſt vniuerſalis in ordine ad omnes, & ſic ab omnibus debet obſeruari, quamuis in hoc, vel illo particulari deficiat ratio legis, vt communiter fatentur DD. in materia de legibus.

11. Secundum etiam fundamentum non eſt vndequaque verum, quia *in cap. 1. de conſtit. in 6.* dicitur, quòd quia Pontifex omnia habet iura in ſcrinio pectoris, ideo poſt poſteriorem legem cenſetur abrogare priorem illi contrariam, quæ in iure continebatur. ergo cùm decretum illud Tridentini ſit decretis prioribus iuris communis contrarium, dicendum eſt illud derogare iuri communi. Et præterea, quia de iure communi competebat Religioſis Mendicantibus (vt multi Doctores dicunt) quòd præſentati Epiſcopis, licèt ab eis non approbari, poſſent audire confeſſiones, tamen id abrogauit Concilium Tridentinum, vt *ſuprà.*

12. Ad argumentum ergo in forma negatur ſequela, & ad probationem iam patet ex prima probatione noſtræ ſententiæ, qua ratione intelligenda ſint verba illa Concilij Tridentini. Vnde falſum etiam eſt id, quod ex prædictis fundamentis colligit Gallus, vt refert Enriq. *vbi ſuprà*, ſcilicet quòd egregius concionator, aut alius, qui communi populi opinione, aut teſtimonio alicuius Academiæ iudicatur idoneus, poteſt eligi in Confeſſarium per Bullam ſine alia approbatione Epiſcopi, hoc (inquam) falſum eſt; tum quia ſæpè, qui tanquam egregius concionator habetur, eſt etiam egregius idiota in Theologia non ſolùm ſcholaſtica, ſed & morali, quæ ad audiẽdas confeſſiones apprimè neceſſaria eſt; & ſimiliter, qui à populo iudicatur, tanquam homo ſpectatæ doctrinæ, corruptis moribus eſt deprauatus, & omnino indignus officio Confeſſarij, & ſic rediret abuſus antiquus, quem euertere intendit Tridentinum; tum etiam, quia ſic periret auctoritas Epiſcoporum, dum quilibet, quem aliàs populus iudicaret doctum, poſſet eligi in Confeſſarium abſque eorum præuia probatione.

DVBIVM XV.

Vtrùm Sacerdos etiam ſæcularis approbatus ab vno dumtaxat Epiſcopo, ſit vbique terrarum eligibilis in Confeſſarium à quocumque habente Bullam.

1. PArtem affirmatiuam exiſtimant ſatis probabilem, & ſecuram in praxi Enriq. *lib. 6. cap. 6. initio, & num. 8. fin.* vbi pro eadem opinione refert Blãchum Archiepiſcopum Compoſtellanum, qui interfuit Tridentino, Gallum, Mantium, Bañes ex familia Prædicatorum,

dicatorum, Gueuara, & Ludouicum de Leone ex Augustiniana. Idem sentiunt Cord. *sum.q.* 10. *& super compend. verb. absolutio quoad sæculares* 1. §. 16. Suar. *de pœnit. disput.* 28. *sect.* 7. *num.* 7. *&* 10. Coninch *de pœnit. disput.* 8. *dub.* 7. *num* 53. Reginald. *tom.* 1. *lib.* 6. *cap.* 16. *q.* 4. *num.* 188. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 9. *num.* 261. Nugn. *in addit. q.* 8. *art.* 5. *dub.* 9. Ledesm. *sum. tom.* 1. *de pœnitent. cap.* 13. *dub.* 8. & Fernand. *in medull. p.* 3. *cap.* 9. §. 8. *num.* 4. & tandem Ioan. à Cruce *in direct. consc. p.* 2. *tract. de pœnit. q.* 5. *dub.* 9. *concl.* 2. & alij. Sed probatur,

2. Primò, quia in dubiis opinio benignior est eligenda; sed huiusmodi opinio est benignior, vtpote magis fauens libertati sacramenti Pœnitentiæ, & eius frequentationi, in quo sita est benignitas opinionis, teste Syluest. *verb. opinio q.* 2. & patet ex *cap. fin. de cognat. spirit.* ex *l. sunt personæ. ff. de relig. & sumptib. funer.* immò videtur conformius rationi hanc opinionem eligere, quia vbi est diuersitas opinionum probabilium, in benigniorem, & æquiorem partem est inclinandum, vt colligitur ex *cap. fin. de transact. & l. benignus. ff. de leg. & l. placuit. C. de iudicib. & cap.* 1. *de rer. permut. in* 6. & docet Ostiens. *d. c. fin. de cognat. spirituali.*

3. Secundò, quia Summus Pontifex in Bulla, cùm concedit priuilegium eligendi Confessarium ex approbatis ab Ordinario, non limitauit ad approbatos ab Ordinario huius, vel illius diœcesis. ergo frustrà dicitur limitandum fore ad approbatos ab Ordinario loci, vel pœnitentis. Patet consequentia, quia vbi lex non restringit, nec nos restringere debemus, vt constat ex *cap. solitæ. §. nobis autem, de maior. & obed. & cap. si Euangelia d.* 55. quod præcipuè habet verum in fauorabilibus, vt habetur *cap. odia restringi, de reg. iur. in* 6. Satis autem constat hoc priuilegium esse fauorabile; igitur non est restringendum, &c.

4. Tertiò, quia ex Concil. Trident. *sess.* 23. *cap.* 15. altera ex duabus conditionibus postulatur ad hoc, vt Sacerdos possit sæcularium confessiones audire, nempe vel quòd sit approbatus, vel quòd parochiale obtineat beneficium. Sed non est necesse ad eligendum aliquẽ Parochum in Confessarium virtute Bullæ, quòd obtineat beneficium parochiale in eo Episcopatu, vbi fit confessio; igitur nec etiam opus est id, ad eligendum quemcumque alium Sacerdotem approbatum, sed sufficiet esse simpliciter approbatum ab aliquo Episcopo, quamuis non sit Diœcesanus illius loci, in quo fit confessio. Consequentia cum maiori est nota, licèt illam neget Rod. *in Bull.* §. 9. *num.* 7. est ramen communis inter DD. Salmanticenses, vt dictum est *suprà*, immò vsu id satis, & manifestè approbatur.

5. Quartò probatur ex verbis ipsius Bullæ Latinæ, vbi apertè conceduntur accipienti illam duo priuilegia, alterum quòd possit eligere quemcumque approbatum ab Ordinario in Confessorem: alterum, quòd ab illo possit absolui à reseruatis. Sed in secundo continetur aliquid vltra ius commune. ergo etiam in primo, aliàs non esset priuilegium, quia priuilegium est quid priuans legem, seu priuata lex, vt habetur ex *cap. priuil. d.* 3. *& cap. in his, de priuil. & ex l. vnica, C. de thesaur. lib.* 20. vbi dicitur, frustrà quis precibus nititur imperrare, quod iure communi conceditur.

6. Sed respondent aliqui, id quod ibi conceditur vltra ius commune, esse, quòd possit quis eligere quemcumque Parochum illius, vel alterius diœcesis, cùm tamen de iure communi

 non

non possit nisi proprio Sacerdoti confiteri. Hæc tamen solutio nihil obstat, quia iuxta hanc interpretationem in penè infinitis oppidis Hispaniæ, vbi tantùm est vnus Parochus, & in innumeris Conuentibus Religiosorum, vbi tantùm est vnus Confessarius, non haberet locum tale priuilegium. nam cùm electio non cadat, nisi vbi sunt plura eligibilia, ex *l. vnum ex familia ff. de legat.* 2. non posset pœnitens gaudere priuilegio eligendi Confessarium approbatum.

7. Respondent iterum aduersarij id esse per accidens, quia satis est, quòd vbi sunt plures Parochi, seu approbati, possit quis eligere quem maluerit, nec amplius requiritur, &c. Hæc etiam solutio parum obstat, quia si facultas dicta extenditur ad alienum Parochum diuersæ diœcesis, etiam extendi poterit ad approbatum ab alieno Ordinario, cùm Tridentinum eodem modo loquatur de Parocho, & de quouis alio Sacerdote approbato.

8. Quintò tandem, quia priuilegium, seu beneficium Principis est latissimè interpretandum, cùm non præiudicet aliis, vt constat ex *l. beneficium. ff. de constit. princ.* & tradunt latè Anton. Gabr. *tom.* 1. *com. opinio. col.* 2. *pag.* 32. *& pag.* 803. *col.* 2. *& pag.* 845. *col.* 1. *gloss. cap. in his, de priuileg. verb. nimis strictè.* Cord. *lib.* 5. *q.* 9. *propos.* 4. Tab. *verb. priuilegium num.* 3. Ang. Syluest. *verb. indulgentia*, Ioan. Andr. *Clem. vnic. de reliq. & vener. Sanct.* Sed prædicta facultas eligendi in Confessarium est priuilegium Principis Ecclesiæ, & non præiudicat aliis. nam si alicui præiudicaret, maximè Episcopis; his tamen non præiudicat, cùm Papa sit Pastor vniuersalis omnium fidelium, & possit suis ouibus prouidere, sicut expediens iudicauerit. Sed de hoc latiùs dicendum est alibi.

9. Oppositam sententiam censeo probabiliorem, & absolutè tenendam, & eam sequuntur Gutier. *in quæstio. canon. lib.* 1. *cap.* 27. *num.* 6. Vasq. *de pœnit. q.* 93. *art.* 3. *dub.* 4. *num.* 3. Rodr. *in Bull.* §. 9. *num.* 5. Acost. *q.* 38. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 9. *dub.* 56. *num.* 3. Sal. *in expos. Bull.* Quaranta *verb. Confessor,* Beja 4. *parte cas.* 20. Zerol. *in praxi de sacram. pœnit. cap.* 16. *quæs.* 18. Bonacin. *de pœnit. disput.* 5. *q.* 7. *punct.* 4. §. 1. *num.* 21. & quidem hæc opinio videtur communis, quam, vltra prædictos, tenuerunt multi DD. Complutensis, & Toletanæ Academiæ, & Guerrer. Archiepiscopus Granatens. Delegad. Episcopus Canariens. & Ægid. Gonzal. olim Prouincialis, & Visitator Societatis IESV Romanæ Curiæ peritissimus, asseruit priorem sententiam Romæ non iudicari probabilem, sicut mihi etiam constat, atque idem censent multi peritissimi ex Dominicana familia, &c. Sed probatur,

10. Primò, ex verbis ipsius Concilij Tridentini *sess.* 23. *cap.* 15. dum ait: Ad audiendas sæcularium confessiones, neminem deinceps idoneum reputari debere, nisi parochiale beneficium, vel approbationem ab Episcopis obtineat. Vnde, cùm non dicat in singulari, quòd ab Episcopo obtineat approbationem, sed in plurali, ab Episcopis, sequitur manifestè, quòd in quolibet Episcopatu est necessaria Episcopi illius approbatio. ergo similiter in Bulla, quando dicitur, quòd virtute illius potest eligi ex approbatis ab Ordinario, debet intelligi, iuxta Concil. Tridentin. ex approbatis in Episcopatu, vbi fit confessio. Patet consequentia, quia, vt rectè notat Anton. Gom. *q.* 7. *d.* 7. *in vltima impressione Bullæ*, debet intelligi de idoneitate, & approbatione requisita à Tridentino; nec enim censendum est,

Ponti

Pontificem velle tam facilè derogare decretum Tridentini, cum tam maturo consilio editum, aliàs cùm vsus Bullæ adeò frequens sit, rueret omnino tale decretum.

11. Dices, illam particulam, *ab Episcopis*, non esse intelligendam copulatiuè, itavt sensus sit, necessarium esse à pluribus Episcopis approbari, sed exponi debet disiunctiuè, id est, quòd debeat approbari ab aliquo Episcoporum, siue ab hoc, siue ab illo.

12. Sed contra hanc solutionem obstat responsio Cardinalium, qui ex mandato Gregorij XIII. congregati fuere ad interpretationem Tridentini, quam se vidisse, & promulgatam fuisse testatur Rodr *suprà*, ad instantiam enim Archiepiscopi Valentini respõdit Congregatio approbatum ab alio, quàm ab Archiepiscopo Valentino, non censeri in diœcesi Valentina approbatum ab Ordinario.

13. Secundò, quia proprius Pastor, qui ouium necessitates cognoscit, debet illis pouidere. ergo approbatio Confessarij ad proprium Episcopum pœnitentis spectat, non ad alienum, nisi id exprimatur aliquando in priuilegio.

14. Dices. In omnibus diœcesibus plus, minúsve easdem ouium necessitates esse, atq; adeò rectè intelligi posse, Bullam concedere, vt approbatus in vna diœcesi, pro omnibus approbatus censeatur.

15. Sed contrà, quia potiùs, qui idoneus est in vno loco ad audiendas confessiones, sæpè contingit, quòd non sit idoneus in aliis locis, propter difficiliores negotiatorum casus, qui illic occurrunt, vt probat Nauar. *sum. cap. 4. num. 4.* ergo non eo ipso, quòd quis est approbatus pro vno Episcopatu, debet censeri talis pro omnibus.

16. Tertiò, quia constitutio, seu clausula, quæ fit conformiter ad alteram, debet iuxta illam intelligi, vel limitari, vt docet Nauarr. *in Extrauag. de dat. & promiss. not. 3. num. 6.* ex auth. constit. *quæ innouat. §. vnde. verb. in illis. col. 3.* & gloss. *Clem. statutum, verb. consuetudine, de elect.* quam ibi putat singularem Card. *ap. pos. 3.* Sed clausula illa Bullæ facta est conformiter ad Concilij Tridentini decretum suprà citatum. ergo debet iuxta illud intelligi, & consequenter sicut ibi requiritur ad audiendas confessiones habere beneficium parochiale, vel esse approbatum ab Ordinario illius loci, ita in casu nostro.

17. Dices, id requiri ibi ad audiendas confessiones non habentium priuilegium Bullæ, respectu verò habentium sufficere si sit approbatus ab Ordinario, quamuis non sit à proprio illius loci, in quo auditur confessio.

18. Sed contrà, quia in Concilio Tridẽtino dicitur illud esse seruandum, non obstantibus quibuscunque priuilegiis & consuetudinibus. ergo etiam per priuilegium Bullæ non poterit eligi nisi Parochus, vel approbatus ab Ordinario proprij loci.

19. Quartò, quia tam Bulla, quàm alia quæcunque rescripta in materia odiosa debent limitari iuxta ius commune, nisi oppositum clarè contineatur in illis, vt docent Card. *sum. q. 10.* Sylu. *excomm. 2. not. 3. cas. 12. & ver. pœna. q. 18.* Nauarr. *cap. 17. num. 114. & 116. & c. 18. num. 45.* Sed clausula illa Bullæ concedens pœnitentibus posse eligere quemcunque approbatum ab Ordinario, est odiosa Pastoribus, & Episcopis, si contra voluntatem eorum possit eligi approbatus ab alieno Episcopo: tunc enim apertè derogatur eorum authoritati, & potestati, dum in foro pœnitentiæ eximunt se tales ab eorum iurisdictione. ergo verba illa sunt ad Ordinarium proprium loci, vel pœnitentis, &

non amplianda ad quemcunque alium Ordinarium.

20. Nec suffragatur dicere, quòd licèt illa clausula sit odiosa Prælatis, est tamen fauorabilis subditis, atque adeò debet ampliari, quia fauores sunt ampliandi, ex *reg. iur. in 6.* hoc (inquam) non iuuat, sed magis debet præponderari, quòd cedat illa clausula in odium Prælati, vt sic sit restringenda, quàm quòd cedat in fauorem subditi, vt ratione huius sit amplianda; cùm cæteris paribus semper curandum sit, vt maneat illæsum ius commune, maximè Prælatorum. atque ideo potius interpretanda erit illa clausula in fauorem Prælati, quàm subditi, & consequenter est restringenda, & non amplianda.

21. Quintò, quia qui se in confessione sciēter exponit periculo efficiendi Sacramentum nullum, peccat mortaliter propter grauem irreuerentiam quam irrogat illi impediendo effectum, quem causaret ex opere operato; sed qui per Bullam eligit approbatum ab alieno Ordinario, exponit se huiusmodi periculo, quia forsā ita est in re quòd illa opinio non est vera, & sic non recipiat absolutionem; absoluens enim in eo casu non habet iurisdictionem.

22. Sed dices tunc illum excusari, quia conformat se opinioni probabili.

Contrà, quia quamuis excusetur à nouo peccato, satis magnum inconueniens est, quòd se exponat periculo non recipiendi gratiam in illa confessione, & consequenter manendi in peccato mortali, si accedat cum sola attritione, vt frequenter contingit, saltem in sæcularibus. ergo opposita sententia non est practicè probabilis, cùm tam grauia incommoda possint in eius praxi concurrere. atque adeò cùm in dubiis tutior opinio sit sequenda, vt docent Nauarr. *cap. 27. num. 183.* Conrad. *de contract. q. vlt.* & Cord. *lib. 2. q. 3.* consequens est hanc nostram sententiam esse sequendam, quam praxis, & consuetudo communis satis confirmat. Quapropter

23. Ad primum in contrarium respondetur iuxta doctrinam Cord. *in suo quæstion. lib. 2. de ignor. q. 3.* sententiam Ostiens. procedere in foro exteriori, in quo iudex opinionem benigniorem sequi debet, non autem procedere in foro conscientiæ saltem respectu pœnitentis; tunc enim tutior potius, quàm benignior est sequenda. Et quamuis aliquando probabilem opinionem sequi quis possit, cùm tutior non sit semper necessariò sequenda, est tamen semper consulenda, vt tradit Rodr. *§. 9. num. 5. ad fin.* quæ solutio in similibus satis suffragatur.

24. Ad secundum respondetur, clausulam Bullæ, nempe approbatum ab Ordinario, interpretandam fore iuxta similem clausulam Concil. Tridentini sæpiùs repetitam, ob rationem in tertia probatione nostræ sententiæ insinuatam.

25. Ad tertium, quicquid sit de opinione Rodr. respondetur negando consequentiam; aliud enim est sentiendum de Parocho, & aliud de Confessore approbato simpliciter: nam Parochus habet approbationem à iure communi, & vniuersali consuetudine, Confessor autem habet approbationem ab homine, id est, ab Ordinario, atque ideo approbatio Parochi reddit illum vbique capacem iurisdictionis, si aliunde conferatur per Bullam, seu aliud priuilegium, non sic approbatio Confessoris simpliciter approbati, &c.

26. Ad quartum benè responsum est ibi; & ad vltimam replicam in contrarium factam patet ex proximè dictis in solutione ad tertium, &c.

27. Ad quintum autem respondetur id intelligi de priuilegiis fauorabilibus; non

non autem odiosis, & quæ concernunt præiudicium tertij, cuiusmodi est id, de quo agimus in præsenti, &c.

Ad hoc idem dubium appendix, an saltem Religiosus ex Mendicantibus semel approbatus ab vno Ordinario possit vbique confessiones sæcularium virtute Bullæ, seu alterius priuilegij audire; & an idem sit de aliis Religiosis, qui Mendicantium priuilegiis gaudent.

1. Ratio dubitandi est, quia Bonifacius Octauus *in Extrauaganti super Cathed. de sepult.* & Clemens V. *Clem. dudum, eo. tit.* concesserunt Mendicantibus, vt omnium confessiones audire possent cum vnius Episcopi approbatione, seu præsentatione dumtaxat. Atque hinc fit argumentum quòd à fortiori possint Confessores Mendicantes ab vno Episcopo approbati, sæcularium Bullam habentium vbique confessiones audire.

2. Deinde Gregor. XIII. concessit Societati IESV, vt Confessores illius Religionis ab vno Episcopo semel approbati, possint vbique terrarum, dum iter faciunt, confessiones audire, Parocho non repugnante, & Ordinario absente, vt habetur in Bullario dictæ Societatis. Igitur idem est sentiendum de aliis Religiosis communicationem priuilegiorum habentibus. Demum Sixtus IV. concessit Religiosis Ordinis Minorum, vt Confessores ab vno Ordinario approbati possint confessiones omnium ad sua loca confluentium confitendi causa, audire, esto non sint diœcesis, in qua sunt approbati. Sequitur igitur Confessores Regulares ab vno Ordinario semel approbatos posse vbique terrarum confessiones sæcularium, maximè habentium Bullam, audire. ita à fortiori sentiunt authores pro prima opinione superiùs allegati.

3. Nihilominus respondetur partem negatiuã esse omninò tenendam, sicut etiam sentiunt authores pro secunda opinione adducti. Et

Primò, id probatur ex Card. Rosel. & Angel. quos refert, & sequitur Syluest. *verb. Confessor 2. q. 1.* vbi sic ait: Requiritur, quòd Fratres non audiant confessiones extra diœcesim illius, cui sunt præsentati. & *ibidem* ait ipse Syluest. oppositam sententiam esse contra omnes DD. & contra text. *in Clem. Dudum, de sepul.*

4. Secundò, quia Gregorius XIII. tanquam speciale priuilegium concessit anno 1573. Presbyteris Societatis IESV, vt habetur in eius Bullis, quòd semel approbati possint audire confessiones fidelium in locis à Sede Apostolica remotis. Et anno 1575. concessit eisdem, vt semel approbati ab vno Episcopo, possint vbique terrarum, dum iter faciunt, confessiones audire, vt iam dictum est, Parocho non repugnante, & Ordinario absente. Igitur supponebat Summus Pontifex, id non posse fieri per priuilegia Mendicantium, aliàs nil ibi concederet quod alioquin non possent.

5. Tertiò, quia consuetudo vim legis habet, & est optima legum interpres, vt constat ex *cap. cùm dilectus, de consuetud.* & ex iis, quæ tradit Ioan. Andr. *cap. quòd dilexi, de consang. & affinit.* & ex aliis multis iuribus relatis à Cord. *lib. 5. q. 9. ad 1.* Sed constat ex consuetudine omnium Regularium non audire eos confessiones carentium Bulla in diœcesi, in qua non sunt approbati, nisi vtplurimum quando iter faciunt, iuxta dispositionem pri-

uilegij concessi à Gregor. XIII. vt *supra*. ergo id non est illis licitum secluso tali priuilegio, nec alio modo, quàm ibi conceditur.

6. Vnde ad rationem dubitandi respondetur, quòd nec in Extrauaganti Bonifacij, nec in Clem. præcit. aliud conceditur, vt latiùs explicabitur *dub.* 19. Nec concessio Gregor. XIII. nostræ conclusioni aduersatur, vt patet ex dictis. Denique constitutio Sixti IV. nihil in contrarium concedit, ibi enim solùm habetur, quòd Confessores Ordinis Minorum semel approbati ab Ordinario possint confessiones omnium ad sua loca confluentium audire, esto pœnitentes non sint diœcesis, in qua Confessores sunt approbati; non tamen id possunt extra loca, pro quibus sunt præsentati, & approbati. Ita Nau. *sum. c.* 27. *n.* 168.

7. Sed obiiciunt nobis primò *Extrauag. inter cunctas, de priuileg.* vbi Benedictus XI. concedit Mendicantibus, vt possint vbique terrarum confessiones audire, etiamsi non sint ab Ordinariis approbati, immò nec illis personaliter præsentati.

8. Secundò obiiciunt Pauli III. in fauorem Societ. IESV, concessam anno 1546. & habetur inter eius Bullas, vbi Presbyteris illius conceditur, vt etiam à nullo Episcopo approbati possint vbique terrarum confessiones audire, quo priuilegio gaudent omnes Mendicantes; immò vtroque prædicto gaudent omnes Regulares communicationem priuilegiorum habentes. Igitur Confessores regulares possunt vbique confessiones audire, etiam absque vlla approbatione, & à fortiori ij, qui ab aliquo Ordinario solùm sunt approbati.

9. Neque obstat, si dicas, per Concil. Tridentin. reuocari similia priuilegia, prohiberíque, vt nemo confessiones sæcularium etiam Sacerdotum audire possit, nisi priùs ab Ordinario approbationē obtineat; & Greg. XIII. per suum Motum proprium reuocasse quicquid in contrarium Pius V. concesserat Mendicantibus, vt apparet ex tenore eiusdem Motus proprij, quem in fine Manual. adducit Nauarr. Non (inquam) obstat, quia nec in Tridentino, nec in Motu proprio Greg. XIII. reuocantur expresè viuæ vocis oracula, sicut requiritur, vt intelligantur reuocata. At Pius V. anno 1567. sub die 13. mens. Martij in fauorem Ordinis Minorum ad instantiam Reuer. P. Fr. Aloysij à Puteo eiusdem Ordinis Ministri generalis, concessit, & confirmauit per suum viuæ vocis oraculum in foro conscientiæ omnia, & quæcunque priuilegia per suos prædecessores eisdem antea concessa, etiam contra Concilium Tridentin. & consequenter priuilegium Benedicti XI. manet in suo vigore. Prædicti viuæ vocis oraculi facit mentionem Enriquez *lib. 6. lit. P.* asseritque conseruari authenticum Romæ in Conuentu Aræcœli; de eodem agunt Veracruz *in suo speculo coniugat. ad fin.* & Rodr. *in Bull.* §. 9. *n.* 32. & vterque illud refert per extensum, vt de eo omnibus constet.

10. Miror sanè, viros aliàs eruditissimos, sub huiusmodi oraculi prætextu hallucinari, atque doleo, eorundem authoritate plures fuisse factas, & forsitan adhuc fieri confessiones parum tutas, ne dicam omnino inualidas. Atque

In primis falsum est, per clausulam Tridentini, *non obstantibus quibuscunque priuilegiis, & consuetudinibus*, non reuocari viuæ vocis oraculum Pij V. tum quia si per dictam clausulam reuocantur literæ Apostolicæ quæcunque, à fortiori reuocantur oracula; clausula

clausula enim, quæ sufficit ad reuocandum quod magis est, sufficit ad reuocandum id, quod minus. Literas autem Apostolicas esse maioris æstimationis, quàm oraculum, omnes fatentur, tum quia viuæ vocis oracula sub appellatione priuilegiorum comprehendi manifestum est.

Deinde per Motum proprium Gregor. XIII. abrogantur omnia, & quæcumque eiusdem Pontificis statuto, ordinationi, & reductioni aduersantia, ac subinde reuocatur etiam dictum oraculum.

Tertiò, ex vi præcitati oraculi solùm confirmantur præcedentia priuilegia in foro interiori, & meritò, ne ex opposito præberetur occasio turbationum, & litium; nemo autem potest ambigere, originem fore plurium dissensionum, & litium inter Episcopos, & Regulares, si absque eorum approbatione, confessiones sæcularium audire attentassent, cùm id nequeat fieri absque scandalo, & externa ostentatione.

11. Tandem idem Pius V. per suum Motum proprium sub anno 1571. statuit, Regulares semel ab Episcopo præuio examine approbatos, ab eodem non esse iterum examinandos; posse autem à successore examinari declarauit S. Concil. Tridentini Congregatio, iuxta eiusdem Pij V. constitutionem, vt habetur ex dictis *dub. 5.* præcedenti. igitur, cùm idem Pontifex declarauerit mentem suam, temerarium videtur eiusdem concessionem viuæ vocis oraculo factam in contrarium sensum extorquere.

DVBIVM XVI.

Vtrùm Sacerdos Religiosus approbatus ab Ordinario, prohibitus tamen à suo Superiore audire confessiones, possit validè illas audire.

1. PArtem negantem tuetur expressè Enriq. *lib. 6. cap. 6. sub num. 6. in text.* secutus Syluest. *confessor* 2. *q.* 1. Angel. *verb. confessor* 3. §. 4. Palud. 4. *distinct.* 17. *q.* 4. & probatur 1. ex *Clem. Dudum. §. statuimus*, quæ est plena intentio Papæ, vt ait Enriq. *vbi suprà*, ne aliàs præiudicetur Prælato, à quo pendet subditorum voluntas ratione voti obedientiæ.

2. Secundò, quia Episcopus, approbando Religiosos, non dat illis iurisdictionem ad audiendas confessiones, sed solùm declarat, illos esse sufficientes & idoneos ad vtendum iurisdictione, quam habent à Papa virtute suorum priuilegiorum: priuilegia autem Religionum non conferunt iurisdictionem Religiosis particularibus, nisi dependenter à Prælatis, nec iurisdictio deriuatur in illos, nisi per Prælatum, vt constat ex prædicta Clementina. ergo non possunt audire confessiones repugnante Prælato, quantumcunque sint approbati ab Episcopo.

3. Tertiò, quia Sacerdos impeditus ab executione Ordinum per suspensionem, excommunicationem, aut alio modo, non est idoneus ad audiendas confessiones, & si tentet absoluere, nihil efficiet; sed Religiosus non habet executionem Ordinum absque consensu sui Prælati, vt habetur ex *cap. audiuimus. §. ecce.* & colligitur ex *Clem. Religiosi, de priuil.* ergo, &c.

4. Quartò probatur ex *cap. si Religiosus, de elect. in 6.* vbi dicitur, quòd electio

electio Religiosi ad quamcumque dignitatem, vel prælaturam est irrita, si fiat absque consensu Abbatis, quia Religiosus non habet velle, & nolle, sed totum id transtulit in suum Prælatum; atque adeò, si consentiat tali electioni de se factæ absque licentia Prælati, irritus, & nullus est talis consensus. ergo similiter, si eligatur in Confessarium sine licentia sui Prælati, irrita erit talis electio, nec potest virtute illius validam absolutionem impendere.

5. Verùm his non obstantibus, respondetur, dicendum, quòd licèt peccet Sacerdos regularis approbatus ab Episcopo, prohibitus tamen à suo Superiore, audiens confessiones contra præceptum Prælati, tamen absolutiones ab eo impensæ sunt validæ, per se loquendo. Ita D. Anton. 3. *p. tit.* 17. *cap.*7. *&* 8. Adria. *de confess. q.* 5. *dub.* 1. Sot.4.*d.*18.*q.*4. *art.*3. Angel. *verb.confessio* 3.§.2. Syluest. *confessor* 1.*q.*5. Armil. *verb. absolutio num.* 24. Nauarr. *cap.* 4. *num.*2. *& cap.* 27. *num.* 266. Tab. *verb. absolutio* 1.*num.*34. Palac.4. *disp.*17.*q.*7. Angl. *q. de confess. art.* 8. *diff.* 8. Rodr. *in Bull.* §. 9. *num.*10. Aret. *in* 4.*dist.* 17. *q.vnic. art.*4. *dub.* 1. Miran. *in Manua. Prælat. tom.* 2. *q.* 45. *art.* 11. Villalob. *tom.*1.*tract.*9. *dub.* 50. *num.* 4. Sal. *de legib. disput.* 16. *sect.* 10. *num.* 43. & alij cum Ioan. de Cruc. *de stat. relig. lib.* 2. *cap.*6. *dub.* 2. *concl.* 2. & Nugn. *in addit.ad* 3.*p.tom.*2.*q.*8.*art.*5. *dub.*8.

6. Et probatur primò, quia Episcopus potest committere suam iurisdictionem pro foro pœnitentiæ cuicumque non incapaci illius; sed Religiosus non sit incapax talis iurisdictionis per præceptum Prælati prohibentis illi, ne eam accipiat, sed solùm efficitur per illud præceptum, quòd malè faciat Religiosus illam accipiendo, & peius illa vtendo, quia peccat mortaliter, vel venialiter, iuxta qualitatem præcepti; nam si præceptum sit sub pœna grauis censuræ, aut in virtute sanctæ obedientiæ, erit mortale, sin minus, veniale.

7. Secundò, quia licèt *in Clem. Dudum, de sepult.* dicatur, quòd Episcopus debet admittere ad audiendas cófessiones, Religiosos præsentandos à suis Prælatis, tamen nec ibi, nec alibi dicitur, quòd non possit ipse conferre iurisdictionem Religiosis absque tali præuia præsentatione, immò oppositum colligitur ex *Clem. prædicta* §. *per huiusmodi*, vbi dicitur, quòd Episcopi possunt, si voluerint, ampliorē iurisdictionem conferre, quàm habeant Parochi. Vnde DD. citati cum Innoc. Hostien. Immol. & aliis, dicunt, quòd non obstante forma illius Clement. qua dicitur, Religiosos præsentandos à suis Prælatis, posse Episcopos conferre illis iurisdictionem sine præsentatione, vel consensu suorum Prælatorum, immò & ipsis repugnantibus.

8. Dixi tamen notanter in conclusione, *per se loquendo*, quia per accidens contingere poterit, vt absolutio impensa à Religioso, cui prohibitum est à suo Prælato confessiones excipere, sit inualida, vt si esset nominatim suspensus, aut excommunicatus, aut si pœnitens sciens illi Religioso esse prohibitum à suo Prælato, sub mortali audire confessiones, nihilominus illi confiteretur; tunc enim cùm talis peccet mortaliter in ipso actu confessionis concurrens ad peccatum Confessoris, certè confessio non est dolorosa, & consequenter absolutio est nulla. Si tamen contingat, quòd Religiosus non prohibitus à suis Prælatis audire confessiones approbetur ab Episcopo, rectè poterit audire confessiones, etiamsi non habuerit licentiam à suo Superiore, quia tale opus est bonum

num, & ſtudioſum ſine licentia Superioris, dummodo non ſit prohibitum per regulam, aut aliud præceptum.

9. Sed quæres, quid ſit dicendum, ſi Prælatus ſuo ſubdito prohiberet audire confeſſiones ſub pœna ſuſpenſionis, aut excommunicationis ipſo facto incurrendæ?

Reſpondeo cum Adrian. Med. & aliis *vbi ſuprà*, quòd, ſuppoſita Epiſcopi approbatione valeret abſolutio, non obſtante illo præcepto, quia cenſura ſuſpenſionis, aut excommunicationis non incurritur in illo caſu ante abſolutionem ſacramentalem datam à prædicto Religioſo; & quãuis antea incurratur, non impeditur per illam quominus abſolutio ab illo data ſit valida, quouſque declaretur nominatim incurriſſe talem cenſuram iuxta conſtitutionem Concil. Conſt. & Baſil. quæ incipit, ***Ad euitanda ſcandala***, de quo in Bulla Cœnæ latiùs. An autem talis Religioſus ab Epiſcopo approbatus, non tamen à ſuo Superiore præſentatus, poſſit abſoluere ſolùm à caſibus, quos illi commiſerit Epiſcopus, non autem ab illis, quos concedunt Bulla, aut priuilegia ſuæ Religionis, dubio ſequenti dicemus.

10. Ad primum itaque patet ex ratione ſecunda, quo pacto ſit intelligenda illa Clement. Ad id verò, quod de præiudicio dicitur, reſpondeo, quòd quantumcunque Epiſcopus præbeat iuriſdictionem Religioſo prohibito à ſuo Prælato audire confeſſiones, adhuc Prælatus poſſet Religioſum ipſum in aliis rebus occupare, ita vt omnino impediatur ab audiendis confeſſionibus, atque adeò ſemper manet illæſum ius, quod Prælatus habebat in ſubditum Religioſum.

11. Ad ſecundum reſpondeo, Epiſcopum dupliciter poſſe approbare Religioſum, primò declarando illum eſſe idoneum, & ſufficientem, nullam tamen conferendo illi iuriſdictionem. Secundò conferendo illi iuriſdictionem & licentiam ad audiendas confeſſiones ſuorum ſubditorum. Si primo modo approbet, non poterit talis Religioſus audire confeſſiones, niſi aliunde ei communicetur iuriſdictio virtute Bullæ præſentis, aut ſuorum priuilegiorum. Si verò ſecundo modo approbet, prout approbant de facto omnes, quos approbant Epiſcopi, verè confert iuriſdictionem quoad omnes caſus non reſeruatos Epiſcopo. Vnde Religioſi, communiter loquendo, poſſunt, & ſolent habere iuriſdictionem ex triplici capite. Primò ex authoritate Epiſcopi approbantis illos, ſed tunc tantùm extenditur ad caſus non reſeruatos Epiſcopo. Secundò ex priuilegiis propriæ Religionis, & iuriſdictio inde prouenieus extenditur ad omnes caſus contentos in talibus priuilegiis, non obſtante, quòd aliqui eorum ſint reſeruati Epiſcopo. Immo Mendicantes per communicationem ſpecialis priuilegij conceſſi Societati IESV poſſunt abſoluere ab omnibus reſeruatis Papæ, exceptis his, qui ſunt in Bulla Cœnæ Domini, vt patet ex compendio priuilegiorum eiuſdem Societatis *verbo abſolutio*. §. 1. Sed quoad hoc ſtandum eſt nunc decretis ſacræ Congregationis, de quibus *cap. ſequenti* erit ſermo. Tertiò ex priuilegio Bullæ Cruciatæ, ſi fortè illam habeat pœnitens, & iuriſdictio inde dimanans ſimiliter extenditur ad omnes caſus conceſſos in prædicta Bulla, non obſtante, quòd Epiſcopus reſeruauerit ſibi aliquos eorum; ipſe autem Confeſſor, dum abſoluit, intendat vti iuriſdictione, qua poteſt, nec debet reſtringere ſuam intentionem ad iuriſdictionem hanc, vel illam determinatam.

12. Ad tertium reſpondeo ex Sot. *vbi ſuprà*, quòd Religioſi, per ſe loquendo, non habent executionem Ordinum

sine consensu Abbatis præsentantis illos Episcopis; per accidens tamen possunt habere executionem Ordinum, si conferatur sibi iurisdictio ab Episcopo, sine tali præsentatione.

13. Ad quartum respondeo, ibi esse sermonem de dignitate, per quam extrahitur Religiosus à potestate sui Prælati, non autem de electione ad faciendum aliquod opus studiosum, quale est audire confessiones. Nec obstat quod ibi dicitur Religiosum non habere velle,& nolle, hoc enim intelligi debet de iure,non de facto.

DVBIVM XVII.

An prædictus Religiosus approbatus ab Episcopo, non tamen expositus, sed prohibitus à suo Superiore audire confessiones, possit absoluere à reseruatis virtute Bullæ, aut priuilegiorum suæ Religionis.

1. IN hac difficultate est sententia Rodr. *in Bull.* §.9.*num.*10. asserentis,Religiosum prohibitum audire confessiones, non posse absoluere virtute Bullæ, aut priuilegiorum sui Ordinis, quantumcunque sit approbatus ab Episcopo, pro quo adducit Bullam Pij Quarti anno 1563.editam,vbi Summus Pontifex declarat non esse idoneum ad audiendas confessiones excommunicatum,aut impeditum à suo Superiore.ergo nec virtute Bullæ,nec priuilegiorum sui Ordinis poterit talis absoluere,cùm tam Bulla,quàm priuilegia petant Confessarium esse idoneum;quia Iulius III. in quodam Motu proprio, quem refert Ludou.Lop.*in* 1.*p.sum.cap.*76. irritat absolutiones à reseruatis factas à Dominicanis, qui adepti sunt facultatem audiendi confessiones contra voluntatem suorum Prælatorum, nisi talis facultas sit subscripta manu Summi Pontificis, vel de consensu Cardinalis Protectoris,aut V.Protectoris. ergo Mendicantes non possunt à reseruatis absoluere virtute Bullæ, aut suorum priuilegiorum, nisi expositi sint à suis Prælatis, licèt aliàs approbationem obtineant ab Episcopis.

2. Verùm, his non obstantibus, respondeo, dicendum, quòd talis Religiosus prohibitus à suo Superiore audire confessiones,approbatus tamen ab Episcopo, potest validè absoluere à reseruatis virtute Bullæ, non tamen suorum priuilegiorum. Hanc conclusionem quoad vtramque partem tenet Acost.*q.*41.

3. Prima pars huius assertionis probatur ex multis recentioribus, quia Bulla tantùm petit, vt qui eligitur in Confessarium, sit approbatus ab Episcopo.Sed qui est prohibitus à suo Prælato audire confessiones, potest esse ad id approbatus ab Episcopo; ergo virtute Bullæ rectè potest absoluere à reseruatis,quæ in illa conceduntur,itavt valida sit eius absolutio, quicquid sit de peccato, quod committit contra præceptum sui Superioris: nec Pij Quarti Bulla,quam adducit Rodr.intendit oppositum, aliàs nec à non reseruatis potest ille absoluere, quia etiam ad hoc requiritur idoneitas; & ibi dicit Pius IV. prohibitum à Prælato non esse idoneum ad audiendas confessiones virtute illius Bullæ dumtaxat, vel certè per prohibitum, aut impeditum intelligit eum,qui irregularitate, vel alia sententia Superioris fuerit prohibitus in pœnam alicuius criminis;sic enim Concil. Basil.& Lateran.explicant Extrauagantem *Ad euitanda*, dum dicit, vitandos esse in Sacramentorum susceptione nominatim prohibitos. Nec etiam obstat Motus proprius Iulij III.suprà citatus, quia in illo similiter solùm irritat absolutiones

solutiones reseruatorum, quæ fierent virtute Bullæ à se concessæ.

4. Secundam verò partem prædictæ assertionis docent Enriq. Pal. Syluest. & Ang. *dub. præcedenti* citati, quibus accedunt Armilla *verb. confessio.* §. 4. Ludou. Lop. 1. *p. instruct. cap.* 26. Sylu. *excommunicatio* 7. *cas.* 14. *vers.* 12. Adrian. *de confess. fol.* 266. Compend. Mendic. *ver. absolutio quoad sæculares* 1. §. 12. Nauarr. *in man. cap.* 9. *num.* 9. & 27. & *num.* 260. Ledesm. 2. *p. quæst.* 8. *cap.* 2. *dub.* 3. Fel. *super tit. de priuileg. cap.* 6. *pag.* 690. Arch. *cap. placuit. d.* 26. *quæst.* 1. & *cap. perlectis.* 15. *d.* Et probatur,

5. Primò, quia quando Papa concedit facultatem absoluendi à reseruatis, solet exigere, quòd Sacerdos sit à suo Prælato deputatus, vt patet ex quadam concessione Sixti IV. quæ habetur *in compendio priuilegiorum Mendicantium tit. absolutio quoad sæculares* 1. §. 12. & ex alia Eugenij IV. quam adducit Armil. *ver. absolutio.* §. 26. & ex Bulla Pauli III. concessa Societati IESV anno 1545. in quibus omnibus apertis verbis exigunt Pontifices, vt Religiosi sint deputati à suis Superioribus, vt sic possint absoluere à reseruatis virtute illorum priuilegiorum. Vnde non possum non mirari, ita in hac parte quosdam recentiores deceptos fuisse, vt nonnullas ex prædictis Bullis in fauorem suæ sententiæ adducant, cùm oppositum prorsus illius in eis apertè reperiatur.

6. Secundò, quia Episcopus ex iusta causa potest negare licentiam Sacerdoti Religioso ad audiendas confessiones, vt docent Enriq. *vbi suprà*, Sylu. *confessor* 2. §. 9. Frater Alex. *cap.* 11. & colligitur ex *Clem. Dudum.* ergo etiam Prælatus proprius poterit idem, atque adeò negata tali licentia non poterit absoluere nisi à casibus per Episcopum concessis. Patet consequentia, quia voluntas Religiosi magis pendet à voluntate Prælati, quàm Episcopi. ergo si Episcopus ex iusta causa potest illi negare licentiam, ita & Prælatus, atque adeò absoluere non potest à reseruatis virtute priuilegiorum suæ Religionis, quia hæc non communicantur, nec deriuantur ad Religiosos, nisi medio Prælato, vt docet Enriq. *vbi suprà*, non enim verisimile est fuisse voluntatem Pontificum concedentium prædicta priuilegia pro foro pœnitentiæ, vt Religiosi illis gauderent contra voluntatem suorum Prælatorum, sed potiùs dependenter ab illis, ne debitæ subiectioni præiudicetur.

7. Et, si quis inquirat, an Religiosus approbatus ab Episcopo, & deputatus à Prælato suę Religionis, possit absoluere virtute priuilegiorum, quamuis postea talis deputatio à Superiore reuocetur?

Respondeo, non posse, quia talis deputatio in fieri, & conseruari pendet à voluntate Superiorum, non minus, quàm approbatio sæcularis Sacerdotis ab Episcopo: par enim est vtriusque ratio, vt facilè patebit discurrenti. Vnde sicut Episcopus potest tollere approbationem à Sacerdote sæculari non Parocho, ita etiam Prælatus potest auferre deputationem à suo Religioso.

DVBIVM XVIII.

Vtrùm virtute Bullæ sit eligibilis Sacerdos ab Episcopo approbatus, licèt sit excommunicatus, suspensus, irregularis, aut degradatus, ita vt valida sint eius absolutiones.

1. RESpondeo certum omnino esse, degradatum, quamuis fuerit approbatus, non esse eligibilem per Bullam, tum quia per degradationem ipso facto tollitur approbatio; tum quia non est Pontificis voluntas conferre indigno aliquam iurisdictionem, sed homi-

ni probato; & ideo Concil. Tridentinum petit approbationem, quæ debet intelligi in doctrina, & moribus. tum quia per degradationem fit incapax iurisdictionis, quandiu non fuerit reuocatus ad pristinum statum. Vnde si de facto attentet absoluere, absolutio erit nulla. Irregularis item non est eligibilis per Bullam, quia est incapax accipiendi nouam iurisdictionem.

2. Dixi notanter, *nouam*; quia ab illo, qui habebat antea iurisdictionem, hoc est, antequam irregularitatem contraheret, rectè potest accipi absolutio, dummodo non sit nominatim, & publicè denuntiatus.

3. Probatur, tum quia in Concil. Basil. dicitur, prohibitos non nominatim non esse vitandos. ergo quamuis irregularis sit prohibitus, si tamen non sit nominatim, & publicè denunciatus, non erit vitandus. tum quia *in extrauaganti ad vitanda*, dicitur, prætextu nullius censuræ, aut sententiæ esse vitandum aliquem, nisi nominatim, & publicè denunciatum. ergo cùm irregularitas ex delicto contracta sit quædam censura, vt quidam dicunt, vel saltem (vt aliis placet) quædam sententia iuris, vel hominis, non debet irregularis vitari, nisi sit publicè, & nominatim denunciatus. Vnde falsa est sententia Sot. *in* 4. *d.* 19. *q.*1. *art.* 6. contrarium dicentis.

4. Excommunicatus deinde nominatim denunciatus, aut manifestus percussor clerici, ita vt nulla tergiuersatione celari possit, non est eligibilis virtute Bullæ extra articulum mortis; vt rectè Rodr. *suprà* §. 9. *num.* 29. & huius ratio est, quia talis non est toleratus ab Ecclesia, ac proinde non habetur tanquam idoneus: immò approbatio, quam habet ab Episcopo, est nulla quandiu durat talis excommunicatio nominatim, & publicè, quia hæc aufert ab illo omnem vsum iurisdictionis antiquæ, & receptionem nouæ.

5. Inter nominatim autem excommunicatos enumerat Sot. 4. *d.* 13. *q.* 1. *art.* 9. *lit. F. & d.* 10. *q.* 1. *art.* 1. *concl.* 1. *& d.* 25. *q.* 1. *art.* 1. *conclus.* 3. Hæreticos, Schismaticos, & Apostatas; sed meliùs dicitur, quòd si isti non sint nominatim, & publicè denunciati, possumus illis communicare, vt docet Nauarr. *cap.* 9. *num.* 6. *& cap.* 15. *num.* 24. Petr. de Sot. *lect.* 6. *de excommun.* immo & ipse Dominic. de Sot. 9. *de iust. q.* 8. *art.* 1.

6. An verò, si quis ignorans, aliquem esse nominatim excommunicatum, illi confiteretur, esset valida absolutio.

Enriq. respondet affirmatiuè, pro quo adducit plures DD. *lib.* 6. *cap.* 13. *num.* 12. *lit.* C. ex interpretatione virtualis intentionis Ecclesiæ, sicut valent acta sententiæ iudicis, qui communi errore habetur legitimus, & toleratus. Excommunicatus prǽterea, non nominatim denunciatus, licèt aliàs ab eo possimus recipere Sacramenta, vt *suprà* ostensum est, non tamen est eligibilis virtute Bullæ, tum quia excommunicatus est incapax recipiendi nouam iurisdictionem; electo autem per Bullam confertur noua iurisdictio à Papa. ergo non potest virtute Bullæ aliquem absoluere. ita apertè colligitur ex Bulla Pij IV. *dub. præcedenti* citata, & docet Sot. 4. *d.* 18. *q.* 4. *art.* 3. & alij ab eo citati.

7. De suspenso denique idem proportionaliter dicendum esse puto, ac de excommunicato. vnde falsa est sententia Sot. 4. *d.* 22. *q.* 1. *art.* 5. *concl.* 2. *& d.* 18. *q.* 3. *art.* 3. dicentis absolutionem datam à suspenso esse nullam. hoc (inquam) falsum est, vt docent Vict. *in materia de Clauib. q.* 227. Nauar. *cap.* 9. *num.* 7.

num. 7. Caiet. 3.*p.q.*81. *art.*9. Rodr. *supra.* nam si talis suspensus antea habebat iurisdictionem, valida est eius absolutio, vt apertè colligitur ex prædicta extrauaganti *ad vitanda.*

DVBIVM XIX.

Vtrùm sufficiat, quòd prædicta approbatio sit petita, quamuis non obtenta.

1. SVppono duo esse certissima.

Primum est, quòd si approbatio iusta ex causa denegetur, nihil refert, quòd petita sit, alioquin decretum Concilij nullius esset momenti; quilibet namque posset hanc facultatem petere, & ridiculum sanè esset, talem petitionem (si iniusta, vel impertinens sit) aliquid iuris, seu commodi afferre.

Secundum est, quòd quando non constat euidenter approbationem iniustè negari, nihil etiam refert, quòd petita sit, quia ius Superioris semper integrum manet, iustéque fecisse præsumitur; quando oppositum non est manifestum.

2. Difficultas igitur nunc est, an sufficiat petita, licèt reipsa non obtenta, quando constat euidenter de idoneitate petentis, & sine causa, vel ex mala intentione eum repelli, id est, ex odio, & maleuolentia. His præmissis, sit

3. Prima conclusio. Saltem loquendo de Sacerdote sæculari necessaria est hæc approbatio reipsa exhibita, nec sufficit, petita, quamuis iniustè denegetur. Hanc esse communem doctrinam asserit Suar. *tom.*4. *disput.*28 *sect.*5. *num.* 6. eámque sic nos colligere possumus ex Concilio, quia ex illo hæc conditionalis elicitur: nisi quis sit approbatus ab Episcopo, non potest confessiones sæcularium audire. Sed huiusmodi conditionalis habet hanc vim, vt nisi manderur executioni requisita conditio, effectus sequi non possit; ergo necessaria est reipsa exhibita approbatio, &c. Probo minorem, tum ex illo Ioan. 3. *nisi quis renatus fuerit*, &c. vbi ob dictam conditionalem, etiamsi ex iniquitate alterius, paruulus priuetur Baptismo, non assequitur illius effectum, tum ex illa conditionali inter DD. recepta, nisi quis per sententiam fuerit declaratus hæreticus, non priuatur bonis suis. nam illa stante etiamsi iudex iniustè illum non declaret, tamen quandiu non declararur, non priuatur bonis suis. ergo similiter, &c. Confirmatur à contrario, quoniam si Episcopus reipsa approbet, etiamsi fortasse iniustè, vel malè faciat, tamen quod ad Sacramenti valorem pertinet, hoc sufficiet quantum est ex parte approbationis. ergo idem erit è conuerso, vt seruetur æqualitas.

4. Sed contrà. Actio iniusta nemini nocere debet. Sed Episcopus, cùm sine causa, & contra petentis personæ merita denegat approbationem, ei facit iniuriam. ergo, ea non obstante, ille manebit expositus, seu approbatus. Probo minorem; quia huiusmodi approbatio (vt alibi ostensum est,) non gratiæ, sed iustitiæ opus est. est namque veluti iudicium, seu sententia iusta. ergo Episcopus eam denegans alicui sine causa, immò contra ipsius personæ merita, ei facit iniuriam.

5. Confirmatur, quia consensus debitus, & iniustè negatus in re eandem vim habet, quam consensus datus, vt patet ex *cap. licet, de Regular.* vbi propter hanc causam Regulari petenti à suo Superiore licentiam transeundi ad perfectiorem Ordinem, sufficit petita, quamuis non obtenta. Similiter

in cap. 1. *de suppl. negl. Prælat.* vbi habetur pro Abbate tertiò ab Episcopo petente benedictionem, si absque iusta causa denegetur, à iure sibi conceditur, & pro benedicto habetur.

6. Respondetur prædictæ obiectioni, negando maiorē. actio namque, seu potiùs omissio iniuriosa sæpè nocere potest, vt aliquis careat aliquo bono, sicut patet in exemplis adductis pro nostræ conclusionis comprobatione. Ad confirmationem verò, iam suprà in simili diximus, consensum debitum ex se, non tantum operari, quantum exhibitum, vt constat manifestè in cuiusuis Sacramēti administratione; tamen quoad aliquas actiones, nulla est necessaria concessio, seu licentia exhibita, vbi iura id declarant, vt *in d. cap. licet, & cap.* 1. *de supp. negl. Præl.* hîc autem oppositum potiùs in iure declaratur, vt iam ostendimus.

7. Secunda conclusio. In Sacerdote etiam regulari, cuiuscunque sit Ordinis, vel instituti, necessaria est licentia exhibita, nec sufficit postulata. Hanc conclusionem defendit Suar. *vbi suprà num.* 11. & Fagund. cum aliis per eum allegatis *lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 13. Vt autem illius veritas constare possit, & satisfieri etiam iis, quæ in contrarium allegantur, prælibare saltem oportet ea, quæ Religiosis circa hanc materiam à diuersis Summis Pontificibus sunt concessa. In primis Alexand. IV. Religiosis Mendicantibus concessit facultatem audiendi confessiones sæcularium, prout refertur *in comp. priuileg. verb. absolutio* 1. *quoad sæculares.* §. 1. quam facultatem postea confirmauit Vrbanus IV. & Clemens IV. vt tradit Sot. *in* 4. *sent. dist.* 18. *q.* 4. *art.* 3. non tamen respectu omnium, sed eorum tantùm, qui ad audiendas ipsorum conciones conueniebant, vt refert Alens. 4 *p. q.* 78. *num.* 1. *art.* 3. *ad* 1. Postea verò Bonifac. VIII. *in Extrauaganti super Cathed. de sepult.* eandem ampliauit facultatem simpliciter respectu omnium. præcepit tamen, vt Superiores Generales, vel Prouinciales tenerentur priùs facultatem ab Episcopis postulare ad eligendos Cōfessores, electósque, deinde eisdem præsentare, vt eos admitterent; quòd si facere renuerent, præsentatio ipsa satis erat, & Pontifex ex tunc sua suprema auctoritate illos admittebat. Præfatum Bonifacium subsecutus est Benedict. XI. qui in alia sua Extrauaganti, *Inter cunctas, de priuil.* eadem confirmauit priuilegia, abstulitque prædictam modificationem, seu illius solennitatis, aut præsentationis necessitatem, sed solū imposuit Superioribus, vt verbo, vel scripto significarent supradictis Episcopis, se Religiosos aliquos designasse ad confessiones audiendas, non explicando eorum numerum, nec nomina, immò nec expectato Episcoporum consensu. Demum Clemens V. *in Clement. Dudum, de sepult.* similiter cum Concil. Viennen. prædicti Benedicti decretum reuocauit, & quod Bonifacius priùs statuerat, renouauit, strictéque obseruari præcepit. cuius quidem constitutio fuit semper vsque ad tempora Concil. Tridentini obseruata. At quoniam grauis est controuersia in decidendo, an dicta constitutio Bonifacij per Clem. V. confirmata sit etiam obseruanda post Concil. Tridentinum in omnibus, quæ per ipsum Concil. non sunt innouata.

8. Idcirco, rursus notandum est, duo fuisse à Bonifacio requisita. Primum petitio licentiæ ad eligendos Cōfessores. Secundum præsentatio eorum, quæ propriè, & in rigore significat personalem præsentiam coram Episcopis, vt aduertit Suar. *cit. num.* 12. Rodr. *in quæst. Regul. tom.* 1. *q.* 59. *art.* 1. *not.* 3.

not. 3. & Mirand. *in Manu. Prelat. tom.* 1. q. 45. *art.* 5. non enim sufficit nominare iuxta gloss. communiter receptam *in d. Clem. Dudum, verb. præsentare*, & Nauar. *in Manu. cap.* 27. *num.* 164. ex his duobus Syluest. *Confess.* 2. *q.* 1. ait, primum non fuisse necessarium simpliciter, sed ex quadam vrbanitate. Secundum verò fuisse ita necessarium, vt sine illo non possint isti Religiosi Pontificiis priuilegiis gaudere. Nauar. autem *vbi suprà*, vtrumque esse necessarium asserit; fortasse, quia Pontifex eodem tenore vtrumque requirit. His præmissis,

9. Probatur iam nostra conclusio. Primò, quia decretum Concilij Tridentini absolutè ordinat, nullum etiam Regularem posse confessiones sæcularium etiam Sacerdotum audire, nisi ab Episcopis approbationem obtineat. Vel igitur hæc verba sunt superflua, vel per illa reuocatur prædicta Clementina, aut aliquid additur iis, quæ antea statuta erant. Primum non est dicendum, quia tunc nullius essent virtutis, aut momenti. Si secundum, habemus intentum; ac similiter si tertium, quia de nouo statuitur, quòd approbatio obtenta requiratur, vt in primæ conclusionis probatione fuit ostensum.

10. Secundò, quia hoc decretum conciliale est, & pontificale, fuit siquidem per Pontificem confirmatum. Sed lex pontificia addit aliquid priori legi, & corrigit illam, etiam si in iure contineatur, & nulla fiat illius expressa mẽtio, quando verba posterioris legis hoc requirunt, vt apertè colligitur ex *cap.* 1. *&* 2. *de constit. in* 6. ergo.

11. Tertiò Pius V. suo Motu proprio 38. anni 1567. qui incipit, *& si Mendicantes*, concessit his Religiosis, præcipuè Theologiæ Magistris, tanquam priuilegium speciale, vt sine Episcopi approbatione possent confessiones audire, non reuocando Clement. *Dudum*, sed solùm Concil. Tridentinum. ergo signum est, intellexisse d. Pontificem, quòd ex vi illius decreti Concilij necessaria erat Regularibus hæc approbatio. Vnde anno 1571. in 44. Motu proprio, qui incip. *Romani Pontificis prouidentia circumspecta*, reuocauit priorem Motũ, statuens manifestè etiam Magistros Theologiæ regulares hac approbatione indigere. quod postea Gregor. XIII. anno 1572. suo Motu proprio 15. qui incip. *In tanta rerum & negotiorum mole*, reduxit ad formam Concilij. ergo hi Pontifices euidenter supponunt, omnes Regulares in dicto decreto comprehendi.

12. Quartò, quia ex opposito sequeretur non obstare, etiam si Episcopi iustè non admitterent huiusmodi Religiosos, immo si vellent illos examinare, non haberent ius. Consequens est falsum. ergo, &c. Prob. min. quia ex vi Extrauagantis *supra Cathedram*, & Clement. *Dudum*, examen, ac iudicium horum Regularium suis Superioribus erat concessum, & solùm requirebatur exterior præsentatio. Nec Episcopi poterant prætendere aliquam causam illos non admittendi. ergo si Concilium in nulla re derogauit illa priuilegia, euidenter sequuntur ea omnia, quæ nunc insinuauimus; quæ tamen sunt satis absurda, & nemo sanæ mentis concedet, nec etiam Nauarr. qui *vbi suprà*, oppositam tuetur opinionem.

13. Tertia conclusio. Probabile est, d. Clementinam in Concil. Viennen. priùs, & postea in Lateranen. sub Leonè X. *sess.* 11. confirmatam nullatenus derogari per decretum Concilij Tridentini. Hanc conclusionem defendunt inprimis Nauarr. *in sum. Latina. cap.* 27. *num.* 264. Manuel *art.* 2. & Miranda *art.* 6. vterque *vbi suprà*, Graff. *lib.* 1. *decis. cap.* 13.

*cap.*13.*num.*49. Glos. *d. Clem. dudum*, *de sepultur.* Enriq *lib.*3.*de pœnit.cap.*6.*num.*4. Veg. *lib.*1.*casuum conscientiæ*, *cas.*58. Angel. *ver. confessio.*4.*num.*25. Sot. *in* 4.*d.*18. *q.*4.*art.*3. Petr. Cened. *de quæstio. canon. q.*38.*num.*20. Palac. *dist.*17.*q.*7. Sylu. *ver. confessor.*2.§.9.& alij, quos refert, & sequitur Fagund. *lib.*7. *de quinque Ecclesiæ precept.cap.*2.*num.*15. expresse inquiens, ex vi dictæ Clemētinæ *Dudum*, ipso iure approbari Mendicantes à Clem. V. ad sæcularium confessiones audiendas, si Episcopi ex odio, & maleuolentia huiusmodi Religiosos à suis Superioribus præsentatos, ad examen non admiserint, aut iam admissos, & dignos inuentos, ex eodem odio, non approbauerint; quia in isto casu licentia petita & iniustè negata, censetur ipso facto concessa.

14. Sed conclusionem sic primò ostendo, si dicta Clementina esset in aliquo saltem derogata, per decretum Concilij Tridentini, id præsertim dignosceretur, quia in eo apponitur illa clausula, *Non obstantibus priuilegijs*, &c. Sed ex huius clausulæ appositione minimè concluditur d. Clement. esse reuocatam. ergo. Prob. minor, quia dicta Clementina est inserta in corpore iuris, sicut sunt insertæ aliæ leges communes ecclesiasticæ, atque ideo sub nomine priuilegij non venit intelligenda, quod probatur. in rebus namque moralibus morali est modo loquendum, ac verba sunt exponenda iuxta loquendi modum à Iurisperitis obseruatum, vt constat *in cap. ex literis, de sponsal. & ex l. liberorum.§. quod tamen. ff. de legat.*3. Certum est autem, nullum Iurisperitum sub nomine priuilegij simpliciter prolato intellexisse vnquam illud, quod in corpore iuris communis est positū, atque insertum: hoc enim, merum ius commune, & non priuilegium dicitur.

15. Nec dictis obstat, quòd prædicta Clementina videatur continere non tam rem communem, & toti vniuersali Ecclesiæ concernentem, quàm gratiam, ac fauorem concernentem dumtaxat Religionibus in ea expressis, Minorum scilicet, ac Prædicatorum, cum quibus solùm dicta Clementina loquitur, ac per consequens non esse ius commune, aut legem communem ecclesiasticam, sed potiùs dicendum, fore priuilegium quòd idem posset, ac lex priuata, seu particularis. Non (inquam) obstat, quia Summus Pontifex Clemens V. quinimmo Concilium ipsum Viennense vniuersalem repræsentans Ecclesiam, statuentes, vt dicti Religiosi confessiones audirent sæcularium, non tam fauorem, aut gratiam eisdem Religiosis factam iudicarunt, quàm rem pertinentem ad totius Ecclesiæ vtilitatem, ac Christiani populi, cunctarúmque animarum salutem. Tum etiam, quia si ex hoc, quòd constitutiones aliquæ respiciunt particulares personas, seu Religiones, dicendæ essent priuilegia, & non ius commune, multæ reperirentur in corpore iuris insertæ, quæ tamen pura priuilegia essent dicenda, cùm ad particulares Ecclesias dirigantur; vt patet ex tit. *de rescript.* & tit. *de off. iud. deleg.* quod nequaquam est admittendum, immò potiùs asserendum ad hoc, vt concessio aliqua canonis, seu legis ecclesiasticæ nomen obtineat, sufficere, quòd sit in corpore iuris, & ex eius definitione aliquod bonum commune resultet, vt eleganter ostendit noster Alphons. de Castro *lib.*1.*de leg. pœnal.c.*1.

16. Secundò probatur conclusio ex Archidiacono *in cap.* 1. *de constit. lib.*6. vbi ait, quòd ius commune requirit derogationem expressam ad hoc vt illi censeatur derogatum, de quo latè Felin. *in cap. nonnulli*, *de rescript. num.* 12. & Bart. *in l.*1. *vers. vel diuersum, in auth.*

quæ in prou. mouet hanc quæstionem, vtrùm lex de nouo instituta à Principe deroget priuilegia posita in corpore iuris communis? dicendo, non obstantibus priuilegiis; & responder, quòd non, nisi specialiter de illis faciat mentionē, etiam si apponat quascunque non obstantias generales, quia (inquam) talia priuilegia in corpore iuris inserta iam aliud nomen sibi vindicant nobilius. Eandem sententiam tenet Paul. de Castro *in l. 1. ff. de leg. num. 2.* & communiter DD. *in l. hæres absens ff. de iudic.* Cùm igitur in decreto Concilij Tridentini non apponatur aliqua specialis derogatio dictæ Clementinæ, sequitur, nequaquam esse dicendum quòd per illud derogetur, maximè cùm d. Clementina fuerit facta, & approbata in Concil. Viennen. ac postea in Lateranen. confirmata, & Clem. V. *in Proœmio suarū Clementinarum* expresse præceperit, quòd omnes (nulla excepta) admittantur, atque ad vnguem obseruentur, & quòd DD. in scholis, ac iudices in iudicio per easdem gubernentur.

17. Tertiò probatur; quia in dicto Concilij Tridentini decreto, vbi agitur de Confessorum regularium præsentatione, non solùm de dictæ Clementinæ reuocatione nulla fit mentio, sed ipsa affertur, atque apponitur ad marginem, tanquam ipsius appendix, itavt Concilij Additionator Horarius Lucius Caliensis Iurisconsultus peritissimus *in d. sess. 23. cap. 25.* ponens pro concordata ad marginem *d. c. 25. Clem. Dudum §. ac deinde, de sepult.* innuere, ac insinuare videatur in eo decreto nullatenus derogari d. Clement, immò id fuisse ad instar, & imitationem, necnon ad maiorem, melioremque ipsius Clementinæ obseruantiam confectum. quam opinionem constanter propugnat doctissimus Nauar. *vbi suprà num. 263.* asserens, quòd expedit iura iuribus concordare, iuxta ea, quæ notantur *in cap. cùm expediat, de elect. lib. 6.* Vnde concordat ipse Concilium Tridentinum cum dicta Clementina, quòd scilicet Concilium limitetur per eam ob rationem specialitatis, quæ in dicta Clementina colligitur ad refrænandam quorundam Episcoporum duritiam, iuxta *cap. de suppl. negl. Prælat.* qui rem grandem fecisse arbitrantur, cùm aliquid præstant ingratum his, quos alioquin deberent summopere diligere. quod confirmat ipse Nauar. inquiens, non esse nouum, aut à iure alienum, vt posteriores leges limitentur, atque explicentur per priores, iuxta *l. sed & posteriores. ff. de legib.*

8. Quartò probatur. Lex generica nunquam derogat specificam, nisi de huiusmodi derogatione fiat specialis mentio, immo remanet in suo vigore, quia generi per speciem detrahitur, vt habetur *de reg. iur. lib. 6.* Sed decretum Concilij Tridentini, est lex generica, Clementina autem supradicta est lex specifica, de cuius tamen derogatione nulla fit mentio specialis in decreto Concilij Tridentini. ergo nequaquam per decretum istud Clementina illa derogatur, immo potiùs remanet in viridi obseruantia. Pro cuius maiori explicatione, aduertere oportet, quòd leges tam ciuiles, quàm ecclesiasticæ dupliciter considerantur; quædam enim sunt generales comprehendentes omnes, vt quando præcipiunt aliquid ab omnibus faciendum, vel interdicunt omnibus, ne hoc, aut illud efficiant, & has leges appellant Iurisconsulti genus. Aliæ sunt leges, quæ non cum omnibus, sed cum particularibus loquuntur, vt leges agentes de Prætoribus, de viduis, de pupillis, &c. quas ipsi Iurisconsulti appellant species. Quo præmisso, regula iuris

iuris est, has leges sic fore accipiendas, vt publicata lege generica non proinde intelligatur derogata lex specifica, nisi de hac fiat mentio specialis in illa, alioquin specifica remanet in sua vi, curritque scilicet cum generica, iuxta regulam dicentem, Generi per speciem detrahitur, vbi gloss. hanc doctrinam illustrat sequenti exemplo. Statuit Rex legem quòd transgressor suarum legum sit arbitrio iudicis puniendus, sed est alia lex antiquior, qua disponitur quòd eius transgressor certam soluat nummi quantitatem, in hoc casu transgrediens hanc legem particularem, non tenetur ad luendam pœnam arbitrio iudicis relictam, sed ad pœnam legis specialis, quia generi per speciem detrahitur; ita in proposito, Canon Concilij est lex generalis mandans, quòd nullus Regularis audiat sæcularium confessiones, nisi approbationem ab Ordinario obtineat: Clementina autem *Dudum*, est lex specialis cum duabus solùm Religionibus, Prædicatorum scilicet, & Minorum loquens. vnde Concilij generalis lex non derogat specialem Clementinæ, quia generi detrahitur per speciem; sicut per generalem dispositionem non tollitur priuilegium aliquibus in alia dispositione concessum. Sic tradunt Iacob. Simonet. *de reseruat. benef q.99. num.27.* Ant.Gabr. *lib.6.com. opin. tit. de legib.concl.1.* Rodr. *de Majest. Princ.* §. *non armis solùm decoratam 2.p. n.187.* & Cassan.*cons.32.n.15.*

19. Argumenta igitur in probationem secundæ conclusionis adducta soluere oportet. Vnde

Ad primum respondetur, negando antecedens. Regulares enim sunt in multiplici differentia iuxta varietatem Religionum, quarum sunt alumni: quidam sunt Augustiniani, alij Carmelitani, alij Mercenarij; de quibus omnibus verificatur vniuersalis negatiua canonis Concilij Tridentini, exceptis Dominicanis, & Franciscanis, de quibus solùm loquitur dicta Clementina. Vnde, si instes, quòd illa negatiua *nullum*, nullius Religionis Regularem excipiat. Respõdetur, quòd illa negatiua est lex generalis posterior, cuius generalitati detrahitur per decisionem dictæ Clementinæ, quæ est lex quædam specialis, quia generi per speciem detrahitur.

20. Ad secundum respondetur d. Decretalem de constit. in 6. intelligendam fore, quando lex posterior à Principe, seu Pontifice condita, est priori contraria, & cum ea nullatenus compatibilis, & non aliter. Pro cuius explicatione notandum est quòd secundùm iuris dispositionem non dicuntur duæ leges contrariæ eo solùm, quòd vna sit affirmatiua, & alia negatiua circa eandem materiam, sicut aliquibus in huiusmodi doctrina parum versatis perperàm visum est. Sed quando sunt incompatibiles. v.g. Compatres possunt contrahere matrimonium; compatres non possunt contrahere, & de his loquitur Decretalis suprà allegata in argumento, non verò de iis, quæ sunt compatibiles, cuiusmodi sunt, vniuersalis negatiua, & specialis affirmatiua. & sic accidit in proposito: nam cùm hac generali lege Concilij Tridentini nullus Regularis confessiones audiat sæcularium, nisi per examen sit ab Ordinario approbatus, satis benè compatitur hæc lex specialis dictæ Clementinæ, quòd Regulares Ordinum Prædicatorum & Minorum sint in aliquo casu ab vniuersali illa regula exempti, maximè cùm generi per speciem detrahatur.

21. Ad tertium respondetur nos non negare, quòd necessariò requiratur iuxta Concilium Tridentinum, approbatio

probatio Episcopi, vt quis possit sæcularium confessiones audire. Vnde cùm Pius V. in suo primo Motu proprio, propter aliquorum Episcoporum inurbanitatem, dispensasset cum Lectoribus publicis, & graduatis in Academia approbata, ne cogerentur examinari; considerans postea inconuenientia inde resultantia, & quòd vltra scientiæ idoneitatem, requiritur etiam bonitas morum, eandem reuocauit in alio secundo suo Motu proprio, quem confirmauit Greg. XIII. reducens illum ad terminos iuris communis; cui non opponitur, vt Fratres Ordinis Prædicatorum, aut Minorum Episcopis præsentati, iuxta formam dictæ Clementinæ, & ab eisdem Episcopis sine causa reiecti, possint à Summo Pontifice admissi eo ipso confessiones audire.

22. Ad quartum respondetur negando minorem, & ad probationem dico in præfata Clementina nihil omnino reperiri, vnde huiusmodi absurda inferendi sumatur occasio. Pro cuius maiori elucidatione

23. Dico primò, quòd iuxta dictam Clementinam Prælati generales, aut Prouinciales Religionum Prædicatorum, ac Minorum per se, vel per alios Fratres idoneos, tenentur accedere ad Episcoporum præsentiam, & ab eisdem postulare humiliter, vt Fratres electi à suis Prælatis possint in suis diœcesibus sæcularium audire confessiones, eósque à peccatis absoluere, vbi notat Sylu. *confessor* 1. *q*. 1. quòd si dicta licentia asperè petatur, secundùm Panor. non satisfit constitutioni, sed est iterum petenda, propter omissionem formæ. Vnde elicit, quòd si Episcopi negent licentiam asperè petitam, Fratres prædicti eam non habent à Papa.

24 Dico secundò, quòd dd. Prælati regulares tot debent eligere Fratres, quot possint sufficere pro huiusmodi munere exercendo, respectu illius vrbis, aut terræ, vbi sunt destinandi; si tamen suboriretur dissidium circa numerum eligendorum, dicentibus fortasse Episcopis, numerum minorem sufficere; Prælatis verò Religionum asserentibus maiorem requiri, huic dubitationi occurrit gloss. *in d.* §. *ac deinde, vers. exig.* edocens, Episcopum posse eum eligere numerum, qui populo sit sufficiens, & si adhuc duret contentio, tunc Superioris, seu compromissi iudicis, aut boni viri arbitrio standum erit, vt communiter tradunt DD. præsertim Sylu. *cit. q.* 10.

25. Dico tertiò, quòd Fratres per suos Prælatos electi tenentur personaliter præsentari Episcopis, vt iam suprà insinuauimus *conclus.* 2. *notab.* 2. quicquid asserat Sum. Ang. cuius oppositum tenendum est, & meritò, quoniam (vt patet in text.) Episcopi possunt aliquos ex electis refutare, nisi fuerint idonei, & consequenter debent subiici eorum examini, quòd sine præsentia esse non potest, vt notat Sylu. *vbi suprà* §. 3. *requiritur*, qui insuper *q.* 2. §. *nec obstat*, addit posse Episcopos huiusmodi præsentationes renunciare, examénque prædictum ipsis Prælatis regularibus committere, quia hoc est statutum tantùm in fauorem Episcoporum vt eis deferatur, cui renunciare possunt. Vnde in hoc casu (ait Sylu.) satis esset, quòd præsentatio fieret verbaliter, vel qualitercumque. Idem sentire videntur Armil. *ver. absolutio. n.* 24. & Manu. *vbi suprà notandum* 1.

26. Dico quartò, quòd Episcopi possunt ex rationabili causa reprobare aliquem ex electis, vt patet ex dicta Clementina; & hoc intra triduum à die præsentationis (ait Sylu. *q.* 9.) secundùm constitutionem, *Inter cunctas*, quæ, quia sublata est, secundùm laudũ, hoc

est, arbitrarium, etsi loco repulsi alius subrogetur, etiam ille, secundùm gloss. *ibi*, ex causa poterit repelli, non autem sine causa. Si verò Episcopi absolutè nolint dare licentiam dicto modo petentibus, nihil refert, quia eis Apostolica authoritate conceditur: vnde, expectato congruo tempore, audire possunt confessiones, vt benè aduertit Cardin. Congruum autem tempus erit, quando viderint dd. Episcoporum in hoc firmam sententiam. Si autem Episcopi, non expectata præsentatione præmonentes dicant: Non præsentetis aliquos, quia non admittimus, poterunt secundùm Cardin. confessiones audire absque alia præsentatione. & tenet noster Villalob. *tractat. 9. de pœnitent. difficult. 55. n. 3.* cum aliis per eum citat. Si tamen expressè non recusent admittere, sed non impendunt licentiam, vel negligunt; tunc secundùm gloss. locum hîc habet priuilegium post trinam monitionem, vel requisitionem. Et meritò sanè, quia huiusmodi præsentatus, & sine causa reiectus, habetur pro approbato; sicut de Regulari ad strictiorem Ordinem transeundi licentiam petente, necnon de Abbate perpetuam benedictionem exigente ab Episcopo, suprà insinuauimus, *in confirmatione argum. contra* 1. *concl.* idque *vbi suprà art.* 1. exemplis valde opportunis illustrat.

27. Ex dictis colligitur quid sit dicendum ad argumentum, cùm euidenter constet, Fratres destinandos iuxta formam dictæ Clementinæ, necessariò esse præsentandos Episcopis, qui possunt eos non solùm examinare, sed etiam reprobare. Formam autem præsentationis inuenies apud Nauarr. *in sum. Hispanica*, necnon *in Manua. Prælat. Miranda vbi suprà*, satis ordinatè dispositam.

Dubium XX.

An ad prædictam delegationem, seu approbationem sufficiat futura ratihabitio in præsenti probabiliter præsumpta.

1. Partem affirmatiuam asseruit Raymund. in *summ. titul. de pœnitent. & remiss.* §. 15. quem videtur sequi Paludan. *in* 4. *dist.* 19. *q.* 2. *num.* 25. & *ibi* Capreol. *ad* 3. *contra* 3. *conclusionem*, immò in hanc sententiam solent citari Hostiens. & alij Canonistæ, quæ opinio fundatur

2. Primò *in regul.* 10. *iuris in* 6. dicente, Ratihabitionem retrotrahi, & mandato non est dubium comparari. quæ regula, si generalis est, etiam in præsenti locum habet. ergo absolutio sic data non minus erit valida, quàm si ex mandato proprij Sacerdotis data esset, ac per consequens, talis ratihabitio sufficiens fuit.

3. Secundò, quia nullus potest Eucharistiam, seu extremam Vnctionem ministrare alieno Parochiano, absque proprij Parochi licentia. *Clem. Dudum, de sepult.* & Trid. *sess.* 24. *cap.* 13. *de reform.* Potest autem alienus Parochus ministrare ex ratihabitione de futuro, cùm nimirum inspectis circumstantiis temporis, personæ, & loci probabiliter creditur, ratum id habiturum Parochum.

4. Tertiò ex *cap. aqua, de consecr. Eccles.* vbi ait Pontifex reconciliationem Ecclesiæ non potuisse ex commissione Episcopi fieri per simplicem Sacerdotem, & subdit sic: quod autem per reconciliationem factum est, misericorditer toleramus, vbi gloss. *ver. toleramus*, inquit, licèt prima non valuerit, at incipit valere ex nunc. ergo idem est dicendum in casu, de quo agimus.

5. Alij distinguunt duplicem ratihabitionem

habitionem, vnam de futuro, alteram de præsenti. Primam negant sufficere, quia; quod non est, quamuis futurum sit, non potest in præsenti operari. Secundam verò dicunt satis esse, quia quacumque ratione potestati adiungatur voluntas in præsenti tempore, sufficit ad delegandam iurisdictionem Ita Sylu. *confessor.* 1. *q.* 6. Nauarr. *in sum. cap.* 9. *num.* 6. *& in cap. placuit, de pœnit. d.* 6. *num.* 103. Sot. *in* 4. *d.* 18. *q.* 4. *art.* 3. & plures alij infrà citandi.

6. Alij demum simpliciter negant, ratihabitionem sufficere ad delegandam iurisdictionem. Ita Palud. *in* 4. *d.* 17. *q.* 3. *num.* 28. Maior. *d.* 19. *q.* 1. Gabr. *d.* 17. *q.* 2. *art.* 3. *dub.* 2. Anton. 3. *p. tit.* 17. *cap.* 4. *cas.* 8. Adrian. *q.* 5. *de confess.* Med. *q. de multiplici licent. confitendi alieno*, quos omnes citat, & sequitur Suar. *tom.* 4. *disp.* 26. *sect.* 1. *num.* 14.

7. Ex suprà allegatis opinionibus, primam existimo esse omnino falsam, quod sic ostendo. Nam demus in primis, Superiorem postea non habuisse ratum præteritum factum, inquiro, an Sacramentum præteritum tunc sit validum, necne? si inualidum; ergo sic etiam fuit à principio, ac per consequens, neque per ratihabitionem validum fieri.

8. Prima consequentia probatur sic, quia si validum aliquando fuisset, sic semper permansisset. irritari enim non potest absolutio sacramentalis, quæ semel valida fuit.

9. Secunda consequentia autem sic ostenditur, quia Sacramentum, quod in principio non habuit valorem, nequit per solum consensum alterius validum fieri. Et ratio est, quoniam absolutio priùs data si inualida fuit, ideo est, quia fuit data à non habente iurisdictionem, quoniam nec datur à delegante, seu ratum habente, ille enim non absoluit, nec datur à delegato: hic namque solùm incipit habere iurisdictionem, cùm Superior consentit, tunc autem ipse non repetit absolutionem. ergo, &c.

10. Sed dices, absolutionem à principio fuisse validam, ideóque validam permanere, etiam si ratihabitio postea non succedat, vt sperabatur. Vnde si quis in oppositum arguat, quod inde sequitur subditum ritè confiteri alieno, non solùm absque licentia proprij, immo etiam contra voluntatem illius, quod est contra cap. *omnis vtriusque sexus*, respondent aliqui confessionem illam esse validam quoad valorem Sacramenti, non verò quoad tollendam obligationem iterum confitendi eadem peccata proprio Sacerdoti, si priorem confessionem ipse ratam habere nolit. Hinc inferunt, subditũ qui sub hac spe confitetur, teneri ad habendum propositum confitendi eadem peccata proprio Sacerdoti, si priorem absolutionem nolit ratam habere; atque ideo asserunt, in eo casu dari iurisdictionem delegatam non absolutè, sed sub ea conditione.

11. Cæterùm hæc omnia absque vllo rationis fundamento proferuntur, quoniam nullum est ibi indicium talis pacti, nec sufficiens collatæ iurisdictionis signum, etiam hoc modo. Spes enim seu præsumptio futuri consensus in subdito non ponit in Superiore consensum, seu voluntatem, sed solùm ponit in aliis opinionem, seu fiduciam de tali voluntate futura. Mea autem opinio, vel fiducia non tribuit mihi iurisdictionem, etiam sub illa conditione, vt optimè obseruat Suarez *vbi suprà num.* 15.

12. Ad regulam igitur pro prima opinione allegatam breuiter possumus respondere.

Primò illam habere locum in iis, quæ à principio valida sunt substantia-

liter, possunt tamen irritari ob defectum alicuius solennitatis accidentalis; illa enim possunt per subsequentem ratihabitionem omnino firmari, quod in casu nostro non habet locum, cùm à principio Sacramentum fuerit nullum, vt supra ostendimus.

13. Secundò in his, quæ à principio nulla sunt, poterit etiam verificari illa regula quando illa sunt talia, vt possint esse dependentia, & quasi expectantia futurum euentum; vt sunt fere omnes contractus humani, quæ enim sunt huiusmodi, possunt per subsequentem ratihabitionem ita firmari, vt ex eo tempore, quo sub ea spe facta sunt, valeant & operentur; & hoc est ratihabitionem retrotrahi, quod, inter alios, notauit Bald. *in l. obseruare. §. post hæc ff. de offic. proconsul. num.* 8. vbi etiam Bart. & Felin. cum aliis *in c. prudentiam. de offic. delegat.*

14. Tertiò denique præteritus actus, quamuis validus non fuerit, neque pendeat ex futuro, potest per voluntatem alterius postea declarari, & quasi de nouo fieri, & tunc potest etiam dici ratihabitio, confirmare quod factum erat, quamuis potiùs de nouo faciat, nec tunc retrotrahitur nisi voluntas ad hoc sit efficax, & hoc exprimat, ac declaret. Vnde, cùm in casu nostro nihil istorum locum habeat, vt insinuauimus, sequitur, quòd regula illa ineptè præsenti materiæ applicatur.

15. Ad secundum respondetur, longè diuersam esse rationem inter sacramenta Pœnitentiæ, Eucharistiæ, & extremæ Vnctionis: nam ad sacramentum Pœnitentiæ requiritur iurisdictio, vt valeat; ratihabitio autem non tribuit iurisdictionem, vt habetur ex dictis. Sed ad alia duo Sacramenta non requiritur iurisdictio, vt validè conferantur; bene tamen vt debitus seruetur ordo in Hierarchia ecclesiastica: ad id autem satis est probabilis spes, & præsumptio consensus postea præstandi, seu voluntatis Pastoris.

16. Ad tertium similiter respondetur longe diuersam esse rationem, quia, cùm in Sacramentalibus (cuiusmodi sunt consecratio, & reconciliatio Ecclesiæ,) solennitas sit de iure ecclesiastico, potest illam Pontifex mutare, & sic supplere defectum omissum, vt ex tunc incipiat valere; secus in sacramento Confessionis, vbi si semel non valuit ex defectu iurisdictionis, non potest Pontifex sua ratihabitione supplere defectum illius, nisi pœnitens denuo confiteatur.

17. Secunda opinio, si absolutè consideretur, videtur in primis repugnantiam includere, quia ratihabitio propriè respicit præteritum, atque ideo in præcitata regula dicitur retrotrahi. Vnde quando fit factum, quod postea ratum habetur, non potest esse in re ipsa ratihabitio, sed tantùm in spe. Repugnat igitur dicere, ratihabitionem esse de præsenti. Quapropter, vt repugnantiam euitemus, dicendum est, ratihabitionem de præsenti hîc accipi pro tacito consensu delegantis externè, ac sufficienter manifestato. Dixi *externè*, quia certum est, interiorem voluntatem non sufficere ad conferendam istam iurisdictionem, debet enim conferri humano modo: homines autem non agnoscunt interiores voluntates, nisi per signa externa. Dixi etiam *sufficienter manifestato*; quoniam nisi sit tale, vt per illud voluntas delegantis innotescat delegato, non satis erit. Vnde infert Suar. *vbi suprà, num.* 16 quòd si tale sit signum, vt rem dubiam relinquat, adhuc non sufficit, quia non satis manifestat voluntatem delegantis.

18. Itaque secunda opinio sic explicata satis probabilis est; vt si quis confessiones audiat, vidente, sciente, ac

tacente Ordinario, potentique impedire. Ita, præter allegatos in secunda opinione, tenent expressè Vasquez *tom. 4. disp. 93. art. 2. dub. 2.* Coniuch. *disp. 10. dub. 5.* Angel. *confess. 3. num. 30.* Caiet. *sum. verb. absolutio. ex parte absoluentis. ver. licentiá.* Met. *tract. 2. de confess. q. de multip. licen. alieno confitendi, vers. corollariè sequitur ex dictis.* Mart. Ledesm. *d. p. 4. q. 7. art. 5. dub. 3.* Barthol. à Ledesm. *de pœnit. dub. 28.* Enriq. *lib. 6. de pœnit. d. 13. cap. 13.* & alij, quos sequitur Sanch. *3. de matrim. disp. 35. num. 20.* Probatur autem hæc sententia.

19. Primò, quia iure receptum est, quòd vbi requiritur licentia in actu, sufficiat tacita, & præsumpta ex ratihabitione de præsenti, vt multis ostendit Ioann. Lup. *rubr. de donat. §. 68. num. 27.*

20. Secundò, ex *cap. fin. de offic. vicar. in 6.* vbi habetur, Vicarium non posse beneficia conferre, nisi hoc ei specialiter committatur, & tamen si Vicarius, post reuocationem licentiæ sibi intimatam conferat vidente, & patiente Episcopo, valet collatio, iuxta communem sententiam, quam tuetur Anast. Germon. *de Indult. §. tibi quoad vixeris, num. 63.* ergo similiter dicendum est in casu nostro.

21. Tertiò, quia Procurator reuocatus gerens negotia sciente, & patiente domino, validè agit, vt habetur ex glos. celebri *l. qui mutuam. ver. instaurauerit. ff. mandati.* & similiter Procurator excedens fines mandati, sciente, & patiente domino, ipsi nocet, & notat Felinus *cap. 1. num. 12. vt lit. non contest.* Horum autem non potest alia ratio assignari, nisi quòd scientia, & patientia operantur tacitum consensum, iuxta regul. iur. *Qui tacet consentire videtur. de reg. iur. in 6.* ergo in casu, de quo agimus, satis erit ea tacita licentia, vt iurisdictionem præbeat.

22. Hîc tamen duo sunt obseruanda.

Primum est, tunc præsumi tacitam licentiam ex præsentia, & silentio Ordinarij, dum alieno Sacerdoti constat, Ordinarium scire, vel saltem credere, alienum Sacerdotem omni iurisdictione carere; posset enim existimare, quòd audiret confessiones ex priuilegio; & in tali euentu præsentia, & taciturnitas Ordinarij non reputaretur tacita licentia.

23. Secundum est, prædictam Ordinarij præsentiam, & taciturnitatem adhuc in casu, quo Ordinarius sciret, alienum Sacerdotem omni iurisdictione carere, non esse approbationem, & licentiam simpliciter ad confessiones audiendas, sed pro eo actu dumtaxat. Ita Sanch. *ibid num. 22.*

24. Nihilominus tertiam opinionem libentiùs amplector. tum quia in dubiis, & maximè si Sacramenti validitatem concernant, tutior pars est eligenda; tum etiam, quia secunda opinio grauibus est exposita periculis; cùm enim tacitus consensus non reputetur sufficiens, nisi externè adeò manifestetur, vt delegato innotescat voluntas delegantis, iuxta ea, quæ suprà insinuauimus; nec ista manifestatio habeat vnum definitum signum, quo necessariò facienda sit, sed varia possint occurrere iuxta temporis, & loci exigentiam, profectò non facilè quispiam poterit se immunem ab errore conseruare, si dictæ adhæreat opinioni, quam ego speculatiuè probabilem dixi ob anthoritatem eorum, qui eam tuetur; tertiam tamen probabiliorem practicè, & in conscientia tutiorem censeo. Præterea, vel huiusmodi consensus tacitus est ita manifestus, vt manifestè significet, voluntatem delegantis esse delegare, & tunc non est propriè ratihabitio, sed potiùs licentia certa, immò expressa,

vel

vel illam non explicat certis signis, itavt certè constet de voluntate delegantis,& tunc quidem non sufficit,quia ad validitatē sacramenti Confessionis prærequiritur iurisdictio, quæ absque certa delegantis voluntate stare non potest, immo esto faciat probabilem existimationem de voluntate delegantis, adhuc non est tali iurisdictione vtendum, nisi vbi non est opportunitas alterius Confessoris, & expressiùs cognoscendi voluntatem Superioris, & aliunde occurrit sufficiens causa administrandi Sacramentum, vt rectè obseruant Sot. & Suar. & constabit ex infrà dicendis, nempè non esse probabili iurisdictione vtendum,omissa certa, cùm commodè potest. & hac ratione ductus Fauentinus nobiscum sentit *in 4.dist.17. q.vnica,disp.25.num.96.*

DVBIVM XXI.

Quo breuiter explicantur quatuor difficultates, prædictam licentiæ concessionem concernentes.

1. PRima igitur difficultas est, an si quis petat licentiam per alium vt confessiones audire possit, validè eas audiat, antequam sciat licentiam esse concessam,esto confessiones audiat post huiusmodi concessionem? Nonnulli arbitrantur huius difficultatis resolutionem pendere ex ea quæstione an priuilegium,vt effectum sortiatur, debeat priùs innotescere priuilegiato, de qua quæstione latè agit Sanch. *libr. 3. de matr.disp.36.* & latissimè Suar. *lib. 8. de legib. cap. 25.* & Salas etiam *de leg. disput. 17. sect. 19.* cum aliis, quos ipsi referunt. Mihi tamen probabilius videtur non inde pendere resolutionem, atque adeò quicquid sit de dicta quæstione, circa propositam difficultatem sententia, quam sequendam existimo, duabus clausulis comprehenditur. Prima est, quòd talis licentia debet esse nota Confessori, vt validè ministret. Secunda est, quòd esto dicta licentia petatur, & obtineatur per internuncium, seu Procuratorem; non sufficit, quòd sit nota internuncio, seu Procuratori, sed requiritur, vt sit etiam nota ipsi Confessori. Quoad primam clausulam conueniunt omnes, quotquot asserunt, priuilegium non sortiri effectum ante notitiam priuilegiati, necnon præcitati authores, præsertim Suar. *loc.cit.num.17.* & probatur speciali ratione, quæ militat in hoc casu. Nam effectus huius priuilegij talis est, vt acceptationem priuilegiati requirat,idque constat,quia, vt est receptum apud iuris interpretes, quando quis ignorat se habere iurisdictionem, non valet quod agit, vsus enim iurisdictionis non acquiritur ignoranti, vt multis citatis probat Sanch. *d. disput. 36. num.8.* & sumitur ex *l. hac autem. §. non defendi.* ibi,*debet constare Pratori.ff. quib. ex caus.in possess.*& trad.Bart.*in l.multum. ff de condit. & demonstr. num. 2. & in l. Barbarius. ff. de off. Praetor. in repet. 18.* quæ potiùs est Bald. *ibi. de lect. 2. n.27. & 28.* Igitur, dum Confessor ignorat collatam sibi esse licentiam, non gaudet iurisdictione, & quamuis hanc doctrinam Iurisperiti intelligant de iurisdictione in foro externo, locum etiam habet in foro interiori, vbi iurisdictio adeò necessaria est,vt defectus illius suppleri non possit.

2. Et confirmatur, quia iurisdictio nequit actu interno conferri, vt rectè tradunt Victor. *in materia de confess. num. 153.* Ledesm. *2.p.4. art. 5. dub. 3.* Henriq. *lib.6. de pœnit. cap. 13. num. 13.* & Veg. *lib.4. sum. cas. 129.* quod ex eo solùm procedit, quia est concessio homini facta ad actum externum, & ita externam oporteat esse, vt ipsi innotescat,

scat, sed quandiu est externa in absentia, & is, cui conceditur, nondum habet notitiam illius, perinde reputatur, ac si esset interna; igitur non sufficit.

3. Quoad secundam clausulam opinio, quam sequor, est contra Sanchez *vbi suprà*, & Regin. *lib. 3. cap. 8. num. 104.* sed tenent illam, qui aiunt non valere dispensationem à Pontifice obtentam super aliqua inhabilitate, donec innotescat postulanti, esto sit à nuncio, seu Procuratore acceptata. sic censent Vasq. 1.2. *tom. 2. disp. 156. n. 30. & 31.* Suar. *d. lib. 8. de leg. cap. 25.* atque eorum ratio mihi videtur efficax, quia priuilegiatus non potest vti ea dispensatione, tuta conscientia, donec illius notitiam habeat: dispensatio autem est propter vsum; igitur non est credibile, nec verisimile, ita concedi, vt habeat suum effectum antequam perueniat ad notitiam illius, cui conceditur. Maior patet, quia honestas talis actus aliàs prohibiti, pendet ex dispensatione valida, & iam concessa; igitur qui non scit dispensationem validam, & cum effectu esse iam concessam, saltem non potest prudenter, & sine peccato exercere talem actum; quo enim pacto potest quis licitè, ac prudenter operari id, quod nondum scit sibi licere; nec valet dicere, quòd sufficit moralis præsumptio, & spes dispensationis; cùm talis præsumptio, ac spes sit infinitis exposita periculis, & sæpe fallere possit.

4. Dices, vsum illum esse prauum per accidens, & ratione periculi ex ignorantia prouenientis, cùm tamen dispensatio realiter iam concessa est, videtur, quòd casus inde sequutus de se iam non sit malus, nec contra legem.

Respondetur quòd priuilegium, & inordinatio sunt moraliter inseparabilia à tali vsu, & consequenter non est verisimile voluisse Principem concedere cum effectu dispensationem ante eius notitiam, tum quia non videtur verisimile, velle præbere occasionem eiusmodi praui vsus, tum etiam, quia dispensatio non datur, nisi propter vsum honestum, seu qui moraliter, ac regulariter possit esse honestus, ac licitus.

5. Sed quæres, an talis licentia, seu priuilegium aliquid operetur statim à tempore concessionis, antequam ad priuilegiati notitiam perueniat.

Respondetur ex doctrina Couar. 3. *var. cap. 16. num. 1.* & aliorum, quos ipse refert, priuilegia nonnulla esse, quæ ex mera concedentis liberalitate proficiscuntur, cuiusmodi est donatio rei propriæ; & hæc sicut possunt reuocari à concedente ante priuilegiati acceptionem, ita nec aliquid operantur donec eidem innotescant; alia verò sunt, quæ quamuis merè liberalia sint ex parte eorum, quibus conceduntur, non tamen sunt talia ex parte concedentis, sed cuiusdam necessitatis, cuiusmodi est, collatio beneficij; tenetur enim Prælatus ex officio conferre; & hæc statim à tempore concessionis operantur, vt ille, qui priuilegium concessit, id ampliùs nequeat reuocare. & de his loquitur *cap. si tibi absenti, de præb. in 6.* vbi apertè deciditur ius in beneficium absenti collatum non acquiri, donec absens acceptet, interim tamen collationem reuocari non posse.

6. Secunda difficultas est, an si huiusmodi licentia extorqueatur, sit valida, itavt virtute illius possit quis confessiones audire?

Sanch. *d. lib. 3. de matrim. disp. 39. n. 13.* tuetur partem affirmatiuam; existimat enim iurisdictionem metu etiam cadente in virum constantem extortam transferri, cùm huiusmodi translatio

O nullo

nullo iure impediatur. nam id, quod habetur *in l. 2 ff. de iudic.* opinatur idem Sanch. intelligi in speciali casu, nempè cùm litigatores compelluntur consentire in iudicem non suum, atque ita iurisdictionem protogare; prorogatio autem fieri non potest, nisi ex libera voluntate: vnde infert, eam doctrinam ad alium casum non debere extendi. Mihi tamen probabilius videtur, eam licentiam cum metu graui extortam nullius esse momenti, vt quis virtute illius confessiones audiat. Et probatur; quia concessio huiusmodi licentiæ est actus ad liberalitatem & donationem pertinens, vt docet communis Iuristarum sententia, atque hinc prouenit, vt non quæratur absenti ante acceptionem, & vt reuocari etiam possit pro libito, sicut ipse Sanch. cum multis per eum allegatis tenet *disp. 36. in 4.* igitur concessio eiusmodi licentiæ iute naturali valere non potest. Consequentia probatur, tum quia quæuis donatio metu graui facta, iure naturali non subsistit ex defectu tituli sufficientis; nec etiam valet iure positiuo, quia non est aliquod ius, vnde valere colligatur, & ex consequenti relinquitur dispositioni iuris naturalis. tum etiam, quia *in præcit. l. 2.* hæc habentur: Ac si cùm restitisset quiuis ex litigatoribus viribus præturæ compulsus est, nulla est iurisdictio. Et quamuis ibi sermo sit de propagatione iurisdictionis, idem à fortiori sentiendum est de translatione, seu concessione illius, cùm maior militet ratio, vt constat ex eo, quia si is, qui ex priuilegio potest Confessorem eligere, cogatur aliquem determinatè eligere, nulla erit talis electio, cùm hîc non sit, qui iurisdictionem confert, sed quasi prorogat per facultatem eligendi. ergo magis inualida erit ipsa iurisdictionis concessio, atque iuxta hunc sensum intelligit præcitatum text. Bald. *l. si quis ex consensu n. 7. C. de Episc. aud.*

7. Nec obstat, si dicas, quòd regulariter metu gesta, reputantur valida.

Respondetur namque semper excipi iurisdictionem, quæ nunquam metu graui interueniente transfertur, vt docent gloss. *cap. 2. verb. coactus, ad fin. de his, quæ vi.* vbi Anchar. *num. 3.* Abb. *num. 12. & 17. fin.* Bart. *tract. de tyranno, num. 14.* & Bald. *l. decernimus n. 5. C. de sacros. Eccles.*

8. Tertia difficultas, an sit valida licentia ab Ordinario impetrata dolo, & mendaciis, vt si falso nomine alicuius Magnatis petatur ab Ordinario, vt licentiam audiendi confessiones certo Sacerdoti concedat. Videtur quidem negatiuè respondendum, & consequenter confessionem virtute talis licentiæ factam esse nullam.

Primò, quia dispensatio falsa causa obtenta, est subreptitia, & nulla, vt habetur ex *cap. quia circa, de consang.* & notant *ibi* DD. sed prædicta licentia, est quædam dispensatio, & conceditur ex falsa causa; igitur est nulla.

Secundò, quia falsitas circa causam finalem dispositionis, ipsam vitiat, vt multis citatis tradit Tiraq. *tract. cessante causa, limit. 1. à num. 1. & seqq.* Sed in casu nostro falsitas cótingit circa causam finalé, cùm Episcopus, ea ratione cessante, nullo modo esset eam licentiam concessurus; finalis autem causa dicitur, quæ ita mouet disponentem, vt alioquin non esset sic dispositurus, per ea, quæ docent Anton. *cap. post transl. num. 35. de renunc.* atque *ibi* Abb. *in 2. illius tituli lectura n. 18.* & videtur sentire Bart. *l. 2. §. fin. n. 1. fin. ff. de donat.*

9. Nihilominus existimo, validam esse d. licentiam, ac etiam valere confessiones virtute illius factas. Ducor, quoniam ratio illa Ordinarium inducens nihil prorsus confert, sed impertinens

tinens potiùs est ad licentię concessionem. quod ex eo constat, quia non videtur mens concedentis licentiam, vt velit illam esse irritam ea petitione falsa existente, ne confessiones passim irritentur, ac potissimùm cùm licentiam concedentes non lateat, sæpe mendaces esse, & fictitias similes Magnatum petitiones. Vnde deducitur, quòd error ille non sit circa causam finalem, sed impulsiuam, qua cessante, non ideo cessat dispositio, vt idem Tiraq. *vbi supra*, latè ostendit.

10. Neque obstant probationes in contrarium adductæ; ad vtramq; enim respondetur solùm id verificari, cùm error, & falsitas contingit circa causam finalem. In casu autem nostro solùm contingit circa causam impulsiuam. Nec verum etiam est, semper eam esse causam finalem, sine qua actus non fieret, vt constat in naturalibus, vbi remouens prohibens est causa, sine qua non descensus lapidis, & tamen non est causa principalis, sed occasio dumtaxat, atque ita docent Couar. 1. *var. cap.* 20. *num.* 2. Nauarr. *sum. lat. cap.* 23. *num.* 101. *& cap. inter verba* 2. *edit. concl.* 5. *num.* 33. cum aliis, quos citat, ac sequitur Sanch. *d. disp.* 39. *n.* 14.

11. Quarta difficultas, an qui licentiam Episcopi obtinuit confessiones audiendi, possit ea licentia, ac iurisdictione vti extra territorium delegantis?

Omnes fatentur Confessores ordinarios, cuiusmodi sunt Episcopi, & Parochi, posse suorum subditorum etiam extra proprium territorium confessiones excipere; at de delegatis, seu extraordinariis non sic, immò oppositum opinantur nonnulli negatiuam partem amplectentes. ita expresse sentire videtur Hostiens. *sum. tit. de pœnit. & remiss.* §. *cui confitendum num.* 14. *vers. & nunquid extra territorium.* atque id sentiunt alij, præcipuè de Religiosis. sic aliis relat. Imol. *Clem. Dudum num.* 32. *de sepult.* vbi Card. §. *extra ciuitatem q.* 5. Anchar. *ibi.* §. *statuimus. q.* 5. *dub.* 3. *vers. sed de illis.* Rosel. *ver. confessio sacramentalis* 3. *num.* 3. Syluest. *verb. confessor.* 1. *q.* 14. §. 12. Nauar. *sum. C.* 17. *Hisp. n.* 265. *Lat. num.* 266. & ex Theol. Adria. *q.* 5. *de confess. ante* 1. *dub* §. *ideo pro solutione. vers. ex dictis infertur.* D. Ant. 3. *p tit.* 17. *c.* 10. *fin.* & alij, quos refert Sanch. *libr.* 3. *de matrim. disp.* 34. *num.* 1. Ducuntur circa Religiosos ex text. *in Clem. Dudum, de sepult.* §. *statuimus*, vbi Religiosis Episcopo præsentatis conceditur facultas excipiendi confessiones quorumcumque sibi confiteri volentium, ita tamen, vt eas extra diœceses, in quibus sunt approbati, nullatenus excipiant. Deinde, circa eosdem & omnes alios Confessores delegatos, ducuntur, quia nemini licet ius dicere extra proprium territorium, vt tenent communiter omnes iurisprudentiæ Professores.

12. Verùm mihi magis probatur iurisdictionem voluntariam, etiam delegatam extra proprium territorium posse licitè exerceri, & consequenter Confessores delegatos posse vbique confessiones excipere eorum, qui sunt illius diœcesis, in qua ipsi sunt approbati. Atque pro huius explicatione

13. Primò notandum est, duplicem dari iurisdictionem: altera est contentiosa, & necessaria, quæ vltimum habet contradictorem, & inter contendentes exercetur, redditùrque in inuitos. *l. inter stipulantes.* §. 1. *ff. de verb. oblig.* Dicitur autem contentiosa, quia actor contendit contra reum, & dicitur necessaria, quia reus in iudicium vocatus tenetur ibi respondere. Altera est voluntaria, quæ in solos subditos volentes exercetur, cuiusmodi sunt adoptatio, manumissio, confessio, & alij similes actus, qui dicuntur voluntariæ iuris-

dictionis, quia non fiunt inuitis subditis, nec petunt iudicem pro tribunali sedentem; sic gloss. *l.2.initio,ff. de off. proconf.* & Marant. *de ord. iudic. 4.p.tit. an simplex, vel duplex, distinct.* 18. *num.* 1. *&* 2.

14. Secundò nota, hoc inter vtramque iurisdictionem differre, quòd contentiosa nequit extra proprium territorium exerceri, ne iudici illius iniuriam inferat; voluntaria autem potest vbique exerceri, quia cùm nec causæ cognitionem, nec iudicem pro tribunali sedentem petat, non est cur iudex alieni territorij meritò conqueri possit, si in suo per alienum iudicem erga ipsius alieni subditos exerceatur, constat expressè *ead. l. 2. ff. de off. proconsul. & cap. nouit. de off. legat.* atque *ibi* id notant communiter DD.

15. His sic prænotatis, facilè dignoscitur veritas nostræ opinionis, tum quia prætallegata iura indistinctè docent posse iurisdictionem voluntariam extra proprium territorium exerceri, nec distinguunt de iurisdictione ordinaria, seu delegata: vbi autem lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. tum etiam, quia nec prædicta iura fundantur in eo, quòd iurisdictio exercentis sit ordinaria, sed quia nulla irrogatur iniuria iudici alieni territorij, cùm absque strepitu, & figura iudicij exercetur. quæ ratio æquè militat, tam in iudice, seu Confessore ordinario, quàm delegato. Hanc nostram sententiam amplectuntur quotquot aiunt Vicarium, ex delegatione Episcopi beneficia conferentem, posse ea extra diœcesim conferre. Ita Domin. *cap. fin. de off. vicar. in 6. fin.* Rebuff. Menoch. Corset. & alij permulti, quos refert Sanch. *disp.* 34. *num.* 2. Atque in propriis terminis nobiscum sentiunt Victor. *sum. de confess. num.* 151. Sot. 4. *dist.* 18. *q.* 483. *vers. aliud verò.* Henriq. *lib.* 6. *de pœnit. cap.* 7. *num.* 1. Angel. *in florib. super* 4. 1. *p. q.* 3. *de confess. art.* 8. *dub.* 4. *fol. mihi* 295. Ledesm. 2. *p.* 4 *q.* 7. *art.* 5. *dub.* 9. & alij, quo sequitur ipse Sanch. *ibidem.* Immò D. Anton. Rosell. & Sylu. pro contraria opinione allegati, nostræ etiam adhærent sententiæ, dum inquiunt, Religiosos non virtute *Clement. Dudum*, facultatem restringentis, sed ex Episcopi delegatione confessiones excipiendi posse extra diœcesim eas audire.

16. Vnde, dum d. Clem. ait, quòd possint Religiosi confessiones audire intra diœcesim, dupliciter id potest exponi.

Primò, quòd non possint extra diœcesim andire illos, qui non sunt eius diœcesis, in qua ipsi sunt præsentati, vt forsitan existimarent se totius Orbis Confessores existere cùm primùm semel sunt præsentati; neque enim credibile est, quòd animus Pontificis ibi sit restringere locum, sed personas tantùm, id est, subditos illius diœcesis. atque hæc expositio magis constat ex Concil. Tridentino *sess.* 24. *cap.* 6. *de Reformat.* vbi volens facultatem Episcopo ibi concessam limitare, cautè ait, *quoscumque sibi subditos in diœcesi sua*, vti apertè indicaret, limitari personas, & locum.

Secundò potest exponi, quia restrictio applicanda sit Religiosis, dum sunt delegati virtute Clementinæ dūtaxat, non autem quatenus gaudent delegatione Episcopi, vt insinuauimus ex doctrina D. Anton. Rosellæ, & Sylu.

DVBIVM

DVBIVM XXII.

Quo agitur de facultate Confessorem eligendi, qua gaudent Cardinales, & Episcopi.

1. SVpereſt nunc diſputare de iis, qui abſque priuilegio Bullæ poſſunt eligere Confeſſorem, & præſertim de Cardinalibus, & Epiſcopis. Vt igitur in præſenti quæſtione diſtinctiùs procedamus, præſuppono tripliciter poſſe hanc facultatem eligendi Confeſſorem concedi, de iure diuino, de iure poſitiuo, ſeu eccleſiaſtico; & ex conſuetudine de iure diuino, ſeu à Chriſto Domino datur Summo Pontifici: nam cùm ipſe etiam poſſit, immo debeat confiteri, ſi conſcientiam peccati habeat, quia vtilitas reſpectu venialium, ac neceſſitas medij, & conſequenter præcepti reſpectu mortalium eadem eſt in illo, quæ in cæteris omnibus. ergo neceſſe eſt, vt habeat Confeſſorem. non eſt autem aliquis deſignatus iure diuino, cui confiteri teneatur, vt per ſe conſtat; neque etiam iure humano, quia ipſe eſt Summus Paſtor. ergo neceſſe eſt, vt ab ipſo eligatur. ergo habet ab hoc poteſtatem, & non ab homine; quia non habet Superiorem in terris, igitur immediatè à Chriſto. Vnde reiiciendi ſunt nonnulli aſſerentes eſſe ſpeciale in hoc caſu, quòd Confeſſor habeat iuriſdictionem ſuper Pontificem Summum immediatè ab ipſo Chriſto. Ita Palud *in 4. diſt. 17. q. 3. art. 4.* Capreol. *d. 19. ad argumentum contra ſecundam concluſionem.* Canus *in relect. p. 5.* & Ricard. *art. 3.* Sed verius dicitur, quòd licèt poteſtas ex parte Pontificis ſit à iure diuino; iuriſdictio tamen in eo etiam caſu transferatur in Confeſſorem medio Pontifice. ita D. Thom. *in 4. d. 19. q. 1. art. 4. & q. 2.* vbi ait, Pontificem vt peccatorem ſubiici, vt Vicarium autem Chriſti dare iuriſdictionem ſupra ſe ipſum in illo foro. Ita etiam D. Bonau. *ibid. art. 3. q. 2.* Gabr. *art. 3. dub. 3.* Sot. *d. 18. q. 4. art. 2.* Ledeſm. *2. p. q. 22. art. 1.* Med. *q. de ſacr. alien. abſol. ſin. licen. propr. ad ſecundum.* Turrecrem. *lib. de Eccleſ. cap. 8.* & alij.

2. Sed quæres primò, an huiuſmodi priuilegium ſit etiam aliis de iure diuino conceſſum?

Reſpondetur negatiuè, quicquid aliqui, ſed falsò, dicant. Et ratio eſt, quia nullus, præter Pontificem, caret in terris proprio paſtore, ſeu iudice in hoc foro, vt conſtat. Vnde ſequitur, quòd ſtando in iure diuino, in omnibus aliis à Summo Pontifice, verum habet, quod *in cap. omnis vtriuſque ſexus*, dicitur, neminem poſſe confiteri niſi proprio Sacerdoti, vel de licentia eius.

3. Quæres ſecundò, vnde conſtat de hoc ſpeciali priuilegio, aut de diuino iure, aut vbi eſt illi datum ſi aliis non eſt conceſſum?

Reſpondetur, hanc non eſſe diſtinctam conceſſionem factam Summo Pontifici, ſed in ipſamet ſuprema iuriſdictione diuino iure ipſi data contineri: nam ſicut ex vi ſupremæ illius iuriſdictionis poteſt dare ipſe iuriſdictionem pro aliis, ita & pro ſe; & ſicut poteſt dare aliis facultatem eligendi Confeſſorem, ita & ſibi poteſt accipere. Sicut ergo ſingulare in illo eſt, habere iuriſdictionem ex iure diuino, ita etiam habere facultatem eligendi Confeſſorem.

4. De iure poſitiuo, ſeu eccleſiaſtico conceditur Epiſcopis, & eorum Superioribus, necnon inferioribus Prælatis exemptis facultas eligendi ſibi Confeſſorem. Ita habetur *in cap. vlt. de pœnit. & remiſſ. incip. ne pro dilatione*, &c. Hinc Nauarr. *cap. 27. num. 260.* aſſerens hoc etiam eſſe diuinum ius, non eſt audiendus, quia repugnat verbis textus,

est, arbitrarium, etsi loco repulsi alius subrogetur, etiam ille, secundùm gloss. *ibi*, ex causa poterit repelli, non autem sine causa. Si verò Episcopi absolutè nolint dare licentiam dicto modo petentibus, nihil refert, quia eis Apostolica authoritate conceditur: vnde, expectato congruo tempore, audire possunt confessiones, vt benè aduertit Cardin. Congruum autem tempus erit, quando viderint dd. Episcoporum in hoc firmam sententiam. Si autem Episcopi, non expectata præsentatione præmonentes dicant: Non præsentetis aliquos, quia non admittimus, poterunt secundùm Cardin. confessiones audire absque alia præsentatione. & tenet noster Villalob. *tractat. 9. de pœnitent. difficult. 55. n. 3.* cum aliis per eum citat. Si tamen expresse non recusent admittere, sed non impendunt licentiam, vel negligunt; tunc secundùm gloss. locum hîc habet priuilegium post trinam monitionem, vel requisitionem. Et meritò sanè, quia huiusmodi præsentatus, & sine causa reiectus, habetur pro approbato; sicut de Regulari ad strictiorem Ordinem transeundi licentiam petente, necnon de Abbate perpetuam benedictionem exigente ab Episcopo, suprà insinuauimus, *in confirmatione argum. contra* 1. *concl.* idque *vbi suprà art.*1. exemplis valde opportunis illustrat.

27. Ex dictis colligitur quid sit dicendum ad argumentum, cùm euidenter constet, Fratres destinandos iuxta formam dictæ Clementinæ, necessariò esse præsentandos Episcopis, qui possunt eos non solùm examinare, sed etiam reprobare. Formam autem præsentationis inuenies apud Nauarr. *in sum. Hispanica*, necnon *in Manua. Prelat. Mirandæ vbi suprà*, satis ordinatè dispositam.

DVBIVM XX.

An ad prædictam delegationem, seu approbationem sufficiat futura ratihabitio in præsenti probabiliter præsumpta.

1. PArtem affirmatiuam asseruit Raymund. in *summ. titul. de pœnitent. & remiss.* §. 15. quem videtur sequi Paludan. *in 4. dist.* 19. *q.* 2. *num.* 25. & *ibi* Capreol. *ad* 1. *contra* 3. *conclusionem*, immò in hanc sententiam solent citari Hostiens. & alij Canonistæ, quæ opinio fundatur

2. Primò *in regul.* 10. *iuris in 6.* dicente, Ratihabitionem retrotrahi, & mandato non est dubium comparari. quæ regula, si generalis est, etiam in præsenti locum habet, ergo absolutio sic data non minus erit valida, quàm si ex mandato proprij Sacerdotis data esset, ac per consequens, talis ratihabitio sufficiens fuit.

3. Secundò, quia nullus potest Eucharistiam, seu extremam Vnctionem ministrare alieno Parochiano, absque proprij Parochi licentia. *Clem. Dudum, de sepult.* & Trid. *sess.* 24. *cap.* 13. *de reform.* Potest autem alienus Parochus ministrare ex ratihabitione de futuro, cùm nimirum inspectis circumstantiis temporis, personæ, & loci probabiliter creditur, ratum id habiturum Parochum.

4. Tertiò ex *cap. aqua, de consecr. Eccles.* vbi ait Pontifex reconciliationem Ecclesiæ non potuisse ex commissione Episcopi fieri per simplicem Sacerdotem, & subdit sic: quod autem per reconciliationem factum est, misericorditer toleramus, vbi gloss. *ver. toleramus*, inquit, licèt prima non valuerit, at incipit valere ex nunc. ergo idem est dicendum in casu, de quo agimus.

5. Alij distinguunt duplicem ratihabitionem

habitionem, vnam de futuro, alteram de præsenti. Primam negant sufficere, quia, quod non est, quamuis futurum sit, non potest in præsenti operari. Secundam verò dicunt satis esse, quia quacumque ratione potestati adiungatur voluntas in præsenti tempore, sufficit ad delegandam iurisdictionem Ita Syln. *confessor*.1.*q*.6. Nauarr. *in sum. cap*.9. *num*. 6. *& in cap. placuit, de pœnit. d*. 6. *num*.103. Sot. *in* 4.*d*.18.*q*. 4.*art*.3.& plures alij infrà citandi.

6. Alij demum simpliciter negant, ratihabitionem sufficere ad delegandam iurisdictionem. Ita Palud. *in* 4.*d*.17. *q*.3.*num*.28. Maior. *d*.19.*q*.1. Gabr. *d*.17. *q*.2. *art*.3. *dub*.2. Anton..3.*p.tit*.17.*cap*.4. *ca∫*. 8. Adrian. *q*.5. *de confess*. Med. *q. de multiplici licent. confitendi alieno*, quos omnes citat, & sequitur Suar. *tom*. 4. *disp*.26.*sect*.1.*num*.14.

7. Ex suprà allegatis opinionibus, primam existimo esse omnino falsam, quod sic ostendo. Nam demus in primis, Superiorem postea non habuisse ratum præteritum factum, inquiro, an Sacramentum præteritum tunc sit validum, necne? si inualidum; ergo sic etiam fuit à principio, ac per consequens, neque per ratihabitionem validum fieri.

8. Prima consequentia probatur sic, quia si validum aliquando fuisset, sic semper permansisset. irritari enim non potest absolutio sacramentalis, quæ semel valida fuit.

9. Secunda consequentia autem sic ostenditur, quia Sacramentum, quod in principio non habuit valorem, nequit per solum consensum alterius validum fieri. Et ratio est, quoniam absolutio priùs data si inualida fuit, ideo est, quia fuit data à non habente iurisdictionem, quoniam nec datur à delegante, seu ratum habente, ille enim non absoluit, nec datur à delegato: hic namque solùm incipit habere iurisdictionem, cùm Superior consentit, tunc autem ipse non repetit absolutionem. ergo, &c.

10. Sed dices, absolutionem à principio fuisse validam, ideóque validam permanere, etiam si ratihabitio postea non succedat, vt sperabatur. Vnde si quis in oppositum arguat, quod inde sequitur subditum ritè confiteri alieno, non solùm absque licentia proprij, immo etiam contra voluntatem illius, quod est contra cap. *omnis vtriusque sexus*, respondent aliqui confessionem illam esse validam quoad valorem Sacramenti, non verò quoad tollendam obligationem iterum confitendi eadem peccata proprio Sacerdoti, si priorem confessionem ipse ratam habere nolit. Hinc inferunt, subditũ qui sub hac spe confitetur, teneri ad habendum propositum confitendi eadem peccata proprio Sacerdoti, si priorem absolutionem nolit ratam habere; atque ideo asserunt, in eo casu dari iurisdictionem delegatam non absolutè, sed sub ea conditione.

11. Cæterùm hæc omnia absque vllo rationis fundamento proferuntur, quoniam nullum est ibi indicium talis pacti, nec sufficiens collatæ iurisdictionis signum, etiam hoc modo. Spes enim seu præsumptio futuri consensus in subdito non ponit in Superiore consensum, seu voluntatem, sed solùm ponit in aliis opinionem, seu fiduciam de tali voluntate futura. Mea autem opinio, vel fiducia non tribuit mihi iurisdictionem, etiam sub illa conditione, vt optimè obseruat Suarez *vbi suprà num*.15.

12. Ad regulam igitur pro prima opinione allegatam breuiter possumus respondere.

Primò illam habere locum in iis, quæ à principio valida sunt substantia-

liter, possunt tamen irritari ob defectum alicuius solennitatis accidentalis; illa enim possunt per subsequentem ratihabitionem omnino firmari, quod in casu nostro non habet locum, cùm à principio Sacramentum fuerit nullum, vt supra ostendimus.

13. Secundò in his, quæ à principio nulla sunt, poterit etiam verificari illa regula quando illa sunt talia, vt possint esse dependentia, & quasi expectantia futurum euentum, vt sunt fere omnes contractus humani, quæ enim sunt huiusmodi, possunt per subsequentem ratihabitionem ita firmari, vt ex eo tempore, quo sub ea spe facta sunt, valeant & operentur; & hoc est ratihabitionem retrotrahi, quod, inter alios, notauit Bald. *in l. obseruare. §. post hæc ff. de offic. proconsul. num.* 8. vbi etiam Bart. & Felin. cum aliis *in c. prudentiam. de offic. delegat.*

14. Tertiò denique præteritus actus, quamuis validus non fuerit, neque pendeat ex futuro, potest per voluntatem alterius postea declarari, & quasi de nouo fieri, & tunc potest etiam dici ratihabitio, confirmare quod factum erat, quamuis potiùs de nouo faciat, nec tunc retrotrahitur nisi voluntas ad hoc sit efficax, & hoc exprimat, ac declaret. Vnde, cùm in casu nostro nihil istorum locum habeat, vt insinuauimus, sequitur, quòd regula illa ineptè præsenti materiæ applicatur.

15. Ad secundum respondetur, longè diuersam esse rationem inter sacramenta Pœnitentiæ, Eucharistiæ, & extremæ Vnctionis: nam ad sacramentum Pœnitentiæ requiritur iurisdictio, vt valeat; ratihabitio autem non tribuit iurisdictionem, vt habetur ex dictis. Sed ad alia duo Sacramenta non requiritur iurisdictio, vt validè conferantur; bene tamen vt debitus seruetur ordo in Hierarchia ecclesiastica: ad id autem satis est probabilis spes, & præsumptio consensus postea præstandi, seu voluntatis Pastoris.

16. Ad tertium similiter respondetur longè diuersam esse rationem, quia, cùm in Sacramentalibus (cuiusmodi sunt consecratio, & reconciliatio Ecclesiæ,) solennitas sit de iure ecclesiastico, potest illam Pontifex mutare, & sic supplere defectum omissum, vt ex tunc incipiat valere; secus in sacramento Confessionis, vbi si semel non valuit ex defectu iurisdictionis, non potest Pontifex sua ratihabitione supplere defectum illius, nisi pœnitens denuo confiteatur.

17. Secunda opinio, si absolutè consideretur, videtur in primis repugnantiam includere, quia ratihabitio propriè respicit præteritum, atque ideo in præcitata regula dicitur retrotrahi. Vnde quando fit factum, quod postea ratum habetur, non potest esse in re ipsa ratihabitio, sed tantùm in spe. Repugnat igitur dicere, ratihabitionem esse de præsenti. Quapropter, vt repugnantiam euitemus, dicendum est, ratihabitionem de præsenti hîc accipi pro tacito consensu delegantis externè, ac sufficienter manifestato. Dixi *externè*, quia certum est, interiorem voluntatem non sufficere ad conferendam istam iurisdictionem, debet enim conferri humano modo: homines autem non agnoscunt interiores voluntates, nisi per signa externa. Dixi etiam *sufficienter manifestato*; quoniam nisi sit tale, vt per illud voluntas delegantis innotescat delegato, non satis erit. Vnde infert Suar. *vbi suprà, num.* 16 quòd si tale sit signum, vt rem dubiam relinquat, adhuc non sufficit, quia non satis manifestat voluntatem delegantis.

18. Itaque secunda opinio sic explicata satis probabilis est; vt si quis confessiones audiat, vidente, sciente, ac tacente

tacente Ordinario, potentíque impedire. Ita, præter allegatos in secunda opinione, tenent expressè Vasquez *tom.* 4. *disp.* 93. *art.* 2. *dub.* 2. Coninch. *disp.* 10. *dub.* 5. Angel. *confess.* 3. *num.* 30 Caiet. *sum. verb. absolutio. ex parte absoluentis. ver. licentiá.* Met. *tract.* 2. *de confess. q. de multip. licen. alieno confitendi, vers. corollariè sequitur ex dictis.* Matt. Ledesm. *d. p.* 4. *q.* 7. *art.* 5. *dub.* 3. Barthol. à Ledesm. *de pœnit. dub.* 28. Enriq. *lib.* 6. *de pœnit. d.* 13. *cap.* 13. & alij, quos sequitur Sanch. 3. *de matrim. disp.* 35. *num.* 20. Probatur autem hæc sententia.

19. Primò, quia iure receptum est, quòd vbi requiritur licentia in actu, sufficiat tacita, & præsumpta ex ratihabitione de præsenti, vt multis ostendit Ioann. Lup. *rubr. de donat.* §. 68. *num.* 27.

20. Secundò, ex *cap. fin. de offic. vicar. in* 6. vbi habetur, Vicarium non posse beneficia conferre, nisi hoc ei specialiter committatur, & tamen si Vicarius, post reuocationem licentiæ sibi intimatam conferat vidente, & patiente Episcopo, valet collatio, iuxta communem sententiam, quam tuetur Anast. Germon. *de Indult.* §. *tibi quoad vixeris, num.* 63. ergo similiter dicendum est in casu nostro.

21. Tertiò, quia Procurator reuocatus gerens negotia sciente, & patiente domino, validè agit, vt habetur ex glos. celebri *l. qui mutuam. ver. instaurauerit. ff. mandati.* & similiter Procurator excedens fines mandati, sciente, & patiente domino, ipsi nocet, & notat Felinus *cap.* 1. *num.* 12. *vt lit. non contest.* Horum autem non potest alia ratio assignari, nisi quòd scientia, & patientia operantur tacitum consensum, iuxta regul. iur. *Qui tacet consentire videtur. de reg. iur. in* 6. ergo in casu, de quo agimus, satis erit ea tacita licentia, vt iurisdictionem præbeat.

22. Hîc tamen duo sunt obseruanda.

Primum est, tunc præsumi tacitam licentiam ex præsentia, & silentio Ordinarij, dum alieno Sacerdoti constat, Ordinarium scire, vel saltem credere, alienum Sacerdotem omni iurisdictione carere; posset enim existimare, quòd audiret confessiones ex priuilegio; & in tali euentu præsentia, & taciturnitas Ordinarij non reputaretur tacita licentia.

23. Secundum est, prædictam Ordinarij præsentiam, & taciturnitatem adhuc in casu, quo Ordinarius sciret, alienum Sacerdotem omni iurisdictione carere, non esse approbationem, & licentiam simpliciter ad confessiones audiendas, sed pro eo actu dumtaxat. Ita Sanch. *ibid num.* 22.

24. Nihilominus tertiam opinionem libentiùs amplector. tum quia in dubiis, & maximè si Sacramenti validitatem concernant, tutior pars est eligenda; tum etiam, quia secunda opinio grauibus est exposita periculis; cùm enim tacitus consensus non reputetur sufficiens, nisi externè adeò manifestetur, vt delegato innotescat voluntas delegantis, iuxta ea, quæ suprà insinuauimus; nec ista manifestatio habeat vnum definitum signum, quo necessariò facienda sit, sed varia possint occurrere iuxta temporis, & loci exigentiam, profectò non facilè quispiam poterit se immunem ab errore conseruare, si dictæ adhæreat opinioni, quam ego speculatiuè probabilem dixi ob authoritatem eorum, qui eam tuentur; tertiam tamen probabiliorem practicè, & in conscientia tutiorem censeo. Præterea, vel huiusmodi consensus tacitus est ita manifestus, vt manifestè significet, voluntatem delegantis esse delegare, & tunc non est propriè ratihabitio, sed potiùs licentia certa, immò expressa, vel

vel illam non explicat certis signis, itavt certè constet de voluntare delegantis,& tunc quidem non sufficit,quia ad validitatē sacramenti Confessionis prærequiritur iurisdictio, quæ absque certa delegantis voluntate stare non potest, immo esto faciat probabilem existimationem de voluntate delegantis, adhuc non est tali iurisdictione vtendum, nisi vbi non est opportunitas alterius Confessoris, & expressiùs cognoscendi voluntatem Superioris, & aliunde occurrit sufficiens causa administrandi Sacramentum, vt rectè obseruant Sot. & Suar. & constabit ex infrà dicendis, nempè non esse probabili iurisdictione vtendum,omissa certa, cùm commodè potest. & hac ratione ductus Fauentinus nobiscum sentit *in 4.dist.17. q.vnica,disp.25.num.96.*

Dubium XXI.

Quo breuiter explicantur quatuor difficultates, prædictam licentiæ concessionem concernentes.

1. PRima igitur difficultas est, an si quis petat licentiam per alium vt confessiones audire possit, validè eas audiat, antequam sciat licentiam esse concessam,esto confessiones audiat post huiusmodi concessionem? Nonnulli arbitrantur huius difficultatis resolutionem pendere ex ea quæstione an priuilegium,vt effectum sortiatur, debeat priùs innotescere priuilegiato, de qua quæstione latè agit Sanch. *libr. 3. de matr.disp.36.* & latissimè Suar. *lib.* 8. *de legib. cap.* 25. & Salas etiam *de leg. disput.* 17. *sect.* 19. cum aliis, quos ipsi referunt. Mihi tamen probabilius videtur non inde pendere resolutionem, atque adeò quicquid sit de dicta quæstione, circa propositam difficultatem sententia, quam sequendam existimo, duabus clausulis comprehenditur. Prima est, quòd talis licentia debet esse nota Confessori, vt validè ministret. Secunda est, quòd esto dicta licentia petatur, & obtineatur per internuncium, seu Procuratorem; non sufficit, quòd sit nota internuncio, seu Procuratori, sed requiritur, vt sit etiam nota ipsi Confessori. Quoad primam clausulam conueniunt omnes, quotquot asserunt, priuilegium non sortiri effectum ante notitiam priuilegiati, necnon præcitati authores, præsertim Suar. *loc.cit.num.*17. & probatur speciali ratione, quæ militat in hoc casu. Nam effectus huius priuilegij talis est, vt acceptationem priuilegiati requirat,idque constat,quia, vt est receptum apud iuris interpretes, quando quis ignorat se habere iurisdictionem, non valet quod agit, vsus enim iurisdictionis non acquiritur ignoranti, vt multis citatis probat Sanch. *d. disput.* 36. *num.*8. & sumitur ex *l. hac autem.* §. *non defendi.* ibi, *debet constare Pretori.ff. quib. ex caus.in possess.*& trad.Bart.*in l.multum. ff de condit. & demonstr. num.* 2. *& in l. Barbarius. ff. de off. Prætor. in repet.* 18. quæ potiùs est Bald. *ibi. de lect.* 2. *n.*27. *&* 28. Igitur, dum Confessor ignorat collatam sibi esse licentiam, non gaudet iurisdictione,& quamuis hanc doctrinam Iurisperiti intelligant de iurisdictione in foro externo, locum etiam habet in foro interiori, vbi iurisdictio adeò necessaria est,vt defectus illius suppleri non possit.

2. Et confirmatur, quia iurisdictio nequit actu interno conferri, vt rectè tradunt Victor. *in materia de confess. num.* 153. Ledesm. 2.*p.*4. *art.* 5. *dub.* 3. Henriq. *lib.*6. *de pœnit. cap.* 13. *num.* 13. & Veg. *lib.*4. *sum. cas.*129. quod ex eo solùm procedit, quia est concessio homini facta ad actum externum, & ita externam oporter esse, vt ipsi innotescat,

scat, sed quandiu est externa in absentia, & is, cui conceditur, nondum habet notitiam illius, perinde reputatur, ac si esset interna; igitur non sufficit.

3. Quoad secundam clausulam opinio, quam sequor, est contra Sanchez *vbi suprà*, & Regin. *lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 104. sed tenent illam, qui aiunt non valere dispensationem à Pontifice obtentam super aliqua inhabilitate, donec innotescat postulanti, esto sit à nuncio, seu Procuratore acceptata. sic censent Vasq. 1.2. *tom.* 1. *disp.* 156. *n.* 30. *&* 31. Suar. *d. lib.* 8. *de leg. cap.* 25. atque eorum ratio mihi videtur efficax, quia priuilegiatus non potest vti ea dispensatione, tuta conscientia, donec illius notitiam habeat: dispensatio autem est propter vsum; igitur non est credibile, nec verisimile, ita concedi, vt habeat suum effectum antequam perueniat ad notitiam illius, cui conceditur. Maior patet, quia honestas talis actus aliàs prohibiti, pendet ex dispensatione valida, & iam concessa; igitur qui non scit dispensationem validam, & cum effectu esse iam concessam, saltem non potest prudenter, & sine peccato exercere talem actum; quo enim pacto potest quis licitè, ac prudenter operari id, quod nondum scit sibi licere; nec valet dicere, quòd sufficit moralis præsumptio, & spes dispensationis; cùm talis præsumptio, ac spes sit infinitis exposita periculis, & sæpe fallere possit.

4. Dices, vsum illum esse prauum per accidens, & ratione periculi ex ignorantia prouenientis, cùm tamen dispensatio realiter iam concessa est, videtur, quòd casus inde sequutus de se iam non sit malus, nec contra legem.

Respondetur quòd priuilegium, & inordinatio sunt moraliter inseparabilia à tali vsu, & consequenter non est verisimile voluisse Principem concedere cum effectu dispensationem ante eius notitiam, tum quia non videtur verisimile, velle præbere occasionem eiusmodi praui vsus, tum etiam, quia dispensatio non datur, nisi propter vsum honestum, seu qui moraliter, ac regulariter possit esse honestus, ac licitus.

5. Sed quæres, an talis licentia, seu priuilegium aliquid operetur statim à tempore concessionis, antequam ad priuilegiati notitiam perueniat.

Respondetur ex doctrina Couar. 3. *var. cap.* 16. *num.* 1. & aliorum, quos ipse refert, priuilegia nonnulla esse, quæ ex mera concedentis liberalitate proficiscuntur, cuiusmodi est donatio rei propriæ; & hæc sicut possunt reuocari à concedente ante priuilegiati acceptionem, ita nec aliquid operantur donec eidem innotescant; alia verò sunt, quæ quamuis merè liberalia sint ex parte eorum, quibus conceduntur, non tamen sunt talia ex parte concedentis, sed cuiusdam necessitatis, cuiusmodi est, collatio beneficij; tenetur enim Prælatus ex officio conferre; & hæc statim à tempore concessionis operantur, vt ille, qui priuilegium concessit, id ampliùs nequeat reuocare. & de his loquitur *cap. si tibi absenti, de preb. in 6.* vbi apertè deciditur ius in beneficium absenti collatum non acquiri, donec absens acceptet, interim tamen collationem reuocari non posse.

6. Secunda difficultas est, an si huiusmodi licentia extorqueatur, sit valida, itavt virtute illius possit quis confessiones audire?

Sanch. *d. lib.* 3. *de matrim. disp.* 39. *n.* 13. tuetur partem affirmatiuam; existimat enim iurisdictionem metu etiam cadente in virum constantem extortam transferri, cùm huiusmodi translatio

O nullo

nullo iure impediatur. nam id, quod habetur *in l. 2 ff. de iudic.* opinatur idem Sanch. intelligi in speciali casu, nempè cùm litigatores compelluntur consentire in iudicem non suum, atque ita iurisdictionem prorogare; prorogatio autem fieri non potest, nisi ex libera voluntate: vnde infert, eam doctrinam ad alium casum non debere extendi. Mihi tamen probabilius videtur, eam licentiam cum metu graui extortam nullius esse momenti, vt quis virtute illius confessiones audiat. Et probatur; quia concessio huiusmodi licentiæ est actus ad liberalitatem & donationem pertinens, vt docet communis Iuristarum sententia, atque hinc prouenit, vt non quæratur absenti ante acceptionem, & vt reuocari etiam possit pro libito, sicut ipse Sanch. cum multis per eum allegatis tenet *disp. 36. in 4.* igitur concessio eiusmodi licentiæ iure naturali valere non potest. Consequentia probatur, tum quia quæuis donatio metu graui facta, iure naturali non subsistit ex defectu tituli sufficientis; nec etiam valet iure positiuo, quia non est aliquod ius, vnde valere colligatur, & ex consequenti relinquitur dispositioni iuris naturalis. tum etiam, quia *in præcit. l. 2.* hæc habentur: Ac si cùm restitisset quiuis ex litigatoribus viribus præturæ compulsus est, nulla est iurisdictio. Et quamuis ibi sermo sit de propagatione iurisdictionis, idem à fortiori sentiendum est de translatione, seu concessione illius, cùm maior militet ratio, vt constat ex eo, quia si is, qui ex priuilegio potest Confessorem eligere, cogatur aliquem determinatè eligere, nulla erit talis electio, cùm hîc non sit, qui iurisdictionem confert, sed quasi prorogat per facultatem eligendi. ergo magis inualida erit ipsa iurisdictionis concessio, atque iuxta hunc sensum intelligit præcitatum text. Bald. *l. si quis ex consensu n. 7. C. de Episc. aud.*

7. Nec obstat, si dicas, quòd regulariter metu gesta, reputantur valida.

Respondetur namque semper excipi iurisdictionem, quæ nunquam metu graui interueniente transfertur, vt docent gloss. *cap. 2. verb. coactus, ad fin. de his, quæ vi.* vbi Anchar. *num.* 3. Abb. *num.* 12. & 17. *fin.* Bart. *tract. de tyranno, num.* 14. & Bald. *l. decernimus n. 5. C. de sacros. Eccles.*

8. Tertia difficultas, an sit valida licentia ab Ordinario impetrata dolo, & mendaciis, vt si falso nomine alicuius Magnatis petatur ab Ordinario, vt licentiam audiendi confessiones certo Sacerdoti concedat. Videtur quidem negatiuè respondendum, & consequenter confessionem virtute talis licentiæ factam esse nullam.

Primò, quia dispensatio falsa causa obtenta, est subreptitia, & nulla, vt habetur ex *cap. quia circa, de consang.* & notant *ibi* DD. sed prædicta licentia, est quædam dispensatio, & conceditur ex falsa causa; igitur est nulla.

Secundò, quia falsitas circa causam finalem dispositionis, ipsam viciat, vt multis citatis tradit Tiraq. *tract. cessante causa, limit.* 1. *à num.* 1. *& seqq.* Sed in casu nostro falsitas cótingit circa causam finalé, cùm Episcopus, ea ratione cessante, nullo modo esset eam licentiam concessurus; finalis autem causa dicitur, quæ ita mouet disponentem, vt alioquin non esset sic dispositurus, per ea, quæ docent Anton. *cap. post translat. num.* 35. *de renunc.* atque *ibi* Abb. *in 2. illius tituli lectura n.* 18. & videtur sentire Bart. *l. 2. §. fin. n.* 1. *fin. ff. de donat.*

9. Nihilominus existimo, validam esse d. licentiam, ac etiam valere confessiones virtute illius factas. Ducor, quoniam ratio illa Ordinarium inducens nihil prorsus confert, sed impertinens

tinens potiùs est ad licentię concessionem. quod ex eo constat, quia non videtur mens concedentis licentiam, vt velit illam esse irritam ea petitione falsa existente, ne confessiones passim irritentur, ac potissimùm cùm licentiam concedentes non lateat, sæpe mendaces esse, & fictitias similes Magnatum petitiones. Vnde deducitur, quòd error ille non sit circa causam finalem, sed impulsiuam, qua cessante, non ideo cessat dispositio, vt idem Tiraq. *vbi suprà*, latè ostendit.

10. Neque obstant probationes in contrarium adductæ; ad vtramq; enim respondetur solùm id vetificari, cùm error, & falsitas contingit circa causam finalem. In casu autem nostro solùm contingit circa causam impulsiuam. Nec verum etiam est, semper eam esse causam finalem, sine qua actus non fieret, vt constat in naturalibus, vbi remouens prohibens est causa, sine qua non descensus lapidis, & tamen non est causa principalis, sed occasio dumtaxat, atque ita docent Couar. 1. *var. cap.* 10. *num.* 2. Nauarr. *sum. lat. cap.* 23. *num.* 101. *& cap. inter verba* 2. *edit. concl.* 5. *num.* 33. cum aliis, quos citat, ac sequitur Sanch. *d. disp.* 39. *n.* 14.

11. Quarta difficultas, an qui licentiam Episcopi obtinuit confessiones audiendi, possit ea licentia, ac iurisdictione vti extra territorium delegantis?

Omnes fatentur Confessores ordinarios, cuiusmodi sunt Episcopi, & Parochi, posse suorum subditorum etiam extra proprium territorium confessiones excipere; at de delegatis, seu extraordinariis non sic, immò oppositum opinantur nonnulli negatiuam partem amplectentes. ita expresse sentire videtur Hostiens. *sum. tit. de pœnit. & remiss.* §. *cui confitendum num.* 14. *vers. & nunquid extra territorium.* atque id sentiunt alij, præcipuè de Religiosis. sic aliis relat. Imol. *Clem. Dudum num.* 32. *de sepult.* vbi Card. §. *extra ciuitatem q.* 5. Anchar. *ibi.* §. *statuimus. q.* 5. *dub.* 3. *vers. sed de illis.* Rosel. *ver. confessio sacramentalis* 3. *num.* 3. Syluest. *verb. confessor.* 1. *q.* 14. §. 12. Nauar. *sum. C.* 17. *Hisp. n.* 265. *Lat. num.* 266. & ex Theol. Adria. *q.* 5. *de confess. ante* 1. *dub* §. *ideo pro solutione. vers. ex dictis infertur.* D. Ant. 3. *p tit.* 17. *c.* 10. *fin.* & alij, quos refert Sanch. *libr.* 3. *de matrim. disp.* 34. *num.* 1. Ducuntur circa Religiosos ex text. *in Clem. Dudum, de sepult.* §. *statuimus*, vbi Religiosis Episcopo præsentatis conceditur facultas excipiendi confessiones quorumcumque sibi confiteri volentium, ita tamen, vt eas extra diœceses, in quibus sunt approbati, nullatenus excipiant. Deinde, circa eosdem & omnes alios Confessores delegatos, ducuntur, quia nemini licet ius dicere extra proprium territorium, vt tenent communiter omnes iurisprudentiæ Professores.

12. Verùm mihi magis probatur iurisdictionem voluntariam, etiam delegatam extra proprium territorium posse licitè exerceri, & consequenter Confessores delegatos posse vbique confessiones excipere eorum, qui sunt illius diœcesis, in qua ipsi sunt approbati. Atque pro huius explicatione

13. Primò notandum est, duplicem dari iurisdictionem: altera est contentiosa, & necessaria, quæ vltimum habet contradictorem, & inter contendentes exercetur, redditúrque in inuitos. *l. inter stipulantes.* §. 1. *ff. de verb. oblig.* Dicitur autem contentiosa, quia actor contendit contra reum, & dicitur necessaria, quia reus in iudicium vocatus tenetur ibi respondere. Altera est voluntaria, quæ in solos subditos volentes exercetur, cuiusmodi sunt adoptatio, manumissio, confessio, & alij similes actus, qui dicuntur voluntariæ iuris-

DVBIVM XXII.

Quo agitur de facultate Confessorem eligendi, qua gaudent Cardinales, & Episcopi.

1. SVperest nunc disputare de iis, qui absque priuilegio Bullæ possunt eligere Confessorem, & præsertim de Cardinalibus, & Episcopis. Vt igitur in præsenti quæstione distinctiùs procedamus, præsuppono tripliciter posse hanc facultatem eligendi Confessorem concedi, de iure diuino, de iure positiuo, seu ecclesiastico; & ex consuetudine de iure diuino, seu à Christo Domino datur Summo Pontifici: nam cùm ipse etiam possit, immo debeat confiteri, si conscientiam peccati habeat, quia vtilitas respectu venialium, ac necessitas medij, & consequenter præcepti respectu mortalium eadem est in illo, quæ in cæteris omnibus. ergo necesse est, vt habeat Confessorem. non est autem aliquis designatus iure diuino, cui confiteri teneatur, vt per se constat; neque etiam iure humano, quia ipse est Summus Pastor. ergo necesse est, vt ab ipso eligatur. ergo habet ab hoc potestatem, & non ab homine; quia non habet Superiorem in terris, igitur immediatè à Christo. Vnde reiiciendi sunt nonnulli asserentes esse speciale in hoc casu, quòd Confessor habeat iurisdictionem super Pontificem Summum immediatè ab ipso Christo. Ita Palud. *in 4. dist.* 17. *q.* 3. *art.* 4. Capreol. *d.* 19. *ad argumentum contra secundam conclusionem.* Canus *in relect. p.* 5. & Ricard. *art.* 3. Sed verius dicitur, quòd licèt potestas ex parte Pontificis sit à iure diuino; iurisdictio tamen in eo etiam casu transferatur in Confessorem medio Pontifice. ita D. Thom. *in* 4. *d.* 19. *q.* 1. *art.* 4. *&* *q.* 2. vbi ait, Pontificem vt peccatorem subiici, vt Vicarium autem Christi dare iurisdictionem supra seipsum in illo foro. Ita etiam D. Bonau. *ibid. art.* 3. *q.* 2. Gabr. *art.* 3. *dub.* 3. Sot. *d.* 18. *q.* 4. *art.* 2. Ledesm. 2. *p. q.* 22. *art.* 1. Med. *q. de sacer. alien. absol. fin. licen. propr. ad secundum.* Turrecrem. *lib. de Eccles. cap.* 8. & alij.

2. Sed quæres primò, an huiusmodi priuilegium sit etiam aliis de iure diuino concessum?

Respondetur negatiuè, quicquid aliqui, sed falsò, dicant. Et ratio est, quia nullus, prçter Pontificem, caret in terris proprio pastore, seu iudice in hoc foro, vt constat. Vnde sequitur, quòd stando in iure diuino, in omnibus aliis à Summo Pontifice, verum habet, quod *in cap. omnis vtriusque sexus*, dicitur, neminem posse confiteri nisi proprio Sacerdoti, vel de licentia eius.

3. Quæres secundò, vnde constat de hoc speciali priuilegio, aut de diuino iure, aut vbi est illi datum si aliis non est concessum?

Respondetur, hanc non esse distinctam concessionem factam Summo Pontifici, sed in ipsamet suprema iurisdictione diuino iure ipsi data contineri: nam sicut ex vi supremæ illius iurisdictionis potest dare ipse iurisdictionem pro aliis, ita & pro se; & sicut potest dare aliis facultatem eligendi Confessorem, ita & sibi potest accipere. Sicut ergo singulare in illo est, habere iurisdictionem ex iure diuino, ita etiam habere facultatem eligendi Confessorem.

4. De iure positiuo, seu ecclesiastico conceditur Episcopis, & eorum Superioribus, necnon inferioribus Prælatis exemptis facultas eligendi sibi Confessorem. Ita habetur *in cap. vlt. de pœnit. & remiss. incip. ne pro dilatione*, &c. Hinc Nauarr. *cap.* 27. *num.* 260. asserens hoc etiam esse diuinum ius, non est audiendus, quia repugnat verbis textus,

 quibus

quibus Pontifex ait, se id concedere, seu permittere, ne pœnitentia differatur. Sot. similiter, qui *d.* 18. *q* 4. *art.* 2. ait, Episcopum dare potestatem, ac iurisdictionem suo Confessori, cùm illum eligit, reiiciendus est, quia Episcopus habet Superiorem, & Pastorem proprium, qui sicut dat Episcopo facultatem eligendi, ita Confessori electo dat iurisdictionem, vnde posset Pontifex si vellet, præscribere Episcopis alium modum habendi Confessores. & hęc est communis sententia, quam tenet Turrecrem. *in cap. quem pœnitet, de pœnit. d.* 1. & Palud. *d.* 17. *q.* 3. & *ibi* Gabr. *q.* 2. *art.* 3. *dub.* 2. S. Ant. 3. *p. tit.* 17. *cap.* 9. Sylu. *confess.* 1. §. 2. & 8. Angel. *confessio.* 3. Caiet. *ver. absolutio. c.* 2. & Suar. *d. tom.* 4. *disp.* 27. *sect.* 2. *num.* 4.

5. De consuetudine conceditur Parochis facultas Confessorem sibi eligendi. Probatur, quia communi praxi testificante, ipsi hac facultate vtuntur sine speciali Episcoporum licentia. Sed eam non habent à iure. ergo videntur habere ex consuetudine. Confirmatur, quia consuetudo potest dare iurisdictionem, iuxta *cap. cùm contingat, de for. compet.* & sumitur ex *cap. dilecti, de arbitr.* sicut econtrario consuetudo aufert iurisdictionem. Vnde aliqua peccata dicuntur esse consuetudine reseruata. ita tenet Host. Raym. Asten. Gerson. Guillel. de Mont. Lugd. quos refert Gabr. *lect.* 3. *in Cano.* sic etiam tenet Nauarr. *num.* 30. *& seqq. in cap. placuit. q.* 2. *de pœnit. in* 6. Caiet. *verb. absolutio.* 2. Sot. *d.* 18. *q.* 4. *art.* 2. Suar. *vbi suprà sect.* 3. & Vasq. *art.* 1. *dub.* 4. *num.* 2.

6. Cæterùm huic determinationi obstare videtur *cap.* 2. *de pœnit. & remiss. in* 6. vbi dicitur, nulla consuetudine introduci posse, vt aliquis valeat sibi eligere Confessorem sine licentia proprij Sacerdotis. Et probatur, quia hoc est contra ius diuinum, quod nulla potest consuetudine reuocari. quapropter Nauarr. *loc. cit. num.* 36. *& seqq.* satis enititur pro suo ingenio textum illum exponere. Vera tamen expositio est, quam tangit Gabr. *vbi suprà*, nimirum consuetudinem non posse vi sua date hanc facultatem; inde verò haud sequitur, non posse sufficiens esse signum facultatis concessæ à Pastoribus, & nunquam reuocatæ, sed quasi per tacitum consensum perpetuò durantis. Vnde concedimus per talem consuetudinem non introduci, vt quis, præter sui Superioris licentiam, Confessorem sibi eligere valeat, sed introducitur, vt aliquis censeatur habere à suo Superiore talem facultatem modo explicato. Et ad probationem dicimus, quòd quamuis iurisdictio dicatur consuetudine acquiri, id tamen non fit sine adminiculo iuris communis, vel taciti consensus, & voluntatis Superiorum, præsertim in iurisdictione spirituali, quæ non potest à populo emanare, sed à Summo Pontifice: atque ideo non potest sola populi consuetudo contra illam præscribere, nisi Pontifices hoc ad maiorem Ecclesiæ pacem declarassent. In casu igitur nostro, consuetudo non dat huiusmodi facultatem adminiculo iuris communis: nullum est enim quod hoc declaret, immo potiùs resistere videtur; sed adminiculo tacito Superiorum consensus, qui cùm non sit in iure expressus, necesse est, quòd ipsamet consuetudine significetur.

7. At poterit iterum meritò dubitari circa *d. cap.* 2. *de pœnit.* quid speciale declaret ibi Pontifex de hac facultate, cùm cuilibet legi commune sit, quòd non derogetur consuetudine, nisi quatenus Superior videns, & tacens consentire videtur? Quocirca respondemus, eligere Confessorem sine licentia proprij, repugnare diuino iuri, vt diximus, atque ideo significasse Pontificem

in

in illo textu non posse consuetudinem præscribere contra hoc ius, in quo satis differt à quauis lege merè humana: potest enim contra istam consuetudo præscribere. Vnde infero, facultatem huiusmodi consuetudine obtentam pendere semper à proprij Sacerdotis voluntate, itavt, non obstante consuetudine, semper sit in eius potestate illam reuocare si velit: talis siquidem consuetudo nunquam præualere potest, aut ius aliquod conferre. *cap. 1. & cap. cùm venerabilis, de consuetudine. & cap. cùm non liceat, de præscript.* posita autem hac veluti continua dependentia huius consuetudinis à voluntate Pastoris, optimè verificatur decisio illius cap. 2. *de pœnit.* nam si Pastor videt, & tacet, satis significat ex suo consensu habere subditos illam facultatem; si verò reuocet, consuetudo minimè sufficiet, iuxta illius textus decisionem. Verùm considerare oportet, ex cuius Pastoris voluntate manauerit consuetudo, quoniam ex illius, vel Superioris arbitrio reuocari poterit, non tamen ab inferiori. Vnde, quia consuetudo, vt Parochi eligant Confessorem, solùm ex consensu Episcoporum creditur emanasse, ideo Episcopus in suo Episcopatu poterit hoc mutare, vel generatim pro omnibus Parochis, vel specialiter pro aliquo, prout expediens iudicauerit.

8. His præhabitis, in hac quæstione sunt varij modi dicendi.

Host. *in sum. de pœnit. & remiss. §. cui confitendum, vers. cui Cardinalis*, postquam varias retulit sententias, tandem concludit, Episcopos Cardinales sibi idoneum Confessorem eligere posse, iuxta id, quod habetur *in cap. de pœnit. ne pro dilatione*, quia Episcopi sunt. Cardinales itidem, causa legationis absentes possunt etiam eligere Confessarium idoneum, iuxta *d cap.* quia Prælati sunt, & exempti. Cardinales non Episcopi, dum videlicet Romæ commorantur, alicui ex Pœnitentiariis Papæ confiteri debent; quia sunt Papæ proximè subiecti: tutius tamen arbitratur, si à Papa eligendi Confessarium facultatem impetrarent, eo quòd Cardinales Papæ sunt immediatè subiecti. Sic etiam cum Host. tenent Sylu. *ver. confess. 1. q. 2.* Armil. *ver. absolutio. num.* 14. Tabien. *absolutio 1. num.* 37. Card. Alban. *q.* 49. Azor *tom. 1. lib. 4. cap. 3. q.* 16. hæc locum habere ante Concilium Tridentinum; nunc verò Cardinales, qui nec sunt Episcopi, nec Legati, confiteri debent vni ex approbatis ab Episcopo proprio Confessarij, quia si approbatus non est, non reputatur idoneus ad confessiones audiendas. hæc ille.

9. Sotus *in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 2. vers. Cardinales verò*, sic ait: Cardinales non Episcopi, præter Legatum non eo fruuntur priuilegio, quo Episcopi, vt Confessarium scilicet eligere sibi queant, quia non sunt Prælati; sed iam de consuetudine non subduntur Episcopis in foro pœnitentiali, sed immediatè Papæ, & sunt tanquam Ordinarij suorum commensalium. sic ille.

10. Angles Valentinus *in suis floribus super 4. art. de ministro Sacramenti confessionis diff. 3. concl. 2.* sic ait: Cardinales iure communi Confessores eligere sibi non possunt, sed potestate Papæ, siue Pœnitentiarij confiteri debent. quod intelligit iste author de Cardinalibus, qui Episcopi non sunt; quia in tertia conclusione subdit statim: Archiepiscopi, Episcopi, cæterique Prælati exempti habent facultatem eligendi sibi in Confessorem, quemlibet simplicem Sacerdotem, definita est expressè *in cap. de pœnit. & remiss.* Nihilominus sit

11. Prima conclusio, Cardinales, etiamsi Episcopi non sint, nec Legati, iam de consuetudine possunt Confessorem

sorem sibi eligere. Hanc conclusionem tenent expressè Caiet. *sum. verb. absolutio à peccatis* 2. *fin.* Tolet. *sum. lib.* 3. *c.* 13. Suar. *tom.* 4. *disp.* 27. *sect.* 2. *num.* 6. Vasq. *tom. etiam* 4. *q.* 93. *art.* 1. *dub.* 4. *num.* 2. & Regin. *in prax. pænit. tom* 1. *lib.* 1. *cap.* 5. *sect.* 1. *num.* 32. Immò vsus, & praxis Romanæ Curiæ communiter recepta id euidenter ostendunt. Sed probatur sic. Cardinalis quicunque iam ex consuetudine est quasi familiæ suæ proprius pastor, ita vt si Sacerdos sit, possit sibi subditis sacramentum Pœnitentiæ legitimè administrare; vel si Sacerdos non sit, possit hanc potestatem alteri delegare: sic testantur Caietanus, Sylu. Tab. & Tolet. atque etiam Regin. *vbi suprà*, & Suar. *d. tom.* 4. *disp.* 25. *sect.* 2. *num.* 12. ac plerumque omnes. ergo possunt similiter ex consuetudine Cōfessorem sibi eligere quem maluerint, saltem ex sibi subditis, vt infrà latiùs patebit. Probo consequentiam, quia quod potest aliis ritè concedere, potest etiam sibi assumere.

12. Secunda conclusio. Cardinales præfati possunt de iure communi, & ecclesiastico eligere sibi Confessorem. Ita tenent Sylu. *vbi suprà q.* 8. & Angel. *num.* 5. *ver. confess.* 3. Suar. *d. tom.* 4. *disp.* 27. *sect.* 2. *num.* 6. & Reginald. *vbi suprà*, & probatur ex *cap. vlt. de pænit. & remiss. cap. ne pro dilatione.* vbi Episcopis, & eorum superioribus, nec non inferioribus Prælatis exemptis huiusmodi facultas conceditur; sed Cardinales, inter eos, qui Episcopis sunt superiores, ac inter Prælatos exemptos enumerantur, iuxta ea quæ à dd. authoribus asseruntur. ergo de iure communi competit illis huiusmodi facultas.

13. Sed obiicies ex Palud.. & Sot. asserentibus, Cardinales simplices non esse Prælatos, propriè loquendo, quia ex vi suæ dignitatis iurisdictionem in hoc foro non habent. ergo nec illis competit dispositio, & facultas prædicti *cap. fin. de pænit. & remiss.*

Respondetur primò, satis esse vt quis Prælatus etiam strictè dicatur, habere iurisdictionem in foro externo, seu contentioso, vt docet Sylu. allegans gloss. *in cap.* 2. *de ind & in Clem. Dudum, de sepult. in ver. Prælati.* Sed Cardinales non Episcopi iurisdictionem habent Episcopalem forensem in Ecclesiis, quibus præsunt, vt habetur *cap. his, quæ, de maior. & obed.* ergo, propriè loquendo, sunt dicendi Prælati. Minorem ostendunt Abb. Felin. & Butr. *d. cap. his quæ*, &c. Imol. *in Clem. ne Romani, de elect.* Ioan. Monach *cap. vnic. de maior. & obedient. in* 6. Ludou. Roman. *cons.* 498. & Mandos. *in reg.* 7. *Cancellar. q.* 2. ex quo fit vt beneficia omnia, canonicatus, præbendas, siue quælibet alia officia curam animarum habentia, vel non habentia, conferre valeant. Nam Sixt. IV. teste Felin. *d. cap. his, quæ, de maior. & obedient.* amplissimum illis concessit priuilegium. Possunt item excommunicationis, suspensionis, & interdicti pœnas irrogare. Abb. *in eod. cap. his, quæ, & ibi* Panor. *num.* 1.

Respondetur secundò, quòd quamuis non sint Prælati, potestatem, seu iurisdictionem in foro pœnitentiali habentes, tamen iuxta communem vsum Ecclesiæ tales censentur ob eorum dignitatem, & Pontifices, ac Romana Ecclesia ita de illis loquitur: priuilegia autem non sunt restringenda, nisi satis constet; vnde cùm illis communicat tum nomen Prælati exempti iuxta cōmunem Ecclesiæ vsum, tum etiam ratio priuilegij, scilicet, ne periculum immineat animarum, non sunt excludendi à dispositione *d. cap. final. de pænit. & remiss.*

14. Obiicies secundò, si Cardinales præfati comprehenduntur *in d. cap. fin.* maximè eò quòd sint Episcopis superiores

periores: hoc autem non est dicendum; ergo, &c. Probo minor. ex Ioan. Andr. & Geminia. *in cap. cum aliquibus, de rescript. in 6.* vbi testificantur ante Bonifacij VIII. sæculum multos Episcopos non fuisse in Cardinalium numerum adscriptos, ne pontificiam dignitatem minuere viderentur. Refert item Onuphrius *in opusc. de Cardinalibus*, ante id tempus non consueuisse Romanum Pontificem ex Episcopis Cardinales creare, quia Episcopi erant Cardinalibus superiores. Apud S. Bernard. extant etiam epistolæ, quarum inscriptio sic haber: Episcopis, & Cardinalibus in Vrbe, aut Romana Curia commorantibus.

15. Respondetur quòd si de potestate Ordinis loquatur, certum est Episcopum esse Cardinale non Episcopo maiorem, immò Presbyterum simplicem eadem potestate esse Diacono Cardinale superiorem; quoniam Episcopus in Sacramentorum administrarione multa potest, quæ Cardinalis non valet; immo Presbyter potest etiam sacrosanctum Christi corpus consecrare, & alia etiam ministrare Sacramenta, quæ nequit Diaconus Cardinalis. Si autem loquamur de administrationis authoritate, & honoris dignitate, certum similiter est Cardinales lõgè præstare Episcopis. Cardinalium namque est, Romanum eligere Pontificem, ei à consiliis esse, arduaque totius Ecclesiæ negotia simul cum eo tractare. Hinc Cardinales Romanus Pontifex Fratres appellat, quorum consilio ait, se hoc, aut illud decernere; eos vocat sui corporis partem: cùm enim è Curia Romana Cardinalis mittitur, dicitur Legatus è latere Apostolico destinari, ideóque in Prouincia, ad quam est missus, cæteris antecellit. Hinc in publicis Comitiis, supplicationibus, & aliis rebus huiusmodi, primi à Romano Pontifice, Cardinales sedent, primi suffragium, ac sententiam ferunt, subscribunt, stant, & incedunt.

16. Hinc denique cæteri Ecclesiæ Prælati certis præsunt Ecclesiis, Cardinales verò communi totius Ecclesiæ saluti consulunt, & student. Reliqui certas Ecclesias regunt: Cardinales autem similiter cum Papa totius Reipublicæ Christianæ negotia pertractant. Ex quibus, & aliis concludit Eugenius IV. *in epistola ad Episcopum Cantuariensem*, quam refert Iacobatius *lib. de Concil. 1. num. 25 2. q. 3.* Cardinalem honoris dignitate esse Episcopo, Archiepiscopo, & Patriarcha superiorem, & in hoc sensu exponenda sunt quæ dicimus in nostra conclusione. Quæ verò à Ioan. Andr. Geminian. & D. Bernardo referuntur, intelligenda sunt de potestate Ordinis. Vnde infero, ex quo ius eligendi Romanum Pontificem ad sola Cardinalium suffragia redactum est, cœpisse Cardinales paulatim honoris dignitate Episcopis, immò Archiepiscopis, & Patriarchis anteponi; *paulatim* (inquam) quia non statim summum gradum obtinuerunt, sed præcipuè post præfati Eugenij IV. sæculum. nam ante illud, & ipsius etiam Pontificis vita durante verificantur, quæ de Ioan. Andr. Gemin. & Bernardo insinuauimus.

17. Tertia conclusio. Quæ sunt de Cardinalium familia póssunt, de eorum licentia, Confessarium sibi eligere. ita tenent ferè omnes DD. pro vtraque præcedenti conclusione allegati, & plures alij. Probatur, quoniam Commensales Cardinalium, vbicumque Cardinales reperiantur, sunt (yt omnes fatentur) de consuetudine subiecti eisdem Cardinalibus, tanquam Ordinariis suæ familiæ curam habentibus. ergo de ipsorum licentia possunt sibi eligere Confessorem. Confirmatur,

P quia

quia ex communi Curiæ Romanæ praxi in Paschate, cùm cuncti fideles sub præcepto in propriis parochiis teneantur Eucharistiam sumere, tunc in priuatis, ac domesticis Oratoriis Cardinalium eorum familiæ, ac commensales, ab ipsis, vel ab aliis, de eorum mandato, sacra reficiuntur communione, quod profectò haud eis liceret, nisi Cardinalium commensales, seu familiares eisdem essent, tanquam propriis, ac legitimis Ordinariis subiecti. ergo de ipsorum licentia possunt sibi similiter eligere quem maluerint in Confessorem.

18. Sed obiicies. Qui de familia sunt Episcoporum, non possunt extra propriam diœcesim confiteri, nisi Episcopo diœcesis, vbi commorantur, vel Parocho, ad cuius parochiam venerint, vel alteri de ipsorum licentia; ergo similiter illi, qui de familia Cardinalium sunt.

Respondetur, negando consequentiam, quia Episcopi non gaudent Cardinalium priuilegio, vt benè insinuat Reginald. *vbi suprà num.* 35. qui enim sunt de familia laica Episcoporum, existentes in aliena diœcesi, subduntur in foro pœnitentiali Episcopo eiusdem diœcesis, vt manifestè docet Paludan. *in* 4. *dist.* 17. *q.* 3. *art.* 3. *concl.* 4. & de familiis Episcoporum indifferenter agens Suar. *vbi suprà, disp.* 25. *sect.* 2. *num.* 12. inquit, quòd habent proprium Sacerdotem ordinarium iuxta ius commune. At de familiis Cardinalium omnes asserunt, eisdem (vbicumque degunt) tanquam suis Ordinariis subiici.

An autem hoc illis de iure, seu ex consuetudine cõpetat, quod ad praxim attinet, non multum refert: certum tamen est, illos hoc priuilegio gaudere, seu vti, quod sufficit, quia pendet ex facto.

DVBIVM XXIII.

An in Confessore eligendo prærequiratur Ordinarij approbatio.

1. IN hac quæstione suppono primò, ante Concilium Tridentinum, stando in iure antiquo, per generalem facultatem alicui concessam ad eligendum Confessorem, eligi posse quemlibet Sacerdotem iure naturali, seu diuino idoneum absque alia conditione, seu approbatione iure humano requisita. Hæc est communis sententia, quam tenet Palud. *in* 4. *dist.* 17. *q.* 4. *num.* 17. *&* 18. & *ibi* Gabr. *q.* 2. *art.* 3. *dub.* 5. Adrian. post *q.* 5. *de confess. dub.* 1. Caiet. *in sum. ver. absolutio.* Sylu. *ver. confessor* 1. *q.* 5. Ang. *confess.* 3. *num.* 4. Anton. 3. *p. tit.* 17. *c.* 9. Sot. *dist.* 18. *q.* 4. *art.* 3. *circa fin.* Med. *C. de confess. q. de Sacerd. alien. per Paroch. eligen.* Victor. *in sum. n.* 150. & Nau. *in cap. placuit, de pœnit. d.* 6. *num.* 9. *& sequentib.* vbi in eandem sententiam refert Panorm. *in Clem. de priuileg.* cum aliis, quam sententiam sic probo, quia nullum ius potest in contrarium allegari; etenim in delegante erat potestas, quæ competit illi ex vi ordinariæ iurisdictionis, & non erat ligata, aut impedita (vt supponimus,) quia nec ex parte Pontificis, aut Episcopi, seu etiam Parochi nullum erat ius positiuum prohibens illi delegationem, immò neque nunc est, vt statim dicemus. Rursus ex parte alterius extremi, in Sacerdote erat capacitas, & nullum erat etiam ius specialiter requirens in eo alterutram ex duabus conditionibus, videlicet, vel quòd haberet in Ecclesia aliquam iurisdictionem ordinariam in hoc foro circa aliquem populum, qualem habet Parochus, vel quòd esset ab Episcopo approbatus

probatus tanquam idoneus. ergo manifestè sequitur, prædictam facultatem datam etiam per hæc generalia verba, *Sacerdotem idoneum*, non fuisse limitandam, aut necessariò interpretandam de Sacerdote declarato idoneo publica authoritate alterutro ex dictis modis, præsertim, quia sufficienter posset aliis modis constare de idoneitate Confessoris, scilicet per experientiam, aut publicam famam, seu notitiam, aut per aliorum fide dignorum testimonium. Et quamuis verum sit, ex concessione generali sic intellecta potuisse sequi aliquot non parui facienda incommoda, hinc tamen solùm infertur pertinuisse ad curam Pastorum Ecclesiæ illum non concedere sine maiori declaratione, aut circumspectione. Vnde ad hæc euitanda pericula, seu inconuenientia condidit Concilium Tridentinum ius statim explicandum.

2. Suppono secundò certum esse, post decretum Concilij Tridentini *sess. 23. cap. 15. de reformat.* non sufficere, vt persona Sacerdotis, cui deleganda est iurisdictio, in hoc foro, habeat omnia requisita ex diuino, seu naturali iure ad hoc ministerium peragendum, nisi de hoc etiam habeat specialem Ecclesiæ approbationem nouo illo iure decretam. Sunt igitur verba Concilij, quæ sequuntur. Quamuis Presbyteri in sua ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipiant, scilicet potestatem Ordinis in corpus Christi mysticum (vt superiùs declaratum est;) decernit tamen sancta Synodus nullum, etiam Regularem, posse confessiones sæcularium etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneū reputari; nisi, aut parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur; & approbationem, quæ gratis detur, obtineat, priuilegiis, & consuetudine quacunque etiam immemorabili, non obstantibus. In quo decreto duo insinuantur modi Sacerdotem idoneum designandi, scilicet per beneficium parochiale, vel Episcopi approbationem, quorum quilibet per se sufficit; aliquis tamen ex illis omnino necessarius est. Quòd autem quilibet illorum sit satis, non tam fuit à Concilio introductum, quàm retentum, quia semper illi duo modi approbationis habuerunt in Ecclesia magnam authoritatem. At, quòd aliquis eorum sit omnino necessarius, nouum est, & à Concilio introductum, vt patet ex primo notando, & indicatur in illis verbis Concilij, *decernit sancta Synodus*. Vnde colligitur, omnes Sacerdotes, qui non habent parochiale beneficium, cuiuscunque Ordinis, status, aut dignitatis existant, indigere Episcopi approbatione, vt possint hoc munus exercere. Concilium enim vniuersaliter loquitur, & nullum excipit, sed ampliat potiùs etiam ad Regulares, quamuis non loquatur respectu omnium pœnitentium, sed sæcularium tantùm, vt constat.

3. Suppono tertiò Concilium generaliter, & indifferenter postulare hoc genus approbationis ad exercendum munus Confessoris, quacumque ratione ei iurisdictio sit deleganda: non enim dicit, vt eligi nequeat in Confessorem qui non fuerit sic approbatus, sed simpliciter ait, non posse audire sæcularium confessiones, neque ad id idoneum reputari. Igitur siue sit à pœnitente eligendus, siue à proprio Sacerdote accepturus iurisdictionem, semper supponenda est hæc approbatio. Vnde, quamuis aliqui asseruerint excipiendos esse eos, qui publicum habent scientiæ testimonium per gradum Doctoratus in Theologia, seu iure canonico, aut per publicam facti, seu do-

ctrinæ euidentiam; hoc tamen est improbabile, quia hoc est ius positiuum, cui standum est,& Concilium expresse excludit omnem alium modum, dicens: neque ad id idoneum reputari, nisi,&c. voluit enim esse hanc approbationem aliquo modo iuridicam, seu ex potestate iurisdictionis. atque adeò illam non concessit Academiis, nec publicæ opinioni, aut existimationi, sed Episcopis, ad quos etiam pertinet Parochorum approbatio, & meritò, quia Episcopi sunt animarum pastores, & multa profectò requiruntur ad hoc munus,quæ tam Doctoribus,quàm iis, qui publicè existimantur docti, facilè deesse possunt. Sed maius posset oriri dubium de quibusdam personis ecclesiasticis in altiori dignitate constitutis, vt sunt Cardinales, & Episcopi consecrati, nullum verum habentes Episcopatum, & si qui sunt alij similes. Attamen cùm Concilium nihil excipiat, sed simpliciter, & sine vlla additione dicat, *nullum*, neminem censeo excipiendum ratione consecrationis, aut dignitatis, nisi quatenus habet annexam aliquam animarum curam. His suppositis, sit

4. Prima conclusio. Episcopi extra propriam diœcesim non possunt aliquem non subditum eligere in Confessorem, qui à proprio Diœcesano nō fuerit adhuc ad formam huius decreti Concilij admissus, & approbatus ad audiendas confessiones. Hanc conclusionem in primis defendunt Azor *suprà* citatus, Suar. *tom.4. disput.28. sect.4. num. 7. & 8.*& Vasq. *tom.4. q.93. art.2. dub.5. num.5.* Sed probatur manifestè ex declaratione Cardinalium Congregationis eiusdem Concilij, quam refert Stephan. Quarant. *in sum. Bullar. verb. Archiepiscopi potestas, in addit. lit. A.* cuius etiam declarationis mentionem faciunt Azor. & Suar. *vbi suprà*, & est huiusmodi: S.D.N. audita relatione Congregationis Cardinalium declarauit Episcopum vigore priuilegij, de quo *in cap. fin. de pœnit. & remiss.* non posse sibi eligere Sacerdotem sibi non subditum, qui à proprio Diœcesano non fuerit adhuc ad formam huius decreti admissus, seu approbatus ad audiendas confessiones. in qua declaratione expresse nostra definitur conclusio.

5. Immò, stando solùm in verbis prædicti decreti Concilij probatur secundò, quia verba Concilij vniuersalia, & generalia sunt: ergo neminem excludit Concilium, exceptis Regularibus solùm, cùm de pœnitentibus loquatur, vt constat. Vnde, vt referunt Azor.& Suar. *vbi suprà*, dicentes, sic inter declarationes Cardinalium Congregationis super Concilium Tridentinum editas haberi, cùm Romæ dubitatum fuisset, an Prælati habentes à iure facultatem eligendi Confessorem, Sacerdotum nomine comprehendantur? & huiusmodi dubium fuisset in Congregatione discussum, cui decem Cardinales aderant, & quinque eorum in partem negatiuam, quinque verò in affirmatiuam inclinassent, consultus tandem de hac re Summus Pontifex Gregorius XIII. respondit, in re dubia, potius, ac tutius esse decreto Concilij Tridentini, quàm Episcopis adhærere.

6. Sed obiicies primò, Priuilegium in iure contentum non intelligitur derogari per generalem clausulam: non obstantibus priuilegiis, &c. qua vtitur Concilium, vt est communis regula Canonistarum, & videre licet in Deci. *cons.165.* sed Episcopis (vt diximus *quæstione præcedenti*) competit facultas eligendi Confessorem per priuilegium in iure contentum. ergo non est derogatum à Concil. Tridentino; & confirmatur,

matur, quia nomine Sacerdotis simpliciter dicti non comprehenditur Episcopus, præsertim in materia odiosa, & restringente, qualis est hæc. Sed non potest sub alio nomine comprehendi, vt *infrà* insinuabitur. ergo nullatenus.

7. Respondetur Decretum Concilij non derogare illi priuilegio Prælatorum, priuilegium enim expresse dicit, vt possint illi eligere Sacerdotem idoneum, & hoc integrum manet. Neque Concilium id in totum, vel in partem abstulit, vt infrà magis elucidabitur: sed solùm ex parte Confessoris posuit conditionem necessariam, vt idoneus sit, & capax. & hæc conditio vniuersaliter posita est respectu omnium sæcularium, inter quos hi Prælati continentur, quamuis sint Sacerdotes. Et ad confirmationem

Dico primò, quòd Sacerdos nomen est honoris, ac dignitatis. 21. *dist. cap. cleros.* & Episcopi olim Sacerdotes appellabantur. 95. *dist. cap. olim.*

Dico secundò, non posse hanc materiam propriè dici odiosam, sed fauorabilem, siquidem in fauorem est Sacramenti, & conscientiæ, nullùmque ius propriè aufert Episcopum.

8. Obiicies secundò, Episcoporum est approbare Confessarios. ergo non est credibile, Concilium Tridentinum sustulisse Episcopis priuilegium eligendi Confessorem arbitratu suo; maius enim quid est, Cõfessarios approbare, quàm liberam habere facultatem eligendi Confessorem; & confirmatur, quia in decreto Concilij videntur abrogari solùm Confessariorum facultates, non Prælatorum.

Respondetur concedendo, quòd sicut ad Episcopos pertinet, vt sibi subditos tantùm possint approbare in Confessores, ita Episcopis etiam licet ex eisdem eligere quos maluerint, vt illis confiteantur, sed non ex aliis, absque diœcesani approbatione.

Ad confirmationem autem ex solutione primæ obiectioni data patet quid sit dicendum.

9. Obiicies tertiò, Si prædicta approbatio esset simpliciter necessaria, non solùm esset necessaria necessitate præcepti, sed etiam necessitate Sacramenti: at in casu nostro hoc non est dicendum. ergo saltem non est simpliciter necessaria, sed per accidens. Probo maiorem, quia si solùm esset necessaria necessitate præcepti, tunc saltem cessante in dispositione, seu mala conscientia pœnitentis, si eum bona fide accedat pœnitens ipse ad confessiones, valida erit confessio. ergo iam non esset simpliciter necessaria prædicta approbatio. Minorem etiam probo, quia de necessitate Sacramenti, duplex tantùm potestas requiritur in Ministro, ordinis, & iurisdictionis. Sed prædicta approbatio in casu nostræ conclusionis ad neutram istarum pertinet, vt iam ex dictis constat. ergo non est dicendum quòd sit de necessitate Sacramenti. Probo consequentiam, quia Ecclesia nihil potest addere Sacramentorum institutioni, quod sit simpliciter necessarium.

10. Respondetur concedendo maiorem, & eius probationem. Sed negatur minor, & ad probationem dicimus, in Ministro requiri prædictam duplicem potestatem, ad quarum nullam ex natura rei pertinet approbatio supradicta. Sed negatur consequentia, quia iurisdictio (vt iam superiùs insinuauimus) homini per hominem communicatur. Potest ergo Ecclesia præscribere modum communicandi hanc iurisdictionem, & statuere conditionem aliquam, sine qua talis persona sit inhabilis ad iurisdictionem suscipiendam, seu (quod perinde est) sine qua collatio iurisdictio

risdictionis irrita sit, & nullius valoris. Denique, cùm hæc iurisdictio à potestate Pontificis præcipuè manet, potest ipse non delegare iurisdictionem, nisi personæ habenti talem conditionem, omnésque Pastores inferiores priuare potestate illam aliter delegandi.

Ac demum, ad probationem consequentiæ respondetur hinc non sequi, Ecclesiam addere aliquid Sacramentorum institutioni, sed præscribere modum, quo minister sit capax.

11. Secunda conclusio, Cardinalis non potest aliquem, qui suæ non sit familiæ, eligere sibi, vel suis commensalibus in Confessorem, sine præuia Ordinarij approbatione, iuxta formam Concilij Tridentini. Possemus in primis, in huius concessionis probationem adducere quorundam opiniones DD. qui stando adhuc in iure antiquo, & indifferenter loquentes de quocunque habente facultatem eligendi Confessorem asseruerunt, in Sacerdote eligendo fuisse necessariam alterutram ex duabus conditionibus, scilicet, quòd haberet beneficium parochiale, vel quòd esset ab Episcopo approbatus tanquam idoneus. ita tenuit glossa *in cap. si Episcopus, de pœnit. & remiss. in 6.* & glos. *in cap. omnis vtriusque sexus. verb. alieno.* ac etiam glos. *in Clem. 1. de priuil. verb. speciali*, quam omnes Interpretes ibi esse secutos vsque ad Panor. exclusiuè, ait Nauarr. *in cap. placuit, de pœnit. suprà in principio huius quæstionis* citatus, qui etiam refert Capell. Tholos. *decis.* 221. idem secutus est Canu. *relect. de pœnit. p. quinta. §. quoque*, & indicat Ricard. quatenus cum Henric. *quolib.* 10. *q.* 4. inquit esse contra rationem, & bonum Ecclesiæ, iudicium Confessoris idonei committere pœnitentibus. Et quamuis oppositam sententiam, vt communem, & probabiliorem secuti simus in primo notando, posset tamen ex illa sic confici argumentum: Si in iure antiquo, in quo de huiusmodi approbatione nihil præscribitur, adhuc tot authores, tantæque existimationis omnino, & sine vlla limitatione eam tunc requiri sibi persuaserunt. ergo à fortiori dicendum est, eandem profectò requiri post Concil. Tridentinum, in quo prædicta approbatio exprese præscribitur.

12. Possemus etiam in eiusdem conclusionis approbationem adducere Domin. de Sot. & Ios. Angel. Valent. *vbi suprà in quæst. præced.* citatos, necnon alios quamplures; quibus breuitatis causa omissis, præsertim, cùm de hac materia non satis distinctè egerint, nostram conclusionem exprese, & absque vlla limitatione potissimum defendunt Suar. & Azor. *in locis suprà allegatis.* qui quidem in hac parte magni sunt faciendi, tum ob eorum acutissimum ingenium, & nimiam in scribendo solertiam, summa cum pietate, & distinctione coniunctam, vt eorum opera (quæ apud omnes vbique terrarum maximæ sunt authoritatis) apertè testificantur; tum etiam, quia primus *in suo 4. tomo* materiã istam satis diffusè tractauit, & nouissimè post longam discussionem typis illam mandauit; secundus verò, quia cùm Romæ per multos annos vitam traduxerit, sua institutionum moralium Commentaria ibidem in lucem edidit, & cùm nonnulla, quæ correctione videbantur digna, ex eisdem fuerint ipso viuente, & de ordine Summi Pontificis Clementis Octaui (antequam typis essent mandata) dempta, vel etiam mutata: prædicta tamen sua opinio intacta, Summo Pontifice sciente, & nullatenus contradicente, simul cum aliis suis institutionibus moralibus, in lucem prodiit. Quid dicam? nullus, quem ego legerim, ex priscis, modernísve authoribus, contrarium hucusque circa præsentem

sentem materiam distinctè saltem ausus est in suis scriptis propugnare.

13. Sed probatur iam conclusio ex verbis eiusdem Concilij,& responsione Gregor.XIII.quibus supradicta prima conclusio probata est; vtriusque enim (quantum ad hoc) eadem est ratio, atque vt veritas illius firmiùs constet, nonnullas adducam, & soluam obiectiones.

14. Obiicies primò. Cessante ratione motiua legis, lex quoque cessat, vt habetur *l. adigere. §. quamuis. ff. de iurepatronatu,& cap. cùm cessante, de appellat.* Sed respectu Cardinalium cessat ratio motiua prædicti decreti Concilij Tridentini. ergo illos non comprehendit. Probo minorem.Ratio motiua dicti decreti potissimùm fuit, prouidere fidelibus de Confessore idoneo, & ad plura præcauenda incommoda hoc iudicium reseruauit Episcopis, quorum prudenti sollicitudini animarum salus præcipuè committitur. Sed hæc ratio nequit adaptari Cardinalibus: tum quia nec Cardinales,nec eorum familiæ subsunt Episcopis, vt constat; vnde fortasse Concilium (vt notat Suar.) ideo noluit subiicere Regulares Episcopis quoad confessiones, quas ipsi inter se faciunt de peccatis suis, quia habent proprios Pastores, à quibus gubernantur; tum etiam ob eorundem eminentem dignitatem, & assistentiam etiam apud Summum Pontificem pro totius Christiani orbis gubernio, vt insinuauimus *quæstione præcedenti*; dedecens enim satis videtur vt illis, quorum consilio Summus Pontifex vtitur pro totius Ecclesiæ regimine, non committatur approbatio Confessoris sibi, ac suæ familiæ eligendi; sed egeant iudicio, & approbatione aliorum, qui sibi sunt dignitate inferiores. ergo non comprehendit illos ratio motiua, ac consequenter nec ipsum decretum.

15. Respondetur negando minorem, &

Ad primum probationis membrum dico, quòd approbatio diœcesani requiritur in Confessore, non solùm quando pœnitens subest iurisdictioni illius,sed etiam quando Confessor eiusdem est subditus:atque ideò, licèt Cardinalis, & eius commensales non subsint Episcopis diœcesanis, sat est, quòd subsit Confessor eligendus; quod non verificatur de Confessore regulari respectu Regularis pœnitentis.

Ad secundum membrum respondetur nullam in hoc fieri iniuriam sublimi Cardinalium dignitati, & eminentiæ, sicut nec Episcopis,aut Archiepiscopis, quando extra proprias diœceses commorantur, quoniam eorundem priuilegium semper integrum manet;ex parte tamen Sacerdotis requiritur, vt de eius idoneitate constet per approbationem quasi iuridicam, quam soli Prælati ordinarij in sibi subditos possunt exercere.

16. Obiicies secundò, quia iuxta doctrinam Nauarr. *in sum. cap. 4. num. 7.* & Suar. *disp. 28. sect. 4. num. 5.* & aliorum, Regulares cùm peregrinantur, possunt quidem,sicut antea poterant,ex vi suorum priuilegiorum, saltem de licentia suorum Prælatorum eligere sibi in Confessorem Sacerdotem etiam alterius Ordinis, esto Episcopi non habeat approbationem; igitur à fortiori idem est dicendum in casu nostro quoad Cardinales.

Respondetur negando consequentiam, quoniam,vt ex contextu Concilij apparet, nihil mutatur quoad illos, & à iure antiquo non est recedendum,nisi quatenus inuenitur expressum *l. præcipimus. C. de appell. & cap. 1. de translat. Prælat.* Congruentiam autem indicat ipse Nauarr. ex eo,quòd Religiosis facile est inuenire Confessorem idoneum. tum

quia,

quia, regulariter loquendo, conscientias minus oneratas peccatis habere debent. tum etiam, quia Concilium præsumpsit illos fore cautiores, ac prudentiores, diligentioréſque in Confessoribus eligendis, atque ideo cessant verba legis, & ratio etiam motiua, qua sola cessante, lex quoque cessat, vt iam suprà insinuauimus.

17. Obiicies tertiò. Nulla lex, quantumuis generalis, præcipuè in materia odiosa, se extendit ad alios casus, quàm eos, ad quos se extendunt verba eius, secundùm propriam significationem; sed prædicti decreti verba non se extendunt ad Cardinales. ergo nec dispositio eius. Maior patet ex *l. cum lege*, adiecta glossa, & doctrina Franc. Aret. *ibi col. 3. ff. de testam.* quam Dec. *in l. factum. §. in pœnal.* Alciat. *in rubr. de verb. signif. in princ.* & alij sequuntur. Minorem probo, quia si verba decreti extenderentur ad Cardinales, profectò alia non essent, nisi verbum *sæcularium*, & verbum *Sacerdotum*; sed hæc non se extendunt ad illos. ergo nulla. Et probo sic de vtroque non primum, quia, vt notauit Rebuff. *in com. l. mulieris appellatione 13. in ordine, de verb. signif.* iuxta regul. Cancellariæ, appellatione sæcularium Principes laici non comprehenduntur, nisi exprimantur. ergo à fortiori nec Principes ecclesiastici, vt sunt Cardinales. Nec secundum, quia, iuxta communem Iuristarum doctrinam, dictio illa, *etiam Sacerdotum*, sicut est ostensiua extensionis; & ampliationis gradus sæcularium vsque ad Sacerdotes; ita pariter est demonstratiua limitationis, & restrictionis, ne videlicet intelligatur dispositio de sæcularibus superioris gradus, quàm Sacerdotes. ergo non comprehendit eos, qui sunt superiores Sacerdotibus, nimirum Cardinales, & Episcopos. Antecedens patet ex notatis per Rebuff. *loc. citat.* Consequentiam probo, quia per dictam extensionem, sicut casus magis dubitabilis exprimitur, ita minus dubitabilis includitur, siue implicatur, facit *l. sol. matr.* & explicuit Laud. Gosand. *cons. 73. circ. dub. num. 31.* Sed Concilium interdicens Confessoribus non habentibus parochiale beneficium, ne absque Diœcesani approbatione possint confessiones sæcularium audire, expressit casum magis dubitabilem, dicens, *etiam Sacerdotum*, vt explicaret, ad quem vsque sæcularium gradum decretum illud extendatur. ergo iuxta mentem Concilij non sunt in dicto decreto inclusi, nisi casus minus dubitabiles; quales sunt sæculares quicunque, etiam ecclesiastici Ordinis, dummodo sint Sacerdote inferiores; & probo, quoniam certius semper fuit, Cardinales, cæteróſque Prælatos exemptos posse sibi eligere Confessorem (siue hoc illis competat de iure, siue ex consuetudine) quàm id posse Sacerdotes simplices, quibus nulla scripta, aut oretenus concessa Pontificum opitulabatur facultas. ergo magis dubium erat de facultate Cardinalium, cæterorúmque Præsulum, quàm simplicium Sacerdotum; & per consequens, si Concilium vellet comprehendere Cardinales, ac Episcopos, addidisset, *etiam Cardinalium*, &c.

18. Respondetur negando minorem, &

Ad primum memb. probationis respondeo, illud à Rebuff. annotatum intelligendum fore in materia odiosa; hæc autem non est huiusmodi, sed fauorabilis, quia est in fauorem Sacramenti, & conscientiæ, vt diximus *suprà*.

Ad secundum membr. dico primò, quòd stante præfata Cardinalium declaratione, & Gregor. XIII. responsione, non licet iam in dubium reuocare, an sub appellatione Sacerdotum compre

comprehendantur Prælati exempti, vt Episcopi, & Cardinales etiam, si tamen sint Sacerdotes, alioquin sub appellatione sæcularium intelligentur: & reuera (vt superiùs diximus) cùm hoc sit ius positiuum, eiusdem verbis est simpliciter standum.

Dico secundò, quòd omnia hîc adducta in contrarium nostræ conclusionis, exponenda sunt de lege exorbitante, ac odiosa, & quando verba legis secundùm propriam significationem non extenduntur ad alios casus etiam magis dubitabiles. Vnde nihil concluditur contra nostram conclusionem, quia dispositio prædicti decreti non est exorbitans, aut odiosa, sed fauorabilis (vt sæpè dictum est.) Verba etiam ipsius decreti secundùm propriam significationem extenduntur ad alios casus magis dubitabiles, vt similiter ostendimus, ita in simili aduertit Nauar. *lib. 5. de priuil. conf.* 13.

19. Quartò obiicies, quia si (vt DD. tam Theologi, quàm Canonistæ communiter asserunt) fideles quicumque possunt (vbique locorum inueniantur) confiteri Sacerdoti approbato à diœcesano, quid (obsecro) priuilegij superest Cardinalibus, ac cæteris Prælatis exemptis, si adhuc pro ipsorum audiendis confessionibus necesse est, vt Confessarius eligendus habeat diœcesani approbationem?

Respondetur, post Concilium Tridentinum, facultatem, qua Cardinales, ac Episcopi funguntur in Confessore eligendo, reseruari in hoc, quòd quicumque actualiter habens beneficium parochiale, potest ab illis eligi in Confessorem, non solùm intra suam diœcesim, sed etiam extra. Potest similiter ab eisdem eligi in Confessorem quicumque approbatus à suo Ordinario, etiam in aliena diœcesi: quoniam, sicut Curatus, ratione beneficij, censetur legitimè approbatus, & ratione talis approbationis est capax, vt vbique ab habente facultatem eligatur in Confessorem; ita etiam dicendum est de eo, qui ab Ordinario suo est approbatus, quamuis eligatur in aliena diœcesi, vt *in sequenti quæstione* latiùs ostendemus, iuxta probabilem aliquorum doctrinam.

20. Tertia conclusio. Cardinales ex sibi subditis, seu Commensalibus, adhuc post Concilium Tridentinum possunt sibi, & suis familiis eligere quem maluerint Sacerdotem idoneum in Confessorem, absque vlla præuia diœcesani approbatione. Hæc conclusio valde probabilis est, & mihi sanè videtur satis rationi consona, & in eius fauorem possunt adduci Caiet. *in sum. ver. absolutio 2. num. 9.* & Regin. *lib. 1. sua prax. pœnit. cap. 5. sect. 1. num. 32.* & alij, quos silentio prætermitto, quia nec ex allegatis, nec ex aliis inueni aliquem qui d. nostram conclusionem post Cōcil. Tridentinum distinctè defendat, neque etiam impugnet. Eam tamen non improbatus vsus ostendit, quoniam praxis Romanæ Curiæ communiter recepta, Summo Pontifice vidente, vel sciente, & non contradicente, satis sufficiens signum esse videtur eiusdem supremi Pastoris taciti saltem cōsensus, cuius adminiculo suffulta consuetudo iam multis ab hinc annis introducta, & obseruata nostram comprobat conclusionem. Sed illam insuper sic probo, quia; si Episcopis licet ex sibi subditis eligere quem maluerint in Confessorem, nulla alterius diœcesani requisita approbatione, quāuis extra propriam diœcesim inueniātur (vt omnes plerumque fatentur) & colligitur ex supradicta Cardinalium declaratione. ergo & Cardinalibus idem similiter licet ex suis Commensalibus; vtrorumque enim par ratio

est. Probo consequentiam, quoniam Commensales Cardinalium sunt eisdem subditi in spiritualibus, vt sæpe diximus, & ferè omnes communiter affirmant. Hinc etiam sequitur, posse eosdem Commensales de Cardinalium licentia alicui ex ipsismet confiteri, absque vlla alterius Ordinarij præuia approbatione. Probo consequentiam, quia Commensales Cardinalium sunt ipsis (vbicumque commorentur) tanquam propriis Ordinariis immediatè subiecti.

21. Sed quæres, an si Cardinalis habeat Commensalem Sacerdotem regularem aliàs exemptum, possit eundem, tanquam sibi quodammodo subditum, eligere sibi in Confessorem, necnon, cæteris suæ familiæ; similiter deputare, absque alterius Ordinarij approbatione?

Respondetur affirmatiuè, quoniam sicut (teste Suar. *tom.4. disput.28.sect.6. num.14.*) Episcopus potest sibi in Confessorem eligere Sacerdotem regularem suæ diœcesis, vtique ratione domicilij, seu habitationis sibi aliquo modo subiectum: ita pariter poterit Cardinalis sibi, suæque familiæ in Confessarium eligere Sacerdotem regularem, quamuis exemptum, si suæ sit familiæ licitò modo adscriptus. Probatur, quoniam vtriusque par ratio videtur; siquidem non minus aliquis ratione huius commensalitatis Cardinali quodammodo subiacet, quàm alius subest Episcopo ratione domicilij, seu habitationis. Non est igitur Cardinali denegandum, quod Episcopo conceditur, præsertim cùm potior sit superioritas illius in suos Commensales, quàm istius in propriam familiam, vt *in quæstione præcedenti concl.3. prope finem* ostendimus.

DVBIVM XXIV.

Cuius Ordinarij approbatio necessaria sit, & sufficiat, vt Confessor eligendus, simpliciter reputetur idoneus.

1. SVppono primò, eum, qui parochiale habuerit beneficium, iuxta intentionem Concilij, simpliciter reputari idoneum in tota Ecclesia, quidquid in cõtratium opinetur Guttier. *lib.1. can.quæst.cap.27.num.1.* Quãuis enim confessiones alienarũ ouium non possit quis audire, absque suorum Pastorum licentia, ob defectum iurisdictionis, si aliunde ei conferatur, nempè per Bullam, vel alio modo; hanc fuisse sententiam quorundam Prælatorum non minus personæ qualitate, quàm doctrinæ præstantia insignium qui interfuêre Concilio, immò omnium Theologorum, & Iurisperitorum Salmanticensium, refert Henriq. *lib.7. de Indulg.cap.12.* testatur etiam Suarez *tom.4. disp.28.sect.4. num.18.* Probatur autem sic, quia si extra diœcesim non posset eligi, extra suam parochiam similiter non poterit eligi, quod sanè incredibile est, & contra communem DD. sententiam. Confirmatur, quia quoad hanc partem Concilium non tam constituit ius nouum, quàm retinuit antiquum, cùm esset sufficienti ratione fundatum, vt suprà ostendimus. Igitur idem ius nunc perseuerat; non enim ab antiquo iure est recedendum, nisi quatenus id in nouo exprimitur, vel inter se pugnant; hîc autem nihil huiusmodi intercedit, immò verba Concilij hanc requirunt declarationem.

2. Suppono secundò nomine Episcopi in Concilio, intelligendum fore quemcumque Prælatum exemptum iurisdictionem Episcopalem habentem in

in populum fidelium. Vnde nec Episcopus tantùm electus, nec etiam consecratus, si Episcopatum non habeat, nec demum Prouinciales, aut Generales Religionum approbationem huiusmodi dare possunt, quia neuter istorum habet iurisdictionem Episcopalem, & ordinariam in populum fidelium; potest tamen eam impendere Episcopus electus, & confirmatus, licèt nondum sit consecratus, modò habeat Episcopatum, quia iam iurisdictionis actus exercere valet. Idem est similiter dicendum de Vicario Episcopi, quia vnus cum ipso censetur, illius siquidem iurisdictione vtitur. Immò de Capitulo, Sede vacante, nō est dubium, quin possit Confessores approbare, atque exponere; tùm quia vsus communiter receptus hoc satis indicat, id enim efficit per Vicarium suum; tum quia hic actus approbandi non est actus Ordinis Episcopalis, sed iurisdictionis, non sibi specialiter à Pontifice delegatæ, sed ordinariæ: hoc enim Episcopis tribuit Concilium ratione sui muneris. Idem ergo potest exercere Capitulum, quod Episcopo succedit in iurisdictione non tanquam inferior, sed æqualis, vt tradunt Canonistæ *in cap. olim, de maior. & obed.* vbi Felin. *vers. 6.* videri etiam potest.

3. Suppono tertiò, quòd de Abbatibus, qui exercent Episcopalem iurisdictionem, itavt, quoad ordinariæ iurisdictionis actus, sint ab Episcopis exempti, idem etiam est sentiendum. Tum quia id vsus per tot sæcula, absque vlla contradictione continuatus manifestè confirmat, qua facultate non est verisimile vsos fuisse, nisi essent in hoc decreto comprehensi. Tum, quia in huiusmodi Abbatiis nullus Episcopus potest exponere Confessores: non est autem verisimile hoc esse Papæ reseruatum. ergo est commissum Abbati. Confirmatur, quia, vt rectè notauit Nau. *sum. cap. 12. num. 75.* huiusmodi Prælati possunt in votis, quæ Episcopis reseruantur, dispensare; igitur idem erit dicendum in casu, de quo agitur, ac subinde constat, verum esse quod hìc supponimus, nimirum nomen Episcopi in hoc decreto iurisdictionem potius respicere, quàm consecrationem.

4. In hac igitur quæstione sunt varij modi dicendi.

Primus est Henriq. *lib. 7. de Indulg. cap. 12. §. 4.* & Ledesm. *sum. p. 1. tract. de pœnit. cap. 13. concl. 1. dub. 7. in responsione ad 4.* asserentium nullius Episcopi determinatè requiri approbationem, sed confusè alicuius, & cuiuslibet sufficere. Itaque, si Sacerdos sit ab aliquo Episcopo approbatus, id satis est, siue ille sit Episcopus loci, siue Confessoris siue pœnitentis, qui aliquando coincidunt, & aliquando omnino distinguuntur. Henriq. eandem opinionem tribuit Metinæ *1. 2. q. 19. n. 6. circa finem.* Palat. *in 4. dist. 17. q. 7.* & Cordub. *sum. cas. 10.* Met. tamen solùm ait opinionem istam esse probabilem; Palat. verò ibi solùm inquit, Sacerdotem per Bullam eligendum debere esse approbatum ab Ordinario, iuxta tenorem Tridentini. Posset autem opinio ista probari; tum quia non sunt multiplicanda onera sine lege, vel ratione cogente: esset autem nimis onerosum exigere approbationem vtriusque Ordinarij, Confessoris nimirum, & pœnitentis, quando illi sunt diuersi; cùm id neque Concilium requirat, neque ratio conuincat: tum quia vbi lex non addit determinationē, nec nos addere debemus. Sed Concilium nil aliud requirit, nisi vt Sacerdos eligendus sit ab Ordinario approbatus. igitur cuiuscumque Ordinarij approbatio sufficit absque vlla determinatione huius, vel illius, præsertim cùm

Concilium quoad hanc partem restringar quodammodò priuilegia, & antiquam libertatem; atque ideo ex hac parte lex illa stricti iuris esse videatur. & reuera quoad Confessores regulares idem videtur sentire Cordub. *in addit. ad comp. ver. absolutio quoad sæculares.* §. 16.

5. Verùm, quicquid sit de Regularibus, de quibus postea dicemus, hæc opinio sic vniuersaliter intellecta videtur mihi regulariter falsa,& satis periculosa:falsa quidem, quia obstant illi expresè tres declarationes, duæ videlicet pontificiæ, & altera Cardinalium sacræ Congregationis Concilij.

Prima fuit iam à nobis referta *dubio præcedenti*,cùm ostendimus, Episcopum non posse sibi eligere Sacerdotem sibi non subditum in Confessorem, nisi à proprio Ordinario fuerit admissus.

Secundam in fauorem Regularium editam refert Suar. *tom. 4. disput. 28. sect. 6. num. 6.* quæ est huiusmodi. S.D.N. declarauit, tempore Iubilæi, posse omnes Regulares confiteri peccata sua sæcularibus approbatis ab Ordinario ad audiendas confessiones; in Bulla enim non fit mentio nisi de Ordinario eorum, qui audituri sunt confessiones; non autem de Ordinario pœnitentium.

Tertiam adducit Rodriq. *in expos. Bull Crucia.* §. 9. *dub.* 1 *num.* 5. referens, Patriarcham Archiepiscopum Valentinum consuluisse de hac re præfatos Eminentissimos DD. Cardinales, eósque ita respondisse: Congregatio Concilij respondet approbatum ab alio, quàm à Valentino Episcopo in Valentina diœcesi, non censeri approbatum ab Ordinario. Hanc verò responsionem testatur idem Rodr. se vidisse, & legisse in suo originali. Ex his igitur satis apertè deducitur falsitas præcitatæ opinionis: quomodo autem sint inter se conciliandæ dictæ declarationes, dicemus *infrà*. Videtur etiam eadem opinio satis periculosa ob multa, quæ inde insurgunt inconuenientia, & absurda; sequeretur enim posse aliquem pœnitentem eligere Confessorem, qui nec ab Ordinario ipsius pœnitentis, nec Confessoris,nec loci esset approbatus,sed ab alio Episcopo extraneo, quod magnum esset absurdum. Quomodo enim credibile est, posse Episcopum aliquem exponere Sacerdotem sibi non subditum vt in vniuersa Ecclesia habendus sit idoneus ad confessiones audiendas? aut quo iure data est talis potestas Episcopo alieno? Sequeretur insuper Confessores regulares, etiam non Mendicantes ab vno Episcopo approbatos posse vbique terrarum confessiones sæcularium audire virtute suorum priuilegiorum. quod esse contra Pij V. & Gregor. XIII. pontificias determinationes ostendimus *suprà*, & plura alia sequerentur absurda.

6. Hinc Suarez *vbi suprà sect. 7. n.* 3. vt hæc opinio probabilitatem habeat, censet restringendam esse ad probationem simpliciter, quam putat solùm ab Ordinario Sacerdotis dari posse, quia solus ille habet in ipsum propriam, & directam iurisdictionem, quæ ad talem actum necessaria videtur. Pro cuius explicatione notat dictus author, dupliciter posse aliquem Sacerdotem ad audiendas confessiones approbari.

Vno modo secundùm quid tantùm, id est, ad certum tempus, vel pro talibus personis, & tunc approbatio illa non sufficit vltra terminos concessionis, vt docet ipse author,& communiter omnes. Ratio est, quia approbatio commissa est Episcopo, atque ideo non plus valet, quàm ab illo data est, itavt si ad determinatum locum sit data, extra illum non valeat; & talem arbitratur

tur hic author approbationem datam ab Episcopo pœnitentis, qui non est Ordinarius ipsius Confessoris; ille enim respectiuè solùm potest eum pro suis subditis approbare. Idem similiter dicendum existimat, si approbatio data etiam ab Episcopo proprio ipsius Sacerdotis, limitatè daretur pro sua sola diœcesi: tunc enim esset similiter approbatio secundùm quid, & consequenter etiam virtute Cruciatæ posset talis Sacerdos eligi solùm ab iis, prò quibus approbatus est à suo Ordinario.

Alio modo posset approbari simpliciter, id est, sine vlla temporis, personæ, aut loci restrictione, quia si proprius Ordinarius velit, absolutam posset dare approbationem, declarando hanc personam esse simpliciter idoneam ad hoc ministerium; id enim non excedit eius iurisdictionem, cùm declaratio ista sit per modum cuiusdam iudicij, vel sententiæ, quæ absolutè dari potest de persona ab habente in illam directam iurisdictionem, abstrahendo ab omni respectu ad loca, vel personas. Vnde posset dici talis Episcopus tunc dicere ius extra territorium suum: sententia namque in vno loco data quatenus suo modo adhæret tali personæ, vbique locorum habet effectum, qui cum illo quodammodo incedit. Sic excommunicatus ab vno Episcopo, est vbique excommunicatus, & Doctoratus in vna Academia, vbique habet publicum scientiæ testimonium, & sic de aliis. Quibus præhabitis respondet dictus author prædictam opinionem esse veram, si loquamur de approbatione simpliciter facta ab Ordinario Confessoris, & non aliter.

7. Hæc expositio, seu limitatio mihi nec vera, nec probabilis videtur; & miror equidem Suar. virum aliàs oculatissimum, rem adeò grauem ita inani innixam fundamento asserere. Nam in primis valde dubium, & incertum est, ac præter communem tam Theologorum, quàm iuris canonici Professorum doctrinam Ordinariũ Sacerdotis posse illi approbationem absolutam, & simpliciter pro tota Ecclesia sufficientem dare; quod si concederemus, difficilè posset idem denegari Episcopo pœnitentis, seu loci saltem respectu Sacerdotis sibi ad tempus subditi. Deinde, si concedamus, Ordinarium Sacerdotis posse ei absolutam concedere approbationem pro tota Ecclesia; vnde, quæso, posset constare de limitatione, cùm id (teste ipso authore *vbi suprà*, *num.* 7.) non pendeat solùm ex potestate, sed voluntate. Profectò (vt eiusdem verbis vtar) non video sanè, vnde satis constare valeat; constat autem; quòd nullus Episcopus vult, vt Sacerdos à se non approbatus in sua diœcesi, vel ouium suarum confessiones audiat. Hinc consequens esse debet, neminem velle aliter suos subditos approbare, quàm pro suis ouibus, seu diœcesi suæ, hæc ille. Atque idem confirmat declaratio Cardinalium ad Archiepiscopum Valentinum missa, de qua *suprà*. ex quibus euidentur inferre licet, nullam approbationem dicendam fore absolutam, & pro tota Ecclesia sufficientem.

8. Quapropter, vt dicta opinio Henriq. probabilis quodammodo æstimetur, restringenda potiùs est, vt exponatur respectu eorum, qui de iure possunt Confessorem eligere, cuiusmodi sunt Episcopi, Archiepiscopi, Cardinales, & alij, de quibus præcedenti dubio egimus. Nec obstat declaratio Gregor XIII. asserentis Episcopum non posse sibi eligere Sacerdotem eidem non subditum qui à proprio Ordinario non fuerit admissus; id enim potest absque vlla violentia

explicati de Ordinario proprio, seu ratione originis, seu ratione domicilij, siue actuali, siue pro tempore, quo fuit approbatus. Atque ita dicendum suadent etiam congruentiæ, quas in fauorem Prælatorum *dub.*22. insinuauimus: at respectu eorum, quibus electio Confessoris non competit de iure, sed ex priuilegio dumtaxat, verbis priuilegij standum est. Hinc notanter dixi in refutatione huius opinionis, esse regulariter falsam, non absolutè, cùm in casu prædicto probabilis æstimari queat.

9. Secundus modus dicendi, est, approbationem necessariam & sufficientem esse dandam ab Ordinario actuali eius, qui confessiones auditurus est. Hanc sententiam defendit Suar. *d. disp.*18. *sect.*6. *num.* 6. *&* 10 *& sect.* 7. *num. etiam* 6. *&* 10. Idem etiam sentiunt Filliucius *tom.*1. *tract.*7. *cap.*9. *num.*261. & Fagund. *lib.*7. *de duob. precept. Eccles. cap.*2. *num.*92. cum aliis per eum citatis. Ille autem dicitur actualis Ordinarius Confessarij, qui est Episcopus loci, seu diœcesis, in qua dictus Confessor habitat, seu domicilium, vel quasi domicilium habet. Vnde, si huiusmodi Sacerdos domicilium mutet, & in aliam diœcesim se transferat ibi commoraturus, tunc certum est, noua indigere approbatione Episcopi illius diœcesis, vt ibi per Bullam eligi queat; quia sicut non satis est, habuisse beneficium curatum vt sit eligibilis, ita nec sufficit, quòd fuerit, sed requiritur, quòd actu sit à proprio Episcopo approbatus: is enim, qui fuerat proprius, desinit esse talis, & fit extraneus per dictam loci, aut domicilij mutationem. At si d. Sacerdos iam ab Ordinario diœcesis, in qua ipse habitat, absolutè approbatus contingat, vt per diuersas postea peregrinetur diœceses, tunc, sicut non ideo mutat domicilium, ita nec Ordinarium, & consequenter semper manet à suo Ordinario approbatus; ac propterea esse vbique eligibilem per Bullam infert Suar. *d. sect.* 7. *num.* 10. atque id in primis apertè suadent duæ præcitatæ declarationes pontificiæ, in quibus de solo Ordinario Confessoris fit mentio.

10. Deinde, idem probatur sic. Huiusmodi approbatio, est actus iurisdictionis; ergo pertinet ad Superiorem qui iurisdictionem habet in eum, qui approbatur, & consequenter danda est ab Ordinario eius. Probatur cõsequentia, quia dicta approbatio non respicit, per se loquendo, hunc, vel illum pœnitentem, sed est absolutum iudicium de idoneitate Sacerdotis; igitur per se spectat ad eum, qui est ordinarius iudex, & Episcopus illius, qui confessiones est auditurus. Confirmatur, quia verisimile est, vnumquemque meliùs posse ferre iudicium de sibi subditis, quàm de alienis Sacerdotibus. ergo rationi consonum est, vt huiusmodi approbatio incumbat Ordinario Sacerdotis approbandi.

11. Nec videtur obstare primò, si quis dicat, quòd si Confessor sit necessariò à suo Ordinario approbandus, sequitur inde, nullum Episcopum posse in suo Episcopatu alienum Sacerdotem sibi non subditum (nisi sui Ordinarij præcedat approbatio) assumere in partem suæ sollicitudinis, vel dando illi iurisdictionem, vt suorum subditorum audiat confessiones, vel approbando illum, vt per Bullam à subditis eligi valeat. Consequens est contra praxim, & communem Episcoporum vsum; ergo & antecedens est falsum, ex Suar. *sect.* 6. *num.* 13.

Respondetur namque dupliciter posse intelligi, quòd Episcopus approbet non subditum. Primò in sensu composito (vt ita dicam) id est, manentem non subditum; vel secundò in sensu diuiso, id est, illum, qui non erat subditus:

ditus: in hoc posteriori sensu certum est, posse Episcopum in sua diœcesi approbare Clericum alienæ diœcesis, si ei subdatur, tum ad examen, tum etiam ad ministerium, vel Ecclesiæ alicuius seruitium, vel, si mutet domicilium, aut habitationem pro aliquo tempore; quod locum habet tam in Sacerdote regulari, quàm sæculari: Regulares enim esto sint exempti, subduntur tamen Episcopis quoad aliqua, &, ratione domicilij, fiunt quodammodo subditi Episcoporum, atque id praxis, & ratio ipsa suadent. At verò in priori sensu rectè, & absolutè dici potest, Episcopum non posse approbare aliquem Sacerdotem, qui ei modo aliquo non subiiciatur, & hoc suadet obiectio facta.

12. Nec videtur obstare secundò, si dicas, interpretationem priuilegij semper esse faciendam, absque præiudicio iuris acquisiti alterius. Sed de iure incumbit Episcopis approbario eorum, qui in suis diœcesibus sunt fidelium confessiones audituri; ergo, absque eorum approbatione nemini licet sub prætextu cuiuscunque priuilegij, seu consuetudinis confessiones sæcularium in suis diœcesibus audire.

Respondet tamen Suar. *sect.* 7. *n.* 7 quòd quando Confessor per pontificium priuilegium eligitur, in eo casu non se gerit vt subditus Episcopi pœnitentis, seu loci, in quo confessiones audit, sed vt delegatus Pontificis, & consequenter non indiget nisi sui Ordinarij approbatione. Adde ex eod. Suar. *ibid. num.* 4. quòd in hoc nulla fit iniuria aliis Episcopis, qui possunt non delegare suam iurisdictionem Sacerdotibus à se non approbatis; & possunt etiam prohibere suis Parochis, ne illam delegent nisi à se approbatis, & annullare delegationem aliter factam, & hoc satis est, vt suis ouibus consulant. Si autem Papa, delegando iurisdictionem suam, voluerit esse contentus illa absoluta Ordinarij Sacerdotis approbatione, nullam iniuriam facit Episcopis; ipse enim est vniuersalis Pastor, & potest suis ouibus prouidere, sicut iudicauerit expedire.

13. Nec obstat tertiò declaratio Cardinalium ad Archiepiscopum Valentinum missa, vbi habetur, quòd approbatus ab alio, quàm à Valentino Episcopo in diœcesi Valentina, non censetur approbatus ab Ordinario, & consequenter videtur dicendum, quòd approbatio collata Sacerdoti à suo Ordinario, non sufficit extra eius diœcesim.

Respondetur ex Suar. *d. sect.* 7. *num.* 7. præcitatam declarationem posse exponi de iure ordinario, itavt ratione approbationis nemo possit confessiones in aliqua diœcesi audire, nisi ab Ordinario eiusdem diœcesis approbatus sit; secus verò esse in ordine ad delegationem, & priuilegium pontificium. Et ratio potest assignari, quia approbatio, vt sic, non dat iurisdictionem, sed est quasi vltima dispositio ad illam: atque ideo Sacerdos à suo Ordinario approbatus potest per Bullam eligi etiam in aliena diœcesi; non tamen potest absque huiusmodi priuilegio confessiones audire, nisi sit ab Ordinario loci, seu pœnitentis approbatus, & hoc solùm videtur deduci ex præcitata Cardinalium declaratione.

14. Cæterùm hæc opinio mihi non satis probatur.

Primò, quia supposito, quòd iuxta doctrinam Suar. per Ordinariũ Sacerdotis intelligatur Episcopus loci, seu diœcesis, in qua Confessor habitat, profectò, si huiusmodi Ordinarij approbatio sufficiat, vt talis Sacerdos, dum per diuersas diœceses, & exteras nationes vagatur, sit per Bullam eligibilis, dicta opinio

opinio videtur non maiorem habere probabilitatem, quàm habet opinio asserentium semel approbatum ab vno Ordinario, esse vbique per Bullam, & similia priuilegia eligibilem, quod hisce temporibus apud doctiores, & prudentiores durum satis æstimatur, & nos suprà impugnauimus.

15. Secundò, quia si Religiosus semel in vno Episcopatu approbatus mutet illum, & postea ad eundem reuertatur, non indiget noua approbatione, quandiu prior non fuerit reuocata, vt fatetur ipse Suarez *sect. 7. num. 9.* atque hanc esse Episcoporum intentionem communis vsus confirmat; & ratio est, quia licèt prior approbatio ex parte Sacerdotis sit quasi suspensa, ex parte tamen Episcopi non fuit vnquam mutata, vt supponimus; ac propterea, cùm primùm Religiosus, (atque eadem est ratio de Sacerdote sæculari) reuertitur ad eũdem Episcopatum, censetur prior approbatio ad eundem statum redire; sed Suar. *ibid. num. 8.* tenet expresè Religiosum à suo Ordinario approbatum, si domicilium mutet, indigere noua approbatione Episcopi illius loci, ad quẽ transfertur, vt per Bullam sit eligibilis; igitur idem tenetur fateri de prædicto Sacerdote peregrinante.

16. Tertiò, quia Sacerdos iuxta formam Concilij approbatus, potest vbi est sic approbatus confessiones sæcularium audire, etiam absque Bulla, ergo si Sacerdos à suo Ordinario approbatus censeatur talis, iuxta formam Concilij, vt passim fatetur Suarez; similiter poterit vbique sine Bulla confessiones sęcularium audire. Hóc tamen nec Suarez, nec quicumque alius vnquam concessit, nec concedere potest, & consequenter approbatio iuxta formam Cõcilij requisita non est interpretanda de approbatione ordinarij confessoris, provt distinguitur ab Ordinario loci, nisi in casu speciali, nempe respectu Episcoporum, aut Regularium dumtaxat.

17. Dices id solum concludere de approbatione requisita, vt quis virtute eius possit confessiones audire; non verò de approbatione requisita, vt Sacerdos sit ad huiusmodi ministerium ex priuilegio pontificio eligibilis, quia ad primum requiritur approbatio Ordinarij loci, seu pœnitentis; secus quoad secundum. Sed contrà, quia iuxta doctrinam Suarez *sect. 6. num. 6.* aliter videtur dicendum: nam expendens ibi præcitatam declarationem pontificiam pro Regularibus factam ait, quòd licèt videatur directè dari de verbis Bullæ, tamen consequenter datur de Concilio; & rationem assignat, quia intentio Pontificis in Bulla non fuit immutare Concilium, sed potiùs illi satisfacere, vt forma ab illo præscripta seruetur. ergo sicut Concilium loquitur de Ordinario non Confessoris, sed loci, ita & Bulla, nisi dum Ordinarius loci, & Confessoris coincidũnt inter se; tunc enim vterque confusè comprehenditur.

18. Tertius modus dicẽdi est Ioan. Guttier. *lib. 1. Cano. quæst. cap. 27. num. 6. & 7. cum seqq.* vbi inquit, necessariam esse approbationem Episcopi loci, in quo fit confessio. Idem expresè censet Rodriq. *in Bull. §. 9. num. 5.* tametsi pro secunda opinione fortasè per errorem à Fagund. *vbi suprà num.* 88 allegetur. Atque idem opinatur Manuel Sà, *ver. confessor num. 5.* immò, & author Compend. Priuileg. vulgariter dictus Collector, *verb. absolutio quoad sæculares 1. §. 16.* vbi etiam ante Concilium asserit non sufficere, quòd Regulares in vno sint Episcopatu approbati, sed quòd vbicumque confessiones sæcularium audire voluerint, egent ipsius diœcesani approbatione.

Sed

Sed iam probatur primò. Episcopo loco principaliter incumbit cura animarum sui Episcopatus, iuxta quandam decretalem *cap. vt animarum periculo, de constit. lib. 6.* ergo eidem solùm incumbit cognoscere, & approbare suos coadiutores, & cooperarios.

Secundò, quia extra territorium ius dicenti impunè non paretur. *l. fin. ff. de iurisd. omn. iud.* sed absolutio est actus iurisdictionis. ergo nemo potest huiusmodi actum exercere, absque approbatione diœcesani Episcopi.

Tertiò, id probatur manifestè ex declaratione Cardinalium ad Valentinum Archiepiscopum missa.

19. Hæc opinio, si materialiter intelligatur de loco, in quo fit confessio, nec Suarez *sect. 6. num. 4.* videtur satis probabilis, nec mihi etiam placet; nam valde extrinsecum, & accidentarium est huic Sacramento, quòd in hoc, vel illo loco fiat, dummodo Confessoris iurisdictio in pœnitentem retineatur, atque ideo axioma illud, *extra territorium ius dicenti*, &c. non rectè hîc applicatur, quippe lex illa habet locum dumtaxat in iurisdictione forensi, & in actibus iurisdictionis, qui fiunt cum strepitu, & figura iudicij. In his enim terminatur circa territorium locale ipsius iudicis, & extra illud non extenditur. Secus est de iurisdictione, quæ potest absque figura iudicij administrari, & consequenter extra territorium exerceri; vt patet de absolutione ab excommunicatione data subdito extra territorium existenti, vel è conuerso, data ab Episcopo extra suum territorium existente, tamen respectu sui subditi. Atque idem est de absolutione sacramentali: nam si Parochus discedat à sua diœcesi, ibique inueniat aliquos sibi subditos, poterit quidem ibi eorum confessiones audire. est communis, & rationem reddit Victor. *sum. de Sacram. concl.* 152 quia fit sine strepitu, & figura iudicij, & absque vllius iniuria, seu præiudicio.

20. Quartus modus dicendi est aliorum, asserentium approbationem à Concilio requisitam esse approbationem Ordinarij ipsius pœnitentis, & consequenter, hanc esse omninò necessariam & sufficientem. ita Lop. *instruct. 2. p. cap.* 8. &, vbi de Bulla, *col. mihi* 810. Villalob. *tom. 1. tract. 9. dub. 56. num. 3.* qui multos pro hac sententia refert Academiæ Salmanticensis, & Complutensis DD. tam Iurisprudentiæ, quàm sacræ Theologiæ publicos Professores: atque huic magis videtur assentiri Guttier. citat. in quarta enim ratione exponens clausulam illam Bullæ, *ab Ordinario*, apponit, scilicet pœnitentis. & deinde subdit: hoc est illius loci, vbi exerceri debet administratio Sacramenti. vbi pro eodem videtur sumere Episcopum loci, & pœnitentis, vt not. Suarez *sect. 6. num. 5.* Immò Rodriq. *vbi suprà* (si verba eius attentè expendantur) idem videtur etiam intendere, eundem Episcopum aliquando loci, aliquando ouium, indistinctè appellans; forsitan, quia supponunt, vel pœnitentes in suis propriis locis ordinariè confiteri, vel, si alibi vt peregrini confitentur, debere more incolarum eiusdem loci confiteri: proindéque Episcopum loci, ac pœnitentis tunc pro eodem reputari. & quidem in hoc sensu maiorem vim habent rationes pro tertia opinione adductæ: præsertim illa, quæ sumitur ex cura singulis Episcopis demandata circa oues sibi concreditas sub quibus comprehendi possunt, non solùm domicilium firmum in sua diœcesi habentes, sed illi etiam, qui ad tempus ibi commorantur; saltem pro eo tempore, quo ibidem sunt Sacramenta suscepturi. Sed insuper probatur

Primò, quia in vna diœcesi potest requiri maior scientia, quàm in alia, atque vnus Episcopus potest esse exactior, quàm alius, circa examen Confessorum.

Secundò, quia ex opposito non solùm turbationes, rixæ, ac dissensiones sequerentur, sed multa etiam incommoda circa fidem, & mores, si pœnitentes possint quærere Confessores fortasse suis Episcopis minùs gratos, aut eis non probatos.

Tertiò, quia approbatio Confessoris est actus iurisdictionis, quam Episcopus in Confessarium sibi subditum exercet, dum illum approbat. Sed huiusmodi actus, licèt versetur proximè circa Sacerdotem, terminatur tamen ad pœnitentem, propter quem Sacerdos approbatur. ergo non excedit terminos iurisdictionis Episcopi approbantis, qui termini (teste Suar. *sect.* 7. *num.* 1.) in hoc negotio magis comparatione personarum, quàm locorum attendendi sunt.

21. Hæc opinio videtur rationi, & æquitati satis consona, & mihi ex parte procul dubio placet, sicut etiam Suarez *sect.* 6. *num.* 6. sibi placuisse fatetur; sed aduersantur illi præcitatæ tres declarationes, quarum

Prima pro Episcopis statuit expressè requiri approbationem ordinarij Confessoris.

Secunda pro Regularibus non solùm eandem requirit approbationem, sed addit etiam, quòd in Bulla non fit mentio de Ordinario pœnitentium.

Tertia autem ad Archiepiscopum Valentinum missa solùm requirit approbationẽ Ordinarij loci: vnde Suar. circa declarationem pro Regularibus factam obseruat, quòd etiamsi declaratio illa præcipuè de Regularibus loquatur, eadem tamen ratio est de omnibus pœnitentibus: tum quia Concilium, & Bulla indifferenter loquuntur de omnibus, tum etiam, quia hoc satis expressè continetur in dicta declaratione, cùm dicit: In Bulla enim non fit mentio, nisi de Ordinario eorum, qui audituri sunt confessiones. quæ verba generalia sunt, & generaliter exponenda.

Dvbivm XXV.

Quo opinio authoris proponitur.

1. Svperest nunc, vt quid sit in hac materia sentiendum, explicemus. Quapropter sit conclusio tenenda: Approbatio à Concilio requisita, & necessaria, ac sufficiens, vt quis sit vbique per Bullam eligibilis, est approbatio Ordinarij loci, vel saltem pœnitentis. Hanc conclusionem tenent in primis Guttier. & Rodr. qui *loc. citat.* de huiusmodi approbatione agentes, eam aliquando Episcopi loci, aliquando Episcopi pœnitentis indistinctè appellant; & pro eadem possunt allegari authores, quos pro 3. & 4. opinione adduximus. Notanter dixi in conclusione, *approbatio Ordinarij loci*, quia de confessione facta Sacerdoti per Ordinarium loci approbato, nemo potest in dubium reuocare, quin sit legitima, & valida; & huic suffragatur expressè declaratio Cardinalium ad Archiepiscopum Valentinum missa. Addidi autem, *vel saltem pœnitentis*, ob rationem factam in refutatione tertiæ opinionis, vbi exemplo Parochi, qui in aliena diœcesi inuenit aliquem sibi subditum, ostensum fuit, posse ibi illius confessionem audire, & tenet communis opinio.

2. Ducor primò, quia verba priuilegiorum interpretanda sunt iuxta iuris dispositionem, nisi oppositum constet manifestè, vt trad. Sylu. *ver. excom.* 2. *not.* 1. *cas.* 12. & Cord. *sum. q.* 10. igitur verba

verba Bullæ interpretanda sunt iuxta decretum Concilij, quod de Ordinario loci, seu pœnitentis intelligi tenent communiter DD. & quamuis præclara Cardinalium declaratio solùm de Ordinario loci loquatur, at Ordinario pœnitentis est etiam adaptanda, quia Ordinarius loci, & pœnitentis plerumque coincidunt inter se: declarationes autem iuridicæ dantur præcipuè de iis, quæ regulariter contingunt; immo idem sibi fuisse à Pontifice responsum, testati sunt Illustrissimi Domini D. Aloysius à Corduba Episcopus Salmanticēsis, & D. Andreas etiam à Corduba Episcopus Pacensis, vt refert Rodr. *in addit. ad Bull* §.9.*num*.5. & Villalob. *sum. tom.* 1. *tract.* 9. *dub.* 56. *n.* 3.

3. Secundò, quia dato, & nō cōcesso, quòd opinio aliqua sit (saltem speculatiuè) probabilior, quàm nostra, adhuc nostra est potius, quàm quęuis alia practicè amplectenda; quando enim probabilior opinio asserit, & iustificat quod in se non est ita securum, sicut oppositum, esto liceat eam aliquando sequi, tutius tamen est ab ea cauere, vt docet Cord. *in quæst. lib.* 2. *q.* 3. *propos.* 2. Sed opinio 1. & 2. asserunt, & iustificant quod non est ita securum, sicut oppositum; igitur neutra earum, sed nostra potiùs amplectenda est. Probo minorem, quia si quis confiteatur Sacerdoti approbato per Ordinarium loci, vbi pro tunc commoratur; certissimum quidem est, talem confessionem esse licitam, & validam. Atque idem sentiendum tenent communiter omnes de eo, qui intra, vel extra diœcesim suam confitetur Sacerdoti approbato per Ordinarium ipsius pœnitentis: constat autem manifestè, secus sentiendum de confessione facta Sacerdoti approbato, iuxta primam, aut secundam opinionem, sicut fatetur ipse Suar. Nam, de 1. opinione ait *sect.* 6. *num.* 2. quòd fundamenta eius non sunt firma; & de secunda, quam ille tuetur, inquit *ead. sect. n.* 6. se eam amplecti, non ob efficacitatem rationum, cùm solùm fulciatur congruentiis moralibus, quibus facilè possit satisfieri, sed ob duas priores præcitatas declarationes, in quibus expressè asseritur, esse datas à Summo Pontifice. has autem nostræ potiùs fauere conclusioni, ex infrà dicendis constabit.

4. Tertiò, quia, cùm opiniones sunt, & creduntur æquè probabiles, semper quod tutius, aut minus malum videtur, tenendum est, præsertim si sit dubium de peccato mortali. Cord. *ead. q.* 3. *propos.* 3. sed tutius est, quod nostra statuit conclusio, vt omnes fatentur: igitur illa est præ omnibus amplectenda. Minor, & consequentia patent: maior autem probatur, quia in dubiis non solùm facti, sed iuris tutior, & certior pars est eligenda, arg. *cap. iuuenis, de spons. cap. ad audientiam, de homic. & cap. illud, de cler. excom. minist.* & deducitur ex illo Eccles. 3. *qui amat periculum, peribit in illo.* & meritò; qui enim opiniones æquè probabiles scit, vel arbitratur, necesse est, vt maneat dubius, quæ earum sit vera, & consequenter, an sibi liceat agere quod altera condemnat: igitur peccat qui, absque sufficientissima ratione, relinquens partem tutam, & certam, eligit minus tutam, præsertim in casu nostro, vbi res est adeò grauis, vt ex ea pendere queat valor Sacramēti, teste Suarez; qui ideo *sect.* 7. *num.* 7. ait: Consulerem semper in praxi, sequi opinionem securiorem. Et quidem ita tenet communis vsus Romanæ Curiæ, vbi plures viri satis experti à me consulti, mirati sunt, quòd quis doctus de hac re aliter velit, vel audeat opinari.

5. Sed obiicies nobis præcitatas duas declarationes, seu responsiones à Pontifice datas, in quibus de Ordinario

Confessoris dumtaxat, non loci, fit mentio.

Respondetur primò, conclusionem nostram intelligendam fore de iis,quæ regulariter contingunt. Vnde nil refert, quòd in vno, vel altero casu speciali aliter disponatur. Nam prior illa declaratio solùm pro Episcopis, secunda pro Regularibus data est.

Respondetur secundò, quòd Ordinarius Confessarij, & loci plerumque inter se coincidunt: ille enim dicitur Ordinarius Confessoris, qui est Episcopus loci,vbi ipse Confessor habitat, & confessiones audit; atque idem est Ordinarius loci, vt constat, & consequenter coincidunt inter se: id autem videtur sufficere, vt declarationes datæ de vno,intelligantur de vtroque.

6. Dices.Immò hoc eneruare, & futiles reddere Pontificum, & Cardinalium declarationes,seu responsiones,sic enim vanum fuisset distinguere inter Ordinarium Confessoris, loci, & pœnitentis,cùm semper esset idem diuersis respectibus.

Respondetur negando sequelam: non enim futiles redduntur ideo dd. declarationes, quin potiùs posterior magis explicat præcedentes: nam declaratio Cardinalium sacræ Congregationis Concilij ad Valentinum Archiepiscopum missa tanquam posterior magis explicat duas illas præcedentes datas à Summo Pontifice;quis enim auserit affirmare, quòd declaratio Cardinalium aduersetur Pontificiis respósionibus? absit. Vnde,estò in declaratione pontificia pro Regularibus facta,videatur quodammodo excludi approbatio Ordinarij pœnitentis, nusquam tamen loci,quod haud leuis coniectura est,pro eodem reputari Ordinarium Confessoris,& loci. Immò, nec etiam excluditur approbatio Ordinarij pœnitentis,vt ex mox dicendis constabit, quicquid in contrarium prætendat Suar. sed absque vllo valido fundamento.

7. Obiicies iterum hinc sequi, nullum per Bullam concedi priuilegium quoad electionem Confessoris, cùm vnicuique liceat, Confessorem ab Ordinario loci, seu pœnitentis approbatum eligere,etiam absque Bulla.

Respondetur, adhuc concedi per Bullam magnum priuilegium,tum quia Confessor per illam electus potest pœnitentem absoluere à reseruatis,& multa eiusdem vota commutare, tum quia per habentem beneficium parochiale potest quis virtute Bullæ vbique absolui;secus sine Bulla, cùm quis à Parocho alieno nequeat etiam in propria diœcesi absolui, nisi ab Ordinario loci, seu pœnitentis pro tota diœcesi sit approbatus.

8. Sed quæres, vtrùm Regulares,vt ex vi Iubilæi, seu Cruciatæ possint saltem indulgentias lucrari, teneantur confiteri Sacerdoti per Episcopum approbato? Ratio dubitandi est, quia ex vna parte Regulares non comprehenduntur decreto Concilij, quoad confitendum Sacerdoti per Ordinarium approbato. Ex altera parte in Bulla Iubilæi, seu Cruciatæ prærequiritur, tanquam conditio necessaria, vt confessio fiat Sacerdoti per Ordinarium approbato.

Huic difficultati respondet Suar. *d. disp.28.sect.6.num.*11. quòd si consideretur ius proprium Regularium, ipsi non comprehenduntur in decreto Concilij; noluit enim Concilium ius Regularium immutare, vt alibi dictum est: si autem speciale priuilegium eisdem concessum per Iubilæum pontificium, seu Cruciatam ad eligendum Confessorem consideretur,existimat,non esse eis concessum nisi iuxta formam Concilij, ac subinde, virtute d. priuilegij non posse Confessorem eligere, nisi ab Ordinario

dinario approbatum. Ita etiam sentit Henriq. *de pœnit.lib.6.cap. 6.in comment. lit.K*. Regin. *tom.*1.*lib.*1.*num.*175. Nald. *verb.indulg.num.9.fin.*& fortasse alij. Ducuntur; tum quia in Bullis expressè requiritur electio Sacerdotis ab Ordinario approbati: loquuntur autem indifferenter, ac generaliter; igitur certum est, nemini illud priuilegium concedi, nisi sub illa conditione, & consequenter non possunt excipi Regulares; tum quia Pontifex apponens in Bullis illud verbum, *Ordinario*, apertè indicat, se velle, quòd seruetur Concilium Tridentinum, & approbatio in illo requisita, in qua nihil possunt Prælati Religionum, ad quos, licèt in aliis rescriptis possit forsitan nomen Ordinarij extendi cum proportione, & distributione accommoda, non tamen in præsenti, vbi est sermo de actione propria Episcoporum, cuiusmodi est Confessoris approbatio. Tum denique, quia Bullæ, dum requirunt electionem Sacerdotis approbati ab Ordinario, loquuntur generaliter, & indistinctè: locutio autem generalis, & indefinita eandem significationem habet respectu omnium. ergo cùm respectu reliquorum fidelium approbationē Episcopi requirat, idem respectu Regularium videtur sentiendum.

9. Oppositum censeo quidem probabilius; itavt, cùm in Bullis disponitur, quòd fiat electio Sacerdotis per Ordinarium approbati, id exponendum sit non priuatiuè, quasi Pontifex velit Religiosum priuare iure suo, quo potest Sacerdoti per suum Superiorem approbato confiteri; sed potiùs accumulatiuè, & ampliatiuè in fauorē pœnitentis, adeò, vt non solùm queat suo Superiori, seu alteri, de eiusdem licentia, intra Religionem confiteri, sicut poterat secluso Iubilæo, aut Cruciata, sed possit etiam quemcumque alium ab Episcopo approbatum eligere, esto absque Iubilæo, aut Cruciata, non posset illi confiteri. Ita sentiunt Bonac. *de pœnit.disp.*5.*q.*7.*punct.*4.*n.*25. Graff. *lib.* 2. *Append.c.*1.*n.*18. Rodr. *in Bull.§.* 9.*n.*9. *dub.*6. Santarel. *de Iubil.c.*7. *dub.*1. Homobon. *de cas.reseru. p.*1. *c.*5. & Filliuc. *tom.*1.*tract.*8.*c.*10.*de Iubil.num.*275. qui omnes hanc opinionem censent non solùm satis piam, sed æquitati etiam valde consonam. Probatur autem, tum quia, alioquin multi Religiosi, vel defraudarentur fructu Iubilæi, seu Cruciatæ, cùm non raró eueniat in aliquibus monasteriis, nullum reperiri Sacerdotem à Diœcesano Episcopo approbatum ad confessiones audiendas, vel saltem cogerentur extra claustra exire ad emendicandum sibi Confessarium, quod non videtur iuxta paternam, & benignam Pōtificis intentionem. Tum quia nomen *Ordinarij* aliquando, etiam ad regulares Prælatos extenditur, vt fatetur ipse Suar. citatus: habent enim in sibi subditos authoritatem quasi Episcopalem, & possunt pro eisdem Confessores ex sibi subditis approbare. Immò, quoad electionem Confessoris extra religionem tenent DD. magnæ æstimationis, non posse Regulares, tam Fratres, quàm Moniales gaudere priuilegio Cruciatæ, sed quoad sacramentum Pœnitentiæ, & confessionis administrationē subdi omnino suorum Prælatorum dispositioni, iuxta Clem.VIII. & Vrban.VIII. constitutiones, de quibus *cap.* 1. diffusè actum est, & consequenter huiusmodi Prælatis potest nomen Ordinarij quodammodo adaptari. tum denique quia Bulla Cruciatæ non suspendit indulta Superioribus Ordinum Mendicantium concessa in ordine ad sibi subditos. Non potest autem in dubium reuocari, quin Prælatis regularibus sit per Sedem Apostolicam concessum, posse sibi subditos dispen-

R 3 sare,

ſare, & abſoluere etiam à cenſuris, & peccatis per ſe, vel per alios, atque ita vltra prædictos ſentire videntur Zerol. Sorb. & alij apud Bonacin. *ibidem.*

10. Ex dictis igitur facilè ſolui poſſunt probationes in contrarium adductæ, & conſtat etiam, quomodo ſit interpretanda clauſula illa declarationis pro Regularibus factæ, nempe, in Bullario ſit mentio niſi de Ordinario eorum, qui audituri ſunt confeſſiones, nō autem de Ordinario pœnitentium: ibi enim non excluditur Ordinarius pœnitentis, ſed indicatur, quòd ſi contingat, Ordinarium Confeſſoris, & pœnitentis diſtingui, nihil refert ad valorem confeſſionis, virtute Bullæ faciendæ, quòd Confeſſor ſit approbatus ab Ordinario pœnitentis, dummodò ſit approbatus ab Ordinario ipſius Confeſſoris. Hinc itaque deducitur, Religioſum poſſe virtute Iubilæi confiteri Sacerdoti etiam ſæculari, approbato tamen per Ordinarium ipſius, non autem priuari iure ſuo, nimirum quòd poſſit confiteri Sacerdoti per ſuum Superiorem regularem approbato.

DVBIVM XXVI.

Vtrùm Superiores regulares gaudeant eodem priuilegio eligendi Confeſſorem.

1. HÆc difficultas eſt veluti appendix præcedentium, pro cuius explicatione ſunt in primis notanda verba textus *cap. ne pro dilatione*, quæ ſic habent. Ne pro dilatione pœnitentiæ periculum immineat animarum, Epiſcopis, & aliis Superioribus, necnon minoribus Prælatis exemptis conceditur, vt etiam, præter ſui Superioris licentiam, prouidum, & diſcretum ſibi poſſint eligere Confeſſorem idoneum. Vnde conſtat hìc agi non ſolùm de Epiſcopis, ſed etiam de aliis Prælatis ſuperioribus, cuiuſmodi ſunt Cardinales, Archiepiſcopi, Primates, & Patriarchæ, de quibus dictum eſt *ſuprà*; immò & de aliis Prælatis minoribus, exemptis tamen, ac de his nunc agere intendimus.

2. Duplicem igitur conditionem requirit textus, vt aliquis poſſit Confeſſorem eligere.

Prima eſt, quòd ſit Prælatus: illi autem cenſentur propriè Prælati (prout ad rem noſtram ſpectat) qui iuriſdictionem ordinariam in eccleſiaſtico foro externo habent, ſicut habere cenſentur illi, qui de iure, aut de conſuetudine legitimè præſcripta, poteſtatem habent citandi ſuos ſubditos, ac eiſdem in foro externo ius dicendi. Nec oportet, vt ſimiliter habeant iuriſdictionem in foro interno, vt contra Palud. tenet Suar. *tom.* 4. *diſp.* 27. *ſect.* 2. *n.* 8. cum Syluest. & aliis, quibus etiam adhæret Regin. *in prax. pœnit. lib.* 1. *cap.* 5. *ſeſſ.* 2. *n.* 37. & quidem id videtur ſatis conſonum diſpoſitioni ipſius *cap. ne pro dilatione*. quod abſolutè loquitur de Prælatis, & conſequenter eius priuilegium non eſt interpretatione reſtringendum, ſed potiùs ampliandum, iuxta 15. *reg. iur. in* 6. Ex dictis tamen

3. Infertur primò, quòd licèt huiuſmodi Prælati eo gaudeant priuilegio, quantumcumque à ſuo territorio longè abſint, quippe, ſicut abſentia non obſtat, quominus Prælati maneant, ita nec obeſt, quominus Prælatorum priuilegio vti poſſint, vt tradit Sylu. *verb. confeſſor.* 1. *q.* 8. *verſ.* 3. nihilominus tandiu poſſunt eo priuilegio vti, quandiu officium prælationis retinent, & non amplius: ea enim facultas ſolùm Prælatis conceditur.

4. Infertur ſecundò, eum, qui non habet iuriſdictionem propriam, id eſt, proprio

proprio iure, seu titulo, non comprehendi hîc nomine Prælatorum, cuiusmodi sunt Vicarij Episcoporum qui ex commissione, seu vice aliorum dumtaxat iurisdictione vtuntur, vt notant Suar. & Reginald. *ibidem*.

5. Secunda conditio est, quòd sit exemptus. Quis autem censeatur Prælatus exemptus, non omnes conueniunt. Nonnulli opinantur illos esse Prælatos exemptos, qui in foro conscientiæ immediatè subiiciuntur solo Summo Pontifici, vt Abbas Metinensis, & alij similes; nec non omnes Generales Ordinum. Ita Angel. *confessor*. 3. §. 5. post Panorm. & Hostiens. quos etiam sequitur Angl. *in flor. super 4. de ministro Sacramenti confess. art. 1. diff. 4. concl. 4.* Alij verò eos censent esse Prælatos exemptos, qui in eodem foro non subduntur Episcopis, etiamsi alios habeant Superiores, præter Papam. huiusmodi sunt omnes Prouinciales Religionum, & cęteri etiam Prælati regulares. Ita Sylu. *confess.* 1. §. 8. post Palud. quos sequitur Sot. *in 4. dist.* 18. *q.* 41. *art.* 2. & Suar. *suprà num.* 9. His suppositis, sit

6. Prima conclusio. Certum mihi est, omnes Prælatos regulares, etiam Conuentuum, seu monasteriorum gaudere priuilegio eligendi Confessorem, iuxta dispositionem *cap. ne pro dilatione*, &c. Ita Palud. Sylu. & Sot. *ibid.* necnon D. Anton. 3. *p. sum. tit.* 17. *art...* §. 3. Rosell. *cōfess.* 3. §. 37. Vasq *tom* 4. *q.* 93. *art.* 1. *dub.* 4. *n.* 2. & plures alij. Sed probatur

7. Primò ex ipso contextu. nam omnes prædicti sunt verè Prælati, vt constat, & propriè exempti, saltem iuxta posteriorem expositionem, quæ mihi satis probatur, ob rationem statim assignandam. ergo competit illis dispositio ipsius capituli, nec immeritò. Dixi, mihi satis probari secundam expositionem, ob illa verba, Possint eligere confessorem, præter sui Superioris licentiam, quæ indicant inter exemptos Prælatos, quibus illic conceditur facultas eligendi Confessorem, numerandos esse illos, qui habent Superiores, quorum licentia esset necessaria, nisi hoc priuilegium eisdem suffragatetur.

8. Secundò, quia ita docet ferè communis DD. opinio, & consuetudo Religionum; consuetudo autem sortitur vim legis. *l. de quibus. ff. de legib. & cap. Ecclesiam.* 12. *dist.* immo in rebus incertis, non solùm est optima legum interpres, sed omnium Interpretum certissimus quidem interpres est ipsa consuetudo. *cap. cùm dicitur, de consuet. l. minimè. ff. de legib.*

9. Facit ad hoc, quod Panor. *ibidem* asserit, videlicet, Prælatum *in d. cap. fin.* sumi in lata significatione, vnde concludit ipse, quòd etiam Rectores Ecclesiarum ibi comprehenduntur. ergo à fortiori idem dicendum est de omnibus Pręlatis Regularibus, non solùm Generalibus, aut Prouincialibus, sed etiam localibus, cuiusmodi sunt monasteriorum Abbates, Priores, seu Guardiani, cùm huiusmodi omnes sint verè Prælati, atque exempti.

10. Hanc conclusionem admittunt Suar. & Regin. cum limitatione, quæ mihi etiam placet, nempe, nisi iuxta specialia priuilegia, vel regularia statuta per Sedem Apostolicam approbata, Pręlatus inferior Religionis habeat Confessorem designatum à suo Prælato superiore, quoniam tunc nec ratio huius textus locum habet, nec est verisimile, Pontificem eo generali iure voluisse derogare specialia iura ad conuenientem Religionis Ordinem spectātia, arg. *cap. 2. de pœnit. & remiss. in 6.* quod adhuc certius æstimandum erit, si Religionis priuilegia sint post illud commune ius concessa, vel confirmata.

11. Secunda conclusio. Prælati Regulares, Generales, seu Prouinciales possunt

sunt ex sibi subditis respectiuè eligere in Confessorem, quemcunque Sacerdotem idoneum, etiam simplicem. at ex sibi non subditis non possunt eligere Confessorem, nisi ex iam deputatis per eos, ad quos de iure spectat, cùm extra proprios Conuentus existunt. Hæc conclusio quoad primam partem est communis omnium, & videtur constare ex illis verbis, Ne pro dilatione pœnitentiæ periculum immineat animarum. Nam Generales, qui immediatè subduntur Summo Pontifici, non possunt facilè illum adire; Prouinciales etiam nec facilè possunt ad Generalem recurrere, vel ab eo Confessorem postulare. Deinde Generales, & Prouinciales Religionum habent iurisdictionem quasi Episcopalem in sibi subditos; & consequenter sicut Episcopi ex sibi subditis possunt quemcunque simplicem Sacerdotem idoneum deputare Confessorem sibi, vel aliis, ita respectiuè dicendum est de Generalibus, ac Prouincialibus.

12. Quoad posteriorem partem maior est difficultas, sed satis deducitur ex dictis *dub.* 23. circa facultatem, qua Cardinales, & Episcopi gaudent quoad Cõfessorem eligendum: nam ibi ostensum est, non posse Episcopos extra propriam diœcesim eligere in Confessorem Sacerdotem non subditum, qui à proprio Diœcesano non fuerit approbatus; nec similiter Cardinales posse sibi, vel suis Commensalibus eligere in Confessorem Sacerdotem, qui suæ non sit familiæ, absque præuia Ordinarij approbatione. ergo idem similiter sentiendum est de Generalibus, ac Prouincialibus, si ex non subditis eligant aliquando Confessorem, dum extra Conuentus suos existunt.

13. Dices, esse disparem rationem, quoniam esto post Concilium Tridentinum *cap.*23. *sess.*15. nullus, etiam Sacerdos, possit alicui non approbato per Ordinarium confiteri; id tamen intelligitur de sæcularibus tantùm, non verò de Religiosis, vt patet ex verbis ipsius Concilij, & omnes fatentur.

Respondetur concedendo assumptum, negatur tamen inde inferri, quòd possint confiteri Sacerdoti nullatenus approbato. Concilium namque non cogit Religiosos confiteri Religiosis approbatis per Episcopum, sicut cogit sæculares, non tamen illos ita eximit, vt possint confiteri simplici Sacerdoti, sed approbato, vel per suum Superiorem saltem ad audiendas Religiosorũ confessiones, si sit Regularis, vel per Episcopum, si sit sæcularis, quod *dub. sequenti* latiùs erit discutiendum.

14. Tertia conclusio. Prælati locales, cuiusmodi sunt Abbates, Priores, Guardiani, & similes, nequaquam possunt simplici Sacerdoti confiteri. Hanc conclusionem tenet expressè Rodr. *in addit. ad* §.9. *num.*119. *ad fin.* & Angl. *vbi suprà diffic.*5. secutus Panor *super cap. fin. citat.* & Angel. *ibidem.* atque eam probat ex eo, quia alioquin huiusmdi Prælati non haberent casum aliquem Prouinciali, seu Generali reseruatum, præter excommunicationem in foro exteriori positam; opinatur enim, quòd dum aliquis de licentia Papæ confitetur, non potest Superior pœnitentis aliquem sibi casum reseruare. Et quidem, hac ratione ducti DD. non pœnitendi asserunt, Episcopum non posse reseruare casus Confessoribus regularibus, etiam in ordine ad sæculares, nisi de expresso ordine Summi Pontificis; & rationem reddunt, quia Religiosi, esto egeant Ordinarij approbatione ad audiendas sæcularium confessiones, non tamen instituuntur Confessores ab Ordinario, sed immediatè à Summo Pontifice. Vnde à tempore Clemẽtis Octaui, de ordine ipsius sancitum est, vt Confessores regulares abstineant ab huius

huiusmodi casuum absolutione, iuxta declarationes de hoc adducendas *cap.3.*

15. Deinde absurdum videtur, dicere, quòd Prælatus localis habeat facultatem confitendi cuicumque Sacerdoti simplici, etiam sui Conuentus, alioquin nulla esset differentia inter ipsos, & Prouinciales, nisi quòd illi in suo Conuentu, isti verò in tota Prouincia id possent efficere, quod nullatenus est dicendum: institutio enim Confessorum non ad Prælatos locales, sed Prouinciales, & Generales spectat, saltem apud Religionem Franciscanam ita in vsu positum est, & passim in statutis generalibus per Sedem Apostolicam approbatis, determinatur. Si autem in aliis Religionibus aliter suæ constitutiones disponant, earum vtique dispositioni standum erit, maximè si authoritate Apostolica munitæ existant.

16. Sed obiicies primò, quia ad absolutionem duplex potestas requiritur, Ordinis nimirum, & iurisdictionis; illa confertur Sacerdoti ex vi suæ ordinationis, hæc verò à Superiore Confessoris, vt dictum est *suprà*. sed cùm Prælatus localis simplicem Sacerdotem eligit in Confessorem, ex concessione *d. cap. fin.* vtraque potestas reperitur in huiusmodi Sacerdote, prima ex vi Ordinis, & secunda ex côcessione Pontificis, qui Superior est omnium Christi fidelium: igitur valida erit talis absolutio.

Respondetur primò, Prælatos, ex concessione præcitati capituli non posse eligere quemcunque Sacerdotem, sed idoneum; idoneus autem iuxta sententiam grauium DD. censetur, qui vt talis ab Ordinario suo est approbatus.

Respondetur secundò, concessionem *d. cap. final* interpretandam esse iuxta dispositionem Conc. Tridentini *sess* 14. *cap.* 7. vbi habetur, nullius esse momenti absolutionem illam, quam Sacerdos in eum profert, in quem non habet ordinariam, aut delegatam iurisdictionem. Vnde, cùm Prælatus localis non possit Sacerdoti simplici talem iurisdictionem delegare (vt supponimus,) nec est verisimile eam sibi concedi per Summum Pontificem; tum, quia id non exprimit, vt necessariò exprimere debuisset, tum quia aliàs dictus Prælatus non haberet casum aliquem suo Superiori reseruatum, præter excommunicationem ab illo latam, vt iam dictum est. Vnde Metropolitanus, esto possit Episcopum excommunicare, non tamen eidem casus reseruate. Et ratio est, quia Episcopus non habet iurisdictionem in foro pœnitentiæ à Metropolitano, sed à Summo Pontifice, inferior autem nequit Superioris authoritatem limitare.

17. Obiicies secundò, ex vi *d. cap. fin.* conceditur Prælatis exemptis, vt Sacerdotem prouidũ, & discretũ possint eligere in Cõfessorem: eligere autem Confessorem, non est eligere eũ, qui est Confessarius, sed per electioné facere Confessarium; sicut cùm eligitur Episcopus, non eligitur ille, qui erat Episcopus, sed ille, qui non erat, eligitur in Episcopum.

Respondetur, negando minorem; quamuis enim, dum de Prælatorũ creatione agitur, verbum *eligere*, eam vim habeat, non tamen cùm agitur de Confessorum deputatione, quæ proprius institutio, quàm electio dicitur. Vnde, dum virtute Cruciatæ, seu Iubilæi, conceditur facultas Confessorem eligendi, non quidem conceditur priuilegiato, vt Confessorem instituat, sed vt ex institutis, & approbatis per Ordinarium eligat quem maluerit; quod praxis communis in similibus reddit manifestum.

18. Obiicies tertiò, quia ex hac conclusione sequitur, nullam esse differentiam inter Prælatos, & subditos; nam etiam subditis de iure licet, vt possint eligere quem maluerint, dummodo eligendus sit à suo Superiore approbatus.

S Igitur

Igitur videtur dicendum, quòd ex concessione *d. cap. final.* possunt Prælati locales, saltem ex sibi subditis, eligere Sacerdotem simplicem in Confessorem.

Respondetur negando antecedens. Nam Religiosi subditi nequeunt absque suorum Superiorum licentia petita, & obtenta confiteri Sacerdotibus alterius Ordinis, etiamsi Cōfessores sæcularium instituti sint. ita habetur expresse *in Extrauag. Inter cunctas.* Prælati autem etiam locales possunt extra Cōuentus sui Ordinis Sacerdotibus alterius Religionis confiteri, modò sint saltem Confessores Religiosorum per suos Superiores instituti; & hoc Prælatis localibus concedit *d. cap. fin.* nulla prærequisita suorum Superiorum licentia, non autem subditis.

19. Sed quæres, an Abbatissæ gaudeant d. priuilegio, sicut saltem Prælati conuentuales?

Respondetur negatiuè. Ita communiter omnes. Ratio est, quia esto aliquæ sint exemptæ, sub nomine tamē *Prælatorum* propriè nō comprehenduntur, cùm nec iurisdictionem ecclesiasticam habeant, nec illius (prout ad Ecclesiæ claues spectat,) sint capaces. Ita Suar. Vasq. Regin. Palud & Sylu. cū aliis *vbi suprà.* Itaque Abbatissæ nō gaudent priuilegio eligēdi Confessorē sibi, & suis subditis, nisi id specialiter per Sedem Apostolicam concedatur, vt aliqui ex præcitatis authoribus indicant, & tunc solum haberent nudum ministerium nominandi Confessorem, vt post alios ostendit Henriq. *lib. 6. de Sacram. c. 1. §. 3. lit. M.*

DVBIVM XXVII.

Vtrùm Religiosi omnes, saltem itinerantes, possint quibuscumque Sacerdotibus, siue regularibus, siue sæcularibus, confiteri.

1. SVppono primò, Religiosos vnius Religionis non posse, de iure communi, absque suorum Prælatorum licentia confiteri Religiosis alterius Religiouis, etiam si Confessores sæcularium instituti sint. definita est expresse à Benedicto XI. *in extrauag. Inter cunctas, de priuil.* Ratio autem huius potest assignari, tum quia Prælatis Religionum commissa est propria cura spiritualis suorū Religiosorum, atque ideo eisdem data est plena iurisdictio ordinaria in hoc foro; & consequenter eo ipso est illis concessum vt subditi absque eorundem facultate nequeant aliis Religiosis, aut sæcularibus confiteri; tum etiam, quia, qui potest ligare, potest absoluere. *cap. si inferior 21. d. & cap. si Petrus 24. q. 1.* quod potissimum habet verum in habente potestatem ordinariam: Prælatis autem Religionum data est potestas suos Religiosos absoluendi, & ex consequenti possunt illos ita ligare, vt ab aliis absolui non possint. Vnde Papa delegans aliquando suam iurisdictionem Religiosis alicuius Religionis, vt confessiones generaliter audiant, eam limitat respectu aliorum Regularium, ne eorum confessiones audiant absque suorum Prælatorum expressa licentia. sic habetur ex priuil. Innoc. IV. concesso Ordini Prædicatorum, quod refertur *in supplem. Minorū, & in lib. Monument. Ordin.* Idem priuilegium fuisse etiā à Clemente IV. concessum Minoribus, & Carmelitis, refert Rodr. *tom. 1. quæst. regul. q. 62. art. 4.* Immò idem cōcessum fuit ab Innocentio VIII. & Iulio II. Ordini S. Augustini, & refertur *in compend. Mendicant. verb. confessio, & confessor, §. 6. & 7.* Atque idem similiter concesserunt Clem. VII. & Gregor. XI. Ordini Cistercienfium, vt habetur *in eius comp. verb. confessor, §. 3.*

2. Suppono secundò, circa Religiosos peregrinantes, de quibus est præsens dubium, quòd, regulariter loquendo, si Religiosus peregrinus secum defert

fert socium eiusdem Religionis Sacerdoté, qui ad confessiones audiendas per suum Superiorem deputatus sit, tunc ei posset, vel etiã debuisset confiteri. Tum quia talis esse solet communis, & laudabilis Regularium obseruantia; tum quia hæc etiam solet esse Prælatorum voluntas; quæ esto aliquando non sit expressa, sufficit tacita, & inclusa in ipsa sic peregrinandi licentia; quam recta ratio satis indicat sic interpretandam. Si autem Religiosus peregrinus, hospitij causa ad domũ aliam, seu Conuentum eiusdem Ordinis diuertere contingat, tunc liberum ei erit confiteri vel socio suo, vel Prælato Conuentus, vel aliis Religiosis ibi commorantibus, modò sint per suos Prælatos expositi ad audiendas confessiones Religiosorũ; quod limitat Suar. *tom.4. de Relig. lib.2. cap.17. num.4.* nisi alicubi vel Superior, vel regula, vel specialia statuta aliter disponant; illud enim semper obseruandum esset. Tota igitur difficultas consistit, an Religiosus peregrinus, cùm extra suæ Religionis Conuentus ad loca alia diuertit, possit cuicumque Sacerdoti regulari, vel sæculari confiteri?

3. Suppono tertiò, quòd à casibus in Religione reseruatis, certum est de iure ordinario, neminem extra Religionem posse absolui, etiãsi pœnitens aliquando licentiam habeat alieno confitendi de communibus Ratio est, quia, vt colligitur ex *cap. fin. de procurat.* in concessione generali non veniunt ea, quæ si specialiter peterentur, non essent concedenda, atque idem habetur ex *cap. si Episcopus, de pœnit, & remiss.* fauet Nauarr. *in manu. cap.27 num.261.* vbi asserit, quòd Episcopus concedendo casus suos, id est, sibi reseruatos, non videtur concedere authoritatem absoluendi à censuris reseruatis; & rationem reddit, quia à diuersis non fit illatio. *l. Papinianus. ff. de minor. & cap. ad audientiam, de decim.* atque ideo, quamuis Religiosi itinerantes possint de licentia suorum Prælatorum absolui ab externis Confessoribus, (vt statim dicemus;) in hac tamen facultate generali non comprehenduntur casus reseruati, vt ex præallegatis iuribus habetur. Neque huiusmodi facultas censetur etiam concessa à Prælatis, nisi expresè, & in specie declaretur, ob insinuatam rationem, nempe, quia specialis casus sub generali concessione non comprehenditur. Sed de his conclusione tertia. Sit igitur

4. Prima conclusio. Religiosi itinerantes, vel dum extra suos Conuentus extiterint, possunt de suorum Prælatorum licentia, cuicunque Sacerdoti regulari, vel sæculari confiteri. est communis, & habetur expresè *in cap. si quis, de pœnit. & remiss.* atque eam satis ostendunt plures Pontificum concessiones ipsis Religiosis factæ. Nam Ordo Prædicatorum habet speciale priuilegium à Sixto IV. concessum, quod refertur *in compend. verb. absolutio ordinaria, quoad Fratres. §.39.* vbi habetur, quòd Prælati possint concedere Fratribus suis, vt dum itinerauerint, vel fuerint extra Conuentus suos, valeant confiteri quibuscunque Sacerdotibus regularibus, vel sæcularibus. Idem concessit Leo X. & refertur *ibidem. §.13.* nempè quòd Fratres Prædicatores, & alij Fratres, quando sunt extra Conuentum, & non habent copiam proprij Confessoris, possint cõfiteri peccata sua alicui Religioso alterius Religionis, seu Presbytero sæculari, dummodo id fiat sine fraude, & dicant Prælato suo. Similiter *in comp. Ordinis Cisterciensium* id ipsum refertur fuisse illis concessum ab Innocentio VIII. Immo idem etiam concessit Gregorius XIII. Societati IESV. de quo indulto agendum erit *concl. sequenti.* Nunc autem omnes Religiosi, sicut habent priuilegiorum cõmunicationem,

ita eisdem frui possunt, & de facto fruuntur. Et meritò quidem, quoniam Religiosi peregrinantes non debent confessionis subsidio priuati, nec quoad hoc reputandi sunt peioris conditionis, quàm peregrini sæculares, qui liberè possunt more incolarum confiteri cuicumque Sacerdoti ordinariam, seu delegatam iurisdictionem habenti, vbicumque inueniantur.

5. Secunda conclusio. Religiosi itinerantes, seu dum extra Conuentus suos commorantur, non debent, nec possunt confiteri Sacerdoti simplici regulari, seu sæculari, sed illi dumtaxat, qui per suos Superiores fuerit ad audiendas confessiones expositus. Ita vt nimirum, si Sacerdos sit regularis, per Prælatum regularem sit ad audiendas saltem Religiosorum confessiones expositus: si autem sæcularis, sit similiter per suum diœcesanum ad id muneris approbatus. Hæc conclusio non placet aliquibus, sed eam tenent expresè Rodr. *tom. 1. quæst. regul. quæst. 62. art. 4.* & Mir. *in manu. Prælat. tom. 2. quæst. 35. art. 6.* &

6. Suadetur primò, quia esto ante Concilium Tridentinum Sacerdotes sæculares possent in Confessorem eligere quemcumque Sacerdotem simplicem, quod tamen nunc illis per idem Concilium *sess. 23. cap. 15.* interdicitur: at Regularibus nec ante Concil. nec postea licitum vnquam fuit Sacerdotem simplicem, etiam Religiosum eiusdem Ordinis eligere in Confessorem, sed eum dumtaxat, qui ad confessiones excipiendas fuerit à suis Prælatis deputatus. Igitur, sicut hæc consuetudo, tanquam laudabilis, semper fuit æstimata, & in cunctis Religionibus benè ordinatis ab earumdem infantia semper viguit, vt testantur præcitati authores, sic in futurum est obseruanda, nec ab illa vllatenus recedendum.

7. Suadetur secundò. Absolutio, quæ confertur à non habete iurisdictionem ordinariam, seu delegatam, nullius est momenti, vt definit Tridentinum *sess. 14. cap. 7.* sed absolutio, quæ confertur à Sacerdote simplici regulari, seu sæculari, est huiusmodi; ergo Religiosi itinerantes non possunt Sacerdoti simplici cuicumque validè confiteri. Maior, & consequentia parent. Minor probatur, quia non potest dici, quòd habeat illam ex vi suæ ordinationis, vt prætendit Armachan. nec à pœnitente per voluntariam subiectionem, vt opinatur Caietanus, vtrumque enim falsum esse ostendimus *dub. 2.* præcedenti: nec habet illam à Prælato pœnitentis, quoniam sicut nemo potest ius dicere in non sibi subditum, ita nec ibi iurisdictionem suam delegare, quod in Prælato locali locum etiam habet ex alia causa, nempe quia, regulariter loquendo, Prælati locales non habent authoritatem constituendi Confessores etiam subditos, vt dictum est suprà. Denique nec eam habet à Pontifice, quia nullibi constat expresè de huiusmodi concessione, debuisset autem constare, cùm sit contra ius speciale. Ergo necessariò fatendum est non posse Religiosos itinerantes, aut extra suum Conuentum commorantes validè confiteri cuicumque Sacerdoti simplici, nisi per suum Superiorem sit ad confessiones saltem Religiosorum excipiendas deputatus.

8. Tertiò, quia magnum videtur absurdum dicere, quòd Religiosis subditis maius concedatur priuilegium, quàm eorumdem Prælatis, immò quàm Episcopis, & Cardinalibus; sed *dub. præced.* ostendimus, Prælatos regulares quoscumq; etiã Generales, non posse confiteri Sacerdoti simplici non sibi subdito, atque idem etiam ostensum fuit de Episcopis, & Cardinalibus. Igitur à fortiori idem similiter est sentiendum de

de Religiosis subditis, dum itinerare, seu extra suos Conuentus commorari contingat.

9. Quartò, quia ex opposito plura possent sequi inconuenientia in praeiudiciũ regularis disciplinae; nam in primis posset euenire, quòd Sacerdos simplex sit notabiliter ignarus, & omnino inexpertus,& forsitan incapax retinendi secretum. Secundò, quòd sit prauis motibus affectus. Tertiò, quòd sit excommunicatus, suspensus, vel interdictus; hinc autem quot possint incommoda prouenire, facilè quis poterit iudicare. Ad haec posset quis suo Praelato renitente, immò & contradicente itinerantium confessiones aliquando excipere: quae omnia, & alia eiusmodi cessant dum confessiones excipiunt illi, qui per suos Superiores respectiuè sunt ad id muneris expositi. Nec est verisimile, quòd Pontifex intendat priuilegium Religiosis concedere eorumdem regulari obseruantiae adeò repugnans.

10. Confirmatur ex cōcessione Gregorij XIII facta Societati Iesu, vbi inter alia habetur, quòd nulli praedictae Societatis liceat extra illam eligere Confessorem, nisi ratione itineris, aut alia de causa ab eiusdem Superioribus, aliis Confessariis intra, aut extra Societatem, confitendi facultas ad id specialiter daretur; secus facta irrita,& inanis decernitur. Haec ibi,& refertur in compendio Societat. *titulo Absolutio fol.* 11. Ecce quomodo non simplici Sacerdoti, sed Confessario iam instituto confitendi conceditur facultas itinerantibus.

11. Neque obstat primò si dicas, in priuilegio per Sixtum IV. concesso Ordinis Praedicatorũ, simpliciter haberi, quòd itinerantes de licentia suorum Praelatorum possint confiteri quibuscumque Sacerdotibus regularibus, seu saecularibus; & in priuilegio per Leonem X. concesso habetur, quòd Praedicatores, & alij Fratres quando sunt extra Conuentũ, & non habent propriũ Confessorem, possint confiteri alicui Religioso alterius Ordinis, vel Presbytero saeculari, vt *suprà* indicauimus. Respondetur enim has, & similes concessiones interpretandas fore iuxta regulas iuris communis. Vnde, cùm Tridentinum disponat, non esse validam absolutionem quae confertur à non habente iurisdictionem ordinariam, seu delegatam; idcircò necessariò sunt praecitatae concessiones interpretandae de Sacerdotibus aliàs expositis.

12. Neque obstat secundò, si dicas nonnullos DD. magnae aestimationis contrarium opinari, praesertim Nauarr. *in summ. cap* 4. *num.*7. & Suar. *tom.* 4. *de poenit. disp.* 28. *sect.* 4. *num.* 5. Respondetur tamen, nec Nauarr. nec Suar. ibi simpliciter asserere, quòd possit Religiosus Sacerdotem simplicem eligere in Confessorem; Suarez namque *loco citato* ait, Superiorem regularem posse suis subditis exponere Confessorem non approbatum ab vllo Episcopo, quod est verissimum, & nos libenter concedimus. Vnde si *tom* 4 *de Relig. lib.* 2. *cap.* 17. *num.*6. aliud praetendit, putans sufficere licentiam itineranti concessam à suo Superiore, vt ex verbis illius videtur deduci, Respondetur id falso fundamento dixisse, vt constat ex dictis in secunda probatione, atque idem respondetur ad Regin. qui eidem opinioni adhaeret *tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 15 *num* 175. Nauar. autem inquit, Religiosos, adhuc post Concilium Tridentinum, posse virtute suarum Bullarum, cōfiteri Clericis saecularibus idoneis, quod potest, ac debet exponi de idoneis, iuxta formam Tridentini. Haec enim conditio adeò est necessariò semper subintelligenda, vt quamuis Pontifex suam iuris-

dictionem delegando, possit de potentia absoluta eam communicare cui licet Sacerdoti, non seruata tali forma: at, quoties simpliciter, & sine tali declaratione illam committit, interpretandus est iuxta Concilij formam id præstare.

13. Hinc, si vnquam Pontifex alicui absolutè concedat facultatem eligendi Confessorem, semper intelligitur de Confessore idoneo, iuxta d. formam, estò id non exprimat, vt rectè docet Suar. *ibidem num. 9. &* 10. Immo opinio Nauar. in nonnullis exemplaribus satis mutata reperitur. Adde, quòd in re adeò graui, & ex qua pẽdet valor Sacramẽti, non est standũ opinioni, sed rationi, & iurium dispositioni; contraria autem opinio nec valida ratione, nec iure aliquo saltem expresso fulcitur.

14. Tertia conclusio. Circa absolutionem à casibus reseruatis, vnusquisque debet suæ Religionis consuetudinem, vel regulæ, prælatiuè directionem seruare. Ratio est, quoniam etiam in hoc Religiosi speciali iure regi consuescunt, ac propterea vnusquisque illud seruare tenetur.

15. Neque obstat priuilegium ab Innocẽtio Octauo Prædicatoribus Monachis concessum, vt dum extra monasterium Ordinis existunt, de licentia Superiorũ, cuicunque Regulari, seu sæculari Sacerdoti cõfiteri possint, & à quocumque casu quomodocumque reseruato absolui, sicut à Confessariis ordinariis. Ita habetur *in compend. Cistercien. ver. confessor* §. 5. & refertur à Rodr. *tom.* 1. *quæst. regul. q.* 62. *art...* & à Suar. *tom.* 4. *de relig. lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 3.

Respondetur tamen, quòd nec constat, nec necessarium est indultum illud esse vsu receptum in aliis Religionibus, tum quia non est omnibus directè factum, nec aliæ coguntur eius communicationem admittere; tum etiam, quia non continet præceptum, sed datur per modum priuilegij, cui renunciare potuit ipsa etiam Religio, cui directè concessum est. Immò verisimiliter credendum est, Pontificis mentem fuisse, non regularem disciplinam relaxare, sed necessitati solùm Religiosorum paterno affectu prouidere.

16. Hinc Suarez ibidem, quamuis *n.* 2. asserat, quòd, moraliter loquendo, necessarium est, de opportuno remedio Religiosis peregrinantibus prouidere, ne cogantur, vel cum peccato aliquando (quod absit) celebrare, seu communicare, vel cum scandalo, & propriæ conscientiæ detrimento diu à celebratione, seu communione abstinere: attamen *num.* 4. meritò censet, magis esse in his attendendam regulam, seu consuetudinem Religionis, aut Prælatorum ordinationem, quàm priuilegia. Etenim circa facultatem Religiosis itinerantibus pro absolutione à reseruatis concedendam in diuersis Religionibus diuersa est praxis. Nam in aliquibus fortassè vel ex regula, vel ex consuetudine constat, talem licentiam simpliciter, & absolutè censeri concessam eo ipso, quòd Prælatus non prohibet, nec limitat illam. Vnde in huiusmodi Religionibus, eo ipso quòd de licentia sui Prælati quis peregrinatur, consequenter desinunt esse reseruata, cùm proinde absolui possint à quolibet Confessore. Sic refert Suarez, cui non placet talis vsus, nec mihi etiam. Probatur, tum ob notabile dispendium quod inde Religioni ipsi proueniret; tum, quia si reseruatio vt frænum adhibetur, ne quis ita facilè prolabatur, nemo mentis compos ignorare potest, multò magis egere tali fræno Religiosum dum extra monasterium vagatur, cùm tunc sit pluribus periculis expositus.

17. Hac de causa in aliis Religionibus conceditur peregrinantibus dicta facultas,

facultas, cum onere tamen postea comparendi coram Prælatis, ad quos casuum reseruatio spectat. Hic modus laudabilis sanè videtur; sic enim nec Religiosus cogitur à celebratione, seu communione diu abstinere, nec eidem omninò tollitur reseruationis frænũ. Vnde non immeritò id obseruari dicitur in Religione Carthusiæ, Sancti Hieronymi, & Societat. Iesu, sic referente Suar. *ibidem.* Cæterùm de huiusmodi ritu latiùs infrà *cap.* 3. vbi circa hanc materiam nonnulla dubia scitu digna discutienda erunt.

18. Corduba super Regul. S. Francisci *cap.* 7. *q.* 3. docet, Fratres Minores de Obseruantia non posse absque speciali priuilegio, extra Religionem de reseruatis confiteri, idque illis esse interdictum ex vi regulæ, & ex constitutionibus tam Apostolicis, quàm Religionis, nec non ex consuetudine. Atque in primis, ad probandum, id esse ex vi regulæ prohibitum, refert Hug. Bart. Pis. & alios, qui ea potissimum ratione ducuntur, quoniam regula solùm concedit, quòd Ministri possint Fratres peccantes remittere ad alios eiusdem Ordinis Sacerdotes pro imponenda pœnitentia de reseruatis. Hæc tamen ratio non placet Cordubæ, tum quia ibi agitur dumtaxat de reseruatis publicis, vt omnes expositores fatentur, tum quia id non iniungitur obligatoriè Ministris, sed simpliciter insinuatur modus obseruãdus in euentu, quòd Minister nõ sit Sacerdos. Vnde nec similiter Clemens Quintus id inter obligatoria computauit. Probat igitur Cordub. suam doctrinam ex quadam Bonifacij Octaui constitutione, quæ habetur *in cap.* 6. *statutorum generalium Barchinonensium*, vbi inter alia sic ait: Inhibemus vniuersis Fratribus vestri Ordinis, ne aliquis eorum, nisi in necessitatis articulo, aliis, quàm Prælatis suis peccata sua confiteri præsumat, vel aliis Sacerdotibus eiusdem Ordinis secundùm regulam & ipsius Ordinis statuta. Hæc *ibidem.*

19. Atque idem, & eisdem ferè verbis prohibuisse Clementem IV. refert Rodr. *vbi suprà art.* 5. ex quibus apertè deduci videtur confessionem extra Ordinem de reseruatis interdictã esse Fratribus Minoribus de Obseruantia directè ex constitutionibus tum Pontificiis, tum Religionis; indirectè verò ex vi regulæ.

20. Deinde idem probare intendũt *loco citato* Cord. Rodr. & Mirand. ex consuetudine, quæ habet vim legis, cùm illam approbat Prælatus tacitè, vel expressè, vt tradunt Sot. *lib.* 1. *de iust. q.* 7. *art.* 2. & Med. 1. 2. *q.* 97. *art.* 7. talis autem est consuetudo, de qua agimus, cùm sit ab omnibus recepta, & de rebus honestis, ac necessariis ad decorem Religionis conseruandum, cuius oppositum probabiter timendum esset, si excessus saltem graues extra Religionem propalarentur. Sed forsitan dices, hinc saltem præberi ansam vel celebrandi, aut communicandi aliquando absque præuia confessione, contra præscriptum Trident. *sess.* 13. *cap.* 7. vel diu abstinendi à celebratione, seu communione fortasse non absque periculo scandali.

Respondent Rodr. & Miran. negando assumptum. nam, si dum Religiosus vagatur extra Conuentum, in casum incidat reseruatum, & non habeat expressam, ac specialem sui Prælati licentiam, vt ab alieno de reseruatis absoluatur, nec à celebratione, seu cõmunione potest absque scandalo abstinere, tunc ad celebrationem, seu communionem accedere valet sine confessione, sola contritione, prout præcitati authores expressè tradunt; qui etiam asserunt de huiusmodi Religioso sentiendum esse, ac si non haberet copiam Confessoris,

nec

nec id putant repugnare Cócilio, immò esse illi consentaneum, cùm ita definiat in casu necessitatis faciendum; subdit tamen, quòd si vnquam Sacerdos, necessitate vrgente coactus, absque præuia confessione celebret, teneatur post celebrationem quamprimum confiteri. Sed

21. Quæres primò, quid sit faciendum, vbi nec per regulam, nec per statuta satis extet declarata huiusmodi facultas, vel modus illius, nec de consuetudine similiter satis constet, quia nonnulli solent eam petere, alij minimè, præsertim si contingat ex obliuione naturali aliquem discedere, non obtenta, nec postulata dicta licentia.

Suar. *num.* 5. respondet, credendum esse, quòd implicitè sit concessa à Superiore in ipsa peregrinandi facultate, saluo tamen rigore reseruationis, quoad fieri potest. Priorem partem probat, tum quia, qui vnum concedit, virtute videtur concedere aliud, quod moraliter necessarium est ad id conuenienter exercendum. tum quia vniuersalis consuetudo ita videtur voluntatem Prælatorum interpretari; posteriorem verò partem probat, quoniam dicta facultas non conceditur, nisi ob necessitatem, & consequenter explicanda est iuxta ea iura, quæ in simili euentu facultatem concedunt. Et quotiescumque eiusmodi facultas in iure conceditur, ratione occurrentis necessitatis solet concedi saluo onere reseruationis, & consequenter sub obligatione comparēdi: igitur iuxta eundem sensum est etiam interpretandum, quoties Superior id expressè non declarat.

22. Ego autem in casu, de quo agimus, censeo potiùs non concedi vllam facultatem, vt satis habetur ex dictis in tertio notando. Nihilominus, ob inopiam Confessoris, qui à reseruatis absoluat, posset tunc Religiosus directè absolui ab aliis peccatis: reseruata autem per accidens solùm remitterentur sicut oblita; atque adeò integra maneret obligatio confitendi suo Superiori, vel alteri de eius licentia, quod nec vllatenus repugnat, nec displicet ipsi Suario, immo est ferè communis opinio.

23. Quæres secundò, an si contingat Religiosum peregrinantem ad locum aliquem accedere, vbi suæ, & alterius Religionis Sacerdotes, necnon Presbyteri sæculares existunt, liberum sit eidem Religioso itineranti eligere quemcunque istorum?

24. Respondetur, & dico primò, quòd si adsit Sacerdos suæ Religionis Confessor idoneus, eidem potius, quàm alteri confiteri debet, saltem cæteris paribus; tum quia satis probabiliter præsumendum est, Prælati voluntatem esse, vt ipsius subditus non confiteatur extraneo, cùm suæ Religionis Confessorem possit habere; tum etiam, quia id magis commendat vnitatem & fidelitatem erga Religionē. Vnde meritò Suar. *d.c.* 17. *n.*8. docet id esse magis ordinatum, & consequenter omnino consulendum.

25. Dico secundò, quòd si non adsit Sacerdos Confessor suæ Religionis, adsit tamen Confessor alterius Religionis idoneus, censeo adhuc esse consulendū vt illi potius confiteatur, quàm Presbytero sæculari, saltem quia, cæteris paribus, Religiosus quicunque est regularis disciplinę magis capax, & consequenter Regularis, pœnitentis defectus faciliùs comprehendet.

26. Dico tertiò, quòd nisi de huiusmodi limitatione constet, vel ex regulæ præscripto, vel ex aliqua Ordinis constitutione, vel ex Superioris præcepto, videtur nihilominus, quòd nō sit necessariò obseruāda, maximè, quia non solùm est onerosa, sed pluribus etiam scrupulis exposita, atque ita sentit idem Suar.

27. Quæres tertiò, an Nouitij possint absque Prælati facultate confiteri

cuicum-

cuicumque Sacerdoti aliàs idoneo, & iurisdictionem habenti?

Respondetur, quòd in hac re est duplex opinio: quidam enim DD. tenent partem negatiuam.ita Cord.*in suo Quæstion. lib.1. q.30.* vbi aliis citat. eam potissimum probat,quia qui transfert domicilium, subditur omnino spirituali iurisdictioni illius loci,ad quem transit; argum.eorum quæ tradunt DD. *cap.fin. de paroch.cap.proposuisti, & cap.vlt.de foro compet.*& Sylu.atque alij Summistæ *ver. domicilium.* Sed Nouitij transferunt domicilium, quamuis reuocabiliter, ad Religionem, in qua induuntur; ergo omnino subsunt iurisdictioni Prælatorum illius, dum ibi manere volunt, non aliter, ac professi, vt absolui, ac ligari possint ab eis,& non ab aliis,nisi de eorum licentia.

28. Alij partem affirmatiuam tuentur.ita Henriq.*lib.6.de pœnit.cap.*16.§.3. *lit. X.& lib.7.de Indulg.cap.*22. §.7. *lit. I. & V.*vbi pro eadem opinione citat Angel.*verb.Nouitius.*§.18.& Armill.*ibidem.* Ducuntur autem, quia Nouitij ante professionem non sunt, nec dicuntur propriè Religiosi. Igitur nec possunt ligari per Prælatos, vel Regulam, seu statura quoad hoc, sicut ligantur professi. Consequentia patet, & antecedens probatur per *cap. religioso, de sent. excom. in 6.* & Ioann.Andr. & Glos. *cap. beneficium,eod.tit.*Vnde Nouitius nec potest ordinari etiam ad primam tonsuram, nec eligi in Prælatum; gaudent tamen Nouitij aliquibus fauoribus ex speciali Sedis Apostolicæ priuilegio, nempè immunitate canonis *si quis suadente.* vt habetur *in d.c.religioso,* & quòd nequeant puniri per iudicem sæcularem,vt ait Bald.*in Auth.ingressi.C.de sacr. sanct.Eccles.*& aliis huiusmodi, quibus gaudent etiam Conuersi, seu donati, & familiares eiusdem Religionis, qui nihilominus non sunt Religiosi.

29. Mihi autem videtur dicendum quòd Nouitij intra Religionẽ nequeunt confiteri,nisi Prælatis, seu aliis de eoru licentia.Sed extra Religionem non possunt,inuito Prælato,confiteri alicui iurisdictionem Episcopalem dumtaxat habenti.Hæc sententia, quoad priorem partem probatur,quia Prælati regulares possunt ex officio iurisdictionem ad audiendas Religiosorum confessiones impédere,vel absolutè, itavt cuiuscumque Religiosi sibi subditi confessionem excipere valeant,vel limitatè,itavt confessiones Sacerdotum, & non aliorum excipiant. Ergo similiter possunt prædicti Superiores iurisdictionem limitatam communicare eisdem, ne confessiones Nouitiorum possit aliquis absque eorum expressa licentia excipere, & in eo casu nequeunt Nouitij confiteri huiusmodi Confessoribus, non quia ex parte sua sunt impediti, sed quia dicti Confessores iurisdictione carent.

Quoad posteriorem partem probatur eadem sententia, quia esto Nouitij possint confiteri cuicumque Confessori priuilegiato habenti iurisdictionem immediatè à Papa,vt omnium fidelium possit confessiones excipere, aut aliis virtute Cruciatæ, vel similis priuilegij electis,non tamen iis, qui solùm iurisdictionem Episcopalem habent, & in hoc sensu videtur interpretanda opinio Cordubæ. Sed insuper probatur, tum quia tota Religio ex speciali Sedis Apostolicæ priuilegio est exempta à iurisdictione Episcopi in vtroque foro: in hac autem exemptione Religio accipienda est non vt ex professis solùm constat, sed vt Nouitios etiã complectitur; nam beneficium Principis amplissimè est interpretandum quantum verba ipsius iuxta communẽ vsum patiuntur. Nouitij autem esto non sint propriè Religiosi, propriè tamen sunt in Religione,& dum sub eius obedien-

tia,& habitu vitam traducunt, Religiosi appellantur, tum etiam, quia ex opposito sequeretur, Nouitios simili, & eodem tempore duos ordinarios Pastores non subordinatos inter se habere in hoc foro, quod videtur debito ordini repugnare, & confusionis ansam præbere. Nec enim quis duplici iure censeri debet, 12.*q.*2.*cap.cognouimus,& de decim.cap. cùm in tua, & de priuileg. cap.quia circa.* Vnde glos. *in cap.recolentes, de stat. monach.& in cap.& temporis qualitas*, 16.*q*.1. asserit, id, quod alteri aggregatur, ipsius naturam imitari debere; nec ibi distinguitur, si reuocabiliter, seu irreuocabiliter; ad tempus, seu in perpetuum quis ad similem eorum vitam, aut societatem aggregetur. ergo idem est de Nouitiis, ac professis, quoad supradicta, sentiendum.

CAPVT III.

De peccatis reseruatis, à quibus virtute Bullæ potest quis absolui.

DVBIVM I.

Vtrùm in Ecclesia Dei sit potestas reseruandi peccata.

Ro pleniori intelligentia eorum, quæ in hoc capite dicenda sunt,

1. Suppono primò, vocem *casus*, à cadendo deriuari; inde enim & Angelorum, & hominum casus nuncupatur, cùm primùm à Dei gratia in peccatum lapsi, veluti è sublimi gradu ad ima infeliciter ceciderunt. Casus igitur reseruatus dicitur ille, cuius absolutio iure humano, & positiuo interdicta est. Vnde, nomine *casus reseruati*, propriè loquendo, in præsenti solùm veniunt intelligenda peccata, non Angelorum, sed hominum; immò nec censuræ, irregularitates, vota, & iuramenta, vt tradunt Sylu. *ver.casus, in princip.* Nauarr. *sum.cap.*27.*num.*261.& plures alij, quos refert, ac sequitur Henriq. *lib.*6.*c.*14. *lit.M.* Ratio est, quia hîc non agimus de quocũque actu iurisdictionis, præsertim exterioris, sed solùm de reseruatione culpæ in ordine ad sacramentalem absolutionem. Fateor, quòd, largè & generaliter loquendo, etiam illa dicuntur casus reseruati, maximè excommunicatio, vt docent iidem DD. impropriissimè tamen, vt rectè notauit Nauarr. *ibidem.* Vnde fit, quòd si Episcopus concedat absolutionem à suis casibus, non censetur concedere dispensationem votorum, iuramentorum, & irregularitatum. Et similiter, si concedat facultatem eligendi Confessarium idoneum, non ideo concedit, vt possit à casibus reseruatis absoluere, nisi id exprimatur, vel constet euidenter per signa. Ita habetur *cap. si Episcopus, de pænit. & remiss.* & docent Sylu. *ver.Confess.*3. *q*.2. Caiet. *ver. Absolutio cap.*2.& Sot. *in* 4.*dist.*18. *q*.4. *art.*2. Armill. *ver.casus* §. 1. *& ver. Abbas* §.5. Tab. *ibid.*§.8. Angel. *Confess.*3.§.18.

2. Suppono secundò quòd, regulariter loquendo, nullum est peccatum Summo Pôtifici reseruatum, quod non habeat excommunicationem annexam. Ita Henriq. & Nauar. *loc.citat.* Graff. *lib.* 1.*decis.cap.*13.*num.*40. Caiet. *ver. casus,* Tolet. *sum. lib.*3.*cap.*14. *num.*1. & Suar. *tom.*4.*disp.*39.*sect.*2.*num.* 2. Dixi notanter, *regulariter loquendo*, quia nonnulli opinantur, aliquot crimina Summo Pontifici reseruari, quibus nulla est annexa censura. Ducuntur, quia in Extrauaganti *inter cunctas, de priuil.* præcipitur Parochis, vt admittant cõfessiones suorum Parochianorũ, Mendicantibus factas, nec possint cõtra illos excipere, nisi

nisi dum Parochianus est excommunicatus, aut notorius peccator. Et subditur statim, sed videat, ne id dicat mendaciter, aut in dolum, vel in fraudem, quia si hoc egerit, à delicto tali, nisi plenè satisfecerit, præterquam in morte, absolui nequeat, nec de illo ad pœnitentiam aliter admittatur. Vbi, ob huiusmodi mendacium, abundè constat, nullam imponi censuram, & tamen illa videtur propria ipsius reseruatio.

3. Deinde idem expressiùs deducitur ex Motu proprio Sixti V. con. Clericos malè promotos edito: eos namque ob illam culpam suspendit, non tamen excommunicat. Et tandem subdit, personæ, vt sic præfertur, delinquentes, tam scilicet Antistites, seu Abbates promouentes, quàm Clerici malè insigniti, seu ordinati à reatibus, & excessibus præfatis absolui, præterquam in mortis articulo, non possint. Vtriusque autē præcitatæ constitutionis, sicut auctor est Summus Pontifex, ita etiam reseruationem eidem similiter fieri, absolutè dicendum est. Nec obstat, si dicas, dictam Extrauagantem fuisse annullatam per Clement. *Dudum, de sepult.* & constitutionem Sixti V. fuisse à successoribus reseruatam; de his tamen alibi saltem ex vtraque deducitur, illum reseruationis modum non esse omnino ab vsu Pontificum alienum; fatetur tamen Suar *art. 5*. quòd, his exceptis, nullam aliam inuenerit reseruationem pontificiam, cui non sit annexa excommunicatio, atque ideo infert, regulariter esse verum, Pontifices nullum sibi reseruare peccatum; cui aliqua excommunicatio, vel saltem irregularitas, non adiungatur.

4. Suppono tertiò, hanc pontificiam reseruationem, vt de facto fit, respicere vtrumque, nempe censuram, & culpam, solet tamen dubitari, num reseruatio cadat immediatè in culpam, an solùm in censuram? Et quamuis hæc duo coniuncta existant, distincta tamen manere omnes fatentur. Et quidem de censura certissimum est, proximè, & immediatè reseruari, nec esse aliud, quod mediante illa reseruetur, vt ex ipsis iuribus fit manifestum. Solùm igitur controuertitur de culpa, an nimirum reseruetur mediatè, id est, ratione censuræ, an verò immediatè, ratione sui ipsius? Suar. *vbi suprà num.* 8. cum aliis per eum relatis, censet per reseruationes pontificias vtrumque in se reseruari. Ducitur potissimum ex *cap. si quis suadente.* 17. *q.* 4. vbi fertur prima omnium reseruationum Papalium, atque *ibidem* de percussore Clerici primùm dicitur, anathematis vinculo subiaceat, & postea subditur, & nullus Episcoporum illum præsumat absoluere, nisi mortis vrgente periculo, donec Apostolico conspectui præsentetur. Obseruat autem Suar. absolutionem ibi reseruatam, non quidem referri ad censuram dumtaxat, sed simpliciter ad ipsum peccatorem anathematis vinculo subiacentem, & consequenter totum id reseruari, id est, tam culpam, quàm censuram; atque idem videtur apertè deduci ex pluribus aliis iuribus.

5. Nihilominus verius censeo dicendum, reseruationem sistere in censura, solùm autem mediatè, & quasi per accidens redundare in culpam. Et probatur, tum quia ablata censura, manet peccatum nō reseruatum, itaut quilibet Confessarius approbatus possit ab illa absoluere, ita communiter DD. Igitur necessariò fatendum est, iurisdictionem solùm fuisse ablatam circa censuram, alioquin ablata censura, adhuc maneret reseruatio culpæ. Tum, quia id sufficit ad saluanda verba decreti, & intentionem ipsius reseruantis, vt constat. Vnde, cùm res sit odiosa, est mitiori

modo interpretanda. Ita videntur sentire Dur. *in 4. dist. 17. q. 15.* & Caiet. *sum. ver. casus*, dum ait: Solos illos casus esse Sedi Apostolicę reseruatos, quos ecclesiastica censura, hoc est, excommunicatio reseruat; & postea subiungit, censuram esse quasi adæquatam rationem huius reseruationis, & consequenter illa ablata, omnino reseruatio tollitur. Idem sentiunt Nauarr. *sum cap. 27. num. 261.* & Alcoc. *in suo Confess. cap. 12.* cum multis, quos ipse refert. His sic præmissis, sit

6. Prima conclusio. Certum est, immò de fide tenendũ, esse in Ecclesia Dei potestatem reseruandi peccata; hęc autem potestas residet non solùm in Summo Pontifice, sed in aliis etiam Prę latis iurisdictionem Episcopalem, vel quasi Episcopalem habentibus. Ita DD. *in 4. dist. 17.* vbi D. Thom. *q. 3. art. 4. quæstiunc. 2 ad 4.* Palud. *quæst. 5. art. 1.* Gabr. *quæst. 1. art. 3. dub. 2.* Maior. *quæst. 5.* Sot. *d. 18. quæst. 2. art.* .. Ledesm. *2. part. 4. quæst. 8. art. 2. concl. 2.* & Suar. *tom. 4. disp. 29. sect. 1. num. 2.* Valent. *tom. 4. disp. 7. q. 10. punct. 2.* & communiter omnes. Sed

7. Probatur primò ex Concil. Trident. *sess. 14. cap. 7.* vbi sic habetur: Magnopere verò ad Christiani populi disciplinam pertinere sanctissimis Patribus nostris visum est, vt atrociora quædam & grauiora crimina, non à quibusuis, sed à summis dumtaxat Sacerdotibus absoluerentur. Vnde meritò Pontifices maximi pro suprema potestate sibi in Ecclesia vniuersa tradita, causas aliquas criminum grauiores suo poterunt peculiari iudicio reseruare. Et *in ead. sess. can. 11.* sic habetur: Si quis dixerit, Episcopos non habere ius reseruandi sibi casus, nisi quoad externam politiam, atque ideo casuum reseruationem non prohibere, quominus Sacerdos à reseruatis verè absoluat, anathema sit. Atque idem constat ex antiquissimo vsu totius orbis Christiani, Religionum, & diœcesum, itaut hîc locum habeat illud Iuristarum axioma: Fidelissimæ vetustatis mos retinendus est, quia pro magno teste vetustas creditur. *l. more. ff. de iurisd. omn. iud. l. testamentum. Cod. de testam.* & quod excellit antiquitate, venerationem habet. D. Basil. *orat. 1. de ieiunio* nam in Concil. Carthag. III. *cap. 32. & in cap. Africa. c. 20.* statuitur, vt Presbyter pœnitentem alicuius criminis reum inconsulto Episcopo, nisi necessitate cogente in ipsius Episcopi absentia, nõ absoluat. Et patet etiam ex multis aliis iuris canonici locis, in quibus casuum reseruatorum expressè fit mentio, vt ex dicendis *dubio sequenti* fiet manifestum.

8. Probatur insuper, tum ex ratione, quia iurisdictio necessaria in sacramento Pœnitentiæ manat à superioribus Ecclesiæ Prælatis ad inferiores ministros, & consequenter potest magis, minúsve limitata concedi ad arbitrium concedentis. Tum ex congruentia, quia ita expedire videtur, vt fideles saltem ob difficultatem obtinendi absolutionem, arceantur ab aliquibus grauioribus excessibus, nec non vt à Prælatis meliùs corrigantur.

9. Secunda conclusio. Superiores iurisdictionem Episcopalem, seu quasi Episcopalem habentes, possunt reseruare peccata respectu cuiuscunque inferioris, esto ordinariam habeant potestatem: nam tametsi in potestate Ordinis omnes Sacerdotes sint pares, in iurisdictione tamen sunt satis inæquales, vt constat; ideóque adhuc inter ordinarios Pastores est in hoc foro subordinatio, quæ ad bonum regimen in omni iudicio summoperè requiritur; ac proinde potest Superior iurisdictionem inferioris coarctare, & casus aliquos respectu illius sibi reseruare. Hinc autem

10. Sequitur

10. Sequitur primò, Summum Pontificem posse reseruare casus respectu omnium, estò sint Episcopi, siue Archiepiscopi. Ratio est, quia omnis iurisdictio, quæ in Ecclesia existit, siue ordinaria, siue delegata, manat à Summo Pontifice. igitur habet ipse potestatem extendendi, aut limitandi illam, prout expediens iudicauerit, & consequenter potest reseruando sibi casus, inferiorum iurisdictionem restringere.

11. Sequitur secundò posse Episcopum reseruare casus respectu Parochorum sibi subditorum. Ratio est, quia licèt ordinaria iurisdictio Parochorum, sicut & distributio, seu diuisio Parochiarum propriè non manet ab Episcopo, sed ex summi Pontificis institutione, ex eadem tamen manauit, vt Parochi in potestate iurisdictionis sint Episcopo subordinati, & ab illo quasi dependentes, id enim expedit, imò requiritur ad conueniens Ecclesiæ regimen: atque adeò possunt Episcopi reseruare sibi aliquarum causarum cognitionem, vt docet Suar. 3. *disp.* 29. *sect.* 1. *n.* 6.

12. Sequitur tertiò, habentes iurisdictionem ordinariam Episcopalem, seu quasi Episcopalẽ, posse casus reseruare nõ solùm sibi, sed etiã alteri; idque constat euidenter, quia sicut possunt ab altero iurisdictionem auferre, ita & alteri possunt illam suo rationabili arbitrio reseruare. Hinc Summus Pontifex reseruat casus non solùm sibi, sed etiam Episcopis. Episcopus etiam posset casum aliquem reseruare, atque illum Decano, vel Archidiacono committere, aut cuilibet alteri delegare, sicut expedire censuerit. Vnde non placet opinio Sot. absolutè asserentis *dist.* 18. *q.* 1. *art.* 5. quòd si Episcopus reseruet vnum casum absoluendum à Decano, & alterum ab Archidiacono; reseruatio esset ridicula & inualida, id enim nulla ratione fundatur, quia non deest potestas, vt constat ex dictis, & potest prudenter fieri, si debita interueniat moderatio.

13. Tertia conclusio. Nullum peccatum merè internum, quod in sola cogitatione consumatur, de facto reseruatum est; posset tamen reseruari. Priorem partem huius cõclusionis docet Henriq. *lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 6. contra nonnullos Canonistas falsò opinantes hæresim mentalem esse Papæ reseruatam, & excommunicationi subiectã, nobiscum sentiunt Caiet. 2. 2. *q.* 11. *art.* 3. Nauarr. *sum. cap.* 27. *num.* 56. D. Anton. 3. *p. tit.* 11. *fin.* & plures alij, quos refert Henriq. *vbi suprà in comment. lit. F.* & ratio est, quia sicut Ecclesia non cognoscit de actionibus, quæ in solo intellectu, aut voluntate consistunt, cùm solus Deus sit scrutator cordis, ita etiam non punit illas; puniret autem, si illas reseruaret. Posteriorem partem tuentur Caiet. citat. Sot. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 2. *art.* 5. Ledesm. 2. 4. *q.* 8. *art.* 2. *dubit.* 10. Med. *in sum. lib.* 1. *cap.* 10. Petr. de Sot. *lect.* 5. *de confess.* Suar. *tom.* 4. *disp.* 29. *sect.* 3. *num.* 3. & Compend. Mendic. *ver. absolutio quoad fratres.* §. 12. Sed

14. Probari potest primò ex definitione Alexandri VI. relata ab Henriq. *loco citato*, vbi ait, Superiorem Regularium posse reseruare peccata quædam cordis. Vnde perperam dixit Sotus *vbi suprà*, errorem esse reseruare interna, cùm apertè Pontifex censeat ibi, aliquando posse expedire, vt saltem in strictiori, feruentiorive Religione reseruetur internus consensus in re graui; vt, v g. in hæresi, aut in apostasia à Religione catholica, præsertim siduret per tempus notabile, nimirum per horam, aut quid simile, vt benè notauit Henriq. *vbi suprà*, Fagund. *in* 2. *Eccles. precepto lib.* 8. *c.* 1. *num.* 16. & alij recentiores.

15. Probatur secundò, quia absolutio ab internis pecatis non potest dari,

nisi ab habente iurisdictionem. Sed omnis iurisdictio in hoc foro communicatur inferioribus per superiores Pastores; igitur, nisi Superior communicet illam alteri, reseruata manebunt ipsi Superiori: hæc enim reseruatio nõ consistit in exercitio iurisdictionis, sed in subtractione, seu non collatione illius.

16. Nec obstat si dicas cum Adrian. *q. 4. de confess.* quòd Ecclesia non iudicat de occultis, & consequenter Prælati non possunt reseruare sibi peccata interna, cùm non spectent ad ipsorum iurisdictionem.

Respondetur Ecclesiam non iudicare de occultis, & internis, nec huiusmodi iudicium spectare ad eius iurisdictionem quoad forum externum, & consequenter nec posse ea prohibere, seu punire in huiusmodi foro; at quoad forum internum & pœnitentiale spectat quidem ad Ecclesiæ iurisdictionem ferre sententiam de occultis, & internis; itaut pœnitens ipse iure diuino teneatur ad hoc iudicium peccata sua deferre, & in eo esse sui accusator, & testis cõtra se; ac subinde posset etiam Ecclesia iudiciũ de peccatis internis cõmittere aliis, vel illud sibi reseruare.

17. Verùm, saltem regulariter loquendo, non expedit peccata interna reseruare, & hæc est communis DD. sententia, quam videtur satis conuincere vniuersalis Ecclesiæ consuetudo; & iuxta hunc sensum existimo interpretandam opinionem Soti. Vnde, regulariter loquendo, imprudenter faceret Prælatus quicunque peccata purè interna sibi reseruans, tum quia illa sunt frequentissima, & adeò occulta, vt vix homo etiam doctus secum discernere possit consenserit, nec ne! atque ideo intolerabile esset, cum huiusmodi scrupulis ad Papam, seu alios Superiores recurrere; tum etiã, quia inde innumeri pullularent scrupuli, vt constat; & consequenter, qui peccata interna reseruaret, animas dubio procul illaquearet, quod à pietate Christiana valde alienum est. Quapropter casus reseruatus debet esse clarus, & certus, non dubius, aut æquiuocus. Vnde Sà *in suis Aphorismis tit. casus*, sic ait: Casus in dubiũ non præsumitur reseruatus. immò addere possumus quòd casus non expressus in textu decreti, habetur pro omisso, & casus omissus relinquitur dispositioni iuris communis. *l. si cum dote. ff. sol. matr. in princ.* Hinc fit, quòd, quia aliquis casus potest habere plures significationes, vnam propriam, & alteram impropriam, tunc propria assumi debet, impropria omissa.

18. Sed quæres, an reseruatio possit absque legitima causa fieri pro arbitrio reseruantis? Circa hanc difficultatem duo sunt certa.

Primum est, id fieri non posse licitè, nisi ex iusta causa fiat. Ratio est, quia potestas reseruandi data est principaliter pro vtilitate subditorum; reseruationem autem esse ex se subditis onerosam, & difficilem reddere Sacramenti vsum, constat manifeste: igitur non potest reseruatio licitè fieri pro sola voluntate Superiorum.

Secundum est, quòd si delegatus non sit ordinarius Pastor, licèt inferior, sed simpliciter Confessarius, tunc valida erit reseruatio, quamuis solo reseruãtis arbitrio, & sine causa necessaria fiat. Ratio est, quia Superior, dum suam iurisdictionem alteri committit, non ex debito iustitiæ, sed ex sua voluntate id præstat, proindéque potest suo arbitrio non totam, sed partem suæ iurisdictionis delegare: igitur potest eidem iurisdictionẽ limitatam concedere ad aliqua peccata, & non quoad alia; quod sanè idem est, ac reseruare.

19. Nec obstat, si dicas, quòd quamuis id verum sit in prima iurisdictionis

nis concessione, at, postquam semel tota est delegata, videtur non posse per reseruationem, absque legitima causa coarctari. Non quidem obstat, quia delegatio non est absoluta donatio, sed concessio simpliciter, quæ à voluntate reseruãtis semper pendet, & consequenter, sicut potest eam reuocare, ita & coarctare. atque ideo non est de illa iudicandum, sicut de re, quæ in absolutum alterius dominiũ transit, ita vt nequeat illa priuari, sed potiùs, vt de quodam inferiori iure à superiore dependente, & magis ad subditorum bonum, quàm ad vtilitatem possidentis ordinato. Vnde, estò per nimiam reseruationem Pastores sint ouibus onerosi, & consequẽter peccent contra charitatem dum eas aliquibus exponunt incommodis, non tamen videtur irrita, & nulla talis reseruatio ob huiusmodi excessum reseruantis, cùm nunquam sit contra iustitiã, nec desit absoluta potestas. Nam sæpè contingit, vt potestatis vsus habeat effectum, licèt minus prudens, & rationabilis sit, vt patet in dispensationibus, ac potissimum in effectibus negatiuis, cuiusmodi est hæc reseruatio, quæ æquiualet non concessioni.

20. At verò, cùm reseruatio sit respectu inferioris Pastoris ordinariam iurisdictionem habentis, tunc vrget difficultas, quia Pastor etiam inferior habet proprium, & intrinsecum ius; atque ideo est opinionum varietas.

21. Prima absolutè tenet esse nullã. ita Ledesm. 2.4.q.8. *art.*1. Inclinat Henriq. *lib.6. de pœnit. cap.*14. *n.*13. dum ait, non videri obligare insolitam Episcoporum reseruationem; illam autem vocat insolitam, quæ fit sine causa, vt ipse se explicat *in comment. lit. T.* Idem sentiunt Petr. à Soto *de pœnit. lect.*4. *q.*2. *art.*5. *ad* 2. & Taper. *art.*3. quæ opinio esset necessariò approbanda, si omnes hi Pastores iurisdictionem à iure diuino haberent; quoties enim ius diuinum modo aliquo est immutandum, vt valida sit talis actio, prærequiritur causa. Hinc dispensatio in ieiunio facta à Pontifice sine causa, esto sit illicita, valida tamen censetur, quia est in iure humano dumtaxat. Dispensatio autem in voto, si absque causa fiat, non solùm illicita, sed nulla etiam æstimatur, quoniam ius diuinum aliquo modo attingit; ac propterea idem esset in præsenti dicẽdum. Quia igitur fundamentum illud nobis non probatur, posset dicta opinio suaderi ex eo, quia Pastores, saltem ex suppositione officij, habent intrinsecum, & naturale ius ad suam iurisdictionem, ac proinde nequeunt illa priuari sine causa; sicut episcopatu, seu quouis alio beneficio semel obtento nequit aliquis sine causa priuari, neque etiam ab officio suspendi solo arbitrio alterius; imò priuatio, seu suspensio erit nulla, si sine causa fiat. Igitur idem esset sentiendum in casu, de quo agimus.

22. Secunda opinio absolutè tenet, solam reseruationem esse validam. Ita Sylu. *verb. Confess.*3. *num.*5. *ad fin.* Graff. *lib.*1. *decis. c.*13. *num.*77. Henriq. *quodlib.* 1. *q.*27. & Fagund. *d. c.*1. *num.*25. & potest suaderi ex eo, quia Superior semper confert iurisdictionem à voluntate sua dependentem, & consequenter, ablata illa circa aliquod peccatum, etiam absque conuenienti ratione, adhuc factum tenet. Et hanc opinionem censet valde probabilem Suar. *vbi suprà sect.*4. *n.*4.

23. Tertia opinio distinguit inter Summum Põtificem respectu omnium inferiorum, & Episcopos respectu Parochorum. Vnde de Pontifice approbat secundam sententiam, tum ob eius fundamentum; tum quia à Pontifice manat omnis iurisdictio. In Episcopis autem approbat priorem sententiam, & suaderi potest, quia institutio, & iurisdictio Parochorum non est originaliter

ter ab Episcopis, sed à Summo Pontifice; atque ideo Episcopi Parochias diuidere, seu mutare, vel quid simile præstare nequeunt propria potestate, nisi à Pontifice delegetur. Hinc igitur satis manifestè videtur deduci, quòd si Episcopi absque legitima causa reseruent, talis reseruatio erit nulla. Ita Maior *dist.* 17. *q.* 5. & Angel. *ver. Casus*, nec displicet Sot. & Suar. His sic prælibatis,

24. Dico primò, si de Summo Pontifice sit sermo, absolutè tenendum est, validam esse reseruationem ab ipso factam, etiam absque legitima causa. Ducor, tum quia, vt habetur ex dictis, iurisdictio, de qua agimus, confertur quidem à Summo Pontifice; ita tamen, vt non ideo transeat in absolutum alterius dominium, quasi non possit illa priuari, sed itaut ab ipso Summo Pontifice semper pēdeat, semper enim manet supremus Pastor, & potest per se ipsum (si velit) oues curare, seu iudicare. Tum etiam, quia potuit Pontifex à principio iurisdictionem hac lege, & conditione conferre, vt ab ipso semper penderet, nec se iure suo, & potestate priuaret; imò ita fuisse constat ex Ecclesiæ vsu, & quia sic expedit bono communi ad tollenda schismata. Tum denique, quia in foro cōtentioso valida semper est Pontificis reseruatio, etiam sine causa facta, sed solùm ex suprema ipsius potestate: Vnde, si eximat aliquem à iurisdictione Episcoporū, aut si ad se reseruet cuiusque causæ iudicium, factum tenet, arg. *cap. ad nostram, de appellat.* Igitur idem est in casu nostro sentiendum. Et quidem si practicè res ista consideretur, nullus Catholicorum auctor, quem legerim, ad eam hactenus deuenit temeritatem, vt ausus sit dicere reseruationem in particulari à Summo Pontifice factam esse nullam: tametsi de reseruationum multitudine nonnulli conquesti sint.

25. Dico secundò, quamuis, si de Episcopis, respectu Parochorum sit sermo, res æstimetur, & sit magis dubia, cùm id pendeat ex modo institutionis, ac dependentiæ, quam ex Pontificis voluntate iurisdictio Parochi habet ab Episcopo; nihilominus seruari hîc etiā proportionalem subordinationem, ac dependentiam, suadere videntur rationes tactæ si cum proportione applicentur; Episcopus enim semper manet ita superior, vt causam aliquam possit sibi reseruare. Adde, quia in re dubia sēper est timenda sententia Pastoris; nemini autē potest in particulari cōstare reseruationem fieri sine legitima causa, cùm hæc non semper sit grauitas culpæ, sed multæ aliæ possint in pectore Pastoris reseruari, esto à subditis ignorētur; igitur non potest reseruatio aliqua in particulari prudenter censeri nulla. Nec obstat, si cum Soto, & aliis obiicias, tunc certè censeri posse reseruationem hanc esse nullam, cùm casuum reseruatorum nimia est multitudo. Non (inquā) obstat, cùm causa hæc nunquam possit esse practicè sufficiens; quia vel tota illa collectio censetur nulla, itaut nullus deinde casus maneat validè reseruatus, & hoc quidem probabiliter dici non potest, cùm saltem octo, decémve casus, v.g. possent validè reseruari, & consequenter non est dicēdum quòd ob aliorum multiplicationem sit statim nulla: vel dicitur illa reseruatio nulla quoad aliquos dumtaxat casus determinatos, & hoc etiam videtur non posse practicè dici, tum quia non est maior ratio de his, quàm de illis; tum quia nec potest homo designare, quantus sit casuum reseruatorum numerus, quo expleto, reseruationes postea additæ sint nullæ. Atque ideo censeo, nullam reseruationem in particulari esse paruipēdendam tanquam irritam, sed dum reseruatio æstimabitur nimia, vel irrationabilis, ad Superiorem potiùs recurrēdum est,

vt

vt in huiusmodi euentu prouideat. Ex his

26. Sequitur primò, quòd quando Papa per priuilegium aliquod, Bullam, seu Iubileum concedit facultatem absoluendi à censuris sibi reseruatis, subintelligitur eam etiam concedere ad absoluendum à peccatis, seu casibus sibi reseruatis. Ratio est, quia hæc duo, censura, & culpa, sicut, à principio sunt cõnexa inter se quasi in fieri, ita & in duratione: & sicut Pontifices non solent vnum reseruare sine alio, ita nec vnum tollere sine alio. est communis DD. ita Nauar. *sum. cap.* 27. *num.* 261. Caiet. *ver. casus.* Sanch. *sum. lib.* 2. *c.* 8. *num.* 5. Sà *ver. casus reseruatus, num.* 2. Sot. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 2. *art.* 5. Suar. *loco cit. sect.* 2. *num.* 11. Graff. *lib.* 2. *decis. c.* 13. *num.* 40. & Viual. *in candelabr.* vbi de absolut. *num.* 8. *&* 36. cum Armil. Sylu. & Vict. per eum allegat.

27. Secundò sequitur quòd quamuis verum sit data facultate absoluendi à censuris, censeri etiam datam pro absolutione à peccatis, dum de reseruatione Pontificia agitur. Secus dicendum est de reseruatione Episcopali. Nam Episcopi aliquos solēt casus reseruare sine censuris, & aliquos cum illis: ac proinde, si vnquam Episcopus concedat facultatem absoluendi à peccatis, quibus annexa est censura, consequenter datur ad absoluendum à censura; & è contra data facultate absoluendi à censura, iam peccatum non manet reseruatum; & consequenter posset ab illo tunc quicunque Confessarius absoluere. At verò data ab Episcopis absoluta facultate absoluendi ab omnibus censuris sibi reseruatis, non censetur absolutè dari pro absolutione ab omnibus casibus sibi reseruatis, cùm nonnullos soleant aliquando Episcopi reseruare sine censuris. Similiter si concedat casus sibi reseruatos, non videtur concedere absolutionem à censuris omnibus sibi reseruatis, quia à diuersis non fit illatio. *l. Papinianus. ff. de minor. & cap. ad audientiam, de decim.* ita Nauar. & etiam Fagund. *vbi suprà.*

28. Tertiò sequitur, quòd si aliquando cum reseruatione casus, & censuræ Papalis concurrat reseruatio casus, & censuræ Episcopalis, tunc virtute facultatis per Iubileum, seu Bullam à Summo Pontifice concessæ pro absolutione casuum omnium, ac censurarum sibi reseruatarum, potest Confessarius absoluere etiam à reseruatis Episcopo. Ratio est, quia qui concedit maius, concedit etiam minus, dum illud minus eiusdem rationis est cum maiori, & in eo includitur, iuxta axioma Iuristarum, cui conceditur quod est maius, &c. *de reg. iur. in* 6. Reseruatio autem Episcopalis non dubium est, quin in Episcopali includatur, cùm iurisdictio Episcopalis à Pontifice pendeat, & vtraque reseruatio sit actus iurisdictionis. atque ita tenet communis Ecclesiæ praxis, & sentiunt Henriq. *lib.* 6. *de pœnit. c.* 4. *num.* 9. Tolet. *lib.* 3. *c.* 14. *num.* 2. Graff. *lib.* 1. *decis. cap.* 13. *num.* 58. Nauar. *cap. ita quorundam, de iud. not.* 11. *num.* 71. qui estò *in Man. c.* 27. *num.* 261. videatur aliquantulum anceps, at *num.* 263. nobiscum sentit, inquiens sodales sanctissimæ Trinitatis posse absolui à casibus, & censuris Episcopalibus, inconsultis Episcopis, virtute cuiusdam priuilegij eis concessi à Gregorio XIII.

DVBIVM II.

Quo casus Summo Pontifici, Episcopis, & Prælatis Regularium reseruati, compendiosè explicantur.

1. CAsus Summo Pontifici reseruati quot, & quisint, non est facilè explicare; id autem in vniuersum dici

V potest,

potest, quòd sunt omnes, & soli illi, qui habent sibi annexam excommunicationem Summo Pontifici reseruatam, vt habetur ex dictis *dub. præcedenti*, & tenēt communiter DD. quos refert, & sequitur Alcoc. *in suo confess. cap. 12.* & passim Summistæ. Vnde, si inquiras, quinam sint isti casus, quibus annexa est Papalis excommunicatio, longum quidem esset eos hîc recensere.

Respondeo igitur, illos potissimum colligi ex Bulla Cœnæ Domini; præter hos tamen sunt multi alij per corpus iuris canonici dispersi, quos inuenies *in cap. si quis suadente. 17. q. 4. cap. si Episcopus, de pœnit. & remiss. in 6. cap. quærenti, de offic. deleg. cap. ad falsariorum, de crim. fals. cap. fundamentum, de elect. lib. 6. cap. significauit, de sent. excom. cap. tua, eod. tit. cap. clericus, de immunit. Eccles. lib. 6. cap felicis, de pœnis. eod. lib. Clem. 1. § verò, de elect. Clem. suscipientis, de pœnit. § fin. Clem. graue. de sent. excom. in Extrauag. & si Dominici, de pœnit. & remiss. Extrauag. 2. de sepult. Extrauag. Pauli II. de simonia. & Extrauag. Martini V. de Regularib.* & alibi. Per prædicta itaque iura dispersi sunt casus Papales. Alij alios addunt, præsertim Sylu. *ver. casus n. 2.* sunt autem incerti, atque ideo nos cōsultò illos omittimus.

2. Sed iam ad casus Episcopis reseruatos deueniamus, de quibus profectò non parua est controuersia inter DD. qui, & quot sint, vt colligitur ex D. Anton. *3. p. tit. 12. cap. 11.* Angel. *verb. casus, in princ.* Sylu. *ibi q. 2. & glos. cap. 2. de pœnit.* cum alia simili glos. *in Clem. Dudum. § statuimus.* In primis igitur diuersi DD. plures casus, sed præsertim quinque referre consueuerunt, quos in iure Episcopis reseruari existimant; sed eos apertè falli ex mox dicendis quisque poterit facilè colligere.

3. Quidam cum Sylu. *verb. casus q. 3.* inquiunt, peccatum Clerici, ratione cuius ipse incurrit irregularitatem, esse Episcopis reseruatum; hæc tamen reseruatio non est de ipso peccato, sed de sola irregularitate, cuius dispensatio reseruatur Papæ dum est notoria, Episcopo autem, si sit occulta: culpa autem per se reseruata non est; imò stante irregularitate, potest quis ab huiusmodi culpa per quemlibet approbatum absolui. nam irregularitas non impedit Sacramenti susceptionem est communis sententia, & tenent expressè Sylu. & Ang. *vbi suprà*, Caiet. *verb. irregularitas*, & glos. *in cap. si Episcopus, de pœnit. & remiss.* quam sequitur Host. & alij, qui numerantes casus Episcopales, huius nullam faciunt mentionem.

4. Secundus casus, quem aliqui arbitrantur esse Episcopo reseruatum, est ille, cui in iure est annexa excommunicatio. Id autem solùm habet locū, quando excommunicatio per se est Papæ reseruata, & in aliquo casu particulari committitur Episcopo; vt plerunque fit in excommunicatione canonis, *si quis suadente*, & in Tridentino *sess. 24. cap. 6.* in omnibus occultis; tunc autem potius delegatio, quàm reseruatio dicenda est. Vnde quando excommunicatio simpliciter fertur, in iure nulla fit Episcopo reseruatio, sed quilibet approbatus potest à culpa, & censura absoluere, iuxta *cap. nuper, de sent. excom in 6.* atque in hoc conueniunt Ang. *ver. casus*, Nauarr. *sum. cap. 27. num. 262.* & communiter omnes.

5. Tertius casus est ille, cui in iure imponitur pœnitentia publica, quæ olim solùm imponebatur pro peccato publico, & scandalo, vt constat ex *cap. fin.* adiuncta glos. *26. q. 6.* hoc autem iam non est in vsu, vt notauit Nauarr. *vbi suprà*, sunt etenim huiusmodi pœnitentiæ iam sublatæ, & si quæ adhuc supersunt, ad forum contentiosum spectant; nec ratione illarum reseruantur peccata, nisi censurā habeant annexam, vt tradit Suar. *d. disp. 29. sect. 3. num. 6.*

6. Quar

6. Quartus casus est publica blasphemia, quam Sylu.& alij probant esse Episcopo reseruatam, ex *cap. statuimus, de maledicis*. At textus ille solùm loquitur de pœna ob tale peccatum imponenda in foro contentioso, idque dumtaxat reseruatur Episcopo, non autem in foro conscientiæ. ita Nauarr. citans pro se Ang. Imò in Concil. Lateran. sub Leon. X. *sess. 9. §. ad abolendam*, expressè habetur, quòd Confessores non absoluant blasphemos, nisi imponendo eis graues pœnitentias. Supponit igitur Conciliũ, Confessores ordinarios posse ab eiusmodi casu absoluere.

7. Quintus casus, est peccatum incendiarij dolosi, qui ex proposito incendit segetes, aut domos, vel id præcipit, seu consulit; solet autem hic casus colligi ex *cap. pessimam*. 23. *q*. 8. ibi tamen nulla inuenitur reseruatio, sed solùm præceptum, vt huiusmodi peccator non absoluatur, nisi tali, vel tali pœnitentia iniuncta, in qua nequeat Episcopus dispensare; non verò limitatur ibi absolutio, seu pœnę impositio ad solum Episcopum, vt notat Suar. *loc. cit. num. 9.* vbi subiungit, hoc peccatum non habere in iure excommunicationem annexam: si tamen incendiarius ab homine semel excommunicatur, ratione talis censuræ statim Papæ reseruatur, ex *cap. tua nos, de sent. excom.* Neque obstat si dicas ex Nauarr. hunc casum esse iam communi opinione, & vsu receptum; inde enim solùm potest deduci, quòd sit reseruatus ex consuetudine, non ex vi iuris, vt tradit *ibidem* Suarez.

8. Fateor tamen, quòd ex consuetudine generali, vel quasi generali, alij quinque casus reseruati Episcopis referuntur à DD. infrà citandis, quorum meminit etiam gloss. *in Extrauag. inter cunctas, de priuil.*

9. Primus eorum est, homicidium voluntarium, & auxilium, vel consilium dantis, secuto effectu homicidij, & non aliter.

10. Secundus est, peccatum falsarij; est autem falsarius, qui falsificat literas, vel scripturas cum præiudicio tertij, vt illas præsentet in iudicio.

11. Tertius, est violatio immunitatis ecclesiasticæ, dum scilicet in Ecclesia, vel loco sacro proximum quis in persona, vel eiusdem rebus offendit.

12. Quartus, est violatio ecclesiasticæ libertatis, cùm nimirum personæ, vel res ecclesiasticæ iniustè grauantur; hoc autem peccatum etiam reseruatur in Bulla Cœnæ.

13. Quintus est, sortilegium, & diuinatio. Atque hos quinque, casus enumerant Sylu. *ver. casus, num.* 4. Nauarr. *sum. c. 27 num. 262*. Angel. & Armil. *verb. casus*. Viual. *in candel. vbi de absolut. n. 54.* & Graff. *loc. cit. num.* 65. qui etiam aliquos ex prædictis casibus valde ampliant. Nam homicidium extendunt ad mutilationem. Peccatum falsarij extendunt ad peccatum tacendi veritatem, aut dicendi falsitatem in iudicio coram iudice, à quo iustè, & legitimè interrogatur; & ad peccatum Procuratoris, & Notarij ostendentis parti aduersæ scripturas alterius partis: & peccatum violationis immunitatis ecclesiasticæ extendunt ad plura alia sacrilegia. Cæterùm hæc omnia, (vt rectè considerat Suar. *vbi suprà num.* 10.) nullo iure probant; & consequenter, cùm materia de se sit odiosa, restrictionem potius, quàm ampliationem requirit. Neque hîc valet argumentum à simili, vel à paritate rationis, sed verbis legis præcisè standum est. Vnde, cùm hæc non dicantur reseruata ex vi iuris, sed ex consuetudine, illa omnino consulenda est, præsertim, quia aliquando pro arbitrio Episcopi nonnulli istorum casuum non reseruantur; aliquando etiam alij eis adduntur, atque ideo tenentur Confessarij, &

Parochi scire, quótnam sint casus, à quibus ipsi, ratione Episcopalis reseruationis, absoluere non possunt.

14. Ex dictis igitur videtur deduci, quòd ex solo iure, & seclusa consuetudine, hodie nullum peccatum sit Episcopis reseruatum, præter illa, quæ in constitutionibus cuiusque diœcesis continentur, quibus standum est, sicut & consuetudini, si de illa constet, varia enim esse solet, vel saltem non est vniuersalis, atque eiusdem modi in omnibus diœcesibus.

15. In Religionibus tandē non sunt certi casus reseruati, sed est diuersitas reseruationis pro diuersitate Religionum, vel conditionis Prælati: nouissimè tamen Clemens Octauus in quadam sua constitutione sub die 26. Maij 1593. statuit, vt Prælati Regularium non possint alios casus sibi reseruare, præter ab eo assignatos in dicta sua constitutione. Subiungit tamen, quòd si quoduis aliud reseruandum expedire videatur pro Religionis cōseruatione, id non aliter fiat, nisi in Capitulo Generali, vel Prouinciali respectiuè. Pontifex igitur aufert ibi Prælatis Religionum facultatem addendi pro libito nouos casus, sicut de iure possent, nisi illis obstaret dicta constitutio.

16. Hinc nonnulli viri eruditi, (quos tacito nomine referr Suar. *n.13.*) censuerunt, prædictos Regularium Superiores non posse absque Capituli Generalis, seu Prouincialis consensu aliquid prohibere, seu præcipere sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, absolutionem illius sibi reseruādo. Ratio autem posset assignari, quia ex vi præcitatæ constitutionis Superioribus Regulariū interdicitur omnis casuum reseruatio sine Capituli consensu facta: cùm autem alicuius excommunicationis absolutio reseruatur, consequenter reseruatur absolutio culpæ. Nihilominus ipse Suar. *ibidem* oppositum censet probabilius, nempè hanc potestatem non esse dd. Superioribus ablatam: tum quia decretū Clementis expresſè loquitur de reseruatione culparum; verba enim illius sunt eiusmodi: Nemo ex Regularium Superioribus peccatorum absolutionem sibi reseruet, exceptis iis, &c. In casu autem proposito non reseruatur absolutio peccati, sed censuræ, quæ longè diuersa est, & ad diuersum forum, ac iurisdictionem spectat. Tum quia non est dubium, quin Superiores Regularium possint nunc excommunicationes ferre, sicut antea poterant; excommunicatum autem ab homine ipse solus potest absoluere, aut eius successor Superior, aut delegatus. *cap. pastoralis. §. præterea, de off. deleg.* eius namque est soluere, cuius est ligare. ita Nauar. *sum. cap.27. num.40 & 41.*

17. Neque obstat, quòd, per se loquendo, nō possit quis absolui à culpa, non ablata priùs censura; id enim accidentarium est, & sufficit, quòd non sint idem, quominus ab vna ad aliam prohibitio non sit extendenda, præsertim, cùm respectu Superioris sit onerosa, & vsum iurisdictionis restringens. Hinc igitur infert Suar. quòd sicut ex vi decreti Clemētis VIII. non est ablata potestas ferendi excommunicationem ab homine, ita nec est prohibita talis censuræ reseruatio; absolutio namque excommunicationis ab homine, veluti ex natura sua, est iudici ferenti reseruata, maximè, quia Superior potest in simili casu mentem suam declarare, quòd reseruatio teneat circa censuram dumtaxat. Mihi tamen videtur, quod consultius agerēt Superiores, saltem ad tollendam omnem dubitationem, vt in Capitulo Generali, seu Prouinciali statueretur, quòd in aliquibus casibus liceat Superioribus ipsis absolutionem ab excommunicatione sibi reseruare. Atque ita

ita sentit idem Suar. & Corilian. *de cas. reser. p.1. sect.1. art.6. num.4.*

DVBIVM III.

An Superior cuicunque subdito facultatem pro absolutione à reseruatis petenti teneatur eam concedere.

1. Circa hanc difficultatem duæ extant opiniones inter se pugnantes.

Prima absolutè negat, teneri Superiorem concedere hanc facultatem, & attribui potest Nauar. qui *sum. cap. 7. num. 8. & in c. pla uit, de pœnit. dist. 6. num. 149. & 150.* inquit: quia nulla est lex, nec ratio, quæ conuincat teneri Superiorem ad dandam hanc facultatem. In eandem opinionem potest etiam adduci Vict. *sum. cap. 4 de confess. num. 147.* vbi ait; quando non interuenit specialis causa rationabilis, extrinseca, & quasi per accidens, sed solùm illa intrinseca difficultas, quam secum affert confessio, nimirum erubescentia confitendi cum Superiore, aut timor amittendi apud illum bonã opinionẽ, non tenetur Superior ad dãdam hanc facultatẽ, quia aliàs nunquam homo teneretur cõfiteri suo Pastori. Sed iam probatur ex verbis illis Concilij Tridentini, extra quem articulum Sacerdotes, cùm nihil possint in casibus reseruatis, id vnum pœnitentibus persuadere nitantur, vt ad Superiores, & legitimos iudices pro beneficio absolutionis accedant. Vbi notanda est illa particula, *legitimos iudices*; quia legitimus iudex alicuius causæ nulli iniuriã facit, si per se velit eam iudicare, neque tenetur eam alteri committere, si ipse sit idoneus iudex (vt supponimus:) Superior autem in hac causa se habet tanquam legitimus iudex, vt ex verbis Concilij habetur.

2. Secunda opinio affirmat, quòd, per se loquendo, & seclusis extrinsecis incommodis, tenetur Superior dictam facultatem concedere. Ita videtur desumi ex D. Thom. *opusc. 19. cõtr. impugnant. Religionem, & in 4. dist. 17. q. 3. art. 3. quæstiunc. 4. ad 6.* vbi asserit, peccare Superiorem, qui in concedenda facultate alteri confitendi difficilem se præbet; & subiungit rationem, quia multi sunt (inquit) adeò infirmi, quòd potius sine cõfessione morientur, quàm tale peccatum tali Sacerdoti confiteantur. Vnde sic infert: qui sunt nimis solliciti, vt cõscientiam subditorum per cõfessionem sciant, multis laqueum damnationis iniiciunt, & per consequens sibi ipsis. Ita sentiunt etiam Sylu. *ver. Confessor. 1. q. 6. & 16.* Angel. *Confess. 3. num. 31.* Armill. *ver. Confessio num. 35.* Sot. *in 4. dist. 18. q. 2. art. 5.* Ledesm. *2. p. 4. q. 7. art. 5.* & Nauarr. *d. cap. placuit, num. 119. & 151.* Ducuntur, quia talis iurisdictio non est data Superiori ob eiusdem auctoritatem, sed potiùs ob pœnitentis vtilitatem; pœnitentis autem vtilitas præsumenda videtur, si ei talis concedatur facultas, dum illam instanter petit, etiamsi ad hoc nullam habeat causam, nisi solam erubescentiam ex intrinseca confessionis difficultate ortam: ergo Superior tenetur dictam facultatem impendere. Probatur consequentia, quoniam alioquin exponitur pœnitens aut periculo pereundi, aut non integrè confitendi. Verùm, vtraque præcedenti opinione omissa,

3. Dico primò. Certũ est non semper teneri Superiorem ad hanc facultatem concedendam. Est communis, & satis constat. Tum ex eo, quia aliàs nullius momenti esset reseruatio. Suar. *disp. 30. sect. 4. num. 5.* tum quia Superior in hoc vtitur iure suo, vt habetur ex dictis in fauorem prioris sententiæ. Tum etiam, quia possunt occurrere casus, quibus Superior tenetur potiùs dictam facul-

tatem negare. Casus autem sunt qui sequuntur.

Primus, dum Superior moraliter timet facultatem illam non esse pœnitenti profuturam, sed allaturam potiùs occasionem scandali, & persistendi in peccatis, vt ait Sot *suprà*.

Secundus, dum peccatum est tale, vt probabiliter possit Superior opinari, quòd vergat in damnum cõmunitatis, seu alterius tertiæ personæ; cui forsitan Prælatus, si illius habeat notitiam, facile posset adhibere remedium, etiam seruato confessionis sigillo. Hinc Ang. *d.n.*31. referens doctrinam D. Thomæ *suprà* insinuatam addit; quod credo verum, nisi quãdo propter hoc sollicitant scire, ne alios inficiant. Et Armill. *verb. Confessio num* 35. ait, Superiorem debere hanc facultatem negare, quando est in pœnitẽtis, seu aliorum graue damnum.

4. Adde, quòd dum Superior agnoscit, ex negatione facultatis huiusmodi maiorem, vel æqualem pœnitentis vtilitatem prouenturam, potest eam licitè negare; immò interdum etiam cum minori eius vtilitate, si ad aliorũ exemplum & commune bonum iudicatur necessarium, aut valde opportunum; vt nimirum alij scientes, & videntes difficultatem, qua talis facultas impenditur, plus à peccatis arceantur. Ita Angel. & Armill. *ibidem.*

5. Nec obstat, si aliquando id cedat in minorem pœnitentis vtilitatem, tum quia Superior potest commune bonum, incommodo vnius particularis præferre. Tum quia, tametsi id subdito nunc videatur minus vtile, dum quasi coactus, & cum minori deuotione confitebitur Superiori, potest tamen in futurum sperari, quòd saltem sit cautior in peccatis vitandis. Supponimus autem, eam minorem vtilitatem esse intra fructuosæ, & dignæ confessionis latitudinem, alioquin non esset minor vtilitas, sed omnino nulla, vel potiùs graue nocumentum, vt rectè obseruat Suar. *n.*6.

6. Dico secundò, certum similiter est, posse plures occurrere casus, quibus Prælatus teneatur dictam facultatem concedere.

Primus est, si probabiliter timeatur, quòd talis Superior sit confessionem reuelaturus; vt docet S. Thom. *d. dist.* 17. *vbi suprà*, & D. Bonauent. *ibidem.*

Secundus, quando rationabiliter timetur, quòd Superior sit notitia confessionis abusurus in graue damnum pœnitentis, seu alterius, damnum (inquam) corporis, pecuniæ, seu honoris. Ita Sylu. *confess.* 1. *q.* 16. quem sequitur Henriq. *d. lib.* 6. *c.* 13. *n.* 7.

Tertius, cùm Superior non est idoneus ad ferendum iudicium, vel quia ignorans, vel adeò improbus, vt loco medicinæ sit scandalum allaturus, & in hoc conueniunt ferè omnes DD. tunc enim Superior non potest iustè pœnitentem priuare legitimo huius Sacramenti vsu, imò nec potest illum cogere, vt se tanto exponat periculo. Alios insuper refert casus ipse Henriq. *num.* 8. & 9. præcipuè tamen ad tres memoratos reduci possunt.

7. In his igitur casibus tenent Doctores mox citandi, quòd si subditus tam sæcularis, quàm Regularis prædictam licentiam petat, & ei denegetur, poterit alteri ex approbatis confiteri, & ab eo absolui à reseruatis, quoniam licentia iustè petita, & iniustè negata videtur ipso iure concessa, vt latè probat Henriq. *d. c.* 13. *n.* 4. facit in fauorem huius doctrinæ Vrbanus Papa *cap. placuit, de pœnit. d.* 6. ex quo videtur colligi, quòd dum consensus Episcopi, si non est habitus, saltem est debitus ex quadam iustitia, præsumitur ratihabitio Papæ de præsenti. Indicat Magister *in* 4. *dist.* 21. vbi id etiam ait D. Thom. *in expositione literæ*. Rich. *dist.* 17. *art.* 3. *q.* 7. Palud.

lud. q. 3. art. 2. Henriq. *quodlib.9.q.24.* Adrian. *de confess q.5.dub.3.* Med. *de confess. etiam q.42.* Angel. *ver. casus, & confess.3.§.15.* Sylu. *confess.1. §.6.* & dicunt illã probabilem Victor. *n.* 146. Ledesm. *2.p.q.7.art.5.concl.3.fin.* Frat. Alex. *summ. lib.1.tit.3.post cap.15.* & alij per Henriq. *d.n.4.in marg.lit. E.* relati, quibus accedunt Panor. & Host.

8. Et quidem, quoad Regulares, id satis constat ex præcitata Clem. VIII. cõstitutione *de reseruatione casuum*; nam §.4. sic habetur: Superiores in singulis Conuentibus deputent duos, tres, aut plures Confessarios pro subditorum numero; iique sint docti, prudentes & charitate præditi, qui à non reseruatis eos absoluant, & quibus etiam reseruatorum absolutio committatur, quando casus occurrerit, in quo eam debere committi ipse in primis Confessarius iudicauerit. hæc ibi. Deinde visitatio Apostolica die 13. Martij 1601. de mente eiusdem Pontificis ad instantiam Custodis Fratrum Reformatorum sancti Francisci Prouinciæ Romanæ declararauit, quòd si casus occurrat singularis, pro cuius absolutione quicumque Confessarius ex deputatis institerit, debeat Superior iuxta dictæ constitutionis tenorem prompto animo facultatem huiusmodi cõcedere; si tamen neget, Sanctissimus D. intendit, posse Confessarium licitè ab eo casu absoluere. Sed, an Superior possit pœnitentiam imponendam taxare, dicemus *infrà.*

9. Dico tertiò. Regulariter loquendo, Superior debet se potius facilem, quàm difficilem in hac facultate concedenda præbere. Ita sentiunt communiter DD. præsertim D. Thom. & alij pro secunda assertione citati, atque id esse verum suadetur. Tum quia, moraliter loquendo, minus periculi est in concessione, quàm in negatione huius facultatis; vt enim concedatur, sufficit, quòd nulla specialis ratio ad eam negãdam occurrat: vt autem negetur, semper interuenire debet specialis aliqua ratio, quæ id exigat, non quòd id semper sub præcepto cadat, sed quòd eiusmodi ordo sit conuenientior. Tum quia reseruatio est quædam medicina subditi, atque ideo, si cum rigore applicata cedat in ipsius perniciem, temperanda est, & consequenter facultas est concedenda. Vnde esto aliquando Superior existimet sufficientem sibi adesse rationem ad negandam facultatem; si tamen aliũde, vel ex relatione alterius fide digni, vel quauis alia via eidem constiterit, subditum nullatenus velle ipsummet Superiorem adire, neque aliis quibuscumque remediis adhibitis ad hoc posse induci; tunc Superior nec debet vnquam, nec potest licitè dictam facultatem negare, nisi in casu damnificationis. Pro cuius maiori explicatione,

10. Obserua primò, aliud esse vtilitatem aliorum procurare; & aliud aliorum perniciem, seu graue nocumentum acriter vitare. Nam si hoc secundum intercedat, Superior potest, immò debet eam facultatem negare, quanuis subditus fortasse non sit tali medicina fructuosè vsurus; id enim malitiæ ipsius imputandũ est. At verò extra hunc casum semper Superior potest, ac etiam tenetur ex charitate, & debito sui muneris pastoralis, subditi fragilitati condescendere, quoties graue detrimentum spirituale eiusdem subditi imminet: vt si probabiliter vereatur quòd peccatum aliquod taceat in confessione, vel confessionem plus iusto differat, aut quid simile subditus efficiat: atque id intendit potissimum D. Thom. & communiter DD. Neque obstat quòd subditus ipse talis nocumenti causa existat; id enim spiritualis Pastor impedire tenetur dum commodè valet. Vnde, etiam si aliorũ speretur vtilitas ex negatione

talis

talis facultatis, adhuc non esset neganda, cum tanto subditi detrimento; tum quia Sacramentum istud in bonum, non in destructionem pœnitentis est institutum, atque ad eundem finem reseruatio ordinatur, tum quia confessio ipsa fit valde odiosa, & difficilis, quod est adeò graue incommodum, vt ob illud vitandum, quoduis aliud inconueniens sit parui pendendum, præsertim, quia, moraliter loquendo, huiusmodi confessio nunquã fit sine sacrilegio, & graui eiusdem Sacramenti iniuria, vt doctè tradit Suar. *num.* 8.

11. Obserua secundò, mihi non satis probari opinionem Nauar. qui *cap. placuit, de pœnit. dist.* 6. *num.* 150. existimat iustam esse causam ad confitendum alieno, non habita facultate proprij, erubescentiam, dum adeò magna est, vt pœnitentem constituat in periculo tacendi aliquod peccatum, vel circumstantiam necessariò confitendam, atque idẽ tenet *sum. c.* 7. *n.* 8. Fr. eor, pro hac doctrina posse etiam referri Sylu. *confess.* 1. *num.* 6. asserentem, tunc causam censeri iustam, vt licentia petita habeatur pro obtẽta, quãdo probabiliter timetur malũ corporis, aut animæ, aut famæ; in casu autem magnæ illius erubescentiæ timetur probabiliter malum animæ, nimirũ quòd pœnitens taceat peccatum, & sacrilegium committat. Vrget quidem ratio, & vrget etiã auctoritas tanti Doctoris; ego tamen illam doctrinam nec tutam, nec sequendam existimo; tum quia vna ex conditionibus bonæ confessionis, est erubescentia, & quò maiorem verecundiam pœnitens patitur, eò magis satisfacit, vt constat ex *c. pœnitet, dist.* 1. ergo talis erubescentia non præbet alicui facultatem cõfitendi alieno, tum quia sic daretur ansa subditis tam sæcularibus, quàm Regularibus vt ad libitum eligerent Confessorem pro reseruatis, quoniam facilè sibi persuadebũt quòd si id non faciant, constituentur in periculo tacendi aliquod peccatum, & sic prorsus corrueret casuum reseruatio.

12. Ego igitur non consulerem pœnitenti doctrinam Nauarr. sed consulerem potiùs, quòd deuincat verecundiã; quamuis enim talis doctrina esset vera, facilè tamen pœnitens decipi posset, falsò existimans, se iam habere illud erubescentiæ genus, & sanè negotium est innumeris scrupulis patens. Doceat itaque alius eam sententiam, ego non docebo illã; sed addo cum Sylu. *vbi sup.* sæpè nonnullos subditos falli, credentes iustam esse causam, quòd de cætero Prælati eos suspectos habebunt, diligentiùs obseruabunt, & non ita reputabunt, sicut antea; quæ tamen re vera nõ sunt iustæ causæ; sed quædam phantasmata, quibus ipsi à manifestandis propriis vulneribus spirituali Medico facilè deterrentur non absque ingenti suarum animarum detrimento, & magna communis boni iactura.

DVBIVM IV.

An Superior, dum facultatem absoluendi à reseruatis concedit, possit taxare pœnitentiam pœnitenti à Confessario imponendam.

1. Respondeo affirmatiuè. Nam cùm Confessarius deputatus postulat à Superiore facultatem absoluendi casum aliquem reseruatum, potest quidem Superior id concedere, vel liberè conscientiæ Confessarij se remittendo, vel cum limitatione, seu onere talem, seu talem, pœnitentiam iniungẽdi pro tali, vel tali delicto; ad hoc enim Superior ius habet, quippe cùm sit ordinarius iudex in illa causa, sicut potest eam non committere, ita, dum committit, potest præscribere modum, taxando.

taxando pœnam ferendam. atque id expreſsè ſtatuit Clem. VIII. *in præcitata ſua constitutione*, vbi tametſi prohibeat Regularium Superioribus, ne ſubditos ad ſibi confitendum adſtringant, ſubdit nihilominus *ibidem:* licebit tamen Superioribus determinare pœnitentias graues quibuſdam peccatis, etiam non reſeruatis à Cõfeſſariis, imponendas, quæ ſubditos ab huiuſmodi peccatis perpetrandis cohibere poſſint. Hinc autem fit manifeſtum à fortiori, idem licere in caſibus reſeruatis, vt habetur ex illis verbis, *etiam non reſeruatis*; immo ex paritate rationis id euidenter conuincitur. Atque ad hunc finem licitum eſt Superiori ſpeciem culpæ, ſeu conſuetudinem, aliáſve circumſtantias interrogare, quantum fieri queat abſque vlla perſonæ reuelatione, vel ſuſpicione; cum hoc namque periculo nec Superior interrogare debet, nec ſubditus reſpondere tenetur.

2. Interdum etiam Superiori licebit, cautionem aliquam, vel limitationem adhibere, ſine ſpeciali tamen delicti notitia, vt ſi dicat; ſi tale, vel tale fuerit delictum, imponatur pœnitenti talis, aut talis pœnitentia. Verùm, quia id non valde practicatur, idcirco nec abſque magna, & extraordinaria cauſa faciendum eſt. Immò nec iuriſdictio eſt vnquam committenda cum tanta dependentia, vt niſi imponatur, acceptetur, & impleatur talis, vel talis pœnitentia, abſolutio ſit nulla; hoc enim eſt nimis rigoroſum, & periculis ſatis expoſitum.

Atque ideo conſulerem, vt Confeſſarij arbitrio ſaltē committatur quòd dictam pœnitentiam moderari valeat. tum quia non rarò euenire ſolet, vt attenta diſpoſitione, vel conditione, aut qualitate pœnitentis cenſeatur, quòd non ſit tanta, aut tali pœna dignus; aut eidem fortaſſe huiuſmodi pœnitentia non expediat. tum, quia pœna huius fori potius medicinalis eſt, quàm vindicatiua, & conſequenter irrationabile eſſet, pœnitentem ad hanc, ſeu illam pœnitentiam determinatè obligare; iniuſtum autem, iudicem immediatum hoc arbitrio priuare.

3. Sed quæres inſuper, an Superior in concedenda facultate pro reſeruatis, debeat illam abſolutè dare, vel poſſit apponere conditionem, ſeu onus pœnitenti, nimirum, vt teneatur coram Superiore poſtea comparere.

Pro cuius declaratione, obſeruare oportet, duobus modis poſſe peti, & concedi hanc facultatem. Primò poſt peccatum reſeruatum commiſſum. Secundò ante peccatum commiſſum: vt ſi ſubditus petat à Superiore facultatem cõfitendi alteri, ſi fortaſſe ſibi occurrat, quod in peccatum reſeruatum labatur. Quapropter

4. Dico primò. Circa priorem modum non videtur habere locum onus comparendi coram Superiore. Nam facultas ideo à Superiore petitur, vt à tali onere ſubditus liberetur, & conſequenter repugnantia eſſet, eam impendere facultatem, & tale onus imponere. Ad hæc, quia aut ſubditus petit facultatem per ſe, & tunc ſufficienter comparet coram Superiore; eſsétque illi impertinens facultas huiuſmodi cum onere iterum comparendi. Vel petit facultatem per alium, nempe per Confeſſarium, & tunc ideo petit, vt perſona pœnitentis non veniat in notitiam Superioris, atque ad hunc finem poſtulatur tanquam ſpecialis gratia, ſeu indulgentia: ac ſubinde nec ibi poteſt habere locum tale onus. Imò hinc inferunt DD. *dubio præcedenti* pro ſecunda opinione citati, Superiorem in eo caſu non poſſe interrogare, quæ ſit perſona pœnitentis, nec circunſtantias aliquas, per quas in eius notitiam deueniat. Ratio eſt, quia dum

X talis

talis facultas per Confessorem petitur, tenetur ille seruare sigillum, & consequenter Superior, cùm talis secreti læsionem sollicitat, grauissimè peccat.

5. Dico secundò. Liberum nihilominus est Superiori, absolutioné committere ei Sacerdoti, quem vult pœnitens, vel alteri ex designatis, vel inter aliquos designatos, subdito optionem dare, provt ad bonum pœnitentis expedire iudicauerit. Ratio est, quia reseruatio ad hoc fit, iuxta Concil. Trident. vt grauiora delicta grauiùs corrigi, & meliùs emendari queant: ad id autem necessarium videtur, vt grauioris, & doctioris personæ subdatur iudicio; igitur, quamuis Superior iuri suo cedat, committendo causam alteri, semper nihilominus retinet ius non committendo illam, nisi personæ proportionatæ tali causæ, & fini reseruationis. ita Suar. *n.* 11. Mihi tamen satis probatur doctrina Sylu. *ver. confessor.* 1. *q.* 16 vbi impugnans opinionem Angeli ait, quòd etiamsi Sacerdos, cui vult pœnitens confiteri, non sit adeò idoneus, debet Prælatus facilè licétiam præbere, vt ab illo possit de reseruatis absolui, quoniam rectè stat, vt qui simpliciter est minus doctus, sit magis idoneus quoad istum, qui paratus est illi, & non alteri confiteri. Vnde infert ipse Sylu. pastorem spiritualem debere semper in istis facilem se præbere. quam doctriná desumpsit ex D. Thom. *opusc.* 19 *contr. impugnant. religio. c.* 4. vbi inquit, quòd etiamsi ex tali confessione, qua aliquis alteri, quàm proprio Sacerdoti confitetur, sequatur aliqua occasio mali, multum tamé præponderat, quòd per hoc vitantur plura alia mala maiora, & multis periculis obuiatur.

6. Dico tertiò. Circa posteriorem modum videtur habere locum onus cóparendi coram Superiore. Fundamentum huius doctrinæ cósistit in quodam mutuo consensu, & quasi pacto inter Superiorem & subditum. Superior namque posset non delegare iurisdictioné suam; delegando autem, facit gratiam, & fauorem. ergo potest eam concedere sub tali códitione, vt si subditus velit tali gratia vti, consentiat obligationi comparendi corá Superiore. Vnde subditus eá obligationem acceptans, manet obligatus, non tam ex diuino præcepto confessionis, aut speciali mandato Superioris, quàm ex pacto mutuo. ita Maior. *in* 4. *dist.* 17. *q.* 6. Palud. *q.* 5 *art.* 1. *n.* 6. Almain. *q.* 1. *circa fin.* Angel. *verb. confessio.* 5. *n.* 9 atque idem videtur Caiet supponere *verb. absolutio. cap.* 1. & Med. *C. de pœnit. quæst. de confess. fratribus priuilegiatis facta.* idem tenet Nauarr. *sum. cap.* 9. *n.* 1. *c.* 26. *n.* 12. & *cap. placuit. de pœnit. dist.* 6. *n.* 112. inclinat etiam Ledesm. 2. *p.* 4. *q.* 8. *art.* 2. *dub.* 19. & latè probat Suar. *disp* 3. *sect.* 5. *n.* 8 & *seqq.* qui omnes ex dictis inferút, debere hanc conditionem subdito declarari. Vnde, si, præmissa tali declaratione, absoluatur, eo ipso videtur acceptare illá conditionem, & manet obligatus. Si autem commissio fiat Sacerdoti, sub ea conditione, inscio pœnitente, tenebitur Confessor, ante auditam confessionem, vel ante datam absolutionem, explicare pœnitenti dictam códitionem, quam nisi acceptet, nec etiam debet, aut potest illum absoluere ex defectu iurisdictionis, quæ sibi dumtaxat sub ea conditione commissa est. Si autem acceptauerit, manet eo ipso obligatus ad comparendum, vt fit manifestum ex natura pacti iusti, in quo aliquid datur cum obligatione hoc, vel illud faciédi, & declaratur à simili ex voto; si quis enim sponté se voto obligasset ad cóparendum, proculdubio obligatus maneret: igitur idem videtur dicédum, si obligatio oriatur ex pacto mutuo.

7. Oppositum censent probabilius alij DD. negántes, posse facultatem concedi sub hoc onere. ita Dur. *in* 4. *dist.* 17. *q.* 15. *n.* 10. Holcot *in* 2. *dist.* 26. Dionys. Carthus.

Carthuf. *dist.* 22. *q.* 1. & solet etiam referri pro eadem sententia D. Thom. *quodlib.* 1. *art.* 12. *ad* 1. Ratio est, tum quia nemo tenetur peccata semel ritè confessa iterum confiteri, vt omnes fatentur; immò, nec potest Ecclesia aliquem ad id obligare: igitur nec debet, nec potest facultas absoluendi sub eo onere concedi. Tum, quia absolutio sacramentalis ex efficacia, quam habet ab institutione sua, liberat hominem à culpa tam in foro Dei, quàm in foro Ecclesiæ, & consequenter videtur repugnare huic Sacramento, facultatem absoluendi dari sub illo onere; aut enim vera absolutio non datur, aut tale onus non relinquitur, cùm nequeat absolutio suo effectu priuari, non existente obice ex parte pœnitentis, vt supponimus.

8. Nec obstat si dicas, in peccatis censuram annexam habentibus, estò quis absoluatur à Confessore, teneri tamen postea comparere corā Superiore. Respondetur enim quòd in censuris, sicut impositio, & absolutio earum principaliter pendet ex institutione Ecclesiæ, ita potest ad libitum absolutionis nodum illa præscribere, & sub hoc, aut illo onere eam præstare: in confessione autem, & absolutione sacramentali, non ita; pendet enim ex Christi institutione, proindéque non potest Ecclesia aliquid addere, vel mutare, præter ipsius Christi institutionem.

9. Ad hæc in peccatis reseruatis censuram habentibus, onus, quod relinquitur, non est ad subiiciendum iterum peccata clauibus, sed ad satisfactionem ratione censuræ debitam imponendam, cuius iudicium non fuerat inferiori Confessori commissum; at in foro sacramentali plenum iudicium committitur Confessori, eo ipso, quòd illi causa delegatur.

10. Ex dictis deducitur, vtramque sententiam præfatam esse probabilem; priorem tamen censeo ipse probabiliorem, & tutiorem in praxi, præcipuè ob authoritatem DD. qui eam tuentur: immo DD. in contrarium allegati facilè possunt exponi de obligatione absoluta; hîc autem agimus de conditionata. Et quidem D. Thom. *loc. cit.* solùm asserit, neminem posse humano præcepto obligari ad iteratam confessionem peccatorum, quæ semel fuit ritè confessus, vt notat Suar. *num.* 7. Nihilominus, consultiùs fortassè agerent Superiores, si iuxta posteriorem sententiam abstineant ab impositione huius oneris, ne subditi eo aliquando oppressi grauiùs illaqueentur.

DVBIVM V.

Vtrùm Confessarij Regulares possint sæculares non habentes Bullam Cruciatæ absoluere à casibus Ordinario reseruatis.

1. Circa hanc difficultatem magna est inter DD. controuersia. Nam quidam absolutè tenent, dictos Religiosos ex vi iuris communis posse à casibus Ordinario reseruatis absoluere. Ita Gabr. *dist.* 17. *q.* 2. *art.* 3. *dub.* 3. Angel. *verb. Confessio* 3. *n.* 28. & Sylu. *Confessor.* 2. *q.* 5. Ducuntur, tum quia aliàs possent Episcopi limitare, & eludere priuilegia Religiosis per Sedem Apostolicam cōcessa Tum quia *in extrau. inter cunctas, de priu.* habetur, præter casus ibi relatos non posse Episcopum alios reseruare.

2. Nihilominus probabilius sentio, Religiosos ex vi iuris non habere huiusmodi potestatem Ducor

Primò, quia præcitatum ius iam reuocatum est, & non inuenitur aliud, vt notat Suar. *tom.* 4. *disp.* 30. *sect.* 2. *n.* 16. & constabit ex infrà dicendis.

Secundò, quia *in Clem. Religiosi, de priuil.* §. *quibus,* sub interminatione maledi-

ctionis æternæ inhibetur Religiosis ne à casibus Sedi Apostolicæ, aut locorum Ordinariis reseruatis, quempiam absoluant. Atque ita sentiūt S. Anton. 3. *p. tit.* 17. *c.* 1. Sot. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 4. *art.* 4. Nau. *in sum. c.* 27. *n.* 266. Villalob. *tract.* 9. *de pœn. diffic.* 62. *n.* 1. & Suar. *supr.* vbi etiam addit non ideo excludi specialia priuilegia vel directè concessa, vel per communicationem, modò in eis facultas huiusmodi sufficienter explicetur.

3. Rodr. autem *in expositione Bullæ* §. 9. *n.* 131 asserit virtute *Clem Dudum, de sepulturis*, posse Religiosos absoluere à peccatis Ordinario reseruatis, per eiusdem præcepta particularia, seu constitutiones synodales, vel etiam ex consuetudine, non verò à reseruatis ex iure ipso, de quibus solùm *in d. Clem.* exceptio fieri videtur. Et ad huius probationem *n.* 132. plures adducit concessiones Pontificias. Vnde iuxta hanc distinctionem posset vtraque prædicta opinio in concordiam reduci, ita ut prima intelligatur de casibus Episcopo reseruatis à iure, secunda de reseruatis ab homine.

4. Cæterùm, vt in re adeò graui cesset omnis ambigendi occasio, placuit hîc inserere quadruplicem sacræ Episcoporum & Regularium Cōgregationis decisionem, duplicem nimirū tempore Clementis VIII. alteram tempore Pauli V. & alteram tempore Sanctissimi Domini Vrbani VIII. editam; vnde quid in hac materia sentiendum sit, fiet manifestum.

Decretum sacræ Episcoporum, & Regularium Congregationis, ne Regulares cuiuscumque Ordinis absoluant à casibus Sedi Apostolicæ, vel Ordinariis locorum reseruatis.

5. SAcra Congregatio S.R.E. Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporum & Regularium præposita, iustis & grauibus causis id exigentibus, ac de Sanctissimi Domini nostri Clementis Papæ VIII. speciali mādato, viuæ vocis oraculo desuper habito, Sacerdotibus omnibus tam sæcularibus, quàm Regularibus per vniuersam Italiam extra Vrbem degentibus, ad cōfessiones audiendas probatis, quorumuis Ordinum etiam Mendicantium, Militiarum, aut Congregationum, etiam Societatis IESV, & generaliter quarumcunque aliarum quouis nomine nuncupentur, iubet, & præcipit, ne quis eorum sub prætextu priuilegiorum, indultorum, aut facultatum generaliter, vel specificè scripto, aut viuæ vocis oraculo, vel per communicationem à Sede Apostolica, vel eius auctoritate eorum Ordinibus, Collegiis, vel Societatibus, aut Archiconfraternitatibus sæculariū, aut singularibus personis, seu aliàs quomodocunque sub quibusuis tenoribus, formis, & clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, ad cuiusuis etiam Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum instantiam concessarum, seu confirmatarum alicui cuiusuis status, gradus, & conditionis, aut dignitatis, tam Ecclesiasticæ, quàm sæcularis, etiam Regiæ, vel Imperialis, ab vllo ex casibus clarè, vel dubiè in Bulla in die Cœnæ Domini legi solita contentis, vel aliàs quomodocumque Sedi Apostolicæ reseruatis, aut in futurum per Sanctitatē suam, eiúsve successores pro tempore in eadem Bulla, vel aliter reseruandis; nec etiam à casibus, quos Ordinarij locorū hactenus reseruauerunt, vel in posterum sibi reseruabūt, nullo casu etiam necessitatis, vel impedimenti, nisi in mortis articulo, seu cum noua, & speciali Sanctitatis suæ, aut successorum suorum, vel Ordinariorum quoad casus ab ipsis tantùm reseruatos, respectiuè, impetrata in scriptis licentia, Ordinariis locorum

rum

rum exhibēda absolutionis beneficium de cætero impendere audeat, vel præsumat; sed cùm opus fuerit pœnitentes ad Superiores, legitimósque iudices suos accedere consulat: sub pœna contrafacientibus tam Regularibus, quàm sæcularibus excommunicationis, priuationis Officiorum, & dignitatum, aut beneficiorum, inhabilitatis item audiēdi confessiones, & ad quæcumque officia, Prælaturas, beneficia in posterum obtinenda, ipso facto absque vlla alia declaratione incurrenda; super quibus à nemine, nisi à Romano Pontifice habilitatio, dispensatio, aut absolutio, prę terquam in mortis articulo, possit impartiri; Sanctitas enim sua (quatenus opus sit) facultates, & concessiones ipsas in hac parte vti cassas, & irritas haberi de cætero voluit, & vult, non obstantibus quibuscumque.

Præterea nouerint pœnitentes absolutionem, si quam obtinebunt contra huiusmodi prohibitionem, esse nullam, nulliúsque roboris, & momenti

Et ne locorum Ordinarij, quibus ius hoc reseruandorum casuum competit plurium, quàm opus sit, reseruatione subditis, aut Confessariis in animarum salute procuranda cooperatoribus sint onerosi, monentur omnes, vt paucos, eósque tantùm, quos ad Christianam disciplinam retinendam, animarúmque sibi creditarum salutem pro cuiusuis diœcesis statu, & qualitate necessariò reseruandos esse iudicauerint, reseruent. In quorum fidem, &c. Datum Romæ die 9. mensis Ianuarij anni 1601.

Moderatio præcedentis decreti facta per eandem sacram Congregationem.

6. CVm dubia quædam, ac difficultates circa eiusdem decreti interpretationem, atque obseruationem emersissent, eadē Congregatio, ne vllus deinceps obscuritati, scrupulo, ambiguitati locus relinquatur, & vt clariùs appareat, in quibus casibus vigore eiusdem decreti reseruatis intelligatur prohibita absolutio, speciali mandato eiusdem S.D. N. Clementis Papæ VIII. similiter viuæ vocis oraculo super ea re habito, ipsum decretum ita moderatur, ac declarat, videlicet sub eiusdem prohibitione illos tantùm in posterū comprehendi casus, qui in Bulla die Cœnæ Domini legi consueta continentur: ac præterea violationis immunitatis ecclesiasticę in terminis felic. record. Gregor. XIV. quę incipit, *Cùm aliàs nonnulli*; violationis clausuræ Monialum ad malum finem; prouocantium & pugnantium in duello, iuxta decretū sacri Concilij Tridentini & constitutionem felicis record. Gregorij Papæ XIII. incipiētem, *Ad tollendum*; iniicientium violentas manus in Clericos iuxta canonem, *si quis suadente, &c.* 17. q. 4. ac iuris dispositionem simoniæ realis scienter contractæ, atque etiam confidentiæ beneficialis. Item omnes casus quos Ordinarij locorum sibi reseruarunt, vel in posterum reseruabunt. In quibus omnibus iam enumeratis casibus duntaxat, & sublata etiā pœna inhabilitatis audiendi confessiones, eadem sacra Congregatio vult, & mandat, dictum decretum in sua firmitate, & pristino robore permanere. Ac præterea declarat eos quidem Sacerdotes, tam sæculares, quàm Regulares, qui aliquo ex priuilegiis indultis, & facultatibus in supradicto decreto expressis, suffulti fuerint, posse iuxta eorum priuilegia, indulta, & facultates vsu ante idem decretum receptas, & quæ sub aliis reuocationibus non comprehenduntur tantùm, & non aliàs absoluerę à casibus in præsenti declaratione non comprehensis: aliis verò Sacerdoti-

bus huiusmodi priuilegia non habentibus, nihil de nouo concedi. Sed ne locorum Ordinarij, ad quos casuum reseruatio spectat, ea in re modum excedant, eadem sacra Congregatio illos rursus magnopere admonendos cēset, vt non passim, sed cùm id videbitur communi bono expedire, atrociorum tantùm, & grauiorum criminum absolutionem sibi reseruent, quorū reseruatio ad Christianam disciplinam retinendam conferat in ædificationem, non autem in destructionē cedat, ne alioquin sacramēti Pœnitentiæ Ministrorum coarctata potestate Sāctæ Matris Ecclesię pię mēti contrarius effectus subsequatur. Prohibet etiam, ne sibi superfluè reseruent casus in Bulla die Cœnæ Domini legi consueta contentos, neque alios Sedi Apostolicæ specialiter reseruatos. Facultatem verò, & licentiam absoluendi à casibus reseruatis, quam in scriptis tantùm cōcedi permittebatur, etiam sola viua voce cōcedi posse declarat. Cæterùm ne quis Sacerdotum sęcularium, aut Regularium, sub prætextu, quòd per primò dictum decretum non fuerit sufficienter eorum specialibus priuilegiis derogatum, eidem decreto, sic, vt præfertur, declarato, contrauenire audeat; Sanctitas sua constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis omnibus, in fauorem quorumcunque Ordinum, seu institutorum Regulariū, aut Sacerdotum, tam sæcularium, quàm Regularium editis; nec non eorumdem Ordinum, seu institutorum, ac etiam Ecclesiarum, & monasteriorum, & aliorum sæcularium, seu Regularium locorum quorumcunque, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia, roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis, etiā Marimagno, seu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis eisdem Ordinibus, seu institutis, ac etiā Ecclesiis, & monasteriis, & sæcularibus, seu Regularibus locis, aut personis sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliísque efficacioribus, & insolitis clausulis, nec non irritantibus & aliis decretis, etiam Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam communicationis, seu extensionis concessis, ac etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiā si pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorúmque totis tenoribus, & formis specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autē per clausulas generales idem importantes mētio, siue quæuis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma seruanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata inserti forent præsentibus pro expressis habens, quoad ea, quæ præsentibus aduersantur, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice duntaxat specialiter, & expresse derogat, contrariis quibuscunque non obstantibus. Romæ die 26. Nouembris 1602.

S. D. N. Paulus Papa V. Romæ die 7. Ianuarij anni 1617. in confirmationem supradicti decreti, eiusdémque declarationis, infrascripta ab eadem sacra Congregatione addi præcepit.

7. QVoniam sacra Cōgregatio Cardinalium negotiis Episcoporū, ac Regularium Præpositorum nuper accepit, quamplures Regulares tātum facultatis, seu priuilegij ab Apostolica Sede sibi cōcessum profiteri, vt etiam à casibus locorum Ordinariis in eorū diœcesibus reseruatis, absque alia ipsorum Ordina-

Ordinariorum licentia, pœnitentes absoluere minimè dubitant, nonnullósque alios in decreto prohibitionis absolutionis à casibus Sedi Apostolicæ, vel locorum Ordinariis reseruatis die 9. Ianuarij anni 1601. fel. record. Clem. Papæ VIII. iussu edito, nec-non in declaratione illius, eodem Clemente Pontifice iubente, die 26. Nouembris 1602. promulgata; excommunicationes Sedi, vel Ordinariis prædictis reseruatas minimè cõprehensas asserere. Vnde fit, vt metus quo homines à peccando coërcẽtur, absolutionis facilitate exolescat. Ideo sacra eadẽ Congregatio de S.D.N. Pauli Papæ V. speciali mãdato viuæ vocis oraculo desuper habito, decretum huiusmodi illiúsque declarationẽ, necnon censuras, & pœnas, in eísque contenta, omnia confirmanda, atque innouanda operæpretium duxit, prout per præsentes confirmat, atque innouat; ab omnibúsque Sacerdotibus tam sæcularibus, quàm Regularibus quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, Militiarum, Congregationum, aut cuiusuis alterius instituti, etiã necessariò exprimendi, quouis nomine nuncupati inuiolabiliter obseruari: ac insuper, vt nulli ex Sacerdotibus prædictis, quibuscunque priuilegiis, indultis, & facultatibus suffulti, ab excõmunicationibus, vel à casibus eisdem Ordinariis, vel Sedi Apostolicæ reseruatis tam ad forum contentiosum eorumdem Ordinariorum deductis, quàm non deductis, præterquam in mortis articulo absoluere audeant, vel præsumant; vel eorum aliquis audeat, vel præsumat, sub eisdem censuris, & pœnis eo ipso, & absque alia declaratione incurrendis, mandat, ac præcipit. Non obstantibus omnibus, quæ idem Clemens VIII. in decreto & declaratione huiusmodi voluit non obstare. Datum Romæ 7. Ianuar. 1617.

Declaratio eiusdem sacræ Congregationis circa facultatem absoluendi à casibus Sedi Apostolicæ & Ordinario reseruatis.

8. Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita censuit, per confirmationes priuilegiorum, quas Regulares à Sede Apostolica post Sact. Conc. Trident. obtinuerunt, nequaquam reuixisse priuilegia prius ab eodẽ Concilio, ac deinde etiam ipsius Congregationis decretis sublata, atque extincta, si quæ habebant, absoluendi à casibus Ordinario locis reseruatis. Quemadmodum nec iudulta absoluendi à casibus contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini legi cõsueuit, vtpotè sublata per annuam ipsius Bullæ publicationem, vires, aut robur acquisiuisse ex subsequentibus priuilegiorum confirmationibus; ac proinde Regulares cuiusuis Ordinis, Congregationis, Societatis, & instituti, etiam necessariò exprimendi, nec intra, nec extra Italiam in vim priuilegiorum, aut confirmationum eiusmodi, quas vel hactenus obtinuerunt, vel deinceps fortè obtinebunt, posse quemquam absoluere ab eisdem casibus in Bulla Cœnæ, aut Ordinario loci reseruatis. At si secus egerint, absolutiones nullas, atque irritas fuisse, ac fore: ab aliis verò casibus, & censuris Sedi Apostolicæ reseruatis, siquidem Regulares habeant à Sede Apostolica absoluendi facultatem, illam extra Italiam minimè sublatam fuisse iisdem sacræ Congregationis decretis, hac de re editis iussu sanct. mem. Clementis VIII.

Quam sacræ Congregationis sententiam Sanctitas sua ad se relatam approbauit, mandauitque ab omnibus, ad

quos

quos pertinet, inuiolabiliter obseruari. Romæ 17. Nouembris 1628.

8. Ex dictis igitur infero primò nunc temporis absolutè sentiẽdum esse, etiam extra Italiam Regulares non posse absoluere à casibus reseruatis locorum Ordinariis, sicut nec à casibus in Bulla Cœnæ contentis; estò attento priori decreto contrarium opinentur Portel. *verb. cas. reser. num.* 6. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.* 46. *art.* 2. Villalob. *loco cit.* & alij. Oppositum namque satis constat ex vlt. decr. præcedenti; vbi etiam habetur, quòd potestas ab aliis casibus, & censuris Sedi Apostolicæ reseruatis absoluendi, Regularibus per eandem Sedem concessa non aufertur illis extra Italiam.

9. Infero secundò Regulares ex vi d. Clem. *Dudum*, non minorem habere potestatem, quàm Parochos, atque ideo censet Suar. *vbi suprà*, quòd si Episcopi velint peccata aliqua respectu Religiosorũ reseruare, quæ respectu Parochorum non essent reseruata, nõ possent id facere, nec valeret reseruatio, cùm sit expresè contra illud ius, atque hac ratione inquit caueri inconueniens per priorem opinionem insinuatum, &c.

Dubium VI.

Vtrùm quando in Bulla Cruciatæ, vel Iubileo datur sine aliqua exceptione facultas absoluendi à reseruatis in Bulla Cœnæ Domini, possit quis virtute illius absolui ab hæresi externa in eadem Bulla Cœnæ reseruata.

1. Partem affirmatiuam sequuti sunt Sylu. *excommunicatio* 7. *casu* 2. & 39. Ang. *verb. Absolutio, n.* 17. Sotus 4. *d.* 21. *q.* 2. *art.* 3. Cord. *casu* 8. Panor. *c. de cætero, de sententia excommunicationis.* & alij, quos refert Couar. *in tractatu excommunicationum p.* 1. §. 12. *n.* 15. idem tenuit Guerrerus Archiepiscopus Granatensis, & alij grauissimi recentiores, quorum sententia probari potest,

Primò, quia, vt constat ex *l. si chorus, ff. de legatis* 3. tantum valet expressio generalis quoad species in illa contentas, quantum valeret enumeratio ipsarum specierũ; ergo perinde se habet in Bulla, vel Iubileo, dare facultatem sine exceptione absoluendi ab omnibus casibus Bullæ Cœnæ, ac si casus hæresis, & reliqui in illa contenti exprimerentur.

2. Secundò, quia in Bullis Cruciatæ multis abhinc annis postquam Summ. Pontifex præbet in illis facultatem ad absoluendum à reseruatis in Bulla Cœnæ Domini, excipit expresè hæresim; ergo quando non excipit, signũ est dare facultatem ad absoluendũ ab illa. Patet consequentia ex communibus, & tritis iuris principiis, quia vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, & beneficium Principis latissimè est interpretandum, & fauores cõuenit ampliari, vt habetur *de regul. iuris in* 6. ergo si Papa non excipit hæresim, nec nos debemus illam excipere virtute Bullæ.

3. Tertiò, quia Confessarius approbatus potest absoluere ab omnibus, à quibus possunt Episcopi, cùm Bulla ipsa dicat posse absoluere ab omnibus reseruatis, etiam Papæ; illa autem particula *etiam*, est ampliatiua ad casum difficiliorem. Vnde communis est omnium opinio, per Bullam posse Confessarium absoluere ab omnibus reseruatis Prælatis inferioribus Papæ: sed sic est quòd Episcopi possunt absoluere ab hæresi exteriori, teste Sylu. *excommunicatio* 7. *casu* 2. *notab.* 4. & constat ex *c. nuper, de sententia excommunicationis*; quia re vera Episcopi sunt iure diuino Inquisitores ordinarij, vt docet Perez *lib.* 8. *ordinamenti tit.* 4. *l.* 3. *pag.* 83. & 86. & *seqq.* & iuxta Trident. *sessione* 24. *cap.* 6. *de*

de reformatione, possunt Episcopi absoluere ab hæresi exteriori occulta; ergo idem poterit Confessarius virtute Bullæ, aut Iubilei, in quo non fuerit exceptus casus hæresis.

4. Verùm his non obstantibus, licèt prædicta sententia videatur speculatiuè vera, ego tamen iudico non esse practicè probabilem, nec tutam in cõscientia.

5. Primò, quia contra se habet grauissimos Doctores, tam Theologos, quàm Iuristas. Caiet. *verb. Excommunicatio, c.* 1. Angles *in floribus theologicis in 4. quæstione de confess. art.* 5. *pag. mihi* 278. Medin. *lib.* 1. *instructorij c.* 10, §. 1. *fol.* 329. *& c.* 11. §. 1. *fol.* 46. Palacios 4. *dist.* 20. *q.* 3. Aragon. 2. 2. *q.* 31. *art.* 3. Bañes *ibid. art.* 4. Henriq. *lib.* 6. *c.* 16. *fol.* 445. Eman. §. 9. *n.* 70. Nauarr. *c.* 27. *n.* 272. *& in nouo num.* 275. Couar. *c. Alma, part.* 1. §. 11. *n.* 271. Simaneas *in Enchiridio violatæ religionis c.* 51. *n.* 4. *& in addit. de Catholicis institutionibus tit.* 3. *in principio n.* 2. Rojas *lib.* 1. *de hæreticis part.* 2. *assertione* 31. *& tract. de priuil. Inquisitorum* §. 416. Perez *vbi suprà pag.* 85. Mandosius *in praxi, verb. Crimen hæresis*; & alij quos molestum esset recensere.

6. Secundò, quia opposita sententia habet contra se responsa plurium Pontificum, qui apertè declararunt in clausula generali Bullæ concedente facultatem ad absoluendum à reseruatis Papæ, non includi hæresim nisi id exprimatur; ita respondit Pius V. *anno* 1572. *die* 2. *Ianuarij* vt testificatur Rojas *lib. de hæreticis, vbi suprà*, & Vrbanus IV. Paulus IV. & Greg. XIII. *anno Domini* 1576. vt referũt Henriq. *lib.* 6. *c.* 16. & Aragon *vbi suprà*, qui addunt quòd duo Concionatores, qui Cordubæ, & Murciæ oppositum prædicauerunt, coacti sunt, publicè recantare palinodiam. Vnde Inquisitores in Hispania ex auctoritate Pontificum publicè fecerunt euulgari, neminem per Bullam posse ab hæresi absolui, vt sic deinde nulla dubitandi ratio suboriri posset.

7. Tertiò ratione impugnatur prædicta sententia, quia commissio generalis facta delegato, non extenditur ad causam fidei, nisi exprimatur, vt tenet communis Doctorum, cum glos. *d. c. frater noster.* 16. *q.* 1. & glos. *c. vt officium, de hæreticis, in* 6. quem sequitur Aymon 4. *de antiquitate temporum num.* 44. Iason *l. cogendum, num.* 5. *ff. qui satisdare cogantur.* Felin. *c. postulasti, de rescriptis*, cum Couar. *vbi suprà*; ergo in Bullis, aut Iubileis, vbi casus hæresis non exprimitur, debet subintelligi exceptus, maximè cùm sit adeò strictè Inquisitoribus reseruatus.

8. Quartò, quia cùm Bulla, vel Iubileus concedit generalem facultatem vel dispensandi, vel commutandi vota, non veniunt intelligenda castitatis, & Religionis; vt expresè docet Sot. *de iustitia q.* 4. *art.* ... quia iure ipso intelliguntur excepta, nisi exprimantur. ergo idem prorsus, & à fortiori erit de hæresi, quæ cùm sit maximum peccatorum, ex D. Thom. 2. 2. *q.* 11. *art.* 1. & ex propria ratione ipso iure videtur excepta. Vnde Felin. *c. Apostolicæ, in principio, de exceptionibus*, ait facultatem generaliter datam ad absoluendum ab excommunicatione non prodesse excommunicatis ratione hæresis; quare parum consequenter loquutus est Sotus concedens prædictam exceptionem in votis castitatis, & Religionis, & negans illam in hæresi.

9. Vltimò, quia in generali concessione non veniunt intelligenda quæ verosimiliter non esset quis in speciali concessurus, vt in simili docet D. Anton. 3. *part. tit.* 24. *cap.* 79. §. 1. & constat ex *l. in generali, ff. de pignoribus, & l. si quãdo, C. de inofficioso testamento*; sed Papa in speciali non concederet illud; ergo non est intelligendum id concedere in

illa generali concessione. Consequentia cum maiori est nota: minor autem probatur, tum quia ipsi Pontifices de hoc requisiti negant, vt visum est *suprà in 2. probatione*; tum, quia non est verosimile Pontifices velle derogare tam facilè tot legibus in fauorem fidei Catholicæ latis, maximè quia cùm Conc. Trid. id concedat Episcopis cum multis limitationibus *sess. 14. c. 6.* imò & ipsi Pontifices sæpe soleant absoluere cum eisdem limitationibus, irrationabile est credere quòd id concedatur sine vlla limitatione omnibus Confessariis per Bullam, aut Iubileum electis, nisi clarè exprimatur.

10. Ex quibus colligo idem omnino dicendum esse de Apostasia à fide, quia hæc quædam hæresis est, saltem virtualiter & fortè grauior ipsa hæresi.

11. Ad primum respondeo id esse verum, nisi aliunde obstet causa fidei. nam tunc talis casus subintelligi debet exceptus, vt sic difficultate obtinendi absolutionem magis inuiolatè fides diuina seruetur, quæ est fundamentum Ecclesiæ.

12. Ad secundũ respódeo quòd etiamsi in Bullis, quæ modò expediuntur, non expressè exciperetur hæresis, adhuc deberet intelligi excepta; quia tamen multi indocti absoluebant ab hæresi quando non fiebat illa exceptio; ideò conuenienter sacri Pontifices addunt illud in suis Bullis. Vnde in forma ad argumentum neganda est consequentia, & ad probationem patet ex dictis ad primum.

13. Ad tertium quidam negant minorem: sed illa concessa, de quo latiùs alibi cùm egerimus de Bulla Cœnæ Domini, respondeo nos posse absoluere virtute Bullæ ab omnibus reseruatis Episcopo, & aliis inferioribus Papæ, semper tamen hæresi excepta, propter rationes suprà adductas.

Dubium VII.

An dicta dubio præcedenti intelligenda sint de quacunque hæresi, etiam mentali.

1. Solent hîc Bullæ Cruciatæ expositores, circa singulos casus in Bulla Cœnæ contentos, singulas excitare quæstiones. Ego autem ab his supersedere opportunius duxi, tum quia id longiorem requirit tractatum, quàm sit tota Cruciatæ expositio, de qua solùm agere intendo, tum quia de Bulla Cœnæ, quamprimum (Deo dante) erit in lucem edenda nostra in commune beneficium satis diffusa expositio; tum denique, quia si quæ ex eadẽ Bulla aliquando petenda sint, facilè quis in Summistis illa inueniet. Placet tamen circa primum Canonem nonnulla breuiter hîc obseruare, ne forsitan Confessarius vel temerariè mittat falcem in messem alienam; vel ignoranter pœnitentem priuilegio virtute Cruciatæ sibi concesso priuare contingat.

2. Quapropter obseruandum est primò, hæresim purè mentalem, quæ manet in intellectu, & nondum est manifestata per verba, nutus, signa, aut actus externos, non esse peccatum reseruatũ in Bulla Cœnæ, nec vllam incurri excõmunicationem ratione illius, & consequenter posse à quolibet Confessore ordinario absolui. ita Caiet. *verb. hæresis, fine.* Gutier. *lib. 1. quæst. canon. cap. 13. & num. 28.* Simanc. *de Cathol. instit. tit. 42. num. 17.* Aragon. *2. 2. q. 11. art. 3.* Suar. *tom. 5. de cens. disp. 21. sect. 2. num. 2.* Sanch. *lib. 2. Decalogi cap. 8. num. 3.* Sotus *in 4. dist. 18. q. 2. art. 5. vers. vtrùm verò.* Rodr. *in Bulla Cruciatæ §. 9. num. 71.* & alij per Sanch. relati. Ratio est, quia pœnæ externæ actum externum perfectum, & consummatum requirunt. Quamuis enim huiusmodi peccatum in sola mente

te verè, ac perfectè consummetur, Ecclesia tamen nequit excommunicatione, aliisve pœnis fori externi qualecunque delictum punire, nisi modo aliquo externo manifestetur. Vnde communiter inferunt DD. non satis esse quæcunque verba, vel signa externa, sed debere esse talia, vt si quis adesse cōtingat, certò, infallibiliter, & absque vlla dubitatione iudicare possit talem esse hæreticum; & quandiu talia nō sunt, nec peccatum reseruatum quis habet, nec excommunicationē incurrit. Atque ideo non sufficiunt signa externa indifferentia, cuiusmodi sunt, si quis dum interiùs hæresi assensum præbet, mensam, aut femur percutit, dicens, ita est, ita planè est. Similiter non sufficit caput habere opertum, dum super Altari patens est venerabile Eucharistiæ sacramentum, seu dum Sacerdos hostiam eleuat: quamuis enim huiusmodi actus sint externi, & mali malitia hæresis, adhuc tamen sunt indifferentes, & non illam de se significant certò, infallibiliter, & manifestè. ita Azor. *tom. 1. instit. moral. lib.* 8. *cap. 9. q. vlt.* Sayr. *in suo thesauro casuum tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 26. Vasq. 1.2. *q* 96. *art.* 4. *disp.* 160. *cap.* 5. *num.* 20. & 21. Bannes 2.2. *q* 11. *art.* 4. *dub.* 2. & alij, quos refert Sanch. *num.* 8. vbi ex Ledesma ait quòd si quis assentiēs huic hæresi internæ, *Christus non est homo*, proferat hæc sola verba, *verè non est homo*, adhuc non satis esset, quia huiusmodi verba à quocunque audita nullam hæresim manifestant, sed indifferentia sunt.

3. Si quis tamen animo hæretico scribat per cifram suam hæresim, seu per alia signa à se imposita ad eam sibi significandam, Sanch. *num.* 10. existimat adhuc non sufficere ad constituendum aliquem hæreticum externum; quia eiusmodi signa nequeunt ab alio intelligi, nec illam hæresim explicant manifestè. Sed oppositum mihi videtur probabilius, quia illa signa ex obiecto hæresim infallibiliter significant externè, & per accidens est quòd ab aliis non percipiantur. Atque ita sentit Fagundez *lib.* 8. *cap.* 8. *in fine.*

4. Secundò obserua hæresim externam, id est, signo aliquo exteriori manifestatam, reseruari in Bulla Cœnæ, & ab hac nequit aliquis virtute Cruciatæ absolui, etiamsi aliàs sit occulta per accidens, id est, nulli nota; vndi non bene Cord. *in sum. q.* 8. *ad finem*, oppositum asseruit, ductus forsitan, quia cùm ex vi Tridentini concedatur Episcopis facultas absoluendi ab hæresi occulta, inde videatur inferri quòd sit casus Episcopalis, & consequenter possit virtute Cruciatæ absolui; cuius oppositū constabit ex dicendis *dub.* 7. *ad finem*, vbi refellitur opinio Sanch. doctrinam Cord. amplectentis. nam casus hæresis non Episcopis, sed Pontifici de iure reseruatur; Episcopis autem ex quadam indulgentia, seu dispensatione à Tridentino conceditur facultas, vt per se ipsos tantùm ab hæresi occulta possint absoluere. Imò ferè communis opinio tenet hanc facultatem illis per Tridentinum concessam in Bulla Cœnæ reuocari. De his tamen alibi erit sermo ex professo.

5. Obserua tertiò illum, qui vi, & metu, vel dolo, & fraudulenter se inter infideles exteriùs infidelem fingit, Maurum nimirum, Iudæum, idololatrā, seu hæreticum, & fidem exteriùs negauit, peccare quidem grauissimè contra externam fidei professionem, & posse à Dominis Inquisitoribus in foro externo puniri, tanquam hæreticum, quia talis præsumitur, qui exteriùs talem se manifestat; non tamen est hæreticus in Bulla Cœnæ comprehensus, nec excommunicationem illius incurrit, & consequenter posset à quocunque Confessario absolui. Ita Nauar. *in Man.*

*Latina c.*11.*n.*17.Bañes 2.2. *art.*1.Sylu. *verb.hæresis,q.*9. Sotus aliis citatis *in* 4. *dist.*22.*q.*2.*art.*3.*q.*11.*art.*4.*dub.*2.*concl.*3. Simanc. *de cathol. instit. tit.* 31.*n.*3. Toletus *summa lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 6. *& in Bulla Cœnæ excom.* 1.*num.*9. Suar. *tom.*5. *de cens. disp.*4.*sect.*2. *num.* 32. *& disp.* 21. *sect.* 2. *num.* 3. & plures alij, quibus adhæret Sanch. *sum lib.*2.*c.*7.*num.*8. Ratio est, quia hæresis est voluntarius dissensus à fide; dissensus autem est actus intellectus, sicut & assensus; vnde assentire fidei, vel ab illa dissentire, ad intellectum spectat; iste autem de quo agimus, nullum habuit errorem in intellectu, nec à fide dissentiuit internè, vt supponimus.

6. Sed obiicies ex Caiet.2.2.*q.*12.*art.* 2.*fine, & q.*94 *art.* 1. *ad finem*, cui etiam (teste Bañes *ibidem*) quidam viri docti subscribunt, hunc excommunicationem, & cæteras pœnas hæreticorum incurrere, estò metu cadente in virum constantem neget oretenus fidem; & rationem assignat, quia cùm Ecclesia actus internos minimè videat, nec de eis iudicare valeat, solos externos pœnis afficit. Vnde externus Clerici homicida, licèt occidendi intentione careat, imò solo metu compulsus homicidium committat, adhuc tamen excommunicationem, & irregularitatem incurrit.

Respondetur nihilominus oppositum tenendum esse, quia censuræ & reliquæ pœnæ contra crimen aliquod iniunctæ, non contrahuntur, nisi dum crimen illud est verum, ac consummatum; hæreticus autē, seu Apostata solùm exteriùs, non est verè talis, quoniam deficit error intellectus. Nec est simile de homicidio; hoc enim in solo actu externo consistit, éstque verum, & consummatum homicidium, estò metu, & absque occidendi animo committatur: hæresis verò vtrumque actum, externum, & internum requirit. Et quamuis Ecclesia de solis actibus externis iudicet, & eos pœnis afficere possit; at quādo absolute punit delictum, & illud deficiente actu interiori non est perfectū, nec consummatum, tunc nec etiam subditur pœnis Ecclesiæ in eiusmodi delictum inflictis, vt tradit Sanch. *ibidem num.* 8.

7. Si quis autem fidem exteriùs neget, & hæreticum se fingat animo fauendi hæreticis in suo errore, vel secta, tunc quidem in casum Bullæ incurret, non tamen excommunicationem latam contra hæreticos, sed contra hæreticorum fautores, vt ex Nauar. *loco cit.* sentiunt Sanch. *num.* 9. & Fagundez *n.*40. sed de his latiùs alibi.

DVBIVM VIII.

Vtrùm modò virtute Bullæ Cruciatæ possimus absoluere schismaticos fautores, & receptores Hæreticorum.

1. QVidam iuniores cum Eman. *in Bulla* §.9.*n.*70. & clariùs *in addit.num.*66. tenent partem negantem, & probant, quia prædicti omnes numerantur in primo casu Bullæ Cœnæ Domini, vbi ponitur hæresis, & totus ille casus est reseruatus Inquisitoribus, de quo nullum potest esse dubium. ergo sicut hæretici non possunt absolui virtute Bullæ, ita nec eorum fautores, nec receptores, cùm agentes, & consentientes pari pœna puniendi sint. Ita Ledesma *in sum.tom.*1.*tract.*1.*cap.*6. *fine*, Turrianus 2.2.*tom.*1.*disp.*56.*dub.*2. Alter. *de cens.tom.*1.*lib.*8. *c.*19.*q.*2. & Azor. *tom.*1. *lib.*8.*c.*19.*q.*2.

2. Verùm apud me nullum est dubium schismaticos, fautores, & receptores hæreticorum, & reliquos etiam, qui in Bulla Cœnæ Domini numerantur,

tur,excepto hæretico exteriori, virtute Bullæ absolui posse semel in vita. Ita docent Sanch.*in sum.lib.2.c.12.n.12.* Farin.*de hæresi q.180.n.8.* Suar. *de fide disp. 24.sect.1.n.11.* Duar.*in Bulla Cœnæ lib.3.§. 2.q.8.n.8.* Acosta *q 63.* Henriq *lib.6.c.16. in textu num.2.& in glos lit. L.* Salas Societatis IESV *in expositione Bullæ q. 9.* & alij. Dixi notanter,*semel in vita*, quia si reincidat, indiget noua Bulla, vt rectè notauit Henriq.Sed iam ratione

3. Probatur primò, quia rectè stare potest, vt schismatici, aut fautores hæreticorum non sint hæretici,sed fideles, vt de se constat: sed in Bulla Cruciatæ solùm excipitur hæresis. ergo à quibuscunque aliis peccatis, quæ non fuerint hæreses,potest quis absolui virtute Bullæ Cruciatæ. Patet consequentia, quia exceptio firmat regulam in contrarium; ergo cùm sola hæresis ibi excipiatur, manifestum est relinqui facultatem ad absoluendum à quibuscumque peccatis,hæresi excepta.

4. Secundò probatur, quia licèt ita sit quòd totus ille casus primò Bullæ Cœnæ Domini sit reseruatus Inquisitoribus,tamen id non obstat quominus possimus ab illis omnibus absoluere virtute Bullæ,excepta hæresi.Tum quia etiam ab aliis,qui sunt reseruati Inquisitoribus,imò & ipsi Papæ, excepta hæresi, potest quispiam absolui virtute Bullæ;tum quia aliàs, nec virtute Bullæ posset quis absolui,si Astrologiam iudiciariam exercuisset, libros prohibitos legisset, aut prima vxore viuente, cum secunda contraxisset, cùm hæc & alia huiusmodi sint reseruata Inquisitoribus: quod tamen est cōtra praxim quotidianam, & cederet in maximum animarum detrimentum, quia cùm Inquisitores non possint officio Confessarij facilè vti,nullus relinqueretur,qui posset in foro interiori à prędictis peccatis absoluere.

5. Tertiò probatur, quia potestas absoluendi est fauorabilis; ergo non est cur sine specialissima causa illam restringamus; quæ certè hîc non adest, sicut in casu hæresis.

6. Ad rationem verò dubitandi iam patet ex dictis, & licèt illa maxima, agentes,& consentientes,&c. esset vera quantum ad pœnam fori exterioris, nō tamen quoad cœnam fori interioris; atque adeò licèt illi non possint absolui, benè tamen isti. Item addo quòd, formaliter loquendo, fautores hæreticorum dum non discredunt alicui veritati fidei Catholicæ, non possunt dici formaliter consentientes ipsis hæreticis,vt hæretici sunt,atque adeò non debent pari pœna puniri, vt ad præsens spectat.

7. Superest satisfacere argumētis,quibus Rod *in addit.ad §.9.n.66.* suam opinionē denuo nititur cōfirmare,& simul carpit nonnullos, quos tacito nomine refert, sibi iniustè imputasse quòd amplitudini Bullæ Cruciatæ sua opinione detraxerit. Ad hoc probandum adducit duo breuia Apostolica, vnum videlicet Pauli IV. sub dato anno 1558. Pontificatus verò sui anno 4.vbi prȩfatus Pontifex in virtute sanctæ obedientiæ omnibus Confessoribus iniungit, & sub pœna excommunicationis latæ sententiæ districtè præcipit,vt in actu confessionis diligenter inquirant à pœnitentibus, num habeant, vel legant libros hæreticos, seu ab Ecclesia damnatos, aut imprimant,seu imprimi faciant,vel venales teneant,aut de eis habeant aliquam notitiam; quòd si prædicti pœnitentes aliquid Confessori reuelent,non prius absoluantur,quàm Inquisitoribus denuntient, quidquid circa hoc negotium exploratum habuerint.

8. Hinc autem censet Rodr. inferri, quòd nō possent absolui virtute Bullæ, nec legentes libros hæreticorum, nec

eosdem imprimentes, venales habentes, vel id Inquisitoribus non reuelantes, dum notitiam huius negotij habuerint. At si prædictæ constitutionis Apostolicæ verba rectè expendātur, oppositum potiùs deprehendetur. tum quia huiusmodi præceptum, & censura non fertur contra pœnitentes, sed contra Confessarios, ne absoluant pœnitentes, nisi priùs dictos libros Inquisitoribus tradiderint. tum quia ibi non derogantur priuilegia Cruciatæ, imò nec vlla fit mentio de dicta Bulla, sed simpliciter insinuatur modus à Confessoribus obseruandus, vt pœnitentes Inquisitoribus denuntient, quidquid nouerint circa talia crimina; imò estò dicta priuilegia ibi reuocaret ille Pontifex, per Bullas subsequentes reualidantur. tum denique, quia virtute Cruciatæ conceditur facultas absoluendi simul in vita ab omnibus peccatis Sedi Apostolicæ reseruatis, etiam in Bulla Cœnæ, excepta hæresi occulta per accidens, nullum autem ex prædictis criminibus est propriè hæresis.

9. Aliud Breue est Greg. XIII. sub dato anno 1576. Pontificatus verò sui anno 5. vbi Motu proprio, & ex certa scientia declarat nunquam Pij V. sui prædecessoris, ac suæ intentionis fuisse, vel esse, Confessoribus virtute Cruciatæ aliquo modo facultatem concedere absoluendi ab incursu, & lapsu in hæresim. Hinc autem Rodr. nihil in sui fauorem inferre potest, imò in nostræ opinionis confirmationem, firmum potest confici argumentum, quia cùm Sum. Pontifex explicans mentem suam circa istam clausulam Bullæ in Cœna Domini, ac simul facultatem Cruciatæ, solùm hæresim excipiat, nec vllam faciat mentionem de aliis criminibus in eadem prima clausula Bullæ in Cœna Domini contentis, nimirum de defensione, fauore ac receptione hæreticorum, ac de lectione librorum eorundem; conuincitur quidem attento tenore Cruciatæ posse virtute illius quempiam à dictis criminibus absolui, aliàs ea etiam exciperet, si suæ intentionis esset illa similiter reseruate. Ex dictis igitur

10. Infero primò, prædictos omnes, si verè hæretici non sint, posse virtute Bullæ Cruciatæ absolui semel in vita, & semel in mortis articulo. Ita Enriq. Sanch. & Acosta *vbi suprà*. Vnde priuilegio Bullæ gaudent, qui hæreticos recipiunt, fauent, aut defendunt, vt consanguineos, affines, seu amicos, etiam vt manus ministrorum iustè effugiant, & pœnas euadant. Secus si verè hæretici sint, cuiusmodi æstimantur, qui hæreticos recipiunt, defendunt, aut fauent, ea præcisè ratione, qua hæretici sunt; tunc enim hæresim ipsam defendunt, & fauent, & consequenter in hæresi etiam complacent. qui autem in hæresi complacet, hæreticus æstimatur; atque ideo tunc prædicti omnes nequeunt virtute Cruciatæ absolui.

11. Infero secundò, idem esse de legentibus, & retinentibus hæreticorum libros; hi enim etsi absque dolo malo, sed curiositatis gratia duntaxat id præstent, censuram Bullæ in Cœna Domini incurrunt. ita Vgol. *in expositione eiusdem Bullæ, canone 1. verb. ac eorundem libros.* Toletus *in sum in Bulla, excom.* 1 *n.* 24. & Sanch. *in sum. lib.* 2. *c.* 1. *n.* 40. Possunt tamen huiusmodi absolui virtute Cruciatæ, dummodo in hæretico animo non efficiant, vt notat Acosta *concl.* 4. & retinentes libros, priùs Inquisitoribus eos tradant, vt *cap.* 12. *num.* 11. insinuat Sanch. & habetur expressè *in præcit. constitutione Pauli IV.*

12. Infero tertiò, quòd credentes hæreticorum, siue eorum erroribus credant implicitè, siue explicitè, verè hæretici sunt, & sub illis comprehendi possent.

possent. Sed ob maiorem declarationem, sunt in primo canone Bullæ in Cœna Domini expressi, vt rectè Nauarr. Vgol. & Suar. apud Sanch. *c.* 10. *n.* 2. & vt sic nequeunt virtute Cruciatæ absolui. Secus autem, si personis hæreticorum duntaxat credant, bonam existimationem de illis habendo, familiaritatémve eisdem præstando. tunc enim esto possint in foro exteriori præsumi credentes, & vt tales puniri; in foro tamen conscientiæ potiùs sunt æstimandi fautores hæreticorum, non verò credentes, nisi eorundem erroribus credant.

13. Solum sentiendum est de schismaticis, possunt enim dari aliqui simpliciter schismatici, & non hæretici, cuiusmodi sunt qui Romano Pôtifici vniuersalis Ecclesiæ capiti subesse renuunt, credunt autem cunctis fidei articulis. Alij verò sunt schismatici & hæretici simul, ij nimirũ, qui non Romano Pontifici subesse volunt, nec fidei articulis credũt. Vnde omnis hæreticus est schismaticus, non tamen è contra. hæresis namque cõsistit in doctrinæ fidei negatione, schisma autem in vnitatis corporis Ecclesiæ repugnãtia, ita ex D. Thom. 2. 2. *q.* 39. *art.* 1. *ad* 3. Qui igitur sunt simpliciter schismatici, possunt virtute Cruciatæ absolui, non tamen qui sunt etiam hæretici.

14. Nihilominus, quia iuxta doctrinam eiusdem Doctoris Ang. *ibidem*, non datur schisma, quod sibi aliquam hæresim non confingat, vt rectè ab vnitate Ecclesiæ recessisse videatur; regulariter loquendo, videtur dicendum quòd vix detur schismaticus, qui simul non sit hæreticus; atque ideo schismatici ab Ecclesia damnantur, tanquam hæretici, vt habetur in directorio Inquisitorum 2. *p cap* 28. nec immeritò præsumitur hæreticus, qui ab Ecclesiæ vnione discedit. Vnde ad prudentiam Confessoris spectat obseruare, an huiusmodi personæ possint virtute Cruciatæ absolui, quoniam si Confessori constet pœnitentem semper incorruptam fidem in suo intellectu conseruasse, non est illi deneganda sacramentalis absolutio humiliter virtute Cruciatæ postulata, secus autem, si oppositum agnoscat.

DVBIVM IX.

Vtrùm qui virtute Bullæ, vel Iubilei fuit absolutus, possit transacto tempore talis Bullæ, vel Iubilei, à reseruatis, in confessione oblitis, iterum absolui per quemcunque Confessarium approbatum.

1. Videtur quòd non. Primò, quia facultas absoluendi à reseruatis datur pro determinato tempore, vt pro vno anno in Bulla Cruciatæ, vel pro vna, vel duabus hebdomadis in Iubileo. ergo eo transacto non poterit ille absolui à reseruatis. Patet consequentia, quia iurisdictio data ad tempus, & similiter priuilegium, cessat transacto tempore.

2. Secundò, quia si quis à Superiore absolutus à reseruatis trãsacta illa confessione, postea recordetur alicuius peccati reseruati, non potest ab alio absolui: sed tenetur ad illum redire pro absolutione illius; ergo similiter, si quis virtute Bullæ, vel Iubilei fuerit absolutus, non poterit transacto tempore virtute Bullæ, vel Iubilei, à quocunque Confessario approbato absolui à reseruatis oblitis. Consequentia est nota à paritate rationis, & antecedens patet; quia si Superior committeret suas vices alicui Confessario pro reseruatis, certè pœnitens si obliuisceretur alicuius peccati, non posset postea alium adire pro absolutione, quàm illum eundem, quem sibi Superior assignauerat; ergo idem est cùm ipse Superior per se ipsum absoluit,

uit, quia tunc nihil aliud facit, quàm exercere eam facultatem, quam ipse aliis solet conferre.

3. Tertiò, quia cùm quis est absolutus à reseruatis, etiam manet absolutus à reseruatis oblitis, atque adeò, si postea recordetur illorum, talia peccata manēt sicut alia mortalia non reseruata: sed transacto tempore priuilegij, vt Bullæ, vel Iubilei, non potest absolui ab aliis mortalibus, à quocunque approbato præcisè, sed ab habente iurisdictionem in ipsum; ergo si transacto tempore Bullæ, vel Iubilei recordatur alicuius reseruati in confessione obliti, non poterit absolui nisi ab habente iurisdictionem in alia mortalia, & non ab approbato solùm; atque hæc sententia placet valde quibusdam iunioribus.

4. Pro intelligentia huius difficultatis præmitto primò, non procedere hoc dubium de peccatis oblitis, contentis tamen virtualiter in cōfessione aliorum reseruatorum, quæ iam ritè confessa fuere: vt si confessus fuissem nouem periuria Paulo, minúsve, & postea certò agnoscam esse decem, vel vndecim: tunc certum est non teneri pœnitentem pro eo peccato iterum confiteri alicui, vt docent grauissimi Doctores; de quo in materia de confessione, sed intelligitur hoc dubium, quando peccatum oblitum non continetur virtualiter in aliis ritè confessis, vt si sit noua species.

5. Secundò præmitto duplicem in hoc dubio inuolui quæstionem. Prima, an ille possit transacto priuilegij tempore absolui ab illo peccato reseruato, & oblito per Parochum. Secunda, an possit absolui non solùm à Parocho, sed à quocunque approbato, licèt non præhabeat iurisdictionem aliquam.

6. Hoc supposito vtrique quæstioni hac vna conclusione respōdeo, qui virtute Bullæ, Iubilei, vel alterius similis priuilegij absoluitur à reseruatis, potest transacto illo tempore absolui ab oblitis in prædicta confessione per Parochum, vel alium quemcunque approbatum. Hanc docent Adrianus *de confessione q* 4. Ang. *confes.* 1. *num.* 12. Rosella *confess.* 2. *num.* 9. Sylu. *confes.* 1. *q.* 4. Couar. *cap. alma mater, p.* 1. §. 11. *n.* 12. Canus *relect. de pœnit. p.* 5. Ledesma 2. *p.* 4. *q.* 8. *art.* 2. *dub.* 8. Suar. *disp.* 31. *sect.* 4 *n.* 20. Nauar. *cap. consideret.* §. *cautus, num.* 32 *& in manuali c.* 26. *n.* 13. Gabr. 4. *d.* 17. *q.* 1. *art.* 1. *dub.* 2. qui etiam idem dicit de eo, qui omisit aliquod reseruatum, putans inuincibiliter non esse peccatum.

7. Sed ratione probatur, tum quia eo ipso quòd Papa præbet facultatem per Bullam, accipienti illam, vt à quocunque approbato absoluatur à reseruatis, tollit reseruationem eorum; etenim esse reseruata nihil aliud erat, quàm iurisdictionem manere apud ipsum solum, & non communicare illam aliis; ergo ex quo præbet talem facultatem, & iurisdictionem omnibus Confessariis approbatis electis per Bullam, tollit à peccatis omnem reseruationem; atque adeò si quis aliquod eorum obliuiscatur, non tenebitur adire Superiorem, sed poterit de eo absolui à quolibet inferiori Confessario. Tum quia hoc ipso quòd Superior præbet facultatem, vt quis per certas personas possit à reseruatis absolui, tunc censetur excludere ea à suo Tribunali, & remittere illa ad Tribunal inferius; ergo inferior poterit absoluere ab illis.

8. Sed respondent ad hæc quidam recentiores id verum esse, nisi limitaretur à Superiore tempus illius facultatis; & Bulla, vel Iubileus limitat illam ad certum tempus, atque adeò (inquiunt) transacto illo, cessat talis facultas, & consequenter nemo potest virtute illius absolui à reseruatis oblitis, per inferiorem Confessorem. Cæterùm nulla est hæc euasio, tum quia Superior

perior concedens huiusmodi facultatem in fauorem pœnitentis, quantum in se est, voluit reseruationem tollere, si tali priuilegio intra præscriptum tempus vteretur ad lucrandas indulgentias: pœnitens autem etiam quantum in se est, vsus fuit illo priuilegio, & consequenter mansit liber à reseruatione; & quamuis per accidens ex obliuione non fuerit directè sacramentaliter absolutus à peccato reseruato intra illud tempus; acquisiuit tamen (vt ita dicam) ius per ipsum Iubileum, quòd posset postea liberè cõfiteri tale peccatum, vel potiùs obtinuit libertatem ab ipsa reseruatione. Tum etiam, quia intentio Papæ limitantis tempus, non est quòd solo illo tempore possit ille absolui, sed quòd virtute illius priuilegij possit dũtaxat absolui à peccatis eo tempore, vel antea commissis; vel certè sensus est, vt aliis placet, vt qui intra determinatum illud tempus confessus non est, postea non possit illo priuilegio gaudere; non tamen quòd transacto illo tempore non possit inferior illum absoluere à reseruatis oblitis in confessione facta intra illud tẽpus; talis autem Confessor non opus est, vt sit Parochus, sed sufficit (vt dixi in conclusione) quicunque alius duntaxat approbatus, quia priuilegium eodem modo loquitur de vno, quàm de alio, concedens vt cuilibet eorum possit pœnitens confiteri. Vnde cùm talis confiteatur virtute prædicti priuilegij, pro libito potest eligere Parochum, vel quemcunque alium ab Ordinario approbatum.

9. Ad primum iam patet ex modò dictis.

10. Ad secundum concedo antecedens, & nego consequentiam, quia cùm Superior ipse absoluit à reseruatis, iurisdictio in peccata oblita semper manet apud ipsum, cùm nemini illam delegauerit; in Bulla verò præbet Pontifex iurisdictionem non vni, sed omnibus approbatis Confessariis electis ab habente Bullam. Itaque sicut Superior absoluens à peccatis mortalibus non reseruatis, non censetur dare facultatem, vt quilibet simplex Sacerdos possit absoluere à mortalibus oblitis in ea cõfessione; ita nec absoluens Superior à reseruatis censetur illam dare inferiori ad absoluẽdum à reseruatis oblitis; nam certè, sicut se habet simplex Sacerdos in ordine ad mortalia oblita, ita se habet inferior Confessor etiam Parochus, ad reseruata oblita.

11. Ad tertium quod militat aduersùs secundam partem nostræ conclusionis; respondeo quòd licèt illa peccata reseruata maneant sicut alia mortalia in bono sensu, habent tamen hoc amplius, quòd dicunt respectum ad absolutionẽ sibi datam virtute priuilegij, quæ quia fuit quasi indirecta respectu reseruatorum oblitorum, adhuc manet facultas, vt fiat directa eorum absolutio à quocunque poterat antea virtute eiusdem priuilegij dati directè; atque adeò non solùm à Parocho, sed etiam à quolibet approbato duntaxat.

12. Sed quæres an prædicta intelligantur, etiam si obliuio fuerit culpabilis.

Huic quæsito respondet Suar. *n.* 22. pro regula generali habendum fore, quòd si culpa talis sit, vt reddat Sacramentum non tantùm informe, quoad effectum, sed etiam prorsus nullum, tũc peccatum manere reseruatum, sicut antea; imò addit id locum habere non solùm in peccato oblito, sed etiam in peccato explicato in tali confessione. Ratio est, quia eiusmodi confessio nec est propriè sacramentalis, nec valida, & consequenter nec absolutio aliquid tũc operatur. Si autem verum fiat Sacramentum, licèt informe quoad effectum, ait Suar. fieri posse, quòd pœnitens maneat

neat à reseruatione liber, quia talis confessio, estò fuerit informis ratione alicuius impedimenti extrinseci, ne per eam pœnitens consequatur effectum gratiæ, fuit tamen verè sacramentalis, & valida quoad alios effectus, & hoc videtur sufficiens ad tollendam reseruationem.

13. Pro explicatione huius doctrinæ, quæ non minus difficilis, quàm vtilis est, obserua primò nonnullos DD. opinari nullam dari confessionem validam quo ad substantiam Sacramenti, quæ non sit etiam cum effectu; & cōsequenter nullam validam confessionem esse informem, & nullam informem esse validam. Ita Adrian. *in 4. q. 5. de confes. dub. 5.* Maior *dist. 17. q. 9.* D. Thom. *dist. 23. q. 1. art. 4.* vbi videtur retractasse contrariam sententiam quam ipse docuerat *dist. 17. q. 3. art. 4. q. 1.* Ita etiam Ioannes Med. *C. de confessione q. de confess. ficta iteranda*; quos sequitur Vasq. *tom. 4. q. 92. art. 2. dub. vnico n. 13.* Potissimum eorum fundamentum est, quia contritio, seu attritio supernaturalis est pars essentialis sacramenti Pœnitentiæ, & consequenter necessariò requisita ad constituendum illud quò ad substantiam; huiusmodi autem dolor est etiam necessarius, & sufficiens ad consequēdum effectum Sacramenti, id est, gratiam: igitur confessio valida semper est cum effectu, & informis nunquam est valida. Plura congerit Vasq. ad hoc probandum, quæ poterit ibi quispiam legere.

14. Alij DD. (quorum opinio mihi magis placet) censent posse dari verum Pœnitentiæ sacramētum validū quoad substātiam, & informe quoad effectum, ex defectu doloris, ita tenuit S. Thom. *in 4. dist. 17. vbi suprà*, Rich. *eadem dist. art. 2. q. 8. ad 5.* Ibidem Palud. *à principio*. Capreol. *q. 2. art. 1. & art. 3. ad 4. contra 1. conclus.* Caiet. *tom. 1. Opusc. tract. 5. q. 5.* Canus *5. p. relect. de pœnit. §. dupliciter.* Itaque Couar. *c. Alma mater 1. p. relect. §. 4. num. 13.* Ledesma *2. p. 4. q. 8. art. 1. dub. 3.* Sot. *in 4. dist. 18. q. 3. art. 2. & 3.* Petrus à Soto *lect. 8. de confes.* Sylu. *verb. confes. 1. q. 22.* Nauar. *in sum. c. 9. n. 13. & in c. fratres, de pœnit. dist. 5. num. 33.* Suar. *tom. 4. disp. 20. sect. 5. num. 7.* Aretinus *in 4. dist. 17. q. vnica. art. 7. initio.* Valēria *tom. 4. q. 11. puncto 2.* Henriq *lib. 4. cap. 24. n. 2. & lib. 5. c. 11. num. 1.* Nugnus *in addit. ad 3. partem q. 9. art. 1.* & alij quos hi referunt.

15. Fundamenta generalia huius sententiæ sunt,

Primò, quia id habere locum in aliis Sacramentis satis constat. nam si quis baptizetur verbis, & intentione debita, etiam si id fiat absque peccatorum dolore, verum recipit Baptismum, non tamen effectum, id est, gratiam: eodem modo arbitrantur sentiendum fore in sacramento Pœnitentiæ, dum quis integrè, & cum dolore essentiali confitetur, & legitimè absoluitur, validum enim est huiusmodi Sacramētum, quippe omnia ad illius essentiam, & substantiam requisita concurrunt; si tamen bona fide suscipiatur absque debito dolore de omnibus commissis, erit informe quoad effectum, vt magis patebit ex infrà dicendis.

Secundò, quia ex contraria sententia sequeretur fideles stimulis continuis agitari, putantes teneri semper ad iterandas confessiones, cùm non maiorem certitudinem habere possint, quòd sint verè confessi, quàm quòd sint iustificati.

Tertiò, quia certum est plura requiri ad operandum, quàm vt aliquid in rerum natura existat; igitur non est à ratione alienum, quòd ad inducendum effectum sacramenti Pœnitentiæ aliquid amplius desideretur, quàm ad constituendum illud quoad essentiam, & consequenter potest dari sacramentum

tum Pœnitentiæ validum, & informe simul.

DVBIVM X.

Vnde sit dignoscendum quando sacramentum Pœnitentiæ sit validum, & informe simul.

1. QVæres vnde sit dignoscẽdum, quando Pœnitentię sacramentum sit validum, & informe simul.

Circa hoc quæsitum sunt varij modi dicendi.

2. Primus est eorum, qui asserunt ad valorem huius Sacramenti requiri integram omnium peccatorum confessionem, esto fiat absque vllo dolore, qui tamen necessariò requiritur ad effectũ gratiæ; putant enim dolorem, prę serrim efficacem, non esse de essentia, & absoluta necessitate huius Sacramenti; id autem dupliciter potest euenire.

Primò, dum talis defectus ipsi pœnitenti non occurrit, sed ignorans licèt culpabiliter accedit, & tunc tenent Sacramentum esse validum, informe tamen ex defectu doloris. Vel quia nec dolet de præteritis, nec proponit peccata vitare; vel si dolet, non tantum, quantum ad effectum gratiæ consequendum requiritur.

Secundò, cùm fictio illa, seu defectus percipitur à pœnitente, & tunc si pœnitens illam non confiteatur, omnes fatentur confessionem esse nullam, non quidem ex defectu doloris, sed integritatis; quia velle recipere Sacramentum cum ea dispositione cognita, graue peccatum est, quod in eadem confessione tacetur. Si autem eam confiteatur, & nihilominus à Sacerdote absoluatur; Paludanus, & Capreolus dubitant, an sit validum illud Sacramentum: Caiet. autem, Canus & Ricardus affirmant esse validum, sed informe. Ducuntur, quia sicut satisfactio esto sit pars Sacramenti, non tamen requiritur quòd præcedat absolutionem, sed cùm postea sequitur, integrat Sacramẽtum; ita etiam dolor, vt Sacramentum constituat, sufficit quòd recedente fictione postea sequatur; arbitrantur namque dolorem esse partem integralem, non verò essentialem huius Sacramenti, sicut de satisfactione tenet communis opinio.

3. Secundus modus est illorum, qui asserunt, quòd esto deficiente omnino dolore de præteritis, & proposito cauendi futura, Sacramentum sit nullum, quidquid in contrarium falsò opinentur Paludanus, & Capreolus; si tamen pœnitens aliqualem habeat dolorem, non verò sufficientem ad effectum huius Sacramenti, tunc validum esse, sed informe, modò talem defectum ignoret pœnitens, quamuis ignorantia sit ita culpabilis, vt non excuset illum à nouo peccato mortali in ea confessione commisso. Ita Nauar. *in sum. cap. 9. num.* 19. Sotus *art. 1. vbi suprà*; at si pœnitens aduertat defectum doloris, esto illum confiteatur, videtur iuxta prædictos authores dicendum, Sacramentum esse inualidum: defectum autem sufficientis doloris intelligunt, cùm dolor est, sed propositum nõ firmum, vt etiam tradunt Caiet. & Canus. Ducuntur quoad primam partem quia opinantur dolorem quidem requiri ad valorem huius Sacramenti, sed minorem sufficere, quàm ad effectum gratiæ, ac proinde posse dari validum Sacramentum, & informe simul. Sed quoad secundam probatur, quia esto pœnitens eum defectum confiteatur, se nihilominus reddit indignum absolutione, & consequenter peccat, aut petendo, aut consentiendo tali absolutioni.

4. Tertius modus est Petri de Soto, qui ait tunc solùm dari Sacramentum validum, & informe, cùm re vera sit

cum dolore, non tamen sufficiente ad gratiam consequendam, ignoratur autem inuincibiliter à pœnitente, ac subinde sine nouo peccato; & subiungit quòd si ignorantia non excuset à peccato, siue illam pœnitens aduertat, siue non, Sacramentum esse nullum, & consequenter repetendum. Loquitur autem hic author de dolore peccatorum, quæ in confessione explicantur, & de defectu doloris quantum ad intentionem. Ducitur, quia certum est dolorem definitæ perfectionis, quam Deus nouit, necessariò requiri ad gratiam in hoc Sacramento obtinendam; & certum etiam est teneri hominem ex præcepto non recipere hoc Sacramentũ cum minori dolore; tenetur enim ponere obicem effectui Sacramẽti, ac propterea si cum minori accedat, vel ex certa scientia, vel ex ignorantia culpabili, negat ista opinio fieri hoc Sacramentũ informe, quoniam cum actuali peccato nec etiam potest fieri validum; existimat autem minorẽ dolorem intensiuè sufficere ad valorem Sacramenti, quàm ad illius effectum: atque ideo si cum illo fiat confessio, & aliunde excusetur peccatum ob bonam fidem, Sacramentum erit validum, ac informe simul.

5. Omnes isti modi dicendi falso nituntur fundamento. Nam prior opinatur dolorem esse partem integralem, sicut est satisfactio; id autem falsum est, si simpliciter intelligatur, quoniam esto D.Thom. *q.90. art.3.* & alij doceant dolorem esse partem integrantem, non tamen ad eum modũ, quo est satisfactio, & cuiusmodi est pes, seu manus in homine; sed dicitur pars integralis ex parte materiæ, sicut etiam confessio; & sicut materia est de essentia constituti, ita & partes integrantes. Vnde dolor rectè dicitur comes confessionis, quia sicut confessio debet præcedere absolutionẽ, ita & dolor; & si dolor posset subsequi, posset etiam subsequi confessio; quod est plus quàm absurdum.

6. Secundus & tertius modus dicendi admittit dolorem, qui absolutionem præcedere debet, sed negat ad Sacramenti valorem requiri tantum, quantum ad illius effectũ. Id autem Concilio Florent. *sess. vlt. in decreto Eugenij*, & Trid. *sess. 14. cap. 4.* apertè repugnare videtur. Nam vtrumque ibi, vnum, ac eundem dolorem constituit, vt partem Sacramenti, & vt dispositionem ad effectum eius, vt diffusè ostendunt Suar. & Vasq. *vbi suprà*, qui inde meritò inferunt dolorem, qui est pars Sacramenti, debere esse veram ac supernaturalem attritionem, & hanc etiam esse sufficientem dispositionem ad effectum.

7. Sit igitur quartus modus dicendi, quem sequitur Suar. *num. 7.* & mihi etiam probatur, nempe posse dari confessionem aliquam, validam, quoad veritatem Sacramenti, & informem quo ad effectum ex attritionis defectu extensiuo, non intensiuo, seu ex defectu integritatis, non qualitatis ipsius attritionis, & prouenient. ex inculpabili inaduertentia, aut ignorantia. Ducor ex duplici principio.

Primum est, attritionem sufficientem ad effectum gratiæ consequendum ex vi huius Sacramenti, debere esse vniuersalem de omnibus culpis mortalibus, quas homo commisit, & nunquam in confessione retractauit; nullum enim peccatum mortale, etiam per Sacramentum remittitur absque interiori pœnitentia; quod adeò verum est, vt si quis inculpabiliter peccatum aliquod in confessione omittat, vel quia ex inculpabili negligentia id non aduertit, vel ex iusta causa aliquando tacet, esto cæterorum, non tamen istius dolorem habeat, talis attritio non satis erit ad effectum; nec immeritò, quia deest illi medium necessarium ad remissionem illius

illius peccati obliti,seu omissi,quod est attritio; & consequenter nec alia peccata remittentur, vnum enim sine aliis nunquam remittitur.

Secundum principium est posse aliquando pœnitentem sine noua culpa confiteri cum vera attritione aliquorũ peccatorum,id est,eorum, quæ in confessione explicauit,nõ verò eorum,quæ vel ex naturali obliuione, vel ex iusta causa aliquando omisit. Vnde in hoc differunt contritio,& attritio,quòd illa semper est vniuersalis de omnibus peccatis ex vi motiui;hæc autem ita potest esse de vno,vt non sit de omnibus. Atq; ideo si confessio fiat ex vera contritione,regulariter etiam fiet ex dolore, qui formaliter cadat in peccata confessa,& virtualiter in cætera commissa: at verò si confessio fiat etiam ex vera attritione,posset ex dolore,qui cadit super aliqua,& non super omnia, neque formaliter,neque virtualiter.

8. Quare ex hoc duplici principio apertè deducitur sententia, quam sequimur. Nam ex primo principio habetur quòd attritio necessaria ad effectum gratiæ consequendum, debet esse vniuersalis de omnibus culpis lethalibus commissis, & nunquam per veram pœnitentiam retractatis. Ex secundo autẽ habetur quòd ad valorem huius Sacramenti sufficiens, ac necessaria est attritio de omnibus peccatis, quoniam hæc similiter necessaria est,& sufficit ad integram accusationem sacramentalem, esto non se extendat ad ea peccata, quæ in confessione inculpabiliter omittuntur: ergo confessio facta cum huiusmodi attritione,erit quidem valida, & informis.

9. Sed obiicies primò inde sequi quòd si quis ex iusta causa in confessione taceat aliquod peccatum cuius memoriam habet, estò illius nullam habeat attritionem, modò doleat de peccatis in confessione explicatis, valida sit talis confessio; quod tamen est falsum.

Respondetur negãdo sequelam. Nam quamuis ad validitatem Sacramẽti sufficiat attritio de peccatis confessis, vt diximus, & adeò est verum, vt si contingat peccata aliqua in confessione taceri, & de illis attritionem haberi, illa tamen non erit pars Sacramenti, quoniam nec confessionẽ informat, nec fit sensibilis per illã,sed manet merè interior; & cõsequenter non est pars Sacramẽti sensibilis,nec cõiungitur clauibus, vt per eas eleuetur ad significationem, & efficaciam sacramentalem: nihilominus pœnitens ex generali Sacramentorum lege tenetur non ponere obicem effectui sacramentali; ponet autem si conscientiam habeat peccati in confessione omissi, & de illo non pœniteat, quia estò tunc non requiratur dolor ad accusationem talis peccati, cùm non sit futura, requiritur tamen ad tollendum obicem, & dignè suscipiendum Sacramentum;ac proinde si voluntariè omittatur in confessione ipsa,actuale peccatum committitur, quod huius Sacramenti valori repugnare certum est. Vnde confessio valida, & informis solùm potest cõtingere, dum ex naturali obliuione peccatum aliquod in cõfessione omittitur, & attritio etiam ad illud nõ extẽditur, vel formaliter ex intentione operantis, vel virtualiter ex vi motiui, quia nimirum non est vniuersale, sed particulare,vt docet Suar. *sect. 4. num. 34.*

10. Obiicies secundò, quia, vt ex dictis constat, Concilium Tridentinum non distinguit inter attritionem, quæ est pars, & quæ est dispositio: ex nostra autem sententia videtur inferri oppositum, dum asserimus aliquam attritionem esse sufficientem partem, non tamen sufficientem dispositionem.

Respondetur negando ex nostra sententia sequi oppositum eius, quod do-

cet Concilium; concedimus enim attritionem, quæ est pars Sacramenti essentialis, esse sufficientem dispositionem ad gratiam, quantum est ex se, & respectu eorum peccatorũ, de quibus est, nisi aliunde ponatur obex; sicut fieri potest respectu peccati in confessione omissi; tunc enim talis attritio non est sufficiens dispositio: dum igitur Concilium ait attritionem esse sufficientem dispositionem ad gratiam in Sacramento obtinendam, intelligit de attritione vniuersali, vel quantum est ex parte sui, & non aliter.

11. Obiicies tertiò, quia hic defectus est integritatis duntaxat, vt constat ex dictis; sed defectus integritatis, cùm inculpabilis est, sicut non est contra substantiam Sacramenti, ita nec impedit effectum illius, vt de integritate confessionis omnes fatentur: igitur idem erit de integritate attritionis.

Respondetur negando quòd idem sit sentiendum de integritate cõfessionis, & attritionis; nam defectus integritatis materialis confessionis, cùm inculpabilis est, nec substantiam, nec effectum Sacramenti tollit; defectus autem integritatis in interiori pœnitentia, esto non sit contra substantiam Sacramenti, impedit tamen effectum: & ratio differentiæ est, quoniam confessio exterior, seclusa necessitate proueniente ex institutione, & præcepto huius Sacramenti, non est per se dispositio, aut medium ad remissionem peccati necessarium; atque ideo quacunque ratione præceptũ confessionis sufficienter impleatur, quantum ad Sacramenti substantiam opus est, ex ea etiam parte sufficit ad effectum. At verò pœnitentia interior de quocumque peccato mortali, adhuc seclusa necessitate, & institutione huius Sacramenti, est per se dispositio, ac medium ad remissionem cuiuscunque lethalis culpæ necessarium; ac propterea, esto ex parte confessionis adhibeatur attritio sufficiens ad substantiam eius; si tamen respectu alicuius culpæ lethalis desit sufficiens pœnitentia interior, potest inde impediri effectus Sacramenti absque noua pœnitentis culpa, ob carentiam medij necessarij ad talem effectum consequendum. Nec refert quòd pœnitens in ea omissione non committat nouum peccatũ; sufficit enim quòd medium ad iustificationem necessarium non adhibeat, cuiusmodi est integra pœnitentia peccatorum, formalis, seu virtualis.

DVBIVM XI.

An Sacramentum validum, & informe, habeat effectum, obice, seu fictione recedente.

1. PArtem negantem tuentur in primis DD. asserentes non dari Sacramentum validum, & informe; deinde eam etiam tenent Sotus, Couar & alij, putantes id esse proprium solius Baptismi, vel saltem Sacramentorum, quæ iterari non possunt. Sed affirmatiuam amplectuntur D.Thom. *dist.* 17 vbi etiam inclinat Dur. *q.* 13. & sequitur Palud. *q.* 8. Caiet. Canus, Petrus de Soro, Ledesma, & alij, quos refert Suar. *sect.* 5. *n.*14. Nugnus etiam *loco cit. dub* 5. *concl.* 1. Aretinus *suprà ver. Dico secundò.* Sayrus *de pœnit. c.* 37. *n.* 3. & Bonac. etiam *disp.* 5. *de pœnit. q.* 6. *sect.* 1. *punct.* 3. *n.* 5. quorum sententia, consequenter loquendo, mihi similiter videtur probabilior, & absolutè tenenda.

Primò, quia nullum mortale peccatum post Baptismum commissum remittitur, nisi per pœnitentiæ Sacramentum in re, vel in voto susceptum, vt omnes fatentur: igitur peccata explicata in cõfessione informi, debent remitti per ipsummet Sacramentum informe.

Probatur

Probatur consequentia, quia pœnitens non tenetur peccata semel confessa valide, iterum confiteri, & potest contingere quòd forsitan habeat formale propositum peccata illa nunquam iterum confitendi: ergo necessariò videtur dicendum quòd consequatur remissionem illorum virtute ipsius Sacramenti informis, sed fictione priùs recedente.

Secundò idem probatur ex parte formæ, quæ veritatem continet, & Sacerdos per eam vere absoluit, & consequenter etiam Deus, iuxta illud, *quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cælo; & quorum remiseritis peccata*, &c. Sed cùm Sacerdos absoluit, non fit tunc talis remissio quoad efficaciam, ratione obicis: ergo fit saltem quoad sufficientiam; atque ideo recedente obice fiet efficaciter dicta remissio ex vi præcedentis absolutionis.

2. Cæterùm, vt constet quomodo dicta fictio, seu obex remoueri queat, vt Sacramentũ informe sortiatur suum effectum: pro certo habendum est sufficere contritionem legitimam peccati omissi, seu obliti in confessione: tunc enim remittuntur simul omnia peccata, quædam nimirũ ratione vnius, & quædam ratione alterius Sacramenti. Quia tamen ambiguum est, an sola attritio vel generalis, vel specialis de peccatis omissis, absque noua confessione sufficiat. Idcirco

3. Dico primò, si post susceptionem prædicti Sacramenti informis nullum sit peccatum mortale, tunc sufficiet attritio, quia eadem dispositio, quæ cum Sacramento præsenti sufficeret, sufficit etiam cum Sacramento iam suscepto, nisi nouum aliud impedimentum ponatur.

4. Dico secundò, si post dictam confessionem informem peccatum aliquod mortale de nouo cõmissum sit, non sufficit attritio, sed requiritur contritio, vel nouum Pœnitentiæ sacramentum formatum, quia cùm præcedens Sacramentum non habeat efficaciam circa peccata post ipsum commissa, sequitur necessariò requiri dispositionem, quæ sufficiens sit ad tollendum obicem præcedentem, & peccata postea commissa; hæc autem est sola contritio, aut Pœnitentiæ sacramentum cum attritione denuo susceptum. Ita Enriq. *lib. 4. de pœnit. c. 24. n. 3. & lib. 5. c. 11. n. 4* cum aliis per ipsum citatis, Nugnus *ibid. concl. 3. & 4.* Suar. & Bonac. *vbi suprà.*

5. Hinc autem infero quòd si dari posset confessio informis, in qua pœnitens lethaliter peccaret, sic Sacramentum istud suscipiendo, vt aliqui prætendunt, necessaria esset contritio, vel saltem attritio cum noua confessione ad remouendum obicem, quia nullum Sacramentum institutum est ad remittenda peccata futura, nec ad hoc vllam vim habet; at sacrilega Sacramenti susceptio est peccatum, saltem natura posterius ipso Sacramento, cùm non censeatur completum nisi perfecta susceptione Sacramentum sit positum. Vnde Aug. *lib. 1. de baptismo cap. 12.* sæpe insinuat satis manifestè, ipsam fictionem nullo modo remitti per Baptismum fictè susceptum, sed per pœnitentiam sequentem.

DVBIVM XII.

Vtrùm qui virtute Bullæ, seu Iubilæi inualidam fecit confessionem, vel ex defectu doloris, vel ex occultatione alicuius peccati, possit elapso tempore præfixo per quemcunque Confessarium approbatum à reseruatis absolui.

1. Recentiores quidam sequuntur partem negantem cum Ledesma *tom. 1. de pœnit. c. 13. concl. 2. dub. 7.* Acosta

q.45. Villalob. *clauſ.9. §.2. n.16.* & alij. quorum ſententia probari poteſt

Primò, quia in Bulla tantùm conceditur facultas ad abſoluendum ſemel in vita à quibuſdam caſibus; ergo ſi ſemel fuit impenſum pœnitenti virtute illius priuilegij beneficium abſolutionis, non poterit iterum illi impendi virtute eiuſdem priuilegij.

Dices aliquando non habere effectũ beneficium abſolutionis, & ideo poſſe illi iterũ impendi vt ſortiatur effectum.

Sed contrà, quia, quòd talis abſolutio non habuerit effectum, eſt ex malitia pœnitentis ponentis obicem. ergo non poteſt pro ſecundo impendi illi prædictum beneficium, aliàs bis impenderetur, dicente Bulla, quòd ſemel impendatur.

2. Secundò, quia ille, qui ex malitia celauit aliquod peccatum, vel alia cauſa culpabili fecit inualidam cõfeſſionem, non implet conditionem, quam petit priuilegium, vt tollatur reſeruatio peccatorum illius: ergo talis non poterit tranſacto tempore priuilegiorũ abſolui ab illis reſeruatis per inferiorẽ Confeſſorem. Conſequentia eſt nota, & antecedens patet, quia ſæpe in huiuſmodi priuilegiis, & maximè in Iubileo, concedit Summus Pontifex illam facultatem, ſub conditione, quòd confiteatur & communicet: at qui petit confeſſionem in ordine ad communionem, apertè petit confeſſionem validam, aliàs deſeruire non poſſet ad communionem; ergo qui ex malitia inualidè confeſſus eſt, non poterit virtute prædicti priuilegij abſolui poſtea à reſeruatis per inferiorem Confeſſorem, ſine noua Superioris licentia.

3. Tertiò, quia ſi ille nullam prorſus confeſſionem validam, nec inualidam feciſſet durante tempore Bullæ, vel Iubilei, non poſſet tranſacto illo abſolui à reſeruatis per inferiorem Confeſſorem, ſed teneretur adire Superiorem. ergo idem à fortiori erit, ſi culpa ſua fecit inualidam, & ſacrilegam confeſſionem. Patet conſequentia, quia aliàs melioris conditionis eſſet peccans vt ſic, quàm non peccans, cùm ille reportaret fructum, & vtilitatem ex ſuo ſacrilegio, quod eſt abſurdum.

4. Verùm, his non obſtantibus, reſpondeo dicendum quòd qui durante priuilegio Bullæ, vel Iubilei præ verecundia occultauit peccatum, vel alia ſimili cauſa fecit culpabiliter inualidam cõfeſſionem, poteſt tranſacto tempore talis priuilegij abſolui à reſeruatis, à quibus tunc poterat per Confeſſarium approbatum Ita expreſsè Armill. *verbo caſus, n.4.* Alcozer *in Confeſſionario cap.12.* Caiet. *verbo caſus, in fine.* Sylu. *Confeſſio 1. q.19.* Nauarr. *cap.26.n.13.& c.27.n.254. & 255. & de pœnitentia d.5. c.1.§.cautius, n.30.* Vict. *in ſum.q.49.* Adrianus *de confeſſione.q.4.* Angles *de Confeſſ.art.5. difficultate 1.* Decanus *art.3.contra Lutherum, poſt medium.* Roſella *confeſſ.2.n.9.* Rodr. *in bulla §.9.num.97.* Durandus *in 4.d.17. q.15.num.17.* Gabr. *ibi q.1.art.1.dub.2.* Enriq. *lib.6.cap.16. lit.C.& D.* atque etiam Suar. *diſp.31. ſect.4.n.9.* Coninch. *diſp.8. de ſacram.Pœnit.dub.12. num. 91.* Regin. *tom.1.lib.8.cap.6. ſect.2.num.61.* Nugnus *in addit. ad 3.p. tom.2. q.9. art. 2. part. 2. dub. 4.* & eandem ſequuntur communiter iuniores, dicẽtes tamen magis illam tenere authoritate, quàm ratione; ſed nos propter vtrumque amplectimur illàm. Et quidem in primis, quando peccatum eſt reſeruatum indirectè ratione excõmunicationis annexæ, non dubium eſt quin pœnitẽs abſoluatur ab excommunicatione reſeruata, quia ad hoc impertinens eſt habere dolorẽ de peccatis, aut integrè cõfiteri, vt omnes fatentur; ſed ſic eſt quòd ablata tali excommunicatione, cuius ratione peccatum reſeruabatur Papæ, manet non reſeruatum; quia

quia Papa non reseruat sibi casum, nisi ratione excommunicationis, vt docet Durandus *vbi suprà*,& alij à nobis citati *dub*.1.Ergo ablata tali excommunicatione poterit postea absolui per quemcunque inferiorem Confessorem approbatum,à peccatis illis Papæ reseruatis;licèt enim nonnulli dicant, quòd si tale peccatum sit aliàs Episcopo reseruatum, adhuc manet illi reseruatum, ablata Papæ reseruatione; contrarium tamen est satis probabile,vt docet Nau. *c*.27.*n*.261.vbi refert se ad ea quæ dixerat *c.ita quorundam, de Iudæis,notab*.11.*n*.71.& nos etiam indicauimus *dub*.1.*præsentis cap.fine*.

5. Quando verò peccatum non est reseruatum ratione excommunicationis: sed directè, & ratione sui per se, adhuc conclusio nostra probari potest. Primò, quia vt supra dixi dub. præcedenti, ex quo data fuit à superiore facultas,vt possit ille absolui à reseruatis, iam illa exclusit à suo tribunali, & remisit ea ad tribunal inferius.

6. Secundo,quia supposito quòd cōfessus est iam illud peccatum, licèt incontritè, iam crimen illud est semel iudicatum ante tribunal,cui erat reseruatum.Ergo rationi conforme est,vt non habeatur amplius pro reseruato, nec opus sit ad idem tribunal recurrere; atque adeo valebit tunc absolutio in eum finem, vt non maneat deinceps illud peccatum reseruatum,quia à legitimo iudice, qui eo tempore potuit, absolutus fuit ab excommunicatione, si quam habebat, & à reseruatione peccati, quamuis non ab ipso peccato propter obicem,quem ponit.

7. Tertio, quia licet ille non fuerit in re absolutus à vinculo peccatorum, propter eius indispositionem, bene tamen ab obligatione iterum confitendi superiori illamet peccata indebite confessa: nam sicut quando superior Prælatus audit solum reseruata, non absoluit secundum veriorem sententiam, sacramentaliter; sed tantùm ab obligatione confitendi illa iterum superiori,& per id tollitur illorum peccatorum reseruatio. Sic in proposito per illam absolutionem absoluitur pœnitens ille indispositus, non à peccatis, sed ab obligatione iterum illa superiori confitendi.

8. Atque ex his colligunt præcitati Doctores,quod si Superior in Religione concedat, vt per triduum Religiosi possint absolui à reseruatis per aliquos, vel quosuis illius Conuentus Religiosos, si quis tunc efficeret confessionem inualidam,vel ex defectu doloris,vel ex occultatione alicuius peccati, postea etiam elapso triduo poterit per eosdem absolui ab illis numero peccatis, à quibus posset intra triduum; quia idem prorsus est, etiam transacto tempore Bullæ,vel Iubilæi, quippe per illam facultatem omnino aufertur reseruatio ab illis peccatis. Ita Sylu. apud Rodr. *vbi supra*, nisi expressè adderet superior,vel Pont.se nolle validam esse aliquam absolutionem virtute illius priuilegij, transacto tempore præfixo in illo.

9. Ad primum respondeo,quod cum Bulla concedit semel in vita posse aliquem absolui à reseruato,debet intelligi de absolutione vera,& non ficta,qualis est illa,quam ipsi pœnitenti constat, non habere effectum propter cognitam suam indispositionem, in hoc autem sensu ille non bis, sed semel absoluitur, licet bis repetatur absolutio super eadem peccata.

Ad secundum respondeo, nunquam illā conditionem apponi in Bulla Cruciatæ, & ideo argumentum illud nihil probat contra absolutionem virtute Bullæ datam,communiter tamen apponitur in Iubilæis;& tunc quidam recen-

tiores cum Alcoz. *cap.*12.Rodr.*supra*,& Suar. *num.*2 *fine*, dicunt quod quando quis facit confessionem inualidam, exigente Iubilæo, quod confiteatur, & communicetur, tunc non tollitur peccatorum reseruatio, quia ille non implet conditionem, sub qua concessa est illi facultas, vt absoluatur à reseruatis, & Henriq.*lib.*7.*c.*11.*n.*2.agens de Iubilæo sine aliqua distinctione, sic ait. Si tempore Iubilæi dimidiatè, vel incontritè confessus est, & tamen dum haberet animum præstandi omnia necessaria, absolutus est à reseruato casu, vel censura, videtur valere absolutio in eum finem, ne deinceps casus sit reseruatus. Vtraque solutio est probabilis; sed hæc reuera magis placet; imo dici etiam potest ad argumentum, non exigi à Summo Pontifice validam confessionem in ordine ad tollendam casuum reseruationem; sed ad bene communicandum, & ad obtinendum alias gratias in eo Iubilæo concessas.

Ad tertium respondeo primo negando antecedens, iuxta dicta in corollario nostræ conclusionis. Secundò respondeo concedendo antecedens, & negando consequentiam, quia licet peccans in quantum talis, non possit per se loquendo esse melioris conditionis, quam non peccans, bene tamen per accidens, sicut qui sæpè fictè confessus est faciens confessionem informem, recedente fictione, per contritionem, aut sacramentum aliud ritè susceptum obtinet gratiam omnium illorum sacramentorum, quæ fictè recepit, quam tamen non obtineret, si non commisisset prædicta sacrilegia. Ecce ille ex sacrilegiis à se commissis per accidens reportat fructum, quamuis non per se, nisi ab efficaci, & potenti virtute ipsorum sacramentorum. Sic igitur est in proposito, vt facile patebit discurrenti.

10. Sed quæres primo, an si quis culpabiliter faciat cõfessionem inualidam ex defectu circa ipsum peccatum reseruatum, possit postea à quouis confessore approbato absolui. Respondetur quod si defectus sit tantum in interiore dolore, non videtur obstare, quominus possit postea per quemcunque Confessorem non alienum absolui. Quia intentio reseruationis solum est, vt superiori, seu eius authoritatẽ habenti, satisfiat in hoc iudicio, quatenus externum est. Si autem defectus sit in integritate, id est quia illud malitiosè occultauit, tunc opinatur Suar.*ibidem*, non tolli reseruationem, quia non fuit satisfactum intentioni superioris, cum nec illi, nec suo delegato id reuelauerit.

11. Dices idem videri sentiendum de occultatione peccati non reseruati, tunc enim peccata omnia siue confessa, siue omissa manent ita clauibus subiecta, ac si ad hoc iudicium non fuissent delata, nec data fuisset absolutio; cum torum iudicium fuerit nullum, & consequenter pœnitens non satisfecerit legi diuinæ. Respondetur negando paritatem rationis, quia ex quo pœnitens comparuit coram confessore authoritatem habente, eique peccatum integre reuelauit, iam videtur fecisse satis legi Ecclesiasticæ reseruationis, ac fini, & intentioni reseruantis, & hoc sufficit vt maneat absolutus non à peccatis, sed ab eorum reseruatione. Ita Sylu. *verb.Confessio* 1.*q.*19. D.Anton.3.*p.tit.*14.*cap.*19. §.14.& alij quos sequitur Suar.*n* 9.

12. Quæres secundo, an sit idem sentiendum de peccato reseruato culpabiliter oblito, ac dictum est de omisso. Ratio dubitadi est, tum quia peccatum oblitum, sicut & omissum non affertur in iudicium, nec actu subiicitur Clauibus. Tum quia per confessionem, in qua reseruatum non explicatur, non satisfit intentioni reseruantis, cum nec ipse, nec eius delegatus id peccatum agnoscat,

agnoscat, & consequenter nec pro illo possit satisfactionem, medicinamve adhibere, quæ sunt præcipuè per reseruationem intenta.

13. Pro solutione huius difficultatis dico primo, si pœnitens bona fide accedat ad confessionem, & Confessario manifestet se intendere conscientiam suam omnino exonerare à quacunque culpa etiam reseruata, si quam habeat, tunc etiam si casus aliquis reseruatus ex obliuione taceatur, liber manet à reseruatione. Et ratio est, quia tunc pœnitens videtur facere quod in se est, dum se præsentat Confessario habenti authoritatem, qui ei similiter imponit satisfactionem accommodatam, iuxta moralem dispositionem, quam in eo agnoscit. Et quidem quo ad absolutionem à reseruatis ratione censuræ, id certissimum censet Palud. *in 4.dist.18.q.5. art.3.can.4.* quia ad absoluendum à censura, non requiritur distincta, & particularis cognitio causæ ipsius censuræ, sed sufficit vniuersalis voluntas absoluendi ab omnibus etiam reseruatis, quam Confessarius procul dubio habet in simili euentu.

Dico secundo, si pœnitens confiteatur absque vlla mentione, seu intentione casuum reseruatorum, & absolutio simili modo impendatur à Confessario, non caret probabilitate, peccatum reseruatum in confessione oblitum, adhuc manere reseruatum. Et hoc solum videtur deduci ex adductis in ratione dubitandi; imo nec Authores supra relati id propriè contradicunt, quia (vt rectè Suar. obseruat *n.18.*) valde absurdum videtur dicere, Superiorem, vel Confessarium voluisse reseruationem tollere, cum de reseruatis in confessione nihil omnino actum sit, nec in ordine ad illos, siue certos, siue dubios, siue manifestos, siue occultos absolutio postulata, seu impensa sit; sic expresse sensit Vasq. *tom.4.q.91.art.3.dub.5.n.19.* Bonac. *de Sacr. disp.3. q.7. punct.5. §.5. n.5.* & alij.

Dico tertio, probabilius mihi videtur, & in praxi tutum oppositum, atque ita Coninck *de Sacr.disp.8.dub.12.n.98.* Regin. *tom.1.lib.8. c.7.n.99.* Nugnus *in addit.tom.2.q.9.art.2.dub.4.* Megala *p.1. lib.1. c.14.n.7.* & alij *conclusione principali* allegati. Et potest suaderi primo, quia esto pœnitens non petat explicitè absolutionem à reseruatis, censetur tamen eam petere saltem interpretatiuè, venit enim ad confessionem animo exonerandi conscientiam suam ab omnibus peccatis, quantum fas sit; vnde si ei occurreret peccatum aliquod reseruatum, peteret quidem absolutionem illius; igitur similiter Confessarius censetur hic, & nunc pœnitentem absoluere à peccatis, quantum licitè potest, & consequenter reseruationem tollere. Secundo, quia pœnitens dum ad confessionem accedit, quamuis non distincte, saltem confuse cogitat de omnibus, etiam reseruatis absolui, intendit enim ad gratiam Dei reduci, quod nisi de omnibus absoluatur, assequi non poterit; igitur Confessarius eadem intentione erga illum procedere censetur; & quidem ita deducitur ex forma absolutionis à censuris, quam solet Confessarius absolutioni sacramentali præmittere dicens; *absoluo te à vinculo excommunicationis in quantum possum, & indiges.* Vnde non abs re pro hac sententia Nugnus carpit Suar. quod ipse primus extiterit, qui discessit à communi sententia Theologorum absolute asserentium omnem tolli reseruationem eorum, quæ quis omisit, cum bona fide confessus est Sacerdoti habenti authoritatem de illis absoluendi.

DVBIVM XIII.

Vtrum virtute Bullæ possit quis toties absolui à reseruatis in Bulla Cænæ, quoties in illa incidit, si differant specie.

1. NOn defuerunt Doctores, quibus pars affirmatiua placeret, huic solum innitentes fundamento, quod in Bulla Cruciatæ habetur posse absolui à reseruatis in Bulla Cœnæ, semel in vita, & semel in articulo mortis; quæ verba conuenienter inquiunt exponi, vt sit sensus, quod à quolibet peccato diuersæ speciei semel possit absolui in vita, & semel in articulo mortis. Sed hæc sententia est falsa, & fundamentum eius valde infirmum, nam si is esset sensus istorum verborum, certè pœnitens non semel, sed pluries absolueretur in vita, & in articulo mortis, à reseruatis in Bulla Cœnæ, quod est contra expressam mentem Pontificis, & contra verba illius; nam illa particula, *semel*, determinat absolutionem ad vnam vicem duntaxat, & consequenter solum conceditur ibi facultas ad semel impendendum beneficium absolutionis. Ita docent communiter recentiores cum Rod. *in Bulla*, §.9.n.35.

2. Cæterum Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 4. c. 54. num. 27.* ab hac nostra sententia discedit dicens casus Pontifici reseruatos, dum occulti sunt, posse toties, quoties, virtute Bullæ absolui. Ducitur primo, quia etsi Bulla solum concedat casus Pontifici reseruatos, semel in vita, & semel in morte absolui; at huiusmodi casus dum sunt occulti, iure ordinario videntur Episcopis competere, & sunt Episcopali dignitati annexi; nec videtur exigi industria personæ Episcopi, alias enim ita essent personales, vt non possent Episcopi eos delegare.

Secundo, quia sicut casus Episcopales non desinent esse tales per concessionem peculiarem ab Episcopo factam, desinent tamen esse, si constitutione synodali parochis concederentur, & solis illis reseruati essent: similiter & si casus Papales non desinent esse tales, quantumuis Pontifex illos semel, aut iterum Episcopo concedat, imo & si eosdem concedat semper alicui Episcopo speciali; at desinent esse tales per generalem constitutionem concedentem eos cuicunque Episcopo. Igitur cum bulla concedat absolutionem à reseruatis Episcopo, toties, quoties, concedet vtique sic absolutionem ab his reseruatis occultis, vt pote qui per Tridentini decretum *sess. 24. cap. 6. de reformat.* iam non sunt Papales, sed Episcopales.

3. Nihilominus hæc sententia mihi videtur parum probabilis, & tanto authore indigna; nec à communi sententia est recedendum, quam tuentur Rodr. *sup.* Villalob *clausf. 9. §. 2. n. 5.* Ledesma *de pœnit. cap. 13. conclus. 1. dub. 1.* & alij sed præsertim Henriq. *lib. 6. de pœnit. c. 14. n. 7.* & Bañez *2. 2. q. 64. art. vlt. ad finem.* Tum quia prædicti casus conceduntur Episcopis non solum ob specialem personæ industriam, & authoritatem, sed ad euitandum periculum animarum. Tum quia ex verbis bullæ id expresse habetur, cum casus Pontifici reseruatos absque vlla distinctione excipiat; verbis autem legis standum est. Nec secunda ratio adducta à Sanchez, alicuius momenti est, quoniam & si casus Episcopales essent parochis concessi, adhuc non desinent esse tales respectu aliorum omnium; & similiter esto casus Papales occulti concedantur Episcopis, adhuc sunt Papales respectu omnium aliorum, qui non sunt Episcopi, vt constat de absolutione ab hæresi occulta, quæ etiam conceditur Episcopis personaliter, imo, & DD. Inquisitoribus, atque

atque eorum vicariis, vt notat Rodr. *n.*70.& nihilominus est casus Papalis.

DVBIVM XIV.

Quem effectum operetur facultas in Bulla concessa ad absoluendum à reseruatis in articulo mortis.

1. RAtio dubitandi potest esse, quia vt constat ex Trid. *sess.*14. *c.*7. quilibet simplex Sacerdos potest absoluere ab omnibus censuris, & casibus reseruatis, etiam hæresi exteriori in articulo mortis: Ergo priuilegium illud bullæ nihil concedit, quod alias iure communi fieri non posset, & consequenter, non erit priuilegium, cum non operetur aliquid vltra ius commune.

2. Respondeo nihilominus priuilegium Bullæ concedentis absolutionem à reseruatis in articulo mortis, esse valde vtile, multaque operari vltra ius commune. Ita recentiores cum Rodr. *in Bulla*, §.9.*n.*36. Probatur primo, quia licet secluso omni priuilegio Bullæ possit quis absolui in mortis articulo, à quibuscunque peccatis quantũcunque reseruatis, tamen si aliquod peccatum habeat admixtam excommunicationem reseruatam, tenetur iste si effugiat mortis periculum, se præsentare superiori iuxta decretum Bonifacij VIII. *in c. eos qui, de sententia excommunicationis in 6.* de quo si negligens fuerit, incurret iterum eandem excommunicationem. Qui autem in articulo mortis virtute Bullæ absoluitur à reseruatis, si postea conualescat, non tenetur se præsentare superiori ad satisfaciendum iuxta eius voluntatem, sicut nec tenetur quando absoluitur semel in vita, vt constat ex verbis ipsius Bullæ ibi, *vt possint eligere, &c.* & absolutionem, ac remissionem mediante salutari pœnitentia obtinere. Ergo prædictum priuilegium concedit aliquid vltra ius commune.

Secundò probatur, quia licet quis iure communi possit in articulo mortis absolui à reseruatis, quantum ad culpam, non tamen quantum ad omnem pœnam peccatis debitam; qui autem in articulo mortis per bullam absoluitur à reseruatis, non solum liberatur à culpa, sed plenam obtinet pœnarum indulgentiam; quod certè est aliquid valde speciale, ergo prædictum priuilegium multum operatur vltra ius commune.

Tertiò, nam si esset præsens Papa, aut Episcopus, quibus sunt isti casus reseruati, posset pœnitens virtute Bullæ existens in articulo mortis eligere alium quemcunque Confessorem approbatum ab Ordinario, quod tamen non posset efficere absque tali priuilegio, sed teneretur tunc superiore præsente, confiteri ei reseruata, ergo multum operatur prædictum priuilegium vltra ius commune. Atque ex his abunde patet solutio ad rationem dubitandi.

DVBIVM XV.

Vtrum habens Bullam existens in articulo mortis posit confiteri simplici Sacerdoti, si Parochus adsit, vel alius approbatus.

1. RODr. *in Bulla*, § 9.*n.*37. affirmatiue respondet. Ducitur, quia posse eligere Confessorem approbatum virtute Bullæ est priuilegium; priuilegio autem potest quicunque pro libito renuntiare, & consequenter confiteri simplici Sacerdoti, cum id in mortis articulo liceat omnibus iuxta dispositionem Tridentini *sess.*14. *c.*7. vbi sic habetur; *Verè tamen pie admodum ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, vt nulla sit reseruatio in articulo mortis; atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes, à*

quibusuis peccatis, & censuris absoluere possint.

2. Hæc opinio falso nititur fundamento, supponit enim liberum esse habenti Bullam in articulo mortis renunciare priuilegio eligendi Confessorem approbatum, quod esse à veritate alienum sic probo. Quando renunciatio priuilegij fieri non potest absque violatione alicuius præcepti, à cuius obligatione non eximitur quis per ipsum priuilegium, illicita est talis renunciatio; sed omnes, etiam in articulo mortis, tenentur non confiteri simplici Sacerdoti dum adest Parochus, seu alius approbatus, vt constabit ex statim dicendis; nec ab huiusmodi obligatione eximitur quis per priuilegium Cruciatæ: igitur illicita est talis renunciatio. Maior probatur, quia virtute Cruciatæ conceditur, vt quis possit tempore interdicti missam audire, seu celebrare; sed huic priuilegio non possunt habentes Bullam renunciare diebus festis, vt tenent communiter DD. & nos *cap. sequenti, dub.*4. ostendemus, quia omnes tenentur diebus festis missam audire, nec à tali præcepto quis immunis redditur per Bullam: igitur idem sentiendum est in casu nostro, & sic patet solutio ad probationem in contrarium adductam.

Superest autem minorem nostræ probationis declarare. Nam inter Doctores controuertitur, num in articulo, seu periculo mortis possit simplex Sacerdos Confessiones excipere, & à quibusuis reseruatis absoluere, præsente proprio Sacerdote, seu alio approbato, vel etiam superiore, cui casus reseruantur. Partem affirmantem tuentur Nauar. *lib.*5. *consil. tit. de pœnit. & remiss. in prima edit. consil.*15. *n.*2. *&* 3. *in* 2. *consil.* 13. *n.*2. *&* 3. Petrus de Ledesma *de sacramento pœnit. cap.*14. *diffic.*3. *post* 1. *conclus.* Sà *Summa. verb. absolutio, n.*4. Manuel Rod. *Sum. tom.*1. *in* 2. *edit. cap.*59. *conclus.* 3. *n.*5. *& in quæst. Regul. tom.*1. *q.*56. *art.*4. *fine, & in addit. ad Cruc.* §.9. *n.*45. Vega *in sum. tom.*1. *cap.*6. *casu* 16. *principio*, & expresse Henriq. *lib.*6. *de pœnit. cap.*11. *n.*4. *in comment. lit. V. fine, & n.*6. *&* 8. *& cap.*12. *n.*1. *ad finem.* Nec hi DD. loquuntur solum de peccatis reseruatis, sed de censuris etiam, ita Rod. *in addit.* Henriq. *eo. n.*6. Nauar. Ledesma, Sà, & Vega *vbi supra.* Ducuntur autem, quia Tridentinum *loc. cit.* absolutè, & indistinctè asserit omnes Sacerdotes in mortis articulo ea potestate gaudere; ac proinde videtur omnibus illis parem iurisdictionem pro eo articulo concedere.

3. Contrariam sententiam vt veriorem, & tutiorem absolutè amplector, eamque constanter tuentur Zambranus *de casibus articuli mortis c.*4. *dub.*4. *n.*3. vbi pro se relatis Rosella, Sylu. Armilla, Couar. Simanc. Cordub. Graff. *in addit. ad consil. Nauar.* Gutier. & Catechismo Pij V. ait priorem opinionem esse improbabilem. Nostram vltra prædictos tradunt Sotus *in* 4. *dist.*18. *q* 4. *art.*4. *principio.* Hugolinus *de censuris, tab.*1. *cap.*4. §.5. *n.*2. Suar. *tom.*4. *de pœnit. disp.*26. *sect.*4. *n.*4. *& tom.*5. *disp.*22. *sect.*1. *n.*62. Barthol. à Ledesma *de confess. dub.* 23. Valent. *tom.*4. *disp.*7. *q.*10. *puncto* 2. Molina *tom.*4. *de iust. disp.*63. *n.*2. Nauar. *in Manual. cap.*26. *n.*26. Azor. *tom.*1. *lib.* 8. *inst. moral. cap.*16. *q.*5. & alij, quos refert & sequitur Sanch. *sum. lib.*2. *cap.*13. *n.*7. Potest autem hæc sententia sic suaderi primo ex verbis ipsius Concilij, ait enim *vbi supra*, semper in Ecclesia Dei custoditum fuisse, vt in mortis articulo omnes Sacerdotes à quibusuis peccatis, & censuris absoluere possint. Vnde constat Concilium ibi non condere nouum ius, sed consuetudinem approbare: consuetudo autem semper obtinuit, vt si Parochus adsit, vel alius qui iurisdictio

iurisdictionem habeat, non possit simplex Sacerdos absoluere, quia tunc iam non est articulus necessitatis comparatione cuiuscunque, vt constat, & sumitur à simili ex Concilio Carthagin. 3. *canone* 32. & refertur *cap. Presbyter* 26. *q.*6. ibi, *nisi absente Episcopo extrema necessitas cogat*, & quidem praxis ordinaria ita docet, vt nunquam Sacerdos simplex Confessiones excipiat, etiam in mortis articulo, dum adest Parochus seu alius iurisdictionem habens.

Secundò, suadetur ex fine eiusdem Concilij, intendit enim ne quis pereat ob defectum Confessarij, ac propterea in mortis articulo non solum tollit omnem reseruationem, sed omnibus etiam Sacerdotibus concedit authoritatem absoluendi; id autem intelligitur in defectu eius, qui alioquin ad id haberet legitimam potestatem, & non aliter; quia ex opposito potius defraudaretur finis legis: ægrotus enim probabiliter in illa hora, qua medico spirituali peritiori, ac magis idoneo indiget, & à qua pendet æternitas vel gloriæ, vel inferni, incideret in manus medici magis idiotæ, & inexperti, cuiusmodi regulariter æstimatur simplex Sacerdos.

Tertiò, quia si quis innodatus excommunicatione Pontifici, seu Episcopo reseruata, in mortis articulo absoluatur, tenetur postea cessante tali impedimento cum primum potuerit, se præsentare Superiori reseruanti, nimirum Pontifici, seu Episcopo; secus reincidit in eandem excommunicationem, vt habetur expresse *cap. de sent. excom. in* 6. iunctis *cap. ea noscitur, cap. quod de his, & cap. quamuis, extra, eod. tit.* Igitur si æger cumprimum potest, tenetur se superiori suo præsentare, sequitur à fortiori ad idem teneri, si ante absolutionem adsit superior, & consequenter non posse ab inferiori absolui, præsente superiore, vel eius authoritatẽ habente.

4. Confirmatur denique ex definitione Gregorij XIII. ad quem refert Molina *loc. cit.* rem hanc fuisse delatam, ac determinasse, in mortis articulo, seu periculo in præsentia eius qui absoluere potest à reseruatis, non posse ab eisdem absoluere illum, qui ab eis absoluendi potestatem non habet extra mortis periculum: Itemque simplicem Sacerdotem, quin & approbatum ab Ordinario, qui tamen secluso mortis periculo iurisdictionem non habet absoluendi eum, qui in periculo mortis est constitutus, non posse illum absoluere à peccatis suis lethalibus, si præsto sit alius legitimus eius Confessor, qui eundem à suis culpis absoluat; quid clarius?

5. Hinc autem deducit ibidem Molina, vel Nauarrum ante hanc definitionem præcitatum cõsilium scripsisse, vel eius notitiam non habuisse, vel denique illud ignorasse eos, qui post Nauarri obitum, ipsius Consilia ex papyris manu scriptis ab eo relictis collegerunt, typisque mandarunt. Coninck similiter hinc deducit absolutionem aliter præstitam, esse irritam ex defectu iurisdictionis. Mihi vero hæc censura videtur valde seuera, præsertim si legitimus adsit Confessarius, nolit tamen, vel non possit confessionem existentis in eo articulo audire; quoniam idem reputatur abesse, ac nolle, seu non posse confessionem audire, provt ad nostrum spectat negotium; cum in vtroque casu militet necessitas, & verum sit non dari copiam Confessoris: atque ideo saltem his concurrentibus validam existimo absolutionem à Sacerdote simplici impensam.

6. Quæres primò, num in casibus Pontifici reseruatis, quando ratione articuli, seu periculi mortis, non potest ad Põtificem fieri recursus, sit adeundus Episcopus, dum eius copia est; an possit quicunque

quicunque Confessarius expositus absoluere. Quidam affirmant, quia esto de iure non concedatur Episcopo huiusmodi casuum absolutio, in casu tamen necessitatis conceditur, dum Pontificis copia non est, vt de Clerici percussione Papæ reseruata deciditur, *cap. ea noscitur, & cap. de cætero, de sent. excom.* De aliis autem casibus Papæ reseruatis eadem ratio militare videtur, atque ita docent Cord. *sum. q.* 18. *puncto* 2. *dicto* 1. & Zambranus *de casibus articuli mortis, cap.* 4. *dub.* 4. *n.* 14. Sanch. vero *loco cit. num.* 9. distinguit quod si casus sint occulti, tunc adeundus est Episcopus, modo ad illum commodè fieri possit recursus, quia casus Pontifici reseruati dum sunt occulti, Episcopo competunt iure ordinario ex decreto Concilij Tridentini; secus autem si non sint occulti. Sed melius Suar. *tom.* 4. *disp.* 20. *sec.* 3. *n.* 4. vbi ait specialiter cautum esse in iure circa Clerici percussionem, vt in mortis articulo si Pontifex adiri nequeat, bene tamen Episcopus, ad hunc fiat recursus; in aliis autem casibus, cum id cautum non sit, ait non esse necessarium adire Episcopum, atque idem etiam docet Molina *loco cit.* Vnde sequitur in mortis articulo quemlibet proprium Sacerdotem, seu alium habentem legitimam iurisdictionem absoluendi à culpis lethalibus, nullo seruato ordine inter illos, posse à casibus Pontifici reseruatis absoluere, id est non esse necessarium prius Episcopum adire, nec prius vocare Parochum, quam alium quemcunque Confessorem ab Ordinario expositum, nisi in casu percussionis Clerici, vt habetur ex dictis. Ratio est, quia in eo articulo nulla est reseruatio, & consequenter eadem est ratio de his, ac de aliis non reseruatis: igitur sicut de non reseruatis potest absoluere quicunque Sacerdos habens legitimam iurisdictionem, nullo inter eos seruato ordine, ita & de reseruatis. Deinde esto casus Pontifici reseruati, dum sunt occulti, Episcopo ex speciali sedis Apostolicæ commissione delegentur, non inde tamen ius aliquod Episcopo acquiritur, vt notat Suar. *ibidem*: ergo eo ipso quod ad Pontificem non patet aditus, & ob imminens mortis periculum reseruatio cessat, reliqui omnes communem iurisdictionem habentes quantum ad forum pœnitentiæ, manent æquales.

7. Si autem Sacerdotes huiusmodi ad Sacerdotes simplices conferamus, seruandus est ordo, ita vt Parochus, & Sacerdos habens iurisdictionem ab Ordinario illius loci, præferantur omnibus aliis, esto sint alicubi approbati, hi autem præferantur Sacerdotibus nullibi approbatis; & hi vltimi qui simplices Sacerdotes dicuntur, præferantur aliis omnibus quauis censura, seu canonico impedimento affectis, esto aliàs fuerint aliquando approbati; tum quia sic impediti carent iam iurisdictione prius habita, & consequenter sunt veluti Sacerdotes simplices: tum quia ratione censuræ non toleratæ interdictum est illis ministerium absoluendi. Vnde omnibus illis præferendus est simplex Sacerdos, qui huiusmodi caret impedimento. At quia, vt habetur ex præcitatis verbis Tridentini, in articulo mortis omnes Sacerdotes possunt absoluere, & consequenter nullus excluditur, etiam si innodatus exter quacunque censura, seu impedimento, si extrema necessitas cogat, vt omnes fatentur; idcirco inter impeditos talis seruandus est ordo, vt semper præferatur qui minori impedimento afficitur. Vnde si adsit Sacerdos Catholicus quocunque impedimento innodatus, est hæretico seu schismatico præferendus: & inter Catholicos suspensus, vel interdictus præferendus est irregulari; irregularis excommunicato vitando; excommu

excommunicatus verò, etiam vitandus, præferri debet degradato, cum hic præ omnibus aliis grauiori impedimento laboret, atque ita ex Zambrano, & Suar. tradit Sanch. *vbi supra.*

8. Cæterum si adsit Sacerdos habens priuilegium absoluendi à reseruatis, non satis constat quid tunc sit faciendum. Suar. *tom.4. disp.30. sec.3. n.5.* & Henriq. *lib.6. de pœnit. cap.10. n.1. in comment. lit. D.* inquiunt hunc non esse necessariò præferendum Sacerdoti exposito, tum quia in eo articulo omnis reseruatio cessat; tum quia illud est veluti quoddam priuilegium, quo nemo vti tenetur, sed potest sequi ordinarium ius. Nihilominus oppositum censet Suar. securius, & moraliter consulendum, tum quia vbi adest aliquis habens iurisdictionem Pontificiam, non videtur omnino impeditus aditus ad Sum. Pontificem; qui enim habet iurisdictionem ab alio, videtur quodam modo vnus cum illo. Tum quia saltem est vtile, vt liberetur pœnitens ab omni onere comparendi. Nauar. autem *Sum. lat. cap.27. n.30. vers. ad quartam.* Cord. *Sum. q.18. puncto 2. dicto 1.* & Sanc. *loco cit.* id censent omnino necessarium, ex eo præsertim, quia in articulo mortis nullum reseruari peccatum, non est absolutè, sed ratione necessitatis; quæ tamen cessat, dum adest Sacerdos, qui ex priuilegio absoluere potest. Vnde hoc solo fundamento ductus Sanch. idem censuit in simili casu *lib.2. de matrim. disp.40. num.8.* contra Henriq. *vbi supra.* Quæ opinio mihi etiam magis probatur, & cum proportione applicanda videtur ad casus inferioribus Pastoribus reseruatos?

9. Quæres secundò, an si deficiente Sacerdote approbato, simplex confessionem alicuius in articulo, seu periculo mortis constituti audire cœpit, vel inferior approbatus in absentia superioris, cui casus reuersatur, & ante absolutionem adsit iam legitimus Confessarius, vel superior, possit prior confessionem inchoatam perficere. Petrus de Ledesma *in Sum. de pœnit. cap.12. post 5. conclusionem, dub.2.* vtramque partem existimat probabilem, dum ait habentem licentiam audiendi Confessiones ad tempus concessam, posse, & non posse eo elapso prosequi confessionem antea cœptam. Sed hic casus valde diuersus est ab eo, de quo agimus; non enim simplici Sacerdoti in articulo mortis conceditur iurisdictio ad tempus, donec adueniat legitimus Confessarius, sed absolutè iura omnia eam concedunt, dum non adfuit copia expositi. Imo concessio aliter facta, esset quidem à ratione, & Ecclesiæ pietate satis aliena, obligatet enim in tantis angustiis constitutum, vt bis fateretur & Sacerdoti, cuius iurisdictio dubia est, & à futuro euentu etiam pendet.

Zambranus *de casibus articuli mortis, cap.4. dub.5. n.4.* partem affirmantem inquit esse valde probabilem; eam tamen limitat dummodo post absolutionem à Sacerdote simplici impensam, confiteatur aliquod veniale legitimo Confessori superuenienti, cum nouo dolore, vt ab eo denuo absoluatur, & rationem assignat, quia in mortis articulo tenetur quispiam tutam partem eligere, ipse autem *num.5.* censet esse valde probabile, iurisdictionem simplicis Sacerdotis cessare in aduentu legitimi Confessarij. Nihilominus prædicta limitatio non videtur necessaria. Tum quia in eo casu certam existimo esse iurisdictionem simplicis Sacerdotis, vt dictum est. Tum etiam quia saltem iuxta multorum opinionem simplex Sacerdos habet in omni euentu iurisdictionem super venialia: omnes autem in suis confessionibus fatentur aliqua venialia simul cum mortalibus: igitur

nisi pœnitens ponat obicem, valida erit confessio, quoad omnia confessa; remittentur enim venialia directè, & mortalia saltem indirectè, etiam deficiente iurisdictione ad illa, vt docet Sanch. *in Decalogum, lib.2.c.13.n.15.* nec immerito, quia ad valorem Confessionis sufficit quod pœnitens non ponat obicem, & iurisdictio sit certa, saltem in aliquam materiæ partem.

10. Quapropter proposito quæsito affirmatiue respondendum existimo. Ratio est, quia in eo casu simplex Sacerdos veram habebat iurisdictionem, dum alio deficiente cæpit confessionem audire; nec eius aduentu expirat, cum res tunc non sit integra, sed inchoata: iure autem cautum est, iurisdictionem delegatam, quæ morte delegantis omnino cessat, minimè cessare re non integra, quippe ea vti cæptum est, *argum. cap. Gratum, & cap. Relatum, de offic. delegati*, & quamuis huiusmodi textus de iurisdictione in foro externo loquantur, idem tamen merito docent de iurisdictione fori interni, & consequenter non cessare iurisdictionem Confessoris quoad confessiones inchoatas, Palud. *in 4.disp.17.q.5.art.3. conclus.7.n.25.* D. Anton. *3.par.tit.17.cap.9.fine.* Margarita Confessorum *quæst. moral. versic. sciendum*, quod & Henriq. *lib.6.de pœnit.cap.11.n.8.* quem refert & sequitur Sanch. *ibidem.*

11. Verum si pœnitens habeat casum ratione excommunicationis reseruatum, & ante absolutionem superueniat superior, cui excommunicatio est reseruata, non posset nec simplex Sacerdos, nec alius etiam expositus, qui confessionem audire cæpit, à prædicta excommunicatione absoluere, sed id à superiore superueniente, vel de eius licentia præstandum est, ac deinde Sacerdos ille, quicunque sit, posset à peccatis absoluere. Ducor, quia absolutio ab excõmunicatione reseruata, etiam in articulo mortis, impenditur pœnitenti cum onere, vt quam primum possit, se legitimo superiori præsentet; igitur si ante absolutionem adueniat superior, illi pro absolutione ab excommunicatione se præsentare tenetur. Neque hoc est grauamen aliquod pœnitenti superadditum; quia nec cogitur peccata repetere, nec onus vllum subire, ad quod ipse non teneatur, etiam post absolutionem. Vnde si contingat quod superior ille nolit pœnitentem ab excommunicatione absoluere, nisi integra confessio sibi repetatur, existimat Sanchez posse per priorem Sacerdotem absolui; & ita videtur dicendum. Tum quia superior ille cum sit Pontifice inferior, non posset reuocare, aut limitare iurisdictionem cuilibet Sacerdoti de iure concessam, ne confessionem in eo articulo inchoatam perficere queat. Tum etiam quia iam pœnitens obligationi suæ se superiori præsentandi satisfecit.

12. Duo tamen videntur superesse dubiola circa præsens quæsitum examinanda. Primum est, quid faciendum si iam simplex Sacerdos in eo articulo absoluerat, cum legitimus Confessarius aduenit, & æger cupit aliqua oblita denuo confiteri. Respondetur non posse talem confessionem excipi, nisi à legitimo superueniente Confessore, quia ista est noua confessio, & à priori independens, vt ex Suar. tradit Sanch. citatus. Idem & ob eandem causam sentiendum est, si quæ æger non potuit confiteri, vel existimatum fuit eum non posse, & sic à reliquis absolutus est.

13. Secundum dubiolum est, quid agendum, si in eo articulo contingat pœnitẽtem Sacerdoti simplici inualide forsitan confiteri, quia in ea confessione mentitus est, & consequenter fuit inualide absolutus; cupiente autem illo denuo confiteri eidem Sacerdoti, superueniat

ueniat legitimus Confessarius. Respondet Sanchez *num.* 16. posse illum detecto eo mendacio à prædicto simplice Sacerdote iterum absolui, & quidem ita videtur dicendum, tum quia is reuera habuit iurisdictionem ad priorem illam confessionem, & dum absolutio valide non est præstita, non censetur finita. Tum quia idem est actum aliquem non fieri, & non fieri valide, sicut licentia à parocho concessa assistendi alicui matrimonio, non censetur finita eo matrimonio irrito existente. Ad hoc autem probandum conferunt satis ea, quæ adducit Tiraq. *l. Boues*, §. *hoc sermone*, *limitatione* 1. *n.* 1. *& seqq. ff. de verb. signif.* vbi ex multis late probat concessionem simpliciter prolatam non finiri vno actu irrito, *& limitat.* 21. *n.* 4. vbi similiter ex multis probat potestatem delegatam non extingui primo actu, quando delegatus inutiliter absque sua culpa per errorem pronunciauit.

DVBIVM XVI.

Vtrum quando Bulla concedit posse absolui à reseruatis in articulo mortis, intelligatur de articulo mortis vero, an præsumpto.

1. PRo explicatione huius difficultatis suppono primò aliud esse periculum mortis, & aliud esse mortis articulum. Nam mortis articulus dicitur, cum mors iam instat, & moraliter est certa, & fere ineuitabilis, siue id ex causa naturali proueniat, vt ex morbo, siue ex violenta, vt si quis capitali pœna plectendus sit: periculum autem mortis dicitur, cum est probabile dubium de morte, & frequenter solet in tali casu euenire; vt est actuale bellum, longa & periculosa nauigatio, & partus fœminæ, quæ ex aliis partubus experta est imminens vitæ periculum, & similia. Rursus mortis articulus, alius est verus, & alius præsumptus. Verus ille est, quem mors de facto sequitur. Præsumptus autem is dicitur, cum quis hominum iudicio existimatur morti propinquus, licet naturaliter, vel per miraculum postea ab ea liberetur. Ita D. Anton. 1. *p. tit.* 10. *cap.* 3. Gabr. *in* 4. *dist.* 45. *q.* 4. *art.* 3. *dub.* 1. Sylu. *verb. confess.* 1. §. 6. Suar. *tom.* 4. *disp.* 26. *sect.* 4. *n.* 2. Sanch. *lib.* 2. *in Decalogum, c.* 13. *num.* 1. & Acosta *in Bullam Cruciatæ, q.* 71.

Suppono secundò, nonnullos DD. opinari, cum ex vi Tridentini dicitur quemlibet Sacerdotem posse in mortis articulo absoluere à peccatis, & censuris reseruatis, intelligi de vero articulo duntaxat, non de præsumpto, nec de periculo. Ita Sotus *in* 4. *dist.* 18. *q* 4. *art.* 4. *versic. quæris autem.* Canus *Relectione de pœnit. p.* 5. Couar. *cap. Alma mater, p.* 1. §. 11. *n.* 8. & Valent. *tom.* 4. *disp.* 7. *q.* 10. *puncto* 2. Ducuntur, quia iura de mortis articulo duntaxat loquuntur, & consequenter videtur, quod de vero mortis articulo, non de præsumpto, nec de periculo intelligi debeant.

2. Sed verius alij existimant, quoad hunc effectum sumi pro eodem articulum, & periculum mortis, atque adeo sicut in articulo mortis potest quilibet Sacerdos absoluere ab omnibus peccatis, & censuris, ita in periculo mortis. Ita Suar. *ibidem num.* 5. Molina *tom.* 4. *de iustit. disp.* 63. *n.* 6. Sanch. supra, Zambr. *de cas. articuli mortis*, *& præludio* 1. *n.* 7. & Cord. *d. lib.* 5. *de indulg. quæst.* 39. cum aliis, quos isti referunt. Et ratio est, tum quia cum causa huius confessionis fuerit necessitas pœnitentis, ne absque confessione ex hac vita discedat, & in æternum pereat, iure optimo talis reputanda erit periculi mortis necessitas; quippe ius diuinum tunc ad confessionem obligat, perinde ac in mortis articulo. Tum quia morale periculum ita

in malis caueri debet, ac euentus ipſe; ac proinde qui ſe morali periculo lethalis culpæ exponit, lethaliter peccat.

3. His igitur ſic præhabitis dubitatur nunc vtrum facultas virtute Cruciatæ conceſſa pro abſolutione à reſeruatis in articulo mortis, ſit de vero, an etiam de præſumpto, ſeu de periculo intelligenda. Atque in primis videtur id intelligendum de vero duntaxat. Primò, quia in Bulla hiſpana *in fine* additur, vt reſeruetur pro articulo mortis vero: ergo non poteſt intelligi de præſumpto.

Secundò, quia priuilegium debet explicari in maiorem fauorem priuilegiati, quantum verba priuilegij patiantur, vt colligitur ex regula *odia, de regulis iuris, in 6.* ſed ſi explicetur de vero articulo mortis, cedit in maiorem fauorem priuilegiati: ergo ſic debet explicari. Minor probatur, quia vtilius eſt homini obtinere abſolutionem omnium peccatorum ſuorum in vero articulo mortis, quam in præſumpto, cum ad illam conſequatur infallibiliter vita æterna, ad iſtam vero non.

Tertiò, quia vt conſtat ex communi Dialecticorum axiomate, analogum per ſe, aut ſolitariè ſumptum, ſtat pro famoſiori, & magis proprio ſignato, vt leo abſolutè intelligitur de viuo, non de picto; ergo eadem ratione cum in Bulla agitur abſolutè de articulo mortis, debet intelligi de vero, non de præſumpto, cum iſte tantum ſit ſecundum quid articulus mortis, non ſimpliciter, & abſolute talis.

4. Verum his non obſtantibus reſpondeo, dictum articulum mortis, de quo in Bulla Cruciatæ, intelligendum eſſe ſub diſiunctione, verum, vel præſumptum; non verum duntaxat. Ita Ierſon. *tractatu de abſolutione Sacramentali, alphabeto* 33. K. Gabr. 4. *diſt.* 45. *q.* 4. *art.* 3. *dub.* 1. Sylu. *verb. indulgentia, q.* 10. *n.* 25. Arm. *n.* 23. Tabiena *num.* 235. cum Roſella, *ibi* Nauar. *in Manual. c.* 2. *n.* 8. *&* *c.* 26. *n.* 31. Cord. *de indulgentiis quæſt.* 39. *in principio.* Rodr. *in expoſitione Bullæ*, §. 9. *n.* 38. Henriq. *lib.* 6. *c.* 9. *fol.* 418. Et probatur primò, quia extrema vnctio, quæ ſolum eſt danda in articulo mortis, non ſolum datur & habet effectum in vero articulo mortis, ſed in præſumpto, vt docent communiter Doctores, cum Cord. *lib. de indulgentiis*, Rodr. & aliis ſupra citatis: ergo abſolutio etiam à reſeruatis virtute Bullæ habebit effectum in articulo mortis præſumpto, niſi oppoſitum exprimat Pontifex.

5. Secundò, quia cum ius commune concedit quemcunque Confeſſarium poſſe abſoluere à reſeruatis in articulo mortis abſente Parocho, vel approbato, non ſolum intelligitur de articulo mortis vero, ſed de præſumpto, vt tenet communis opinio Doctorum aſſerentium, quod ſi pœnitens, qui ſimplici Sacerdoti confeſſus fuit, mortem euadat, non tenetur iterum adire ſuperiorem pro abſolutione reſeruatorum, niſi peccata habeant aliquam excommunicationem annexam; imò eſto illam habeant, non tenetur adire illum pro abſolutione, ſed vt accipiat ſibi iniunctam à ſuperiore ſatisfactionem, vt docent Nauar. *c.* 26. *num.* 26. Cord. *in ſum. q.* 18. Sylu. *verbo abſolutio* 1. §. 8. *&* *Confeſſor* 1. §. *vltimo.* Tab. *abſolutio* 1. *num.* 5. Arm. *ibi, num.* 12. Ang. *confeſſio* 3. §. 2. Anglez *in* 1. *impreſſione, pag.* 296. Innocentius *c. nuper, de ſententia excommunicationis*, & alij communiter: ergo idem prorſus dicendum erit, cum in Bulla agitur de articulo mortis abſolutè, non exprimendo verum, vel præſumptum.

6. Tertiò, quia ſi ſolum eſſet ſermo in Bulla de vero articulo mortis, certe Sacerdos exponeret ſe periculo efficiendi abſolutionem nullam, quia ſi ita eſt in re, quod is non eſt verus articulus mortis,

mortis, non confert illi Pontifex facultatem absoluendi à reseruatis Parocho præsente; & consequenter absolutio eius erit inualida, licet alias tam ipse, quam pœnitens à peccato excusentur, eo quod inculpabiliter existimant esse verum articulum mortis.

7. Vltimò, quia, vt sæpe diximus ex *c. solito, §. nobis, de maioritate, & obedientia*, vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, quod maxime habet verum in fauorabilibus, quæ non sunt in præiudicium tertij: ergo si Bulla non distinguit de articulo vero, vel præsumpto, sed loquitur indefinitè, non debemus nos distinguere, nec restringere verba illius, maxime cum indefinita propositio in iure æquiualeat vniuersali, nisi de mente Papæ aliter constet, & cum etiam beneficium Principis latissime sit interpretandum, cum non nocet tertio.

8. Nec obstat dicere, Bullam loqui de articulo mortis propriè, atque adeo intelligendum esse loqui de articulo vero, & non de præsumpto, qui non est verus articulus, sed existimatus; hoc (inquam) non obstat, quia tunc dicitur adesse propriè articulum mortis, quando quis ita est in puncto mortis, vt probabiliter de eius vita desperetur, vt cum communi Doctorum docet Cord. *vbi supra*: sed talis est articulus mortis præsumptus, licèt in re non sequatur mors, ergo articulus præsumptus est proprie articulus mortis in communi omnium acceptione; atque adeo, vt recte dicit Cord. *vbi supra*, rationabiliter præsumi potest de voluntate Papæ, quod nomine articuli mortis intelligat etiam præsumptum, dum contrarium non aperte exprimat.

9. Ad primum respondet Henriq. *vbi supra in comment. lit. N.* ibi loqui de indulgentia plenaria, vt docet Nau. *cap. 26. n. 31.* & in aliis locis relatis *vbi supra*, addit etiam Nau. confessorem bene, valideque conferre indulgentiam plenariam in articulo mortis. Ita Cord. & alij præcitati, & insuper ait, quod licet daretur in Bulla forma conferendi indulgentiam, non esset de necessitate seruanda: quia non inuenitur in Bulla latina, sed solet addi à Commissario ad docendum indoctiores. Ita docent ipse Nauar. *c. 26. n. 31. & § in Leuitico, notabili 30. num. 6.* Cord. *de indulgentiis, quæst. 38.* Rodr. § 9. *n. 40.*

Ad secundum respondeo, fauorabilius explicari articulum mortis, intelligendo illum disiunctiue de vero, vel præsumpto, quam si de solo vero intelligatur. Quia si primo modo sumatur, multis modis poterit prodesse. Secundo verò non nisi vno tantum; imo, & hoc non semper, esto quis habeat Bullam, & grauem infirmitatem; sed cum è vita discedit.

10. Ad tertium respondeo, non esse intelligendum, quod sicut esse pictum est conditio diminuens respectu leonis, ita esse articulum præsumptum, diminuat veram, & propriam rationem articuli mortis. Nam sicut propositio licet sit falsa, non desinit esse proprie propositio: ita licet articulus mortis præsumptus dicatur falsus, quia non sequuta est mors, sicut per illum enunciabatur, non propterea desinit propriè esse articulus mortis, quia de ratione huius tantum est, vt supra adnotaui ex communi Doctorum, quod probabiliter minetur mortem.

* * *

Dubium XVII.

An si pœnitens semel sit absolutus virtute Bullæ à reseruatis in articulo mortis præsumpto, possit iterum ab aliis reseruatis absolui virtute eiusdem priuilegij, supposito quod Bulla absolutè concedit posse absolui in articulo mortis à reseruatis.

1. PRæmitto facultatem absoluendi à peccatis, & lucrandi indulgentiam plenariam in articulo mortis concedi aliquando expresse, pro vero mortis articulo; aliquando pro mortis atticulo simpliciter; & aliquando pro mortis articulo, sed cum hac restrictione *semel.* Vnde quando Pontifex id concedit pro vero mottis atticulo, tunc de eo tantum intelligitur concessa talis facultas, vt tenet Cord. statim citandus, Villalob. *clausf.* 9. *n.* 8. & communiter omnes. Si autem pro mortis articulo simpliciter id concedat, tunc tam de vero, quàm de præsumpto articulo intelligendum fore, constat ex dictis dubio præcedenti. Dubitatur tamen an debeat intelligi toties, quoties, vel semel duntaxat, ac si expresè dicta restrictio apponatur.

2. Partem negantem sequuntur Armil. *verb. Indulgentia, n.* 23. vbi ait, quod si quis semel absoluatur in articulo mortis virtute alicuius indulti, expirat indultum. Idem docet expresè Sylu. *verb. Indulgentia, n.* 25. & alij cum Nau. *c.* 26. & Gabr. *vbi supra,* & probant. Primò quia illa facultas per primum vsum expirauit, vt colligitur *ex lege Boues, §. hoc sermone. ff. de verborum significatione,* alias certe in ipso priuilegio adderetur, quod toties, quoties, quis ad articulum mortis veniret, posset vti eo priuilegio: sicut sæpe in simili apponi solet in apostolicis indultis: ergo cum id non apponitur, intelligendum est non velle Pontificem amplius valere, quam pro vna vice duntaxat.

3. Secundò probant, quia cum in Bulla conceditur absolutè Indulgentia plenaria pro atticulo mortis; si quis eam obtineat in articulo mortis præsumpto, non potest illam iterum lucrari: ergo idem erit in facultate pro absolutione à reseruatis, sub eodem tenote concessa. Consequentia est euidens à paritate rationis. Antecedens vero docent Doctores citati, quia tunc facultas illa consequuta est totum suum effectum, postquam semel applicata est illi ad remittendum ei omnem pœnam temporalem, quam pro peccatis debebat: ergo non potest virtute eiusdem priuilegij illi iterum applicari, sed opus erit noua Bulla.

4. His tamen non obstantibus, dico primo si Bulla absolutè concedat posse absolui in articulo mortis à reseruatis, intelligendum est posse absolui toties, quoties pœnitens veniat in articulum mortis. Ita Henriq. *lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 3. *fol.* 418. & Ierson *de absolutione Sacramentali, alphabeto* 33. *lit. K.* inclinat etiam Cord. *de Indulgent. lib.* 5. *quæst.* 39. *epist.* 3. idemque dicendum de indulgentia sub eodem tenore verborum concessa. Quia eadem prorsus militat ratio, & sic de vtroque probatur conclusio. Primo, quia propositio indefinita iuris æquiualet vniuersali, præsertim in materia fauorabili: sed facultas absolutè concessa datur indefinitè, & sine restrictione: ergo æquiualet vniuersali facultati.

5. Secundo, quia vt ait Henriq. *vbi supra,* beneficium Principis latissimè est interpretandum, præcipuè cum non cedit in præiudicium tertij; ergo cum Pontifex non exprimit, quod nō valeat illa

illa facultas nisi pro vna vice, non debemus nos illam strictè interpretari, sed amplè.

Tertio, quia cum Bulla concedit absolutè facultatem eligendi Confessarium approbatũ, & alia similia, intelligitur concedere illam ad toties, quoties quis voluerit. Ergo idem prorsus erit dicendum, si Bulla absolutè concedat posse absolui in articulo mortis; cum reuera articulus mortis non sit particula limitans ad verum articulum, nisi expressè addatur in ipso priuilegio.

6. Ad primum respondeo, non expirare illam facultatẽ per primum vsum; nisi in ipso priuilegio dicatur, vt solum fiat semel. Nec opus est ad hoc, vt valeat *toties quoties*, nisi quod concedatur per indefinitam propositionem; quia per illam suppletur in materia fauorabili particula *toties, quoties*, cum vt supra dixi, æquiualeat vniuersali.

7. Ad secundum negatur Antecedens, & ad probationem respondeo, quod pro illa vice consequuta est illa facultas totum suum effectum, non tamen pro aliis, vel dicito consequutam esse totum suum effectum, sed non totaliter, quod in idem recidit.

Nihilominus dico secundò, attento tenore nostræ Bullæ, qua dicta facultas conceditur semel in mortis articulo, absolutè sentiendum est, quod si quis semel in vita vsus iam sit tali facultate, tunc semel poterit vti eadem in primo mortis articulo, siue vero, siue præsumpto. Ita Cord. *d.q.39. dicto.*

8. Secunda ratio est, tum quia Bulla tantum valet, quantum sonat; in ea autem expressè habetur dicta facultas concessa semel in vita, & semel in mortis articulo. Igitur nihil amplius prodest; per binum enim ipsius vsum sortita est totum suum effectum.

Dubium XVIII.

An super mortis articulum, vt ad præsens spectat, comprehendatur omne periculum probabile mortis; etiam remotum, siue proueniat à mari, à iudice, ab hoste, vel à partu.

1. Partem negantem tuetur Sot. 4. *d.* 18. *quæst.* 4. *art.* 4. §. *Quæris autem.* Vbi ait articulum mortis non esse periculum mortis; sed quando mors est in fieri per causam naturalem, vel violentam, vt per infirmitatem, vel sententiam iudicis infallibiliter exequendam. Idem defendit Couarru. *c. Alma mater, p.* 2. §. 11. *n.* 8. dicens ex ipsa nominis significatione constare diuersum esse periculum mortis ab articulo mortis, & habere se, vt superius & inferius; ita vt omnis, qui est in articulo mortis, sit etiam in periculo mortis, non tamen è contra. Pro quo refert Canum *relect. de pœnit. p.* 5. *fol.* 44. & probatur.

Primò, quia iura, quæ concedunt Sacerdoti simplici facultatem absoluendi in articulo mortis, nihil prorsus dicunt de periculo mortis, vt constat *ex c. non dubium. c. quod de his, c. pastoralis,* §. 1. *de off. Ordinarij:* Ergo talis non potest absoluere in periculo mortis, & consequenter non censetur in iure idem esse articulum mortis, & periculum mortis.

2. Secundò, quia in Tridentino, cum agitur de generali facultate, quam simplex Sacerdos habet ad absoluendum in articulo mortis à quibuscunque reseruatis, semper est sermo de articulo mortis strictè loquendo, vt constat ex ratione, quam subiicit Trid. ibi, *ne scilicet aliquis pereat defectu sacramenti pœnitentiæ:* ergo in casu nostro idem est dicendum.

Tertio, quia ridiculum omnino videtur,

detur, quod quando quis vult nauigare, possit absolui à quocunque in absentia proprij Sacerdotis, vel delegati, ab omnibus casibus reseruatis. Inde enim fieret, quod si aliquis incurrisset hæresim exteriorem cum pertinacia; ex qua tamen sequutum non fuisset scandalum, nec detrimentum tertiæ personæ, adinueniret remedium absolutionis, sine eo quod manifestaretur Inquisitoribus, vel Sum. Pontifici, per hoc quod arriperet nauigationem in Italiam. Quod est valde absurdum, & contra practicam: ergo.

3. Verum his non obstantibus respondeo, dicendum periculum mortis probabile, & articulum mortis ad arbitrium boni viri pro eodem reputari, prout ad præsens institutum spectat. Quare licet aliquando periculum sit remotum, vt nauigatio, aut ingressus in bellum, si tamen quando mors proxima erit, non speratur copia Confessoris, recte poterit quis in tali periculo memorato absolui virtute Bullæ per quemcunque Sacerdotem ab omnibus peccatis, & censuris reseruatis, etiam per simplicem Sacerdotem, Parocho tamen, vel approbato alio absente.

4. Id tamen limitandum censeo, dum absoluendus morali necessitate coactus, bellum, seu nauigationem aggreditur, secus si voluntate propria id faciat; tunc enim non dicitur proprie in mortis articulo constitutus, cum ipse sponte velit se constituere, ita Cord. *sum. q.* 38. *puncto* 2. *dicto* 4. & Sanchez *lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 3. Posset etiam limitari, dum mortis periculum est adeo remotum, vt pro certo fere habeatur mortem diutius esse differendam; atque interim possit occurrere opportunitas habentis facultatem legitime absoluendi. Ita Cord. & Sanch. *ibidem*, Couar. 4. *Decr.* 1. *p.* §. 11. *num.* 8. & Zambrauus *d. Prælud.* 1. *num.* 8. in huiusmodi autem determinatione standum est iudicio viri prudentis, pensatis temporis, personæ, ac negotij circunstantiis.

5. Probatur primò, quia hæc est communis, & receptissima Theologorum sententia, à qua temerarium esset recedere in re graui, qualis est ista. Illam enim docet D. Thom. *in* 4. *dist.* 18. & *dist.* 20. Quem refert, & sequitur Sylu. *verb. absolutio* 1. *n.* 8. D. Anton. 3. *p. tit.* 14. *c.* 47. Palud. *dist.* 4. *d.* 17. *q.* 5. *art.* 2. & *d.* 20. *q.* 2. *conclus.* 3. Adrian. *q.* 3. *de confess. cas.* 3. §. 12. Cord. *de indulg. q.* 39. *in sum. q.* 18. Angel. *confess.* 3. §. 2. Tab. *absolutio* 1. *cas.* 23. *excommunicatio* 5. *casu* 40. & *confessio* 1. *num.* 41. Armil. *absolutio*, *n.* 12. Nauar. *c.* 2. *n.* 8. & *c.* 26. *n.* 31. Henriq. *lib.* 6. *c.* 9. *in princ. fol.* 47. & Med. *Cod. de confess. q.* 16. cum Suar. *disp.* 26. *sect.* 4. *n.* 3.

6. Secundo probatur ex communi sententia Iuristarum Innocentio, Ioanne Andrea, Hostiensi, Abbate, & aliis *in c. Quod de his, de sententia excommunicationis.* Vbi quærentes quis dicatur in articulo mortis constitutus, in specie respondent (teste Couar. *vbi supra*) eum dici talem, qui prælium cum hoste commissurus est, vel patitur naufragium periculosum, vel nauigaturus est tempore, quo solet mare turbulentum esse, aut longa quidem nauigatio per loca insidiosa. Quod probant *ex glos. c. pastoralis*, *de off. ord.* §. 1. ab omnibus communiter recepta, & ex optimo textu in lege mortis, cum sequentibus de donationibus causa mortis. Quod idem docent præcitati Doctores de fœmina prægnante, præsertim Ioan. Andr. *in dict. c. pastoralis*, §. 1. sed hoc vltimum, vt verum sit, limitandum esse reor ad fœminam, quæ dum puerpera primum partum est editura; vel ad alias, quæ difficiles partus solent habere, (vt rectè notauit Henriq. *vbi supra.*) Nam certè quædam fœminæ ita faciles se exhibent in partu, vt nullum prorsus periculum

culum mortis eis immineat, vt experientia ipsa constat.

7. Tertiò probatur, quia si quis in prædictis periculis probabilibus mortis non confiteretur simplici sacerdoti, quẽ tunc solum paratum habet, exponeret se probabili periculo moriendi sine cõfessione in ipso prælio, vel nauigatione: ergo non solum potest virtute Bullæ absolui ab illo à reseruatis, sed tenetur. Consequentia cum maiori est nota, & minor probatur, quia eo ipso quod in illis casibus imminet periculum probabile mortis, consequenter imminet periculum moriendi sine confessione, supposito quod ibi non adsit sacerdos: ergo tenetur antea confiteri, ne se exponat illi probabili periculo.

Quartò probatur, quia sacri Canones pro eodem vsurpant articulum, & periculum mortis, vt apertè constat *ex cap. eos qui, de sent. excomm. in 6. & cap. si quis suadente diabolo, 16. quæst. 4. adiuncto cap. non dubium, de sentent. excommun.* ergo sicut sacerdos potest absoluere in quouis articulo mortis probabilis, si non sit, nec speretur copia Confessoris, ita etiam in quouis probabili periculo mortis.

8. Quintò probatur, quia vt docent communiter Doctores cum Victoria *in summa, num.* 33. Nauarr. *cap. 2. num.* 8. & Cano, & Soto *vbi supra*, quilibet tenetur confiteri in omni periculo probabili mortis, quia præcepta quæ obligant pro mortis articulo, etiam obligant pro omni periculo probabili mortis. In quo sanè (vt omnes fatentur) si non adsit alius, quam simplex sacerdos, ab illo poterit, & tenetur absolui: ergo perinde se habet tale periculum probabile mortis, ac articulus mortis: cum idem possit simplex sacerdos tã in illo, quàm in isto; solúmque erit discrimen inter hunc absolutum virtute Bullæ, & alium absolutum iure communi, quod iste tenebitur postea adire Superiorem, à quo esset absoluendus ab excommunicatione reseruata; non vero ille, nisi quando excommunicatio esset ratione hæresis, quia Bulla non præbet facultatem ad absoluendum ab hæresi, nec à censura ei annexa.

9. Ad primum in contrarium respondeo, ex iuribus pro nostra sententia adductis, satis constare per articulum mortis, non excludi periculum probabile mortis; nec prædicti Doctores, Sor. inquam, & Couar. vllam pro se adducunt rationem, sed verba solum; imo Couarr. magis in nostram declinat sententiam, quia esto verum sit (vt ipsi aiunt) periculum mortis valde differre ab articulo mortis, metaphysicè loquendo; quia articulus mortis videtur inuoluere quandam desperationem vitæ, periculum autem mortis non, vt docet Cord. *de Indulg. q.* 39. tamen quando periculum mortis est probabile, re vera censetur (moraliter loquendo) articulus mortis, vt ad præsens spectat, & docet Bartolus *in cap. quod in te, de pœnit. & remiss.* & exemplificat de grauiter parturientibus.

10. Ad secundum respondeo, illam rationem Tridentini etiam militare in periculo probabili mortis. Quia etiam in illo timeri potest probabiliter, ne pereat constitutus in illo, defectu Sacramenti Pœnitentiæ.

Ad tertium, quod magis vrget, fortè aliquis concederet sequelam. Quia licèt nemo possit absolui per se loquendo ab hæresi exteriori, benè tamen per accidens in periculo mortis, quod æquiparatur articulo mortis; teneretur tamen ille in eo casu se præsentare postea Superiori ad cauendam reincidentiam in excommunicationem hæresi annexam, vt supra diximus; & tradidit Henriq. *lib. 7. cap. 13. lit. A. fol.* 59.

11. Sed secundo respondeo, id non

licere, quia esset manifestè in fraudem legis reseruantis strictissimè hæresim Inquisitoribus, atque adeo ille non posset in illo casu valide absolui ab hæresi per inferiorem sacerdotem. Si tamen de facto ille arriperet nauigationem, fateor quod in itinere posset absolui ab hæresi, à simplici etiam Sacerdote; si non sit approbatus, & manebit quidem absolutus, si præhabeat dolorem prædictæ fraudis. Quia tunc ille est constitutus in probabili periculo mortis ratione periculosæ nauigationis, & sic censetur constitutus in articulo mortis, & consequenter potest à quolibet absolui à reseruatis.

CAPVT IV.

De censuris, à quibus virtute Bullæ liberari possumus.

DVBIVM I.

Vtrum possit quis per Bullam absolui in foro interiori ab excommunicatione lata à iure, vel ab homine, generaliter seu specialiter, & nominatim; saltim satisfacta parte.

1. RATIO dubitandi desumitur primo ex cõmuni Theologorum, & Iuristarum axiomate dicente, *quod non potest absoluere, nisi qui ligauerit*, ergo nemo poterit ab excommunicatione lata ab homine absoluere, nisi qui illam tulit.

2. Secundò, quia facultas illa absoluendi videtur odiosa, tum respectu partis læsæ, tum respectu Ordinarij, atque ideo in vtriusque fauorem videtur restringenda, per ea quæ notantur *in cap. olim, de verb. signif.* Tertio, quia Tridentinum *sess. 24. c. 6. de reformat.* dum Episcopis concedit amplam facultatem dispensandi in irregularitatibus, & absoluendi à censuris, limitat tamen, dummodo non sint ad forum contentiosum deductæ, quasi rem grauissimam id reputet: igitur non est credendum, mentem Pontificis esse cuilibet Confessario concedere authoritatem virtute Cruciatæ absoluendi à censuris, absque eadem limitatione.

3. Confirmatur tandem per Extrauag. *Etsi Dominici 2. de pœnit. & remiss.* vbi Sixtus IV. præcipit, ne virtute Cruciatæ, alteriúsve priuilegij generalis absoluatur denunciatus, sententialiter cõdemnatus, vel publicè diffamatus. Quare his rationibus ducti negatiuam partem docent Auila cum aliis, quos refert *de cens. part. 2. cap. 7. disput. 3. dub. 10. conclus.* 1. Coninck *de Sacram. disput. 14. dub. 16. num. 107.* Vasq. *tom. 4. de excom. dub. 10. num. 8.* Vega *summ. tom. 1. cap. 6. casu 52.* & Sorbus *in compend. priuileg. verb. ingressus Monasteriorum Monialium, num. 11.*

4. Pro maiori intelligentia præmittere oporter pro tyronibus, quod excommunicatio maior quædam est à iure, vt quæ datur per modum statuti: cuiusmodi sunt, quæ continentur in iure Canonico Bullæ Cœnæ Domini, & in constitutionibus Ordinariorum, & Religionum. Alia verò est lata ab homine, non per modum statuti, sed à iudice tantum Ecclesiastico. Et rursus hæc est duplex, alia generalis, qualis est sub isto verborum tenore. *Præcipimus ne fiat hoc sub sententia excommunicationis ipso iure incurrenda.* Alia particularis, quæ fertur in aliquem in hac forma; *Præcipio tibi hoc sub excommunicatione ipso iure incurrenda.*

5. Con

5. Conclusio. Hoc supposito, respondeo rectè posse Confessariũ approbatũ ab Ordinario, virtute Bullæ absoluere excommunicatũ ab excommunicatione lata à iure, vel ab homine generaliter, seu specialiter & nominatim, satisfacta tamen parte. Ita docent Guttierrez *in quæst. Can. cap. 6. num.* 19. Rodr. *in expos. Bullæ*, §. 9. *num.* 52. *& seqq.* Sotus 4. *dist.* 22. *q.* 2. *art.* 3. Henriquez *lib.* 7. *c.* 13. *num.* 2. *& lib.* 8. *cap.* 60. *n.* 4. Acosta *q.* 50. Rebuffus *in concordantiis tit. de foro mandati Apostolici secundo absoluendi*, Guerrerus Archiepiscopus Granaten. & multi Theologi, & Iuristę Salmanticæ consulti, & probatur apertè.

6. Primò, quia Bulla Cruciatæ indistinctè loquens concedit facultatem ad absoluendum ab omnibus censuris; sed prædictæ omnes excommunicationes sunt veræ censuræ, & in rescriptis Pontificum nomine censurarum intelliguntur. Ergo verè concedit facultatem ad illas.

Secundò, quia illa excommunicatio fuit lata ad petitionem partis. Ergo, satisfacta parte, vel consentiente poterit virtute huius Bullæ tolli.

7. Sed quæres, an hæc conclusio vera etiam sit, facta denunciatione. Rodr. *vbi supra, n.* 55. cum Compēdio priuilegiorum Mendicantium, *verb. Absolutio quoad fratres*, § 19. dicit virtute Bullæ, vel similium priuilegiorum, non posse absolui excommunicatum publice denunciatum. Sed dicendum est hoc solum esse verum in foro externo, nisi prius parti læsæ fuerit satisfactum. Ita Ledesma citandus, Henriq. Sot. Acosta citati, Couuar. *cap. Alma mater, part.* 1. §. 11. *num.* 12. *&* 16. & Sayr. *de cens. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 19. Angles. *Floribus* 2. *part. quæst. vnica de excommun. art.* 4. *diffic.* 2. & Sanch. *in summ. tom.* 1. *lib.* 6. *cap.* 17. *n.* 42. Vnde cum in Compendio priuilegiorum Societat. IESV dicitur, *verbo absolutio*, §. 9. *&* 10. non valere absolutionem censurarum pro foro externo; intelligendum est, nisi prius fuerit satisfactum parti læsæ, de quo infra. In foro autem interno, etiam non satisfacta parte, absolutio erit valida, præstita sufficienti cautione, vel existente bona fide ipsius pœnitentis, vel Confessarij, de quo videndus est Medina 2. *summa, cap.* 12. *fol.* 303. Vnde merito Ledesma 1. *p. quarti, q.* 26. *art.* 1. *dub. vltimo*, carpit prædictum Compendium, eo quod absolutè dixerit excommunicatum publice denunciatum, non posse absolui virtute Bullæ, vel similium priuilegiorum, & Rodr. *ibidem* nobiscum etiam sentit, cum duplici tamen limitatione, & *in addit. ad* §. 9. id absolutè tenet.

8. Ad rationem autem dubitandi respondeo, quod quando dicitur non posse absoluere, nisi qui ligauerit, subintelligitur, vel ab eius superiore, vel ex commissione illius, & hoc modo fit in præsenti. Nam de mandato Papæ, cui omnes fideles subditi sunt, confertur absolutio per Bullam. Nec valet dicere, quod sic fieret præiudicium Episcopo, qui ob id priuatur suis iuribus. Quia Episcopus pro absolutione, nulla iura recepit; & licèt reciperet, rectè posset Pontifex priuare illum propter maius bonum commune; ratione cuius conceditur Bulla.

9. Ad secundam negatur assumptum, absolutio enim illa non obest, nec parti læsæ, nec Ordinario, cum pœnitenti non prosit, nisi pro foro conscientiæ, non autē pro foro exteriori. Vnde potest adhuc contra sic absolutum procedi in foro fori, ac si non esset absolutus.

10. Ad tertiam negatur consequentia, tum quia in Bulla Cruciatæ non apponitur limitatio illa, quæ in Tridentino apponitur, & consequenter non obligat eos, qui virtute Cruciatæ absoluunt: tum quia concessio Con-

cilij erat perpetua per vim statuti, & magis ampla, cum comprehendat omnes casus Sedi Apostolicæ reseruatos, & ferè omnes irregularitates; non sic Bullæ nostræ concessio; tum denique, quia si Concilium concederet Episcopis facultatem absoluendi à censuris ad forum contentiosum deductis, deberet eisdem concedere dictam facultatem, etiam pro foro exteriori, in quo Episcopi sunt iudices. Hinc autem prouenirent plura inconuenientia, & perturbaretur iurisdictio eorum, ad quorum forum deductæ essent huiusmodi censuræ. At Confessariis per Bullam potuit concedi facultas absoluendi pro foro interiori duntaxat, ex cuius vsu nullum potest sequi inconueniens pro exteriori, vt constat ex dictis, & notat Sanch. citatus. Ad confirmationem respondetur extrauag. illam Sixti quarti expirasse iam, cum fuerit quasi clausula addita ad Bullam Cœnæ, quæ cum suo Authore defuncto cessauit, & consequēter cessauit etiam dicta constitutio, & casus illi in iuris communis dispositione manserunt, vt rectè tradunt Sylu. & Sotus allegati. Adde extrauagantem illam non interdicere absolurionem cuiuscunque criminis ad forum contentiosum deducti, sed tantum hæresis, vt Sanch. *ibidem.*

Dubium II.

An quando in Bulla datur facultas absoluendi ab excommunicatione, dummodo prius satisfiat parti læsæ, sit valida absolutio non precedente reali satisfactione propter impotentiam solutionis, distantiam, vel aliam rationabilem causam.

1. Partem negantem sequuntur Doctores grauissimi. Sylu. *excommunicatio 7. casu 20. dub. 10.* Tabiena *Absolutio 3. q. 3. & 8.* Caietan. *ibi cap. 4.* Sot. *4. dist. 22. quæst. 2. art. 3.* Ledesma *in sum. tom. 1. tract. de excom. cap. 8. dub. 3.* Cord. *de Indulg. quæst. 43. dub. 3.* Gutier. *in quæst. can. cap. 5. num. 29.* Peres *n. 298. ordinamenti, tit. 18. lib. 2. pag. 249. ad fin.* &c.

2. Primò, probatur ex *cap. Pisanis, de restitut. spoliat. & gloss. cap. venerabilibus, §. sanè, de sent. excom.* & colligitur ex ipso textu, & facit alia singularis glossa in Clement. *5. de iurepatronatus, verbo, inhibemus*, quibus addi possunt, quæ ad eius declarationem refert Felinus *in cap. ex parte, de transactionibus, col. 4.* & Decius *in l. Transactionis, notab. 5. C. de transactionibus*, & alij DD. *ibid.*

3. Secundò, quia (vt constat ex *cap. cum dilecta de rescriptis, & cap. fin. de restitutione spoliat.*) acta contra formam à Superiore præscriptam sunt nulla; sed cum Bulla, vel priuilegium concedit facultatem ad absoluendum, dummodo prius parti læsæ satisfiat, constituit conditionem, & præscribit formam absoluendi, iuxta *leg. Qui hæredit. & leg. Mater filio, ff. de conditionibus, & demonstrationibus.* Ergo talis absolutio, non præmissa reali satisfactione, nulla erit, quantum est ex virtute Bullæ.

4. Dices illam conditionem intelligi debere, dummodo possit pœnitens satisfacere. Nam si non potest, valida erit absolutio, rectéque poterit illi impendi.

Sed contra obiicit Sotus: tum quod ex hoc tantum efficitur, quod qui non habet, vnde possit soluere, maneat coram Deo absolutus, non tamen quod virtute Bullæ possit absolui. Nam cum virtute huius non absoluatur, nisi ex commissione, non seruato tenore commissionis, nulla est absolutio, vt constat ex iuribus supra citatis: tum quia determinare, & arbitrari an iste possit soluere vel non, nulli Sacerdoti committit

mittit Papa, sed solum iudici excommunicanti reseruat; ne aliàs iudiciarius ordo perturbetur. Ergo, &c.

5. Tertiò, quia quando Papa dicit in Bulla, quod non fiat absolutio nisi satisfacta parte, limitat potentiam Confessoris in hoc, quòd si ita non fecerit, irrita sit absolutio; ergo non præmissa illa satisfactione, nulla erit absolutio virtute Bullæ. Probatur consequentia, quia aliàs frustra poneretur talis limitatio, si etiam non satisfacta parte, posset fieri absolutio virtute Bullæ.

Quartò, quia per priuilegium Bullæ nemini conceditur facultas absoluendi ad reincidentiam, sed simpliciter; at qui modo non habet vnde soluat, licèt tunc quoad Deum non sit excommunicatus, reincidit tamen quoad ipsum, quando habet vnde soluat, si non soluat. Quod secus fieret si per Cruciatam absolueretur. Nam tunc non reincideret sine noua sententia, sed oporteret, vt iterum excommunicaretur, vt constat ex *textu in cap. ad reprimendum, de offic. Iudicis ordin.* vbi id notant Panorm. & Felin. *col.* 2. quia illa absolutio non fuit cum conditione data, sed obligatio ad satisfactionem solum fuit onus, non conditio. Vnde cum ille fuerit simpliciter absolutus, etiam si postea non satisfaciat, non reincidet in priorem excommunicationem.

6. Sextò, quia etiam si Bulla non addat clausulam, quod non fiat absolutio nisi prius satisfacta parte, adhuc absolutio non posset impendi, nisi satisfacta parte, aut cum sufficienti cautione; quia hoc exigit ratio ipsa naturalis, & dispositio iuris, ne fiat præiudicium tertio; ergo cum additur illa clausula, *quod non fiat absolutio, nisi prius satisfacta parte,* aliquid amplius debet præcedere ad absoluendum, quam cautio, hoc est realis ipsa solutio, & satisfactio.

7. Verum his non obstantibus, respondeo, dicendum oppositam sententiam esse benigniorem, & probabiliorem; quam sequuntur Couarr. *c. Alma mater*, §. 11. *num.* 6. vbi ait, *formam à iure præscriptam, tunc seruandam esse, cùm commode seruari potest.* Idem Sylu. *Absolutio* 3. §. 2. *notab.* 3. *&* §. 12. *in princip. & verbo Indulgentia, q.* 10. *dict.* 7. & expresse Nau. *cap.* 27. *num.* 47. *in fin. &* 142. Ledesma 2. *part. quæst.* 26. *art.* 1. Tabien. *absolutio* 2. *num.* 2. Petrus Sotus *tit. de excom. lect.* 4. Henriq. *lib.* 7. *de indulg. cap.* 13. *fol.* 515. *& lib.* 13. *cap.* 28. *fol.* 1075. Armil. *Absolutio, n.* 48. Vasq. *tom.* 4. *tract. de excom. dub.* 20. *num.* 2. Coninck *de Sacram. disput.* 14. *dub.* 16. *num.* 206. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 11. *cap.* 9. *num.* 295. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 27. *clausf.* 9. §. 2. *num.* 22. Auila *de cens. part.* 2. *cap.* 7. *disp.* 3. *dub.* 8. Ioann. à Cruce *in direct. consc. part.* 2. *tract. de excomm. dub.* 5. *cond.* 3. Suar. *tom.* 4. *disp.* 7. *sect.* 5. *num.* 41. Sanchez *sum. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 19. Sayr. *de cens. lib.* [illegible] *cap.* 18. *num.* 21. Regin. *tom.* 1. *lib.* 9. *cap.* 4. *num.* 65. Rodr. *in expositione Bullæ*, §. 9. *n.* 52. Peña, Medina, & alij recentiores, sed probatur.

8. Primò, ex *cap. Odoardus, de solutionibus* & ex *cap. ex parte, de verborum significat. el primero.* & Gloss. communiter recepta *in cap. cum desideres, de sent. excommunicationis.* & gloss. *cap. de manifesta. 2. quæst.* 5. *verb. iudicaui*, & gloss. *in vltim. opposit. in Clementina vnica, verb. nullatenus de sequestratione poss. & fruct.* Quam sententiam sequuntur ibi Card. & Felin. *cap. quod super his de fide instrumentorum*, *col.* 2. Iason *in leg. Scrinarios, C. de testamento militari*, & alij, quos refert Couar. *vbi suprà*, qui etiam adducit textum *in cap. venerabilibus, vbi supra.* Neq est verisimile Pontificem postulare conditionem impossibilem, quia ad impossibile nemo tenetur. *l. Impossibilium, ff. de reg. iur.*

9. Secundò, quia illa particula, *satisfacta parte*, quæ in Bulla vel Iubilæo

solet apponi, non est noua, & extraordinaria forma Confessario præscripta, sed directio quædam, & admonitio illius, vt Confessor recordetur iuris communis, præcipientis ne detur absolutio, nisi prius satisfacta parte, vt in simili docet Innocentius *cap. fin. de præsumptionibus,& glossa receptissima, Clement.1.de,officio delegati.* & colligitur ex *Clem. Multorum & Clem. Nolentes de hæret.* Ergo, sicut stando in iure communi, posset quis absolui à Parocho, non præmissa prædicta satisfactione reali, quia non potest commodè illam exhibere; nisi cum magno detrimento, vendendo vilius sua bona, ita etiam id poterit virtute Bullæ; & similiter licèt iniuria sit manifesta, si non potest realem satisfactionem exhibere, poterit absolui per Bullam cum simili cautione. Quia (vt rectè docet Couar. ex communi Doctorum sententia *in cap. Alma mater,§.57.num.fin.*) quæ iure insunt, etiam si ab homine expressa fuerint, non inducunt nouam formam, aut conditionem. Vnde cum secundum ius requiratur ad absoluendum satisfactio partis, modo dicto, nulla certè noua forma inducitur in Bulla per hoc, quod Pontifex dicat, *quod absoluatur, dummodo fiat prius satisfactio parti læsæ.*

10. Tertio probatur, si Pontifex vellet absolutionem annullare, id certè declarasset, sicut in simili fecit in Bulla Cœnæ Domini, dicens, *quod absolutio facta in articulo mortis excommunicato excommunicatione Cœnæ Domini, sine prauia satisfactione, vel cautione idonea, nullius sit roboris, vel momenti,* de quo in expositione eiusdem Bullæ Deo dante. Ergo cum id non exprimat Pontifex in Bulla Cruciatæ, dicendum est validam esse in illo casu absolutionem, non satisfacta parte: idque satis confirmat vsus ipse, cum multi sint, qui vel ex impotentia, vel distantia, aut Confessarij negligentia, vel obliuione, non præmittunt satisfactionem, & tamen postea non repetunt confessiones, nec petunt absolutionem censurarum. Igitur consuetudo ipsa, & ratio naturalis interpretatur validam esse tunc absolutionem, non satisfacta parte.

11. Quartò, quia illa clausula Bullæ debet benignè, & prudenter exponi, iuxta mentem Pontificis: prudenter autem exponitur iuxta mentem illius, si exponatur de satisfactione, quantum est in ipso pœnitente, cum secundùm rectam rationem credendum non sit velle Summum Pontificem, vt qui facit quantum potest, & debet, vt satisfaciat, adhuc priuari absolutione propter id, quod sibi impossibile est præstare: Ergo, si quis non possit prius satisfacere propter distantiam, aut paupertatem, vel si potest, non tamen commodè, quæ censetur moralis quædam impotentia, rectè poterit absolui adhibita cautione sufficienti. Nam sicut cum ius dat facultatem absoluendi in articulo mortis, satisfacta parte, intelligitur si possit satisfacere; quod si non possit, sufficit adhibere cautionem, vt docet Nauar. *cap.27.num.*47.& 48. Imo etiam si ex obliuione, ignorantia, vel malitia Confessarij non præstaretur cautio; absolutè esset valida absolutio. Ita etiam intelligendum erit, quando in Bulla datur facultas absoluendi, dummodo prius satisfaciat parti læsæ. Imo si excommunicatus probet coram iudice Ecclesiastico se impotentem moraliter, vt soluat debitam pecuniam, compellet Iudicem, vt eum absoluat etiam in foro exteriori. Quia Ecclesia non vult tenere ligatum reum, qui iam obedit, & facit quod potest. Ita Henriq. *lib.7.cap.13.lit.P.* pro quo graues ibi adducit Doctores.

12. Vltimò, quia sacri Pontifices in suis Iubilæis exprimunt, quod absolutio

tio virtute illorum impensa, non satisfacta parte prius, sit irrita in foro exteriori: ergo præsupponunt esse validam in foro interiori, etiam non satisfacta parte. Consequentia est nota, & antecedens patet ex Iubilæis Pij V. & Gregor. XIII. quæ infra referam *dub. sequenti.*

Ex quibus omnibus colligo primo, quod quando non præscribitur in Bulla noua forma, sed conceditur facultas absoluendi, seruata forma iuris, certè licèt Confessarius mortaliter peccet absoluendo sine præuia satisfactione, aut idonea cautione, absolutio est valida; quod re vera valde proficuum est; quia contingere potest, quod aliquis ab alio sine tali satisfactione fuerit absolutus, & ad mihi confitendum accedat, & tunc possim me cum illo habere, ac si non esset excommunicatus, quia absolutio valida fuit.

13. Secundò colligo, id quod hactenus diximus de validitate, intelligendum esse, quando ius, aut decretum Pontificis, vel Superioris non irritat illam, dicens esse irritam, nisi præcedat satisfactio, vel idonea cautio. Quod dixerim, quia Sixtus IV. *in extrauag. Etsi Dominici gregis*, irritauit absolutionem non factam sub prædicta forma, in quibusdam casibus ibi relatis; quam extrauagant. ponit Caietan. *verb. excommunicatio, cap.* 77. & vniuersaliter Gregor. XIII. irritat absolutionem respectu omnium casuum in Bulla Cœnæ, itaut non solùm absoluens maneat excommunicatus; sed nec pœnitens absolutus, nisi aliàs pœnitens ipse sit in articulo mortis adeo vrgenti, vt non possit præstari talis satisfactio, vel idonea cautio.

14. Tertiò colligo, quod qui incurrir excommunicationem, eò quod cum potuit, non soluit decimas, si postea fiat impotens, potest absolui per Bullam, cum cautione: non obstante Tridentino *sess.* 25. *cap.* 12. *de reformatione*, dicente *talem non esse absoluendum, nisi plena restitutione sequuta*; quod idem in simili dicunt DD. in expositione constitutionis, de largitione munerum regularibus interdicta; quam nouissime edidit sanctiss. Clemens VIII.

15. Quartò colligo, quod licet Caiet. *verb. absolutio, cap.* 4. & Nauar. *cap.* 26. *num.* 7. dicant, quod si pœnitens potest dare pignoratitiam cautionem, tenetur ad illam; & si hanc non, ad fideiussoriam; & si nec istam, tenetur ad iuratoriam. Probabilius tamen est, quod cautio, quæ exigitur à iure, intelligi debet disiunctiuè; ita quod si excommunicatus habet pignora, non tenetur dare illa, sed sufficiat dare fideiussoriam. Videtur autem quod si potest dare alteram illarum cautionum, non satisfaciat in conscientia, dando iuratoriam: quia hoc potest vergere in graue detrimentum partis læsæ. Ita colligitur ex Tabiena *absolutio* 5. *num.* 2. & Sylu. 16. *cum gloss. cap. Alma mater.* Si tamen propter distantiam non potest fieri satisfactio; aduerto quod sufficit apud aliquem pecuniam deponere, vt parti opportunè tradatur, sic tradunt communiter Recentiores, cum Henriq. *lib.* 7. *cap.* 13. *fol.* 512.

16. Ad primum respondeo, ex omnibus illis iuribus solum posse colligi, quod si alicui, qui alias non habebat potestatem absoluendi ab excommunicatione, Summus Pontifex committat facultatem absoluendi, præscripra noua forma, quæ in iure non habebatur; absolutio illa data est irrita, & nulla, non seruata illa forma, vt constat ex *cap. fin. de restitutione spoliat.* Vt si v. g. concedat alicui, vt absoluat Petrum ab aliqua excommunicatione sibi reseruata, dummodo prius certam pecuniæ partem in eleemosynam fuerit elargitus, vel aliud simile opus fecerit; tunc enim

enim nulla erit absolutio, non seruata illa forma; quia non datur Confessario iurisdictio, nisi sub illa conditione præsupposita: & sic illam transgredi, est etiam peccatum mortale, vt docent Rodr. §.9. Sylu. *absolutio* 3.§.2.*notab*.3. & alij supra citati.

17. Ad secundum benè respondetur, ibi. Ad primam autem impugnationem satis patet ex solutione præcedenti. Ad secundam vero negatur antecedens, si sermo sit de facultate Bullæ: nam in ea cuilibet approbato, hoc ipso, quod conceditur facultas absoluendi ab excommunicatione ab homine lata, conceditur facultas absoluendi, similiter arbitrandi, an pœnitens possit satisfacere, vel non.

Ad tertium respondeo per illa verba non amplius limitari potestatem Confessarij, quàm si non adderentur, cum solum addantur (vt supra dixi) ad instruendum imperitum Confessarium, vt recordetur iuris communis, iuxta dicta in secunda probatione nostræ sententiæ.

18. Ad quartum, quod est fundamentum Soti, respondeo falsò supponere, quod absolutus virtute Bullæ cum cautione, si postea non satisfaciat, quando habet vnde possit soluere, non reincidat in priorem excommunicationem pro foro exteriori. Oppositum enim declarauit Pius V. & Gregorius XIII. vt infra patebit *dub. sequenti*. Illa enim obligatio ad satisfaciendum, non solum est onus, sed virtualis quædam conditio, sub qua absoluitur ad hunc sensum; *quod si non impleat illam, reincidet in priorem excommunicationem*.

19. Ad vltimum quidam existimant, quod in Bulla, in qua non ponitur, *quod fiat absolutio satisfacta parte*, valida erit absolutio data, non satisfacta parte: sed falsum est. Nam licet satisfactio non sit de substantia absolutionis (vt dicit gloss. *cap. quamuis de sent. excomm. in 6.*) semper tamen debet præcedere secundum iuris communis dispositionem, imo & secundum rationem naturalem, modo supra explicato; adeo vt non solum Confessor, sed & ipse Iudex ordinarius peccet mortaliter, si aliter absoluat, licèt absolutio valeat, vt docent Sylu. *absolutio* 3.§.3. *&* 6. Caiet. *ibi cap*.4. Nauar. *cap*.17.*n*.37. Couar. *cap. Alma mater*, §.11.*num*.7.

20. Vnde ad argumentum negatur consequentia, quia (vt sæpe diximus) per illam clausulam non intendit Pontifex nouam aliquam obligationem inducere, sed admonere Confessarium, & ad memoriam illi reducere formam antiquam iuris, qua tenetur præmittere satisfactionem parti læsæ, modo supra explicato. Nomine autem partis læsæ aduertere oportet, tam hic, quàm alibi, non intelligi Iudicem, vel Notarium salarium recepturum, nec Physicum, vel alium, cui pœna esset applicanda; sed illum tantum, cui aliquid iam debetur de iustitia, in cuius fauorem excommunicatio lata sit. Ita Gutier. *in quæst. Can. cap*.5.*n*.29. Ledesma 2. *part. q*.26.*art*.1. Cord. *de Indulg. q*.93. *dub*.3. Rodr. *in Bulla*, §.9.*n*.33. Sot. *in* 4. *dist*.22. *quæst*.2.*art*.3.

DVBIVM III.

An absolutio publicè excommunicati, quæ fit virtute Bullæ, valeat etiam pro foro exteriori, & non interiori tantum?

1. RAtio dubitandi potest esse primo, quia in nonnullis Bullis, vt in Bulla Crucifixi Osmæ, & aliis similibus habetur, quod absolutio virtute illarum impensa valeat pro vtroque foro: ergo ita debet intelligi in Bulla Cruciatæ, cum Pontifex in illa non

non exprimat non valere pro foro exteriori, sed indistinctè potius loquatur, abstrahendo à foro interiori, & exteriori.

2. Secundò, quia Bulla absolutè concedit facultatem absoluendi à censuris, nec implicite, aut explicite eam limitat pro aliquo foro: ergo de vtroque interpretanda est, cum enim verba sint absoluta, & gratiam contineant, amplianda sunt potius, quam restringenda.

Tertiò, id satis apertè deduci videtur ex constitutionibus Pij V. & Gregorij XIII. statim referendis, vbi habetur per concessiones à dictis Pontificibus emanatas dari facultatem absoluendi in foro pœnitentiali tantum, non autem in foro fori, aut contentioso, nisi satisfacta parte. Vnde posita hac conditione videtur extendi etiam ad forum externum: atque ideo partem affirmatiuam sustinent Medina *in instruct. confess. cap. 12. fine*. Rod. *in Bulla, §. 9. n. 55. ad finem*. Acosta *in Bulla, q. 50. vers. Prima sit*: idem sentit de censuris à iure latis, & inclinat Suar. *tom. 4. de cens. disput. 7. sect. 5. n. 21*. ab hac tamen opinione recedit *num. 22*.

Respondeo nihilominus iam certum esse, absolutionem ab excommunicatione virtute Cruciatæ impensam, non valere pro foro exteriori, & iudiciali, & probatur.

3. Primò, quia ita docent communiter Doctores. Panorm. *in cap. de his, n. 3. & 4. de accus. & ibidem*. Anan. Host. Butr. & Imola, asserentes, quod absolutio obtenta in foro pœnitentiali non suffragatur in iudiciali. Nauar. *in manu. cap. 27. num 278*. Pegn. *in schol. 20. ad 2. p. direct. inquisit. versic. rursus*. vbi monet contrariam opinionem esse erroneam. Henriq. *de excomm. lib. 13. cap. 20*. Sanch. *sum. tom. 2. lib. 6. cap. 17. num. 43*. Sayr. *de cens. lib. 2. cap. 20. num. 31*. Villalob. *tom. 1. tract. 27. claus. 9. num. 24*. Molin. *de iust. tom. 4. disp. 64. num. 10*. Ledesma *2. part. q. 16. artic. 1. dub. vltimo*, Gutier. *in quæst. can. lib. 1. cap. 2. per totum, & cap. 3. num. 8. & 9*. Couarr. *2. variarum, cap. 10. num. 3. & 6. & cap. Alma mater, p. 1. §. 11. n. 16. & cap. Raynutius, de testam. num. 19*. vbi ait absolutionem, vel punitionem datam in foro conscientiæ non impedire pœnam in foro exteriori, & quando delictum est mixti fori, punitionem Iudicis ecclesiastici, si non sit sufficiens, non impedire punitionem Iudicis sæcularis. Similia dicit Simancas *in instit. cap. 8. num. 4*. & Gomezius *in reg. Cancellariæ de non iudicando, iuxta formam supplicationis, quæst. 14. n. 3*. Ex quibus apertè colligitur absolutionem à Confessario datam virtute Bullæ imposita salutari pœnitentia, non conducere pro foro exteriori. Pro quo multa adducunt Gutier. Ledesma *supra*, & Couarr. *dicto num. 16*.

4. Secundò probatur, quia cum Pontifex intendit facultatem per eum concessam prodesse in foro exteriori, id exprimit, vt in aliquibus Bullis, & litteris apostolicis se vidisse, & legisse testantur Couar. & Ledesma. In Cruciata autem non fit mentio fori externi; vnde absolutus in foro conscientiæ potest in foro externo accusari, & puniri, vt tradit gloss. singularis *in cap. de his, de accusat*. & constat exemplo illius, qui esto sit in foro pœnitentiali absolutus à peccatis, manet tamen in foro externo obnoxius pœnæ temporali, quam leges positiuæ delictis per eum patratis iniungunt: atque ideo de absoluto à censuris idem est sentiendum, cum de vtroque agat Bulla sub eodem tenore; & hunc esse sacræ pœnitentiæ vsum apud Romanam Curiam refert Gomez. citatus, & mihi etiam constat; atque eandem opinionem sequuta est similiter Rota *apud Put. decis. 95. lib. 3*.

& sacra Congregatio Tridentini idem respondit.

5. Tertiò probatur, quia si talis absolutio prodesset pœnitenti, quod exterioris iudicij effectus, plurimũ detraheretur authoritati iurisdictionis ecclesiasticæ, necnon iudicia exteriora perturbandi passim præberetur occasio. Nam si qui palam, & impudenter sanctiones Pontificias contempsit, clanculum deinde à priuato Confessore absolutus, posset sacris se immiscere, & beneficia ecclesiastica obtinere, mirum in modum recta ecclesiastici regiminis ratio turbaretur; ac insuper res esset valde scandalosa, si simplex Confessarius dissolueret, etiam quoad forum externum, quos Summus Pontifex annuis censuris solenniter, & tam serio innodauit, vt præcit. Authores, præsertim Couarr. & Gutier. animaduerterunt. Imò præberetur occasio sensim detrahendi authoritati fori ecclesiastici externi, in iis potissimum regionibus, vbi facultates Cruciatæ breui tempore non expirant.

6. Quartò probatur, quia criminosus dum Summorum Pontificum constitutiones spernit, & transgreditur, non solum Deum ipsum spernit, & contemnit, iuxta illud, *Luc.* 10. *qui vos audit me audit, & qui vos spernit me spernit*, quæ verba propriè ad apostolicam authoritatem pertinere docuit D. Cyprian. *lib.* 4. *epist.* 9. & sequitur Bellarm. de Romano Pontifice *lib.* 4. *cap.* 16. Verum etiam lædit rempublicam, & ecclesiam militantem: atque ideo vtrique est satisfaciendum, Deo nimirum per contritionem, & pœnitentiam à Confessario iniunctam, Ecclesiæ vero & Reipublicæ per alias publicas pœnas à iure sancitas, seu à Iudice imponendas.

7. Vltimo probatur, quia ita declarauerunt sacri PP. vt constat ex Iubilæo Pij V. concesso anno 1568. quem inuenies inter motus proprios impressos Bissei anno 1570. vbi habetur sic; *Declarantes insuper tam præsentes, quàm alias quascunque concessiones similium, vel dissimilium indulgentiarum, à nobis, & prædecessoribus nostris adhuc emanatas, & in futurum quomodolibet emanandas litteras Christi fidelibus ipsis, nisi ad earum effectum in foro conscientiæ, & pœnitentiali consequendum, non tamen in foro exteriori, aut iudiciali, nisi satisfecerint his propter quos latæ fuerint hæ censuræ, nullatenus suffragari*; & subdit, *quidquid secus factum fuerit, irritum esse, & inane*; & Gregor. XIII. in Iubilæo; anno 1574. ait, *Declarantes huiusmodi absolutionẽ solum prodesse pro foro interno, non externo, nisi satisfecerint his propter quos censuræ latæ fuerint, in easdem sententias reincidisse, & in futurum reincidere. Sicque ab omnibus quauis authoritate fungentibus censeri, aut iudicari debere, & si secus factum fuerit, irritum decernimus, etiamsi fiat ignoranter.* Ac tandem ita expresè declarauit Sanctissimus D. Vrbanus P. VIII. in sua constitutione sub die 19. Iunij 1630.

8. Ex præcitatis igitur verbis Pontificiis apertè colliguntur hæc duo. Alterum, quod absolutio ab excommunicatione virtute Bullæ nihil prodest pro foro externo, cum parti læsæ satisfaciendum erat, nisi prius fuerit satisfactum. Alterum, quod prodest pro foro externo, cum non erat necessarium parti læsæ satisfacere, aut re vera ei satisfactum est ante talem absolutionem. Adde, & casus erat occultus, sic enim interpretanda est opinio Rodriquez, & Medinæ *supra*.

9. Vnde nota ex Suar. *loco cit. n.* 25. quod si excommunicatio sit occulta, & non deducta ad forum contentiosum; ex vi absolutionis impensæ in foro conscientiæ, potest sic absolutus se gerere in omnibus actibus, siue occultis, siue publicis, vt omnino carens censura.

Si

Si autem post absolutionem contingat casum illum manifestari, & deduci ad forum contentiosum, & in eo constare censuram illam incursam, oportebit vt in eodem foro constet de absolutione obtenta; tum vt ille audiatur in iudicio tanquam iam absolutus, & non cogatur ad aliam absolutionem petēdam; tum etiam, vt excusetur ab aliis pœnis, quæ illi possent imputari ob illos actus, si eos post censuram incursam absque absolutione exercuisset.

10. Quod si inquiras quodnam testimonium requiratur pro foro externo; respondet Nauarr. *cap.27.n.42.* sufficere testimonium Confessoris dicentis absoluisse eum, cum ostensione Bullæ. Ita enim iuniores cum Calderino *tit. de testibus, conc.2.* Pro quo etiam facit singularis glossa *cap.1. verb. innocentes, de exceptionibus*, quæ ait, *credendum esse Confessario dicenti aliquem esse emendatum.* Quod idem docet Felin. 16.*n.3.* & *cap. testimonium, de testibus, num.36.* & *in Repert. verb. emendato, fol.41. colum.2.* vbi citat alios auctores, & glossas communiter receptas. Et ratione probatur, tum quia, cum probata satisfactione partis, solum agatur de bono ipsius pœnitentis, & nullum immineat præiudicium.

Tertiò, ratio ipsa docet credendum esse Confessarij testimonio, dicentis per Bullam absoluisse illum: imo certè auderem dicere credendum esse in hac re pœnitenti, sicut Parochus debet credere dicenti se confessum fuisse cum aliquo Regulari, aut alio priuilegiato, vt docet D.Thom. *quolib.2.q.12.* & *in addit. quæst.8. art.5. ad 2.* Sotus *in 4. dist.18. q.4. art.3.* & Nauarr. *cap. placuit, de pœnit. d.6. num... cap.71.*

11. Quod si rursus inquiras, quomodo se debeat habere, qui solum est absolutus in foro animæ, non vero in foro iudiciali, & casus non est occultus? Respondeo, quod eo modo se habere debet, ac ille qui excommunicatus est sine vera causa, licèt iusta, secundum allegata, & probata. De quo multi dicunt, quod licet in foro exteriori habeatur pro excommunicato, tamen in rei veritate excommunicatus non est: atque adeo potest in occulto, secluso scandalo celebrare, si Sacerdos sit, & Sacris interesse; & quod etiam si celebret, non erit irregularis. Ita Sot. 4. *dist.22. quæst.1. art.3.* Caiet. 2.2. *q.70. art.4. ad secundum.* Adrian. *quolib.* 45. Medina *de rest. quæst.11.* Nauarr. *cap.27. n.2. in edit. hispana.*

12. Quod hic adhuc procedit melius, quia talis excommunicatus absoluitur authoritate Papæ in foro conscientiæ ad fructus internos cōsequendos: & quia diuinis interesse, & Sacramēta suscipere multoties est remedium necessarium ad illum finem; inde est, quod consequenter conceditur illi hoc secundum, modo non fiat in præiudicium fori exterioris: quod certè esset, si publice fieret: & quamuis de alio, qui fuit excommunicatus secundum allegata & probata, id negetur à Cord. *lib.1. quæstionarij, q.43.* ex Antonino, Syluestro, & aliis, quos refert, & ibi citat, & sequitur Couar. *cap. Alma mater, p.1. §.7. in tractatu tamen casuum, q.3. punct.3.* amplectitur nostram sententiam, per quam certè nihil detrahitur iurisdictioni ecclesiasticæ fori exterioris, quia integrum ius manet in illo casu Iudici, vt possit contra illum procedere, ac si non esset prædicto modo absolutus; vnde iustissimè illum expelleret ab Ecclesia, & in omnibus aliis priuaret; & talis excommunicatus non esset excusatus ab absolutione petenda in foro exteriori.

13. Ad primam rationem dubitandi respondeo, quod quando in Bulla illa Crucifixi Osmæ, & aliis similibus, dicitur valere absolutionem pro vtroque

foro, intelligitur ad hunc sensum, quod possint diuinis interesse, & Sacramenta suscipere secluso scandalo, & hoc vocatur ibi *in vtroque foro*, quia non solum interius liber efficitur ab excommunicatione, sed etiam quantum ad prædicta, circa quæ erat impeditus, quod latè probat Couarr. *cap. Alma mater*, §. 11. *num.* 16. & in hoc sensu est verum, quod Confessarius potest virtute Bullæ absoluere à censuris in foro exteriori. Vt si excommunicatus declaratus longe distet à Iudice, qui eum excommunicauit, ita vt non sit facilis accessus ad eum, & ex alia parte instet tempus Iubilæi, vel magnæ festiuitatis; tunc virtute Bullæ absolui potest, vt possit lucrari tale Iubilæum, aut diuinis interesse; vt docent communiter Iuniores cum Ledesm. 2. *part. quarti, quæst.* 26. *art.* 1. *dub. vlt.* Rodr. *supra, num.* 55. & Gutier. *num.* 17. Quia mens Pontificis videtur esse, vt qui facit quantum in se est, non priuetur Iubilæo, & indulgentia, implendo in illis requisita. Et quia Iudex excommunicans non intelligitur nomine partis, cui oporteat prius satisfacere, vt diximus *dubio præcedenti in fin.* ideo illo inconsulto poterit tunc absolui.

14. Ad secundam respondetur satis esse, quod in concessione non exprimatur facultas absoluendi pro foro externo, vt eo ipso intelligatur non concessa. Vel secundo respondetur, quod etiam si in concessione non apponatur expresse restrictio, *pro foro conscientiæ duntaxat*, adhuc tamen intelligitur concessa pro illo foro tantum, cum ex materia subiecta, & modo concessionis, vel ex antecedentibus, & consequentibus sufficienter colligi possit hanc esse intentionem concedentis; ex illa namque pendet tota facultas, ac proinde quacunque ratione explicetur, satis est. Vnde quia in Bulla Cruciatæ hæc facultas conceditur in ordine solum ad sacramentalem confessionem, consequenter dicendum est, concedi duntaxat in foro conscientiæ. Quam doctrinam dicit esse communem Suar. *dicto num.* 22. citans pro se Couar. Nauarr. & Gutier.

15. Ad tertiam patet solutio ex corollario post vltimam probationem pro nostra conclusione adductam.

DVBIVM IV.

An virtute Bullæ possit quis absolui cum prædicta cautione reclamante Ordinario? Vt si quis percussit Clericum, & ad magis illum vexandum, nolit Clericus acceptare satisfactionem: & hac ratione Ordinarius reclamat.

1. Ratio dubitandi est, quia priuilegium Bullæ non est datum in destructionem, nec in præiudicium tertij, sed in ædificationem: Si autem ille in prædicto casu absolueretur, sequeretur non parua perturbatio iurisdictionis ecclesiasticæ ordinariæ; ergo tunc ille non poterit absolui contradicente Ordinario, & parte ipsa læsa.

Verum huic difficultati respondendum esse arbitror cum distinctione: nam vel res est deducta ad forum exterius, vel non; si est deducta, Confessarius non debet illum absoluere virtute Bullæ, ne sequatur perturbatio illa iurisdictionis ordinariæ, de qua in ratione dubitandi. Ad quam vitandam videmus, quod Concil. Trident. *sess.* 14. *cap.* 6. noluit Episcopis concedere absolutionem à censuris, & irregularitatibus, nisi quando non essent deductæ ad forum contentiosum, ne scilicet fiat præiudicium Iudici, & perturbetur ordo iuris. Quare Confessarius debet illum ad Iudicem

dicem remittere, vel curare, vt pars ipsa consentiat, vel denique obtinere licentiam à Iudice; qua obtenta, etiam si pars aduersa aliquid opponat, poterit licitè illum absoluere, vt habetur expressè *cap. responso de appellat.*

2. Fateor tamen, quod quamuis Confessarius per Bullam non debeat absoluere communiter ab excommunicatione deducta ad forum exterius, absolutè tamen potest absoluere in foro interiori tantum, ita vt factum teneat; quia Bulla non distinguit de deducta, vel non deducta excommunicatione ad forum exterius, sed generalem præbet facultatem absoluendi in foro interiori ab omni excommunicatione: nec per talem absolutionem impediretur exterior iurisdictio; nam solum est in foro conscientiæ, & sic Iudex contra illum procedere potest, ac si non esset absolutus à Confessario; vnde aliquando expedit, vt fiat talis absolutio, vt si fit pro consequendo Iubilæo, vel in aliqua magna festiuitate, iuxta dicta *in dubio præcedenti in fine.*

Si autem res ipsa non est deducta ad forum exterius, & pars nullam vult admittere satisfactionem, quam excommunicatus paratus est præstare, absolui potest virtute Bullæ cum prædicta cautione. Ita docent Armil. *verbo absolutio*, §. 10. Perez *lib.* 8. *ordinamenti tit.* 1. *leg.* 1. *pag.* 179. & Recentiores communiter, colligitúrque ex *cap. solet, de sent. excom. in* 6. Vbi Pontifex ad simile dubium sibi propositum, sic respondit. ***In prima igitur dubitatione sic statuimus obseruandum, vt pœnitenti absolutio non negetur, quantumuis aduersarius se opponat.*** Et ratione ètiam patet; quia per talem absolutionem nulla fit iniuria ipsi parti. Nam irrationabiliter vult, quod talis excommunicatus perseueret in illa excommunicatione, supposito quod ille facit quod tenetur: ergo poterit absolui cum cautione, & per hæc satis patet solutio ad rationem dubitandi.

3. Cæterum obserua in eo casu, ante absolutionem præmittendam fore cautionem, saltem iuratoriam de parendo mandatis Ecclesiæ, *argum. cap. ex tenore, cap. de cætero, & cap. desideres, de sentent. excomm.* fauet D. Thom. *in addit. ad* 3. *part. quæst.* 24. *art.* 1. *ad primum*, cui multis citatis adhæret Sayr. *de cens. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 2. atque id procedit, siue à iure, siue ab homine, sit lata excommunicatio, & siue certo constet sententiam esse iustam, siue de ea dubitetur, *argum. cap. cum contingat*, §. *verum*; ibi, *iuxta formam Ecclesiæ, de offic. deleg. cap. ad reprimendam, de offic. ordin. & cap. venerab. de sentent. excom.* secus vbi sententiam nullam esse manifestè constet; cum enim in eo casu absolutio non sit necessaria, consequenter nec iusiurandum, quod absolutionem antecedit, requiritur. Idem similiter sentiendum est, si manifestè constat sententiam esse iniustam. Et ratio est, quia absolutio debet absque grauamine impendi, *cap. sacro*, §. *caueat*, & ibi *gloss. verb. absque grauamine*, & ibidem Host. & Panormit. *num.* 12. & Felin. *num.* 7. *de sent. excomm.* Iuramẽtum autem oneris rationem habet, vt constat: igitur in casu simili ad illud præstandum excommunicatus cõpelli non debet.

4. At num excommunicatus cum absoluitur, iurare teneatur stare mandatis Ecclesiæ, an Iudicis; controuertitur inter DD. quidam mandatis Ecclesiæ standum esse asserunt, *argum. cap. ad hæc* 2. *de appellat. & cap. cum desideres, de sent. excom.* Alij vero mandatis Iudicis standum esse existimant, *arg. c.* 1. *de his, quæ vi metúsve caus. fiunt, & cap. ex tenore de sentent. excomm.* ac id potissimum, cum quis fuit ab homine excommunicatus, cuius mandatum contempsit. Nihilominus, vt rectè tradunt DD.

statim citandi, nihil refert, num isto, an illo modo iuramentum præstetur; in eundem enim sensum coincidit, nec absoluendus magis adstringitur, si iuret de parendo mandatis Ecclesiæ, quam si iuret de parendo mandatis Iudicis: atque ideo iura nunc vnum, nunc alium modum indistinctè statuunt. Ita gloss. *in d.cap.de his, verb.quod vestro*, Hostiens. *sum. lib.5. tit.de sent.excom.num.*14. & Sylu. *verb.absolutio*, 3.*n.*3.

5. Notant autem præcitati Authores hanc posse considerari inter vtrumque modum differentiam; quod si quis iuret stare mandatis Episcopi, seu Iudicis, non vt Episcopi, vel Iudicis, sed vt personæ, tunc iuramentum personale esse intelligitur, atque ideo personam eius, cui factum est, non egreditur, nec successorem respicit, *argum.cap.ad hoc de author. & vsu pallij. & cap. venientes, & cap.Quintaua'lis de iureiur.* Si vero iuret stare mandatis Episcopi, vel Iudicis, vt Iudicis, non adstringitur personæ, sed dignitati; ac proinde ipso remoto, vel deposito, non manet ei obligatus. *arg. cap.per inquisitionem de elect.* & *cap.alius, 15.quæst.6.& leg.cum quis, ff.de solut.* Successori tamen illius adstrictus remanet, *arg.cap.veritatis de iureiur.* Cum autem quis iuret stare Ecclesiæ mandatis, semper includitur successor. *arg.cap.quoniam Abbas de offic.Iudic.deleg.*

6. Sed quæres, an iuramentum sit de substantia absolutionis, ita vt eo prætermisso absolutio sit nulla. Affirmat Host. *sum. lib.5. tit. de sententia excom.§. & qualiter hac absolutio, versic. in maiori.* Communis tamen & vera sententia tenet oppositum; ita gloss. *cap.cum desideres, verb.præstitutum, & verb.nisi forma*, atque ibi Panormit. *num.*8. Summa Astens. *part.*2. *lib.*7. *tit.*15.*art.*1.*quæst.*1. S.Anton. 3.*part. tit.*24.*cap.*77.§.1. Sylu. *verb. absolutio* 3. *num.* 3. Tabiena *eodem verbo, num.*1. Caietan. *verb.absolutio, c.*4. Couarr. *cap. Alma mater*, 1. *part.* §.11. *num.*7.*de sent.excommunic.* & Nauarr. *cap.*1.*initio, num.*54.*de pœnit.distinct.*6.& alij, qui omnes aiunt absolutionem impensam valere, etiam si iuramẽtum non præstetur, quia iuramentum non est de substantia absolutionis, sed introductum est potius de consuetudine, & ad cautelam, & ne in posterum talia quis præsumar, saltem timore iuramẽti præstiti, vt colligitur ex *dict. cap.consideres, §.cui quæstioni. de sent. excom.* Vnde aliqui absque iuramẽto absoluuntur, quod sane non fieret, si iuramentum esset de substantia absolutionis, vt habetur ex *cap.super eo, 2.de sent. excom.* vbi absoluuntur, qui iurare noluerunt, & *cap.à nobis.2.fine.* vbi absoluitur mortuus, de quo tamen certum est non posse iurare. Non est autem absque iusta, & rationabili causa iusiurandum omittendum, prout præcitati Authores, imo fere omnes *arg. cap.super eodem secundo, de sent. excom.* affirmare consuescunt.

Adde quod aliqui nihilominus sentiunt id solum seruandum fore in criminibus atrocioribus, vt sunt casus Bullæ Cœnæ, & huiusmodi alij. Ita Henriq. *lib.*13.*cap.*28.*n.*4.Caiet.*verb.absolutio, §.ante pen.initio*, Sylu. *absolutio* 3. *n.*3.& Auila *part.*2.*cap.*7.*disp.*3.*dub.*3. & inclinat Coninck *disputat.*14. *dub.* 18. *num.*204.

DVBIVM V.

An virtute Bullæ possit Confessor absoluere ab excommunicatione extra Confessionem.

1. PArtem negantem sequuntur Nauarr. *cap.*26. *num.* 31. & *cap.cum contingat de rescriptis*, Cord. *in summ. quæst.*19.& Clericus *quæst.*187.§.*de donde se signe.* Couarr. *cap.Alma mater*, 1 *part.* §.11.*num.*16. Rodr.*in Bulla*, §.9.*num.*54.

Sarmiento

Sarmiento 1. *selectarum, cap. 9. num. 5.* & multi iuniores Theologi, quorum sententia probari potest.

Primò, quia Pius V. & Gregorius XIII. *in Iubilæis supra citatis, dub. 3.* declararũt illas & similes concessiones intelligendas esse in foro interiori, & pœnitentiali; sed forum pœnitentiale est ipsa confessio. Ergo extra confessionem non erit valida absolutio ab excommunicatione virtute Bullæ impensa.

2. Secundò, (& hoc est fundamentum Soti, & Nauarri) quia in Bulla conceditur facultas ad absoluendum à censuris, vt quoddam præambulum, & præludium necessarium ad absolutionem peccatorum vt in ordine ad illam. Ergo extra confessionem nec licitè, nec validè poterit impendi.

Tertiò, quia in Bullis, & Iubilæis communiter apponitur hæc clausula, *scilicet, quod possit Confessor absoluere pœnitentes, eorum confessionibus diligenter auditis:* Hinc autem sequitur manifeste, quod non audita confessione non poterit Confessarius absoluere ab excommunicatione. Tum quia forma mandati ita est obseruanda, vt si aliquid fiat contra illam, factum non teneat, vt constat *cap. cum debito, de rescriptis.* Tum quia, vt constat ex *leg. attestatoria, ff. de conditionibus, & demonstrationibus*; verba ablatiui absoluti, qualia sunt illa, *confessionibus diligenter auditis*, dicunt conditionem, conditio autem importat formam, iuxta *leg. Qui hæredit. ff. eodem tit.* Ergo tali forma non sequuta, nec seruata, nulla erit absolutio.

Nec obstat, si dicas prædictam clausulam, scilicet, *confessionibus eorum diligenter auditis*, non apponi in Bulla Cruciatæ, non (inquam) obstat, quia saltem apponitur, quod accipientes illam, possint eligere Confessarium approbatum, per quem absolui possint à censuris, & peccatis. Ergo præsupponit Pontifex, quod absolutio est facienda in confessione, atq. *legis in delictis, §. si detracta ff.*

Verum his non obstantibus, respondeo dicendum, licitum esse absoluere virtute Bullæ ab excommunicatione extra confessionem. Ita docent Sotus *in 4. dist. 18. art. 5. col. 9.* Suar. *tom. 4. de Religione, lib. 9. cap. 11. num. 27.* Armil. *verb. excommunicatio, §. 20.* Tabiena *confessio 2. §. 16.* Pedraza *lib. 2. cap. 1.* Henriquez *lib. 7. cap. 13. lit. N.* vbi refert id tenuisse Medinam Salmantinum, Peñam, & quosdam grauissimos Hispaniæ Prælatos, simúlque Commissarium Cruciatæ, de hac re consultos; & nouissime tenent Auila *2. p. c. 7. d. 3. dub. 13.* & Coninck *tom. 2. disp. 14. de excomm. dub. 16. num. 253.*

4. Et probatur primò, quia quilibet Confessor potest ab excommunicatione minori absoluere extra confessionem, teste Armil. & Pedraza *vbi supra*, cum communi Doctorum; ergo etiam à maiori.

Dices esse disparem rationem, quia excommunicatio minor incurritur per solum peccatum veniale, & sic obligatetur quis ad confitendum veniale, si non possit aliter absolui, quàm præuia confessione. Excommunicatio autem maior non incurritur nisi per mortale, quod tamen quilibet confiteri tenetur. Sed contra, quia quando quis facit confessionem informem, eo quod fictè accedit, & in ea confitetur aliqua reseruata, licet non recipiat absolutionem à peccatis, recipit tamen à censuris virtute Bullæ, vt ex multis Doctoribus probauimus *supra cap. 3.* Ergo non requiritur præuia confessio ad absoluendum ab excommunicatione virtute Bullæ.

Dices id solum conuincere, non prærequiri confessionem validam, sed sufficere informem, quæ tamen sacramentalis

talis est. Sed contrà, quia priuilegium, vt quis absoluatur à censuris, est diuersum à priuilegio concedente absolutionem à peccatis, nec dependet ex natura rei ab illo, nec ex aliquo statuto Ecclesiastico. Quia absolutio ab excommunicatione non est sacramentalis, sed præuia ad absolutionem sacramentalem à peccatis. Ergo rectè poterit impendi sine ista virtute Bullæ, maxime cum sit prior illa: prius autem non dependet à suo posteriori.

Secundò, quia Parochus licet solum absoluat in foro interno ab excommunicatione non reseruata, potest tamen absoluere ab ea extra confessionem, vt docent Cord. & Rodr. supra cum Sylu. *absolut. 3. notabil. 3.* Et similiter in articulo mortis quilibet Sacerdos potest absoluere ab omni censura, non audita confessione, teste Nauar. *cap. 27. num. 271.* §. 6. Ergo similiter licet per Bullam fiat solum absolutio ab excommunicatione in foro interno, poterit illa impendi extra confessionem; sicut virtute eiusdem Bullæ commutantur à Confessario vota sine præuia confessione, vt suo loco dicemus.

Tertiò, quia si Bulla daret facultatem absoluendi pro foro etiam externo, posset tunc Confessarius absoluere ab excommunicatione extra forum interius, & pœnitentiale, vt docent Cord. Nauar. & Couar. *vbi supra*; sed Bulla communiter concedit facultatem absoluendi in foro etiam externo, quando nulla est pars læsa, vel illi est iam satisfactum, vt diximus *supra dubio* 3. Ergo virtute illius poterit impendi absolutio extra confessionem.

Quartò, quia vt rectè notauit Henriq. *vbi supra*, cum Conc. Trid. *sess. 24. cap. 6.* concedit Episcopo posse absoluere à cēsuris, & in irregularitatibus dispēsare in foro conscientiæ, non tollit quin absoluat, & dispenset extra confessionem, vt quotidiana praxis docet, quæ est optima interpres ipsius priuilegij, teste Sylu. *vbi supra, verbo priuilegium*, §. 6. Ergo similiter in proposito.

Vltimò, quia Clericus non Sacerdos, etiam prima duntaxat tonsura initiatus, potest impendere absolutionem ab excommunicatione, vt docet communis sententia DD. cum Sylu. *Absolutio 1. n. 1.* & Couar. *c. Alma mater, p. 1. n. 10.* vbi id latissimè probat. Ergo à fortiori id poterit extra confessionem Sacerdos approbatus, & electus virtute Bullæ, nisi id in ipsa Bulla prohiberetur à Pontifice. Qui si fuerit Regularis ex Mendicantibus, vel ex aliis, qui eorum priuilegiis communicant, non tenebitur seruare ceremoniam relatam à Nauar. *c. 26. n. 8.* & Medina 2. *Summa, c. 12.* quia ita concessit Leo X. *in supplemento Minorum, fol. 59. concessione* 174. & in Priuilegiis Societatis IESV, *verb. excommunicatio*, §. 2. quod etiam verum est, quando absoluit in foro externo, licet oppositum dicat Rodr. *supra*; contra quotidianam praxim. Verum tamen est, quod si absolutio virtute Bullæ impensa, esset publica, non vero occulta, deberet vti illa ceremonia, quia non est priuilegium ad illam tunc omittendam.

5. Nunc ad argumenta in contrarium respondetur, atque in primis ad primum, dico verba illa *in foro interiori, & pœnitentiali*, nil aliud denotare nisi, hanc facultatem concedi pro foro conscientiæ, quod longe aliud est à foro sacramentali: vt rectè aliis cit. tradit Suar. *tom. 4. de Religione, lib. 9. cap. 2. n. 32.*

Ad secundum dico, quod quamuis hæc facultas sæpe concedatur, vt pœnitens possit à peccatis absolui, non inde sequitur vtramque absolutionem simul, & ab eodem impendi debere. Similiter ex eo quod dicitur hanc absolutionem debere fieri à Confessario approbato,

non

non sequitur quod in confessione sacramentali fieri debeat, sed solum cauetur, ne alia persona, quæ fortsitan sit inepta, eligatur.

Ad tertium respondetur verba illa, *auditis diligenter confessionibus*, referri ad absolutionem à peccatis, & non à censuris. Ita communiter iuniores, & alij, quos suppressis nominibus refert Cord. *in sum. d. q. 19. in 2. opinione*.

6. Hæc autem responsio non videtur sufficiens, quia satis de se notum, & euidens erat, quod Confessor non erat absoluturus à peccatis, nisi eos, quorum confessiones audisset; ergo ad id monendum non opus erat addere, *auditis eorum confessionibus*; atque adeo videtur addi propter censuras, à quibus non aliter videtur concedere facultatem ad absoluendum. Quare illa solutione omissa; Respondeo quod illa verba non important necessariam conditionem, sed conuenientem quandam instructionem, qua melius intelligatur excommunicatum iam deposuisse contumaciam, quod conuenientius, & melius fit per confessionem, & debet regulariter fieri: Oppositum tamen facere non est peccatum, imo sæpe est valde expediens, vt si quis propter multa peccata non facile possit præparari ad confessionem, expedit illum absoluere à sola excommunicatione. Quare existimo ideo etiam in Bullis Pij V. & Gregorij XIII. & sequentibus Cruciatæ sublata esse illa verba, *auditis eorum confessionibus*, ne inde aliqui ansam sumerent ad dicendum non posse extra confessionem impendi absolutionem virtute Bullæ ab excommunicatione. Hinc Suar. nostram amplectitur sententiam *vbi supra*, & à priori recedit, quam sequutus fuerat *tom. 5. de cens. disp. 7. sec. 5. à n. 35. & tom. 2. de Religione, tract. 6. de voto, lib. 6. c. 16. n. 4.*

7. Sed dices, adhuc in Bulla Cruciatæ latina apponi verba quædam prioribus æquiualentia, nempe, *toties, quoties confitebuntur, absolutionem, & remissionem mediante salutari pœnitentia secundum culparum exigentiam obtinere*. Respondetur, hæc verba, imo & præcitata ex Iubilæis Pij V. & Gregorij XIII. posse recte, & cum omni proprietate explicari iuxta nostram conclusionem. Nam verbum, *absolutio*, commune est ad absolutionem sacramentalem peccatorum, & ad absolutionem censurarum, quæ sine dubio sunt distinctæ, & à diuersa potestate procedentes; ibi autem sumitur verbum, *absolutio*, in sua communitate, quatenus vtramque comprehendit; idem similiter dicendum est de verbo, *confitebuntur*, quod denotat duplicem confessionem duplici prædictæ absolutioni accommodatam, ita vt ad vnamquamque requiratur sola illa, quæ per se sufficiens est. Atque simile iudicium ferri potest de subsequentibus verbis, nimirum, *mediante salutari pœnitentia secundum culparum exigentiam obtinere*. Hæc enim verba etiam sunt communia ad pœnitentiam sacramentalem, & ad pœnitentiam satisfactoriam, seu compensatiuam delicti extra sacramentum. Quapropter si quis Confessor virtute Cruciatæ velit aliquem absoluere à censura ob delictum graue contracta, non est necesse vt solam pœnam sacramentalem imponat illi; sed ad instar Iudicis in foro contentioso sententiam ferentis, potest illi pœnam iniungere in vindictam contumaciæ contra Ecclesiam; quam tamen reus tenebitur in conscientia implere, non quia sit pars Sacraméti, sed quia sponte se illi iudicio subiecit, & quasi sub eo pacto absoluitur. Igitur sub eadem indifferentia sunt accipienda priora verba, ita vt virtute eorum concedatur facultas ad efficiendum duplex iudicium, vnum sacramentale de culpis, & aliud quasi contentio-

sum de censuris, & ad vtramque requiratur sua confessio, absolutio, & pœnitentia.

8. Neque obstat, quod simul detur potestas ad vtrumque iudicium, non enim ideo requiritur, vt necessariò simul fieri debeant: hæc namque illatio nulla ratione fundatur, cum multa sub eisdem, vel coniunctis verbis sæpe comprehendantur, non quia in re ita sint coniuncta, sed vel quia ita breuius, & commodius dicuntur, vel etiam quia frequentius ita fiunt, non ex necessitate, sed ex commoditate.

9. Vnde infert primò Suar. *ibidem*, forrasse in præsenti per hanc verborum connexionem ad summum significari, confessionem sacramentalem satis esse, vt quis à censura absoluatur, non autem quod illa sit necessaria, atque ideo fatetur quod, esto prior sententia per se loquendo, sit tutior, nostra tamen in rigore sibi magis placet, quia est fauorabilior, & potest præcitatis verbis, tam Iubilæi, quam Cruciatæ in omni proprietate accommodari.

10. Infert secundò *num.26. ad finem*, quod si nulla interueniat rationabilis causa, ipse nec consuleret, nec permitteret vti hac facultate Iubilæi, seu Cruciatæ, nisi in confessione sacramentali. Consuleret autem, si rationabilis causa interueniat. Vnde si quis censura innodatus ad Confessorem virtute Cruciatæ absoluendus accedat, cum intentione acceptandi condignam pœnitentiam, & Ecclesiæ mandatis obediendi, non tamen sit paratus ad sacramentalem confessionem faciendam, vel Sacerdos illam nequeat audire, posset illum à censura reseruata absoluere, & ad alium pro absolutione culparum remittere. Similiter si quis audiens prolixam confessionem, quam pœnitens non potest per multos dies concludere, si interim audiat casum, cui est annexa censura, posset illum statim à tali censura absoluere, supposita dispositione ex parte pœnitentis, nimirum quod à contumacia recesserit, & satisfecerit, & conuenientem accepter pœnitentiam; tum quia non oportet illum per plurium dierum spatium tenere ligatum censura; imo absolutio ab illa potest satis iuuare, vt pœnitens se melius ad sacramentalem absolutionem disponat; tum etiam quia in ordine ad absolutionem à censura iam sufficit audita confessio. Demum si adhuc tota, & integra confessione audita, Sacerdos vel ex zelo etiam indiscreto, vel ex quauis alia causa, nollet sacramentaliter pœnitentem à culpis absoluere, vellet autem absoluere à censura, valida esset talis absolutio. Tum quia iam ad literam ibi impletur conditio, *auditis confessionibus*. Tum quia absolutio à censura semper, non solum natura, sed tempore antecedit absolutionem sacramentalem, & consequenter non pendet ex futuro euentu; atque ideo valida erit, esto alia non sequatur.

DVBIVM VI.

An per Bullam possit quis absolui à censuris latis contra causantes, procurantes, vel consulentes aborsum.

1. RAtio dubitandi est, quia Sixtus V. edidit motum proprium anno 1588. qui incipit, *effrenatam*. In quo reseruat Sum. Pont. absolutionem à censuris ibi latis contra prædictos causantes, vel consulentes aborsum; & addit quod virtute Iubilæi, aut Bullæ, non posset impendi absolutio ab illis. Quod ita plane esse intelligendum, & ad litteram docet Rodr. *in expos. Bullæ, §.9. num. 90.* & fauent quidam iuniores, dicentes esse probabilius, & securius.

2. Verum

2. Verum antequam huic difficultati respondeam, præmonere oportet Confessarios de nonnullis circa prædictum motum proprium Sixti V. Atque in primis aduerto Greg. XIV. anno 1591. mense Maij, reuocasse pœnas, & censuras contra procurantes aborsum fœtus inanimati, aut exhibentes mulieri, vel sumentes venena sterilitatis; aut quocunque modo consilium, aut auxilium dantes; atque adeo velle negotium hoc reduci ad terminos iuris communis, & dispositionem Concilij Trident. quod solum agit de homicidio fœtus animati, circa quod nihil innouat, nec temperat de rigore, & pœnis à Sixto V. latis. Quare quantum ad hoc, adhuc manet in sua vi prædictus motus proprius Sixti V. solúmque est derogatus quantum ad pœnas, & censuras latas pro causantibus fœtus inanimati aborsum.

3. Aduerto secundò, prædictam excommunicationē à Sixto V. latam non comprehendisse, nec modò comprehendere mulierem ipsam prægnantem, sed tantum alios, qui consilium, aut medicamina applicant, aut quoquo modo iuuant ad aborsum. Quod sane probari potest. Primò, quia licèt quoad pœnas exteriores, quibus puniuntur homicidæ, comprehendat ibi Sum. Pontifex prægnantem, eo quod in foro exteriori præsumit iniustitiam ex parte illius, consentiendo, vel adiuuando aborsum, tamen cum addit spiritualem excommunicationis pœnam, non meminit prægnantis, sed aliorum. Ergo dicendum est non comprehendere illam ibi.

4. Secundò, quia ratio ipsa satis docet sic esse intelligendum, nam aliàs adulteræ, & virgines stuprum committentes, & ex illo concipientes, cogerentur, vel sine remedio manere, vel se prodere ad obtinendam absolutionem à Pontifice; & sic exponerent se periculo vitæ, quia vel à parentibus, vel à maritis interficerentur. Vnde dicendum, quod licèt ipsa mulier passa sit culpabiliter in ordine ad aborsum, nec facit contra iustitiam, nec incurrit excommunicationem, sicut nec incurrit Clericus, qui sponte patitur se ab alio percuti, teste Nauar. *cap.24. num.19.* quia nemo patitur iniustum volens, vt docet D.Thom. *2.2.q.59. art.3. ex Aristotele 6. Ethicorum.* Quare tunc mater cedit, licet culpabiliter, iniuriæ prolis, quæ est quasi pars illius: vnde sicut qui iure quodam defensionis occidens Clericum deprehensum cum matre, vel sorore, licet sacrilegium committat, non tamen fit obnoxius excommunicationi, aut restitutioni, teste Nauarr. *cap.27. num.84.* nec etiam qui metu remigat in triremibus Maurorum contra Christianos, vt plures opinantur cum Nauarr. *cap.27.num.63.fin.* ita nec prægnantem intendit excommunicare Pontifex, cum id non expresserit. Et est simile de filio, qui cum alieno socio furatus est rem patris, pro quo lata est excommunicatio; filius enim non incurrit illam, quamuis sit principalis reus in eo furto, vt docet Sot. *5. de iust.q.3.art.1.* Sylu. *Excommunicatio 2.num.1. & §.1. cas.14.* Petr.Nauar. *lib.3.de restit.c.1.num.81.fin.* & alij multi relati ab Henriq. *vbi supra.*

5. Aduerto tertiò, quod non dicitur causari aborsum, quando de facto aborsus non sequutus est. Vnde licet procurauerit, si tamen de facto non sequutus est non est excommunicatus, & consequenter peccatum non est reseruatum.

6. Tandem aduerto, quod causare aborsum non est idem, ac impedire conceptionem fœtus. Vnde mittere semen extra vas, vel potum aquæ frigidæ post coitum sumere, vel alias præuentiones facere, ne concipiant, non est causare aborsum, sed impedire fœtus conceptionem, de quo non loquitur

motus proprius, & consequenter eius pœnæ non sunt extendendæ ad hunc casum.

7. His igitur sic statutis, vt quæstioni satisfaciam; respondeo dicendum, rectè posse virtute Bullæ absolui à censuris latis à Sixto V. contra causantes, vel consulentes aborsum. Ita tenet Henriq. *lib.6.de pœnit.cap.10. in comment. lit. F. & deinceps, lib.10. cap.35. in comment. litt.F.* & multi recentiores.

8. Primò, quia Gregor. XIV. in proprio motu *supra* relato concedit cuilibet Confessario approbato sæculari, vel regulari, vt possit in foro conscientiæ absoluere à peccato aborsus, & excommunicatione lata contra personas ibi expressas; vbi plane loquitur de aborsu fœtus animati, vt docet Henriq. *lib.10.cap.35.vbi supra.*

9. Secundò probatur, quia in Bulla Cruciatæ datur facultas absoluendi ab omnibus censuris, etiam Papæ reseruatis, exceptis his, quæ hæresi sunt annexæ. Ergo quãtumcunque censuræ aborsus reseruatæ sint Papæ, poterit quis virtute Bullæ absoluere. Nec iuuat respondere, non posse, quia in prædicto motu proprio Sixti V. continetur prohibitio, qua cauetur absolutio ab illis virtute Bullæ, hoc (inquam) non obstat, quia Commissarius ex facultate apostolica potest suspendere, & suspendit omnia contraria Cruciatæ, licet habeant clausulam contrariam tali suspensioni, vt testati sunt viri Doctissimi ab ipsomet Commissario consulti super hac sua facultate. Tum quia Sixtus V. non potuit coarctare potestatem Pontificum, qui eidem successerunt; omnes autem absque vlla limitatione concesserunt, vt virtute Cruciatæ possent eam sumentes absolui ab omnibus peccatis, & censuris Sedi Apostolicæ reseruatis, hæresi duntaxat excepta. Imo opinantur nonnulli, quod adhuc Sixto V. viuente potuerit quispiam virtute Cruciatæ, per eundem anno sequenti concessæ, à censura ex aborsu incursa absolui. Sed circa hanc opinionem, quid sit sentiendum habetur ex dictis *cap.1. dubio...*

Hinc igitur satis constat, quid sit respondendum ad rationem dubitandi initio adductam.

DVBIVM VII.

An possit quis virtute Bullæ absolui ad cautelam, vt quando dubitat probabiliter, an quædam excommunicatio publice lata comprehenderit illum.

1. PArtem negantem sequuntur Nauar. *cap.27. num.273.* Couar. *cap. Alma mater, part.1.§.12. prope finem ibi, secundò est inquirendum.* Decius *cap. præterea, n.6.de offic.delegat.* & Felin. *col.pen.* & idem Felin. *cap.causam, num.6. & cap. cum dilecta, col.10. de rescriptis.* Iason *in lege 2. quodlib. 2.* & ibi Curtius Iunior *col.1.ff.de iurisdict.omn.Iudic.* & alij relati à Cord. *vbi supra.* Et fundamentum eorum est, quia absolutio ad cautelam est extraordinaria, & gratia quædam Sedis Apostolicæ, vt constat aperte ex *cap.Per tuas de sent.excom.* Ergo nisi specialiter detur in Bulla, non debet censeri concessa facultas ad illam, vtpote nimis extra ordinem, & regulas iuris Pontificij: vnde inquiunt prædicti Doctores, quod commissa simpliciter facultate ad absoluendum, non censetur statim concessa ad absoluendum ad cautelam.

2. Verũ his non obstantibus, respondeo, dicendum verius esse, quod sit licitum Confessario absoluere ab excõmunicatione virtute Bullæ ad cautelam. Ita docent Archidiaconus, & Decius *in c.solet.de sent.excom.in 6.* & idem Decius *in*

in cap. ad præstantiam de appellationibus, & fauet textus *ibi*. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 29. *num.* 5. Suar. *de censf. disp.* 7. *sect.* 8. *à n.* 12. & Coninck *tom.* 2. *disputat.* 14. *dub.* 16. *num.* 200.

3. Probatur primò, quia non requiritur maior potestas ad absoluendum ad cautelam, quam ad absoluendum simpliciter. Ridiculum enim est dicere, quod excõmunicatio probabiliter ignorata requirat maiorem iurisdictionem in absoluente, quam excommunicatio certo, & euidenter cognita. Ergo qui potest ab hac absoluere, etiam ab illa, sicut qui potest absoluere à peccato mortali certo, potest & à dubio.

4. Secundò, quia si pœnitens esset certus de excommunicatione, posset virtute Bullæ absolui: ergo etiam si dubitet. Patet consequentia, quia non est peioris conditionis ex eo quod est in dubio an inciderit, quã si certò nosset se incidisse; imo melior certè est illius conditio, & ideò minor pœna solet apponi dubitanti, quam certo scienti. Si autem inquiras, an tunc debeat Confessarius exigere ab illo aliquã cautionem. Quidam recentiores cum Nauarr. dicunt, quòd debet, & sufficit petere iuratoriam de satisfaciendo, si certò cognouerit se esse excõmunicatum. Quod colligunt ex *cap. solet, de sent. excom. in* 6. sed melius dicitur cum Henriquez *vbi supra*, contentum esse debere Confessarium, quod pœnitens in eo casu firmiter proponat satisfacere debito, vel offensæ.

5. Ad fundamentum autem in contrarium respondeo, id vt plurimum habere verum in foro externo, & contentioso: vnde existimo quod quando excommunicatio scitur esse lata, sed dubitatur rationabiliter, an valeat, quia nimirum excommunicatus allegat talem excommunicationem fuisse nullam ex causa erroris intolerabilis, aut ex eo, quod lata sit post appellationem legitimam, vel ex defectu iurisdictionis, licèt tunc ipse Iudex possit absoluere, si id ita esse probabiliter cognouerit, Confessarius tamen non debet, cum res est deducta ad forum exterius: si autem aliquando videretur concedenda iuxta supradicta, non debet fieri sine præuia satisfactione, vt docet Nau. *supra*. Nam cum de offensa constat, necessaria erit illius satisfactio, vt in foro conscientiæ absoluatur.

6. Circa hanc difficultatem latè disputãt Couarr. *supra num.* 7. & Vgol. *tab.* 1. *cap.* 12. §. 1. cuncta vero, quæ agunt, ad forum potius contentiosum spectãt, quam ad forum animæ, de quo nunc potissimum agimus. Atque ideo circa hanc absolutionem obseruare oportet, quod dupliciter solet hæc absolutio impendi. Primò, nulla præcedente cognitione, nec dubitatione censuræ, quæ non solum ad cautelam, sed etiam ad superabundantiam appellari potest; deseruit enim ad tollendum omne periculum: hoc autem modo non fertur absque vlla occasione, seu causa; esset namque superuacaneum, & aliàs passim huiusmodi absolutiones repeti possent. Hoc præsertim fieri solet ante absolutionẽ Sacramenti pœnitentiæ, & similiter ante quemcunque alium actum, cuius valor posset impediri per censuram, si adesset. Vnde si in mortis articulo contingat aliquem ob repentinum euentum non potuisse confiteri, & dandum esset illi extremæ vnctionis Sacramentum, optimum erit consilium absolutionem à censura ad cautelam præmittere. Episcopi etiam in ministrando ordinis Sacramento solent dictam absolutionem præmittere ad euitandum periculum incurrendi irregularitatem; similiter in collatione beneficij, seu concessione priuilegij, & in similibus actibus præmittitur huiusmodi absolu-

tio ad vitandum nullitatis periculum, seu effugiendam humanam suspicionem, vel quamcunque etiam calumniam.

7. Secundo modo impenditur dicta absolutio ratione dubitationis censuræ: quæ dubitatio potest aliquando ex propria conscientia ipsius pœnitentis oriri,& aliquando in foro exteriori. Vnde iuxta dubitationis modum erit talis absolutio conueniens, seu necessaria in foro interiori,seu exteriori; poteritque impendi ab illo, qui à tali censura posset absoluere, si esset certa; quia qui potest certam tollere, à fortiori potest tollere dubiam, vt constat ex dictis: sed non potest impendi dicta absolutio ab alio, quia impenditur ad tollendam omnem dubitationem, & consequenter requiritur, vt qui sic absoluit, potestatem habeat tollendi censuram, si adsit; alioquin idem dubium semper maneret. Si autem contingat, quod censura sit reseruata, non tamen constat quod talis sit, sed potius dubitatur: tunc poterit quis ad cautelam de illa absolui ab eo, à quo non posset, si aliàs de censura certò constaret. Ita Suar. *de cens. disp. 7. sect. 8. num. 14.*

8. Sed quæres, an si quis confiteatur alicui habenti potestatem absoluendi ab omnibus censuris reseruatis, animo obtinendi absolutionem à cunctis, quibus se innodatum esse agnoscit, ex obliuione tamen aliquam in confessione non explicet, & consequenter nec eius absolutionem in particulari postulet, maneat nihilominus ab omnibus absolutus, ac proinde peccata oblita, quæ ex vi talis censuræ erant reseruata, maneant absque reseruatione. Respondetur sub distinctione. Nam si pœnitens in eo casu petat absolutionem duntaxat illius censuræ, qua se ligatum agnoscit, & ab illa tantum absoluatur, aliæ sane, quas ex obliuione omittit, non tolluntur. Ratio est, quia esto in absoluente sit potestas, ea tamen in eo casu non vtitur, respectu omnium censurarum, sed illius tantum, quæ ipsi proponitur. Si autem non obstante particulari propositione, seu declaratione vnius censuræ, Iudex, seu Confessarius generaliter absoluat ab omnibus censuris, omnes quidem tollit, quæ sub eius potestatem cadunt; idque ob rationem contrariam, nempe quia potestatem habet ex se efficacem, atque ea vtitur cum intentione conferendi effectum; qui nec potest vllatenus impediri: tum quia ad absoluendum à censura non requiritur ex parte absoluentis scientia talis censuræ in particulari, vt experientia docet: passim namque impenditur generalis absolutio absque speciali notitia, imo sæpe datur absolutio conditionata, *Absoluo te, si indiges*, quæ nullam supponit notitiam alicuius censuræ tali personæ inhærentis, sed solum quod possit illi inesse: tum quia nec etiam requiritur scientia ex parte pœnitentis, vt patet. Sicut enim potest quis censura ligari ignorans, ita & absolui; alioquin qui ignorat, seu oblitus est censuræ, quam incurrit, remedio procurandæ absolutionis priuatus maneret.

9. Ex dictis nonnullæ colliguntur differentiæ inter peccata oblita, & censuras. Prima, quod peccata oblita, & consequenter non confessa, non tolluntur per sacramentalem absolutionem per se, sed per accidens, & concomitanter solum, atque ideo semper manent simili iudicio obnoxia, ita vt si in memoriam veniant, teneatur pœnitens eorum absolutionem postulare: censuræ autem etiam oblitæ, per absolutionem quidem generalem tolluntur per se, ita vt etiam si in memoriā postea veniant, non requiratur noua earum absolutio. Ratio est, quia iudicium sacramentale, in quo peccatorū absolutio

impen

impenditur, per se requirit integram causæ cognitionem; quoniam ad curationem animæ, & internam salutem, ac diuinæ offensionis satisfactionem ordinatur, atque ideo per se est diuino iure institutum, vt omnia peccata lethalia clauibus subiiciantur. De censuris autem non est tale præceptum Ecclesiasticum impositum. Absolutio enim à censura per se non habet alium effectum, nec ad alium finem intrinsecè dirigitur, nisi ad tollendum illud Ecclesiasticum impedimentum; ac propterea quauis ratione tollatur ab habente sufficientem potestatem, non manet alia obligatio.

10. Secunda differentia est, quod is, qui nullo modo confessus est, nequit generaliter à peccatis absolui, sub ea conditione tacita, vel expressa, *si indiges*: absolutio autem à censuris potest sub huiusmodi conditione impendi. Ratio est, quia absolutio sacramentalis non solum supponit aliquam vinculi absoluendi cognitionem, sed requirit aliquam materiam, tanquam illius sacramenti partem essentialem, quæ consistit in actibus pœnitentis, & præcipue in confessione, vnde contritio quodam modo indicatur: Absolutio vero à censura, neque habet illam rationem specialem, neque semper seruat perfectam formam iudicij, sed solum requirit, vt is, qui absoluitur, sit moraliter illius absolutionis capax, si illa egere contingat, & consequenter potest impendi de censuris, etiam omnino Iudici ignotis.

11. Tertia differentia est, quod à culpis nemo absoluitur, nisi voluntarius, quia sacramentalis absolutio voluntariam accusationem requirit: à censura autem potest quis absolui etiam inuitus. vt alibi latius agendum erit.

12. Quarta differentia est, quod absolutio à culpa solum potest fieri in præsentem, absolutio à censura etiam in absentem. Vnde satis fit manifestum, censuras oblitas, esto sint reseruatæ; per se, ac directe tolli per generalem censurarum absolutionem datam ab habente, siue ordinariam, siue delegatam potestatem, ac subinde tolli etiam culparum reseruationem. Ita communiter DD. vt refert, ac sequitur Couar. *in cap. Alma mater, p.* 1. §. 11. *num.* 12. Nauar. *in Man. cap.* 26. *num.* 12. vbi vterque citat Palud. Adrian. Gabr. Angel. & Syluest. Hinc autem deducit *ibidem* Nau. quod si quis confiteatur habenti authoritatem absoluendi ab omnibus culpis, & censuris ex vi Iubilæi, seu Bullæ, prudenter faciet curando, vt modo supradicto, ad cautelam generaliter absoluatur ab omnibus censuris, & peccatis, quia dum postea sibi in mentem veniunt, solum tenetur peccata confiteri, nulla obtenta absolutione à censuris. Imo & à prædictis culpis potest tunc à quouis proprio sacerdote absolui; quod addit Nau. notandum esse potissimum à Religiosis, qui dum in visitationibus à censuris generaliter absoluuntur, esto tunc earum non recordentur, sublatæ censentur, nec tenentur aliam absolutionem quærere ab eis, sed satisfaciunt dum simpliciter confitentur peccata, ob quæ in prædictas incurrerunt censuras. Ita Angel. *confessio* 1. §. 1. Sylu. *eod. verb. quæst.* 4. & Rosella *confessio* 2. §. 9. quos sequitur Nauar. *supra.*

DVBIVM VIII.

Vtrum possit quis ex consensu partis, virtute Bullæ, absolui ad reincidentiam inconsulto Iudice.

1. Ratio dubitandi est, quia recte potest quis virtute Bullæ absolutè absolui, consentiente parte, etiam Iudice inconsulto. Ergo à fortiori poterit etiam absolui ad reincidentiam. Patet

Patet consequentia, quia plus est absolutè absoluere, quam cum limitatione, scilicet ad reincidentiam. Ergo si primum potest fieri virtute Bullæ, etiam secundum.

Sed respondeo dicendum esse cum communi Doctorum sententia, excommunicatum, etiam consentiente parte, absolui non posse ad reincidentiam inconsulto Iudice. Ita Cord. *in sum. quæst.* 20. Sot. 4. *dist.* 22. *quæst.* 2. *art.* 3. Nauar. *c.* 27. *num.* 15. Couar. *cap. Alma mater, p.* 1. §. 11. *n.* 6. Rodr. §. 9. *n.* 57. Gomez. *clauf.* 9. *num.* 27. Acosta *quæst.* 51. Sylu. *verbo excom.* 2. *not.* 1. *casu* 13. 14. *&* 15. Ostiensis, & Innocentius, quos refert & sequitur Henriq. *lib.* 13. *cap.* 29. *n.* 3.

2. Et probatur primò, quia licet excommunicatio lata ad petitionem partis tolli possit ne incurratur antequam sit incursa, de consensu eiusdem partis, non tamen potest suspendi; ita vt semel incursa, & postea sublata rursus incurratur. Nam ad inducendam postea excommunicationem requiritur potestas iurisdictionis, quam tamen tunc nec Iudex tribuit, quia fit illo inconsulto, nec pars consentiens tribuere potest, vt constat ex *lege Priuatorum, Codice de iurisdict. om. Iud.*

3. Secundò, quia per Bullã non conceditur facultas suspendendi censuras, sed absoluendi ab illis: At absolutio ad reincidentiam, in illo casu non esset absolutio, sed suspensio excommunicationis ad tempus. Ergo virtute Bullæ fieri non posset inconsulto Iudice. Consequentia est nota, & antecedens docet Ioannes Andreas *cap. veniens, el segundo, de testibus*; & ratione probatur, quia totum illud fieret per solam suspensionem, omni absolutione seclusa. Ergo rectè intelligitur tunc fieri illam suspensionem excommunicationis ad tempus absque vera eius absolutione.

Quod si quæras, quid ergo intelligatur per clausulam, quæ solet aliquibus Bullis apponi, nimirum: *Quod possit Confessarius absoluere excommunicatum ad reincidentiam.* Respondeo sensum illius clausulæ esse, quod illi qui sunt excommunicati, & nequeunt sine magno incommodo satisfacere, possunt absolui, etiam in foro exteriori, ad effectum duntaxat lucrandi Iubilæum, vel indulgentiam plenariam in Bulla concessam, & talis sic absolutus postea reincidit in eandem excommunicationem pro foro exteriori, vt rectè notauit Cord. *in sum. quæst.* 20. §. *A lo qual respondo.* Pro quo etiam faciunt, quæ supra diximus *dub.* 3. *in fine.*

Ad rationem vero dubitandi, respõdeo primò cum Cord. *vbi supra*, plus esse absoluere ad reincidentiam, quam absolutè absoluere, quia absoluere ad reincidentiam, illo modo dicit auctoritatem, vel actum excommunicandi. Secundò respondeo, quod priuilegium, cum operetur aliquid contra ius commune, tantum valet, quantum sonat, nec quid amplius: & ideo ampliari non debet extra sonum verborum, vt constat ex *c. porro, de priuilegiis.*

4. Vnde cum in Bulla non exprimatur facultas ad absoluendum ad reincidentiam, solum intelligi debet data absolutè, vt verba ipsa sonant.

Pro pleniori huius dubij declaratione obserua, absolutionem à censura ad reincidentiam dici illam, per quam tollitur censura, non in perpetuum, sed ita vt post certum tempus, vel post talem effectum reditura sit, qui modus absolutionis valde vsitatus, & frequens est. Ratio autem illum introducendi fuisse videtur, quia, teste Suar. *to.* 5. *de censuris, disp.* 7. *sect.* 8. *num.* 16. excommunicatio non suspenditur (vt Iuristæ cum glos. *cap. præsenti, verb. declaramus, de sent. excomm. in* 6.) id est omnino ad instar interdicti; sed quãdiu permanet, operatur suos

suos effectus, seu priuat aliquibus actibus; interdum tamen expedit, vel requiritur eum, qui censura ligatus est, reddere habilem ad aliquem effectum, aut eum absoluere pro aliquo tempore, non tamen omnino, sed cum conditione reincidendi, si hoc, vel illud intra id tempus non efficiat.

5. Hinc fit duplicem esse absolutionem ad reincidentiam. Quædam est, cum quis à censura absoluitur ad limitatum tempus, & ad certos aliquos effectus, nempe vt possit testimonium ferre, aut validè beneficij collationem acceptare, vt colligitur ex *cap. veniens.* 38. *de testibus:* de hoc autem casu non agimus hic, cum non sit proprie absolutio, sed potius dispensatio quædam, per quam, non obstante excommunicatione, conceditur vt talis possit eiusmodi actus præstare. Is igitur vere manet excommunicatus, nec vllatenus ad actum aliquem soluitur, nisi ad illum particularem, atque ideo nec illo perfecto in excommunicationem reincidit, quia nullam nouam contrahit obligationem. Alia est, cum quis absoluitur ab excommunicatione simpliciter, ita vt ex intentione absoluentis non detur solum ad definitum tempus, vel actum, sed & perpetua sit, sub conditione tamen satisfaciendi, seu aliquid faciendi intra certum tempus, quo transacto, & conditione non impleta, iterum in censuram reincidatur. Vnde hæc absolutio dupliciter impenditur. Primò absque certo præfixo termino, solùm sub hac conditione, *cum primum commode possis*; vt si quis dicat. *Ego te absoluo ab excommunicatione, ita tamen vt in eam reincidas, nisi cum primum commodè possis, hoc, vel illud facias.*

6. Hinc nisi quis, cū cōmodè possit, cōditionem impleat, iterum in excommunicationem incurrit, *argum. cap. eos qui* 22. *de sent. excomm. in* 6. Et de hoc casu omnes communiter fatentur, non dari reincidentiam absque noua culpa, cum necessaria etiam sit noua contumacia; atque ita sentiunt Suar. *supra num.* 26. & Coninck *num.* 215.

Secundò, cum dicta conditio ponitur implenda intra certum terminum præfixum, nulla facta mentione de potestate, seu impotentia rei, sed tantum de actione, idest de soluendo debito, &c. Vt si quis dicat. *Ego te absoluo ab excommunicatione, ita tamen vt in eam reincidas, nisi infra mensem satisfeceris.* & de hoc casu dubitant Doctores, an reincidentia detur absque noua culpa.

7. Coninck *num.* 216. sentit requiri nouam culpam; ducitur, quia nemo potest denuo ligari excommunicatione absque nouo peccato: talis autem cum fuerit verè ab excommunicatione absolutus, non potest in eam reincidere, nisi de nouo ea ligetur; igitur nouum peccatum requiritur. Hæc tamen ratio solum est vera, cum noua infligitur censura, non autem cum prior redit, quo pacto contingit in casu nostro; quippe prior censura non fuit absolutè ablata, sed solum pro certo tempore; pro reliquo autem tempore sub conditione, qua non posita redit eadem censura ob eandem culpam. Allegat idem Coninck in sui fauorem Nauar. *cap.* 27. *num.* 277. vbi nihil de hoc agit. allegat etiam Henriq. *lib.* 13. *cap.* 29. vbi ait satis esse nouam culpam, seu perseuerantiam in antiqua inobedientia.

8. Nihilominus valde probabile est, quanis ex causa non impleatur cōditio, reincidi in censuram, esto nulla noua culpa interueniat; tum quia hæc non est noua censura, sed eadem moraliter, & consequenter non requirit nouam contumaciam; tum quia conditio posita talis est, vt absque culpa possit aliquando omitti, ob impotentiam nimirum, vel causam similem; tum denique

Ff quia

quia esto ante censuram contractam nemo contrahat illam, si solutionem debiti omittit ob impotentiam, quantumuis præceptum soluendi sub censura sit latum; tamen post contractam censuram, esto ablata sit ad reincidentiam sub cōditione soluendi intra præfixum terminum, potest quis in illam reincidere, si non soluat, etiam ob impotentiam, vt docet Suar. *num.* 27. nam sicut si non fuisset absolutus à censura, permansisset sane in ea, licèt ad soluendum esset factus impotens; ita est dicendum in casu nostro; tunc enim perinde se habet post elapsum præfixum terminum, ac si non fuisset absolutus, cum non simpliciter, sed ad reincidentiam tantum fuerit absolutus.

9. Sed obiicies, si cui sub pœna censuræ ipso facto incurrendæ iniungatur, vt intra certum tempus tale debitum soluat, atque interim consentiat pars, & differat tempus solutionis, id satis erit, vt non incurratur dicta censura, donec spatium à creditore concessum sit omnino transactum, esto prior terminus à Iudice præfixus elapsus iam fuerit: igitur similiter videtur dicendum in casu, de quo agimus, id est quod parte consentiente possit quis à Confessario absolui ad reincidentiam. Respondetur negando paritatem rationis, nam in casu isto nondum est contracta censura, & consequenter non est necessaria absolutio, per quam tollatur, nec actus aliquis iurisdictionis, quo impediatur; sed sufficit quod materia præcepti, ex cuius transgressione pendet censura, ita mutetur, vt præceptum pro eo tempore non obliget; nam eo ipso cessat contumacia, & consequenter non censetur eo tempore pertransiri terminus à Iudice præfixus: at in casu nostro, cum iam sit contracta censura, requiritur necessariò absolutio, & iurisdictio ad illam tollendam, atque ideo non sufficit partium conuentio.

10. Sed quæres an in casu reincidentiæ prædictæ requiratur noua sententia ad incurrendam censuram. Coninck consequenter respondet affirmatiuè, quia cum ipse supponat in casu reincidentiæ requiri nouam culpam, consequenter dicendum videtur requiri nouam sententiam, quam putat interdum ferri authoritate iuris, vt in casu *cap. eos qui, 22. de sent. excomm.* interdum vero authoritate ipsius absoluentis, qui dum absoluit reum ad reincidentiam, videtur illum implicitè rursus excommunicare, nisi intra tale tempus, hoc, vel illud effecerit. Sed probabilius censeo non requiri nouam sententiam, tum quia aliàs absolutio illa non esset limitata ad tempus, vel actum, sed absoluta: tum quia, si necessaria esset noua sententia in memorato casu, non posset iustè aliquando ferri, cum pœnitens sit ob impotentiam, vel causam similem immunis à noua culpa. Redit igitur dicta censura ex vi prioris sententiæ, quam iustam fuisse supponimus; atque ideo semper respicit illam contumaciam, in qua talis sententia fundata fuit: vnde estò huius sententiæ effectus fuerit per prædictam absolutionem impeditus, semper tamen dicta sententia vim suam retinet, & moraliter permanet, sicut lex quædam; atque ideo elapso absolutionis tempore, iterum operatur moraliter censuram inducendo: ita in simili casu sentiunt Vgol. *tab.* 1. *cap.* 4. §. *vlt. num.* 18. & Suar. *cit. num.* 21. cum communi DD. Sed an dicta excommunicatio sit eadem numero, vel diuersa cum præcedenti, parum refert, moraliter tamen tanquam eadem reputatur, & hoc sufficit.

Ex dictis igitur satis sit manifestum, eum qui non potest excommunicare, nec etiam posse ad reincidentiam absoluere,

uere, & consequenter eiusmodi absolutionem non posse virture Cruciatæ impendi.

Dvbivm IX.

An absolutio à censura sit valida, dum virtute Bullæ non satisfacta parte cum commode possit, quis absoluitur.

1. SVppono in primis omnes conuenire primo talem absolutionem illicite impendi, quia Confessor tunc iniuriam facit parti læsæ, atque excedit modum, & limitem facultatis sibi concessæ, cum in Bulla expresse habeatur, quod absolutio fiat satisfacta parte.

2. Secundò, si absolutio impendatur immediatè à Pontifice, validam esse, quia valide quis absoluitur ab eo, qui ordinariam habet potestatem absoluendi, nullibi enim talis absolutio irritatur, atque ideo si iudex ordinarius quempiam absoluat absque satisfactione partis læsæ, esto iniustè, valide tamen absoluet. Dubium igitur est an valida sit talis absolutio, dum fit ab habente potestatem delegatam, cuiusmodi sunt Confessores electi virtute Bullæ; & ratio dubitandi est, quia potest esse absolutio iniusta, & simul valida, vt habetur ex *cap. venerabilibus*, *§. vbi autem, de sentent. excom. in 6*.

3. Suppono secundò, eum qui solum habet potestatem delegatam absoluendi, inualidè absoluere non præmissa satisfactione, si id expresse dicatur in potestatis delegatione, vt si dicatur, *alias absolutio sit nulla: aut non valeat aliter absolutio*; *aut non possit aliter absolui*, *seu absoluere*; *vel nullatenus absoluat eum, nisi satisfecerit*, & similia. Addunt autem aliqui, quoties potestas hæc delegatur per Bullas, seu quæuis alia priuilegia, etiam si non exprimatur talis conditio, semper subintelligi adiunctā, ita vt absolutio aliter data sit nulla, quia Pontifex non intendit per huiusmodi concessionem damnum aliquod tertiæ personæ inferre. Ita Graff. apud Suar. *de cens. disputat. 7. sect. 5. num. 43.* qui tamen, & communiter omnes oppositum censent probabilius, quoniam cum concessa est absolutio, & particularem non habet limitationem, interpretanda est iuxta ius commune; ex communi autem iure, qui simpliciter habet hanc potestatem, facit actum validum, esto iniustè ea vtatur; vnde rectè Coninck *d. disp. 14. dub. 16. num. 209.* ait cum talis potestas non datur limitata, ex hac parte æquiualere ordinariæ; imo Nauar. *in man. cap. 27. num. 37.* inquit quod licet in mandato, seu rescripto Pontificio, vbi hæc facultas conceditur, exprimatur, vt secundam formam iuris detur, absolutio tenet, esto impendatur non seruata debitā iuris forma. Ratio est, tum quia Pontificis intentio non est nouam formam inducere, sed Commissarium duntaxat monere id, quod secundum ius facere debet; tum quia ad ipsam iuris formam pertinet, vt talis absolutio valida sit, etiam si male concedatur, vt notat Suar. *ibidem.* Igitur à fortiori cum in rescripto nihil exprimitur, sed absolutè potestas conceditur, absolutio censenda est valida, esto sit iniusta.

4. Suppono tertiò ex Nauarr. *lib. 5. consf. 7.* satisfactionem prædictam intelligi de debito certo, non dubio, quoniam si dubium sit, tunc non requiritur quod satisfactio partis præcedat absolutionem, esto in concessione exprimatur; debet namque interpretari, dum debitum est certum, ac indubitatum. *argum. cap. solet. de sentent. excom. in 6. ibi*, nisi eum excommunicatum pro manifesta dicat offensa. Atque expressius id constat ex *cap. ex part. 10. de verb. sign.*

& quamuis Nau. *in Man. c. 26. num. 7.* sentiat declarationem de debito dubio, aut certo, ad Iudicem spectare in foro exteriori; quia tamen in foro etiam interiori potest contingere, vt pœnitens habeat conscientiam dubiam, vel certam, ideo si pœnitens certus sit, talem offensionem vel damnum commisisse, & consequenter ad satisfactionem teneri, tunc manifestum est, necessariò requiri, vt prius satisfaciat, si potest; vel si non potest, conuenientem exhibeat cautionem. At si dubius sit an ipse causa damni extiterit, vel an sufficienter iam satisfecerit, vel an talis fuerit offensio, vt ad satisfactionem obliget, tunc sufficit exhibeatur competens cautio, id est pignoratiua, seu fideiussoria, vt multis citatis tradit Sayr. *de cens. lib. 2. cap. 20. num. 33.*

5. His suppositis, circa præsentem difficultatem sit prima conclusio. Probabilissimum censeo, quod si quis virtute Bullæ absoluatur, nulla præmissa satisfactione, dum cōmodè fieri possit, talis absolutio sit inualida. Ita Henriq. *lib. 7. cap. 13. num. 2.* Rodr. *§. 9. num. 53.* Sot. *in 4. dist. 22. quæst. 2. art. 3. post 2. conclus.* Nauar. *lib. 3. Consil. in 1. edit. tit. de Regul. consil. 75. dub. 11. num. 36. & 37. in 2.* Ledes. *2. p. 4. quæst. 26. art. 1.* Cord. *sum. quæst. 18. punct. 1. dict. 2. & quæst. 187. puncto 4. & lib. 5. quæst. 47. dub. 3.* Gutier. *allegatione 9. num. 6.* & Medina *sum. lib. 2. cap. 12.*

6. Probatur primò, quia communiter Doctores fatentur absolutionem prædictam esse nullam, quando in delegatione habetur; *damus tibi facultatem absoluendi, satisfacta parte, vel si satisfactum sit*; Ita Sayr. citatus. Suar. *vbi supra num. 44.* Coninck *num. 211.* & ante eos Caiet. *verb. absolutio, ante vlt. §.* & Armilla *eodem verbo, n. 48.* At in Bulla Cruciatæ, dum absoluendi potestas conceditur, sic habetur; *modo etiam in casibus in quibus necessaria erit per ipsos, vel dato impedimento per heredes, aut alios satisfactio fiat.* Ergo absolutio data virtute Cruciatæ, non præmissa satisfactione partis læsæ, inualida est. Probatur consequentia, quoniam quando commissio fit sub certa forma & conditione, ea non seruata corruit actus, *arg. cap. cum dilecta, 22. de rescript. ad fin.* ibi, *processum ipsorum contra nostri formam rescripti, irritum decernimus, & inanem; & cap. venerabili 37. de offic. deleg. ad fin.* ibi; *quorum processus cassauimus, quia Abbas contra nostri mandati tenorem processit.*

7. Secundò, quia certum omnino est, delegati potestatem non se extendere vltra id, quod delegans intendit eidem concedere: sed non est verisimile, quod Pontifex intendat alicui authoritatem concedere in præiudicium tertij. Ergo absoluens virtute Cruciatæ non satisfacta parte, inualide absoluit ex defectu iurisdictionis. Minor probatur, quia non est præsumendum de aliquo velle peccare, nisi probetur; sed delegatus nequit sine peccato alium absoluere, parte non satisfacta, cum id resultat in præiudicium partis læsæ. Ergo nec est præsumendum de delegante, velle delegato talem potestatem concedere, cum nullam ad hoc habeat rationabilem causam, alias cooperaretur peccato alterius, & consequenter peccaret.

8. Tertiò, quia iuxta communē sententiam facultas data in Bulla intelligi debet citra præiudicium tertij, neque vnquam Pontifex quid censetur concessisse in detrimentum alicuius, nisi exprimatur. *cap. quamuis, de rescriptis, in 6.* quod fere in his terminis notat Paris. *conf. 63. num. 23. & 24. lib. 4.* & satis fit manifestum ex præcit. verbis ipsius Bullæ, *modo per se, aut per alios fiat satisfactio*; & notat Cou. *in cap. Alma mater, p. 1. §. 11. num. 16.* quod actus qui fit non

seruata

seruata conditione à delegante præscripta, est inualidus: ergo.

9. Secunda cõclusio. Non est improbabile, quod sit valida absolutio facta virtute Cruciatæ, etiam non præmissa satisfactione in casu, quod commode fieri queat. Ita Rod. à priori opinione recedens, *sum. tom. 1. in noua edit. cap. 83. num. 4.* Henriq. vbi supra *num. 2. in comment. litt. S.* quos refert, ac sequitur Sanchez *lib. 3. de matrim. disputat.* 33. *concl. 2. num.* 3. Anglès. *Floribus 2. p. q. vnic. de excom. art. 4. diffic. 9. concl. 2.* & inclinat Nau. *c.* 27. *num.* 39. Sed iam probatur Primò, quia esto in Bulla apponantur præcitata verba, non tamen irritatur absolutio, si omittatur *satisfactio partis læsæ* & consequenter esto talis absolutio sit inde iniusta, non tamen irrita. Secundò, quia quoties in delegatione, seu commissione exprimitur forma iuris communis, eo modo, quo iure inest, non est intentio delegantis inducere nouam formam, ac conditionem, sed solum est admonitio quædam, vt iuris communis forma seruetur; atque ideo prætermissa non irritatur actus; qui alias validus esset, nisi in delegatione talis forma exprimeretur. Ita glos. *Clem. 1. de offic. deleg. verbo repererit.* & ibi Cardin. *quæst.* 13. Imola *num.* 20. *&* 21. Archidiacon. *cap. dudum.* 18. *q.* 2. *vers. in* 1. *glossa.* Innoc. *c. Prudentiam, num. 9. vers. & si contrarium, de offic. deleg. & c. fin de præsumpt. initio.* Vbi Abb. *num.* 16. & Felin. *num.* 19. Nau. *vbi supra*, ait esse receptissimum. Couar. *d. cap. alma 1. p §. 9. num.* 8. inquit esse omnium. Vnde Innoc. & Felin. citati asserunt, commissione facta Iudici, vt condemnet Titium, si Petrus probauerit debitum, validam esse sententiam Iudicis condemnantis, etsi Petrus non probet, quia est conditio quæ iure inerat. Innoc. etiam *d. cap. fin. de præsumpt. initio*, quem sequitur Imola *c. penult. num. 2. de constit.* ait, quod si in delegatione apponatur, *confero beneficium Petro, si fuerit idoneus*, non esse conditionem, quia iure communi inerat, nec noua exprimitur idoneitas, iure communi requisita, & consequenter actum contra gestum esse validum. Ratio autem est, quia expressio eius, quod tacite inest, nil prorsus operatur. *arg. c. significasti, de elect. l. 3. ff. de leg. 1.* quamuis enim non exprimeretur, iure subintelligebatur. Cum igitur sit iure communi expressa illa forma, *modo fiat satisfactio*, dum postea exprimitur in licentia, non est æstimanda conditio, seu restrictio licentiæ, sed monitio vt seruetur.

10. Tertiò, quia tunc forma iuris cõmunis posita in commissione importat conditionem, quando formæ communi additur aliquis limitatus modus. Vnde si dicat Pontifex, *committo tibi vt des beneficium Petro, si est idoneus*, tunc est forma iuris communis simpliciter, si tamen addatur, *si per examen publicum, & oppositionem inueniatur idoneus*, tunc est conditio, cum sit limitatus modus scientiæ, & consequenter noua forma. At in casu nostræ Bullæ solùm ponitur forma iuris communis, id est, modo fiat satisfactio, nec additur aliquis limitatus modus. Igitur verba illa non important conditionem, & consequenter nec omissio irritabit absolutionem. Vnde non immeritò Henriq. id non censet improbabile. Sanch. citatus ait esse probabilissimum, Anglès. & Rod. *supra* tenent simpliciter verum.

11. Quare ad primam probationem in contrarium respondetur, quod quidquid sit de opinione, id non admittitur ab authoribus secundæ sententiæ, quia per verba illa nihil additur formæ iuris communis; ac subinde non est noua forma; ideoque negatur consequentia. Ad secundam concedimus non esse verisimile

risimile, quod Pontifex intendat alicui concedere authoritatem in præiudicium tertij per sua priuilegia: atque ideo negatur consequentia; nam Confessarius tenetur sub mortali seruare eam formam iuris; ea autem non seruata non irritatur absolutio, sicut nec ex iure communi irrita redditur.

Ad tertiam negatur etiam cõsequentia, verba enim quæ in Bulla præscribũtur, non inducunt nouam formam iuris communis, vt patet ex dictis, & consequenter nec important conditionem: clausula enim illa *modo fiat satisfactio*, non ponitur nouo modo, quam iure communi inerat.

Ex his igitur manifeste deducitur vtramque opinionem esse probabilem. Priorem tamen in praxi potius sequendam, saltem ne Deus Opt. Max. offendatur, ac proximo præiudicium inferatur. Posteriorem autem non ideo improbare audeo, attentis DD. qui eam tuentur, & rationibus quibus fulcitur.

DVBIVM X.

An possit quis absolui virtute Bullæ ab interdicto, & suspensione etiam illa, quæ contrahitur cum quis sine debita ætate suscipit Ordines.

1. HEnriquez *lib. de indulg. cap.* 13. *num.* 13. *fol.* 513. licet concedat posse virtute Bullæ absolui ab interdicto, & suspensione, dicit tamen illum, qui suspensus est, quia defectu ætatis sacris initiatus fuit, absoluendum non esse virtute Bullæ, & citat pro se Nau. *c.* 27. *num.* 162. & probatur.

Primò, quia Bulla ipsa excipit ne ipse etiam Commissarius absoluere possit à suspensione ob ordines male susceptos incursa.

2. Secundò Pius II. & Pius V. suspendunt initiatum absque ætate, vt docet Nau. *num.* 155. *&* 166. & rigidè Sixtus V. anno 1589. proprio motu reseruauit sibi, si ordinetur sæcularis absque ætate, ne posset per Trident. absolui ab Episcopo, aut per Iubilæum. ergo nec etiam poterit per Bullam.

Tertiò, quia sic maior esset potestas Cõfessarij electi per Bullam, quam Episcopi, cum Conc. Trid. *sess.* 24. *cap.* 6. solùm concedat facultatem Episcopis ad absoluendum à suspensione prouenienre ex delicto occulto, per Bullam verò concedatur sine restrictione ad censuram ex delicto.

3. Verum his non obstantibus respondeo dicendum, Confessarium virtute Bullæ electum posse absoluere à suspensione non reseruata Papæ, toties, quoties indiguerit, à reseruatis verò in Cœna Domini, & alibi semel in vita, & postea in articulo mortis, nisi oppositum expresè contineatur in Bulla. Ita docent Cord. *in sum. q.* 144. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 162. Rodr. §. 9. *n.* 62. Perez *l.* 1. *tit.* 1. *lib.* 5. *ordinamenti*, *pag.* 33. Henriq. *vbi supra in comment. litt. D.* Medina 1. *sum. cap.* 11. §. 8. *fol.* 45. idem tenent communiter recentiores, & specialiter Pater Salas, & Doctor Nuñes Complutensis, & Bañes, quos refert Henriq. citatus; tenent à suspensione etiam contracta propter susceptos ordines ante legitimam ætatem posse absolui virtute Bullæ, ita vt liceat impleta ætate celebrare. Ratio eorum est, quia Bulla concedit generalem facultatem absoluendi ab omnibus censuris; sed suspensio est verè, & propriè censura, vt constat ex *cap. querenti, de verborum significatione*. Ergo poterit ab illa absolui, sicut ab excommunicatione in foro interiori; imo & in exteriori satisfacta iam parte, quidquid dicat Henriquez *supra num.* 6. quia certè per id non perturbatur (vt ipse

ipse inquit) iudicialis ordo, cum in eo tantum intendatur de satisfactione partis.

4. Atque hoc idem quod dictum est de absolutione à suspensione, dicendum est proportionaliter de absolutione ab interdicto personali, non tamen locali, quia hoc non videtur propriè censura; aut saltem eius absolutio sine Iudicis authoritate nullius erit momenti: quia donec auferatur per Iudicem, semper seruabitur, etiam si ille, qui dedit causam interdicto, iam absolutus sit. Verum tamen est, quod si interdictum locale esset verè censura, posset per Bullam tolli, etiam quoad forum exterius, satisfacta parte; Ita vt non solùm Iudex deberet tum illud tollere, ad hoc enim tenetur *per textum in c. Odoardus, de solutionibus*; sed etiam Clerici Iudice repugnante tenerentur non seruare tale interdictum, quia iam pœnitens absolutus est, satisfacta parte in foro exteriori.

5. Ex dictis colligo fratres Mendicantes, & alios; qui eorum priuilegiis communicant, posse etiam absoluere à prædicta suspensione, & interdicto, sicut possunt ab aliis censuris non reseruatis in Bulla Cœnæ Domini; quia ratione suorum priuilegiorum, vt constat ex eorum compendiis, habent amplam facultatem absoluendi ab omnibus censuris, etiam Papæ reseruatis, exceptis quæ sunt in Bulla Cœnæ Domini, vt habetur *in compendio priuilegiorum Societatis, verbo absolutio.*

Ad primum pro contraria opinione adiunctum fatemur quod, cum in Bulla excipitur illud genus suspensionis, non potest ab ea absolui: tamen cum in Cruciata non fiat exceptio, valida erit absolutio virtute illius clausulæ ab omnibus censuris.

Ad secundum respondeo, quod postea Greg. XIV. anno 1591. concessit in suo Iubilæo plenam prædictæ suspensionis absolutionem, & in vltima etiam Bulla conceditur in illa generali clausula, vt supra ostensum est.

6. Ad tertium fatemur in illo excedere Bullam, facultatem Episcopi, ex speciali indulto Apostolico, vt rectè notauit Henriq. *vbi supra*, nec in hoc est aliquod inconueniens.

DVBIVM XI.

Vtrum Confessor possit absoluere à cessatione à diuinis virtute Bullæ.

1. TOta ratio dubitandi desumitur ex eo, quod cessatio à diuinis videtur quod sit censura, vt tradit Sot. *4. dist. 22. q. 3. art. 1.* Maiolus *lib. 3. de irregularitate, cap. 20. in fine.* Guerrerus *in speculo Iuris cap. 37.* & Franch. relatus à Nau. *c. 27. num. 188.* & Couar. c. *Alma mater, 2. p. §. in principio.*

2. Probatur, quia cessatio à diuinis est pœna Ecclesiastica, qua puniuntur fideles in bonis spiritualibus; Ergo verè est censura, cum ea sit definitio censuræ. Vnde si ad primam eius institutionem attendatur, aperte constabit institutam esse, vt pœnam Ecclesiasticam, non minus quam interdictum. Ergo verè erit censura sicut illud.

Verum contraria sententia est omnino amplectenda cum communi Doctorum. Ita Syluest. *verb. cessatio, §. 5.* & *verb. interdicto 5. §. 1.* Ang. *verb. cessatio.* Tabien. *verb. interdictum, num. 3.* Nauar. *cap. 27. num. 152.* & 194. & 250. Henriq. *lib. 13. c. 52. fol. 1235. lit. G.* Rodr. *in Bulla, §. 9. num. 6.* Gutiertez *quæst. can. c. 10. pag. 111.* Suar. *de cens. disp. 39. sect. 1. num. 4.* & 12. & est communis inter Iuristas cum Ioanne de Ligniaro *tract. de censura q. 1. num. 8.* & probant illam tum *ex cap. querenti, de verb. significat.* vbi Pontifex tres

tantum

tantum species censuræ assignauit, quia qui celebrat ligatus aliqua censura incurrit irregularitatem, quam tamen certum est non incurrere, qui tempore cessationis celebrat: sed hoc duplex fundamentum non est firmum, quia eadem ratione probaretur irregularitatem ex puro delicto ortam non esse censuram, cuius contrarium opinari plures DD. magnæ æstimationis late ostendemus, (Deo dante) *in tract. de Iubilæo.*

3. Vnde probatur aliter nostra sententia. Primò, quia cessatio à diuinis solum est pura omissio diuinorum officiorum, & ideo solet definiri, vt colligitur ex Inocentio *cap. irrefragabili, de officio Ordinarij*, quod sit suspensio organorum diuinæ laudis, iuxta illud Psalmi 136. *In salicibus in medio eius suspendimus organa nostra*; itaque cessatio à diuinis, nisi illi admisceatur interdictum, non magis excipit delinquentem, quam cæteros homines, quia æqualiter diuina officia omnibus cessant. Ergo in quantum cessatio non habet rationem censuræ, quæ per se, & directè in pœnam delinquentium specialiter infligatur.

Secundò, quia per censuram semper inducitur prohibitio aliqua in personam delinquentis, aut in locum si sit censura interdicti; cessatio autem à diuinis in quantum talis, & præcisa ratione interdicti, nullam specialem prohibitionem inducit in personam delinquentis, aut in locum, sed puram suspensionem diuinorum officiorũ. Ergo virtute Bullæ non potest ab illa absolui.

4. Tertiò, quia cessatio à diuinis omnino spectat ad forum externum, & exequenda est per ministros Ecclesiæ. Ergo licet Confessarius aliquem absolueret à tali cessatione, nullum effectum posset habere talis absolutio, si aliàs ipsi ministri omnino seruant cessationem à diuinis, non minus quam si illis non esset talis absolutio impensa; & consequentet esset superflua, cum moraliter loquendo nunquã posset habere effectũ.

5. Ad rationem vero dubitandi, respondeo primò, quod per cessationem ipsam à diuinis puniuntur rebelles, in quantum habet admixtionem interdicti, quia ipsa præcisè sumpta, non est pœna, sed omissio diuinorum. Respondeo secundò, quod gratis admisso quod esset pœna, non tamen à iure pœna posita est, sed ab homine: censuræ vero omnes à iure imponuntur, licèt nonnullæ earum simul etiam ab homine; itaque censura est pœna, qua iura vtuntur; iura verò non vtuntur cessatione à diuinis, sed tantum Iudices.

DVBIVM XII.

An quando in Bulla vel simili priuilegio datur facultas ad dispensandum in omnibus irregularitatibus, excepta irregularitate homicidij voluntarij, & alijs tribus, possit virtute illius dispensari in irregularitate homicidij iusti.

1. HIc occurrebat dubitatio, an virtute Cruciatæ possit Confessarius pœnitentem absoluere ab irregularitate, quæ præcise oritur ex delicto; prætermittitur tamen quia de ea agitur *in tractatu de Iubilæo*, quamprimum in lucem edendo: at quia virtute Cruciatæ conceditur Commissatio facultas dispensandi in aliquibus irregularitatibus, examinandum hic duximus propositum dubium, *&c.*

Ratio dubitandi est communis Doctorum sententia, asserens cum Nauarr. *cap. 27. num. 200.* solum Papam posse dispensare in irregularitate homicidij volun

voluntarij, quod colligunt ex Trident. *sess.* 24. vbi apertè excipit tale homicidium, dum ait, *liceat Episcopis in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, dispensare.* quæ sane clausula in prædictis Bullis, & priuilegiis etiam apponitur: at irregularitas prædicta proueniens ex homicidio iusto, oritur ex homicidio voluntario. Ergo nequit fieri talis dispensatio, nisi à Papa.

2. Verum his non obstantibus, respondeo dicendum, quod quando per Bullam aut priuilegium conceditur alicui, vt possit dispensari in omnibus irregularitatibus, excepta irregularitate homicidij voluntarij, potest etiam dispensari in hac irregularitate ex homicidio iusto proueniente; ita expresse Caietan. *in sum. verb. irregularitas, in fin.* Armil. *ibi, num.* 15. Couar. *Clem. si furiosus*, 2. *part.* §. 3. *in fine.* Plaza *de delictis, lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 11. Polancus *in appendice ad directorium, pag.* 156. & aliqui Iuniores, inter quos Magister Peña 2. 2. *q.* 40. *art.* 2. *& quæst.* 64. *artic.* 8. *in fine*, asserit in sua Prædicatorum religione id practicari.

3. Et probatur, quia vbi non interuenit homicidium, non inuenitur irregularitas homicidij; sed quando homo iustè occiditur, non committitur homicidium. Ergo irregularitas inde consurgens, non est dicenda homicidij; maior est nota, & minor patet, quia vt docet S. Thom. 1. 2. *q.* 10. *art.* 8. *ad* 3. homicidium dicit iniustam occisionem, & quando iustè fit, non potest dici homicidium, quia hoc (vt notat Sylu. *homicidium* 2. *num.* 12.) proprie loquendo semper est peccatum; id autem priuilegium dispensandi habent religiones Mendicantes, & specialiter Societas IESV, vt patet ex Bulla Pauli III. *folio* 39. & in Compendio priuilegiorum eiusdem Societatis *verb. dispensatio*, §. 567.

Imo addo, quod etiam virtute Bullæ, aut priuilegiorum concedentium prædictam facultatem, de qua in titulo dubij, etiam potest fieri dispensatio in irregularitate orta ex homicidio peccaminoso, quando tale homicidium non fuit contra iustitiam, sed contra charitatem duntaxat, vt v.g. si Clericus in sacris pugnans in bello iusto sine licentia Papæ, occidat aliquem, peccat mortaliter, & fit irregularis; hæc tamen irregularitas tolli potest per prædictam Bullam, vel priuilegia Mendicantium, & idem est, si sit aduocatus, testis, aut accusator sine protestatione legitima in causa sanguinis contra reum morte dignum. Ita multi recentiores.

4. Et probatur, quia in his casibus Clericus non committit peccatum homicidij: ergo non incurrit irregularitatem homicidij: antecedens patet, quia non peccat contra iustitiam, nec tenetur aliquid restituere, sed solùm peccat contra aliam legem positiuam id sibi prohibentem.

Confirmatur quia si aliàs Iudex proferret contra aliquem sententiam iustam ex odio, diceretur peccare peccato homicidij, quod tamen falsum est, cum non agat contra iustitiam, sed contra charitatem.

5. Hinc colligo solum Papam posse dispensare in irregularitate orta ex homicidio, & non Episcopum; quia, vt constat ex Tridentin. *sess.* 24. *de reformatione, cap.* 6. postquam ibi conceditur Episcopis posse ab omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus dispensare, excipitur illa quæ prouenit ex homicidio voluntario: verum tamen est, quod in homicidio casuali benè poterit Episcopus absolutè dispensare, dummodo sit occultum, & non deductum ad forum exterius; cuius

Gg ratio

ratio est; quia homicidium casuale condistinguitur à Doctoribus contra voluntarium, quia illud est præter intentionem, vel saltem non directè volitum; Concil. autem Tridentinum *vbi supra*, præbet illi facultatem ad dispensandum in omni irregularitate proueniente ex delicto occulto, excepta homicidij voluntarij: Si verò tale homicidium casuale fuerit publicum, solùm potest Episcopus dispensare, quoad recipiendos ordines minores, & beneficium simplex, vt docent DD. *in materia de irregularitate*; & ideo nos his supersedemus, quia *ibi* videri possunt.

6. Ad rationem dubitandi respondeo, Nauar. nihil tenere contra nostram sententiam, vel conclusionem; imo eam amplectitur, nam *num.* 240. definiens homicidium voluntarium, quod excipitur in priuilegiis concessis à Papa Summo pœnitentiario, Commissario Cruciatæ, & religionibus, ait esse homicidium illicitum, & in se volitum; & explicat verbum illud, *illicitum*, consultò apponere ad differentiam eius, quod iustum est, quale est illud, quod ministri iustitiæ, aut milites in bello iuste faciunt.

Ad Tridentinum vero ex dictis patet quomodo sit intelligendum.

CAPVT V.

De priuilegiis quæ in Bulla conceduntur contra ius commune, præsertim circa tempus interdicti, & circa cibos prohibitos.

DVBIVM I.

Quomodo intelligatur priuilegium de habendo domi Oratorio ad celebrandam Missam, & an sit omnino necessaria licentia Ordinarij ad eam celebrandam ibi.

1. Atio dubitandi est, quia in Bulla datur facultas ad celebrandum diuina officia in priuato Oratorio cũ duplici conditione. Prima, quod sit ad diuinum cultum deputatum: secunda, quod sit ab Ordinario visitandum: ergo sicut non licet omittere primam conditionem; ita nec secundam, cum vtráque æqualiter exigat Summus Pontifex.

Respondeo, præsupponendo in prædicto priuilegio fieri dispensationem illius legis, quæ habetur *capit. sicut non alij, de consecratione*, vbi illud prohibetur. Vide Trid. *sess.* 22.

2. Hoc supposito, dicendum est, quod ad gaudendum prædicto priuilegio requiritur omnino iuxta mentem Pontificis, vt Oratorium sit tantum diuino cultui deputatum, non tamen opus est quod ante à principio fuerit deputatum, sed sufficit tunc deputari, nam profana rectè possunt fieri sacra. Verum tamen est, quod si post talem deputationem aliis vsibus deseruiat, non licet in eo celebrare, nisi iterum diuino tantum cultui deputetur, quia cum per contrarium & longum vsum amiserit primam deputationem, indiget alia secunda, vt in eo celebretur.

3. Et quamuis non sit peccatum vti prædicto priuilegio frequenter, & in magnis festiuitatibus, vt Pentecostes, Natiuitatis, & aliis similibus; nam *cap. si quis. de consecratione, dist.* 1. vbi id prohibetur, per contrariam consuetudinem est abrogatum, vt dicunt Sylu. *verb. Missa* 2. *quæst.* 5. §. 1. & Nauarr. *cap.* 21. *num.* 5. tamen non decet id frequenter fieri,

fieri, præcipue in prædictis solennitatibus, sed temperate vti prædicto priuilegio: & minus decet celebrari in loco, vbi vxorati cubant; hoc enim cedit in irreuerentiam tanti sacrificij.

4. Conditio autem illa, quam requirit Bulla, vt scilicet Oratorium approbetur ab Ordinario, probabiliter censent nonnulli, quod satis intelligitur de Ordinario illius, vel alterius diœcesis; nam si ad eligendum Confessarium pro reseruatis, tenent nonnulli sufficere approbationem à quolibet Ordinario, vt ex dictis *cap.2.dub...* abunde constat, etiam sufficiet similis approbatio Oratorij ad celebrandum in eo.

5. Quod si contingat locum esse decentem, & idoneum ad arbitrium boni viri, & Ordinarius nolit illum approbare, nec facultatem præbere ad celebrandum in illo, potest certe compelli ad concedendam facultatem, quia non potest defraudare, & priuare subditum priuilegio à Pontifice sibi concesso de habendo domi Oratorium; priuaret autem non concedendo licentiam. Imo qui vellet huiusmodi lites vitare, probabile satis videtur quod licite posset tunc vti prædicto Oratorio, & in eo celebrare per se, vel per alium, absque facultate Ordinarij; quia supposita decentia, & idoneitate loci ad arbitrium prudentis viri, certe licentia iuste petita, & iniuste tunc ab Ordinario negata, ipso iure intelligitur concessa à Pontifice, vt in simili diximus *supra c.2. & 3.* iuxta communem Doctorum resolutionem. Atque ex his patet solutio ad rationem dubitandi supra positam.

Dubium II.

Quomodo intelligatur priuilegium Bullæ concedentis facultatem ad audiendum Missam, vel celebrandum tempore interdicti in priuato Oratorio.

1. PRo intelligẽtia huius dubij præsuppono, quod facultas ad celebrandum per se, vel per alium in Oratorio tempore interdicti, est speciale priuilegium; nam sola facultas celebrandi in aliquo Oratorio, de qua dubio præcedenti egimus, non extenditur ad tempus interdicti, vt patet ex *cap. Alma mater, de sent. excomm. in 6.* nam de iure antiquo nullibi celebratur tali tempore, nisi pro Sacramenti Eucharistiæ renouatione; de iure autem nouo tantum conceditur celebrari in Ecclesia, & non in Oratorio.

Ratio ergo dubitandi in præsenti est, quia priuilegium istud operatur multum contra ius commune, quoniam *in cap. sicut non alij, de consecratione, dist. 1. & cap. Episcoporum, de priuilegiis*, habetur quod celebrantes extra Ecclesiam ingressu Ecclesiæ priuentur; quibus omnibus iuribus derogat prædictum priuilegium, atque adeo non debet extendi amplius, quam sonant eius verba, vt constat ex *cap. porro, de priuilegiis*: Ergo talis facultas non poterit extendi ad audiendum Missam, vel celebrandum in Ecclesia, cum solum dicatur dari ad audiendum illam in priuato Oratorio; Ecclesia autem non est priuatum Oratorium, sed publicum templum.

2. Respondeo tamen prædictum priuilegium, non solum concedere facultatem ad audiendum Missam, vel celebrandum in priuato Oratorio, sed etiam in Ecclesiis. Ita docent commu-

niter recentiores cum Henriq. *lib.* 13.*c.* 47.*fol.* 1228. *lit.T.* vbi ait ita declarasse olim Commissarium Cruciatæ Episcopum Lucensem, idque tenere plures Theologos, & Iuristas consultos.

3. Et probatur, quia audire Missam, aut communicare tempore interdicti in priuato Oratorio, est magis contra ius commune, quam eadem facere in Ecclesia. Ergo rationabiliter præsumi potest, quod ibi etiam concedatur hoc secundum, cum sit minus, quam primum. Consequentia patet euidenter, quia cui licet plus, vtique quod est minus intra eandem materiam, ex tuta regula iuris in 6. Antecedens probatur, quia audire diuina in Oratorio tempore interdicti, continet duas dispensationes. Alteram contra legem, quæ habet, ne audiantur diuina tempore interdicti; Alteram, qua prohibetur fieri sacra extra Ecclesias & Monasteria, vt habetur in *cap. Alma mater.* Ergo magis est contra ius commune audire Missam tempore interdicti in priuato Oratorio, quam in Ecclesia.

4. Aduertere tamen oportet, quod prædicto priuilegio non potest vti ille, qui dedit causam interdicto, vel impedit ne tollatur, vt aliis citatis notat Henriq. *lib.* 9. *de Missa*, *c.* 25. *lit V.* & habetur expresse in Bulla latina. Imo idem Author *lib.* 13. *cap.* 48. addit, id quod exigit Bulla, scilicet vt adstantes in Oratorio faciant aliquas preces pro vnione Christianorum Principum, non esse conditionem, sine qua non liceat celebrare, aut communicare in Oratorio, quod nobis etiam placet, quia id est magnũ priuilegium, recitare vero bis orationem Dominicam vel Angelicam, est quid leuissimum: Ergo non est credendum Papam voluisse, eo omisso, priuilegium annullare. Et præterea, quia, vt constat ex verbis eiusdem Bullæ, id imponitur vt nouum mandatum superadditum prædictæ concessioni, non vero vt conditio illius, & cum sit de re leuissima, non erit mortale, vt notat Rod. §. 5. *num.* 4. imo nec veniale si quis obliuiscatur.

5. His omnibus addo primò, pro maiori intelligentia prædicti priuilegij, quod prædicta facultas Bullæ valet etiam tempore interdicti apostolici, nisi aliud exprimatur in Bulla, vt docent communiter recentiores, cum Henriq. *vbi supra.* Addo secundò, non licere, quamuis quis habeat Bullam, audire Missam tempore interdicti in Ecclesia specialiter interdicta. Ita D. Anton. 3. *p. tit.* 26. *cap.* 1. §. 2. Angel. *interdictum* 6. *quæst.* 1. & alij, & ideo in Bulla latina dicitur, *in Ecclesiis, in quibus alias permissum fuerit celebrare.* Tandem addo, quod nomine Ecclesiæ quoad præsens intelliguntur Monasteria, imo, & hospitalia, dum fuerint facultate Episcopi erecta, & denique alia omnia Eremitalia, & sacella, in quibus licitum est celebrare; quod satis deducitur ex Bulla latina, iuxta communem explicationem.

6. Ad rationem autem dubitandi, respondeo quod etiam Oratorium per Episcopum approbatum vocatur in iure Ecclesia, vt docent Couar. *Alma mater*, 2. *p.* §. 4. *num.* 4. & Henriq. *lib.* 7. §. 13. *fol.* 514. Vnde tale Oratorium gaudet immunitate Ecclesiæ, teste Henriquez, pro quo ibi multos addunt Doctores; videte illum.

DVBIVM III.

Quomodo intelligatur facultas Bullæ concedentis, vt non solum habens illam, sed etiam eius familiares, domestici, & consanguinei possint diuinis interesse.

1. NAuar. statim citandus ait, quod licet in aliis materiis, nomine familia

familiarium, & domesticorum intelligantur mulier, filij, nepotes, serui, & famuli eidem subiecti, qui ratione potestatis paternæ, ac dominij degunt cum illo, iuxta glos. & determinationem Aret. & Felin. in *cap. in litteris, de testibus.* in casu tamen interdicti non sumitur adeò latè iuxta Anchar. *cap. licet.* Vnde ipse existimat illos tantum sub nomine familiarium, ac domesticorum intelligi respectu alicuius, qui eum de more comitantur. Quapropter iuxta hanc opinionem esto maritus habeat Bullam, vxor tamen non potest virtute illius audire Missam; & posset assignari ratio, quia familiares, & domestici idem pollent, secundum communem acceptionem, quod serui, & famuli; sed vxor non venit intelligenda nomine seruæ, aut famulæ. Ergo, &c.

2. Respondeo nihilominus nomine familiarium intelligi vxorem, filios, nepotes, seruos, & famulos, vt contra Nauar. docent Rodr. *§. 5. num. 5.* Syluest. *verb. familiaris*, Angel. *verb. familia in principio.* Dueñaz *regula* 34. licet aliter sumatur familia à Couar. 3. *variarum cap. 5. num. 4. col. 2.* Imo etiam illo verbo existimo comprehendi vxorem, & maritum, quia isti sunt sibi inuicem maximè familiares, & domestici, cum iam non sunt duo, sed vna caro. Imo etiam comprehenduntur familiares, qui non habitant domi; quia sufficit esse commensales ex expensis suorum dominorum, licet non habitent cum eo. Nam hæc morali modo accipienda sunt, & non eum rigore metaphysico.

3. Verum tamen est prædictum priuilegium non esse intelligendum pro Ecclesia de omnibus domesticis, sed solum de illis, qui secundum statum personæ ipsum ad diuina audienda solent comitari, vt docent Nauar. *loco cit.* Sot. *in 4. dist. 22. q. 3. art. post quartã cõclusionem,* quod est satis cõforme rationi, quia multi sine comitatu, non possunt decenter ad Ecclesias ire, vt ait glos. *c. licet, de priuilegiis*; quam vt solennem commendat Decius *c. cum ordine, de rescriptis.* qui etiam monet cum glos. *d. c. licet*, non esse plures familiares ad Ecclesiam deferendos, quam consuetos, quod etiam admonet Sot. & Nauar. *vbi supra.*

Pro audienda verò Missa, in Oratorio ampliori modo intelliguntur familiares, & domestici, scilicet in lata illa acceptione, vt includit vxorem, filios, & omnes famulos. Et ratio disparitatis est, quia licet priuilegium sit strictè interpretandum, iuxta textum in *c. porro, de priuilegiis*, non tamen ita strictè, vt nihil operetur, quia sic esset inutile. Cum ergo datur priuilegium audiendi Missam in Ecclesia, si cum solita decentia, & comitatu, non posset ire persona illa, fieret inutile priuilegium, & inane, cum nullus eius esset vsus, nec decẽter posset esse, & ita extendendũ est ad solitos concomitantes. In alio vero casu de Oratorio, si nõ extenderetur ad omnes domesticos indifferenter, inutile esset, cum nõ sit maior ratio vnius, quã alterius. Quare vt aliquid operetur, extendi debet ad omnes illos. Addunt tamen, & bene, Nau. Sot. Syl. Ang. & Medina *supra*, non posse cum Domino priuilegiato audire Missam familiares fraudulenter ad hoc receptos, vt constar ex *c. vltimo, de verb. signific. in 6.*

4. Vbi obiter etiam aduerto cum Calderino *tractatu de interdicto*, quod Clericus qui etiam sine Bulla potest celebrare tempore interdicti, potest dicere Missam ministrante famulo laïco, esto careat Bulla, siue sit receptus ante, vel post interdictum, & in eius locum si ægrotaret, posset sumere alium etiam mere laïcum. Tolet. *lib. 1. c. 20.* Auila, Nau. & alij per Bonac. citati *de cens. disp. 5. punct. 4. num. 22.* Quod

aliqui limitant, nisi posset accipere ministrum Clericum, de quo vide Mandosium *in praxi signaturæ, tit. altare, fol.* 74. Couarr. *cap. Alma mater, 2. part.* 4. §. *num.* 9. *illatione* 11. & Dueñas *regula* 350.

5. Quod si quispiam quærat quid intelligatur nomine consanguineorum in Bulla? Multi dicunt solum intelligi consanguineos vsque ad quartum gradum, non vero vxorem, vel affinem aliquem. Rodr. vero *in Bulla,* §. 5. *num.* 5. dicit intelligi vxorem, filios, & filias, patrem, & matrem, & totam cognationem, licet Bulla careant; & hoc nobis videtur vero similius. Id autem quod notat ipse Rodr. nimirum Missam celebrari non posse coram familiaribus, aut consanguineis, nisi ipso domino præsente, non placet quibusdam iunioribus, quia Bulla concedit posse celebrari in sua, ac familiarium, & domesticorum, necnon consanguineorum suorum præsentia: ergo sicut posset celebrari in sola præsentia domini, non obstante illa particula copulatiua, &; ita etiam in sola præsentia famulorum, maxime habentium Bullam. Henriq. tamen oppositum docet *lib.* 7. *cap.* 13. *fol.* 514. & citat pro se Rodr. *vbi supra,* additque id consentaneum esse Bullæ, verum nobis vtrumque videtur satis probabile.

6. Ad rationem vero dubitandi respondetur, quod licèt nomine famulorum, non veniat intelligenda vxor, bene tamen nomine familiarum in rebus fauorabilibus propter rationem in nostra conclusione assignatam.

DVBIVM IV.

An qui tempore interdicti ex priuilegio Bullæ potest audire Missam in diebus festis, teneatur sub mortali illam audire.

1. PArtem negantem tuentur quidam Iuniores cum Victoria, Cano, Mancio, Fratre Ambrosio Salazar, & Sancio olim Episcopo Segobiensi, & Michaële de Palac. & aliis relatis ab Henriquez *lib.* 13. *cap.* 48. *num.* 5. *in comm. lit. D. & lib.* 9. *de Missa, cap.* 25. *num.* 11. *in com. lit. X.* Llamas *sum. part.* 3. *cap.* 5. §. 12. Ledesma *summ. part.* 1. *tract. de Euchar. cap.* 27. Alter. *de censt. tom.* 2. *disp.* 2. *de interdicto, cap.* 3. *fine, pag.* 319. & fauet vehementer Sylu. *verbo priuilegium.* §. 10. *versic.* 5. & nouissimè Coninck *de interdicto, disput.* 17. *dub.* 2. *num.* 28. sequutus Auilam *p.* 5. *disp.* 4. *sect.* 6. *dub.* 6.

2. Et probari potest primo, quia tempore interdicti cessat præceptum audiendi Missam, vt de se constat; sed per Bullam nemini imponitur præceptum audiendi Missam illo tempore, aliàs per acceptionem Bullæ imponeret quis sibi nouum onus, nouúmque præceptum: ergo habens Bullam non tenetur sub mortali audire Missam tempore interdicti. Dices, non imponi nouum præceptum, sed tolli impedimentum, quod obstabat ad audiendam Missam, quo ablato præceptum obligat, sicut antea. Sed contra, quilibet potest renunciare priuilegio, & iuri suo, cum id non cedit in præiudicium tertij: ergo qui tempore interdicti habet priuilegium audiendi Missam, poterit renuntiare tali priuilegio, & licite tunc omittere Missam.

3. Secundò, quia vt constat ex *regula iuris in* 6. quod in gratiam alicuius conceditur, non debet in eius dispendium retorqueri; sed si habens Bullam obliga

obligaretur audire Missam tempore interdicti, iam gratia illi concessa retorqueretur in dispendium, & odium illius, cum certe ratione Bullæ gratia responderet nouæ obligationi; ergo habens Bullam, non tenetur sub mortali audire Missam tempore interdicti. Dices, facultatem ad audiendam Missam nulla ratione censendam esse in odium, sed fauorem, & sic potius cederet illud priuilegium in fauorem, quam in dispendium priuilegiati. Sed contra, quia licet facultas ad audiendum tunc Missam cedat in fauorem, tamen obligatio sub mortali ad audiendum illam, vere cedit in odium, cum sit speciale & graue quoddam onus; tum quia priuilegium non imponit necessitatem, cum non detur ad compulsionem, sed ad fauorem: ergo licet habens Bullam possit licite audire Missam tempore interdicti, non tamen necessario ad id tenebitur sub mortali, alias certe facultas Bullæ non esset vere priuilegium, quia priuilegium est priuatum ius contra ius commune, quo possumus vti cum volumus, vt constat ex *titulo de verb. significat.* & ex his quæ ibi notant iurisperiti: ergo licet possit ille tempore interdicti audire Missam, non tamen ad id tenebitur sub mortali.

4. Tertiò, quia non habens Bullam, non tenetur sumere illam pro audienda Missa tempore interdicti: ergo nec qui habet illam tenetur ea vti ad prædictum effectum. Patet consequentia, quia sicut nullum est præceptum obligans ad sumendam Bullam in ordine ad licitè audiendum Missam tempore interdicti, ita nullum datur præceptum de vtendo tunc Bulla iam sumpta ad effectum audiendi Missam; alias etiam obligaretur quis tempore interdicti ad sumendam Bullam, cum commode illam sumere posset, quia quilibet tenetur facere moralem diligentiam, quam commode exhibere potest ad implendum diuinum aut Ecclesiasticum præceptum.

5. Verum licet hæc sententia videatur probabilis, opposita tamen est probabilior, & magis pia, quam vt certam defendunt Sot. *in 4. dist.* 13. *quæst.* 2. *art.* 1. *&* *dist.* 22. *q.* 3. *artic.* 1. & fauet ibi D.Thom. *idem summa Confessorum, fol.* 189. Med. 1. *summæ, cap.* 14. §. 4. *fol.* 199. Rodriq. *in Bulla*, §. 5. *num.* 6. Henriquez *vbi supra, lib.* 9. *de Missa, cap.* 25. *fol.* 819. vbi ait esse communiorem Thologorum, & Iuristarum, tam Salmanticensium, quam Complutensium, pro quo etiam plures citat *lib.* 7. *de Indulg. cap.* 23. *n.* 3. *& litt. I.* Villalobos *tom.* 1. *tract.* 19. *dub.* 5. *num.* 14. Sancius *in selectis, disp.* 15. Acosta *in Bulla, q.* 28. Nugnus *in* 3. *p. tom.* 2. *q.* 83. *art.* 6. Bonac. *de cens. disp.* 5. *punct.* 4. *n.* 19. Barbos. *in collect. tom.* 2. *lib.* 5. *tit.* 3. *cap.* 25. *n.* 7. Tannerus *in* 2. 2. *disp.* 5. *q.* 6. *dub.* 2. *n.* 25. & Fernandez *in Examin. Theolog. mor. part.* 3. *cap.* 9. §. 3. *n.* 1. Alij etiam cum Henriq. referunt pro hac sententia Nau. *cap.* 21. *n.* 3. & Cou. *cap. Alma mater,* 2. *p.* §. 4. *n.* 3. sed nihil sanè in his locis apud hos DD. reperio; referunt etiam Sylu. vbi supra, sed magis sine dubio fauet' oppositæ sententiæ. Probatur ergo ratione.

Primò, quia ille ex præcepto Ecclesiastico tenetur audire Missam die festo, & potest illam audire; ergo non audiendo peccabit, atque adeo tenetur audire.

6. Dices, quod ille tempore interdicti non tenetur audire Missam, quia pro tunc nulla est lex ad id obligans, imo est lex obligans ad contrarium. Sed contra, quia non alia ratione ille non obligatur eo tempore audire Missam, nisi ob impedimentum interdicti, sed per priuilegium Bullæ tollitur huiusmodi impedimentum; ergo tunc consurgit, & quasi reuiuiscit obligatio præcepti de audienda Missa.

Dices,

Dices, quod licet priuilegium Bullæ concedat facultatem ad tollendum illud impedimentum, tamen quod talis facultas reducatur ad actuale exercitium, ita vt cum effectu tollat illud impedimentum, dependet à libera voluntate priuilegiati, qui pro libito potest vti, vel non vti suo priuilegio, & consequenter omittere Missam. Sed contra, quia non vti tunc illo priuilegio, esset aperte in fraudem præcepti de audienda Missa, cum recte posset illud tunc implere, & malitiose illud omittat. Ergo tenetur tempore interdicti non omittere.

7. Secundò, quia aliàs sequeretur, quod Clerici non tenerentur audire Missam tempore interdicti, cum etiam id habeant ex priuilegio, cui licet vnicuique renunciare; quod tamen est aperte, non solum contra Ioannem Andream *cap. final. de sententia excom.* Sed contra vsum, & receptissimam consuetudinem, quæ iam vim legis habet. Dices non esse simile, quia Clericus non potest renunciare priuilegio exemptionis sine licentia Papæ, eo quod talis renunciatio tangit ius superioris, & præiudicaret Ecclesiasticæ libertati, vt docent DD. communiter cum Sylu. *verb. priuilegium, quæst.* 10. *versicul.* 8. Sed contra, sit casus quod mere sæculari incarcerato Iudex concedat priuilegium foras exeundi diebus festis, certe iuxta oppositam sententiam ille posset renunciare tali priuilegio, & velle in carcere manere, hoc autem est aperte falsum, quia ille tenetur, & potest audire Missam. Ergo non audiendo peccabit, quia quod antea excusabat ab eo præcepto, erat impotentia exeundi foras. Ergo illa ablata non excusatur à mortali, si illam non audiat.

8. Tertiò probatur, quia ex opposita sententia sequeretur, quod si quis habens Bullam existeret in articulo mortis, & adessent tunc duo Sacerdotes, alter simplex, alter approbatus, posset tunc pro libito confiteri simplici peccata reseruata, omisso approbato, quia posset renunciare priuilegio Bullæ concedentis illi facultatem ad eligendum sibi approbatum: hoc autem licet concedat Rodr. *in Bulla, §. 9. num. 36.* est tamen omnino falsum, vt supra ostendimus *cap.* 3 *dub.* 8. quia quilibet præcepto Ecclesiastico tenetur confiteri, etiam in articulo mortis, Confessario approbato, si adest: à quo præcepto neminem eximit Bulla. Vnde si in tali articulo potest absoluere simplex, id solum est in defectu approbati, non illo præsente: sequeretur etiam præterea, quod si quis in fine anni non possit confiteri proprio Parocho, vrgente Ecclesiæ præcepto, posset renuntiare priuilegio Bullæ, concedenti illi facultatem ad confitendum cuilibet approbato, & sic licite posset non confiteri illo anno, quod est aperte absurdum. Ex quibus omnibus colligo eandem obligationem audiendi Missam tempore interdicti comprehendere omnes illos, qui alieno priuilegio gaudent, vt familiares, domesticos, & reliquos de quibus supra.

9. Ad primum bene respondetur ibi; ad replicam autem dicimus, quod licet per se loquendo, vnicuique liceat suo priuilegio renunciare, aliquando tamen per accidens contingit non licere, quia ex tali renunciatione sequitur violatio alterius præcepti, à cuius obseruatione non eximit ipsum priuilegium.

10. Ad secundum bene respondetur ibi; ad replicam autem respondeo vtramque probationem nihil conuincere, quia priuilegium ipsum de se non inducit obligationem audiẽdi Missam, & consequenter non imponit aliquod onus, sed solum aufert id quod impediebat ne ille esset obligatus audire Missam,

Missam. Et si obiicias, quia hoc ipsum quod est tollere impedimentum, quo ablato inducitur antiqua obligatio, est consecutiue imponere ipsum onus obligationis. Respondeo, quod priuilegium, si res bene perpendatur, non tendit ad tollendum tale impedimentum formale, vt impedimentum est, quia vt sic præsupponit obligationem præcepti audiendi Missam tempore alias prohibito, quod aperte tibi constabit, si fingas reliquis omnibus eodem modo manentibus, in eo solum fieri mutationem, quod nullum prorsus esset præceptum audiendi Missam, certe tunc clare constat quod priuilegium concedens facultatem audiendi Missam tempore interdicti, concederet quidquid modo concedit, quia concederet posse interesse sacris, in quo solo consistit ratio huius priuilegij, & tamen tunc auferret illud impedimentum, quo ablato induceretur obligatio audiendi Missam. Ergo necm odo illud aufertur formaliter, sed mere materialiter, quatenus præbendo facultatem ad assistendum sacris tempore interdicti, consequenter tollit id quod obstabat, ne iste obligaretur præcepto sibi imposito; quare priuilegium ipsum vere operatur, vt priuilegium ibi, nec aliquam imponit per se, & ex intentione necessitatem; nec onus obligationis, sed mere materialiter, & per accidens duntaxat.

11. Ad tertium concedo antecedens, & nego consequentiam, & ad probationem iam dixi, quod absolute, & per se nemo obligatur vti Bulla, quam habet, bene tamen per accidens iuxta dicta ad primum & secundum. Nec propterea sequitur id quod apparenter videbatur ibi inferri, nempe quod qui posset Bullam sumere tempore interdicti, teneretur id facere ad audiendam Missam, quia nemo tenetur, quando illi non incumbit, tollere impedimentum ab Ecclesia impositum ad audiendam Missam.

Dubium V.

Quomodo intelligatur priuilegium Bullæ concedentis facultatem recipiendi Eucharistiam, & alia Sacramenta tempore interdicti, præterquam in die Paschatis.

1. Ratio dubitandi est, quia videtur ibi Pontificem prohibere in die Paschatis, non solum Eucharistiam, sed etiam confessionem, & receptionem aliorum sacramentorum. Confessio autem non est prohibita iure communi tempore interdicti, vt ex *cap. Alma mater* constat. Ergo talis concessio non est priuilegium, sed arctatio iuris communis.

Respondeo tamen habentem Bullam posse tempore interdicti accipere Eucharistiam, præterquam in die Paschatis, & alia item Sacramenta, etiam in die Paschatis. Ita intelligunt communiter DD. aliàs non esset priuilegium, vt recte colligit argumentum pro ratione dubitandi factum. Hoc autem modo intellecta facultas est magnũ priuilegium, quia tempore interdicti, licet aliqua Sacramenta recipi possent, non tamen Eucharistia, nisi in articulo mortis per modum viatici, nec ordo, aut extrema vnctio, vt docent Ledesma *2. p. 4. q. 26. ar. 2. fol. 262.* Nau. *c. 27. num 172.* Rodr. *§. 5. num. 4. & 7.* Couar. *cap. Alma mater, p. 2. §. 2. n. 7. §. 3. per totum.* Vbi notat etiam cum multis, quod nec Sacerdos potest, cum sanus est, accipere Eucharistiam tempore interdicti sine Bulla, nisi simul celebret, & ita similiter non potest Clericus tempore interdicti extremam vnctionem sumere sine Bulla, cum illa

tamen vtrumque posset; ita Henriq. *lib. 7. cap. 13. fol. 515.* pro quo refert plures Doctores *lit. Q.* Priuilegium autem recipiendi Eucharistiam in Ecclesia, rectè grauissimi recentiores extendunt ad recipiendum illam in Oratorio, & non solum in Ecclesia. Ita Henriq. *ibidem* contra Ledesmam, quem ibi refert dicentem id non expedire.

2. Ex quibus colligo. Primò, quod illa particula quæ ponitur in Bulla, *præterquam in die Paschatis*, non cadit supra omnia sacramenta, sed supra solam Eucharistiam, ita vt solum velit quod communio, qua impletur præceptum Ecclesiæ, non sit conferenda in Oratorio, vt docet Sylu. *Eucharistia* 3. §. 4. *& excommunicatio* 7. §. 14. & Henriquez *vbi supra*. Vnde fit, quod qui habet Bullam, non tenetur proprio Sacerdoti confiteri, sed sufficit cuicumque ex approbatis. Sensus igitur illius clausulæ est, quod licet possit habens Bullam recipere sacramenta, quando placuerit, & vbicunque placuerit, excipitur tamen dies Paschatis, in quo non datur facultas ad communicandum, ea communione, qua implendum est Ecclesiæ præceptum, bene tamen alia, vt si iam impleſſet prædictum præceptum, vel postea impleturus sit.

Secundò colligo, quod hoc ipso, quod in Bulla, vel alio priuilegio datur facultas ad recipiendum Eucharistiam in Oratorio, tempore interdicti, potiori ratione conceditur posse illam recipere in Ecclesia. Ita Gallus, Bañez, Lud. de Leon. Deza, & Episcopus Lucensis Commissarius Bullæ, quos refert & sequitur Henriquez *vbi supra*, qui etiam aduertit *lib. 7. cap. 13. fol. 519.* per Bullam concedi facultatem ad recipiendam Eucharistiam, à quocunque Sacerdote rite ministrante, quamuis non sit approbatus in Confessarium, quod alias, sine priuilegio non liceret, vt ibi ostendit, & tenent etiam Vasq. *tom. 3. disp. 219. cap. 7. num. 56.* & Filliuc. *tom. 1. tract. 4. cap. 9. num. 263.* Ad rationem vero dubitandi satis patet ex dictis.

3. Sed quæres, quid nomine diei Paschatis hoc loco intelligatur, id est quid de iure, & quid de consuetudine. Atque in primis obserua teneri fideles cum ad annos discretionis peruenerint, semel singulis annis in die Paschatis Eucharistiam sumere. Ita habetur ex *cap. omnis vtriusque sexus, de pœnit. & remiss.* limitatur autem ibidem, nisi proprij Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ab huiusmodi perceptione ad tempus duxerint abstinendum, alioquin viui ab aditu & ingressu Ecclesiæ arceantur, & mortui ecclesiastica careant sepultura, atque idem definit Tridentinum *sess. 13. can. 9.* vnde Panor. *ad prædictum cap. omnis.* arbitratur nomine Paschatis, ibi intelligi duntaxat ipsum diem Dominicæ Resurrectionis cum duobus proxime seqq. Addit tamen huic præcepto satisfacere illum, qui feria 5. præcedenti Eucharistiam sumeret, idque ob consuetudinem receptam, quæ sic illud interpretatur.

4. Cæterum quia adeo breui temporis interuallo, præsertim in populis valde numerosis, vix, aut nullarenus possent omnes communicare, declarauit Eugenius IV. nomine Paschatis intelligi quoad hunc effectum, spatium 15. dierum, computandum à Dominica Palmarum, vsque ad Dominicam in albis inclusiue, vt referunt Maior *in 4. dist. 17. quæst. 1.* D. Thom. etiam *in 4. dist. 13. quæst. 3. art. 4.* Caiet. *verb. communio.* Sylucst. *Eucharistia 3. num. 6.* Tabiena *verb. communicare, num. 18.* Nauar. *in Man. cap. 21. num. 45.* Henriquez *lib. 8. de Euchar. c. 55.* Azorius 1. *p. lib. 7.*

p. lib. 7. cap. 41. quæst. 2. Regin. *lib. 29. num. 74.* Rodr. *in Bulla*, §. 5. *num.* 9. & alij, quos refert Bonacina *quæst.* 7. *disp.* 4. *punct.* 2. *num.* 6. Hinc qui intra prædictum tempus, & nullo interueniente legitimo impedimento, hoc præceptum culpa sua non impleuerit, pœnas *d. cap. omnis*, impositas incurrit, post latam Iudicis sententiam, & non prius, vt notat Suar. *tom.* 4. *disp.* 36. *num.* 2. & post illum Fagundez 3. *præcepto, lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 3. hæc de iure.

5. At de consuetudine & priuilegio potest aliud esse: nam consuetudo potest ius commune interpretari, & aliquando contra ipsum præualere. Vnde fere per totam Lusitaniam satisfieri huic præcepto, si Eucharistia sumatur in quolibet die Quadragesimæ, testatur Nauar. *ibidem*. Beja *in* 4. *p. casu* 4. *initio*, & Fagundez citatus; imo in tota Hispania iam hoc esse legitima consuetudine receptum, affirmat Azor. *supra quæst.* 4. & Rodr. *loco cit.* qui insuper addunt, id ipsum testatum fuisse à Laurentio Episcopo Prænestino Cardinali sanctorum 4. Coronatorum, quod sic declarauerit Clem. VII. Hæc autem declaratio continetur in Compendio priuilegiorum Ordinum Mendicantium, & non Mendicantium, vt notat Fagundez.

6. Ex dictis igitur constat, nomine diei Paschatis hoc loco intelligi communionem Paschalem, etiam si fiat quouis alio die ex prædictis. Vocatur autem sic communio obligatoria, tum quia vt plurimum in die Paschatis fieri solet; tum quia per communionem quouis die ex prædictis factam potest satisfieri communioni de iure faciendæ in die Paschatis.

Dubium VI.

An quis possit die Paschatis, saltem ex deuotione communicare in Ecclesiis Regularium, absque Parochi licentia.

1. Communis sententia tenet, eo die nec ex deuotione, nec ex obligatione posse quempiam communicare, nisi in propria Parochia, vel alibi de speciali Parochi licentia. Ita Nauar. *in Man. cap.* 21. *num.* 52. Cardinalis *Clementina* 1. *de priuileg. quæst.* 11. Henriquez *lib.* 8. *de Eucharistia cap.* 55. *num.* 1. *lit. B.* Azor. *tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 41. *quæst.* 6. Sorus *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 4. *art.* 2. Rodr. *in Bulla*, §. 5. *num.* 10. *& in sum. hispana tom.* 1. *cap.* 67. *num.* 3. Sorbus *in annot. super compend.* §. *communicare*, & alij. Ducuntur primò, quia in *d. cap. omnis vtriusque sexus*, decernitur, vt quisquis à proprio Sacerdote Eucharistiam in die Resurrectionis percipiat: cum igitur ad proprium Sacerdotem sit accedendum, consequenter ad propriam parochiam accedere oportet; vel si in alia, de licentia proprij Sacerdotis, & non aliter id conceditur ibidem.

2. Secundò, quia cum Nicolaus V. & Sixtus IV. concesserint omnibus Generalibus, & Prouincialibus, Ministris, & cunctis Confessoribus Ordinis Minorum per suos Superiores deputatis ad confessiones sæcularium audiendas, vt omnibus quarumcunque diœcesum, quorum confessiones audierint, sacratissimi Corporis Domini cõmunionem dare possent quocunque tempore, excipiũt tamen *præterquam in die Resurrectionis Dominicæ*. Ita habetur in lib. *Monumenta Ordinum, in* 1. *impres. fol.* 30. *in* 2. 144. *concef* 249. *& in supplem. fol.* 38. *concef.* 159. Similẽ concessionem, & cum

eadem exceptione fecit Leo X. quodam viuæ vocis oraculo authentico, de quo habetur *in supplem. ordinis, fol.* 58. *concess.* 160. Addit autem ibi Leo X. quod licèt confessiones sæculariũ audite nequeát, nisi in præcedentibus indultis nominati, ministrare tamen sacrum Eucharistiæ Sacramentum tempore concesso, possit quilibet Sacerdos Religionis: itaque esto virtute harum cócessionum non subiaceant iam Religiosi pœnæ excommunicationis Summo Pontifici reseruatæ, quæ per *Clem.* 1. *de priuil.* ferebatur contra ipsos, ne Clericis, aut laicis Sacramentum extremæ vnctionis, vel Eucharistiæ ministrare possent absque Parochi licentia speciali; semper tamen manet in vigore exceptio illa, ne id faciant in die Resurrectionis Dominicæ, & consequenter videtur id esse illis omnino prohibitum.

3. Hanc opinionem limitat primò Nauarr. *supra*, non esse intelligendam respectu eorum, qui hoc Sacramentum acciperent, vel ministrarent, cum eiusmodi essent personæ, tempus, & causæ, vt viri prudentis arbitrio credi possit Parochum fore contentum, ob tacitam facultatem, quam tunc videtur concedere. Idem sentiunt Henriq. citatus *in com. lit. B. fine.* Sotus *art.* 3. Sylu. *verbo Euchar.* 3. §. 4. *& verb. excom.* 7. *casu* 14. Ledesma 2. 4. *q.* 33. *art.* 3. & Rodr. *loco cit.* vnde hæc deducitur differentia inter Sacramenta pœnitentiæ, & matrimonij ex vna parte; & Sacramenta Eucharistiæ, & Extremæ vnctionis ex alia, quod in his sufficit licentia præsumpta, & ratihabitio de futuro, in illis autem semper requiritur, quod licentia præcedat, vel saltem sit ratihabitio de præsenti. Et ratio est, quia in Sacramento pœnitentiæ, & matrimonij, substantia, & validitas actus pendet ex iurisdictione, itavt sine illa valide non fiant: at substantia, & validitas Eucharistiæ, & Extremæ vnctionis non pendet ab huiusmodi iurisdictione; atque ideo, si sine tali iurisdictione conferantur, peccabunt conferentes; valide tamen conferent, à peccato autem excusantur, dum tacita adest Parochi licentia, vt notat Fagundez *num.* 11. secutus Rodr. *tom.* 1. *qq. regul. quæst.* 56. *art.* 3. *ante medium.*

4. Limitant secundò DD. statim citandi, vt non intelligatur de aduenis, peregrinis, & vagabundis, quibus nulla est propria Parochia, & consequenter possunt in Ecclesiis Mendicantiũ quocunque tempore, etiam in die Paschatis communicare, tam ex deuotione, quam ex obligatione præcepti. Ratio est, quoniam cum careant Parochis, & Parochia, videtur etiam quod cesset in illis tota ratio prohibitionis, quæ erat, vt saltem tunc omnes suum agnoscerent Pastorem, eidémque obedientiam quodam modo præstarent: ita docent *vbi supra*, Henriquez, Sotus, & Rodr. quos citat, & sequitur Fagundez *n.* 10. & est communis.

5. Secunda opinio extrema tenet; posse fideles in Ecclesiis Regularium quouis tempore, etiam in die Paschatis communicare, non solùm ex deuotione, sed etiam ex obligatione præcepti, etiam repugnantibus Parochis; ac proinde satisfacere præcepto illos, qui in Regularium Ecclesiis animo implendi illud, communicant, quocunque tempore ad huiusmodi effectum assignato, vel à iure, vel à consuetudine: ita Beja 4. *part. casu* 4. vbi id latè probat: videtur inclinare Rodr. *tom.* 1. *qq. regul. quæst.* 56. *art.* 3. §... circa quas concessiones annuit etiam Fagundez *supra n.* 13. vbi pro hac opinione refert Sorbum *in compendio*, sed euidenter tenet priorem sententiam. Sentiunt igitur præcitati authores posse fideles, tam in die Paschatis, quàm in quouis alio die totius anni,

anni, communicare in regularium Ecclesiis, tam ex deuotione, quàm ex obligatione præcepti;& sic communicantes nullas incurrere pœnas à iure, vel constitutionibus diœcesanis impositas, si ostensa schedula probent in regularium Ecclesiis communicasse.

6. Ducuntur primò ex priuilegio Iulij II. concedentis Fratribus Ordinis Minorum, vt in Eccesiis suis, quoties opus fuerit, possint ministrare,& ministrari facere Sacramentum Eucharistiæ, curialibus, mercatoribus, peregrinis,& transeuntibus, ac aliis quibuscunque personis; habetur autem dictum priuilegium *in compend.§.communicare, n.13.* at in eo priuilegio nulla fit exceptio, nec temporis,nec personæ: igitur quouis anni tempore,& consequenter etiam in Paschate, possunt fideles omnes in Ecclesiis regulariũ communicare. Cuncti autem regulares per communicationem eodem priuilegio gaudent. Et fauet quod addit Fagundez citatus, nempe se accepisse à viris religiosissimis nuperrimè ita fuisse iudicatum in causa, quam fratres Minores discalciati ex prouincia Pietatis cum quodam Parocho hac de causa habuerunt.

7. Secundò, id probatur ex alio priuilegio per Nicolaum V. concesso Monasterio B.Mariæ de Guadalupe ordinis D.Hieronymi sub anno Domini 1458. & habetur *in compend.priuilegiorum eiusdem ordinis,§.1.& 6.*quo priuilegio conceditur, quod Religiosi ipsi in dicto Monasterio possint liberè, & licitè ministrare, etiam in die Paschatis, Sacramentũ Eucharistiæ quibuscunque personis ad prædictum Monasterium confluentibus, Diœcesanorum aut Parochorum licentia minime requisita. Et Cardinalis Antonius summus Pœnitentiarius Pauli III. anno primo sui Pontificatus, de eiusdem Pontificis speciali mandato, viuæ vocis oraculo super hoc ei facto, indulsit, vt priuilegium istud extenderetur ad Capellas, Oratoria, & loca alia eiusdem Monasterij, & sic præcepto Ecclesiæ satisfacere, non obstantibus aliis quibuscunque: & quamuis hoc priuilegium forrasse fuerit concessum prædicto Monasterio de Guadalupe,quia ob maximam deuotionem, quam gentes erga Deiparæ Virginis imaginem, in maiori illius templi altari collocatam,gerunt; vndique magnus fidelium numerus illuc confluere solet; per concessionem tamen Pij IV. & Pij V. hæ, & similes concessiones factæ sunt communes omnibus eiusdem ordinis Monasteriis,esto in illis non militent eædem causæ, ob quas fuerunt indultæ Monasterio de Guadalupe, vt latè ostendit Rodr. citatus. Cum igitur hoc priuilegiũ sit iam omnibus dicti ordinis Monasteriis cõmune, sequitur manifestè eodem priuilegio posse frui Monasteria ordinum Mendicantium, & aliorum, qui suorum priuilegiorum habent plenissimam communicationem,& cõsequenter absque vllo peccati censuræve timore,posse Regulares in suis Ecclesiis ministrare Eucharistiæ Sacramentum cunctis fidelibus, etiam in die Paschatis, nulla Parochi licentia requisita,ac proinde fideles sic communicantes, Ecclesiæ præcepto etiam satisfacere. Dixi in suis Ecclesiis, quia in alienis id non possunt Regulares in communione Paschali, bene tamen in communione voluntaria, seu ex deuotione iuxta Pontificias Nicolai V. Sixti IV. & Leonis X. concessiones *supra* relatas.

8. Vtraque prædicta opinio, vt extrema, nec mihi placet, nec tuenda videtur. Probationes namque in fauorem prioris adductæ, solùm conuincunt de communione ex præcepto facienda. Probationes autem in posterioris fauorem factæ facile soluuntur,cum possint,

ac debeant interpretari de aduenis, peregrinis, vagabundis, & similibus, iuxta limitationem Nauarr. *supra* insinuatam. Quare his omissis.

9. Dico primò, possunt fideles præcepto Ecclesiæ satisfacere per communionem factam, non solùm in die Paschatis, sed quouis alio die à Dominica palmarum, vsque ad Dominicam in Albis inclusiuè; imo in Hispania, & fortasse alibi, à principio Quadragesimæ vsque ad dictam Dominicam in Albis iuxta concessioné Clementis VII. & consuetudinem ibi receptam. Hæc assertio satis constat ex dictis in præcedenti quæsito.

10. Dico secundò, præcepto communionis annuæ non potest satisfieri, nisi in Parochia, vel si in alia, id quidem de licentia Parochi, & non aliter. Pro cuius explicatione obseruare oportet, non conuenire DD. circa interpretationem diei Paschatis. Nauarr. enim *in sum. cap.* 21. *num.* 52. id interpretatur de die materiali, id est, de primo Paschatis die: alij id interpretantur de die formali, id est, de toto illo tempore, quo potest Eucharistiæ præceptum impleri, iuxta ea quæ præcedenti quæsito tradita sunt; ita Suar. Vasq. & Filliuc. statim citandi, & nos etiam indicauimus in calce præcedentis quæsiti. Hinc igitur deduco, quod communio Paschalis, id est obligatoria, quæ de iure facienda esset in die Paschatis, etiam si fiat quouis alio die, à Dominica palmarum, vsque ad Dominicam in Albis inclusiuè, non potest fieri nisi in Parochia, vel de licentia Parochi. Hanc assertionem tenent expresse præfati Authores; atque id manifestè habetur ex *cap. omnis vtriusque sexus*, vbi disponitur, teneri omnes fideles cum ad annos discretionis perueniunt, semel saltem singulis annis communicare, idque in Parochia, vel de licentia Parochi. Neque obstat, quod ibi exprimatur dies Paschatis, cum iuxta declarationem Eugenij IV. communio eo die de iure facienda, possit licitè fieri per quindecim dies numerandos, vt superius dictum est.

11. Dico tertiò, in Ecclesiis regularium potest quispiam, etiam in die Paschatis communicare ex deuotione, nulla requisita Parochi licentia; secus autem si communicet animo præceptum implendi. Ita Suar. *tom.* 3. *disputat.* 72. *sect.* 2. *§. censeo igitur.* Vasq. etiam *tom.* 3. *disput.* 219. *num.* 47. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 9. *num.* 264. Bonac. *d. disp.* 4. *num.* 9. Nugnus 3. *part. tom.* 1. *quæst.* 82. *art.* 3. *vers. Alia difficultas est.* Rodr. *supra versic. ad hanc obiectionem*, & Fagundez *num.* 9. vbi vterque Rodr. nimirum, & Fagund. à priori recedunt opinione, & nostram amplectuntur. Ducor primo, quia si quis præceptum communionis impleuit fer. 5. hebdomadæ sanctæ, nullo iure tenetur in die Paschatis communicare. Ergo si pro sua deuotione velit communicare eo die, potest licitè in Ecclesiis regularium communionem sumere: atque idem sentiendum est de eo, qui die Paschatis pro sua deuotione extra parochiam, & alio die illius Octauæ, vt præcepto satisfaciat, in Parochia communicare intendit. Ratio est, quia priuilegia, in quibus conceditur facultas Eucharistiæ administrandæ, excepto die Paschatis, intelliguntur formaliter de communione Paschali, seu Paschatis, vt fideles semel in anno suos Pastores recognoscant. Nos autem supponimus iam præstitisse, vel animum habere præstandi intra tempus præfixum.

12. Secundo fideles ex vi præcepti non tenentur in parochia communicare, nisi semel in anno, vt dictum est, nec adstringuntur eam communionem facere in die Paschatis, sed satis est si commu-

communicét intra quindecim dies. Igitur ſi ex deuotione velint alibi communicare in die Paſchatis, non eſt illis prohibitum, modo intra tempus præfixum ſatisfaciant in parochia, vel alibi de licentia Parochi.

13. Neque obſtat quod in præcitatis priuilegiis dicatur, *præterquam in die Paſchæ, ſeu reſurrectionis Dominicæ duntaxat*; quoniam non eſt attendendus materialis verborum ſonus, ſed formalis ſenſus, & intentio Pontificis, qui (vt conſtat ex dictis) communionem, qua præceptum impletur, vocat communionem in die Pachæ, ſeu in die reſurrectionis, quod idem eſt, ob rationem ſuperius inſinuatam. Neque hæc interpretatio cenſenda eſt violenta, ſed ſatis clara, & obuia, & litteris Apoſtolicis accommoda, attento modo loquendi *cap. omnis vtriuſque ſexus*, & praxi totius Eccleſiæ, vt Suar.& Rodr. obſeruant.

14. Ex dictis igitur infertur primò interpretatio ad ſimilem exceptionem appoſitam in Bulla Cruciatæ,dum conceditur ibi facultas ſumendi Euchariſtiam tempore interdicti in aliis Eccleſiis, ſeu priuatis Oratoriis, præterquam in die Paſchatis: Quæ vltima verba interpretanda ſunt de communione, qua præceptum Eccleſiæ impletur in die Paſchatis; & quidem niſi ſic exponamus, ſequetur poſſe quempiam implere huiuſmodi præceptum in priuato Oratorio, & poſtea neque ibi, neque in parochia die primo Paſchæ communicare, quod eſt ſatis abſurdum.

15. Infertur ſecūdò, facultatē virtute Cruciatæ conceſſam recipiēdi Euchariſtiam in Oratorio à quolibet ſacerdote, etiam ſimplici, non fundari in eo, quod in eadem Bulla conceditur facultas eligendi Confeſſarium, vt aliqui falſo exiſtimant, cum ſint duæ actiones ſeparabiles inter ſe: ſed fundari in eo, quod ibidem conceditur expreſſe facultas celebrandi, ſeu celebrare faciendi Miſſam, Euchariſtiam, & alia Sacramenta etiam tempore interdicti, præterquam in die Paſchatis, eſto renuat Suar. cit. id concedere, forſitan quia Bullam latinam non legerat.

Dvbivm VII.

Quomodo intelligatur priuilegium Bullæ concedentis facultatem ad obtinendam ſepulturam in loco ſacro tempore interdicti.

1. Videtur enim hoc non eſſe nouum priuilegium, cum reuera contineatur in alio eiuſdem Bullæ, in quo conceditur facultas ad recipienda Sacramenta, nam vt rectè docent D. Anton. *3.p.titulo 26. c.4.§.1.*& Sylu. *interdictum 5. quæſt. 10. verſicul. 6.* priuilegiatus ad audienda, & recipienda Sacramenta, eo ipſo eſt priuilegiatus ad Eccleſiaſticam ſepulturam, quia in quatuor feſtis, in quibus conceditur *cap. Alma mater*, vt tempore interdicti diuina celebrentur, licitum eſt etiam mortuos ſepelire, quia officium ſepulturæ ad diuina officia pertinet. Vide Sot.*4. diſt.22.quæſt.3.art.1.*

2. Reſpondeo tamen prædictam facultatem eſſe verè priuilegium, cum per illam diſpenſetur in lege,quæ habetur *cap. quod in te.de pœnit. & remiſ.* Vbi ait Pontifex, tempore interdicti prohibetur Eccleſiaſtica ſepultura, & prohibetur etiam extra locum ſacrum fieri cum funere Eccleſiaſtico, vt docent Nau. *c.27. num.* 176. Felicianus *de interdicto c.7.*Henriq.*lib.7.c.13.fol.*515. alias Clericus ſepeliens fit irregularis, teſte eod. Henriq. *ibi*; pro quo citat Nau.*c. 27.num.*143 Sylu. *interdictum* 5. §.8.

§. 8. *vers*. 2. Couar. & alios, nec etiam licet sepultura in festis, quibus interdictum suspenditur, vt docet Maiolus *lib. de irregularitate*, *c*. 23. *num*. 8. & in simili Nau. *cap*. 27. *num*. 243. Sylu. *interdictum* 5. per Bullam vero hæc omnia licent. Datur tamen prædictum priuilegium sepulturæ à Pontifice cum limitatione, scilicet, vt fiat cum moderata funerali pompa, quæ autem sit moderata, Corduba *de Indulgentiis quæst*. 43. *dub*. 5. dicit vsu, & praxi intelligi, quod cadauer cantu, & tribus campanarum clamoribus deferatur, & sepeliatur apertis ianuis Ecclesiæ, sine Missa tamen, nisi specialiter dispensetur; quod sic fere fuisse explicatum ait, in Bulla Leonis X. contra Africam anno Domini 1516. Ipse tamē Corduba refert etiam *ibidem*, quod in commentario Bullæ dato contra infideles à Iulio III. anno 1552. declaratur, quod per pompam moderatam intelligitur medietas pompæ, & solennitatis, quæ alias fieret iuxta qualitatem defuncti. Verum in hoc standum est consuetudini patriæ, quæ est optima priuilegiorum interpres, vel dispositioni Ordinarij, si adsit, vel saltem Parochi.

3. Aduerte tamen prædictum priuilegium sepulturæ non prodesse defunctis in excommunicatione, quod sæpe solet exprimere Bulla: potest tamen prodesse puero carenti vsu rationis, qui tamen alias sine illa sepeliri non posset in loco sacro, vt docet Couar. *in c. Alma mater*, *p*. 2. §. 4. *num*. 5. Sylu. *Interdictum* 5. *quæst*. 8. Cord. *in summa*, *q*. 60.

Ad rationem vero dubitandi fatemur non esse nouum priuilegium, sed includi in alio ibi relato, additur tamen expliciatius propter multos etiam doctos, qui illam inclusionem ignorant.

Dices inde sequi, quod saltem Clerici, qui vita durante possunt tempore interdicti diuinis officiis interesse, possent, si tunc è vita decedant, gaudere Ecclesiastica sepultura, esto non habeant Bullam. Respondetur id verum esse de sepultura Ecclesiastica simpliciter, non tamen cum pompa, etiam moderata, vt ex Sylu. *interd*. 5. §. 6. tradit Rodr. §. 5. *num*. 11.

Sed quæres, an paruulus possit deferri tempore interdicti ad Ecclesiam à parentibus. Ratio dubitandi est, quia secluso priuilegio Bullæ, vel alio simili, paruulus non potest sepeliri in Ecclesia tempore interdicti. Ergo nec deferri ad diuina officia sine prædicto priuilegio, & ita tenet Sylu. *verbo interdictum* 2. *quæst*. 17. Respondeo nihilominus cum distinctione, nam vel paruulus habet vsum rationis, vel non, si habet, deferri non potest tempore interdicti ad Missam; quia caret priuilegio; si vero non habet vsum rationis, bene potest deferri, vt docet Couar. *c. Alma mater*, *p*. 2. §. 4. *num*. 5. Vbi id tenet sine vlla dubitatione, quare non opus est admittere illam, quam addunt Cord. *in sum. quæst* 60. & alij cum illo. Et ratio huius est, quia cum ille puer non agnoscat ibi celebrari diuina officia, nec percipiat cessationem eorum, non opus habet priuilegio ad assistendum ibi, cum diuinorum prohibitio non tangat illum.

4. Ad rationem dubitandi respondeo non esse eandem rationem, quia Ecclesia eo tempore non admittit aliquod corpus, eo quod interdicta, & impedita sit, & sic eius prohibitio non deducitur ex aliqua cognitione: officia vero diuina prohibentur, ne quis ea audiat, aut celebret, quod certum est aliquam eorum cognitionem præmittere, qua tamen caret puer, si non est doli capax.

DVBIVM

DVBIVM VIII.

An quæ conceduntur tempore interdicti in Bulla, intelligantur concedi tempore cessationis à diuinis.

1. Ratio dubitandi est, quia vt constat ex *Clementina* 1 §. *in cessationis, de sent. excom.* interdictum generale æquiparatur in iure cessationi à diuinis. Ergo quæ conceduntur in illo, intelliguntur concessa in ipsa. Respondeo tamen, quod tempore cessationis à diuinis nemo potest virtute Bullæ audire Missam, aut alia diuina officia: ita resolutum fuit Salmanticæ in quadam Congregatione in Ecclesia matrici, tempore cessationis habitæ inter plures Doctores, ita etiam docent Iuniores ex Nau. *c.*27.*n.*188. & 189. Couar. *c. Alma mater, parte* 2. §.4. *num.* 7. *ad finem*, Rodr. *in Bulla*, § 5. *num.* 8. Et probatur, quia tempore cessationis non possunt Sacra fieri, hoc enim sonat ipsum nomen cessationis, quod diuinorum suspensionem importat; Bulla autem nõ dat facultatem audiendi Sacra, quando ipsa prohibita sunt fieri iure communi. Ergo tempore cessationis à diuinis nemo potest virtute Bullæ assistere diuinis officiis, nisi illis duntaxat, quæ permittuntur, nempe celebrare Sacrum singulis hebdomadis pro renouatione Sacramenti Eucharistiæ, quod tamen secreto fieri debet, ita vt solus Sacerdos existat cum ministro, aliis non priuilegiatis exclusis.

2. Ad rationem dubitandi respondeo, non æquiparari illa duo in omnibus, cum constet interdictum generale esse censuram, non vero cessationem à diuinis, alias differentias vide apud Nauar. *c.*17.*n.*188. & apud recentiores, cum agunt de cessatione à diuinis.

Sed quæres, an in cessatione à diuinis vigeat priuilegium *cap. Alma*, pro festiuitatibus ibi expressis. Pro cuius explicatione, obserua primò, interdictum generale locale suspendi ex vi *præcit. cap.* in 4. festiuitatibus, nempe Natalis Domini, Paschæ resurrectionis, Pentecostes, & Assumptionis Beatæ Virginis, quoad diuinorum officiorum celebrationem duntaxat, non tamen quoad Sacramentorum administrationem, vt aliis citatis tradit Villalob. *tom.* 1. *tract.* 19. *diffic.* 6. *num.* 2. Incipiunt autem huiusmodi festiuitates à primis Vesperis, vsque ad Completorium sequentis diei, vt Angel. *verb. interd.* 6. *quæst.* 1. Syluest. *interd.* 5. *quæst.* 2. Couar. *d. cap. Alma*, 2. *par.* §. 5. *num.* 5. cum aliis, & est communis. Vnde non immerito inferunt nonnulli licitè posse tunc Missam vigiliæ resurrectionis solenniter celebrari. Ita Sotus *in* 4. *dist.* 22. *quæst.* 2. *art.* 1. *conclus.* 4. Paludanus *in* 4. *dist.* 7. *quæst.* 3. *art.* 2. *num.* 11. Rodr. *tom.* 2. *qq. regul. quæst.* 112. *art.* 3. *fine.* Auila *de cens.* 5. *p. dist.* 4. *sect.* 2. *dub.* 10. & Suar. *de cens. disp.* 34. *sect.* 1. *num.* 4. vbi ait, ita in praxi seruari, quia inde incipit festum resurrectionis, id tamen intelligendum fore à principio Gloriæ, censet Villalob. *num.* 6. sequutus Rodr. *in Bulla*, §. 5. *num.* 44. quia ait, ita fuisse à DD. Salmanticensibus post longam discussionem conclusum: imo Auila censet satis probabile idem esse dicendum de vigilia Pentecostes, cum in Missa illius incipiat eadem festiuitas, vt videtur deduci ex præfatio. *Et communicantes.*

3. Obserua secundò, concessionem prædictam ampliatam postea fuisse per Martinum V. & Eugeniũ IV. ad festum Corporis Christi, cum tota Octaua, vt referunt Angel. *verb. interd.* 6. *num.* 16. Syluest. *interd.* 5. *quæst.* 1. & Suar. cum aliis per eum citatis *num.* 41. similem

concessionem fecit Leo X. pro festo Conceptionis Deiparæ Virginis,& eius Octaua in Hispaniarum regnis; habetur *in compend. verb. conceptio*, §. 11. & *verb.interd.*2.§.8.& referũtur à Rodr. in suo Bullario, Bulla 14.Leonis X. quãuis autem Nauarr. *sum.cap* 27.*num.*282. & Couarr. *d* §.5.*num.*2. opinentur concessionem istam non fuisse absolutam, sed pro iis Ecclesiis, in quibus recitatur Officium Conceptionis quod incipit. *Egredimini*, *&c.* falluntur tamen, tum quia limitatio illa solùm intelligitur, quoad indulgentias per Pontificem ibi concessas, non quoad suspensionem interdicti; tum quia iam vniuersali consuetudine receptum est in tota Hispania, vt ibi seruetur dicta concessio in omnibus Ecclesiis, esto in eis memoratum officium non recitetur, vt tradunt Henriq. *lib.*13.*de excomm.cap.*47. *numer.*4. Auila *vbi supra*, & Villalob. *num.*7.

4. His sic præmissis. Respondetur quod esto nonnulli DD. partem negatiuam amplectantur,nec immetito cum *in d.cap.Alma*, solùm fiat mentio de interdicto, quod à cessatione valde esse diuersum ostendimus *supra*; nihilominus dicendum est priuilegium *dict. cap. Alma*, intelligi etiam de cessatione;tum quia illa concessio non limitatur ad tempus interdicti, sed simpliciter ibi statuitur, vt in festiuitatibus ibidem expressis officia solenniter celebrentur, & consequenter est veluti quoddam præceptum negatiuum,quod huiusmodi recitatio nequear illis diebus prohiberi; tum etiam,quia id non est contra aliquod ius, imo est valde consonum sanctitati illorum dierum: Vnde hanc partem sequuntur Couarr.*vbi supra n.*3. Suar.*disput.*39.*sect.*2.*num.*13.& alij,quos refert Villalob. *tract.*20. *diffic.*2. *num.*5. atque ita in facti contingentia Salmanticæ anno 1584.in festiuitate Corporis Christi fuisse obseruatum,tradunt Suarez, & Villalob.

5. Quæres secundo, an priuilegia Mendicantibus cõcessa pro tempore interdicti,ac cessationis à diuinis sint per Concilium Tridentinum renocata, aut per Bullam suspensa. Quoad priorem partem absolutè dicendum est, non esse reuocata. Ita Med. *summ. lib.*1. *cap.*11. §. 13. & fuse satis Rodr. *in explicatione Bullæ*,§.9.*n.*15. & *tom.*2. *qq.regul.q.*112. *art.*1.atque esse communem sententiam tradit Villalob. *tract.*20. *diffic.*6. *num.*3. & tenet etiam Sorbus *in annotat. ad compend. verb. interdict.* 3. *verb. sed aliis*. Ratio est, quia etiam si in Trident. *sess.* 25.*c.*1.& *cap. fin. de regular.* dum statuitur,vt religiosi in suis Ecclesiis debeant interdicta publicare, & seruare, excludantur priuilegia eisdem in contrarium concessa, id non absolutè intelligitur de omnibus, sed de iis tantum, quæ aliquibus religionibus fuerant concessa, ne tenerentur interdicta quæcunque seruare, cuiusmodi videntur, quæ Anastasius IV. & Vrbanus III. ordini D. Ioannis concesserunt, vt habetur *ex compend.verb.interdictum* 1.§.26. & aliud per Leonem X. Minimis concessum,& refertur *vbi supra* §.22. Hæc itaque & similia priuilegia reuocantur solùm per Tridentinum, *vbi supra*, vt latè probat Rodr. *locis citatis.*

6. Quo autem ad posteriorem partem, priuilegia Mendicantium, quoad ipsos religiosos nequaquam per Bullam Cruciatæ suspenduntur, vt constat expresse ex verbis Bullæ. Quæ vero sint huiusmodi priuilegia, & pro quibus diebus concedantur, latè refert Villalob. *difficult.*8. per totam, post Rodriq. *vbi supra.*

DVBIVM

DVBIVM IX.

Qua ratione intelligatur facultas de edendis carnibus diebus prohibitis, ex consilio vtriusque Medici, & an sit vere priuilegium.

1. Ratio dubitandi est, quia carens priuilegio Bullæ, potest supposita sufficienti causa, vesci carnibus, absque peccato, diebus prohibitis, ex licentia Medici, & Parochi. Ergo illa facultas non est priuilegium, cum alias id fieri possit iure communi, sine tali priuilegio.

Respondetur tamen prædictam facultatem esse verè priuilegium, quia vt constat ex *cap. statuimus, & cap. de esu carnium, de consecratione, d. 3. & cap. 9. dies, de consecratione, d. 5.* & ex 6. Synodo generali *can. 56.* & aliis multis iuribus relatis à Couar. 4. *variar. cap. 20. num. 15.* & multis etiam Doctoribus relatis ab Henriquez *lib. 7. cap. 13. fol. 518.* non solùm ex vniuersali Ecclesiæ consensu, & consuetudine; sed ex iure ipso tenentur omnes temporibus prohibitis à carnibus abstinere; Bulla autem dispensat in iure isto, cum hac limitatione, quod fiat de consilio vtriusque Medici, corporalis, & spiritualis. Nomine autem Medici spiritualis, non solùm intelligitur Episcopus, sed Parochus, itavt hic possit auctoritatiue præbere facultatem, & dispensare in esu carnium, & lacticiniorum: quod etiam intelligo verum secluso priuilegio Bullæ, teste D. Tho. 4. *d. 13. q. 1. art. 2. ad vltimum*, & Caiet. 2. 2. *q. 147. art. 4. d. 10.* quod similiter tenuerunt Vict. & Canus, & quidam alij moderni Thomistæ; & constat ex eo, quia ita habet consuetudo recepta, quæ potest dare iurisdictionem ex *cap. duo simul, de officio Ordinarij.* Intelligitur præterea nomine Medici spiritualis quilibet Confessarius per Bullam electus.

2. Probatur igitur conclusio, quia si illo nomine solùm intelligerentur Episcopus & Parochus, nullum certè concederetur priuilegiũ in dicta clausula: nam illi ex iusta causa, & proprio officio possunt dispensare cum subditis suis in re dubia, & consequenter nihil de nouo in hac parte concederetur sumenti Bullam, & sic solebat in aliis Bullis exprimi; & si modo non exprimitur, ideo certè est, quia relinquitur tanquam notum; non autem est necesse ad huiusmodi dispensationem quod Confessor audierit, vel auditurus sit confessionem illius; sed sufficit quod illam audire possit.

3. Hæc autem est differentia inter Medicum corporalem, & spiritualem, quod corporalis tantum declarat causam dispensandi iuxta qualitatem, & dispositionem corporis: spiritualis verò cognita sufficientia causæ dispensat authoritate Apostolica sibi per Bullam concessa; quare si causa non sit iusta, vel saltem per Medicum corporalem approbata, dispensatio erit nulla, vt docent communiter Doctores, de quo, & de aliis hanc materiam concernentibus, videndus est Quintilianus Mandosius *tit. licentia, fol. 63.* Imo alij addunt, quod si causa adhuc esset dubia post consilium Medici, tunc non poterit vesci carnibus absque dispensatione Confessarij, qui sua dispensatione suppleat defectum necessitatis & causæ.

4. Sed id aliis non placet, quia Confessariis (inquiunt) non datur facultas dispensandi, vt constat ex verbis Bullæ, de consilio vtriusque Medici, sed tantum requiritur eorũ approbatio vt conditio necessaria ad gaudendũ priuilegio. Quare dicũt illi quod si causa sit dubia, & infirmus illam ostendat vtrique Medico, sine vlla eorum licentia poterit absque scrupulo vesci carnibus, quia Papa tunc est, qui dispensat per Bullam.

Non omnino displicet hæc sententia, quia sicut cum datur facultas in Bulla ad habendum Oratorium cum approbatione Ordinarij, nemo dicit Ordinarium tunc dispensare, sed approbare, ponendo conditionem, quam petit Papa dispensans ibi; sic proportionaliter posse dici in proposito.

5. Displicet tamen prædicta sententia in eo, quod dicitur, quod existente causa dubia sufficit simplex ostensio illius vtrique Medico facta, non impetrata eorum licentia; quia cum Bulla exigat, vt conditionem necessariã, consilium vtriusque Medici, necessaria videtur eorum approbatio, nisi alias ipsi iniuste, vel ex scrupulo nollent illam date; quia tunc ipso iure datur à Pontifice accipienti Bullam.

Id tamen, quod in Bullis solet addi, nimirum quod illi, quibus virtute Bullæ dispensatum est in esu carnium, si in reliquis se habeant, vt ieiunantes consequantur meritum ieiunij, ita explicandum est, vt sensus sit, quod voluntas efficax ieiunandi, & effectus obediendi præcepto ieiunij, si possent, acceptatur à Deo, & Ecclesia, vt si reuera ieiunasset, in quo multi dicunt nullum inuolui priuilegium, & ideo iam non apponi illam clausulam, sed falluntur aperte, vt infra patebit dubio sequenti in secunda probatione pro secunda sententia.

DVBIVM X.

An qui ex dispensatione Bullæ, vel alio priuilegio, aut certe ex manifesta necessitate vescitur carnibus in die ieiunij, sit excusatus in totum à præcepto ieiunij.

1. PArtem negantem tuentur Med. *Codice de ieiunio, q.5.& 9.* Ledesma *1.part.4.q.17.art.3.dub.9.* Pedraza *in 3.mandato, notab.14.* Nau. *in Man.c.21.n.22.* Graff. *in decis.p.1.lib.2.cap.37.n.58.* Acosta *in Bulla q.80.* & alij infra citandi, & probatur.

2. Primò, quia ille, qui ob aliquam iustam causam obtinet dispensationem ad pluries comedendum diebus ieiunij, non propterea intelligitur dispensatus in esu carnium, vt omnes vnanimiter docent cum Caier. & Anglες. infra citandis. Ergo similiter ille, cum quo dispensatur in die ieiunij in esu carnium, non debet censeri dispensatus ad pluries comedendum. Patet cõsequentia, quia tam vnica comestio, quàm abstinentia à carnibus pertinent ad substantiam ieiunij: ergo sicut qui à primo excusatur, non censetur excusatus à secundo, ita nec è contra.

3. Secundò, quia præceptum Ecclesiæ, licet in totum seruari non possit, seruari tamen debet quoad illam patem, quæ seruari potest, vt probat optimus textus *in capite cum dilecti, de dolo, & contumacia*, cum aliis citatis à glossa, & Doctoribus ibi. Vnde qui non potest restituere totum, sed partem, tenetur ad partem; & Sacerdos, qui nõ potest recitare omnes horas, tenetur ad partem, quam commode potest, teste Nau. *de Oratione, notabili 11.* Ergo similiter qui non potest implere totum, quod includit ieiunium, scilicet abstinentiam à carnibus, & vnicam comestionem, tenebitur ad alterutram partem, quam potest.

4. Tertiò, quia in tantum alicui permittitur facere contra ieiunium cadens sub præcepto, in quantum se extendit ipsius causæ indigentia: sed stat aliquem indigere esu carnium, non tamen cœna: ergo tunc dispensatus in esu carnium, non censetur dispensatus ad cœnam. Imo Prælatus sic dispensans in cœna peccatet, & dispensatus non esset tutus in conscientia. Quia supposito quod non indiget cœna, certò dispen-

dispensatio quoad cœnam esset sine causa; dispensans autem sine causa, peccat; & dispensatus insufficientiam causæ agnoscens, non manet securus in conscientia.

5. Quartò, quia ieiunium includit duo præcepta. Alterum de abstinendo à carnibus. Alterum de non comedendo amplius, quàm semel; vnde in agricolis laborantibus, & opificibus, videmus separari hæc duo præcepta, cum illi teneantur ad primum de abstinentia ab esu carnium, & nõ ad secundum de vnica comestione: sed dispensatus in vno præcepto, non censetur dispensatus in alio, quod potest integtum manere sine primo. Ergo dispensatus die ieiunij in præcepto abstinendi à carnibus, non censetur dispensatus in præcepto non cœnandi, cum hoc secundum rectè obseruari possit sine primo.

6. Oppositam sententiam esse probabilem, & securam in conscientia docent sapientissimi, & piissimi Doctores Caiet. 2. 2. *quæst.* 147. *art.* 7. *&* 8. Med. *in sum.* §. 10. Gabr. 4. *dist.* 16. *quæst.* 3. *art.* 3. *dub.* 1. Palacius *dist.* 15. *quæst.* 8. *post conclusionem* 6. Abulensis in Matthæum *c.* 6. Anglef. *tit. de ieiunio, quæst.* 9. Ouand. 4. *dist.* 16. *propositione* 52. *corollario* 1. Onchala *in opusculis, fol.* 113. & alij moderni, vt Gallus, Sotus, Moya, Deza, quos refert & sequitur Henriq. *lib.* 7. *c.* 13. *num.* 12. quibus accedunt plures recentiores, tam Societatis IESV, quam aliorum Ordinum. Ita Tolet. *lib.* 6. *c.* 3. *num.* 4. Azorius *p.* 1. *lib.* 7. *cap.* 10. *q.* 3. Llamas *in sum. p.* 3. *cap.* 5. § 26. & nouissime Filliuc. *tom.* 2. *tract.* 27. *par.* 2. *cap.* 3. *num.* 52. & Fagundez *in* 4. *præcepto, lib.* 1. *c.* 2. *num.* 5. cum aliis per ipsum citatis, & probatur.

6. Primò, quia sæpe in Bullis ante Pium V. expeditis ponebatur hæc clausula, *quod comedentes ex dispensatione Bullæ carnes de consilio vtriusque Medici, si in reliquis seruassent formam ieiunij, censerentur implesse præceptum, & consequi eius meritum.* Ergo præsupponebant sacri Pontifices, quod tales antea vere non ieiunabant, vescendo carnibus, aliàs nihil ibi concederent.

7. Nec obstat licentiosa valde quorumdam Iuniorum responsio, asserentium illam clausulam, vt omnino inutilem, esse sublatam. Nam in primis, licet de facto de ieiunij Ecclesiastici substantia sit abstinentia à carnibus, & vnica comestio, tamen cum talis essentia constituta sit iure positiuo: ita tenet communis DD. recte potest Papa sua dispensatione efficere, vt quis vescendo carnem vere ieiunet, seruando in reliquis formam ieiunij, & consequenter quod ille impleat præceptum ieiunij. Deinde forsan Papa concedit per illa verba accipienti Bullam per modum indulgẽtiæ, vt satisfaciat tantum, quantum satisfaceret, si abstinendo à carnibus ieiunaret, ita quod suppleat per suam indulgentiam, quod deest pœnalitatis in illo ieiunio. Nec multum refert vsum fuisse Pontificem nomine meriti, quia in indultis quæ ad manus vulgatium hominum deduci debent, non ita metaphysicè accipienda sunt verba; & tandem ex vi illius clausulæ satis probabiliter quis existimet, quod illud ieiunium deseruire posset ad lucrandum Iubilæum, asserens ieiunium tanquam conditionem necessariam. Non ergo tam facile dicenda sunt inutilia verba sacrorum Pontificum, sed prudenter & modeste interpretanda, aut certe silentio prætereunda.

8. Secundò, quia abstinentia à carnibus est de essentia, & intrinseca ratione ieiunij Ecclesiastici, vt docent communiter Doctores, & constat aperte ex *cap. de esu carnium, dist.* 3. *& cap. statuimus, dist.* 4. Ergo ista ablata tollitur ratio ieiunij, sicut ablata parte aliqua essen

essentiali compositi naturalis soluitur tale compositum,& consequenter cessat obligatio ieiunandi. Vnde quando quis die ieiunij iterum comedit aduertenter notabilem quantitatem sufficientem ad mortale,violat ieiuniũ,non tamen obligatur illo die amplius ieiunare,sed quãuis sæpius comedat, non peccat de nouo contra præceptum ieiunij,vt contra Med. *codice de ieiunio, vbi supra*, docent communiter Doctores, cum Caiet.2.2. *q*.14.5.*art*.7.& 8.eo quod tunc iã est illi impossibile seruare ieiunium, quia hoc petit secundum suam substantiam vnicam comestionem. Sic in proposito cum ieiunium secundum substantiam importet abstinentiam à carnibus,ablata ista soluitur propria,& essentialis ratio ieiunij, & consequenter obligatio ad illud.

9. Tertiò,quia non minus essentiale est ieiunio ecclesiastico abstinentia à carnibus , quam vnica solum comestio : sed iuste dispensatus ad bis comedendum , censetur, vt omnes fatentur, dispensatus ad non ieiunandum , & sic licet pluries comedat in illo die , non facit contra præceptum ieiunij. Ergo eadem ratione dispensatus ad vescendum carnibus die ieiunij , censeri debet dispensatus ad non ieiunandum ; atque adeo ad cœnandum. Maior cum consequentia est nota , & minorem docent contra Maior. & Med. *codice de ieiunio quæst*.5. Nauar. *in manuali hispano* , *c*.21. *num*. 17. *& in latino num*.15. cum Durando,Syluestro,& Caiet.*vbi supra*.

10. Quartò quia plus est comededere carnes , quam non ieiunare, vnde vsque ad 21. annum non tenetur quis ieiunare , vt infra ostendemus , & tamen tenetur à carnibus abstinere , hoc enim est strictius præceptum , quàm illud : Ergo dispensatus in primo, etiam est dispensatus in secundo.Patet consequentia , quia vt constat ex regula Iuris , in 6. cui licet , quod est plus , vtique quod est minus. Et si dicas id solum esse verum , quando res , de quibus agitur , non sunt diuersæ speciei: Contra est , quia dispensatio , & commutatio voti differunt specie , cum illa sit relaxatio vinculi , hæc vero translatio eiusdem vinculi in aliud,& tamen Doctores ex illa regula communiter probant , & bene, in materia de voto, quod cui conceditur à Iure facultas ad dispensandum quod est plus , censetur data ad commutandum quod est minus:Ergo regula illa sæpe habet locum etiam in rebus diuersæ speciei.

11. Quintò probari potest hæc sententia , ex ratione quam adducit Med. *vbi supra in summa* , quia (inquit) infirmus non tenetur ieiunare , licentia autem comedendi carnes non datur nisi infirmo : Ergo cui dispensatur in esu carnium, dispensatur in ieiunio.Verum hæc ratio est valde infirma , quia experientia constat multis licite concedi esum carnis , non quia infirmitate aliqua laborent, sed quia cibi quadragesimales sunt illis nociui,& magnum periculum imminet amittendi valetudinem , qua gaudent. Quamquam certe tantum abest quod noceat abstinentia, quod interdum prodest , vt habetur in *cap. legimus , & in eius rubrica de consecratione,dist*. 5.

12. Adde pro maiori declaratione, quatuor requiri ad ieiunium. Primò requiritur vnica comestio , & non plures. Constat ex antiquissimo Ecclesiæ vsu , qui sic præceptum ieiunij interpretatus est , vt non nisi semel in die sit comedendum. Sylu. *ieiunium* , *quæst*. 3. Med. *de ieiun. quæst*. 1. Lessius *num*. 9. Requiritur secundò abstinentia carnium in Quadragesima *ex cit. cap. statuimus* , & ex 6. Synodo generali in Concil. Tolet.4.*c*.40. extra Quadrag. *ex cap. de esu carnium* , *de cons. dist*. 3. & ex

ex Conc. Gerund. *c.* 3. Requiritur tertiò hora certa refectionis *ex c. solent de consec. dist. prima.* Quæ tamen intelligitur, non positiue, quasi necesse sit ea hora cibum sumere; possumus enim per totum diem abstinere, sed negatiue, ne notabiliter saltem dictam horam præueniamus. Ita communiter DD. Requiritur quartò abstinẽtia ab iis quæ à carnibus sementinam trahunt originem; quæ obligat in Quadragesima *ex cap. Deniq. dist.* 4. & ex præcit. Synod. general. extra Quadrag. oua, & lacticinia non sunt de iure prohibita, sed ex consuetudine tantum, vt ex dicendis *dub.* 11. constabit.

13. Hinc colligitur ieiunium Ecclesiasticum non esse aliquam vnam rem, & essentiam, vt res physicæ: sed esse quoddam morale ex dictis quatuor integratum: quorum duo priora sunt de essentia ieiunij & consequenter omnino necessaria; ita vt sine illis nequeat ieiunium consistere; alia duo posteriora non sunt de essentia ieiunij, ac proinde quamuis ex se requirantur, possunt tamen ex causa, vel cum dispensatione omitti, absque fractione ieiunij, vt si concedantur oua ex dispensatione, seu hora debita præueniatur, vt ex dicendis *dub.* 12. fiet manifestum. Hinc igitur posterioris sententiæ fautores abstinentiam à carnibus docent esse præcipuam essentiæ ieiunij partem, & consequenter ipsorum opinionem, non solum probabilem, sed certam existimant.

14. Vnde ad primum in contrarium negant consequentiam. Et ad probationem respondent, quod abstinentia à carnibus est magis intrinseca, & essentialis ieiunio, & magis intenta ab Ecclesia, quam vnica comestio. Nam cum ieiunia, vt constat ex D. Tho. 2.2. *art.* 8. instituta sint ab Ecclesia ad reprimendas concupiscentias carnis, quoad delectabilia, gustus, & tactus, consequens est illos tunc cibos præcipue prohiberi, qui maiorem habent delectationem, & magis ad venerem prouocant, quales sunt carnes. Nec iuuat dicere, quod eadem ratione prohibendum esset vinum, cum constet ex Prouerbiorum secundo, esse maximè prouocatiuum ad luxuriam, quia vt rite D. Thomas *articulo* 8. *ad* 7. vinum ideo dicitur ad luxuriam prouocare, quia accendit calorem; quoniam tamen cito transit, non ita acriter prouocat, sicut carnes, quarum virtus magis durat; adde fortè rationem fuisse, vt corporali saluti hominum consuleretur: nam aquæ potus sæpe est valde nociuus vescentibus pisces, qui sunt pituitosi, & ideo opus erat potus vini, qui illorum cruditatem malitiámve corrigeret.

15. Ad secundam negatur consequentia, quia in illis casibus ad omnes illas partes est specialis obligatio, etiam si non esset obligatio ad alias etiam partes, nec ipsæ coirent cum illis, vt inde coalesceret vnum integrum debitum. Ad illam vero partem ieiunij, quæ est non pluries comedere, nemo obligatur Ecclesiastico præcepto, nisi secundum quod est pars ieiunij, & vt inducit rationem compartis cum alia parte, quæ consistit in abstinentia à carnibus, qua certe ablata non manet illa in ratione partis ieiunij, cum iam tunc soluta sit essentialis ratio Ecclesiastici ieiunij, & consequenter obligatio ad illud.

16. Sed obiicies, eadẽ ratione ablata obligatione non pluries comedendi, cẽsebitur etiã ablata illa pars de abstinentia à carnibus, quia etiam dicam, quod hæc non obligat, nisi in quantũ est pars ieiunij: ablata autem illa parte, nec ipsa manet in ratione partis ieiunij. Respódeo ex dictis, quod cũ abstinentia à carnibus sit essentialior ieiunio, & magis

intenta

intenta ab Ecclesia, vt supra diximus, inde est quod non solum cadat sub præcepto, vt est pars ieiunij, sed etiam vt præscindit ab hac ratione. Vnde videmus in Ecclesia in multis diebus esse præceptum de abstinendo à carnibus, sine obligatione tamen ieiunandi: non tamen è contra obligatio ieiunandi sine obligatione abstinendi à carnibus.

17. Respondetur, quod obligatio non pluries comedendi die ieiunij fundatur in illa obligatione non vescendi carnibus, & sic ablata fundamentali hac obligatione ruit illa alia, quæ in ea fundabatur, & consequenter causa, quæ fuerit sufficiens ad tollendam illam fundamentalem obligationem, censetur etiam ad tollendam illam aliam secundam, quæ in ea fundatur, non quidem per se, & primario, sed per accidens, & consequutiue; & sic etiam patet tunc dispensantem non peccare, & dispensatum manere securum.

18. Ad quartum petenda est solutio ex dictis ad secundum, diximus enim quod licet in re recte fieri possit, quod quis comedens carnes non indigeat amplius, quam vnica comestione, & sic obseruatio huius secundi non dependet in executione à primo: negamus tamen quod præceptum de hoc secundo non detur dependenter à primo, & vt partialiter concurrit cum ipso ad conflandum adæquatam rationem ieiunij: Quare ablato primo præcepto per dispensationem, aufertur de facto secundum, licet non repugnaret manere, etsi alius nouus modus ieiunandi, quam qui modo est in Ecclesia, institueretur à Pontifice.

DVBIVM II.

Quo opinio authoris statuitur.

1. POsterior opinio præcedenti dubio adducta valde plausibilis est meo iudicio, non quia probabilior, sed quia sensui conformior. Vnde quia in materia adeo graui, & necessaria non sensui, sed veritati est consulendum, idcirco vtraque præcedentis dubij opinione omissa, tertiam sequendam omnino censeo, sicut etiam censent DD. statim citandi asserentes, quod dispensatus in esu carnium, ratione infirmitatis actualis, vt salutem, & vires recuperet, excusatur à ieiunio, dispensatus autem vt præseruetur ab infirmitate imminenti, quia cibi quadragesimales illi nocent, non deobligatur à ieiunio. Ita Vict. 2.2.*quæst*.146. *art*.4. Lessius *de iust. lib*.4.*cap*. 2. *dub*. 6. *num*.45. Cordub. *sum.quæst*.143. *&* 167. Angles. *in floribus quæst. de ieiunio, art*.1. *dicto* 3. *diffic*. 9. Manuel *in sum.p*. 1. *cap*. 24.*& in Bulla* §. 7.*num*.4. Greg. de Valent. *tom*. 3.*in* 2. 2. *disp*.9. *quæst*. 1. *p*. 5. Regin. *in praxi*, *tom*. 1. *lib*. 4. *cap*. 14. Comit. *lib*.4. *Resp. moral.quæst*.46. Candelab. aureum *cap*. 11. *num*.52. Contad. *casu* 250. Cenedo *in suis qq. can. quæst*. 4. *num*.6. Ant. Gomez. *in Bulla*, *claus*. 7. *n*. Ludou. Lopez *instruct. conscientiæ* 2.*p. cap*. 3. *de ieiunio*, *vers. præterea*. Vega 1.*punct. cap*. 1. *cas*. 3. *fine*. & Bonac. *de legibus*, *disp*.10.*quæst*.1. *punct*. 2. *num*. 3. & possunt pro eadem opinione referri Authores pro priori allegati, sicut etiam probationes illius suffragantur huic nostræ sententiæ, quam Filliuc. citatus pro secunda fatetur tutiorem, & vocat verissimam.

2. Sed iam probatur primò, quia esto abstinentia à carnibus, & vnica comestio sint de substantia ieiunij Ecclesiastici, vt omnes fatentur, substantia

tia tamen, & essentia ieiunij praecipue consistit in comestione vnica: sed dispensatus in iterata comestione, non est dispensatus eo ipso in esu carnium: ergo à fortiori dispensatus in esu carnium, non manet dispensatus in iterata comestione. Minor & consequentia patent. Maior autem probatur, tum quia in lege veteri ieiunia vnicam requirebant comestionem ad vesperum, non autem abstinentiam à carnibus. Ita Caietan. 2.2.*quaest.*147.*art.*7. *ad finem*, & Ludou. Beja *part.*4. *casu* 10. Tum quia Concilia generalia nomen ieiunij tribuunt vnicae comestioni, non abstinentiae à carnibus; ita Conc. Agathense *cap. Placuit, de consecr. dist.*3. ait; *Placuit etiam, vt omnes Ecclesiae filij (exceptis Dominicis) in Quadragesima ieiunent*; ecce quomodo dicitur ieiunium diebus Dominicis solui, non ob dispensationem esus carnis, sed iteratae comestionis. Concil. etiam Moguntiacum *can.*4. agens de ieiunio quatuor temporum inquit; *In mense Iunio hebdomada* 2. *fer.*4.6. *& sabbato ieiunetur ab omnibus vsque ad horam nonam, & à carne ab omnibus abstineatur.* Hinc Caiet. citatus vnicam comestionem in ieiuniis exprese appellat partem magis essentialem, & Abulens. *in cap.*6. *Matth.* asserit Ecclesiam in ieiuniis magis principaliter vnicam comestionem intendere.

3. Secundò, quia is, cui Pontifex facultatem concedit edendi carnes diebus ieiunij, non frangit illud, eas semel comedendo, imo vere ieiunat, meritúmque ieiunij consequitur, vt notat Nauar. *consil.*6. *de obseruatione ieiunij.* Id auté de dispensato in iterata comestione nemo affirmare audet; & ratio potest assignari, quia abstinentia à carnibus, non est de essentia ieiunij simpliciter, vt constat ex ieiunio veteris legis iuxta superius insinuata, sed tantum est de essentia ieiunij ecclesiastici; in quo Pontifex dispensare valet; vnica autem comestio non solum est de essentia ieiunij ecclesiastici, sed etiam de essentia ieiunij simpliciter, atque ideo dispensatus in ea, nec vere ieiunat, nec potest ieiunij meritum consequi.

4. Tertiò, quia dispensatio est stricti iuris secundum omnes, & tradit Nauar. *lib.*4. *consil.*14. *de sponsal.* & consequenter non est extendenda ad alium casum. arg. *cap.*1. *de fil. presbyt lib.*6. *§. illi vero.* Et ratio est, quia quae exorbitant à iure communi, non sunt trahenda ad consequentiam, *cap. ea quae, de regul. iur. in* 6. Vnde dispensatio vt quis promoueatur ad Archiepiscopatum, non extenditur ad Episcopatum, *cap. fin. de translat. Episcopi.* Dispensatio etiam in voto iuramento corroborato, voti tantum mentione facta, non extenditur ad vtrumque, est enim odiosa, ac proinde stricte interpretanda, vt recte Sanchez *lib.*8. *de matrim. disput.*1. *num.*24. Ergo dispensatus in esu carnium, non est eo ipso dispensatus in iterata comestione; cum valde sint diuersa, & separabilia; à diuersis autem, seu separatis non fit illatio, *l. Papinianus, ff. de minoribus.*

5. Quartò, ieiunium fuisse ab Ecclesia institutum ad cohibenda peccata, & concupiscentiam refraenandam docent communiter Doctores; sed iterata comestio, maxime carnium, excitat concupiscentiam, vt constat: igitur dum alicui vnica sufficit comestio, iterata non est concedenda in diebus ieiunij. Probatur consequentia, quia qui alicui in die ieiunij concedit, quod non est saluti corporis necessarium, Ecclesiae menti aduersatur, & carni contra spiritum pugnanti fauet. Vnde Gregor. *cap. denique, dist.* 4. adhuc in vsu piscium incendium luxuriae timet, dum ait; *Piscium esus ita Christiano relinquitur, vt hoc ei infirmitatis solatium; non luxuria pariat incendium; qui à carne abstinet,*

nequaquam belluarum marinarum conuiuium præparet. Ergo à fortiori id timendum est in iterata carnium comestione.

6. Quintò, dispensatio requirit iustam causam,& causæ cognitionem,maxime dum dispensans est Papa inferior. Gloss.recepta *in cap.requisitis* 1.*q*.7. cum notatis *in cap.at si.de iud.& innoc.in cap. Dudum de elect.* Vnde Rectorem multitudinis sine ratione pro sola voluntate dispensantem,infidelem, seu imprudentem appellat D.Thom. 1.2.*q*.97.*art*.4.& Sotus *de iustit.lib*.1.*q*.7.*art*.3. Sylu. *verb. dispensatio*, *n*. 5. ait dispensatum (ab eo qui non est Papa) sine iusta causa quoad Deum turum non esse. Fortunius *in l.Gallus*, *ff.de lib. & posth.* docet dispensatione in lege humana sine iusta causa in foro interiori nullam esse : igitur dispensatus in esu carnium, non intelligitur dispensatus in iterata comestione,si vnica ei sit satis. Probatur consequentia ex *cap.ieiunia.de consecrat.dist*.5. vbi sic habetur. *Ieiunia sane legitima non sunt soluenda, nisi grandis aliqua necessitas fuerit.*

7. Sextò,quia esto in rebus physicis, seu naturalibus, per solutionem vnius partis essentialis soluatur,& desinat esse totum compositum, per separationem enim animæ à corpore, desinit esse homo;secus tamen contingit in moralibus, quorum essentiæ non consistunt in indiuisibili, sicut in rebus physicis, imo sunt diuisibiles, & partibiles, vt ita dicam. Vnde lex plura continens, dum non potest seruari quoad omnia, seruanda est in eo,in quo potest. Hinc qui non potest in diebus festis abstinere ab exercitio operum seruiliũ, tenetur Missam audire, si potest, & qui votum ex toto implere nequit,tenetur saltem implere ex parte, qua potest ; & qui non potest ieiunare totã Quadragesimã, debet partem, quam potest ; & is cui ob legitimum impedimentum, non sufficit tunc vna refectio,tenetur à cibis vetitis abstinere, vt recte tradit Caiet. *verb.ieiunium,cap.vltimo*,& Regin.*lib*.18.*n*.238. Ergo similiter dicẽdũ est in casu nostro, nimirũ quod dispensatus in esu carniũ, diebus ieiunij debet abstinere ab iterata comestione, dum ei vna sufficit ; abstinentia namque à carnibus, & vnica comestio,quæ ad integritatem ieiunij spectant, sunt separabiles, & consequenter qui vtramque seruare nequit, tenetur alteram saltem seruare, si potest.

8. Quare ex dictis facile soluuntur probationes pro secunda opinione adductæ. Atque vtinam dicta etiam sufficiant ad coërcendum temerariũ abusum aliquorum, qui leui ex causa dispensati in esu carnium,diebus ieiunij ita crapulæ student,ac si nullum esset præceptum Ecclesiæ id interdicentis; putant enim sibi satis esse consensum obtinuisse vtriusque Medici, qui passim respectu potius profano,quam Christiano ducti se in huiusmodi consensibus præstandis faciles præbent, cum tamen aliter sit sentiendum, nisi rationabilis, & legitima interueniat causa.

DVBIVM XII.

Qua ratione intelligatur priuilegium Bullæ concedentis facultatem ad vescendum ouis, & lacticiniis, temporibus ieiuniorum totius anni, etiam quadragesimalibus,& an sit licita talis dispensatio.

1. Ratio dubitandi potest esse primò, quia dispensatio petit sufficientem causam, aliàs non esset dispensatio,sed dissipatio,sed plerique eorum, qui accipiunt Bullã,non habent necessitatem aliquam, atque adeo nec causam sufficientem ad vescendum ouis, & lacticiniis

cticiniis in Quadragesima contra ius cómune, quia, vt suppono, sunt robustissimi, & bene valent cum solo esu pisciũ: ergo talis dispensatio cum illis non est magis licita, quã si daretur ad vescendũ carnibus non habenri necessitatem.

2. Secundò, quia vt colligitur ex 6. Synodo *canone* 56. prohibitus est in die ieiunij omnibus esus ouorum, & lacticiniorum, ibi enim dicitur; *Visum est vt omnis Dei Ecclesia, quæ est in vniuerso terrarum orbe, vnum ordinem sequens ieiunium perficiat, & abstineat sicut ab omni mactabili, sic ab ouis, & caseo, quæ quidem sunt fructus eorum, à quibus abstinemus*; cui etiã fauet D.Tho. 2.2.*q*.147.*art*.4. & D.Gregorius *Epistola ad Augustinum Episcopum Anglorum*, licet inrer eius opera non inueniatur; & Glossa *c.admonere* 33.*q*.2. dicenres ideo in Quadragesima abstinendum à prædictis, quia à carne trahunt originem, & magnam cum illa habent affinitarem; atque adeo in Quadragesima prohibira carne censenrur etiam illa prohiberi; quæ ratio eriam procedit aperte in ieiuniis non quadragesimalibus. Ergo ex iure ipso tenentur fideles abstinere ab ouis, & lacticiniis in diebus ieiunij.

3. Sed pro pleniori explicatione obserua primò, quod priuilegiũ de vescendis ouis, & lacticiniis, conceditur virtute Bullę cum duplici limitarione. Prima, vt non valeat extra regna Hispaniæ. Secunda, vt non prosit Primaribus, Archiepiscopis, & aliis personis Ecclesiasticis, & Regularibus, necnon Sacerdotibus sæcularibus in diebus quadragesimalibus duntaxat.

4. Obserua secundò, quòd licet ad inducendã legem sufficiat spatium decem annorũ, vt haberur ex cõclusione terria, & docer Filliuc. *n*.45. ad abolendam aurem legem Ecclesiasticã tener cõmunis opinio requiri spatium 40 annorum. Ita Panor. *in cap. vlt. de consuetudinibus*, *n*.11. Angel. *verbo consuetudo*, *n*.8. & 9. Sylu. *eod.n*.6. & Nau. *lib*.1.*consil.tit.de consuet.* Ratio est, quia ad tollendam legem requiritur legirima præscriptio, contra Ecclesiam autem non procedit præscriprio, nisi 40. annis, & quamuis Lessius *lib*.2. & 6.*dub*.14. prætendat minus tempus sufficere, subiungit tamẽ *n*.46. tutius esse senteutiam communem amplecti.

5. Obserua teriiò, non quamcunque consuetudinem sufficere ad huiusmodi obligationem inducẽdam, nec similiter vim habere ad relaxandum, seu restringendum Ecclesiæ præceptum de ciborũ delectu in die ieiunij. Nam si consuetudo procedat ex iis quæ fiunt absque existimatione obligationis; vel absque vlla intentione se ad eandem in posterum obligandi, sed ex mera libertate, seu deuotione operanris, non quidem sufficit. Hinc si quis ex mera libertate, absque vlla intenrione se obligandi, peregrinos in domo sua excipit; officium paruum B. Virginis ex deuotione tantum singulis diebus recitat; vel vrbanitatis causa dunraxat, quotannis munus aliquod hero suo exhibet, consuetudinem ipsum ad huiusmodi in posterum obliganrem nequaquam inducit. Vnde rectè Sotus *de iust. q*.7. *art*.2. tradit consuetudines introductas solum ex populi deuotione, & pro affectu non esse obligatorias, cuiusmodi ab eodem authore æstimantur consuetudines festuandi gesta aliqua, seu ieiunia, quas ob defectum intentionis inducendi obligationem, air Reginald. *tom*.1. *lib*. 4. *num*. 149. non obligare, nisi crescenre deuotione, postea transierint in præceptum consensu populi, vel Superioris Ecclesiastici mandato. Vt igitur huiusmodi obligatio agnoscatur, opus est, vel expressa Episcopi declaratio, seu approbatio; vel quod puniri faciat transgressores, eos nimirum, qui ouis, & lacticiniis vescuntur.

Sufficiet etiam communis existimatio populi, vrbis, seu diœcesis, quam scit Episcopus,& non corrigit:semper enim præsumitur Episcopus consuetudinem approbare, quam ipse non reprobat, & semper præsumitur Princeps habere cognitam cõsuetudinem locorum vulgatam, vt docet Bart. *Extrauag. ad reprimendum, verbo, non obstantibus, fine.* Bald. *lib.2.C.quæ sit longa consuetudo.* Iason *in L.Præscriptione,num.11. C.si contra ius, vel vtilitatem publ.* & Felin. *in cap.vlt. de Iudicibus, col.1.*

6. His præmissis, sit prima conclusio. Fideles tenentur iure scripto,ad non vescendum ouis, & lacticiniis, diebus quadragesimalibus. Docor,quia ita habetur *cap. denique, dist.4.* quod Gratianus,& alij tribuunt Gregorio,*dicta Epistola ad Augustinum Episcopum Aglorum.* Hanc conclusionem satis ostendunt,quæ præcedenti 2. argumento insinuauimus,& tenent eam Cord.*in sum. quæst.60.*Pedraza *in 3.mandato, c.14.*Armilla *verbo ieiunium in principio*; Ouandus *in 4.dist.16. propositione 51.* Nau.*in man.cap.2.n.15.*Alcocer.*c.14.* Med.*sum. lib.1.cap.14.§.10.* Archidiaconus *c.rogo, de cõsecratione,dist.3.*Panor.*rubrica de obseruatione ieiunij,n.5.& 7.*& plures alij.

7. Secunda conclusio. Extra Quadragesimam diebus ieiunij nec oua,nec lacticinia sunt prohibita de iure communi,sed tantum ex consuetudine. Ita D.Thom. *2.2.quæst.142. art.8.ad 3.* Palud.*in 4. dist.15. quæst.4.art.4.* Richard. *ibidem art.3. in fine.* Maior *quæst.3. col.2.* Gabr.*dist.6.quæst.3. dub.1.*Angelus *ieiunium,§.5.*Sylu.*eodem §.15.versu primum.* Nauar.*in Man. cap.21.num.15.* Med.*de ieiunio, quæst.de iis,per quæ Ecclesiasticum ieiunium frangitur.* Azor.*tom.1.lib.7.cap. 8.quæst.2.*& communiter omnes. Ratio est,quia nullibi in iure talis prohibitio expresse facta reperitur. Vnde Palud. cit.ait, quod si alicui ieiunium simpliciter iniungatur, potest ouis,& lacticiniis vesci, & consentiunt D. Anton. & Sylu. apud Fagundez *num.11.* allegati. Hinc etiam Maior *supra* inquit, quod quamuis frater Minimus comedens oua & lacticinia diebus ieiunij extra Quadragesimam,peccat lethaliter contra suam regulam, non tamen frangit ieiunium, cum non comedat cibos in tali ieiunio ab Ecclesia vetitos.

8. Sed obiiciunt nobis Præpositus, & Alexander *in cap. Denique,dist.4.n.6.* Dominicus *in cap. Rogationes,de consecr. dist.3.*& Conar.*4.variarum,cap.20.n.15.* asserentes etiam extra Quadragesimam tempore ieiunij de iure cõmuni non solum carnes prohiberi, sed etiam quæ ab illis sementinam originem trahunt. Ducuntur, quia ita colligitur ex verbis 6.Synodi generalis *can.56.visum est,&c.* Vnde cum oua & lacticinia, & his similia à carnibus sementinam originem ducant, consequenter videtur dicendum, quod prohibito esu carnium in quouis Ecclesiæ ieiunio, prohibeantur etiam oua, & lacticinia. Respondetur tamen præcitata verba 6. Synodi generalis solum de ieiuniis quadragesimalibus intelligi, & de illis loquuntur, non de aliis. Nec valet consequentia,lex ieiunij prohibet esum carnium,ergo prohibet omnia, quæ inde originem ducunt; constat enim oppositum de Sabbathis,& feriis sextis, quibus prohibetur esus carnium, non esus ouorum, & lacticiniorum. Et quidem huiusmodi argumentatio videtur fundari in illo iuris principio;qui vetat id quod maius est,vetat etiam quod minus.Hoc autem principium fallit omnino in odiosis; odiosa autem est omnis carnium, atque ouorum & similium prohibitio: atque ideo nisi lex aliquando aliud expresse declaret, non est facienda extensio de prohibitione maioris ad prohibitionem minoris.

9. Tertia

9. Tertia conclusio. Generatim abstinendum est tempore ieiunij ab iis cibis, quos consuetudo, saltem decem annorum non permittit, modo Prælati, præsertim S. Pontifex eam sciuerint, & non contradixerint cum possint; dicto enim spatio præsumitur scientia & tolerantia: vnde pluribus in locis consuetudo induxit abstinētiam ab ouis, & lacticiniis. Sic plerumque in locis maritimis, vel parum à mari distantibus; vel esto distent, est tamen piscium abundantia. Ita in tota fere Vmbria, Piceno, & Hetruria, teste Filliuc. *tom.2. tract.17. cap.3. num.48.* Idem in magna parte Hispaniæ, & in quibusdam locis Galliæ, teste Nauar. *vbi supra.* E contrario consuetudo 40. annorum, etiam tempore Quadragesimæ, induxit in aliquibus locis vsum ouorum, vt de nonnullis Lusitaniæ Diœcesibus testatur Fagundez *num.11.* in aliis induxit lacticiniorum vsum, vt in Belgio ex Lessio *lib.4. cap.2. dub.1. num.8.* in aliis vsum butyri, vt in Lombardia; ex Filliuc. *ibidem:* & in aliis vsum omnium istorum ciborum, vt de Germaniæ prouinciis referunt aliqui. Atque ideo consuetudini præscriptæ cuiuscunque regionis, aut loci standum erit, consuetudo enim sicut potest legem inducere, ita eam restringere, vel relaxare, vel etiam abrogare, est communis opinio, & multis citatis probat Bonac. *vbi supra.*

10. Ad primam rationem dubitandi respondetur licitam esse prædictam dispensationem, tum quia sufficiens illius causa est exhibitio duorum argenteorum in subsidium contra infideles datum. Tum quia vsus ouorum, & lacticiniorum non est de essentia ieiunij, vt dictum est *dub.10.* Et licet Papa peccaret in huiusmodi dispensatione, in qua certum est non peccare, dispensatus tamen in his præceptis, quæ ad ius positiuum pertinent, tutus est in conscientia, de quo latius Theologi in materia de legibus contra Iuristas, asserentes dispensationem Pontificis circa aliquod præceptum positiuum non esse validam deficiente iusta causa.

11. Ad secundam rationem dubitandi respondet Ouandus *vbi supra,* Synodum illam loqui de Sabbathis, & Dominicis Quadragesimæ, in quibus Armeni quidam vtebantur ouis, & lacticiniis, quos sancta Synodus præcipit confirmari reliquis fidelibus, qui iuxta Gregorium *d. cap. denique*, tenebantur omnibus diebus Quadragesimæ ab illis abstinere. Vnde iuxta sententiam Nau. *vbi supra,* in terris de nouo occupatis à Christianis abstinendum esset omnibus ieiunij temporibus ab ouis, & lacticiniis, vt sic ius illud commune obseruetur: tamen secundum communiorem opinionem, quam nos defendimus, solum in Quadragesima, teste Nau. *ibidem.* In terris autem iam diu possessis à Christianis fatetur Couar. cum D. Thom. & Panor. *vbi supra,* quod standum foret consuetudini præscriptæ, præscribitur vero annis quadraginta, vt supra diximus, & docet Nau. citatus ex *lege 2. Cod. quæ sit longa consuetudo, & cap. finali de consuetud.*

DVBIVM XIII.

An supposito quod esus ouorum & lacticiniorum sit de iure communi prohibitus, id sub mortali culpa, aut veniali tantum obliget.

1. FAgundez *in 4 præcepto lib.1. cap.2. num.12.* censet nec in ieiunio quadragesimali, nec in quouis alio prohiberi sub mortali, sed sub veniali duntaxat. Allegat in primis ad sui fauorem, Innoc. *cap. ex parte, in rubr. de obseruatione ieiunij*, qui tamen oppositum potius sentire videtur, vt indicat Panor. *ibidem num.5.*

num.5. Allegat etiam Glos. *in d.cap.Denique,dist.4.* quæ (ait ille) post textum sic habet. *Hæc etsi legibus constituta sint, tamen quia communi vsu approbata non sunt, se non obseruantes transgressionis reos non arguunt,tamen sine causa erit veniale.* Hæc autem vltima verba, quibus Fagundez nititur, nec in textu, nec in glossa reperire potui; at verba præcedentia nihil ipsi suffragantur, quia solum indicant legem circa prædicta non obligare, vbi contraria consuetudo viget,quod nos etiam concedimus.

2. Ducitur deinde idem Auctor ratione; tum quia S. Pontifex facile dispensat in esu ouorum,& lacticiniorum, quouis tempore; in esu autem carnium non nisi difficile, & iudicio vtriusque Medici, vt constat ex Bulla Cruciatæ: igitur non est verisimile S. Pontificem velle sub lethali culpa esum ouorum, & lacticiniorum prohibere, sicut prohibet esum carnium. Tum etiam quia si sub eodem præcepto, & rigore teneremur abstinere ab esu ouorum, & lacticiniorum, sicut tenemur abstinere ab esu carnium, sequeretur inde quod sicut dispensatus in esu carnium non tenetur ieiunare, prout opinantur grauissimi authores; ita nec dispensatus in esu ouorum, & lacticiniorum teneretur ieiunare, quod esse falsum nullus ambigit.

3. Hæ autem probationes nullius sunt momenti. Prima enim solum conuincit esse grauius peccatum comedere carnes diebus vetitis, quam oua, aut lacticinia, quod nos libenter fatemur, non tamen quod sit peccatum veniale, maxime in Quadragesima. Secūda nullatenus est admittenda, tum quia supponit falsum, nempe dispensatum in esu carnium, eo ipso esse dispensatum omnino in ieiunio, vt habetur ex dictis *dub.11.* tum quia dato, & non concesso quod ita sit, adhuc neganda est sequela; abstinentia namque à carnibus est de essentia ieiunij, non ita abstinentia ab ouis & lacticiniis. Atque ideo difficile Pontifex tempore ieiunij in esu carnium dispensat.

4. Hac igitur opinione omissa, dicendum est esum ouorū & lacticiniorum in Quadragesima de iure communi prohibitum esse sub culpa lethali. Ducor in primis, quia sub eodem verborum tenore prohibetur in iure esus carnium, ac esus ouorum, & lacticiniorum, vt habetur ex sexta Synodo generali *can.56. Visum est, vt omnis Dei Ecclesia, quæ est in vniuerso terrarum orbe, vnum ordinem sequens ieiunium perficiat, & abstineat sicut ab omni mactabili, sic & ab ouis,& caseo,&c.* Ergo sicut esus carnium, ita ouorum, ac similium prohibitus est sub culpa mortali. *Opinio Authoris.*

5. Sed obiicit nobis Fagundez citatus, oppositum deduci ex *cap. Denique, dist. 4.* vbi sic habetur. *Par est nos qui his diebus à carnibus animalium abstinemus, ab omnibus quoque qui sementinam trahunt originem carnis ieiunemus, à lacte videlicet, caseo, & ouis.* Nam verbum illud, *Par*, non videtur inducere æqualem obligationem peccati in abstinentia carnium, atque ouorum, seu lacticiniorum in ieiuniis Quadragesimalibus, sed potius quandam congruentiam, vt ibi explicat Glos. inquiens, *Par, id est æquum*, quasi (subiungit Fagund.) de æquo, & bono id sit, non de stricta obligatione, & consequenter videtur quod verba textus ibi inducāt obligationem venialem duntaxat. Respondetur, verbum illud, *Par*, iuxta Glos. potius nobis suffragari; ait enim Glos. *Par*, id est æquum, & iustum, & mox subiungit. *Ex quo caro prohibetur, ergo & omnia quæ de carne procedunt:* Hīc autē potius videtur deduci, quod sicut sub lethali esus carnium prohibetur,ita,& esus ouorum,ac similium. *Obiectio.* *Responsio.*

6. Ducor

6. Ducor secundò, quia qui facit cōtra legē in re graui, grauiter peccat; sed si quis in Quadragesima comedat oua, aut lacticinia, facit contra præceptum Ecclesiæ, vt patet ex dictis, idque in re graui, vt constat ex praxi ipsius Ecclesiæ, quæ nemini, etiam pueris, post rationis vsum, permittit in Quadragesima etiam diebus Dominicis edere oua, aut lacticinia; igitur qui eo tempore prædictis vescitur sine iusta causa, grauiter facit contra Ecclesiæ præceptum, & consequenter peccat mortaliter. Atque hinc Bonac. vir doctus, & pius *disp.* 10. *quæst.* 1. *de ieiunio, punct.* 2. *num.* 2. colligit comedentem carnes, & alium cibum vetitum in die ieiunij grauiter peccare, sed excusati aliquando à mortali ex paruitate materiæ, si quid valde modicum comedat.

7. Si omnes Christi fideles docti, vel indocti, quotquot Dei timorem præ oculis habent, sciscitarentur, an esus ouorum & similium in Quadragesima sit sub lethali culpa prohibitus, omnes credo, vel paucis exceptis, affirmatiue responderent; imo si in his interdum delinquere contingat, se postea transgressionis reos in confessione solent arguere. Facit ad hoc id, quod tenet Nau. *in man. c.* 21. *num.* 15. ibi enim expresse ait, vnica comestione ciborum vetitorum, cuiusmodi sunt (addit ipse) carnes, oua, & lacticinia in Quadragesima frangi ieiunium. Et quāuis id aliquibus durum videatur, nec immeritò; fatentur tamen grauiter peccare, qui eo tempore prædicta comedit. Igitur ex hac Nauarri, & aliorum doctrina, & ex communi fidelium opinione, haud obscure infertur teneri omnes de iure communi in Quadragesima abstinere ab esu ouorum & lacticiniorum sub culpa lethali, atque ita aliis citatis tenet expresse Filliuc. *to.* 2. *tract.* 27. *c.* 5. *num.* 63. Vnde cum Caiet. *sum. verb. ieiunium*, inquit non licere in ieiunio Quadragesimæ oua, & lacticinia comedere, vbi non est consuetudo in contrarium; videtur exponendus, quasi dicat, id non licere, imo prohiberi sub culpa lethali, cum sit contra præceptum Ecclesiæ, & in re graui, vt dictum est supra.

DVBIVM XIV.

An virtute Cruciatæ possit quis edere lacticinia, & oua in ieiunio, vel Iubilæi, vel voti, vel pœnitentiæ sacramentalis.

1. PArtem negantem tuentur Nauar. *lib.* 3. *consil. tit. de obseruat. ieiunij, in* 1. *edit. toto consil.* 4. *in* 2. *toto consil.* 5. Graff. *in decis. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 37. *num* 60. Ducuntur primò, quia Bulla solum lacticiniorum esum concedit in ieiuniis ab Ecclesia indictis, & cum sit priuilegium à iure exorbitans, non est ad plura extendendum, & consequenter non est extendendum ad ieiunia per Iubilæum, votum, aut à Confessario imposita. Priuilegia namque esto sint ita interpretanda, vt aliquid operentur vltra ius commune, vt per Panor. *in cap. certificati, de sepult.* late Deci. *in c.* 1. *de rescript. num.* 16. non sunt tamen ad alios effectus vltra expresse concessos extendenda.

2. Secundò, ieiunia per Iubilæum, votum, seu à Confessario iniuncta; sunt diuersa ab iis, quæ ab Ecclesia de iure communi constituta repetiuntur, à diuersis autem & separatis nō fit illatio, *L. Papinianus, ff. de minor.* præsertim quia dispensationes, quæ aliquem deobligant à iure communi, sunt ab eodem iure exorbitantes, atque illud vulnerare dicuntur, *c. ipsa pietas, c.* 24. *quæst.* 4. *fine.* & ideo sunt restringendæ, tanquam

tanquam odiosæ, *c. ea quæ, & c. odia, de reg. Iur. in 6.*

3. Tertio, quia generi per speciem derogatur, *cap. generi, de reg. Iur. lib. 6. reg. in toto, ff. eod.* & consequenter ieiunia prædicta, vt specialia derogant priuilegio generali satisfaciendi ieiunio Ecclesiastico, virtutę Cruciatæ.

4. Verum his non obstantibus contrarium simpliciter tenendum est, & omnino dicendum, virtute Cruciatæ posse quempiam satisfacere prædictis ieiuniis edendo oua, & lacticinia extra Quadragesimam in Quadragesima autem si ieiunans sit de numero eorum quibus Cruciatæ priuilegium tunc suffragatur, & probatur.

5. Primò, quia non aliter Pontifex, Confessarius, aut vouens intendit ieiunium imponere, quam lege Ecclesiastica indicitur; sed ecclesiastico ieiunio satisfit edendo oua, & lacticinia, cum Bulla, etiam tempore Quadragesimæ: ergo cuicunque ex prædictis ieiuniis similiter satisfit edendo oua aut lacticinia cum Bulla. Probatur consequentia, quia prædicta ieiunia non requirunt maiorem rigorem, quam ieiunium ecclesiasticum.

6. Secundò, quia Confessarius nisi aliud exprimat, dum pœnitenti ieiunium iniungit, non de chimerico, aut imaginario ieiunio, sed de ecclesiastico, seu instar illius est interpretandus. Dixi *nisi aliud exprimat*, quia posset pœnitenti iniungere ieiunium in pane, & aqua, aut cum herbis duntaxat, vel quid simile iuxta modum culpæ, & qualitatem personæ; similiter si quis ieiunium simpliciter voueat, procul dubio, nisi quid peculiare intendit expresse, de eodem vt supra interpretandus est. Demum si Pontifex dum Iubilæum concedit cum onere ieiunandi, interrogaretur de quo ieiunio intelligat, responderet quidem suæ intentionis existere, non aliud imponere ieiunium, nisi ecclesiasticum, seu instar illius, & certum est pro lege habendum fore responsum legislatoris, dum in casu speciali interrogatur iuxta glos. communiter receptam in *l. tale pactum, §. fin. ff. de pact.* Igitur cum in ieiunio ecclesiastico possit quis virtute Cruciatæ, etiam tempore Quadragesimæ vesci ouis, & lacticiniis, idem erit sentiendum in prædictis ieiuniis.

7. Tertiò, quia Bulla non concedit dictum priuilegium pro ieiuniis determinatis, sed quibuscunque totius anni. Ergo absque vlla violentia, imo cum omni rigore & proprietate extendi debet ad ieiunia prædicta. Consequentia patet, & Antecedens probatur ex verbis Bullæ latinæ, quæ sic habet. *Præterea carnibus de consilio vtriusque Medici temporibus ieiuniorum, tam quadragesimalium, quam quorumlibet aliorum totius anni vesci, ac pro eorum libito ouis, & lacticiniis, ita quod qui carnes non comedunt, seruata in cæteris ieiunij forma, dicto ieiunio satisfecisse censeantur, apostolica authoritate concedimus.* Atque ex dictis patet etiam solutio ad probationes in contrarium adductas.

8. Vnde nostram conclusionem tradunt absolute Rodr. *in sum. tom. 1. in 2. edit. cap. 184. n. 10. & in Bulla, §. 6. num. 8.* Sanch. *sum. lib. 4. cap. 11. num. 59.* Filliuc. *tom. 2. tract. 27. cap. 3. num. 58.* Nugnus *in 3. parte, tract. de Bulla Cruc. §. 8. dub. 3.* Villalob. *tom. 1. tract 27. clausf. 6. num. 5.* necnon Lud. Lop. *2. p. Instruct. tract. de pœnit. cap. 112. de ieiunio, &* Pet. de Led. *tom. 2. sum. tract. 27. cap. 2. post 3. conclus. diffic. 3.* Idem de ieiuniis Iubilæi, etiam tempore Quadragesimæ, docent Angles *floribus 2. p. in addit. q. 9. de abstinentia à cibo, art. 1. diffic. 9. dub. 5.* Mer. *sum. lib. 1. cap. 14. §. 10.* & Fernandez *in exam. Theol. moral. p. 3. cap. 9. §. 2. num. 2.* & alij.

9. Sed

9. Sed quæres, quid sit sentiendum de non habentibus Bullam. Dubium istud grauius vrget DD. Sed communis fere opinio tenet, quod si ieiunium fiat extra Quadragesimam, ipsi satisfit vescendo ouis, & lacticiniis, nisi legitima consuetudo alicubi aliud requirat. In Quadragesima autem à lacticiniis, & ouis abstinendum, nisi consuetudo alicubi huiusmodi cibum permittat. Ita Azor. qui *tom. 1. lib. 7. instit. moral. c. 10. q. 2 fine*, inquit. *Ieiunia ex voto, pœnitentia, vel Iubilæo præscripta, seruanda esse eo modo, quo Ciuitas seruat ieiunia 4. temporibus, & vigiliis*. Et *lib. 11. c. 20. q. 6.* ait, vouentem ieiunare, teneri consuetudini patriæ se accommodare, & subiungit; *quia ab his* (id est lacticiniis & ouis) *abstinetur in Quadragesima; extra vero, iuxta patriæ vsum.*

10. Et quidem si sermo sit de ieiunio extra Quadragesimam, idem videntur sentire, Angel. *verb. ieiunium, n. 5.* Sylu. *eod. q. 5. dicto 1.* Tab. *eod. q. 7. n. 8.* Metina cit. & Filliuc. *supra n. 59. fine*. Imo loquẽtes in specie de ieiunio Iubilæi id tradunt Henriq. *lib. 7. de indulg. c. 10. n. 4. & c. 13. n. 13.* & Rodr. *in sum. vbi supra*, ac de ieiunio pœnitentiæ sacramentalis id docet Ouandus *in 4. dist. 16. post proposit. 52. corollario 1.* Et de vouente ieiunare singulis quartis feriis per annũ, id tradit etiã Henriq. *eod. c. 13. n. 13. in comm. lit. D.*

11. In Quadragesimæ autem ieiunio esse à lacticiniis, & ouis abstinendum, docet idem Angel. *verb. ieiunium initio, & ibi* Sylu. *q. 3.* Tab. *q. 1.* Armilla *n. 1.* & Ledesma *2. p. 4. q. 17. art. 1. paulo post principium*. Imo loquentes in specie de habẽte votum ieiunandi in Quadragesima, idẽ sentiũt Cord. *sum. q. 108. punct. 2.* & Lud. Lopez cit. de ieiunio similiter Iubilæi idem tradũt Metina *ibid.* & Angles *dub. 5.* Fundamentum præcipuum huius opinionis quoad primam partem inde desumitur, quod Ecclesia, extra Quadragesimam non interdicat oua, & lacticinia. Et quoad secundam, quia supponunt præcitati Authores abstinentiam ab ouis, & lacticiniis in Quadragesima esse integralem ieiunij partem.

12. Nihilominus opposita sententia asserens nõ solum extra Quadragesimã, sed etiam intra, prædictis ieiuniis satisfieri, edendo oua, & lacticinia absque Bulla, mihi pia, & satis probabilis videtur. Huic sententiæ suffragantur Palud. *in 4. dist. 15. q. 4. art. 4. n. 33.* & D. Anton. *2. p. tit. 6. c. 2. §. 3.* dicentes eum, cui est iniunctum simpliciter ieiunare, nõ teneri abstinere à lacticiniis, & tenet expresse Sanch. *vbi supra, n. 52. & 53.* post Angles *Florib. præcit. art. 1. post 7. diffic. dub. 2. propositione 3.* vbi ait vouentem ieiunare Quadragesimam, dubium tamen an intenderit abstinere lacticiniis, nõ esse vt reum voti iudicandum, si illis absque Bulla vescatur. Fundamẽtum huius sententiæ est, quia probabilior opinio tenet, nec iure, nec consuetudine interdici lacticinia in ieiuniis, vt sic. Vnde qui ex voto, pœnitentia, vel Iubilæo ad ieiuniũ obligatur, solum tenetur ad ieiuniũ eo modo, quo ab Ecclesia institutum fuit, id est ad id duntaxat tenetur, ad quod obligat præceptũ ieiunij vt sic: præceptum autẽ ieiunij, etiam quadragesimalis vt sic, non obligat ad abstinentiam à lacticiniis, sed est præceptum omnino distinctũ, & independens ab illa, vt patet experientia; Dominicis nãque Quadragesimæ nõ ieiunatur, abstinẽtia tamẽ à lacticiniis obligat omnes, etiã pueros, & alios à præcepto ieiunij immunes.

13. Dices, eo ipso quod voto, pœnitẽtia, vel Iubilæo ieiuniũ iniungitur, censetur ieiuniũ eo modo, quo ab Ecclesia institutum est, non solum quoad essentialia, cuiusmodi sunt vnica comestio, & abstinentia carnis, sed etiam quoad circunstantias ieiunio annexas, quæ sunt, hora certa, & determinata refectionis, vt

vt habetur ex *c.solent.de consecr. dist.*1.& abstinentia ab iis,quæ à carnibus seminam trahunt originem, vt habetur ex *c.Denique,dist.*4. Vnde nō solum peccatur, & ieiunium soluitur per transgressionem eorum, quæ sunt essentialia,sed per transgressionē etiam eorū, quæ sunt ieiunio annexa; vt de hora certa refectionis cōstat.Si enim quis absque iusta causa horam refectionis notabiliter anticipet, ieiuniū soluere, & peccare DD. fatentur:igitur idem videtur dicendum, si quis non abstineat à lacticiniis, & ouis, tam in quadragesimali ieiunio, quam quouis alio,si talis ibi vigeat cōsuetudo. Respondetur tamen negando consequentiam, & quidem valde dispar est ratio:nam obligatio de hora nō anticipanda ex vi solius præcepti ieiunij iniungitur,& cōsequenter eo ipso,quod quis non tenetur ieiunare,nec etiam ad illam tenetur. At obligatio abstinentiæ à lacticiniis pendet, vel ex alio iuris præcepto,vt in Quadragesima,vel extra illam, ex cōsuetudine legitime præscripta, vt in vigiliis & 4. temporibus. Atque ideo potest quis ieiunio satisfacere absque abstinentia à lacticiniis, etiam in Quadragesima,vel extra illam in locis,vbi dicta consuetudo introducta est. Ad hæc nec per anticipationem horæ frangitur ieiunium propriè, quia non frangitur quoad essentialia, sed solum quoad conditionem de præcepto requisitam,quæ ad plurimum est solum violatio secundum quid.Vnde si quis notabiliter horam præueniret, adhuc teneretur ieiunare, vt ex communi tradunt Caiet.2.2.*q.*147.*art* 7.& Azor.*d.lib.*7.*c.*12.*q.vlt.* & sequitur Filliuc. *supra c.*4.*n.*66. Adde quod etiam per eiusmodi anticipationem, tenent plures,& grauissimi DD. non peccari lethaliter, vt late ostendunt Lessius *n.*13. & Filliuc.*n.*70. quidquid in contrarium reclamen. Nauar. Couar.& alij apud eosdem.

14. Ex dictis infero primò,quod si quis cū lacticiniis ieiunet in Quadragesima absque Bulla,satisfacit ieiunio,sed peccabit lethaliter contra præceptum Ecclesiæ id tunc interdicentis. Similiter si ieiunet extra Quadragesimā,die,quo ibi viget consuetudo abstinendi à lacticiniis,satisfaciet etiam ieiunio,sed peccabit contra consuetudinem,id prohibentem. Si autē ieiunet extra Quadragesimam die, quo ibi non viget huiusmodi consuetudo, tunc satisfaciet ieiunio, & nullum peccatum committet.

15. Infero secundò, quod si quis die ieiunij in Quadragesima edat carnes, frangit ieiunium,cum abstinentia à carnibus sit essentialiter requisita ad ieiunium, & duplex peccatū lethale cōmittit,vnum cōtra præceptum Ecclesiæ eo tempore esum carnium interdicentis;& aliud contra præceptum ipsius ieiunij, cum in eius præcepto indirecte etiam interdicatur. Qui autem edit lacticinia eodem Quadragesimæ tempore, vnum duntaxat peccatum committit contra præceptum abstinendi ab eis, sed non soluit ieiunium, cum nec abstinentia à lacticiniis,& ouis sit de essentia ieiunij, nec etiam præcipiatur in omni ieiunio, vt ex dictis habetur, & recte obseruat Sanch. *ibid.* Vnde videntes aliquem die ieiunij carnes edere, statim concipiunt eum non ieiunare; at videntes aliquem lacticinia edere,non inde concipiunt eū non ieiunare ob rationem assignatam.

15. Fundamentum prioris sententiæ facile soluitur. Nam quoad priorē partem nobiscum sentit, & quoad posteriorem, respondetur abstinentiam à lacticiniis, & ouis proprie non esse partem,etiam integralem ieiunij, cum non concurrat ad substantiam eius, sed potius esse circunstantiam quandam accidentalem, sicut de hora refectionis refert Lessius *lib.*14.*c.*2. *dub.*2.*n.*13. Vnde sicut manente substantia ieiunij variari potest,

poteſt, & de facto in Eccleſia ſucceſſu temporis magnam habuit varietatem hora refectionis, ita manente etiam tota ieiunij ſubſtantia, dicta abſtinentia non ſemper requiritur, ſaltem extra Quadrageſimam, imo intra; in aliquibus etiam locis conſuetudo oppoſitum introduxit, vt ſatis conſtat ex dictis.

DVBIVM XV.

Vtrum abſque Bulla liceat in diebus veneris, & ſabbati veſci ouis, & lacticiniis.

1. PLerique Doctores aiunt obligari fideles iure communi ad abſtinentiam prædictorum tam ſextis feriis, quàm ſabbatis, & diebus Rogationũ, & conſequenter ſine Bulla non poſſe veſci ouis, & lacticiniis in illis diebus. Ita Couar. 4. *variarum cap.* 20. *n.* 15. Richardus 4. *diſt.* 5. *ar.* 3. *q.* 5. Ioannes Firmianus *lib.* 4. *de Epiſcopo, p.* 2. *caſu* 107. *num.* 131. Mandoſius *in praxi ſignaturæ, titulo, licentia*, & Cord. *in ſum. q.* 6. *puncto* 4. licet non ita expreſſe ſicut alij. Fundamentum eorum eſt, quia olim tam diebus Veneris, quam Sabbati, & Rogationum ieiunabatur. Ergo licet ſublata fuerit obligatio ieiunandi, non tamen obligatio abſtinendi ab ouis, & lacticiniis, quæ illi erat annexa, cum hæc ſint diuerſa præcepta, & non obſeruato vno poſſit obſeruari alterum. Conſequentia eſt nota, & antecedens docet de diebus Veneris, & Sabbati Innocentius I. *in cap. Sabbato. de conſec. diſt.* 3. & de triduo Rogationum ante Aſcenſionem, habetur *cap. Rogationes, ſimiliter de conſecr. diſt.* 3. & ex Conc. Aurelianẽſi, *canone* 26. & ex Cou. *dict. cap.* 20. *num.* 6.

2. Verum his non obſtantibus dicendum eſt iure communi nõ obligari fideles ad abſtinendũ ab ouis, & lacticiniis diebus Veneris per annũ. Ita docent Abulenſis *in Confeſſionario cap. de gula*, vbi ait oua licere in ſextis feriis per annum, ſumpto argumento *cap. poſt Paſcha* 76. *diſt. ſicut in Hiſpania*; licet inter Paſcha, & Pentecoſten, teſte Palud. 4. *diſt.* 15. *q.* 4. *art.* 3. Palac. *q.* 3. Cord. *in ſumma, q.* 168. & multi etiam Epiſcopi habita cõſultatione ſapientiſſimorum virorum dixerunt id licere, teſte Henriq. *lib.* 7. *c.* 13. Quare ſi quæ prouinciæ ſunt, vbi diebus Veneris non liceat vſus ouorum abſque Bulla, id certe eſt non iure, ſed cõſuetudine, vt docent D.Thom. 4. *diſt.* 15. *q.* 3. *art.* 2. *ad* 4. & cum eo Caiet. & recentiores 2. 2. *q.* 147. *art.* 8. Sylu. *verbo ieiunium*, §. 5. & 10. & ibi Arm. *in principio*; Panormitanus & Oſtienſis *in rubrica de obſeruatione ieiunij, n.* 5. cum aliis innumeris, quos refert & ſequitur Henriq. *vbi ſupra.*

3. Pro ſecunda verò & 4. feria Rogationũ certum eſt etiã licitum eſſe in illis ſine Bulla comedere oua, & lacticinia, quia ita habet vſus, teſte Cou. 4. *variarũ, c.* 20. vbi dicit. In his diebus ab eſu carniũ tantum abſtinemus, licet olim ieiunare teneremur, vt cõſtat ex Iuribus ſupra citatis pro ratione dubitandi. Imo nec id vbique obſeruatur: ſunt enim in diuerſis prouinciis diuerſæ conſuetudines, quibus ſtandũ eſt. Nam in quibuſdã prouinciis eo triduo à carnibus abſtinetur, nõ tamẽ iterata comeſtio interdicitur; in aliis abſtinetur à carnibus tantũ feria ſecunda, & in vigilia Aſcenſionis; in aliis eadem vigilia ieiunium etiam nunc retinetur; in aliis vero per totum illud triduum carnes comeduntur: publicæ tamen Rogationes, & Litaniæ vbique celebrantur, vt recte Azor. *vbi ſupra lit.* D. & communiter omnes.

4. Huiuſmodi autẽ celebris & laudabilis cõſuetudo originẽ duxit à Mameto Epiſcopo Viennenſi, qui, cũ ea Ciuitas luporũ, ac vrſorum incurſibus valde infeſtaretur, atque ædificia illius aſſiduis quaterẽtur terræmotibus, publicas ſupplicationes, quas Græci Letanias vocãt,

id est Rogationes, & simul publica ieiunia indixit per tres illos dies ante Dominicam Ascensionis, vt his votis, ac ieiuniis ira Dei placaretur.

5. Hinc non solùm tota Gallia, sed Anglia, etiam Germania, & Hispania, Rogationes huiusmodi, & ieiunia pro quodam Religionis studio colere & obseruare cœperunt: imò & in alias regiones exinde mos iste dimanauit, quia eo veris tempore solent populi morbis plerumque vexari, & gemmantes, ac erumpentes fructus periclitari. Hinc igitur prædicta consuetudo initium habuit, nec adhuc est omnino abolita, sed permanent etiam nunc vestigia illius, magis, minúsve pro diuersitate prouinciarum, vt dictum est supra.

Maior dubitatio occurrit circa abstinentiam in die Sabbati seruandam. Nihilominus absolutè dicendum est, in Sabbatis per annum fideles ad solam carnium, non ouorum, aut lacticiniorum abstinentiam teneri.

6. Pro huius difficultatis pleniori declaratione obseruare oportet, olim in diebus Veneris, & Sabbati totius anni fuisse ieiunium omnibus iure communi indictum, vt constat ex *d.cap.Sabbato,de consecr.dist.*3. vbi Innoc. I. sic ait. *Si diem Dominicum ob venerabilem Domini nostri Resurrectionem in Paschate celebramus, verum etiam per singulas hebdomadas ipsius Dei imaginem frequentamus; & sicut sexta feria cuiusque hebdomadæ propter Passionem Domini ieiunamus, nullum etiam Sabbatum prætermittere debemus, in quo tristitiam Apostolorum non iteremus.* Hinc autem colligunt DD. in primitiua Ecclesia ieiunium diebus Veneris, & Sabbati fuisse in præcepto, & plenè, ac perfectè ab omnibus obseruatum. Nunc tamen non est in vsu adeo perfectum ieiunium, sed imperfectum, & semiplenum potius; vsus enim carnium, non ouorum, aut lacticiniorum, imo nec iterata comestio interdicitur, itaque sic est iam vsu vbique receptum, vt rectè tradit Azot.*tom.1.instit.mor.lib.7.cap.26.* Nihilominus si alicubi contraria vigeat cõsuetudo, ea obseruanda est, quia consuetudo vim legis habet, vt patet ex sæpius dictis; & sicut consuetudine iura, & leges firmantur, ita vsu, & dissuetudine relaxantur, vel abrogantur.

7. Fauet D.Hieronymus, qui in Palæstina commorans per Epistolam à Lucinio Bætico ex Hispania circa obseruationem ieiunij in Sabbato, consultus respondit inter alia; *Ego illud te breuiter admonendum puto, traditiones Ecclesiasticas, præsertim quæ fidei non officiant, ita obseruandas, vt à maioribus traditæ sunt, nec aliorum consuetudinem, aliorum contrario humore subuerti.* Tandem concludit; *Sed vnaquæque prouincia abundet in suo sensu, & præcepta maiorum, leges Apostolicas arbitretur.* Hæc Hieronymus, & habetur *in cap.vtinam, dist.*76. Augustinus etiam *in Epistola* 118. *ad Ianuarium*, sic refert. *Mater mea Mediolanum me sequuta, inuenit Ecclesiam Sabbato non ieiunantem, cœperat fluctuare quid ageret: tunc consului de hac re beatissimæ memoriæ Ambrosium Episcopum, at ille ait; Cum Romam venio, Sabbatum ieiuno, cum Mediolani sum, non ieiuno; sic & tu, ad quamcunque forte Ecclesiam veneris, eius morem serua, si cuiquam non vis esse scandalo, nec quemquam tibi. Hoc cum matri meæ renuntiassem, libenter amplexa est.* Ita Augustinus, & refertur *in cap.illa.dist.*12.

8. Cæterum circa ieiunium in die Sabbati seruandum variæ extiterunt aliquando Ecclesiarum consuetudines. Græci namque olim Sabbatum tanquam festum coluerunt, vt colligitur ex Socrate *lib.6. Eccles. Histor. cap.*8. & ex Nysseno *in oratione aduersus eos, qui reprehensiones agrè ferunt.* Imo nec illud ieiunio cõsecrant, vt habetur ex *can.*55.

Concilij

Concilij Constantinopolitani 6. Nec mirum; Græci enim ſequuntur canonem Apoſtolorum 64. vbi dies Dominicus, & Sabbatum à ieiunio ſoluuntur. E contra vero Romana Eccleſia omne Sabbatum ieiunio conſueuit ſemper deputare. Vnde Innoc. I. *in Epiſt. ad Decentium Epiſcopum*, vt habetur *in d.cap. Sabbato*; oſtendit eo die eſſe ieiunium colendum; atque idem ſentit Gregor. VII. vt habetur ex *cap.quia dies.de conſecrat.diſt.5.*

9. Hunc igitur Romanæ Eccleſiæ morem ſecutæ ſunt Hiſpaniarum Eccleſiæ, vt conſtat ex Concilio Elibertino *cap.26.* atque ex præcit. Epiſt. Diui Hieronymi ad Lucinium Bęticum. Eundem morem ſecutæ ſunt etiam Galliarum Eccleſiæ, vt habetur ex Concil. Agathenſi, *canon.12.* & refertur *in cap. placuit.de conſecrat.diſt.3.* & ex Concilio Aurelianenſi 4. *canon.2.* Ex Africanis ſimiliter Eccleſiis, quædam Romanorum, aliæ Græcorum vſum ſequebantur, vt fiet manifeſtum legenti Epiſtolam Auguſtini 86.ad Conſulanum. Mediolanenſis vero Eccleſia Græcorum retinuit ritum. Vnde Ambr.*in lib.de Elia, & ieiunio, cap.10.* arguit; Quadrageſima totis, præter Sabbatum, & Dominicam, ieiunatur diebus, atque ideò idem Ambroſius Auguſtino illum hac de re interroganti reſpondit id, quod ſupra retulimus.

10. Si autem inquiras, vnde inter Romanos, ac Græcos originem duxerit adeo varia de ieiunio Sabbati conſuetudo. Communis reſponſio eſt, id ortum fuiſſe ex varia Apoſtolorum traditione. Nam Apoſtoli, qui ſolum apud Orientis prouincias Euangelium Chriſti annuntiarunt, tradidere Sabbatum eſſe ſolenniter potius colendum, vt eos qui ex Iudæis ad fidem conuertebantur, facilius cum Gentilibus ſimiliter conuerſis conciliarent. Nec ideo ſunt Græci (teſte Auguſtino *præcit. Epiſt.*) Iudaicæ ſuperſtionis rei æſtimandi, quoniam non ritu, aut more Iudæorum Sabbatum vnquam obſeruarunt; ſed coluerunt potius, tanquam ſymbolum quietis in cœleſti patria perfruendæ; Romanos vero Sabbatum ieiunio deputaſſe creditur, ob mœrorem, & luctum, quo Apoſtoli ex Chriſti morte affecti ſunt. Vnde Auguſt. *loco cit.* ait; hinc exorta eſt iſta in regia veſte diuerſitas, vt alij ſicut maxime populi Orientis ob requiem ſignificandam æternam, malint in Sabbato relaxare ieiunium: alij propter humilitatem mortis Domini ieiunare, ſicut Romana, & nonnullæ Occidentis Eccleſiæ. Nunc autem temporis (vt habetur ex dictis) Sabbati ieiunium non eſt in vſu, niſi quoad carnium abſtinentiam.

Ad fundamentum autem contrariæ opinionis initio adductæ negatur conſequentia, imo vſus ipſe interpretatur etiam ablatam fuiſſe obligationem abſtinendi illis diebus ab ouis, & lacticiniis.

DVBIVM XVI.

Vtrum diſpenſatus virtute Bullæ, vel alterius priuilegÿ ad oua & lacticinia, poſſit comedere lardum, quod eſt pinguedo ſuilla ſale condita, & non liquata; & ſagimen, quod eſt pinguedo liquata.

1. Ratio dubitandi eſt, quia eſt valde probabile iuxta multorum Philoſophorum ſententiam, ſanguinem, & lac non differre ſpecie ſubſtantiali. Ergo qui obtinet virtute Bullæ diſpenſationem ad lac, etiam ad ſanguinem. Ariſtoteles etiam *2.de generatione*, ait pinguedinem non eſſe carnem, cum conſtet quod finito naturali

augmento carnis in animali augetur pinguedo, vt experientia constat. Igitur sub prohibitione non comedendi carnem, non comprehenditur pinguedo suilla, siue sit liquata, siue non; quod probabile putat Ouandus 4.*dist.* 16. *propositione* 52. idque affirmasse Victoriam de hoc consultum refert Rodr. *in Bulla*, §.6. *num.* 2. cum Med. 1. *summe*, *cap.* 14. §.10. & affirmant Baltañas *in confessionali*, & Archiepiscopus Blanco, teste Henriq. *lib.* 7. *cap.* 13. *fol.* 521.

2. Verum his non obstantibus. Respondetur loquendum esse in præsenti cum distinctione. Nam vel sermo est de iure, vel de consuetudine; si sermo sit de iure, videtur satis probabile quod dispensatus ad oua, & lacticinia, possit vesci sanguine, lardo, vel sagimine; ita docent grauissimi Doctores, tam Theologi, quàm Iurisperiti. Ang. *verb. ieiunium*, §.5. *fine*, Tabiena *ibi* §.7. Sylu. *quæst.* 5. *num.* 16. *dict.* 2. Hostiensis *in summa, de obseruat. ieiunij*. Graff. *in decis. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 37. *de ieiunio, num.* 12. Ananias, Felinus, & Abb. *in cap. consului. de Iudæis.* vbi expresse dicunt licere esum sanguinis. Bertachinus *tractatu de Episcopo*, 1. *parte, membro* 4. *num.* 79. Auiles *in capitulis Pratorum, cap.* 21. *num.* 29. Corsetus *in singularibus, verbo caro, lit. C.* & alij relati *supra*, pro ratione dubitandi; pro quo etiam facit glossa *cap. Presbyter, verb. sanguine. dist.* 82. & gloss. *cap. admonere, verb. carnem*, 33. *q.* 2.

3. Ducuntur, tum quia appellatione carniũ in Iure nõ venit lardum, &c. nec econtra, vt ex Bart. & aliis probat Viual. *in suo candelabro, cap.* 11. vbi de ieiunio quadragesimali, *num.* 39. Tum quia sanguis & pinguedo re vera non est caro, licet ex carne originem trahat. Vnde inferunt, quod cui conceditur vsus ouorum, casei, &c. concessus etiam intelligitur vsus sanguinis, seu lardi, vt refert & sequitur Paulus Layman *libro* 4. *tractatu* 8. *capite* 1. *num* 5.

4. Si vero sermo sit de consuetudine, dicendum est iam ex receptissima consuetudine non licere per se loquendo, dispensatum ad oua, & lacticinia vesci sanguine, lardo, vel sagimine. Ita recentiores cum Henriq. *lib.* 7. *cap.* 13. *fol.* 521. Viual. Layman, & Med. *vbi supra*. Filliuc. *tom.* 2. *tract.* 27. *cap.* 3. *num.* 61. & alij. Et ratio ipsa suadet, tum quia lardum, sagimen, & sanguis multo magis accedunt ad carnem, quam oua, & lacticinia: ergo dispensatus ad hæc, non debet censeri dispensatus ad illa; bene tamen econtra. Tum quia si nunc temporis præberetur hominibus talis facultas vescendi lardo, & sanguine in diebus ieiuniorum, paulatim eam extenderent ad similia, v. g. farcimina & iusculum ex carnibus, non absque graui scandalo, & ieiunij ecclesiastici transgressione.

5. Dixi notanter *per se loquendo*, quia in aliquibus prouinciis, vt Compostellana diœcesi, & quibusdam aliis partibus Galitiæ, vsus est vescendi in diebus veneris sanguine, seu pinguedine suilla iam liquata, sicut & lacticiniis in diebus ieiunij, etiam quadragesimalibus, vt mihi ex relatione à personis fide dignis data satis constat. Sicut in Peru etiam, & aliis Indiæ partibus, cibi præparantur sagimine in diebus veneris & ieiunij propter inopiam olei; quæ consuetudo iam omnino à peccato excusat, sicut excusat consuetudo quorundam locorum Hispaniæ, quibus mos est vesci in Sabbatis sanguine & lardo; & in Maiorca, & Minorca, vbi fuit quondam consuetudo vescendi carnibus die Sabbati, teste Angles *quæst.* 9. *de ieiunio*; quam etiam viguisse in Cathalonia referunt Sylu. & Armil. *verb. ieiunium*. Sed iam in contrarium omnino versa est illa consuetudo, cum Sabbatis non liceat

ibi

ibi aliis cibis vti quam die veneris, quod etiam obſeruatur in Regnis Aragoniæ, Luſitaniæ, Valentiæ, Nauarræ, & in Italia, de quo videndus eſt Nau. *cap.13.num.120.*

6. Ad rationem dubitandi, Reſpondeo nullam eſſe conſequentiam, quia in his rebus moralibus, & maxime circa ciborum materiam, non opus eſt attendere ad phyſicam & eſſentialem materiam illorum, cum accidentalis ſolum ſufficiat. Ad id vero quod ibidem obiicitur de pinguedine, reſpondetur, quod etiam ius carnium prohibetur die veneris, & non eſt caro, vt recte docuit Med. *in ſum. c.* 14.§.10. atque ita tenet etiam Rodr. *vbi ſupra,* cum Couar.4. *variarum, cap.20.num.15.*

DVBIVM XVII.

Quænam perſonæ veniant intelligendæ nomine Regularium & Prælatorum in prohibitione, quæ habetur in Bulla circa eſum ouorum, & lacticiniorum in diebus quadrageſimalibus.

1. RESpondeo nomine Regularis, ibi intelligi omnes perſonas, quæ in Religione aliqua approbata à Sede Apoſtolica tria vota ſolennia emiſerunt. Veniunt etiam intelligendi omnes illi, qui in Societate IESV tria vota non ſolennia, ſed ſimplicia, ſubſtãtialia tamen Religionis poſt probationis biennium emiſerunt, quos omnes fuiſſe, eſſe, ac fore vere, & eſſentialiter Religioſos declarauit Sedes Apoſtolica, præcipue tamen id præſtitit Gregor.XIII. in Extrauaganti, quæ incipit, *Aſcendente Domino*, de quo iam abſque manifeſto fidei errore non licet dubitare, iuxta ea quæ tradit Sanch. *ſum.lib.5.cap.1. à num. 14.vſque ad 29.*

2. Hinc colliges non comprehendi nomine Regularis Eremitas, qui non emittunt votum obedientiæ in Religione: nec ſimpliciter comprehendi illas, quæ vulgò vocantur *Beatæ*, ſeu *Tertiariæ*, licet ſimplicia quædam vota emittant, inſufficientia tamen ad conſtituendam perſonam Religioſam: nec etiam comprehendi Nouitios cuiuſcũque Religionis, cum non ſint verè, & eſſentialiter Religioſi, ſed in via ad Religionem, & conſequenter non comprehenduntur in rebus odioſis, atque ideò poſſunt per Bullam veſci ouis, & lacticiniis in Quadrageſima, vt bene docuit Rodr.§. *6. num. 9,*

3. Nomine Prælatorum, hoc loco intelliguntur omnes, qui dignitatem habent Eccleſiaſticam cum iuriſdictionis ſpiritualis adminiſtratione, cuiuſmodi ſunt illi, quibus ex officio incumbit authoritas excommunicandi & abſoluendi ſeu confeſſiones excipiendi, concionandi, & quid ſimile præſtandi, facultatem concedere. Ad hæc, Epiſcopi etiam qui munus ſuum renuntiarunt, adhuc ſub nomine Prælati comprehenduntur, ſufficit enim conſecratio, atque ordo Epiſcopalis, vt vere Prælati ſint, & dicantur. Excipiuntur tamen Cardinales, cum de illis in Bulla nulla mentio fiat. Imo & Epiſcopi electi, & confirmati, non tamen conſecrati, modo non ſint presbyteri: Nam licet poſt confirmationem habeant iuriſdictionem Epiſcopalem, non tamen ſunt vere Epiſcopi vſque ad conſecrationem, ac ſubinde in odioſis nomine Epiſcopi non comprehenduntur.

4. Sed quæres, an Regulares ſexagenarij excipiantur, atque etiam Equites Commendatarij. Reſpondetur affirmatiue, attento Summario vulgari, vbi prædicti omnes expreſſe excipiuntur, etiamſi presbyteri ſint, & robuſtiſſimi, vt notauit Rodr. *in Bulla*, §. 6. *num.* 5.

& tenet

& tenet Doctor Martinez Societatis Iesu *in materia de ieiunio*. Id autem magnum priuilegium esse constat, quia sine Bulla etiam sexagenarij tenerentur à prædictis cibis in Quadragesima abstinere; vt tradunt Caiet. 2. 2. *quæst.* 147. *art.* 4. Palacius 4. *dist.* 15. *quæst.* 8. & Med. *sum. lib.* 1. §. 10. Equites similiter Commendatarij militarium ordinum, nisi in dicto Summario excipérentur, profecto nec consuetudine, nec alio priuilegio excusarentur, non solum ij qui intra claustra degunt, sed alij etiam Commendatarij, tam Diui Ioannis, imo & Diui Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ, iuxta opinionem illorum, qui prædictos omnes vere, & essentialiter Religiosos esse existimant, vt *cap. seq. dub.*.. latiùs agendum erit.

Attento autem tenore Bullæ Pij V. aliter dicendum esset, cum in ea, nec sexagenarij, nec Equites Commendatarij excipiantur, vt legenti expresse constare potest.

5. Ex dictis colliges, quantũ differant quoad hoc indultũ, Bulla pro Lusitaniæ Regno, & Bulla pro Hispaniarum, Siciliæ, & Sardiniæ Regnis per Sedem Apostolicam concessa: illa namque absque vlla limitatione dictum priuilegium concedit; ista vero cum limitationibus prædictis, vt ex vtriusque tenore apparet.

6. Sed quæres, an is, cui ex vi Bullæ licet comedere oua, & lacticinia in Quadragesima, possit tunc simul piscibus vesci. Nau. *tom.* 1. *consil. de obseruat. ieiunij, cons.* 5. negat id licitum esse, saltem eodem prandio, bene tamen diuersis. Rationem assignat, quia aũt ei esus piscium nocet, & tunc illos comedendo peccat; aut non nocet, & tunc esus cibi alias prohibiti, absque legitima causa conceditur. Hæc autem ratio displicet Azor. *tom.* 10. *lib.* 7. *cap.* 20. *q.* 5. quia esto pisces alicui noceant, non tamen ex talium esu quis peccat, saltem contra præceptum ieiunij, sed contra ius naturale, dum comedit quod sibi nociuum est. Atque ideo probabilius censet cum Med. *sum. lib.* 1. *cap.* 14. §. 10. & mihi etiam placet, quod eodem prandio possit quis ouis ac piscibus simul vti; tum quia accidere, potest, vt oua & lacticinia duntaxat, aut etiam pisces tantum, non sufficiant alicui ad integrum prandium, maxime in die ieiunij. Tum quia esus piscium nullo iure positiuo nobis interdictus est. Ergo nisi ius diuinum, aut naturale obstare contingat, licite possumus ouis ac piscibus simul vti.

DVBIVM XVIII.

Vtrum liceat virtute Bullæ omnibus tam regularibus, quam sæcularibus presbyteris vesci ouis, & lacticiniis in diebus Dominicis Quadragesimæ.

1. PArtem negantem tuentur quidam recentiores Societatis IESV cum Ouando *in* 4. *dist.* 14. *propositione* 52. Angles *quæst.* 9. *de ieiunio, dub.* 1. *difficultate* 7. Henriq. *lib.* 7. *de indulgentiis, cap.* 13. *fol.* 510. Rodr. *in Bulla*, §. 6. *num.* 4. & probatur.

2. Primò, quia Summus Pontifex intendit in hoc fieri discrimen inter laicos, & presbyteros, quod presbyteros vult seruare prohibitionem iuris cõmunis toto tempore Quadragesimæ, vt docent præcitati Doctores cum Cord. infra citando, & constat aperte ex *cap. denique, dist.* 4. Ergo eadem prohibet Pontifex in Bulla presbyteris.

3. Secundò, quia ex commissione Papæ Commissarius declarauit id non licere presbyteris per Bullam, vt sibi fatetur constare Rodr. *vbi supra*, ex Commis-

Commissario generali Cruciatæ, quod publice ait euulgatum fuisse ex mandato illius.

4. Tertiò, quia licet olim id liceret, quando etiam in Summario vulgari excipiebantur pro presbyteris ieiunia quadragesimalia, quorum nomine non veniunt intelligendi dies Dominici, cum non sint dies ieiunij, tamen modo excipiuntur dies Quadragesimæ, in quibus satis constat comprehendi dies Dominicos. Ergo etiam in illis non licet presbyteris, nec Religiosis, vesci ouis, & lacticiniis per Bullam.

5. Verum his non obstantibus satis probabile existimo, licitum esse omnibus etiam presbyteris tam Regularibus, quam sæcularibus posse vesci ouis, & lacticiniis virtute Bullæ in Dominicis Quadragesimæ. Ita quidam recentiores *in expositione Bullæ* cum Palacio 4. *dist.* 15. *dicto* 8. *fol.* 127. & Cord. *in sum. quæst.* 168. valdeque in eamdem propendet Rodr. *vbi supra.* Anton. Gomez. *in Bulla, fol. mihi* 70. *n.* 7. *&* 8. & inclinat Villalob. *tom.* 1. *tract.* 27. *clauf.* 6. *num.* 11. Nugnus *in* 3. *p. tom.* 2. *tract. de Bulla Cruciata,* §. 8. *dub.* 9. Llamas *sum. p.* 3. *cap.* 5. §. 26. Fernandez *in exam. Theol. mor. p.* 3. *cap.* 9. §. 5. *num.* 5. & probatur.

6. Primò, quia presbyteris etiam regularibus conceditur facultas pro omnibus anni temporibus extra quadragesimalia ieiunia ad vescēdum ouis, & lacticiniis, vt declarauit Gregorius XIII. in Bulla anni 1574. sed Dominicæ quadragesimales non comprehenduntur, vt de se constat, in quadragesimalibus ieiuniis, ergo in eis licitum est presbyteris vesci ouis, & lacticiniis virtute Bullæ, cum exceptio firmet regulam in contrarium, vt omnes fatentur. Dices iam non licere, quia loco illius clausulæ in Bullis, quę his temporibus expediuntur, dicitur non posse ouis vesci presbyteros in diebus Quadragesimę, dies autē Dominici dies sunt Quadragesimæ. Sed contra, quia exclusis diebus Dominicis rectè impletur Quadragesima, pro quo est textus expressus *cap. statuimus, & cap. Quadragesima, & cap. Denique, dist.* 4. nomenque ipsum *Quadragesima,* satis indicat, quod numerum quadragenarium importat, qui absque Dominicis saluatur. Ergo in rigore iuris stando, etiam si Bulla excipiat dies Quadragesimæ, sufficienter, & prudenter potest explicari non loqui de Dominicis, cum sine illis impleatur Quadragesima. Adde quod dies Dominici non sunt proprie dies Quadragesimæ, sed abstinentiæ, vt determinatur in *cap. in qua, de consecratione, dist.* 5.

7. Secundò, quia in Bulla latina dum presbyteris prohibetur facultas comedendi oua, & lacticinia, solum excluduntur ieiunia quadragesimalia: Ergo Commissarius in Summario vulgari etiam intelligit nomine dierum Quadragesimæ ieiunia ipsa quadragesimalia, alias mutaret in aliquo substātiali Bullam originalem, quod est graue peccatum, & casus reseruatus in Bulla Cœnæ, teste Nau. *c.* 27. *num.* 62. quem sequitur Rodr. *vbi supra.*

8. Tertiò, quia presbyteris etiam Regularibus conceditur in ipsa Bulla, facultas ad vescendum ouis & lacticiniis, in aliis diebus ieiunij, vt vigiliarum & 4. temporum. Ergo satis prudenter credi potest concedi etiam in Dominicis Quadragesimæ. Patet consequentia, quia ex regula Iuris in 6. cui licet plus, vtique quod est minus; quod intelligi debet in eadem materia, & specie: plus autem est concedere facultatem ad oua, & lacticinia in diebus ieiunij, quam non ieiunij, cuiusmodi sunt dies Dominici Quadragesimæ.

9. Quartò, quia prohibitio prædictorum

 rum

rum ciborum facta est in Quadragesima ob reuerētiam,& venerationem ieiunij Christi Domini, vt docet D.Thom.2.2. *quæst.3.art.3.ad finem*, quem sequitur Pasacius *vbi supra*; sed dies Dominici Quadragesimæ non repræsentant ieiunium Christi Domini, cum in illis non ieiunetur: ergo vel in illis non est talis obligatio abstinendi ab ouis, vt viri docti tenent, teste Palud.cum Rodr.*vbi supra*, vel saltem, quod verius est, per Bullam in ea dispensatur cum Presbyteris tam regularibus, quam sæcularibus.

10. Ex quibus colligo primò, certum esse in omni opinione, quod si Presbyter virtute alterius priuilegij possit in Quadragesima vesci ouis, & lacticiniis, & accipiat Bullam, non priuatur prædicto priuilegio: quia licet suspendantur per illam priuilegia specialia, tamen sumenti illam statim reualidantur.

11. Secundò colligo, quod si quis ex speciali priuilegio haberet, quod qui ad eius mensam sederent, possint in diebus Quadragesimæ vesci ouis & lacticiniis, etiam id possent Presbyteri tam sæculares, quàm regulares ibi sedentes; cuius ratio est, quoniam assumenti Bullam reualidantur omnia priuilegia. Ergo sicut antea omnes ad mēsam illius priuilegiati sedentes, siue sacerdotes, siue non, poterant vesci ouis, & lacticiniis diebus prohibitis; ita etiam id poterunt post Bullam. Et patet etiam à simili, quia si quis ante Bullam haberet speciale priuilegium ducendi secum ad Missam tempore interdicti 10.personas etiam carentes Bulla, idem priuilegium reualidatur post acceptionem per illam, licet fuisset suspensum: ergo similiter in proposito.

12. Ad primum respondetur, satis magnum fieri discrimen in eo quod per Bullam liceat laicis vesci ouis & lacticiniis in ieiuniis Quadragesimæ,& non Presbyteris, in quo sanè iam seruatur ius commune in totum: vel saltim in præcipua, & maiori illius parte, quæ consistit in abstinentia ab ouis,& lacticiniis in ieiuniis quadragesimalibus.

13. Ad secundum fatemur, quod si Commissarius ex facultate Apostolica declararet non licere Presbyteris vesci ouis in Dominicis, eius declarationi sine dubio standum esset pro tunc, tamen hæc nobis non constat iuridice, licet Rodr.dicat sibi constare, cum nullibi facta fuerit eius promulgatio, quare quoad vsque oppositum constet, sine scrupulo potest hæc sententia practicari, vt vsus ipse satis explicat.

14. Ad tertium respondeo, quod in diebus quadragesimalibus, vt ad præsens institutum spectat, non includuntur Dominicæ quadragesimales, tum quia verba Summarij vulgaris regulanda sunt per verba Bullæ Latinæ; in Bulla autem excipiuntur, vt supra dixi, ieiunia quadragesimalia, atque adeo intelligendum est eadem solum in Summario excipi; tum quia olim Quadragesima incipiebat à Dominica prima post Cineres vsque ad Cœnam Domini inclusiue, vt ait Speculator *in rationali diuinorum officiorum lib. 6. de Dominica prima Quadragesimæ*; pro sex autem Dominicis ad complendum numerum quadragenarium, additæ fuere 4. dies hebdomadæ Quinquagesimæ, & duo vltimæ hebdomadæ sanctæ, & sic iam à Quadragesima sunt exclusæ Dominicæ, eo quod non sunt dies ieiunij, sed abstinentiæ tantum.

DVBIVM

DVBIVM XIX.

Qua ætate pueri incipiant indigere Bulla ad edendum oua & lacticinia diebus vetitis.

1. Ratio dubitandi potest esse, quia nulla obligatio, sub mortali potest comprehendere puerum, nisi habeat vsum rationis, at vsus rationis non est pensandus ex ætate, sed ex discretione, vt docent communiter Doctores, quos refert, & sequitur Henriq. *lib.* 4. *cap.* 5. *fol.* 255. Ergo non potest designari certa ætas, à qua incipiant pueri indigere Bulla ad vescendum ouis, & lacticiniis diebus prohibitis.

2. Respondeo nihilominus dicendum, quod præcepta Ecclesiastica non incipiunt obligare pueros eodem tempore, sed alia citius, alia vero tardius: præceptum enim ieiunij non obligat vsque ad 21. annum completum, vt docet D.Thom. 2.2. *quæst.* 147. *art.* 4. *cap. in* 4. *dist.* 13. *quæst.* 3. *art.* 2. Palud. *q.* 4. *art.* 1. Gabr. *dist.* 16. *quæst.* 3. *art.* 1. D.Antonin. 2. *p. tit.* 6. *cap.* 2. §. 4. Palac. *dist.* 16. *disput.* 8. *pag.* 120. Nauar. *cap.* 21. *num.* 15. Vict. 2. 2. *quæst.* 147. *art.* 4. Med. *tract.* 4. *de pœnitentia*, & Thomistæ communiter, licèt Cord. *in summ. quæst.* 60. cum aliis Doctoribus à se ibi citatis, dicat obligari ante 21. annum ad partem Quadragesimæ, & ad vigilias anni. Sed hanc limitationem non addit D.Thom. eo quod (inquit) ante illud tempus habēt homines naturam debilem, & ideo indigent frequenti sumptione cibi, & quia tunc sunt in statu augmenti. Sed hæc ratio solum conuincit non teneri ad omnia ieiunia, non tamen nō teneri ad aliqua, cum euidens sit ob pauca ieiunia, vt vigilias anni, non impediri eorum augmentum. Quare conuincens ratio desumitur ex vniuersali Ecclesiæ consuetudine apud viros probos, & doctos recepta, Papa & aliis Prælatis videntibus & tacentibus.

3. Præceptum deinde communionis non obligat ante 12. annum, vt docent D.Anton. 2. *part. tit.* 9. *cap.* 5. §. 1. Caietan. *verbo communicatio.* Med. *in sum. fol.* 210. Nau. *c.* 21. *n.* 57. Henriq. *lib.* 4. *c.* 5. *fol.* 225. Præceptum prætereà confessionis obligat post 7. vel 8. annos, quia licet non omnibus æqualiter elucescat vsus rationis, regulariter tamen eo tempore pueri incipiunt ratione vti, vt docet Nauar. *d. c.* 21. *n.* 3. Vict. *de confessione, q.* 128. Sylu. *Confessor* 2. *q.* 5. Cord. *in sum. q.* 60. & alij cōmuniter: ergo similiter quoad cibos prohibitos tenentur pueri illos euitare temporibus vetitis, postquam excedunt 7. vel 8. annum, & alias tam ipsi, quam parentes id consentientes vel offerentes tales cibos, peccabunt mortaliter per se loquendo. Ita Ang. *q.* 9. *de ieiunio, art.* 1. *diffic.* 4. Cord. *q.* 60. *in sum.* Rodr. *in Bulla*, §. 6. *n.* 2. Pedraza, & Vict. statim citandi, & Henriq. *vbi supra*; quorum ratio est, quia habetur ita ex vsu Ecclesiæ, & quia tunc communiter incipiunt pueri habere discursum, & facultatem ad eligendum bonum, & reprobandum malum. Quare si tales pueri non venerunt ad vsum rationis etiam post 7. annum, ita vt id clare constet, & non obstet consuetudo in contrarium, bene possunt vesci ouis, & lacticiniis diebus prohibitis, vt docent Caiet. 2. 2. *q.* 147. Vict. ibi, Pedraz. *præcepto* 3. §. 4. *lit. F.* Angles *q.* 9. *de ieiunio, art.* 1. *difficultate* 4. & reliqui Doctores præcitati. Atque etiam Regin. *tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 17. *n.* 208. & Filliuc. *tom.* 2. *tr.* 27. *cap.* 6 *n.* 111. vbi addit quod si pueri expleant 21. annum in media Quadragesima, tenentur ieiunare reliquam medietatem, cum iam peruenerint ad ætatem debitam. Atque idem dicendum putat, si vnus tantum dies ieiunij superesset post expletum tertium septennium.

4. Ad rationem dubitandi respondetur, quod licet certo, & determinate non possit signari ætas, in qua pueri incipiant vti ratione, potest tamen signari illa, in qua frequenter, & vt plurimum id accidit, & hanc dicunt Doctores præcitati esse 7. vel 8. annos, quod rationi conforme esse experientia ipsa constat.

CAPVT VI.

De commutatione votorum.

DVBIVM I.

Quomodo intelligatur priuilegium Bullæ concedentis facultatem Confessario ad commutandum vota, exceptis castitatis, religionis, & peregrinationis Hierosolymitanæ.

1. PRo intelligentia huius priuilegij præsuppono mihi esse certum, Confessarium teneri ad commutandum virtute Bullæ vota pœnitentis id postulantis, nam Confessarius est Iudex delegatus in fauorem eligentis ipsum. Ergo quamuis non teneatur eius audire confessionem, tamen supposito quod eam audit, tenetur ipso petente vota illius commutare. Et præterea quia Episcopus graui existente causa, & vrgenti, tenetur dispensare in eo quod iuste ab eo postulatur, aliàs peccat mortaliter, tanquam infidelis dispensator, vt constat ex *cap. quanto, 26. d.* Ergo, &c. Tandem quia alias si iusta existente causa non teneretur Confessarius commutare, inutile redderetur tale priuilegium.

2. Hoc supposito Resp. in primis 5. esse vota Papæ reseruata, scil. castitatis, Religionis, & peregrinationis Hierosolymitanæ, Romanæ, & Compostellanæ. Ita communiter recentiores cum Soto 7. *de iustitia, q.4. art.3.* & Nauar. *cap.12. num.75.* quorum tria prima excipiuntur expresse in Bulla, duo autem vltima excipiuntur, non tam iure ipso, quam ex stylo Curiæ Romanæ. Nam teste Syluest. *verb. votum 4. quæst.3. dicto 4.* & Nauar. *cap.12. num.5.* in Iure præter votum Religionis, & votum castitatis, solum reseruatur Hierosolymitanum, vt patet ex *cap. quod super his*, & ex *cap. ex multa, de voto.* Nunc vero tenent aliqui esse etiam reseruatum votum peregrinationis Lauretanæ. Ita Nauar. *cap. non dicatis 12. quæst.1. num.10.* Rodr. *in Bulla, §.9. num.104.* Henriq. *lib.7. cap.30. fol.576.* vbi ait fuisse reseruatum à Gregorio XIII. Id tamen inter hæc vota habent speciale castitatis, & Religionis, quod quamuis non exciperentur expresse in Bulla, ipso tamen iure intelligerentur expressa, quia iure antiquissimo sunt Papæ reseruata; secus vltramarinum, quia moderno tantum iure est reseruatum, vt docent Sotus 7. *de iustitia, quæst.4. art.3. fol.625.* Rodr. *§.9. n.126.* Potest igitur Confessarius virtute Bullæ commutare omnia prædicta vota, & alia quæcunque, exceptis his votis absolutis, castitatis, Religionis & Hierosolymitanæ peregrinationis, vt recte docet Rodr. *supra num.114.* Dixi notanter, *absolutis*, quia etiam illa poterit commutare, cum fuerint pœnalia, aut conditionalia, de quo infra; & à fortiori poterunt Confessarij commutare votum nunquam petendi commutationem: nam certe cum fiat virtute Bullæ, & Bulla non apponat talem conditionem, nec nos eam ponere debemus.

3. Id vero quod dicunt Sot. 7. *de iustitia, quæst.4. art.3.* Angles *quæst. de voto, pag.125.* scilicet vota emissa post sumptionem

ptionem Bullæ commutati non posse virtute illius, absque vllo prorsus fundamento dicitur. Nam si peccata post acceptionem Bullæ commissa possunt virtute illius absolui, etiam vota emissa, post eius acceptionem poterunt commutari. Deinde, quia illa facultas est priuilegium Principis. Ergo est latissime interpretanda, & non restringenda ad vota ante acceptionem Bullæ emissa; & præterea quia Papa in aliquibus Bullis solet apponere illam restrictionem, scilicet vt commutatio fiat de votis ante Bullam emissis, vt constat ex Bulla Pij IV. & Iulij III. Ergo quando non ponitur, signum est non limitari illam facultatem; ita Iuniores cum Cord. *in sum. quæst.* 149. *& lib.* 5. *de indulg. quæst.* 37. *propositione* 2. Rodr. *in Bulla*, §. 9. *num.* 111. *&* 116. Nauar. *de indulg. notabili* 27. *num.* 4. Mandosius *in praxi signatura.* Henriq. *lib.* 7. *cap.* 30. *fol.* 575. pro quo adducit glossam *in Extrauag.* 1. *de pœnit. & remiss.* & alios DD. Quod idem dicendum esse reor, quando alicui conceditur facultas dispensandi in votis, licet in hoc maiorem inueniat difficultatem Cord. *vbi supra*, sed nulla est, vt recte docet Nau. *suprà.*

4. Sed quæres, an commutatio voti virtute Cruciatæ facienda, debeat necessario fieri in confessione. Pro cuius explicatione notandum est primò virtute triplicis priuilegij posse vota commutari, videlicet ex priuilegio Cruciatæ, ex priuilegio Iubilæi, & ex priuilegio Religionis. Clausula Cruciatæ est hæc. *Possint eligere Confessorem ex approbatis ab Ordinario, & ab eo quorumcunque peccatorum,* & *censurarum, &c. absolutionem recipere, & illis vota omnia, vltramarino, castitatis, & Religionis duntaxat exceptis, in aliquod subsidium huius expeditionis per eundem Confessorem commutari.* Clausula Iubilæi, qui duplici hebdomada consequitur, plerumque sic se habet; *Possint approbatos presbyteros eligere, qui eorum confessionibus diligenter auditis, licite valeant ipsos à quibusuis peccatis, criminibus, censuris, &c. absoluere, ac vota quæcunque ab eis emissa, castitatis, & Religionis duntaxat exceptis, in alia pietatis opera commutare.* Clausula autem priuilegij per Paulum III. Religiosis Societatis IESV concessi, est huiusmodi. *Conceditur facultas illis, qui ex vobis presbyteri fuerint, quorumcunque vtriusque sexus Christi fidelium, ad vos vndecunque accedentium confessiones audiendi, & confessionibus diligenter auditis, ipsos, & eorum singulos ab omnibus, & singulis eorum peccatis, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, &c. & à quibusuis sententiis absoluendi, &c. necnon vota quæcunque per eos pro tempore emissa (vltramarinis, visitationis liminum Apostolorum Petri, & Pauli de Vrbe, ac Sancti Iacobi in Compostella, necnon Religionis, & castitatis votis duntaxat exceptis) in alia pietatis opera commutandi.* Hoc autem priuilegio gaudent alij Regulares communicationem priuilegiorum habentes.

5. Nota secundò, hæc tria priuilegia quoad facultatem commutandi vota conuenire, ac differre inter se. Nam in primis conueniunt, quod solum commutandi vota facultatem concedunt, vnde virtute illorum nec in partem, nec in totum licet vota dispensare. Ita Sayr. *in claui regia lib.* 6. *c.* 11. *num.* 120. agens de priuilegio Bullæ, & Iubilæi, Pet. de Ledesma *sum. tom.* 2. *tract.* 10. *c.* 8 *in fine* 3. *partis*, loquens de Bulla, & Sanc. *sum. tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 94. *num.* 13. vbi de vtroque, & de priuilegio ordinis etiam agit. Differunt autem, quia in Iubilæo amplior conceditur facultas, cum in ipso duo vota excipiantur duntaxat, in Bulla tria, & in priuilegio ordinis quinque, at Bulla differt à Iubilæo, & priuilegio ordinis, quod

in his ponitur ille ablatiuus absolutus, *auditis diligenter confessionibus*; secus in Bulla.

6. His sic prænotatis nonnulli DD. statim citandi partem affirmatiuam amplectuntur, tam respectu Cruciatæ, quam Iubilæi, & priuilegij Regularium. Ducuntur, tum quia saltem in priuilegio Iubilæi, & Regularium expresse additur ablatiuus ille absolutus, *confessionibus diligenter auditis*, vt constat; ablatiuus autem absolutus conditionem importat, arg. *l. à testatore, ff. de condit. & demonstrat.* & ad vtrumque membrum præcedens videtur referri, atque idem etiam sentiendum est de priuilegio Bullæ, cum vtrobique eadem ratio militet. Tum quia dicta facultas in triplici illo priuilegio conceditur Confessario per Ordinarium approbato; & consequenter videtur in sola sacramentali confessione concedi, cum in ea sola Confessarius sit iudex. Ita de prædicto triplici priuilegio Say. *eodem c. 11. num. 105. & lib. 5. c. 60. n. 10. in fine*, & loquens de Bulla, & priuilegio Regularium Sorb. *in compend. priuil. Mendic. verb. votum, in suis annot. notab.* 7. sed agens de Bulla Cruciatæ Rod. *in Bulla*, §. 9. *num.* 113. Lud. Lopez 2. *p. instruct. consc. cap. 9. versic. hic dubitatio hæc obuia fit.* Vega *t. 2. c. 129. casu 34. fine*, & Fernandez *in exam. p. 3. cap. 9. sec. 2. §. 17. num. 5.*

7. Nihilominus verius, ac probabilius censeo, posse vota commutari per Confessarium ab Ordinario approbatum virtute Cruciatæ extra sacramentum Confessionis. Ducor, tum quia in dicta Bulla nullatenus dicitur quod fiat commutatio auditis confessionibus; tum quia facultas commutandi vota nihil ad forum pœnitentiæ spectat, imo potius est distincta à facultate absoluendi, esto vtramque Pontifex concedat Bullam suscipienti, atque ideo hanc sententiam tuentur Sanch. *loco cit. num.* 15. Henriq. *lib. 7. de Indulg. cap. 30. num. 6.* fauet Sotus 7. *de iust. quæst. 4. art. 3. versic. post hæc*; dum ait dispensationem voti nil ad forum pœnitentiæ pertinere, sed esse distinctam facultatem. Fauet etiam Suar. *tom. 2. de Relig. lib. 6. c. 16. num. 4.* dum inquit non opus esse confessione ad commutationem voti faciendam, quando priuilegium id non explicat, & tenet expresse Villalob. *sum tom.* 1. *tract. 27. clausf. 9. §. 3. num.* 36. Atque idem sentire debent, qui censent absolutionem à censuris posse virtute Cruciatæ extra Confessionem impendi, vt dictum est *c.* 4.

8. Insuper valde probabile etiam existimo, adhuc virtute Iubilæi, seu priuilegij Regularium non requiri confessionem ad vota commutanda. Ita Henriq. citatus, & Sanch. *num.* 16. Naldus *sum. verb. indulg. num.* 8. & alij, quidquid in contrarium sentiant Vega, Say. & Lopez *vbi supra*. Nauar. *sum. c. 26. num.* 31. Sanctarellus cum aliis per eum, falso tamen maiori ex parte citatis *tract. de Iubilæo, c. 8. dub.* 8. Ducor, quia duo isti actus, nempe absoluere à peccatis, & commutare vota, adeo inter se differunt, vt alter ab altero nullatenus dependeat, imo diuersam requirunt facultatem vt constat: igitur etiam si in vtroque prædicto priuilegio ponatur ablatiuus absolutus, non ideo censendum est, quod dictus ablatiuus referatur ad facultatem absoluendi, & commutandi simul, sed ad facultatem absoluendi à peccatis duntaxat, quæ immediate sequitur post dictum ablatiuum.

9. Neque obstat regula illa, clausula posita in vna parte dispositionis, siue ponatur in principio, siue in medio, siue in fine, censetur referri ad omnia contenta in ea clausula, arg. *cap. secundo requiris. de appellat.* & ibi DD. Respondetur

detur enim, id intelligi, quando omnium eadem est ratio, vt multis allegatis docet Menoch. *de præsumpt. l. 4. præsumptione* 181. *num.* 2. quod aliter euenit in casu nostro, absolutio namque à peccatis exigit necessario confessionem sacramentalem, secus votorum cõmutatio. Sunt igitur hoc loco singula singulis referenda, & consequenter ablatiuus ille *auditis confessionibus*, referendus est solum ad absolutionem à peccatis, quæ post illum immediate sequitur, & non ad voti commutationem, quæ ex natura rei non requirit confessionem. Atque ideo huic sententiæ adhærent permulti ex neotericis, vt obseruat Sanch. *ibidem.*

DVBIVM II.

An virtute Cruciatæ sint necessario commutanda vota in temporale aliquod belli subsidium contra Infideles.

1. Circa hanc difficultatem varia extant D D. placita. Nam quidam opinantur nomine subsidij, quod pro belli expeditione in Bulla requiritur, intelligi aut temporale, cuiusmodi est eleemosyna pecuniaria; aut spirituale, cuiusmodi sunt orationes, aliave opera pia pro belli prospero exitu. Ducuntur, quia Bulla absolute requirit conferri aliquid in belli subsidium, spirituale autem non minoris, sed maioris est efficaciæ, quam temporale. Ita Anton. Gomez. *in Bulla Cruciatæ, clauf.* 10. *num.* 54. Llamas *methodo curationis* 3. *p. cap.* 4. *§.* 42. *ad finem*, id limitat cum vota sunt personalia, & vouens adeo pauper, vt non sit illi copia erogandi subsidium temporale. Vual. 3. *par. sui candelabri, cap.* 14. *num.* 4. ait esse probabile, & Suar. *tom.* 2. *de religione, lib.* 6. *c.* 19. *num.* 18. inquit hanc opinionem in pauperibus locum habere, quoniam debet conditio illa morali modo interpretari, & quatenus fuerit possibilis, & suauiter fieri queat, ita vt pauperes orationibus satisfaciant; atque idem sentit Ioannes à Cruce *in director. Conscientiæ p.* 1. *precepto* 1. *art.* 2. *dub.* 1. *concl.* 5.

Alij opinantur in omnibus requiri subsidium temporale. Tum quia praxis ipsa id abunde testatur; tum quia quando Bulla est orationibus contenta id explicat, sicut in aliis indulgentiis consequendis præstare solet. *Secunda opinio.*

2. Imo aliqui existimant totam commutationem debere fieri in temporale belli subsidium. Ducuntur primò, quia generalia priuilegiorum verba interpretanda sunt iuxta tenorem petitionis ibi adductæ ad impetrationem priuilegij, arg. *cap. inter dilectos, §. cæterum.* vbi Felin. *col.* 4. *de fide instrum.* Dec. *conf.* 10. *num.* 8. & Ias. *in l. Gal. §.* idem credendum *num.* 10. *ff. de liber. & posthum.* Tenor autem petitionis solum corporale subsidium pro felici exitu belli contra Infideles respicit: Ergo verba illa Bullæ, *in aliquod subsidium*, de temporali sunt interpretanda.

3. Secundò, quia cum lex non distinguit, ex altera lege, seu ex alia parte eiusdem legis distinctio petenda est, vt late probat Ias. *in l. triticum, num.* 8. *ff. de verb. oblig.* & colligitur ex notatis per Bart. *in l. vn. circa principium. C. quorum.* & Paulum Castrens. *in l. sciendum in princ. ff. qui satisdare cogantur.* Vnde verba illa, *in aliquod subsidium*, esto in sua generalitate videantur vtrumque subsidium temporale, & spirituale comprehendere, ex aliis tamen eiusdem Bullæ verbis deducitur restringenda fore ad subsidium temporale duntaxat; sic enim in Bulla Latina habetur: *Item conceditur eidem Episcopo, & Commissario, ne Christi fideles semper in dubio sint, an sufficientem*

sufficientem ex eorum bonis subuentionis quantitatem, iuxta eorum statum, & conditionem contulerint, vt possit dictam subuentionem pro personarum qualitate arbitrari.

Nec obstat id quod prima opinione allegatur, nempe subsidium spirituale maioris esse efficaciæ, quam temporale, etiam in ordine ad felicem belli expeditionem. Respondetur enim plures alias gratias, & fauores concedi virtute Cruciatæ sub intuitu subsidij spiritualis duntaxat, cuiusmodi sunt visitatio Ecclesiarum, seu altarium pro consequendis indulgentiis, facultas celebrandi, seu Missam audiendi in Oratorio tempore interdicti, & aliæ eiusmodi, cum onere tantum preces fundendi.

4. Nec etiam obstat, si dicas inde sequi, quod pauperes votis adstricti, cũ pecuniis careant, cogentur absque beneficio cõmutationis manere. Respondet Man. statim citandus, pauperes huiusmodi remittendos fore ad Confessarios Ordinum Mendicantium, qui virtute suorum priuilegiorum possunt similia vota in orationes, & ieiunia commutare, etiam si pœnitentes Bulla Cruciatæ careant, iuxta communem opinionem; & si cui contraria magis placuerit, poterit Diœcesanum adire, & ab illo obtinere facultatem commutandi, & dispensandi similia vota. Hæc enim authoritas competit DD. Diœcesanis ex iure communi, & consequenter potest per ipsos delegari; nec suspenditur per Bullam Cruciatæ. Quapropter his rationibus ducti tenent hanc opinionem Sotus 7 *de iust. quæst.* 4. *art.* 3. *versic. rursus circa eadem.* Aragon. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 12. *versic. & ad argumentum.* Lopez 2. *part. instruct. conscientiæ, cap.* 10. *versic. commutatio voti.* Nauarr. *summ. cap.* 12. *num.* 80. *versic. admonemus.* Cord. *summ. quæst.* 149. & 150. Garnica *in exposit. Cruciatæ, fol.* mihi 44. Vega *sum. tom.* 2. *c.* 129. *casu* 106. Ledesma *sum. tom.* 2. *tract.* 10. *cap.* 8. *in fin.* 3. *partis*, & fusius omnibus Man. *in addit. ad Cruciatam*, §. 9. *num.* 109. atque idem expresse sentit Raphaël à Turri 2. 2. *tom.* 1. *quæst.* 88. *art.* 1. *dub.* 6. *num.* 3. vbi sic habet; De intentione Bullæ dubitari non potest, esse intelligendam de subsidio temporali. Et tenet etiam Angles *Floribus*, 2. *part. quæst. vnica de voto, art.* 8. *diffic.* 7.

5. Tertia opinio, quæ mihi magis probatur, & absolute tenenda videtur, asserit virtute Cruciatæ posse vota commutari, partim in temporale belli subsidium, & partim in quæuis alia pietatis opera. Et suadetur primò, quia id non obscure indicant verba ipsius Bullæ, ibi; *in aliquod subsidium huius expeditionis commutari.* Quasi dicat aliquam commutationis partem compensandam fore in eelemosynam pro belli expeditione. Nam si dixisset *in subsidium*, indefinite, insinuaret quidem omne subsidium futurum esse temporale, attenta dispositione iuris, quo verbum indefinitum æstimatur vniuersale. Cum igitur dicat, *aliquod subsidium*, aperte indicat commutationem fieri debere partim in temporale, & partim in spirituale subsidium.

6. Secundò, quia hanc esse intentionem tam Regis Hispaniarum Bullam impetrantis, quam Summi Pontificis illam concedentis, inde constat, quod vterque intendit magnam fieri pecuniæ congregationem in subsidium belli cõtra Infideles: vtriusque autem mens notabiliter defraudaretur, si tota voti commutatio fieri debuisset in subsidium temporale; pauci enim huiusmodi priuilegio vti vellent, aut quoniam præ paupertate ipsi non habent pecuniam soluendam ea in quantitate, quam voti materia requirit; aut si diuites sint, habeántque numerosam familiam, nolint tantam

tantam expendere pecuniam, præsertim quia iuxta probabilem aliquorum opinionem possent vel virtute priuilegiorum Mendicantium, vel Diœcesanorum authoritate dictam commutationē consequi, vt ex dictis pro secunda opinione constat.

7. Tertiò, quia in eadem Bulla Pontifex concedit beneficium compositionis pro debitis incertis, contentus multo minori summa, quam est debita, vt vel sic illa remissione attracti debitores, facilius, ac libētius eo priuilegio vtantur, & partem in eiusdem belli subsidium contribuanr. Et quidem ita sentiunt Henriq. *lib.7. de indulg. cap.30. n.6.* Viual. *supra num.31.* Suar. *eod. num.18.* Sanch. *loco cit. num.58. & lib.8. de matrim. disp.15. num.1.* Rodr. suam priorem sententiam corrigens, seu explicans *sum. tom.4. cap.88. num.41.* & videntur tenere Azor. *tom.1. instit. mor. lib.11. cap.18. quæst.9. fine*, & Sayr. *in claui regia lib.6. cap.12. n.10. & 17. fine*; dum inquiunt pauperem etiam voti commutationem petentem, debere eleemosynam saltem exiguam in id subsidium contribuere, quæ suæ paupertati æqualis sit. Vnde si quis adeo pauper sit, vt pecuniis omnino careat, non posset eius votum virtute Cruciatæ commutari, sicut nequit aliis Bullæ priuilegiis frui, si pecuniis ad eam capiendam necessariis similiter careat. Imo addit Sanch. non satis esse, si nimiam pecuniæ quantitatem contribuat, facta reliqua commutatione in alia opera pia, id namque intentioni Bullæ videtur aduersari, quæ potius commutationem in id subsidium spectauit. Atque hinc infert ipse Author, Confessoris prudentiæ, & arbitrio id librandum esse, attentis voti qualitate, & vouentis facultatibus. Et in hunc sensum facile possent DD. omnes pro vtraque præcedenti opinione adducti, in concordiam reduci.

DVBIVM III.

An absque priuilegio Bullæ, vel authoritate Prælati possit quis suum votum commutare propria authoritate.

1. PArtem negantē sequuntur Sylu. *votum 4. quæst.7.* Richard. *4. d.38. art.8. quæst.1.* D Bonauentura *eadem dist. art.2. quæst.2.* Gabr. *ibi quæst.1. art.5.* Palat. *disputat. 3. pag.875.* Panormitanus *cap. Scriptura, de voto, num.2. & cap. peruenit, de iureiurando.* Anchar. *num.2* & Felin. *ibidem.* Innoc *num.1.* Ioan. Andr. *in principio.* Host. *num.1.* Bald. *num.2.* Plures etiam Theologi, licet concedant posse fieri commutationem voti in maius bonum propria authoritate, non tamen in æquale; hi sunt Angles *d. q. de voto, art.8. diffic.4.* Caietan. *2.2. quæst.88. art.12. & in summ. verbo votum, cap. vlt. versic. rationabilis autem.* Nauarr. *cap.12. num.75.* Couarr. *cap. quamuis pactum, p.1. §.3. num.4.* Angelus *votum 4. n.2.* Sotus *7. de iust. quæst.4. art.2. vers. at vero.* Cord. *sum. quæst.149.* Tolet. *summ. lib.4. cap.18. num. penult.* Sanch. *sum. lib.4. c.49. n.12.* & alij, quos ipse citat.

2. Et primò probant ex D. Thom. *in 4. dist.38. q.1. circa 4. quæstiuncula 3. ad 4. & 2.2. quæst.88. art.12.* vbi sic ait. *In commutatione, vel dispensatione votorum requiritur Prælati authoritas*; ecce indistinctè loquitur de commutatione, & dispensatione. Dices, explicandum esse de commutatione in melius. Sed contra, quia ratio Diui Thomæ si quid probat, de omni commutatione conuincit, quia votum (inquit) est promissio facta Deo, de eo, quod sibi acceptum est: sed quod sit alicui gratum, vel acceptum, quod ei offertur, ex eius pendet voluntate: ergo ad Prælatum vicem Dei gerentem, & non ad quemlibet particularem

cularem pertinet declarare, quid Deo acceptum,& gratum erit in hac,vel illa commutatione.

3. Secundò,quia nemo potest se sua voluntate eximere à lege Superioris; sed est lex diuina, & naturalis de reddendo votum. Ergo nemo potest propria auctoritate se à reddendo id, quod promisit eximere, commutando illud in aliud; alias eximeret se ab obligatione, ad quam tenebatur iure naturali, & diuino. Dices, illum non se eximere tunc absolute à voto, cum idem voti vinculum permaneat,sed solum mutare materiam,eligendo aliam meliorem,vel æque bonam. Sed contra, tum quia,vt ait Richard. *vbi supra*,nullus debet esse Iudex in propria causa. Ergo non potest propria authoritate liberare se ab illo voto, vt respicit illam specialem materiam; tum quia votum, quo antea se ligauerat, in indiuiduo terminabatur ad hanc materiam,& in ordine ad illam sumebat suam indiuiduationem; per commutationem autem tollitur vinculum talis voti in indiuiduo, atque adeo se ipsum soluit ab illo,vt ait Syluest.*vbi supra*, quod est absurdum; tum tandem quia commutare votum pertinet ad potestatem iurisdictionis, nemo autem habet supra se iurisdictionem, vt de se constat. Ergo nemo potest propria authoritate commutare suum votum.

4. Tertiò probatur, tum ex iure diuino,quia,*Leuitici vltimo;si quis vouerit, sanctum erit,& mutari non poterit*, & *Ecclesiastici* 5. dicitur, *quodcumque voueris redde*; tum ex iure Canonico,quia *cap. 1.de voto*,dicitur;*in arbitrio eius,qui præsidet, pendet animaduertere causam commutationis*. Tum ex iure Ciuili,vt patet *ex cap. sine tunc. ff. si certum petatur*. vbi habetur,quod aliud pro alio inuito creditore solui non potest; quod idem dicitur,*institut. quibus modis tollitur obligatio.§.1.* sed vouẽs debet Deo obsequium promissum per votum.Ergo sine authoritate eius, quæ resider in Prælato, non potest illud in aliud commutari.

Pro resolutione huius difficultatis, supponendum est vt certum. Primò, commutationem in minus bonum non posse fieri propria authoritate, quia in illa admiscetur nonnulla dispensatio, cùm fiat partialis relaxatio eius, quod Deo debebatur; ad dispensationem autem requiritur authoritas Prælati.

5. Secundò supponendum est, quod quando est dubium, an res, in quam fit commutatiò, sit æque bona, non potest fieri propria authoritate, sed requiritur authoritas Prælati,propter periculum errandi in tali commutatione. Ita Caiet.Couar. Sot.& alij *infra* citandi, & habetur *cap.1.de voto*.

Hoc supposito, respondeo ad quæstionem, non solum licitum esse cuicunque propria authoritate commutare suum votum in maius bonum, sed etiam in euidenter æquale. Primam partem huius assertionis docent Rodr. *§.9.num.* 105.*& sum.tom* 2. *cap.* 100.*n.* 4. Med. *in sum. lib.*1. *cap.*14.*§.*7.Couar. *relectione de pactis*, 1. *p.* §. 3. *num.* 4. Lessius *de iust.lib.*2.*c.*40.*dub.* 16. *num.* 101. Imola *cap. Peruenit*, el 2. *num.* 2. Maior *in* 4. *dist.* 38.*quæst.* 3. *versic. tertio arguitur*, Cord. & Tolet. *vbi supra*.Sotus 7. *de iustitia*, *quæst.* 4. *art.* 3.*dub.* 1. Angles *art.* 8. *difficultate* 4.Aragon. 2.2. *quæst.* 88. *art.* 12. Caiet. *ibi*. Valentia etiam *disp.*6.*q.*6. *punct.* 7. *versic. Hac ipsa ratione*. Henriq. *lib.*5. *de pœnit. c.* 20. *num.* 5.*& lib.*7. *de Indulg. c.* 30. *num.* 5. Azor.*tom.*1. *lib.*11. *cap.*18. *quæst.*1. Say. *in claui regia, lib.*6.*cap.* 12.*num.* 5. Petr. de Ledesma *sum. tom.* 2.*tract.* 10.*c.* 8. *in fine tertia partis*. Suar. *tom.*2. *de Relig. tract. de voto*, *lib.* 6. *cap.* 18. *à num.* 4. Sanch. citatus *num.* 4. Ouandus *in* 4. *dist.* 38. *disp. vnica*, *propositione* 27. Anton. Gomez. *in Cruciata*, *claus.*10.*num.* 11.Lud.

11. Lud. Lopez. 1. p. *instruct. c. 49. fine*, & Manuel Sà *verb. votum*, *num.* 10. & communiter recentiores, & probatur.

6. Primò *ex cap. licet de Regularibus*, vbi habetur, quod votum Religionis propria authoritate potest quis commutare in melius, scilicet in religionem strictiorem, & *ex cap. peruenit*, el *secundo*, *de iureiurando*, vbi dicitur quod non infringit promissum, qui in in melius commutat, quod idem colligitur *ex cap. Scripturæ, de voto.*

7. Secundò, quia vt optime dicit Aragon. *vbi supra*, votum ideo obligat, quia est promissio de re grata Deo, sed qui commutat votum in rem meliorē, reddit rem Deo gratiorem, ergo satisfacit voto. Alias dicendum esset, non satisfacere voto dandi Ecclesiæ cereum, si dedisset calicem aureum, quod est valde ridiculum. Atque hoc idem dicendum iudicāt multi Doctores de votis reseruatis, respectu quorum existimant habere locum prædictam commutationem in melius; quod etiam nobis placet, quia reseruatio illorum solum intelligitur, quando commutatio exigit authoritatem Prælati. Vnde, cum *in c. ex multa, de voto*, reseruatur Papæ commutatio peregrinationis Hierosolymitanæ, est intelligendum, sermonem esse de commutatione, ad quam necessaria est authoritas Prælati, quia vel res est dubia, vel facienda est in minus.

8. Secundam verò prædictæ assertionis partem sequuntur D. Tho. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 12. Med. *in sum. c.* 14. §. 7. *fol.* 91. *colum.* 2. Rodr. §. 9. *num.* 106. Alcocer. *in sum. cap.* 16. Caiet. *verb. voti commutatio in fine*, Lud. Lopez, Pedraz. Manuel Sà, Aragon. & Sot. *vbi supra*, licet cum aliquali dubio, Suar. *loco cit. cap.* 20. *num.* 4. *initio*, & Maior similiter citatus; imo Lessius idem sentit *num.* 105. vbi oppositum duntaxat vocat tutius, & alij quos refert, & sequitur Henriq. *lib.* 7. *cap.* 30. & probatur.

9. Primò, *ex cap. Scripturæ, de voto*, & *cap. Peruenit, de iureiurando*, vbi clare insinuatur fieri posse propria authoritate commutationem in euidenter æquale.

Secundò, quia cum in commutatione, non soluatur vinculum voti, sed idem permaneat circa aliam materiam, non ob aliud desiderari potest authoritas Prælati ad faciendam commutationem, nisi vt discernat, an materia in quam fit commutatio, sit æque bona, & grata Deo. Ergo si euidenter constat esse æqualiter bonam, non opus erit vt intercedat authoritas Prælati, aut priuilegium Bullæ.

10. Tertiò, quia cum res sint æquales, æque placent Deo. Ergo non erit peccatum reddere vnam pro alia. Patet consequentia, quia inter homines cordatos non dicitur violare fidem, qui soluit rem eiusdem prorsus valoris ad eosdem vsus prorsus aptam, pro alia quam acceperat. Ergo &c.

Aduerto tamen cum Caietano *verbo votum.* Armil. *num.* 14. semper tutius esse, quòd commutatio, quæ fit propria authoritate, fiat semper in aliquid melius, quantumcunque parum. Aduerto etiam cum Soto *vbi supra*, quod non debet quis propria authoritate commutare castitatis, aut Religionis votum, quia non ita facile reperiri potest euidenter æquale, & sic exponit se periculo grauiter errandi. Vera tamen est hæc conditionalis, quod si aliquid detur euidenter melius, aut euidenter æquale, recte possunt prædicta vota commutari, iuxta dicta.

11. Ad primum respondetur solum conuincere, quod quando res est dubia, requiritur authoritas Prælati, vel priuilegium Bullæ; secus tamen cum euidenter constat materiam, in quam

ſit commutatio, eſſe euidenter meliorem, aut æquè bonam.

Ad ſecundum bene ibi, non enim qui in melius commutat votum, eximit ſe à lege, ſed melius illam implet; nec etiam qui in euidenter æquale, quia licèt cum commutatur votum, non maneat, metaphyſicè loquendo, idem votum in indiuiduo, & vt determinatur ad talem materiam in particulari, manet tamen idem moraliter, quia reſultat ex illa commutatione ſimilis obligatio in alia materia æquè bona. Res autem morales, moraliter ſunt tractandæ; & per hoc reſpondetur ad vtramque impugnationem, quæ in eodem argumento fiebat. Secundò reſpondeo, quod in omnibus votis iure naturali inuoluitur tacita quædam conditio, ſcilicet, *niſi voluero illud commutare in euidenter melius, vel æquale*, & ſic ruit omnino difficultas illius argumenti.

12. Ad tertium ex *Leuitici loco*. Reſpondeo ibi ſolum prohiberi mutationem in peius; vel ſi omnimodam mutationem, id eſſe, ne quod Deo ſemel ſacratum eſſet, in alios vſus conuerreretur. Ad locum verò ex *Eccleſiaſtico*. Reſpondetur illud præceptum impleri, licèt propria authoritate fiat commutatio, cum moraliter loquendo idem votum reddatur.

Ad Capitulum autem primum de voto reſpondetur cum Aragon. *vbi ſupra*, tantum definire id, quod regulariter debet fieri, quia re vera regularirer commutationes non fiunt, niſi in bonum, de quo eſt dubium, an ſit æquale, in quibus iam diximus eſſe neceſſariam Bullam, vel Prælati authoritatem. Ad id tamen, quod ex iure ciuili adducitur, reſpondeo eſſe diſcrimen magnum inter Deum, & hominem, cui aliqua ſit promiſſio. Nam Deo id quod eſt euidenter melius, ſemper eſt gratius, & quod eſt æquè bonum, eſt æquè illi gratum, quia re vera æſtimat res tanti, quanti ſunt à parte rei; homini autem non ſemper eſt gratius, quod eſt melius; aut æquè gratum quod eſt æquè bonum, quia plerumque homines non tam reſpiciunt ad rerum bonitatem in ſe, quàm peculiares ſuas commoditates; & ideo reſpectu hominis, cui aliquid debetur, non ſemper ſatiſfit, ſi offeratur melius, aut æquè bonum; bene tamen reſpectu Dei. Atque his rationibus coactus Sanchez *num.* 14. in noſtram declinauit ſententiam.

13. Cæterum obſerua, id hoc loco vocari melius, non quod ex genere ſuo eſt præſtantius, ſed quod omnibus recte perpenſis Deo gratius eſt, quempiam præſtare. Quamuis enim ex ſe, & ſuo genere oratio ſit melior, quam ieiunium, & eleemoſyna, quam carnis afflictio per cilicium; qui tamen ieiunium, vel cilicium vouit, non poteſt ſuo arbitrio iſta in eleemoſynam aliquam, ſeu orationem commutare: quoniam non ſemper Deo gratius eſt, nos id præſtare, quod ex ſe excellentius eſt; ſed quod pro tempore, loco, & diſpoſitione noſtra, plus expedit noſtræ ſaluti. In hoc igitur poterit fieri commutatio; ſufficienter namque promiſſioni ſatisfacit, qui loco rei promiſſæ ſoluit promiſſario id, quod eſt ei gratius, vt recte tradit Leſſius *ſupra num.* 101.

14. Ex dictis infero primo, non poſſe quempiam propria authoritate votum ſuum ingrediédi religionem, commutare in Epiſcopatus ſuſceptionem. Ratio eſt, quia eſto Epiſcopi ſtatus ſit, & dicatur, ſtatu Religionis perfectior, vtpote perfectionis acquiſitæ; tum quia ſecundum rectum ordinem perfectionem in promouendo ſupponit, poſtulat enim perfectam charitatem, qua animam ſuam ponat pro ouibus ſuis, eaſque ad perfectionem nitatur adducere;

tum

tum quia ad Episcopum spectat conferre confirmationis, atque ordinis sacramenta, quibus perfecti Ecclesiæ ministri efficimur; Vnde non absque temeritatis, arrogantiæve nota aspirant nonnulli ad Episcopatum promoueri, cum videantur perfectionem, quam status ille supponit, sibi arrogare, séque idoneos tanto muneri iudicare. Non tamen est, aut dicitur status ille perfectior, quasi hominem reddat perfectiorem, aut Deo gratiorem, quam Religio: status enim Religionis, sicut strictiora habet instituta, ita eius professores ad perfectionem facilius adducit, & consequenter est Deo gratius, vt illum hic, & nunc potius amplectaris; vel saltem, si in aliquo casu gratius sit Deo, vt quis Episcopatum assumat, id non constat. Imo oppositum expresse habetur *cap. penult. de voto,* vbi Pontifex inquit; eum qui solenniter emisit votum suscipiendi habitum regularem, & postea electus fuit Episcopus, debere Ecclesiæ regimen resignare, & votum implere, si conscientiæ suæ consultum velit. Atque ita docent passim DD. cum Abulensi *cap. 30. Numerorum, quæst. 94.*

15. Infero secundò, quod si quis Deo promittat eleemosynam certo pauperi elargiendam, dum ipsi non est ius acquisitum per acceptationem, poterit propria vouentis authoritate alteri pauperiori erogari, modò cætera sint paria, id est, modo non concurrat peculiaris aliqua circumstantia in minus paupere, quæ Eleemosynam illi collatam reddet Deo gratiorem, nam cæteris paribus præstantior quidem, & Deo gratior est Eleemosyna, quæ pauperiori confertur. Hinc autem non est inferendum, posse quempiam sibi etiam pauperiori dictam Eleemosynam applicare. Nam esto res incertas furto ablatas, pauperibus restituendas, possit, qui eas restituere tenetur, si pauper sit, sibi applicare; & similiter, qui iussu alterius tenetur Eleemosynam aliquam inter pauperes in certos distribuere, possit partem illius sibi pauperi assumere, iuxta aliquorum probabilem opinionem. At in casu nostro absolutè dicendum est, nec propria, nec Prælati authoritate posse huiusmodi commutationem fieri, quia nullam Eleemosynæ rationem habet, sicut constat etiam de Eleemosyna per Confessarium pœnitenti iniuncta, quam nequit pœnitens ipse, etiam pauper, sibi applicare; nec sunt similes casus adducti. Ratio est, quia in iis distribuitur pecunia nomine veri domini incerti, aut iubentis distribuere, ac si dominus ipse erogaret. Sed in casu de quo agimus, vouens erogat nomine proprio; Imo etsi Prælatus applicet, applicat tamen nomine vouentis pecuniam; qua sic retenta, seu applicata, consequenter non impletur votum. Posset autem Prælatus, vel sub paupertatis intuitu vouentem dispensare, vel illius votum commutare in alia opera pia; vel posset etiam ipsemet pauper votum suum in opus aliud Deo gratius commutare, vt doctè tradit Sanch. *vbi supra, num. 6.*

16. Infero tertiò, regulariter commutationem voti, etiam in rem æquè bonam, non debere fieri absque superioris authoritate; tum quia, nisi in commutatione vtilitas aliqua eluceat, non est certum, quod Deo sit grata, & accepta; & consequenter oportet intercedat authoritas Prælati, qui vice Dei voluntatem ipsius interpretetur; tum quia difficillimum est, imo fere impossibile, hanc æqualitatem attingere, ac subinde non est credibile, id esse à Deo commissum cuilibet vouenti, præsertim in propria causa; tum etiam quia promissio soluenda est in propria specie, quantum est ex vi fidelitatis, aliàs nullum votum intelligeretur magis

factum de materia determinata, quam de qualibet æquali; quod videtur absurdum, & contra communem sensum promissionum; ac propterea non potest propria authoritate mutari, nisi in materia subrogata sit aliquis excessus, ratione cuius promissio non censeatur obligare; in ipso enim voto, subintelligitur semper exceptio melioris. Hinc, si quis promittat, seu voueat certam Religionem, non poterit propria authoritate aliam diuersam, etiam æqualem ingredi, ob rationes iam insinuatas: & iuxta hanc doctrinam sunt exponendi fere omnes DD. pro priori sententia allegati, & tenent insuper Rodr. *ibidem.* Suar. *cap.* 19. *num.* 3. Per. de Ledesma *vbi supra dicto* 3. Graff. 1. *p. decis. lib.* 2. *cap.* 30. *num.* 6. Say. *supra num.* 8. & Azor. *ibidem quæst.* 2.

Dubium IIII.

An ad puram commutationem, hoc est in maius, vel æquale bonum, requiratur aliqua causa.

1. Ratio dubitandi est, quia commutatio est actus iurisdictionis, qui non debet fieri, nisi ex legitima causa. Ergo commutatio petit causam aliquam obstantem voti executioni, vt testantur Angelus *verbo votum, num.* 10. Sylu. *votum* 4. *quæst.* 8. Innoc. *cap.* 1. *de voto, num. vnico.* Panor. *ibi. num.* 3. & Archid. *c. presbyter,* 2. *dist. num.* 3. sed neuter declarat, an id opus sit; cum commutatio fit in melius.

2. Quare respondeo dicendum, quod in commutatione in melius non requiritur alia causa, quam ipsa maioritas boni, in quod fit commutatio; in commutatione autem in æquale, vel non requiritur aliqua causa, cum eadem obligatio maneat circa æquale bonum, vt rectè notauit Henriq. *lib.* 7. *c.* 30. *fol.* 575. vel si requiritur, sufficit pro causa commutationis ipsa maior promptitudo vouentis ad aliam materiam; ita quod alacrius votum suum implebit, ne aliàs leuitatis arguatur, si sine causa illud mutat. Primam partem huius assertionis docent D. Bonauentura *in* 4. *dist.* 38. *art.* 2. *quæst.* 2. & ibi Richard. *art.* 8. *quæst.* 1. Caiet. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 12. *versic. in cōmutatione autem,* Sotus *supra, versic. ex istis consequitur.* Nau. *vbi supra* qui ait esse de mente omnium Doctorum, & eam colligit *ex c. quod super his. de voto*, vbi votum mulierum visitandi terram sanctam commutatur in Eleemosynas, non quia esset aliqua causa obstans executioni voti, sed quia in subsidium terræ sanctæ plus coram Deo mulierum pecunia, quam præsentia conferret, Abb. *cap. Magnæ, de voto, num.* 16. Say. *in claui regia lib.* 6. *c.* 12. *n.* 25. Azor. *tom.* 1. *instit. mor. lib.* 11. *cap.* 18. *q.* 3. Lessius *de iust. lib.* 2. *c.* 40. *dub.* 11. *num.* 96. Suar. *tom.* 2. *de relig. tract. de voto, lib.* 6. *c.* 18. *num.* 9. Sanch. *sum. lib.* 4. *c.* 50. *num.* 15. Rosella *verb. votum* 5. *num.* 6. *& ver. Papam,* & Sylu. *votum* 4. *fine,* & alij per ipsos relati.

3. Secundam autem partem sequitur Caiet. citatus, & Lessius *vbi supra.* Cord. *in sum. quæst.* 149. Angl. *diffic.* 10. *dub.* 3. *propositione vlt.* Armil. *verb. votum.* §. 14. Sylu. *votum* 4. §. 6. *fine.* D. Th. 4. *dist.* 38. Sot. 7. *de iustitia q.* 4. *art.* 3. Say. Azor. & Rosella *loc. cit.* Anton. Gomez *in Cruciata claus.* 10. *n.* 105. Valent. 2. 2. *disp.* 6. *q.* 6. *punct.* 7. *versic. ex commutatione autem,* Suar. *eod. lib.* 6. *cap.* 19. *num.* 10. Sanch. *ibidem num.* 23. & Henriq. *lib.* 7. *c.* 30. cum aliis, quos ibi refert, & sequitur. Et probatur, quia commutatio illo modo facta cedit in maiorem Christi honorem, in maioremque vouentis vtilitatem, cum sic promptius, & hilarius votum suum impleat; *hilarem autem datorem diligit Deus; ad Corinthios* 1. Ergo

rectè

recte potest fieri commutatio prædicta.

Ad rationem vero dubitandi respondeo, quod commutatio in æquale bonum, non est actus iurisdictionis, vt visum est dubio præcedenti; secus autem est de commutatione in minus, quia hic est actus iurisdictionis, & consequẽter fieri nõ potest sine legitima causa; quia habet nonnihil admixtum dispensationis. Ita Sot. *vbi supra* & Angles *difficul.* 7. cum aliis.

4. Hinc infero primò, quod tunc commutatio indiget causa, cum indiget Prælati ecclesiastici authoritate, vt legitime fiat. Et probatur, tum quia, cum eo casu commutatio non fiat potestate dominatiua, cuius vsus est liber, sed potestate spirituali à Deo tradita Prælatis, tanquam suis œconomis, atque eius vicem gerentibus, nequit vsus illius esse ad libitum, sed rationi consonus esse debet, & consequenter causam requirit: tum quia Prælatus in ea commutatione interpretatur Dei consensum. Vbi autem nulla interuenit ratio, sed libera sua voluntas, non datur legitima causa diuinam voluntatem interpretandi. Atque id euidenter probant verba textus *cap.* 1. *de voto, num.* 12. & supponit D. Thom. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 12. *corpore*, & tenent Glos. *eo. cap.* 1. *verb. causam*, Abulensis *c.* 30. *Num. q.* 103. *fine, ac q.* 104. *initio.* Et à fortiori requiritur causa, dum cõmutatio fit authoritate delegata, nempe per priuilegia Regularium, seu Iubilæum, aut Cruciatam; & merito, quia si habens potestatem ordinariam, id est, Prælatus nequit absque causa commutare; minus sane id poterit, qui ab eo habet potestatem delegatam. Ita Suar. *supra cap.* 18. *num.* 10. & Sanch. *cap.* 50. *num.* 19. Limita tamen, nisi delegatio fiat cum aliquo onere ob bonum commune, vt fit per Bullam, seu Iubilæum, tunc enim nulla alia requiritur causa, quàm eleemosynã in Bulla præscriptam conferre in belli subsidium; seu exequi opera in Iubilæo similiter præscripta: quippe ob eam causam Pontifex dictam facultatem concedit, & sic tradunt Rod. *in addit. ad Bullam*, §. 9. *num.* 107. & Suar. *ibidem*, & alij.

5. Infero secundò, non esse admittendam opinionem eorum, qui asserunt ad commutanda vota in rem æqualem, requiri causam executioni voti obstantem, vt si vouens peregrinari sit debilis; aut vouens eleemosynam sit pauper, & quid simile. Ita Abb. *cap.* 1. *de voto, n.* 3. *&* 5. Rosella *verb. votum* 5. *n.* 6. Sylu. *votum* 4. *fine.* Angel. *votum* 4. *n.* 10. Abulensis *c.* 3. *Num. q.* 105. Ouandus 4. *dist.* 38. *disp. vnica, propositione* 26. Say. *in claui regia, lib.* 6. *cap.* 12. *num.* 26. & alij, quorum opinione omissa, dicendum est ad huiusmodi commutationem non requiri causam executioni voti obstantem: quoniam diuersa ratio est in mera commutatione, & dispensatione, siue totali, siue partiali, admixtam commutationem habente. Per totalem namque dispensationem tollitur omnino vinculum voti, & materia promissa: per partialem tollitur vtrumque, non omnino, sed partim: in mera autem commutatione idem prorsus vinculum manet, & materia etiam æqualis subrogata. Atque ideo cum parum, aut nihil læditur diuinus cultus, consequenter non requiritur causa obstans. Ita Caiet. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 12. *versic. in commutatione autem votorum, & in sum. verb. votum, cap. vlt. versic. rationabilis autem causa*, & ibi Armilla *num.* 14. Arag. *eod. art.* 12. in dubio quod mouet circa secundam conclusionem, *in* 1. *dicto.* Valentia etiam 2. 2. *disp.* 6. *quæst.* 6. *punct.* 7. *versic. ex commutatione autem*, Nauar. *lib.* 3. *consil. tit. de voto, in priori editione, consil.* 16. *num.* 4. *in posteriori, consil.* 36. *n.* 4. Cord. *in sum. quæst.* 149. & alij cum Henriq. *lib.* 7. *de indulg. cap.* 30. *num.* 5.

6. Infero

6. Infero 3. quod si fiat commutatio in melius, nulla alia requiritur causa, vt constat ex dictis, si in æquale & authoritate superioris, sufficit maior voluntatis in illud propensio. Si autem dubitetur an sit æquale, sufficit notabilis molestia, quam sentit vouens circa voti impletionem, vel fragilitas eiusdem cum periculo violandi, vel repugnantia parentis, seu mariti, aut quid simile, prudentis iudicio æstimandum, vt recte docet Lessius *de iust. lib. 2. cap. 4. num.* 110. Ad commutationem igitur voti in rem æqualem, sufficit quæcunque causa, etiam leuis, & parua, cum parua sit etiam remissio per illam facta, vt recte Sanch. *d. cap.* 40. *num.* 23. sequutus Suar. *tom. 2. de Religione lib. 6. cap.* 18. *num.* 5. Imo interdum sufficiens causa erit, si vouens ipse commutationem postulet, tunc enim non solum concurret cum petitione promptior vouentis voluntas ad materiam subrogatam, sed cedit etiam in Christi honorem, quia dum Prælatus, seu Delegatus vice Dei gratificatur illis, qui sua se sponte Deo obligarunt, alij in posterum facilius ad vota Deo dicanda inducuntur. Ita Caiet. *vtroque loco.* Armilla, Valentia, Suar. & Henriq. *supra.* Sanch. *ibidem, num.* 23. Anton. Gomez *in Bulla clau.* 9. *num.* 105. & Petr. de Ledesma *sum. tom.* 2. *tract.* 10. *cap.* 8. *in* 4. *p.*

DVBIVM V.

Vtrum virtute Bullæ concedentis facultatem ad commutanda vota possint commutari iuramenta pia.

1. MVlti recentiores tuentur partem affirmatiuam cum Sot. *lib. 8. de iustitia, quæst.* 1. *art.* 9. D. Anton. 2. *p. tit.* 11. *cap.* 2. §. 2. *ex cap. peruenit, de iuramento*, Rodr. *in Bulla*, §. 9. *num.* 110. *& in addit. ad eandem*, §. 9. *num.* 111. *& alibi.* Aragon. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 12. vbi citat Didac. Lopez *libello de voto*; Henriq. *lib.* 7. *c.* 30. vbi testatur id tenuisse Gallum, Peñam, & alios graues D D. idem sentiunt Villalob. *tom.* 1. *tract.* 27. *clauf.* 9. §. 3. *num.* 29. Portel *in addit. reg. verb. voti commutatio, num.* 98. Suar. *eod. lib.* 6. *cap.* 14. *à num.* 6. quem sequitur Sanch. cum aliis per eum citatis *lib.* 4. *cap.* 53. *à num* 9. & probari potest eorum sententia. Primò, quia iuxta communem Doctorum intelligētiam Summus Pontifex eo ipso quod reseruat sibi vota circa aliquam materiam, intelligitur consequenter reseruare iuramenta circa eandem: Ergo similiter quando concedit alicui potestatem commutandi, aut dispensandi votà, intelligitur illam concedere circa iurameta de eadem materia.

Secundò, quia votum est fortius, & strictius vinculum, quam iuramentum, vt expresse docent Doctores cum D. Thom. 2. 2. *quæst.* 89. *art.* 4. Ergo qui habet facultatem commutandi, aut dispensandi vota, à fortiori illam habebit circa iuramenta, ex regula Iuris *in* 6. *cui licet quod est plus, vtique quod est minus.*

2. Verum his non obstantibus. Dico primo, probabilior est opposita sentētia, quam defendunt Nau. *cap.* 27. *num.* 275. *in fine*, Caiet. 2. 2. *quæst.* 89. *art.* 9. Azor. *tom.* 1. *instit. mor. lib.* 11. *cap.* 10. *quæst.* 2. *& cap.* 18. *q.* 16. *& cap.* 19. *q.* 19. Lessius 2. *de iust. cap.* 42. *dub.* 12. *num.* 60. Petr. de Ledesma *sum. tom.* 2. *tract.* 11. *cap.* 4. *diffic.* 4. *versic. quinto.* Barthol. à sancto Fausto *in Thesauro Relig. lib.* 4. *quæst.* 41. Sed probatur primo, quia obligatio voti differt specie ab obligatione iuramenti, cum votum innitatur fidelitati Deo debitæ de implenda promissione, iuramentum vero reuerentiæ diuini

diuini nominis, in cuius honorem fit iuramentum; sed non eo ipso quod alicui conceditur facultas in ordine ad vnum, intelligitur concedi in ordine ad aliud diuersæ speciei: ergo, &c.

3. Secundò, quia in Bullis antiquis Pauli III. & Pij IV. ponebantur tanquam diuersæ facultates in ordine ad vota, & ad iuramenta, nam vltra facultates in ordine ad commutanda vota, dabatur etiam ad iuramenta.

Tertiò, quia cum priuilegia sint strictissimi iuris, vt constat ex *cap. porro, tit. de priuilegiis*, non possunt operari vltra suum tenorem, vt notant Gloss. & DD. ibi: ergo cum tenor facultatis Bullæ solum sit in ordine ad vota, non poterit extendi ad iuramenta.

Quartò, quia in voto iurato sunt duo vincula, quæ fortiora sunt, quam vnum; Bulla autem solum dat facultatem tollendi vinculum voti, quod est minus, nihil prorsus dicens de iuramento. Vnde tanquam speciale priuilegium concessum fuit Societati IESV à Greg. XIII. vt Confessarius commutet sæcularibus vota, etiam iurata. Quæ ex duplici vinculo sunt firmiora, teste D.Thom. 2.2. *quæst.* 89. *artic.* 8. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 275. §. 16.

4. Ad primum respondeo esse disparem rationem, quod quia Summus Pontifex de iure & ex officio ordinario possit dispensare, tam in voto, quàm in iuramento; Hinc est quod quando sibi reseruat vota, videatur etiam reseruare iuramenta de eadem materia. Qui tamẽ habet non ex iure, sed ex priuilegio facultatem commutandi, aut dispensandi vota, non eo ipso habet illam in ordine ad iuramenta, quia esset explicare priuilegium contra eius tenorem, vltra quem nulla ratione extendendum est; quare prædictum argumentum tantum conuincit, quod qui ex officio habet prædictam potestatem, eam similiter habeat in iuramento, non vero qui illam habet ex priuilegio; & iuxta hunc sensum sunt interpretandi Caietan. & Sotus, qui ab aliquibus falsò allegantur in oppositum: nam esto *locis cit.* dicant votum esse arctioris vinculi, quam iusiurandum, & consequenter eum, qui potest illius vinculum soluere, posse etiam istius. Ibi tamen loquuntur de eo, qui de iure, & ordinaria authoritate potest voti vinculum soluere, cuiusmodi est Episcopus; non de eo, qui ex priuilegio, & authoritate delegata id potest, cuiusmodi sunt Confessores virtute Bullæ destinati.

5. Ad secundum respondeo negando consequentiam, quia in his, quæ sunt diuersæ rationis, non semper habet locum; qui potest in maius, potest in minus, diuersum in specie; Imo apud Philosophos nulla prorsus est consequentia, qui potest in maius, potest in minus, nisi illud minus contineatur in maiori, sicut species in genere, vel pars in toto. Vnde hanc sententiam sentiunt etiam probabilem *vbi supra, num.* 5. & Sanch. *num.* 6.

6. Obiicies, quia dispositum in vno æquiparatorum, censetur dispositum in altero, *argum. l. tantum, ff. de seruo corrup. iunct. l. si quis seruo, C. de furtis.* Et docent Gloss. *cap. si postquam, verb. confirmatione de elect. in* 6. quam commendat Abb. *cap.* 2. *num.* 10. *de mutui petit.* Sed quo ad hæc priuilegia æquiparantur iuramenta, & vota: ergo facultas concessa ad vota, extenditur etiam ad iuramenta. Probatur minor, quia in eis priuilegiis conceditur facultas remittendi, aut cõmutandi obligationem ex virtute religionis soli Deo, tanquam creditori acquisitam: Certum autem est tam voti, quam iuramenti soli Deo præstiti obligationem, Deo duntaxat acquiri.

7. Confirmatur, quia cum alicui conceditur facultas ad actum maiorem;

censetur concessa ad actum minorem, argum. *cap. per venerabilem, qui filij sint legitimi*. Atque ex eo probatur, quia potestas testandi ex priuilegio, extenditur ad codicillum faciendum, & donationem causa mortis, vt tradit Nauarr. *supra*, & licentia donandi extenditur ad mutuandum; & facultas audiendi Missam tempore cessationis à diuinis, extenditur ad tempus interdicti. Imo etiam è conuerso in rigore iuris, vt plures referens insinuat Couatr. *in cap. Alma mater, 2. part. §. 4. n. 7*. At in voto, & iuramento ita contingit. Quia tota ratio tam voti, quàm iuramenti pij pertinet ad religionem, & Deum, qui vtriusque solus est creditor; & consequenter in dispensatione, seu commutatione vtriusque solū cōsideratur, quid Deo sit gratius, & in vtroque intēditur, vt Deo satisfiat. Igitur esto in rigore speculatiuo sint diuersarum rationum, moraliter tamen quasi paria iudicantur.

8. Ad obiectionem respondetur, dicendo maiorem non esse simpliciter veram; quia esto in dispositionibus, quæ pertinent ad ordinarium ius, valeat argumentum ab æquiparatis, dum euidens differentiæ ratio non occurrit; in delegatione tamen id locum non habet, quia res est facti, & pendet ex delegantis voluntate; & consequenter potest vnum actum, & non alium committere, quamuis similes esse videantur; modo inter se non habeant necessariam connexionem, cuiusmodi contingit in casu nostro, vt constat. Adde non esse verum simpliciter, quod iuramentum, & votum etiam eiusdem materiæ æquiparantur omnino; tum quia alias priuilegium concessum ad dispensandum in iuramentis, posset extendi ad vota, etiam si mentionem eorum non faceret, quod nonnulli censent absurdum apud Suar. *d. c. 14. n. 2.* tum quia sub periurio venit violatio voti eiusdem materiæ.

9. Ad confirmationem respondetur, dispositionem Capituli, *per venerabilem*, solum procedere in per se connexis, vt pars, & totum; vel vt principale, & accessorium; quod non habet locum in casu nostro. Et facit regula Canonistarum asserentium, in dispensationibus non fieri extensionem, etiam ad casum minorem, & habentem in se maiorem rationem, quam casus concessus. Atque ita tradunt Hostiens. *in cap. Postulasti, de rescript.* & ibi Felin. *num. 8. §. circa tertiam*, & Dec. cum aliis per eum relatis *consil. 150.* & patet ex potestate concessa ad dispensandum in irregularitate grauiori; quæ si in specie concessa est, non extenditur ad minorem, & est communis opinio. Imo fauet etiam *cap. cui de non Sacerdotali, de præbend. in 6.* vbi habetur potestatem ex priuilegio datam ad prouidendum de maiori præbenda, non extendi ad minorem. Neque obstant exempla in contrarium adducta; tum quia sunt de rebus inter se subordinatis, seu connexionem habentibus; tum quia neutrum eorum tangit materiam dispensationis, seu commutationis. Neque etiam obest ratio tandem insinuata, quia licet votum, & iuramentum Deo præstitum, ad religionem spectant, & vtrumque respiciat Deum creditorem; nihilominus sunt diuersæ speciei, vt dictum est supra. Atque vnum est satis ab alio distinctum; imo adhuc sub iudice lis est, quod eorum sit grauius vinculum, & plus obliget.

10. Dico secundò, nihilominus esto hæc opinio probabilior, ac tutior sit, priorem tamen satis probabilem, & in praxi etiam tutam censeo. Nec intendo solum potestatem ordinariam circa vota extendi ad iuramenta pia, sed idem sentio etiam de potestate delegata, de qua est præsens difficultas: & quidem duplici ratione potissimum ducor. Prima,

ma, quia cum iuramentum ordinatur ad Deum duntaxat, perinde reputatur ac votum; Vnde sub nomine voti solet iuramentū comprehendi,& è conuerso, præsertim iuxta communem loquendi modum. Atque ideo Canonistæ interdum asserunt huiusmodi iuramentum esse quoddam votum. Ita Abb.*in cap.si vero,de iureiur. fine*, & D. Anton. 2. *p.tit.* 11.*cap.*2.§.2. inquit, iuramentum promissorium de iis, quæ pertinent ad Dei honorem,includere votum.Hinc autem in communi æstimatione tale iuramentum quomodocunque fiat,pro voto reputatur, & sub ea voce comprehenditur; ita vt votum sic generatim sumptum significet debitum voluntarie contractum ex religione ad Deum.

11. Secunda,quia huiusmodi iuramētum & votum æquiparantur omnino in hoc, quod tota obligatio, & materia vtriusque vinculi ordinatur ad Dei honorem, & Deus solus existit eius obligationis creditor, ac proinde habent eundem dispensationis, & commutationis modum; imo & eandem rationem, & connexionem, attento talium concessionum fine, & huiusmodi iuramentorum vsu, vt recte tradunt *vbi supra* Suar. *num.* 13.Sanch.*num.*8.

12. Ex his itaque infertur primò, quod sicut potestas delegata circa dispensationem, & commutationem votorum extenditur ad dispensationem, & commutationem iuramentorum, quæ soli Deo fiunt, ita è conuerso potestas delegata circa dispensationem & commutationem iuramentorum huiusmodi extenditur ad dispensationem, & commutationem votorum. Vtrumque enim probant rationes adductæ, & tenent expresse Suar. *num.* 24. & Sanch. *num.* 10. qui addit id esse verum, etiam si iuramenta illa nullam includant promissionem, quia quomodocunque soli Deo fiant, reputantur tanquam vota, cum soli Deo obligatio inde quæratur ex virtute religionis.

13. Infertur secundò, non esse admittendam opinionem eorum, qui potestatem delegatam ad vota extendunt ad iuramenta adiecta contractui, in quo est turpitudo, & iniustitia in creditore, cuiusmodi est iuramentum factum homini soluendi vsuras, aut metu iniusto extortum. Ita opinantur Barth. à Ledesma *sum.tract. de matrimonio, dub.* 23. *post* 3. *conclusionem.* Man. Rodr. *tom.* 1. *summæ ; in* 2. *edit. cap.*231. *num.*4. *& cap.*244. *num.*4. Ducti, quia per hæc iuramenta nullum ius acquiritur homini, cui fiunt, sed solum Deo, & consequenter rationem voti induere videntur, non aliter, quam si soli Deo fierent. Oppositum tamen tenendum censeo, quoniam esto per illa iuramenta nullum ius acquiratur homini cui fiunt: nihilominus cum nec intuitu pietatis, sed humani contractus fiant; proinde nec vllam voti, sed meræ promissionis humanæ rationem induunt: Atque ideo nec votorum voce comprehendi solent. Ita Suar. *sub n.*13.*& eodem tom.*2.*de religione tract.de iuramento,lib.*2. *cap.*41.*n.*13. & Sanch. *loco cit. num.*13.*& tom.* 1. *de matrim.lib.*1.*disp.*32. *num.*17.

14. Infertur tertiò, prædicta iuramenta, nec per Bullam Cruciatæ, nec per priuilegium Societ.Iesu, concedens vota iuramento firmata, posse relaxari seu commutari. Quia talia iuramenta nullo modo sunt vota ob rationem assignatam, possent tamen relaxari, seu commutari per priuilegium, seu diploma concedens relaxationem iuramentorum absque tertij præiudicio: quia cum ex huiusmodi iuramentis non acquiratur ius tertio, proinde nec ex illorum relaxatione infertur ei præiudicium. Ita *ibidem* Suar. & Sanch. & Petr. de Ledesma *sum. de matrim. quæst.* 47. *art.*3. *dub.* quod mouet circa 3.arg.

§. *sed adhuc est aduertendum.* Possunt etiam relaxari per Iudicem, compellendo creditorem, vt remittat huiusmodi iuramentum. Vnde cum hæc sit materia spiritualis, potest quidem Iudex Ecclesiastiucs ad id compellere, non solum Ecclesiasticus, sed etiam laicos, arg. *cap. 1. de iureiur.* ibi. *Mandamus quatenus creditores ad iuramenta super vsuris sibi soluendis præstita, relaxanda, Ecclesiastica districtione cogatis.* Atque ita tradunt ibi Abb. *num.* 3. & Couar. 1. *variarum, cap. 4. num. 5.* Imo potest etiam Iudex sæcularis ad id compellere laicos, cum enim sit competens ad cogendum seruare iuramentum, per *tex. in cap. 2. de iertiur. in 6.* eadem ratione potest compellere ad relaxandum, & sic indicant *d. cap.* 2. Abb. *num.* 3. Alex. de Neuo *num.* 10. & aliis citatis Felin. *cap.* 1. *de iureiur. num.* 22.

14. Id tamen limita primò, vt intelligatur, cum constat de recipientis turpitudine, & teneri ipsum relaxare; nam si dubium fit, solus Iudex Ecclesiasticus erit competens. Ita Abb. *loco proxime cit.* Tabiena *verbo iurare, quæst.* 20. *num.* 2. & Mol. *tom.* 1. *de iust. tract.* 2. *disp.* 149. §. *Aliud accipere.* Limita secundò, vt intelligatur, cum materia, circa quam iuramentum præstitum fuit, est mere temporalis ad forum sæcularem spectans; secus, inquit, Iudex secularis de hoc cognosceret. Ita Molina citatus.

His tamen duabus conditionibus suppositis, potest Iudex laicus id præstare, adhuc nolente parte remittere. Hoc enim nō est absoluere, nec proprie relaxare, sed decernere, non posse iurantem astringi per aduersarium sub illius iuramenti prætextu, vt aliis per eum relaris late probat Mol. *d. disp.* 149. *fol. mihi* 844. *& seqq.* vbi docet posse potestates laicas iuramenta relaxare, dum id bono publico expedit, & sequitur Sanch. *d. disp.* 32. *num.* 18.

DVBIVM VI.

An virtute Cruciatæ, seu Iubilæi possint commutari vota iurata, seu iuramento firmata.

1. PRo declaratione huius dubij obserua, hic non agi de iuramentis factis homini, cum hæc non veniant nomine voti; sed agitur de iuramentis Deo præstitis, quæ includunt implicitè votum, & proinde voce voti etiam comprehenduntur. Hæc autem iuramenta aliquando fiunt sine voto, iurando tantum facere hoc, vel illud opus pium, & de his actum est dubio præcedenti. Aliquando autem fiunt cum voto; & tunc interdum votum præcedit, & subsequitur iuramentum in confirmationem voti emissi; interdum etiam præcedit iuramentum, & deinde additur votum ad confirmandum iuramentum. In præsenti igitur dubio agitur de votis, quæ per subsequens iuramentum firmantur.

2. Obserua insuper, quod si priuilegium sit expresè ad vota iurata commutanda, seu dispensanda, cuiusmodi est illud, quod Societati IESV concessit Greg. XIII. tunc certissimum est, posse virtute illius commutari vota iurata, siue iuramentum accedat voto accessorie tantum, siue sit etiam principale, & quasi concomitans, vt ex statim dicendis magis fiet manifestū. Dictum enim priuilegium indistinctè loquitur; & nulla ratio cogit ad illud limitandum, vt notat Sanch. *sum. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 53. *num.* 16. Priuilegium autem Cruciatæ, seu Iubilæi solum concedit facultatem commutandi vota absque vlla mentione iuramenti, vt constat.

3. Circa præsentem igitur difficultatem tres opiniones existūt. Prima absolutè negat facultatem delegatam ad

vota

vota simpliciter commutanda extendi ad vota iurata. Ita Henriq. *lib.7. de indulg. cap.30. num.5.* Azor. *lib.11. instit. Mor. cap.10. quaest.2. & cap.18. quaest.16.* Filliuc. *tom.2. tract.26. cap.9. num.255.* Man. *in Bulla Cruc. §.9. num.110. & sum. tom.2. cap.100. fin. & in quaest. Regul. tom. 1. quaest.63. art.5.* Sorbus *in compend. verb. Absolutio 2. quoad saeculares, in annot. suis, conclus. 8. & verb. votum, in annot. notabili 5.* & Say. *in claui regia lib.5. cap.8. num.9. versic. Dixi absque priuilegio.* Ducuntur primò, quia in votis iuratis continentur duo vincula expressa; duo autem apertè maiora sunt vnico expresso, & consequenter facultas delegata ad vnum simpliciter, non debet extendi ad duo. Et confirmatur ex D. Thom. qui *2.2. quaest.89. art.9. ad 2.* inquit iuramentum addi voto, vt per duas res immobiles maior firmitas habeatur, & Sotus *de iust. lib. 8. quaest.1. art.8. ad 2.* ait, licet vinculum iuramenti sit minus, additum voto nexum reddit implicatiorem.

4. Secundò, quia si priuilegium commutandi vota extenderetur ad vota iurata, frustranea esset concessio Gregor. XIII. facta Societati IESV ad commutanda vota iurata, cum iam illam habuerit à Paulo III. ad commutationem votorum simpliciter faciendam, vt constat ex *Compend. priuil. verb. commutatio, §.1.*

Secunda opinio absolutè affirmat eum, qui potest vota commutare, posse etiam, esto sint iuramento firmata. Ita Emmanuel Sà, *summa, verbo votum*, vbi de voti irritatione, & dispensatione, *num.16.* Rodr *in addit. ad Bullam, §.9. num.111.* cuius oppositum tenuit in eadem Bulla §. *9. num.110.* idem sentit Suar. *tom.2. de Relig. lib.6. cap.14. à num. 191.* Ducuntur primò, quia virtute Cruciatae, seu Iubilaei possunt commutari tam vota, quam iuramenta pia in diuersis personis, vt constat ex dictis *dub. praecedenti.* Ergo poterunt etiam commutari, si in eadem persona concurrant. Probatur consequentia, quia per coniunctionem voti, & iuramenti, nec mutatur natura eorumdem, ita vt non reseruatum fiat reseruatum, nec est cur vnum possit impedire potestatis vsum erga aliud: igitur ea conditio nec etiam impediet, quin virtute Cruciatae, seu Iubilaei possit vtrumque tolli, vel simul, vel diuisim, sicut si alterutrum esset solum, posset per illam auferri.

5. Secundo, qui delegatam potestatem habet vota commutandi, seu dispensandi, potest non semel tantum, sed saepius cum eadem persona dispensare, seu commutare vota. Ergo postquam delegatus commutationem voti concessit, potest eandem concedere circa iuramentum, & similiter poterit simul tollere vtrumque, quasi duas dispensationes, seu commutationes simul concedendo.

Tertiò, quia esto iuramentum, & votum sint duo vincula, & inter se specie distinguantur, per consortium tamen, seu coniunctionem vnius ad alterum, nulli eorum additur noua grauitas intensiua, sed extensiua duntaxat, id est plura vota: igitur qui potestatem habet dispensandi, seu commutandi vnum, potest & aliud dispensare, vel commutare diuisim, vel simul.

6. Tertia opinio, quae mihi magis probatur, sic distinguit. Si iuramentum praestetur ad voti emissi confirmationem, tunc priuilegium dispensationis, seu commutationis circa vota extendetur ad ea sic iureiurando munita. Si autem non praestetur in voti confirmationem, sed independenter ab illo, vt si quis prius vouit ieiunium, & postea iurauit illud, non quasi votum confirmans, sed vel eius immemor, vel omnino independenter; tunc priuilegium

commutandi votum simpliciter non extendirur ad commutationem voti, & iuramenti simul. Hanc sententiam quoad priorem partem tenent quotquot tuentur secundam opinionem præcedentem; & quoad posteriorem, tenent eam Authores pro prima opinione citati, & quoad vtramque eam amplectitur Sanchez *lib.8. de matrim. disputat.2. num.23. & in summ. tom.1. lib.2. cap.53. num.20.*

7. Atque prior pars sic suadetur. Nam votum, etsi iuramento firmetur, non desinit esse votum, quippe iuramentum voto additum non destruit illud; sicut promissio ad hominem iurata, vera promissio est; & consequenter votum, non obstante iuramento, poterit tolli per potestatem delegatam tollendi vota; sed voto ablato iuramentum per se cadit, & desinit obligare absque alia dispensatione, seu commutatione: ergo per illam facultatem potest vtrumque tolli, votum nimirum directè, & iuramentum indirectè. Consequentia est bona, & minor probatur. Quia sublato fundamento, ruit quod in illo nitebatur; & ablato principali aufertur accessorium. Hic autem votum est principale, & iuramentum accessorium; & similiter votum est fundamentum, cui iuramentum adhæret, ac proinde illo ablato, istud cessare oportet. Potest etiam confirmari, ac declarari exemplo promissionis humanæ iuramento confirmatæ. Etenim si is in cuius fauorem facta est promissio, remittat illam, consequenter cessat iuramentum, quod illi adhærebat: igitur in casu nostro similiter dispensato, seu commutato voto, cessat iuramentum in illius confirmationem factum. Vnde infert Suar.*num.15.* quod supposita potestate, non requiratur maior causa ad tollendum tale votum, quam si iuratum non esset; tum quia nullatenus iuramentum læditur ex illa voti ablatione, cum illud sit de seruanda Deo fidelitate, quæ inde nequaquam violatur; tum quia iuramentum illud est quodammodo conditionale; nam dum quis ait, iuro seruare votum, intelligitur si durauerit, vel nisi remittatur; atque ideo non impleta conditione, nihil iuramento derogatur.

8. Posterior pars probatur ex eo, quia cum votum, & iuramenrum sint duo vincula diuersæ speciei, nec vnum pendeat ab alio, consequenter illo per dispensationem, seu commutationem ablato, non cessabit istud; duo enim fortiora sunt vno solo, quod per priuilegium conceditur.

Confirmatur, quia quando duo concurrunt impedimenta, tenet probabilior sententia vtrumque esse in eadem dispensatione narrandum, vt valeat; vnde si alterum esset ex iis, in quibus potest Episcopus, & alterū, in quo Pontifex solus, non posset Episcopus in altero dispensare ob concomitantiam alterius simul narrandi, & tollendi, vt multis citatis latè probat Sanchez 8. *de matrim. disputat.23. num.2.* Et quidem absurdum videtur admittere validam esse dispensationem laborantis octo impedimentis dirimentibus, petitis à Pontifice octo dispensationibus seorsim, & ex industria. Id enim esset Pontificem decipere, cum facile eas octo personis concederet, vni autem nullatenus: quoniam (vt rectè tradunt Bal. *l. Barbarius, num.8. vers.4. contra hoc, ff. de offic. Prætor.* & Ripa *Responsf.14. de rescript. num.11.*) non præsumitur Principem velle promouere odiosos, ac multipliciter criminosos, quod ad multiplex iuris impedimentum habentes, esto ex delicto non nascatur, rectè adaptari posse docet Sanchez *ibidem.*

9. Sed quæres primò, an commutando votum iuratum, commutetur

etiam

etiam iuramentum, vel potius relaxetur. Respondetur quod in rigore,& per se non commutatur, sed relaxatur. Vnde etsi per commutationem talis voti, maneat obligatio voti circa aliam materiam, id tamen votum quod manet, non est iuratum, sicut prius erat. Ratio est, quia iuramentum non patitur extensionem, seu translationem, (vt ita dicam) ab vna materia ad aliam, iuxta *cap. Clericus, de iureiur.* Atque ideo si quis (v. g.) iurauit seruare votum ieiunandi, non potest ex vi talis iuramenti obligari ad recitandum rosarium, in euentu quo prior materia in istum cómutata sit,argum.*d.cap.Clericus.* Neque obstat si dicas quod quamuis iuramentum nó possit extendi, seu transferri ad aliam materiam, potest nihilominus commutari. Respondetur id verum esse, in præsenti tamen non commutatur iuramentum, sed votum duntaxat, vt supponimus. Cæterum, qui tale votum commutat, posset etiam nolle id commutare, nisi vouens acceptet nouam materiam sub eadem obligatione voti iurati; & in eo casu obligabit iuramentum: virtute namque de nouo emittitur super nouam materiam, & obligationem.

10. Quæres secundò, quæ sit differentia inter extensionem, seu translationem iuramenti, ac eiusdem commutationem. Respondetur quod extensio, seu translatio, vt sic, non dicit repetitionem iuramenti, sed applicationem eiusdem ad nouam materiam; quæ applicatio impossibilis est, vt habetur ex *textu citato*, vbi dicitur Clericum, qui iurauerat seruare edita statuta,& postea promisit per idem iuramentum seruare statutum de nouo conditum, non obligari ex vi iuramenti, sed ex vi promissionis ad seruandum nouum statutum. Commutatio autem dicit virtualem repetitionem iuramenti; sicut commutatio voti dicit virtualem repetitionem, seu emissionem voti circa nouam materiam. Vnde si extensio latè sumatur pro virtuali, seu formali repetitione similis iuramenti, sic verum est extensionem in iuramento locum etiam habere.

11. Ex dictis infero primò, quoties commutatur iuramentum, siue ex consensu partium, siue ex authoritate Superioris,siue ex potestate delegata Confessoris, id in quod fit commutatio, cadere sub obligationem iuramenti: tum quia alias non esset commutatio, sed extinctio prioris iuramenti, & noua promissio, seu pactio, quod est absurdum: tum quia id probatur à simili de voto, quod dum commutatur, nouam materiam cadere sub obligationem voti omnes fatentur,& consequenter idem est dicendum de iuramento, cum vtrobique eadem ratio militet.

12. Infero secundò, quod esto tertia sententia sit probabilior, & tutior in conscientia, nihilominus secunda opinio probabilis etiam mihi videtur, & satis pia, quam etiam amplectitur Sanchez *d.cap.53.num.20.* Ducor, quia satis probabile etiam censetur dispensationem vnius vinculi non impediri per coniunctionem alterius, vt *ibidem* fatetur Sanchez, & ait Suar. *loco cit.* tum quia nullo iure cauetur, vt in impetratione dispensationis vnius impedimenti fiat mentio de aliis: tum quia valet impetratio absolutionis ab vna excommunicatione, non facta mentione de aliis, quibus idem pœnitens irretitur; vt communiter tradunt DD. cum gloss. *cap.ex parte,verb.redire,de offic.ordin.* tum etiam quia passim in Curia contingit impetrari dispensationem in quodam matrimonij impedimento, non facta mentione de alio, & vtraque reputatur valida; quem stylum refert Nau. apud Sanch. *lib.8.de matrim.disput.23.num.1.*

vbi

vbi multos recenset Authores pro hac sententia. Vnde probabiliter etiam videtur deduci, eum, qui potest vota commutare, posse, esto sint iuramento firmata; & parum referre vtrumuis ex illis præcedat, & an sit alterum accessorium; an vtrumque principale. Imo similiter videtur dicendum, quod si facultas illa sit ad iuramenta Deo præstita, extenderetur etiam ad vota de eadem materia, siue seorsum, siue simul concurrant, cum iuramentum Deo præstitum, virtute semper votum includat, vt ex dictis constat.

14. Verum quia tertiam sententiam & probabiliorem, & tutiorem cēsemus, superest argumentis in fauorem primæ & secundæ adductis satisfacere. Atque ideo ad primum pro prima opinione factum respondetur, id minimè conuincere saltem de vinculis quorum vnum est accessorium respectu alterius, tunc enim non est necessaria directa potestas in vtrumque; sed in illud duntaxat, quo sublato cessat aliud. Vnde ad confirmationem fatemur quidem maiorem esse obligationem, vbi votum, & iuramentum simul concurrunt, quamuis iuramentum sit voto accessorium, quia tamen in eo casu sublata voti obligatione, tollitur & iuramenti, idcirco sufficit potestas ad votum.

Ad secundum respondetur, merito fuisse id priuilegium obtentum; tum ad tollendos scrupulos, qui ex opinionum circa hęc varietate suboriri fortasse possent, tum vt virtute illius queant commutari vota iurata, etiam dum vtrumque vinculum æqualem inducit obligationem.

15. Ad primum similiter argumentũ pro secunda opinione factum respondetur, id solum concludere de habente potestatem æque in votum, ac iuramétum; aut dum hoc est accessorium illius, secus verò dum non ex æquo quis habet potestatem in vtrumque; sed ratione æquiparationis inter votum, & iuramentum, potens in vno potest in alio: tunc enim cum vtrumque vinculum non æquiparetur alteri soli, sed illud excedat, nec iuramentum sit voto accessorium, sed ab eo independens, qui potest in alterutrum seorsum, nequit in vtrumque simul, & constat exemplo; nam qui potest ex priuilegio dispensare in secundo gradu consanguinitatis, potest à fortiori in tertio, nequit autem dum vterque gradus simul concurrit. Et ratio est, quia non habebat potestatem in vtrumque directè, sed per quandam consequentiam duntaxat.

16. Ad secundum respondetur negando consequentiam, quia esto quis possit commutare sæpius vota alicuius, & consequenter semel votum, & postea iuramentum, non tamen dum simul concurrunt, vt à simili constat in rebus physicis; etenim potetit quis mille libras supra dorsum portare, non tamen simul, sed diuisim, nunc centum, & postmodum alia centum, & sic de singulis. Similiter Confessarius poterit commutare votum, seu iuramentum virtute Bullæ, non tamen dum simul concurrunt, nisi vnum sit alterius accessorium: tunc enim solum commutat votum, cum ex iuramenti consortio non mutet naturam, & iuramentum absque alia authoritatis applicatione relaxatur, vt notat Rodr. *in addit. §. 9. n.* 111. *fine.* Atque ex his patet etiam solutio ad tertium.

DVBIVM

Dubium VII.

An delegata potestas commutandi vota extendatur ad dispensandum in eis, & è contra, an delegata potestas dispensandi extendatur ad commutandum.

1. Circa præsentem difficultatem pro certo habendum est, eum qui ordinariam habet potestatem dispensandi vota, posse etiam commutare. Sed dubium est, an qui habet potestatem delegatam commutandi, possit dispensare, esto dispensare sit maius, quam commutare, vt constat: & multo plus controuertitur, an potestas delegata ad dispensandum, extendatur ad commutandum. Quapropter circa hanc posteriorem partem affirmatiue respondent Palud. *in 4. dist.* 38. *art.3.conclus.* 5. *num.*35. Sotus *lib.* 7. *de iust.quæst.* 4. *art.*3. *paulo post vers. Ex his fit consequens*, Henriq. *lib.* 7. *de indulg. cap.* 30. *num.* 5. Emanuel Sà *verb.votum,num.*19. Aragon. 2.2. *quæst.* 88. *art.*12. *dict.* 2. *& quæst.* 89. *art.*9. *propositione* 2. Suar. *tom.* 2. *de religione, tract.de voto, lib 6.cap.* 12. *à num.* 10. Lessius *lib.* 2. *de iust. cap.* 40. *dub.*16. *num.* 108. Say. *in claui regia,lib.* 6.*cap.*12. *num.*15. Man.Rod.*in Bulla*, §. 9.*num.*115. *& tom.*2. *sum.cap.*100.*ad finem*, Lud.Lopez 2.*p.instruct.* vbi de clauibus, *cap.*9.*vers.Præterea ex prædictis.*

2. Ducuntur primò, quia cui licet quod plus est, licet quoque minus, vt habetur ex *regula* 53. *cui licet, de reg.iur. in* 6.quæ vera est iuxta communem sententiam, quando minus continetur in maiori, tanquam pars in suo toto, vel tanquam species in genere: sed commutatio continetur in dispensatione tanquam pars in suo toto; dispensatio enim remittit omnino vinculum voti, commutatio vero remittit partem, nimirum vt non impleatur in materia promissa, sed in alia æquali. Ergo habens potestatem delegatam dispensandi, habet & commutandi vota.

3. Secundò, quia Commissarius ad totum debitum remittendum, non excedet suæ potestatis limites; imo fidelius aget rem committentis, si illud in aliam rem æqualem commutet. Igitur cum per dispensandi potestatem committatur facultas remittendi totum votum, non exceder Delegatus suæ potestatis limites. Imo fidelius aget Dei negotium, commutando illud in rem æque gratam Deo.

Tertiò, quia potens remittere totum debitum, à fortiori potest remittere partem eius; sed potens ex priuilegio dispensare, potest totum voti debitum remittere: igitur & poterit partem, videlicet vt id in alia specie æquali soluatur, quod est commutare.

4. Confirmatur, quia in commutatione duo continentur. Alterum est ablatio vinculi à priori materia, & hoc præstat etiam potestas dispensandi. Alterum est transferre vinculum in materiam æqualẽ, & ad hoc sufficit prudens iudiciũ transferentis. Ergo potestas dispẽsandi nõ excedit limites cõmutandi, præsertim quia dispensandi potestas, tanquam fauorabilis, amplianda est.

5. Negant alij delegatam potestatem dispensandi extendi ad commutandum. Ita Nauar. §. *in Leuit. notab.*27. *num.*1.*& in sum.cap.*12.*num.*79. Palatius *in* 4.*dist.*38.*disp.*3.*vers.Et sane si amicus.* Mer.*sum. lib.*1.*cap.*1. Valent.2.2. *disp.*6. *quæst.*6. *punct.*7. *vers.deniq.* Azor.*tom.*1. *lib.*11.*instit. Mor.cap.*10.*quæst.*4.*& cap.* 18.*quæst.*7. Sanch.*tom.*2. *de Matrim.lib.* 8.*disp.*2. *num.*15.*& sum. tom.*1.*lib.*4.*cap.* 53.*num.*4. Lud. Lopez 1.*p.instruct. cap.* 50. *paulo post principium*, & Beja *in suis responsis* 2.*p.casu* 9. *in ordine.* Ducuntur primò, quia priuilegia non plus valent, quam sonant; & consequenter si vnum

tantum actum concedunt, non possunt extendi ad alium distinctum, siue sit maior, siue minor, modo non sit pars alterius. Ergo potestas delegata ad dispensandum non potest extendi ad commutandum. Antecedens constat, quia priuilegia quantumuis fauorabilia, non sunt extendenda vltra verborum proprietatem, vt fatetur Suar. *eodem lib.6.cap.19.num.8.* ac subinde non sunt extendenda nisi ad actum expressè concessum; vnde potens dispensare ex priuilegio super irregularitatem grauiorem, non ideo potest tollere diuersam, etiam minorem. Probatur autem Consequentia, quia dispensatio est ad tollendum vinculum voti, commutatio vero non tollit illud, sed transfert duntaxat ab vna materia in aliam: igitur potestas delegata ad dispensandum, quantumuis sit fauorabilis, non est extendenda ad commutandum: cum commutatio pura, nec seruata verborum proprietate, nec iuxta communem modum loquendi, sub dispensatione comprehendatur.

6. Secundò, quia esto in commutatione reperiatur aliqualis dispensatio, hæc tamen est valde impropria, & secundum quid, vt fatetur Suar. *ibidem n.* 14. Et probatur, tum quia commutatio valet absque legitima causa, vt dictum est *dub.*4. non sic dispensatio siue partialis, siue totalis, vt fatentur fere omnes; tum quia ad commutandum maior requiritur peritia, quam ad dispensandum: igitur commutatio nullatenus continetur in dispensatione, saltem si de dispensatione propria, & simpliciter sit sermo. Sicut pars hominis picta, etsi dicatur pars hominis secundum quid, non tamen simpliciter. Atque ideo non verificatur hic ea regula; cui licet quod plus est, licet quod minus; ea namque requirit vnum in alio contineri, tanquam partem simpliciter in suo toto.

7. Tertiò, quia quamuis commutatio sit dispensationis pars, adhuc non procedit dicta regula, quoniam vt potens quod plus est, possit quod minus, requiritur vt prior potestas sit omnino absoluta, vel si cum limitatione aliqua, reperiatur etiam eadem limitatio in illo minori: idque exemplo declaratur sic; si quis suo committat œconomo, vt liberè queat aliquod remittere debitum, aut inuenta tali debitoris paupertate; tunc in priori casu certum est posse liberè partem illius remittere, vel totum commutare, cum hîc etiam sit partialis quædam remissio, permittendo solutionem in alia specie. In posteriori autem casu, certum similiter est, quod inuenta ea debitoris paupertate possit vtrumque præstare, & in vtroque euentu rem Domini fideliter aget. Secus si non inuenta ea paupertate remitteret partem debiti, aut illud in rem æqualem commutaret; quippe suæ potestatis limites excederet, & consequenter non suffragaretur illa regula; cui licet quod plus est, licet quod minus, quia quod plus est, non licebat absolutè, sed cum limitatione, atque ideo nec etiam licebat illud, quod minus est, nisi eadem limitatione existente. Idem igitur contingit in delegata potestate dispensandi, non enim censetur commissa alicui libere, sed legitima causa existente. Vnde certum quoque videtur, quod si existat causa ad totalem voti remissionem sufficiens, possit non solum dispensari, sed commutari etiam votum ab habente potestatem delegatam: & tunc habebit locum regula; cui licet quod plus est, licet quod minus, & qui potest remittere totum, potest & partem. Si autem deficiat ea sufficiens dispensandi causa, non poterit delegatus commutare, esto id minus sit, cum in ea dispensandi potestate non includatur.

8. Quartò,

8. Quartò, quia cum valet argumentum à maiori ad minus affirmatiue; valet quoque à minori ad maius negatiue: vt ſicut valet, Petrus poteſt dare decem ſcuta, ergo poteſt dare quinque: ita etiam valet, non poteſt quinque, igitur nec decem. Sed à negatione poteſtatis commutandi, non valet ad negationem poteſtatis diſpenſandi: igitur nec valet affirmatiue à poteſtate diſpenſandi, ad poteſtatem commutandi. Minor probatur, quia eſto alicui auferatur poteſtas commutandi vota, non eo ipſo cenſetur ablata poteſtas diſpenſandi, vt indicat expreſsè Nauar. *loco cit.*

9. Neque obſtat, ſi reſpódeas ex Suar. *ſupra*, *num.* 16. negando Maiorem: ſuſpenſus enim ab inferiori actu, cenſetur etiam ſuſpendi à ſuperiori, ſi cum inferiori neceſſariam habeat connexionem, ſeu illum includat; vt ſuſpenſus à Diaconatu, cenſetur quoque à Sacerdotio. Huic tamen reſponſioni ſe opponit Sanch (*num.* 4. *fine*, dicens commutationem non habere neceſſariam connexionem cum diſpenſatione. Quia nec ex iure naturæ, nec ex iure eccleſiaſtico habetur talis cõnexio: imo poſſunt ab iuuicem ſeparari. Nihil enim repugnat, ſi Prælatus concedat facultatem diſpenſandi, & deneget commutandi, eſto legitima cauſa exiſtat.

10. Vtraque prædicta opinio mihi videtur ſatis probabilis, attentis rationibus, quibus nititur, & authoribus qui eam ſequuntur. Poſterior tamen vt tutior mihi magis probatur; tum quia priuilegia ſunt ſtricti iuris, atque ideo non ſunt vltra proprietatem verborum extendenda; tum quia valor priuilegij pendet ex voluntate concedentis, & conſequenter niſi aliud exprimatur, non eſt facienda extenſio de caſu ad caſum. Rationes autem in contrarium adductæ facile ſoluuntur. Fateor nihilominus, habentem delegatam diſpenſandi in votis facultatem, poſſe partim diſpenſare, & partim commutare: vt etiam fatetur Azor. *ſupra*, & Sanch. *num.* 5. Ratio autem potiſſima eſt voluntas concedentis rationabiliter præſumpta. Nam delegans diſpenſandi poteſtatem rationabiliter præſumitur, quod velit eam delegare quoad meliorem, tutiorem, & magis communem vſum. Nec dubium eſt, quin melior, tutior, & magis communis diſpenſationis vſus; imo ab omnibus plerumque DD. conſultum ſit, dum aliqualis admiſcetur commutatio; & conſequenter diſpenſandi poteſtas ita cenſetur conceſſa, vt liceat etiam partim commutare.

11. Sed quæres circa priorem huius dubij partem, an ſimiliter poteſtas conceſſa ad commutanda vota extendatur etiam ad diſpenſationem? Ratio dubitandi eſt, quia commutatio non fit ſine diſpenſatione. Ergo poteſtas delegata ad commutandum, extenditur ad diſpenſandum. Conſequentia eſt bona, & Antecedens probatur. Quia vel talis poteſtas reſtringenda eſt ad commutationem in melius, aut æquale, & huiuſmodi reſtrictio videtur valde rigoroſa; vel extẽditur ad commutationem in minus, hæc autem non fit ſine aliqua diſpenſatione, cum moraliter vix ſeparentur; raro enim diſpenſatio fit abſque vlla impoſitione. Hinc Innoc. Panor. & alij *in cap.* 5. *de voto*, ex poteſtate commutandi, quæ eſt in Epiſcopis, colligunt poteſtatem diſpenſandi Atque ideo Sylu. *verb. votum* 4. *quæſt.* 3. *diſt.* 2. ait habentem commutandi poteſtatem, habere etiam diſpenſandi; cui ſententiæ adhæret Palat. in 4. *diſt* 38. *diſp.* 3. *circa finem*, §. *& ſane.*

12. Cæterum, oppoſitum eſt abſolute tenendum, nempe ex poteſtate delegata commutandi non inferri po-

testatem dispensandi: est communis sententia, quam vt certam tradunt communiter DD. *precit. dubio...* pro vtraque opinione allegati, & Cord. etiam *lib. 5. de indulg. q. 57.* & Couar. *in cap. quamuis pactum, 1. part. §. 3. num. 4.* Imo & possunt pro eadem citari Abb. & Rosella, dicentes, etiam in Episcopo non verificari, quod habeat potestatem dispensandi, quia habet commutandi. Nec immerito, tum quia commutatio, ac dispensatio propriè, & in rigore sunt actus distincti; commutatio quippe est quid minus, quam dispensatio. Hæc tollit vinculum voti, illa non tollit, sed transfert in aliam materiam; tum etiam quia delegatio omnino fundatur in voluntate concedentis; ex voluntate autem dandi aliquid minus, non rectè infertur voluntas dandi aliquid longe maius. Hinc deducitur differentia inter potestatem ordinariam, ac delegatam: in ordinaria enim non separantur potestas commutandi, & dispensandi; imo vtraque in pastorali munere, & adæquata illius iurisdictione includitur, per modum vnius simplicis potestatis ad tale munus necessariæ, & de hac potestate ordinaria videtur interpretandus Sylu. *vbi supra.* Potestas autem delegata ad beneplacitum delegantis conceditur, & consequenter si minorem tantum exptimat, non potest, aut debet de maiori interpretari.

13. Ad rationem igitur dubitandi respondetur, dispensationem dupliciter sumi posse. Primo modo sumitur, quatenus significat remissionem debiti, atque ita sumitur, cum à commutatione distinguitur; & tunc negatur antecedens; falsum namque est, quod in omni commutatione includatur dispensatio. Secundo potest sumi quatenus significat diminutionem, seu lenitionem rigoris debiti soluendi, & tunc verum est quod in commutatione includitur aliqua dispensatio: Hæc tamen non simpliciter, sed æquiuocè dicitur dispensatio, quatenus quod erat præcise debitum in vna specie, permittitur in alia solui, & sic negatur consequentia. Et ad probationem antecedentis respondetur, priuilegium concedens duntaxat potestatem commutandi, propriè & in rigore intelligi de commutatione in æquale; id enim exigit verborum proprietas, & æqualitatis ratio. Hæc autem æqualitas non mathematice, sed moraliter sumenda est, ita vt nulla, aut parua differentia iuxta prudentis viri æstimationem esse credatur. Vnde merito Suarez *supra num. 6.* existimat credendum esse, extendi etiam ad commutandum in dubio an sit maius, vel minus id, in quod fit commutatio; quia cum res est dubia, parua potest dari inæqualitas, & in moralibus parum pro nihilo reputatur; atque ita longè distat potestas commutandi à potestate dispensandi. Iura autem, seu Iuristæ in contrarium adducti, interpretari debent de dispensatione æquiuocè sumpta.

DVBIVM VIII.

Vtrum virtute Bullæ possint commutari, & per Episcopum dispensari vota castitatis aut Religionis, tam pœnitentialia, quàm conditionalia ante impletam conditionem.

1. PRæmitto primò, votum pœnale esse, cum vouens minimè affectus est ad rem sub pœna in voto promissam, sed illam sibi in pœnam proponit, vt eam incurrendi timore caueatur à crimine, quod vitare intendit; vt si quis se non lusurum promittat sub pœna ingressus in Religionem, vel castitatis seruandæ; tunc enim animus directè

directè fertur ad vitandum ludum, & solum in pœnam ludi admissi vouet Religionem, seu castitatem. Et quidem dum sub hac forma emittitur votum, omnes fatentur esse pœnale. Cum autem votum est de sola pœna, & crimen ponitur quasi sub conditione, vt si lusero, ingrediar Religionem, aut voueo castitatem si lusero: tunc non omnes conueniunt num sit pœnale votum, an potius mere conditionale; & ratio est, quia in huiusmodi euentu videtur votum esse solius castitatis, aut religionis: atque ideo sic vouentem si ludat, non esse voti reum, sed ad religionem, castitatémve duntaxat teneri. Vnde nonnulli sentiunt esse mere conditionale, cum aliorum votorum conditionalium formam habeat, suspendatúrque obligatio pœnæ in euentum ludi sub conditione positi. Ita Nauar. & Azor. infra citandi. Alij opinantur esse votum conditionale pœnale; ex eo quòd in vouentis animo non eligatur res illa in voto promissa, quasi volita, & materia suæ intentionis directæ, sed quasi odiosa sibi, & pœna, vt se contineat à crimine, quod cauere exoptat. Itá Ouandus *in 4. dist. 38. quæst. vnica, propositione* 19. Sotus 7. *de iust. quæst.* 2. *art.* 1. *ad* 4. Gutier. & Tolet. mox citandi. Cæterum alij vtramque opinionem conciliare nituntur, dicentes quod si vouentis animus non sit ad Religionem, seu castitatem affectus, sed proponit ea sibi in pœnam, si crimen admiserit, est vere pœnale, vt tenet secunda opinio. Si autem ex affectu castitatis, seu Religionis id promittat, casu quo luserit, tunc est mere conditionale, quia id videtur eligere, non vt quid sibi odiosum, sed potius gratum, animo abstinendi à ludo, & pœnitentiam agendi, ac vitam quietam in eo statu degendi; & in hunc sensum potest secunda opinio interpretari. Ita Cord. Rod. & Valent. statim referendi. Hæc autem concordia placet Sanchez *tom. 3. de matrim. lib. 8. disputat.* 10. *n.* 3. Addit tamen rarissime huiusmodi vota posteriori modo emitti, & consequenter fere semper esse pœnalia; imo esto dubitetur de vouentis intentione, talia esse censenda, & mihi etiam idem videtur absolutè dicendum.

2. Præmitto secundò, votum conditionale esse, cum vouens cupit rem aliquam, de cuius euentu dubius est, promittitque se tale, vel tale facturum, si obtineat, quod intendit, vt si quis morbo pressus, seu in naufragio, vel quouis alio periculo constitutus, dicat, si incolumis euasero, voueo Religionem, seu castitatem: tunc enim animus vouentis fuit, quasi contractum cum Deo inire; id est si hoc mihi concesseris, promitto Religionem ingredi: voluntas enim non fertur directè in Religionem, sed in consecutionem incolumitatis. Vnde pro pleniori declaratione obserua dictionem, *si*, interdum æquiualere particulæ, *quando*, vt sensus sit, quando hoc euenerit. Ita Alberic. *in suo diction. litt. S. in dictione, si, vers. si non semper fine.* Et tunc non est vera conditio, sed potius est determinatio temporis, quo votum est executioni mandandum, solamque conditionis effigiem habet. Et ratio est, quia tunc vouentis animus omnino est erga religionem affectus, & habet consensum perfectum illam ingrediendi, & consequenter reddit votum absolutum, solúmque executionem illius differt in tempus, quo cesset impedimentum. Hinc Sotus *in 4. dist. 29. quæst. 2. art. 1. post conclus. vers. Hinc colligitur,* & Bart. à Ledesma *de matrim. dub.* 25. *conclus.* 1. *fine,* asserunt in his verbis; *Contraham tecum, si pater meus obierit*, illam dictionem, *si*, non videri adiunctam instar conditionis, sed temporis præfinitionis, & sensum

ſum eſſe;contraham tecum, quando pater meus obierit. Id autem conſtat eſſe contra naturam veræ conditionis, cum hæc perfectionem conſenſus ſuſpendat,atque ideo talis conſenſus imperfectus eſt, pendens ex futuro conditionis euentu.*cap.vnic.fine de ſponſal.in* 6.Quapropter tunc dictio,*ſi*, erit vera conditio, & reddet votum conditionale, cum affectus vouentis non fertur directe in rem promiſſam,ſed in aliud,quod ponitur in conditione,& vouens optat conſequi,ſeu vitare.

3. Nunc quidam DD. cum Soto *de cauendo iuramenti abuſu* 1. *p. c.* 9. *&* 7.*de iuſtitia,quæſt.*2.*art.*1.*ad quartum, & quæſt.* 4. *art.*3. Aragon. 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 12. Acoſta *quæſt* 73. *in Cruciata.* Rodr. ſimiliter *in Cruciata* , §.9. *num.*125. *& in addit. eod.n.*116.Nau.*in Man.c.*12.*n.*43. Cord.*in ſum.q.*112. Guttier.*in quæſt.can. lib.*2.*c.*22. *n.vlt.* Azor. *tom.*1. *inſt.mor.c.* 19. *quæſt.* 3. & videtur ſentire Valent. *tom.*3. *diſp.*6. *quæſt.* 6. *punct.* 7. *verſ. item poſſunt* , & Vega *ſum. tom.*2. *cap.*129.*caſu* 21. *&* 99. aiunt vota pure conditionalia , vt voueo ingredi Religionem, ſi Deus liberauerit me ab hac infirmitate , & ſimilia , non poſſe per Bullam commutari ; nec per Epiſcopum diſpenſari,etiam ante impletam conditionem : ſecus vero eſſe de votis pœnalibus , vt ſi amplius commiſero hoc peccatum, promitto Hieroſolymam ire,vel intrare Religionem. Quia hæc , & ſimilia recte (inquiunt) commutari poſſunt per Bullam , & per Epiſcopum diſpenſari.Ratio eorum eſt,quia in votis primi generis animus vouentis directe fertur in materiam promiſſam, vt ingreſſum Religionis : in votis vero ſecundi generis non, ſed potius quia odio habet illa , ad ea ſe obligat , per modum pœnæ , vt ſic ratione vitandi talem pœnam fugiat illud peccatum.

4. Verum communis & receptiſſima Doctorũ ſententia aſſerit tam vota cõditionalia, quam pœnalia, caſtitatis, & Religionis ante impletam conditionem commutari poſſe per Bullam,& diſpẽſari per Epiſcopum. Ita multi viri doctiſſimi Alcocer. *lib. de ludo* , *cap.*13. *& in ſum. cap.* 18. *ad finem.* Med. *in ſumma, lib.* 1. *cap.* 14. §. 6. Tolet. *lib.* 4. *cap.* 19. *fine*,Petr. de Ledeſma 2. *parte, tract.* 10. *cap.* 8. inſinuat Rodr. *ſum. tom.* 2. *cap.*97. *fine*,tenet Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.*18. *num.* 130. Sanch. *tom.* 3. *de matrim. lib.* 8. *diſp.*15. *num.*8.*& ſum.lib.*4. *cap.*54.*num.*19. Suar. *tom.*2.*de Relig.lib.* 6. *cap.*22.*num.*4.& alij infra citandi *dubio ſequenti* pro noſtra ſententia , & quoad vota pœnalia vltra præcit.id affirmat Couar. *cap. quamuis pactum*, 1. *p.* §.3.*num.*12. *de pactis, in* 6. Angles *floribus* 2.*p. vbi de voto,quæſt. vnica,art.*8. *diffic.*10. Graf. 1.*p.deciſ.lib.*2.*cap.* 28.*n.*3.& alij contra nonnullos , quos tacito nomine refert Philiarc. *de offic.ſacerd.tom.* 1.*p.*2.*lib.*3.*c.*22.*verſ.penult.*& probatur.

5. Primò, quando quis emittit votum non ludendi (ſub pœna intrandi Religionem) illicito aliquo ludo , duo vota implicite facit , primum non ludendi,& hoc eſt abſolutum ; ſecundum intrandi Religionem, non abſolute,ſed conditionaliter ſi luſerit. Sed poteſt Confeſſarius commutare per Bullam, & Epiſcopus ſua authoritate diſpenſare in primo , vt de ſe conſtat , cum non ſit reſeruatum. Ergo illo ſublato aufertur ſecundum, quia acceſſorium ſequitur naturam principalis quantum ad poſſeſſionem & deſtructionem.

6. Secundò , quia ante impletam conditionem votum illud non eſt eundi Hieroſolymam , ſed non ludendi. Quia re vera non fertur directe in Hieroſolymam , ſed in illud proximum obiectum , ſeu materiam, quæ eſt non ludere,vel tale peccatum vitare.Ergo,&c.

7. Tertiò probatur de voto pure

conditio

conditionali, quia votum conditionale ante conditionis impletionem non est votum absolute, & simpliciter, cum non statim obliget, sed cum addito, nempe conditionale. Ergo non est reseruatum proprie, & consequenter commutabile erit per Bullam, & dispensabile per Episcopum. Patet illa prima consequentia, quoniam, vt constat ex materia reseruationis casuum, solum reseruatur casus simpliciter, & absolute talis, vt infra magis patebit.

8. Ad rationem in contrarium respondeo primò negãdo Antecedens, vt constat ex dictis in secundo notando. Imo oppositum videtur dicendum. Vel Respondetur secundò, quod licet animus vouentis directe feratur in materiam promissam castitatis, aut Religionis, fertur tamen sub conditione, & non absolute, & simpliciter; & ideo ante impletam conditionem commutari poterunt talia vota per Bullam, & dispensari per Episcopum.

9. Prædicta nostra sententia suscipienda est cum duplici limitatione Prima est, quod votum conditionale non sit tale apparenter, sed vere, & realiter. Nam si votum sit conditionale apparenter duntaxat, cuiusmodi est dum dictio *si*, æquiualet dictioni *quando*, vt habetur ex dictis in secundo notando; tunc nec Episcopus poterit dispensare, nec Confessarius per Bullam commutare, etiam ante conditionem completam.

10. Secunda, quod conditio sit de futuro. Nam si sit de præterito, aut præsenti, vt voueo Religionem, si ita res se habet nunc, aut habuit, non quidem suspendit consensum; imo est votum omnino absolutum, si conditio sit vera, siue vouens sciat, ignoretue conditionem existere, vt habetur expresse, *l. cum ad præsens, & duplici sequenti, ff. si certum petatur.* Vnde esto in his votis sit aliqualis imperfectio consensus, quia tamen non talis, ac tanta, qualis, & quanta in voto vere conditionali repetitur. Idcirco nequeunt huiusmodi vota per Episcopum dispensari, nec per Bullam commutari.

11. Sed obiicies primò, votum conditionale Religionis, seu castitatis etiã cum conditione de futuro, statim obligat quoad vinculum voti, & quoad aliquos actus, vel omissiones, vt ad non nubendum ante expectatum conditionis euentum; peccabit enim quis contra votum antea contrahens, & consummans matrimonium: & similiter alia cum proportione obligant ad expectandum conditionis euentum, & vitanda impedimenta, quæ plenam voti executionem possent reddere impossibilem. Igitur huiusmodi vota esto sint conditionalia, sunt vere vota, & reseruata. Respondetur concedendo votum conditionale esse vere votum, & inducere aliquam obligationem, etiam in ordine ad materiam promissam. Addimus tamen totam illam obligationem esse secundum quid, respectu talis materiæ, non simpliciter, quippe non obligat ad materiam sub conditione promissam, sed solum ad expectandum conditionis euentum: atque ideo non potest simpliciter dici votum castitatis, seu Religionis pro tunc, & consequenter nec reseruatum.

12. Obiicies secundò, votum istud, voueo Religionem ingredi, si pater meus obierit, est conditionale, sed in tali voto non potest Episcopus dispensare, quia re vera est votum Religionis. Ergo nec potest per Bullam commutari. Hoc votum statuit Sotus inter vota conditionalia, atque hinc ductus asseruit vota huiusmodi non posse per Episcopum dispensari. Respondetur nihilominus concedendo non posse per Episcopum dispensari, negando autem esse

esse conditionale, est enim absolutum, cum dilatione tamen executionis, quod nequaquam est contra rationem voti absoluti, vt rectè tradit Suar. *num.* 6. etenim qui sic vouet; nullatenus habet suspensum consensum, sed potius est omnino resolutus, statum Regularem sibi expedire, illumque absolute promittit; ne tamen patrem contristet, executionem vult eo viuente differre, vt constat de eo, qui vouet Religionem ingredi intra biennium. Nam id procul dubio votum, est absolutum Religionis, sicut iuramentum ducendi aliquam intra biennium, est absolutum iuramentum, *cap. commissum, de sponsal.* & sumitur à simili, ex *cap. Per tuas, de voto*; sed de hoc voto omnes fatentur esse reseruatum, esto durante biennio ad executionem non obliget: igitur de illo similiter est sentiendum, quod sit absolutum, & reseruatum.

13. Neque obstat, si dicas non esse simile, cum terminus in posteriori appositus sit certus; in priori autem sit incertus, ideoque explicatur per conditionem, *si pater meus obierit*, vnde legata sic facta, conditionalia in iure censentur; dies enim incertus conditionem in testamento facit, vt habetur ex *l.75.ff.de condit. & demonstrat. & l. si cum heres. ff. Quando dies leget.* Respondetur tamen ad conscientiæ forum, & obligationem parum referre, quod dies sit certus, vel incertus, modo vouentis animus sit idem: in vtroque autem casu animus, seu intentio vouentis est, terminum illum addere, non ad suspendendam, minuendamve consensus determinationem, sed ad commodam voti executionem duntaxat. Et idcirco vtrumque æquè absolutum est. Nec interest quod explicetur per particulam, *si*, illam namque particulæ, *quando*, æquiualere ostendimus supra, & consequenter ponitur non ad obligationis suspensionem, sed ad determinandum tempus executionis. Neque obstant præcit. leges ciuiles, cum hæ solum procedant in ordine ad effectum ciuilem non transmittendi legata ad hæredem legatarij. Vnde in *l.1. de condit. & demonst.* legatus ad diem certum distinguitur à conditionato, et si postea in illo effectu æquiparentur. Vel secundò Respondetur, huiusmodi vota esse absoluta quoad substantiam obligationis, esto sint conditionalia quoad temporis determinationem, ratione autem prioris obligationis reseruata censeri.

DVBIVM IX.

Vtrum virtute Bullæ commutari possint, & per Episcopum dispensari vota conditionalia, & pœnalia castitatis & Religionis post impletam conditionem.

1. PArtem negantem sequuntur quoad vota conditionata omnes præcedenti dubio pro priori sententia allegati. Sotus, Angel. Couar. Nauar. Gutier. Angles, Cord. Azor. Valent. Vega, Rodr. tenent etiam Alcocer *lib. de ludo, cap. 13. conclus. 9.* Suar. *supra num. 11.* Filliuc. *tom. 2. tract. 26. cap. 9. num. 269.* Zanardus *in direct. Theol. p. 2. cap. 52.* Lessius *loco cit. num. 131. vers. verum etsi.* Et probatur primò de voto pure conditionali, quia impleta semel conditione, votum v.g. castitatis, quod antea erat conditionale, fit absolutum, & consequentet materia eius directe, absolute, & ex intentione volita; sed votum absolutum castitatis non potest per Bullam commutari, nec dispensari per Episcopum. Ergo, &c. Minor cum consequentia est nota; & probatur maior, quia quod reddebat prædictum votum conditionale, erat conditio illi adiacens; sed impleta conditione

conditione tollitur talis conditio, vt de se constat: ergo votum ipsum desinit esse conditionale, atque adeo redditur absolutum.

2. Dices, quod sicut si quis matrimonium contrahat sub conditione, si Papa dispensauerit, adhuc impleta conditione dispensationis, manet matrimonium conditionatum, & requiritur ad hoc vt fiat absolutum, quod renouetur consensus, vt docent communiter Theologi; ita etiam impleta conditione voti adhuc manet votum conditionatum, nisi adsit nouus, & absolutus consensus circa materiam promissam.

3. Sed contra, tum quia vinculum voti conditionalis ideo non erat absolutum, quia erat dependens ab euentu futuro, sed per aduentum talis conditionis fit iam illud vinculum independens à futuro: ergo redditur absolutum; tum quia sponsalia conditionata, per aduentum conditionis fiunt absoluta; vt si quis promittat consanguineæ se contracturũ cum illa matrimonium, si Papa dispensauerit, facta dispensatione tenetur vinculo sponsaliorum, quia talia sponsalia de futuro, impleta conditione facta sunt absoluta. De matrimonio autem non est eadem ratio, quia hoc requirit per se consensum de præsenti, per verba, vel alia signa expressum.

4. Secundò probatur de voto pœnali, quia ea ratione dicunt oppositum, opinantes votum pœnale non esse absolute, & simpliciter votum, & consequenter nec incommutabile per Bullam, nec indispensabile per Episcopum; quia tale votum non oritur ex affectu ad Religionem, vel ad peregrinationem Hierosolymitanam, sed potius ex odio ad illa; nam ex eo illa sibi imponit vt supplicium, quia sibi sunt inuisa, & odiosa. Sed hoc fundamentum est infirmum. Quia quod vouens sit affectus ad Religionem, vel non, parum refert, dummodo sponte sciens, & prudens se obligauerit ad Religionem, vel peregrinationẽ Hierosolymitanam in pœnam talis peccati, si illud commiserit: ergo impleta tali conditione redditur votum pœnale absolutum, atque adeo incommutabile per Bullam, & indispensabile per Episcopum, eadémque prorsus est ratio de pœnali, ac de pure conditionali.

5. Cæterum sit prima conclusio. Satis probabile, & securum est in praxi vota pure conditionalia castitatis, aut Religionis commutari posse per Bullã, & dispensari per Episcopum, & per priuilegia Mendicantium. Ita Palat. *in* 4. *d.*39. Vict.2.2.*q.*88.*artic.*3. quem refert Alcocer.*in sum.cap.*15. dicens hanc esse probabilem, & securam. Med. 1.*summ. cap.*14. §.6. *&* 1.2.*quæst.*96. *art.*4. *ad* 2. Tolet. *lib.*4.*c.*18. Petr. de Ledesma *sum.* 2.*part.tract.*10.*cap.*8. Anton. Gomez.*in Bulla Cruciata, clauf.*10.*num.*99. Sanchez *tom.*3.*de matrim.lib.*8. *disput.*10.*num.*13. *disputat.*15.*num.*8. *& in sum.tom.*1.*lib.*4. *cap.* 54. *num.* 19. Lessius *ibidem*, fatetur hanc sententiam esse satis probabilem, sicut etiam Caiet *verb.votum, vers.sextò.* Sotus *supr. in prima impressione*, quos duos vltimos refert, & sequitur Henriq. *lib.*7.*c.*30.*fol.*577. & dicit esse communem in praxi inter recentiores, Mantium, Chaues, Bañez, Gallum, Solis, Moyam, & alios Salmantinos; ob quorum authoritatem nonnulli Episcopi sæpe dispensarunt, quibus accedit Perez *lib.*8.*ordinamenti, tit.*19.*c.*37.*pag.*388. *colum.* 2. vbi ait se ita consuluisse anno 1574. & probatur. *Prima conclusio.*

6. Primò, quia in materia reseruationis, vt omnes docent communiter, solum intelliguntur Superiori reseruati actus completi, & perfecti in ea specie, quia materia hæc est odiosa, atque adeo

restringenda; casus autem vouendi conditionatus non est perfectus in ea specie, sed solum absolutus. Vnde sicut sponsalia conditionata non sunt absolute sponsalia, quia pro tunc non est consensus absolutus, ita nec votum conditionale est absolute, & simpliciter votum, sed cum addito: ergo non debet censeri reseruatum, & consequenter est commutabile per Bullam, & dispensabile per Episcopum. Dices, post impletam condirionem iam manere simpliciter tale, simpliciterque absolutum, quia periit condirio, quæ obstabat illi, ne esset simpliciter tale. Sed contra, quia votum consistit in libero consensu, & promissione Deo facta: sed quando tale votum fuit emissum, promissio, & consensus fuit condirionatus: ergo semper manet votum conditionatum, nisi adsit alius consensus absolutus circa eandem mareriam. Vnde cum quale votum, talis sit obligatio inde orta, manifeste consequitur quod cum consensus in illud votum in prima sui emissione conditionatus fuerit, obligatio etiam inde orta semper erit simpliciter conditionata, licèt ex accidenti, quia completur conditio, fiat secundum quid absoluta.

7. Secundò probatur, & explicatur magis vis rationis præcedentis. Quia licèt prædictum votum impleta conditione maneat absolutum, non tamen absolutum simpliciter, sed ex suppositione: ergo sicut inrra rationem necessarij diminuit multum esse necessarium ex suppositione, & quod hoc modo haber necessitatem, non dicitur simpliciter necessarium, sed simpliciter contingens, & secundum quid necessarium, vt patet in eo qui sedet, cuius sessio simpliciter est contingens, licèt ex suppositione quod sedeat, dicatur secundum quid necessaria. Quia omne quod est, quandiu est, necesse est esse; ita etiam votum castitatis, quod est absolutum ex suppositione, hoc est, supposita impletione talis conditionis, non erit votum castitatis absolutum simpliciter, sed secundum quid, hoc est ex suppositione; atque adeo non connumerabitur iure inter reseruata; & consequenter subesse poterit dispensationi, & commutationi.

8. Tertiò probatur, quia votum quod semel est conditionale, semper manet simpliciter, & absolutè tale, licèt impleatur conditio: ergo votum quod à principio fuit simpliciter condirionatum, non erit postea absolurum simpliciter. Consequentia est nota, & antecedens probatur, tum quia hæc proposirio, *si Petrus curreret moueretur*, semper manet conditionalis, etiam si Petrus currat; ergo eadem ratione prædictum votum semper manebit conditionale, licèt impleatur conditio; rum quia esse absolutum simpliciter, & condirionatum simpliciter sunt conditiones indiuiduantes vota: ergo iam non esset vnum, & idem votum, sed duo.

9. Ne autem Episcopi & Confessarij in hac materia decipiantur, valde aduertere oportet, quod quando conditio voti, solum est limitatio temporis, vt cum mater mea morietur, ingrediar Religionem; tale votum non est commutabile per Bullam, nec dispensabile per Episcopum. Nam licet in apparentia sit conditionale, in re ramen est omnino absolutum, quamuis non obliget pro tunc ipse ingressus Religionis, sed pro tempore futuro. Et ratio huius est, quia tale votum est promissio absoluta dilata ad diem, vel tempus. Promissio aurem in diem, statim obligat, licèt execurio suspendatur in tempus, vt ex multis probat Couarr. *in Epitom.* 4. §. 2. *numer.* 10. Vnde sponsalia in diem, sunt vere absoluta

soluta sponsalia, vt omnes Doctores fatentur.

10. Secunda conclusio. Probabile est etiam,& securum in praxi vota pœnalia castitatis, & Religionis posse per Bullam commutari, & per Episcopum dispensari, etiam postquam vouens tenetur ad pœnam. Ita Lessius *loco cit.* Ouandus *in 4. distinct. 38. quæst. vnica, propositione 29.* Rodr. *tom. 1. quæst. regul. q. 63. art. 7.* Villalob. *sum. tom. 1. tract. 27. clausf. 9. §. 3. num. 42.* Nugnus *in 3. p. tom. 2. tract. de Bulla, §. 11.* Ioan. à Cruce *in direct. consc. p. art. 2. præcept. 2. art. 2. dub. 10. concl. 4. fine.* Lud. Lopez *1. p. instruct. c. 44. versic. si autem sub forma:* & à fortiori omnes alij in prima conclusione allegati. Imo etiam nonnulli ex citatis pro priori opinione Arag. Sot. Veg. Gutier. Cou. & alij, qui nostram conclusionem fatentur saltem esse probabilem. Insuper Suar. *supra cap. 23. n. 6.* ait durum esse huic sententiæ contradicere. Probatur primò, tum ex omnibus rationibus, quibus probata est prima conclusio, quæ eandem, vel certe maiorem vim habent ad probandum hanc secundam. Tum quia tale votum pœnale non est absolute votum Religionis: ergo commutabile est per Bullam, & dispensabile per Episcopum. Antecedens probatur, quia per votum cum sit Religionis, offertur Deo res illi grata, atque in eius cultum: in prædicto autem voto pœnali non offertur nisi remote in Dei cultum, sed in pœnam sui; & deinde votum Religionis procedit ex deuotione, & amore Religionis; qui vero illo modo vouet, certe imponit sibi Religionem, vt pœnam tanquam rem sibi inuisam, & odio habitam, pœna autem est inuoluntaria, teste D. Thom. 1. 2. q. 88. *art. 2. & 6.* ergo votum non ludendi, sub pœna intrandi Religionem, non est simpliciter votum Religionis, sed votum non ludendi.

11. Secundò probatur, quia Episcopus potest in casibus reseruatis Papæ, si sint de communiter accidentibus, & frequenter, vt tenent communiter Doctores, & probat Couar. *lib. 1. quæst. 1.* sed vota hæc pœnalia sunt de frequenter accidentibus; ergo poterunt saltem per Episcopum dispensari, imo & ab aliis, qui Episcopali vtuntur authoritate, vt Abbates Metinensis, & Pincianus.

12. Tertiò, quia consuetudo est optima legum interpres; sed Episcopi habent in vsu dispensare in huiusmodi votis pœnalibus, cuius rei (inquit Med. hic) ego do publicam fidem: ergo censendum est id posse licite fieri, ne alias dicamus tot grauissimos Patres ita grauiter errare.

13. Ad primum bene resp. ibi. Ad secundam vero probationē in contrarium distinguo cōsequens; ergo redditur simpliciter absolutum, nego; ex suppositione, concedo. Et si obiicias, ex suppositione est absolutum tale votum; ergo ex suppositione erit incommutabile per Bullam, & indispensabile ab Episcopo; negatur consequentia, iuxta supradicta; quia vt votum sit reseruatum Papæ, non sufficit esse absolutum ex suppositione, sed simpliciter.

14. Ad secundam probationem resp. illa etiam sponsalia non esse absolute, & simpliciter talia, sed ex suppositione impletæ conditionis, quod sufficiens est ad obligandum sic contrahentes, sicut etiam obligat votum castitatis conditionale impleta conditione.

15. Ad secundum respondeo, quod etiā impleta conditione obligatio quæ relinquitur, nō habet ortū ex voluntate per se tendente ad religionē; & ideo tale votum non est absolute votum Religionis, sed simpliciter est votū non ludendi, vel non peccandi tale peccatum; & secundum quid Religionis; sed melius

Respondeo quod licet sit votum religionis, non tamen est simpliciter, & absolute tale, sed ex suppositione, & consequenter non est reseruatum iuxta supradicta.

16. Nihilominus etsi prædictam sententiam duplici conclusione contentam, satis probabilem censeam, probabiliorem tamen, ac veriorem existimo oppositam, saltem quoad vota conditionalia; & cum agatur de re adeo graui, & necessaria, eam tanquam tutiorem libenter amplector. Primò, quia huiusmodi votum impleta conditione videtur arctius obligare, quam simile factum absolute; est enim factum in modum contractus onerosi, & Deus impleuit contractum ex parte sua. Ergo nisi vouens etiam impleat, ingratum se præbet, & iniquum in Deum, & consequenter videtur ex parte sua magis reprehensibilis, quam si gratis promisisset. Probatur consequentia, quoniam qui Deo sacrificium promittit gratuitum, & voluntarium, non videtur tantum obligari, quantum si promittat ad impetrandum aliquod beneficium, ipso iam impetrato.

17. Secundò, quia etiam si contractus fuerit à principio conditionatus, impleta tamen conditione purificatur, & manet adeo perfectus, ac si à principio fuisset sine conditione factus. Igitur idem est sentiendum de voto. Consequentia constat à paritate rationis, & antecedens probatur ex *lege potior*, *ad fin. ff. Qui in pignore potiores*, vbi sic habet. *Cum semel conditio extiterit, perinde habetur, ac si illo tempore, quo stipulatio imposita est, sine conditione facta esset.* Nec obstat si dicas, id verum esse quantum ad obligationem, non vero quantum ad radicem obligationis. Quamuis enim obligatio æqualis sit, radix tamen obligationis non est æque perfecta. Non (inquam) obstat, quia in aliis contractibus non solum obligatio, sed etiam ipse contractus est æque perfectus conditione impleta, vt patet in matrimonio, sponsalibus, emptione, & venditione, imo & quacunque humana promissione. Igitur absurdum videtur, vel saltem voluntarium duntaxat votum excipere, ac subinde tutius censeo Sedem Apostolicam in simili casu adire.

18. Imo circa vota pœnalia, placet mihi moderatio quædam, quam insinuat Suar. *eod. cap. 23. num. 13.* dum ait duplicem esse peccati pœnam, vindicatiuam nimirum, & medicinalem, vt constat ex materia de confessione. Estque inter vtramque latum discrimen; medicinalis namque magis necessaria existit, ita vt nec ob indulgentias excusetur, nec facile mutari queat. Vnde his duobus modis potest fieri votum pœnale, & quæ hucusque diximus præsertim procedunt de voto pœnali, quod in peccati vindictam fieri solet, & de hoc est interpretanda prior sententia, quæ ab aliquibus communis censetur, non tamen est ad pœnam medicinalem extendenda. Nam si quis voueat Religionis ingressum, si talia peccata patrare contingat, non in vindictam, sed vt in Religione possit pericula & occasiones sic peccandi vitare. Videtur quidem votum illud sufficienter fieri ex affectu ad Religionem, saltem quatenus est medium opportunum ad vitanda peccata, quod esse optimum voti motiuum satis constat. Hinc votum huiusmodi videtur potius conditionale purum, quam proprie pœnale. nec videtur fieri ex affectu cauendi obligationem, sed ex affectu solum cauendi peccata; conditio etiam pro tunc videtur solum apponi ad sumendam necessitatis talis remedij experientiam. Atque ideo impleta conditione satis voluntarium, & consummatū manet Religionis

ligionis votum; quod meritò est censendum tale simpliciter, & consequenter reseruatum.

19. Addit Suar. *ibidem*, idem esse sentiendum, si actio pœnalis, & onerosa in gratiarum actionem promittatur pro actu virtutis, vel pro peccato euitando; vt si quis voueat Hierosolymam peregrinari, nisi à lapsu carnis, seu à blasphemando per tres menses, saltem abstineat, vel quid simile: eiusmodi enim votum impleta conditione absolutum esse videtur, ac subinde reseruatum. Nec est propie pœnale, esto opus sit forsitan pœnale, & vt tale promittatur, ex directo enim affectu, & cum plena deliberatione pro tali euentu promittitur.

DVBIVM X.

Vtrùm vota non nubendi, castitatis coniugalis, continentiæ ad tempus, vel etiam suscipiendi Sacros ordines, possint per Bullam commutari, & per Episcopum dispensari.

1. Videtur quod non primò, quia votum non nubendi æquipollet voto castitatis: sed votum absolutum castitatis, non potest per Bullam commutari, nec per Episcopum dispensari. Ergo nec votum non nubendi. Consequentia cum minore est nota, & maiorem docent Angles 2. *p. quæst. de voto, diffic.* 11. Pala. *in* 4. *dist.* 38. *quæst.* 2. *art.* 1. & Caiet. *tom.* 2. *opusc. tract.* 11. *de voto non nubendi, quæst.* 1. Vbi asserit oppositum opinantes ignorare propriam vocem; & probat, tum quia finis eius, qui vouit non nubere, est ad seruandam castitatem per se loquendo. Ergo qui sic vouit, verè promittit castitatem: tum quia cum Papa dispensat in voto castitatis, solum dispensat in eo, quod vouens possit nubere. Ergo votum castitatis formaliter, & in quantum tale, solum importat obligationem ad non nubendum, quod pertinet ad castitatem supererogationis: nam illam aliam de non fornicando, etiam secluso voto habet vouens; igitur idem formaliter erit votum non nubendi, quod votum castitatis.

2. Secundò, quia castitas coniugalis, & castitas ad tempus, sunt eiusdem speciei cum castitate absoluta, & perpetua. Ergo votum castitatis coniugalis, vel ad tempus, ita est incommutabile per Bullam, & indispensabile per Episcopum, ac votum castitatis absolutæ, & perpetuæ. Consequentia est nota, quia vota quæ habent idem obiectum in specie, sunt eiusdem speciei. Ergo æquè sunt incommutabilia. Antecedens autem patet; tum quia castitas ad tempus solum differt à perpetua secundum maiorem, vel minorem durationem temporis, quæ est mera differentia accidentalis, & substantiæ voti omnino extrinseca; tum quia votum castitatis absolutæ includit abstinentiam ab omni actu venereo, tam intra, quam extra matrimonium; castitas vero coniugalis importat abstinentiam ab omni actu venereo extra matrimonium. Hæc verò etiam est mera differentia accidentalis, & materialis penes maiorem, vel minorem extensionem materiæ. Sicut abstinentia ab omni carne, solum differt accidentaliter ab abstinentia à certis carnibus duntaxat, non ab omnibus.

3. Tertiò, quia qui promittit esse presbyterum, promittit id quod iure communi annectitur presbyteratui; sed presbyteratus includit obligationem

perpetuæ castitatis. Ergo qui vouit esse presbyterum, vouit perpetuam castitatem; & consequenter tale votum erit incommutabile per Bullam, & indispensabile ab Episcopo, per se loquendo.

4. Sit tamen prima conclusio. Votum numquam nubendi commutari potest per Bullam, & dispensari per Episcopum. Ita Sot. 4. *dist.* 38. *quæst.* 2. *art.* 1. & ibi Palat. *disp.* 1. *vers. Porro, vt res hac.* & ibi etiam Ouand. *quæst. vnic. propos.* 7. D. Anton. 2. *p. tom.* 2. *cap.* 11. §. 1. Angel. *votum* 4. §. 9. Sylu. *vot.* 4. *quæst.* 4. cum Archidiacono, Rosella, *impedimentum* 4. §. 13. Nau. *cap.* 12. *num.* 76. Angl. *quæst. de voto, art.* 2. *diffic.* 11. Rodr. *in Bulla*, §. 9. *num.* 121. Pedraza *sum. precept.* 6. §. 10. Barth. de Ledesma *de matrim. dub.* 32. *fin.* Gutier. 99. *can. lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 49. Aragon. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 12. *paulo ante solut. ad primum.* Valent. *etiam* 2. 2. *disp.* 6. *quæst.* 6. *punct.* 7. *vers. Ex quo sequitur.* Sà *sum. verb. votum*, vbi de voti irritatione, *num.* 11. *fine*, Azor. *lib.* 11. *Instit. mor. cap.* 19. *quæst.* 5. Sanch. *lib.* 8. *de matrim. disp.* 9. *num.* 13. & alij, quos refert & sequitur Henriq. *lib.* 7. *de indulg. cap.* 38. nec contrarium docet D. Thom. 2. 2. *quæst.* 184. *art.* 6. & 4. *dist.* 38. *quæst.* 1. *art.* 4. *quæstiuncula* 2. vbi ait quod in votis perpetuis solus Papa dispensare potest, solum enim loquitur de votis perpetuis ex natura sua, vt virginitatis, aut Religionis, vt recte notauit Henriq. *vbi supra.* Et probatur, quia si qua ratione votum numquam nubendi commutari non posset per Bullam, aut dispensari per Episcopum; maxime quia æquipolleret voto absoluto castitatis, sed non æquipollet. Ergo commutari, & dispensari potest. Minor probatur, quia votum non nubendi tantum habet pro obiecto non contrahere matrimonium, nec ponere obstaculum ad statum Religionis; sed votum castitatis includit præter istud, abstinentiam ab omni actu venereo. Ergo votum non nubendi non est votum castitatis. Vnde qui post emissum tale votum fornicaretur, non faceret contra votum, nec esset sacrilegus, vt docent Nau. *cap.* 12. *num.* 43. & Henriq. *vbi supra*, dicens esse communem.

5. Secunda conclusio. Votum coniugalis castitatis, vel ad tempus, etiam potest per Bullam commutari, & per Episcopum dispensari. Ita Palud. 4. *dist.* 38. *quæst.* 4. *art.* 4. *concl.* 5. Sotus 7. *de iustitia, quæst.* 4. *art.* 3. *vers. ex his fit conseq.* & 4. *dist.* 38. *quæst.* 2. *art.* 1. *in fine*, 1. *concl. ibi* Palat. *disp.* 3. *fol.* 880. Ouand. etiam *quæst. vnic. propositione* 7. *fine*, Arag. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 12. *paulo ante solut. ad* 1. Valent *eadem* 2. 2. *disp.* 6. *quæst.* 6. *punct.* 7. *vers. ex quo sequitur*, Azor. *quæst.* 6. Sanch. *num.* 6. Man. Rodr. *in Bulla*, §. 9. *num.* 120. & *sum. tom.* 2. *cap.* 96. *num.* 5. Anton. Gom. *in Bulla, clausu.* 10. *num.* 109. Tolet. *sum. lib.* 4. *c.* 18. *num.* 11. Imo & S. Thom. id satis indicat 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 1. *ad* 2. & tenent etiam S. Anton. 2. *p. tit.* 11. *cap.* 2. §. 9. Angelus *votum* 4. §. 9. Syluest. *votum* 4. §. 3. *vers.* 6. Margarita Confessorum *fol.* 127. Armil. *verb. dispen.* §. 18. Pedraza *in* 6. *precepto, vers.* 1. Nauar. *cap.* 12. *num.* 76. Caiet. *verb. voti dispensatio.* Angl. 4 *p.* 2. *de voto, art.* 8. *diffic.* 9. Gutier. *loco cit. num.* 49. & Henriq. *vbi supra.* Et ratio à priori est, quia in iure solum inuenitur reseruatum Papæ votum castitatis. Ergo debet intelligi de voto, quod est absolute tale, & non de aliis, quæ sunt vota castitatis cum addito valde diminuente intra rationem castitatis, quale est votum castitatis coniugalis, vel ad tempus. Patet consequentia, quia cum reseruatio sit odiosa, restringi debet, & non ampliari. Vnde recte dixit Henriq. *vbi supra*, quod exceptio intelligitur de eo, quod simpliciter est votum Religionis, aut castitatis perpetuæ.

6. Tertia conclusio. Votum assumendi presbyteratum, potest etiam commutari per Bullam, & dispensari per Episcopum. Ita Aragon. 2.2. *quæst.* 88.*art.*12. Valent. *ibidem vers.& quoad* 1. Azor. *quæst.*9. Emanuel Sà *verb. votum in principio, num.*30. Sanch. *supra num.*13. Gambara *de authoritate legati, lib.*10.*n.* 484. Beja *in suis respons. casu* 28. Lopez 2. *p. instruct. c.*9.*col. penult.* Graff. 1. *p. decis. cap.*18.*num.*23. Viuald. *candel. sacram.* 3. *p. cap.*14.*num.*43. Vega *sum. tom.*2.*c.*129. *casu* 34. Rodr. §.9. *num.* 122. *& sum. tom.* 2.*cap.*96. Sotus *lib.*7.*quæst.*4.*art.*3.*versiculo ex his fit.* Henriq. *lib.*7.*cap.*30.*fol.* 576. qui pro se refert Peñam, & Theologos, ac Iurisperitos Salmantinos. Et probatur primò, quia si qua ratione non posset commutari, nec dispensari, maxime quia esset votum castitatis, vel saltem illud includeret; sed votum assumendi presbyteratum, non est votum castitatis, sed promissio assumendi statum cui annexum est facere votum castitatis. Ergo quousque illud faciat, non intelligitur per se loquendo emisisse votum castitatis. Secundò, quia votum intrandi Religionem, non est votum castitatis, licet alias Religio includat illud, vt recte docuerunt Nauar. *cap.*12. & Palat. 4. *dist.*32. Vnde qui ante talem ingressum fornicaretur, non violaret votum. Ergo similiter licet presbyteratus includat iure positiuo votum castitatis, non statim fit consequens quod votum presbyteratus sit votum castitatis, sed votum assumendi statum, cui annexa est emissio voti castitatis. Atque ex his colligo votum assumendi habitum fœminarum, quæ vulgo dicuntur Tertiariæ, & quædam vota simplicia emittunt, recte posse per Bullam commutari, & per Episcopum dispensari, vt docent Sot. *de iustitia, quæst.*5.*art.* 3. Aragon. Sanch. Rodr. & Henriq. *vbi supra*, & communiter Doctores. Quia status illarum non est vere Religio; & consequenter votum illius non est reseruatum.

7. Ad primum negatur maior, & ad primam eius probationem dicimus, quod aliud est loqui de obligatione voti non nubendi, quantum est ex natura sua, & aliud quantum est ex intentione vouentis; potest enim vouens illo voto intendere se obligare ad perpetuam castitatem, tamen votum ipsum non nubendi secundum se, & ex propria ratione id non importat, sed solum promissionem non contrahendi matrimonium.

8. Ad secundam vero probationem Respondeo, quod Papa dispensans in voto castitatis, non solum tollit obligationē, qua quis tenebatur non nubere, sed etiā specialem obligationē, qua tenebatur titulo religionis ratione voti nō fornicari, quia respectu huius habebat duplicem obligationem, alteram ex 16. præcepto Decalogi, alteram ex voto, & prima manente tollitur secunda.

9. Ad secundum, quidam negant Antecedēs. Sed mihi est certum, vt late ostendam (fauente Deo) in tractatu de Iubilæo, quare concedo Antecedens, & negatur Consequentia: quia sola illa accidentalis differentia est sufficiens, vt tale votum non habeatur pro reseruato, quia reseruatio, vt supra dixi, cum sit odiosa debet restringi, & non ampliari.

Ad tertium Respondeo, vt plurimum concludere, quod votum presbyteratus includit in se promissionem efficiendi votum castitatis, eo quod illi statui annexum sit iure ecclesiastico votum castitatis; promissio autem efficiendi votum castitatis, non est votum castitatis, vt de se constat.

10. Ex dictis deducitur primò, posse per Episcopum dispensari, & per Bullam commutari votum seruandi castitatem coniugalem; cum id non sit

votum castitatis absolutum, sed partis: votum enim absolutum omnimodam includit continentiam, itavt nec matrimonio copulari permittat; illud autem actus veneteos illicitos tantum excludit. Henriq.7.*de indulg.cap.*30.*n.*6.& Sanch. *lib.*8.*de matrim.disp.*9.*num.*14. & *sum.tom.*1. *lib.*4.*cap.*40.*num.*50. necnon Sanctarellus *de iubil.cap.*9.*dub.*3.

11. Deducitur secundò, idem dicendum de voto virginitatis seruandæ, modo vouens velit expressè se obligare duntaxat ad corporis integritatem seruandam; quæ in abstinentia à primo luxuriæ actu consistit, per quem virginitas deperditur. Et ratio potest assignari, quia etsi dum hæc expressa intentio non reperitur, sit votum absolutæ castitatis: secus tamen, dum illa adest. Ita Azor. *lib.*11. *instit. mor.c.*19. *quæst.*14. Sanch.*de matrim. lib.*8.*disput.*9. *num.*9. Sayr. *in claui regia*, *lib.*6.*cap.*11. *num.*55. Graff. *in decis.part.*1.*lib.*2.*c.*31. *num.*31. Gutier. *de matrim.cap.*123.*n.*8. & alij.

At si vouens dubius sit, an eius intentio fuerit ad solam à primo actu venereo abstinentiam, tunc nec per Episcopum, nec per Bullam commutari potest, quia tunc huiusmodi votum censetur absolutum continentiæ votum. Ita idem Sanchez *summ. lib.* 4. *cap.* 21. *num.*22. & Lessius *lib.*2. *cap.*40. *dub.*18. *num.*124.

12. Deducitur tertiò, idem sentiendum esse de eo, qui votum emisit de abstinendo à quouis peccato venereo, etiam mollitiei. Huiusmodi enim vota non sunt absolutæ castitatis, cum possit sic vouens adhuc matrimonium contrahere. Ita Lessius *lib.*2.*cap.*40.*num.*127. Regin. *tom.* 2. *lib.*18. *cap.* 22. *num.*331. Portel *in addit. ad dub. regul. verb. voti dispensatio, num.*78. Vgol.*de potest.Episc. cap.*58.§.3. *num.*3. Graff. *in decis.part.*1. *lib.*2.*cap.*31.*num.*30. & Mosesius *in sum. tom.*1.*tract.*11.*c.*15.*num.*50. qui omnes, & alij sentiunt posse huiusmodi vota per Episcopum dispensari. Vnde scilicet infertur posse per Bullam commutari. Et subiungunt Lessius, & Regin. idem etiam dicendum esse de voto castitatis temporalis, id est decem, quindecim, aut viginti annorum; non autem centum aut tot, vt vouens videatur non posse longiorem vitam ducere, quia id censetur perpetuum: perpetuum autem castitatis votum vere absolutum est.

DVBIVM XI.

An votum Religionis possit virtute Bullæ aliquando commutari.

1. Explicuimus initio huius capituli quinque vota solum esse Summo Pontifici reseruata, nempe votum Religionis, castitatis, peregrinationis Hierosolymitanæ, Romanæ, & Compostellanæ. His itaque exceptis, potest vnusquisque Episcopus in sua Diœcesi vota omnia dispensare, & commutare. Est communis sententia tam Theologorum, quam Canonistarum. Ita D. Thom. 2.2.*quæst.*88.*art.*12.*ad* 3. Sotus *vbi supra*, Innoc. Hostiens. & Panorm. *in d.cap.*1. *de voto*, necnon Nauar. *in Man.cap.*12. *num.*75. & solet colligi *ex eod. cap.*1. *de voto.* ibi, *sed eius qui præsidet.* Nec immerito, cum hæc potestas sit necessaria ad Episcopale regimen; imo facile hinc potest deduci, quam sit vniuersalis ex parte votorum: duæ enim sunt regulæ in materia de Episcoporum potestate, vna affirmatiua, vt id posse dicamus, quod eis concessum inuenitur; & hac vtimur ad probandum quantum extendatur in concessione indulgentiarum; alia est negatiua, vt possint quidquid omnino inuenitur prohibitum; & hac

hac est in casu præsenti vtendum. Nam hæc potestas non solum vtilis, sed valde necessaria est ad ordinarium regimen, & consequenter extenditur ad omnia specialiter non reseruata.

2. Deinde obserua pet Bullam posse commutari omnia vota, quæ pet Episcopum possunt dispensari, aut commutari de iure ordinario. Sunt autem tria genera votorum, quæ per Episcopum dispensari, commutarive possunt; quædam sunt ea, quæ fiunt de materia non reseruata, vt votum ieiunandi, non ludendi, &c. Alia sunt, quæ licèt videantur cadere in materiam reseruatam, sed re vera non sunt reseruata; cuiusmodi cēsentur vota pœnalia in quolibet statu; & conditionalia, saltem ante impletam conditionem; vel vota partialia, aut temporalia, & eiusmodi. Alia sunt quidem reseruata, per accidens tamē in aliquo casu ob extraordinariam necessitatem censentur non esse omnino sublata ab Episcoporum iurisdictione. De primo igitur, & secundo genere verum est, quidquid potest per Episcopum commutari, seu dispensari, posse similiter per Bullam Cruciatæ commutari. At vero vota illa, quæ re vera sunt reseruata, & possunt in casu aliquo ex benigna interpretatione pet Episcopum commutari, seu dispensari, nequeunt per Bullam cōmutari, Compostellana, & Romana peregrinatione excepta. Ita Rod. *in Bulla, §.9. num.* 118. quem Suar. *d. lib.6. cap.25. num.* 17. & alij postea sequuti sunt. Rationem autem reddit, quia nomine votorum, seu casuum Episcopalium solum intelliguntur illi, qui ordinario iure Episcopis conceduntur; non tamen illi, qui per specialem commissionem, vel in casu necessitatis ad eos pertinere censentur, cum ipsorum prudentia tunc specialiter desideretur.

3. His præmissis, præsens dubium multiplicem includit difficultatem, atque adeo sit prima, an votum ingrediendi Religionem ordinis militaris, possit per Episcopū dispensari, seu cōmutari? Quapropter dico primò, Professores ordinis Melitensis, qui Cōmendatores, seu Equites S. Ioannis, alias de Malta nuncupantur, sunt vere Religiosi, gaudentque priuilegio canonis, & fori; nam per eorum etiam professionem dirimitur matrimonium ratum, non consummatum; & cuncta alia ad vere Religiosos spectantia ipsis similiter competunt. Ita sentiunt Nauarr. *lib. 3. consil. de regul. consil.* 11. Cord. *in sum. quæst.* 148. *&* 178. Arag. 2.2. *q.* 88. *art.* 11. *ad vlt.* Sarmiento *de reddit.* 4. *part. cap.* 1. *num.* 13. & alibi. Sotus *lib.7. de iust. quæst.* 5. *art.* 3. *versic. ex his ergo.* qui tamen *in* 4. *dist.* 27. *quæst.* 1. *art.* 4. *vers. Quocirca.* addit quòd non auderet affirmare matrimonium ratum dirimi per professionem prædictam, si sermo sit de militibus sæcularibus huius ordinis; quem sequitur Sarmiento. Nihilominus vltra præcitatos, oppositum docent Rodr. *in Bulla, §.9. num.* 123. *in summ. tom.* 1. *cap.* 239. *num.* 2. *& in qq. reg. tom.* 3. *quæst.* 1. *art.* 6. Michaël Med. *de sacrorum hominum continentia, lib.* 5. *cap.* 35. Ludou. Lopez *instruct. conscientiæ, tom.* 2. *part.* 2. *cap.* 48. Henriq. *sum. lib.* 11. *cap.* 8. §.6. Petr. de Ledesm. *de matrim. quæst.* 61. *art.* 4. *ad* 4. Azor. *tom.* 1. *lib.* 13. *cap.* 6. *q.* 4. & Sanchez multis allegatis idem tenet *lib.* 2. *de matrim. disput.* 18. *num.* 8. Et ratio potissima est, quia solenne castitatis votum sufficiens ad dirimendum matrimonium ratum emittunt; ita habetur ex statutis eiusdem ordinis per Sedem Apostolicam approbatis, atque ex Bulla Innoc. Papæ apud Rod. *d. art.* 6. non comprehenduntur tamen sub iure aliorum Religiosorum, quantum ad odia, & rigores, vt notant Rodr. *ibid.* & Aragon. *supra.* Vnde in Concil. Trident. *sess.* 23. *cap.* 18. *de refor.* excipiuntur

ne teneantur pro seminario contribuere; & merito, quia hic ordo institutus videtur ad instar, & exemplum Machabæorum, de quibus dicitur 1. *Machab.* 3. *quod præliabantur prælium Israel cum lætitia, & dilatauerunt gloriam populo suo.* Nam Equites, seu Milites huius ordinis pro Ecclesiæ Catholicæ defensione, ac conseruatione indefesse contra Infideles bellum gerere nusquam cessant.

4. Dico secundò, Equites ordinis diui Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, quos vulgo *Comendadores* vocant, non ita certum est, esse vere Religiosos. Nam si de Clericis Cruciatis, sicut etiam de Monialibus Cruciatis apud dictos ordines professis sit sermo, communis DD. opinio tenet esse vere Religiosos. Ita Aragon. Sot. & alij *vbi supra*; degunt enim vitã intra septa Monasterij, & tria vota substantialia Religionis emittunt. Milites autem seu Equites dictorum ordinum possunt matrimonium contrahere, castitatem enim non absolutam, sed coniugalem duntaxat profitentur. Imo nec absolutam obedientiam, & paupertatem vouent: Atque ideo inter DD. controuertitur num sint vere Religiosi. Iurisperiti communiter affirmant, ducti, quia tria vota etiam substantialia emittunt, non aliter ac emittere consuescunt communiter Religiosi; & consequenter non solum esse personas Ecclesiasticas, sed vere Religiosos tenent Fortunius Garcia *in quodam consil. pro militia S. Iacobi præstito* 2. *p. vers. Præterea.* Nauar. *loco cit.* Salzedo *ad Bern. Diaz, reg.* 331. Auendagno *de exequen. mandatis* 2. *p. cap.* 26. *num.* 11. Couar. 4. *decret.* 2. *p. cap.* 3. §. 1. *num.* 18. & latissime Mota *in tract. de confirmatione ordinis militiæ, lib.* 2. *tot. cap.* 1. *&* 2. vbi id comprobat multis Summorum Põtificum Bullis, & §. 29. adducit responsa plurium Iurisconsultorum, & Theologorum etiam, qui consulte scripto idem tradiderunt.

5. Oppositum sentiunt communiter Theologi, dicentes dictorum ordinum Equites non esse vere, & proprie Religiosos. Ita Sot. Arag. Lopez *vbi supra.* Azor. *cap.* 3. *quæst.* 2. Molina *de iust. tom.* 1. *disp.* 141. *vers. Est vero rigida, & tom.* 3. *disp.* 623. *num.* 5. Valentia 2. 2. *tom.* 3. *disp.* 10. *quæst.* 4. *punct.* 2. Atque ex Iuristis idem sentiunt Sarmiento citatus, Azeuedo *in l.* 14. *tit.* 5. *lib.* 3. *recop. num.* 3. Gutier. *lib.* 2. *pract. quæst.* 111. *num.* 2. Lassarte *de decima venditionis, cap.* 19. *num.* 92. Gironda *de gabellis p.* 7. *num.* 46. & alij. Fundamentum potissimum huius sententiæ insinuat Nicolaus Garcia *tract. de beneficiis, p.* 1. *cap.* 4. *num.* 19. vbi refert quod in vna Placentina de Medellin, coram Illustrissimo Seraphino 4. Iunij 1582. fuit decisum, *Milites de Alcantara (atque idem est de aliis sentiendum) nõ esse vere, & proprie Religiosos, cùm in propriis domibus vna cũ vxore, & filiis habitent, & de eorum bonis ad libitum, tam inter viuos, quam in vltima voluntate, disponant, quæ sunt de directo contra votum paupertatis.* hæc ibi.

6. Vtraque autem prædicta opinione, tanquam extrema prætermissa, videtur mihi dicendum Equites seu Milites dictorum ordinum, esse vere Religiosos, non simpliciter, sed secundum quid, vel non absolutè, sed cum additamento, id est Religiosos militares. Ita Rodr. *d. art.* 6. *vers. in hac igitur opinionum varietate.* Zerola *in praxi Episcopali* 2. *p. vers. Commendatarij*, §. 1. Miranda *in Manuali Prælat. tom.* 1. *quæst.* 6. *art.* 15. *ad finem*, & videntur sentire Authores pro vtraque opinione allegati, qui facile iuxta hunc sensum possunt in concordiam reduci, quidquid in contrarium opinetur Nicolaus Garcia *loco cit. num.* 20. Atque id expresse videtur etiam sentire D. Thom. 2. 2. *quæst.* 186. *art.* 4.

art.4 ad 3. vbi ait, illos viuendi modos, in quibus est matrimonialis vsus, non esse simpliciter, & absolutè loquendo, Religiones, sed secundum quid, in quantum scilicet aliqua participant, quæ ad statum Religionis pertinent;& per consequens professores istarum Militiarum non esse simpliciter, & absolutè Religiosos, sed secundum quid. Cæterum esse vere Religiosos, probatur ex eo quod voucnt castitatem, paupertatem, & obedientiam sub regula à Sede Apostolica approbata;& quamuis hæc non ita perfectè, & absolutè ab ipsis voueantur,sicut in aliis Religionibus, nihilominus Sedes Apostolica,cuius est institiam Religionum confirmare, dispensauit ne ita strictè emitterentur huiusmodi vota. Nec immerito, sicut enim ordines Monachales iuste sunt à Sede Apostolica approbati, vt ministerio Ecclesiastico inseruiant, ita ordines Militares iuste similiter sunt per eandem Sedem approbati, vt fidei defensioni, ac publicæ salutis conseruationi maxime attendant. Sunt igitur vere Religiosi, licet non strictè,sed large;non simpliciter,sed secundum quid; non absolutè,sed cum addito; & consequenter sunt vere personæ Ecclesiasticæ, gaudentque priuilegio canonis, *si quis suadente.*

7. Dico tertio, si quis voueat Religionem ingredi,non satisfacere huiusmodi voto, si Equitum D. Ioannis habitum suscipiat, quidquid in contrarium opinentur Aragon. *supra*, Azor.*c.* 4. *quæst.*4. & Rodr. *sum. tom.*2. *cap.*95. *num.*8. Ducor, quia quamuis præfati Equites absque vlla controuersia sint vere Religiosi,vt habetur *ex* 1.*dicto*,nihilominus quia communiter Religionem promittentes intendunt statum in communi viuentium, alienumque à fastu, & à curis sæcularibus semotum, votum Religionis interpretandum est de Religione pœnitenti, non militari. Idem à fortiori est dicendum, si quis Equitum Alcantaræ,seu Calatrauæ habitum suscipiat. Atque ita tuetur Sanchez *sum.tom.*2.*lib.*4.*cap.*16.*num.*12. sequutus Cord. *in sum.quæst.*148. vbi addit satisfieri huiusmodi voto, si vouens ingrediatur Religionem Clericorum Ordinum militarium in communi viuentium, quippe vetam vitam regularem in cœnobiis, instar aliorum Religiosorum,traducunt.

8. Dico quartò, votum ingrediendi ordinem Militiæ D. Ioannis de Malta, non potest virtute Cruciatæ commutari, secus si quis voueat ingredi Religionem cæterorum Ordinum militarium.Prior pars probatur,quia Religio D.Ioannis, est vere & simpliciter Religio, cum in ea tria vota solennia emittantur, & per eiusdem ingressum dirimatur matrimonium ratum, non consummatū. Ita Rodr. *in Bulla*,§.9.*n.*123. Lud. Lopez 2. *p.instruct.cap.*9. *ad finem.* Barth. à sancto Fausto *in Thes. Relig.lib.* 3.*quæst.*97.*num.*1.Sanch. *de Matrim.lib.* 8.*disp.*9.*num.*16.& Acosta *in Bulla*,*quæst.* 73. *ad finem.* Posterior pars probatur; tum quia cæteri ordines militares, esto sint vere Religiones; non tamen proprie, & simpliciter, sed secundum quid,quippe deficiunt à perfecta Religionis natura, vt habetur ex secundo dicto; & consequenter huiusmodi votum non videtur Pontifici reseruatum, sed posse per Episcopum, aut per Bullam commutari; tum etiam quia quoties de voto aliquo extat morale dubium,an sit reseruatum, siue dubium sit iuris, siue facti, siue negatiuum ob circumstantias, quæ non sufficiunt ad determinandum iudicium, siue positiuum ex opinionibus probabilibus in contrarium existentibus, id votum esto sit materiæ reseruatæ, non censetur reseruatum, sed potest per Episcopum dispensari,

ſpenſari, & conſequenter per Bullam commutari. Ratio eſt, quia cum reſeruatio ſit odioſa, eſt reſtringenda ad caſus certos; controuertitur autem inter DD. an dicti ordines ſint vere, ac proprie religiones, vt conſtat ex dictis: igitum votum illos ingrediendi eſt per Bullam commutabile; atque ita tenet expreſſe idem Sanch. *d. diſp. 9. num. 16. & in ſum. tom. 1. lib. 4. c. 40. n. 73.*

9. Sed quæres, an votum ingrediendi religionem ſtrictiorem poſſit per Bullam commutari in laxiorem religionem. Nauar. *comment. 4. de Regul. num. 10. fine*, inquit ingreſſum huius in aliam religionem laxiorem, aut æqualem, reſeruari Pontifici, nam in hoc euentu ſi ingreſſus ſit in æqualem; commutatio ſit; ſi in laxiorem, diſpenſatio commutationi admiſcetur; Pontifici autem voti religionis diſpenſatio, & commutatio reſeruantur. Nihilominus probabilius cenſeo poſſe Epiſcopum in huiuſmodi voto diſpenſare, atque idem poſſe per Bullam commutari. Ratio eſt, quia tunc non fit diſpenſatio, aut commutatio in ſubſtantia voti religionis, cum adhuc vouens maneat obligatus ad illam; ſed in quadam tantum qualitate ſubſtantiæ ipſius voti adiuncta, id eſt, in exceſſu vnius ad alteram, quod nullibi reſeruatur. Ita Palud. *in 4. diſt. 38. quæſt. 4. art. 4. num. 43.* Palat. *ead. diſt. diſp. 3. verſ. ſexto,* tamen Sotus *de iuſt. lib. 7. quæſt. 4. art. 3. verſ. ſequitur ſubinde.* Angles *floribus 2. p. quæſt. vnic. de voto, art. 8. poſt 4. diffic. dub. 2. & diffic. 9. concluſ. 5.* Menoch. *de arbitrar. l. 2. centur. 5. caſu 421. num. 16.* Arag. *2. 2. quæſt. 86. art. 12. paulo ante ſolut. ad 1.* Azot. *lib. 11. inſtit. moral. cap. 18. quæſt. 8.* Eman. Sà *ſum. vbi de voti irrit. n. 11.* Man. Rodr. *ſum. cap. 96. num. 5.* Leſſius *lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 124.* Sanch. *lib. 8. de matrim. diſp. 9. n. 171. & diſp. 15. n. 5.* Henriq. *lib. 7. cap. 22. num. 7.* Say. *in claui regia, lib. 6. c. 11. num. 63.* & alij.

Dubium XII.

An ſi quis voueat non ſolum ingredi in ſtrictiorem Religionem, ſed perſeuerare etiam in eadem, poſſit id votum diſpenſari per Epiſcopum, aut per Bullam commutari, vt in laxiori vouens profiteatur.

1. Circa hanc difficultatem; Dico primo certum eſſe, hunc peccare mortaliter ingrediendo laxiorem, ſed poſt profeſſionem in laxiori emiſſam manere omnino liberum à voto ſtrictioris. Vtrumque expreſſe definitur *cap. penult. de Regul. in 6.* traduntque communiter omnes, & quoad priorem partem id docent Nau. *ſum. cap. 12. num. 48.* & Palat. *in 4. diſt. 38. diſp. poſt 4. concluſionem, verſic. Quamobrem clare.* Ratio eſt, quia minus præſtat, quam promiſerat, id autem in materia graui, cuiuſmodi eſt hæc, de qua agitur, mortale eſt, vt notat Sanch. *ſum. lib. 4. cap. 16. num. 16.* At quoad poſteriorem partem inſinuatur ratio in præcit. tex. quia per votum ſolenne profeſſionis in laxiori, cenſetur derogatum voto ſimplici ſtrictioris.

2. Hæc ratio nonnullis viſa eſt parum ſufficiens; cum hæc vota non ſint contraria, nec repugnent; profeſſio namque in laxiori obligat ad non deſcendendum ad inferiorem religionem, non tamen ad tranſeundum ad ſtrictiorem; ſi igitur non repugnant, conſequenter nec ceſſabit votum ſtrictioris poſt profeſſionem in laxiori emiſſam. Cæterum Caiet. *2. 2. quæſt. vlt. art. 8. circa ſolutionem ad tertium;* reſpondet hæc vota repugnare quidem; quia per profeſſionem in laxiori tradit ſe profitens religioni, ita vt hæc ius acquirat in ipſum, dum vixerit: tradi autem alteri in

in perpetuum cum obligatione id non implendi,ſed tranſeundi ad ſtrictiorem religionem repugnat, eſto non repugnet libertas ad illam tranſeundi, idque ob conditionem tacite in profeſſione incluſam, niſi placeat altior ſtatus. Imo cum hæc ratio æque procedat in voto ingreſſus in religionem ſtrictiorem, ac in voto perſeuerandi in eadem: dicendum eſt, vtrumque votum per profeſſionem in laxiori emiſſam extingui, ac ſubinde in neutro caſu teneri huiuſmodi profeſſum ad ſtrictiorem tranſire. Ita Palud. 4. *diſt.* 38. *quaſt.* 3. *art.* 1. *num.* 11. *&* *quaſt.* 4. *art.* 3. *num.* 32. D. Anton. 2. *p. tit.* 11. *cap.* 2. §. 8. & Palat. *loc. cit.*

3. Dico ſecundò, *d. cap. penult. de Regul.* dum ait vouentem ingredi religionem ſtrictiorem, peccare ingrediendo, imo & profitendo laxiorem, interpretandum fore de vouente ingredi ſtrictiorem, non ſimpliciter, ſed cum obligatione perſeuerandi in ea; quamuis enim textus abſolutè loquatur de voto ingreſſus, nec voti perſeuerantiæ meminerit, Palud. tamen, & S. Anton. *vbi ſupra* dictum textum exponunt de eo, qui vouit in ſtrictiori perſeuerare, & merito; quia ſi quis voueat duntaxat ingreſſum in ſtrictiorem, & non perſeuerantiam, licite poſſet quandoque in laxiori profiteri. Et ratio eſt, quia plus eſt in laxiori perſeuerare, ſicut tenetur poſt profeſſionem, quam ſtrictiorem ingredi cum libertate non permanendi. At ſi voueat non ſolum ingredi, ſed perſeuerare in ſtrictiori, tunc peccat ingrediendo laxiorem, imo & profitendo, quia minus præſtat, quam promiſerat. Manet tamen poſt profeſſionem omnino liber à voto ſtrictioris, ob rationem in præcedenti dicto aſſignatam: atque ita docent Palud. & S. Anton. *vbi ſupra*; Sylu. *verb. votum* 4. *quaſt.* 7. *dicto tertio.* quibus adhæret Sanchez, *numero* 18.

4. Dico tertiò, eum, qui ſolum vouit ingreſſum ſtrictioris Religionis, licitè poſſe laxiorem ingredi cum propoſito vel in hac profitendi, vel ſi id non elegerit, ſtrictiorem ingrediendi ſicut promiſerat: quod tradit expreſſè Sanch. *num.* 20. & videntur etiam docere Palud. & S. Anton. *ſupra.* Ratio eſt, quia nulla inde priori voto irrogatur iniuria, cum adhuc illo non obſtanti liceat huic in laxiori profiteri; etenim melius eſſe in laxiori profiteri, quam ſtrictiorem ingredi cum libertate exeundi oſtendimus dicto præcedenti. Id tamen cum duplici limitatione intelligendum fore exiſtimo. Prior eſt, modo ſtrictior illa Religio ſtatutum non habeat interdicens eos admittere, qui ſemel in aliam Religionem ingreſſi ſunt, quia in eo caſu redderetur incapax ſtrictiorem ingrediendi, qui laxiorem ingreſſus eſſet. Poſterior eſt, modo interim tempus præfixum priori voti implendi non occurrat; tunc enim cum præciſe obliget votum ingrediendi ſtrictiorem, nec legitimè commutari valeat in ingreſſum laxioris abſque perſeuerandi obligatione, erit quidem culpa lethalis nō ingredi tunc ſtrictiorem, vel prius votum commutare in perſeuerantiam in laxiori. At his duobus ceſſantibus licitum erit vouenti ingreſſum ſtrictioris ſimpliciter, laxiorem ingredi, vt dictum eſt *ſupra.*

5. Dico quarto eum qui vouit non ſolum ingredi ſtrictiorem Religionem, ſed perſeuerantiam etiam in eadem, poſſe per Epiſcopum diſpenſari circa perſeuerantiam, & conſequenter per Bullam commutari in laxioris profeſſionem. Prior pars huius aſſertionis, ideſt, quod poſſit Epiſcopus diſpenſare circa perſeuerantiam. Probatur, tum quia votum perſeuerandi eſt virtute diuerſum à voto Religionis, hoc

enim obligat ad ingressum, & perseuerantiam, nisi vouens ipse iusta causa ductus egrediatur, vt quod nequeat religionis austeritates ferre, illud vero obligat in omni euentu ad perseuerandum; tum quia in eo casu non dispensatur in substantia voti Religionis, sed in qualitate illi adiuncta, quæ nullibi reseruatur; tum quia adhuc sub Iudice lis est, an votum perseuerantiæ præcise obliget ad perseuerandum omnino, vel potius liceat exitus iusta de causa tempore nouitiatus, non aliter ac si esset votum solius Religionis, vt late ostendit Lessius *lib.2. de iust. cap. 41. n. 45.* vide illum; atque ideo tunc habet locum regula illa *supra* insinuata, quod in dubio morali potest Episcopus dispensare. Et sic docet Hostien. *sum. tit. de voto, num.6. fine.* Nec refert, quod vouens sit iam ingressus religionem, aut ab illa egressus. Nam Episcopus potest dispensare ante ingressum, non quidem ne ingrediatur, id enim esset dispensare in voto religionis, sed ne teneatur ad perseuerandum, si iusta dispensandi causa adsit: & similiter post exitum, si iusta extitit sui egressus causa, potest dispensare, ne teneatur iterum ingredi; quippe iam religionis voto satisfecit; & si eo solo obstrictum esse contingat, manet omnino liber ab iterato ingressu, ad quem ex solo perseuerantiæ voto quispiam tenetur; in hoc autem potest Episcopus dispensare ob rationes adductas. At si vouens absque iusta causa fortasse fuerit egressus, non potest Episcopus dispensare, ne iterum egrediatur, quia cum nondum voto Religionis satisfecerit, vt constat, idem esset ac dispensare in eo.

6. Posterior pars aperte deducitur ex priori iuxta superius dicta, quia vota, quæ per Episcopũ possunt dispensari de iure ordinario, possunt similiter per Bullam commutari. Atque ita docent expresse Sanch. *lib. 8. de matrim. disp. 9. num. 18. & in sum. tom. 1. lib. 4. cap. 40. 75.* Molfesius *sum. tom. 1. tract. 11. c. 15. n. 147.* Malderus *in 2. 2. tract. 10. c. 5. dub. 10. n. 8.* & Sanctarellus *de iubil c. 10. dub. 4.* cum aliis, quos ipsi referunt.

Sed quæres primò, an similiter possit per Episcopum dispensari, & per Bullam commutari votum religionis quoad dilationem executionis, si iusta interueniat causa, vt si quis voueat religionis ingressum ante annum, & adsit iusta causa amplius differendi. Suár. *tom. 2. de religione, tract. de voto, lib. 6. cap. 26. num. 11. & 12.* negat Episcopos posse in hoc dispensare, nisi dicta superueniente causa non esset aditus ad Pontificem intra præfixum voti tempus. Id autem probat, tum quia sic habet consuetudo, quæ est optima legum interpres, tum etiam quia talis circumstantia multum attingit substantiam voti, cum totam obseruationem voti differat pro aliquo tempore. Atque idem indicant Angles *floribus 2. p. quæst. de voto, art. 8. diffic. 9. conclus. 4.* & Say. *in claui regia lib. 6. cap. 11. num. 66.* vbi inquiunt posse Episcopum non dispensare, sed declarare differendam executionem votorum ob iustas causas, non solum instar priuati Doctoris, sed declaratione authentica spiritualem iurisdictionem exigente. Hæc opinio est satis probabilis, sed probabilior videtur, quod possit Episcopus potestate ordinaria dispensare in hoc, dummodo non adeo differatur, vt sit periculum quod vouens reddatur impotens ad votum implendum. Ita sentiunt Sanch. *lib. 8. de matrim. disp. 9. n. 19. & in sum. lib. 4. c. 40. n. 76.* Molfesius *ibidem*, & Malderus *num. 9.* Ratio est, tum quia id non est dispensare in substantia voti reseruati, sed in eius qualitate; tum quia non minus attingitur religionis substantia cum vouetur strictior religio, & Episcopus

pus dispensat ad laxiorem; quod est licitum, ostendimus *supra*, quam dum in solo executionis tempore dispensat. Imò magis tunc videtur attingi, quoniam in eo casu tota religio promissa mutatur, in nostro autem tempus duntaxat, & manet illæsa tota suæ obligationis substantia, quod sufficit, vt habeat locum reseruatio, quæ cum sit odiosa, consequenter est restringenda. Nec contraria consuetudo probatur, imo etsi daretur, deseruiret solum maiori securitati, & ad tollendos aliquorum scrupulos, vt notat Sanch. *dict. num.*76. Vnde iuxta ea quæ sæpius dicta sunt, consequenter sentiendum est, idem posse per Bullam commutari.

7. Sed quæres secundò, an si contingat quod Pontifex votum religionis commutet in aliam materiam non reseruatam, vt in confessiones menstruas, aut quid simile, possit materia subrogata per Episcopum similiter dispensari, ac per Bullam commutari. Negatiuè nonnulli viri docti respondent, de quorum numero est Azor. *lib.*11. *instit. mor.c.*18.*q.*11. inquiens dubiam sibi videri contrariã sententiam, & tenet Zanardus etiam *in direct. Theol.p.*2. *cap.*33. cum glos.*c.*1.*verb.visum,de sortilegis*, Archid.*c.latorem,fine* 33.*q.*1.& fauet etiam Glos. *eod. cap. latorem, fine.* Ducuntur; tum quia subrogatum sapit naturam, & vim sortitur illius, cuius loco subrogatur. *l.vn.C.de rei vxoria act.* quod esse verum, etiam si subrogatum sit alterius naturæ ab eo, in cuius locum subrogatur, probat Euerard. *loco à vi subrogat. num.*1. tum quia licet materia illa non sit ex se reseruata, est tamen ex accidenti, ratione prioris materiæ reseruatæ, in cuius locum suffecta est; quamuis enim prius votum per se non duret, perseuerat tamen quasi in virtute sub illa matèria, in quam commutatur. Tum denique, quia eo ipso, quod votum est Pontificia authoritate translatum in aliam materiam, materia illa est onus iussu Pontificis susceptum: nemo autem potest superioris legem, pœnam, sententiámve immutare, *l.minor Magistratus,ff.de arbitris.*

8. Nihilominus oppositum est probabilius, & absolutè tenendum. Ita ex Antiquis Syluest. *votum* 4.*quæst.*4. *vers. octauo.* sequutus Lud. Rom. *singul.*460. fauet Glos. *cap. tempora, verb. tuo iudicio* 26. *quæst.*7. Iason *l.prima, num.*5. *C. de precibus Imperatori offerendis*, & *l. omnes populi, num.*13. Felin. *cap. Accusasti, fine de accusat.* & Hippol. *singul.* 18. *num.*3. ex neotericis autem idem sentiunt Henriq. *lib.*7. *de indulgent.cap.*30. *num.* 5. *vers.* 4. Manuel Sà *verb. votum, num.*8. Man.Rodr. *sum.tom.*1.*cap.*96.*ad finem.* Arag.2.2.*quæst.* 88. *art.*12.*§. quando votum.* Sanch.*ead.disp.*9.*num.*20. Suar. *tom.*2.*de religione,cap.*10.*num.*15. Lessius *lib.*2 *cap.*40.*dub.*18.*n.*124. Filliuc.*tom.*2. *tract.*26.*c.*10.*n.*294.& alij.

9. Suadetur primò, quia votum illud reseruatum fuit per Pontificiam commutationem extinctum, & aliud loco illius substitutum, quod non est reseruatum. Ergo istud potest per Episcopum dispensari, & per Bullam commutari. Antecedens patet, quia per commutationem obligatio voti transfertur in aliam materiam, reseruatio autem voti non competit illi ex se, sed ratione solius materiæ reseruatæ: igitur sublata obligatione circa materiam reseruatam, & translata in aliam non reseruatam, cessat quidem voti reseruatio, sicut peccata ratione excommunicationis Pontifici reseruata, per solam excommunicationis ablationem desinunt esse reseruata.

10. Secundò, quia obligatio voti commutati inducitur per nouam voluntatem faciendi, vel acceptandi illam circa aliam materiam, & consequenter commu-

commutatio est virtualiter noui voti emissio loco alterius, quod extinguitur, vt ex dictis fit manifestum: igitur esto prius fuerit reseruatum, posterius tamen non erit sic; quia non est de numero eorum, quæ reseruantur.

Tertiò, quia votum reseruatur ratione materiæ ad quam obligat, vt dictum est: igitur mutata materia reseruata in non reseruatam tolletur reseruatio. Probatur Consequentia, quia si votum non reseruatum commutaretur in materiam voti reseruati, iam maneret reseruatum; vt si quis emisisset votum peregrinationis Lauretanæ, & commutaret illud in peregrinationem Compostellanam, seu Romanam, iam non posset iterum commutari, nisi per Papam, vt tenet communis opinio: ergo & è conuerso.

11. Ad primam igitur rationem in contrarium respondetur, subrogatum sapere naturam eius pro quo subrogatur, quo ad ea, quæ per se, & intrinsece pertinent ad talem subrogationem, non quoad ea quæ sunt extrinseca, vt sumitur ex præcit. Iurisperitis, ac præsertim Iasone *in §. fuerat. instit. de action.* ad hanc autem subrogationem spectat, vt materia quæ loco alterius substituitur, sit æqualis, vel proportionalis priori; sit etiam ad cultum Dei apta, & sub religionis obligationem cadat: at quod sit reseruata, nécne, est quid extrinsecũ respectu subrogationis. Vnde cum per Pontificem nunquam fuerit declaratum, reseruationem extendi ad materiam diuersam ob solam successionem in locum alterius, non est quidem extendenda, præsertim cum simus in odiosis.

12. Ad secundam respondetur, quod vinculum voti præcedentis non erat ex se reseruatum, sed ratione tantum prioris materiæ, & consequenter ea ablata, cessat etiam reseruatio.

Ad tertiam respondetur, negando Consequentiam, quia pœna, lex, aut sententia continet præceptum superioris: præceptum autem huiusmodi non potest tam facile ab inferiori mutari, vt rectè docet Suar. *supra cap 20. num. 16.* At in casu nostro semper obligatio est à voluntate vouentis acceptantis commutationem, atque ideo dispensatio eius sequitur naturã voti, non præcepti.

13. Neque obstat, si dicas quod posterior illa obligatio ad talem materiam, non prouenit ex sola voluntate vouentis, sicut in aliis votis ordinariis contingit, sed ex arbitrio etiam Papæ, vel eius delegati, idque ad prioris reseruationis spectat soliditatem, vt commutatio illa immobilis permaneat. Respondetur enim, verum esse in commutatione interuenisse Superioris authoritatem ad designandam commutationis materiam, ac propterea non posse illam mere voluntariè mutari: obligatio tamen inde resultans, non est absolutè ex imperio Papæ, sed ex voluntate vouentis; ac idcirco subit voti conditionem, quod inde colligitur, quia in euidenter melius potest quidem commutari, etiam absque vlla causa, vel Superioris potestate.

DVBIVM XIII.

An votum castitatis perpetuæ, saltem metu incussum, possit per Bullam commutari.

1. SVppono primò, valde inter se differre votum castitatis, & votum vouendi castitatem: Primum est Summo Pontifici reseruatum, si sermo sit de castitate absoluta, & perpetua: Secundum potest per Episcopum dispensari: nam si quis emittat votum simplex assumendi ordinem sacrum, vel etiam Religionis, quorum cuilibet est anne

annexum votum castitatis, adhuc non vouet castitatem; atque si sic vouentes ante voti impletionem peccatum fornicationis patrarent, non peccarent tamen contra votum castitatis; & si contraherent matrimonium, peccarent quidem contra votum emissum, non tamen peccarent postea petendo debitum. Et ratio est, quia licèt huiusmodi sint vota promittendæ castitatis, non tamen castitatis immediate; aliud enim est vouere castitatem, & aliud velle vouere. Ita Suar. *tom. 2. de relig. lib. 6. cap. 21. n. 7.* Sanch. *sum. tom. 1. lib. 4. cap. 40. num. 70.* Molfesius *summ. tom. 1. tract. 11. cap. 15. num. 148.* & alij.

2. Suppono secundò, quod si contingat varia per aliquem voueri ad castitatem spectantia, ita vt ex omnibus illis simul consurgat obligatio ad perfectam castitatem, adhuc possent per Episcopum dispensari, & per Bullam commutari; vt si quis semel promittat se non contracturum matrimonium, & iterum se non fornicaturum, atque iterum se nullum peccatum venereum commissurum. Ratio est, quia cum in quolibet istorum possit Episcopus dispensare, vtpote quod non est absolutæ castitatis votum, consequenter potest in omnibus simul: vota enim posteriora per accidens se habent ad prius. Ita Sanchez *ibid. num. 68.* vbi subiungit hoc esse intelligendum, nisi id vltimum votum, quo castitas perfecta completur, consulto ipse vouens præstiterit, vt ea perfecta castitate maneat ligatus; tunc namque censetur priora cum hoc posteriori coniungere, ac velle perfecto castitatis voto ligari. Hoc autem votum, nec Episcopus potest iure ordinario dispensare, nec Confessarius virtute Bullæ commutare.

3. Suppono tertiò, posse per Bullam, ac Iubilæum, necnon priuilegia ordinis commutari votum non petendi commutationem voti cuiuscunque. Ratio est, quia votum huiusmodi nullibi est reseruatum. Atque ita sentiunt loquentes de Bulla & Iubilæo Man. Rodr. *in Bulla, §. 9. num. 112.* Acosta *in Bulla, quæst. 73. fin.* Villalob. *sum. tom. 1. tract. 27. clausf. 9. §. 3. num. 35.* & Sanch. *sum. tom. 1. lib. 4. cap. 54. num. 23.* qui *cap. 40 num. 79.* sequutus Azor. *tom. 1. instit. moral. lib. 11. cap. 19. quæst. 15.* & Sayr. *in claui regia, lib. 6. c. 11. num. 67.* idem sentit de voto non petendæ commutationis ab alio, quam à Romano Pontifice, quia non est ex quinque reseruatis Pontifici, & consequenter per Episcopum dispensari, sicut à fortiori per Bullam commutari potest. Hinc Suar. *tom. 2. de relig. lib. 6. cap. 21. num. 16.* deducit numerum votorum reseruatorum non posse augeri ex voluntate, ac intentione vouentis, itavt votum suum efficere queat reseruatum, etiam si aliàs non sit reseruatum, & obligatio illius à nemine nisi à Papa tolli possit. Ratio est, tum quia reseruatio consistit in ablatione, seu non concessione iurisdictionis; subditus autem quantumcunque nitatur, non potest Episcopum sua iurisdictione priuare: tum quia aliàs posset etiam votum suum facere indispensabile per Papam, si id intenderet: tum denique quia sicut in peccatis non potest quis facere, vt peccatum suum sit reseruatum, esto id intendat, seu promittat; ita in votis idem est sentiendum, cum vtrobique sit eadem ratio; vana igitur est intentio illa in hoc sensu, & ab ignorantia originem ducit.

4. Sed an votum non petendi dispensationem, seu commutationem validum sit, agit Richard. *in 4 distinct. 38. artic. 9. quæst. 3.* & idem referunt, & sequuntur Ang. *votum 3. num. 20.* Sylu. *votum 2. quæst. 14.* S. Anton. *2. part. tit. 11. cap. 2. §. 9.* Angles *quæst. de voto, art. 8. diffic. 8.* Henriq. *lib. 7. de indulg. cap. 30. §. 6.*

Felin. *in cap. Cæterum, de rescript. num.* 26. Ioann. Stafil. *tract. de gratiis in vlt. part. eius* §. *& primo.* Quare breuiter assero hanc negationem, nempe, non petere dispensationem, seu commutationem voti, non esse intrinsece malam, aut bonam, sed ex causa, & circumstantiis variari posse. Nam petere dispensationem sine causa iusta malum est, interueniente autem causa non est malum: potest autem interdum esse minus bonum, aliquando maius, & nonnunquam necessarium. Atque ideo prædicta negatio non est materia omnino incapax obligationis voti, & consequenter obligabit votum illud ad non petendam dispensationem, seu commutationem voti, nisi vbi talis dispensatio, seu commutatio iudicata fuerit melior, seu magis conueniens ad bonum animæ. Addit insuper Suarez *tom.* 2. *de relig. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 6. semper posse inchoari, petendo dispensationem, seu commutationem ab hoc vltimo voto, & regulariter non obstante tali voto, posse rem totam cum hoc ipso voto non petendi dispensationem vel commutationem, proponi Superiori, vt ipse faciat quod magis expediens iudicauerit: secus votum non esset rationabile, quia non esset de re bonum spirituale concernenti; imo resultaret quodam modo in præiudicium muneris, & potestatis ipsius Superioris.

5. His sic præmissis, præsens dubium plures inuoluit difficultates, sicut præcedens. Prima igitur est, an votum castitatis emissum metu leui, per iniuriam tamen incusso ad extorquendum illud, possit per Episcopum dispensari. Negatiue respondet Suar. *tom.* 2. *de religione, lib.* 6. *cap.* 26. *n.* 4. vbi duplicem metum distinguit, iustum quendam, seu cadentem in virum constantem; aliúmque leuem, & non iustum. De primo ait, quod vel votum est inualidum, vt tenet opinio probabilis, & sic non requiritur dispensatio: vel si reputatur validum, vt tenet alia opinio, tunc posset æstimari non reseruatum, & consequenter dispensabile per Episcopum; quia in votis, quorum valor est sub opinione, potest Episcopus, non solum authentice declarare quid tenẽdum, sed dispensare etiam, vt constat ex dictis. De secundo autem metu, id est leui, & non iusto, inquit, per se non sufficere; tum quia nullo iure cauetur: tum quia nulla ratione potest fundari, quippe inuoluntarium in eo voto repertum, est secundum quid, & per accidens; quod si sufficeret, vt cessaret reseruatio, cessaret etiam in votis emissis in periculo mortis, & naufragij, in quibus idem inuoluntarium reperitur.

6. Sanchez *sum. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 40. *num.* 31. asserit vota emissa metu cadenti in virum constantem nulla indigere dispensatione, quia communissima, & verior opinio tenet vota illa esse irrita, vt ipse ostendit *eod. lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 8. *&* 9. votum autem emissum metu leui, non quomodocunque, sed per iniuriam incusso ad extorquendum votũ ipsum, esse quidem validum, non tamen reseruatum; quia inuoluntarium in eo voto repertum, esto sit tale secundum quid, minuit tamen notabiliter rationem voluntatij, & voti, ac proinde non censetur Pontifex velle quasi iniuriam illam fouens, votum huiusmodi reseruare. Vnde iuxta regulam superius traditam, posset per Bullam commutari.

7. Hæc opinio mihi videtur probabilior, & tenenda. Pro eius tamen pleniori declaratione obseruare oportet, metum cadentem in constantem virum, quatuor requirere conditiones. Prima est, vt malum quod timetur sit graue. Secunda, vt æstimatio illius mali sit prudens, id est, vt timens non leuiter, & vane credat malum illud sibi imminere,

nere, sed rationabiliter, & probabiliter. Tertia, vt metum incutiens sit potens, & solitus minas exequi. Quarta, ne timens facile queat occurrere illi malo, quod timetur. Timor igitur his conditionibus vestitus dicitur cadens in virum constantem respectiue, ac proinde qui respectu vnius est talis, non sic æstimatur respectu alterius, qui vel fortior, vel iunior, vel non ita pusillanimis existit.

8. Obserua insuper duplicem esse metum, quidam est incussus à causis naturalibus, vt à morbo, à tempestate, seu feris animalibus; & hic dicitur metus ab intrinseco, quia non incutitur per actum liberum, sed per modum naturæ, vt docte indicat Sotus *in 4.d.29. quæst.1. art.3. vers. Hinc primò colligitur.* Alius vero est ab extrinseco, id est, à causa libera, vt dum vouenti minatur quis mortem, seu malum aliud eiusmodi. Rursus posterior hic metus est etiam duplex. Quidam incussus causa voti extorquendi. Alter vero ob aliam causam. Imo priori modo prædicto incussus, potest incuti iustè, vt dum quis minatur alicui malum aliquod graue, quod iuste inferre potest, cuiusmodi est iusta delicti accusatio; vel potest incuti iniuste, vt si iniustam accusationem inferre intendat.

9. Quapropter dico primò, certissimum esse apud omnes, metum qui non est incussus gratia extorquendi voti, siue procedat à causa naturali, siue libera, quantumuis grauissimus sit, non irritare votum. Ita habetur *ex cap. sicut nobis, de regul.* vbi votum ægri, ex timore mortis emissum, iudicatur validum. Et ratio est, quia tunc vouens à nemine impellitur ad votum emittendum, sed sponte id medium eligit, vt tale periculum euadat. Imo etiam si animus incutientis metum, sit votum extorquere, si tamen eo animo non significato vouenti, nec per ipsum intellecto, is aliquid voueat, vt incolumitatem obtineat, validum erit votum, quoniam cum vouens prauæ illius intentionis inscius sit, non coactus est eo metu votum emittere, sed potius sponte illud tanquam suæ incolumitatis medium elegit; ac proinde idem omnino est, ac si quouis alio fine metus incuteretur. Ita Valent. 2.2. *disp.6. quæst.6. punct.4. versic. neque vero eadem est ratio*; & Sanch. *eodem lib.4. cap.3. num.6.*

10. Dico secundò, metum grauem, seu cadentem in virum constantem, incussum iniustè ad extorquendum votum, illud irritare, non quidem iure diuino naturali, vt tenet Sot. *lib.7. de iust. quæst.2. art.1. ad 2. paulo post principium, & lib.8. quæst.1. art.7. vers. seriosius tamen*; sed solo iure ecclesiastico. Ratio est, tum quia stando in iure naturæ, ea deliberatio requiritur, ac sufficit ad voti valorem, quæ ad culpam mortalem. Hæc autem admittitur cum tali metu; eo enim coactus, si quem fornicari contingat, peccaret lethaliter; tum quia iuramentum tali metu extortum obligat omnino, vt habetur *ex cap. si vero, de iureiur.* cum nihilominus ita inuoluntarium existat, ac votum; nec vlla discriminis ratio inter vtramque assignari queat, nisi quod ius ecclesiasticum irritet votum, non iuramentum. Ita Aragon. 2.2. *quæst.* 88. *art.*3. Azor. *lib.11. inst. moral. cap.15. quæst.6.* Vega *summ. tom.2. cap.129. casu* 17. quos sequitur Sanchez *sum. lib.4 cap.3. num.9.* Nec admitto opinionem Cardin. *cap.2. quæst.1. casu 4. de his quæ vi.* & Sylu. *verb. metus, quæst.8. fine*, asserentium votum tali metu emissum non esse irritum, sed irritandum. Imo nec admitto opinionem aliquorum Neotericorum dicentium professionem sic emissam esse irritam, secus autem de votis simplicibus. Ducuntur, quia vnicus tantum textus votum sic

emissum irritans reperitur, nempe *cap. 1. de his quæ vi.* ibi autem de sola professione fit mentio. At verius existimo irritari eo metu omne votū, siue solenne, siue simpliciter. Et ratio est, quoniam esto *in d.cap.1. de his quæ*, non fiat mentio de voto simplici; communis tamen Doctorum sententia tenet eandem decisionem ad votum simplex extendi, cum pariter sit opus consilij, & suam habeat perpetuitatem. Ita Glossa finalis *ad finem*, *cap. 2. de his quæ vi.* Abb. *ibi num. 11. & cap. sicut nobis, num. 5. de Regul.* Maior *in 4. dist. 38. quæst. 4. versiculo his rationibus.* Rosella *votum 1. n. 4. & verb. Metus, num. 3.* & ibi Angelus, *num. 8.* Sotus, *lib. 7. de iust. quæst. 2. art. 1. in solut. ad 1. & 2.* Valent. *2. 2. disp. 6. quæst. 6. punct. 4.* Aragon. supra, Nauar. *sum. c. 12. num. 52.* & plures alij per Sanchez relati *num. 12.*

11. Dico tertiò, votum metu viri constantis iuste incusso ad extorquendum votum, validum esse. Ita docent, expresè Metin. *sum. lib. 1. cap. 14. §. 6.* Emanuel Sà, *verb. votum, num. 8.* & videtur tenere Sotus *lib. 7. de iust. quæst. 2. art. 1. ad primum* paulo ante finem, dum ait ad irritationem voti requiri metum incuti ab homine per iniuriam, & multis citatis in simili, nempe de matrimonio latè probat Sanch. *lib. 4. de matrimonio, disp. 13. n. 3.* Ratio est, tum quia quoties metus damni delicto debiti incutitur alicui, tunc metus ille potius ex lege, & natura delicti censetur oriri, & proinde ab intrinseco, quam ab extrinseco incuti, cum intra illum sit iusta timendi causa, & radix timoris. Vnde minans id malum non censetur metum inferre, sed potius metum iam ex delicto conceptum auferre, offerendo immunitatem, si voueat: tum etiam quia nulla irrogatur iniuria, imo oppositum, nec labes aliqua simoniæ admittitur, offerendo delicti veniam, modo delinquens religionem voueat. Probatur, quoniam simonia est studiosa voluntas emendi, vel vendendi rem spiritualem, vt docet D. Thom. 2. 2. *quæst. 100. art. 1.* quem omnes sequuntur. Sed dum quis accepta venia, seu immunitate pœnæ delicto debitæ religionem ingreditur pacto inito, nec vendit religionem, vt constat, nec emit illam, cum nihil soluat. Similiter offerens veniam, nec vendit, nec emit, nam de ratione venditionis est, vt venditor aliquid tradat, & emptor aliquid accipiat; offerens autem veniam, nec tradit Religionem, nec recipit pretium aliquod, vt supponimus, & hac ratione vtitur Cardin. *cap. Dilectus, il 2. de Simonia, num. 3.* & Sylu. *verb. gabella 5. quæst. 2.* ad probandum nullam hic interuenire simoniam.

12. Cæterum Man. Rodr. satis ambigue loquitur in hac materia. Nam *sum. tom. 2. cap. 95. num. 3.* ait professionem à fœmina in adulterio deprehensæ emissam ad instantiam mariti sibi mortem minantis, nisi voueat, non esse validam: cuius oppositum videtur tenere ibidem *cap. 8. num. 11.* Dico primo loco agere de morte, quam maritus authoritate priuata illi comminatur, vnde cum id iure Canonico sit omnino interdictum, consequenter loquitur de metu iniuste incusso. At secundo loco agere de morte authoritate Iudicis infligenda, ac proinde de metu iustè incusso. Hic enim metus (ait ille) non sufficit ad annullandum, seu rescindendum actum, vel contractum, vt habetur ex *l. si mulier*, & ibi Bartol. *ff. quod met. causa.* Nihilominus *præcit. cap. 93.* aperte à nostra opinione dissentit, cum asserat, quod si quis furi deprehenso in delicto iustam accusationem comminetur, nisi certam ducat, esto metus iuste incussus sit, matrimonium tamen inualidum esse. Atque ideo

ideo non immerito à Sanch. adducitur pro contraria opinione, sicut etiam Lud. Lopez 1. *p. instruct. cap.* 45. *vers. sed ibi addit.* & Vega *sum. tom.* 2. *cap.* 129. *casu* 17. quorum opinionem censeo satis probabilem, sed nostram probabiliorem, quam vltra D D. supra allegatos, etiam tuentur in simili cum de matrim. agunt, Henriq. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 9. *num.* 1. & 2. Petr. Led. *de matr. quæst.* 47. *art.* 3. *dub.* 1. *conclusione* 3. *initio* & Palat. *in* 4. *dist.* 29. *disp. vnica, vers. sexto die.*

13. Hinc autem manifeste deducitur, votum castitatis seu religionis eo metu emissum, non esse Pontifici reseruatum; tum quia huiusmodi votum non censetur reseruatum, nisi sit liberum, & spontaneum; tum quia vota quorum valor est sub opinione, possunt per Episcopum dispensari iuxta regulam sæpius traditam, & consequenter possunt etiam per Bullam commutari.

Dico quarto, probabilem esse opinionem asserentium metum leuem, dum est causa sine qua non emitteretur, votum illud irritare in foro conscientiæ, secus in foro externo.

14. Ducuntur primò, quia Ecclesia dum metus est leuis, non præsumit coactum, sed spontaneum consensum: at in foro conscientiæ aliquando constat oppositum, nempe dum quis eo metu perterritus emittit votum, quod alias non emitteret. Secundò, quia ideo metus grauis irritat votum, quod plenam consensus libertatem impediat in viro constanti. Igitur id similiter irritabit metus leuis, dum eundem libertatis consensum impediens, causa existit, vt votum emittatur: tunc enim videtur verificari ratio Pontificis *cap. cum locum de sponsal.* ibi cum locum non habeat consensus, vbi metus, vel coactio intercedit. Atque ita sentit Nau. alios referens *lib.* 1. *consil. in priori edit. in tit. de his quæ vi, consil.* 1. *num.* 9. & *consil.* 3. *num* 4. & *consil.* 2. *n.* 2. & *lib.* 3. *tit. de Regul. consil.* 84. *num.* 4. *in posteriori autem edit. lib.* 1. *tit. de his quæ vi, consil.* 3. *num.* 9. *consil.* 5. *num.* 4. *consil.* 9. *num.* 2. & *lib.* 3. *tit de conuers. coniugat. consil.* 3. *num.* 4. & loquens de professione idem sentit Man. Rodr. *sum. tom.* 2. *cap.* 8. *num.* 10. secutus Nau. *sum. cap.* 22. *num.* 51. Et loquentes de matrimonio, idem videntur sentire Iacobatius *de consiliis, lib.* 4. *art.* 4. *num.* 133. 134. & 135. & Veracruz 1. *p. speculi, art.* 8. *conclus.* 7. & ait esse probabile Petr. Ledesma 2. *p.* 4. *quæst.* 49. *art.* 3. sicut etiam Sanch. *dicto lib.* 4. *sum. cap.* 3. *num.* 23.

15. At multo probabilius censeo, eo metu leui non irritari votum aliquod; tum quia metus simpliciter non irritat votum, ex eo quod voluntarium quomodocunque impediat, seu auferat: sed quod prudenter, & rationabiliter, vt contingit dum quis eligit rem adeo grauem, cuiusmodi est votum castitatis seu religionis sub prætextu vitandi causam illius timoris; qui tamen dum metus est leuis, non ita, sed imprudenter potius, ac irrationabiliter se gerit; tum quia falsum est Ecclesiam in hoc casu inniti præsumptioni, sed cuidam naturali æquitati, quæ postulet subueniri patienti metum grauem, cum fecerit quod debuit, eligens ex duobus malis, id quod minus est. Non autem subuenit patienti metum leuem, cum inconstanter se gerat, dum ex leui metu ad rem adeo grauem sit motus. Sicut etiam Ius Ciuile iustissime fauet patiēti iustum, & grauem metum, contempto metu leui, *Regula vani timoris* 145. *ff. de reg. iur. lib.* 7. *tit.* 33. *p.* 7. Atque ideo hanc sententiam tuentur Sotus *lib.* 7. *de iust. quæst.* 2. *art.* 1. *ad* 2. *fine*, Lud. Lop. 1. *p. instruct. cap.* 45. *versic. non impedit*, Valentia 2. 2. *disp.* 6. *quæst.* 6. *punct.*.. Azor.

lib. 11. *instit.moral.cap.* 15. *quæst.* 5. Emanuel Sà *verb. metus*, *num.* 3. quos refert & sequitur Sanch. *supra num.* 24. & faciunt pro hac sententia loquentes de matrimonio D. Thom. *in* 4. *dist.* 29. *q. vnica*, *art.* 3. *quæstiunc.* 1. *corp.* D. Bonau. *ead. dist. quæst.* 1. *num.* 4. Dur. *quæst.* 2. *num.* 5. & 8. Richard ibi *art.* 1. *quæst.* 1. Palud. *quæst.* 1. *art.* 3. *concl.* 2. *num.* 20. & plures alij, quos referunt idem Sanch. *lib.* 6. *de matr. disp.* 17. *num.* 3.

16. Ex dictis igitur deducitur primò, votum castitatis, seu religionis metu leui emissum, esse validum, dispensabile tamen per Episcopum; tum quia is metus minuit voluntarium, vt constat; reseruatio autem intelligenda est de purè voluntario, ac spontaneo, non de coacto; tum etiā quia sub opinione adhuc est, an sit validum, & consequenter potest per Episcopum dispensari, seu commutari per Bullam, iuxta regulam sæpius repetitam. Imo is metus præstat faciliorem dispensandi causam; quamuis enim votum ex causa talis metus non desinat esse voluntarium, non tamen est ita voluntarium, ac si is non existeret. Atque ideo nobiscum sentiunt Angelus *votum* 4. *num.* 9. Glos. *in cap. veniens* 5. *Qui Clerici, vel vouentes*, & Nau. *sum. cap.* 12. *num.* 59. quos refert ac sequitur Lessius *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 18. *num.* 127. & tenent idem Bonacina *de leg. disp.* 4. *quæst.* 2. *punct.* 7. §. 4. *num.* 17. & Leone *tract. de iubil. p.* 2. *quæst.* 10. *sect.* 1. *num.* 97. *fine*.

17. Deducitur secundò, tunc solum metu reuerentiali irritari votum castitatis, seu religionis, aut quoduis aliud cum cadit in virum constantem, nempe cum vltra reuerentiam adsunt minæ, & probabilis timor alicuius mali grauis. At cum dubium occurrit, an metus sit grauis, & consequenter sufficiens ad irritandum votum solenne, vel simplex; præsumendum est in fauorem valoris voti, cum metum esse leuem, ac proinde non irritare. Vnde si constet de voto, & excusatio dubia sit, stabit possessio pro voto, vt notat Sanch. *ibidem n.* 27.

DVBIVM XIV.

An possit per Episcopum dispensari, & per Bullam commutari votum castitatis emissum à coniugatis, vel vtriusque, vel vnius tantum coniugis consensu præcedenti.

1. SVppono hic agi de voto castitatis absolute, atque ideò. Dico primò, si alterū coniugē absque alterius licentia castitatem vouere contingat, idque post matrimonium cōsummatum, certum quidem est, posse per Episcopum dispensari. Ratio est, quia eiusmodi votum non est omnimodæ continentiæ, cum non possit vouentem obligare ad non reddendum debitum. Reseruatio autem voti castitatis, tanquam odiosa, de integræ castitatis voto est intelligenda, vt ex sæpius dictis satis fit manifestum. Atque ita sentiunt Man. Rodr. *sum. tom.* 1. *cap.* 90. *num.* 6. Aragon. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 8. *dub. vlt.* Sanch. *lib.* 8. *de matrim. disp.* 11. *num.* 4. & *sum. tom.* 1. *cap.* 40. *num.* 52. quidquid in contrarium opinetur Lud. Lop. 1. *p. instruct. cap.* 47. *fine*. At si votum sit emissum ante matrimonij consummationem, tunc distinguendum esse censeo: nam si fuit emissum animo ingrediendi religionem, vt vbi vouens impleret votum, sciens non posse aliter illi satisfacere, tunc nequit Episcopus dispensare. Quia cum censeatur tunc se velle ad religionem obligare, quatenus est id medium ad castitatem promissam seruandam necessarium, consequenter est votum

omnimodæ

omnimodæ castitatis, teneturque vouens illud implere religionem ingrediendo. Si tamen animus vouentis non fuit eiusmodi, vel nec de ingressu, nec de opposito cogitauit; vel si cogitauit, noluit tamẽ se ad illam obligare, potest quidem Episcopus dispensare; id enim votum non est omnimodæ castitatis, cum absque culpa possit, imo teneatur reddere debitum.

2. Dico secundò, si cum licentia alterius coniugis alter solus continentiam vouerit, similiter est distinguendum. Nam si votum sit emissum matrimonio nondum cõsummato, & animo religionem ingrediendi, constetque vouenti non posse aliter votum perfectè implere, quin potius si maneat in sæculo teneri reddere debitum: tunc nequit Episcopus dispensare, etiam ad petendũ debitum, poterit tamen ad duntaxat petendum dispensare post matrimonij cõsummationem. Quia voluit id votum, vt omnimodæ castitatis, iuxta ea quæ tradit Sanch. *lib.9. de matrim. disp.36. num.5.& 6.* Si autem id votum fiat post matrimonium cõsummatum, & animo etiam religionem ingrediendi, volenteque altero coniuge efficere iura requisita, vt talis ingressus liceat, nequibit Episcopus etiam ad solum debitum petendum dispensare. Voluit enim vouens tacitè ad religionem se obligare, & consequenter est votum perfectæ castitatis. At si alter coniux propositum mutet, ita vt hic non possit religionem ingredi, adhuc non poterit Episcopus omnino in eo voto dispensare, eo quod sit absolutæ castitatis; poterit tamen ad solum debitum petendum ratione periculi status. Si vero id votum absque animo religionem ingrediendi fieri contingat, idque siue ante, siue post matrimonij cõsummationem, tunc potest Episcopus in eo voto omnino dispensare: cum enim hic possit, ac teneatur debitum reddere; manifeste constat non esse votũ absolutæ castitatis, sed partis. Et in hunc sensum possunt interpretari Man. Rodr. *tom.1. sum.2. edit. cap. 143. n.14.* Say. *in claui regia, lib.6.c.11.n.52.* & Vega *sum. tom.2. cap.129. casu* 77.

3. Dico tertiò, si vterque coniux continentiam voueat absque alterius licentia, idem atque eodem modo est sentiendum, sicut in primo dicto iudicauimus, idque ob rationes ibi assignatas, quæ hic similiter locum habent, vt rectè obseruat Sanch. *lib.8. de matrim. disp. 11. num.6. & in sum. lib.4. cap.40. num.55.* At si vterque coniux seorsim castitatem, seu continentiam vouerit, habita ab altero licentia, non tamen per modum contractus, ac reciprocæ conuentionis, sed independenter ab alterius voto. Ait Sanch. vtroque loco cit. *num. sequenti* esse omnino idem sentiendum, quod statuimus in 2. dicto præcedenti, ob easdem rationes ibi traditas.

4. Dico quartò, si vterque coniux de communi consensu per modum contractus, ac reciprocæ conuentionis castitatem vouerit, id est, facio, vt facias. Tunc sentiunt absolutè aliqui cum Maiori *in 4.dist.32.quæst.1.in solut. ad 2. contra 2. conclusionem*, posse Episcopum in hoc voto dispensare. Ducti quod non sit votum omnimodæ continentiæ, sed vterque teneatur debitum reddere. Aliis autem potius placet posse tunc Episcopum dispensare ad solum debitum petendum. Ita Eman. Sà *sum. verb. debitum coniugale, num.2.* & Man. Rodr. *qq. Regul. tom.1. quæst.63. art.2.* Ducuntur, tum quia esto huiusmodi votum sit absolutæ castitatis, & consequenter indispensabile per Episcopum; id tamen non est proprie dispensare in voto castitatis, sed in effectu illius ad tempus. Imo nec quoad omnes, cum vterque adhuc sic dispensatus fornicando sacrilegus sit, nec

nec eo matrimonio soluto possit aliud contrahere: tuin etiam quia in voto castitatis ante matrimonij contractionem emisso dispensat Episcopus ad petendum debitum: igitur similiter poterit dispensare in eodem voto post matrimonium emisso, cum hoc non plus obliget, quam illud.

5. Neutra tamen istarum opinionum mihi probatur. Non prior, quia cum id votum sit absolutè castitatis, obligat omnino ad non petendum, nec reddendum, vt latè probat Sanchez *lib. 9. de matrim. disp.37. num.*10. Nec posterior. Vnde prima ratio in eius fauorem adducta falsa est; posset enim similiter probari, quod Episcopus dispensare valeat ad eum solum effectum, vt ligatus voto castitatis matrimonium semel ineat, manente voto in suo vigore quoad cætera, quod nullus concessit vnquam. Nec secunda ratio alicuius est momenti, quippe non est simile de voto castitatis ante matrimonium emisso, ac de eodem post matrimonium, vt supra. Nam licèt vtrumque sit ex natura rei Pontifici reseruatum, diuturna tamen consuetudo, quæ iurisdictionem præbet *cap. cum contingat, de foro competenti*, obtinuit vt Episcopi passim dispensent in primo. Ita ex Iurisperitis Ioan. Andr. *cap. rursus, num.6. qui clerici, vel vouerit.* & ibi Anton. *fine.* Anchar. *n.2. opposit.1.* Præposit. *num 6.* Alexand. de Neuo, *num. vlt.* ex Summistis Rosella, *verb. impedimentum, imped.4. num.5 fine*, Angelus *verb. matrimonium 3. imped. 5. num. 3. & verb. votum 4. num. 4.* Armil. *verb. dispensare, num.18. & verb. matrimonium, num.55.* & alij. Ex Theologis autem D. Anton. *3. part. tit.1. cap.22. §.2. fin.* Maior *in 4. dist. 32. quæst.2. arg.2. contra 2. conclusionem*, Sot. *Cod. 4. dist. 37. q. vnica, art.1. & art.2. vers. & per hoc respondetur*, Palat. *dist. 32. disp.2. vers. suffragatur communi placito*, & plures alij, quos refert, & sequitur Sanchez *lib. 8. de matrimon. disp.12. num.4.* Prædicta autem consuetudo originem duxit ab euidenti incontinentiæ periculo, si coniunx petere non possit, cum tamen ratione matrimonij reddere teneatur.

6. At in voto post matrimonium emisso, de quo nunc agimus, id minime obtinuit; nec idem periculum militat; neuter enim tenetur, nec licite reddere valet. At propterea dicendum est; non posse Episcopum cum his coniugatis dispensare, vt petendo, reddendóve possint matrimonio vti, nisi incontinentiæ periculum occurrat in alterutro, nec Pontifex commodè adiri queat ex infirmitate, paupertate, aliáve ratione. Prior pars probatur ex ratione proxime adducta. Posterior vero ex eo, quod in eius necessitate posse Episcopum dispensare cum solutis ad contrahendum matrimonium, tenent Nau. *sum. cap.22. n.76.* Palat. *4. dist. 38. disput.2. vers. & quidem Episcopus*, Henriq. *lib.6. de pœnit. cap.14. num.7. in comment. litt. P. & lib.7. de indulg. cap.30. num.6. comment. lit. B.* Valent. *2.2. disput.6. quæst.6. punct.7. vers. ex quo sequitur*, Arag. *2.2. quæst.88. artic.12. versic. si quis autem quærat*, Man. *summ. tom.2. cap.100. num.3. conclus.3. & quæst. regul. tom.1. quæst.63. art.6.* & Anton. Gomez. *in Bulla Cruciata, clausf.10. num.108.* cum aliis, quos ipsi referunt; & quidem deducitur ex doctrina Abbatis *cap. final. num. 8. de Eccles. ædificand.* & Cardin. *clem.1. num.27. quæst.29. de rebus Eccles. non alien.* necnon Felin. *cap. cum accessisset, num.22. de constit.* vbi inquiunt in summa alienandi necessitate, quæ eam celeritatem requirat, vt superior consuli non valeat, posse absque eius licentia fieri alienationem, esto interuenerit iusiurandum non alienandi absque eius licentia. Igitur à fortiori cũ his cõiugatis poterit Episcopus dispensare ad petendum debitũ in casu simili.

7. Adde

7. Adde quod etiam si Episcopus regulariter in lege Pontificis, aut Concilij nequeat dispensare, posset tamen in casu vrgentis necessitatis, cum ad Pontificem non patet aditus, vt rectè ostendit Sanch. *lib.2. de matrim.disp.*40. *num.*3. Atque ideo hanc partem sustinent Sylu. *verb.votum 2.fine, & verb.dispensatio,quæst.*9.*num.*15. Nauarr.*cap.*12. *num.*59. Palat.4.*dist.*32.*disp.*2.*vers.Quod si votum.*Henriq.*lib.*11.*de matrim.cap.*15. *num.*8. Arag.2.2.*quæst.*88. *art.*8. *dub.vlt.* Man.1.*tom.*2.*editione,cap.*243.*conclus.*14. *num.*14. & alij. Vnde deducit Sanchez *lib.*8. *de matrim. disput.*11.*num.*10. idem sentiendum fore, cum etsi Pontifex adiri queat, ex mora tamen graue imminet incontinentiæ periculum. Ita D. Anton. 3.*part. tit.*1. *cap.*22. §.4. Sot. 4.*dist.*27. *quæst.*1. *art.*4. *vers.Quod si contra arguas*, Angles *floribus,de voto, quæst. vnic. art.*7. *diffic.*10. & Vega *sum.* 2.*tom. cap.*129. *casu* 68.

8. Limitat Lud. Lopez 2.*p. instruct.* vbi de clauibus *cap.*9.*col.penult.*inquiens in solis remotissimis Indiæ partibus id Episcopo licere. Non placet hæc limitatio; imo ob rationes præinsinuatas idem videtur dicendum, non solum si ex mora immineat periculum incontinentiæ; sed etiam si immineat quodcunque aliud graue periculum, nempe grauis scandali, vel magni tertiæ personæ detrimenti. Fauent Sylu.*verb.votum* 4.*quæst.*4.& Henriq.*loco cit.*qui non limitarunt periculum ad inconrinentiam, sed generaliter affirmarunt posse Episcopum dispensare,cum nequit adiri Pontifex, nisi periculo interueniente ex mora. Vnde Sanchez *d. disp.*9. *n.*22. *ad finem*, ait posse Episcopum dispensare cum iuuene,qui religionis voto astrictus virginem deflorarat, ac grauidam effecerat, cupiebat tamen eam ducere in vxorem, vt ipsius famæ consuleret. Nam si Pontificia expectaretur dispensatio, imminebat periculum matrimonij impediendi, vel ob repugnantiam consanguineorum viri, vel ob mutationem voluntatis ipsius viri, cum non adeo firma esset, quin facile mutari posset. Atque ideo non est admittenda opinio Rod. dum *in Cruciata* §.9.*dub.*1. *circa votum castitatis*, *num.*118. ait non posse Episcopum in huiusmodi euentibus dispensare. Imo Palat. *vbi supra* docet in omnibus votis Papæ reseruatis posse Episcopum dispensare, si impotentia adeundi Pontificis præcesserit; quod sentit etiam Sanchez *num.*23. dicens id similiter tenere viros doctissimos ex Neotericis.

9. Sed quæres primò, an saltem possit Episcopus dispensare cum coniugatis illis, qui per modum contractus castitatem vouerunt, si renunciationem illam iuris petendi, & reddendi, quam vouendo fecerant, sibi ipsis remittant; iterum sibi mutuam corporum potestatem conferendo. Respondetur affirmatiue, tunc enim esto dicta remissio sit sacrilega, quia contra votum, valet tamen, & tenebitur vterque (vt tradit Sanchez *lib.*9.*de matrim.disputat.* 37. *num.*16.) debitum reddere. Ac proinde poterit tunc Episcopus dispensare ad petendum debitum duntaxat ratione illius periculi, quod imminere constat satis manifestè, si illis sit interdicta petitio, cum reddere teneantur. Ratio est, quia per illam remissionem quasi de nouo contrahitur matrimonium quoad licitam facultatẽ eo vtendi, petitio tamen debiti erit ratione illius voti interdicta; attenta autem obligatione redditionis, poterit per Episcopum dispensari ad petendum debitum, etiam si facilis sit ad Pontificem recursus.

10. Ex dictis igitur deducitur vota castitatis emissa à coniugatis posse per Bullam commutari, in iis casibus, in

quibus Episcopus potest omnino dispensare, ex eo quod deficiant à ratione voti castitatis perfecta, in his enim casibus non sunt vota absolutæ castitatis; at in iis casibus, in quibus Episcopus potest dispensare solum ratione periculi,seu necessitatis, non possunt huiusmodi vota, nec per iubilæum, nec per Bullam commutari.

11. Sed quæres secundò, an votum non nubendi in fauorem tertij, cuius interest emissum,per Episcopum potest dispensari.Respondetur,quod si huiusmodi votum per se spectetur,dispensari posset per Episcopum, & commutari per Bullam, vt ostensum fuit dubio septimo. At si in fauorem tertij petentis, & acceptantis emittatur, dicendum est non posse per Episcopum dispensari, nec per Bullam commutari. Vt si coniux à coniuge petat,quod sub iutamento, vel voto se obliget ad abstinendum ab alio matrimonio, ob ipsius honorem,vel commodum prolium, nec non vt amicitia cum consanguineis, ac nomen familiæ felicius conseruentur; tunc id votum est per Episcopum indispensabile, & consequenter per Bullam incommutabile. Ratio est, quia tunc ius tertio,id est coniugi petenti,& acceptandi acquiritur. Doctores autem asserunt non posse Episcopum dispensare votum in fauorē tertij emissum,& ab illo acceptatum, vt ex dicendis dub. vlt.huius capituli fiet manifestum. At si ille ius sibi acquisitum remittat, poterit Episcopus dispensare. Ita Lessius *2.lib.de iust.cap.40.dubit.*18.*num.*124. & Sanch.*lib.*8 *de matrim.disp.9.n.*12.

12. Si autem inquitas,an illa,in cuius fauorem emissum fuit votum,possit totam obligationem inde prouenientem remittere: distinctione vtendum est.Nam si non solum in fauorem ipsius fuit votum emissum, sed intuitu etiam religionis, ad id offerendum Deo, non potest; secus autem si in gratiam eius duntaxat,quia habet tacitam conditionem, si sibi placuerit, vouens enim cupit gratificari illi, in cuius gratiam vouet.Et in vtroque casu, facta condonatione,seu remissione,poterit Episcopus dispensare, & Confessarius per Bullam commutare, cum id votum non sit castitatis, & ex tunc cesset præiudicium tertij. Ita Lessius & Sanch. *ibidem.* Atque idem dicendum essede iuramento censet Sotus *lib.*8. *de iust. quæst.*1.*art.*9. *ad* 2.

13. Quæres tertiò, an virtute Cruciatæ possint commutari vota castitatis,seu religionis,emissa à personis alterius potestati subiectis. Partem affirmantem sustinet Gutier. *qq. canon.l.*2. *cap.*2.*num.*49. Ducitur, quoniam Pater respectu filij,maritus respectu vxoris,& Dominus respectu serui possunt hæc vota irritare. Igitur à fortiori potest Episcopus ea dispensare, & Confessarius virtute Bullæ commutare. Refert autem Syluestrum, Nauar. Sotum, & alios,qui tamen de solis coniugibus loquuntur, de quibus adhuc ambiguum est apud aliquos, an possit Episcopus votum castitatis emissum post matrimonium consummatum tollere, vel in toto,vel in parte.Cæterum quidquid sit de opinione, id saltem non pendet ex potestate irritandi,qua coniuges ad inuicem potiuntur;imo nec per illam regulanda est potestas Episcopi.

4.Atque ideo oppositum censeo probabilius:tum quia potestas irritandi, & dispensandi sunt longe diuersæ, oriunturque ex principiis satis distinctis.Vnde esto parens,vota filij,& maritus vota vxoris possit irritare; neuter tamen potest in illis dispensare, vt recte obseruat Sotus *lib.*7.*de iust.q.*3.*art.*1. & consequenter ab vna potestate ad aliam non licet arguere. Tum etiam quia reseruatio non opponitur irritationi,non

enim

enim derogat, aut tollit potestatem dominatiuam, ex qua facultas irritandi consurgit, sed opponitur, & derogat iurisdictioni, quam subtrahit, & limitat; ac subinde licet facta reseruatione pater possit vota filij impuberis irritare, non inde sequitur quod eadem possit Episcopus dispensare. Vnde si contingat quod pater nolit votum castitatis, seu religionis à filio suo emissum irritare, non ideo poterit per Episcopum dispensari, nec per Bullam commutari, quia votum illud est validum, ac reseruatum. Ita Sanch. *lib.8. de matrim. disp.9. num.4.* Suar. *de Religione, tom.2. lib.6. cap. 26. num.3.* & Malderus *in 2.2. tract.10. cap.5. dub.10. num.11.* sed de his latius dubio sequenti.

DVBIVM XV.

An votum peregrinationis vltramarinæ posit aliquo modo per Bullam commutari.

1. DVbium istud multiplicē etiam inuoluit difficultatem. Prima igitur sit, an virtute Bullæ possit commutari votum peregrinationis Hierosolymitanæ, non simpliciter, sed quoad circumstantiam, vt si quis voueat sanctum sepulchrum adire mendicando, vel nudis pedibus, possit Confessarius virtute Cruciatæ commutare huiusmodi circumstantiam, ita vt votum illud impleat, non tamen mendicando, sed propriis expensis, nec nudis pedibus, sed calceatus. Respondetur affirmatiue, ita D. Anton. *p.2. tit.11. cap.2. §.9. notab.4. vers. hoc autem videtur.* Palud. *in.4. dist.38. quæst.4. art.4. num.43.* Menoch. *de arbitr. lib.2. cent.5. casu 421. num.16.* Lopez *instruct.* vbi agit de clauibus *c.9. fine*, & Lessius *apud Sanch. in sum. tom.1. lib.4. cap. 40. num. 78.* Ratio est, quia Episcopus tunc non dispensat in voto, sed in circumstātia per accidens adiuncta. Id autem esse Episcopo licitum, multis citatis ostendimus *supra dub. 8. quæst.2.* & consequenter dicendum est posse etiam per Bullam commutari.

2. Sed quæres, an in voto ipso triplicis peregrinationis reseruatæ possit Episcopus aliquando dispensare? Respōdetur affirmatiue, nam si vrgeret necessitas, quæ dispensationem peteret, nec præ paupertate, aliáve causa legitima posset Pontifex adiri, liceret quidem Episcopo dispensare, quod in simili de voto castitatis probaui *dub. 9. diffic. 2. dicto 4.* & vltra ibi allegatos DD. id tenet Petr. de Led. *sum.2. tom... tract. 10. cap. 8. in 3.p.* vbi agit de potentibus dispensare *dicto 4.* Sed clarius id tradit Sanch. *sum. eod. cap.40. num.37.* Solet autem id limitari, vt in ea necessitate possit Episcopus dispensare, cum ad Apostolicum Nuntium non est recursus, sic Aragon. *2.2. q.88. art.12. vers. si quis autem quærat*, & Man. Rodr. *sum. tom.2. cap.100. num. ad finem.*

3. Et hæc limitatio non est admittenda, quippe quæ nullo fundamento legitimo nititur. Nam Nuntius, esto sit legatus à latere, tantum potest in tota sua prouincia circa dispensationes, quantum Episcopus, & alij Ordinarij in sua Diœcesi, vt docent specialiter *tit. de dispensat. §. consequenter aliqua*, & ibi Abb. *cap. fin. num.5. de transact. & cap. Dilecto, num.5. de praben.* Couar. *4. decret. 2. p. cap.6. §.10. num. 11.* Henriq. *lib.12. de matrim. cap.3. initio*, & Sanch. *de matrim. lib.8. disp.9. num. 25.* & alij, quos ipse refert. Cum igitur non gaudeat maiori potestate, quam Episcopi, parum interest, possit adiri Nuntius, necne. Libenter tamen admitterem dictam limitationem, si Nuntius haberet specialem potestatem in his votis dispensandi, & commodè posset adiri, Imò idem admitto in euentu, quod

quicunque alius ex priuilegio Pontificio posset in eisdem votis dispensare, vt fuse ostendit Sanch. *lib. 2. de matrim. disp.40.num.* 8. & nobiscum sentit Suar. *tom.2. de relig. lib.6. cap.16. num.15.*

4. Limitant alij, asserentes votum peregrinationis vltramarinæ, tunc solum esse reseruatum Pontifici, cum fit in subsidium terræ sanctæ, non autem cum fit ex deuotione duntaxat, tunc enim posse ab Episcopo dispensari arbitrantur. Ita Abb. *in cap. ex multa, de voto*, quem ibi sequitur Rauennas. At oppositum est dicendum iuxta Romanæ Curiæ stylum, qui satis aperte colligitur ex extrauag. Sixti IV. *etsi Dominici, de pœnit. & remiss.* vbi peregrinationes reseruatæ numerantur; ibi enim sic habetur. *Ad visitanda Romæ limina Apostolorum Petri, & Pauli, D. Iacobum Compostellæ & loca sancta Hierosolymæ.* Ecce quam aperte ibi fit sermo de votis ex deuotione prædictorum locorum emissis; atque ita docent Nauar. *sum. cap. 12. num.75.* Sylu. *verb. votum 4. num.5.* Greg. Lopez *lib.1. tit. 8. p.1. verb. Romæ.* Rodr. *sum. tom.2. cap. 99. &* alij, qui omnes tradunt id votum, siue ex deuotione, siue in subsidium terræ sanctæ fiat, non posse nisi à Papa dispensari simpliciter, bene tamen quoad circunstantiam, vel in casu necessitatis, eo modo quo dictum est supra, & non aliter.

5. Secunda difficultas, an si peregrinatio terræ sanctæ voueatur disiunctiue, possit id votum per Episcopum dispensari, & per Bullam commutari. Respondetur quidem affirmatiue, dum voti disiunctiui sola altera pars est reseruata. Vt si quis dicat, voueo peregrinationem vltramarinam, aut ieiunium singulis feriis sextis, obseruandum per decennium, vel voueo peregrinari hinc Hierosolymam, aut cētum aureos in eleemosynam dare. Posterior enim pars vtrobique non est reseruata, & consequenter votum simpliciter loquendo non est reseruatum. Ratio est, quia dum res adhuc integra est, vouens potest eligere partem non reseruatam per regulam in alternatiuis, *de regulis iur. in 6.* vbi habetur quod in alternatiuis electio est debitoris, satisfacitque quamcunque disiunctionis partem præstando. Ita Azor. *tom.1. instit. mor. lib. 11. cap. 19. quæst. 10.* Sav. *in claui regia lib.6. cap.11. num.62.* Lessius *lib.2. de iust. cap.40. num.106.* Suar. *tom. 2. de Relig. lib 6. cap.24. num.1.* Sanch. *lib.8. de matrim. disp.9. num. 14. & sum. tom.1. lib.4. cap.40. n. 42.* At si vtraque pars disiunctionis sit reseruata, vt si quis dicat, voueo peregrinationem terræ sanctæ, vel Religionem; tunc votum huiusmodi est simpliciter reseruatum Pontifici. Ratio est, quia obligat præcise ad materiam reseruatam, quamcunque partem eligat vouens. Ita Suar. *ibidem num. 2.* & Sanch. *sum. eod. num.42.* ac proinde potest Episcopus in primo casu dispensare, & Confessarius virtute Cruciatæ commutare, secus in secundo.

6. Sed quæres, an in voto disiunctiuo, cuius sola altera pars est reseruata, si pars reseruata reddatur impossibilis, possit Episcopus dispensare. E. g. si quis voueat peregrinationem terræ sanctæ, aut certam eleemosynam facere, & postea factus est impotens ad eleemosynam impendendam; quæritur an vouens obligetur tunc ad peregrinationem determinatè, & consequenter an votum illud sit Pōtifici reseruatum. Respondetur certum esse, quod si perseuerante obligatione alternatiua, altera pars reddatur impossibilis, obligatio debet in altera parte impleri, votum enim obligat, vt impleatur eo modo quo potest. Nihilominus votum ipsum non fit reseruatum. Ratio est, quia id votum per se, & ex natura sua nunquam obligauit ad partem reseruatam,

sed

sed præcisa obligatio ad illam prouenit ex solo facto, seu ex impossibilitate materiæ, quæ est per accidens, non ex vi vinculi. Ita Suar. *num.* 4. & Sanch. *num.* 44. Dixi *perseuerante obligatione alternatiua*, quia si vouens voluntarie determinet suam obligationem ad partem voti reseruatam, tunc id votum est simpliciter reseruatum, quia est quasi noua voti reseruati omissio, atque ideo ex vi voti tenetur iam vouens ad partem reseruatam; & sicut in alternatiuis debitor hominis, vbi semel elegit partem alteram, id creditori notum faciens, resilire non valet, per regulam de regul. iur. in 6. *quod semel placuit, amplius displicere non potest*: Ita cum Deus corda omnium agnoscat, vbi semel vouens elegit partem illam reseruatam, manet ex vi voti astrictus ad illam. Ita Suar. *num.* 3. Sanch. *vtroque loco cit.* Say. & Azor. *vbi supra.* Vnde consequenter dicendum est, Episcopum posse dispensare, & Confessarium per Bullam commutare id votum, dū perseuerat obligatio alternatiua, etiamsi pars non reseruata sit facta impossibilis, secus postquam obligationem suam vouens determinauit ad partem reseruatam.

7. Tertia difficultas, an in casu, quo Episcopus dispensare potest in peregrinatione terræ sanctæ, iuxta ea quæ in vtraque difficultate præcedenti diximus, si prius sit aditus Pontifex, possit adhuc Episcopus dispensare, & Confessarius per Bullam commutare. Ratio dubitandi est, quia dum dispensatio semel petitur à superiori, videtur iam in ea causa præuentum per superiorem, & sic nihil posse inferiorem circa illam. Nihilominus Dico primo, quando Episcopus potest iure ordinario in aliqua re dispensare, vt in voto pœnali castitatis, seu circunstantia peregrinationis prædictæ, quamuis à Pontifice sit iam Episcopo, seu Confessori facta commissio vt dispenset, potest vouens ei renuntiare, & Episcopum adire, vt potestate sua ordinaria dispenset. Ratio est, tum quia cum sit in fauorem, & gratiam vouentis concessa dicta commissio, non debet in eius damnum retorqueri. Regula, *quod ob gratiam, de reg. Iur. in 6. l. Quod fauore. C. de legibus*; tum quia Pontificem ad rem aliquam petendam adire, nullum præuentionis effectum operatur, ne liceat postea ab inferiori petere. *lib.* 1 *& toto cit. C. quando libellus*, atque ibi DD. Imo Nau. *lib.* 1. *Consil. in* 2. *edit. tit. de offic. delegat. cons.* 1. *n.* 2. ita generaliter tradit; etiam in iustitiæ rescriptis.

8. Dico secundo, cum Pontifex de eo casu consultus dispensationem denegauit, iudicans non adesse causam legitimam, existimo, quod nisi noua proponatur causa, non possit Episcopus dispensare. Ratio est, quia eo ipso quod Pontifex denegauit, videtur inferioribus auferre facultatem dispensandi cum illo singulari, nisi ex noua causa emergenti. At secus esset, vbi huic singulari non denegasset, sed constat solitum esse Pontificem aliis dispensationem denegare ob eas causas, reputando non esse iustas. Nam Episcopus posset tunc dispensare cum illo, cui denegata est dispensatio, iudicans eas esse causas iustas. Nec immerito, tum quia cum sibi iure ordinario ea dispensatio competat, non astringitur ad dispensandum ex iis solis causis, ob quasdum existunt, Pontifex vult dispensare; tum quia nec Pontificem aliis ex ea causa dispensationem denegasse, ligat ordinariam Episcopi facultatem, ne valeat dispensare cum illo, cui Pontifex non denegauit.

9. Dico tertiò, cum Episcopus dispensat ex commissione expressa, ac perpetuo dignitati suæ annexa, vt contingit in casibus Trident. *sess.* 24. *de reformat.*

format.cap.6. non quidem astringitur ad dispensandum ex solis causis, ex quibus Pontifex dispensare solet. Vnde etsi agnouerit Papam nolle ex aliquibus causis dispensare, & aliis denegasse, adhuc potest cum illo, cui non denegauit, dispensare ex eisdem causis, si eas iudicat iustas; vt num. præcedenti dictum fuit de eodem, cum dispensat potestate ordinaria; cum hæc tanquam iure concessa, ac dignitati perpetuo annexa reputetur ordinaria. Imo idem mihi videtur sentiendum tam de eodem, quam de quouis alio, qui ex speciali commissione Pontificia dispensaret. Cum enim Pontifex non assignet causas, ex quibus Commissarius dispensat, videtur illum duntaxat obligare, vt ex iusta causa dispenset, ipsius prudentiæ committens, vt quæ sit iusta causa discernat. At secus esset, dum Episcopus ex sola Epicheia dispensat, vt in casu necessitatis, aut ratione periculi, ex mora imminentis. Ratio est, quia cum ex sola præsumpta Pontificis voluntate tunc dispenset, vbi de contraria voluntate constat, cessat præsumptio, cui Epicheia innititur.

10. Quarta difficultas, an si quispiam petiit dispensationem ab Episcopo, vel commutationem à Confessario virtute Cruciatæ, in casu quo poterant, & noluerunt, sed remiserunt illum ad Pontificem; possint, sicut prius Episcopus dispensare, seu Confessarius commutare, postquam hic sic remissus se Pontifici præsentauit, petens ab eo dispensationem, seu commutationem. Ratio dubitandi est, quia præfati Episcopus, & Confessarius videntur quod desinant iam esse Iudices, ex quo causam ad superiorem remiserunt, vt habetur *cap. licet de offic. legati*, & tradunt ibi glos. *verb. transtulerat.* atque *ibidem* Ant. *num.* 8. Abb. *num.* 3. Anchar. *num.* 2. Imola *fine.* asseruntque hoc adeo esse verum, vt nec ex partium consensu possit ea causa semel iam superiori præsentata, ad priorem Iudicem redire. Nihilominus oppositum sentiendum est, posse nimirum adhuc Episcopum dispensare, & Confessarium virtute Cruciatæ commutare, etiam si iam Pontifex commisisset dispensationem Ordinario, seu commutationem Confessario, etsi iam illam expediissent; vt recte docet Sanchez *lib.8. de matrim. disp.* 14. *num.* 8. nam quod in fauorem alicuius conceditur, non debet in eius præiudicium retorqueri, vt habetur ex dictis *diffic.* 3. *dicto* 1. textus autem *d. cap. licet*, & doctrina Authorum ibi allegata, intelligitur de iurisdictione contentiosa, qualis non est iurisdictio dispensandi, seu commutandi.

11. Quinta difficultas est, si quis peregrinationem terræ sanctæ voueat cum onere erogandi quotidie pauperibus certam eleemosynam, nisi voto satisfiat intra certum tempus; commisit autem Pontifex alicui Confessario, vt huiusmodi votum commutet; sed quia vouens magnam pecuniæ quantitatem debebat, remisit Pontifex partem, iniungens vt aliam soluat. Dubitatur an per Bullam, seu Iubilæum pars illa debita commutari possit. Azor. *tom.* 1. *inst. moral. lib.* 11. *cap.* 18. *quæst.* 11. *ad finem*, tenet posse commutari votum, quod in futurum refertur, & non posse ex toto, vel ex parte remittere eam pecuniæ partem, quam iussu Pontificis soluere cogitur; & generaliter tradit aliud esse commutare votum, & aliud remittere pœnam debitam, eo quod votum non sit solutum, & consequenter videtur sentire pœnam ex violatione voti incursam non posse virtute Bullæ, aut Iubilæi commutari. Atque idem etiam expresse sentiunt Nauar. *lib.* 3. *consil. tit. de voto in prima edit. consil.* 35. *per totum*; *in secunda consil.* 52. Sayr. *in claui regia, lib.* 6. *cap.* 12.

p. 12. num. 10. versic. prater hac, fine. & Graff. 1 part. decis. lib. 2. cap. 28. num. 5. Vnde si quis promittat se non lusurum sub pœna erogandi certam eleemosynam, & votum violare contingat; tenet Nauarr. non posse eleemosynam illam ex violatione voti debitam commutari. Ducitur, tum quia hæc priuilegia solius voti commutationem indulgent; aliud autem est commutare votum, & aliud commutare pœnam ex voti fractione debitam; maxime quia non votum, sed eius violatio produxit hanc pœnam; tùm quia votum inspicit futurum, non præteritum, & consequenter potestas commutandi vota non extenditur ad pœnam ex præterita voti fractione contractam, sed ad futuram eiusdem voti obligationem.

12. Cæterùm circa hanc difficultatem. Dico primò, si Pontifex limitatam concedat facultatem Confessori, commutandi votum prout obligat ad futura, & non vt obligat ad soluendam pœnam ex præterita transgressione incursam; tunc certissimum est, facultatem illam non extendi ad pœnam iam incursam, nec à fortiori ad illam, in quam per Pontificem facta fuit commutatio: idque non quia illa pœna sit à Pontifice imposita, aut quia non debeatur ex voto, sed quia facultas fuit expresse limitata ad aliud, vt supponimus; ita Sanchez sum. lib. 4. cap. 52. n. 12. & Suar. tom. 2. de religione, lib. 6. cap. 20. num. 18. At si taceatur commutatio illa facta à Pontifice, & vouens confugiat ad habentem authoritatem, vel iure ordinario, vel per Bullam, seu priuilegium aliquod, tunc valebit dispensatio, seu commutatio totius voti distinctè propositi quoad præterita, & futura. Ratio est, quoniam quoad hæc nihil refert illa circumstantia; potest enim vouens priori commutationi cedens, ita se habere, ac si illam non obtinuisset. Ita Sanch. eod. cap. 52. num. 14. & Suar. eod. cap. 20. fine.

13. Dico secundò, cessante dicta limitatione posse Episcopum sua potestate ordinaria, vel Confessorem virtute Cruciatæ, seu Iubilæi commutare, non solum obligationem voti pœnalis in futurum, sed etiam pœnam pecuniariam, vel quamcunque aliam ex fractionibus eiusdem voti incursam; ita sentiunt ibidem Suar. num. 19. & Sanch. num. 10. Ducor primo, quia si quis emisit votum non pœnale, sed directum, seu absolutum erogandi quotidie pauperibus certam eleemosynam, & illud est per longum tempus transgressus, potest virtute Cruciatæ, seu Iubilæi petere, & obseruare commutationem totius voti, quo vouens se ad illam obligauit; & consequenter potens votum commutare, potest etiam commutare totam ipsius voti obligationem: igitur à fortiori si quis votum pœnale emisit, & pœnam incurrit, illa similiter poterit commutari per similem facultatem. Probatur consequentia, tum quia in voto pœnali certissimum est pœnam non deberi ex mera voti fractione, sed ex vi voti, quo vouens se ad illam astrinxit, dum ipse violasset votum: eo namque secluso pœnam illam nullatenus deberet. Tum quia votum magis videtur obligare ad directam materiam, in quam cadit, quam ad pœnam: ac proinde cum possit commutari quoad debitum iam contractum in materia directa, multo magis poterit commutari quoad pœnam.

14. Secundò, quia ferè communis DD. sententia tenet posse virtute Bullæ, aut Iubilæi commutari votum pœnale castitatis, ac Religionis, etiam post pœnam incursam, non solum quoad obligationem in futurum, sed etiam quoad pœnam iam ex voti transgressione contractam: & qui oppositum censent,

ſent, non ducuntur ex eo quod pœna ſit iam incurſa, ſed ex eo quod iam ſit votum abſolutum materiæ reſeruatæ, nempe caſtitatis, aut Religionis; igitur eſto pœna pecuniaria debeatur ex voti tranſgreſſione, nihil refert ad negandam huiuſmodi poteſtatem.

15. Dico tertiò, nihil obſtare huic commutationi, quod Pontifex commutauerit pœnam iam debitam remittendo partem, & iniungendo, vt alteram partem ſolueret; tum quia adhuc pars illa ſoluenda debetur ex ſolo voto; Pontifex enim non impoſuit vouenti nouum præceptum, ſed ſolum illam partem pœnæ non commutauit; atque ideo non ſoluens, non erit præcepti Pontificij tranſgreſſor, ſed ſolius voti, quo ad eam tenebatur; ac proinde per poteſtatem Epiſcopi ordinariam, ſeu delegatam, virtute Bullæ, ſeu Iubilæi, poteſt commutari. Tum quia, eſto vouens acceptauerit commutationẽ prius factam, adhuc illi integrum eſt redire ad priorem materiam, & relinquere commutationem, eſto facta fuerit in melius, vt conſtabit ex dicendis *dub. ſequenti, diffic. 1. dicto 3.* & conſequenter ſicut prius poterat per Bullam, ſeu Iubilæum petere commutationem prioris obligationis, ſi Pontifex nihil circa illam diſpoſuiſſet, ita etiam poſtea. Obſerua autem, quæ diximus, non intelligi de pœna, quæ ſit materia voti reſeruati, de hoc enim infra erit agendum.

16. Sed quæres, an ſi quis in caſu, de quo agimus, petat ab Epiſcopo, ſeu Confeſſario commutationem voti pœnalis, ſiue etiam abſoluti de certa eleemoſyna eroganda, non tamen ſpecialiter petat commutationem pœnæ, ſeu eleemoſynæ iam debitæ, & non ſolutæ, cenſendum ſit totum votum commutatum, etiam quoad præterita, vel ſolum quoad futura. Reſpondetur, commutationem illam non extendi ad præterita; idque non ex defectu poteſtatis, ſed ex defectu intentionis: votum namque abſolute propoſitum, ſiue pœnale, ſiue abſolutum de facienda quotidie eleemoſyna, ſolum apprehenditur vt ex nunc obligans in futurum, atque ideo ſatis veriſimile eſt, Confeſſorem id duntaxat intendere in commutatione. Imo idem eſt de Epiſcopo, ac etiam de Pontifice, ſi à principio votum ſic fuiſſet illi propoſitum. Vt igitur talia vota quoad vtramque partem, præteritam nimirum, & futuram, commutentur, opus eſt vt diſtinctè proponantur.

17. Neque obſtat, ſi dicas in cõmutatione voti perſonalis nõ requiri quod explicetur materia omiſſa, vt totum votum commutetur, & conſequenter idem videtur dicendum in voto reali. Non (inquam) obſtat, id enim ſolum eſt verum, quando fractio voti nullum implendæ obligationis quoad materiam omiſſam onus reliquit, vtpote quæ erat in honorem temporis: tunc enim cum nihil ſit commutabile circa præteritum, conſequenter impertinens eſſet ad commutationem id explicare. Vnde non valet ſimilitudo, violatio enim voti realis ſemper relinquit obligationem implendi quod omiſſum eſt, ac propterea oportet diſtinctè proponi. Secus contingit in voto perſonali, cuius tranſgreſſio nullam relinquit obligationem implendi, quod omiſſum eſt. Ita *ibidem* Suar. *num.* 21. & Sanch. *num.* 13. Imo circa triplicem aſſertionem prædictam, fere omnino nobiſcum ſentiunt etiam Raphaël à Turri *in 2. 2. tom. 2. quæſt.* 88. *art.* 12. *diſp. vlt. num.* 4. Filliuc. *tom.* 2. *tract.* 26. *cap.* 10. *num.* 195. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 27. *clauſ.* 9. *§.* 3. *num.* 32. Ioan. à Cruce *in direct. conſc. p.* 1. *præcept.* 2. *art.* 2. *dub.* 10. *concl.* 3. Malderus 2. 2. *tract.* 10. *cap.* 5. *dub.* 11. & alij.

DVBIVM

DVBIVM XVI.

An post factam commutationem liceat vouenti redire ad priorem materiam, & omittere commutationem.

1. Circa hanc difficultatem omnes conueniunt, licitum id esse, cum commutatio facta est in minus, admixta aliquali dispensatione, quoniam cuicunque licitum est propria authoritate votum in melius commutare, vt habetur ex dictis dub... igitur à fortiori licebit omissa commutatione redire ad materiam meliorem prius promissam. Controuersia itaque consistit, an idem sit sentiendum, dum commutatio facta est in rem meliorem aut æqualem. Quare Dico primò, si commutatio facta sit in æquale, licitum est vouenti redire ad priorem materiam promissam. *Ducor primò*, quia probabilis opinio tenet, posse quempiam etiam authoritate propria votum commutare in euidenter æquale, igitur multo verisimilius est, posse vouentem in casu simili redire ad priorem, & quasi natiuam voti obligationem. Secundò, quia certum est posse fieri commutationem in hoc sensu, vt vouenti liceat, si velit, vti priori materia voti; esto ad id non cogatur, in hoc enim nec repugnantia, nec iniustitia aliqua reperitur: igitur nisi aliter exprimatur, verisimilius est ita fieri. Probatur consequentia, tum quia hæc videtur communis commutantium intentio; tum maxime, quia id videtur cedere non solum in fauorem vouentis, sed in fauorem etiam voti, quatenus semper potest in propria specie impleri. Tertiò, quia dicta commutatio non fit in fauorem creditoris, sed solius debitoris, id est vouentis, vt facilius queat votum implere in materia subrogata, atque ideo cēsetur facta modo magis fauorabili, & consequenter non absolute, sed subintellecta conditione, si ei placuerit tali commutatione vti. Manet igitur vouēti libertas votum implēdi, vel in propria specie, vel in materia subrogata. Atque ita sentiunt Azor. *tom.* 1. *libro* 11. *cap.* 18. *quæstione* 10. & 12. Say. *in claui regia lib.*6.*cap.*12.*n.*22. Lessius *de iust. lib.* 2.*c.*40. *num.*111. Suar. *tom. de voto lib.*6. *cap.*20.*n.*4. Filliuc. *tom.*2.*tract.*26.*cap.*10. *num.*89. post Sanch. *sum. tom.*1.*lib.*4.*cap.* 55. *num.*26.

2. Dico secundò, satis probabile censeo, non posse vouentem redire ad priorem materiam, dum in meliorem facta est cōmutatio. Ducor primò, quia commutatio illa acceptata habet vim noui voti, quo vouens se obligat ad reddendum Deo aliquid melius, quam antea promiserat, ac proinde iam non licet illi respicere retro, id enim virtute erit votum rei præstantioris in minorem commutare, quod fieri posse nemo concedet.

3. Secundò, quia commutatio in melius differt à cōmutatione in æquale, quod hæc est quasi conditionata, vt dictum est supra, atque ideo non inducit præcisam obligationem, sed concedit potius tacitam licentiam redeundi ad priorem materiam; at commutatio in melius est quodam modo absoluta, nec fit in fauorem vouentis, sed Dei, idest ad augendum ipsius cultum; & consequenter inducit præcisam obligationem non redeundi ad priorem materiam. Vnde qui prius vouit peregrinationem vltramarinam, & postea id commutauit in Religionis votum, tenetur stare posteriori obligationi, nec potest retrocedere; posterior namque obligatio potuit priori derogare. Atque id satis fit manifestum in contractibus humanis, cum ex partium cōsensu obli-

Vu gatio

gatio in fauorem creditoris augetur. Idem igitur est cum proportione in omnibus votis dicendum.

4. Tertiò, quia nisi talis induceretur obligatio, nulla fieret commutatio in melius, potestas namque faciendi melius loco minoris boni, semper interuenit in omni voto absque vlla commutatione: igitur cum fit commutatio, hoc additur, quod potestas illa transit in obligationem, ita vt prior obligatio voti respectu minoris boni transferatur in melius. Sic sentiunt expressè *vbi supra*, Suar. *n.* 1. & 4. Filliuc. *num.* 288. atque id probabile censet etiam Sanchez *num.* 25. *fine*.

5. Dico tertiò tutum esse in praxi, & probabilius, quod esto commutatio facta sit in rem meliorem, licet vouenti propria authoritate redire ad priorem materiam promissam. Ducor, tum quia commutatio siue facta in rem meliorẽ, siue æqualem, tota fit in fauorem vouentis, vt facilius possit votum implere, ac proinde potest ei renuntiare, alioquin non tam esset fauor, quam onus; tum quia commutatio in melius (regulariter loquendo) non fit in fauorem creditoris, idest Dei, quasi per illam intendatur cultum eius augere, & rem meliorem illi offerre, sed fit in solam debitoris, id est vouentis vtilitatem, vt facilius impleat votũ. Vnde vouens eligit meliorem materiam vel quia existimat se posse facilius in illa votum implere, vel quia probabilissima tenet opinio non posse fieri commutationem authoritate propria, nisi in rem euidenter meliorem: vel etiam si fiat authoritate Superioris, ad vitandos æqualitatis requisitæ scrupulos. Atque hinc deducitur, quod si contingat votum sæpe commutari, licitum sit vouenti exequi votum, aut quamcunque materiam ex illis, in quas facta est commutatio, vt si peregrinatio aliqua sit legitime commutata in menstruam confessionem, & hæc in ieiunia aliquot, & hæc in preces aliquas, satisfaciat vouens exequendo peregrinationem, aut confessiones, aut ieiunia, vel preces; cum omnes istæ commutationes factæ sint in vouentis fauorem. Ita sentiunt Azor. *q.* 12. Lessius & Say. *supra*, Sanch. *etiam n.* 16. & 28. Malderus *in* 2. 2. *tract.* 10. *c.* 5. *dub.* 11. *q.* 9. & censet probabile Filliuc. *n.* 289.

6. Neque obstant quæ in probationem secundæ assertionis adduximus. Vnde ad primum respondetur commutationem in melius factam non perinde esse, ac si nouum emittatur votum circa posteriorem materiam subrogatam, independenter à priori, sed ad hunc sensum, quod votum in aliam materiam commutatum extinguitur omnino, quatenus acceptans commutationem non teneatur in posterum ad priorem materiam; sub conditione tamen, & ad eum effectum, vt qualiscunque sit materia subrogata, liceat vouenti ad priorem materiam redire.

7. Ad secundum respondetur, quod si vouẽs dum acceptat commutationem in melius, renuntiauerit dicto fauori in ea incluso, vel ipsam consultò acceptauerit ad augendum Dei cultum, nullatenus poterit ad priorem materiam redire: tunc enim dicta commutatio, non in vouentis, sed in Dei fauorem facta censetur. Secus autem esset dicendum, si commutatio facta fit in fauorem vouentis, seu ad illum quodammodo exonerandum. Imo idem existimo in casu, quo dubitetur an sit facta, hoc, vel illo modo, vt rectè obseruat Sanchez *num.* 28. quia frequentissime fit commutatio in gratiam vouentis; & consequenter non ad illum grauandum, sed potius exonerandum. Atque ideo à communiter contingentibus pręsumendum est in dubio, ita fuisse factam, ac proinde licebit in eo casu

tran-

transitus ad priorem materiam. Adde, quod si commutatio facta sit in bonum prorsus æquale, tunc etiam si consulto fiat ad augendum Dei cultum, licitus erit transitus similiter ad priorem materiam, quia dum talis existit æqualitas, æque etiam colitur vtraque Deus, imo aliquantulum excedit materia prius promissa; cedit namque in voti fauorē, vt potius in propria materia, quam in alia etiam æquali impleatur.

8. Ad tertium negatur sequela, quoniam non semper licet præstare id quod melius est, omittendo materiam voti promissam, esto sit minus bona, nisi vel in euentu quod vtraque sit incompatibilis; tum enim votum esset maioris boni impeditiuum; vel nisi id quod melius est, eligatur sub prioris materiæ minus bonæ obligatione. Vnde si quis absolute proponeret, aut voueret castitatem, non commutando in illam vnum, vel alterum ieiunium antea promissum, adhuc non esset immunis à priori ieiunij obligatione.

9. Sed quæres primò, an si Pontifex, seu Confessarius de speciali Pontificis authoritate votum castitatis, seu Religionis alicui commutet in confessionem menstruam, seu eleemosynas, aut peregrinationes aliquas, vouens autem neutrum istorum impleuit; quæritur maneatne liber à voto castitatis, seu Religionis per ipsum emisso. Nonnulli opinantur non manere liberum, sed teneri ad votum prius emissum, modo sua culpa commutationem non impleuerit, vel non habuerit animum implendi, tempore quo votum commutatum est. Ita ex Soto *lib. 7. de iust. quæst. 2. art. 1. in sol. ad 3. fine vers. Quid autem si*; tenet Man. Rod. *in addit ad Bullā, §. 9. n.* 117. & sequitur Arag. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 3. *in sol. ad secundum fine.* Vega *sum. tom. 2. c.* 129. *casu* 19. & Corrad. *in suis respōsis* 1. *p. q.* 285. vbi omnes isti Authores inquiunt eum, qui simplex religionis votum emittit in sæculo, idque impleuit, professionem in Religione approbata faciendo, si culpa sua iam professus expellatur, nec correctus admittatur, teneri ratione prioris voti aliam Religionem ingredi, & tamen constat omnia vota simplicia in Religionis professionem commutari, vt habetur ex *cap. scriptura, de voto.*

10. Ducūtur primò, quia prioris voti vinculum non est omnino extinctum, sed in aliam materiam translatum, sitque ea translatio instar contractus conditionalis, id est commuto tibi votum, sub conditione quod tenearis implere materiam subrogatam: igitur nisi illam impleat, tenetur implere ipsum votum, quod emiserat. Antecedens probat Sotus *eod. lib. 7. de iust. quæst. 4. art. 1. vers. circa hanc conclusionem*, ex differentia quam assignat inter dispensationem, & commutationem; per illam namque vinculum voti prorsus tollitur, per hanc vero minime, quippe eodem vinculo, quo vouens ad castitatem v. g. tenebatur, tenetur subinde ad peregrinationem, seu orationem, in quam votum commutatum est. Vnde infert ipse Sotus, non teneri vouentem ad peregrinationem, seu orationem illam, virtute præcepti illius, qui commutauit, cum is nec iubeat, & sæpe nec potestatem iubendi habeat, sed tantum tenetur ad illam prioris voti virtute, quæ in materia subrogata manet, ac proinde eadem est religio seruare votum in secunda materia atque in priori.

11. Ducuntur secundò, quia vouenti adhuc post commutationem factam, & acceptatam, liberum est ad priorem voti materiam redire, vt habetur ex dictis difficultate præcedenti, quidquid nonnulli in contrarium opinentur: igitur votum circa priorem materiam non quidem extinguitur simpliciter, sed

ſub conditione commutatum eſt: ac ſubinde niſi vouens materiam ſubrogatam exequatur intra terminum præfixum, ad priorem voti materiam tenetur. Vnde infert Rodriq. *ibidem numer.* 118. eum cui votum caſtitatis commutatum eſt in aliam materiam, nempe eleemoſynas aliquas, ſeu ieiunia, factúſque eſt impotens adeo, vt nec eleemoſynam facere, nec ieiunare queat; non teneri vllatenus, nec ad votum, cum iam ſit per commutationem extinctum, nec ad materiam ſubrogatam, cum abſque culpa ſit factus impotens: eum autem, qui commutationem acceptauit, & culpa ſua illam executioni non mandauit intra tempus præfixum, teneri ad votum ipſum, ob rationem iam aſſignatam, & tranſgreſſores peccare lethaliter contra illud. Quæ opinio mihi probatur, & tenenda videtur.

12. Nihilominus contraria etiam non caret probabilitate, eum nimirum, qui ratam habuit commutationem, etiam ſi culpa ſua omiſerit materiam ſubrogatam, nequaquam ad priorem voti materiam, caſtitatem v.g. vel Religionem, teneri. Ita ſentiunt expreſſe Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſput.* 9. *num.* 11. Suarez *tom.* 2. *de relig lib.* 6. *c.* 20. *à num.* 9. *vſque* 12. Graff. 1. *part. deciſ. lib.* 2. *cap.* 30. *num.* 3. Sayr. *in claui regia, lib.* 6. *cap.* 12. *num.* 24. & Viuald. *cand. ſacram.* 2. *part. cap.* 14 *num.* 27. qui tamen *num.* 28. & Graff. citatus id limitant, vt intelligatur quando commutatio fit ab homine; ſecus de facta à iure, qualis euenit in votis ſimplicibus, quæ iure commutantur in Religionis profeſſionem; ſed abſque vllo fundamento; tum quia d. cap. Scripturæ, de voto, nulla talis limitatio, exceptióve in hac commutatione apponitur, vt ex contextu facile conſtat; tum etiam quia per profeſſionem vota omnia penitus extinguuntur. Vnde conſequenter reprobat Sanchez doctrinam Soti, & aliorum aſſerentium teneri profeſſum culpa ſua eiectum, aliam ingredi Religionem, vt votum Religionis in ſæculo emiſſum impleat; cuius oppoſitum eſſe probabile iidemmet Authores fatentur.

13. Quapropter prædicta opinio ſuaderi poteſt, tum ex eo quod eſto acceptanti commutationẽ liceat ad priorem voti materiam redire, non tamen tenetur, ſed integrum eſt ei vtramuis materiam eligere: & in hoc ſenſu verum eſt quod votum per commutationem extinguitur, & eius obligatio ſit prorſus tranſlata in materiam ſubrogatam, vt fatentur omnes cum Caiet. 2.2. *q.* 88. *art.* 10. *notab.* 2. Ergo acceptans commutationem, vel nolit, vel non poſſit illam implere, adhuc non teneretur ad priorem voti materiam redire; tum quia nullo iure probatur eam commutationem inſtar contractus cõditionalis, ſeu ſub eiuſmodi conditione fieri, nec quãdo commutatur votum, & conditio apponitur: ſi enim apponeretur, aut tacite ineſſet, nihil ſane referret, quod culpate, ſeu inculpate materiam ſubrogatam omitteret, quippe in vtroque euentu voti obligatio reuiuiſceret.

14. Neque obſtat ſi dicas, ſicut iuxta noſtram ſententiam commutatio claudit in ſe tacitam conditionem, qua vouenti integrum ſit, vel commutationem acceptatam implere, vel ad prius votum redire; ita videtur dicendum quod dicta commutatio fiat ſub alia conditione, nempe quod niſi vouens exequatur materiam ſubrogatam, reneatur priorem voti materiam implere. Non (inquam) obſtat, quia commutatio fit in fauorem vouentis. Ratio autem fauoris petit commutationem ſub ea conditione intelligi, vt liberum ſit poſtea vouenti vtramuis materiam eligere.

gere,

gere, vt dictum est supra, & docet Azor. *lib. 11. instit. moral. cap. 18. quæst. 10.* At ratio ista nullatenus probat commutationem similiter fieri cum tacita conditione, vt culpate omittens materiam subrogatam, teneatur ad priorem: id enim non vouenris fauor, sed onus potius esset. Atque ex dictis manent solutæ probationes in contrarium adductæ.

15. Sed quæres secundò, an si quis commutationem fictè acceptauit, non intendens ad illam obligari, maneat votum commutatum. Respondetur negatiuè, cum tamen ex parte commutantis fuerit omnino valida commutatio, si eam quandocunque vouens ipse internè acceptet, satis erit, vt ea vti valeat; sicut de ficto professo latè probat Sanchez *lib. 2. de matrim. disput. 32. num. 14.* At si vouens vere acceptauit commutationem, non tamen intendens eam executioni mandare, valuit quidem, sed tenetur sinistram illam intentionem mutare, & dictam commutationem explere, sicut tradunt communiter DD. de eo qui animo promittendi, sed non implendi professionem emisit.

DVBIVM XVII.

An reuiuiscat in aliquo casu obligatio voti commutati.

1. Circa hanc difficultatem assero primò. Certum est, commutato voto in aliam materiã extingui prorsus vinculum voti circa priorem materiam, & transferri idemmet in aliam loco prioris subrogatam, & consequenter hanc obligare sub eodem voto. Nam Prælatus, seu Confessarius non condonat nomine Dei priorem voti obligationem, sed solam materiam mutat ea lege, vt vice ipsius acceptet vouens aliam sub eiusdem voti obligatione. Atque ita docent D. Thom. *in 4. dist. 38. q. 1. art. 4. quæstiunc. 3.* Syln. *votum 4. q. 1.* Caiet. *vbi supra, & in summ. verb. votum, cap. vlt. vers. Rationabilis autem causa*, & ibi Armil. *n. 14.* Palat. *in 4. dist. 38. disp. 3.* & ibi Ouandus *disp. vnica, propositione 25.* Arag. *2. 2. q. 88. art. 12. in dubio circa primam conclusionem, dict. 1.* Valent. similiter *2. 2. disp. 6. q. 6. punct. 7. versic. Respondeo,* Suar. *tom. 2. de religione, lib. 6. cap. 20. c. 1. & 5.* Lessius *lib. 2. de iust. cap. 40. dub. 11. n. 68.* Man. Rodr. *in Bulla, §. 9. num. 116. & addit. ad eandem, §. 9. num. 105.* & alij. Hinc autem prouenit, quod prioris voti obligatio non reuiuiscat, etiamsi commutatio facta sit in minus, vel æquale. Imo etsi posterior materia non impleatur, vel sine culpa, vel cum illa. Ratio est, quia obligatio semel extincta non reuiuiscit, vt habetur in iure, & notat Gloss. *in cap. quæris, verb. contrahatur, de consecr. dist. 4. ex cap. illic. 23. quæst. 5. & ex leg. Qui res, §. Arcara, ff. de solut.* Atque id potissimum constat in obligationibus, quæ propria voluntate, & non aliter contrahi possunt, cuiusmodi est obligatio voti. Nam semel sublata huiusmodi obligatio, nisi propria voluntate iterum assumatur, non potest resurgere; idest, nisi quis denuo votum emittat, non reuiuiscit.

2. Assero secundò. Si commutatio voti recte, & rite fiat, & impleatur, certum est quod obligatio omnino extinguitur. Nam per commutationem tollitur obligatio voti à priori materia, & transfertur in aliam, vt ex sæpius dictis abunde constat; per executionem autem commutationis extinguitur simpliciter, & omnino dicta obligatio. At non est adeo certum, quæ sit rite, & recte facta cõmutatio, ea excepta, quæ fit in melius; hãc namque siue superioris, siue propria authoritate fiat, omnes fatentur esse validam; sicut è conuerso fatentur esse

omnino inualidam illam, quæ in minus, & propria authoritate facta est. Vnde esto executioni mandetur, in rigore tamen, & iuxta veram sententiam non extinguit voti obligationem, imo reuiuiscit talis obligatio; & vouens, non obstante illa commutatione, tenetur ad suum votum implendum. Nam commutatio illa cum facta sit absque potestate, & consensu creditoris, merito inualida æstimatur; ac subinde executio illius proprie non fuit solutio voti. Quod enim non debetur, non soluitur. Illud autem opus non erat debitum ex voto, cum obligatio voti non fuerit rite in illud translata. Atque hæc ratio (teste Suar. *loco cit. num. 6.*) videtur procedere, tam in commutatione, quæ fit in æquale, quàm quæ fit in minus; de hac tamen posteriori est certior, cum extra controuersiam sit, & certum apud omnes commutationem in minus propria authoritate factam esse omnino inualidam, de æquali autem est tantum opinio, vt dictum est supra. Et quidem videtur satis probabile, vt saltem post factam voti solutionem per æquiualens, non maneat obligatio iterum soluendi votum. Neque enim est verisimile Deum esse tam rigidum exactorem, vt eum, qui æquale opus fecit ad votum implendum, velit obligare vt iterum soluat.

3. Cæterum ne res adeo grauis sub opinione maneat, censent aliqui sufficere quod vouens ab habente potestatem petat, vt commutationem illam approbet, & quasi denuo faciat, ratam habendo priorem solutionem nomine Dei. Mihi tamen id non placet, quia commutatio debet obligationi voti proportionari. Vnde sicut votum obligat ad nouum opus, ita commutari debet in opera futura, per quæ nouus cultus Deo tribuatur, sicut tribuendus fuisset per voti solutionem. Neque admittenda est ibi ratihabitio, quoniam vt dicitur *reg. iur. 9. in 6. Ratum quis habere non potest, quod suo nomine non est gestum.* illud autem non fuit authoritate superioris factum, & quod vouens id præstiterit tali intentione, vel spe, non mutat naturam illius. Atque ideo in eo casu tutius existimo, quod dispensationem quis petat ab habente dispensandi authoritatem, & tunc onus susceptum occasione seu intentione implendi votum, poterit saltem magna ex parte conferre ad complendam dispensationis causam, vt recte docet Suar. *vbi supra num. 6. fine.*

4. Assero tertiò, cum commutatio fit ab habente authoritatem, contingit autem defectus in causa; tunc si talis defectus vouenti non euidenter constet, impleueritque opus sibi iniunctum, potest scrupulum deponere, & tuta conscientia credere, se voto satisfecisse. Imo esto defectus causæ sit notus, modo commutatio sit facta in æquale, & bona fide iam executioni mandata, credendum est id Deo fuisse acceptum, cum in æquè bonum, & authoritate Vicarij ipsius Dei sit factum. Et in hoc casu communiter reputatur satis probabilis opinio eorum, qui huiusmodi commutationem asserunt esse validam, etiam si Superior forsitan circa modum peccauerit. At si commutatio sit facta in minus, & absque vlla causa legitima, tunc quidem nec valida fuit, nec per solutionem eius extinguitur votum: si tamen sufficiens interueniat causa ad commutationem, esto non ad diminutionem, tunc executio commutationis valebit saltem in partialem solutionem, manebitque obligatio duntaxat ad supplendum, quod defuit, & requirebatur ad æqualitatem commutationis. Id autem posse in eo casu fieri ad arbitrium boni viri, & absque nouo Superioris cõsensu, censet Suar.

Suar. *ibid.n.*7.& merito; quoniam quantum est ex parte sua, iam Prælatus in commutationem pręstiterat consensum ex iusta causa, vt rationabiliter supponere debemus.

5. Sed quæres, an si quis obtinens commutationem seu dispensationem illi renuntiet, possit mutata voluntate iterum ea vti. Sit prima conclusio. Quandiu superior non acceptauerit priuilegij, seu dispensationis renunciationem, sed in eadem voluntate perstiterit, poterit mutata voluntate is, cui conceditur dispensatio, esto impetrationi contradixerit, vel post consecutionem renuntiauerit, ea quidem vti, modo tamen dispensatio non sit circa votum vel iuramentum. Atque in primis id suadetur ex *cap. litteris, de procur. in 6.* ibi, *licet is qui procurator constituitur ab absente, dixerit præsentatum sibi suscipere nolle mandatum: hoc tamen nequaquam obstante, quandiu constituens in eadem perstiterit voluntate, ipsum acceptare poterit, quandocunque placuerit.* Per quem textum Glos. finalis *ibi.* Ioann. Andr. Archid. Dominicus & Francus *ibidem fine*, & alij inquiunt electum electioni cõsentire renuentẽ posse mutata voluntate, eandem acceptare, electoribus in priori voluntate persistentibus. Deinde quia ius priuilegij, & dispensationis pendet à voluntate superioris concedentis, & acceptatione eius, cui conceditur: igitur quandiu voluntas concedentis manet, & renunciationem nondum aceptat, potest is, cui conceditur, non obstante priori contradictione acceptare. Et confirmatur, tum quia omnis res per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur. Cum igitur ad priuilegij acquisitionem requiratur voluntas concedentis, & eius cui conceditur, similiter ad eius destructionem vtraque exigitur; tum etiam quia nihil ita duorum consensum desiderat, ac contractus matrimonij, & nihilominus cum alter coniux vero consensit, alter autem ficte, satis est vt matrimonium conualescat, si altero in priori consensu permanente, is fictus consentiat, vt late probat Sanch. *lib.2. de matrim. disp.*32. Igitur, vt conualescat priuilegium, cui quispiam renuntiauit, sufficit noua renunciantis voluntas, Superiore in pristina voluntate persistente, vtpote quia nondum renuntiationem acceptauit. Ex his ductus rationibus istam sustinet sententiam Loazes *de matrimonio Regis Angliæ, dub.* 11. *num.* 18. quem sequitur Sanch. *lib.8. de matrim. disp.*32. *num.*2.

6. Secunda conclusio. Si de dispensatione circa votum, vel iuramentum loquamur, tunc si dispensatione semel perfectè concessa, is cui conceditur, renuntiaret illi, etiam solo actu interno, non posset amplius ea vti, sed teneretur ad prius votum, vel iuramentum. Ratio huius est, quoniam cætera vincula non potest sibi imponere is, cum quo in eis dispensatum est, nisi authoritas Superioris accedat: atque ideo quantumuis ipse nolit acceptare dispensationem, vel ea semel acceptata nolit vti, potest quidem superiore in pristina voluntate persistente resilire. At quamuis semel dispensatio in voto, seu iuramento concessa sit, potest sua duntaxat voluntate interna his vinculis iterum Deo obligari: id autem præstat, cum dispensationi renuntiare deliberata voluntate eligit; nullus enim alius est huius renuntiationis sensus, nisi volo ad priorem voti obligationem redire; seu voto illo quod per dispensationem extinctum erat, volo denuo obligari, quod perinde est, ac si tunc denuo id voueret. Cum igitur prior dispensatio non sit concessa, nisi ad votum ante illam emissum, inde prouenit non esse huic renuntianti integrum

tegrum

tegrum ea dispensatione vti.

7. Vbi Sanch. *num.* 3. notat non immeritò dictum fuisse, cum dispensatio perfectè concessa est, quoniam nisi sit perfectè concessa, cuiusmodi est commissio, quæ solet à Pontifice expediri, vt Ordinarius in voto castitatis, seu Religionis dispenset; vel à summo Pœnitentiario, vt Confessor idem præstare valeat. Tunc enim etsi is, cum quo dispensandum est, ei priuilegio renuntiet, potest tamen mutata voluntate eadem vti, antequam superior renunciationem acceptet. Quia est priuilegium quoddam cum hoc dispensandi in eo voto, quod etiamsi sæpe multiplicetur antequam Ordinarius, seu Confessor ea vtens commissione dispenset, non est noua obligatio, sed eadem repetita, ac propterea virtute illius commissionis in eo dispensari potest; eiusmodi vero commissio, sicut non à sola mea voluntate pendet, ita nec sola mea renunciatione potest extingui, antequam superior illam acceptet.

8. Hinc fit, quod esto integrum sit vouenti, cui votum commutatum est, omissa commutatione, ad prius votum redire, vt dictum est supra; at vbi iam prius votum elegit, non est ei integrum iterum commutationem illam eligere. Ratio est, quia cum iam priori voto denuo ligatus sit, non potest illud authoritate propria commutare, nisi duplici conditione concurrenti; id est nisi votum illud esset ex non reseruatis, & commutatio prius facta esset in rem meliorem, aut euidenter æqualem; tunc enim posset ad priorem commutationem redire: posse namque propria authoritate quempiam votum in melius, seu euidenter æquale commutare ostendimus dubio...

9. Sed obiicies, quia quod semel placuit, amplius displicere non potest, *reg. quod semel* 25. *de reg. iur. in* 6. is etiam quem pœnitet, iurique suo renuntiat, ac contradicit, non auditur amplius, illud allegans, *cap. prohibetur* 2. *quæst.* 1. *& cap. quam periculosum* 7. *quæst.* 1. vbi glossa alios textus concordantes referens, verb. *Quam periculosum*, inde colligit renunciantem iuri suo id repetere non posse; ex eo enim quod quis impugnauit, fructum consequi non debet, *regula ex eo, de reg. iur. in* 6. Demum, quia priuilegium amittitur per non vsum, quasi is sit renunciatio tacita: igitur à fortiori per renunciationem expressam.

10. Respondetur tamen præcitata iura solum procedere, cum renuntiatio est perfecta, & consummata, & consequenter à superiore acceptata. Ad vltimum dico, per non vsum legitime præscriptum amitti priuilegium, non quasi per renuntiationem, sed per præscriptionem legitime inductam.

DVBIVM XVIII.

An Prælati possint sua, sicut & subditorum, per se, aut per Confessarios ab ipsis electos vota commutare, ac dispensare.

1. Dubium istud triplicem continet difficultatem. Prima est, an Prælati etiam regulares possint secum rectè, ac proprie dispensare in iis omnibus, in quibus ipsi cum suis subditis dispensare possunt. Pro cuius determinatione; Dico primo. Non est dubitandum, posse Prælatos suis Confessariis committere, vt cum ipsis dispensent in prædictis omnibus, ne peioris sint conditionis, quam subditi: vnde cum subditi præ manibus fere habeant Prælatum cum illis dispensare potentem; durissimum sane esset Prælatos saltem soli Summo Pontifici subditos cogere, ipsum pro quauis dispensatione obtinenda adire. Et potest assignari

gnari ratio, quia non repugnat quempiam huiusmodi iurisdictionem in semet ipsum exercere, committendo confessario, vt ipsum Prælatum absoluat, & cum eo dispenset, vt constat tum ex communi & verissima sententia asserente confessarium Pontificis, ab ipsomet iurisdictionem accipere, vt eum absoluat. Et à fortiori idem videtur dicendum de dispensatione; tum quia dum *cap fin. de pœnit. & remis.* indulgetur Episcopis, ac Prælatis exemptis, posse eligere sibi confessarium: etsi textus ibi de sola absolutione sacramentali mentionem faciat, mens tamen illius fuit his Prælatis prospicere per eum Confessarium in omnibus, quæ ipsi possunt in sibi subditos exercere. Atque ita loquentes de Episcopo fatentur Palud. *in 4. dist. 38. quæst. 4. art. 4. concl. 4. num. 41.* Gabr. etiam 4. *dist. 17. quæst. 2. art. 3. dub. 2. initio*, D. Anton. 3. *p. tit. 17. cap. 2. §. 2. statim in princip.* Angel. *verb. confessio 3. num. 7.* Sylu. *confessor. 1. quæst. 9.* Henriq. *lib. 6. de pœnit. cap. 4. num. 3. in coment. lit. I. & cap. 7. num. 5. in comment. B.* Anton. Gomez *in Cruciata, clausula 10. num. 85.* Say. *in thesauro casuum, tom 1. lib. 7. c. 14. num. 5.* cum aliis, quos sequitur Sanch. *lib. 8. de matrim. disp. 3. num. 3.* & idem de Prælatis regularibus tradunt Henriq. *ibidem*, & Emanuel Sà *verb. confes. num. 16. vers. Confessor Episcopi, & verb. Religio, num. 47. vers. Prælati in Religione.* Imo Maiolus *lib. 2. de irregul. cap. 3. num. 12. & lib. 5. cap. 15. num. 7.* & Suar. *de cens. disp 41. sect. 2. num. 9.* addunt Congregationem Cardinalium decreuisse idem esse dicendum de casibus occultis Episcopo concessis in Trid. *sess. 24. cap. 6. de Reform. cap. 6.* si namque Episcopus in eos incidat, potest sui Confessarij ad id per ipsum electi absolutione, & dispensatione vti.

2. Dico secundo, quidquid sit de aliorum opinione, mihi magis probatur posse Romanum Pontificem erga se ipsum dispensare in iis omnibus, in quibus potest cum subditis. Et suadetur primo, quia quod iuri naturæ nequaquam repugnat, non est denegandum Summo Pontifici, qui nulli iuri humano subditur: sed nullatenus repugnat iure naturæ hanc dispensandi iurisdictionem ab aliquo erga se ipsum exerceri; Ergo talis iurisdictio non est Summo Pontifici deneganda. Minor probatur, tum quia iurisdictio hæc secum dispensandi non est contentiosa, quæ testium probationem, ac partis citationem exigat, vt vel sic personarum distinctionem requirat, cum iniquum æstimetur in propria causa sibimet ius dicere contra ius ab aduersario intentum, *l. vnica, C. ne quis in sua causa.* sed solam postulat directionem ex prudēti iudicio ad perpendendā dispensationis causæ iustitiam; quod esto magis foret expediens alieno iudicio stare, non tamen repugnat erga se ipsum ab aliquo haberi. Tum quia nec hæc iurisdictio est punitiua aut coactiua, quam in semet exerceri repugnat. Tum denique quia nec pertinet ad absolutionem sacramentalem, quæ iure diuino distinctionem postulat personalem inter absoluentem, & absolutum. Vnde S. Th. *in 4. dist. 20. quæst. 1. art. 5. quæst. 4. ad 3.* & ibi Dur. *quæst. 4. num. 10.* & Ledes. *2. p. 4. quæst. 29. art. 4 fine*, asserunt actum, qui instar iurisdictionis exercetur, vt excōmunicare, non posse ab aliquo erga se ipsum exerceri, secus de actu, qui per modum dispensationis fit. Sotus etiam *in 4. dist. 21. quæst. 1. art. 4. ad finem.* Lud. Lopez *2. p. instruct. vbi de indulgentiis, cap. 5. ante vers. Præterea circa illam quæstionem*; respondentes argumento probanti non posse Prælatum consequi indulgētias, quas generaliter populo concedit, cum hæc concessio sit actus iu-

risdictionis, quam nequit quispiam exercere erga se ipsum; inquiunt neminem posse vti iurisdictione in se ipsum, cogendo se, aut sacramentaliter absoluendo; quoniam hic actus est personalis vnius in alterum, & consequenter extra hos duos casus videtur admittere vsum iurisdictionis in semetipsum.

3. Secundò probatur, quia in iurisdictione voluntaria, cuiusmodi est hæc, de qua agimus, potest quis plurium vices sustinere, dummodo exercitium vnius non obstet exercitio alterius; quod late probat Abb. *cap. ex litteris, num.* 11. *de probat.* & constat *ex l. si consul. ff. de adopt.* vbi habetur, quod si filius familias præses sit, potest semetipsum emancipare, vel in adoptionem tradere. Neque obstat decisio *cap. fin. de institut.* vbi habetur, eum, ad quem dignitatum collatio spectat, non posse se ipsum instituere. Et ratio redditur, quia inter dantem, & accipientem debet esse distinctio personalis. Nam dicendum est rationem illam non esse generalem, vt constat ex variis textibus per Abbatem in contrarium adductis, *vbi supra, & d. cap. fin. n.* 5. Sed ratio prædicta est specialis in illo casu, vt vitetur iniquum ambitionis exemplum in Prælatis; ne beneficia, quorum sunt dispensatores, sibi conferrent. Atque ideo concludit Abb. in iurisdictione voluntaria posse quempiam sustinere vices duplicis personæ, nisi sibi specialiter interdicatur. Id enim neque etiam in naturalibus repugnat, quippe idem secundum diuersas rationes potest esse agens, & patiens respectu sui ipsius; vt potentia visiua, quatenus exercet actum visionis agit; & quatenus est subiectum eiusdem actus, patitur. Imo nec in moralibus id repugnat, nam esto appellatio distinctionem personarum, inter Iudicem à quo & Iudicem ad quem exigat: nihilominus *cap. si collatione, de appellat. in* 6. decernitur, à collatione facta per Episcopum cum Capitulo posse appellari ad ipsum Episcopum, si ibi vt Canonicus interfuerit, secus si vt Episcopus. Et Bal. *l. eos, in princ. num.* 2. *C. de appellat.* asserit appellatione facta ab Episcopo ad Archiepiscopum, si Episcopus protinus creatur Archiepiscopus illius Diœcesis, ad quam appellatum est, posse eum cognoscere de appellatione instar noui hominis: igitur nec etiam repugnat Pontificem, vt hominem, sibimet vt Pontifici subdi.

4. Tertiò probatur, quia esto iustitiæ actus potissimum requirat distinctionem personarum, cúm de eius ratione sit esse ad alterum; datur tamen iustitia eiusdem personæ ad semet ipsam diuersis rationibus consideratam, vt constat in debitore incertorum, qui si vere pauper est, & vt talis debitum sibi assumat, de rigore iustitiæ soluit: nam vt debitor satisfecit de iustitia, & vt pauper est is, cui fit satisfactio. Cõstat etiã in Christo Domino, qui vt Deus homo satisfecit de rigore iustitiæ, & quatenus vna erat de personis diuinis, sibiipsi satisfecit. Ergo idem à fortiori est sentiendum de dispensatione, quæ non iurisdictioni punitiuæ, aut coactiuæ, sed voluntariæ innititur, vt dictum est suprà. Atque ideo huic assertioni suffragantur DD. in prima probatione relati, quatenus asserunt posse hanc iurisdictionem ab aliquo erga semetipsum exerceri. Sicut etiam tradit Valent. 4. *disp.* 7. *quæst.* 20. *puncto* 3. *vers. Secundo asserimus*, & sustinent illam in propriis terminis Felin. *cap.* 2. *num.* 20. *de sponsal. & cap.* 1. *num.* 35. *de constit.* & ibi Decius *in* 2. *lectura in noua edit. num.* 24. Idem sentiunt Sylu. *verb. lex, quæst.* 14. *fine*, Tabiena *verb. iurare, quæst.* 20. *num.* 21. Anton. Gomez *in expositione Cruciatæ, clausa* 10. *num.* 87. & supponunt Couar. *cap. Alma mater*, 1. *p.* §. 1. *num.* 7 & Cord. *in quæst. lib.* 4. *quæst.* 1. *vers.* 4.

*vers.*4.idem probatur,vbi inquiunt non posse Pontificem secum absque causa dispensare, & consequenter videntur à contrario sensu supponere, quod possit ex causa. Idem similiter docent Palud. *in 4.dist.*38. *quæst.*4. *art* 4.*num.*41. & ibi Mayronis *quæst. vnica fine*, Caiet.1.2.*q.* 9[?].*art.*5.*vers. ad hoc dubium præmittenda sunt*,& Sanch.*lib.*8.*de matrim.disp.*3.*n.*6. cum aliis per ipsum relatis.

5. Dico tertiò, Episcopi & Prælati omnes, quasi Episcopalem iurisdictionem habentes,cuiusmodi sunt Generales, & Prouinciales Religionum, possunt similiter secum dispensare in iis omnibus, in quibus possunt ipsi cum sibi subditis. Et suadetur primò, quia pro certo habendum est, quod quando Prælati cum aliqua communitate suæ iurisdictioni subiecta dispensant in aliqua lege,dispensatio hæc ad ipsos Prælatos extendatur. Vt si religionis Prælatus iusta ex causa dispenset, ne teneatur conuentus die aliqua ieiunare; vel Episcopus cum tota ciuitate, integrum ipsis erit eadem dispensatione vti.Vnde DD. communiter *in 4. dist.* 20. admittunt Prælatos,qui indulgentias generaliter concedunt, posse eisdem etiam frui, atque ita in propriis terminis sustinent Sotus, Lud. Lopez, & Valentia *vbi supra*, esto nonnulli id inficiari nitantur, sed pauci, & absque valido fundamento.

6. Secundo quia (vt rectè obseruat Sanch. *loco cit. num.6. post medium*) si res maturè consideretur, nil refert num Prælatus in communi cum ciuitate,seu conuentu dispensans, possit ea dispensatione frui,an seorsum cum singulis dispensans, secum quoque ipse dispenset. Quia in vtroque casu idem erga seipsum iurisdictionem exercet, ac superioris, & subditi vice fungitur. Superioris sane,quatenus dispensat; subditi autem, quatenus secum dispensatur. Quod haud obscure inde deducitur, quia nullus ex ea communitate, qui subditus non sit,potest tali dispensatione gaudere.

7. Neque obstat, si dicas prædictam generalem dispensationem non prodesse dispensanti ex vi voluntatis, aut potestatis illius,sed ex potestate,ac voluntate Superioris, dum illum habet, vel Christi,si Papa sit. Sicut cum Princeps legem condit,illa quidem ligatur quoad vim directiuam,non ex sua voluntate, sed ex naturali ac diuino iure. Non (inquam) obstat;tum quia ex nullo iure diuino, aut Pontificio constat voluntas aliqua superioris, seu Christi dispensandi cum Prælato, qui generaliter dispensat; tum etiam, quia nec simile adductum probat intentum, quippe in eo simili reperitur ius naturale dictans rationi dissonum esse, quod caput, id est, Princeps, non sit cum membris conforme in moribus, qui ex eius potestate, ac voluntate dependent. At in casu nostro non est principium naturale id dictans in dispensatione,præsertim cum facile queant Prælati sibi consulere,suis confessariis committendo, vt secum dispensent, quod communiter omnes admittere,ostendimus assertione prima.

8. Tandem idem probant rationes pro secunda conclusione adductæ; Nec videtur posse ratio aliqua assignari, cur id Pontifici concedatur, & non Episcopis, cæterisve prælatis, quasi Episcopalem iurisdictionem habentibus. Neque enim plenitudo potestatis Pontificiæ, eiúsve necessitas, seu textus aliquis id esse in Pontifice speciale suadere videtur. Non plenitudo potestatis, cum hoc præ cæteris Prælatis in eo solo consistat, quod sit generalis in toto orbe,ab ipsaque Prælatorum omnium potestas deriuetur,possitque ex iustis causis per eam coarctari.Non etiam id suadet necessitas Pontificis superiore ca-

rentis, vt illum adeat dispensandus; habet enim Confessarium, cui secum dispensandi potest authoritatem committere, vt patet ex dictis in prima conclusione. Nec denique est vllus textus, seu ratio probans solum Pontificem posse secum dispensare.

9. Et pro hac sententia faciunt D. Thom. 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 8. Turrecr. *cap. de Monachis*, 16. *quæst.* 1. D. Anton. 3. *p. tit.* 10. *cap.* 2. §. 7. & Angel. *verb. Monach. num.* 7. Sylu. *verb. Religio* 6. *quæst.* 10. & *Religio* 7. *quæst.* 12. Tabiena *verb. Episcopus, quæst.* 6. & ibi Armilla *num.* 8. Man. Rod. *in Bulla*, §. 8. *dub.* 6. *num.* 11. & *sum. tom.* 2. *c.* 30. *num.* 4. Molina *tom.* 1. *de iust. tract.* 2. *disp.* 247. *vers. Religiosus tamen.* Emanuel Sà *verb. Religiosus, num.* 47. *vers. Prælati in Religione.* Azor. *lib.* 7. *institut. moral. cap.* 19. *quæst.* 6. quos sequitur Sanch. *supra n.* 8. contra Suar. *tom.* 2. *de religione, tract. de voto, lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 4. vbi id negat Prælatis Pontifice inferioribus. Imo Sanch. *ibid.* & *sum. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 37. *num.* 45. id extendit, non solum ad Prælatos ordinariam dispensandi potestatem habentes, sed ad habentes etiam delegatam dispensandi in vniuersum cum aliqua communitate, cuius ipsi sunt partes. Secus si solum haberent limitatam potestatem dispensandi cum certis personis: aut cum certo personarum numero; & merito, quia potestas non debet extendi vltra concessionis limites. Atque idem omnino est sentiendum de potestate commutandi propria vota, quatenus ea commutatio est actus iurisdictionis spiritualis: possunt namque eam iurisdictionem in semetipsos exercere, commutando propria vota, quę si à subditis essent emissa commutare possent; cum eadem prorsus ratio militet.

Dubium XIX.

Quibus Prælatis competat ordinaria potestas dispensandi in sæcularium votis.

1. In primis certum est penes Summum Pontificem residere supremam hanc potestatem dispensandi in omnibus votis saltem simplicibus, & quædam etiam reseruandi. Dixi in votis simplicibus, cum de his tantum, & non de solennibus sit nostra disputatio. Atque idem est de concilio generali sentiendum, vt ex se satis constat, & recte tradit Sotus *lib.* 7. *de iustitia, quæst.* 4. *art.* 2. *ad* 4.

2. Legatus Apostolicus, seu Nuntius potest in tota Prouincia sibi commissa dispensare in votis, eodem modo, quo Episcopus in sua Diœcesi: eadem namque potestate gaudet in illa, quo hic in sua. Ita Speculat. *tit. de dispensat.* §. *consequenter aliqua*, Abb. *cap. fin. num.* 5. *de transact.* & *cap. Dilecto, num.* 5. *de prabend.* Rebuffus *praxi benefic. tit. de vnionibus, num.* 24. Mandosius *regul.* 17. *Cancellar. quæst.* 7. *num.* 5. Couar. 4. *decret.* 2. *p. cap.* 6. §. 10. *num.* 11. Henriquez *lib.* 14. *de irregul. cap.* 18. *num.* 2. Anton. Gomez *in Cruciata, claus.* 10. *num.* 61. & Suar. *d. lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 10. qui insuper addit potestatem istam esse ordinariam; quamuis enim ex Pontificis commissione illam habeat, ordinaria tamen est, cum non personæ, sed officio sit perpetuo annexa; quoniam iurisdictio ex Principis priuilegio, non personæ, sed perpetuo dignitati, vel officio competens; non delegata, sed ordinaria reputetur: vt late probat Sanch. *lib.* 2. *de matrim. disp.* 40. *n.* 14.

1. Tertiò, certum etiam est hac dispensandi potestate gaudere Episcopos in

in sua Diœcesi; tum quia Episcopi, sicut etiam Archiepiscopi, Primates, & Patriarchæ in suis Diœcesibus habent veram iurisdictionem ecclesiasticam, & spiritualem in vtroque foro; tum quia hæc potestas necessaria fuit in Episcopis ad suaue suarum Ecclesiarum regimen: sæpe namque fragilitati vouentium non bene sola commutatione prospicitur; imo & sæpe expedit non eo rigore vti.

4. At obiiciunt nonnulli statim citandi, dum asserunt id differre inter Pontificem, & Episcopos, vt ille possit omnino voti obligatione liberare per dispensationem. Hi vero non, nisi in materiam Deo gratiorem commutare valeant. Ducuntur, tum *ex cap. 1. de voto*, vbi de Episcoporum potestate agendo, fit tantum mentio de commutatione in melius; tum quia *cap. Accedentibus, de excessibus Prælat. & cap. primo, dist. 25. & cap. quamuis, dist. 68.* referuntur quæ possunt Episcopi, & nihil habetur de dispensatione, ac subinde potestas dispensandi videtur soli Papæ reseruari. Ita Abb. *cap. Proposuit, num. 12. de concess. prebend.* Rosella *in summa, verb. votum 5. num. 5. & verb. Papa, num. 1.* & alij, qui idem tradunt de Archiepiscopis, Primatibus, & Patriarchis cum eadem iurisdictione Episcopali in suis dœcesibus gaudeant.

5. Nihilominus assertio nostra est vera, & absolutè tenenda. Nec textus in contrarium adducti aliquid obstant. Non primus, quia tum Pontifex de sola commutatione consultus fuit, ideoque de ea duntaxat respondit: tum etiam quia in fine ita concludit; *& secundum hoc debet exinde dispensare.* vbi insinuat Pontifex, integrum esse Episcopo dispensare, aut commutare iuxta rei exigentiam. Nec secundus, quia in illo duplici decreti canone de solis ordinis actibus agitur, & *in cap. Accedentibus,* non recensentur omnes actus iurisdictionis Episcopalis, sed quidam ab inferioribus Abbatibus vsurpati. Imo additur etiam, *& similia*, sub quo verbo potest dispensatio comprehendi. Quin potius possunt Episcopi huiusmodi facultate vti, esto nondum sint consecrati, modo tamen sint à Pontifice confirmati, secus si duntaxat electi. Nam à tempore confirmationis æstimantur veri Prælati, atque omnibus ad solam iurisdictionem spectantibus gaudent, vt ex Lessio refert, & tradit Sanchez *sum. tom. 1. lib. 4. cap. 38. n. 7.* vnde Abb. *cap. 1. num. 7. de voto*; palinodiam canere cogitur.

6. Sed quæres, an Archiepiscopus possit cum subditis Episcoporum suffraganeorum dispensare. Palnd. *in 4. dist. 38. quæst. 4. artic. 4. conclus. 8. num. 46.* & D. Anton. *2. p. tit. 11. cap. 2. §. 9. vers. Item non potest*; varij sibi videntur, quoniam prius inquiunt non posse, & statim in aliam partem inclinantes aiunt posse, & tenere factum, esto dispensare non debeat, sed tenet expresse Man. Rodriq. *sum. tom. 2. cap. 100. num. 3.* & alij tacito nomine relati per Emanuel. Sà *verb. votum*, vbi de voti irritatione, *num. 12.* & potest suaderi ex eo, quod Archiepiscopus potest in toto suo Archiepiscopatu indulgentias concedere, vt habetur ex *cap. Nostro, de pænit. & remiss.* igitur & dispensare; cum vtrumque sit iurisdictionis actus, & spiritualem subiectionem requirat.

7. Cæterum negatiua pars absolutè tenenda est. Nam Archiepiscopus in sua tantum diœcesi habet curam ordinariam: in causis autem suffraganeæ diœcesis solum est Iudex, cum ad eum per appellationem deducuntur. argum. *cap. 1. de officio legati, & cap. Duo, de officio Ordinar.* atque idem constat ex *cap. Pastoralis, de officio Ordinar.* ibi, *cum in eum exceptis quibusdam articulis nullam habeat*

potestatem. vbi agitur de Archiepiscopo in subditum suffraganei. Imo id etiam deducitur ex *d.cap.Nouo*, pro contraria sententia allegaro. Cum enim ibi Archiepiscopo tanquam quid speciale cōcedatur, posse in suffraganea diœcesi indulgentias concedere, consequenter videtur deduci in aliis non specialiter concessis nihil eum posse. Vnde hanc sententiam tuentur Sylu. *votum* 4. *q.* 3. *dicto* 4. Sotus *lib.*7. *de iust. quæst.*4.*art.*3. *vers.Prater.* Aragon.2.2.*quæst.*88.*art.*12. *conclus.* 3. Angles *floribus*, 2. *part. quæst. vnica de voto*, *artic.* 8. *difficult.* 4. *conclus.*7. Ant. Gomez. *in Cruciata*, *clausula* 10. *num.*58. Sayr. *in claui regia*, *lib.*6. *cap.*11. *num.*79. Suar. *d.lib.*6.*cap.*10.*n.*8. Henriq. *lib.*14. *de irregul. cap.*18. *num.*3. & alij, quibus assentit Sanchez *d.cap.*38. *num.*11.

8. Id autem limitant aliqui, vt intelligatur nisi Episcopus dispensationem in voto petitam deneget, cum dispensare tenetur, vel adest iusta dispensandi causa; tunc enim potest Archiepiscopus per appellationem aditus, vel officio eius implorato dispensare; quippe in hoc casu esse legitimum Iudicem constat ex dictis *num.præcedenti.* Apponitur autem disiunctiue per appellationem aditus, vel officio eius implorato; quoniam cum inferior teneatur dispensare, & non dispensat, potest superior per appellationem adiri: at cum non tenetur dispensare, iusta tamen adest dispensandi causa, non potest eo modo adiri, sed officio illins misericorditer implorato, vt ex misericordia dispenset, vel cogat inferiorem ad dispensandum, vt multis citatis probat Sanchez *lib.*3.*de matrim. disp.*10. *à num.*20. *vsque ad* 24.*inclusiue.*

9. Alij limitant dictam sententiam asserētes intelligendam fore extra tempus, quo Archiepiscopus visitat diœcesim suffraganeam, tunc enim cum subditis Episcopi suffraganei nequit dispensare; secus autem cum illam visitat, quia in eo casu est legitimus illius diœcesis Superior. Ita Henriq. & Anton. Gomez. *loco cit.* Auila etiam *de censf.p.*7. *disput.*10. *dub.*6. *notabili* 2. *circa primam conclusionem.* At oppositum sentiendum est, nempe adhuc in eo casu non posse Archiepiscopum, namque nihil præter sibi specialiter concessa potest in ea diœcesi: nullibi autem ipsi conceditur dispensatio, sed absolutio à peccatis duntaxat, vt constat ex *cap.finali,de censibus in* 6. ibi, *Potest etiam idem Archiepiscopus dum visitat, subditorum suffraganeorum confessiones audire, ac absoluere pœnitentes, ipsisque pœnitentias iniungere.* Nec potestas dispensandi est coniuncta cum potestate absoluendi, vt fit manifestum in parochis, quibus sola posterior competit: hinc dum visitat, nequit sui suffraganei subditis litteras dimissorias ad ordines concedere. Ita Francus *præcit.cap.finali, num.vlt.* Nec potest dispensare in denunciationibus, cū vterque sit iurisdictionis ordinariæ actus, & consequenter nec potest in votis. Ita Suar.*tom.*5.*de censf.disp.*41.*sect.*2.*num.*12. *& tom.* 2. *de religione*, *tractatu de voto*, *lib.*6. *cap.*10. *num.*9. Sayr. *in claui regia*, *lib.*6. *cap.*11. *num.*80. & Sanchez *summa tom.*1. *lib.*4. *cap.*38. *num.*14.

10. Quæres secundò, an Archiepiscopus possit cum Episcopis suis suffraganeis dispensare in votis. Suar.*d.lib.*6. *cap.*11. *num.*3. inquit ex iure non constare huiusmodi potestatem, nec Episcopos istos Archiepiscopo subdi in spirituali suæ personæ regimine, sed in nonnullis tantum actibus ad externam Ecclesiæ gubernationem spectantibus, vt constat ex *cap.Pastoralis, de offic.ordinarij.* atque ideo concludit consuetudinem esse consulendam.

11. Oppositum censent probabilius permulti DD. asserentes Episcopos huiusmodi

iusmodi esse Archiepiscopo immediate subiectos, ac propterea posse Archiepiscopum eos absoluere, & dispensare, sicut hæc potest etiam cum suis subditis præstare. Ita Palud. *in 4. dist.38.q.4. art.4.conclus.8.num.46.* D.Anton.*2.part. tit.11 cap.2.§.9.vers.Item non potest.* Angles *floribus,2.p.quæst.vnic.de voto, art.8. diffic.9. conclus 9.* Sayr. *eod. cap.11. n.79.* Henriq. *lib.14. de irregul. cap.18. num.3.* & Auila *loco supra cit.* inquiens ita tenere viros doctissimos, sed subiungit id tantum fieri tempore visitationis, reliqui tamẽ Authores indistinctè loquuntur, & ratio ab eis assignata, id etiam indistinctè probat. Imo Sylu. *verb.Archiepiscopus, initio,* citato Hostiensi, asserit Archiepiscopum maius ius in Episcopos suffraganeos, quam in eorum subditos habere, posséque de eorundem crimine cognoscere, ac illos punire, iuxta *cap sacro.de sent.excomm.* Mihi autem res dubia videtur; nihilominus cum tot Authores non pœnitendi id affirment, nec in contrarium sit ratio euidens, nec authoritas conuincens, existimo posse hanc partem tanquam probabilem tuto amplecti, etiam extra tempus visitationis, atque idem fatetur Sanchez *d.cap.38. num.16.*

12. Quæres tertiò, an Vicarius Generalis Episcopi, vel Capitulum Sede vacante dispensare queat in omnibus votis, in quibus potest Episcopus. Quoad Vicarium pars negatiua tenenda est, quia ex generali vicariatus officio non habet dispensandi potestatem, nisi sibi specialiter committatur, vt docent gloss.*cap.quæ de causa,verb.quidquid 1.quæst.5.* Cardin. *cap.Denique 4.distinct.* Domin.*consil.38.* Calderin. *de offic.vicar. consil.3.fine.* Felin. *cap.At si clerici, §. de adulteriis,num.21. de iudic.* Rebuff.*praxi benefic.in forma vicariatus, num.44.* Guttier. *lib.1. quæst.canonic. cap.19. num.15.* & Anton.Gomez.*in Cruciata,cap.4.circa 4.q. num.19.* Et ratio est, quia dispensatio habetur instar restitutionis in integrum, quæ in generali mandato non continetur.*l.illud.ff.de minor.* Vnde esto sibi committatur potestas dispensandi, nisi subdelegandi potestas ei quoque concedatur, nequibit eam subdelegare, quia delegatus non potest subdelegare, arg.*l.fin.ff.de offic.eius,& l.iudice, C.de iudiciis*, duplici tamen casu excepto. Primus, dum quis est à supremo Principe delegatus; hic enim subdelegare potest. arg. *cap.fin.de offic.deleg.initio. & cap.cum causam,de appell.* Secundus, cum quis delegatur ad vniuersitatem causarum; is namque reputatur quasi ordinarius, ac subinde delegare potest. Sic deducitur ex *l.1.§.ab eo. ff. quis, & à quo.* & tradunt Hostiens. *cap.fin. de offic. ordin. paulo post princ.& cap.cum causam,de appellat. verb.delegare.* Ioan.Andr. *cap.omnis. de pœnit. & remiss.n.31. vers.in glossa executionem.*Abb.*d.cap.cum causam,n.12. & cap.cum Bertoldus, num.20. de sent. & re iudic.* Bartol. *l.more, num.11. ff. de iurisdict.omn.iudic.* vbi Alexand. de Neuo *num.26 fine.* Bald. *l.solet, num.1.ff.eod.tit.* Maranta *pract.4 part.dist.5.principali, an iudicium sit ordinarium, num. 27. & 55.* Rosella *verb.delegare,init.* Angel.*verb.delegatus,num.6.* vbi Syln.*quæst.8.dicto 3.* & Couarr. alios referens *3. variar. cap.20. num.11.*& est sententia communiter recepta, esto oppositum sentiant Decius *d.cap.cum causam, num.29 & 30. de appellat.* Curtius *d l.more, num.67.* & alij. Vnde si Vicarij delegatio sit absoluta ad omnia vota, poterit in vno, vel altero voto facultatem dispensandi delegare, cum sit tunc delegatus ad vniuersitatem causarum.

13. Cæterum quoad Capitulum Sede vacante, pro certo habendum est posse dispensare in omnibus votis, in quibus potest Episcopus iure ordinario, cum in Episcopi iurisdictionem succedat,

cedat, atque ita sentiunt Arag. 2. 2. *q*. 88. *art.* 12. *conclus.* 5. Ant. Gomez. *in Cruciata, clausula* 10. *num.* 62. Sayr. *in claui regia, lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 84. Man. Rod. *sum. tom.* 2. *cap.* 100. *num.* 3. Henriq. *lib.* 14. *de irregularitate, cap.* 18. *num.* 2. *fine. & lib.* 6. *de pœnit. cap.* 6. *num.* 1. quos sequitur Sanchez *cap.* 38. *num.* 17.

14. Atque idem dicendum est de quibuscunque aliis Prælatis diœcesim sibi subditam cum iurisdictione quasi Episcopali habentibus. Hi enim sicut potiuntur eadē iurisdictione, qua Episcopi, ita eodem prorsus modo possunt cum suis subditis in votis dispensare, quo possunt Episcopi cum suis. Ita Abb. *cap.* 1. *num.* 7. *de voto*. Angel. *verb. votum* 4. *num.* 6. Rosella *votum* 5. *num.* 2. Sylu. *votum* 4. *quæst.* 3. *dicto* 4. Armilla *verb. dispensare, num.* 18. Nauarr. *summ. cap.* 12. *num.* 75. Palacius 4. *dist.* 38. *disput.* 3. *vers. sunt etiam alij*, Arag. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 12. *conclus.* 4. Anton. Gomez. & Man. Rod. *loco cit.* Suar. *d. lib.* 8. *cap.* 10. *num.* 3. Valent. 2. 2. *quæst.* 6. *disput.* 6. *punct.* 7. *vers. sed cum constet*. Azor. *tom.* 1. *instit. mor. lib.* 11. *cap.* 19. *quæst.* 2. & alij per Sanchez *vbi supra, num.* 19. relati.

DVBIVM XX.

Quibus Prælatis competat ordinaria potestas dispensandi in votis Regularium.

1. Certum est posse Prælatos Regulares, Generales saltem, & Prouinciales in votis suorum Religiosorum dispensare. Nam hi Prælati iurisdictionem habent quasi Episcopalem in vtroque foro ratione sui muneris erga Religiosos sibi subditos; ex vi enim sui muneris instituuntur, vt plenam spiritualem subditorum curam habeant, cum iurisdictione ad hoc munus sufficiente, quæ exigit vt huiusmodi Prælati potiantur Episcopali iurisdictione erga illos, suntque eisdem loco Episcoporum, cum ab Episcopis priuilegio Pontificio eximantur; ita communiter DD. statim citandi.

2. Obiicies, inde sequi, quod talis potestas esset superflua; nam vt vota sunt ante professionem emissa, & tunc professione extinguuntur; aut post professionem emittuntur, & tunc integrum erit Prælato ea per irritationem extinguere: igitur videtur potius dicendum quod Prælati Regulares nequeunt in suorum Religiosorum votis dispensare. Ita Palud. 4. *distinct.* 38. *quæst.* 4 *artic.* 4. *conclusione* 7. *numer.* 45. & Diuus Anton. 2. *part. tit.* 11. *cap.* 2. §. 9. *versicul. Item Abbas*.

3. Nihilominus non est recedendum à communi sententia. Nam potestas irritandi dictis Prælatis competens, non excludit potestatem dispensandi, sed vtraque simul stare potest, & reperitur in his Prælatis, cum illa sit potestatis dominatiuæ, hæc autem spiritualis. Nec est superflua; tum quia interdum iudicabit superior quod sit magis expediens dispensare; tum quia sunt aliqua vota, quæ irritare nequit, potest tamen in illis dispensare, vt insinuat Sanch. *sum. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 39. *num.* 3. Atque ideo hanc sententiam sustinent Rich. 4. *dist.* 38. *art.* 9. *quæst.* 1. *&* 2. & ibi Supplementum Gabrielis *quæst.* 1. *art. vlt. conclus.* 2. Sylu. *votum* 4. *quæst.* 3. *dicto* 4. Angelus *votum* 4. *num.* 6. Nauarr. *Man. cap.* 12. *num.* 75. Sotus *lib.* 7. *de iust. quæst.* 4. *art.* 3. *versic. Abbates*. Item Palat. 4. *distinct.* 38. *disput.* 3. Aragon. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 8. *notabili* 2. *& art.* 12. *conclus.* 6. Valent. 2. 2. *disp.* 6. *quæst.* 6. *punct.* 7. *vers. sed cum constet*. Man. Rodr. *qq. regul. tom.* 1. *quæst.* 25. *art.* 7. Lud. Lopez 1. *part. instruct. consc. cap.* 39. *vers. de aliis votis*. Tolet. *sum. lib.* 4. *c.* 18. *num. penult.* & alij, quo ibidem refert, ac sequitur Sanch. vbi etiam ex Suarez, *tom.* 2.

*tom.2.de Relig.tract.de voto,lib.6.cap.*11. *num.*105. obseruat hanc potestatem esse ordinariam, cum competat ex vi muneris, & ei sit perpetuo annexa,& consequenter posse ab his Prælatis delegari.

4. Sed quæres primò, an Prælati Regulares possint in Nouitiorum votis dispensare. Nonnulli partem negatiuam amplectuntur, asserentes id ad Episcopum spectare. Tum quia Prælati Regulares non habent in Nouitios simpliciter iurisdictionem Episcopalem, sed regimen duntaxat pro tali tempore, & pro tali fine. Tum quia cum non sint perfecte subditi, consequenter nec fruuntur priuilegiis Religionis, vt habetur ex *cap.Religioso,de sent.excom.in 6.* vbi iure speciali indultum est Nouitiis in reuerentiam habitus, quem gestant, vt ipsorum percussores excommunicationi subiaceant,ac proinde ex eo colligitur ius commune in contrarium.arg. *l. ius singulare. & l.quid vero, ff. de legib.* Quare non posse Prælatum Regularem cum his dispensare tradunt Angles *floribus,2.p.quæst.vnic.de voto,art.*8. *post* 10. *diffic.dub.*3. Azor.*tom.*1.*instit.mor.lib.*11. *cap.*19.*quæst.*21. Sayr. *in claui regia,lib.*6. *cap.*11.*num.*92.Suar.*tom.2.de Relig.tract. de voto,lib.6. cap.* 11. *num.*9. Tum denique, quia si ad ordines essent promouendi nequirent dicti Prælati litteras dimissorias eis concedere, cum tamen ea concessio sit etiam actus iurisdictionis spiritualis. Atque idem opinarentur prædicti DD. de potestate commutandi vota Nouitiorum, cum is solus possit ordinaria potestate commutare vota, qui potest in illis dispensare.

5. Nihilominus esto prædicta opinio sit probabilis, opposita mihi videtur probabilior, & absolute tenenda, nempe posse Prælatum Regularem in Nouitiorum votis dispensare; & suadetur,quia etsi Prælatus Regularis careat potestate dominatiuâ in Nouitios, & consequenter nequeat eorum vota irritare; habet tamen iurisdictionem spiritualem Ecclesiasticam in illos, ac subinde potest in eorundem votis dispensare, vt docet Nauarr. *in Man. cap.*12. *n.*65. Atque ideo Nouitius dum in Religione viuit,est à iurisdictione Episcopi exemptus, ita vt de Nouitij delicto, aliisve illius causis nequeat cognoscere, nisi Nouitius se illi subderet;sed totum hoc ad Religionis Prælatum pertinere tradit Sanchez *d.cap.*39.*num.*17.vbi nostram tenet sententiam, sicut etiam Henriq. *lib.*7. *de indulgen.cap.*21.*num.*7. Man. Rodr. *quæst. regul. tom.*1. *quæst.*25. *art.*8. *& in sum.tom* 2. *cap.*89.*num.vltim.* Angel.*verb.dispensatio,num.*8.& ibi Sylu. *quæst.*14.*dicto* 1. In euentu autem quod Nouitius se Episcopo subdat, poterit Episcopus cum illo in votis dispensare, aut ea commutare, vt tradunt Henriq. & Sanch. *ibidem*, & tenent DD.pro prima opinione adducti. Ratio est, quia cum Nouitij nondum plenâ exemptionem,& Prælato Regulari subiectionem adepti sint,consequenter integrum illis est,se Episcopo subdere,vt cum ipsis dispenset, seu eorum vota commutet.

6. Ex dictis patet solutio ad primam rationem in contrarium. Ad secundã dicendũ est, verius esse Nouitios gaudere priuilegiis Religionis,vt docent Molin. *de iust tom.*1. *disput.*139. *vers.Præter hos.* Henriq.& Sanch.*supra.* Azor.*tom.*1.*inst. mor lib.*7.*cap.*10.*fine,& lib.*12.*c.*2.*q.*10.& satis manifestè Dominicus *cap.Religioso, §.quamuis,n.*3.*de sent.excom.in* 6. Ad tertiam concedo Prælatum Religionis non posse Nouitiis concedere litteras dimissorias ad ordines suscipiendos, sed hoc spectare ad Episcopum, vel originis, vel habitationis actualis, seu pristinæ,vt ex statim dicendis constabit. Ita tenet Suar. *d.c.6.cap.*11.*n.*9. & Sanch.*ibid n.*21. At non inde sequitur Prælatũ Regularem

Y y non

non posse cum Nouitiis dispensare in votis. Tum quia plus requiritur ad conferendas litteras dimissorias, quam ad dispensandum in votis. Tum quia bonæ Nouitiorum educationi expedit, ne vagati cogantur, & consequenter, vt possit Prælatus Religionis cum illis dispensare; secus est de litteris dimissoriis prædictis, cum potius expediat tunc eos nullatenus ad ordines promoueri.

7. Cæterum, quidquid sit de opinionibus, id certũ est Prælatum Religionis posse in Nouitiorum votis dispensandis, seu commutandis vti ea potestate delegata, qua per Religionis priuilegia gaudet erga sæcularium vota, vt dub. sequenti constabit, quippe Nouitij non debent æstimari deterioris conditionis, quam sæculares. Atque ita fatentur Azor. & Sayr. *loco cit.*

8. Quæres secundò, quis Episcopus censeatur proprius Nouitij, vt cum illo dispenset, seu ipsum ad ordines promoueat. Suar. *loco* proxime *cit.* inquit Nouitium per ingressum Religionis nõ censeri domiciliũ mutasse, & consequenter Episcopum Diœcesis, in qua prius commorabatur, censeri propriũ illius. Huic opinioni suffragãtur DD. asserentes per Nouitiatum nõ censeri mutatum prius domicilium, & acquisitum nouum in eo probationis loco. Nã sicut domicilium non acquireret, qui à proprio domicilio migrans, nondum firmiter statuit permanere in loco ad quem migrat, sed solum experiri, an sit sibi expediens. Ita Nouitius non censetur domicilium acquirere, cum per Nouitiatum non intendat ibi perpetuo habitare, sed experiri regulam, eaque experta statuere, an permansurus sit, necne. Ita Francus *c. 2. in pr. n. 2. de sepult. in 6.* & ibi Domin. *n. 4.* Card. *cap. de his, q. 5. de sepult.* & ibi Henriq. *n. 15.* Lelius Zeccus *de republica Ecclesiastica, tit. de regular. cap. 3. n. 9.*

9. Hæc opinio videtur satis probabilis, sed mihi magis probatur, proprium Episcopum ad prædicta censeri Episcopum diœcesis, vbi durante probatione Nouitius reperitur. Ratio est, quia Nouitius quantũ est ex parte sua animum habet prioris domicilij deserẽdi, & perpetuo commorandi in Religione cuius habitum suscepit, esto nouitiatus sit ad experiendam Religionis austeritatem, ita vt si ferre nequeat, liberum sit ei regredi. Vnde non potest tunc Nouitius æstimari dubius circa perseuerantiam, quippe dubius est, qui in neutram partem inclinans, est animo pendulus: sicut non diceretur dubius, sed domicilium re vera requireret, qui migrans alio, ibi quantum est ex parte sua perpetuo commorandi animum haberet, quamuis habeat etiam animum illius loci deserendi, si contingat cœli intemperiem sibi esse incommodam, aut quid aliud fœlicius sibi eueniat. Nec immeritò, quia cum Nouitij ea animi destinatione Religionem ingrediantur, vt ibi perpetuo maneant, ea quidem destinatio tanquam actus perfectus æstimanda est, tametsi in aliquo casu, seu impedimento occurrenti mutari queat. arg. *l. cum quidam 8. & l. etsi non sint, §. infectæ, vers. quid ergo, ff. de auro & argento legato.* Atque ideo Nouitiũ ordinibus initiandum ab Episcopo loci, vbi est in probatione, docent Francus *cap. cum nullus, fine de tempor. ordin. in 6.* & ibi Anchar. *num. 4.* Henricus *d. cap. de his, num. 16.* & Anton. Cucus *lib. 3. institut. maiorum tit. 1. num. 94.* Idem similiter sentiunt asserentes ex habitatione Nouitij acquiri domicilium, & prius censeri desertum, ita Goffredus *sum. tit. de sepult. num. 7.* Hostiensis *eod. cap. de his ad finem, vers. Quod si quis.* ibi Ioan. Andr. *in fine.* Anchar. *num. 3.* & alij, quos citat & sequitur Sanchez *vbi supra num. 20.*

DVBIVM

DVBIVM XXI.

Quæ, & qualiter per Religiosorum priuilegia possint vota sæcularium commutari ac dispensari.

1. ADduximus *dub. primo huius cap.* clausulas, quibus per Cruciatam, Iubilæum, & priuilegium Pauli III. conceditur facultas vota commutandi, & quomodo inter se conueniant, ac differant insinuauimus. Nunc autem insuper obserua primò, prædicta tria priuilegia commutandi vota conuenire, quod virtute illorum, non solum vota emissa ante ea priuilegia, sed emittenda postea, commutari possunt. Differunt tamen, quia de priuilegio Pauli III. certum est, de Cruciata autem, & Iubilæo, res versatur sub opinione. Ratio potest assignari, quia priuilegia perpetua extenduntur tam ad vota præterita, quam ad futura, amplectuntur enim omne tempus, & huiusmodi sunt priuilegia Regularium, & Pauli III. & aliorum Pontificum, & hoc esse certum inquit Suar. *tom.2. de Religione, tract. de voto, lib.6.c.3.n.2.* At quando priuilegia sunt temporalia, vt Cruciatæ, & Iubilæi, extenduntur, non solum ad vota quæcumque emissa ante concessionem Romæ factam, sed etiam postea, donec publicentur; quoniam cum ex tunc incipiant priuilegia suum sortiri effectum, vota vsque tunc emissa censentur ante concessionem facta: idque esse similiter certum tradit Suar. *ibidem*, cui adhæret Sanch. *sum. tom.1.lib.4. cap.53.num.24.*

2. Obserua secundò, prædicta tria priuilegia conuenire insuper inter se, quod virtute nullius ex illis commutantur vota ipso facto, sed facultas duntaxat conceditur Confessario, vt commutet. Vnde si Confessor non commutet, retinebunt vota suam pristinam obligandi vim, esto vouens Bullam acceperit, vel per Iubilæum præscripta excutioni mandauerit, vt constat ex tenore clausularum, quas *dict. dubio 1. huius capituli*, adduximus. Ita Nau. *Man. 12.n.79.vers.17.* Man. Rodr. *in Cruciata, §.9.n.108.* Lud. Lopez. *1.p.instruct. conscientiæ, c.20.vers. Adsistant simplices.* Say. *in claui Regia, lib.6.c.11. num.125.* Suar. *d.lib.6.c.16.n.2.* Hinc autem deducitur, si Cõfessor requisitus vt commutet, non commutauerit vota, non manere commutata. Ita Nau. & Lud. Lopez *supra.* & Beja *in suis responsis, casu 9.* Differunt tamen prædicta tria priuilegia, quod Confessor requisitus per Bullam, aut Iubilæum vt commutet, si agnoscens iustam commutandi causam existere, non commutauerit, peccabit, cum sit iudex delegatus in fauorem pœnitentis, ius ex priuilegio sibi concessum petentis: sicut iudex dicitur infidelis *cap.2.quæst.5.* denegans dispensationem subdito petenti ex causa iusta. Ita Aragon. *2.2. quæst.88. art. 12. in dubio, quod mouet circa secundam conclusionem, paulo ante versic. si quis autem quærat*, Viuald. *in Candelabr. Sacrament. 3. p. cap. 14. num.18.* Say. *lib.6.cap.12.num.18.fine*, & Sanica *de voto, quæst.1. num.38.* At per priuilegia Regularium Confessor requisitus vt commutet, esto non commutat, nullam committit culpam. Ratio est, quia nemo cogitur suo priuilegio vti.

3. Obserua tertiò, per prædicta tria priuilegia solam commutandi vota facultatem concedi. Vnde virtute illorum nequaquam licebit in votis dispensare. Ita loquens de Bulla Petr. Ledesma *sum. tom. 2. tract. 10. cap.8. in fine tertiæ partis, versic. Digolo quarto*; & loquens de priuilegio eiusdem Bullæ, ac Iubilæi Say. *dict. cap.11. num. 120.* & agens de prædictis tribus Sanch. *vbi su-*

pra num. 13. licet autem Religionis ab Ordinario iuxta præscriptum sacri Concilij Trid. approbatis ad sæcularium confessiones audiendas, dispensare in eorumdem votis virtute priuilegij per Innoc. VIII. ordin. fratrum Minorum concessi, quo per priuilegiorum communicationem gaudet etiam Confessores aliarum Religionum, vt notat Rodr. *in Cruciata*, §. 9. *num.* 141. & habetur *in comp. tit. absolutio quoad sæculares primo*, §. 11. huiusmodi itaque priuilegio conceditur Confessoribus regularibus posse dispensare in sæcularium votis omnibus, in quibus ipsi Episcopi de iure ordinario possunt, demptis votis peregrinationis vltra duas dietas, sunt autem duæ dietæ viginti leucæ, vt referunt Rebuff. *de priuil. scholast. priuil. ibi.* Rodr. *ibidem* Sanch. *d. lib.* 4. *cap.* 43. *num.* 4. & Azeuedo aliis citatis *lib.* 1. *recopil. regia, tit.* 7. *lib.* 10. *num.* 2. Idem priuilegium denuo etiam Benedictinis concessit Martinus V. quo similiter per communicationem gaudent omnes mendicantes, vt testantur Rodr. & Sanch. *ibidem.*

4. Quare his sic præmissis sit prima conclusio. Episcopi possunt de iure ordinario dispensare in omnibus votis, quæ Pontifici non reseruantur; dissentiunt autem D D. circa numerum huiusmodi votorum, Richard. 4. *dist.* 38. *art.* 9. *q.* 2. & alij inquiunt sola tria vota, nimirum castitatis perpetuæ, Religionis, & peregrinationis Hierosolymitanæ reseruari Pontifici, & huic opinioni videntur suffragari D. Thom. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 12. *ad tertium.* & Hostien. *sum. tit. de voto.* §. *vtrum & per quem in votis valeat dispensari, num.* 6. *fine.*

5. Alij asserunt sola castitatis, & Religionis vota reseruari semper, peregrinationum vero, Romanæ, Compostellanæ, & Hierosolymitanæ non semper, sed duntaxat cum in eorum locorum subsidium emittuntur, ac proinde cum ex sola deuotione fiunt, posse Episcopos in eis dispensare. Ita Abb. *cap. ex multa, num.* 4. Viual. *Candelabr. Sacramentorum,* 3. *p. cap.* 14. *num.* 63. & loquentes de peregrinatione Hierosolymitana, Eman. Sà, *sum. verb. votum, num.* 11. *& verb. iuramentum, num.* 33. Graff. 1. *p. decisionum, lib.* 2. *cap.* 31. *n.* 21. & Angelus *verb. votum* 4. *num.* 6. idem fatetur de voto huius triplicis peregrinationis. Videtur autem suaderi, quia *dist. cap. ex multa, & cap. super his de voto*, vbi peregrinatio Hierosolymitana reseruatur, agitur de illa, cum in eiusdem loci subsidium promittitur, vnde à fortiori idem videtur dicendum de duplici alia peregrinatione.

6. Nihilominus dicendum est, nunc vniuersali Ecclesiæ consuetudine reseruatum esse Summo Pontifici dispensationem quinque votorum, videlicet Religionis, castitatis, peregrinationis Romanæ, Compostellanæ, & Hierosolymitanæ, vt *dub.* 8. *præcedenti* ostensum fuit. Nec obstat, quod in iure sola peregrinatio Hierosolymitana in eiusdem subsidium inueniatur reseruata: consuetudo enim iam obtinuit, vt sit etiam reseruata, cum solius deuotionis causa promittitur. Ita deducitur ex extrau. *Etsi Dominici, la* 2. *de pœnit. & remis.* vbi excommunicantur, hæc quinque vota commutantes absque Pontificia facultate; ibi autem non reseruantur hæc vota, sed reseruata esse supponitur. Atque ideo Sixtus IV. illius extrauagantis author non vult vota ista sub generali concessionis clausula includi, sed Pontificiam licentiam specialem requirit, vt ea commutare liceat, sic docent Rosella, *verb. votum* 5. *num.* 5. Sylu. *votum* 4. *quæst.* 3. *dict.* 4. Armilla *verb. dispensare, num.* 16. Arag. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 12. *conclusione* 2. Palatius 4. *dist.* 38. *disp.* 3. Say. *in claui regia, lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 55.

Azor.

Azor. *tom.* 1. *institut. mor. lib.* 11. *cap.* 18. *quaest.* 4. *& cap.* 19. *quaest.* 3. Mand. Rod. *sum. tom.* 2. *cap.* 97. *num.* 1. *& in Cruciata*, §. 9. *num.* 104. Angles *floribus* 2. *p. quaest. vnic. de voto, art.* 8. *diffic.* 9. *conclus.* 2. Suar. *tom.* 2. *de Religione, tract. de voto, lib.* 6. *cap.* 21. *num.* 4. *&* 5. & alij, quos ad hoc propositum citaui *d. dub.* 8. *proxime praecedenti, versus initium.*

7. His votis addunt aliqui votum peregrinationis in templum Deiparae Virginis Lauretanae, quod Pontifici reseruari, censent Nauar. *comment.* 1. *de regul. num.* 21. Henriq. *lib.* 7. *de indulg. cap.* 30. *num* 6. *in comment. litt. A. fine.* Sorbus *in compend. priuilegiorum Mendicantium, verb. votum, in suis annotationibus, notabili* 3. Man. Rodr. *in Cruciata*, §. 9. *num.* 104. qui omnes id desumpserunt ex Nauar. qui tamen nullo iure, aut consuetudine id probat. Nec obstat, si dicas forsitan duci Nauar. ratione alicuius priuilegij praedicto templo concessi. Id (inquam) non obstat, quia de huiusmodi priuilegio nobis nō constat. Nec etiam obest, si dicas id votum reseruatum fuisse in diplomate Cruciatae anno 1562. Non (inquam) obest, tum quia in aliis Bullis id nunquam iam reseruatur; tum quia reseruatio illa non erat generalis, sed virtute duntaxat illius Bullae, & consequenter dicendum est id votum non esse reseruatum. Ita Azor. *vbi supra*, Suar. *eod. cap.* 21. *num.* 14. & Sanch. *praecit. cap* 40. *num.* 10.

8. Alij his votis addunt omne votum perpetuum, dum aiunt Pontificis esse in votis perpetuis dispensare, Episcopi autem in temporalibus. Ita D. Thom. 2. 2. *quaest.* 184. *art.* 6. *corpore*, *& quaest.* 185. *art.* 4. *in fine corporis.* Eum tamen nituntur aliqui explicare, vt intelligatur de votis, quae simpliciter sine vlla additione ad totam vitam extenduntur. Ideoque per accidens perpetua dici possunt; vt si quis voueat ieiunare feriis sextis, vel quid simile in perpetuum. At dum temporalia Episcopis concedit, exponendum censent praeter votum triplicis peregrinationis Pontifici reseruatae. Ita illum explicant Caiet. 2. 2. *quaest.* 88. *art.* 12. *dub. penult. circa solutionem ad* 3. Sylu. *verb. votum* 4. *quaest.* 3. *dicto* 6. *fine.* Sotus *lib.* 7. *de iust. quaest.* 4. *art.* 3. *in solutione ad vlt.* Palat. 4. *dist.* 38. *disp.* 3. *versic. Scito tamen.* Aragon. 2. 2. *quaest.* 88. *art.* 12. *concl.* 2. Azor. *tom.* 1. *instit. mor. lib.* 11. *cap.* 18. *quaest.* 4. Henriq. *lib.* 7. *de indulg. cap.* 30. *num.* 6. *in comment. litt. D.* & alij. Haec tamen interpretatio non placet Suar. *tom.* 1. *de Relig. tract. de voto, lib.* 6. *cap.* 21. *num.* 10. nec Sanch. *d. cap.* 40. *num.* 11. & merito, quoniam inde sequitur votum assumendi Sacerdotij esse reseruatum, cum de se sit perpetuum; similiter votum non nubendi, aut non petendi debitum, & similia simpliciter facta; essent etiam reseruata, quia negatio absolute prolata, om[illegible] tempora negat, & consequenter omne votum negatiuum absolute factum, erit ex se perpetuum: ex dictis autem *dub.* 9. *praecedenti notando primo*; constat votum Sacerdotij assumendi non esse reseruatum; atque idem est sentiendum de votis negatiuis, quae licet ex se sint quidem perpetua, non tamen sunt reseruata, nisi illud duntaxat, quod est de tota materia castitatis.

9. Quare melius dicendum erit cum Suar. regulam illam de votis perpetuis in rigore acceptam, nec vniuersalem, nec veram esse; perpetuitas namque etiam per se, nec ad reseruationem requiritur, vt in votis peregrinationum constat; nec sufficit, vt satis ostendunt quae hucusque diximus. Est igitur D. Thom. exponendus iuxta subiectam materiam, de qua loquitur. Etenim in vtroque loc. cit. ex 2. 2. agit de votis perpetuis, quae per se spectant ad perfectionis statum; nec non de votis ordinariis,

ac vsitatis in Ecclesia, cuiusmodi sunt vota castitatis, & Religionis. Vnde *in 4. dist. 38. quæst. 1. art. 4. quæstiuncula 2. corpore*, de eisdem agens, sic ait; *votum Religionis, & alia huiusmodi vota perpetua solus Papa dispensare potest.* Vbi non loquitur de omnibus votis perpetuis, sed de similibus, nempe de iis, quæ aliquo modo constituunt, respiciuntve perfectionis statum, ac proinde videntur quasi natura sua esse Papæ reseruata, forsitan ob grauitatem materiæ. At reliqua vota, siue perpetua, siue temporalia ad Episcopum pertinent, nisi reseruentur. Nam reseruatio triplicis peregrinationis prædictæ, non tam ex intrinseca talis materiæ natura, quam ex peculiari consuetudine, vel statuto oritur.

10. Demum alij his votis insuper addunt votum non peccandi, quod etiam nullius dispensationi, seu commutationi [illegible]iici asserunt. Ita Caiet. *in suis quodlibetis, tom. 2. tract. 11. q. 1.* atque idem videntur sentire Glos. *c. 1. verb. recompensatio de voto*, & ibi Hostien. *n. 1.* Anton. *n. 7.* Abb. *n. 5.* Henriq. *n. 1.* Graff. *1. p. decisionum, lib. 2. c. 30. n. 1.* & alij, asserentes Episcopum in solis votis voluntariis dispensare posse, id est in votis de rebus, quæ antequam vouerentur, voluntariæ erant. Atque de commutatione potest suaderi, quia debet fieri in æquale, non est autem æquale Dei obsequium, sicut à peccatis abstinere; & de vtraque suadetur; quoniam nulla potestate humana potest obligatio non peccandi auferri.

11. Cæterum, oppositum est omnino tenendum, nempe huiusmodi votum dispensationi, & commutationi Episcoporum subiacere. Probatur, tum quia esto obligatio non peccandi nequeat per dispensationem, commutationémve auferri; secus tamen noua voti obligatio superaddita, quod est quid supererogationis. Tum quia huiusmodi vota potest Prælatus irritare in suis Religiosis, vt recte probat Sanch. *d. lib. 4. c. 33. n. 77.* Id autem procedit ex eo, quod Religiosi subduntur dominatiuæ Prælatorum potestati ad vota irritanda requisitæ: igitur subduntur etiam spirituali eorumdem Prælatorum potestati ad dispensandum, & commutandum necessariæ. Et ratio est, quia etsi illa voti materia non subdatur Prælato, quatenus est præcepti, subditur tamen quoad nouam voti obligationem. Ita Sotus *lib. 7. de iust. q. 1. art. 3. versic. Tametsi vt verum fatear.* Nau. *Man. c. 12. n. 65. & alibi.* Azor. *tom. 1. instit. mor. c. 14. q. 4. versic. Quæres insuper:* Say. *in claui regia, lib. 6. c. 5. n. 17.* Graff. *1. p. decisionum, lib. 2. c. 31. n. 30. & 31.* cum aliis, quos refert, ac sequitur Sanch. *eod. c. 40. n. 12.* Imo DD. pro contraria opinione adducti (Caietano excepto) nihil aliud sentire videntur, nisi quod illa præcepti obligatio auferri nequeat, atque insuper addunt Sotus, & Say. *ibidem*, facile esse in his votis dispensandum, & vix ea consulenda.

12. Prædicta igitur quinque vota duntaxat Pontifici reseruari dicendum est, & sunt illi adeo reseruata, vt nec Legatus à latere absque speciali Pontificis priuilegio possit in eis dispensare: Legatus namque à latere in solis votis Episcopo concessis dispensare valet; est communis opinio, vt probat Sanch. *lib. 8. de matrim. disp. 9. n. 25.* His autem quinque exceptis, possunt Confessores Regulares virtute suorum priuilegiorum dispensare in reliquis sæcularium votis.

13. Secunda conclusio. Prouinciales Mendicantium habent priuilegium, vt suis Confessoribus ab ordinario approbatis iuxta Tridentini normam, possint concedere facultatem dispensandi ad petendum debitum, cum iis, qui ante matrimonium initum vouerant castitatem;

tatem; id namque eis concessit Pius V. viuæ vocis oraculo, vt testantur Veracruz 1.*p.speculi, art.15. paulo ante dub.* 2.Cord. *sum.quæst.*136.*punct.*2. Palat.4. *dist.* 32.*disp.*2.*versic.* suffragatur communi placito. Man.Rodr. *in Bulla*, §.9. *num.*148.*& quæst. regul.*1.*tom...quæst.*63. *art.*2. Henriquez, *lib.*12. *de matrim.cap.* 2.*num.*9. & habetur *in compend. priuileg. Societatis* IESV, *verb. dispensatio*, §.9. Limitant autem quidam hoc priuilegium, vt intelligatur cum vouens iam matrimonium consummauit, secus cum nondum consummauit. Ducuntur, tum quia hic tenetur ingredi Religionem: impediretur autem ipso debitum petente, & altero reddente; tum quia ea facultas concessa est, vt periculo consulatur eorum, qui post id votum contraxere matrimonium, quippe in magno periculo versentur, si debiti petitione priuentur, dum debitum reddere teneantur; quæ ratio non militat ante consummationem; tunc enim non tenentur reddere. Sic Azor.*tom.*1. *institut. mor.lib.*11.*cap.*19. *quæst.*20.*versic.sed dubia quæstionis est*; atque idem sentirent omnes, qui hunc ad Religionem teneri opinantur.

14. At quamuis hæc opinio vera sit, sustinendo hunc teneri ad Religionem, quia tamen probabilius est non teneri; idcirco dicendum censeo posse tunc dispensari. Ratio est, quoniam si manet in sæculo, prout licite potest, tenetur matrimonium consummare, reddendo debitum, ac subinde in magno peccandi discrimine constituetur, si petitio debiti sit ei interdicta. Vnde sequitur militare tunc rationem concessionis, seu priuilegij, quæ fuit, vt huiusmodi periculo prospiciatur. Atque ita sentiunt Manuel Rodr. *sum. tom.*1.*In* 2.*edit. cap.*242.*num* 2.Say. *in claui Regia*, *lib.* 6. *cap.*11. *num.*104. Vega *sum.tom.*1.*cap.*129.*casu* 118.*punct.* 2.quos sequitur Sanch. *lib.*8.*de matrim. disp.*16.*num.*4.

15. Cæterum, cum id priuilegium expresse loquatur de voto ante matrimonium emisso, certum est non posse Religiosos virtute illius dispensare ad petendum debitum cum coniuge, qui post matrimonium vouit castitatem. Atque ita docent Man. Rodr. *vbi supra cap.*143. *num.*14. *& quæst. regul. tom.*1. *quæst.*63.*art.*2. Vega *eod. cap. casu* 77. & Sanch.ibidem *num.*5. Nihilominus virtute priuilegij, quod habent, dispensandi in omnibus votis, quæ Pontifici non sunt reseruata, poterunt quidem dispensare non solum ad petendum debitum, sed omnino in eo voto, cum à perfecta voti castitatis ratione deficiat, in quo possunt Episcopi iure ordinario dispensare, & consequenter etiam Religiosi, vt habetur ex dictis dub.8.proxime præcedenti. At si ante matrimonium, vel post, nondum tamen consummatum, coniux Religionem vouerit, nequibunt Religiosi cum eo dispensare, vt petat, aut reddat debitum; quippe solum de castitatis voto loquitur priuilegium: imo nec in eo casu posse Episcopum dispensare probat Sanch.*sum.tom.*1.*c.*40.*n.*64. cum is Religionem ingredi teneatur.

16. Tertia conclusio. Possunt insuper Confessores Mendicantium ab ordinario approbati, ex commissione Prouincialis dispensare in foro conscientiæ ad petendum debitum cum iis coniugibus, qui intra quartum gradum ratione incestus affinitatem contraxerunt. idque per declarationem à Iulio II. factam concessionis Martini V. Monachis Benedictinis, & per aliam Pij V. concessionem viuæ vocis oraculo factam, & impetratam à Patre Ioanne de Aguilera ordinis Minorum Regularis obseruãtiæ in Romana Curia Commissario sub anno 1569. vt referũt Collector Priuileg.

Priuileg. Mendic. *verb. dispensatio, num.* 17. Veracruz 1. *p. speculi, art.* 23. *fine.* Sorbus *in eod. compend. verb. Absolutio* 2. *quoad sæculares, in suis annot. conclus.* 9. Man. Rodr. *in Bulla*, §. 9. *num.* 143. & quamuis Cord. *in annot. ad Collectorem, verb. dispensatio*, §. 17. asserat non esse tutum eo priuilegio vti, cum non habeatur in libris ordinis, nec de eo constet; Sanchez tamen *lib.* 8. *de matrim. disp.* 16. *num.* 8. censet tutissimum esse ea concessione vti, haberique in compend priuil. Soc. IESV *verb. dispensatio*, §. 8. Imo Man. Rodr. *addit. ad Bullam*, §. 13. *n.* 17. hoc priuilegium extendit, vt possit quoque virtute eiusdem priuilegij dispensare ad petendum debitum cum coniugibus, qui spiritualem cognationem contraxerunt, nimirum dum alter eorum proprium filium extra casum necessitatis baptizauit; id tamen non placet Sanch. *ibidem num.* 9.

17. Sed quæres, an hæc facultas Religiosis concessa dispensandi, ac commutandi sæcularium vota restringenda sit, vt ea duntaxat vtantur erga subditos illius Diœcesis, in qua ipsi Religiosi commorantur. Sylu. *verb. Domicilium in fine*, sequutus Panor. *in cap. nullus de Paroch.* agens de commutatione votorum, ait; Mendicantes, esto possint ex priuilegio confessionem sæcularium vndecunque ad se venientium excipere, non tamen posse forensium vota commutare, cum id nequeant ipsi Episcopi, qui eos exponunt. Man. Rodr. *in Addit. ad Bullam*, §. 9. *num.* 120. idem attentis antiquis Mendicantium priuilegiis fatetur; attento autem præcit. priuilegio per Paulum III. Soc. IESV concesso, quo expresse conceditur facultas commutandi vota sæcularium vndique venientium, affirmat necessario dicendum esse, id similiter posse Mendicantes. At subdit statim priuilegio per Innoc. VIII. concesso ad dispensandum in sæcularium votis, non posse eos vti erga forenses, sed solum erga illius Episcopi subditos, & rationem assignat; quia virtute dicti priuilegij solum conceditur facultas dispensandi in votis, in quibus possunt ipsi Episcopi dispensare, & Episcopi solum in votis suorum subditorum dispensare valent: igitur idem videtur sentiendum de Religiosis illius Diœcesis. Nec obest quod possint Religiosi forensium vota commutare, non enim ducitur argumentum à potestate commutandi ad dispensandi potestatem, vt dictum est alibi.

18. Hæc opinio videtur probabilis, sed æquitati, ac rationi magis consona videtur opposita, quam tuetur Sanch. *d. lib.* 8 *de matrim. disp.* 16. *num.* 10. & *sum. libro quarto, cap.* 43. *num.* 15. asserens vtrumque priuilegium extendi ad vndecunque venientes, & sic iudicasse alios viros doctrina celebres, & suadetur. Primò, quia facultas dispensandi, seu commutandi non est Religiosis concessa ab Episcopo, sed à Pontifice, qui toti orbi præest; igitur non est restringenda ad subditos illius Diœcesis, in qua Religiosi ipsi inueniuntur. Secundò, quia cum hæc facultas sit prædictis Religiosis concessa, vt pœnitentium ad illos venientium saluti melius possint consulere, ratio postulat, vt sicut vndecunque venientium possunt confessiones audire, ita eorumdem vota valeant etiam commutare, ac in eis dispensare. Tertiò, quia cum priuilegia commutandi, ac dispensandi sint non vni, aut alteri personæ, sed toti Religioni concessa, cõsequenter sunt potius tanquam fauorabilia extendenda, quam restringenda. Tum quia quæ communitati in perpetuum conceduntur, æquantur legi, & perinde habentur ac si in iuris corpore inserta essent, sunt enim constitutiones perpetuæ. Sic Oldradus *cons.* 300.

*conf.*300. *num.*4. *versic.considerandum est*, & Henriquez *lib.*7. *de indulgent. cap.*22. *num.*3. *& cap.*24. *num.*4.*fine*. Tum quia huiusmodi priuilegia conceduntur erga personas indeterminatas, & non expressas, & consequenter sunt non strictè, sed late interpretanda, vt multis citatis probat Sanchez *lib.*8. *de matrim. disput.*4.*num.*6.

19. Nec ratio in contrarium adducta est alicuius momenti, nam restrictio illa dispensandi in votis, in quibus possunt Episcopi, interpretanda est, vt nequeant dispensare in votis Pontifici reseruatis, in quibus ratione reseruationis nequeunt ipsi Episcopi; quod certum est, & nos fatemur.

20. Quæres secundò, an Religiosi possint prædicta dispensandi facultate vti extra confessionem. Negant nonnulli, tum quia priuilegium istud conceditur Confessoribus Regularibus, quod videtur denotare, non nisi intra confessionem esse illo vtendum. Tum quia dispensationes huiusmodi committuntur Confessoribus, vt pœnitentium sint iudices in foro interno; sicut diœcesanis Officialibus pro foro externo committuntur, vt fori externi sint iudices: Confessor autem non est iudex in foro interno, nisi confessionem audiat. Ita tenent expresse Sayr. *in claui regia*, *lib.*5. *cap.*8. *num.*10.*fine*, *& lib.*6. *cap.*11.*num.*105. Sorbus *in compend.priuileg mendic.verb.votum,in suis annot. notab.*7.& pro eadem sententia sunt etiam DD. de priuilegio commutandi vota per Bullam idem sentientes.

21. Cæterum mihi oppositum magis probatur. Nam præcitata priuilegia dispensandi non exprimunt quod audita confessione dispensatio fiat; teste autem Suarez *tom.*2. *de Religione*, *lib.*6. *cap.*16. *num.* 4. cum priuilegium non exprimit, vt dispensatio in confessione fiat, aut in foro pœnitentiæ non requiritur confessio, esto exigat quod dispensans sit Confessor approbatus; quippe Confessoris nomen potius est muneris, quam actualis exercitij, & solum requiritur, vt pro munere confessiones audiendi sit approbatus. Imo (vt subiungit idem Author) etiam si in priuilegio dicatur dispensationem concedi pro solo conscientiæ foro, adhuc non inde sequitur, quod sit necessaria confessio, quoniam forum conscientiæ latius patet, quam sacramentalis pœnitentiæ forum, & per eiusmodi verba solum indicatur, dispensationem pro foro externo non valere.

22. Vnde Rodriq.*qq.Reg tom* 1.*q.*61. *art.*10.inquit facultatem absoluendi in foro pœnitentiæ intelligi intra confessionem, secus de facultate absoluendi in foro conscientiæ; & Eman. Sà *verb. excommunic.* vbi de absolutione ab ea, *num.*1. docet habentem facultatem absoluendi, vel dispensandi in foro interiori, posse id exequi extra confessionē, & tradit etiam Nau. *lib.*5 *cons.tit.de priuileg. in* 2.*edit. consil.*11. *num.*2. Atque pro hac sententia sunt omnes DD. quos supra retuli, dicentes idem sentiendum circa commutationem virtute Bullæ, vel alterius priuilegij faciendam. Necnon id latè probat Sanchez *lib.*8 *de matrim.disp.*34.*num.*29. vbi sequutus Suar. *ibidem*, ait dispensationes à sacra pœnitentiaria commissas discreto Confessori pro solo conscientiæ foro, similiter posse extra confessionem expediri. Hoc tamen non placet, cum in eisdem commissionibus oppositum expresse habeatur, & mihi constat.

***

CAPVT VII.

De praxi, & modo commutandi vota, tam virtute Bullæ, quàm cuiuscunque alterius priuilegij.

DVBIVM I.

Quænam sint obseruanda in commutatione voti abstrahendo ab hoc, vel ab illo voto.

1. ADEO sunt innumera vota, & variæ eorum circumstantiæ, vt eorundem commutationi difficile valde censeatur certam præscribere formam, sed prudentis arbitrio id potius sit remittendum, vt *cap. 1 de voto*, colligunt Abb. *ibi num. 2.* Abul. *cap. 30. Num. quæst. 104.* Nauarr. *summa cap. 12. num. 77.* & Suar. *tom. 2. de Religione, tract. de voto, lib. 6. cap. 19. num. 21.* Ne tamen in materia adeo graui, & necessaria deficiat aliquid quod desiderari meritò possit, nonnulla in primis adducemus documenta generalia, deinde circa præcipua vota quid sit obseruandum insinuabimus, ac tandem aliquot peculiarium votorum commutationis exempla subiicere nitemur.

Documentum 1.

2. Quare, primum documentum sit, maiorem materiæ subrogatæ dignitatem in commutatione spectandam fore respectu solius materiæ promissæ, nec vllam vinculi voti esse rationem habendam. Quamuis enim in dispensatione vtrumque sit attendendum, vt rectè asserit Sanchez *summ. lib. 4. cap. 45. num. 37.* in commutatione tamen diuersum est; in dispensatione namque tollitur omnino vinculum voti, in commutatione verò idem prorsus remanet in materia subrogata, vt multis citatis docet idem Sanchez *eod. lib. cap. 55. n. 2.* Hoc documentum tradunt Caiet. 2. 2. *quæst. 88. art. 12. verf. in commutatione autem votorum.* Sotus *lib. 7. de iust. quæst. 4. art. 3. verf. de causis subinde*, Valent. 2. 2. *disp. 6. quæst. 6. punct. 7. dub. 2.* Man. Rodr. *in addit. ad Bullam. §. 9. n. 105.* & alij.

3. Hinc primò deducitur votum vitandi alicuius peccati, vt non fornicandi, seu non furandi, non magna egere commutatione. Nam per commutationem nec tollitur obligatio præcepti, vt constat, nec noua voti obligatio, cum hæc in materiam transeat subrogatam; sed tantum fit, ne illa voti obligatio cadat in priorem præcepti materiam. Vnde æqualitas materiæ subrogatæ in hoc casu solum est spectanda, vt recompenset obsequium diuinum redundans ex voti vinculo, quod erat priori præcepti materiæ superadditum. Atque ideo perpendendum est, quantum obligatio voti superaddita illi præcepto arceat vouentem ab eiusdem præcepti transgressione; quippe is solet esse huiusmodi votorum finis. Quapropter si valde arcere contingat, idque fortasse constat ex eo, quod secluso tali voto vouentis consuetudo sit passim in eiusmodi peccatum prolabi, tunc magni obsequij diuini æstimandum esset, ac subinde graui commutatione similiter arcenti indigeret; qualem ducerem perpetuam confessionem singulis mensibus faciendam. Appendix 1.

4. Secundò deducitur in commutatione voti, & iuramenti eiusdem materiæ, neutrius vinculi esse rationem habendam, sed solius materiæ promissæ, ac proinde non requiri maiorem materiam subrogatam, quia vel vtrumque vinculum cadit in materiam subrogatam, Appendix 2.

tam, vel dempto per commutationem vno cessat alterum, vt recte obseruat Sanchez *lib. cit. cap.* 55. *num.* 12. vbi ait, quod si votum iuramento firmatum commutetur, materia per commutationem subrogata solo voti vinculo obligabit; tunc enim non commutatur iuramentum, sed solum votum, & ex consequenti cessat iuramenti obligatio. Subiungit tamen idem Author posse commutantem votum nolle id commutare, nisi vouens vtramque obligationem acceptet. At hic modus commutandi non est necessarius, sed potest simpliciter commutari votum, ita vt maneat postea non iuratum. Ita tradunt idem Author *loco cit.* & Suar. *eod. lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 18.

Appendix 3. 5. Tertiò deducitur, quando vltra votum, aut iuramentum rei alicuius, adesset aliud non petendæ commutationis, attendendum esse in materiæ subrogatæ æqualitate duplex votum, seu iuramentum, vel vnum votum, & aliud iuramentum commutari, nimirum alterum rei principaliter promissæ, alterum vero non petendæ commutationis. Atque ideo materia subrogata debet esse æqualis vtrique nexui; nec æqualitas cum prioris voti materia sufficeret, & hoc arbitror voluisse insinuare Rodr. *in Bulla*, §. 9. *num.* 112. dum ait, tunc non satis esse commutare votum in rem æqualem, sed in meliorem commutandum, & tenet expresse Sanchez *d. lib.* 4. *cap.* 56. *num.* 5.

Documentũ 2. 6. Secundum documentum. Esse maius, aut minus, aut æquale bonum materiæ promissæ, & eius, in quam commutatio fit, non est spectandum iuxta excellentiam virtutis, cuius est actus, ita vt semper censeatur mutatio in melius facta, cum commutatur in opus excellentioris virtutis. Vt si commutetur ieiunium, quod est actus abstinentiæ, in orationem, quæ est Religionis, & constat esse abstinentia excellentiorem, non semper erit commutatio in maius, nec in bonum æquale; sed habenda ratio vouentis. Quoniam cum vota tendant in Dei obsequium à vouente exhibendum; nec semper sit Deo gratius, vouentem præstare, quod per se est excellentius, sed quod pro tempore, & loco, & vouentis dispositione magis congruit eius saluti spirituali. Idcirco non semper æstimatur melius, aut æquale, quod ex natura sua est tale, sed quod hic, & nunc est gratius, aut æquè gratum à vouente præstari; atque id colligitur manifestè ex *cap.* 1. *de voto*, quatenus ait, ab eius, qui præsidet, pendere arbitrio, vt consideret diligenter, an peregrinatio, vel recompensatio sit melior, magísque Deo grata, & ad hoc ponderandas esse personæ, loci, ac temporis circumstantias. Huius autem rationem recte assignat Suar. *eodem lib.* 6. *cap.* 18. *num.* 8. *ad finem*, quia non satis est opus in specie, & secundum se esse melius, sed oportet rem in indiuiduo expendere.

7. Hinc primò deducitur, quod in commutandis votis sunt maxime spectanda spiritualis vouentis vtilitas, & finis voto intentus. Vt si quis ad domandam carnem vouit ieiunium, aut ad exterminandam auaritiam vouit eleemosynam, non recte fiet commutatio in alia opera ex se excellentiora, quæ tamen ei fini assequendo non ita sint opportuna. Sic docent Palat. *in* 4. *dist.* 38. *disp.* 3. *paulo ante vers. Memineris porro.* Azor. *tom.* 1. *institutionum mor. lib.* 11. *cap.* 18. *quæst.* 1. *&* 13. Sayr. *in claui regia, lib.* 6. *cap.* 12. *num.* 5. *&* 6. Suar. *eod. lib.* 6. *cap.* 19. *num.* 21. Sotus *lib.* 7. *de iustit. q* 4. *artic.* 3. *vers. ex istis consequitur*, & Supplem Gabr. 4. *distinct.* 38 *quæst.* 1. *art.* 5. *ad finem.* vbi asserit melius, aut æquè bonum attendendum fore, non secundum proportionem rei ad rem, sed quod sit *Appendix 1.*

melius pro tunc, seu æqualiter cedat in bonum vouentis, ad arbitrium viri prudentis.

Appendix 2. 8. Secundò deducitur, quando dicitur votum commutandum esse in melius, seu æque bonum, id intelligi in magis, seu æque meritorium, aut satisfacto ium, vel impetratorium, v.g ieiunium, eleemosyna, & peregrinatio sunt meritoria, satisfactoria, & impetratoria; excedunt tamen oratio, sacramentorum frequentia, & Missæ sacrificium. Atque ideo rectè poterunt illa in hæc commutari. Vnde si quis voueat eleemosynam, ieiunium, aut peregrinationem, sanum consilium erit quodcunque istorum commutare in sacramentorum frequentiam, & orationem mentalem, cum per hæc satis communicentur merita Christi, augeatur gratia, deseruiantque vehementer peccatis cauendis: Ac insuper consulerem commutationem facere in aliquot sacra facienda, cum per illa diuinus cultus valde augeatur, sintque magni valoris, & consequenter quancunque rei promissæ quantitatem, etiam magnam, facile adæquabunt. Ita Angles *floribus*, *in 4.2. p. quæst. de voto, diffic.* 10. *dub. vlt. propositione* 1. & Sanch. *d. cap.* 56. *n.* 8.

Appendix 3. 9. Tertiò deducitur, semper habendam esse rationem finis, ad quem res promissa ordinatur: quoniam dignitas materiæ promissæ augetur ex digniori fine, ac proinde maiori commutatione indigebit. Vnde si quis voueat non ludere, causa vitandi blasphemias, & periuria, maiori indiget commutatione, quam si finis esset duntaxat, prodigam vitare pecuniæ iacturam. Quapropter in commutatione facienda examinare oportet vouentis finem, tum ad perpendendam maiorem materiæ promissæ dignitatem, tum etiam ad dignoscēdum an materia subrogata deseruiat magis illi fini assequendo. Vt si quis ad conseruādam castitatem, seu domandas carnis illecebras, voueret peregrinationem, plus ad huiusmodi finem consequendum conducent ieiunium, & oratio, vt constat ex dictis vtraque præcedenti appendice.

10. Tertium documentum. Habenda similiter ratio est difficultatis implēdi rem promissam, ac materiam subrogatam. *Documentum 3.* Ita Sanch. *vbi supra num.* 10. & merito, quia difficultas auget meritum. Ita tradunt Hostien. *in sum. tit. de voto*, §. *æqualiter*, *& cuius*, *num.* 12. *versic. sed in redemptione.* Angelus *verb. votum.* 4. *num.* 12. Nau. *in man. cap.* 12. *num.* 77. *fine*, Suar. *dict. lib.* 6. *cap.* 19. *num.* 16. & alij asserentes votum ieiunij à paupere emissum, si in eleemosynam commutetur, posse in minorem commutari, quam si à diuite emissum fuisset: cuius rationem reddit Palac. *supra*; quia attenta pauperis indigentia pluris Deus æstimat modicam illius pecuniam, quam magnam diuitis. Vnde Christus *Luc.* 21. prætulit pauperem viduam vnum assem offerentem, aliis diuitibus, qui plures aureos obtulerant. Atque ideo dicendum est pauciora ieiunia posse in eiusdem voti commutatione imponi laborantibus, choleriçis, ac debilibus, quam otiosis, phlegmaticis, & robustis. Nec immerito, quia pauciora in illis æquiualent pluribus horum, ratione maioris difficultatis, quam priores patiuntur in ieiuniorum obseruatione.

11. Hinc deducitur primò, ad rectam commutationem non opus esse, vt votum personale in personale, & reale in reale commutetur; sed posse reale in personale, & personale in reale optime commutari. *Appendix 1.* Constat ex *cap.* 2. *de voto*, vbi votum personale peregrinationis Hierosolymitanæ commutatur in eleemosynam, quæ quid reale est. Rationem autem assignat Sanch. citatus *num.* 24. quia

14. quia cum in his commutationibus ratio sit habenda solius maioris obsequij diuini, aut saltem æqualis, & possit hæc æqualitas in vtraque materia reperiri; Hinc sequitur non opus esse in hac cōmutatione seruare virtutem, aut similitudinem physicā inter vtramque materiā, sed proportionem aut æstimationem moralem in ordine ad Dei gloriam. Hanc sentētiam videtur amplecti Angel. *verb. votum.4.n.*10. vbi tenet satis esse si commutetur in æquale, esto non simile. Atque eidem fauent DD. pro tertio documento citati, dum asserunt votum ieiunij pauperis posse in minorem eleemosynam commutari, quam idem votum diuitis; sic enim admittunt votum personale in reale commutari posse, atque eadem est ratio de commutatione realis in personale. Vide Suar. *ibi.* & Lessium *lib.2.de iust.cap.*40. *dub.*16. *num.*109.

Appendix 2. 12. Secundò deducitur, dum Angles *loc.cit. art.*8. *diffic.* 6. Angel. *votum* 4. *num.* 2. & alij inquiunt expensas in peregrinatione promissa consumendas, commutari debere in eleemosynas, & laborem itineris in opera personalia, quod etiam habetur *capite Magnæ, de voto*, id non accipiendum esse tanquam quid præcepti, sed tanquam quid consilij, & tanquam quid congruentius. Ita docent expresse Suarez *eod. cap.* 19. *num.*15. & Sanch. *eod. cap.* 56. *num.*25.

Appendix 3. 13. Tertiò deducitur, sanum consilium esse commutationes facere aliquando in ea, quæ alias ipsi vouentes ex deuotione facere consueuerūt. Quanuis enim in hæc non sit facienda tota commutatio, at quando commutator dubius est, an id, in quod commutat, sit æquale, prudenter faciet si adiungat aliquid ex iis, quæ pro sua deuotione vouens ipse præstare solet, nam tunc scrupuli cessabunt, & commutatio erit minus molesta vouenti. Imo proderit etiam, ne vouens nimis grauetur, ita vt transgressionis periculo circa materiam subrogatam maneat expositus. Vnde si calculos virgineos recitare sacrove interesse, aut aliquibus diebus ieiunare solitus sit, optimum erit in hæc opera commutationem facere; dummodo tamen commutatio nusquam fiat in opera alio præcepto debita: quia sicut per huiusmodi opera non satisfit voto, ita nec commutationi, vt recte Lessius *supra*; & Sanch. citatus *num.*38.

14. Quartum documentum. Non requiritur ad voti commutationem, vt materia subrogata sit æqualis priori promissæ, magnitudine, duratione, aut numero, dummodo sit æqualis obsequij diuini. Rationem huius reddit Sanch. *loco cit. num.* 27. quoniam diuturnitas, aut maior quantitas, seu maior numerus prioris operis, poterit qualitate, & grauitate operis subrogati, minori tempore exequendi, aut minori magnitudine, & numero compensari. Vnde si quis voueat dare decem in eleemosynam, si nauis venerit, poterit commutari, vt teneatur dare quinque, siue veniat, siue non; & si quis voueat dare singulis annis quatuor in eleemosynam per totam vitam, commutari potest vt pro vna vice tantam elargiatur eleemosynam, quæ iudicio viri prudentis adæquare valeat priorem promissionem. Ita Suar. *dict. cap.* 19. *num.* 21. & Lessius apud Sanchez; *vbi supra num.*27. Documentum 4.

15. Hinc primò deducitur, votum implendum certa, ac determinata die, non opus esse, quod in rem aliam eodem die exequendam commutetur, cum possit maioris esse, aut æqualis obsequij diuini materiam subrogatam exequi altera die. Ita Henriq. *lib.*7 *de Indulg. cap.*10. *num.*6. Imo optime faciet commutator, vt quantum fieri possit, non Appendix 1.

restringat tempus exequendi id, in quod commutat votum, sed illud voventi liberum relinquat, vt si, v.g commutat vota in Rosaria, non restringat ad recitandum illa tali die, sed sub disiunctione, nempe tali die, vel sequenti: aut si singulis diebus esset recitandum, dicat pœnitenti, quod si contingat vno die omittere, bis sequenti die illud recitet, sic enim facilior redditur commutatio voti in ipsa executione. Obseruat autem Sanch. *num.* 29. quod dum Confessor votum certa die obligans commutauit absolute, materia subrogata obligat eadem die, nisi ex eius qualitate, & adiunctis circumstantiis illud colligatur.

Appendix 2. 16. Secundò deducitur, quod dum commutatur non ipsum votum, sed sola voti explendi dilatio, potest modica suppleri commutatione, nisi diuino obsequio multum conducat impleri die illa destinata, aut in aliam differri: & quo maior est dilatio, eo maior debet esse commutatio; imo in euentu, quod valde obsequio diuino conduceret non differri, multo maior deberet esse commutatio. Sicut contingit in Religionis, vel ordinis sacri voto, quod si vltra suæ obligationis tempus differatur, multa obsequia diuina illi statui annexa impediuntur; vt recte perpendit Sanch. *eod.cap.*56. *num.*37. imo aliquando contingit ex nimia dilatione, vouentem reddi inhabilem, & incapacem voti implendi, præsertim si sit Religionis votum, quod hac de causa parce, & raro, & non nisi ex causa satis legitima differri debet.

Appendix 1. 17. Tertiò deducitur, in commutatione facienda seruandum esse tenorem Bullæ, seu priuilegij, in cuius virtute votum commutatur, ita vt in illius vtilitatem votum commutet, in quod Bulla ipsa præscribit, vt docet Nauar. *in man.cap.*12 *num.*72. Vnde merito cauendi sunt Confessarij, qui his temporibus virtute Cruciatæ omnino vota commutant in ieiunia, & orationes, cum Bulla ipsa præscribat commutationem in fauorem Cruciatæ, seu in subsidium belli contra infideles faciendam esse. Dixi, omnino, quia non opus est totam commutationem in belli subsidium temporale fieri, nam partem in subsidium spirituale fieri aliquando posse ostendimus *supra, cap.* 6. *dub*... & tradit Lessius *d.c.*40. *dub.*16. *num.*109.

Documentum 5. 18. Quintum documentum. Quoties commutatio non fit in melius, vel saltem in euidenter æquale, necessario requiritur authoritas ordinaria, seu delegata, vt recte, & valide fiat. Quibus autem competat potestas ordinaria commutandi vota, tenet communis sententia, quod omnis, & solus, gaudens ordinaria dispensandi in votis potestate, gaudet quoque ordinaria commutandi illa, & è conuerso. Tum quia cùm vtraque sit iurisdictionis spiritualis in foro externo, omni, & soli hanc habenti, competit illa. Tum etiam quia vtraque includitur in pastorali munere, & in illius adæquata iurisdictione per modum vnius simplicis potestatis ad id munus necessariæ; atque ideo neutra ab alia separatur. Ita Syluest. *votum* 4.*quæst.*3. *dicto* 2. Tabiena *verb. Dispensatio*, *quæst.* 9. *num.* 11. *ad finem.* Palat. 4. *dist.*38. *disp.* 3. Toletus *lib.*4. *summ.cap.*18.*num. vltim.* Suar. *eod. lib.*6.*cap.*12. *num.*4 *fine.* Petr. de Ledesma *sum.tom.*2.*tract.*10.*cap.*8.*in fine* 3. *partis,verf.Digo lo* 4. Qui vero habeant ordinariam potestatem dispensandi in votis, tam sæcularium, quam Regularium, explicuimus *cap.*6.*dub*... ac subinde omnes illi poterunt eorundem vota commutare.

Appendix 1. 19. Hinc primò deducitur, quod cum huiusmodi ordinaria potestas sit iurisdictio

iurisdictionis spiritualis ad vota vice Dei commutanda, & consequenter sit non à iure naturali profecta, sed à Christo Seruatore nostro concessa; sicut de potestate dispensandi tradunt Azor. *tom.1. institut. mor. lib.11.cap.19. quæst.* 18. Sanchez *sum. lib. 4. cap.* 36. *num.* 16. & communiter omnes: ideo nec laicus, nec etiam clericus coniugatus est huius potestatis capax, nisi ex Pontificia dispensatione; sicut nec etiam fœmina est illius capax, vt recte docet Man. Rodr. *tom.* 1. *qq. Regul. quæst.*25. *art.*6. Vnde Sanch. *eod.lib. cap.* 39.*num.*7. tradit Abbatissam, nec etiam posse in Monialium votis dispensare, cum vtrumque sit actus iurisdictionis spiritualis. Atque ob eandem rationem censet idem Author *cap.*49. *num.* 25. commutationem, & dispensationem factam à Prælato excommunicato denuntiato, aut notorio clerici percussore non esse validam.

Appendix 2. 20. Secundò deducitur ad commutandum votum in rem manifeste meliorem, non opus esse Superioris authoritate, sed quemcunque posse propria authoritate sic commutare. Probatur tum ex *cap. Peruenit*, il 2.*de iureiur.* ibi, *Promissum non infringit, qui illud in melius commutat*; tum ex *cap. scriptura, de voto* ibi, *Reus fracti voti aliquatenus non habetur, qui temporale obsequium in perpetuam noscitur Religionis obseruantiam commutare.* Sanchez *eod. cap.*49. *num.*4. pro vtraque parte citat D D. ipse verò nobiscum sentit, sicut etiam Caiet. 2. 2. *quæst.* 88. *art* 12. *paulo post principium.* Sotus *lib.*7. *de iust. quæst.*4. *art.* 3. *versic. An de commutatione.* Nau. *in Man. cap.* 11.*num.*75. Cord. *sum. quæst.* 149. Ouandus 4.*dist.*38.*disp. vnica, propositione* 27. Valent. 2.2. *disp.*6.*quæst.*6.*punct.*7.*versic. Hac ipsa ratione.* Man. Rodr. *in Bulla,* §. 9. *num.*105. & plures alij. Imo votum posse etiam in euidenter æquale propria vouentis authoritate commut[illegible] sentiunt authores non pœnitendi, quos refert ipse Sanch. *ibidem.num.*1[illegible] & [illegible] similiter esse satis probabile ostendim[illegible] supra *dub*...

21. Tertiò deducitur, quod etiam si commutatio in melius fieri possit propria vouentis authoritate, id tamen intelligitur de votis non reseruatis, reseruata enim nequeunt inter se commutari absque expressa Pontificis authoritate. Ita Sotus *lib.*7.*de iust. quæst.*4. *art.*3.*versic. At vero quando.* Azor.*tom.*1. *instit. moral.lib.*11. *cap.*18. *quæst.*4. Suar. *eod.lib.*6. *cap.*21. *num.* 17. cum aliis per Sanchez *eod. lib.* 4. *cap.* 52. *num.*4. relatis. Ratio est, quia quamuis inter reseruata vnum æstimetur melius, aut laboriosius alio, vt patet de voto peregrinationis vltramarinæ respectu Romanæ, seu Compostellanæ, & de voto castitatis respectu cuiuscunque ex dictis peregrinationibus; multæ tamen rationes possunt occurrere, ob quas minus expediat peregrinatio vltramarina, quam aliæ duæ: votum autem castitatis nunquam aliorum votorum obseruantiam impedit; imo ad illa, & ad omne bonum iuuat, vt recte obseruat Suarez *ibidem*; ac proinde non oportuit concedi, vt ob castitatem valeat quis se ab aliis votis eximere. Vnde iure optimo potuit Pontifex in his votis iudicium sibi reseruare, an expediat illa commutari; & consequenter ex quo sibi reseruauit, videtur quod inferioribus ea commutandi sit ablata facultas. Appendix 3.

Neque obstat, si dicas quod cum huiusmodi commutatio cedat in maiorem Dei cultum, videtur quod nō sit prohibita; esset enim talis prohibitio contra bonos mores, quippe meliori bono videtur obstare, & hac de causa à nostra discedunt sententia Arag. 2.2. *quæst.*88. *art.*12. *dub.*1. *in corollario quod infert*

infert ex tertio dicto. Say. *in claui regia, lib.6.cap.18.num.*14.& Valent. *loco citat.* Respondetur nihilominus negando id bonis moribus aduersari, non enim magis bonum simpliciter interdicitur, sed præscribitur modus eligendi illud loco materiæ promissæ, nempe ex licentia supremi Vicarij Christi, cui aliud bonum erat in specie promissum.

22. Sed quæres, an saltem in votum Religionis possint alia vota etiam reseruata commutari absque speciali Pontificis facultate. Respondetur affirmatiue si loquamur de voto Religionis constitutiuo, non promissiuo tantum. Id namque dicitur votum Religionis constitutiuum, quod in professione emittitur; promissiuum autem est illud, quod quis priuate emittit ingrediendi Religionem; illud est solenne, hoc simplex. Et de priori agit *cap. Scripturæ, de voto*, vbi habetur licite posse quodcunque temporale obsequium in perpetuam Religionis obseruantiam commutari, nam sola simplex Religionis promissio, non potest dici perpetua Religionis obseruantia. Atque ideo huiusmodi commutatio non fit ab homine, sed à iure ipso vota omnia per Religionis professionem extingui statuente. Vnde sequitur, quod si quis Religionem voueat, non statim eximitur ab obligatione cuiuscumque voti, imo etiam si Religionem ingrediatur, & per ingressum suspendantur alia vota, si tamen ante professionem habitum dimittat, tenetur quidem ad alia vota quæcunque, vt optime docet Suarez *num.*18.

***

DVBIVM II.

Quid sit obseruandum in commutatione voti peregrinationis quæcunque sit.

1. PRo huius difficultatis declaratione obseruare oportet in primis itineris laborem, ac expensas. Labor namque itineris in alium laborem, expensæ vero in eleemosynas, & alia pia opera commutari debent, vt tenent communiter DD. cum. Nauar. *in Man. cap.*12.*num.*77. Etenim quamuis expensæ illæ non sint necessario pecuniis redimendæ; at quia augent pondus, æstimationemque voti, cum per id sint Deo dicatæ, earum est ratio habenda ad materiæ subrogatæ æqualitatem, atque id etiam constat ex *cap. Magna, de voto*, vbi harum expensarum, & laboris itineris, ait Pontifex rationem habendam in cuiusdam voti Hierosolymitani commutatione. Sic docent Hostien. *sum. tit. de voto*, §. *qualiter, & cuius, num.*12. *versic. In voto etiam.* Palud. 4.*dist.*38. *quæst.*4. *art.*3. *conclus.* 1. *num.* 31. Abulen.*cap.*30. *Num. quæst.*105. Rosella *verb. votum* 5.*num.*6. Angel. *votum* 4. *num.*12. Caiet. *summ. verb. votum. cap. vlt. versic. Rationabilis autem*; & ibi Armilla, *num.*14. Graff. 1.*p. decisionum, lib.*2. *cap.*30.*num.*10. Say. *in claui regia, lib.*6. *cap.*12. *num.*20. *vers. Item considerand*a. Angles *floribus*, 2.*p. quæst. vnica de voto, art.*8.*diffic.*6.*propositione* 2. Man.Rodr. *in Bulla*, §.9. *num.*107. Aragon. 2.2.*quæst.* 88.*art.* 12.*dub.* 1.*in corollario* 2.*quod infert ex* 3.*dicto.* Pet. de Ledesma *summ tom.*2. *tract.*10.*cap.*8.*ad finem.* Azor. *tom.*1.*instit. mor. lib.*11.*cap.*18 *quæst.*13. Henriq.*lib.*7. *de indulg.cap.*30.*num.*5.& alij. Hinc autem sunt deducendæ expensæ, quas vouens erat domi facturus, quoniam cum illæ essent (cessante ea peregrinatione) faciendæ,

faciendæ, non sunt per votum Deo dicatæ. Ita Nauarr. Angles, Ledes. Graff. & Sayr. *ibidem*, nec non Suar. *lib. 6. c. 19. num. 19.* & Sanch. *d. lib. 4. cap. 56. n. 12.* & alij, quos ipsi referunt.

2. Sed quæres primò, an sint etiam computandæ expensæ, quas vouens iuxta sui status decentiam, & diuitias, esset facturus. Variè sentiunt DD. quidam absolutè negant, cum huiusmodi expensæ per accidens se habeant ad votum. Imo voto satisfiat etiam si peregrinationem promissam absque vllo comitatu exequatur. Ita Henriq. Arag. & Say. *ibidem*; aiunt enim hunc disiunctiue teneri ad expensas, quas solus, aut cum vno, alteróve socio esset facturus. Petr. de Ledesma *loco cit.* inquit virum nobilissimum ad expensas cum duobus famulis faciendas, & Man. Rodr. *sum. tom. 2. cap. 100. num. 5. documento 3.* censet teneri hunc ad vnius famuli expensas.

3. Cæterum, mihi magis probatur, has expensas computandas fore iuxta vouentis statum, & moralem ipsius consuetudinem in simili itinere, quod non ostentationis, sed deuotionis causa aggreditur. Ducor, tum quia esto in rigore id non promiserit, sed ire duntaxat; ideoque voto satifaceret, si solus peregrinaretur; res tamen sunt moraliter æstimandæ, & prout de facto futuræ sunt. Tum etiam quia alioquin dicendum esset, nullas expensas computandas; quoniam voto satisfaceret, si pedester, & mendicans illud exequeretur. Ita Suarez *eod. cap. 19. num. 20. fine*, dicens hanc esse communem doctrinam, oppositam autem à ratione alienam.

4. Quæres secundò, an computandæ sint expensæ eundi, & redeundi. Nonnulli solas eundi computandas arbitrantur, cum reditus non sit promissus, ac subinde plene voto satisfiat, non redeundo. Ita Angles *vbi supra propos. 3.* Man. Rodr. *vtroque loco cit.* Henriq. etiam, & Graff. *ibidem.* Sed verius existimo computandas quoque expensas in redeundo fieri solitas. Ducor, tum quia tametsi hic redire non vouerit, cum tamen votum morali modo intelligatur, & prout res de facto futura est, tacitè, seu implicitè huiusmodi reditus in voto includitur, eiúsque meritum & æstimationem auget; ac ille est accessorius, & consequenter Religionis opus Deo dicatum. Tum quia *cap. Magnæ, de voto*; expresse vtriusque expensæ computantur in commutatione voti Hierosolymitanæ peregrinationis, ibi; *Expensas, quas fueras eundo, morando, & redeundo facturus.* Nec refert, si dicas id esse speciale in eo voto pro subsidio terræ sanctæ, quod videtur gratis dictum, & absque vllo valido fundamento. Pontifex enim non intendit ibi imponere onus, quod in voto non esset inclusum. Atque ita sentiunt Hostiens. Palud. Rosella, Angles, Sayr. & Suarez *supra*, nec non Sanchez *num. 16.* Imo etiam Man. Rodr. qui recedens à priori sententia nobiscum sentit *in addit. ad Bullam, §. 9. num. 108.* vt ipse, & Sanchez *num. 17.* addunt, quod si hic peregrinaretur ad locum destinatum, mutatáque voluntate nollet redire, nulla expensarum reditus commutatione egeret. Ratio est, quia reditum nequaquam vouit, & solum ante voti executionem tenebatur eas commutare, vt voto accessorias. Vnde cum iam votum principale expleuerit, ad eas non tenebitur.

5. Quæres tertiò, an si quis voueat visitare imaginem aliquam, quæ tamen cõmutationis tempore est propinquior, aut distantior, eo quod vel ipsa, vel vouens sit tunc in loco propinquiori, aut distantiori; cuius itineris, & laboris in commutatione sit ratio habenda. Circa hoc punctum; Dico primò,

cum imago adest in loco propinquiori, non mutando domicilium, sed ex causa aliqua peculiari, vt proprio loco postea restituatur, seu vt resarciatur; tunc sicut vouens non satisfaceret voto ex inuisione, ita nec in commutatione est illius itineris ratio habenda: Si verò dicta imago mutet omnino domicilium in locum propinquiorem, tunc voto satisfaceret ea inuisione, etiam si adducatur in proprium vouentis locum; quoniam vouens promisit accessorie tantum illius itineris laborem, & expensas; principale autem voti obiectum fuit inuisio illius imaginis in eo loco distanti collocatæ: cum igitur principale cessauerit, imagine alio adducta, cessabit etiam obligatio ad accessoria, & consequenter non est prioris loci ratio habenda.

6. Dico secundò, si vouens reperiatur in loco notabiliter propinquiori, quia illuc accessit, vel à ministris iustitiæ vinctus, vel stipendio, alteriúsve negotij causa ductus, non tamen ratione veræ, & piæ peregrinationis, tunc si obiectũ illius voti fuit sola illius templi, aut imaginis inuisio, ita vt abstractum fuerit ab itineris labore, & constaret certò hæc vouentis mens, satisfaceret voto inuisens postea libere templum illud, seu imaginem, quia hoc solum vouit.

7. At si vouentis obiectum fuit inuisio illius templi, seu imaginis, vnà cum itineris labore, esto labor itineris fuerit accessorius, existimo illum non satisfacere voto, etiam si postquam illuc accessit, visitet libere, animóque voti implendi templum illud, seu imaginem. Ratio est, quia cum vinctus ducitur, est actus violentus; quando stipendio conductus, est actus alio iustitiæ titulo debitus; quando non ratione peregrinandi, sed alterius negotij, vel solius curiositatis, non est actus pius, & Religiosus, quibus, & aliis similibus actibus voto nullatenus satisfit.

8. Si autem voluntarie cum locum adiret, non mercede conductus, sed causa pia visitationis illius templi, seu imaginis; quamuis principalius adierit ob finem turpem, vel causa alterius negotij expediendi, satisfaceret voto, etiam si non haberet intentionem satisfaciendi illa peregrinatione. Ratio est, quia peregrinatio illa fuit quoad substantiam actus religiosa, & voluntaria, & hoc sufficit; nec refert quod defuerit intentio satisfaciendi voto: leges enim (atque idem dicendum est de voto, iuramento, & pœnitentia sacramentali) solum obligant ad liberam, & voluntariam operis externi executionem, nòn vt ex tali intentione satisfaciendi fiat opus iniunctum. Ita Suar. *tom.3. in 3. part. quæst.83. art.6. disputat.88. sect.3. vers. Circa posteriorem partem.* Vasquez 1.2. *quæst.* 100. *artic.9. in exposit. litt. num.* 5. Man. Rodriq. *summ. tom.1. cap.123. num.2.* cum aliis quos refert, & sequitur Sanchez *sum. lib.1. c.13. num.9.*

9. Vnde in dubio censentur vota hoc posteriori modo emitti. Nam vouentes peregrinationem alicuius loci distantis, apprehendunt distantiam itineris & consequenter difficultates, & expensas, ac proinde omnia illa tanquam accessoria, sicut meritum peregrinationis augent, sic ipsa promittunt. Atque ideo DD. in votorum commutatione asserunt horum omnium rationem plerumque esse habendam.

10. Dico tertiò, quando imago, aut ipse vouens sunt in loco remotiori, si est notabilis mutatio, pro tunc non obligabit votum, ratione notabilis mutationis materiæ, donec ea cesset. Si autem non sit notabilis mutatio, existimo esse solum habendam rationem expensarum, & laboris iuxta distan-

tiam

tiam itineris, ex qua peregrinatio est promissa, cum non amplius sit sub voto comprehensum. At sunt insuper considerandа itineris pericula, & detrimentum etiam, quod ex vouentis absentia rebus illius posset emergere, cum hæc omnia Deo obtulerit, & augeanr voti meritum, ac æstimationem. Sic Sanchez *sum.lib.4.cap.56.num.19.*& Man. Rodr.*sum. tom.2. cap.*100. *num.5. documento 5*. Atque idem videtur dicendum de tributis, quæ esset vouens in peregrinationem soluturus; cum hæc omnia ad expensas spectent. Imo similiter sunt computandæ expensæ,quæ in commorando fieri deberent iuxta numerum dierum, quos forsitan in loco peregrinationis commorari promiserat, vt constat euidenter, & habetur *cap. Magnæ, de voto*, docéntque Hostiens. & Rosella supra citati, & Sanch. *num.*20. Quod si quis peregrinationem mendicando promiserit, nullæ sunt in commutatione expensæ attendendæ, cum nullis vouentis propriis esset tunc peregrinatio exequenda: esset autem tunc habenda ratio maioris laboris, & afflictionis, quam pedester,& emendicando in peregrinatione sustineret.

11. Dico quartò, eleemosynam, in quam prædictæ expensæ,vt supra,commutandæ erunt, non oportet mitti in fauorem illius loci pij,in quem peregrinatio promissa est,cum nulla ratio ad id faciendum cogat: sed sola maioris spiritualis boni vouētis,maiorisque diuini cultus,aut saltem æqualis in commutatione ratio habenda erit. Sic tradunt Hostiens. Angel. Abul.*supra*, & Sanchez *n.*21. Quamuis autem votum peregrinationis Hierosolymitanæ, & maxime quando in eius loci subsidium est factum, cōsueuere Pontifices commutare in eleemosynam pro eiusdem loci subsidio conuertendam, vt constat ex *cap. Magna,cap.super his, & cap.ex multa, de voto*,& consequenter sic videatur ex iuris præscripto faciendum, etiam si ex natura rei id non esset necessarium.Hoc tamen olim procedebat, quando vrgebat necessitas subueniendi expeditioni bellicæ in illius terræ subsidium, quæ cum hodie penitus cessauerit, non est necessaria talis huiusmodi voti commutatio, sed instar aliorum fieri potest. Imo ob eandem rationem non est necesse,vt ratio habeatur personæ, vel loci, in cuius fauorem eleemosyna voto promissa cedebat;ita vt in eius fauorem debeat etiam cedere commutatio. Rationi tamen consonum videtur, vt eorum ratio habeatur, in quantum fieri possit,sic enim materia,ac interior prioris voti magis seruatur. Ita Suar.*d.c.*19. *n.*18. & Sanch.*eod.cap.*56.*n.*22.

12. Laborem autem peregrinationis promissæ censent nonnulli Authores commutari sic posse, vt si peregrinatio sit pedestris, vltra expensas,labor vnius diei commutetur in ieiunium similiter vnius diei, & labor duorum dierum in duo ieiunia,& sic deinceps: si vero non sit pedestris, labor quatuor dierum in vnius diei ieiunium commutetur. Ita docent Sayr. *in claui regia, lib.6. cap.*12. *num.*20. *versic.Item consideranda.*& Azor. *tom.*1.*instit.moral.lib.*11.*cap.*18. *quæst.*13. qui adhuc mitius de iis loquitur dicens, laborem quatuor, vel quinque dierum posse in vnicum ieiunium commutari. At quid sentiam de huiusmodi commutatione *dub.sequenti* exponam.

DVBIVM III.

Quomodo commutandum sit votum peregrinationis Hierosolymitanæ.

1. HViusmodi commutationem esse valde difficilem censent communiter DD. Ne tamen commutator in-

re adeo graui aberrare contingat, duplicem commutationem ex iure ipso desumptam, hic affigam, vt inde normam aliquam commutandi hæc, & similia vota assumere possimus. Nam *in cap. venientis, de voto*, commutatur votum Hierosolymitanum cuiusdam pueri, cum quo dispensandi aderat iusta causa, vt id votum eleemosynis redimeret, & toto vitæ curticulo vni pauperi prouideret; *& cap. Magnæ, eod. tit.* commutatur simile votum cuiusdam Episcopi, vt expensas eundi, redeundi, & commorandi ibi, integre mittat; laborem autem itineris compenset sollicitius instando vigiliis, deuotius vacando orationibus, & fortius se ieiuniis exercendo.

2. Hinc igitur, atque ex dictis in calce dubij præcedentis, haud obscure quis colligere poterit, quomodo in huiusmodi votorum commutatione se gerere debeat. Nam supposito quod sit attendendum ad itineris spatium, iuxta loci distantiam, vnde vouens proficiscitur, tenetur in primis obseruare, an vouens sit equester, pedestérve peregrinaturus; quoniam si equester, tunc esset sumptuum computatio facienda, & hi possent Monasterio pauperi applicari, aut in dotem alicuius orphanæ, in aliúdve simile pium opus deputari: pro labore autem, & molestiis itineris poterit commutator imponere vouenti, vt toto tempore, quo peregrinatio durare debuisset ad arbitrium boni viri, singulis mensibus confiteatur, & communicet, singulis hebdomadis die aliquo ieiunet, ac ter in hebdomada Rosarium B. Virginis recitet; & vltra hæc ad maiorem satisfactionem illi imponat, vt sex sacrificia celebrari curet; quæ omnia simul non dubito quin sint Deo magis grata, quam sola peregrinatio. At si vouens non equester, sed pedester sit votum impleturus, debent expensæ (vt supra) commutari. Quod si hæ non essent futuræ maiores iis, quas domi esset vouens facturus, saltem debent computari tributa, & pedagia, quæ durante peregrinatione per infidelium loca esset soluturus: pro labore autem, & molestiis itineris poterit illi imponere, vt toto tempore quo probabiliter peregrinatio durare debuisset, decimoquinto quoque die fateatur, & communicet; singulis hebdomadis vno saltem die ieiunet, atque vnum alterúmve Rosarium B. Virginis recitet, & eleemosynam aliquam iuxta sui status possibilitatem eroget, atque etiam sacrificia celebrari curet, vt supra.

3. Nec huiusmodi commutatio debet rationabiliter rigide æstimari, si attente expendantur labores, ac molestiæ omnes, quibus fidelis quispiam exponitur, dum per infidelium loca peregrinatur; quid dicam de periculo naufragij, & captiuitatis etiam dum nauigatio durat? quid de molestia frigoris, caloris, & pluuiæ? quid de inæqualitate aëris, & aliorum eiusmodi, quæ frequenter solent peregrinos vexare? Nihilominus si alicui nimis foret molestum, per annum integrum, v. g. bis quolibet mense confiteri, & communicare, poterit eidem imponi, vt per duos annos singulis mensibus semel fateatur, & communicet. Atque iuxta hunc modum facile prudens commutator poterit ex dictis coniicere, qualiter sint commutanda quæcunque alia peregrinationis vota.

DVBIVM IV.

Quomodo sit commutandum quodcunque Religionis votum.

1. MEtina Dominicanus *sum. c. 14. §. 7. tr. de commutatione, regula 3.* sic

sic ait. Ille qui potitur facultate commutandi votum Religionis Dominicanæ, attendere debet, professores illius Religionis teneri ad recitandum quotidie diuinum officium, ad ieiunandum septem mensibus cuiuslibet anni, & perpetuo à carnibus abstinendum. Ac propterea concludit id votum commutandum esse, vt vouens feriis sextis per totam vitam ieiunet, fateatur, & Eucharistiam sumat decimoquinto quoque die, Psalmos pœnitentiæ quotidie recitet; & iuxta suam facultatem eleemosynam eroget. Idem censet Sayr. *in claui regia, lib. 6. cap. 12. num. 21.* esto mitius se gerat circa confessionem, quam semel singulis mensibus iniungit, nec communionis meminit, idque docet de vouente ingressum Religionis Benedictinæ.

2. Cæterum, huiusmodi commutationem esse valde insufficientem, sic ostendo; quia si omnia illa, quæ Metina recenset, & alia quæ potest recensere, computãda sint in commutatione, profecto euidens est non dari, nec posse dari æqualitatem. Nam in quadruplo plus est recitare diuinum officium integrum, & illud in choro cantare, quam septem Psalmos pœnitentiales extra chorum, & priuatim recitare; plus est septẽ mensibus cuiuslibet anni ieiunare, quam singulis feriis sextis; plus est omnibus, quæ quis possidet, renuntiare, quam eleemosynam aliquam elargiri; plus est singulis diebus celebrare, quam decimoquinto quoque die Eucharistiã sumere. Et quid quæso dicam de continua à carnibus abstinentia? quid de perpetua obedientia? quid de inuiolabili totius vitæ castitate? quid de expropriatione, ad quam per votum paupertatis tenetur in futurum professor illius Religionis? quid denique de vigiliis nocturnis, & de aliis, quorum omnium, nec Metina, nec Sayrus in prædicta commutatione mentionem fecerunt?

3. Quare Sanchez *loco cit. num. 41.* merito censet illam commutationem nullatenus esse æqualem; imo subiungit se nescire qualiter vota absoluta Religionis, & castitatis possint in rem æqualem commutari. allegat Sotum *lib. 7. de iust. quæst. 4. art. 3. vers. At vero*; dicentem simplex castitatis votum non posse pura commutatione tolli, cum nihil sit illa melius. Vnde à fortiori idem censet de voto Religionis Arag. 2. 2. *q.* 88. *art. 12. dub. 1. in corollario 1. quod infert ex dicto 4.* Hinc autem deducit idem Sanch. in his votis commutãdis dispensationem aliquam esse admiscendam à potenti dispensare: fatetur autem posse huiusmodi vota pura commutatione tolli, cum pœnalia, seu conditionalia sunt, nec impleta est conditio. Quod verum esse, etiam de voto absoluto, ex statim dicendis constabit.

4. Pro resolutione huius difficultatis obseruare oportet, quod si votum conditionale commutari contingat in materiam absolutam post impletam cõditionem, idem est de illo sentiendum, ac si esset absolutum; quoniam impleta conditione iam est absoluta obligatio, non simpliciter, sed ex suppositione; & intrinseca materiæ promissæ bonitas non minor est, quam si esset absolute promissa. Vnde quamuis hæc obligatio procedat à voto minus perfecto, hæc tamen imperfectio efficit vt minorem causam requirat eius dispensatio, non autem minorem commutationem; sicut facilius, ac ex minori causa dispensatur in voto temere, ac subito iræ motu emisso, ob imperfectionem actus voluntatis; at vera commutatio non ideo est in minus facienda. Rationem huius assignat Sanchez *vbi supra n. 32.* quia dispensatio vinculum voti præcipue respicit, commutatio autem præ-

cipue materiam. Atque idem, & ob eandem causam dicendum est de commutatione voti pœnalis post incursam pœnam facienda; debet namque commutari in materiam priori per votum promissæ æqualem, ac si esset votum absolutum. Idem igitur iudicium ferendum est de commutatione voti conditionalis post impletam conditionem, & de commutatione voti pœnalis post incursam pœnam, ac si vtrumque esset votum absolutum, de quo dicam in tertia conclusione.

5. Sit iam prima conclusio. Si votum conditionale nondum impleta conditione commutandum sit in obligationem absolutam, considerare oportet quam dubius sit conditionis euentus, quo enim magis dubius fuerit, eo in minorem obligationem absolutam id votum est commutandum: sicut in contractu assecurationis, eo magis augetur illius pretium, quo magis fuerit dubius euentus. Idem sentiendum est in casu de quo agimus. Promisi v.g. Religionem, si pater meus incolumis euaserit, si votum hoc sit commutandum antequam pater meus euadat incolumis, debet in plus, minusve commutari, iuxta maius, minusve paterni morbi periculum; quod si vtrinque æque sit anceps, sufficiet in dimidium commutatio, quam si esset absolutum. Vnde merito Suarez *loco cit. numero* 21. ait posse censeri æqualem, etiam si quantitas rei promissæ minuatur, vt si promisi dare decem in eleemosynam si nauis venerit, & nunc volo absolute dare quinque, siue veniat, siue non, moraliter potest censeri æqualitas pensatis aliis circumstantiis.

6. Secunda conclusio. Si voti pœnalis facienda sit commutatio ante pœnam incursam, adhuc sub lite est, sitne spectanda dignitas solius materiæ promissæ, an etiam pœnæ impositæ; vt si quis voueat se non lusurum sub pœna Religionis, an spectandus sit solus ludus in commutatione facienda ante impletam conditionem, nulla habita ratione Religionis in pœnam promissæ: Nonnulli enim ex Neotericis solam materiam principaliter promissam censent esse spectandam. Rationem reddunt, quod ea pœna adeo sit accessoria, vt sublata rei principalis obligatione per dispensationem, cesset obligatio ad pœnam deinceps incurrendam. Mihi tamen oppositum probabilius videtur, & tenet expresse Sanch. *eod. loco num.* 35. Ducor, quia aut votum pœnale est solius pœnæ, vt si lusero voueo Religionem; aut est vtriusque, vt voueo me non lusurum sub Religionis pœna: in priori casu votum est solius pœnæ, in posteriori autem est vtriusque. Ergo in vtroque casu habenda est ratio pœnæ, cum in vtroque casu cadat sub voto. Vnde ad rationem in contrarium respondetur, quod quamuis obligatio ad pœnam sit accessoria rei principaliter vitandæ per vouentem, & hac sublata cesset obligatio ad pœnam deinceps incurrendam; augetur tamen diuinum obsequium, tum ex eo, quod ita arcte teneatur vouens ab eo vitio se abstinere, vt nisi abstineat, pœnam illam incurrat; sicut diuinum augetur obsequium, dum voto quis auget diuini iuris obligationem de vitanda fornicatione: tum etiam quia pœna apposita adeo auget dignitatem voti, vt non leuis sit dubitatio, an reddat votum reseruatum, quando pœna est ex reseruatis, vt contingit in nostro casu. Fatetur nihilominus idem Author, & mihi etiam placet, multo minori commutatione hæc vota tunc esse cōtenta quoad pœnam illam incurrendam, quia illius incursus pendet tam à voluntario ipsius vouentis futuro euentu;

euentu; tum à materiæ principalis transgressione, siue ab illius obligationis cessatione.

7. Hinc quidam vir satis eruditus existimat huiusmodi votum posse commutari, si sit de nunquam ludendo ludo illicito in magna quantitate, vt talis per quatuor menses singulis hebdomadis aliquo die ieiunet, quinto decimo quoque die Sacramentalem confessionem frequentet, sex sacrificia Missæ celebrari faciat, & eleemosynam aliquam iuxta suam facultatem eroget. Si autem eleemosynam præ sua inopia erogare nequeat, ter in hebdomada Rosarium B. Virginis genu flexus recitet durante dicto temporis spatio.

8. Aduertat autem commutator votum pœnale Religionis posse fieri dupliciter. Primò, vt tantum sit vnum votum, v.g. si quis voueat Religionem, si amplius luserit tali ludo, vel commiserit tale peccatum: tunc enim ex vi verborum, nisi vouens aliud intendat, non obligatur per tale votum ad non ludendum, sed ad ingrediendum Religionem, si luserit: vnde si ludat non facit contra votum, tenebitur tamen ad Religionis ingressum, vt notat Nau. *sum. cap.* 12. *num.* 43. Secundo potest fieri prædictum votum, ita vt in ea promissione includantur duo vota. V. g. si quis dicat, voueo non ludere sub pœna Religionem ingrediendi, vel non committere tale peccatum sub pœna seruandi castitatem in perpetuum, & in his votis, quantum est ex vi verborum intendit vouens se obligare ad duo, nempe ad non ludendum, seu non committendum tale peccatum, & ad ingrediendum Religionem, vel seruandum castitatem, si in his defecerit. Ad commutationem autem prudenter faciendam multum refert vt commutator sciat, an primo vel secundo modo sit emissum votum pœnale Religionis, in priori enim casu solum venit commutandum vnum votum, in posteriori duo sunt commutanda. Atque ideo commutationem superius adductam censeo in priori casu esse sufficientem, in posteriori aliquid esse addendum iuxta qualitatem, & dispositionem vouentis.

9. Tertia conclusio. Votum absolutum cuiuscunque determinatæ Religionis potest virtute Bullæ commutari in hoc, vt vouens ingrediatur, & profiteatur Religionem laxiorem. Ducor, tum quia votum solenne professionis in Religione approbata præstantius est, quam votum simplex ingrediendi in quamcunque aliam Religionem, & consequenter potest hoc in illud commutari, vt multis allegatis ostendimus *cap.6.dub.8.diffic.*2. Vnde cum per talem commutationem non tollatur absolute vinculum voti Religionis, sequitur quod ea commutatio, seu dispensatio non sit Pontifici reseruata. Imo aliqui opinantur posse propria authoritate fieri absque Bullæ priuilegio, seu Episcopi dispensatione; quod mihi non displicet, & tradit D.Anton. 2 *p. tit.* 11. *cap.*2.§.8. Supplem. Gabr. *quæst.* 1. *art.* 5. *litt. A. versus finem*, & alij, quorum ratio est, quia plus est experiri, & de facto professionem facere in Religione laxiori, quam solum experiri Religionem strictiorem cum libertate, quod si mihi non congruerit, possim inde licite exire.

10. Neque obstat textus *in cap. penult. de Regul. iuris in* 6. vbi habetur quod licet talis per professionem laxioris maneat absolutus à primo voto, est tamen illi iniungenda pœnitentia pro voto non impleto: igitur talis peccauit, cum pœna sit culpæ correlatiua, ac proinde non poterit fieri licite talis commutatio. Respondetur, omissa D. Antonini solutione, quæ apud illum videri potest,

potest, quod illi non iniungitur pœnitentia ex eo, quod non reddiderit tantum, quantum promisit; sed quia fuit in mora ex culpa sua non ingrediendo strictiorem pro tempore, quo ad illius ingressum tenebatur ex voto. Ita Supplem. *vbi supra*. Aliam solutionem inuenies *cap. 6. dub. 8. diffic. 3. dicto 2.*

11. Cæterum, si vouens nolit Religionis habitum assumere, & ibi profiteri, adsit autem Sedis Apostolicæ facultas commutandi votum Religionis absolutum, poterit commutari, vt talis assumat statum Sacerdotalem, quindecimo quoque die confiteatur, eleemosynam singulis diebus iuxta suam facultatem eroget, & in perpetuum exequatur opus aliquod eorum, quæ quotidie facere tenentur Regulares ordinis, quem vouit, vt id implens meminisse semper possit obligationis, qua huiusmodi voto adstringebatur. Et hæc mihi videtur sufficiens commutatio attentis iis, quæ statui Sacerdotali annexa sunt. Quod si vouens non sit aptus, vel nolit ad Sacerdotium promoueri, poterit loco Sacerdotij eidem imponi, vt vitam cælibem ducat, & officium paruum B. Virginis, vel saltem Rosarium eiusdem quotidie recitet. Si autem vouens, vel ob periculum incontinentiæ, dum in sæculo manet, vel alia ex causa legitima recuset vitam cælibem ducere, loco huius eidem iniungatur, vt saltem castitatem coniugalem seruare in perpetuum debeat, cum onere exequendi insuper omnia alia hic per nos insinuata, vel quæ Metina supra in sua commutatione adducit.

12. At posset quis merito obiicere, adhuc esse insufficientem hanc commutationem; quia si attendantur omnia, quæ nos contra Metinæ commutationem obiecimus, adhuc non seruatur æqualitas. Respondetur id verum esse stando in opinione Metinæ, qui existimat in commutatione voti Religionis attendendum esse omnino ad æqualitatem obseruantiarũ talis Religionis. Mihi tamen oppositum videtur probabilius; nam qui Religionem vouet secundum formam iuris, vt regulariter faciunt omnes illam vouentes, non vouent absolutè obseruare omniá illa, quæ professi eiusdem Religionis obseruare tenentur; sed solum vouent ingressum ad probandum, seu experiendum, num sibi modus ille viuendi expediens sit; ita vt si post talem experientiam agnoscant sibi non expedire, possint licite inde exire. Et hoc pacto sufficienter voto satisfecisse, tenent communiter Doctores, tum quia plus est profiteri Religionem etiam laxiorem, quam vouere ingressum strictioris, vt constat ex *d. c. penult. de Regul. iur. in 6.* vbi habetur liberari quempiam à voto ingrediendi strictiorem per professionem laxioris; tum quia votum Religionis simpliciter non est quid perpetuum, sed temporale, iuxta doctrinam D. Anton. *2. p. tit. 11. §. 9. colum. 1.* Quia ex vi talis voti solum tenetur vouens ingredi Religionem, vt probet, ac experiatur, num sibi congrua sit, vt patet ex dictis. Igitur in commutatione facienda non est omnino spectanda æqualitas obseruantiarum, ad quas perpetuo tenentur professi ordinis, cuius ingressum quis vouit.

13. Nihilominus melius, ac tutius esse existimo ad tollendos scrupulos in his, & aliis votis commutandis recurrere ad potentem dispensare, vt dispensando, & commutando simul maneat vouens in conscientia magis securus. Atque hic stylus obseruari solet in prætorio S. Pœnitentiariæ, vt quotidiana experientia docet, & mihi satis constat. Vnde Authores asserentes votum Religionis non posse pura commutatione tolli, interpretandi sunt de voto constitutiuo,

tutiuo, non promissiuo, vel de expresse vouente Religionis ingressum, & professionem simul.

Dvbivm V.

Quomodo sit commutandum votum castitatis.

1. Ratio dubitandi est, quia commutatio cum sit actus iustitiæ commutatiuæ debet fieri in rem æqualem. Sed *Ecclesiastici 26.* dicitur; *omnis autem ponderatio non est digna continentis anima.* Ergo nihil est, in quod possit fieri æqualis commutatio voti absoluti castitatis.

Nihilominus, vt in re adeo graui cautius procedamus, obseruare debet commutaror ad tria potissimum obligari vouentem ratione huiusmodi voti. Primò ad non fornicandum, ad quod ex sexto præcepto Decalogi erat antea etiam obligatus. Secundò, ad non contrahendum matrimonium. Tertiò, ad non petendum debitum, si de facto contraheret. Attendenda igitur sunt hæc tria, in commutatione voti castitatis.

2. Vnde facilior commutatio erit, vt remanente prima obligatione vouens teneatur ex voto non accedere ad alienam, sed castitatem coniugalem seruare. Reliquæ autem duæ obligationes commutentur in frequentiam sacramentalis confessionis, & communionis singulis mensibus, semel saltem faciendæ, in decem etiam sacra celebranda, nec non in alia pœnitentiæ opera tandiu duratura, quandiu commutationi prædictæ locus erit; inter quæ sint etiam aliqua pietatis opera, quæ quotidie facere debeat, ad eum finem, vt per illa meminisse semper possit pristinæ obligationis, ad quam ratione huiusmodi voti tenebatur.

Obseruare tamen debemus votum istud castitatis absolutum, cum sit Pontifici reseruatum, & in Bulla excipiatur, non posse per illam commutari, sed speciale requiri Sedis Apostolicæ indultum, modo non occurrant casus, in quibus, sicut potest Episcopus iure ordinario in simili voto dispensare, poterit etiam Confessarius per Bullam idem votum commutare.

3. Nunc ad rationem dubitandi respondetur ex Metina Complutẽsi *lib. 4. de continentia, controuersia 3. cap. 30.* nomine continentiæ non intelligi eo loco virtutem castitatis, sed vniuersalitatem omnium virtutum, in qua acceptione inquit D. Hieronymus ad Damasum, quod continentia est refrænatio omnium rerum malarum. Vnde comparatio ibi facta, solum est respectu huius, quod est nunquam peccare, respectu cuius nulla fieri potest æqua ponderatio.

4. Sed quæres, an sit idem modus obseruandus in commutatione voti de non nubendo. Respondetur votum de non nubendo non esse propriè votum castitatis, & consequenter nec Pontifici reseruatum, vt habetur ex dictis cap. præcedenti. Atque ideo potest per Bullam commutari, & commutatio illius mitior esse debet, quam commutatio voti castitatis. Quare nonnulli Neoterici docti apud Sanch. *vbi supra num. 42.* arbitrati sunt commutari posse huiusmodi votum in confessionem mensibus singulis, biennio, aut triennio faciendam, & in nouem sacra. Ita refert, & non dissentit Sanch. Mihi autem videtur vltra prædicta iniungendum esse vouenti aliquod saltem pœnitentiæ opus perpetuum, sicut votum etiam perpetuum est, atque sic obseruatur in prætorio sacræ pœnitentiæ.

Dvbivm VI.

Qua ratione sit commutandum votum assumendi statum Sacerdotalem.

1. NEcessario esse adhibendam magnam diligentiam in his, & aliis votis commutandis censent communiter DD. & Magister Metina Dominicanus *vbi supra*, tenet lethaliter peccare Confessarium, qui in hoc defecerit. Vnde monet ne quis huiusmodi onus in se suscipiat, nisi in animarum regimine valde versatus existat. Quapropter circa præsentis voti commutationem obseruare in primis oportet, quod quamuis voto assumendi ordinem sacrum sit iure positiuo implicite annexa triplex obligatio; nempe ad castitatem perpetuam, ad pensum diuini officij quotidie persoluendum, & ad non contrahendum matrimonium: Quia tamen ex vi voti non tenetur quis ad hæc, antequam suscipiat ipsum ordinem, atque ideo fornicando non peccat contra tale votum; neque si contrahat, petendo debitum. Hinc quidem videtur non opus esse prædicta ita ad vnguem commutare, ac si formaliter fuissent promissa per votum. Nihilominus, quia sunt illi statui inseparabiliter annexa, commutari debent in paulo minora, ac si expresse fuissent in voto inclusa.

2. Obserua insuper in Sacerdote vltra prædictam triplicem obligationem, reperiri aliam, nimirum sacra sæpe celebrandi, & consequenter sacramentalem confessionem frequentandi. Tenetur etiam Sacerdos ab aliquibus abstinere, quæ laicis licite permittuntur; & hæc omnia spectanda sunt in huius voti commutatione facienda. Quare nonnulli Neoterici docti apud Sanch. *ibidem num.* 43. tacito nomine relati, arbitrati sunt hoc votum commutari posse in quotidianam psalmorum pœnitentiæ cum litaniis recitationem, vel officij parui B. Virginis, vel calculorum Virgineorum, & in confessionem quintodecimo quoque die faciendam, & in faciendum celebrari sacrum singulis mensibus, atque vt voueat ille castitatem in statu sæculari. Quod si nolit ipse castitatem seruare, sed ad nuptias transire, censet Sanch. addendum fore ieiunium omnibus sextis feriis. Subiungit tamen idem author in votis tanti momenti melius esse partim miscere dispensationem, obtenta dispensandi facultate, & iusta causa sic dispensandi existente, quippe hac partiali dispensatione seclusa, ait ipse se non audere prædictam commutationem iudicare æqualem.

3. Fateor salutare quidem, & tanto authore dignum esse prædictum consilium, ne tamen in re adeo necessaria, præsertim si vnquam occurrat non esse aditum ad dispensare potentem, defecisse iudicemur, existimo posse huiusmodi votum commutari in quotidianam officij parui, seu rosarij B. Virginis recitationem, in sacramentalem confessionem quintodecimo quoque die semper faciendam, in faciendum etiam singulis hebdomadis sacrum celebrari, & vitam cælibem ex voto ducendam; vel si id nolit vouens, aut iusta ex causa recuset, commutetur in castitatem coniugalem, similiter ex voto seruandam; ac tandem vltra prædicta iniungantur illi alia pœnitentiæ, seu pietatis opera perpetua, inter quæ sint aliqua per ipsum quotidie exequenda, ad eum finem, vt per illa meminisse semper queat oneris ad quod ex vi huiusmodi voti tenebatur. Ne autem commutatio ista alicui rigorosa videatur, perpendat quæso varias, & graues obligationes, quæ statui Sacerdotali

Sacerdotali annexæ sunt: hincque facile poterit coniicere commutationem istam nullatenus rigorosam fore æstimandam, cum in commutationibus moralis æqualitas seruanda sit, quantum moraliter fieri possit, vt habetur ex sæpe dictis.

DVBIVM VII.

Qua ratione sit facienda commutatio voti de ieiunando sextis feriis, aut de recitandis septem psalmis pœnitentialibus, & aliis eiusmodi.

1. SVppono primò, vota esse in duplici differentia; quædam temporalia; vt vota peregrinationum, & similia, alia verò perpetua. Horum autem quædam sunt perpetua ex se, & sine vlla additione, vt vota Religionis, castitatis, Sacerdotij, & non nubendi; alia sunt perpetua cum additione ad totam vitã; vt vota ieiunandi feriis sextis, recitandi officium B. Virginis, & eiusmodi, de quibus fuse egimus *cap. præcedenti, dub. 10. conclus. 1. vers. Aliis his votis.*

2. Suppono secundò, quod quamuis vota, quæ quis emisit, sint perpetua, non semper requiritur quod commutatio fiat in obligationem perpetuam. Regulariter tamen vota ex se perpetua commutantur in opera perpetuo duratura, cum additione interdum alicuius operis temporalis. Vota autem temporalia semper in temporalia commutantur, at perpetua ex additione plerumque commutantur in opera temporalia, & partim etiam in opus aliquod perpetuo duraturum.

3. Dico igitur votum ieiunandi singulis sextis feriis posse commutari, vt quis perpetuo rosarium B. Virginis genu flexus recitare teneatur eadem feria sexta, vel quouis alio die eiusdem hebdomadæ. Quia parum refert, quod res in quam votum commutatur, eodem tempore fiat, quo res promissa fieri debebat. Posset etiam commutari in eleemosynam aliquam perpetuo sextis feriis, vel quouis alio die eiusdem hebdomadæ faciendam, & in coronam Christi Domini flexis genibus recitandam. Votum similiter sextis feriis recitandi septem psalmos pœnitentiales poterit in idem etiam commutari; vel vt loco huius vouens eodem die ieiunare teneatur. In his autem commutationibus attendendum semper est, an materia subrogata deseruiat ita fini intento, ac per vota ipsa, iuxta doctrinam in priori dubio insinuatã. Atque ex iis, quæ hucusque dicta sunt, poterit prudens Confessarius ad alias votorum commutationes descendere; omnes enim, & singulas prosequi, est non solum difficile, sed fere impossibile moraliter loquendo.

DVBIVM VLTIMVM.

Vtrum votum factum in fauorem tertiæ personæ, aut alicuius loci pij, possit virtute Bullæ commutari absque partis consensu.

1. PArtem negantem sequuntur Panor. & Innoc. ac Summa Pisana, quos refert Palác. *in 4. dist. disp. 3.* idem Rosella, licet cum aliqua limitatione *vot. 6. num. 6.* Syluest. *vot. 4. §. 7. dicto 4.* vbi ad idem adducit aliquos antiquos Doctores, quibus consentit D. Anton. *2. p. tit. 11. cap. 1. §. vlt. vers. de temporali substantia.* Sarmiento *lib. de redditibus Eccles. p. 4. cap. 3. num. 3. & 4. & in defensorio illius, 1. p. monito 71.* vbi ait, ex voto facto Ecclesiæ acquiri ius ipsi Ecclesiæ posse autem Pontificem votum illud

commutatæ; ita vt commutatio respiciat illiusmet Ecclesiæ vtilitatem, & non aliter, & probatur.

2. Primò, ex *cap. ex parte, de censibus*, vbi vouens dare certam eleemosynam Ecclesiæ, cogitat illam soluere, quamuis post promissionem ingressus fuerat Religionem. Ergo tale votum non poterat commutari, alias commutaretur in ipsum ingressum Religionis.

3. Secundò, ex tali voto in fauorem Ecclesiæ facto acquiritur illi ius iustitiæ. Ergo absque eius consensu nequit sine iniuria illius commutari. Consequentia est nota, & antecedens probatur. Quia ex pollicitatione facta Reipublicæ acquiritur illi ius iustitiæ, vt constat ex *l. 5. ff. de pollicitationibus*. Ergo etiam ex voto facto in fauorem Ecclesiæ. Probatur consequentia, quia non debet esse peioris conditionis spiritualis Respublica, quam sæcularis.

4. Tertiò, quia monastica professio non absoluit vouentem à debitis pecuniariis antea contractis, vt constat ex *cap. scimus 12. quæst. 1. & cap. iuramentum 22. quæst. 5.* Ergo neque etiam absoluit à voto reali, per quod vouens factus est debitor pecuniarius, atque adeo tale votum non poterit in professionem commutari.

5. Quartò, quia eo ipso quod est pia causa, ius quæritur etiam absenti, vt habetur in *lege illud, Cod. de sacrosanctis Ecclesiis*. Ergo si votum fiat in fauorem Ecclesiæ, non poterit commutari sine consensu talis Ecclesiæ; alias fieret illi præiudicium in re, in quam habet ius acquisitum.

6. Verum his non obstantibus existimo partem affirmatiuam esse veriorem, nempe votum factum in fauorem alicuius Ecclesiæ, commutari posse virtute Bullæ, aut ex authoritate Prælati. Ita Palat. *supra*. Nauar. *sum. cap. 12. n. 78.* Sylu. *loco cit.* Iacobus de Graff. *1. p. decis. lib. 2. c. 30. n. 11. & 12.* Armilla *verb. dispensare, n. 21.* Tabiena *verb. dispensatio, q. 12. n. 14. ad fin.* Angel. *votum 3. n. 26.* Angles *florib. 2. p. q. vnic. de voto, art. 8. diffic. 6. post 2. conclus.* Petr. de Ledesma *2. tom. sum. tract. 10. c. 8. immediate ante tract. de commutatione votorum*, Henriq. *lib. 7. de indulg. c. 30. n. 5. in comment. lit. K.* Man. *quæst. reg. tom. 1. q. 63. art. 4.* Say. *in claui regia, lib. 6. c. 11. n. vlt.* Azor. *lib. 1. instit moral. lib. 11. c. 16. q. 12.* Suar. *de Relig. tom. 1. lib. 6. c. 15. n. 3.* Sanch. *sum. lib. 4. c. 41. n. 7.* Filliucius *tom. 1. tract. 26. cap. 9. n. 257.* & alij per hos relati.

7. Probatur primò, quia commutatio in euidenter melius fieri potest, etiã propria authoritate, vt supra docuimus ex communi Doctorum sententia: sed professio est euidenter melior, quam eleemosyna promissa in fauorem alicuius Ecclesiæ: ergo in illam, vt minimùm, poterit commutari tale votum.

8. Secundò, quia ex tali voto nullũ ius iustitiæ fuerat acquisitum tertiæ personæ, aut Ecclesiæ. Ergo absque eorũ consensu potest tale votum commutari. Consequentia est nota, & antecedens probatur. Tum quia nec eis, nec aliquibus pro eis acceptantibus facta est pollicitatio; ante acceptationem autem simplicis promissionis non acquiritur ius iustitiæ alteri; tum quia votum siue simplex, siue solenne, solum est religiosa promissio Deo facta. Ergo ex illa, vt sic, tantum nasci potest Religionis ius in ordine ad Deum, non in ordine ad homines.

9. Quod si Prælato acquiritur aliquod ius, hoc etiam est Religionis, quia id conuenit illi, quatenus vice Dei illud acceptat. Quare sicut Deo, cui principaliter fit talis promissio, acquiritur solum ius Religionis, ita etiã Prælato, qui Dei nomine acceptat. Vnde quod Prælatus possit iuridice compellere vouentem ad obseruantiam voti, non est ex iure

iure aliquo iustitiæ sibi acquisito; sed quia id efficere incumbit illi ex proprio officio. Sicut post susceptionem Baptismi potest Iudex compellere ad obseruantiam fidei promissam, non quia ex tali promissione ius acquisitum fuerit Iudici, sed quia ad illum ex officio pertinet id facere.

10. Tertiò, quia persona, vel ipsa Ecclesia, in cuius fauorem emissum est votum in rei virtute, non est promissarius, cui facta sit promissio, sed tantum se habet vt materia circa quam is cultus est Deo exhibendus, vel vt circumstantia promissionis. Ergo ad commutandum tale votum non opus est expectare eius consensum. Consequentia est euidēs, & antecedens probatur. Quia quādo promitto Petro me daturum centum nummos Ioanni, Ioannes non est promissarius, neque acquirit aliquod ius, sed tantum Petrus, quia illi soli promissio facta est. Ergo similiter in proposito. Vnde sicut Petro remittēte obligationem, expectari non debet consensus Ioannis, sic remittente Deo obligationē per cōmutationem voti, vel dispensationē, non opus est expectare alterius cōsensum, in cuius fauorem fuerat votum factum.

11. Quartò, quia post votū simplex strictioris Religionis, si quis profiteatur in aliqua laxiori, manet absolutus à priori voto absque consensu prædictæ Religionis strictioris, vt supra ostendimus, & docent communiter DD. Ergo illi non fuerat acquisitum aliquod ius.

12. Dixi autem notanter in principio conclusionis, virtute Bullæ, aut authoritate Prælati. Quia licet alia vota commutari possint propria authoritate in euidenter æquale, vt supra late ostendimus, non tamen factum in fauorem alicuius pij loci, vt docent D.Thom. 4. *dist.* 48. *q.* 1. *art.* 3. *&* 2. 2. *q. vlt. art.* 3. Caiet *tom.* 2. *opusculo* 1. *tract.* 11. *q.* 3. Angel. *votum* 3. §. 26. *in fine*. Sylu. *votum* 4. §. 7. Nau. 12. *n.* 78. vbi refert se ad apologiam de redditibus *q.* 1. *monit.* 71. *q.* 3. Henriq. suprà, cum aliis ab eo relatis. Videte illū.

13. Neque obstat primò, quod Sylū. & Henriq. *vbi supra* asserunt, non posse huiusmodi vota commutari in melius propria vouentis authoritate. Nam oppositum potius dicendum est, quia cum per illa nullū ius tertio acquiratur, est idem de illis sentiendum, ac de votis in Dei solius honorem factis. Ita Graff. & Say. *supra*, Suar. *n.* 11. & Sanch. *n.* 8. Hinc autem deducitur authoritatē delegatam dispensandi, & commutandi vota, extendi etiam ad hæc, vt recte tradunt Suar. & Sanch. *ibidem*. Et probatur, quoniam loco pio non competit ius aliquod compellendi per modum actionis, sed sola vtilis actio implorandi officij Iudicis, vt compellat vouentem exequi votum. Quoties autem hæc sola actio alicui competit, non dicitur habere ius ad rem, vt patet in fratribus Minoribus, qui ad legata pia illis relicta soluenda possunt humiliter implorare officium Iudicis; & nihilominus nullū ius ad illa ipsis competere fatentur omnes Regulæ Franciscanæ expositores.

14. Neque obstat secundò, si dicas prædictam sententiam intelligendam fore, cum promissio voti dirigitur in solum Deum; vt promitto Deo me daturum calicem tali Ecclesiæ, aut tali pauperi; secus si promissio in talem Ecclesiam, aut in talem pauperem dirigatur, vt promitto tali Ecclesiæ, aut tali pauperi; tunc enim etiam in absentia factum, non subiicitur dispensationi, aut commutationi; quia tunc sunt illi veri creditores, & ius illis acquiritur. Ita Azor. *vbi supra*. Id tamen mihi nullatenus probatur, quoniam ex promissione, aut donatione factis causæ piæ, nullum ius illis acquiritur ante acceptationem, vt late ostendit Sanch. *lib.* 1. *de matrim. disp.* 6. *num.* 16. Et probatur ex

communi DD. aſſerentium omnia vota realia commutari in Religionis profeſſionem, quod minime eſſet verum, ſi ius per ea fuiſſet tertio acquiſitum. Hac enim de cauſa nec debita in profeſſionem commutantur, ac proinde ante acceptationem manent vota illa, ſicut facta ſoli Deo. Vt igitur ius acquiratur cauſæ piæ per promiſſionem, non ſufficit, quod fiat inſtrumento publico, & coram teſtibus, ſed requiritur acceptatio Rectoris Eccleſiæ, aut alterius pro ea. Ita ſentiunt Armilla, Tabiena, Angel. Sylu. Graff. & Say. *vbi ſupra n. 2. fine* Sanch. *n.* 11. & Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. cap.* 42. *dub.* 12. *num.* 58.

15. Neque obſtat tertiò, ſi dicas hanc ſententiam limitandam eſſe, niſi dirigatur promiſſio in Sanctum, cui dicatur Eccleſia; vt promitto Diuo Franciſco me daturum eius Eccleſiæ calicem; cum enim promiſſio illa ſit in eius ſancti honorem, ipſique grata, & ſimul cognita, pariter acceptatur ſtatim ab illo tanquam à vero creditore. At huiuſmodi limitatio, ſeu interpretatio nequaquam probatur; tum quia cum votum ſit promiſſio Deo facta, & iuxta hunc ſenſum intelligatur; inde fit quod eſto fiat etiam ſancto, omnia tamen in eo voto reperta intelligenda ſunt iuxta ipſius voti naturam, videlicet vt ſoli Deo ius acquiratur: tum quia Deus, & beati quo ad hoc conſtituuntur quaſi ſub eodem foro: Atque ideo Vicarij Dei poſſunt in iure ſanctis acquiſito diſpenſare, idque commutare; ſicut vtrumque poſſunt circa ius Deo quæſitum: tum etiam quia cum voluntas illius ſit omnino diuinæ conformis, eligit ſimiliter id quod eſt Deo gratius: atque etiam ſubdit diſpenſationi, ac commutationi Prælatorum. Ita Caiet. *in ſuis quolibetis*, *tom.* 2. *tractatu* 11. qui eſt de voto, *quæſt.* 3. *verſic. nec oportet.* Suar. *num.* 10. Sanchez *num.* 12. & alij.

Cum autem huiuſmodi vota in commodum tertij facta, non ſoli Deo fiunt, ſed adiungitur quoque promiſſio tertio illi facta, & ab eo acceptatur, manifeſtum eſt id votum non ſubdi ordinariæ Prælatorum poteſtati diſpenſandi, ſeu commutandi, abſque illius tertij conſenſu. Et ratio eſt, quia tunc tranſit in contractum, & acquiritur ius illi tertio, quod ipſo inuito nequit remitti, niſi interceſſerit iniuria, vel in pœnam iuſtam, vel bonum commune aliud poſtulet, vt docet Leſſius *lib.* 2. *de iuſtitia, cap.* 42. *num.* 58.

16. Ad primum reſpondeo, textum illum loqui in alio diuerſo caſu, quando tali voto admiſcetur pactum, vel acquiritur ſpeciale ius per conſuetudinem præſcriptam illud ſoluendi. Sicut votum à maioribus emiſſum, quod poſtea fuit à ſucceſſoribus obſeruatum, præcipitur ab aliis etiam obſeruari, ſicut modo contingit in voto Granatenſi de exhibenda quadam menſura tritici Eccleſiæ Compoſtellanæ ab Hiſpanis propter inſignem victoriam nomine Diui Iacobi partam.

17. Ad ſecundum reſpondeo, eſſe diſparem rationem; quoniam quando pollicitatio fit ipſi Reipublicæ, quia fit nomine proprio, acquiritur vt vero promiſſario ius fidelitatis, & iuſtitiæ facta acceptatione: in voto vero facto in fauorem alicuius tertij ſoli Deo acquiritur ius Religionis, vt vero promiſſario propter rationes ſupradictas, & ideo tale votum commutabile eſt, non ſecus, ac alia, quæ ſoli Deo fiunt, & non in fauorem tertij.

18. Ad tertium reſpondeo, ſolutionem petendam eſſe ex DD. in materia de voto, vbi late hanc difficultatem examinare ſolent. Quidquid autem ſit de eo, dicimus ad argumentum eſſe diſparem rationem, quia eo ipſo quod quis contraxit debita, creditor illius habet

bet ius iustitiæ commutatiuæ contra debitorem, & ideo sine consensu debitoris non absoluitur ab obligatione reddendi illa; cum vero votum fit Deo in fauorem Petri, Petrus non habet tale ius aduersus vouentem, & ideo absque eius cōsensu tolli potest talis obligatio per commutationem, vel dispensationē.

19. Ad quartum respondeo, esse etiam ibi disparem rationem, quia in ea lege est sermo de simplici promissione exteriore, aut de legatis, quæ ante acceptationem alicuius particularis sunt valida, ex quibus omnibus nascitur ius iustitiæ; secus vero est de voto, ex quo solum nascitur ius Religionis, quæ vt sic solum respicit Deum, & non hominem.

CAPVT VIII.

De Indulgentiis, quas lucrari possunt virtute Bullæ.

DVBIVM I.

Quodnam sit discrimen inter Indulgentiam plenariam, pleniorem, & plenissimam, & quid etiam sit concedere tot dies vel quadragenas Indulgentiæ.

1. NONNVLLI Recentiores Cruciatæ interpretes cum Rodr. § 9. multa hoc loco inuoluunt, quæ ad materiam de Indulgentiis omnino pertinent. Nos autem ea solum de Indulgentiis agemus, quæ præcise ad interpretationem Indulgentiarum Bullæ legitime spectant.

2. Ratio igitur dubitādi circa propositam difficultatē potest desumi ex Bonifacio VIII. *in extrauaganti antiquorum, de pœnit. & remiss.* vbi dicit non solum plenam, & pleniorem, sed plenissimam indulgentiam cōcedi euntibus Romam: ergo præsupponit inter hæc esse aliquam differentiam. Quod confirmari potest, quod olim præter Indulgentiam plenariam, concedebantur simul centum dies, anni, vel quadragenæ Indulgentiæ: ergo indulgentia plenaria non importabat remissionem totius pœnæ, sicut plenissima, aliàs non opus esset simul cum illa addere prædictas quadragenas.

3. In hac difficultate quot capita tot inuenio sententias. Nam Palud. *in 4. dist. 2. quæst. vlt.* quem sequuntur Adrianus, & nonnulli Thomistæ, aiunt Indulgentiam plenariam intelligi de pœnis peccatorum remissorum, pleniorem de ipsorum pœnis, & etiam venialium; plenissimam dé absolutione ab omni pœna, & veniali culpa. Alij cum Nauar. *in repetit. de Indulgentiis, notab. 9.* dicunt Indulgentiam plenariam importare remissionem pœnæ iniunctæ pro peccatis confessis, pleniorem remissionem eiusdem, etiam si non fuerit iniuncta; plenissimam vero remissionem pœnæ debitæ mortalibus, & venialibus etiam non confessis.

4. Alij iuniores dicunt in expositione Bullæ nullum vnquam fuisse discrimen inter indulgētiam plenariā, pleniorē, & plenissimam, sed cōcionatores exaggerationis gratia eam gradationem positiui, comparatiui, & superlatiui adinuenisse, instar illius, sæpe, sæpius, & sæpissime. Sed nulla interpretatio istarum est sufficiens. Non prima, quia per indulgentias, quas ex satisfactionibus Christi D. N. & sanctorum, Thesauro Ecclesiæ reconditis, concedit Pontifex, non remittuntur peccata quoàd culpam, sed quoad pœnam: nam indulgentia,

gentia, de qua hic est sermo, solum est remissio pœnæ debitæ peccatis ex thesauro Ecclesiæ. Non secunda, quia licet illa expositio esset optima, quando tenor, & stylus ille antiquus seruabatur, tamen illo mutato, vt re vera mutatus est, iam non habet locum, vt recte docuit Cord. *de Indulgentiis*, *quæst.* 11. *n.* 3. quia aperte pugnat cum dicta extrauaganti *antiquorum*, *de pœnit. & remiss.* ex qua aperte constat illam distinctionem non fuisse concionatorum adinuentionem, sed stylum Curiæ Romanæ ex arbitrio Pontificis dimanantem.

5. Prima conclusio. Quidquid fuerit de stylo antiquo Curiæ, nunc tamē indulgentia plenaria, plenior, & plenissima idem important, hoc est remissionem totius pœnæ debitæ peccatis omnibus confessis, vel non confessis, ad quæ homo non habet affectum, nisi alias specialis aliqua limitatio addatur à Pontifice. Ita Sotus 4. *dist.* 21. *quæst.* 2. *artic.* 1. Cord. *de Indulgentiis*, *quæst.* 11. & recentiores communiter, & probatur.

6. Primò, quia euntibus in bellum conceditur indulgentia plenaria, largientibus vero in subsidium eiusdem belli duos argenteos conceditur plenissima; at non est verisimile facientibus amplius concedi minus: ergo indulgentia plenissima non est maior quam plenaria.

7. Secundò, quia vt patet ex verbis ipsius concessionis, indulgentia, quæ conceditur in Bulla, est eadem cum illa, quæ anno Iubilæi centenarij concedi consueuit. Nam, vt ait Nauarr. statim citandus, indulgentia, quæ datur ad instar Iubilæi, est plenissima; ea autem quæ datur in Bulla, licèt plena dicatur, conceditur ad instar Iubilæi; sed sic est, quod indulgentia illa Iubilæi centenarij est plenissima, vt probat Nauar. *in* §. *Leuitico*, *notab.* 6. *& seqq. num.* 10. Angelus Pientinus *lib.* 2. *de Iubilæo*, *cap.* 5. & patet ex extrauaganti *antiquorum*, *de pœnit. & remiss.* Ergo idem est in Bulla indulgentia plenaria, quam plenissima.

8. Tertiò, quia indulgentia plenissima nihil aliud importat, vt ad præsens institutum spectat, quam remissionem omnium peccatorum, quo ad pœnam; sed in Bulla datur remissio omnium peccatorum. Ergo talis indulgentia est plenissima, licet plenaria appelletur, & consequenter valet tantum, quantum Iubilæus. Quia iste non differt ab indulgentia plenaria quantum ad remissionem pœnæ, sed quia in illo datur facultas absoluendi à reseruatis, vel aliquid simile conceditur. Videre Nauar. *in* §. *Leuitico*, *notabil.* 30. Cord. *de Indulgentiis*, *quæst.* 4. *&* 11. Rodr. *in Bulla*, §. 8. *num.* 7. D. Antonin. 1. *part. tit.* 10. *cap.* 30. *in principio*, Palud. *in* 4. *dist.* 20. *quæst.* 4. Adrian. *in* 4. *quæst. de Indulgentiis*, §. *pro intellectu*, Angelum Pientinum *lib.* 2. *de Iubilæo*, *cap.* 5. qui omnes late agunt de indulgentia plena, pleniori, & plenissima. Ex quorum omnium doctrina colligitur indulgentiam plenariam, quo ad præsens institutum spectat, nihil aliud esse, quam relaxationem & remissionem pœnæ temporalis in Purgatorio soluendæ, factam per Ecclesiæ Prælatum ex communi Ecclesiæ thesauro, atque adeo indulgentiam plenariam esse remissionem totius pœnæ debitæ peccatis. Vide Sotum 4. *dist.* 21. *quæst.* 1. *art.* 1.

9. Secunda conclusio. Omissis variis explicationibus, (de quibus videndi sunt D. Anton. 1. *part. tit.* 1. *cap.* 3. §. 3. Sylu. *verb. Indulg. quæst.* 4. Michaël Med. *disputat.* 9. *de Indulgentiis*, *fol.* 125. Rodr. §. 8. *num.* 7.) dicendum est, nihil aliud esse concedere tot dies, annos, seu quadragenas indulgentiæ, quam concedere remissionem tantæ pœnæ Purgatorij, quanta remitteretur illi per pœnas illas tot

tot dierum, vel quadragenarum, quæ iniungendæ essent vnicuique pro suis peccatis iuxta antiquos canones pœnitentiales, qui iam non sunt in vsu, sed omnes pœnitentiæ sunt arbitrariæ. Itaque cum conceduntur viginti anni, & totidem quadragenæ indulgentiæ, non est sensus, quod totidem anni, & dies remittantur de pœna soluenda in Purgatorio, sed intelligitur de pœnitentiis hoc sæculo iniunctis, aut iniungendis. Ita D. Antonin. 2.*p.tit.*1. *cap.*3. *&* §.3. Sylu. *verb. Indulgentia*, *quæst.*4. Soto 4. *dist.*21. *quæst.*2. *art.*1. *conclusione* 3. *& p.*3. & patet ex verbis Bullæ, quæ sic se habēt, *de las penitētias a ellos impuestas y en qualquiera manera deuidas*. Vbi notare oportet, quod istæ annorum relaxationes, & remissiones fiunt secundum formam iuris antiqui præcipientis, vt pro quocunque peccato mortali, si esset graue, ponerentur septem anni pœnitentiæ, & pro grauissimo decem, & plures, vt probatur 33. *quæst.*2. *cap. hoc ipsum*. Vnde remissio septem annorum, vel decem, est remissio pœnæ, quæ in Purgatorio correspondet pœnitentiæ huius vitæ, & per indulgentiam tantum pœnarum remittit in Purgatorio, quantum remitteret, si in hac vita quis pœnitentiam egisset totidem diebus, vel annis, quot secundum Deum, vel Ecclesiam erant debiti ad faciendam pœnitentiam pro peccato, vel peccatis commissis.

10. Huiusmodi autem indulgentia annorum, vel dierum solet concedi dupliciter in concessionibus. Primo, vt sit de pœnitentiis à confessore iniunctis, & per hanc indulgentiam solum remittitur in Purgatorio tantum pœnarum, quantum remitteret, si in hac vita sufficienter impleuisset illam pœnitentiam, vt si quis debeat 40. dies ieiunij, vel aliud simile, secundum taxationem diuinæ iustitiæ in pœnam suorum peccatorum, & imponuntur illi in pœnitentiam 10. dies ieiunij, tunc solum valet indulgentia pro istis decem diebus modo prædicto concessa. Hinc si non adimpleuerit hanc pœnitentiam, eo quod non est dispositus, vel alia de causa, tunc remittentur illi prædicti dies per supradictam indulgentiam. Vnde admonebat Palud. vt qui suscepturus est indulgentias, prius confiteretur, & graues pœnitentias acceptaret, vt ad omnes illas indulgentia se extenderet, & iste modus concedendi erat olim in vsu; nam tunc imponebantur pœnitentiæ grauissimæ ad mensuram delictorum, & ita tunc consonum erat, vt indulgentiæ non nisi de iniunctis pœnitentiis concederentur; at vero nunc, quia leuissimæ imponuntur pœnitentiæ, ideo indulgentiæ conceduntur, tam de iniunctis, quam de iniungendis.

11. Secundo modo concedi solent indulgentiæ sub hac forma, scilicet pro pœnitentiis, & pœnis iniunctis, vel quomodocunque debitis, & isto modo conceduntur communiter in Bulla, quæ sane concessio est multo amplior, & vtilior, quam si solum concederetur primo modo, de quo videndus est Cord. *de Indulgentiis quæst.* 29. Atque hinc colligunt Doctores has indulgentias liberare pœnitentes à debito Ecclesiæ, quo tenebantur adimplere pœnitentiam impositam à confessore, quia indulgentia quantum ad satisfactionem habet eundem effectum, quem haberet pœnitentia iniuncta per sacerdotem; sed sic est, quod implendo talem pœnitentiam liberatur homo pœnitens à debito illo. Ergo & lucrando indulgentiam. Ita Adrianus *de Indulgentiis, quæst.*7. Angelus *verbo indulgentia*, §.1. Soto *vbi supra, art.*1. & Cord. *de Indulgentiis, quæst.*8. & Doctores communiter, qui id colligunt ex *cap. cum. ex*

de pœnit. & remiss. & secundum istum sensum communiter dicitur, quod indulgentiæ non solum remittunt pœnas in foro Dei, sed etiam in foro Ecclesiæ, & hac ratione tempore Iubilæi solent maiores pœnitentiæ imponi ad satisfactionem.

12. Sed obiicies, sequitur ex dictis quod nullus teneatur implere pœnitentiam impositam à Confessario, nam quantumcunque sit magna, sufficienter satisfacit lucrando indulgentiam aliquam plenariam.

Ad hoc facile responderent qui censent pœnitentem non teneri acceptare pœnitentiam sibi à confessore impositam. Hi sunt Scotus *in 4 dist.* 15 *q.* 1. *§. de 2. principali*, & *dist.* 18. *q.* 1. *art.* 1. Gabr. *ead. dist.* 18. *art.* 3. *dub.* 5. Host. & Panor. *in c. significauit, de pœnit. & remiss.* Sylu. *verb. confessio. q.* 25. Armil. *eod. verb. §.* 1. Nauar. *sum. cap.* 26 *n.* 20. & 21. Med. *tract.* 2. *q.* 41. Rodr. *in Bulla*, §. 1. *n.* 1. & Caiet *tom.* 1. *opusc. tract.* 6. *q.* 2. *ad* 2. vbi insuper addit pœnitentem, etiam post pœnitentiam acceptatam, non teneri implere illam; opinionem autem Scoti erudite defendit Fauent *in* 4. *dist.* 19. *quæst. vnic. disp.* 35. *n.* 197. & *seqq.*

13. At huiusmodi opinio esto speculatiue sit probabilis, in praxi tamẽ nec æstimatur talis, nec regulariter est tenenda; quia (teste eodem Nau. *vbi supra*) vix poterit inueniri vllus vere pœnitens, qui bona fide confiteatur, & sit adeo saxeus, vt nolit saltem tantillum pœnitẽtiæ acceptare; ac proinde si eiusmodi aliquis ad confessionem accederet, esset merito reiiciendus, non ex eo præcise, quod recusauit pœnitentiã, sed quia non videtur sufficienti dispositione accedere. Hinc contrariam opinionem tenent Mag. sent. *in* 4. *dist.* 16. & 18. Alens. 4. *p. q.* 24. *membr.* 4. *ar.* 5. D. Th. *ead. dist.* 18. *q.* 1. *art.* 3. *q.* 3. Rich. *ibi art.* 2. *q.* 1. Dur. *q.* 2. & Maior. *q.* 5. atque ex recentioribus plurimi. Vict. *sum. n.* 140. Sotus *dist.* 20. *q.* 1. *art.* 2. Canus *relect. de pœnit. p.* 5. *fine*, & alij quos refert, & sequitur Suar. *tom.* 4. *disp.* 38. *sect.* 7. *n.* 2. Et videtur deduci ex Trid. *sess.* 14. *cap.* 8. & *can.* 15. vbi definit datã fuisse Sacerdotibus potestatem, nõ solum absoluendi, sed etiam ligandi per pœnitentiæ impositionem: atque idem habetur ex Concil. Lateran. sub Leone X. *sess.* 9. & *cap. statutum, de maledicis.* Quare omissa prædicta solutione.

14. Alij respondent, quod licet pœnitens deobligetur per indulgentiam à præcepto implendi pœnitentiam, quãtum ad rationem satisfactionis; quia sufficienter suppletur hæc per ipsam indulgentiam, non vero in quantũ habet rationem medicinæ sanatiuæ, & præseruatinæ; nam cum confessarius non tantum sit iudex, sed medicus, imponit pœnitentiam ad vtrumque. Sed neque hæc solutio placet, quia si illa vera esset, nũquam esset locus commutationi pœnitentiæ in indulgentiam, nec in re liberari posset quis ab onere pœnitentiæ ratione indulgentiæ, quia semper pœnitentia habet vtramque illam rationem satisfactionis, & medicinæ, huius tamen contrarium habetur *in prædicto cap. cum eo de pœnit. & remiss.* vbi dicitur per indulgentias indiscretas eneruari pœnitentialem satisfactionem. Ergo supponit verè liberari per indulgentias discretas ab obligatione satisfaciendi, & implendi pœnitentias, ita vt licite possit illam omittere pœnitens.

15. Ad argumentũ igitur in forma, concedimus sequelam, modo nuper explicato; imo existimamus non solum quemlibet confessarium posse commutare pœnitentiam ab illo impositam, in aliquam indulgentiam maiorem, vel æqualem, sed ipsum pœnitentem id posse aliquando suo iudicio facere, si sit vir doctus, vel etiam ex alterius.

rius docti consilio, insinuat Caietan. supra.

Et si obiicias. Satisfactio est pars sacramenti, atque ideo si illa deficiat, manebit sacramentum truncum.

Respondeo non esse partem essentialem, nec ita necessariam, vt ex priuilegio indulgentiæ non possit omitti, indulgentia ipsa supplente effectum eius.

16. Ad rationem vero dubitandi in principio positam respondeo, conuincere Pontifices antiquitus constituisse aliquod discrimen inter illa tria, non tamen constar quodnam fuerit hoc discrimen, vt tradit Cord. *vbi supra ex supplemento, in 4. dist. 45. q. 3. artic. 1. notab. 3. & 4.* nam pro diuersitate temporum diuersimodè illa accipiebant, prout Pontificibus placebat: vel respondetur cum Bellarm. *in controu. tom. 3. lib. 1. de indulg. cap 9. paulo post principium*, posse quidem fieri, vt Bonifac. VIII. qui *in extrauag. Antiquorum*, primus vsus est illis vocibus, indulgentiam plenariam retulerit ad remissionem totius pœnitentiæ iniunctæ: pleniorem ad remissionem totius pœnitentiæ, quæ secundum canones iniungi debuisset, plenissimam vero ad remissionem totius pœnitentiæ, quæ à diuino iudicio exigi posset.

17. Ad id vero quod de quadragenis dicitur, respondeo cum Rodr. *in Bulla, §. 8. num. 7.* fuisse olim consuetudinem concedendi, præter indulgentiam plenariam, tot annos, vel quadragenas indulgentiæ, quia iuxta veterem vsum indulgentia plenaria solum erat de pœnis mortalium, & ideo pro pœnis venialium dabantur insuper aliquot anni, vel indulgentia quadragenæ, modo vero iam non viget talis vsus.

DVBIVM II.

Vtrum cum in Bulla datur facultas ad lucrandum omnes indulgentias vrbis Romanæ, & an in ea comprehendantur indulgentiæ plenæ.

1. Videtur quod sic. Primò, quia iuxta Innocentium, Ioannem Andream, & Gloss. *in Clementina vnica, de reliq. & vener. sanctorum, verb. Concessio*, non decet, neque conuenit indulgentias auarè interpretari; quibus concordat Sylu. *verb. indulgentia, quæst. 6. dict. 3. & quæst. 8. dicto 4.* & Ang. *in principio*, sed in Bulla datur facultas ad lucrandas omnes indulgentias Stationum Romæ, & qui totum dicit, nihil excludit: ergo in tali facultate comprehenduntur indulgentiæ plenariæ.

2. Secundò, & efficacius, quia in Summario Bullæ Cruciatæ ponuntur prædictæ indulgentiæ plenariæ, & in titulo ipsius Summarij dicitur illas omnes lucrari posse, qui accipiunt Bullam, & Prædicatores Bullæ sic prædicant vniuerso populo: ergo in prædicta facultate Bullæ comprehenduntur indulgentiæ plenariæ, aliàs falsò, & illusorie ponerentur ibi, & esset decipere fideles, quorum multi præcipue accipiunt Bullam, vt possint gaudere prædictis indulgentiis plenariis.

3. Verum, his non obstantibus, respondeo verius nobis videri in prædicta facultate Bullæ ad lucrandas indulgentias vrbis Romanæ non comprehendi indulgentias plenarias, nisi id exprimat Pontifex, vel id aliunde constet de eius mente. Ita docent Cord. *5. de Indulgentiis, quæst. 41.* Collector compendij priuilegiorum Regularium, *verbo indulgentia, fol. 65.* Henriq. *lib. 7. de indulg. cap. 10. num. 2.* Nauat. *§. in l'initio, notab. 9. num. 15.* vbi etiam dicit se id

 legisse

legisse Salmanticæ: idem docet Alphonsus Rodriquez Societ. IESV *in tract. de Indulgentiis, dub. vlt. concl.* 4. & probatur.

4. Primò, quia stylus consuetus Curiæ Romanæ, & regula Cancellariæ habet, quod nisi in concessione exprimantur indulgentiæ plenariæ, solum intelligitur comprehendi non plenarias, vt docent peritissimi Curiales, teste Collectore ex Nauar. *vbi supra*, qui per plures annos adfuit Curiæ Romanæ: ergo cum clausulæ Bullæ sint interpretandæ iuxta limitationem consuetam, & stylum Romæ, manifeste consequitur in prædicta facultate non comprehendi indulgentias plenarias.

Secundò, quia in Bulla Cruciatæ conceditur expresse indulgentia plenaria, solum pro semel in vita, & semel in articulo mortis; hæc autem expressio, & limitatio frustra fieret, si verum esset, quod Pontifex concederet in Bulla tot indulgentias plenarias, quot lucrantur Romani visitantes omnes Ecclesias Romæ: ergo manifestum est in tali facultate non comprehendi indulgentias plenarias, sed non plenarias duntaxat.

5. Tertiò, quia non aliæ indulgentiæ cóceduntur in Bulla Hispana, quàm quæ depromuntur ex eius originali; in eius autem originali (vt testantur præfati Doctores, & patet ex ipso originali initio huius libri affixo) non conceduntur prædictæ indulgentiæ plenariæ. Ergo solum istæ comprehenduntur in prædicta facultate Bullæ. Et quidem mirabile esset, quod tam difficulter possit obtineri Romę vna indulgentia plenaria pro aliqua Ecclesia, vel Capella, vt sæpe opus sit ad illam obtinendam ingentem pecuniam erogare, non in pretium, sed in eleemosynam, & tamen in Bulla eroganti duos argenteos concedatur tanta multitudo indulgentiarum plenarum.

6. Quartò, quia si in prædicta facultate Bullæ includerentur indulgentiæ plenariæ, etiam intelligerentur indulgentiæ liberationis animarum, quia illæ etiam sunt plenariæ pro animabus, quod tamen aperte est falsum, nisi specificetur in ipsis Bullis, vt idem Curiales dicunt, & attestatur stylus Curiæ Romanæ.

Ex his colligo non satis cautè Rodr. dixisse *in Bulla*, §. 8. *num.* 5. per Bullam posse quolibet die quadragesimæ, & aliis diebus stationum, Romæ obtineri ab habente Bull. indulgentiam plenariam, & alias innumeras indulgentias, tam proprias, quàm aduentitias ipsis stationibus.

7. Ad primum respondeo, nec licere indulgentias auarè interpretari; nec ita ample illas explicare, vt explicatio sit contra stylum Curiæ Romanæ; esset autem, vt testantur peritissimi Curiales, si supradicta facultas explicaretur de indulgentiis plenariis. Vnde in Bulla solum conceduntur indulgentiæ stationum. Et quidem iuxta D. Thom. *in* 4. *dist.* 20. & Turrecrem. *cap. in mensura, de pœnit. dist.* 1. stationes institutæ à Diuo Gregorio, qui concessit, vt quis singulis stationum diebus septem remissionis annos lucretur, atque idem refert Rodr. *in Bulla, eod.* §. 8. *n.* 2.

8. Ad secundum respondet Collector *vbi supra*, §. 19. *num.* 8. quod cum prædicta Summaria non contineantur in originali Bullæ, non multum est curandum de illis; dum sic exponuntur à quæstoribus Bullæ ex inaduertentia, ignorantia, seu lucri causa. Vnde (inquit) quod suo tempore ponebantur in prædicto Summario multæ indulgentiæ, quæ Romæ non habentur, vt in festo expectationis Beatæ Mariæ; & aliis relatis à Cord. *vbi supra*. Verum hæc solutio valde libera est, vnde.

9. Modestius dicitur, nec falso, nec incon

inconsiderate poni in Summario Bullæ prædictas indulgentias plenarias; quia cum res sit dubia, quibusdam affirmantibus in clausula illa Bullæ includi indulgentias plenarias, vt affirmauit, Rodriquez §. 8. *num.* 6. & Villalob. *clauf.* 8. *num.* 3. quibusdam vero negantibus id, vt Alphonso de Leone *tract. de Iubil. part.* 1. *quæst.* 6. *num.* 219. & Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. disput.* 52. *sect.* 8. *num.* 12. cum Doctoribus à nobis citatis; non imprudenter, nec falsò dicitur in titulo vulgaris Summarij Bullæ accipiẽtem illam posse eas omnes indulgentias plenarias lucrari; quia ita probabiliter intelligunt quæstores Bullæ. In iis autem omnibus caute loquendum consulo, pro, & contra, attento tenore Bullæ originalis, vt vitetur falsitas simul, & scandalum pusillorum, & forte etiam Pharisæorum: quia non expedit vbique, aut semper veritatem quomodolibet, & à quocunque declarari, & prædicari, dum necessitas morum, & fidei id non requirit, aut dum malum aliquod sine maiori fructu probabiliter timetur ex tali veritatis non necessariæ ad salutem prædicatione, iuxta illud Amos; *prudens illo tempore tacebit, quia dies mali sunt.* Atque ita sentit Cord. *lib.* 5. *de indulg. q.* 41. *fine.*

Dubium III.

Vtrum omnes personæ, quæ assignantur in Bulla, æqualiter assequantur indulgentiam plenariam.

1. Svpponendum est pro intelligentia huius dubij, tribus personarum generibus concedi in Bullis Cruciatæ indulgentiam plenariam. Primò, illis qui zelo fidei succensi ad bellum personaliter propriis sumptibus profecti fuerint; & hoc siue pugnauerint, siue aliud seruitiũ gratis exhibuerint, dummodo perseuerẽt per annum integrum, quam etiam consequuntur, si ante belli expeditionem fuerint mortui in itinere, vel in exercitu, vel ex infirmitate, vel alia legitima causa non potuerint in illo perseuerare.

2. Secundò, conceditur illis, qui alios suis expensis ad tale bellum miserint secundum statum, & qualitatem personarum: vt si fuerint Primates, Patriarchæ, &c. ad minus decem mittere debeant, aut saltem quatuor, si plures mittere non possint.

Tertiò, conceditur prædicta indulgentia clericis sæcularibus, qui accepta facultate à suis Prælatis verbum Dei prædicauerint in exercitu, aut alia ministeria ecclesiastica exercuerint; & hæc eadem indulgentia, non solum plenaria, sed plenissima conceditur omnibus, qui duos argẽteos erogauerint pro Bulla in subsidiũ belli contra infideles.

3. Hoc supposito, ratio dubitandi in præsenti potest esse, quia vt docet communis opinio Theologorum, quam sequuntur Adrianus *tit. de indulgentiis, c.* 8. Sor. *in* 4. *dist.* 21. *q.* 1. *art.* 2. Cord. *de indulgentiis, q.* 19. & alij communiter, causa pia requisita ex parte recipientis indulgentias debet esse proportionata quantitati indulgentię, alioquin non valebit. Quare sicut ad valorem indulgentiæ requiritur causa pia, ita ad maiorem indulgentiam maior causa, iuxta illud cõmune Philosophorum proloquium, sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis, & maximum ad maximum; sed prædictæ omnes personæ supra enumeratæ non æquale præstant obsequium, nàm maius quid operatur, qui suis sumptibus personaliter tendit in bellum, quam qui solum duos cõfert argenteos: ergo æquum est vt plus illi indulgentiæ recipiant, quam isti. Vnde Cord. *de indulgentiis, quæst.* 19. quem alij plures sequuntur, ait, quod quamuis

causa expressa in Bullis sit sufficiens in communi, non tamen est sufficiens ad omnes personas particulares: nam conferre duos argenteos pro expeditione belli respectu aliquorum, erit causa sufficiens ad totam indulgentiam consequendam; non autem respectu aliorum erit causa sufficiens; nam minus valde est diuitem dare duos argenteos, quam pauperem duos obolos: atque ideo non omnes æqualem indulgentiam obtinebunt.

4. Verum, his non obstantibus, respondeo causam expressam in Bullis ex parte recipientis; scilicet contributionem duorum argenteorum in subsidium belli, non solum esse causam sufficientem in communi, sed etiam in particulari, ita vt omnes personæ, quæ illos contulerint, & receperint Bullam, siue pauperes siue diuites consequantur, quantum est ex hac parte totam indulgentiam in Bulla concessam. Ita D. Thom. *in additionibus, quæst.* 25. *art.* 2. *ad* 4. Sot. 4. *dist.* 21. *quæst.* 1. *art.* 2. Sylu. *verb. Indulgentia, quæst.* 8. §. 12. & alij statim citandi.

5. Et probatur Primò, quia quando Pontifex præscribit omnibus certum tempus ex graui causa, vt si imponat peregrinationem ad limina D. Petri, quicunque tale opus fecerit, nisi aliunde apponat impedimentum, consequetur totam indulgentiam, quamuis alias, respectu vnius, erit facilis peregrinatio, quia est Romæ propinquissimus; respectu vero alterius valde difficilis, quia longissime distat à Roma. Ergo ad consequendam totam indulgentiam, non opus est æquali causa ex parte lucrantium illam. Consequentia est euidens, & antecedens docent expresse D. Thom. *vbi supra*, Durand. *dist.* 20 *in* 4. *quæst.* 4. Carthusianus *quæst.* 3. *columna* 5. Palud. *quæst.* 4. Maior *quæst.* 2. *colum.* 4. Palacius *quæst.* 3. Armil. *verb. Indulgentia, quæst.* 20. Cord. *de Indulgentiis, quæst.* 20. Ierson *de Indulgentiis, p.* 1. *consideratione* 9. Ledes. 2. *p. quæst.* 27. *art.* 2. *dub.* 2. Caiet. *tom.* 1. *opuscul.* 1. *cap.* 15. & *opuscul.* 9. Ledes. *quæst.* 1. Rodr. §. 1. *num.* 10. *vsque ad* 14. Io. Andr. *casu quod autem de pœnit. & remis.*

6. Secundò probatur, quia ex parte conferentis ipsam indulgentiam causa expressa in Bulla est grauissima; scilicet bonū totius Reipublicæ Christianæ, defensio Ecclesiæ ab infidelibus: ob hanc autem grauissimam necessitatem, causa etiam parua ex parte suscipientis fit maxima, vt recte notatunt Caiet. *opusculo de indulgentiarum causa, quæst.* 2. Ierson *opusculo de Indulgentiis, p.* 1. *consideratione* 12. Huic etiam causæ accedunt aliæ maximi momenti; scilicet quia ex tali concessione fideles inuitantur ad conseruandum statum gratiæ, ad suscipienda Sacramenta, ad profitendas Christi, & sanctorum satisfactiones, authoritatem Pontificis, & Purgatorium, quod sane est magni momenti, præsertim modo, cum hæretici tam in Gallia, quam in Anglia & Germania, aduersus hæc omnia pertinaciter oblatrent.

7. Tertiò, quia alias si non omnes conferentes illos duos argenteos consequentur integram illam indulgentiam plenariam, de qua in Bulla, id falso prædicaretur in Ecclesia, omnesque fideles deciperentur à Pontifice dum illos inuitat per indulgentiam plenariam ad sumendam Bullam, quam tamen postea consequi non possunt. Ergo dicendum est omnes personas in Bulla enumeratas consequi integram indulgentiam plenariam.

8. Ad rationem dub. respondeo, quod licet personæ illæ non æquale opus faciant, integram tamen consequuntur indulgentiam, quia vt recte Sotus *vbi supra*: dantur indulgentiæ in communi,

communi, & per modum legis, vt v. g. visitantibus talem locum, vel confitentibus talem eleemosynam; & quia lex dicitur esse æqualis, ideo nulla habetur ratio maioris, vel minoris laboris, aut necessitatis. Vnde si singulæ illæ personæ in Bulla enumeratæ impleant, quod sibi præfigitur, æqualiter indulgentiam plenariam consequuntur, quamuis in omnibus non sit æqualitas meriti, quod solum probat ratio ibi adducta. Verum tamen est, quod si indulgentiæ conferantur, non in communi, sed priuatim huic, & illi, ratio ipsa postularet, vt haberetur respectus laboris, & pretij secundum personarum conditionem. Vt v.g. quando Pontifex concedit indulgentiam pro causa, in qua est laritudo, vt si eam concedat oranti, vel porrigenti manus adiutrices, opus est ad totam illam lucrandam exercere illud opus iuxta facultatem, & proportionem suam, ita vt ditior det plus quam pauper, & Religiosus oret plus quam sæcularis, &c. Ita D. Thom. *in additionibus*, *quæst.* 25. *art.* 2. *ad* 3. *&* 4. *dist.* 20. *art.* 3. *quæstiuncula* 10. *ad* 3. D. Bonauentura ibi *quæst. vltima*. D. Anton. 1. *p. tom.* 10. *cap.* 3. §. 3. Sylu. *verb. Indulgentia*, *quæst.* 8. Gabr. *in can. lect.* 57. Nau. §. *in Leuitico*, *notabili* 15. *num.* 8. Ierson 2. *p. de Indulgentiis*, *Alphabeto* 25. *&* 32. *&* 33. Cord. *de Indulgentiis*, *quæst.* 20.

Dvbivm IV.

Vtrum ad lucrandam prædictam indulgentiam Bullæ opus sit exercere in gratia opera ad id iuncta.

1. Partem affirmatiuam sequuntur Nauar. *in repetitione de Indulgentiis*. Caiet. *in tract.* 10. *de Indulgentiis*; atque etiam Bellarm. *tom.* 3. *controu. lib.* 1. *de Indulg. cap.* 13. *vers. ex his sententiis*, ait, esse tutiorem. Sed probatur primò, quia si opera illa, quæ præscribuntur à Bulla, vel Iubilæo ad lucrandam indulgentiam, fiant in peccato mortali, nullum haberent valorem ad vitam æternam consequendam. Ergo nec ad lucrandam indulgentiam. Patet consequentia, quia lucratio indulgentiæ est medium ad citius consequendam vitam æternam; quatenus non tanto tempore detinebitur anima in Purgatorio, quanto sine illa detineretur.

2. Secundò, quia opera existentis in peccato mortali sunt opera inimici. Ergo intuitu illorũ nulla remissio pœnæ illi impenditur. Patet consequentia, tum quia indulgentia conceditur in præmium operum, quæ ad illam lucrandam fiunt, opera autem inimici non sunt digna tali præmio: tum quia indulgentia illa Bullæ conceditur secundum antiquam, & consuetam formam indulgentiarum, vt ex tenore illius constat; sed in forma antiqua dicebatur concedi talem indulgentiam omnibus vere pœnitẽtibus. Ergo &c. Tum quia causa indulgentiæ debet esse pia, vt omnes Doctores fatentur. Ergo & opera ad illam lucrandam debent esse pia, cum sint causa proxima ipsius indulgentiæ.

3. Tertiò, quia opera facta sine gratia, sunt mortua, cum deficiat eis vita charitatis. Ergo ex thesauro vitæ, seu vitali Christi Domini nihil prorsus dispensatur pro illis. Patet consequentia, quia ex thesauro ciuili, nihil dispensatur nisi pro causa ciuili. Ergo ex thesauro vitæ operum vitalium Christi Domini, & sanctorum, nihil communicatur operibus non viuis.

4. Quartò, quia vt constat ex extrauaganti vnigenitus, & ex communi DD. sententia, de quo supra, ad valorem indulgentiæ requiritur, quod opus pro

quo

quo conceditur indulgentia, seu quod idem est, causa ex parte lucrantis sit proportionata ipsi indulgentiæ,& concessioni. Ergo cum opera imposita in Bulla, vel Iubilæo habeant modicum valorem, sequitur vt minimùm, quod illa adimplens in mortali, vltimum tamen in gratia, non lucretur totam indulgentiam, sed partem proportionatam exiguo valori illorum operum.

5. Verum his non obstantibus respondeo, quod licet ad lucrandam indulgentiam,seu percipiendum fructum illius, opus sit tunc esse in gratia; quia satisfactio operum Christi, & Sanctorum,quæ est in indulgentiis,non applicatur nisi membro viuo, & Christo vnito: id tamen non est necessarium ad exequenda opera prærequisita ad lucrandam indulgentiam, vel Iubilæum. Ita communiter DD. cum D.Antonino 1.*p.tit.*10.*cap*.3.§.5. *circa finem*. Palud.*in* 4.*dist*.20.*quæst*.4.*art*.3.*concl*.1.Sylu.*verb. indulgentia, quæst*.10.*dicto* 9. Cord. *de indulgentiis, quæst*.24. Suar. *tom*.4 *in* 3.*p. disp*.52. *sect*.5.*num*.8. & multi alij ab eo citati, qui etiam id colligit ex extrauaganti, antiquorum *de pœnit.& remiss.* & probatur.

6. Primò, quia Pontifices solent communiter in Bulla, & Iubilæis exigere eleemosynas, orationes, & alia similia, & postea quod confiteantur, & communicent. Ergo cum recte nouerint sacri Pontifices, quod vt plurimum multi laici cum sola attritione accedunt ad confessionem post commissum mortale, aperte censent non opus esse opera illa præcedentia confessionem, & examen conscientiæ fieri in gratia; idque ita esse practica quotidiana satis ostendit,alias pauci sæculares lucrarentur indulgentias,& Iubilæa.

7. Secundò, quia Pontifex potest illo modo operanti concedere indulgentiam,dummodo tempore recipiendi fructum illius sit in gratia, sed secundum tenorem indulgentiæ Bullarum, & Iubilæorum colligitur ita voluisse. Ergo sufficit illud. Minor probatur,tum quia nihil est in Bullis,& Iubilæis quod discordet huic indulgentiæ; tum quia eorum verba proprie sumpta illam patiuntur. Ergo cum verba Principis, sicut & statuta fauorabilis Iudicis late sint interpretanda, cum non cedunt in præiudicium tertij, dicendum est non requiri prædicta opera fieri in gratia.

8. Tertiò, quia præcepta Ecclesiæ non obligant, vt fiant in gratia, vt ieiunare, recitare horas canonicas, & similia. Ergo non est præsumendum Pontificem, nisi alias id expresse exprimat, velle amplius premere fideles circa opera ad indulgentiam consequendam, quam Ecclesia ad exequenda præcepta, & quidem si id voluissent, expressissent, vt aliquando fecerunt alij Pontifices.

9. Quartò, quia si quis existens in mortali facit quod iniungitur in Bulla, vel Iubilæo pro liberanda anima in Purgatorio, vt puta dare in eleemosynam certam pecuniæ quantitatem, lucrabitur illi indulgentiam. Ergo similiter poterit, & sibi, quia eadem est prorsus ratio vtriusque, dummodo ipse sit in gratia tempore perceptionis fructus indulgentiæ.

10. Quintò, quia alias qui sumpsisset Bullam in peccato mortali, nullam deinde indulgentiam lucrari posset, licet recuperaret gratiam. Quia per te opera prærequisita ad lucrandū indulgentiam debent fieri in gratia, sed alterum opus pium ex requisitis ad lucrandum indulgentias Bullæ est exhibitio eleemosynæ duorum argenteorum: ergo si hoc fiet in mortali, nunquam habens Bullam poterit deinde indulgentiam aliquam illius lucrari, quod licet concedat Caiet. *vbi supra*, absque

ratione

ratione tamen, quia omnes fine controuersia fatentur, quod si Pontifex viua voce concedat alicui existenti in peccato mortali indulgentiam aliquam, si accedat ad Hierosolymam, profecto si hic tempore percipiendi fructum indulgentiæ sit in gratia, lucrabitur illam: sed idem est dare indulgentiam viua voce, ac per diploma. Ergo licet quis in peccato mortali accipiat Bullam, si tamen sit in gratia tempore percipiendæ indulgentiæ, vere lucrabitur illam.

11. Vltimò, quia indulgentia conceditur in præmium operis, non quatenus est meritorium augmenti gratiæ, & gloriæ, nec quatenus est satisfactorium pro pœna, sed in quantum conducit ad finem concessionis indulgentiæ. Ergo non opus erit fecisse illa in gratia ad percipiendum fructum illius. Minor, in qua est difficultas, probatur; tum in opere, quod non deseruit per modum impetrationis, vt elargitio eleemosynæ in subsidium belli, hæc enim conducit ad dictum finem, quatenus est res habens valorem apud homines in ordine ad illum; tum in opere, quod, deseruit per modum impetrationis, vt ieiunium, oratio, & visitatio Ecclesiarum pro victoria contra infideles, hæc enim opera, licet fiant in mortali, sunt impetratoria apud Deum ex diuina misericordia, & sic conducunt ad prædictum finem.

12. Etsi obiicias. Ergo si quis visitet vltimam Ecclesiam ex quinque, quæ iubentur, & ibi oret in mortali, etiam lucrabitur indulgentiam, cum tale opus vt impetratorium etiam conducat ad finem indulgentiæ.

13. Negatur consequentia, quia deficiente gratia subiectum est incapax recipiendi communicationem satisfactionis Christi, & sanctorum ob rationem dictam in principio nostræ conclusionis. Vnde colligo, quod si in Bulla, vel alio priuilegio concedatur indulgentia aliqua pro opere ita faciendo, vt simul sit facere opus, & percipere fructum indulgentiæ, necesse erit esse in gratia, cum tale opus sit saltem in fine illius, quod notanter addo. Quia si quis inciperet facere vltimum opus in mortali, pro quo conceditur indulgentia, si antequam perficiat opus conuertatur ad Deum, ita vt acquirat gratiam, lucrabitur talem indulgentiam, quia sufficit esse in gratia in instanti, quo percipitur fructus illius.

14. Ad primum respondeo, quod licet non habeant illa opera valorem meritorium de condigno, habent tamen valorem de congruo, quatenus sunt impetratoria in ordine ad id, quod præscribitur in Bulla, & hoc sufficit, vt supra ostensum est.

15. Ad secundum respondeo, primam probationem esse nullam, quia opus quod præcipitur fieri, non est causa indulgentiæ, sed conditio sine qua non vult Pontifex indulgentiam concedere; causa enim est bonum ipsius Ecclesiæ, & extirpatio hostium fidei, vt ipse Pontifex testatur in Bulla; quare prædicta opera non sunt causa meritoria ipsius remissionis pœnæ, sed conditio sine qua non remitteretur illa pœna per prædictam concessionem.

16. Secunda etiam probatio nihil colligit, quia in Bullis, quæ modo expediuntur, non seruatur illa forma, & licet seruaretur, nihil obstaret, quia non esset necessario standum illi ordini verborum, ita vt quod prius dicitur, prius etiam debeat exequutioni mandari; alias cum in Iubi-

læis iubetur ieiunare, & eleemosynam dari, non posset anteuerti, quod est aperte falsum.

17. Ad tertium respondeo, solum probare, quod ad percipiendum fructum indulgentiæ debet suscipiens esse in charitate, non tamen quod opera præcedentia debent fieri in gratia; nam licet ad passiuam communicationem indulgentiæ prærequiratur gratia, vt conuincit illud argumentum, non tamen ad actiuam; quoniam ad actiuè concedendum, & communicandum illam, sufficit authoritas Pontificis præsupposita causa, & quod opus expresse in ea sit pium ex genere suo, vt recte docuit Cord. *vbi supra ad* 3.

18. Ad vltimum respondeo, quod si omnia ista opera assignentur pro causa proportionata ad totam indulgentiam, ita vt vltimum non sit causa proportionata pro tota indulgentia, sed pro aliqua parte illius, non lucrabitur certe integram indulgentiam, qui fecit reliqua opera in mortali, sed secundum proportionem duntaxat, vt recte conuincit argumentum; id tamen nihil nostræ doctrinæ obstat.

DVBIVM V.

Vtrum requiratur ad lucrandam prædictam indulgentiam Bullæ, & idem est de Iubilæo, vt actus, quibus lucranda est, sint boni moraliter.

1. PArtem affirmatiuam tuentur Adrian. *in materia de Indulgentiis, & de confessione dub.* 4. & Caiet. *vbi supra, quæst.* 21. quos refert Cord. *de Indulgentiis, quæst.* 15. Rodriq. *in Bulla*, §. 2. *num.* 3. 4. & 5. & §. 8. *numero* 9. idem docet Nauar. *cap.* 6. *de consecratione*, §. 14. & *de Indulgentiis, notabil.* 19. *num.* 6. & *notabil.* 32. *versic. deuote, num.* 5. Et Iosephus Angles *in* 4. *de Indulgentiis, quæst.* 3. qui minùs probabiliter loquitur, quam Nauar. quia iste solum de vltimo opere loquitur, ille vero de omnibus, quæ antecedunt consequutionem indulgentiæ, & probant primò ex verbis Iubilæi centenarij concessi à Gregorio XIII. anno 1575. vbi dicitur deuote esse visitandas Ecclesias, quod etiam habetur in extrauaganti *vnigenitus*, & extrauaganti, *quemadmodum, de pœnit. & remiss.* vbi dicitur *reuerenter, & deuote, &c.* & in Bullis dicitur communiter, *qui zelo Dei moti ad exercitum.* Ergo prærequirit opera esse bona moraliter.

2. Secundò, quia facultas indulgentiæ est quoddam stipendium spirituale ex thesauro satisfactionis Christi Domini, & sanctorum depromptum. Ergo præsupponit ex parte lucrantis actus pios, & meritorios, saltem de congruo talis stipendij. Patet consequentia, quia indulgentia requirit causam piam, causa autem ex parte lucrantis sunt actus illius. Ergo debent esse pij, & consequenter boni moraliter, cum pietas actus nihil aliud sit, quam sua bonitas moralis, alias si tales actus sunt mali, potius erunt demeritorij, & indigni spirituali indulgentiarum stipendio.

3. Tertiò, quia opera quæ requiruntur ad lucrandam indulgentiam, debent esse talia, qualia exigit Pontifex; sed Pontifex non petit opera mala moraliter, sed bona, vt orationes, ieiunia, & similia, quæ ex propria ratione dicunt aliquod bonum in genere moris. Ergo actus ad lucrandam indulgentiam, debent esse boni moraliter.

4. Quartò,

4. Quartò, quia opera quæ præquiruntur ex parte lucrantis, vel sunt causa talis indulgentiæ, vel saltem conditio, sine qua non concedit Pontifex talem indulgentiam; sed actus qui non sunt boni, sed mali moraliter, non possunt habere habitudinem causæ respectu indulgentiæ, quia repugnat actum malum causare fructum spiritualem bonum: neque etiam possunt habere rationem conditionis sine qua non, quia absurdum est existimare Deum expectare actum malum moraliter, vt conditionem necessariam ad communicandum fructum indulgentiæ, quæ est remissio pœnæ peccatis debitæ. Ergo ad lucrandam indulgentiam debent opera prærequisita esse bona moraliter.

5. Verùm his non obstantibus, respondeo dicendum, quod nisi aliud exprimat Pontifex, non opus esse ad lucrandas indulgentias Bullæ, vt opera in illa iniuncta sint simpliciter bona moraliter, etiam vltimum, quod simul tempore est cum perceptione fructus indulgentiæ, sed sufficit esse bona moraliter ex genere, licet in indiuiduo ex mala circumstantia sint peccata. Ita docent Cord. *lib. 5. de Indulgentiis, quæst. 21.* Sed melius *quæst. 25.* Ledesma *2. p. quæst. 29. art. 1. in fine*, & alij, quos refert, & sequitur Henriquez *lib. 7. cap. 9. fol. 505.*

6. Cæterum, ante huius probationem præmittere oportet pro tyronibus, illam proprie esse actionem humanam, quam homo libere exercet, ita vt possit illam absolute exercere, vel nō exercere; & hæc dicitur actus moralis, qui si insuper fuerit consonus rectæ rationi, & conformis legi, & habuerit rectum finem, absolutè, & simpliciter est actus bonus moraliter; si vero aliquid istorum illi deficiat, dicitur malus moraliter, vt elargitio eleemosynæ libere exercita, est actio bona moraliter, si enim vitietur aliquo malo sine intento ab operante, aut mala aliqua circumstantia, & non loquor de circumstantia assistente, vt vocant Theologi, quæ solum concomitatur opus, habet se tamen impertinenter ad illud, vt si quis ieiunet cum appetitu laudis in alia materia diuersa à ieiunio; sed loquor de circumstantia afficiente ipsum actū, cuius malitia refunditur in obiectum, vel in modum illius, & vitiat operationem. Dicimus ergo in nostra conclusione, quod ad lucrandas indulgentias Bullæ, & etiam Iubilæi, sufficit quod opera iniuncta sint ex genere suo bona moraliter, licet in indiuiduo vitientur ab operante per circumstantiam malam intrinsece afficientem illa, ita vt reddantur mala moraliter & peccata hic, & nunc. Probatur.

7. Primò, quia ad implenda mandata Dei, & Pontificis præcepta, sufficit quod opera, quibus implentur, sint bona moraliter ex genere suo, licet in indiuiduo sint peccata, vt præceptum eleemosynæ in extrema necessitate sufficienter impletur ab eo, qui dedit eleemosynam propter vanam gloriam, & præceptum ieiunandi, vel restituendi, etiam impletur ab eo, qui propter laudem humanam ieiunat, vel restituit. Ergo etiam similia opera erunt sufficientia ad lucrandam indulgentiam, nisi aliud exigat Pontifex. Patet consequentia; quoniam minus quid, & excellentius est implere diuina, & Ecclesiastica præcepta, quam lucrari indulgentias. Ergo si in homine iusto prædicta opera sunt sufficientia ad implenda diuina præcepta, etiam sufficient ad lucrandam indulgentiam, nam rationabiliter præsumitur non velle Pontificem obligare ad meliores actus pro lucranda

cranda indulgentia, quam pro implendis diuinis, & Ecclesiasticis præceptis.

8. Secundò, quia Pontifex non petit in Bulla nisi pia, & bona opera in ordine ad finem indulgentiarum Bullæ, eamque concedit quasi in præmium operum, prout conducunt ad talem finem; sed opera ex genere suo bona moraliter, facta tamen mala, & peccaminosa ob malum finem operantis, deseruiunt ad prædictum finem Bullæ: ergo sufficiunt ad lucrandam indulgentiam. Minor probatur, tum in opere non deseruiente fini Bullæ per modum impetrationis, cuiusmodi est elargitio duorum argenteorum, hoc enim vt supra diximus, non deseruit illi fini, nisi secundum valorem humanum, & in opere etiam conducente per modum impetrationis, vt sunt orationes. Hæc enim omnia licet male fiant, & sint actus mali moraliter; in indiuiduo tamen, in quantum sunt ex genere suo, boni moraliter sunt vt sic pij & meritorij de congruo bonorum temporalium, & spiritualium, teste D. Augustino 5. *de Ciuitate Dei*, *cap.* 11. *&* 15. Vbi ait Romanos meruisse à Deo imperium pro iustitia, & aliis actibus suis bonis ex genere, licet fecerint eos ex vana gloria, & fuerint mali moraliter.

9. Tertiò, quia si Pontifex diceret, concedo indulgentiam 40. dierum elargientibus certam pecuniam pro ædificanda Ecclesia, si quis illam erogaret propter humanam laudem, cum animo tamen consequendi prædictam indulgentiam, lucraretur re vera illam, si existeret in gratia. Ergo similiter ad lucrandas indulgentias Bullæ, vel Iubilæi, sufficient similia opera, licet sint mala moraliter, & peccata. Consequentia est euidens, & antecedens probatur. Quia tunc causa indulgentiæ est proportionata ipsi indulgentiæ, cum habeat proportionem, quam habet in ordine ad finem illius; sed per hoc quod illa eleemosyna datur propter vanam gloriam, non amittit proportionem, quam habet in ordine ad finem ædificationis, cum ad id eodem protsus modo conducat eleemosyna, siue sit facta cum vana gloria, vel sine illa. Ergo lucrabitur ille prædictam indulgentiam, supposito quod sit in gratia.

10. Quartò, quia si Summus Pontifex concederet defuncto aliquam indulgentiam sub conditione, quod aliquis pro eo donaret aliquam eleemosynam, certe licet donans illam id faceret propter vanam gloriam, acquirit defuncto indulgentiam. Ergo etiam acquirit sibi, si sub simili conditione sibi concederetur, supposito quod esset in gratia. Patet consequentia; nam sicut ad lucrandum indulgentiam defuncto, sufficit quod defunctus sit in gratia, & quod opus quod fit pro eo, sit moraliter bonum quoad substantiam, & ex genere suo, licet in indiuiduo vitietur per malam aliquam circumstantiam: ita idem etiam sufficit, vt quis lucretur sibi indulgentiam.

11. Vltimò probatur ex illa communi ratione, qua sæpe vsi sumus, quia vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, vt constat ex *capite solitæ*, *de maioritate*, *&* *obedientia*, *&* *cap. cum dilecte*, *de donationibus*: Pontifex autem indistincte loquitur in Bulla, non petens actus, quibus lucranda est indulgentia, bonos moraliter in indiuiduo, sed absolute postulat eleemosynam, orationes, & alia similia, quæ ex genere suo sunt bona, in indiuiduo tamen possunt esse mala ex malo fine. Ergo nec nos distinguere debemus limitando eius

eius verba ad opera in indiuiduo bona moraliter, cum beneficium Principis latiſſime ſit interpretandum ſecluſo præiudicio tertij.

12. Nec obſtat dicere, id habere locum in aliis priuilegiis, non vero in indulgentia; nam licet Pontifex poſſet pro libito leges à ſe, vel ab alio latas abrogare, ita vt abrogatio ſit valida, tamen non poterit indulgentiam concedere, niſi pro cauſa pia, & oppoſitum faciente, conceſſio erit nulla; opus autem carens bonitate morali in indiuiduo, caret etiam pietate, & ſic intuitu illius non poteſt concedi tanquam pro cauſa indulgentia aliqua. Hoc (inquam) non obſtat, quia vt ſupradictum eſt, talis actus, licèt in indiuiduo ratione circumſtantiæ ſint mali, ſunt tamen boni moraliter ex genere ſuo, & conſequenter pij ex genere ſuo, maxime quod debent fieri ex intentione, & propoſito lucrandi indulgentiam, per quod certe firmatur fides de Purgatorio, & authoritas Pontificis, & quæritur liberatio à reatu pœnæ; quæ omnia in maius Eccleſiæ bonum redundant: tum quia licet indulgentia non valeat abſque cauſa pia, cum re vera Pontifex ſit diſpenſator, non diſſipator, neque habeat amplam illam facultatem in deſtructionem, ſed in ædificationem, tamen poteſt concedere indulgentiam validam abſque eo quod imponat lucranti aliquod opus bonum, ſed ſolum quia aliquid factum eſt antea, ratione cuius rationabiliter illi impendit beneficium indulgentiæ. Ita docent Supplem. *in 4. diſt. 45. quæſt. 3. art. 2. propoſitione* 10. Durand. *diſt. 20. quæſt.* 4. Mairon. *tr. de clauibus.* Caietan. *in quodlibetis, tract. de Indulgentiis.* Turrecremata *in cap. quod autem, & cap. cum ex eo, de pœnit. & remiſſ.* vnde Nauar. *tract. de Indulgentiis, not.* 22. §. 33. ait, recte quendam Pontificem conceſſiſſe cuidam defuncto indulgentiam plenariam pro eo, quod viuens defenderat Pont. poſſe concedere mortuis indulgentias: ergo licet ſuppoſita elargitione eleemoſynæ duorum argenteorum in ſubſidium belli contra infideles, quæ eſt piiſſima cauſa, nullum imponeret opus faciendum Pont. adhuc eius indulgentia eſſet valida; & conſequenter à fortiori valebit poſtulando opera ex genere ſuo bona, & pia, licet in indiuiduo mala circumſtantia illis admiſceatur.

13. Atque ex his colligo, quod quantumcunque quis oret, vel eleemoſynam eroget propter vanam gloriam, ſatisfacit operi iniuncto pro indulgentia obtinenda, imo etiam ſi faceret opus malum, inuincibiliter exiſtimans bonum, teſte Cord. *de Indulgentiis, quæſt.* 25. quia re vera cum talia opera non ſint proprie cauſæ indulgentiæ, neque ob meritum illorum conferatur, non obſtat operis malitia ex circumſtantia mala, quo minus ille ſatisfaciat operi ſibi iniuncto, quod imponitur, vt conditio ſine qua non; hoc tamen debet intelligi dummodo malitia illa ex circumſtantia proueniens non deroget bono communi Eccleſiæ, pro quo conceditur, nec excludat ab operante intentionem conſequendi indulgentiam mediante illo opere.

14. Ad primum reſpondeo, deuotè, & piè viſitare Eccleſias, vt ad præſens ſpectat, dummodo ex animo lucrandi indulgentiam viſitentur, profitendo eo facto Pontificis authoritatem, circa diſpenſationem theſauri Eccleſiæ, quamuis aliàs ex mala aliqua circumſtantia vitietur talis viſitatio; nemo tamen per hoc exiſtimet corporalem & materialem viſitationem Eccleſiarum duntaxat eſſe cauſam piam indulgentiæ, vt recte notauit Adrianus *in 4. de Indulgentiis*, cum illa non vergat in Dei honorem, aut Eccleſiæ vtilitatem; ſed opus

est vt referatur talis visitatio formaliter, vel virtualiter ad Dei honorem.

Solutio ad secundum deseruit ad tertium, & è cōtrà.

15. Ad secundum distinguo consequens; ex genere suo, concedo; in indiuiduo, nego.

Ad tertium respondeo, negando indulgentiam dari per modum stipendij, sed opus illud habet se tanquam conditio iniuncta, quam Pontifex poterat non iniungere, existente alia causa pia, vt docent DD. præcitati in vltima ratione pro nostra sententia; & tenet Cord. *de indulgentiis, quæst.* 22. indulgentia enim habet quodammodo effectum ex opere operato in ordine ad remissionem pœnæ.

16. Secundò responderur, negando consequentiam, quia vt supra diximus ex D. Augustino, actus malus moraliter, non in quantum malus, sed quatenus ex genere suo moraliter bonus, potest habere rationem meriti de congruo ad bona temporalia, & ad nonnulla etiam spiritualia.

17. Ad quartum respondeo, duo esse genera actuum malorum. Primum est, eorum, qui versantur circa materiam reprobatam, & prohibitam aliquo iure. Secundum, eorum qui non cadunt supra materiam iure aliquo reprobatam, sunt tamen mali propter circumstātiam malam, aut indebitum finem illos vitiantem. Dicimus ergo per actus malos primi generis nulla ratione obtineri indulgentiam, non tamen per actus secundi generis, quia licèt sint in indiuiduo mali, retinent tamen ex genere suo bonitatem moralem ad lucrandam indulgentiam, vel Iubilæum.

DVBIVM VI.

Vtrum ad lucrandam indulgentiam plenariam Bullæ debeat necessario præcedere confessio actualis.

1. PArtem affirmatiuam sequuntur iuniores Theologi cum Rodr. *in Bulla*, § 2. *num.* 10. Nauar. §. *in Leuitico, notab.* 18. *per plures numeros, & notab.* 30. *num.* 13. Angelus Pientinus *lib.* 4. *de Iubilæo, cap.* 9. *de Iubilæo.* Cord. *lib.* 8. *de indulgentiis, quæst.* 24. Caiet. *tom.* 1. *opusc.* 15. *cap.* 10. *& opusculo* 10. *cap* 5. Adrian. *vbi supra.* Sotus 4. *dist.* 21. *q.* 2. *art.* 3. Ierson *in regulis moralibus, Alphab.* 25. *lit G.* Durand. 4. *dist.* 20. qui omnes dicunt ad lucrandam indulgentiam non sufficere confessionem secundum ius, sed requiri confessionem actualem de omnibus mortalibus non confessis vsque ad illud tempus, & probari potest.

2. Primò, ex verbis Bullæ Cruciatæ, vbi dicitur concedi præfatam indulgentiam contritis, & ore confessis: ergo præmitti debet confessio ad id ordinata, sicut & contritio perfecta, vel imperfecta. Patet consequentia, quia si non necessario esset præmittenda confessio in re, sed in voto, non illam expresse postularet Pontifex tanquam rem distinctam à contritione, cum certe in ipsa contritione includatur confessio in voto.

3. Secundò, quia quando duo ponuntur copulatiue, tanquam lex, & conditio, sub qua aliquid conceditur, vtrumque debet simul concurrere, vt constat ex *cap. ex parte, & cap. inter cætera, de rescriptis*; etiam quia aliter verba huius indulgentiæ nihil operarentur contra *cap. si Pontifex, de priuilegiis, in* 6. & *legem si quando, ff. de legatis* 1. *cum sequentibus.*

4. Tertiò, quia in Bulla vulgari, & latina

latina hæc habetur clausula, *aut non volentes confiteri, id corde desiderauerint*, per quæ verba aperte vult Pontifex, quod si fuerit possibilitas actu confitendi, debeat præmitti actualis confessio, atque adeo quod propositum, aut desiderium confessionis non sit sufficiens, supposita possibilitate confitendi: ergo ad lucrandam prædictam indulgentiam debet præmitti actualis confessio.

5. Quartò, quia in Summario vulgari fit quædam exceptio sub hac forma. *Item si durante el dicho año acaeciesse por muerte repentina, o absencia del Confessor que muera sin confession, que aya muerto contrito, y al tiempo statuido por la yglesia confessando se consiqua la indulgencia.* Atque in Bulla latina similiter. Item, vt si dicto biennio durante contingat, eos ob repentinam mortem, vel Confessorum absentiam, sine confessione decedere, modo contriti decesserint, & antea statuto tempore confessi fuerint, nec huius concessionis fiducia fuerint negligentiores, plenariam, vt supra, remissionem consequantur. Ex quibus verbis aperte constat, quod ponunt tanquam nouum priuilegium superadditum præcedenti, quod in illo casu lucrantur indulgentiam, si statuto tempore fuerint confessi: ergo signum manifestum est, quod illa confessio præterita non erat illis sufficiens, seclusa speciali hac concessione.

6. Vltimò, tum quia in Bulla latina sic habetur; *conceditur vt possint eligere quemcumque Presbyterum sacularem, seu regularem ex approbatis, & ab eo possint absolui*, &c. *& plenariam indulgentiam, ac remissionem semel in in vita obtinere*, &c. vbi cum hæc duo coniungantur, scilicet absolutio à peccatis, & concessio indulgentiæ, clare constat quod hæc duo debent concurrere, & coniungi in re ipsa, quod satis vsus ipse confirmat, cum pœnitentes facta confessione à Confessoribus postulent sibi applicari indulgentiam à Pont. per Bullam concessam. Tum quia Pontifex nititur inducere ad confessionem, vt homines certius ad statum gratiæ inducantur, & sic melius impetrent, & consequantur indulgentiam, cuius fructum sine gratia recipere non possunt, vt supra ostendimus.

7. Verum his non obstantibus, existimo partem negantem esse veriorem, quam tuentur D. Antonin. 1. *part. tit.* 10. *cap.* 3. §. 5. Angel. *verb. Indulgentia*, §. 17. Atmil. *num.* 18. Palud. 4. *dist.* 20. *quæst.* 4. *art.* 3. *conclus.* 1. Supplem. Gabr. *dist.* 45. *quæst.* 3. *art.* 3. *dub.* 1. Garn. *in libello de expositione Bullæ.* Panorm. *cap. omnis vtriusque sexus, de pœnit. & remiss.* Ioan. Andr. *in cap. quod autem, eodem titulo.* Felinus *sermone de Indulgentiis, num.* 12. Gloss. *in Clement. vlt. de reliquiis, & vener. sanctor.* Imola, & Cardinalis, quos refert, & sequitur Sylu. *verb. Indulgentia, quæst.* 7. *dict.* 2. qui omnes affirmant sufficere ad lucrandum indulgentiam Bullæ, quod quis semel in anno confessus sit, licèt postea inciderit in aliqua peccata, dummodo per contritionem sit in gratia, quæ sententia nobis placet, & probatur.

8. Primò, quia ita fuit declaratum in Concil. Constantiensi, vt habetur in libello Ioannis de Gallopia, ordinis Prædicatorum, teste Sylu. *vbi supra*; sed hoc testimonium licet sit viri alias pij, & doctissimi, apud me tamen non facit omnimodam fidem, quia id non reperitur in libris Conciliorum.

Secundò ergo probatur, quia verba generalia iuris, & Pontificum secundum formam iuris sunt interpretanda: ergo cum Bulla concedit indulgentiam vere contritis, & confessis, sufficienter intelligitur de confessis semel in anno.

9. Tertiò, quia aliud est dicere concedi

cedi indulgentiam contritis, & confessis, aliud contritis, & confessis de nouo, hoc enim secundum addit supra primum, quod de omnibus mortalibus ab vltima confessione vsque ad perceptionẽ indulgentiæ teneatur quis confiteri ad lucrandam indulgentiam; sed in Bulla non dicitur illam concedi confessis de nouo, sed confessis simpliciter & absolute: ergo sufficit confessio annualis ad illam lucrandam.

10. Quartò, quia Bulla eodem modo petit confessionem, ac contritionem: sed qui antea fuisset iam contritus, non opus esset ad lucrandam indulgentiam habere nouum actum contritionis: ergo similiter qui antea fuisset confessus illo anno ante acceptionem Bullæ, non opus esset facere nouam confessionem ad lucrandam indulgentiam.

11. Quintò, quia si noua confessio actualis peccatorum necessario deberet præcedere ad lucrandam indulgentiam, etiam qui haberet sola venialia, deberet ea, aut mortalia iam rite confessa iterum confiteri, quia non existente conditione apposita nemo consequitur indulgentiam; hæc autem indulgentia Bullæ secundum ipsos, non conceditur nisi actualiter confessis, vt constat ex tenore verborum Bullæ, quod licet libenter concedant Adrian. *in 4. de Indulgentiis*, quem refert, & sequitur Cord. *lib. 5. quæst.* 28. est aperte falsum vt docent D. Anton. *vbi supra.* Nauarr. *§. in Leuitico, notab.* 18. *n.* 13. cum Gloss. 9. *extrauagant.* 1. *de pœnit. & remiss. & notab.* 3. *num.* 6. Rodr. *in Bulla, §. 1. num.* 11. & ratione probatur; tum primò, quia cum Pontifex postulat confessionem, loquitur de confessione iuridica, hoc est, secundum ius necessaria, quia verba Iudicis secundum formam iuris interpretanda sunt; confessio venialium non est necessaria, imo nec de omnibus est possibilis, tum secundò, quia quando vrget præceptum Ecclesiæ de annua confessione, si quis sola habeat venialia non tenetur illa confiteri, quia præceptum illud intelligitur de mortalibus: ergo ita debet intelligi in præsenti, cum constet Pontificem non strictius velle obligare ad opera iniuncta pro indulgentia, quam ad Ecclesiastica præcepta.

12. Nec valet dicere, intelligi de omnibus mortalibus, aut venialibus, quæ memoriæ occurrent, facta morali diligentia; quia si id ita esset, sequeretur quod si contritus confiteretur duo venialia, relinquens alia duo, quæ ipse nouerit, non consequetur indulgentiã, quia non confessus est omnia, quod est est absurdum. Tum tertiò, quia si quis nullius recordaretur mortalis, vel venialis, quod iam ritè cõfessus nõ fuisset, certè ad lucrandam indulgentiam non opus illi esset iterum aliquod eorum confiteri, quia Bulla, nec Iubilæus non postulat reconfessionem, sed confessionem: ergo ad id non opus esset præmittere in eo casu actualem confessioné.

13. Et si obiicias; Pontifex non solum petit confessionem in Bulla, vel Iubilæo, vt medium per quod quis constituatur in gratia, sed vt specialem diligentiam requisitam pro consequutione indulgentiæ: ergo nisi illa præmittatur, non percipietur fructus indulgentiæ. Respondeo requiri illam diligentiam fieri secundum formam iuris, nisi aliud exprimat Pontifex; fit autem secundum formam iuris, si ad lucrandam indulgentiam Bullæ illo anno fuerit confessus.

14. Ex dictis colligo primò, falsò quosdam ex præcitatis DD. pro nostra sententia asserere, quod sufficeret ad lucrandam prædictam indulgentiam Bullæ habere contritionem, & firmum propositum confitendi tempore statuto ab Ecclesia; hoc enim falsum est, quia

Bulla

Bulla expresse petit confessionem, scilicet pro mortalibus. Ergo requirit confessionem proprie acceptam, & actualiter exercitam. Patet consequentia, quia verba priuilegij sunt stricti iuris, & in propria significatione accipienda; secus tamen est in eo, qui non potest confiteri, quia illi, vt habetur ex Bulla, sufficit propositum confitendi, quod non opus est, vt sit formale, vt quidam recenriores dicunt, sed sufficit virtuale, & implicitum, quia ibi solum exigitur propositum sufficiens ad iustificationem; ad iustificationem autem, sufficit secundum probabiliorem, & communiorem opinionem, propositum implicitum; quod adhuc verius est, si per solam dilectionem sine formali dolore potest quis sufficienter disponi ad gratiam extra Sacramentum, quod probabilius existimo cum multis Doctoribus de quo alibi.

15. Colligo secundò, quod multi, & alij, qui non possunt ore confiteri, non priuantur indulgentia, si signis & nutibus confiteantur. Ita D.Thom. *quodlib.* 1. *art.* 1. D.Anton. 1. *p. tit.* 11. *cap.* 3. §. 5. Cord. *de Indulgentiis, quæst.* 27. Sylu. *Indulgentia, quæst.* 10. *dicto* 3. Rodr. §. 2. *num.* 14. & probatur, tum quia hoc est sufficiens ad sacramentum, & eius effectum, teste D.Thom. *vbi supra, canon. de pœnitentia, p.* 5. Sot. 4. *dist.* 28. *quæst.* 1. *art.* 6. & aliis communiter in materia de pœnitentia; tum quia in Bulla latina non petitur confessio vocalis, sed confessio simpliciter, & licet in Summario vulgari ponatur confessio vocalis, non tamen sumitur, vt condistinguitur contra confessionem ex nutibus, sed distinguitur contra confessionem mentalem nullo externo actu expressam; vel ponitur ad significandum, quod in his, qui loqui possunt non est sufficiens per signa, & nutus ad effectum indulgentiæ, sicut nec forte ad essentiam sacramenti, vt tenent multi cum D. Thom.

16. Ad primum respondeo, præmitti debere ad lucrandam prædictam indulgentiam confessionem iuridicam, vt paulo ante dicebam: nec propterea superfluit illa particula *confessis*, vt inde male infertur; quia per illam denotatur non sufficere ad lucrandam prædictam indulgentiam habere contritionem, sed insuper opus esse præcessisse confessionem mortalium secundum formam iuris, non vero aliorum mortalium, quæ post talem confessionem commisit, quia illorum sufficit habere contritionem sufficientem ad inducendam gratiam.

17. Ad secundum respondeo, quod præcedente confessione secundum formam iuris, sufficienter impletur illa copulatiua, sufficienterque saluatur aliquid operari prædicta verba Bullæ.

18. Ad tertium respondeo, ex verbis illis solum habere, quod si quis nullam prorsus confessionem fecisset, etiam illam, quæ est secundum formam iuris, si tamen postea non possit confiteri causa aliqua superueniente, suppleat talem confessionem per propositum, & desiderium confitendi, & sic percipiet fructum indulgentiæ.

19. Ad quartum, quod magis vrget, respondeo, illam concessionem inclusam esse implicite in præcedenti, & ab ea deduci vt corollarium, nam frequenter in priuilegiis, quod erat concessum in vna clausula, ponitur postea in alia explicatius & expressius, quasi distinctum priuilegium, vt aperte constat in eadem Bulla, in qua postquam conceditur facultas ad audienda diuina officia, & suscipiendum sacramentum Eucharistiæ tempore interdicti, postea cōceditur tanquam distinctum priuilegium facultas ad Ecclesiasticam sepulturam, quod tamen con-

stat includi in primo, vt docent communiter Doctores, de quo egimus *supra cap. 5. dub. 6.*

20. Ad vltimum respondeo, ibi non præscribi aliquam formam necessario seruandam ad lucrandam indulgentiam, alias etiam qui solum venialia haberet, etiam iam confessa, deberet ea reconfiteri ad lucrandam indulgentiam, vt sic impleret conditionem ad id requisitam, quod tamen satis constat esse falsum ex dictis in vltima probatione nostræ sententiæ. Secunda autem probatio nihil colligit, quia dum Pontifex nihil aliud exprimit in concessione, intelligendum est loqui de confessione, secundum formam iuris, ne alias nos videamur distinguere, vbi ius non distinguit. Nihilominus priorem sententiam, vt tutiorem admitto, posteriorem autem satis probabilem, & in praxi etiam tutam existimo, vt ex dicendis *dub. sequenti*, fiet manifestum.

Dubium VII.

Num quando indulgentia conceditur sub hac forma, vere pœnitentibus, & confessis, *sit actualis confessio præmittenda ad indulgentiam consequendam.*

1. HÆc difficultas est appendix præcedentis, atque ex discussione istius, conclusio illius plenius constabit. Quare suppono primò, sub huiusmodi forma sæpe in iure cõcedi indulgentiam. Ita in Extrauag. *vnigenitus, de pœnit. & remiss.* in Clement. *vnica de Reliq. & venerat. sanctorum*, & in Concil. Lateran. sub Innoc. III. *in decreto vlt.* & nunc etiam interdum est in vsu, esto nonnunquam prætermittatur.

2. Suppono secundò, aliquando huiusmodi formam expresse apponi in indulgentia, quatenus est pium quoddam opus, seu conditio, vel pars operis iniuncti ad luctandam indulgentiam; aliquando autem non expresse apponitur vt conditio, sed simpliciter dicitur concedi indulgentiam vere pœnitentibus, & confessis, vt sæpe contingit. Vnde infert Bellarm. *tom. 3. lib. 1. de Indulg. c. 13. quæst. 3.* in priori casu, absque dubio requiri confessionem in re, & non satis esse in voto. Ratio est, quoniam tunc exigitur confessio, vt pium opus, sicut etiam ieiunium, aut eleemosyna; atque ideo sicut non sufficit ieiunium, aut eleemosyna in voto, ita nec confessio. At in posteriori casu, vt Bellarm. *ibidem*, non requiri actualem confessionem, quia tunc non requiritur vt conditio, sed vt dispositio, qua possit homo de statu peccati ad statum gratiæ transferri. Atque ideo si quis non habeat peccata lethalia, consequenter nec tenebitur necessario confiteri; si vero habeat illa, probabile censet sufficere contritionem cum proposito confitendi, sic enim statum gratiæ adipiscetur: tutius tamen existimat requiri confessionem, non solum in voto, sed in re; quoties dicitur concedi indulgentiam vere pœnitentibus, & confessis.

3. Suppono tertiò, constans esse, ac certum, quod possit Summus Pontifex postulare actualem confessionem, vt conditionem necessario præmittendam ad lucrandam indulgentiam; est communis DD. qui id tanquam indubitatum supponunt, & tradit expresse Suar. *tom. 4. in 3. p. disp. 52. sect. 3. num. 4.* Probatur autem, tum ex vsu, & praxi communi Ecclesiæ; tum quia sicut Pontifex potest exigere alia pietatis opera, atque vsum sacramenti Eucharistiæ, ita & vsum actualis confessionis; cum nec in sacramento Confessionis, sit specialis aliqua repugnantia, nec ratio ob quam nequeat

nequeat hoc modo exigi. Non est autem huiusmodi conditio supponenda, nisi sufficienter in concessione exprimatur, cum sit conditio valde onerosa, atque ideo attente verba concessionis inspicienda sunt.

4. His præmissis, sit prima conclusio. Satis probabilis est opinio eorum, qui sentiunt confessionem actualem esse necessario præmittendam, vt quis indulgentiam lucretur, si verba illa, *vere pœnitentibus, & confessis*, intelligantur iuxta priorem sensum in secundo notando explicatum. Ratio est, tum quia in eo casu talis concessio æstimatur conditionata; ac subinde nisi conditio impleatur, nihil operatur. Tum etiam quia verba illa, *vere pœnitentibus, & confessis*, præter pœnitentiam, requirunt confessionem; verba autem concessionis non plus valent, quam sonant: igitur necessario sunt intelligenda de confessione externa in re, & non in voto solum. Hanc conclusionem tenent expresse omnes DD. *dub. præcedenti* pro contraria sententia adducti. Bellarm. etiam *loco cit.* Durand. *in 4. dist. 20. quæst.* 4. & nouissime Acosta *in Bulla, q.* 14.

5. Secunda conclusio. Probabilior mihi videtur opinio eorum, qui docent ex vi prædictorum verborũ non prærequiri actualem confessionem, vt quis indulgentiam lucretur, sed sufficere contritionem cum confessione in voto. Ita DD. omnes *dub. præcedenti* pro nostra sententia allegati, & vltra illos id tenent etiam Suar. *vbi supra num.* 12. Coninck *de sacram. disp.* 12. *dub.* 7. *num.* 38. Regin. *tom.* 1. *lib.* 7. *cap. vlt. quæst.* 1. *num.* 171. Sà *verb Indulg. num.* 3. Filliuc. *tom.* 1. *tract* 8. *cap.* 6. *quæst.* 8. *num.* 148. Comitolus *in resp. mor. lib.* 1. *quæst.* 39. & alij. Sed probatur primò, quia intentio Pontificis non fuit ex vi illorum verborum exigere obseruantiam præcepti de confessione quadragesimali, seu quouis alio tempore facienda, sed simpliciter dispositionem necessariam ad consequendam indulgentiam; huiusmodi autem dispositio præcipue est cõtritio cum confessione in voto: ergo. Probatur maior, quoniam alioquin etiam si ob impotentiam, vel ignorantiam inculpabiliter omittatur actualis confessio, fructus indulgentiæ amitteretur, quod non videtur dicendum.

6. Secundò, quia Pontifex non videtur requirere confessionem, vt speciale opus necessarium ad lucrandam indulgentiam, sicut requirit ieiunium, eleemosynam, aut quid simile; sed solum requirit confessionem, quatenus necessaria est ad tollendum obicem peccati. Vnde solum requiritur confessio in re, seu actualis, quando interior pœnitentia non reputatur vera, vel esto vera sit, non tamen perfecta, seu gradum contritionis attingens; cùm enim huiusmodi fuerit, satis erit confessio in voto.

7. Tertiò, quia vt habetur ex dictis in tertio notando, confessio actualis, cum sit valde onerosa, non est supponendum, quod sit imposita, nisi sufficienter exprimatur; esset autem sufficiens expressio si diceretur, præmissa, aut facta confessione, vel quid simile, vt tenent communiter omnes. Vnde cum verba illa, *vere pœnitentibus, & confessis*, longe alium sensum efficiant, consequenter videtur dicendum ex vi illorum non requiri actualem confessionem.

8. Vnde ad primã rationem in contrarium respondetur, confessionem actualem requiri solum respectu illius, qui habet conscientiam peccati mortalis, ad cuius expiationem solet duntaxat requiri talis confessio.

9. Ad secundum respondetur, quod si verba illa, *vere pœnitentibus*, seu *contritis, & confessis*, intelligantur de vera,

perfecta contritione, ſunt diuiſim, ac diſtributiue interpretanda, ideſt, tam contritis, quam confeſſis; non enim videntur poſſe commode exponi copulatiue, ſeu coniunctiue, alias ſemper cum confeſſione eſſet neceſſaria contritio perfecta, quod non eſt dicendum; ſi autem intelligatur de contritione imperfecta, tunc mirum non eſt, quod actualis confeſſio requiratur, cum huiuſmodi pœnitentia, ſeu contritio non ſufficiat ad ſtatum gratiæ.

10. Ex dictis igitur infero, probabiliorem eſſe noſtram ſententiam, ſed tutiorem oppoſitam. Vnde Suar. *num.*13. conſulendum merito cenſet, vt quoties forma indulgentiæ, ſeu Iubilæi huiuſmodi fuerit, actualis confeſſio præmittatur, ſi fieri poſſit ad tollendum omne dubium: at ſi de facto nihilominus omiſſa fuerit, exiſtimat contritionem ſufficere, atque id potiſſimum, ſi talis confeſſio bona fide, ſeu inuoluntarie omittatur.

11. Sed quæres, an in euentu, quod actualis confeſſio ſit præmittenda ad lucrandam indulgentiam, intelligatur etiam de ſolis venialibus, ſi contingat quod pœnitens non habeat conſcientiam peccati mortalis. Pars affirmatiua ex eo videtur probare, quia Pontifex poteſt exigere opus aliquod conſilij, ſeu ſupererogationis ad lucrandam aliquam indulgentiam, cuiuſmodi eſt illa; quam Pontifex concedit facienti profeſſionem in Religione approbata: igitur ſimiliter exigere poteſt confeſſionem de venialibus, quamuis illa non ſit in præcepto, ac proinde quoties prærequirit abſolute ſuſceptionem ſacramenti pœnitentiæ, neceſſario eſt ſuſcipiendum eo modo, quo poſſit iuxta neceſſitatem, ſeu capacitatem ſuſcipientis, mortalia peccata, ſeu venialia tantùm confitendo. Atque ideo hanc opinioné ſuſtinet Acoſta *in Bulla, q.*14. *dub.*2. & Sanch. *lib.*8. *de matrim.diſp.*15. *num.*19. vocat illam magis communem, & veram Nugnus *in addit.ad* 3.*p.tom.*2. *quæſt.*27.*art.*3. *dub.*2. & Floronus *de caſ. reſeru.p.*1.*cap.*6.§.6.*num.*3.

12. Oppoſitum nihilominus eſt abſolute tenendum, & ſentiunt grauiſſimi DD. quia etiamſi in conceſſione indulgentiæ id expreſſe habeatur, quod confeſſio præmitti debeat, intelligendum eſt, dum pœnitens habet conſcientiam peccati mortalis; ſic enim declarat communis Eccleſiæ ſenſus, & vſus. Ratio autem deſumitur ex differentia inter Euchariſtiam, & confeſſionem: Euchariſtia namque per ſe, & propter ſe exigitur, ac propterea dum communio ponitur, vt conditio neceſſaria pro indulgentia conſequenda, omnes comprehendit, eſto conſcientiam peccati non habeant: at confeſſio exigitur vt medicina peccati, non quæcunque, ſed certior, ac vtilior; ideoque etiam ſi abſolutè requiratur, intelligi debet ſuppoſito peccato, cum ad eius expiationem ſit per ſe neceſſaria, & merito; quia ſicut Eccleſia nuſquam conſueuit præcipere confeſſionem, niſi mortalium; ita neque illam exigere, vt conditionem pro indulgentia, ſeu quouis alio fauore conſequendo neceſſariam.

13. Atque ita Suar. *ſupra n.*5. Comitolus *in reſp.mor.lib.*1. *quæſt.*39. Bellarm. *loco cit.quæſt.*2. Regin. *tom.*1.*lib.*7.*cap.vlt. n.*147. Henriq. *lib.*7.*c.*12. *n.*2. cum aliis per eum citatis, Bonac. *etiam de ſacram. diſput.*6.*quæſt.*1.*punct.*5.*num.*7. Coninck & Filliuc. *ſupra*, Zanardus *in direct.Theolog.part.*1. *de ſacram. pœnit.cap.*21.*q.*14. & Lorichius *in theſ. Theolog. verſ. Iubil. num.* 21. Imo alij pro contraria opinione allegati noſtram eſſe probabilem fatentur.

Dvbivm

DVBIVM VIII.

Vtrum sit vtile omni hominum generi indulgentiam accipere.

1. SVppono in dubium reuocari nõ posse, quin potissima causa accipiendi indulgentiam sit remissio pœnæ temporalis. Vnde Lutherus inter alios suæ nefariæ doctrinæ errores, hunc etiam docuit, nempe indulgentias non esse vtiles, nisi publicis, & sceleratissimis peccatoribus, vt habetur ex assert. *art.* 18. Verum sit *prima conclusio.* Apud Catholicos res quidem indubirata omnino est, indulgẽtias esse vtiles omnibus, etiã iis, qui perfectioni incumbunt. Ratio est, tum quia omnibus vtile est, ab iis rebus liberari, quæ summi boni adeptionem retardare possunt, huiusmodi autem est temporalis pœnæ reatus: certissimum enim est, quod si quẽ cum tali reatu ex hac vita migrare contingat, non poterit ad vitam æternam pertingere, quin prius in Purgatorio dictum reatum expiauerit; tum quia indulgẽtiæ nec vllum bonum meritum, nec aliquod maius bonum impediunt; qui enim indulgentias suscipiunt, non prohibentur operam dare ieiuniis, eleemosynis, precibus, aliisve operibus bonis. Atque ideo nulla ratio excogitari potest, cur indulgentiæ non sint æstimandæ vtiles ac salutares omni hominum generi, vt recte tradit Bellarm. *lib.* 1. *de Indulg. cap.* 10.

2. Sed obiicies primò, perfectorum hominum est, pœnas potius quærere, quam fugere; tum ob exercitium patientiæ; tum ob imitationem Christi patientis, iuxta illud 1. Petri, 1. *Christus pro nobis passus est, relinquens nobis exemplum, vt sequamur vestigia eius:* ergo.

Respondetur perfectorum sane esse, non fugere pœnas, quæ iuuant ad promerendum Deum, & salutem animæ citius acquirendam, cuiusmodi est martyrium, & aliæ pœnæ voluntariè susceptæ, & ad has pœnas libenter patiendas D. Petrus nos adhortatur: est tamen perfectorum fugere debitum pœnæ, cum is possit cœlestis patriæ ingressum impedire, seu retardare. Imo ideo pœnitentiam agunt, & pœnas huius vitæ amplectuntur, vt à reatu illo liberentur, & non cogantur post mortem pœnas in Purgatorio diutius luere, Vnde omnes libentissime indulgentias suscipiunt, vt facilius à reatu illo expediantur.

3. Obiicies secundò, indulgentia non est opus meritorium, sed satisfactorium duntaxat, igitur non est vtile perfectis, qui modica, aut nulla indigent satisfactione.

Respondetur, indulgentiam per se non meritoriam, sed satisfactoriam esse; potest tamen esse etiam meritoria ratione operis iniuncti. Si quis enim ex charitate Dei, opera iniuncta exequatur, ieiunia nimirum, eleemosynas, preces, & similia, parabit quidem sibi non exiguum meritum; imo ipsa quoque susceptio indulgentiæ erit meritoria, si quis eam ex amore Dei suscipiat, vt ab illo pœnæ reatu expeditus, liberius possit ad Deum ipsum videndum, & continuo laudandum euolare. Adde quod quamuis viri perfecti modica egeant satisfactione, vix tamen vllus existit, qui aliqua non indigeat, & consequenter non est dicendum, quod indulgentiæ non sint etiam eisdem vtiles.

4. Obiicies tertiò, ex communi sententia asserente vtilius esse pro se propriis operibus satisfacere, quam alienam quærere satisfactionem.

Respondetur, vtilius procul dubio esse, & tutius pro se satisfacere, quam indulgentias quærere, vtroque tamen vtilius est illud facere, & hoc non

emittere, sicut vtilius etiam est duobus pedibus incedere, quam vno tantum. Hinc prudentes viri merito consulunt, vt qui indulgentias suscipiunt, non ideo cessent à pœnitentiæ fructibus producendis, qui meritorij, ac medicinales plerumque esse consuescunt.

5. Cæterum, vt constet, quo pacto indulgentia sit omnibus vtilis, superest explicandum, an sit proprie absolutio, vel solutio. Quare nonnulli asseruerunt indulgentiam nihil aliud esse, nisi solutionem, id est, compensationem pœnarũ ex thesauro meritorum Christi, ac sanctorum depromptam, & Pontificis authoritate applicatam. Ita videntur sensisse Dur. *in 4. dist. 20. q. 3.* Palud. *ibid. q. 4.* S. Anton. *1. p. tit. 10. c. 3.* Adrian. VI. *in 4. sent. q de Indulgentiis*, Sylu. *verb Indulg. n.* 3. & videtur in eadem etiam sententia fuisse S. Thom. *in 4. dist. 20. q. 1. art. 3. ad 2. & 3.* At oppositum videtur docere Franc. Mayro. *in 4. dist. 19.* dum ait, indulgentias nil aliud esse, nisi iudiciariã absolutionem; atque eidem videntur quodam modo suffragari exempla vetustissimorum Conciliorum, in quibus habetur pœnitentes per Episcopos absolui ab aliqua parte mulctæ impositæ, nulla facta mentione spiritualis thesauri, ex quo illa pœnarum debita compensentur.

6. Nihilominus difficultate ista maturius considerata, posteriores Theologi conclusere vtrumque simul in indulgentiis reperiri, nempe absolutionem, & solutionem; neque veteres Theologos scholasticos iudiciariam negasse absolutionem, esto solutionis duntaxat fortasse meminerint; neque vetustissimos patres solutionem ex thesauro negasse, quamuis absolutionis tãtum meminisse videantur. Ita S. Thom. Dur. & Palud. *vbi supra*, S. Bonau. *in 4. dist. 20. p. 2. q. 5. & 6.* Richar. *art. 4. q. 2. & ar. 8. q. 1.* Dominicus de Soto *dist. 21. q. 1. art. 2.* Supplem. Gabr. *dist. 46. q. 3. art. 1.* Petr. de Soto *lect. 2. de Indulgent. in institutione Sacerdotum*, Caier. *tract. 15. ad Iulium Medicem, c. 6.* Martin. Ledesm. *2. p. 4. sent. q. 38. art. 1.* Cord. *lib. 5. q. 4. & 5.* Bellarm. *dict. lib. 1. de Indulg. c. 5.* Suar. *in 3 p. tom. 4. disp. 51. sect. 3. n. 3.* & plures alij.

7. Atque ideo sit secunda conclusio. Absolute tenẽdum, est quod indulgentia proprie sit absolutio iudiciaria, annexã habens solutionem ex thesauro. Loquimur autem de indulgentia, quam fideles dum adhuc viuunt, lucrari solent; de indulgentia enim pro defunctis applicari solita, alibi erit sermo.

8. Prior huius cõclusionis pars probatur, tum ex illo *Matth. 16. Tibi dabo claues regni cœlorum, & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis.* Quod de iudiciaria absoluendi potestate intelligendum fore tradunt communiter DD. tum ex sacrorum Canonum testimoniis. Nam Alex. III. *in Epist. ad Episcopum Cantuariensem*, habeturque *cap. quod autem consuluisti, de pœnit. & remis.* docet, neminem posse indulgentias concedere, nisi propriis subditis, & rationem reddit, quia non potest nisi proprius Iudex absoluere, vel ligare. Quibus verbis Pontifex satis aperte tradit indulgentiam esse absolutionem iudiciariam. Similiter Martinus V. in fine Concilij Constantiensis, concedens indulgentiam plenariam, vocat eam absolutionem plenariam. Tum denique, quia nisi esset necessaria iurisdictio ad indulgentias concedendas, de quocunque volente applicare alteri satisfactionem suam, posset dici, quod indulgentiam ei concedat, quod est omnino inauditum.

9. Posterior pars eiusdem conclusionis, id est, quod indulgentia præter absolutionem contineat solutionem, seu applicationem thesauri, probari potest tum ex Innoc. III. qui in extrauag. *vnigenitus*,

vnigenitus, id tradit manifeste. Tum quia Ecclesiæ Prælati etiam Summus Pontifex, non sunt absolute Domini, vt queant ad libitum condonare hominibus culpas, pœnásve, quarum rei sunt in foro ipsius Dei; sed sunt Iudices à Deo constituti, & consequenter possunt potestate sibi à Deo concessa culpas, ac pœnas nomine Dei remittere, ita tamen vt iustitiæ satisfiat. Vnde cum huiusmodi Prælati subditos suos per indulgẽtias absoluunt à pœnæ temporalis reatu, id præstant satisfactiones Christi, & sanctorum applicandi, iuxta illud Apostoli *ad Hebr. 9. sine sanguinis effusione non fit remissio.*

10. Sed obiicies primò, per applicationem thesauri fit integra compensatio pro debito pœnæ temporalis: igitur absolutio iudiciaria superflua est. Respondetur negando consequentiam; Iudex enim non tenetur dimittere reum alicuius pœnæ, quamuis iusta compensatio ab alio offeratur, præsertim nisi compensatio sit eiusdem rationis; vnde si iudex compensationem admittat, & reum absoluat, vere dicitur illi gratiam præstare. E.g. si quis ad triremes damnatus sit, aliquis autem pro illius liberatione magnam pecuniæ summam offerat, non quidem tenebitur Iudex dictam pecuniam acceptare, reúmque liberare; si tamen id efficiat, gratiam illi præstabit, atque eum absoluet. Similiter si proprie loqui cupiamus, non dicetur obligationem ad pœnam tollere is, qui compensatiónem offert, sed is, qui compensatione admissa reum ab illa obligatione absoluit. Atque ideo vere dicitur Pontifex subditis suis indulgentiam concedere, cum ipse Dei nomine, cuius vices in terris gerit, compensationem ex thesauro deprompram admittit, & ea admissa reum à temporalis pœnæ reatu absoluit.

11. Obiicies secundò, absolutio iudiciaria inuito conferri potest, vt constat de absolutione ab excommunicatione: at indulgentia inuito dari non potest: igitur indulgentia non est absolutio, sed mera solutio. Respondetur, non omnem absolutionem inuito posse conferri, sed eam duntaxat, quæ in suscipiente nõ requirit necessario actionem aliquam, seu dispositionem. Vnde absolutio sacramentalis, cum contritionem, confessionem, ac satisfactionem requirat, non potest in inuitum conferri: absolutio autem ab excommunicatione, aliisve censuris, cum non pendeat necessario, nisi à voluntate Prælati, potest quidem in inuitum conferri. Similiter indulgentia, quia in suscipiente exigit in primis, vt sit in statu gratiæ, deinde vt quæ in concessione indulgẽtiæ præscribuntur, efficiat, nempe, vt visitet Basilicas, oret, ieiunet, & eiusmodi alia præstet, quæ à libero pendent arbitrio, idcirco indulgentia, esto sit absolutio, in inuitum conferri non valet.

12. Obiicies tertiò, si indulgentia esset iudicialis absolutio, sequeretur inde, non posse Summum Pontificem vllius indulgentiæ esse participem, cum nec se iudicialiter absoluere nequeat, nec alium superiorem habeat: at videtur satis absurdum, quod Summus Pontifex non possit illis frui indulgentiis, quæ cunctis fidelibus sunt communes: ergo. Atque idem argumentum confici potest de Episcopis, & Archiepiscopis quoad indulgentias, quæ ab illis toti populo conceduntur.

Respondetur, non defuisse aliquos, qui Summum Pontificem, ac Episcopos posse indulgentiarum, quas ipsi cæteris in communi largiuntur, participes esse negauerint. Ita Archid. *in cap. indulgentiæ, de pœnit. & remiss. in 6.* & Sylu. aliis citatis, *verb. indulgentia, num. 21.* Oppositum tamen sentiunt omnes alij, tum

Theologi

Theologi, vt S. Thom. Durand. Richard. & alij *in 4. dist. 20.* & Sotus *dist. 21.* tum iuris Canonici professores *in cap. nostro, de pœnit. & remiss. & in cap. indulgentiæ, eod. tit. in 6.* Nauar. *etiam in tract. de Iubileo, notab. 20. num. 91.* quæ sententia & verissima, & communis est; variant tamen DD. circa illius explicationem. Etenim certissima sunt principia illa, *nemo potest ligari, vel solui, nisi à superiore; nemo sui ipsius superior existit*; atque hinc fit, vt nemo in pœnitentiæ sacramento se ipsum absoluere vnquam sit ausus. Sentiunt igitur nonnulli fortasse affirmari posse, Summum Pontificem, & Episcopos, erga alios vti absolutione; erga se ipsos solutione duntaxat. Alij opinantur non posse Pontificem immediatè per indulgentiam se ipsum absoluere, sed posse id per alium efficere, cui ipse potestatem tribuat. Sicut enim potest Confessario suo facultatem impendere, vt illum à peccatis absoluat, idque omnes admittunt; ita eidem poterit facultatem dare, vt sibi indulgentiam conferat. Hunc modum dicendi censet probabilem Caietan. *tract. 15. c. 5.* & ante illum Richardus *in 4. dist. 20. art. 4. q. 3. in solutione argumenti*; quamuis enim indulgentia non spectet ad pœnitentiæ sacramentum, bene tamen ad forum interius, & pœnitentiale, in quo Summ. Pontifex potest se alteri subiicere, vt in ipsum ministerio clauium vtatur. Alij denique sentiunt posse Pontificem indulgentiæ à se, vel à prædecessore generatim propositæ indirectè participem fieri, esto Confessarij opera non vtatur; præstet tamen quæ ab aliis exiguntur ad lucrandam indulgentiam, quoniam Pontifex (teste D. Thom. *in 4. dist. 20. quæst. 1. art. 5. quæst. 4. ad vltimum*) non potest seipsum directè absoluere, potest autem vti iis rebus, quas ipse aliis ex iurisdictione cōcessit, vt rectè tradit Bellar. *vbi supra, c. 6. ad fin.*

DVBIVM IX.

Vtrum ad indulgentiæ valorem requiratur causa, non solum iusta, sed etiam proportionata.

1. SVppono primò conuenire DD. omnes in primis concessionem indulgentiæ, etiam sine iusta causa ratam esse, quo ad ea, quæ pendent ex solo iure Ecclesiastico, cuiusmodi sunt priuilegia eligendi Cōfessarium, qui possit à reseruatis absoluere, comedendi lacticinia, & eiusmodi alia. Ita Nau. *de Iubil. notab. 15. num. 12.* Sotus *in 4. dist. 21. q. 2. art. 2. conclus. 2.* Bellarm. *lib. 1. de Indulg. cap. 12.* & alij. Ratio est, quia cum Pontifex dispensat in iure Ecclesiastico, dispensat in lege sua, & consequenter dispensatio est valida, etiam si non adsit causa iusta; sufficit enim si constet eum dispensare voluisse, cum id totum ab eius arbitrio, & voluntate dependeat.

2. Conueniunt similiter omnes ad iustam causam non requiri, quod opus iniunctum sit in se ita satisfactorium, vt plene compenset debitum pœnæ, quod per indulgentiam remittitur, tunc enim indulgentia non esset remissio, sed commutatio, vel redemptio. Ita Bellarm. *ibid.* & omnes recentiores.

3. Suppono secundò, ad causam iustam plerumque duo requiri. Primò, finem aliquem pium, ac Deo gratum, cuius assequutio magis placeret Deo, quàm pœnitentialis satisfactio, quæ per indulgentiam relaxatur: fidelis namque & prudens dispensator cœlestis thesauri dicitur is, qui causam Domini sui fideliter agit, & iuxta eius voluntatē operatur. Secundò, opus aliquod, per quod finis ille probabiliter obtineri valeat, quoniam si finis valde placeat Deo, per opus tamē iniunctum obtineri nequeat

non

non videtur iusta causa indulgentiæ concedendæ. V.g. si concedatur indulgentia plenaria iis,qui semel orationem Dominicam pro conuersione Hæreticorum recitant,non sane æstimabitur causa iusta, quippe etiam si Hæreticorum cóuersio res maxima sit, & Deo gratior, quam multorum fidelium pœnitentialis satisfactio, non tamen videtur probabile Hæreticos per eam solam breuissimamque orationem conuertendos.Similiter si eadem indulgentia concedatur nummum vnum exponentibus pro Hierosolyma recuperanda,non quidem censebitur tantæ indulgentiæ iusta causa, id enim opus non est tale, vt per ipsum Hierosolyma recuperari valeat.

4. Suppono tertio, quod esto plerumque in causa iusta duo contineātur, nempe finis,& media ad finem;aliquando tamen solus finis satis esse videtur, sine vllis mediis,id est absque vllo opere iniuncto;cum nimirum finis non pēdet ab aliquo opere,& per se sufficit ad indulgentiam iustam efficiendam: sic olim ad petitionem Martyrum, vt ex Tertulliano, & Cypriano tradit Bellarm.*ibidem*, dabantur indulgentiæ absque vllo opere iniuncto,quippe iudicabat Ecclesia satis sufficientem causam esse intercessionem Martyrum, nempe vt qui eorum preces tanti fieri intuerentur, facile & ipsi ad martyrium accenderentur. Vocantur autem hoc in loco Martyres,qui in carceribus inclusi, iam aliquid ob fidei confessionem passi fuerant, & martyrij consummationem lætis animis expectabant. Similiter & in articulo mortis solet interdum Pontifex Romæ concedere indulgentiam plenariam aliquibus bene meritis de Ecclesia absque vllo opere iniuncto. Extrema namque necessitas eorum,cum præcedentibus meritis videtur satis iusta,& sufficiens causa,atque ita de Greg. VII.testatur idem Bellarm.& huic similis videtur indulgentia illa, quam Martinus V.in fine Concilij Constantiensis concessit omnibus, qui dicto Concilio interfuerant,habeturque exemplum D. Pauli,qui 2.*Corinth.*2.peccatori veniam concessit, vt non circumueniretur à Sathana, aut nimia tristitia absorberetur. Imo idem ostenditur exemplo ipsius Dei, qui vnius precibus alteri ignoscit.

5. Sit igitur prima conclusio. Concessio indulgentiæ sine iusta causa, non solum est illicita, sed inualida etiam quoad expiationem reatus pœnæ coram Deo, vel in hac vita, vel in Purgatorio. Prior pars huius conclusionis est communis omnium, & probatur; quia eiusmodi concessio pertinet ad dispensationem thesauri, dispensare autem non est dissipare, sed iusta ex causa bona publica distribuere, iuxta id 1. *ad Corinth.*10. *Habentes potestatem in ædificationem, non in destructionem.* Vnde cum res sit in materia graui, procul dubio sic indulgentiam scienter concedens peccabit lethaliter, vt recte insinuat Filliuc. *tom.*1.*tract.*8.*cap.* 5.*de Indulgent.num.*105.

6. Posterior pars est etiam communis Theologorum, & Canonistarum,& eam præcipue docent S.Thom. S. Bonauent. Dur. Gabr. & alij *in* 4. *dist.*20. Ratio est,quia S.Pontifex non est Dominus, sed dispensator tantum thesauri Ecclesiastici, iuxta illud 1.*Corinth.*4. *Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei.* Igitur non potest valide dispensare, nisi dispenset iuxta Domini voluntatem, & intentionem; facultas namque dispensatoris ex ratione sua non amplius extenditur. Confirmatur, quoniam sicut paterfamilias committens famulo, vt pecunias suas inter hos, & illos pauperes distribuat, si in alios vsus eas expendat,non solum illicite, sed inualide etiam præstabit, tenebiturque ad restitutionem

tutionem tam ipse, quam quiuis alius, qui eas recepit, ita in casu nostro dicendum est. Atque idem videntur iudicare ipsimet Pontifices, nam Clem. VI. *in Clem. vnigenitus de pœnit. & remiss.* dum ait S. Pontificem posse thesaurum spiritualem dispensare, addit, *iustis ex causis*; & in Concilio Constantiensi *sess. vltim.* præcipitur suspectos de hæresi interrogandos fore, an credant S. Pontificem iustis de causis posse indulgentias concedere.

7. Sed obiicies, quia etiam si dispensator in operando teneatur Domini voluntati, ac intentioni cóformari, hæc tamen conformitas non est præcise necessaria ad valorem operis, sed solum ad aliquam honestatem: cùm enim Dominus dispensatori præcipit, vt thesaurum suum inter pauperes distribuat, intendit quidem, vt prudenter id efficiat, plus indigentibus copiosius distribuendo; actio tamen valida est, esto aliter faciat, plus amicis, seu cognatis suis, etiam minus indigentibus distribuendo. Similiter videtur dicendum in præsenti, nempe quod, etiam si constet, dispensationem indulgentiæ sine iusta causa factam, non esse iuxta Christi intentionem, adhuc inde non deducitur talem dispensationem esse irritam, quippe conformitas cum illa solum videtur ad fidelitatem quandam, seu prudentem dispensationem pertinere. Nec Pontificum testimonia aliud conuincunt: asserunt enim datam esse illis hanc potestatem, vt ea ex iustis causis vtantur, non tamen eo sensu, ac rigore conditionem illam esse adiectam, vt si non impleatur, irritet actum.

8. Respondetur tamen, dictam conditionem esse de substantia huius actus, & sic exigi ex Christi intentione, quam non ex speciali reuelatione, sed ex ipsa rei natura, supposita tali potestate, colligendam esse censet Suarez *tom. 4. disp. 54. sect. 2. num. 5.* illa enim conditio, quæ est omnino necessaria ad finem principalem, propter quem potestas conceditur, consequenter necessaria est ad substantiam, & valorem actus talis potestatis. Atque in præsenti potestas data est in ædificationem, ac proinde requirit rationabilem causam. Tum quia alioquin eneruaretur omnino Ecclesiastica disciplina, vt habetur ex *cap. cum eo, de pœnit. & remis.* Tum quia potestas quoties datur ad dispensandum, seu immutandum aliquomodo ius ab ipsomet superiore statutum, est de substantia & valore actus, vt non fiat absque iusta, & rationabili causa, vt constat ex communi consensu Theologorum, qui hac ratione inquiunt dispensationem in re ad ius diuinum spectante, sine causa à Pontifice factam, esse nullam, vt in voto, matrimonio rato, & aliis eiusmodi. Ratio autem à priori est; tum quia irrationabilis voluntas inferioris non potest rationabilem superioris voluntatem irritare, neque est verisimile superiorem inferiori dedisse huiusmodi potestatem. Tum quia lex superioris fere nullius esset momenti, si inferior sine vlla causa posset obligationem eius cum effectu tollere. Vnde cum ius diuinum sit, vt qui peccauit, & nondum plene satisfecit, tali pœna in Purgatorio afficiatur, & cum ius illud magna ex parte immutetur & quodam modo dispenseiur in illo, quoties ab ea pœna per indulgentiam quis absoluitur; hinc sequitur id absque iusta causa valide fieri non posse.

9. Secunda conclusio. Quæuis causa non sufficit ad quasuis indulgentias concedendas, sed requiritur proportionata. Pro explicatione huius conclusionis obseruare oportet, nonnullos opinari satis esse quamcunque causam piam ad integrum indulgẽtiæ valorem. Ita

Ita D.Thom. *in 4.dist.20.q.1. art.3.q.2.* Rich.*art.5.q.1.*Dur. *ibidem q.4.* Syluest. *verb.Indulgentia,n.2.* Angel.*eod.verb.n.2.* Gabr.*dist.45.q.3.art.1.* & Mich.Metina *tract.de Indulg.quaest.vlt.fine.*

10. Alij opinantur causam piam solam non semper esse sufficientem ad totum indulgentiæ valorem, posse tamen suppleri ex deuotione lucrantis indulgentiam, quæ deuotio in opus ipsum redundet, & reddat illud maioris valoris moralis apud Deum. Ita Altisiod.*l.4. sum.tract.6. c.9 q.1.& 3.* quem sequuti sunt Innoc. & Ioan. Andr. *in cap. Quod autem*, & Hostiens. *in cap. cum ex eo, de pœnit.& remiss.*

11. Alij denique censent, non sufficere causam alias piam, seu honestam in se, sed requiri proportionatam effectui, vel quantitati indulgentiæ. Ita Albert. Magnus *in 4.dist. 10. art. 17.* S. Bonauent. *quaest. vlt.* si attente legatur. Adrian. *in materia de Indulgent. conclus. 2.* August. de Ancona *de potestate Papæ quaest.30.art.5.* Caiet. *tom.1. opusc.9.quaest. 1.& 2.* Cord. *de Indulgent.lib.5.quaest.20.* Suarez *loco cit.sec.3.num.8.* Bellarm. *vbi supra.* Filliuc. *num.113.* Coninck *de Indulgent.disp.12. dub.6.num.31.* Dominicus de Soto *in 4. dist.21. quaest.2. art.2.* Petrus à Soto *lect.2. de Indulg.* & plerumque omnes recentiores, & mihi etiam videtur ita sentiendum.

12. Primò, quia Pontifices non solum requirunt piam causam, sed iustam etiam ad concessionem indulgentiæ, vt patet ex Clem.VI. *in Extrauag.vnigenitus*, & Leone X. *in Epist. ad Caiet.* qui vtūtur illa voce, *rationabilibus causis.* Vnde sic conficitur argumentum. Vt causa aliqua sit rationabilis, non satis est esse in se honestam, sed necesse est esse etiam rationi consentaneam; recta autem ratio euitat, quidquid improportionatum est. Hinc Innoc.III. *in d.cap. cum ex eo*, superfluas indulgentias indiscretas vocat, id est irrationabiles, easque vt tales reprehendit; sunt enim superfluæ illæ indulgentiæ, quæ copiosius conceduntur, quam causa requirat, esto sit pia: igitur causa rationabilis adæquationem, & proportionem exigit; sicut si quis pro redemptione vulgaris hominis captiui profunderet ingentem thesaurum, esset quidem causa pia, sed non rationabilis, nec proportionata.

13. Secundò, quia videntur abuti vocabulis, qui aiunt ad concessionem indulgentiæ requiri causam iustã, & tamẽ pro opere quocunque, etiam leuissimo opinantur concedi posse indulgentiam maximam; quomodo enim iusta causa dici potest, quæ cum effectu nullam habet proportionem? Profectò ex opposito sequeretur, posse Summum Pontificem in momento liberare omnes Purgatorij animas; piũ namque id æstimari posset, cum ad gloriã Dei spectet, vt tot animæ citissime migrent ad cœlum, vbi Deũ ipsum intueri, & laudare perpetuo valeant. Cõsequens est absurdum: ergo.

14. Tertiò, quia quantum concessio indulgentiæ excedit causam, tantum in ea conceditur sine causa, pro sola voluntate concedentis. Ergo tantundem habet nullitatis, seu quoad totum illum excessum non est valida, & consequenter, vt sit integre valida, requirit causam proportionatam. Consequentia constat ex eo, quia omnis remissio facta absque vlla causa, sed pro sola concedentis voluntate, nulla est, vt fatentur omnes; id enim Domini, non dispensatoris munus est. Antecedens probatur, quia dum causa solum est proportionata indulgentiis v. g. vnius anni, si conferantur indulgentiæ sex annorũ, indulgẽtiæ quinque annorum nullam habent causam sibi respondentem: igitur sine causa, & consequenter inualide quoad hanc partem dabuntur; valebunt quidem pro vno anno, quia diuisibiles sunt, & vt sic

 habent

habent causam proportionatam, & vtiles existunt, vtile autem per inutile non debet vitari, iuxta regulam iuris 37. in 6.

15. Confirmatur, quia dispensatio voti non solum inualida æstimatur, dum absque vlla omnino causa fit, sed etiam dum fit absque causa iusta, cum obligatio voti sit de iure diuino: igitur concessio indulgentiæ facta sine causa iusta, & proportionata, inualida similiter erit, cum remissio pœnæ Deo debitæ sit etiam de iure diuino, in quo Pontifex nequit sine iusta causa valide dispensare, vt tenent omnes.

16. Tertia conclusio. Proportio, quam inter causam, & effectum indulgentiæ requiri diximus, consistit in sola quadam præcedenti æstimatione moralis proportionis inter medium & finem seruari debitæ, ita vt illa censeatur causa indulgentiæ adæquata, quæ pensatis omnibus circunstantiis, prudenter existimatur hic, & nunc medium proportionatum, & conueniens ad obtinendum finem, ob quem indulgentia conceditur. Ratio est, quia causa ista, de qua in præsenti, solum concurrit in genere finis, & motiui, & consequenter in eodem genere debet habere adæquationem cum concessione indulgentiæ, quæ ad illam vt medium quoddam comparatur. Hinc fit, vt euiusmodi adæquatio non consistat in indiuisibili, sed habeat latitudinem, sicut pretia rerum dicuntur habere latitudinem, rigorosi, moderati, & mitissimi pretij intra rationem iustitiæ. Atque eo magis, quia hæc adæquatio est moralis, & secundum habitudinem medij ad finem, ac proinde habet latitudinem boni, melioris, & optimi. Vnde euenire potest, vt maior, & minor indulgentia ob eandem causam concessa æque valida sit, quippe quæ contineri in prædicta latitudine possunt, nisi nimius adsit excessus.

17. Obseruate tamen oportet hanc æqualitatem seu proportionem non esse semper sumendam ex re ipsa, sed prout cadit sub prudentem electionem illius, qui indulgentiam concedit. Ita citans Sotum, Caietanum, & alios tenet Cord. *de Indulg. quæst.6. & 22.* Ratio est, quia sicut non est humanum in rebus istis attingere semper punctum æqualitatis, ita non est verisimile Christum concessisse aliter hanc potestatem, sed sufficere vt reguletur secundum humanæ prudẽtiæ regulas: secus Pontifices nunquã possent absolute concedere tantam, vel tantam indulgentiã absque imprudẽtiæ nota. Vnde Christus Dominus à suo ministro solum requirit, vt fideliter, & prudenter thesaurum dispenset, iuxta illud *Matth.* 24. & *Luc.* 12. *Quis putas est fidelis seruus, & prudens?* Imo nec inter homines plus requiritur, vt gesta, dispensatave ab œconomo, valida sint.

18. Neque obstat primò, si dicas in aliis effectibus ex opere operato, si causæ necessariæ re ipsa non subsint, esto intercedat prudens iudicium, vel existimatio, non satis est, vt subsequantur tales effectus. Hinc si quis absoluat eum, quem iuxta regulas humanæ prudentiæ putat sufficienter dispositum, re tamen vera non est, saltem per veram attritionem, absolutio non tenebit, nec consequetur effectum. Atque idem argumentum potest confici de cæteris Sacramentis: igitur in casu indulgentiarum idem videtur dicendum, non enim videtur specialis aliqua ratio, seu necessitas, ob quam in casu indulgentiarum, causa prudenter existimata sufficiat, esto in re ipsa non sit sufficiens, secus vero in Sacramentis.

19. Nihilominus facile soluitur obiectio, duplex notando discrimen inter Sacramenta, & indulgentias. Primum est, quod in Sacramentis, v. g. in abso

absolutione Sacerdotis, dispositio est necessaria ex parte recipientis, vt sacramentum conferat effectum suum, qui congruenter induci nequit in subiecto indispositо: improportio autem suppleri non potest per Confessoris existimationem, vel prudentiale iudicium; at iusta causa in indulgentia requiritur ex parte concedentis, ne sit dissipator alienæ rei; hoc autem satis est quod causa sit sufficiens iuxta prudentem illius æstimationem. Secundum est, quia in sacramentis concessio illius effectus, seu gratiæ ex opere operato conferendæ, est immediate à iure diuino, atque ex Christi institutione talem dispositionem requirente iuxta rei naturam, seu conuenientiam: at in indulgētiis concessio talis effectus immediate est ab homine, qui talem effectum concedit absolute, vel sub aliqua conditione, quam supponimus in re ipsa poni; causa vero sufficiens requiritur quasi antecedenter, quatenus mouere debet ipsum dispensatorem, vt fideliter, ac prudenter suo munere vtatur. Ideoque quacunque ratione prudēter Pontifex indulgentiam dispenset, sequetur effectus: sic enim videtur satisfieri intentioni Christi Domini, qui sub hac conditione potestatem concessit, vt recte indicat Suar. *num.* 13. cui adhæret Filliuc. *num.* 16.

10. Sed quæres primò, an dum causa non est æqualis, & proportionata, operetur saltem effectum indulgentiæ sibi æqualem. Respondetur affirmatiue. Ratio est, quia id pendet ex voluntate concedentis: quod autem velit, inde constat, quia vult concedere quantum potest; nam si vult, & tentat concedere plus quam potest, à fortiori vult facere quantum potest, & consequenter vult facere effectum adæquatum tali causæ.

11. Neque obstat secundò, si dicas, dum conceditur indulgentia sub conditione talis operis, qui facit duntaxat partem eius, nihil omnino lucratur, vt patet ex dictis *dub.*... quia indulgentia conceditur per modum vnius effectus indiuisibilis: igitur pari ratione si causa sit insufficiens ad totam indulgentiam, tota concessio erit nulla, & consequenter ex vi illius nullus dabitur effectus, etiam tali causæ adæquatus; vel è conuerso, si hic datur talis effectus, dabitur etiā pars effectus proportionatus parti operis, cum illa tantum executioni mandatur. Respondetur tamen, negando paritatem rationis: nam conuersio indulgentiæ iuxta exemplum adductum, est conditionata, vt constat, datur enim sub conditione talis operis, atque ideo non impleta conditione nihil operatur; nec conditionem simpliciter implere dicitur, qui partem operis, non totum opus implet; nisi aliter in concessione ipsa exprimatur: ac proinde nec ex vi talis concessionis inferri potest, quod dispensator habuerit voluntatem concedendi aliquid facienti duntaxat partem operis. Vnde nihil refert quod illa pars sit proportionata parti indulgentiæ. Hæc enim proportio non sufficit absque voluntate concedentis. At in casu nostro impletur conditio, & quantum est ex hoc capite totus conferretur effectus; tamen non confertur totus ex defectu potestatis, non voluntatis; confertur autem pars illa, ad quam se extendit potestas iuxta causæ proportionem, ac sufficientiam.

12. Sed obiicies tertiò laudabilem Ecclesiæ consuetudinem: interdum namque pro eadem causa maiorem, vel minorem indulgentiam concedit, & sæpe etiam pro leui causa amplam indulgentiam, & Pontifex aliquando sola sua benedictione plenariam indulgentiam cōcedit omnibus præsentibus,

qui nonnunquam infinitus est populus: temerarium autem esset asserere huiusmodi indulgentias inualide concedi, vel Pontifices decipi, aut velle decipere: ergo. Respondetur nihil obstare, quod pro eadem causa maior, vel minor indulgentia concedatur; tum quia in causa proportionata potest esse latitudo, vt diximus supra; tum quia potest aliquando Pontifex concedere indulgentiam non adæquatam causæ, sed minorem, in quo non errat, minus tamen liberalem se præbet; tum etiam quia potest aliquando causa aliqua eadem materialiter videri, vere tamen non est est eadem secundum valorem, & æstimationem moralem, attentis omnibus circumstantiis, ob quas potest maior subesse vtilitas, vel necessitas in vno tempore, quam in alio.

13. Obiicies quartò, quia si semper esset necessaria adæquata, paruus fauor per indulgentiam conferretur, & difficillimum esset punctum æqualitatis attingere: igitur vt Pontifices valide possint suo arbitratu indulgentias taxare, satis est quod iusta, & pia causa intercedat. Respondetur, negando in primis hinc sequi paruum esse indulgentiarum fauorem, quamuis enim causa sit proportionata, adhuc per indulgentias remittuntur hominibus reatus pœnarum, vltra proprium eorum meritum, & satisfactionem, in quo consistit indulgentiarum fauor, vt recte perpendit Suar. *n.* 18. Quod autem hic fauor cum debita moderatione exhibendus sit, ratio iustitiæ, & communis vtilitas requirit, vt habetur *ex d. cap. cum ex eo.*

14. At quod difficile sit huiusmodi prudentiam seruare, non est admiratione dignum, cum sit etiam difficile vniuersam Ecclesiam in rebus spiritualibus, & diuini quodam modo ordinis gubernare. Huiusmodi tamen difficultas singulari Spiritus sancti assistentia facile superatur, nec parum minuitur moderatione supra insinuata, quod sufficiat causas esse adæquatas secundum humanæ prudentiæ regulas.

15. Obiicies quintò, commune illud Theologorum axioma, *indulgentiæ tantum valent, quantum sonant:* igitur si pro leuissima causa indulgentia maxima in litteris, Pontificiis dari significetur, indulgentia illa rata erit. Respondetur dictum axioma verissimum esse, intelligitur tamen de indulgentia necessarias conditiones habente, cuiusmodi sunt authoritas in concedente, legitima dispositio in suscipiente, & iustitia, ac proportio in causa; non est autem subditorum iudicare, an causa sit iusta, vel iniusta, sed potius debent humiliter credere, ac simpliciter existimare iustam esse, vt recte Bellarm. *dicto cap.* 12. *notab. vlt.* imo in dubio semper pro Pontifice sentiendum est; ad ipsum enim spectat huius causæ iudicium, & temerarius merito esset habendus, qui iudicaret iniustam seu insufficientem esse causam, qua Summus Pontifex ad concedendam indulgentiam mouetur.

Dubium X.

Vtrum causa, quæ in Bulla Cruciata exponitur, sit pia, & rationabilis censenda, vt virtute illius concedantur indulgentiæ, & alia, quæ in dicta Bulla continentur.

1. Supprono primò, omnem causam, seu omnem actum, qui ex se absolutè, vel respectiuè consideratus, vergit in honorem Dei, aut in Ecclesiæ spiritualem, temporalémve vtilitatem, dici, & esse causam piam concessionis indulgentiæ. Ratio est, quia sicut in politiis humanis thesaurus Reipublicæ ob

ob duo potissimum rationabiliter expenditur, nimirum ad honorem Principis, vt præstitit Assuerus, *Hester* 1. vel ad vtilitatem cõmunitatis, vtpote cum munera seu brauia conferuntur ob defensioné, obsequiumve Reipublicæ factum, aut faciendum. Sic etiam rationabiliter fit in proposito, quomodocúque causa illa, seu opus vergat in Dei honorem, & Ecclesiæ vtilitatem absolute, vel respectiue ratione circumstantiarum. Hine causa pia & iusta concedendi indulgentias, est promotio cultus Dei, vel sanctorum, propagatio fidei, hostium Ecclesiæ subactio, vel conuersio, maior Sedis Apostolicæ reuerentia, frequentatio Sacramentorum, atque euiusmodi quævis alia pietatis opera, vt fuse ostendit noster Medina *de indulgentiis, disp. 9. cap. 38. in solutione ad quartum & 6. argumentum*; & sequitur Cord. *quæst. 21. initio.* Et cum his concordant expresse D. Bonau. *in 4. dist. 20. art. 2. quæst. 4.* D. Thom. *ead. dist. art. 3. quæst. 3.* & communiter omnes.

2. Suppono secundò, quod quamuis pro actu omnino spirituali possit concedi indulgentia, vt pro oratione interiori facienda pro sanctæ Ecclesiæ exaltatione, aut pace & concordia inter Principes Christianos, eum talis actus res pia, & iusta sit. Nihilominus actus pij, pro quibus tegulariter indulgentia conceditur, sunt actus exteriores ad Dei honorem, & Eeclesiæ vtilitatem vergentes, vt est visitatio Ecclesiæ, tecitatio talis, vel talis orationis, erogatio eleemosynæ, assistentia ad diuina officia, suseeptio Sacramentorum, & huiusmodi alia. Nam hæe omnia mediate, vel immediate ad spiritualia, Dei honorem, & Ecclesiæ vtilitatem ordinãtur, vt recte Cord. *vbi supra, q. 21.*

3. Suppono tertiò ex Adriano *in 4. de Indulg.* quod quando indulgentiæ conceduntur pro visitatione alicuius Ecclesiæ, causa pia talis indulgentiæ, non est sola præsentia, aut visitatio corporalis, vt quidam simplices opinantur: illa enim nec in Dei honorem, nec in Ecclesiæ vtilitatem vergit, & consequenter non æstimatur causa pia, sed causa pia talis indulgentiæ est simpliciter deuota visitatio, quia hæc est ad Dei honorem, &c. Ita Adrianus. Et per deuotam visitationem, aut præsentiam intelligitur etiam fidelis, & protestatiua fidei, ac obedientiæ Ecclesiæ actualiter, seu virtualiter ex se, aut genere suo, vel ex circumstantia, aut relatione aliqua. Vnde infert Cord. *ibidem*, quod si illa Ecclesiæ visitatio sit solum corporalis, sicut visitatio plateæ, fori, aut alterius domus, non procedens aliquo modo ex fide, seu pietate, non est causa pia, ita nec alicuius indulgentiæ consecutiua.

4. Sit iam prima cõclusio. Eleemosyna, quæ in Bulla exprimitur eroganda, est eausa pia, & rationabilis, vt virtute illius concedantur indulgentiæ in Bulla contẽtæ. Ratio est, quia dicta eleemosyna erogatur in subsidium belli eontra infideles, & consequenter ad honorem Dei, & Eeclesiæ vtilitatem: igitur causa pia, & rationabilis censenda est.

5. Neque obstat, si dicas, simoniaeum esse dare spirituale pro temporali. Vnde cum indulgentia sit quid spirituale, seu distributio thesauri spiritualis, erogatio autem eleemosynæ sit quid temporale, sicut etiam quicunque alius actus ex præscriptis in Bulla; igitur non causa pia, & rationabilis, sed potius iniusta, & irrationabilis censenda est. Respondeo enim iuxta D. Thom. *vbi supra art. vlt.* concedendo maiorem, non absolute, sed cum spirituale datur principaliter, vel finaliter pro temporali, secus cum minus principaliter, & solum prout est medium ad aliquid spirituale ordinatum. Ratio est, quia cum

temporalia ad spiritualia ordinētur, habeantque in hac vita connexionem, nō immerito temporalibus ob spiritualia simul vtimur: atque ideo cōferendo spiritualia pro temporalibus ad spiritualia ordinatis, non potest proprie dici, quod conferantur pro tēporalibus, sed potius pro spiritualibus, ad quæ finaliter, & principaliter ordinantur. Vnde neganda est consequentia. Quia indulgentia nostræ Bullæ non conceditur pro eleemosyna finaliter, aut principaliter, sed quatenus ordinatur ad spirituale, nempe ad Dei honorem, & Ecclesiæ vtilitatem.

6. Sed obiicies sic contra solutionem istam. Simonia est dare beneficium Ecclesiasticum pro subuentione pauperum, aut pro pecunia conuertenda in opus fabricæ, vel in alios vsus seu causas eiusmodi, arg. *tex. in cap. ex multis*, 1. *quæst.* 9. ergo ordinatio temporalium in finem spiritualem, vt sic pro eis possit indulgentia conferri, non excusat à simonia. Addit Cord. *ibidem*, non esse dubium, quin Papa simoniam contra ius diuinum committeret, si indulgentias venderet pro temporalibus ad spiritualia quomodocunque ordinatis.

7. Respondet igitur ipse Cord. sequutus Adrianum *in* 4. dum agit de indulgentiis, quod indulgentiæ nullo modo conceduntur finaliter, etiam minus principaliter pro temporalibus, id est, non pro pretio, vel pro ea quota pecuniæ, quæ in defensionem fidei, seu subsidium belli contra infideles eroganda decernitur, sed pro pietate, puta in præmium boni affectus, quo efficaciter cupiunt homines rem aliquam ad Dei honorem & Ecclesiæ vtilitatem facere iuxta modum à Pontifice taxatum: & est simile de orationibus, quas fundimus pro benefactoribus, à quibus anniuersaria, & distributiones accipimus. Facit ad hoc S. Bonau. *vbi supra*, qui post Alensem inquit, non dari spirituale pro temporali; sed commutari maiorem pœnam in minorem, & residuum solui gratis de thesauro Ecclesiæ per eiusdem Ecclesiæ pastorem.

Vel (subiungit ipse Doctor Seraphicus) dicendum est, non dari indulgentiam pro eleemosyna exteriori, considerando datum, sed fructum, idest, quod ex radice bona, aut piæ voluntatis procedit. Et iuxta hunc sensum videtur interpretanda prædicta D. Th. responsio.

8. Vel tertiò respondet Cord. ex eodem Adriano *in* 9. *quodlibeto contra D. Thomam*, quod cum simonia non sit, nisi quando spirituale supernaturale datur, vel accipitur pro temporali, tanquam pro pretio, & est communis opinio; idcirco non est censenda simoniaca concessio indulgentiæ, quantumcunque detur pro temporali finaliter, seu principaliter; quia non datur pro temporali, tanquam pro pretio, sicut nec etiam est simonia, dum indulgentia conceditur pro oratione, ieiunio, & visitatione, seu peregrinatione: esset autem simonia, si daretur pro eo tanquam pro pretio, etiam si minus principaliter.

9. Secunda conclusio. Sufficiens, & rationabilis causa concedendi & consequendi indulgentias in Cruciata contentas, est eleemosyna, quæ pro illa offertur. Ita tenent expresse Iosephus Angles *in* 4. *tom.* 2. *quæst. de Indulgentiis, diffic.* 5. Acosta *in expositione Bullæ, quæst.* 11. & Man. Rodr. §. 1. *num.* 15. Idque satis pium, & probabile reputat Cord. *quæst.* 22. quidquid alij in contrarium opinentur, sed immerito. Ratio est, quia vtilitas operis requisiti ad concedendam indulgentiam alicui communitati, non est spectanda ex efficacia particularis cuiusque operis secun

cundum se, sed prout est coniunctum cum operibus omnium aliorum, vt tradit Coninck *disp.*12. *dub.*6. *num.* 35. & est communis. At si vtilitas eleemosynæ requisitæ pro indulgentia, quæ in Cruciata Regnis Hispaniarum conceditur, commensuretur, non ex efficacia eleemosynæ cuiusque particularis secundum se, sed prout est cum eleemosynis omnium aliorum coniuncta, adeo magna est, vt nemo possit rationabiliter dubitare, quin sit causa sufficiens; ergo.

10. Confirmatur ex eo, quia si habenti imaginem, aut rosarium benedictum, concedatur indulgentia plenaria, quoties talia, vel talia opera præstet; idque, vt fideles ad Sedis Apostolicæ reuerentiam, sacramentorum frequentationem, aliáve pietatis opera excitentur; tunc etsi meum opus ad hæc consequenda parum per se efficax videatur, si tamen opera omnia, quæ ab aliis sub huiusmodi intuitu fiunt, simul spectentur, nil dubium, quin sint valde efficacia; igitur à simili, esto duo nummi argentei, quos quisque particularis impendir, non sint medium sufficiens, & proportionatum ad consequendum finem in Bulla præfixum; secus autem, si coniungantur cum aliis, quos cæteri omnes contribuere solent, vt constar experientia; & consequenter, sicut causa in communi est rationabilis, & sufficiens ad talem finem, ita indulgentia in communi, & generalirer ex vi illius concessa valida erit.

11. Tertia conclusio. Omnes, & singuli impendentes eleemosynam in Bulla præfixam consequuntur fructum indulgentiarum, quæ virtute eiusdem Bullæ conceduntur. Ita tenent expresse Angles, Rodr. & Acosta *vbi supra*, & propendet etiam Cord. Ducuntur, quia etsi dicta eleemosyna priuatim considerata, & præsertim respectu diuitum, non sit sufficiens pro concessione tot indulgentiarum; secus tamen in communi, & prout comprehendit totam summam, quæ ex singulorum contributionibus resultat in subsidium belli cōtra infideles. Hinc fit, quod S. Pontifex non respicit in specie duos nummos argenteos, quos diues, seu pauper offert, sed ingentem denariorum summam sic colligendam ad defendendas Christianorum arces, & profligandos infidelium exercitus. Estque aptissimum exemplum, quo vtitur Angles in huius rei confirmationem. Si Rex Catholicus (ait ille) offerat Summo Pontifici centum, vel ducentos mille aureos in subsidium contra Infideles, certum est posse Pontificem iure optimo Cruciatam concedere Regnis Hispaniarum; ac proinde idem est sentiendum de contributionibus singulorum simul sumptis, cum eadem, & maior etiam summa inde resultet.

Est etiam aptissima similitudo, qua vtitur Cord. dicens, quod sicut, dum in communi conceditur indulgentia plenaria omnibus, & singulis limina Apostolorum anno Iubilæi, seu quouis alio tempore visitantibus, dicta visitatio æstimatur causa sufficiens tantæ indulgentiæ, quo ad omnes, & singulos, siue de longe, siue de prope accedant, siue robusti, aut debiles, siue sani, aut infirmi: ita in casu nostro dicendum est de iis, qui eleemosynam in Bulla taxatam contribuunt, siue sint diuites, siue pauperes. Nec videtur dissimile id, quod refertur *Exod.*3. dum Moyses iussu Dei æqualem omnibus imposuit contributionem pro constructione altaris, absque vlla diuitis, pauperisve differentia.

12. Possunt etiam pro hac conclusione allegari Maior *in* 4. *dist.*20. *quæst.* 2. imo & D.Th. *ibi q.*1. *art.*3. *quæstiunc.* 2. *ad* 4. Suar. etiam *tom.*4. *in* 3. *p. disp.* 52. *sect.*8. *n.*3. Filliuc. *tom.*1. *tr.*8. *cap.*6. *n.*164. &

& alij, qui opinantur, omnes, & singulos facientes opus ad indulgentiam requisitum æqualiter fructum eius consequi. Vnde S. Thom. ait, quod ille, qui est vicinus Ecclesiæ; imo etiam Sacerdotes, & Clerici consequuntur tantam indulgentiam, sicut illi, qui venirent à mille diætis, quia remissio non proportionatur labori, sed meritis, quæ dispensantur. Hæc ille. Ratio est, quia voluntas concedentis indulgentiam sub conditione talis operis, etsi conditionata sit, impleta tamen conditione transit in absolutam, & est omnino efficax, & consequenter operatur totum, quod per talem concessionem promissum est: omnes igitur, qui opus iniunctum sufficienter perficiunt, æqualem indulgentiæ effectum consequuntur, omnes enim consequuntur totum fructum, in quo non reperitur magis, & minus ex parte indulgentiæ, quamuis ex parte subiecti possit esse maior, aut minor, iuxta maiorem, minoremve illius indigentiam. Vnde si sit plenaria, omnes consequuntur illam, & sic formaliter in omnibus est idem effectus: at si in vno vnquam sit maior reatus, quam in alio, tunc ei plus remittitur, illa vero inæqualitas materialis est, & quasi accidentaria ex parte subiecti.

13. Sed obiicies primò, quia contingere potest, vt idem opus inæqualiter fiat à diuersis hominibus, vel ex eo, quod vnus est in gratia, alter in peccato; vel quia in vno est maius, quam in alio, vt rigidum ieiunium, copiosior eleemosyna, feruentior oratio, &c. Ergo absurdum est dicere, quod in his, & similibus casibus æqualem omnes consequuntur indulgentiæ effectum. Probatur consequentia, quia sicut sacramenta ex opere operato non conferunt æqualem effectum inæqualiter dispositis; nec ratio institiæ distributiuæ permittit, vt inæqualiter laborantibus, æqualis merces conferatur: ita nec in casu indulgentiæ inæqualiter operantes æqualem fructum consequentur, cum illi nec sint æqualiter dispositi, nec æqualiter laborent.

Confirmatur ex extrauag. *Antiquorum*, 1. *de pœnit. & remiss.* Vbi Bonif. VIII. cum in anno Iubilæi plenissimas concessisset indulgentias, tandem subiungit, *Vnusquisque tamen plus merebitur, & indulgentiam efficacius consequetur, qui Basilicas ipsas amplius, & deuotius frequentabit.* Atque ideo oppositum sentire videntur S. Bonau. *dist.* 20. *quæst. vlt.* & Adrian. *in materia de Indulgentiis.*

14. Pro solutione huius obiectionis obserua opus ad indulgentiã requisitum considerari posse, vel ex parte causæ piæ, ob quam indulgentia conceditur; vel ex parte subiecti operantis, tanquam dispositionem illius; vel secundum se, quatenus meritorium est, aut satisfactorium. Vnde secunda & tertia consideratio nihil ad præsens referunt. Non secunda, quia ex dictis constat effectum indulgentiæ non requirere maiorem dispositionem in recipiente, præter culpæ carentiam, & statum gratiæ; atque ideo maior, vel minor deuotio per se non confert ad inæqualem indulgentiæ effectum, & in hoc est magna differentia inter indulgentiæ, ac sacramentorum effectus. Nec refert tertia consideratio, quia remissio, seu effectus indulgentiæ non innititur proprio merito, vel satisfactioni operantis; ideoque inæqualitas operis ex hac parte nihil etiã confert ad perfectiorẽ effectum.

15. Sola igitur consideratio operis ex parte causæ piæ, est proprie, & vere necessaria, quia sub ea ratione præcipue imponitur tale opus. Si autem id opus sit omnino determinatũ, quantum ad quantitatem, & modum, obseruate oportet, an præcise, prout in cõcessione exprimitur, sit tantæ indulgentiæ causa

causa sufficiens, & proportionata; tunc enim qui opus illud præcise operatur, totum indulgentiæ effectum consequitur; quoniam nihil illi deest ex parte omnium causarum. Qui vero, vel aliquid amplius, vel id ipsum deuotius operatur, non plus lucrarur: quia totum illud, quod addit, extra clausam indulgentiæ est, nec ratione illius aliquid amplius fuit promissum. At si tale opus forsitan præcise sumptum non sit sufficiens, & adæquata causa illius indulgentiæ, tunc fieri potest, vt aliquis tale opus efficiens non consequatur totum indulgentiæ effectum, ac proinde vt alius maiori deuotione, seu frequentia idem opus efficiens maiorem indulgentiam lucretur.

16. Ex dictis manet soluta obiectio facta, & ad probationem consequentiæ negatur, ad lucrationem indulgentiæ requiri dispositionem aliquam ex parte subiecti, præter carentiam culpæ, & statum gratiæ. Illud vero, quod obiiciebatur de iusta distributione, nihil obstat: hæc enim thesauri dispensatio per indulgentias, non fit iuxta leges distributiuæ iustitiæ, sed liberalis cuiusdam donationis prudenter factæ.

17. Ad confirmationem, omissis variis solutionibus, respondetur, per illa verba extrauagantis, *plus merebitur, & indulgentiam efficacius consequetur*, non intelligi maiorem consequuturos indulgentiam, qui Basilicas amplius, & deuotius visitauerint, quia vltra plenissimam indulgentiam nihil amplius in effectu indulgentiæ excogitari potest; sed primum illud, *plus merebitur*, intelligitur de merito ex opere operantis: qui enim frequentius, ac deuotius exercet Religionis opera, cæteris paribus, plus gratiæ, & gloriæ meretur. Illud autem, *efficacius indulgentiam consequetur*; idem est, ac si Pontifex dicat certius, & quantum est ex parte causæ, cum maiori efficacia indulgentiam consequetur.

18. Quapropter hinc facile deducitur, omnes, & singulos, qui eleemosynam in Bulla taxatam contribuunt, posse eiusdem Bullæ indulgentias consequi; tum quia huiusmodi eleemosyna (vt habetur ex dictis) sufficiens causa tot indulgentiarum æstimatur, maxime attenta oratione, & altarium visitatione in eadem Bulla præscriptis: tum quia, esto respectu aliquorum non æstimetur talis, possent ipsi augendo bonitatem, & circumstantias operis iniuncti, tandem obtinere totius indulgentiæ effectus, vt habetur ex doctrina Suarez *vbi supra num*. 4.

DVBIVM XI.

Quomodo intelligantur indulgentia concessæ militibus, & Clericis regularibus, aut sæcularibus ad bellum, & aliæ etiam concessiones pro ieiunantibus & orantibus pro vnione Ecclesiæ contra infideles.

1. Conceditur in Bulla indulgentia eadem, de qua supra, mittentibus aliquem ad bellum eo modo, qui late ponitur in illa, vide *ibi*; circa quem notandum occurrit, quod si Capitulum, vel Monasterium habeat personas decem, & pauciores viginti, secundum Rodr. §. 3. debent personæ illæ vltra decem contribuere pro rata ad mittendum aliquem. Sed alij existimant sufficere, quod vnus tantum mittatur ab omnibus non attingentibus numerum vigesimum; quod videtur rationi conformius; alioquin si tantum vnus mitteretur, nullus consequeretur indulgentiam, quia non est maior ratio de his, quam de illis; ille etiam qui mittitur, si

fuerit pauper, indulgentiam consequetur, vt patet ex ipsa Bulla. Conceditur deinde eadem indulgentia clericis sæcularibus, qui de licentia suorum Superiorum verbum Dei prædicauerint, & alia ecclesiastica, & pia ministeria exercuerint, quod eis in exercitu licere declaratur, absque eo quod irregularitatẽ incurrant, & possint suis beneficiis per idoneum Vicarium inseruire, dummodo curata non sint, curamque habeant animarum; nam hi sine licentia Summi Pontificis non possunt abesse, sed tenentur residere in suis parochialibus beneficiis. Alia quæ circa milites notant Rodr. & Gatnica *hic* clara sunt, nec indigent expositione.

2. Præterea tandem erogantibus aliquid in subsidium, & orantibus pro vnione, & victoria contra infideles, simulque ieiunãtibus ieiunio aliquo voluntario; vel si ad ieiunandum legitime impediti fuerint, aliud piũ opus arbitrio Confessoris fecerint, toties, quoties id exercuerint, durante dicto anno Bullæ, quindecim anni, & totidem quadragenæ de iniunctis eis, & quomodolibet debitis pœnitentiis misericorditer in Domino relaxãtur. Et insuper omnium precum, eleemosynarum, peregrinationũ, etiam Hierosolymitanæ, & aliorum bonorũ operum, quæ in vniuersali militante Ecclesia, & singulis eius membris fiunt, participes redduntur.

3. Circa quam concessionem notandum occurrit, esse opinionem plurium Doctorum asserentium orationem, quæ funditur pro tali vnione, & victoria, si alias erat fundenda pro illa, ex obligatione voti, vel præcepti Superioris, non sufficere ad consecutionem huius indulgentiæ; quia nisi oppositum exprimatur, semper intelligitur iniungi à Pontifice opus supererogationis, vt docent Cord. *de Indulgentiis, quæst.* 21. Rodr. §. 7. *num.* 12. *&* 13. fauet D. Bonau. *in* 4. *dist.* 20. *art.* 2. *quæst.* 4. dicens Pontificem non solere indulgentias concedere pro opere obligatorio, ex qua doctrina perperam intulit Syluest. *verb. Indulgentia, quæst.* 6. *partic.* 3. non posse indulgentias concedi, nisi pro opere supererogationis; vt enim opera obligatoria possunt à Confessore in satisfactionem iniungi iuxta receptam, & communem DD. opinionem in materia de satisfactione, ita etiam propter illa potest indulgentia concedi; imo si quis teneatur omnibus Sabbathis ieiunare, & concedatur indulgentia absolute ieiunantibus in Sabbatho, poterit cõsequi indulgentiam per ieiunium Sabbathi obligatorium, eo quod non potest tunc præstare ieiunium supererogationis, vt bene notauit Rodr. *vbi supra*.

4. Vnde etiam infero, eum qui omnibus diebus ieiunare tenetur, indulgentiam consequi posse, alias esset deterioris conditionis, quam qui non ieiunat omnibus diebus. Imo etiam si offerat pro vnione, & victoria orationem, quam tenebatur facere, indulgentiam consequetur. Ita Rodr. *supra dub.* 3. qui etiam bene aduertit quamcunque orationem, quæ non sit notabiliter modica, sufficere pro hac indulgentia, & *num.* 5. ait sufficere intentionem virtualem, & implicitam offerendi orationem pro vnione, & victoria, licet non sit formalis, & expressa. Illa autem oratio, quæ hic iniungitur, & in quam commutari potest ieiunium arbitrio Confessarij, non debet necessario esse vocalis, sed sufficit si sit mentalis, teste Nauar. §. *in Leuitico, notabil.* 22. Cord. *de Indulgentiis, quæst.* 21. Rodr. *vbi supra num.* 5.

5. Quid autem sit concedere tot annos, & quadragenas, iam supra late à nobis explicatum est. Quomodo vero intelligatur hæc commutatio, & participatio bonorum operum, quam hic

hic concedit Summus Pontifex, late à nobis explicabitur infra *dub. vltimo huius capitis*. Quare solum restat aduertere, ad consecutionem indulgentię nullum esse impedimentum, fuisse negligentem in satisfaciendo per pœnitentias à Confessario impositas, vel à se susceptas, vt rectè notarunt Cord. *de Indulg. quæst.* 30. Sotus cum Altisiodorensi *in 4. dist. 21. quæst. 2. art. 3.* Nau. §. *in Leuit. notab. 22. n. 46.* & Rodr. §. 2. *n. 6.*

Dvbivm XII.

An qui propter infirmitatem, aut aliam grauem necessitatem omittit aliquod opus ex præscriptis à Pontifice, consequatur indulgentiam in totum, vel saltem in partem.

1. PArtem affirmantem sequuntur quidam recentiores cum Rodr. *in Bulla*, §. 2. *num.* 7. vbi ait, quod si quis fecisset cætera requisita ad lucrandum Iubilæum, & die Dominica propter aliquam infirmitatem non potuerit communicare, vt præcipiebat Iubilæus, lucratur nihilominus illum, refertque pro hac sententia Augles *quæst. de confessione, art. 5. diffic. 4. pagina* 277. *in vltima impressione*, refert etiam Pauinum *in extrauag. multarum de pœnit. & remiss.* & Curiel. *de Iubilæo, pag.* 90. & 91. & probari potest.

2. Primò, *ex lege cum hæres*, §. *Stichus, ff. de statu libertorum*, & *l. finalis, Codice de conditionibus insertis*, vbi statuitur seruum, cui libertas conceditur sub conditione seruiendi certo, & determinato tempore, si casu fortuito sine culpa sua succedat impedimentum, ita vt tale obsequium exhibere non possit, maneat omnino liber. Ergo eadem ratione si sine culpa pœnitentis succedat impedimentum ad exequendum aliquod opus ex præscriptis in Bulla, vel Iubilæo; lucrabitur nihilominus illum.

3. Secundò, quia voluntas pro facto reputatur in iis, quæ non possunt executioni mandari. Ergo si quis sine culpa sua impediatur facere aliquod opus ex requisitis in concessione, reputabitur coram Deo fecisse omnia, quæ sufficiunt ad lucrandam indulgentiam.

Tertiò, quia alias etiam, qui ex impotētia omitteret, vel etiam ex obliuione aliquam partem parui momenti ex illis, quæ præscribuntur in Bulla, vel Iubilæo, non lucraretur illum, quod tamen non videtur conforme menti Pontificis, de cuius intentione credendum est non velle tanto bono priuare illum, per quem non stetit exequi partem illam parui momenti.

4. Verum, his non obstantibus, respondeo, dicendum, quod qui ex infirmitate, vel quauis alia impotentia, etiam inculpabili, non exequitur aliquod opus ex præscriptis in Bulla, aut Iubilæo, nec facit aliud loco illius per commutationem Confessarij, non solum non lucratur indulgentiam in totum, sed neque in partem. Primam partem huius assertionis docent D. Thom. *in additionibus, quæst. 27. art. 3.* D. Anton. *prima parte, tit. 10. cap. 3.* §. 4. Nau. §. *in Leu. notabil.* 17. Palud. 4. *dist. 20. quæst. 4. art. 5.* Richard. *art. 3. q. 3.* Sot. *dist. 21. q. 2. art. 3.* Sylu. *verb. Indulg. quæst. 7. partic.* 4. Henriq. *lib. 7. cap. 20.* Bellarm. etiam *dicto lib. 1. de Indulgen. c. 13. q. 4.* Suar. *dict. tom. 4. disp. 52. sect. 5. n. 5.* & alij ab eis ibi relati, & probatur.

5. Primò ex extrauaganti *vnigenitus, vers. Adiicientes*, vbi habetur, quod qui pro adipiscenda ea Indulgentia iter ad eundum Romam arripuerint, & legitimè impediti fuerint, vel morte præuenti, visitationem statutam facere

nequiuerint, eandem consequi posse; ergo cum illud tanquam speciale priuilegium in illo Iubilæo concedatur, manifeste sequitur, quod sine speciali indulto non lucrarentur illum, omittendo aliquod opus ex præscriptis à Pontifice; & ideo in hac concessione Bullæ eximit Pontifex ab obligatione confessionis, & perseuerantia in exercitu, eos, qui non possunt confiteri, vel in exercitu perseuerare, quæ aliàs per se loquendo requirebantur ad indulgentiam Bullæ lucrandam.

6. Secundò, quia opera à Pontifice præscripta, nisi aliud ipse exprimat, sunt conditio, sub qua concedit indulgentiam: ergo qui non implet talem conditionem, non satisfacit requisitis ad lucrandam indulgentiam, atque adeo non lucrabitur illam. Patet consequentia, quia non existente conditione, nemo consequitur quod sub tali conditione datur; liberalis enim donatio, si conditionalis sit, non subsistit, nisi impleta conditione.

Tertiò, quia concessiones Bullæ, vt docent communiter DD. sunt stricti iuris, quod præcipue verum est de indulgentiis, atque adeo non amplius valent, quam tenor earum sonat; sed verba Pontificis sonant prius esse exequenda omnia illa, quæ ipse exigit, quam percipiatur fructus indulgentiæ: ergo qui prius ea cum effectu non impleuerit, non percipiet illum.

7. Secundam verò partem prædictæ assertionis docent D. Anton. Palud. & Henriq. *vbi supra*. Nauarr. §. *in Leuitico*, §. 19. per plures numeros. Cord. *de indulg. q.* 13. & Suar. *ibid.* & probant, quia Summus Pontifex non dicit quod facienti medietatem eius, quod præcipit, concedit medietatem indulgentiæ: ergo frustra id fingitur, cũ in huiusmodi concessionibus standũ sit solum tenori illarum, nec amplius, nec aliter indulgentiæ valeant, quam sonant. Vnde à Pontifice solet dari facultas, vt qui tale opus exercere non potest, in aliud æquiualens cõmutetur à Cõfessario, vt sic vere dicatur fecisse omnia requisita ad lucrandam indulgentiam. Superest nunc soluere argumenta in contrarium adducta.

8. Ad primum, neganda est consequentia, quia ibi Legislator id statuit in fauorem libertatis, & per legem constat de eius libertate; in præsenti tamen non constat Pontificẽ concedere indulgentiam omittenti ex importantia aliquod opus ex iniunctis; imo oppositum constat, cum dicat, illam concedere facienti hæc, vel illa, per quod apertè excludit non facientes.

9. Ad secundum respondeo, voluntatem pro facto reputari coram Deo, & quantũ ad præmium essentiale, nõ vero coram hominibus, & ad præmium accidẽtale, cuiusmodi est remissio pœnæ per indulgentiam concessa. Vnde Cord. inquit *lib. 5. de indulgentiis, q. 26. in fin.* quod si indulgentia, vel Iubilæus exigant dare eleemosynam, & Dominus det illam famulo, vt distribuat in pauperes, at ille sibi retineat, Dominus non lucrabitur indulgentiam, vel Iubilæum, quia non impletur cum effectu conditio, sub qua concedebat Pontifex indulgentiã. Quod idẽ docet Henriq. *lib. 7. c. 10. fol. 906.* pro quo adducit D. Anton. & Nau. & Maior. *addit. in 4. dist. 20. quæst. 20. propositione 5.* quod si esset taxatum, vt quis lucraretur indulgentiam, vel Iubilæum, dans vnum argenteum Ecclesiæ, & quis ex ignorantia inuincibili conferret nummum falsum, non lucraretur illam propter rationem dictam, quod etiam docet Bonauent. Societ. IESV, *tract. de Iubilæo in 4. requisito, dub. 2.*

10. Ad tertium respondeo, quod licet opus omissum sit secundum se paruæ quantitatis, vt recitare semel salutationem Angelicam, est tamen magni momenti

menti, secundum quod induit rationem conditionis necessario requisitæ ad lucrandum indulgentiam; atque adeo si illud omittat ex quacunque causa, seclusa commutatione Confessarij, dum ad id datur facultas à Pontifice, non lucratur illam: nec hoc est Pontificem priuare illum ex leui causa magno bono sibi debito, cum indulgentia non sit debita, sed mera gratia Pontificis. Addo tamen, quod si id, quod omittitur, sit paruissimæ quantitatis per comparationem ad reliqua opera executioni mandata, lucrabitur indulgentiam, quia id sufficit, vt dicatur ille moraliter impleuisse conditionem à Pontifice requisitam: vt si exigeret pro indulgentia recitare coronam, & qui omitteret vnam orationem Dominicam, vel Angelicam, vere lucraretur indulgentiam. Quia cum illa quantitas non sit adæquata materia, & conditio indulgentiæ, & ex alia parte sit paruissima in comparatione ad reliqua, non ponitur in numero inter necessario requisita ad percipiendum fructum indulgentiæ, & moraliter intelligitur illa impleuisse.

DVBIVM XIII.

Qua ratione intelligatur indulgentia Bullæ concessa visitantibus quinque Ecclesias, & an possit quis illam lucrari toties, quoties eas visitauerit eodem die.

1. NOnnulli opinantur, quod vbi fuerint quinque Ecclesiæ, non satis esse visitare quinque altaria. Sed oppositũ verius existimo, vt etiã censet Rodr. §.8. *n.*8. Nam Summariũ vulgare, & Bulla latina disiunctiuè dicunt quinque Ecclesias, vel quinque altaria, ac proinde alterutrum istorum sufficiet.

2. Nomine autem altaris etiam comprehenditur oratorium ab Episcopo visitatum, & designatũ pro Missæ celebratione, vt ait Henriq. qui addit, Ecclesias, vel altaria ad consecutionẽ indulgentiæ Bullæ, vel Iubilæi, nocturno tẽpore visitari posse, vt colligitur ex Iubilæo concesso anno 1555. & multis aliis, in quibus dicitur à primis vesperis alicuius festi vsque ad occasum eiusdem festi indulgentiam obtineri posse. Probatur etiam, quia cum absolute dicitur tali die alicubi indulgentiam obtineri, intelligitur à primis vesperis vsque ad occasum illius diei, teste Quintiliano Mendosio *tit. Indulgentia, fol.* 69.

3. Ille autem, qui in aliqua Ecclesia habitat, à qua egredi non potest, vel ratione Religionis, vt in Moniali contingit; vel ratione periculi, vt in eo, qui propter debita, vel crimen aliquod, vel hostes, ad Ecclesiam confugit, potest ibi orando indulgentiam obtinere, visitando quinque altaria, vel quinquies vnum, si Ecclesia quinque altaria non habuerit. Si tamen occurrat alicubi vnicam tantum Ecclesiam existere, cámque solum tria altaria habere, sufficiet visitare duo bis, & vnum semel, vel vnum quinquies. Ita Nugn. *in 3. part. tom.* 2. *tract. de Bulla*, §. 10.

4. Non vero oportet moueri loco, aut exire ab Ecclesia, & eo reuerti, vt dicatur quinquies visitari, sed satis est, vt vno loco fixus preces fundat versus quinque altaria; quare sufficiet moueri corde ab vno in aliud altare, vt tenent grauissimi iuniores; & patet, quia si ex multitudine hominum non posset ab vno in aliud altare moueri personaliter, sufficiet moueri corde, vt ait Rodr. *supra n.* 12. cum quodam Magistro Valentino, nomine Ferruz. Ita etiam Villalob. *tr.* 27. *clau§.* 8. *n.* 6. Bonac. *de Sacram. disp* 6. *q.* 1. *punct.* 5. *n.* 25. Henriq. *lib.* 7. *c.* 10. *n.* 1. Sà *verb. Indulg. n.* 6. & alij: ergo etiã quando nullum est impedimentum, licet ipse neget, sed male. Quia si vnum tantum esset altare, non

non oporteret quinquies motu corporali, illud visitare; sed satis esset quinquies versus illud orare: ergo non requiritur per se loquendo in visitatione altaris motus corporalis.

5. Si autem visitaturus Ecclesiã aliquam non posset eam ingredi præ multitudine hominum, sufficeret ex ostio orare, vt tenent Cord. *lib. 5. de Indulg. q.*21. Rosella *tit. Indulg.* §.22. Villalob. *tract.*25. *diffic.*24.*n.*7.*& tract.*27. *claus.*8. *n.*7. Eman. Sà *n.*12.9 gloss *in Clem. vnica, de reliquiis, & veneratione sanctorum*, tenet etiam Bonac. *vbi supra*, qui citat Suar. & Graffium, & alios.

6. Oratio autem non sufficit mentalis, etiam si verba alicuius orationis mente, vel imaginatione interius proferantur, sed debet esse externa, nisi forte in mutis. Quia Ecclesia Catholica est visibilis, & sensibilis, atque adeò actus ab illa præcepti, vel iniuncti debent esse externi, vel sensibiles, nisi aliud exprimat Pontifex in ipsa indulgentia. Vnde in materia de satisfactione communiter dicunt Doctores, quod si alicui iniungeretur pœnitentia alicuius orationis, vt rosarij, non impleret illam, si solum mente eam recitaret, sed oporteret ore illam proferre: ergo similiter dicendum est in proposito.

His suppositis, partem affirmantem propositæ quæstionis sequuntur Angel. *verb. Indulgentia*, §.4. Rosell. §.12. Curiel *de Iubilæo*, *fol.*92. Nauarr. §. *in Leuitico, notab.*32. *num.*46.*&* 47. Rodr. §.8.*n.*15. Innocen. & alij relati à Sylu. *vbi supra*, &

7. Probant primò, quia priuilegium Principis nõ redundans in præiudicium tertij latissime est interpretandum, & odia debent restringi, & fauores ampliari: ergo non est restringenda prædicta indulgentia ad semel tantum in die, maxime si Bulla dicat, toties, quoties id fecerint dicto biennio durante, &c. vt habetur in nostra Bulla.

Secundò, probant, quia verba iuris, etiam in materia odiosa comprehendunt omnes casus, ad quos cum proprietate se extendunt, vt constat *ex lege cum lege*, *iuncta gloss.*, & ibi Aretinus *tom.*3. Decius *lege factum*, §. *in pœnalibus, ff. de regulis iuris*, Alciatus *in rubrica de verborum significatione*: ergo à fortiori in materia fauorabili, qualis est hæc, & consequenter cum recte possit intelligi toties, quoties, siquidem in Bulla nullum est verbum, quod huic intelligentiæ discordet, ita debet intelligi.

8. Partem vero negantem tuentur D.Thom. *in additionibus q.*25.*art.*2.*ad* 4. D.Anton. 1.*p.tit.*10.*c.*3.§.3. Palud. *in* 4. *dist.*20.*q.*4.*art.*7. Sylu. *verb. Indulgent. q.*8. *dicto* 3. Cord. *de Indulgentiis, q.*25. Felin. *tractatu de indulgentiis*, & multi Iurisperiti *in cap. finali*, *de pœnitent. & remiss. lib.*6.&

Primò probant, quia indulgentia perennis distinguitur à non perenni, quod illa valet toties quoties, cuiusmodi est illa, quæ habetur Romæ in Ecclesia Diui Petri per decem dies, teste Sylu. *vbi supra*, sed indulgentia in Bulla concessa visitantibus Ecclesias non est perennis: ergo, &c.

9. Secundò probant, quia in Bulla conceditur tanquã specialissima facultas, vt qui duas acceperit, possit bis gaudere indulgentiis, & gratiis in ea concessis: ergo præsupponit tanquã certum Pontifex, quod nemo potest lucrari plurics tales indulgentias. Nec iuuat respõdere, ibi solum esse sermonem de indulgentiis, & gratiis, quas Bullæ Summarium vulgare concedit semel in vita, & semel in morte, vt est eligere Confessorem pro reseruatis in Bulla Cœnæ Domini, & similia; hoc inquam non iuuat, quia in concessione indulgentiarũ standum est tenori verborum, cum tantum valeant, quantum sonant: ergo cum

cum ibi dicatur posse gaudere bis omnibus indulgentiis,& gratiis Bullæ,absque fundamento fit limitatio ad has gratias, & non ad illas.

10. Verum,his omnibus non obstantibus, pro resolutione respondeo, loquendum esse in præsenti cum distinctione;nam vel indulgentia conceditur ad tempus determinatum, vt visitantibus tali die, vel tali hora,& tunc semel tantum potest quis illam lucrari,vt docent D D. præcitati pro parte negatiua contra Angel.& Rosel.*vbi supra.* idque sufficienter probant rationes ibi adductæ.Vnde cum stationes Romæ signatæ in Bulla concedantur certis, & determinatis diebus, inde est, quod semel tantum potest quis illas lucrari, nisi aliud exprimat Pontifex. Quando vero indulgentia conceditur indeterminate, & quasi perpetuo sub hac forma, quicunque visitauerit talem Ecclesiam, vel altare, consequetur hanc, vel illam indulgentiam; tunc potest quis eam lucrari toties, quoties, vt docent DD. relati supra pro parte affirmatiua; & si amplius volunt, non sunt audiendi, idque satis probat ipsa consuetudo, quæ est optima legum, & concessionum humanarum interpres, & sic conciliari possunt prædictæ opiniones. Hoc tamen vltimum debet intelligi, dummodo iteratio visitationis non cedat in irrisionem, vt re vera cederet, si quis visitaret eandem Ecclesiam continuo, egrediendo, & ingrediendo, quia non est verisimile de prudentia Pontificis, illo modo reiteranti visitationem multiplicare indulgentias. Ita communiter recentiores in expositione Bullæ, cum Henriquez infra citando.

DVBIVM XIV.

Vtrum in articulo mortis possit virtute Bullæ impendi pænitenti indulgentia ab alio, quam à Sacerdote.

1. PArtem affirmantem sequuntur Nau.§.*in Leuitico,notabil.*30.*num.* 9. & Henriq. *lib.* 7. *cap.* 9. *fol.* 418. *lit.* *T.* est tamen diuersum vtriusque fundamentum. Nam Nau. putat non opus esse ad lucrandam indulgentiam Bullæ, confessionem Sacramentalem in articulo mortis, sed sufficere in necessitate occurrente confiteri tunc laico, qui etiam poterit ei impendere indulgentiam virtute Bullæ. Henriq. autem fundatur in eo, quod quilibet tonsuratus potest absente sacerdote absoluere pœnitentem in articulo mortis à quacunque excommunicatione. Ergo poterit tunc impendere ei indulgentiam Bullæ, cum absolutio ab excommunicatione non minus sit actus iurisdictionis,quam concessio indulgentiarum. Antecedens vero probat ex D.Thom.*in* 4.*dist.*20.D. Anton. 1.*p.tit.*10. *cap.*3. *&* 3.*p.tit.*17.*c.* 4. Sylu. *absolutio* 10. *num.* 8. Armil. *eod. verbo*,§.29. Angel.*absolutio* 3.§.17. Tabiena *absolutio* 2.§.5.Margarita Confessorum *fol.*139. Palud. 4.*dist.*17.*q.*3. *casu* 7.Nau. *in additionib.* §.*in Leuitico de Indulgentiis*, *notabil.* 30. Vict. Mansio, Pena,& multis Iurisperitis, qui omnes docent tonsuratum posse in articulo mortis absoluere ab excommunicatione, absente sacerdote.

2. Verum, his non obstantibus, respondeo dicendum, indulgentiam plenariam,quam in articulo mortis concedit Pontifex in Bulla, impendi non posse per laicum, vel tonsuratum, licet non adsit sacerdos. Probatur primò, quia in Bulla habetur, quod semel in articulo mortis possit confessarius in-

dulgentiam plenariam impendere. Ergo qui non fuerit sacerdos, non poterit id præstare. Patet consequentia, quia cum indulgētiæ sint stricti iuris, vt latè probat Cord. *de Indulgentijs, q.9. propositione 4.& in responsione ad 3.* in propria sua significatione sunt verba eius accipienda, & secundum ius; sed nomine Confessarij propriè intelligitur sacerdos habens facultatem confitendi à iure, vel ab homine. Ergo cum huic duntaxat concedat Pontifex in Bulla facultatem impendendi indulgentiam, nullus alius præter sacerdotem, id poterit præstare.

3. Secundò probatur contra Nauar. nam ipse *cap.26.& c.27.n.271.& de pœnitentia dist.6.c.1.in principio, n.83.* tenet solum sacerdotem in articulo mortis posse absoluere ab excommunicatione, contra Gloss. Panorm. & Felin. *cap. à nobis, el segundo, de sententia excommunicationis*, & contra Decium *cap. 2. de iudicijs, num.* 23. Ledesm. 2. *part.* 4. *quæst.* 26. *art.*1. & alios supra relatos in principio huius dubij. Ergo si consequenter loqueretur, etiam deberet tenere Nauar. solum sacerdotem in articulo mortis impendere posse indulgentiam, quamquam à Confessario concedendam dicit Pontifex.

4. Tertiò probatur contra Henriq. *vbi supra*, quia licet verum sit quod laicus in articulo mortis possit absente sacerdote absoluere pœnitentem ab excommunicatione; inde tamen male infert, quod etiam possit impendere prædictam indulgentiam, cum ad hoc secundum exigat Pontifex certam conditionem, vt solum concedatur à Confessario, cuius nomine nulla ratione venit intelligendus, non sacerdos. Ad primum vero, scilicet ad absoluendum ab excommunicatione, non petit Pontifex secundum ius commune talem conditionem; atque adeo intelligendum est non velle restringere tale ius commune in Bulla, cum in ea potius agatur de priuilegiis, quam de restrictione iuris communis fauorabilis.

5. Sed obiicies, ergo in illo casu discedet pœnitens sine tali indulgentia. Respōderi posset ita esse; sed melius dicitur, quod consequitur illam authoritate Papæ, quia ad hunc effectum non habet copiam Confessarij: quando autem non est talis copia, Pontifex non vult illlum priuare indulgentia, vt patet ex aliis concessionibus eiusdem Bullæ.

6. Si autem inquiras, an extra confessionem possit à Confessario impendi prædicta iudulgentia, Cord. respōdet negatiue: sed oppositum est verius; nam sicut virtute Bullæ potest extra confessionem commutare vota, & absoluere à censuris, vt supra ostendimus, ita & impendere indulgentiam; erit tamen necessarium, vt talis confessus fuerit alteri, vel propositum confitendi habeat.

Dubium Vltimum.

Qua ratione intelligatur facultas Bullæ concedentis communicationem bonorum operum totius militantis Ecclesiæ.

1. DE hac difficultate parum, vel nihil inuenio apud Doctores, quia licet Cordub. infra citandus, & multi Doctores ab eo relati, latissime probant esse in Ecclesia communionem sanctorum; in quo tamen illa formaliter consistat, exactè non explicant; & in quo etiam illa differat à communicatione, quam hic Pontifex concedit in Bulla, quidve supra illam addat, omnino prætereunt; ex quo in præsenti potissima ratio dubitandi

tandi desumitur, quia seclusa hac facultate Bullæ, per hoc quod homo sit in gratia, est particeps bonorum operum omnium iustorum, vt cómunis Patrum docet, teste Canisio in explicatione illius articuli. Ergo per hanc concessionẽ nihil concedit Pontifex, quod absque illa non haberet accipiens Bullam.

2. Vt huic difficultati satisfaciam, præmittere oportet, qua ratione intelligenda sit mutua sanctorum communio, quam sancta confitetur Ecclesia: hinc enim valde dependet germana intelligentia prædictæ participationis bonorum operum, quam specialiter concedit Summus Pontifex in Bulla.

3. Primò igitur dici potest, nomine cómunionis, de qua in Symbolo, solum intelligi communicationem, actualem quidem in vno capite Christo Domino, & in vno baptismate, & aliis sacramentis, in eadem doctrina, & aliis mysteriis, quibus ad inuicem se iuuant membra Ecclesiæ; potentialem vero, quoad satisfactionem, & alia bona, quatenus iusti possunt sibi inuicem applicare proprias satisfactiones, etiam sibi necessarias; in quo valde discriminantur ab iniustis, quos constat inter se esse omnino incapaces talis applicationis, dum in peccato perseuerant. Sed contra est, quod ait Regius vates *psal. 118. Particeps ego sum omnium timentium te, &c.* vbi aperte indicat per hãc communicationem importari actualẽ participationem bonorũ spiritualium inter iustos. Quem locum explicans D. Ambr. vt refert Pius V. in Catechismo ad parochos, ait; sicut membrum particeps esse dicimus totius corporis, sic coniunctum omnibus timentibus Deum; quam similitudinem desumpsit ex D. Paulo *ad Romanos 12. Sicut in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi vnum corpus sumus in Christo.* Ergo sicut in membris viuis eiusdem corporis naturalis est actualis virtutis communicatio, ita in membris vnius corporis mystici; quod eleganter prosequitur D. August. *tract. 32. in Euangelium Ioannis*, dicens; *Oculus solus videt in corpore, sed nunquid sibi soli oculus videt? & manui videt, & pedi videt*; ita etiam explicat D. Thom. *opusculo 5.* Est igitur concedenda inter iustos aliqua alia communicatio potentialis, præter communicationem in vno capite, in vno baptismo, & aliis sacramentis; & hæc erit quoad satisfactionem, vel aliquo alio modo.

4. Secundò, posset dici in communione sanctorum ratione charitatis includi actualem communicationem satisfactionis, ita vt ex quocunque opere iusti omnes, & singuli alij iustificatione indigentes recipiãt partem aliquam satisfactionis. Et si obiicias, satisfactionẽ correspondentem cuicũque operi meritorio esse finitam, & aliquando paruissimam, atque adeo non posse in tot Ecclesiæ iustos distribui. Respondeo, quod licet satisfactio illa sit finita, habet tamen partes infinitas, non tot, quin plures, ad eum modum, quo secundum receptissimam philosophorum sententiam cum Arist. 6. Physic. in minima atomo sunt infinitæ partes continui, ita vt facta quacunque illius diuisione adhuc restat alia, & alia efficienda in infinitum.

5. Et si iterum obiicias contra prædictum modum dicendi, quod talis distributio cederet in iniuriam ipsius operantis, cum opus esset multum de eius satisfactione adimere, vt reliqui eam participarent. Respondeo, nullam in hoc ei iniuriam inferri, cum id quod de eius satisfactione adimitur, incomparabiliter compensetur per fere innumeras alias satisfactiones, quas ipse participat ex similibus operibus aliorum iustorum.

6. Sed nec modus iste dicendi satisfacit, tum quia satisfactio vnius viui, maxime si illa indiget, non prodest alteri, nisi ipse, vel eius Prælatus applicet eam alteri: ergo si operans non applicet omnibus Ecclesiæ iustis suam satisfactionem, nõ proderit illis. Ergo amplius requiritur, quam esse in charitate ad participandam satisfactionem correspondentem operibus aliorum iustorũ; tum quia alias nullus daretur iustus in Ecclesia, qui non esset immunis ab omni pœna, cum quotidie tot satisfactiones ei applicentur, quot fiunt opera satisfactoria, quorum omnium quotam quantam ipse accipit, iuxta prædictam sententiam; tum quia sic opera satisfactoria B. Virginis, Apostolorum, & aliorum Sanctorum nunquam fuissent in thesauro Ecclesiæ recondita, cum statim distribuerẽtur ratione prædictæ cõmunionis in reliqua Ecclesiæ membrã.

7. Tertiò tandem, & verius dici posset, per cõmunionem Sanctorum, quam Catholica confitetur Ecclesia, intelligi non solum actualem communicationem sacramentorum, & influxuum, qui à Christo Domino Ecclesiæ capite in eius membra deriuantur, & mutuã ipsorum membrorum administrationẽ, sed etiam actualem quandam bonorũ participationem; ita vt quicunque iustus per sua opera, alias meritoria de condigno, & ex iustitia vitæ æternæ, mereatur etiam de congruo spiritualem aliorum iustorũ profectum; quod genus meriti, quia nullo speciali Dei pacto fundatur, solum diuina liberalitate nititur; dicitur autem meritum de congruo, quatenus condecens est, diuinæque largitati consonum, vt attendendo ad bona opera iustorum, eorum fratribus benefaciat, qui fraterna charitate illis coniuncti sunt.

8. Et si quispiam obiiciat, quod etiam iniusti possunt gaudere simili communicatione, cum etiam opera bona iustorum sint impetratoria conuersionis peccatorum, iuxta illud Aug. (si credimus Cordubæ 5. *de Indulgentiis, quæst.* 42.) *nisi Stephanus orasset, forte Paulus saluatus non esset*, & illud *Genesis* 17. vbi propter merita Abrahæ, Deus liberauit Loth. & tandem propter iustos parcit iniustis, vt docet D. Thom. *in additionibus*, *q* 27. *art.* 1. & Doctores *in* 4. *dist.* 27. & 36. & latius Palud. *in* 4. *dist.* 25. *q.* 2. & alij, quos refert, & sequitur Cord. *vbi supra*. Respondeo opus meritorium iusti non habere vim impetrãdi peccatori cõuersionẽ, aut quidpiã aliud, nisi ipso applicante, & ordinante ipsum opus ad id impetrandũ; habet tamẽ vim meritoriã de congruo in ordine ad profectum spiritualem iustorũ sine speciali applicatione operãtis; sicut sine speciali aliqua applicatione habet esse sibi meritorium ex iustitia augmenti gratiæ, & gloriæ. Verum tamen est, quod, vt eleganter prosequitur Vualdensis contra Vvicleph. *de sacramentalibus, tit.* 11. *c.* 5. si iustus specialiter intendat per suum opus impetrare, aut mereri de congruo profectum spiritualem alicuius particularis, proderit magis ei illud opus, quam aliis, ad quos tale opus non fuit in speciali directum, sed in communi, ratione charitatis. Dicimus ergo, quod sicut mercatores ad lucranda temporalia habent inter se societatem, & ratione talis societatis cõmunicant in bonis temporalibus; ita iusti cõmunicant in spiritualibus, eo quod ratione charitatis societatem habent inter se, iuxta illud *Ioannis* 1. *Vt vos societatẽ habeatis nobiscum, & societas nostra sit cum patre, & filio eius Iesu Christo*; ex qua societate oritur, vt recte dixit D. Thom. *vbi supra*, quod operatio vnius membri cedat in bonum totius corporis; quod aperte indicant optima verba D. Pauli *ad Philip.* 4. *Veritatem autem facientes, in charitate crescamus*

mus in illo per omnia, qui est caput Christus, in quo totum corpus compactum, & connexum per omnem iuncturam vnius cuiusque membri, augmentum corporis facit in ædificationem sui in charitate, &c. Hæc D. Paul. quibus satis nostram adstruit sententiam, si vltima eius verba attente perpendantur: nam quid quæso aptius intelligi potest per prædictũ augmentũ, quam profectus spiritualis iustorũ? Vnde Pius V. *in Catec. ad Parochos, fol.* 108. ait; *Membra vero mortua, nimirũ homines sceleribus obstricti, & à Dei gratia abalienati, hoc bono non priuantur, vt huius corporis membra esse desinant, sed cum sint mortua, fructum spirituale, qui ad bonos & iustos homines peruenit, non percipiunt*. Hæc ibi.

9. His igitur sic prælibatis, haud difficile erit gradum facere ad interpretandam prædictam concessionem Bullæ circa participationẽ bonorũ operum. Pro quo præmittere oportet, prædictam concessionẽ non esse indulgentiam; tum quia indulgentiæ fiunt de cõmuni thesauro Ecclesiæ, qui est cumulus satisfactionũ Christi, & Sanctorum in acceptatione diuina repositus; hæc vero cõcessio non est nisi de satisfactionibus viuorũ, seu beatorũ, quæ ad prædictum thesaurum nunquã deuenerunt; tum quia, vt doctissime prosequitur Cord. *de Indulg. q.* 3. indulgentia præter dispensationẽ thesauri Ecclesiæ importat remissionem pœnæ, vt cõstat *ex cap. quod autẽ extra, de pœnitentiis, & remis. ex cap. cum ex eo, eod. tit. lib. 6. & in extrauag. Antiquorũ, eodẽ etiam tit.* Hæc autẽ concessio participationis bonorum operum non importat huiusmodi remissionem pœnæ. Tum tandem, quia in cõcessione indulgentiæ exercetur clauis, secus vero quando quis admittitur ad participationem bonorum.

10. Præmitto rursus, quod in opere meritorio cuiuscunque iusti inuenitur meritum augmenti gratiæ, & gloriæ, quod nulli alteri potest communicari; inuenitur etiam impetratio alicuius boni, quod alij vocant meritum de congruo, & tandem satisfactio pro pœna, quæ duo vltima applicari, & prodesse possunt alteri; id tamen habet speciale satisfactio, quod debet fieri per applicationem operantis, vel sui superioris, antequam opus fiat, non vero postea; sicut contingere potest in impetratione; nam postquam opus bonum factum est, si nulli specialiter fuerit applicatum ab operante, vel superiori in ordine ad satisfaciendum, cedit in bonum operantis, si indiget, iuxta illud *Matth.* 10. *Pax vestra ad vos reuertetur.* & illud *psal.* 34. *Oratio mea in sinu meo conuertetur.* Si vero illo non eget, reponitur in thesauro, seu ærario publico Ecclesiæ, distribuendum per indulgentias à Pontifice, & aliis, qui possunt indulgentias concedere; quia quæ habentur pro derelictis pertinent ad ærarium, seu bonum commune Reipublicæ Christianæ, & Christus Dominus, qui à Paulo vocatur *ad Hebræos* 1. *hæres vniuersorum*, succedit in ea bona incerta, & pia, ac si esset hæres ab intestato, & huius spiritualis thesauri ærarij claues commisit Petro, & eius successoribus pro indulgentiis concedendis.

11. His igitur præiactis fundamẽtis, quidã recentiores respondent, Summũ Pontificẽ in Bulla cõcedere prædictam facultatẽ habere nouo titulo participationẽ bonorum operũ, quam alias iusti ex vnione charitatis habẽt; sed hoc nulla ratione admittẽdum est, alias prædicta facultas esset de solo titulo, nõ de re, nihilque operaretur præter ius commune, quod est contra rationem priuilegij, vt omnes Iurisperiti fatentur; nam cum priuilegium sit priuata lex, seu priuans legem, aliquem specialem effectum sortiri debet, vltra ius commune.

12. Alij vero dicunt triplicem esse

communicationem fidelium. Primam genericam ratione charitatis. Secundam ratione indulgentiarum, per quas communicantur iustis satisfactiones Christi Domini & Sanctorum. Tertiam magis specialẽ, quando vnus applicat sua opera alteri ex intentione particulari, vel etiam Prælatus, & maxime Papa, quia in huiusmodi applicatione satisfactionis, datur inter Prælatũ, & subditum locus præuentioni. Dicunt igitur per prædictã concessionem Bullæ non applicari bona opera fideliũ sumenti Bullã primo modo; nã sine noua applicatione reperitur talis cõmunicatio inter mẽbra viua Ecclesiæ; nec etiã secundo modo; quia indulgentiæ non conceduntur, vt supra diximus, de operibus viuentiũ, seu viatorum; sed fit tertio modo per hoc, quod Papa speciali intentione applicat opera bona fideliũ, quantum ad vim impetratiuam, & meritoriam de cõgruo, in quo nullum fit fidelibus præiudicium; imo conditio sic applicantium melior fit ex tali meliori applicatione: nec opus operantis ex hoc minuitur, sicur minueretur quantum ad vim satisfactiuam ex multiplicatione participantium.

13. Sed nõ placet hæc expositio, quia opera iustorum, etiam vt impetratoria, prosunt ratione mutuæ charitatis aliis iustis, cum (vt supra diximus) de congruo mereantur profectum spiritualem aliorum, quibus spirituali charitatis cognatione coniuncti sunt: ergo aliquid amplius, quam hoc, importat communicatio bonorum, quam hic concedit Pontifex, alias nihil adderet hæc communicatio supra illam, quam ex vi charitatis habent omnes iusti, & sic nullum esset priuilegium, vt supra deduximus.

14. Quare dicendum esse reor, per hanc concessionem Bullæ communicari sumenti illam, dummodo sit in gratia, omne illud quod aliis iustis superest de suis satisfactionibus; itaque fructus satisfactionum, qui superabundant iustis, & reponendi erãt in thesauro Ecclesiæ, applicat Sum. Pontifex sumenti Bullam, ita vt inter sumentes Bullam per varias partes secundum maius, & minus distribuantur, secundum quod vnusquisque, maius, vel minus iuuerit in ordine ad finem Bullæ, scilicet subsidiũ belli contra infideles; quod ita esse, partim cõstat ex illis, quibus reliquas expositiones reiecimus, & à sufficienti partium enumeratione nulla restat eligenda, nisi hæc; partim, quod si hoc modo non intelligatur, nihil sane addet hæc specialis cõmunicatio, quã in Bulla concedit Summus Pontifex supra eam, quam iusti habent ex mutua charitatis vnione, vt supra dicebam; partim etiam colligitur ex verbis D. Pauli *ad Corint.* 8. vbi ait; *Non enim vt aliis sit remissio, vobis autem tribulatio, sed ex aequalitate in præsenti tempore vestra abundantia illorũ inopiam suppleat, & vt illorum abundantia vestræ inopiæ sit supplementum.* Ecce D. Paulus admonet, vt quod superest vni, alteri applicetur. Hoc igitur idem facit Põtifex in spiritualibus, applicãdo aliis satisfactionem superabundantẽ alterius, vt illius abundantia alterius inopiam suppleat, & vt seruetur in corpore mystico, id quod in naturali, in quo videmus vnum membrum quod superfluum est sibi de alimento, alteri communicare.

15. Ad gaudendum autem huiusmodi concessione non sufficit habere Bullam, vt bene notauit Rodr. §. 7. *num.* 9. *fol.* 52. sed opus est, vt prius preces effundat pro victoria contra infideles, & quod ieiunet ieiunio voluntario, hoc est aliàs non obligatorio, vel si ieiunare non possit, aliquod aliud opus pium faciat ad arbitrium Confessoris.

16. Et hac etiam ratione intelligendam, & interpretandam esse censeo communicationem religionum, quando earum

earum Prælati admittunt aliquos ad participationem bonorum operum suorum regularium; non enim intelligendum est, vt quidam existimarunt, Prælatum ex quolibet opere satisfactorio fratrum quotam quandam adimere, & illam aliis applicare,quos ad participationem bonorum admittunt, hoc enim sæpe cederet in iniuriã,& præiudicium fratrum, cum multi indigerent ea parte satisfactionis, quæ sibi adimitur, quod quidem nulla ratione credendum est velle Prælatos; imo vt multi DD. dicunt, id non possent facere absque eorũ consensu,(de quo modo nihil determino.) Debet ergo intelligi,quod conceditur ibi cõmunicatio satisfactionũ, quæ supersunt fratribus, & ad participationem illorũ recipiunt Prælati suos benefactores,ad quod præbent illis litteras Confraternitatis,quæ Hispane dicuntur, *Cartas de hermandad*; quas licèt Vvicleph. cõdemnauerit, ab eius tamen calumniis liberat euidentissime Vvaldensis *de sacramentalibus*, *tit.* 10.*cap.*94. probans apertissime similes litteras dedisse D.Paul.vt constat ex Epist.ad Hebræos *cap.*1.& aliis multis ab eo ibidem relatis.Id tamen circa prædictas litteras aduertere oportet,quod cum in illis dicitur dari,quia sunt benefactores, si re vera non sint,nihil possunt;quia deficit causa, propter quam dantur: si vero sint parum benefactores,proderunt illis pro rata secundum mensurã beneficentiæ.

17. Verum tamen est quod,vt notauit Cord.*vbi supra*, & docet Rodriquez §.7.*in fin.* recte potest Prælatus sine aliqua causa, sed solum charitate,aut speciali amicitia motus,dare prædictas litteras,& tunc proderunt cui dantur, licèt non sit benefactor; proderunt (inquã)tam vt satisfactoriæ sunt, quàm vt impetratoriæ, & meritoriæ de congruo; quod notanter addo, quia existimo huiusmodi litteras non solum prodesse iustis,sed etiam iniustis,vt iustitiam consequantur, & citius iustificentur; quod etiam potest dici de accipientibus Bullam,dum sunt in peccato mortali, & sic prodest illis, siue sint in gratia, siue absque illa, licèt diuersimode iuxta supradicta.

CAPVT IX.

De facultatibus,quæ Commissario Bullæ conceduntur.

DVBIVM I.

An per Bullam suspendantur indulgentiæ, & facultates aliæ per Sedem Apostolicam Religiosis concessæ.

1. PRo explicatione huius difficultatis, quæ grauis est; Suppono primò, hic non agi de suspẽsione indulgentiarum, quas Episcopi,seu Archiepiscopi concedunt. Solum enim ex vi Cruciatæ conceditur Commissario facultas suspendendi indulgentias, & gratias concessas à Pontificibus, seu ab aliis ex delegata Sedis Apostolicæ facultate; Episcopi autem non ex delegatione,sed authoritate ordinaria, & iure diuino possunt indulgentias concedere, vt docent communiter DD. cum D. Thoma 4.*dist.*20. & latè Cord. *de Indulg. q.*10. Nau.§.*in Leuit.not.*31.*n.*1.*& seqq.* Verum est tamen quod Episcopi habent prædictam facultatem dependenter à Papa,& non possunt eas concedere vltra taxationem illius. Vnde de facto eorum potestas limitata est in iure, vt constat ex *cap.nostro*, *& cap.cum ex eo*, *de pænit. & remiss.*

2. Suppo-

2. Suppono ſecundò ex Felino *in cap.nonnullis,de reſcript.* & Bart.*in extrauag.ad reprimendum,verb.non obſtantibus*, quod etiã ſi aliquæ litteræ Apoſtolicæ habeant clauſulas generales reuocatorias aliorum priuilegiorum, non tamen derogẽt omnibus priuilegiis in particulari,ſed illis duntaxat,quæ dictarum litterarum Apoſtolicarum executionem impediunt. V.g.ſi quis priuilegium obtineat adeundi Hieroſolymam,& D.Iacobum in Compoſtella pro ſua deuotione, poſtea autem prohibitio fiat, ne quis Hieroſolymam accedat;cum clauſula generaliter reuocatoria quorumcunque priuilegiorum, poteritne huiuſmodi perſona D. Iacobum in Compoſtella adire? Vtique, quia, etſi reuocentur omnia,& quæcunque priuilegia; id tamen intelligitur ſolum de iis priuilegiis,virtute quorum conceditur acceſſus ad Vrbem ſanctam. Eodem modo eſto Bulla Cruciatæ habeat clauſulam ſuſpẽſoriam generalem aliorum priuilegiorum,dicta tamen clauſula non ſuſpendit omnia priuilegia in particulari, ſed illa duntaxat,quæ eiuſdem Cruciatæ impediunt executionem, cuiuſmodi ſunt priuilegia aſſiſtendi diuinorum celebrationi tempore interdicti, eligendi Confeſſorem, lucrandi indulgentias, edendi lacticinia,&c. Secus de iis,quæ circa alias materias verſantur, & conſequentet ſunt omnino diſſimilia priuilegiis in Bulla contentis.

3. Suppono tertiò, nihil prædictis obſtare, quod in Bulla ſuſpendãtur priuilegia ſimilia, & diſſimilia iis, quæ in eadem Bulla conceduntur, id (inquam) nil obſtat: intelligitur namque de diſſimilibus,non omnino,ſed duntaxat quo ad modum. V.g. Priores ordinis Prædicatorum gaudent priuilegio admittendi in ſuis Conuentibus ad ſepulturam Eccleſiaſticam tempore interdicti certum numerum perſonarũ,ſed abſque pompa, vel ſolennitate;idem priuilegium concedit Bulla omnibus illam ſumentibus, cum ſolennitate tamen competẽti,& in hoc conſiſtit vtriuſque priuilegij diſſimilitudo. Priuilegia igitur, vel ſimilia in ſpecie,vel etiam quoad modum,diſſimilia iis,quæ in Bulla continentur,poſſunt per generalẽ Cruciatæ Commiſſarium ſuſpendi;non autem quæ omnino ſunt diſſimilia., & nullatenus in Bulla conceduntur; id namque eſſet abſurdum,vt recte tradit Rodr. *in expoſ.Bullæ,§.2. num.1. fine.*

4. His ſic præmiſſis,circa præſentem difficultatem,quoad indulgẽtias Acoſta *in Bullæ expoſitione,q.*108.cenſet Regulares,etiam Mendicantes, non poſſe abſque Bulla frui indulgentiis, ipſis aliàs per Sedem Apoſtolicam conceſſis; exiſtimat enim omnes per Bullæ promulgationem ſuſpendi. Ducitur primò,quia Summus Pontifex dum in clauſula reuocatoria, ſeu ſuſpenſoria priuilegiorum excipit facultates Mendicantium, non videtur intelligere indulgentias prædictas. Indulgentiæ namque in iure (ait ille) non comprehenduntur ſub nomine facultatum,vt patet ex cap.extrau. Sixti IV. *de pœnit. & remiſſ.* & ex noua extrauag.Gregorij XIII. vbi dicti Romani Põtifices ad celebritatem Iubilæi anni ſancti varias facultates prius ſuſpenderant, & poſtea indulgentias ipſas ſpecialiter ſuſpendunt, tanquam res à facultatibus diſtinctas.

5. Secundò, quia poſtquam Pontifex in hac Bulla ſuſpendit indulgentias omnes,ac facultates,poſtea excipit non quidem indulgentias, ſed nominatim facultates Superioribus Mendicantium conceſſas.

Tertiò, quia Clem. VIII. ſpeciali ſuo Breui ſub dat. die 28. Auguſti anno 1591. commiſit Alberto Cardinali Archiduci Auſtriæ,vt ipſe in Luſitaniæ Regno definiret quantitatem eleemo-

ſynæ

synæ à Mendicantibus erogandæ pro indulgentiis Cruciatæ lucrandis. Vnde videtur supponere Mendicantium indulgẽtias esse suspensas. Cum enim indulgentiæ Mendicantium amplissimæ sint, non indigebant susceptione dictæ Bullæ ad eiusdem indulgentias lucrandas, quippe virtute suorum indultorum æquales indulgentias habuissent.

6. Nihilominus, absolute tenendum est, nec indulgentias, nec alia quæcunque priuilegia concessa, vel Prælatis Mendicantium pro sibi subditis, vel Religiosis huiusmodi pro se ipsis suspendi vllatenus in Bulla. Ita communiter DD. Rod. §. 12. *num.* 4. Villalob. *summ. tom.* 1. *tract.* 17. *claus.* 11. *num.* 10. Ioan. à Cruce *epit. lib.* 2. *cap.* 7. *dub.* 3. *concl.* 2. & Nugn. 3. *p. tom.* 2. *tract. de Bulla*, §. 14. Vnde non possum non mirari virum alias eruditum, adeo fuisse in hac parte allucinatum, vt absque vllo valido fundamento discesserit ipse solus à sententia, quam tot viri doctissimi cẽsent indubitatam.

7. Prior igitur nostræ conclusionis pars constat euidenter ex verbis ipsius Bullæ, qua expresse dicta priuilegia excipiuntur à generali priuilegiorum suspensione.

8. Posterior autem constat ex declaratione, ac concessione Pontificia Leonis X. ad instantiam Superiorum ordinis Minorum de obseruantia, quæ est huiusmodi. *Dignetur S. V. concedere, & declarare, quod virtute Bullarum Cruciatæ contra infideles, vel aliarum indulgentiarum generalium, quascunque reuocationes, aut suspensiones priuilegiorum ordinum, etiam Mendicantium continentium, nunquam intelligantur reuocata, neque suspensa indulta, priuilegia, & gratiæ concessæ, quoad personas fratrum Minorum de obseruantia, & quoad suspendendum interdictum in festiuitatibus Sanctorum sui ordinis, nisi de his specifice, & nominatim facerent mentionem.* & dixit Pontifex, *fiat.* Huius autem indulti, & aliorum reddit testimoniũ fide dignum Laurentius Cardinalis quatuor Coronatorũ, vt habetur ex Supplem. ordinis 1. *part. fol.* 60. *concessione* 177. & gaudent eodem indulto omnes Regulares communicationẽ priuilegiorum habentes.

9. Insuper vtraque conclusionis pars probatur ex supradictis, quia sicut in Bulla non conceduntur nisi priuilegia personalia vt habetur *ex* 2. *notando duby sequentis*, ita nec suspenduntur nisi eadem, id est singularibus personis immediate concessa. Neque obstat, si dicas in Bulla expresse suspendi facultates, & gratias Monasteriis, ac locis piis concessas; hæc autem potius videntur dicenda priuilegia realia. Respondetur tamen, facultates Monasteriis, & aliis locis piis concessas in Bulla, suspendi non absolute, sed quatenus concernunt singulares personas, quæ huiusmodi facultatibus gaudere possunt, & consequenter non immerito priuilegia personalia reputantur. Ita Rodr. *ibid. notab.* 3.

10. Quapropter ad primam probationem, negatur assumptum, falso enim prædictus Author ex extrau. Sixti IV. & Gregorij XIII. colligit indulgentias non comprehendi sub nomine facultatum, quamuis enim facultas plura comprehẽdat, quam indulgentiæ; at sub nomine facultatis comprehenditur etiam indulgentia, vt satis manifeste insinuat Nauar. *in comment. de Iubilæo, notabili* 33. quem tamen Acosta in sui fauorem allegat, sed iniuste. Hinc multi Salmanticenses doctissimi per P. Ioan. à Cruce *epit. lib.* 1. *cap.* 6. *dub.* 12. *conclus.* 3. relati asseruere, quod quando Bulla post suspensionem omnium indulgẽtiarum, gratiarum, & facultatum, excipit concessa Superioribus Mendicantium, quoad suos Religiosos, exceptio ista intelligitur respectu indulgentiarum duntaxat, & videtur deduci ex contextu, dum dicitur quoad sibi subditos, id enim de

indulgentiis potius verificari debet, nempe de indulgentia plenaria concessa visitantibus Ecclesias nostri ordinis in præcipuis eiusdem festiuitatibus, quæ quoad sæculares suspenditur, non tamen quoad Religiosos.

11. Ad secundum respondetur, præcitata exceptionis verba, nimirum, *exceptis tamen concessis ordinũ Mendicantium Superioribus, quoad eorum fratres tantum*; extendenda fore ad omnia præcedentia, de quorum numero sunt indulgentiæ. Et quamuis iuxta tenorem Summarij latini, dicta responsio satis probabilis videatur; quia tamen in Bulla originali sic habetur, *In hac autem derogatione nostra nolumus comprehendi similes, vel dissimiles facultates concessas Mendicantium ordinum huiusmodi Superioribus, quoad suorum ordinum fratres, nec per illam aliquod ipsis praiudicium afferre, quinimo illa omnino quo ad suorum ordinum fratres, vt prafertur, durare volumus*. Idcirco facilius videtur posse responderi iuxta doctrinam insinuatam à Nauar. & aliis, hic per facultates intelligi etiam indulgentias ob rationem ibi assignatam.

12. Ad tertium concedimus indulgentias Mendicantium esse amplissimas, at non inde sequitur quod essent superfluæ, seu inutiles illæ, quas ipsi Mendicantes per Bullæ susceptionem lucrari possent: alioquin idem esset sentiendum de indulgentiis stationum Romæ, & similium respectu Mendicantium Romæ commorantium, quod non solum à veritate, sed a pietate etiam Christiana valde alienum videtur, ne dicam, temerarium. Adde Bullam non solum pro lucrandis indulgentiis facultatem concedere, sed proficere etiam ad plura alia, de quibus egimus supra.

13. Sed quæres, an per Bullam suspendantur indulgentiæ concessæ olim granis benedictis, & nunc figuris, imaginibus seu Coronis. Affirmant Rodr. *in Bulla*, §. 12. *num.* 11. & Vega *sum. tom.* 1. *verb. grani benedicti, casu* 1. Mihi autem videtur negatiuè potius respondendum; tũ quia huiusmodi indulgentię non cõceduntur singularibus personis, sed toti populo Christiano, nec Monasteriis, Ecclesiis, Hospitalibus Cõfraternitatibus, aut aliis piis locis quibuscũque, sed cunctis fidelibus Christianis; & consequenter non sunt de numero gratiarum, quæ in Bulla suspenduntur; tum etiam, quia voluntas Legislatoris à vero simili indagatur. Ita in *l. non est verosimile, ff. de eo quod met. cau.* qui enim arguit à vero simili, arguit à ratione naturali, vnde Craueta *consil.* 292. *num.* 6. refert, eum qui habet verosimile pro se, habere causam legis pro se; sed verosimile est Pontificem dum dictas indulgentias concedit toti populo Christiano, nolle cum maiori onere, seu minus liberaliter eas concedere in Regnis, seu prouinciis, vbi Bulla Cruciatæ publicatur quam alibi: igitur sicut carentes Bulla extra dicta Regna lucrari possunt memoratas indulgentias, ita & ibi; & quidem valde dicendum videtur, quod Religiosi omnes, etiam Mendicantes, & tot pauperes sæculares in iis Regnis priuentur indulgentiis toti populo Christiano concessis, nisi pro se, & singulis suæ familiæ filiis, aut seruis singulas singulis annis Bullas accipiant.

14. Facit autem pro hac sententia responsum, quod grauissimi recentiores referunt misisse ex Curia Romana Cardinalem Pachecum Archiepiscopũ Burgensem, dicendo non esse de mente S. Pontificis reuocare, vel suspendere per Bullam dictas indulgentias. Addo, id vt minimum videri probabilius respectu Mendicantium; nam sicut S. Pontifex in Bulla ait non velle reuocare indulgentias Mendicãtium superioribus pro sibi subditis concessas, ita videtur non velle reuocare

reuocare, vel suspendere indulgentias granis, seu imaginibus, coronísve affixas, saltem respectu illorum, sed sæcularium duntaxat, etiã si tales indulgentiæ non solum ipsis, sed toti populo Christiano fuerint concessæ, atque ita existimo, sub censura tamen cuiuscunque alterius melius sentientis.

Dubium II.

An per Bullam suspendantur indulgentiæ & alia priuilegia Regularibus concessa pro sæcularibus.

1. Partem affirmatiuam tenent Nauar. *lib. 5. cons. tit. de priuil. cons.* 16. *n.* 1. Lopez 2. *p. instruct. vbi de clauibus, c.* 1. *paulo ante vers. Quæritur deinde.* Rodriq. *§.* 12. *n.* 4. & Acosta *super Bullam, q.* 105. Ducuntur primò, quia Bulla suspendit omnes facultates concessas Monasteriis præter illas, quę concessæ sunt Superioribus Mendicantium in ordine ad suos fratres tantum: ergo suspendit eas, quæ sunt concessæ eisdem in ordine ad sæculares. Patet consequentia, quia exceptio firmat regulam in contrarium: ergo cum ibi excipiantur gratiæ concessæ in ordine ad fratres, aperte consequitur reliquas comprehendi in prædicta suspensione.

2. Secundò, quia vt patet ex vsu, Religiones petunt facultatẽ à Commissario ad publicandum indulgentias concessas toti Religioni pro sæcularibus, & Concionatores prædicant eas non obtinere carentes Bulla Cruciatæ: ergo censent prædictas gratias in ordine ad sæculares illis concessas omnio suspendi à Cõmissario, alias possent eas publicare sine eius licentia, quod tamen non audent facere.

Tertio in Bulla suspenduntur priuilegia concessa aliquibus Religionibus quo ad sæculares, vt audire Missam tempore interdicti, vel cessationis in earum Ecclesiis: vnde Collector priuilegiorum Trinitatis aduertit his priuilegiis vti non posse carentes Bulla; & similiter suspenduntur facultates dispensandi, & commutandi vota, & absoluendi à reseruatis, licet toti Religioni concessæ fuerint: ergo.

3. Pro explicatione huius difficultatis; Obserua primò, ex Nau. *de Indulg. not.* 28. *n.* 13. *&* 14. facultates omnes, gratias, & indulta, quæ in Bulla continentur, personis particularibus concedi, & esse priuilegia personalia, quod manifeste deducitur ex eo, quia (vt habetur ex eadem Bulla) facultates, & indulgentiæ semel suspensæ denuo per sumptionem Bullæ reualidantur; constat autem singulares personas, & non Monasteria, seu Conuentus Bullam sumere. Neque obstat si dicas in Bulla suspendi facultates, & gratias Monasteriis, Confraternitatibus, & Hospitalibus concessas, quæ ideo non personalia, sed realia priuilegia esse videntur. Respondetur enim ibi solum suspendi indulgentias, quas lucrantur illi, qui Ecclesias etiam Regularium visitant, vel Cõfraternitatibus, seu Hospitalibus inseruiunt, iuxta constitutionum Apostolicarũ tenorem, & consequenter respectu huiusmodi personarũ priuilegia personalia duntaxat dicenda sunt.

4. Secundò obserua, quod priuilegia Confessoribus Ordinum Mendicantiũ, & non Mendicantium cõcessa ad absoluendum olim à reseruatis, ad dispensandum, & commutandum vota sæculariũ, & similia, non esse personalia, sed realia. Quamuis enim concedantur personis dictorum ordinũ professoribus, quibus ordinibus voluit Sedes Apostolica huiusmodi fauorem impartiri, & consequenter dicta priuilegia potius censenda sunt ordinibus, quam personis concessa, quod inde probatur: quoniam si dicti Religiosi authoritate Apostolica à

Religione egrederentur, vel expellerentur, nequaquam post habitum sic dimissum dictis fauoribus fruerentur: id autem manifestum esse indicium, quod huiusmodi priuilegia non sint personalia, tradit Rod. *tom.* 1. *quæst. reg. q.*61. *art.*14. *not.* 2. & tradit rationem, quia si essent præcise personalia, personas quidem sequerentur, etiam si statum mutarent.

5. Tertiò obseruа, quod licet priuilegia certo personarum generi concessa (vt ea quæ maritis conceduntur) sint regulariter personalia, arg. *leg. qui tale, ff. solut. matr.* & notat Zazinus *in l. marito, num.*32. *ff. eod.* Nihilominus priuilegium concessum certo personarum generi, quod per fictionem iuris nunquam perit, perpetuum est, & reale, cuiusmodi æstimatur priuilegium, quod vnius Ciuitatis ciuibus conceditur, vt colligitur *ex l. forma*, §. *quamquam, ff. de censib. &* l. 2. *ff. de reb. dub.* .. & notãt Romanus *in l. maritum, ff. sol. matr. num.* 17. & Socinus *in d. l.* 2. *n.*4. Atque idem in casu nostro dicendum est; priuilegia namque, & facultates prædictæ Religionibus dari censentur, cum eæ concedantur Confessariis, qui per fictionem iuris nunquam pereunt.

6. Sit igitur prima conclusio. Per suspensionem Cruciatæ non intelliguntur suspẽsæ facultates, & priuilegia Religionibus concessa in ordine ad sæculares, cuiusmodi sunt illa, quæ habent ad vota sæcularium commutãda, & dispensanda, necnon pœnitentes etiam Bulla carentes absoluendum. Ita Ledesma *sum. tom.* 1 *tract. de sacr. pœnit. c.*15. Graff. *in append. ad decis. lib.* 1. *cap.*7. §. 9. *num.*65. Ioan. à Cruce *de stat. Relig. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 7. *concl.* 3. Henriq. *lib.* 6. *de pœnit.* 16. *num.* 7. *& lib.* 7. *de indulg c.* 28. *n.* 7. *vbi in comment. lit.* 2. plures refert, tam Dominicanæ, quam Franciscanæ familiæ viros doctissimos id sentientes; ita etiam Sanch. *sum. tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 54. *n.* 61. Vbi pro eadẽ sententia adducit Lessium *lib.* 2. *de iust. c.* 12. *dub.* 11. *num.* 60. & Rod. qui à priori sententia recedens nobiscũ sentit *in addit ad* §. 12. *n.* 4. sed probatur.

7. Primò, quia in Bulla tantum suspenduntur gratiæ concessæ, aut concedendæ quibusuis Ecclesiis, Monasteriis, Hospitalibus, piis locis, Vniuersitatibus, Confraternitatibus, & singularibus personis in Philippi Regnis; priuilegia autẽ istius nostræ conclusionis non sunt huiusmodi, & consequẽter non suspenduntur. Minor probatur, quia quæ Religiosis conceduntur, censentur concessa eorum ordinibus; in Bulla autem non suspenduntur priuilegia ordinibus concessa, vt ex tenore Bullæ fit manifestum. Neque obstat, si dicas in Bulla suspendi priuilegia singularibus personis concessa, Religiosi autem sunt personæ singulares; Respondetur enim, Religiosos hic non considerari, vt personas singulares, sed quatenus suorum ordinum professores, & consequenter priuilegia Religiosis concessa, potius ordinibus, quam personis conceduntur, vt patet ex dictis *in* 2. *&* 3. *notando.*

8. Secundò, quia regularium priuilegia non reuocantur, seu suspenduntur per generalem omnium priuilegiorum reuocationem, vel suspensionem; tum quia continentur in corpore iuris; vt autem quæ in corpore iuris continentur intelligantur suspensa, & reuocata, requiritur vt fiat de illis expressa mentio. Ita Bart. *in extrauag. ad reprimendũ. verb. non obstãtibus, fine*; tum quia, quæ ob merita conceduntur, proinde non reuocantur, aut suspenduntur, esto in reuocationibus, vel suspensionibus verba generalia, & geminata ponantur. Ita Mandosius *in regula Cancel.* 3. *q.* 8. *num.* 6. sed requiritur, vt de illis similiter expressa mentio fiat, vt constat ex traditis à Nau. *de Indulg. notab.* 53. & habetur etiam

etiam ex concessione Leonis X. qui die 15. Aprilis 1516. Religiosis ordinis Minorum de obseruantia concessit, quod per reuocationem omnium priuilegiorum, etiam Mendicantium, non intelligantur reuocata, vel suspensa priuilegia, indulta, seu gratiæ Minorum, nisi de illis mentio fiat expressa, vt habetur ex dictis *dub. præcedenti.* Cum igitur in suspensione generali nostræ Bullæ prædicta priuilegia Religiosis concessa non exprimantur, consequenter dicendum est non suspendi.

9. Tertiò probatur, quia suspensio est valde odiosa, atque adeo strictissime interpretanda, vt in simili ait Nau. *§. in Leuitico, notab. 35. num. 2. ex cap. odia, de regulis iuris, in lib. 6.* è contra vero priuilegia Religiosorum latissime sunt interpretanda, præsertim illa, quæ in communi concessa sunt toti Religioni, & cum speciali Bulla, & in perpetuum, quia hæc censentur fauor totius populi Christiani, in cuius vtilitatem cedunt, vt docet D.Thom. *opusculo contra impugnantes Religionem, cap.* 4. Gratianus *cap. finali 25. q. 1. & sequenti.* Compendiũ Mendicantium *verbo priuilegium, in fine,* & Bal. 4 *exceptionum, cap.* 1. *&* 2. dicens, exceptionem Regularium à iurisdictione Episcoporum cedere in magnum Religionis fauorem; quod idem certum est de aliis priuilegiis Religiosorum, præsertim continentibus facultates absoluendi à peccatis, & censuris; commutandi, ac dispensandi vota, &c. Ergo amplissime sunt interpretanda.

10. Secunda conclusio. Priuilegia quibusuis Monasteriis, Ecclesiis, Hospitalibus, Cõfraternitatibus, Vniuersitatibus, piis locis, & singularibus personis immediatè cõcessa, quoad sæculares per Bullam Cruciatæ suspenduntur. Hæc conclusio est communis omnium, & patet expresse ex ipso contextu. Hinc sæculares absque Bulla nequeũt lucrari indulgentias concessas visitantibus Monasteria, seu Ecclesias regularium in certis diebus. Atque ita dicendum est de indulgentiis concessis cuicunque loco pio, Confraternitati, Hospitali, &c.

11. Hinc etiam presbyteri sæculares celebrantes in altari priuilegiato nequeunt absque Bulla viuorum animam à pœnis Purgatorij liberare: Imo nec presbyteri regulares, esto dictum altare in eorumdem Ecclesiis existat, & celebrent pro anima alicuius defuncti Religiosi, quia huiusmodi priuilegium nõ conceditur pro Religiosis determinate, sed generaliter pro omnibus fidelibus; secus, si dictum altare sit ad instantiam alicuius Superioris Mendicãtium concessum pro defunctis, tam Regularibus, quam sæcularibus; tunc enim si presbyter regularis missam celebrat pro anima defuncti regularis, etiam absque Bulla, consequetur effectum indulgentiæ, iuxta præcitatam exceptionem. Ita Rodr. *in Bulla, §. 12. num. 4.* & Villalob. *clauf. 12. num. 3.* & communiter omnes.

12. Sed quæres primò, an sæculares, qui chorda S. Francisci, vel corrigia S. Augustini cincti, seu habitu cuiuscunque Religionis induti pro sua deuotione incedũt, possint absque Bulla lucrari indulgẽtias sub huiusmodi intuitu concessas. Respondetur negatiue, quia hæc sunt priuilegia personalia singularibus personis concessa; priuilegia autem personalia in Bulla suspenduntur, vt patet ex dictis. Ita Rodr. *in addit. §. 12. n. 6.* Villalob. *ead. clauf. num. 7.* & alij.

13. Quæres secundò, vnde dignosci valeat, quæ sint priuilegia personalia, & quæ realia; sunt etenim, & dicuntur personalia, quæ personis conceduntur; realia vero, quæ immediate concedũtur communitatibus, vt notat Rod *in addit. ad Bullam, §. 12. n. 1. & seqq.* Respondetur itaque circa propositam difficultatem

respiciendum esse. Primò ad qualitatem negotij, quod cóceditur, vt tradit Aym. *consl.404. à n.1. lib.3.* Deinde ad causam ipsius concessionis, vt colligitur *ex l. in omnibus causis, ff. de reg. iur.* Vnde si constet principalem priuilegij causam fuisse personam aliquam singularem, æstimatur priuilegium personale; è conuerso autem; si constet fuisse rem aliquam, seu locum, censetur priuilegium reale. Ratio est, quia in quacunque dispositione debent causæ principales, & immediatæ attendi, non secundariæ, remotæ, & impulsiuæ, vt habetur ex *l. socium qui, §.1.* & ibi Bart. *ff. pro socio.*

14. Quæres tertiò, an attento priuilegio Benedictinis concesso, quo gaudent Prælati etiam locales aliarum Religionum communicationem priuilegiorum habentes, vt tempore interdicti, tam generalis, quàm specialis, possint in eorum Monasteriis, seu Côuentibus successiue admittere quindecim personas ad diuina officia, & Sacramenta, necnon ecclesiasticá sepulturam, prout habetur ex concessione Nicolai V. & declaratione cuiusdam Nuncij Apostolici adducta à Collectore Compendij Mendic. *verb. Interdict. 1. §.25. & interdictum 2. §10.* quæritur (inquam) an id liceat respectu sæcularium carentium Bulla. Respondetur negatiue. Ratio est, quia priuilegium istud respectu sæcularium est personale, & sicut per Bullam suspenditur, ita per illam reualidatur, quod adeo verû existimat Rodr. *tom.1. quæst. reg. q.61. a.14. vers. 3. infertur*; vt de huiusmodi priuilegio agens, fateatur se simul cum multis aliis viris doctis, in hoc fuisse aliquando allucinatum. Vnde Ioan. à Cruce *eod. cap.7. dub.3. conclus.3.* addit in hoc casu quoscunque sæculares, etiam famulos fratrum, imo & donatos non habentes animum perseuerandi, non posse in Regnis, vbi Bulla Cruciatæ prædicatur, interesse diuinis, nisi quis eorum forsitan sit necessarius, vt sacerdoti celebráti ministrare queat, tunc enim iste iuxta ius commune potest assistere. Cum autem Religiosi iuxta sua indulta suspendunt interdictum, tunc sæculares etiam carentes Bulla licitè valent diuinis assistere, modo non sint excommunicati, aut interdicti specialiter, vel causam dederint ipsius interdicti; quia priuilegium suspendendi tunc interdictum, etiam pro sæcularibus, non suspenditur per Bullam, vt ex dictis, & mox dicendis habetur.

15. Ex dictis colligo primò, nequaquam per Bullam suspendi priuilegia Religiosis ab Ordinario approbatis cócessa, non solum sæcularium vota, sed etiá iuramenta commutandi, & dispensandi, pœnitentes absoluendi, eisdemque Eucharistiam in suis Conuentibus ministrandi, etiam si sæculares prædicti Bullam Cruciatæ non habeant; tum quia hæc priuilegia continentur in corpore iuris, & consequenter non intelliguntur suspensa, nisi de illis fiat mentio expressa; tum quia licèt huiusmodi priuilegia in beneficium sæcularium cedant, principalius tamen respiciunt authoritatem, & fauorem Religionum, ipsisque immediatius conceduntur; tum quia dicta priuilegia sunt realia, non personalia, vt constat; in Bulla autem solum suspenduntur priuilegia personalia, non realia, vt habetur ex dictis. Ita expresse P. Ioan. à Cruce *Epit. lib.2. cap.3. concl.3.* Villalob. *clausl.12. n.7.* & nouissime Rodriq. *tom.1. quæst. reg q.61. art.14.* vbi retractat contrariam opinionem, quam defenderat *in Bulla, §.12. n.4.* & fatetur se post longas vigilias circa huius rei intelligentiam insudando, voluisse tandem communi potius, quam propriæ adhærere sententiæ.

16. Colligo secundò, per Bullam non suspendi priuilegium, quo gaudent Religiosi ad suspendendum interdictum in aliqui

aliquibus suorum ordinum festiuitatibus, ita vt ratione talis priuilegij in Regularium Ecclesiis, possit quicunque etiam sæcularis in vigiliis ipsarum festiuitatū pulsare campanas, ac si nullum esset interdictum; & similiter possit ad diuinorum Officiorum celebrationem admitti, & sepulturæ Ecclesiasticæ tradi, & sacramenta suscipere, etiam si Bullam non habeat, exceptis specialiter interdictis, & nominatim excommunicatis. Ita Rodr. Ioan. à Cruce *vbi supra*, & Villalob. *n.* 10. Ratio est, tum quia huiusmodi priuilegium non est personale, sed reale immediate Conuentibus concessum, vt constat, & omnes fatentur. In Bulla autem non suspenduntur priuilegia realia, vt habetur ex sæpius dictis; tum etiam quia sic est vsu receptum; consuetudines autem præscriptæ, & longo vsu tolerata habent vim legis, ac subinde nunquam intelliguntur suspensæ, seu reuocatæ, nisi de illis fiat mentio expressa.

17. Tertiò colligo, similiter non suspendi per Bullam facultatem, quam habent Prælati Religionum ad dandas litteras fraternitatis; admittendo aliquos ad participationem bonorum operum suorum subditorum, quia hoc habent Prælati de iure communi; quare ipsi sæculares ad gaudendum prædicta participatione non indigent Bulla; iam enim supra diximus *cap. præcedenti, dub. vltimo*, huiusmodi participationem non esse indulgentiam, de quo videnda sunt, quæ ibi tradidimus. Ita Rodr. *ibid.* & tradit Villalob. *n.* 16. secutus Nauar. *de Indulg. not.* 31. *num.* 21. & 22.

18. Nunc ad primū argumentū initio adductum respondeo, per illam particulam, *quo ad eorum fratres tantum*, quæ à tempore Pij V. ponitur in Bulla, non excludi [illegible]s, quæ primariò competunt Regnis [illegible] & secundariò sæcularibus; quia in illa particula, *tantum*, nullum latet mysterium, sed solum per illam suspenduntur priuilegia concessa priuatis ministeriis, vel alia non concessa toti Religioni, aut personis singularibus ipsius.

19. Ad secundum respondetur, quod quidquid sit de facto, saltem de iure nihil probat ratio adducta; Nam ex eo solum petitur prædicta licentia publicandi illas indulgentias, & vtendi illis priuilegiis pro tempore interdicti, ad maiorem securitatem, & ad vitandam forte Commissarij offensionem.

Ad tertium respondetur, quod esto per Bullam suspendantur aliqua priuilegia Religionibus concessa, non tamen ea quæ sunt in corpore iuris.

DVBIVM III.

An reualidentur per Bullam Cruciatæ gratiæ & facultates concessæ in aliis Bullis præteritis.

1. Ratio dubitandi vrget valde, nam in Bulla ipsa dicitur reualidari accipienti Bullam omnes alias gratias, & facultates antea illis concessas: ergo qui antea plures alias Bullas acceperat, omnes illi reualidantur. Respondet Rodr. §. 12. *n.* 2. non reualidari per Bullā alias gratias quam eas, quas Commissarius suspendit, ipse autem nō suspendit ante actas Bullas, quia suspendere est ad tempus impedire vsum alicuius facultatis postea exercendæ, vt constat ex *lege* 1. *verbo, omne autem, ff. si quis in fraudem patroni.* & docet Trid. *sess.* 14 *cap.* 3. *de refor.* præteritæ autem Bullæ ante annū 1571. eodem anno fuerunt per Pium V. reuocatæ; reliquæ vero finito anno expirant; atque adeo non suspenduntur à Commissario, & consequenter nec reualidantur; cum ea solum ab eo reualidentur, quæ ab eodem suspenduntur. Sed contra est, quia in ipsa Bulla dicit Commissarius

missarius se suspendere omnes gratias, quamuis fuerint per aliam similẽ Cruciatam concessæ: ergo cum has omnes reualidet, vt ipse ibi fatetur, consequens est reualidare etiam omnes alias Cruciatas præteritas.

2. Verum pro solutione huius difficultatis, respondeo dicendum, alias esse Bullas Apostolicas Cruciatæ, alias vero Apostolicas, sed non Cruciatæ. Si igitur sermo sit de Bullis Cruciatæ, certum omnino existimo non reualidari Bullas Cruciatæ præteritæ, saltem ante Piũ V. Ratio est, quia huiusmodi Bullæ non cõprehendebantur in suspensione facta, nam suspensio, vt supra dicebamus, solũ est respectu illius, quod ante suspensionem erat validum, & reualidare gratiam aliquam, est illam reducere in pristinum statũ: sed nullæ Bullæ Cruciatæ ex præteritis habebant iam aliquem valorem, cum omnes illas reuocauerit, & omnino cassauerit Pius V. per Bullam ab eo cõcessam anno 1571. vt tradunt Henriq. *lib.7.c.21.in princ.*& Rodr.*vbi supra*: ergo tales Bullæ non suspenduntur, nec reualidantur per Commissarium. Dixi notanter ante Pium V. quia si postea cum expeditur aliqua Bulla à nouo Pontifice successore, adhuc durabat tempus præteritæ Bullæ, pro quo fuerat à prædecessore concessa, tunc talis Bulla reualidatur iuxta statim subiicienda.

3. Si autem sermo sit de aliis Bullis non Cruciatæ, dicendũ esse reor, omnes illas reualidari per Bullã Cruciatæ; quare qui illam acceperit, frui poterit priuilegiis Sanctissimæ Trinitatis cõcessis à Clem. VII. & S. Spiritus à Paulo III. & Crucifixi Oxoniensis ab eodẽ, & aliis datis in fauorẽ fabricæ Basilicæ S. Petri à Pio IV. anno 1573. Ratio huius est. Prima quidem, quia istæ Bullæ non sunt Cruciatæ, nec limitatæ ad certum tempus, sed in perpetuum. Secunda, quia per hanc Bullam reualidantur omnes indulgentiæ, & priuilegia concessa per alias Bullas, Iubilæos, aut indulta, dummodo immediate ante hanc Bullam habuerint suum valorem, vt patet ex verbis Commissarij, qui in suo Summario ait se reualidare gratias, & Iubilæos, qui hucusque à Sede Apostolica assumenti Bullã fuerint concessi; at id reualidatur, quod supponitur esse validum, erat tamẽ suspensum, & per reualidationem aufertur suspensio, & ad pristinum statum reducitur: ergo cum prædictæ Bullæ non Cruciatæ essent validæ immediate ante Bullam, & per Commissarium suspendantur, manifestum est omnes illas reualidari assumenti Cruciatam virtute prædictæ clausulæ. Vnde Commissarius ipse fecit publicare, vt qui prædictas Bullas non Cruciatas haberet, aut de nouo reciperet, posset sumendo Cruciatam, vti virtute prædictæ reualidationis omnibus priuilegiis earum.

4. Huic autem reualidationi addit hanc limitationem Commissarius, dicens se reualidare prædicta omnia, dummodo non sint contraria expressis in Bulla Cruciatæ; quæ limitatio habetur etiam in Bulla latina, & est maxime cõformis intentioni Põtificis, nam aperte constat non esse de mente illius concedere Commissario facultatem reualidandi priuilegia contraria illis, quæ ipse in Bulla exprimit. Quare si quod priuilegium fuisset confitendi sacerdoti non approbato, aut vescendi ouis in Quadragesima, neutro illorum posset vti sacerdos virtute prædictæ reualidationis, quia contraria habentur expressa in Bulla; aliis vero non contrariis recte gaudere poterit. Quare, si quis habeat Bullam sanctæ Trinitatis, posset forsitan dispensari (iuxta aliquam opinionem) per Confessarium approbatum ab omni irregularitate, ratione cuiuscunque delicti contracta, excepto gaudenti ritur ex homicidio volun[illegible], bigamia, & muti

mutilatione membrorum; quia id habetur in prædicta Bulla. Posset etiam idem confessor relaxare iuramenta sine præiudicio partis habentis prædictam Bullam Pij IV. quia hæc facultas conceditur ibi, vnde licet nihil horum in nostra Bulla Cruciatæ concedatur, potest tamen fieri ratione prædictæ reualidationis.

5. Sed obiicies. Ergo qui acceperit Bullam Crucifixi Osmæ, poterit eadem ratione gaudere priuilegio recitādi Breuiarium trium lectionū, quia id ibi conceditur; & mulier etiam quæ habuerit Bullā sancti Spiritus, aut Pij I V. poterit ingredi claustra Monialium, cum hoc etiam ibi concedatur. Respondeo, negando consequentiā, quia priuilegium recitandi illud Breuiarium fuit annullatum à Pio V. per motum propriū, qui in eius Breuiario præmittitur, quia erat valde diminutum, vt tradunt Canus *lib. 11. de locis à cap. 5. vsque ad 13.* Sotus *lib. 7. de iustitia, q. 5. art.* 4. Nau. *cap. quando, notab. 11. §. 2. & notab. 19.* §. 210. Facultas vero intrandi monasteria Monialium abrogata est per Trid. *sess. 25. cap. 5.* & per motus proprios Pij V. & Gregorij XIII. quos refert, & explicat Rodr. ad finem Cruciatæ.

6. Ad rationem autem dubitandi in principio positam, bene respondetur ibi; ad replicam autem Rodr. *dicto* §. 12. *num.* 12. refert, quosdam, quos ibi sequitur, asserētes Bullas præteritas Cruciatæ reualidari, non quantum ad ea, quæ in præsenti Cruciata conceduntur, sed quantum ad alia, quæ licet in ea non concedantur, non tamen expresse reuocantur; huiusmodi est priuilegium communicandi quolibet die Quadragesimæ, ad satisfaciēdum præcepto annuæ communionis tempore Paschali, quod concessum fuit in Bullis Pij IV. pro Regnis Hispaniæ anno 1563. Sed hæc solutio facile reiicitur ex dictis pro nostra sententia; requiritur enim ad reualidationem, vt ibi diximus, & constat ex verbis Commissarij, vt immediate ante Bullæ expeditionem habuerit valorem, indultum, quod reualidatur, vnde si prædictæ Bullæ erant inualidæ, & nullæ, minime extenditur ad illas prædicta reualidatio.

DVBIVM IV.

Vtrum cum in suspensione Bullæ excipiuntur priuilegia Superioribus Mendicantium concessa in ordine ad suos fratres, excipiantur etiam priuilegia eisdem concessa in ordine ad Moniales.

1. Videtur quod non Primò, quia nomine Abbatis non venit intelligenda Abbatissa, vt constat *ex Clementina attendentes, de statu Monachorum*, & ibi gloss. *verbo cecidisse*. Ergo nec nomine Monachi venit in Bulla intelligēda Monialis, maxime quod per Bullam Pontificis aperte excluduntur Moniales; quia in originali latino Bullæ dicitur, *exceptis tamen concessis ordinibus Mendicantium, quoad eorum fratres tantum*, Vnde per particulam *tantum*, quæ natura sua est exclusiua, videntur excludi omnes, qui non sunt fratres.

2. Secundò, quia indulgentiæ sunt stricti iuris, atque adeo non possunt amplius extendi, quam sonāt eorum verba in sua proprietate, & communi modo loquendi sumpta; sed nomine fratrum non intelliguntur Moniales, vt constat ex pluribus litteris Apostolicis, in quibus dum Pontifex vult aliquid concedere vtrisque, non solum nominat fratres, sed Moniales: ergo, &c.

3. Verum, his non obstantibus, oppositam sententiam existimo omnino certam. Primò, quia hæres, quē testator

obligat ad restituẽdum aliquid suis fratribus, etiam manet obligatus ad faciendam restitutionem sororibus, vt docent Iurisperiti, *cap. Raynutius, verbo declaratio, de testamentis, & lege Lucius, §. quæsitum, ff. de legatis* 3. Ergo eadem ratione excipiente fauorabiliter Pontifice priuilegia Superioribus Mendicantiũ concessa quoad suos fratres, debent etiam intelligi concessa eisdem in ordine ad suas sorores.

4. Secundò, quia Summus Pontifex concedit illud priuilegium in gratiam Mendicantium, quoniam Mendicantes sunt, sed etiam Moniales sunt Mendicantes: ergo etiam illæ comprehenduntur ibi; quia vbi est eadem ratio, debet esse eadẽ iuris dispositio, quod maxime habet vsum in fauorabilibus.

5. Tertiò, quia cũ priuilegium, quod conceditur viris, nõ solum pertineat ad viros, sed ad fœminas, etiam intelligitur concedi fœminis, licet non exprimatur in illo, vt tradit Rebuffus *in l. 1. ff. de verborum significationẽ, fol.* 19. & DD. *in cap. cum plantare, §. Ecclesias, de priuilegiis*, sed prædictum priuilegium pertinet, non solum ad fratres, sed ad Moniales, vt de se constat: ergo illis etiam debet prodesse.

6. Nec obstat, si respondeas, excludi omnino per illam particulam *tantum*, dum Pontifex ait, *exceptis priuilegiis Superiorum in ordine ad fratres tantum*, hoc (inquam) non obstat; tum quia particula exclusiua *tantum*, non excludit personas similes, quales sunt Moniales, quas constat similes esse fratribus in statu, & professione. Ita docent Aretinus *l. stipulatio ista, col. 3. de verborum obligatione*, & Decius *consil.* 218. *in fine*, tum quia natura termini exclusiui, & restrictiui, est excludere res extraneas, aut oppositas termino, cui additur; & includere quæ non sunt extraneæ, vel alienæ ab eo, vt habetur *in Clementina exiui, §. cum autem, de verborum significatione*, Iason *consil. 84. col. 3. in 3. volumine*, & sic in præsenti illa particula *tantum* excludit omnes sæculares, & omnes personas Religiosas, quæ non sunt Mendicantes, non tamen personas subiectas Superioribus Mendicantium, etiam si sint fœminæ. Verum tamen est, quod per communicationem priuilegiorum Mendicantium, quam communiter habent reliquæ Religiones non Mendicantes, poterunt etiam gaudere prædicto priuilegio, tam viri, quàm fœminæ. Ita Villalob. *num.* 11. & alij.

7. Et si obiicias cum Rodr. contrarium opinante §. 12. *n.* 5. id falsum esse, quia si Regulares non Mendicantes possent gaudere prædicto priuilegio, esset frustranea suspensio, quæ fit in Bulla, quantum ad prædictos ordines. Respondeo nõ esse frustraneam, quia operatur hoc nimirum, vt si aliquis ordo non Mendicantium, nunc, vel aliquando non habeat talem communicationem, etiam maneant suspensæ indulgentiæ, & facultates quoad confratres Bulla carentes; quare exceptio, quam facit Pontifex, est in magnum fauorem Religionum Mendicantium.

8. Et si inquiras, quot nam sint huiusmodi Religiones Mendicantes. Respondeo, iuxta textum *in cap. finali, de religiosis domibus, & cap. 1. lib. 6. eod. tit.* esse quatuor, nimirum, Diui Augustini, Diui Francisci, Diui Dominici, & Carmelitarum; iam vero sunt septem, quia illis additæ sunt tres, scilicet Ordo Minimorum, Societatis IESV, & Seruorum Dei, qui Romæ viget. Ita Rodr. & alij ab eo relati supra.

9 Hinc infero primò, eodem priuilegio absque Bulla gaudere Moniales tertij Ordinis Mendicantium, quæ in propriis domibus, seu propinquorum, vitam ducentes sub obedientia Prælatorum Regularium, castitatem virginalem,

lem, seu vidualem in manibus eorumdem vouerunt. Hæ namque quo ad spiritualia eisdem priuilegiis potiuntur, ac Moniales eiusdem Ordinis in Congregatione viuentes; non tamen gaudent eisdem omnino priuilegiis, quo ad temporalia fori exterioris. Ita habetur ex Leone X. & refertur à Collect. *tit. Tertiarij fratres*, §. 11. & Cord. *in addit. ad compend. tit. excommunicatio, quoad*, §. 14.

10. Infero secundò, Tertiarios, seu Tertiarias dictorum ordinum in suis, vel suorum domibus habitantes cum maritis, seu vxoribus, aut filiis, seu familia, non gaudere prædictis priuilegiis absque Bulla; sicut enim inter personas Regulares non computantur, ita quo ad dicta priuilegia tanquam personæ mere sæculares reputantur. Atque idem dicendum est de Confratribus eorundem ordinum, qui omnes ratione huiusmodi receptionis, nec dictis Superioribus omnino subduntur, nec à iurisdictione ordinaria, tam Ecclesiastica, quàm sæculari eximuntur. Possunt tamen Superiores Regulares dictis Tertiariis iniungere, vt ex ipsismet destinentur aliqui, qui Ministri vocentur, & curam habeant illos aliquando congregandi, monendi, & corrigendi. Ita habetur ex Collect. *supra*, & tradit Rodr. *n. 9.*

DVBIVM V.

Vtrum prædictum indultum extendatur ad Nouitios Ordinum Mendicantium.

1. Ratio dubitandi est, quia Nouitij non sunt essentialiter Religiosi, sed solum in via, quatenus tendunt ad statum Religionis, vt habetur *c. 1. de Regularibus*, & gloss. *in cap. 1. de Religiosis domibus*, & docet communis Theologorum & Iuristarum: ergo prædictum indultum non extenditur ad illos.

2. Respondeo, nihilominus verè extendi ad eos. Probatur primò, quia Decreta, & Bullæ non debent explicari in toto rigore verborum, sed secundum modum communẽ loquendi, vt constat *ex cap. ex litteris, el primero extra, de sponsalibus*, & *lege liberorum*, §. *quod autẽ casu*, *ff. de legatis* 3. & tradit Nau. *c. 27. n. 255.* & confirmat vsus Curiæ Romanæ, cuius stylus est non curare de stricto rigore verborum, teste Collectore *in compendio priuilegiorum Mendicantium, tit. ingredi Monasteria Monialium*, § 13 Sed sic est, quod secundum communem modum loquendi; imo & Cancellaria Apostolica, vt notat Rebuff. *lib. 1. de praxi beneficiali, tit. de dispensatione cum Regularibus facta, pag.* 422. Nouitij dicũtur Religiosi, & vere quo ad aliqua cẽsentur tales: ergo extenditur prædictũ indultũ ad illos.

3. Secundò, quia postquam Monachis prohibitum fuit ingredi domos Monialium, Eug. IV. declarauit (si credimus Rod. §. 12. *n.* 5. *dub.* 2.) per illam prohibitionẽ etiã illis prohiberi ingredi domos beatarũ, seu Tertiariarũ, quæ vere, & essentialiter Religiosæ non sunt: ergo si in re odiosa, qualis erat illa, dicit Pontifex intelligendas esse beatas, quæ vere Moniales non sunt, à fortiori in re fauorabili, cuiusmodi est hæc, de qua agitur, nomine fratrum venient intelligendi Nouitij.

4. Ad rationem dubitandi satis patet ex dictis, sed insuper Respondeo, Nouitios esse Religiosos reuocabiliter, quod sufficit ad gaudendum priuilegiis, & fruendum nonnullis fauoribus Religionis, licèt aliàs in aliis odiosis non censeantur Religiosi.

5. Ex dictis infero Tertiarios, seu Oblatos, vulgo *Donados*, in Cõuentibus dictorum Ordinũ commorãtes, atque eisdem famulantes, nisi professionem iam emiserint, vel saltem emittendi habeant intentionem, non posse similiter absque Bulla memoratis priuilegiis gaudere. Hi

enim nec sunt verè, & propriè personæ Regulares, nec vt tales dictorum Ordinum Superiorum iurisdictioni subduntur; possunt tamen gaudere gratiis, & fauoribus, quos Regularium famulis ius commune concedit. Ita Rodr. *n.* 10. & communiter omnes.

Dvbivm VI.

Vtrum in anno Iubilæi, quod 25. quoque anno conceditur Romæ, suspendantur, tam priuilegia quædam concessa in Bulla, quàm alia concessa Religionibus.

1. Ratio dubitandi est, quia prædicta omnia videntur aperte suspendi pro eo tẽpore, per extrau. *quemadmodum* Sixti IV. & per Bullam Gregor. an. 1575. & ita id affirmat Nauar. §. *in Leuitico, notab.* 28. *n.* 13. *&* 14. *& notab.* 30. *n.* 51.

2. Pro intelligentia huius dubij præmittere oportet, quinque esse, quæ suspenduntur anno Iubilæi. Primò, omnis indulgentia plenaria. Secundò, authoritas cõmutandi vota. Tertiò, dispensandi. Quartò, facultas cõponendi male parta. Quintò, potestas deputandi Confessarios cum facultate absoluendi à casibus reseruatis Sedi Apostolicæ, de quibus videndus est Rodr. §. 12. *num.* 13.

3. His igitur suppositis, respondeo dicendum cum Henriq. *lib.* 7. *c.* 21. *n.* 3. & cum Rod. *vbi supra*, durum valde videri, quod Pontifex sciens Bullam Cruciatæ quotannis publicari, velit anno Iubilæi suspẽdere præcipua eius priuilegia, aliàs in eodẽ anno videretur sibi contrarius, vt dicit Henriq. *vbi suprà*, & tradit in simili Nau. *de Indulgentiis, notab.* 33. *n.* 51. Vnde existimo id non esse conforme menti Pontificis, vt notauit Rodr. *vbi supra*, & patet ex responsione cuiusdam Cardinalis in casu simili consulti, quem ipse refert ibidem. Et ratio huius assertionis est, quia Bulla Cruciatæ non est concessa specialiter Ecclesiis, Monasteriis, Ordinibus, Hospitalibus, locis piis, Vniuersitatibus, vel Cõfraternitatibus, de quibus solum loquitur illa extrauagans Sixti IV. neque personis singularibus determinatè, de quibus etiã loquitur extrauagans Gregorij XIII. sed toti Hispaniæ, & aliis Prouinciis, & Regnis Philippi: ergo non suspenduntur anno Iubilæi quo ad prædicta; atque vltra præcitatos DD. nobiscum sentiunt Portel *in dub. regul. verb. Bulla Cruc.* Bonacin. *de legib. disp.* 1. *q.* 3. *punct.* 8. *§.* 2. *n.* 13. Salas *de legib.* similiter *disp.* 2. *sect.* 10. *in fin.* Villalob. *claus.* 12. *n.* 19. Fernandez *in exam. Theol. mor. p.* 3. *c.* 9. §. 10. *n.* 6. Acosta in Bullam, *q.* 101. Zerol. *de anno Iubil. lib.* 2. *c.* 19. *q.* 2. & alij, quorum aliqui referunt ita declarasse Clem. VIII. in suo Iubilæo anni sancti 1600. Imo & Vrbanum VIII. pro anno Iubilæi 1625.

4. Et si obiicias: ergo saltem suspenduntur per Gregorij extrauagantẽ priuilegia Mendicantium, quantum ad illa quinque supra relata, cũ ibi suspendãtur indulta Ordinibus etiam concessa, cum clausulis derogatoriis derogatoriarum. Respondeo, concedendo sequelam, cum Nau. *vbi supr. d. not.* 33. *n.* 51. & Rodr. *vbi supr. n.* 14. Quare curandum est Prælatis Mendicantiũ, & aliorũ Ordinum, anno Iubilæi statim post promulgationẽ, obtinere confirmationem suorum priuilegiorũ, saltẽ ad tollendam dubitationem in re adeo graui, vt tradit Rodr. *vbi supr.* inquiens ita esse in vsu, idque sibi per Cruciatæ Consiliarios à se de hoc interrogatos fuisse responsum. Atque ex dictis ratio dubitandi facile soluitur.

5. Ex dictis colligo primò, per Iubilæi publicationẽ non suspendi indulgẽtias non plenarias, nec facultatẽ componendi de rebus incertis, obtentis tamen absque vlla culpa; nec etiã authoritatem eligendi Confessorẽ pro absolutione in foro

foro conscientiæ ab iis, quæ Prælatis Papa inferioribus reseruantur, vt obseruat Rodriq. *vbi supra*, sed illa quinque duntaxat initio huius dubij insinuata suspenduntur.

6. Colligo secundò, priuilegia Religionum, etiam Mendicantium, quo ad prædicta quinque anno Iubilæi, ita suspendi, vt nec fratres, nec sæculares possint eisdem frui, vt habetur ex Nau. *loco cit.* vbi ob rationẽ supra insinuatam, ait, hanc opinionem tutiorem existimare. Vnde anno Iubilæi durante, Regulares virtute suorũ priuilegiorum, nec indulgentiam plenariã consequi, nec vota cõmutare, seu dispẽsare, nec à casibus Sedi Apostolicę reseruatis absoluere possunt. Atque ideo Superiores Regulariũ, non solum ob proprium, & subditorũ beneficiũ spirituale, sed etiã ob solamen saltẽ sæcularium, debuissent statim post Bullæ Iubilæi publicationem, ad Sedẽ Apostolicam recurrere pro suorum priuilegiorum confirmatione impetranda.

DVBIVM VII.

Qua ratione intelligatur facultas Commissario concessa in dispensandis irregularitatibus.

1. PRo intelligentia huius dubij præsupponere oportet, quod Cõmissario conceditur facultas dispensandi, & componendi supra irregularitate cum quibusuis, qui Ecclesiasticis censuris ligati, Missas, & alia officia diuina, non tamen in contemptum clauium, celebrauerunt, seu aliàs illis se immiscuerunt, & super alia quauis irregularitate, prætérquam ratione homicidij voluntarij, aut simoniæ, Apostasiæ à fide, aut hæresis, vel ob malã ordinũ susceptionẽ contracta, cum retentione beneficiorũ, & fructuum ex eis perceptorum, & infamiæ, ac inhabilitatis exinde prouenientis.

2. Hoc supposito, pro resolutione respondeo, quinque irregularitates excipi in prædicta concessione, in quibus non potest Commissarius dispensare, si ex dicto delicto proueniant. Prima est, quæ oritur ex homicidio volũtario, ad quod reducitur mutilatio etiam, quantum attinet ad hanc dispensationẽ, quia in hac solus Papa potest dispensare, vt patet ex Trid. *sess.* 24. *c.* 6. Nau. *c.* 27. *n.* 24. & Cord. *lib.* 5. *q.* 43. *dub.* 3. At vero in irregularitate homicidij casualis potest dispensare Episcopus per Trid. supra, cum delictum est occultum, Commissarius autem etiam cum est publicum.

3. Secunda irregularitas, quæ excipitur, est ea, quæ prouenit ex Apostasia à fide, cuius non meminit Sylu. *verb. Irregularitas, & verb. ordo* 4. *q.* 4. *nec verb. Apostasia*, esto ibi *quæst.* 8. dicat Apostatam à Religione priuari vsu ordinum, & cum eo solum Papã dispensare, nisi delictum sit occultum; tunc enim etiam dispensat Episcopus: ergo à fortiori Apostata à fide priuatur vsu ordinum. Expresse tamen ipse Sylu. *verb. crimen*, §. 2. & *verb. enorme*, §. 1. *ex cap. ventum* 1. *q.* 1. tenet Apostatam à fide esse irregularem, idem docet Sot. 4. *dist.* 25. *q.* 1. *art.* 3. *ex cap. Presbyteros, dist.* 50. & Innoc. *c.* 1. *de Apostatis*; quod si Apostata à fide erat iam ordinatus, priuatur vsu ordinum. *cap. Iulia* 11. *q.* 3. & patet ex Innoc. 1. *Epist.* 22. *c.* 5. ex quibus canonibus male aliqui asserunt, non recte probari Apostatam à fide irregularitatem incurrere.

4. Tertia deinde irregularitas, quæ ibi excipitur, est, quæ prouenit ex hæresi, cuius nõ meminere Sylu. & alij Summistæ: repetitur tamẽ in antiquis Conciliis relatis à Soteal. *sum. verbo Clero ascripti*, § 10. & 11. sub his verbis; *ex quacunque hæresi veniens, minime est ad Clerum promouendus*; atque idem multis cit. defendit Sanch. *sum. lib.* 2. *cap* 25. *n.* 2. quidquid in contrariũ opinetur Henriq. *lib.* 14. *c.* 4. cũ aliis, quos ipse refert *in comment. litt. I.*

 5. Quarta

5. Quarta irregularitas hic excepta est, quæ prouenit ex simonia, nam simoniacus in ordine est irregularis. Couar.*Clement.si furiosus,p.*2.§.3.*num.*4.*col.*4.Sot.9.*de iustitia, quæst.*8.*art.*2. Syluest.*verbo casus*, §.1. *& verb.enorme*,§.1. cum multis Doctoribus,*& verbo suspẽsio*,§.7.*& verb.crimen*,§.2. Angelus *simonia* 6. §. 2. & alij relati à Cord. *lib.*1. *q.*35. *proposition.*4. Ioan. Andr. Turrecremata,& glos.*dist.*5.Deinde simoniacum in ordine,tam publicum quam occultum,esse iure ipso suspensum ab vsu ordinum; simoniacum autem in beneficio non esse sic suspensum,sed tantum excommunicatum excommunicatione Papæ reseruata(sicut etiam est simoniacus in ordine) docet Nau.*cap.*23.*n.*111. *dub.*14.*& c.*27. *n.*106. & relectione de simonia *n.*29. & colligitur *extrauag* 2. *Paul.*2.*de simonia*,quare falso Sylu.*verbo simonia*,§.7. & Couar. *Clem.citata*, *p.*1.§. 1.*num.*7. dicunt simoniacum in beneficio esse suspensum.

6. In his itaque irregulatitatibus, quas dixi per se prouenire ex apostasia à fide, ex hæresi, & simonia in ordine, non potest Commissarius dispensare; secus tamẽ in irregularitate proueniẽte ex eo,quod quis celebret cum excõmunicatione consequente apostasiã à fide, hæresim,vel simoniam in ordine, quod dixerim contra aliquos, qui ignorantes irregularitates, quæ per se cõsequuntur ad tria prædicta crimina,dicunt hic negari Commissario facultatẽ dispensandi in irregularitate consequente per accidens ad huiusmodi delicta,vt si cum excõmunicatione ad ipsa consequente celebrauerint.Quæ expositio valde aliena est à mente Pontificis, nam hæc irregularitas cum cõsequatur per accidens ad talia delicta,& mediante alio delicto,nõ videtur intelligenda nomine irregularitatis ex talibus delictis cõtracta.Et probatur, quia initio huius cõcessionis datur facultas Commissario dispensandi super irregularitate cum his, qui quibusdã Ecclesiasticis censuris, seu illis se immiscuerint. Potest ergo Cõmissarius dispensare in irregularitate consequente ex eo,quod aliquis propter hæresim, vel apostasiam, vel simoniam in ordine excommunicatus celebrauerit, sed non in irregularitate consequente per se aliquod ex his delictis.

7. Et licet Rodr.§.13.*n.*4.in dubium reuocet, consequi irregularitatem ad hæc delicta,quando sunt occulta,tamen Couar.*vbi supra* aperte negat, quia textus,& authores sine distinctione loquũtur,& Nau.*cap.*27.*n.*248. expresse dicit nullum crimen præter homicidium, & alia,quæ in iure sunt expressa,inducere irregularitatem, nisi sit notorium, vel auctorem reddat infamem, vt declarauit Greg.IX.*cap.fin.de temporib. ordinandorum*, idem tenet Castro 2.*de lege pœnali,cap.vlt.*& Cord.*vbi supra.*

Quare nec vitium sodomiæ occultũ inducit irregularitatem vt docet Sylu. *verb.crimen*,§.2.Nau.*eod.c.*27.*n.*249.licet oppositum teneat Couar. *clem.citata,p.* 1.§.2. *n.*6. propter solam authoritatem multorum.Cum igitur in iure expressè ponatur irregularitas pro hæresi, apostasia,& simonia in ordine,sequitur eam incurri, licet hæc delicta sint occulta, non vero propter simoniam in acquirendo beneficium, nisi delictum sit notorium,vt docet Couar.*Clem citata,p.*2. §.3.*num.*4.*col* 4.

8. Quinta præterea irregularitas,quæ excipitur,ea est,quæ contrahitur ex mala ordinum susceptione;nam primò excommunicatus, suspensus, vel interdictus, si suscipiat ordines,fit irregularis, & in ea irregularitate solus Papa dispensat,ex Couar. *cap.Alma mater*, *p.*1. §.6.*n.*6.*col* 4. Secundò, qui initiatur ab Episcopo nominatim excommunicato, vel hæretico,vel Apostata,vel simonia-

co in

co incurrit irregularitatem, teste eodem Couar. *ibidem*, & Nau. *c.27.n.241. dicto 4. ex c. si à simoniacis 1. q.1.* quod limitant Angel. *verb. irregularitas*, §. 30. Armil. §.78. si de hæresi, apostasia, vel simonia sit nominatim denunciatus, nam si sit occultus, vel toleratus, recipiens ab eo ordines, non incurrit irregularitatem. Tertiò, qui promotus est per saltum, vel absque litteris dimissoriis, vel ante legitimam ætatem, vel extra tempora, est irregularis, teste Nauarr. *loco cit.* Rodr. §.13. *num.* 5.

9. In his ergo quinque irregularitatibus non potest Commissarius dispensare, nec etiam (vt aliqui opinantur) cum eo, qui bona fide recipit ordines ab Episcopo, qui simoniacè ipsum ignorantem ordinauit; nimirũ, quia pro eius ordinibus Episcopus pecuniam accepit ab alio, id ignorãte ordinato. Ita docent Maio. *lib.4. de irregularitate, c.22. & 23.* Couar. *supra*, cum Sylu. *verb. suspensio*, §.7. *vers. 1. dicto* 1. quæ sententia, si esset vera, non posset quidem Commissarius cum tali dispensare, quia talis irregularitas non contrahitur ex delicto ordinato; sed existimo illam esse omnino falsam, vt tenent Innoc. Hostiensis, Felin. & alij, quos refert, & sequitur Castro 2. *de lege pœnali, c.15.* Couar. *c. Alma, p.1.* §.6. *n.6.* & Sylu. *Eucharistia* 13. §.4.

10. Sed probatur, quia illa bona fides videtur illum excusare ab irregularitate, sicut quando propter metum grauem sinit se ordinari à simoniaco, vel hæretico, excusatur à suspensione, vel irregularitate, vt docet Sylu. *verb. irregularitas*, §.7. Tab. Ang. Hostiens. & alij, quos sequitur Nau. *c.27.n.241.* §.4. & similiter, qui celebrat, vel initiatur ignorans propriam excommunicationem, vel suspensionem, non fit irregularis, vt docet Nau. cum communi DD. *c.27.n.156.* Ergo nec qui ignoranter ordinatur à simoniaco, vel hæretico.

11. His addo cum doctissimis quibusdam Salmanticensibus, Commissarium non posse dispensare in irregularitate bigamiæ veræ, vel interpretatiuæ; tum quia etiam Pontifex vix in ea dispensat; tum quia hic excipiuntur aliæ minores irregularitates, & quia hic nõ datur facultas dispensandi, nisi in irregularitate contracta ex ratione delicti; poterit tamen dispensare in irregularitate, quæ prouenit ex bigamia similitudinaria, quæ est delictum; de quibus irregularitatibus vide Nau. *c.27.n.195.*

12. Ex his sequitur in aliquibus irregularitatibus posse dispẽsare Episcopum, & non Commissarium: nam cum simoniacè ordinato potest Episcopus dispensare, vt ministret in ordinibus rectè susceptis, licet non in simoniacè susceptis, nec in aliis susceptis post ipsũ, vt ait Sylu. *verbo suspensio*, §.7. imo, & in irregularitate proueniente ex delicto occulto potest Episcopus dispensare, per Trid. *sess.24.c.6.* Commissarius autem non potest dispensare in irregularitate aliqua proueniente pro se ex hæresi, apostasia, simonia, vel ex mala ordinum susceptione.

DVBIVM VIII.

Qua ratione intelligenda sit facultas Commissario concessa ad dispensandum in primo, & secundo gradu affinitatis ex fornicatione contracta.

1. PRo intelligentia huius difficultatis præmittendum est concedi Commissario prædictã facultatem sub his verbis. *Item dispensandi in foro conscientia dumtaxat, nullis datis litteris, seu per Confessorem laceratis cum his, qui primo, & secundo affinitatis ex fornicatione contracta gradibus coniuncti matrimonium contraxere, dummodo post Conc. Trid. illius formam*

formam seruauerint, ac impedimenta huiusmodi occulta sint penitus, & alter contrahentium tempore contracti matrimonij, impedimēti ignarus extiterit, & quod de nullitate prioris consensus prius certificati, tacitaque (si videbitur ad euitanda scandala) causa nullitatis, matrimoniū inter se, etiam secrete de nouo contrahere possint, prolemque susceptam, & suscipiendā exinde legitimam decernendo. Item dispensandi in simili affinitatis impedimento super debiti exactione in eodem foro conscientiæ tantum. Hæc sunt verba concessionis, quibus suppositis pro eorum interpretatione.

2. Aduerto primò, affinitatem ortam ex copula fornicaria in primo, & secundo gradu dirimere matrimoniū, in tertio vero, & quarto non dirimere, vt statuit Trid. *sess.* 24. *c.* 4. sed non declarauit vtrum in tertio & quarto gradu impediret, ideo de hoc dubitauit Veracruz *in appēdice ad speculum coniugale, de impedimento affinitatis*, & impedire tenuit Nau. *c.* 22. *n.* 43. quem videtur sequi Alcocer *in sum. cap.* 20. Sed iam certum est nō impedire, quia sic declarauit Pius V. in quodam motu proprio anno 1566. vt refertur in margine Nau *ibi*, & tradunt etiā Rodr. §. 13. *n.* 6. Med. 1. *summa, c.* 14. *§.* 18. Angles *in materia de matrimonio*, agens de impedimento affinitatis *art.* 1. *proposit.* 4. & multi etiam Magistri Salmanticenses, quibus fauet Sarmiento 1. *selectarum, cap.* 9.

3. Secundò aduerto, quod licet Sylu. *verbo Papa*, §. 17. cum Sot. *lectione* 11. *de matrimonio*; Angl. *supra*, & aliis multis existimat, Papam non posse dispensare in primo gradu affinitatis rectæ lineæ, etiam si affinitas sit contracta ex fornicatione, v.g. vt quis ducat cognitā fornicariè à suo patre: Oppositum tamē tenent Ledesma 2. *p.* 4. *q.* 53. *art.* 3. Sot. *in* 4. *dist.* 41. *q.* 1. *art.* 2. Palud. *dist.* 40. *q.* 1. Vict. *in sum.* 276. Veracruz 1. *p. speculi, art.* 47. & 49. & 58. Can. 2. 2. *q.* 154. *art.* 9. & ita Pontifex nunc concedit absolute, vt in primo gradu affinitatis prouenientis ex fornicatione dispensare possit Commissarius.

4. Tertiò aduerto, quod, vt ex Bulla patet, solum datur facultas Commissario dispensandi in hoc impedimento in foro interiori, & quando delictum est penitus occultum; vnde si ante dispensationem publicetur ex culpa Commissarij, seu alterius cuiuscunque, dispensatio erit nulla; si vero publicetur post dispensationem, separandi sunt in foro externo per Iudicē Ecclesiasticum, donec à Summo Pontifice pro foro externo obtineatur dispensatio.

5. Quartò aduerto, Bullam requirere ad talem dispensationem Commissarij tria. Primum, quod matrimonium sit iam contractum in facie Ecclesiæ. Secundum, quod cœperit bona fide, saltem ex parte alterius contrahentium. Tertium vt ignoranter impedimentum detegatur, saltem in communi, vt iterum contrahat.

6. Vltimò aduerto, Bullam concedere, quod habita dispensatione ex cognitione impedimēti, saltem in cōmuni, vt dictum est, nō sit necesse fieri denunciationes, nec adesse parochū, vel testes, sed sufficere vt inter se de nouo contrahant: generale est enim, vt qui in facie Ecclesiæ contraxere, sublato impedimento per dispēsationem, licite possint clam contrahere, vt declarauit Pius V. quodam motu proprio de praxi Pœnitentiariæ Romæ, vt ex Nau. docet Rod. *supra n.* 6. idemque sensisse Patres Trident. dixerunt Con. Guerr. Archiepiscopus Granatensis, Blan. Archiepiscopus Compost. Sanch. Episcopus Segobr. & Gallus, qui Concilio interfuit, quare sine causa trepidauit in hoc Cord. *in sum. quæst.* 51. & *lib.* 1. *quæstionarij, q.* 12. *in emendatione, quæ habetur in fine libri circa pag.* 125. & *lib.* 5. *q.* 43. *dub.* 6. *punct.* 3. Vnde

in

in eo euentu clam contrahere, peccatum non est, vt docet Nau. *c. 22. n. 68. & 70.* Caiet. *tom. 1. opusc. 12. de matrimonio, q. 2.* Sot. *4. dist. 28. q. 1. art. 2. concl. 3.*

7. Sed quid si fœmina nobilis, quæ fratrem mariti, ex quo filios habet, antea cognouerat, timeat mortem, vel repudium cum ingenti dedecore, si marito etiam in communi impedimentum præcedens detegat, poterit ne Commissarius dispensare, vt suppresso impedimento, & matrimonij nullitate contrahant? Respondetur, non posse, quia cum hac restrictione datur ei facultas à Pontifice; posset tamen Papa absolutè, & sine hac restrictione dispensare, & tunc licet maritus ignoret omnino impedimentum, & nullitatem matrimonij præcedentis, verum matrimonium de nouo contraheret, si eam de nouo in vxorem acceptaret, iuxta Innoc. *cap. 1. de eo qui duxit in matrimonio, &c.* & tradunt Caiet. *vbi supra*; Veracr. *in speculo, p. 2. dub. 2. art. 29.* cum Rich. & Soto *dist. 28. q. 1. art. 2. conclus. 3.* Cord. *lib. 1. q. 11. art. 1. in principio, pag. 125.* &

8. Probatur, tum quia si dicta fœmina antequam primum matrimonium contraheret, obtinuisset impedimenti dispensationem, matrimonium valeret, quamuis si vir ille sciret, præteritũ impedimentum non contraheret; quia in illo casu absolute ille consensit, sed etiam in secundo matrimonio absolute consentit, licet ex ignorantia impedimenti præcedentis, & nullitatis prioris matrimonij. Ergo cum iam sit sublatum impedimentum, valet secundum matrimonium. Tum quia fœmina dubitans de morte primi mariti, vel credens non viuere, si contrahat absolute cum secundo, matrimonium valet, si iam tunc prior maritus erat defunctus. Ergo ad validitatem matrimonij nõ requiritur, vt tempore contractus sciat aliquis se liberum, & sine vllo impedimento ad contrahendum, vt fatetur Nauar. *c. 22. n. 56.* Conar. *4. de sponsalibus, p. 2. c. 5. §. 7. num. 2.* Ergo similiter licet ignoret se esse liberum ab ista, si tamen vult cum ea contrahere, & absolute accipit eam in suam, matrimonium valet.

9. Confirmatur secundò, nam si vir, & fœmina consanguinei desponsati sunt ante Trid. cum spe dispensationis, qua habita, sed nondum sata, copulentur affectu maritali cum intentione cõtrahẽdi, certe matrimonium est validũ; vt tradunt Sot. *4. dist. 29. q. 2. art. 1.* Veracr. *1. p. speculi, art. 44. concl. 3.* Perez *l. 1. tit. 1. lib. 5. Ordinamenti, pag. 41. col. 2.* & multi Theologi, & Iuris vtriusque professores Salmãticæ consulti. Ergo similiter in proposito, non obstante illa ignorantia, matrimonium est validum.

10. Tandem, quia si quis metu graui matrimonium contraxit, & cessante metu cohabitat, & coniungitur vxori affectu maritali, fit verum matrimonium, vt docent Sotus *in 4 dist. 29. art. 3.* Ledesm. *2. p. q. 49. art. 3.* Veracruz *1. p. speculi, art. 32. conclus. 5.* Supplem. & quidam recentiores contra Sylu. *matrimonium 4. §. 10.* Ergo similiter in nostro casu accedente dispensatione, & rehabito consensu matrimonium erit validum; quam sententiam existimo satis probabilẽ, licet grauissimi DD. oppositã censeant probabiliorem, de quo alibi.

11. Aduerto tamen, quod si non sit recursus ad Papam, vel Cõmissarium, in hoc impedimento, vel similibus potest Episcopus dispensare, vt tradunt Nau. *c. 22. n. 85.* Sot. *dist. 37. q. 1.* Sylu. *verb. dispẽsatio, §. 9.* Armil. *§. 19. & 20.* Ang. *§. 5.* Tabien. & alij Summistæ cum Margarita Cõfessorum *verb. dispensatio.* Rodr. *§. 13. n. 6.* Veracruz *2. p. specul. art. 18.* & alij multi grauissimi viri asserentes, quod quando propter paupertatem non est recursus ad Papam, potest Episcopus in prædictis dispensare.

Dubium Ultimum.

Qua ratione intelligatur potestas Commissario concessa, ad dandam facultatem pro dicenda Missa per horam ante lucem; & per horam post meridiem.

1. PRo intelligentia huius difficultatis præmitto primò, Iure canonico prohiberi sub graui pœna Missam celebrare ante lucem, vt constat *ex cap. nocte sancta, de consecratione, dist.* 1. & tradunt D. Thom. 2. 2. q. 83. Sot. 4. *dist.* 13. *q.* 2. *art.* 2. *in fine.* Bellar. *lib.* 2. *Missa, c.* 14. Nau. *c.* 25. *n.* 85. & alij, quos refert, & sequitur Henriq *lib.* 9. *c.* 24. §. 5. cui doctrinæ nulla ratione obstat Leo Papa *de consecratione, dist.* 1. *cap. necesse*, vbi ait; offerri potest sacrificium prima diei parte, dies autem incipit à media nocte, hoc inquam non obstat, quia principium diei, prout requiritur ad sacrificia, non computatur à medio noctis, sed à solis ortu, vel à præcedente eius splendore, teste Soto 4. *dist.* 13. *q.* 2. *art.* 2. *in fine.* Vnde inter prærogatiuas Episcopi numeratur, vt ante lucem celebret, iter facturus, vt docet Nau. *dict. n.* 85. & alij relati ab Henriq. *vbi supra*, quod etiam conceditur Cardinali, quamuis iter non faciat, teste eodem Henriq. *ibidem*, cum multis aliis ab eo citatis.

2. Verum tamen est, quod vbi consuetudo viget, vt in crepusculo dicatur Missa pro viatoribus, aut si opus est pro communicando infirmo, recte fieri potest tunc sacrificium Missæ, vt notauit Henriq. *vbi supra* ex Nauar. *dicto n.* 85. & tradunt D. Anton. 5. *p. tit.* 13. *cap.* 6. §. 4. Ang. *verb. Missa*, §. 42. Sylu. *ibi* §. 6. Palud. 4. *dist.* 13. *q.* 2. & glos. *c. final. de priuilegiis in* 6. imo credo idem posse facere alios presbyteros, quando ex honesta causa iter agunt, vt notarũt Sot. doctor Veracr. & recent. quos refert, & sequitur Henriq. *vbi supra*, nulla tamen existente causa, seu consuetudine peccatum erit, antequam signa solis appareant, celebrare, teste Sylu. *verbo Missa* 1. vbi insuper ait, id etiam esse verum de secũda Missa in die Natiuitatis.

3. Secundò præmitto esse sententia Nauar. *c.* 25. *n.* 85. licitum esse secluso scandalo celebrare Missam vsque ad tertiam horam post meridiem, quia id inquit nulla lege prohibitum est. Vnde testatur se id frequenter fecisse, dum iter ageret. Idem docet Sylu. *verbo Missa* 1. *q.* 6. Rodr. §. 13. *n.* 9. Sed oppositum docent Ioan. Andr. communiter receptus, *c.* 1. *de celebratione Missarum.* Mandosius *in praxi signaturæ*, *tit. altare*, & Rodr. *ibidem*, atque alij plures, quos refert, & sequitur Henriq. *lib.* 9. *c.* 24. §. 6. pro quo etiam adducit quoddam Concilium Toletanum, vbi habetur; *nullus ante auroram, aut post meridiem celebret* quæ opinio probabilior videtur, quia licet tempore D. Thom. Missa fieret hora nona, quæ est tertia post meridiem, vt ipse docet 2. 2. *q.* 88. *in corpore, & ad* 3. & 4. *dist.* 13. D. Ambros. *in psal.* 118. *Sermone* 8. Hesychius *lib.* 2. *in Leuiticum, c.* 8. Tabien. *verbo Missa, c.* 13. Couar. 4. *variarum, c.* 12. *n.* 14. Maiol. *de irregularitate, lib.* 3. *c.* 12. at consuetudo ipsa obtinuit, vt nullus sine priuilegio post meridiem celebret, vel saltem non multum post meridiem; quod notanter addo, nã qui secluso scandalo illam celebraret paulo post meridiem, non peccabit, vt bene notauit Henriq. ex multis Doctoribus à se citatis.

4. Tertiò, præmitto Regulares Mẽdicantes, & alios, qui eorum priuilegiis communicant, posse celebrare per horã ante lucem, & per horam post meridiẽ, quia id concessit Fratribus Minoribus Leo X. vt habetur in Compendio Mendicantium, *tit. Missa* 2. *quoad tempus*, §. 6.

&

& in Supplem. *fol. 92. concessione 275.* quod idem concessit Greg. XIII. Societati IESV, vt habetur in Compendio suorum priuilegiorum, *verbo Missa*, §. 3. Amplior tamen fuit illa facultas Leonis, quam ista Gregorij, quia, vt constat ex locis citatis, concessit Leo X. Prælatis Minorum, vt possent dare facultatem ad celebrandum statim post preces matutinas, quo priuilegio etiam gaudent Prælati reliquorum ordinum ratione cõmunicationis. Sed Rodr. § 13. *in fine*, dicit hæc priuilegia esse iam reuocata per Trid. *sess. 22. decreto de obseruandis in Missa*, vbi inter alia dicitur, *debitis horis esse celebrandum*; & postea subdit, *priuilegiis quibuscunque non obstantibus*.

Sed hoc decretum nihil obstar, quia Pius V. viuæ vocis oraculo confirmauit in foro interiori omnia priuilegia Minoribus antea concessa, etiam quæ erant contra Trid. vt refert Veracr. *in speculo in fine*. Sed rursus Rodr. *vbi supra*, obiicit per motum proprium Sixti V. reuocata esse iam prædicta Priuilegia, & ad normam Trid. reducta. Vnde ait, Religiosos non posse vti prædicto priuilegio. Sed fallitur, quia per Tridentinum non reuocatur priuilegium illud Mendicantium; Nam cum dicit, *priuilegiis quibuscunque non obstantibus*, solum tollit celebrare horis indebitis, & indecentibus; celebrare autem ex rationabili causa per horam ante lucem, & per horam post meridiem, non est celebrare indecenti, & indebito tempore, sed potius in tempore decenti, & debito, necessitate tamen occurrenti.

6. His igitur præiactis fundamentis, respondemus Commissarium habere potestatem dandi facultatem ad celebrandum per horam ante lucem, & per horam post meridiem: quod licet probabile sit iuxta supradicta fieri posse iure communi, datur nihilominus ad id priuilegium, quia illa opinio non est omnino certa, & ad sedandos scrupulos, vt recte notauit Henriq. *lib. 9. c. 24.* §. 6. ex multis doctoribus à se ibidem relatis. Hæc autem potestas Commissarij datur ei, cum hac limitatione, nimirum, quod solum possit concedere prædictam facultatem viris nobilibus, & personis qualificatis, secundum eius arbitrium; non autem oportet, quod sint nobiles secundum rei veritatem, sed vel quod vt tales habeantur, vel alias vt tales se gerant: atque hæc de facultatibus concessis Commissario, nam de alia, quam habet in ordine ad componendum debita; agemus, Deo dante, in expositione Bullæ Compositionis.

CAPVT X.

De modo quo spirant Bullæ priuilegia, & aliæ facultates in eis concessæ.

DVBIVM I.

An annus quo durat Bulla Cruciatæ, debeat computari à die acceptionis, an à die publicationis.

PRo resolutione præmitto primo cum Henriq. *lib. 7. cap. 20. in principio*, quod Cruciata concedatur sine limitatione temporis, postea ad triennium, deinde ad biennium, tandem ad sexennium.

2. Secundò præmitto, certum omnino esse, quod annus Bullæ non debet omnino computari à die publicationis factæ in Metropoli, vel Diœcesi, sicut computari solet tempus, à quo incipit obligare lex, vt ex Soto tradit Rodr. §. 5. *n. 2.* & docet Med. 1. 2. *q. 83.* 1. computãdus est à die publicationis factæ in singulis locis. Vnde quamuis in eadem

Diœcesi sit alicubi publicata Bulla die 1. Ianuarij, si tamen alibi publicetur etiam intra eandem Diœcesim die 15. Ianuarij, respectu huius loci annus computari debet à die 15. Ianuarij.

3. His suppositis, non defuerunt, qui dicerent Bullam non spirare vsque ad annum elapsum, facta computatione à die acceptionis; verum hic est intolerabilis error, quia est expresse contra tenorem ipsius Bullæ asserentis illam durare per annum à die publicationis in loco, in quo accipitur. Vnde licet à publicatione hic facta iam fluxerit integer annus, si tamē non fluxit à publicatione facta in loco, in quo ego, vel alius pro me Bullam accepit, recte possum illa frui: spirauit tamen elapso anno, facta computatione à die publicationis in loco, in quo accepta est; sed qua ratione intelligendus sit iste annus, grauior difficultas est, de qua *dub. sequenti*.

4. Ex dictis colligo primò, neminem posse frui Bullæ priuilegiis ante eius publicationem; imo nec antequam illam sumat, esto intentionem habeat eam sumendi; intentio enim (teste Rod. §. 5. *num.* 2.) non sufficit, vt quis Cruciatæ indultis vti valeat.

5. Colligo secundò, quod durante anno Bullę, non potest etiam per Commissarium suspendi; nam nequit inferior Superioris dispositionem suspendere, vel reuocare, vt tenet communis opinio, quam sequitur Canus *de pœnit. p.* 4. *fol.* 48. Hinc autem infert Rodr. citatus, quod si antequam annus publicationis compleatur, alia Bulla publicatur, id Summi Pontificis, & Commissarij, nec non Regis Catholici intētioni repugnat, ne ex Bullæ publicatione intempestiua alicui præiudicium perueniat, vt tradit Nauarr. *de Indulg. notab.* 30. *num.* 46. *fine*.

DVBIVM II.

An annus pro quo conceditur Bulla sit vulgaris, hoc est, dierum duntaxat 365. ita vt non amplius durare possit.

1. PArtem affirmatiuam sequuntur nonnulli recentiores cum Rodr. §. 5 *num.* 3. & probari potest. Primò, quia verba priuilegiorum accipienda sunt secūdum communem, & vulgarem sensum, in quo communiter ab omnibus accipiuntur; sed nomine anni communiter intelligitur fluxus dierū 365. Ergo sic est exponendus annus Bullæ.

Secundò, quia priuilegia, cum sint contra ius commune, sunt stricti iuris, & indulgentiæ etiam, vt communiter omnes fatentur, non amplius valent, quam sonant. Ergo annus, quem concedit Bulla ad gaudendum eius priuilegiis, stricte, & non ample est interpretandus.

2. Tertiò, quia qui elapso curriculo dierum 365. vellet virtute Bullæ absolui ab aliquo reseruato post tales dies commisso, exponeret se probabili periculo non recipiendi verā absolutionem. Ergo non potest quis prædictæ opinioni se conformare, cum exponere se tali periculo sit mortale. Antecedens patet, quia si in re ita est, quod Pontifex concedit solum Bullam pro anno vulgari, vt vult opposita sententia, ille non habet facultatem ad eligendum Confessariūm pro reseruatis, nec Cōfessarius similiter habet iurisdictionem, nisi noua Bulla promulgetur, & accipiatur. Ergo exponit se periculo non recipiendi absolutionē, periculo (inquam) tam probabili, quantum est opposita sententia.

3. Verum, his non obstantibus, respondeo dicendum, annum, pro quo conceditur Bulla Cruciatæ, non esse rigorose accipiendum, prout importat dies.

dies 365. sed moraliter; ita vt plures aliquos includat, sex nimirum, vel octo. Itaque si elapso anno, & paucis diebus non promulgetur secunda Bulla, quam tamen constat paulo post promulgandam, recte potest quis frui prædicta Bulla ex pia interpretatione Pontificis, & Commissarij, vt dixit Henriq. *lib.7. c.20.n.1.lit. O.* secutus multos Theologos diuersorum Ordinum, & plures Iurisperitos à se consultos, vt Moyam, Veram, Sahagum. Nau. iuniorem, & alios plures eandem sententiam tenentes, & nouissime Villalob. *tract.27.claus.4.n.8.* & Sancius *in select.disp.55.per totam.*

4. Probatur primò, quia quilibet fidelis tenetur accipere Eucharistiam singulis annis ex præcepto Ecclesiastico, & tamen sæpe plures dies quã 365. fluunt ab vna communione ad aliam, quia vt hispane dicitur. *Vnas vezes ca la pascua mas alta, y otras mas baja.* Ergo sicut annus, quem non potest quis præterire sine communione, non est vulgaris, sed Ecclesiasticus, ita etiam erit intelligendus annus Bullæ.

5. Secundò probatur, quia pro matrimonio contrahendo censetur annus 14. ætatis, quamuis desint aliquot dies, aut menses, si malitia suppleat ætatem, licet secus sit pro sacris ordinibus, & beneficiis, vt consuetudo ipsa interpretatur, teste Rod. *vbi supra*; & similiter dies artificialis, in quo quis ex præcepto tenetur explere diuinum officium, longior est, quam 24. horarum, cum incipiat à vesperis diei præcedentis, vsque ad mediam noctem diei sequentis. Ergo similiter in proposito, annus, pro quo conceditur Bulla, debet intelligi prædicto modo, scilicet more Ecclesiastico. Pater consequentia, quia non est verosimile velle Pót. strictius obligare in his, quæ petit ad gaudẽdum priuilegiis Bullæ, quam in requisitis ad obseruationes præceptorum; sed pro obseruandis præceptis sumitur annus Ecclesiasticus & moralis. Ergo etiam in Bulla, & eius priuilegiis.

6. Tertiò, quia si expletò anno vulgari publicetur Bulla in ciuitate valde populosa, certũ est nó posse omnes vno die accipere Bullam, sed vel intra triduum, vel intra hebdomadã: illis autem paucis diebus intermediis vere gaudent sua Bulla, nam rationabiliter præsumi potest, non velle benignum Pontificem paucis illis diebus intermediis priuare illos priuilegiis Bullæ, vt docet Hẽriq. *vbi supra in gloss.lit.O.* & Villalob. *n.10.* sed de hoc, lege Sancium *loco cit.n.5.*

7. Quartò, probat Henriq. *ibidem*, quia plena est intentio Papæ concedentis Bullam per sexennium, vt qui quolibet anno, tempore publicationis accipit Bullã, per sex annos nullo die sexennij priuetur priuilegiis illius, alias defraudaretur in aliquibus diebus. Sed hæc ratio non est firma, recteque illam infringit Rod. *vbi supra*, dicens, quod licet non gaudeat Bulla illis intermediis diebus, gaudebit tamen Bulla per integrum sexennium, quia quælibet Bulla debet necessario durare integro anno, & sic sumens sex Bullas, gaudebit illis per sex annos.

8. Ad primum respondeo, quod annus Ecclesiasticus secundum communem sensum potest constare pluribus diebus quàm 365. quare non interpretamur verba Bullæ contra, aut præter vulgatem acceptionẽ anni Ecclesiastici. Nihil autem mirandum est, quod in rebus Ecclesiasticis quandoque vtamur anno Ecclesiastico.

Ad secundum respondeo, non ample interpretati prædictum annum, cum interpretemur illum secũdum modum, quo in præceptis iuris communis sumitur, vt supra ostensum est.

Ad tertium, ne eadem repetamus, petenda est solutio ex his, quæ in simili

dicenda erunt *dub. vlt.* huius capituli. Vide ibi doctrinam valde vtilem pro multis materiis moralibus.

DVBIVM III.

An hoc diploma, & priuilegia, gratiæ, & indulgentiæ in eo concessæ spirent morte concedentis.

1. RESpondeo dicendũ Bullas Cruciatæ non expirare per mortem concedentis, & idem est de aliis gratiis & facultatibus à Summo Põtifice concessis; Ita docent Palud. 4. *dist.* 20. *q.* 4. *art.* 1. Sylu. *verb. indulgentia, q.* 5. §. 7. *& verb. priuilegium,* Angel. Rosella, & alij quos refert, & sequitur Cord. *de indulgentiis, q.* 36. Henriq. *lib.* 7. *c.* 20. *& c.* 21. idem docent multi Iurisperiti, Patisius *cons.* 117. *lib.* 4. Boërius *de senectute, fol.* 346. Romanus *lege more, n.* 62. *ff. de iurisd. omn iud.* Benedictus *ibi n.* 6. Innoc. *c. cum ad hoc, de clerico non residente*, & constat ex *cap. si gratiose, de rescriptis, in* 6. *& cap. super gratiam, de officio delegati, in* 6. quod etiam locum habet in gratiis concessis ipsis defunctis, vt tradunt Nau. §. *in Leuitico, notab.* 31. *n.* 25. *& sequentibus, & c. placuit, de pœnit. dist.* 6. *num.* 35. *&* 162. Angel. *verb. indulgentia*, §. 7. *dicto* 7. *& confessor* 1. *q.* 7. Sot. 4. *dist.* 18. *q.* 4. *art.* 3. Palud. *dist.* 17. *q.* 3. Cord. *vbi supra*, qui omnes addunt licentiam audiendi confessiones non spirare, etiamsi concedens moriatur, vel amoueatur ab officio, vel excommunicetur, quod etiam docent Victo. *in sum. quæst.* 139. in veteri impressione, & Henriq. *lib.* 7. *c.* 21. §. 5. cum multis ab eo relatis *ibi, &* §. 6.

2. Ex quo fit, quod licet quidam opinentur, si Papa, vel legatus concessit Episcopo, vel alteri, vt dispẽset, vel prouideat Petro tale beneficium, dummodo recipiat informationem sibi factam esse veram, Episcopum defuncto Papa, vel legato non posse dispẽsare, licet Episcopus cœperit cognoscere de causa, atque id nituntur colligere ex *cap. si super gratia, de officio delegati, & c. si cui nulla, de prouident.* tamẽ oppositum docent Sylu. *verbo gratia, q.* 1. Armil. §. 5. Feder. *cõs.* 68. Henriq. *lib.* 7. *c.* 21. §. 7. & multi ab eo relati. Cuius ratio est, quia iam gratia dispensandi, vel prouidendi facta est Episcopo tanquam executori gratiæ, officium vero executoris non spirat morte mandãtis, pro quo facit Antonius Gabr. infra citandus §. 7. & 8. *&* §. 35. dicens, quod si gratia facta est de officio vacaturo, vel alia re facienda, sed iam peruentum fuit ad aliquem actum pendentem in officium concessionis; non expirat gratia morte concedentis, quia iam expresse cœpit executioni mandari; idem repetit §. 41.

3. Hinc etiam fit, quod litteræ dimissoriæ, seu reuerendæ non expirant mortuo concedente, vt tradunt Nauar. *apologia de redditibus, q.* 3. *monit.* 8. *n.* 2. & alij recentiores cum Rebuffo *in praxi beneficiali, tit. de forma dimissoriarum, n.* 39. *&* 43. licet aliis innumeris videatur oppositam sentẽtiam esse certiorem. Hinc etiam est, quod gratia data à delegato non spirat illo defuncto, vt probãt Ancharanus, Francus, & Dominicus *cap. si gratiose, de rescriptis, in* 6. & Antonius Gabr. *tom.* 2. *de prebẽdis, concl.* 1. §. 4. *&* 18. licet id limitet §. 10. *&* 44. Hinc iãdem est, quod licentia testandi, quam Papa cõcedit Episcopo etiam Religioso, non expirat Papa defuncto, vt tradit Nauar. *apologia de redditibus, q.* 3. *monit.* 9. *&* 10. & idem est de licentia non residendi in beneficio, vt ait Ioan. Andr. cum Panormitano, & gloss. penultima *c. fin. de Clerico non residente,* Nau. *supra monit.* 8. *n.* 4.

4. Patet ergo ex his omnibus, gratias huius Bullæ mortuo Pontifice non expirare, sed integro suo anno durare. Vnde (vt habetur ex dictis dub. 1.) non

non est conforme intentioni Pontificis, nec non Regis Philippi, vt sequens Bulla publicetur, aut præterita suspendatur ante expletum annum publicationis in eodem loco. Quare si contingat aliquando publicationem fieri ante expletum annum, ipsi Concionatores, aut Parochi tenentur publice dicere annum Bullæ præteritæ durare vsque ad certum diem, non obstante publicatione nouæ Bullæ, alias fieret iniuria omnibus illis, qui præteritam Bullam accepissent, cum non daretur illis locus gaudendi sua Bulla per integrum annum à Pontifice concessum, vt bene notauit Rodriquez §. 5. *num.* 2. & post illum Vega *summ. tom.* 1. *cap.* 43. *casu* 10. & Sancius *vbi supra, num.* 4. & consentit Villalob. *num.* 11. licet oppositum putet probabilius, sicut etiam Gomez *in explicatione Bullæ, clausula* 5. *num.* 1.

5. Si tamen absolute vellet Pontifex successor expedire nouam Bullam, & præteritam, ante expletum annum reuocare, valida esset reuocatio, sed non sufficeret fieri promulgationem reuocationis Romæ, sed deberet insuper fieri in singulis prouinciis, & diœcesibus, teste Soto 9. *de iustitia, quæst.* 5. *artic.* 4. Syluest. *verb. Indulgentia, quæst.* 5. *dicto* 8. *verbo gratia, quæst.* 2. §. 4. Vnde si quis ignorans reuocationem Bullæ, vel similis priuilegij, eligit Confessarium, à quo virtute illius fuit absolutus à reseruatis, valet absolutio ex præsumpta intentione Papæ, ne alias reuocatio, & lex irritatoria periculum pariat illaqueandi animas. Ita docent Cord. *in summ. quæst.* 144. *& lib.* 5. *de indulgentiis, quæst.* 36. *propositione* 3. pro quo adducit Geminianum. *de cessione præbendæ, cap.* 1. *lib.* 6. Nauarr. *de Indulgentiis, notabil.* 31. §. 28. Idem docent Sot. *lib.* 1. *de iustitia, quæst.* 1. *art.* 4. Med. Complutensis *Codice de confessione, quæst.* 26. Med. Salmantinus 2. 2. *quæst.* 9. *artic.* 4. Rodriquez §. 9. *num.* 24. *&* 25. & multi alij recentiores, quos sequitur Henriquez *lib.* 7. *cap.* 20. *lit. F.*

6. Quare si contingeret quod quis incepisset longam confessionem, & antequam perficeret, aut absolutionem reciperet, reuocaretur priuilegium pro reseruatis, posset nihilominus postea perficere confessionem, & vti suo priuilegio, vt tradunt Rodriq. §. 5. *num.* 2. Henriquez *lib.* 7. *cap.* 20. *n.* 2. nam communis est DD. sententia, quod si iudex conseruator, aut delegatus cœpit pertractare causam, potest eam finire, quamuis tempus suæ commissionis expiret, vt docet Syluest. *verb. conseruator,* §. 6. Tolosa *quæst.* 12. Rodriquez *vbi supra*, cum aliis quos refert, & sequitur Henriquez *loco citato*: ergo similiter Confessarius, qui cœpit virtute Bullæ audire confessionem, & tanquam verus Iudex cognoscere causam pœnitentis, poterit illam finire, quamuis expiret tempus ipsius Bullæ, aut priuilegii; & vltra prædictos id tradunt Ledesma *sum. tom.* 1. *tract. de Sacram. confess. cap.* 12. *conclus.* 5. *dub.* 2. Sanchez *sum. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 15. & Acosta *in Bulla, q.* 36. Imo id aperte deducitur ex verbis ipsius Bullæ; *Item declarent, quod expirante anno omnes supradictæ facultates, & indulta expirant, tantúmque poterunt causæ pendentes ad finem perduci.* Vnde etiám videtur colligi, quod iurisdictio Commissarij, & aliorum ministrorum Cruciatæ durat, quousque omnes causæ inceptæ, vtilitatem, & iurisdictionem Cruciatæ concernentes ad finem perducantur.

***

DVBIVM

DVBIVM IV.

Vtrum per promulgationem Bullæ Cœnæ expiret, & reuocetur facultas per Bullam Cruciatæ concessa ad absoluendum à reseruatis in eadem Bulla Cœnæ.

1. QVæſtio iſta valde neceſſaria eſt, ne quis in re adeo graui vel temerarie vſurpet Sedis Apoſtolicæ iuriſdictionem, vel ignoranter priuetur fauore per eandem ſanctam Sedem ſibi conceſſo; vtrumque enim in propriæ conſcientiæ præiudiciũ prouenire certiſſimum eſt. Quapropter vt rem diſtinctius explicemus, aliqua ſunt prænotanda. Atque in primis nota DD. tam Pontificij, quàm Cæſarei iuris profeſſores latiſſime diſputare, an Princeps priuilegium ſemel conceſſum poſſit reuocare, & plerumque diſtinctione vtuntur. Nam vel priuilegium collatum eſt non ſubdito, & ab eo acceptatum, & tunc cenſent non poſſe reuocari, ſaltem abſque legitima cauſa, quia in contractum tranſite videtur. Ita Felin. *in cap. nouit, n.*8. & 10. & Matienzo *lib.* 5. *Recopilat. tit.* 10. *lib.* 6. *gloſſ.* 1. *num.* 4. vel priuilegium conceſſum eſt ſubdito, & tunc etiam ſubdiſtinguunt. Nam vel conceſſum eſt omnino gratis, quo caſu poteſt ab ipſo concedente, ſeu eius ſucceſſore reuocari; quoniam talis conceſſio à mera concedentis voluntate pendet. Ita Felin. *eod. cap. nouit, n.* 8. 9. & 10. & Matienzo *ead. gloſſ.* 1. *num.* 5. Limitat tamen Abb. *d. cap. nouit, num.* 26. id verum eſſe, cum tale priuilegium habet actum ſucceſſiuum, tunc enim reuocari poteſt quoad futuros actus, quia omnis res per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdẽ diſſoluitur; ſecus ſi habeat actum momentaneum, cum mox effectum ſuum ſortiatur; tunc enim per priuilegium acquiſitum eſt aliquid de iure gentium, nempe dominium alicuius rei, ac propterea nequit ſine cauſa reuocari, vt ſi Princeps caſtrum alicui donauerit. Ita *vbi ſupra*, Felin. *num.* 8. & Matienzo *num.* 6.

2. Vel priuilegium conceditur in remunerationem, vt ſi concedatur pretio accepto, aut propter obſequium aliquod exhibitum, ſeu in poſterum exhibendum ab eo, cui priuilegium confertur, tunc quia cum priuilegium tranſit in contractum, nequit abſque legitima cauſa per Principem, eiuſve ſucceſſorem reuocari, bene tamen ſi iuſta interueniat cauſa. Ratio eſt, tum quia Princeps ex vi contractus obligatur, & tanquam priuata perſona reputatur, iuxta *l.* 2. *§.* 1. *ff. ne quid in loco pub.* & conſequenter nequit priuilegium ex tali cauſa conceſſum reuocari; actus namque reuocandi conuenit Principi, non vt priuata perſona, ſed vt Princeps eſt. *l. Princeps, ff. de leg.* Tum etiam, quia ex contractu fit ius plene acquiſitum, iuri autem alteri acquiſito nequit abſque legitima cauſa præiudicari. Ita *loco citat.* Felin. *num.* 8. & Matienzo *num.* 9. & 10. & Alexand. *toto conſil.* 101. *vol.* 1. Iaſon *l. Barbarius, num.* 34. *ff. de offic. Prætor.* Nauarr. *§. in Leuitico, notabil.* 28. *num.* 7. & alij per eoſdem relati. Hinc autem infert Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſputat.* 33. *num.* 4. non poſſe Principem abſque iuſta cauſa reuocare priuilegium in meritorum remunerationem alicui conceſſum, eſto ſola gratitudinis lege remuneratio deberetur; & reddit rationem, quod non gratis, ſed per modum contractus cenſeatur conceſſum. Sic etiam Felin. *ibidem num.* 12. licet allegato Aretino dubitauerit *numer.* 8. *ad finem.*

3. Nota ſecundò, prædicta omnia limitanda fore, niſi Princeps iuriſdictionem ſuam conceſſerit; tunc enim poteſt valide

valide, ac licite eam sine causa reuocare. Et ratio potest assignari, quoniam in concessione intelligitur semper excepta Superioris authoritas. Ita Bal. *l. qui se patris, num.* 24. *C. de bon. possess. vnde liberi*, & Felin. *eod. cap. Nouit, num.* 8. *vers. quod tamen limita, & num.* 9. *limitatione* 1. Vnde recte deducit Suar. *to.* 4. *disp.* 26. *sect.* 3. *num.* 3. Superiorem, qui facultatem delegauit, posse eam ad libitum absque alia causa reuocare, non tantum valide, sed licite etiam, per se loquendo, quoniam vtitur iure suo, & quasi re propria. Obserua autem, vt priuilegium per modum contractus concessum censeatur reuocatum, non sufficere reuocationem generalem, sed requiri quod expressa fiat mentio, saltem generalis cuiusuis indulti concessi per modum cõtractus, vt aliis citatis tenet Sanchez *ibidem num.* 9. Nec immerito, quia alioquin non præsumitur reuocandi voluntas, quando ea tertij ius aufert, vt fuse ostendit Bolognetus *consil.* 2. *num.* 37.

4. Nota tertiò, ex dictis manifeste inferri, Pontificem posse reuocare quæcunque priuilegia, seu indulta per Sedem Apostolicam, siue ex mera liberalitate, siue per modum contractus concessa. Tum quia omnes Christiani (nullo excepto) sunt Pontificis imperio in spiritualibus subiecti, & tenentur illi obedire, vt recte Innoc. *in cap. Inquisitioni, de sent. excom.* Atque ideo potest Pontifex quodcunque priuilegium spiritualia concernens, reuocare. Sic Abb. *in cap. Venerabilem, n.* 19. *de elect.* Huius autem generis esse priuilegia, quæ in Bulla Cœnæ reuocantur nullus ambigit, nec potest aliquis contra Pontificis potestatem præscribere, ita vt ab eius obedientia immunis existat. Idem Innoc. *in cap. Bona,* 2. *de postulat.* & Abb. *in d. cap. Nouit, num.* 16. *ad finem.* Tum etiam quia priuilegia, quæ Principis iurisdictionem concernunt, cuiusmodi sunt ea, quæ in Bulla Cœnæ reuocantur, possunt ad libitum reuocari, vt habetur ex dictis in secundo notando, & aliis citatis tradit Alter. *lib.* 5. *de cens. disp.* 22. *c.* 5. *prope finem.* Ex quibus iam constat in præsenti dubio non controuerti, an Pontifex possit reuocare facultatem absoluẽdi à casibus in Bulla Cœnæ reseruatis, prout virtute Cruciatæ conceditur, sed an de facto eam reuocauerit, aut reuocare intendat per eiusdem Bullæ Cœnæ promulgationem.

5. Ratio igitur dubitandi desumitur ex duplici clausula, nempe, *cæterum,* & *non obstantibus,* quæ in calce Bullæ Cœnæ apponuntur, ex virtute quarum reuocantur omnia, & quæcunque indulta, gratiæ, indulgentiæ, & litteræ Apostolicæ, & facultates generales, vel speciales, seu sub quauis alia forma, & tenore, & cum quibuscunque clausulis etiam derogatoriatum derogatoriis à Sede Apostolica concessæ quibuscunque personis, tam laicis, quam ecclesiasticis, etiam si Pontificali seu Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate; vel eorũ regnis, prouinciis, ciuitatibus, seu locis, ex quauis causa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, & cum clausula, *quorum tenore,* &c. vt *in dict.* §. *non obstantibus.* Hinc igitur sumitur efficax argumentum ad probandam partem affirmantem: nam teste Cosmo Philiarco *de offic. Sacerdotis, tom.* 1. *de sacram. pœnit. cap.* 24 *in princ.* non poterat clarior desiderari derogatio pro reuocatione quorumcunque indultorum, & facultatum, quibusuis personis concessarum.

6. Secundò, quamuis dum in Bullis Cœnæ apponebatur exceptio illa; *nisi in eis casus præsentibus litteris expressi comprehendantur*; possent aliqui opinari per publicationem Bullæ Cœnæ non derogari, seu reuocari facultatem absoluendi à casibus eiusdem Bullæ, con-

cessam virtute Cruciatæ, in qua huiusmodi casus exprimuntur, sicut opinari videntur Alter. *de cens. tom.* 1. *lib.* 5. *disp.*22.*cap.*2.*fine*, Ruar.*super Bullam Cœnæ,lib.*3.§.2.*num.*46.& Sanch. *sum.lib.*2. *cap.*11.*num.*27. *vers. & confirmatur.* Sed ab vltimis Pontificibus prædicta exceptio, seu clausula restrictiua non apponitur in Bullis Cœnæ. Ergo nec rationabiliter potest quis opinari per promulgationem Bullæ Cœnæ non reuocari facultatem concessam virtute Cruciatæ.

7. Tertiò, fere communis opinio DD. tenet per promulgationem Bullæ in die Cœnæ legi consuetam reuocari facultatem absoluēdi ab hæresi occulta, Episcopis per Concilium Tridentinum cōcessam:igitur à fortiori idem est sentiendum de reuocatione facultatis per Cruciatam concessæ. Vnde Garzia *de benef.p.*11.*cap.*10. *n.*130. tenet per promulgationem Bullæ Cœnæ anno Domini 1599. sub Pontificatu Clem. VIII. factam, facultatem Cruciatæ, quoad casus dictos Bullæ Cœnæ, fuisse reuocatā, donec reualidatio petatur; refertque audiuisse, quod ita responderit ipse Pontifex in quodam examine ad Episcopatum Caietanum; imo etiam allegat Iacobum Bledam Valentinum *in opusc. defensionis fidei in causa Moriscorum, cap.* 13. *vers. Laxiorem opinionem, pagin.* 93. asserentem, quod idem Pontifex repulsam dederit duobus viris hispanis, cum ad Episcopatum coram eodem Sanctissimo Domino examinarentur, ex eo quia ab ipso Pontifice de hoc interrogati responderūt, in Hispaniarum Regnis virtute Cruciatæ posse à casibus Bullæ Cœnæ absolui.

8. Nihilominus hæc sententia dura quidem videtur viris doctissimis, & mihi etiam. Quapropter contrariam tuentur Authores non pœnitendi. Ita sentiunt Alter. & Duar. *vbi supra*, & non sub intuitu solum illius clausulę restrictiuæ; *nisi in eis etiam casus præsentibus litteris expressi comprehendantur.* Sed alia etiam ducuntur ratione statim assignanda. Id expresse affirmant Rodr, in expositione Bullæ, §. 9. *num.* 67. & *in addit. ad eund.* §. *num.* 62. & *in qq.* Reg. *tom.* 1. *quæst.* 20. *art.* 9. Henriq. *lib.* 7. *de Indulgent. cap.* 21. *vers. Nec videtur.* Acosta *in exposit. eiusdem Bullæ, quæst.* 55. Sanch. *vbi supra*, & *de matrimonio lib.* 8. *cap.* 33. *num.* 10. Fagundez *super quinque præcepta Ecclesiæ, lib.* 8. *cap.*8. *num.*33. Villalob. *tract.*27.*claus.*4. *num.* 11. Sorb. *in annot. ad compend. priuileg. verb. Cruciata, vers. ex quibus*, & Fernandez *in examin. Theolog. moral. part.* 3. *cap.* 9. *sect.* 11. *num.* 5. & posset suaderi.

9. Primò, quia concessiones Principum ad inuicem factæ debent esse firmæ, & constantes iuxta *cap. fin. de offic. deleg. lib.* 6. vbi habetur, quod sicut dignitatis altitudine præeminent, sic prærogatiuæ gratiæ ipsos conuenit anteferri. sed ad instantiam Regis Catholici, & in subsidium temporale eiusdem virtute Cruciatæ concedit Pontifex facultatem absoluendi à reseruatis in Bulla Cœnæ semel in vita, & semel in mortis articulo; igitur de benignitate Sum. Pontificis haud præsumi debet, quod intendat eam reuocare per promulgationem Bullæ Cœnæ singulis annis fieri solitam, paucos post menses à promulgatione Cruciatæ, alioquin ansam præberet, vt sibi inconstantiæ, repugnantiæue nota imputaretur, quod absit de tanto Principe cogitari; eam enim non immerito sacri canones, ac Imperatorum leges contemnant, vt habetur ex Bald. qui ad id probandum nonnulla adducit, asseritque Principis voluntatem debere esse constantem, & immobilem, ac si esset lapis angularis, & in cœlo polus.

10. Secun

10. Secundò, quia ex opposito nostræ conclusionis grauia sequerētur absurda. Nam si quis Religiosus propagandæ fidei, ac animarum salutis zelo ductus ex Indiarum partibus Romam accedat, & post multos labores in itinere atque in Curia perpessos, tandem obtineat Breue Apostolicum, quo sibi conceditur, vt Confratrias valeat erigere, & Confratres ipsarum possint à casibus in Bulla Cœnæ contentis absolui; numquid dicendum erit, Religiosum istum iam eo, vnde venerat, reuertentem, etiam ante accessum, & statim post eiusdem Bullæ in Curia promulgationem priuari indulto sibi concesso quoad casus Bullæ, & consequenter operam suam perdidisse, & frustra adeo longam, & periculosam peregrinationem fecisse. Similiter si idem Pontifex in remotas aliquas regiones, nempe Armeniam, Ægyptum, seu eiusmodi aliam, mittat aliquem Religiosum initio Quadragesimæ, vt in iis partibus gentes ad fidem Catholicam, & Sedis Apostolicæ obedientiam reducere nitatur, & hac de causa plenam ei concedat authoritatem quoscunque absoluendi à casibus Papæ, etiam in Bulla Cœnæ reseruatis; numquid is Religiosus sic missus, & illuc accedens, parum post festum Resurrectionis, manebit statim priuatus authoritate sibi concessa, ex eo solum, quia feria sancta hebdomadæ sanctæ Bulla Cœnæ promulgata sit. Profecto durum videtur similia præsumere de mente sanctissimi Domini, fidei propagationem, & animarum salutem adeo paterna charitate zelantis. Vnde his, & similibus congruentiis inducti grauissimi authores nostram amplexi sunt sententiam, vt testatur Rodriq. *loco cit.*

11. Tertiò, quia Cruciatam concedit Pontifex nunc octauo quoque anno, ita vt singulis illius spatij annis publicetur, scitque ex certa scientia singulis etiam annis feria quinta maioris hebdomadæ promulgandam fore Bullam Cœnæ: igitur non videtur credendum, quod intendat Cruciatam reuocare per promulgationem Bullæ Cœnæ, quippe alias frustranea esset talis concessio, & Pontifex sibimet ipsi esset contrarius, vt in simili notat Henriquez *loco citato, in comment. lit. D.* Nec obstat, si dicas non ita esse, quia per subsequentem Cruciatæ publicationem ponitur reuocatio inducta per præcedentem Bullæ Cœnæ promulgationem. Non (inquam) obstat, tum quia saltem esset frustranea dicta concessio pro magna, & forsitan maiori etiam parte spatij in concessione præfixi. Tum quia in promulgatione Cruciatæ singulis annis facienda non adest noua concessio, seu voluntas concedentis, sed prior continuatur: igitur per talem Cruciatæ publicationem non tollitur reuocatio per præcedentem Bullæ Cœnæ promulgationem inducta, quod nullus hucusque asseruit, cum talis Cruciatæ publicatio æquiualeat nouæ confirmationi, vt omnes fatentur; vel dicendum est, quod facultas Cruciatæ, durante concessionis spatio, non reuocatur per Bullæ Cœnæ promulgationem.

12. Quartò, suadetur à simili, quoniam anno Iubilæi, qui olim centesimo quoque anno concedi solebat, nunc autem vigesimo quoque quinto anno, fatentur communiter DD. non suspendi Cruciatam, vt multis citatis ostendimus *cap. præcedenti, dub. 6.* Huius autem assertionis diuersas assignant rationes præcitati DD. sed præcipua est, quia dum Pontifex concedit spatium. v. g. sex, vel octo annorum, & agnoscit etiam intra id spatium occurrere

rere Iubilæum plenissimum, credendum est mentem ipsius haud fuisse Cruciatam suspendere, præsertim cum de ordine ipsius Pontificis, etiam anno Iubilæi publicetur Cruciata; vnde Clemens VIII. explicuit mentem suam non fuisse Cruciatam suspendere per Iubilæum anni 1600. ergo similiter sentiendum videtur, quod per Bullæ Cœnæ promulgationem non suspendatur Cruciata, cum de ordine Sanctissimi singulis annis publicetur.

13. Quintò, quia esto priuilegia per viam contractus concessa, etiam per Bullam Cœnæ reuocentur, sicut de facto reuocari posse ostendimus in secundo notando, nihilominus dum reuocantur, tenetur Princeps recompensationem facere dato æquiualenti, vt multis citatis probant Bolognet. *cons. 3. num.* 16. Matienzo *lib. 5. Recopilat. tit.* 10. *lib. 6. gl.* 1. *num.* 13. quos, & alios refert, ac sequitur Sanch. *vbi supra, n. 9.* sed priuilegia Cruciatæ cõceduntur per viam contractus, vt patet ex tenore ipsius Bullæ, ac præsertim ex Summario vulgari, vbi sic habetur, *porque dais tanta limosna*: ergo cum Pontifex eleemosynam contributam hucvsque reddi non iusserit, consequenter nec intelliguntur reuocata.

14. Dices primò, modicum esse, quod singuli contribuere solent, modicum autem pro nihilo reputatur. Respondetur, quod esto vnusquisque modicum tribuat, ac tota summa, quæ quotannis pro Bullæ susceptione contribuitur, excedit 800. aureorum millia, vt notat idem Sanch. *num.* 10.

15. Dices secundò, per Bullæ Cœnæ promulgationem non reuocari totam Cruciatam, sed facultatem solum absoluendi semel in vita à casibus in eadem Bulla reseruatis, vnde cum multa alia in Cruciata concedantur, quæ sufficiens, imo superabundans eleemosynæ ab vno quoque contributæ recompẽsatio sunt, consequenter dicendũ suscipienti Cruciatam nullam aliam deberi. Respondetur nihilominus contractum ex parte concedentis fieri ad totam Cruciatam, & non ad partem, & consequenter esto alicuius partis solum fiat reuocatio, suscipienti tamen Cruciatam aliqualis saltem debetur recompensatio, præsertim quia dicta facultas absoluendi semel in vita à casibus in Bulla Cœnæ contentis, adeo in Regnis Hispaniarum, & à fortiori in prouinciis Indiarum æstimatur ob nimiam illarum gentium à Romana Curia distantiam, vt ipsa sola omnibus aliis præferatur. Vnde si homines earum regionum sibi persuaderent talem facultatem per Bullæ Cœnæ promulgationem reuocari, multi sane abstinerent à Cruciatæ susceptione cum notabili præiudicio subsidij ad belligerandum contra infideles, prætensi etiam ab eodem legislatore, cuius intentio, & paternus affectus hac quoque de causa defraudaretur.

16. Dices tertiò, Sedẽ Apostolicam ex concessione Cruciatæ nihil penitus percipere, atque ideo viderint ipsi, qui dictam Cruciatam obtinere; præcipue, quia facile potuerunt huiusmodi reuocationem præuidere, cum notum sit trecentis abhinc annis, saltem qualibet feria quinta maioris hebdomadæ, vniuerso spectante populo, per Summos Pontifices renouari, & de nouo Bullam Cœnæ promulgari, ibique facultates & indulta prius concessa reuocari; scientibus autem non fit dolus, neque iniuria *cap. scienti, de reg. iur. in* 6. ac propterea imputent sibi obtinentes dictam Cruciatam, si in ea obtinenda sufficienter non prouiderunt circa huiusmodi reuocationes, sicut prouidere posset, si quotannis post publicationem Bullæ Cœnæ peteret reualidationem facultatis Cruciatæ, vt faciendum monent *vbi supra* Garzia.

Garzia, & Philarc. qui addit alioquin ita absolutos non esse tutos in conscientia.

17. Respondetur tamen, quod esto Sedes Apostolica ex concessione Cruciatæ nihil percipiat in se, percipit autem in filio Rege Catholico, nec in eo simpliciter, sed in subsidium bellorum contra Infideles, & consequenter in defensionem fidei, atque ipsius sanctæ Sedis. Imo ex dicta summa applicantur etiã singulis annis aliquot aureorũ millia pro fabrica Ecclesię S. Petri in Vrbe, & vtcunque sit, contributio dictæ eleemosynæ solũ innititur supradictis verbis, *porque dais tanta limosna, os concedo.* Nec obtinentes Cruciatam sciunt eius indulta reuocari per Bullæ Cœnæ promulgationem, imo potius fere omnes, etiam doctissimi (Garzia, & Bleda exceptis) ex tot viris, quot in Hispania, & sacræ Theologiæ, & sacrorum canonum doctrina præfulgent, oppositũ sibi persuadent, tum ob rationes hucusque insinuatas; tum quia Commissarij eiusdem Cruciatæ, quibus executio illius cum plena authoritate per Sedem Apostolicam committitur, sic videntur, saltem tacite, interpretari, dum suscipientes Cruciatam moneri non curant, sicut ex officio monere debuissent, vt confessionum inualiditas euitaretur, quin potius Sebastianus Acosta, Lusitanus, vir sane doctissimus, & in diœcesi Eborensi eiusdem Cruciatæ olim Commissarius Apostolicus, id constanter *loco cit.* tuetur. Et quidem si prædicti Commissarij Apostolici opinarentur Cruciatæ priuilegia reuocari per Bullæ Cœnæ promulgationem, tenerentur vel de reualidatione agere, vel saltem curarent, vt Cruciata statim post Bullæ promulgationem publicaretur, sic enim tunc tolleretur dicta reuocatio, sicut nunc fatentur omnes etiam rolli, cum postea de more solito publicatur.

Dvbivm V.

Qui argumenta dubio præcedenti in contrarium adducta soluuntur.

1. Svperest nunc soluere argumenta, quæ pro contraria opinione dubio præcedenti adduximus. Vnde ad primum concedo per clausulam, *non obstantibus*, &c. reuocari facultates omnes tam generales, quàm speciales, quo ad casus Bullæ Cœnæ, non tamen videntur reuocari facultates indiuiduales, de quarum numero potest quodam modo æstimari ea, quæ virtute Cruciatæ conceditur, quoad dictos casus; quoniam licet in Cruciata non exprimantur in indiuiduo omnes casus Bullæ Cœnæ, exprimitur tamen hæresis, dum peculiariter fit exceptio illius, & consequenter videntur omnes alij expressi; exceptio enim firmat regulam, vt habetur in iure. Atque idem videtur de aliis casibus sentiendum, ac si omnes essent expressi, vt in simili probat text. *in cap. qui ad agendum, de procurat. lib. 6.* vbi expresso aliquo articulo ex multis, speciale mandatum exigentibus, adiecta clausula generali, omnes alij expressi intelliguntur. Hinc autem deducitur facultatem Cruciatæ, quo ad casus Bullæ Cœnæ, non posse reuocari, nisi in indiuiduo reuocentur, non vero in genere, seu specie duntaxat, vt habetur ex dictis *in tertio notando*, & colligitur ex Vgol. *de cens. part. 3. in versic. etiam prætextu, & in versic. nisi in eis.* Alter. *dicto tom. 1. disputat. 22. cap. 2. in fine*, & Duar. *super Bullam Cœnæ, lib. 3. §. 2. quæst. 1. n. 8. & 9.* quia tamen hæc solutio non satis omnibus placet;

2. Idcirco respondetur secundò, quod *in §. cæterum*, quo reuocantur facultates quæcunque quibuscunque cõcessæ absoluendi à casibus in Bulla Cœ-

næ reseruatis, non additur clausula, etiam per viam contractus, sed ea solum apponitur *in §. non obstantibus*, vbi reuocantur quæcunque indulta quibuscunque concessa, ne possint per Sedem Apostolicam excommunicati, vt notant communiter expositores, & potissimum Say. *lib. 3. de cens. cap.* 21. *num.* 12. Vnde cum facultas absoluendi à casibus prædictis, virtute Cruciatæ concedatur per modum contractus, vt habetur ex dictis in 3. argumento, consequenter videtur dicendum, quod nullatenus reuocetur, cum nec ex *vi §. cæterum*, vbi dicta clausula non apponitur, nec ex *vi §. non obstantibus*, vbi de huiusmodi facultate non agitur.

3. Ad secundum respondetur, concedendo maiorem, & minorem, sed negatur consequentia. Et ratio est, quia taciti, & expressi idem est iudicium, vt *in l. cum quid, ff. si cert. pet. & l. de quibus in fine, ff. de legibus.* & late Eucrar. *loco ab expresso ad tacitum*, vbi *num.* 1. inquit id facere ad hoc, vt sicut conditio expressa ortum obligationis impedit *l. cedere diem, ff. de verb. signific.* ita etiam conditio tacita; atque ideo sicut indulta Cruciatæ non intelligerentur reuocata per promulgationem Bullæ Cœnæ, si adhuc apponeretur clausula, *nisi in eis etiam casia, &c.* ita adhuc post illius omissionem idem est sentiendum, cum adhuc eadem legislatoris voluntas tacite subintelligatur.

4. Sed quæres, vnde id deducatur. Respondetur, quod ex triplici potissimum capite. Primò, quia dum Pontifex Cruciatam concedit ex certa scientia, agnoscit Bullam Cœnæ esse non semel, sed pluries promulgandam intra spatium ab ipso præfixum pro Cruciatæ duratione, & nihilominus expresse vult, quod per totum id spatium sit valida. Secundò, quia expresse in concessione Cruciatæ facultatem impendit, vt absque noua licentia singulis annis publicetur, idque absque dici, seu temporis determinatione. Tertiò, quia cum concessio Cruciatæ per viam contractus onerosi facta sit, adhuc tamen post Bullæ Cœnæ promulgationem, non iubet Pontifex, vt Cruciatam suscipientibus contributa eleemosyna, vel quid æquiualens reddatur.

5. Sed dices, ex hac opinione sequi saltem, quod omissio illius clausulæ, *nisi in his*, &c. nihil in Bulla Cœnæ operatur, quod non videtur dicendum. Respondetur, notando quod sicut in Bullis Cœnæ editis à Clem. VII. & antiquioribus apponebatur in fine præcitati §. *non obstantibus* clausula illa, *& nihilominus quidquid egerint absoluendo, vel alias, nullius sit valoris vel momenti*, virtute cuius declarabatur absolutionem contra tenorem dictæ Bullæ impensam esse nullam, esto tamen ab illo tempore omissa sit talis clausula, non ideo licet inferre, quod valida sit huiusmodi absolutio, cum careat iurisdictione, quæ ad valide absoluendum necessario requiritur. Dicendum igitur est, in antiquis Bullis apponi dictam clausulam, non quia necessaria esset, sed ad maiorem declarationem. Ita in casu nostro videtur dicendum omissionem illius clausulæ *nisi in his etiam* per quæ prius ad maiorem declarationem apponebatur, nunc nihil operari, quia taciti, & expressi eadem est virtus, vt dictum est supra.

6. Ad tertium respondetur, quod circa controuersiam, quæ inter DD. versatur, an per Bullam Cœnæ reuocetur facultas, quæ virtute Concilij Trid. Episcopis conceditur, absoluendi ab hæresi occulta, quid sentiendū mihi videatur, dicam in cōmentariis nostris in eandem Bullam Cœnæ quamprimum (Deo dante) in lucem edendis. Pro nunc autem dico non esse eandem rationem

Concilij

Concilij & Cruciatæ. Cruciata enim singulis annis publicatur, & quæuis publicatio est veluti noua confirmatio, secus autem Concilium.

7. Nec obstat quidquam opinio Garziæ, & Bledæ. Nam in primis Garzia testificatur de auditu, testis autem de auditu non facit fidem, imo etiam si sint plures, non faciunt plenam probationem in iudicio. Vnde non immerito prohibetur in iure, ne testis de auditu in iudicio recipiatur. Ita *in l. testium, C. de testibus, cum gloss.* Vnde *Deuter.* 17. Moysi dictum fuit; *non accipies auditionem vanam*; & faciet sententia Demosthenis *orat. 2. de Corona*, dum ait, manifestissimum esse impudentiæ signum, quempiam testificari ea, quibus non afficit; & subiungit, quæ nouit aliquis, & quibus gerendis interfuit, ea leges testificari iubent; at rem à viuente auditam testificari leges non sinunt. Addatur id magis esse indignum, cum nec testis refert eum à quo audiuit, nec tempus, aut locum quo ipse tunc erat, sicut contingit in casu nostro.

8. Deinde nec Bledæ fides habenda est, tum quia etiam videtur testificari de auditu, tum quia eius dictum videtur potius chimericũ; quoniam si loquatur de facultate absoluendi semel in vita à casibus in Bulla Cœnæ reseruatis, præsumendo à promulgatione eiusdem Bullæ, non est credendum quod Clem. VIII. responderit virtute Cruciatæ non concedi dictam facultatem, cum oppositum potius habeatur ex Bulla, & ipse Clemẽs etiam concesserit. Si autem loquatur de huiusmodi facultate post Bullæ Cœnæ promulgationẽ; tũc nec adhuc est verosimile Clementem VIII. qui clementiæ norma extitit, duos Hispanos ab Episcopatu repulisse ex eo solum, quia dixerunt in prouinciis Hispaniarum posse virtute Cruciatæ absolui à dictis casibus, esto ipse Pontifex aliter senserit, cum tamen nec ille, nec alius prædecessor talem expressisset declarationẽ, posset quidem eos paterna charitate corrigere, sed quod eisdem Episcopatus ideo repulsam dederit, aliorũ esto iudicium.

9. Sed obiicies, quia omnia hucusque allegata videntur solum inniti præsumptionibus, quod Pontifex non intendat sine causa reuocare priuilegium virtute Cruciatæ cõcessum, quoad casus in Bulla Cœnæ contentos. Id tamen non videtur subsistere, cum verba dicta Bullæ *in §. cæterum, & §. non obstantibus*, vbi reuocantur priuilegia, & facultates concessæ quibuscunque personis, etiam Imperatoribus, Regibus, & Regnis, etiam per viam contractus, sint clarissima, vt recte obseruauit Philiarcus *vbi supra*, & Duar. *eod. lib. 3. §. 5. q. 1. n. 1. prope finem.* In claris autem non est opus recurrere ad præsumptiones vulgat. *l. ille, aut ille, §. cum in verbis de leg. 3. l. continuus, §. cum ita de verb. oblig.* Respondetur negando assumptum. Nam sententia nostra non præsumptionibus solum innititur, sed verbis etiam ipsius Bullæ, cum nec *in §. cæterum*, vbi reuocantur facultates absoluendi à casibus ibi reseruatis, fiat expressa mentio saltem generalis indulti concessi per modum contractus, quod ex traditis in secundo notando requiri constat; nec iussum sit, vt aliqualis saltẽ fiat recompensatio pro contributione facta, quod in quinto argumento etiam requiri ostensum fuit. Adductæ autem sunt insuper aliquæ præsumptiones ad maiorem rei comprobationem, & præsertim vrgent, quæ sumuntur ex tertio argumento.

10. Facit quidem ad hoc propositum, facultas, quam supremum sanctæ inquisitionis Prætorium in Congregatione coram sanctissimo pridie 9. Februarij anno 1627. habita, concessit quinquennium ministro Prouinc. sanctissimæ Conceptionis Ordinis Minorum strictio

ſtrictioris obſeruantiæ in Gallia, vt poſſit libros prohibitos legere, & retinere, hæreticos, & ſchiſmaticos, tam regulares, quam ſæculares, etiam vtriuſque ſexus ab hæreſi, & cenſuris, ac pœnis eccleſiaſticis ob hæreſim, & huiuſmodi exceſſus incurſis, in foro conſcientiæ, & iniuncta eis ſalutari pœnitentia pro modo culpæ abſoluere, nec vllus in Gallia, vel extra illam hucuſque aſſeruit dictam facultatẽ ſuſpendi, aut reuocari vnquã per Bullæ Cœnæ promulgationem. Nec huius poteſt alia ratio reddi, niſi quia talis facultas fuit conceſſa pro tempore determinato, vidente, & conſentiente Pontifice; imo etiam ſciente futuram Bullæ Cœnæ promulgationẽ, quod in caſu noſtro magis vrget, vt conſtat ex dictis. Quapropter quouſque Pontifex aliud diſponat, ita in hac materia ſentiendum eſſe exiſtimo, ſaluo ſemper meliori iudicio, ac præcipue ſanctæ Sedis Apoſtolicæ cenſura, cui ex nunc me omnino ſubmitto.

DISPVTATIO II.

In expoſitionem Bullæ Defunctorum.

PROOEMIVM.

SVMMVS Pontifex Chriſti Vicarius, non ſolum viuis virtute Cruciatæ, ſed defunctis etiam per indulgentias ſuffragari dignatus eſt. Quamuis enim virtute ſacramenti Pœnitentiæ culpæ omnes remittantur, pœna tamen æterna mortalibus correſpondens regulariter nõ dimittitur omnino, ſed in tẽporalem nobis in hac vita, vel in Purgatorio luendam cõmutatur. Vnde eſto Chriſti fideles, antequam è corporis ergaſtulo proficiſcantur, poſſint huiuſmodi pœnæ ſatisfacere, per ieiunia, vigilias, orationes, & eiuſmodi alias operationes pœnales, vel à confeſſore iniunctas, vel à pœnitente voluntarie aſſumptas: contingit tamen interdum, vt nonnulli, vel ex negligentia, vel morte præuente à vita decedant, dicta pœna nondum plene ſatisfacta, atque ideo in Purgatorio poſtea detineantur, & patiũtur, donec ibi ſoluant vſque ad vltimũ quadrantem, vt ex ore ſuo Chriſtus Dominus aſſeruit. Poſſunt autem defunctorum animæ, dum in Purgatorio ſic detinẽtur, à viuis per ſacrificia, eleemoſynas, orationes, & huiuſmodi alia ſubueniri, vt citius à Purgatorio in Cœlum transferantur, atque interim norũt ibi ſufficienter quæ, & à quibus hic pro ipſis ſoluantur, id illis, Deo reuelante, vel per Angelos Cuſtodes expoſito, vt tradit Suar. *tom. 4. diſp. 47. ſect. 2. ad finem.* Quare vt Chriſti fideles animabus defunctorum facilius ſubuenire queant, concedit Summus Pontifex, vt qui hanc Bullam ſumpſerint, poſſint eam cuicunque animæ in Purgatorio exiſtenti applicare, dummodo duos argenteos in ſubſidium belli contra Infideles ſoluãt; & concedit etiam, vt bis quolibet anno in defunctorum ſpirituale beneficium dicta Bulla ſumi, & applicari valeat. Id autem primo fuit per Clementem VIII. conceſſum

concessum, vt tradit Villalobos *initio tractatus de Bulla defunctorum*, & per eius successores postea confirmatum.

Dubium I.

Vtrum possit Summus Pontifex concedere Indulgentias defunctis.

1. PArtem negantem ex catholicis Doctoribus tenuerunt Gerson *tom.4.serm.2.de defunct.q.9.*Host.*sum.lib.5.sub tit.de remissionib. §.quibus possint, & §.vbi operatur*; quem refert, & sequitur Gabr. *in can. lect.* 57. ex hæreticis vero id tenuit Lutherus, & eius sequaces, vt constat ex Bulla Leonis X. contra Luther. de quo Henriq. *lib.*7. *cap.*3.§.3. & probatur.

Primò, quia si qua ratione posset Papa cōcedere indulgētias defunctis, maximè propter vniuersalem potestatem sibi cōcessam à Christo Domino *Matth.*16. at illa potestas data est ei super terram dumtaxat, cum ibi dicatur: *Quodcunque solueris super terram*, &c. ergo non potest concedere indulgentias existentibus infra terram, quales sunt animæ Purgatorij, alias extenderet suam iurisdictionem vltra proprium territorium, & in non subditos.

2. Secundò, quia defunctus existens in Purgatorio, debet ibi soluere pœnam debitam iure diuino, & non iure aliquo ecclesiastico, ergo non potest ab ea liberari per Papam. Patet consequentia; quia licet Papa sit super omne ius humanum, & illud mutare possit, non tamen super ius diuinum.

Tertiò, quia si Papa posset liberare vnam animam à Purgatorio, eadem ratione posset omnes; & sic posset euacuare Purgatoriū, quod est omnino falsum.

3. Verum, his non obstantibus, Respondeo dicendum, Papam posse concedere indulgentias defunctis, de quo non licet Catholico dubitare. Ita docet communiter Doctores cum Cord. *lib.*5. *q.*16. Henriq. *lib.*7.*c.*3. Gabr. *in additione, quam fecit ad lect.*57. vbi oppositum tenuerat cum Host. Idem docent Alex. Alens. 4.*p.q.*83. D.Bonau. *in* 4.*dist.*10 *p.*2.*q.*3. Richard. *art.*3.*q.*3. atque etiam D. Thom. *d.*45. *q.* 2. *art.*3. *quæstiuncula* 2. Durand. & alij ibidem relati à Gabr. & Suar. *tom.*4. *in* 3.*p.disp.*53.*sect.*1.*n.*3. vbi plures refert Canonistas; & probatur.

4. Primò ex communi vsu Romanæ Ecclesiæ, sæpe enim Sacri Pontifices concedunt indulgentias animabus Purgatorij, easque concessit D.Gregorius, vt habetur 4.*lib. Dialogorum*,*c.*57.*& lib.*2.*c.*22. & alij multi, vt constat ex manuscriptis antiquis Romæ, & alibi repertis, teste Cord. *vbi supra*, & ex aliis multis relatis à Gabr. in principio prædictæ additionis.

5. Secundò, probatur ex definitione Sixti IV. qui, vt referunt Gabr. *lect.*57. & eius Supplementum *in* 4.*dist.*43.*q.*3. *art.*2.*propos.*5. declarauit, posse concedi defunctis indulgentias, & Leo X. *in Bulla Specul.* condemnauit errorem Lutheri, qui vt refert Rofensis *art.*22. *contr. Luther.* asserebat, non posse defunctis indulgentias concedi.

6. Tertiò, quia nihil aliud requiritur ad hoc, vt indulgentiæ valeant pro defunctis, quam quod Pontifex habeat auctoritatem ad dispensandum de thesauro Ecclesiæ, & quod defuncti sint capaces recipiendi tale beneficium. At Pontifex habet plenam auctoritatem dispensandi omni indigenti de prædicto thesauro, iuxta illud *Matth.*25. *Fidelis seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illis in tempore tritici mensuram*, & illud *Ioan.* 20. *Pasce oues meas.* Et animæ etiam Purgatorij sunt capaces indulgentiæ, cum sint in gratia, & nondum ad terminum peruenerint. Quod autem nō subdantur

NNn pote

3. Secundò, quia quantitas indulgentiæ pendet ex liberalitate Dei acceptantis; Deus autem fructum suffragij pro anima Purgatorij collatū non acceptat, nisi secundum idoneitatem & dignitatem animæ, pro qua fit, vt latè probat Cord.*lib.5.q.17.* ergo quamuis omnibus, & singulis existentibus in Purgatorio concederet Papa indulgentiam plenariam, nihilominus non euacuaret Purgatorium, cum non essent omnes æqualiter idonei ad recipiendum æqualem illius fructum.

4. Tertiò, quia si id Papa posset, auari adhuc existerent sacri Pontifices erga animas Purgatorij, nunquam exercendo circa illas hanc potestatem euacuando totum Purgatorium.

5. Vltimò: nam Academia Parisiensis censuit scandalosam & suspectam esse propositionem cuiusdam Ioannis Angli asserentis animas Purgatorij esse de iurisdictione Papæ, & Papam posse euacuare totum Purgatorium.

6. Verum his nōn obstantibus, ego non video sufficientem rationem ad negandum, Papam posse euacuare totum Purgatorium, supposito, quòd potest concedere indulgentias defunctis. Ita docet Gabr. *in canon.lect.57. & in addit. illius ad* 2. cum D. Thom. S. Bonauent. *supra*; & S. Antonin.*d.p.summ.tit.22.c.5. §.6.* Idque etiam concedit de potestate absoluta Papæ Cord. *lib.* 5. *quæst.*18. & probatur.

7. Primò, quia de facto concedit Summus Pontifex in Bulla defunctorū, vt defunctus, pro quo illa fuerit accepta, cōsequatur indulgentiā plenariam. Ergo si de facto sumerentur tot Bullæ, quot sunt animæ Purgatorij, quod fieri non repugnat, vt de se constat, euacuaretur Purgatorium: sufficit enim esse in gratia ad percipiendum solum fructum indulgentiæ, dummodo causa sit legitima, qualis in præsenti est, nempe subsidium belli contra Infideles; & licet ita esset, vt volunt Caiet. & Cord. *vbi supra*, quòd non omnes animæ Purgatorij æqualem reciperent fructum, quia non contingit, illas æqualiter esse dispositas, & idoneas: hoc tamen nulla ratione probat, non esse in Papa potestatem ad euacuandum Purgatorium, cum illud non sit impedimentum ex defectu suæ potestatis, sed ex indispositione earum ad recipiendum integrum fructum Apostolicæ concessionis.

8. Secundò, quia si esset in Ecclesia vrgentissima necessitas pecuniæ pro defensione fidei contra hæreses, hæc certè esset sufficiens causa, vt Summus Pontifex concederet, vt quoties quis duos argenteos erogaret in subsidium talis belli contra hæreses, liberaret vnam animam à Purgatorio. Ergo tunc possent fideles toties iterare hanc eleemosynam, vt nulla remaneret anima in Purgatorio, quia non potest determinari numerus animarum, quas possit Papa liberare à Purgatorio, ita vt vltra illum, non possit amplius. Ergo potest liberare non tot, quin plures, atque adeo totum Purgatorium euacuare.

9. Tertiò, quia Summus Pontifex habet facultatem concedendi indulgentiam plenariā defunctis, vt suprà ostensum est; & ex nullo Scripturæ loco, aut traditione colligi potest, quòd non possit illam concedere omnibus, & singulis existētibus in Purgatorio, data legitima & rationabili causa, qualis certè esset supra relata. Ergo non est, cur negemus hanc potestatem Pontifici: nam, vt communis docet DD. sententia, concurrentibus tribus, scilicet, auctoritate in dante, pietate in causa, & gratia in recipiente, indulgentia valet ei. Nec iuuat dicere, ex his solùm conuinci habere potestatem logicam, non verò physicam. Ita loquitur Cord. *vbi supra*; nam illa certè est potētia physica, vt distinguitur con-

tra logicam, si ita fas est loqui in re morali, quæ non solum sumptis rebus in communi, non implicat contradictionem, exire in actum secundum, sed illis in particulari consideratis, & secundùm legem ordinariam. Ex dictis autem satis constat, id competere prædictæ potestati Papæ, vt etiam fatetur Villalob. *tom.1. tract.26. diffic.7. final.*

10. Ad primum respondeo, vrgentem necessitatem in Ecclesia esse sufficientem causam ad prædictam cōcessionem. Id autem, quod ibi supponitur, nimirum Christum Dominum non eripuisse omnes animas Purgatorij, cum ad inferos descendit, apud me falsum est; nam contrarium docent Sor. 4. *dist.15. q.1. art.1.* Gers. *alphab.18. lit.F.* Turrian. *lib.4. cont. Magdeburgenses, c.12.* Marsil. *in 3. q.13. art.2. dub.3.* Maior *dist.12.* & Gabr. *ibi*, & Supplem. *dist.46. q.1. art.1.* Anselm. *in elucidario*; loquens de animabus Purgatorij, ait: Omnes absoluit, & in gloriam duxit Rex gloriæ, & applicat illud Isai. 40. *Dices his, qui vincti sunt, exite, & his, qui in tenebris sunt, reuelamini*; & D. August. ser. 137. de temp. ait: *De electis suis, nullum apud inferos reliquit, omnia abstulit.* Idem docet D. Gregor. *lib.13. Mor.* & potest probari ex illo Eccles. 24. *Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inspiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes sperantes in Domino.*

Ad secundum respondeo, falsam esse illam Cordubæ sententiam, de qua infra, & licèt vera esset, nihil tamen probaret contra nos, vt ostendimus in fine primæ probationis nostræ sententiæ.

Ad tertium respondeo, sacros Pontifices liberaliter id fecisse semper, quantum est ex parte sua, concedendo singulis annis prædictas Bullas defunctorum: quare auaritia solum se tenet ex parte fidelium, qui parum dant operam pro applicandis indulgentiis concessis animabus Purgatorij.

Ad quartum respondetur primò, nimios fuisse semper Parisienses in opinionum censuris, cum etiam errorem dicant esse, asserere, intellectus hominum esse æquales: quæ tamen est opinio probabilis in Philosophia, & à multis Catholicis asserta.

11. Vel secundò respondeo, in illa propositione duo contineri. Primum, quod Papa habeat iurisdictionem in animas Purgatorij. Secundum, quòd possit euacuare totum Purgatoriū. Censura ergo Parisiensis non cadit supra hoc secundum; sed supra primum, & illo etiam modo intellecta adhuc est rigida.

DVBIVM III.

An indulgentiæ defunctis concessæ, valeant illis per modum absolutionis, an solutionis tantum.

1. PRo intelligentia huius dubij supponendum est, quòd indulgentia ecclesiastica, iuxta communiorem Doctorum sententiam est remissio pœnæ temporalis debitæ pro peccatis remissis ex applicatione thesauri Christi Domini. Hæc autem remissio (dicunt communiter DD.) respectu viuorum habet rationem absolutionis, quia Pontifex habet iurisdictionem in illos; respectu verò defunctorū, non est absolutio, sed solutio, quia non habet iurisdictionem in illos.

Et si quispiam obiiciat, quòd qui consequitur indulgentiam recompensat tantum, quantum tollitur de pœna debita: ergo nec respectu viuorum, indulgentia est absolutio, seu liberalis remissio pœnæ: quis enim dicet, creditorem remittere debitum ei, qui integrū illud soluit? Respondeo, quòd idem actus respectu diuersorum sortitur varias rationes. Vnde, sicut absolutio à peccatis mortalibus intra Sacramētum, respectu pœnitētis, dicitur omnino gratuita,

tuita, & liberalis, respectu vero meritorum Christi, qui ex iustitia meruit nobis remissionem, dicitur solutio ex iustitia. Ita proportionaliter illa solutio pretij respectu creditoris est actus iustitiæ, & sic est recompésatio totius debiti: respectu vero debitoris, illa applicatio thesauri, est omnino liberalis, & gratuita, quia fit sine propriis meritis; & talis remissio, vt fit à Prælato habente iurisdictionem in eum, cui cófertur indulgentia, habet rationem verę absolutionis. Modo vero inquirimus, an talis remissio, respectu defunctorum, habeat etiam rationem absolutionis, & non solutionis tantum?

2. Partem affirmantem sequuntur Medina *de Indulg. disp. 5. cap.* 14. *&* 17. Gabr. *in Cano. lect.* 57. *in addit. illius.* Mayron. 4. *d.* 19. & fauent Alex. 4. *p. q.* 23. *mem.* 6. & D. Bonauent. 4. *d.* 20. 2. *p. q.* 5. *fin.* & probatur.

3. Primò, quia potestas concedendi indulgentias, est potestas clauiũ, & fundatur in illo Euangelij. *Tibi dabo claues,* &c. Vnde *in c. quod autem, de pœnit. & remiss.* ex eo definit ibi Papa, quod Episcopus non potest concedere indulgentias, nisi subditis, quia supponit hác concessionem esse actum iurisdictionis, & clauis, sed actus clauis est claudere, & aperire, quod in spiritualibus est ligare, & absoluere Ergo concedente Papa indulgérias defunctis, vere exercet actum absolutionis circa illas.

4. Secundò, quia si quid obstaret, quominus Papa concederet defunctis indulgentias per modum absolutionis, maxime quia non habet iurisdictionem in illos; sed hoc est aperte falsum. Ergo, &c. Probatur minor; tum primò, quia iustus vel est in Ecclesia militante, vel in triumphante; anima autem Purgatorij non pertinet ad Ecclesiam triumphantem, atque adeo est in militante, cum ambulet per fidem, & spem, & non per specié, vt dicebat D. Paul. 1. *Cor.* 13. Ergo cum Pontifex habeat iurisdictionem in omnes, qui sunt de Ecclesia militante, consequens est, habere illam in animas Purgatorij. Tum secundò, quia defunctus, qui mortuus fuit in excommunicatione, potest absolui, vt docent Sylu. *verb. excommunicatio, not.* 3. & Abulens. *super Matth. c.* 16. *& q* 89. & expresse habetur *c. à nobis el* 2. *de sent. excomm.* vbi dicitur *defuncto etiam absolutionis beneficium impẽdatur.* Et D. Benedictus absoluit quasdam Moniales defunctas, vt tradit D. Gregor *lib.* 2. *dialog. c.* 23. At absolutio, est actus iurisdictionis. Ergo habet Papa iurisdictionem in animas Purgatorij.

5. Nec iuuat dicere, per illam absolutionem nullum vinculum tolli à defunctis, sed solum concedi facultatem viuis, vt nomine Ecclesiæ possint pro illo offerre publice suffragia, & cóferre illi sepulturam in loco sacro; hoc (inquam) non iuuat, vt recte notauit Med. *vbi supra,* quia *Matth.* 16. dicitur, quod absolutio, quæ fit per Ecclesiã in terra, valet in cœlo. Ergo nec solum prodest pro foro ciuili, & exteriori, sed etiam in interiori, & corã Deo. Tum tertiò, quia sententia excommunicationis non potest proferri nisi in subditũ, & in quem superior habet iurisdictioné, vt omnes fatentur, & constat *in c. à nobis el* 1. *de sent. excom.* Sed Papa potest excommunicare defunctos, vt expresse habetur *d. c. à nobis el* 1. *de sent. excom.* & de facto illos excõmunicauit, vt constat ex sexta synodo generali *act.* 13. vbi excommunicãtur Origenes, Honorius, & alij iam defuncti. Ergo vere habet iurisdictionem in illos.

6. Nec obstat dicere, ibi non excommunicari, sed declarari excommunicationem incurrisse, quia Honorius, qui ibi excommunicatur, mortuus est Papa, Papa autem ob nullũ delictum incurrit

sententiam excommunicationis, quia cum non habeat superiorem in terra, & par in parem nō habeat imperium, nullius Pontificis, aut Concilij censura ligari potest. Ergo vere ibi non dubitatur fuisse excommunicatum, sed excommunicatur.

7. Tertiò, quia licet defuncti secundum se præcise considerati non pertineant ad forum Ecclesiæ, & ideo non possint recipere indulgentias per modū absolutionis, sed solutionis tantum, tamen ratione delictorū, quæ in hac vita commiserunt, vere pertinent ad iurisdictionem Ecclesiæ, quia reus sortitur forum ratione delicti quocūque se transferat, etiam extra locum, in quo commisit delictum, vt constat *ex l. qua.* C. vbi de crimine agi oporteat, & in Authentica, vt omnes obedientiam Iudici Prouinciæ præstent. Ergo defuncti ratione delictorū, quæ in hac vita commiserūt, pertinent ad forum iudiciale Ecclesiæ.

8. Quartò, quia si propter aliquid non posset Papa cōcedere defunctis Indulgentias per modū absolutionis, maxime propter locum, *Matth.* 16. *Quodcunque solueris super terram, &c.* Defuncti autem non sunt super terrā. At iste locus non obstat, quia illud verbū *quodcunque solueris*: potest referri ad ipsum Petrum, vt sensus sit. Quodcunque super terram existens solueris, erit solutū & in cœlis; vel potest intelligi, quod illa dictio, *super terram*, significet solum id, quod non est in cœlo, quia ibi opponitur ipsi cœlo; atque adeo sumitur pro omni loco extra cœlum. Vel tandē dici potest, non excludi ibi animas Purgatorij quoad absolutionem à pœna, quia vere sunt super terram; licet non super vltimam superficiem illius.

9. Vltimò, quia animæ Purgatorij, quousque intrēt in Regnum cœlorum, adhuc sunt viatrices, cum nōdum comprehēderint, necdum ad terminum peruenerint; sunt (inquam) viatrices, quantum ad Purgatorium, per quod velut per quādam viam transeunt ad patriam, atque adeo vere sunt in transitu ad terminum, licet quodammodo sint in termino, quantum ad confirmationem in gratia, cum amplius peccare non possint.

10. Verum his non obstantibus, respondeo dicendum, defunctis non concedi indulgentias à Pontifice per modum absolutionis. Ita docent D. Bonau. *vbi supra*, quem refert, & sequitur Cord. *supra de indulgent. propositione* 15. & facultas Parisiensis censuit erroneam oppositam sententiā, teste Maior. *in* 4. *d.* 20. *q.* 2. Richard. *ead. dist.* 20. *art.* 3. *q.* 3. Sot. *d.* 21. *q.* 2. *art.* 3. *concl.* 3. Bellar. *lib.* 1. *de Purgat. c.* 16. Gabr. etiam *loco cit.* Atque idem videtur sentire D. Thom. *d. quæstiunc.* 2. teste Suar. *vbi supra sect.* 2. *n.* 4. & tenent similiter Canonistæ, quos refert ac sequitur Nau. *comment. de Indulg. not.* 21. & communiter omnes recentiores, & tandem Alex. & Bonau. *locis citat.* & probatur.

11. Primò, ex illo *Matth.* 16. *quodcunque ligaueris super terram.* quod intelligi debet iuxta sacrorum Canonum, & Pontificum intelligentiam. Gelas. autem 24. *q.* 2. *c. ligatur.* ait. *super terrā*; *nam in ligatione, defunctum nunquam dicit esse absoluendum*; & *in eadem causa cap. de excomm.* Leo Papa ait: De excommunicatione priuatis, & ita defunctis, horum causa iudicio Dei reseruanda est. Et Gratia. *ead. caus. & q. cap.* 1. *super* (inquit Christus) *non sub terram*; ostendēs, quod viuentes pro varietate suorum meritorum, soluere possumus, vel ligare, sed de mortuis sententiam ferre non possumus. Ergō cum defuncti non sint super terram, eadem ratione non poterit eis concedi indulgentia per modum absolutionis.

12. Nec valet solutio quorundam doctorum

doctorum asserentium illud *quodcunque solueris super terram:* sic exponēdum esse, quodcūque existens super terram quoad esse, siue quoad statum, vel causam solueris, illud erit solutum in cœlis: & sic (inquiunt) posse absolui animas Purgatorij, quia sunt super terram, saltem quoad causam, id est, non finaliter sententiatæ, imo quoad statum, quia sunt in via ad præmium, & non extra Ecclesiam militantem. Hæc (inquam) expositio non est conformis literæ, quia sic redundaret hæc clausula, *super terram*, cum omne ligabile, aut solubile necessario sit super terram in eo sensu, id est, quo ad esse, statum, & causam, vt viui, quo ad statum vero, & causam, vt defuncti, atque adeo superflue addita fuisset illa particula; *super terram*. Lege Cord. *dict. q. 16. vers. ideo secundū alios DD.*

13. Secundò, quia cum absolutio siue à culpa, siue à pœna sit actus iudiciariæ potestatis, manifeste consequitur, non posse concedi indulgentiam per modum absolutionis, nisi ab habente iurisdictionem in eum, cui confertur; at Papa non habet iurisdictionem in animas Purgatorij. Ergo non potest illis concedere indulgentias per modum absolutionis. Minor probatur, quia si haberet iurisdictionem in illas, posset eas excommunicare, quod est aperte falsum, quia excommunicatio fieri nō potest, nisi præmissa monitione canonica, defunctus autem non potest admoneri; & præterea, quia talis est extra tribunal Ecclesiæ, nec vnquam potest censeri contumax, & tandem quia id expresse asserit Gelas. 24. *quæst. 2.* & alij Pontifices supra citati.

14. Tertiò probatur, quia in rebus præcipue moralibus, & theologicis standum est opinioni communi, nisi aperta ratione conuincatur falsa: nam semper illa est censenda probabilior, & verior, vt ait glos. *c. fin. de pœnit. & remiss. dist. 1.* & habetur *c. 1. de Constitut.* & Isid. *dist. 16. & c. in canonicis, dist. 19. & cap. fin. dist. 63* Sed hæc sententia est communis DD. & vsus Pontificum confirmat eius veritatem, quia cum concedunt indulgentias defunctis, semper dicunt, illas concedere per modum suffragij, nunquam autem absolute sine addito, vt conceduntur viuis. Ergo signum manifestum est, Papam recognoscere non habere iurisdictionem in Purgatorio, atque adeo non posse concedere illis indulgentias per modum absolutionis.

15. Ad primum Respondeo, præter ligare, & absoluere esse alios plures actus ad claues pertinentes, etiam respectu viuorum, vt communiter docent Doctores in materia de Clauibus. Vnde in præsenti dicimus, quòd remittere illam pœnam Purgatorij defunctis ibi existentibus, quamuis non sit actus iurisdictionis, est tamen actus Clauium, quatenus per illum remouet impedimentum introitus in regnum cælorum.

16. Ad secundum nego minorem, & ad primā probationem, respondeo, animas Purgatorij esse in statu medio, quia partim pertinent ad Ecclesiam triumphantem, propter ius inamissibile, quod habent acquisitum ad illam, & partim ad Ecclesiam militantem, quatenus secundum quid sunt viatrices, vt dixit D. Thom. vbi supra, & hac ratione indirecte solum pertinent ad forum Ecclesiæ, iuxta statim dicenda.

17. Ad secundam probationem bene respondeo ibi. Cum enim dicunt iura absolui posse defunctum, non loquuntur absolute, & directe, sed indirecte, quatenus in tantum dicuntur absolui ipsi, in quantum viuis cōceditur facultas, vt nomine Ecclesiæ possint pro illis orare, sacrificium offerre, in loco sacro eos sepelire, &c. Ita explicant Cord. *lib. 5. quæst. 16.* & Castr. *lib. 2. de iust. hæret. punit. cap. 19. & 20.* quam explicationem

esse legitimam, præter supradicta pro nostra sententia, ex eo aperrè constat, quod *in d.c.à nobis, de sent.excom.* vbi dicitur, defunctum posse absolui, dicitur etiam posse excommunicari. Constat autem id esse falsum de excommunicatione propriè sumpta, vt est quædam censura: ergo proportionaliter loquendum est de vtroque. Quare sicut excommunicare defunctum, solum est, prohibere viuis, ne offerant pro illo publica sacrificia, orationes, &c. ita illum absoluere, erit concedere facultatem ad hæc efficienda; quæ facultas sicut datur à Papa in terra, ita à Deo conceditur in cœlo; & hoc est valere illam absolutionem, non solùm quoad forum Ecclesiæ, sed Dei. Vnde concludo, quòd cum absoluitur defunctus ab excommunicatione, non valet talis absolutio quoad eius effectum primarium, quod est, auferre vinculum, & obligationem, qua tenebatur excommunicatus non se immiscere sacris: nam hoc ipso, quòd moritur, non manet in eo talis obligatio, atque adeo non opus est ad illam tollendam aliqua absolutione proprie sumpta, sed ea, quam supra explicauimus. Et per hoc patet responsio ad tertiam probationem eiusdem argumenti.

18. Ad tertium, omissis aliis solutionibus, clarius dicitur, quòd reus sortitur forum ratione delicti, dummodo extet talis reus. At si non extet talis reus, sicut non extant defuncti, in territorio Ecclesiæ, cum iam è vita decesserint, non pertinent ad forum, in quo deliquerunt, sed ad solum forum Dei.

19. Ad quartum, omissis variis explicationibus, quas referunt Gabr. *in canon.lect.57. in addit.* & Cord. *5. de Indulg. q.16.* Respondeo, iuxta prædicta, illam particulam, *super terram*, denotare iurisdictionem Papæ solum esse in viuentes, non in defunctos; ad illam verò consequitur auctoritas dispensandi de thesauro Ecclesiæ, etiam pro defunctis; quæ dispensatio non est actus iurisdictionis in subditos, sed clauis propter rationem allatam in solutione ad primum. Et licèt aliquando in sacra Scriptura particula, *super terram*, comprehendat omnem locum extra cœlum, vt *Genes. 1.* & *14.* & *Psalm. 184.* & *Hierem. 33.* & *Matth. 16.* non tamen semper, sed sæpius comprehendit ea duntaxat, quæ super terram sunt; etiam cum terra contraponitur cælo, vt constat *ex Psal. 146.* & *148. Ecclesiast. 5. Matth. 5.* & *26.* & *Luc. 11.* & *Apocal. 5.* & *21.* & hoc modo intelligendus est prædictus locus *Matt. 16.* cui non parum fauet, quod etiam loquitur de Episcopis, & tamen constat ex communi Doctorum sententia, non posse illos concedere indulgentias defunctis. Verum tamen est, quòd D. Bonau. *dist. 20.* (vt referunt Gabr. & Cord. *vbi supra*,) inquit, quod si quis contendat Vicarium Christi habere iudiciariam potestatem supra existentes in Purgatorio, non est illi multum resistẽdum, modo hoc dictet ratio, vel auctoritas manifesta; idque videtur sentire Henriq. *vbi supra*, §.1. sed Cord. *vbi supra*; dicit, esse contra prædictum locum *Matthæi 16.* & DD. communiter, & Maior. *in 4. dist. 20. quæst. 2.* quem refert Nauar *in repet. de Indulgent. notab. 22. §. 9.* ait facultatem Parisiensem iudicasse esse scandalosum, & nullatenus populo prædicandum, Papam habere iurisdictionem in animas Purgatorij. Verum ego non censeo prædictam sententiam esse tam acri censura dignam, cum & habeat pro se graues Doctores, & vrgentes rationes, & locus *Matthæi 6.* patratur probabiliter explicationes, quas tradit Medina *vbi supra*.

Ad vltimum patet ex dictis ad primum.

Dubium IV.

An Indulgentiæ defunctis applicatæ per modum suffragij prosint illis de congruo tantum, an de condigno, & ex iustitia? vbi etiam explicabitur, quid sit Indulgentia per modum suffragij.

1. NOn desunt graues DD. quibus certum videatur, huiusmodi indulgentias per modum suffragij defunctis concessas, solum illis prodesse de congruo, & non ex iustitia, hoc est, quasi iustam, & æqualem solutionem offerẽtibus. Ita Viguer. *c.* 16. *§.* 4. *vers.* 24. Caietan. *tract.* 2. *de Indulgent. ad Iul. q.* 5. *seu opusc.* 17. *quæst.* 5. Cord. 5. *de Indulg. q.* 15. *& q.* 17. *in fin. ad* 2. Canus *de locis* 12. *cap.* 13. *ad* 9. Sot. 4. *d.* 13. *q.* 1. *art.* 6. *& quæst.* 2. *art.* 1. *& dist.* 19. *quæst.* 2. *art.* 4. *ad* 1. quatenus in duobus primis locis de sacrificio Missæ oblato pro defunctis, dicit, quod non valet eis ex iustitia, quod à fortiori diceret de indulgentiis. In tertio verò loco, hoc idem concedit de satisfactione viuorũ oblata pro defunctis, idem Medi. *C. de satisfact. q.* 5. in quantum non audet concedere, quod iustus dũ viuit, satisfacit ex iustitia pro alio viuo, seu defuncto, quod etiam tenuit Richard. *d.* 20. *art.* 1. *q.* 3. & eandem tenere debent, qui docent, non valere indulgentias defunctis, quos suprà retulimus *dubio primo*, & probatur.

2. Primò, quia indulgentia per modum suffragij hoc certe sonat, vt scilicet valeat per modum cuiusdam auxilij, quo viui suffragantur defunctis, flagitantes à Deo minutionẽ pœnæ; at Deus non tenetur ex iustitia minuere, vel auferre talem pœnam, sed id facit ex mera liberalitate. Ergo non valet illis indulgentia ex iustitia, & de condigno. Minor probatur, quia, vt bene aduertũt Medi. & Cord. *vbi supra*, omnis iustitia apud Deum fundatur in aliquo eius pacto, nullibi autem legitur Dei pactum, quo promiserit se accepturum in totum indulgentiam per modum suffragij, imo videtur repugnare rationi suffragij. Nã quando aliquid datur alteri ex iustitia, non dicitur impendi illi liberaliter, & per modum suffragij.

3. Tertiò, quia huius vitæ pœnæ sunt alterius, & inferioris rationis à pœnis Purgatorij; sicut pœna pecuniaria est alterius, & inferioris ordinis à pœna seruitutis, forum etiam est diuersum, quia hoc nostrum, quale est canonicum, & ciuile, est mite, illud vero Purgatorij forum est rigidum, velut criminale, & sanguinolentum; vnde fit, quod sicut ex eo, quod pœna seruituris est alterius rationis, & longe maior, quam pecuniaria; si quis, (vt olim fieri solebat,) eo quod pecuniam non solueret, fieret creditoris seruus, non posset ex iustitia, soluta pecunia redimi à seruitute, nisi dominus per misericordiam vellet acceptare pecuniam, vel pretium; & similiter, si clericus incidisset in forum sanguinis, non posset ex iustitia liberari sola pœna canonica; ita etiã in proposito, cum pœna Purgatorij sit alterius rationis, & longè maior pœnis huius vitæ, non poterunt defuncti liberari sola pœna canonica; ita similiter in proposito, non poterunt defuncti liberari ex iustitia à pœnis Purgatorij per quascunque pœnas, vel passiones huius vitæ, sed solum ex misericordia, & liberalitate Dei.

4. Tertiò, quia satisfactiones, quas iusti in hac vita applicãt defunctis, non prosunt illis ex iustitia, ita vt ex iustitia satisfaciant pro illis. Ergo nec etiam indulgentiæ prosunt illis ex iustitia. Consequentia est nota, quia per indulgentias applicantur satisfactiones Sanctorum in thesauro Ecclesiæ recõditæ. Antecedens vero probatur, quia debitum animæ existentis in Purgatorio non est

reale, sed personale ortum ex proprio crimine. Pro debito autem sic personali non potest vnus pro alio satisfacere ex iustitia, vt patet in eo, qui condemnatus est ad sustinenda flagella, pro quo, licet quis illa sustineat, non satisfacit pro debito alterius ex iustitia, sed potest Iudex procedere contra illum, volens, vt à tortoribus flagelletur, vt omnes fatentur, quod tamen secus est in debito ciuili, & reali, vt in debito pecuniario, pro quo manifestum est, vnum pro alio posse satisfacere ex iustitia, si tantum pecuniæ exoluat, quantum alter debet. Cuius quidē discriminis ratio est, quia ciuilis obligatio tantum est realis, id est, res huius tantum sunt pro illo obligatæ; obligatio autem nata ex crimine, est personalis, quia ipsa persona, cōmittendo crimen, mansit pœnæ rea, & ideo non potest alius pro ea soluere ex iustitia, sed solū ex lege, & libertate Iudicis.

5. Quartò, quia Rex Franciæ non tenetur ex iustitia acceptare precium oblatum à Rege Hispaniæ pro redimēdis seruis, quos apud se habet: Ergo similiter, nec Deus tenebitur ex iustitia acceptare precium pro redimendis captiuis Purgatorij.

6. Verum, his non obstantibus, respondeo dicendum, indulgentias defunctis concessas prodesse illis ex iustitia, & non ex mera tantum liberalitate Dei acceptantis, cum hoc tamen stat, quod simul valent illis per modum suffragij. Ita docent D.Thom.4.*dist*.45.*q*.2.*art*.3.*quæstiunc*.2.*ad arg*.3.Dur.4.*dist*.4.*q*.1.*n*.6.Supplem.Gabr.*dist*.45.*q*.2.*concl*.2. & Gabr. ipse *super Cano. lect*.57. Sot.4.*dist*.21.*q*.2.*art*.3.*post* 3.*conclus. & dist*.45.*q*.2.*art*.3.*ad fin*.Ledesm.*tom*.2.*q*.29.*ar*.3. Nauar.contra Caiet. §.*in Leuitico*,*notab*.22.*n*.18.*atque ad* 21.Couar.*c*.*Alma mater*,1.*p*.§.5.*n*.11.citans pro se Turrecrematam *in c. anima defunctorum* 13.*q*.2. & Petrum de Sot. *de institut.sacer.lect*.3. *de Purgatorio*, & DD. communiter *in* 4. *dist*.45.quorum aliquos refert, & sequitur Suar.*d.sect*.3.*n*.3. & probatur quoad primam partem. Primò, quia per satisfactiones viuorum, quas iusti applicant defunctis, vere satisfacit defunctus Deo ex iustitia pro tanta pœna, pro quanta est satisfactio oblata: Ergo etiam satisfit illi ex iustitia pro defunctis per satisfactiones, mediantibus indulgentiis illis applicatas. Consequentia est nota, quia ex hoc, quod tales satisfactiones applicentur per Ecclesiam, non fiunt deterioris conditionis, nec amittunt aliquem valorem satisfactiuum. Antecedens verò probatur, quia communicatio, quæ fit mortuis, ita fundatur in charitate, ac illa, quæ fit viuis, & consequēter actus meus per communicationem charitatis, quoad satisfactionē, fit opus alterius, qui mihi vnitur per charitatē, & cui ego applico tale opus; ergo ita satisfacit per mea opera sibi applicata, quia mea fiunt illius ex mea gratuita donatione. Vnde eo ipso, quod est in Ecclesia sanctorū cōmunicatio, ex lege diuina fundata in ipsa natura charitatis, eadem lege fit, vt opera mea applicata defuncto existenti in charitatē, fiant illius, atque adeo per illa satisfaciat ex iustitia, sicut satisfaceret quis creditori per pecuniam sibi ab altero donatam.

7. Nec obstat, quod obiicit Cord. id non habere locum in debito personali, sed reali tantum, cum constet, eum, qui ad flagella condemnatus est, non posse huic debito ex iustitia satisfacere per flagella alteri inflicta, hoc (inquam) non obstat, quia licet id in humanis sit verū, fallit tamē in spiritualibus, quia Christi opera ad hoc sunt facta, vt sint pro reatibus nostris satisfactoria, & hanc excellentiā habent, nō solum opera Christi, sed & Sāctorum, vt illis innituntur, alias nec vnus iustus posset pro alio vno ex iustitia satisfacere pro pœna temporali,

porali, cum tale debitum sit personale, & ex proprio crimine ortum, quòd licèt concedant nonnulli Doctores ex citatis in prima sententia, est tamen contra communem Theologorum opinionem, vt constat ex D.Thom. *in addit.q.12. & in 4.dist.45.a.1.concl.1* Sot.*3.de nat.& grat. cap.6.concl.4.& dist.19. q.2 art.4.dub.vlt.* Adrian.*quodlib.8.in 2.p.* Caietan. *tom.1. opusc.tract.16.q.5.* Nauar.§.*in Leuit. notab.22.num.18.* & aliis multis.

8. Secundò, quia Pontifici dedit Deus potestatem dispēsandi Ecclesiæ thesaurum pro viuis, & pro defunctis. Nam Petro contulit claues, *Matth.16.* quibus secundum legem tolleret illis impedimenta intrandi Regnum cœlorum: ergo statuit acceptare pro eis satisfactionem illis applicatam, mediante indulgentia, atque adeo valebit ex iustitia, supposito tali pacto, & lege. Patet consequentia, quia eo ipso, quod Deus contulit facultatem Papæ ad dispensandū thesaurum Ecclesiæ, statuit id acceptare pro illis, quibus applicatur, sicut si quis daret alteri pecunias, vt sibimet debitum solueret, eo ipso videtur se obligare ad acceptandum illarum valorem pro solutione illius debiti.

9. Sed respondent aduersarij, quòd licèt Deus statuerit acceptare indulgentias pro mortuis, non tamen statuit, quantum debeant illis prodesse, sed id pendet ex liberali Dei acceptatione. Ita respondent Cord. & alij *vbi supra.* Sed contra est, tum quia si de lege est, vt constat ex Concilio Constantiensi, quòd valeat defuncto indulgentia pro pœna, ostendere oportet, cur non valeat ei etiā ex lege tanta indulgentia pro tanta pœna; sicut valet viuis, cum re vera pro illis etiam reddatur æquiualens, & fiat æqualitas compensationis cum debito pœnæ; tum quia in Ecclesia prædicatur, & communis fidelium cōsensus confirmat, quòd etiam pro mortuis valeant indulgentiæ tantum, quantum sonant. Hoc autem non esset verum, si indulgentiæ non prodessent illis ex iustitia, & de condigno: nam, quod tantum valet de congruo, non est certum, quòd valebit; nec quantum valebit.

Quòd si cū eodem Cord. respondeas, ex parte indulgētiarum certū esse, quòd valent quantum sonant, non tamen ex parte Dei liberaliter acceptantis. Contra est, quia ipsæ indulgentiæ habent valorem, vt acceptentur de lege tantum, quantum sonant. Ergo hoc idē habent ex parte Dei ex lege illas acceptantis; nam idem est habere valorē ex iustitia, & esse ex lege Deo acceptas. Igitur, aut negare tenetur Cord. omnem legem ex iustitia in valore indulgentiarum, aut si illum admittit in indulgentia simpliciter sumpta, ita etiam illum admittere debet in quantitate maiori, vel minori eiusdem indulgentiæ.

Adde, quòd si quis contendat ab indulgentiis omnem rationem iustitiæ excludere, nec certū erit in Ecclesia, quòd indulgentiæ valeant pro defunctis, nec quòd valeant, quantum sonant: sicut nec certū est, quod ad petitionem Petri orātis pro Paulo, Deus conferet illi primam gratiā, quia hoc nō potest esse meritum de condigno, sed de congruo tantum. Hoc autem esset magna ex parte eneruare vim indulgentiarum, & remissiores reddere viuos ad lucrandas indulgentias pro defunctis.

10. Tertiò, quia Ecclesia nostra, & illa Congregatio fidelium, quæ est in Purgatorio, partim pertinet ad vnam, & eandem Ecclesiam militantem, cum adhuc ambulet per fidem, & spem, & non per speciē, & adhuc peregrinetur à Domino, vt dicit Paul. *3.Cor.1.* Sed in hac Congregatione est idem pretium meritorum, & satisfactionū Christi, & Christus Dominus meruit ex iustitia per modum redemptionis, remissionem pœnæ

animabus Purgatorij. Ergo applicante Papa huiusmodi meritum,& satisfactionem animabus Purgatorij, mediantibus indulgentiis, valebunt illis de iustitia, & de condigno; sicut quando applicatur illis sacrificium Missæ in ordine ad satisfactionem ex opere operato prouenientem.

11. Quartò probatur,& prædicta omnia corroborantur ex extrauag. Leonis X. missa ad Caiet. cum erat legatus Germaniæ, cuius verba, prout ad præsens spectat institutum, retulit idem Caiet. *3.p.q.48.art.5.ad* 1. *D.Thom.* ibi enim dicit Leo Papa, esse traditionem Ecclesiæ Romanæ, posse Romanum Pontificem omnibus fidelibus in charitate vnitis, tam viuis, quàm defunctis cõcedere indulgentias,& quòd si illas cõsequantur, liberabunrur secundum diuinam iustitiam à tanta pœna, quanta respondet illi indulgentiæ. Ergo sentit Pontifex huiusmodi indulgentias valere ex iustitia, tam viuis, quàm defunctis.

12. Sed iam quoad secundam partem, probatur eadem assertio, in qua dicebamus, cum supradicta iustitia stare, quòd indulgentiæ defunctis concessæ valeant illis per modũ suffragij. Hoc (inquam) probatur, quia suffragari, idem est, quod fauere,& auxiliari, sed cum proprietate dicitur quis auxiliari alicui, & per modum iustitiæ, & per modum misericordiæ. Ergo bene stat, quòd indulgentiæ valeant defunctis ex iustitia,& per modum suffragij. Minor probatur exemplo, nam quando plures candidati petunt præbendam, non cum minori proprietate dicitur Iudex suffragari,& auxiliari digniori, cui præbendam confert, exercendo circa illum actum iustitiæ, quàm alios, qui per preces eidem fuerit auxiliatus, acceptando prębendam gratis datam, iuxta illud *Matth.* 10. *Gratis date*, & simul etiam debitam digniori ex lege iustitiæ distributiuæ. Et similiter debitor, qui suo creditori valde inopi, & in carcere existenti soluit pecuniam, vt liberetur à vinculis, exercet actum iustitiæ commutatiuæ,& tamen nullus sanæ mentis dicit, quod non est ei per illum actum valde auxiliatus: ergo similiter in proposito dicendum est respectu indulgentiarum, quæ defunctis cõceduntur, nimirum quòd cum omni proprietate dicitur ei suffragari Pontifex,& qui exercet pro illis opus, pro quo conceditur indulgentia, licèt alias ex iustitia per applicationem indulgentiæ remittatur eis pœna debita in Purgatorio.

13. Iuxta quæ omnia, dicendum videtur, quòd indulgentia per modũ suffragij, nihil aliud est, quam mera dispẽsatio thesauri Ecclesiæ facta existenti extra forum iudiciale Ecclesiæ, qui seipsum iuuare non potest, sed indiget potius ab aliis pro aliquo opere iuuari. Ita docet Eman. *in expositione Bullæ defunctorum, §. vnico, n.* 1. dicitúrque ibi, quod est mera dispensatio, ad differentiam indulgentiæ, quæ viuis cõceditur, quæ essentialiter est absolutio,& remissio pœnæ, vt cõmuniter tradunt Doctores in materia de indulgentiis. Indulgentia autem per modum suffragij non est absolutio, nam cum hæc sit actus iurisdictionis,& defuncti nõ sint sub iurisdictione Pontificis, vt late ostendimus supra, manifeste consequitur hanc indulgentiam non esse absolutionem. Dicitur deinde *facta existenti extra forum Ecclesiæ*, quia indulgentia per modum suffragij non habet locum in viuis, vt contra Gabr. *lect.* 57. & Supplem. 4. *dist.* 45. *q.* 3. *art.* 1. *notab.* 1. & Nauar. *de Indulgent. notab.* 19. *&* 22. *&* §. 23. *& sqq.* probat Cord. *lib.* 5. *q.* 15. quia indulgentia per modum suffragij dicitur ad differentiam indulgentiæ absolutè dictæ, quæ exercetur per modum iudiciariæ potestatis. Omnis autem indulgentia respectu viuorum est absolutio; atque adeo actus iudiciariæ

potestatis.

potestatis, & consequenter non erit respectu eorum indulgentia per modum suffragij. Vnde Leo Papa *in extrauaganti supra citata*, condistinguit aperte modum concedendi indulgentias viuis per modum absolutionis, contra modum concedendi illas mortuis per modum suffragij.

14. Et si quispiā obiiciat, quia ideo dicitur mortuis conferri indulgentias per modum suffragij, quia cum concedatur indulgentia pro tali opere, & illud exerceri non possit à mortuo, alter viuus illud efficiēdo pro eo, suffragatur illi: sed sic est, quod idem contingere potest respectu viuorum, quia si Papa concedat indulgentiam visitanti Ecclesiam D. Petri per se, vel per alium, si per se visitare non possit, tunc alter suffragetur illi, efficiendo opus, pro quo conceditur indulgentia, & de facto in Bulla conceditur indulgētia eunti ad pugnandum contra infideles, vel mittenti certos pugnatores: ergo mittenti valet indulgētia per modum suffragij. Respondet Cord. *vbi supra*; quod quantumuis viuis possit fieri aliquod suffragium, vel auxilium in ordine ad lucrandā indulgentiam, talis non erit vere, & proprie indulgentia per modum suffragij, quia fit per modum absolutionis, aut iudiciariæ potestatis. Verum in hoc videtur potius quæstio esse de nomine, quia vt infra dicemus, Catechumenis cōceditur indulgentia per modum suffragij; nam cum Pontifex non habeat in illos iurisdictionē, non potest illis concedere indulgētiam per modum absolutionis, absolutio enim est actus iudiciariæ potestatis, atque ideo defunctis solum concedit per modum suffragij. Dicitur tandē in prædicta definitione. *Qui se iuuare non potest, sed indiget aliquo pio opere ab alio iuuari*, quia requiritur secundum multorum Doctorū sentētiam, aliquod pium opus ad concedendam indulgentiam; sed certe hæc particula non videtur necessaria in prædicta definitione; tum quia, opus quod ab alio fit, cum tantum se habeat, vt conditio sine qua non debet intrare definitionem quidditatiuam rei; tum etiam, quia vt infra probabimus, posset Pontifex concedere indulgentias sine tali opere. Quare breuior, & melior definitio indulgētiæ per modum suffragij erit, quod sit mera applicatio thesauri Ecclesiæ, per modum solutionis facta defunctis.

15. Ad primum respondeo, negando minorem: tenetur enim Deus ex iustitia fundata in præcedenti liberalitate sui pacti acceptare illam satisfactionē, quia iam habet rationem solutionis; & quod fit per modum suffragij, solum addit supra modum solutionis, respectum ad illud opus pro defuncto ab alio exhibitū.

16. Ad secundum respondeo, quod pœnæ huius vitæ entitatiuè sunt minoris, & inferioris ordinis, ac rationis, quā pœnæ Purgatorij: pœnæ autem huius vitæ non secundum se sumptæ; sed vt procedunt, & informantur gratia Dei, & meritis Christi Domini, non sunt inferioris rationis, sed habent proportionatum valorem requisitum ad remittēdas pœnas Purgatorij: sicut huius temporis passiones secundùm se sumptæ non sunt condignæ futuræ gloriæ, vt ait idem Apostolus *ad Rom.* 8. bene tamen vt procedunt ex gratia Dei, & ex meritis Christi Domini.

17. Ad tertium respondeo primò, petenda est solutio ex dictis in prima ratione nostræ sententiæ. Secundò respondeo, quod remissa culpa in peccatore, debitum pœnæ remanens est quasi reale in ordine ad solutionem, cum constet aperte posse secundum legem pecunia redimi, quod tamen non contingit in humanis ex lege, sed ex liberalitate Iudicis, aut partis.

18. Ad quartum respondeo, conce-

dendo antecedens, si non fuerit prius aliqua promissio ex parte Regis, qua promiserit, se acceptaturum prædictum precium; tūc enim ex iustitia tenetur illud acceptare, & sic est in proposito; nā supposito, quod Deus ex sua misericordia, concesserit nobis Christū, vt preciū nostræ redēptionis, & promiserit nobis illud acceptare in hunc finē, tenetur ex iustitia acceptare quod sibi offertur pro animabus Purgatorij, maximè, quod de facto Christus Dominus satisfecit pro omnibus electis, & prædestinatis, quales constat esse animas Purgatorij.

DVBIVM V.

Vtrum concessa indulgentia plenaria defuncto ex legitima causa, & illi applicata, infallibiliter liberetur anima eius à tota pœna Purgatorij.

1. VIdebitur fortasse alicui ex dictis in præcedenti quæstione liquido constare, omnino liberari, quia cum indulgentiæ sint ex iustitia satisfactoriæ pro pœnis defunctorū, vt ostensum est, manifestè videtur sequi, quod si indulgentia sit plenaria, plene satisfaciat, atque adeo ab omni pœna liberabit. Verum re ocularius inspecta, adhuc supposita tali iustitia, quæstio proposita manet anceps, & dubia. Primò, quia posset quis dicere, quod lex Dei, est acceptare indulgentias secūdùm dispositionem gratiæ existentium in Purgatorio; itaque statuit acceptare ad maius precium satisfactionis indulgentiam oblatam pro anima sibi magis grata, ad eum modum, quo de facto acceptat ad maius præmium opus factum ab homine sibi magis grato. Ita docent Caiet. & Cord. *dub. præcedenti* relati, & probatur.

2. Primò, quia licet sacramēta nouæ legis infallibiliter conferant gratiā recipienti illa cum debita dispositione, tamen quantitas gratiæ, quam conferunt adulto, non est certa, & determinata, sed maior, vel minor, secundum quātitatem dispositionis ipsius recipientis. Ergo similiter, licet infallibiliter per indulgētiam applicatā animæ Purgatorij liberetur illa ab aliqua pœna, non tamen potest esse certa quantitas huius pœnæ, sed erit maior, vel minor secundùm maiorem, vel minorem dispositionem ipsius animæ Purgatorij; atque adeo non est infallibile, quod per indulgentiam plenariam liberaiur anima Purgatorij à tota pœna, cum ex parte sua possit non esse sufficienter disposita ad recipiendum totalem fructum ipsius indulgentiæ; alias certe maiorē vim, & efficaciam haberet indulgentia in ordine ad suum effectum, quam sacramenta in ordine ad suum, cum effectus istorum commensuretur dispositioni recipiētis, illius vero non, sed solum petat dispositionem simpliciter ad causandum adæquatum suum effectum.

3. Secūdò probatur ex verbis D. Augustini *in Enchirid. c. 99. & in lib. de cura pro mortuis habenda*, & habetur 13. *q. 2. c. tempus*, vbi ait: Specialia suffragia facta pro aliquibus, illis tantum prosunt, qui cum viuerent, hæc sibi, vt postea possint prodesse, meruerunt, & D. Gregor. *lib. 4. Dialog. c. 39.* loquens de Purgatorio, inquit, *Illic nihil quisque purgationis obtinebit, nisi hoc bonis actibus in hac vita positus, vt illic obtineat, promereatur, & cap. 57 & 58.* reperit idem; & D. Thom. 3. *p. q. 52. art. 8 ad* 1. ait, quod Christus in suo descensu, illos tantùm è Purgatorij pœnis eripuit, qui prædictā Christi visitationem in vita meruerunt; quod etiam tradunt multi DD. relati ab Henriq. *lib. 7. cap. 8. §. 2. lit. M. in gloss.* Sed sic est, quod non omnes animæ Purgatorij fuerunt æquales in merito, sed quædam magis, vel minus meruerunt postea iuuari. Ergo

Ergo licet eis applicetur indulgentia plenaria, non erit infallibile, quod percipient adæquatum,& totalem effectum eius, sed commensuratum maiori, vel minori eorum dispositioni, ad modum Sacramentorum, vt supra dicebamus.

4. Tertiò, quia si applicata indulgentia plenaria animæ Purgatorij infallibiliter liberetur à tota pœna, frustra in Ecclesia tot sacrificia,& suffragia repeterentur pro eadem anima, cum iam sit certum eis non indigere;contrarium tamen vidimus fieri in Ecclesia, & Beda *lib.5.histor.cap.13.* scribit probatissimas visiones Sanctorum, quibus reuelatum est,multas existere animas in Purgatorio,quæ permansuræ erant illic vsque ad diem Iudicij, & similia refert Chart. *de quatuor nouissimis*; & tamen constat prædictas animas penè infinita Ecclesiæ suffragia participasse: Ergo signum est,quod non percipiunt totum eorum fructum, sed iuxta quantitatem dispositionis, quam habent.

5. Quartò, quia sequeretur posse vno die euacuari totum Purgatorium, quia supposita sufficientia animæ, pro qua concessa est indulgentia, possent in diuersis mundi partibus tot homines, totiesque applicare prædictã indulgentiã animabus Purgatorij, quot sunt animæ in Purgatorio: ergo illud euacuaretur.

6. Quòd si ab his Doctoribus inquiras, quænam sit hæc maior, vel minor dispositio, & idoneitas ex parte animæ Purgatorij ad recipiẽdum maiorem,vel minorem fructũ indulgentiæ. Respondet Caiet.esse maiorem,vel minorẽ affectũ deuotionis ad Claues Ecclesiæ,quibus mediantibus conceduntur prædictæ indulgentiæ,& maiorem etiam diligentiam in applicandis suffragiis, & indulgentiis pro aliis defunctis; huic enim merito accidentali animæ correspondet prædictũ præmium accidentale,vt scilicet maiorem fructum indulgentiæ percipiat,quam alius, qui non habuit tantum affectum. Cord.autem dicit, hanc dispositionem esse gratiam,& charitatẽ, cui non solùm correspondet maius præmium essentiale, sed maius etiam accidentale,& præcipue hoc de liberatione à pœnis Purgatorij, quod plus cæteris accedit ad essentiale, quatenus accelerat præmium ipsum essentiale,quod in clara Dei visione consistit, atque adeo debet correspondere maiori charitati.

Vltimò probatur ex censura facultatis Parisiensis contra Erasm. *tit.* 8. vbi habentur hæc verba: *Non est asserendum, quòd semper per indulgentias subito à pœnis liberentur,qui sunt in Purgatorio,nec hoc in suis Bullis Pontifices prætendunt.* Ergo per applicationem indulgentiæ plenariæ, non infallibiliter liberatur totaliter anima Purgatorij.

7. Verum, his non obstantibus, respondeo dicendum,quòd si indulgentia plenaria ex legitima causa defunctis cõcessa, applicetur illis, implendo opus, quod præcipit Pontifex,infallibiliter liberabitur statim à tota pœna Purgatorij.Ita docent communiter Doctores cum Sot.*4.dist.29.q.2. art.3. ad fin. & dist.45. q.1.art.3.ad fin.*quem cum aliis pluribus refert,& sequitur Henriq. *lib.7.cap.7.*& probatur. Primò, quia indulgentia plenaria (vt omnes fatentur)importat totalem liberationẽ à pœna debita pro peccatis remissis.Ergo sicut viuus,cui conceditur, liberatur infallibiliter à toto debito,ita vt si statim discederet è vita, euolaret ad cœlum,ita etiã erit respectu defuncti existentis in Purgatorio.

8. Secundò, quia lex de acceptandis indulgentiis fundatur in communione Sanctorum, & in potestate dispensandi thesaurũ: at communicatio Sanctorum, quæ est in Ecclesia,nõ habet prædictam limitationẽ,cum constet satisfactionem magnã applicatã iusto. licèt paucissimũ gratiæ habeat, tantũ illi prodesse,quantum prodesset alteri habenti ingentem gratiam, si ei applicaretur; & potestas deinde

potestas deinde

deinde dispensandi non respicit maiorem, vel minorem dispensationem, nec maiorem, vel minorem gratiam, licet requirat aliquam, sed maiorem vel minorem causam: Ergo nihil ad quantitatem indulgentiæ facit maior, vel minor gratia recipientis, quamuis simpliciter sit necessaria aliqua gratia, per quam mortuus sit membrum viuum, & capax influxus vitalis.

9. Tertiò, quia indulgentia valet defunctis per modũ solutionis (vt omnes Doctores fatentur) sed indulgentia plenaria exhibet plene totum debitum, & facta integra solutione, debitor fit ex iustitia liber à toto debito: Ergo per indulgentiam plenariam concessam defuncto, omnino liberatur eius anima à pœna Purgatorij, & sic prædicatur communiter in Ecclesia.

10. Quartò, quia ex opinione Caietani sequeretur, posse contingere plures animas esse in Purgatorio incapaces omnino recipiendi indulgentias, quod plane est absurdum, & contra cõmunem omnium sensum. Patet sequela, quia dispositio ex parte defuncti, quã ipse fingit necessariã esse ad percipiẽdum fructum indulgentiæ, est effectus deuotionis ad Claues, & diligentia in applicandis in hac vita suffragiis pro aliis defunctis; sed multi decedunt, quibus nihil huius deuotionis, & curæ fuit: Ergo omnes illi erunt incapaces recipiendi fructum indulgentiarum.

11. Vltimò, aduersus Cord. qui sibi videtur omnino contrarius, dum ex vna parte dicit indulgentias non valere ex iustitia, & ex alia affirmat, quod habentes tantam gratiam infallibiliter consequentur tantum fructum indulgentiæ; hæc enim inter se non cohærent, nam indulgentia secundum ipsum, non est satisfactiua ex iustitia, sed de congruo; atque adeo quidquid ex vi illius tollitur de pœnâ, est ex mera Dei liberalitate; at vbi tantum est meritum de congruo, adest contingentia in effectu, vt de se constat; ergo non erit infallibile, quod iuxta tantam gratiam correspondebit illi tantus fructus.

12. Ex dictis colligo, in hoc præcipue differre indulgentiam per modum suffragij ab omni alio suffragio, quod aliorum suffragiorum fructus est nobis incertus, & indeterminatus, fructus autem indulgentiæ per modum suffragij est omnino certus per concedentem ex legitima causa duos, vel tres annos indulgentiæ, aut indulgentiam plenariam.

13. Ad primum respondeo, negando consequentiam, quia effectus sacramentorum est gratia gratificans, quæ adultis, secundum legem Dei, non datur nisi ad mẽsuram dispositionis, effectus vero indulgentiæ, est liberatio à pœna, quæ quantumcunque magna sit, non præexigit in subiecto, nisi gratiam, tanquam conditionem sine qua non, & non vt veram dispositionem, quia dispositio solum est in ordine ad formam positiuam, liberatio autem à pœna non est positiuum, sed potius præseruatiuum.

14. Ad secundum respondeo, per illa verba, solum velle D. August. excludi à suffragiis Ecclesiæ decedentes in peccato mortali, quia cum non sint mortui in gratia, non meruerunt, vt sibi prodessent: non autem quod suffragia cõmensurentur secundum quantitatem dispositionis gratiæ, aut meritorum illorum. Ad D. etiam Gregor. respondeo eodem modo; potest tamen dici mentẽ D. Gregorij ibi solum esse, quod Deus prouidentia sua ordinauit, vt pro eo, qui meliora gessit in corpore, aut qui diligentior fuit in iuuando bonis operibus alios, pro illo fiant suffragia in Ecclesia. Et adde pro omnibus illis locis, quod satis promeruit quis sibi post mortem prodesse indulgentias, qui ex Dei prædestinatione in gratia decessit.

15. Ad tertium, negatur sequela. Nam sæpe ex defectu sufficientiæ causæ, ob quam

quam concessa est indulgentia, fieri potest, vt non valeat, quantum sonat; vel certe, quia non fuit sufficienter, & debite impletum, quod præcipiebat fieri Pontifex, maxime si vera est opinio dicentium, opus esse in gratia existere illū, qui pro anima Purgatorij facit diligentias necessarias, vt lucretur ei indulgentiam, de quo infra erit sermo. Et ideo bene, & laudabiliter repetuntur suffragia, & indulgentiæ pro eadem anima; de quo videndus est Emman. *vbi supra, n.5.* qui plures huic rationes congessit ex Richard. Alens. & Gabr.

16. Ad illud vero de animabus tam longo tempore existentibus in Purgatorio, respondeo, quod licet Sot. *in 4. dist. 19. q. 13. ar. 2.* affirmet, nemine in Purgatorio manere ad viginti annos, est tamē sine fundamento, & contra plures graues reuelationes, quas refert Bellarm. *de Purgatorio, lib. 2 c. 9. ad fin.* Nam præter relata à Beda, quem ipse citat, Adam. *in serm. pro defunct.* dicit, quosdam detineri centum annis, aut trecentis: imo Sur. *in vita S. Luzbergæ* ait, quendam Innocentium Papam fore detinendum in Purgatorio vsque ad diem Iudicij. Adde prædictam Soti sententiam esse contra mores Ecclesiæ, quæ pro defunctis, & pro certa anima celebrat anniuersarias, Missas, & officia vltra ducentos annos. Quare Henriq. *lib. 7. cap. 17.* censet hanc opinionem Soti esse temerariam, & tanquam talem iudicatam fuisse in *Tribunali S. Inquisitionis*: & ideo, inquit, quidam Minorita, qui illam prædicauit, compulsus fuit à censoribus fidei palinodiam canere.

17. Sed obiicit Sotus, quia aliquibus pœnis possumus in hac vita, breui tempore liberari ab omni debito pœnæ: Ergo multo citius in Purgatorio, cum illæ sint in infinitū graniores istis. Respondeo esse disparem rationem, quia hic est tempus misericordiæ, illic iustitiæ. Sed obiicit vlterius Sotus, quod hic prolongantur pœnæ, quia si essent multum intensæ destruerent subiectum, in Purgatorio vero possunt esse pœnæ intensissimæ, quia subiectum est incorruptibile: Ergo rationabiliter credi potest de diuina pietate, quod animas illas ad gloriam anhelantes breuissimo tempore per intensissimas pœnas purgabit. Respondeo, quod si quid conuinceret argumentum, etiam probaret, quod nec ad vnam horam manerēt ibi animæ, quia potest Deus augendo intensionem pœnæ, redigere ad vnam horam pœnas plurium annorum. Quare negamus id efficere, quia oppositum est conforme iustitiæ diuinæ, vt qui multum deliquit, per multum tempus puniatur; & tandem, quia forte esset maior pœna recipere intensissimum dolorem breuissimo tempore, quam remissiorem longiori spatio.

18. Ad quartum concedimus sequelam, nec in hoc est aliquod inconueniens, vt supra ostendimus *dub. 2.*

Ad vltimum respondeo, censuram illam solum intendere, non quamcunque causam sufficere ad quantumcunque magnam indulgentiam; vt facile constabit solerter intuenti illam.

Dubium VI.

Vtrum sit necessarium ad hoc, vt anima Purgatorij consequatur indulgentiam; vt qui pro illa exercet opus præscriptum à Papa, sit in gratia.

1. Partem affirmatiuam docent Ang. *vēr. Indulgent. num. 21.* cum Card. *in Clem. 2. de pœnit. & remiss.* Sot. *4. d. 45. q. 2. ar. 3. ad fin.* Caiet. *1 tom. tit. 10. quæst. 2. ad 1. obiect.* Armill. *verb Indulgent. §. 14.* Emman. *vbi supra, n. 5.* & probatur.

2. Primò, quia illud opus requiri-

tur, tanquam conditio necessaria, sine qua non concedit Summus Pontifex illam indulgentiam: Ergo debet fieri in gratia. Patet consequentia, quia indulgentia habet vim satisfactionis viuæ, cum sit ex thesauro viuo operum vitalium Christi Domini, & Sanctorũ: Ergo cum dispensatur propter aliquod opus, debet illud esse viuum, atque adeo non factum in peccato mortali, sed in gratia.

3. Secundò, quia si is, qui exercet opus præscriptũm à Põtifice, vt visitare Ecclesiam, aut ieiunare, est in peccato mortali, tale opus est nullius valoris in ordine ad vitã æternam: Ergo nõ potest conducere ad lucrandũ indulgentiã pro defuncto, alias valeret illi ad citius consequendam vitam æternam, quia quanto minus detentus fuerit in Purgatorio, tanto citius euolabit ad cœlum.

4. Tertiò, quia opus, quod præscribit Pontifex pro consequenda indulgentia, debet fieri iuxta intentionem illius; sed non est iuxta eius intentionem, quod fiat in peccato mortali, sed potius, quod fiat pie, sicut opus, quod præscribit, est pium. Ergo qui exercet opus aliquod pro defuncto in ordine ad lucrandum illi indulgentiam, debet esse in gratia.

5. Verum, his non obstantibus, respondeo dicendum, quod si quis existẽs in peccato mortali, vere exequatur opus à Papa præscriptum ad eripiendam animam è Purgatorio, valebit defuncto indulgentia. Ita docent Palud. 4. *d.* 45. *q.* 1. Anch. *de potest. cla. q.* 32. *art.* 4. Felin. *de Indulg. col.* 8. Nauar. *§. in Leuitico, notab.* 17. *n.* 4. & latius *not.* 22. *n.* 30. *&* 31. Cord. *lib.* 5. *q.* 17. 24. 25. *&* 26. Henriq. *lib.* 7. *c.* 9. *& c.* 16, *art.* 2. & Suar. *disp.* 54. Sot. *in* 4. *n.* 6. cum aliis, quos ipse refert. Sed ante probationem suppono, opera, quæ præcipi solent, ad lucrandam indulgentiam pro defuncto, esse in duplici differentia, quædam enim sunt, ad quæ illa exercens habet se, vt principalis operãs, vt orare, visitare Ecclesiam, ieiunare; alia vero ad quæ se habet quasi ministerialiter, & instrumẽtaliter, vt elargitio eleemosynæ.

6. Probatur ergo primò nostra sententia de operibus huius secũdi generis; quoniam, qui sumit Bullam pro alio viuo, vel defuncto, dãdo pro illo eleemosynã taxatam, esto sit in peccato mortali, nihil obstat, quominus alter consequatur indulgentiã: nam vere impletur conditio requisita, cum non tantum is dicatur dare eleemosynã, qui personaliter exercet talem actum, sed etiam, qui præcipit, aut per alium illã erogat. Deinde, quia existens in peccato mortali, potest ministerialiter exercere opus bonum, quod cedat in vtilitatẽ aliorum, vt restituere, vel dare eleemosynam. Ergo similiter poterit viuus in peccato mortali exercere opus, per quod, velut ministerialiter applicetur indulgentia defunctis. Et præterea, quia licet talis eleemosyna detur ab existente in peccato mortali, nõ minus cõducit in ordine ad finẽ, & causam, propter quam conceditur indulgẽtia Bullæ viuis, aut defunctis, scilicet subsidium belli, quam si daretur ab homine iusto: Ergo vere acceptatur à Deo in ordine ad consecutionẽ indulgentiæ. Consequentia est nota, & antecedens probatur, quia pecunia, quæ datur per eleemosynam, solum prodest in ordine ad subsidiũ belli secundum quãtitatẽ valoris, quẽ habet iuxta hominũ existimationem; at pecunia iusti, vel iniusti habet eundẽ omnino valorẽ: Ergo &c. & etiam in hoc nobis fauet Sot. & Emman. sup. citati pro cõtraria sentẽtia.

7. Secundò probatur de operibus primi generis, & de omnibus generaliter, quæ præscribi solent à Pontifice ad lucrandam indulgentiam pro alio, quia ad hoc, vt quis lucretur sibi indulgentiam, non requiritur, quod toto tẽpore, quo exercet opera iniuncta sit in gratia, sed tempore solum quo recipiendus est

fructus

fructus indulgentiæ, vt latè ostendimus *sup.disp.*1.c.8. *dub.*4. ergo nec etiam id requiritur ad lucrandã illam defuncto, sed sufficit, ipsum opus pium exerceri à viuo, etsi sit in mortali, & sufficit, quòd defunctus sit in gratia. Patet consequẽtia, quia non requiritur melior status ad lucrandã indulgẽtiam alteri, quam sibi.

8. Tertiò probatur, quia indulgẽtia habet suũ valorẽ ex opere operato, hoc est, ex vi satisfactionis Christi Domini, & Sanctorum, quæ de publico Ecclesiæ thesauro dispensatur: Ergo dum subiectũ sit capax, qualis est anima iusti viui, vel defuncti, vere consequetur indulgẽtiam impleto opere, quod iniungitur à Papa. Nec obstat, si dicas esse conditionẽ requisitam ad percipiendũ fructum indulgentiæ, quod tale opus fiat ab homine iusto; non (inquã) obstat, quia quãdiu id Papa non exprimit, indulgentia habebit suum effectum ex opere operato, dummodo non sit obex ex parte subiecti, ad eum modum, quo illam habent orationes, & alia suffragia nomine Ecclesiæ oblata pro defunctis, licet offerens sit in mortali.

9. Quartò, quia indulgentia applicatur defuncto nomine Ecclesiæ, sed Ecclesia est in gratia, & similiter anima Purgatorij est subiectũ gratum, & quod applicatur, est ex meritis Christi, non autẽ ex meritis exequẽtis opus iniũctũ: Ergo, quod exequẽs sit in peccato mortali, nõ impediet illius valorẽ. Nõ enim exigit Pontifex opus illius, vt per illud satisfaciat pro anima, sed vt piã quandã conditionẽ, sine qua non vult applicare illi satisfactionẽ Christi, & Sanctorum.

10. Ex his omnibus colligo, neminẽ pro alio, viuo, vel defuncto cõsequi posse indulgentiã, nisi in cõcessione exprimatur. Ita colligit Emman. *in Bulla Cruciata*, §.8.*n.*13. & ex communi Doctorũ 4.*dist.*20. Nec potest quis transferre in alium indulgentiã, quam semel sibi lucratus est, vt docet Nau. §. *in Leuit. n.*29. & 31. & D.Tho. *supra*. Adria. *de Indulg. concl.*5. Emman. *vbi supra, n.*13. ex quo fit, quod quando quis alteri lucratur indulgentias ex cõcessione Pontificis, non prius illam accipit in se, & postea alteri confert: quorum omnium ratio est, quia collatio indulgentiæ pertinet ad potestatem iurisdictionis, quæ solum residet apud Pontificem & Episcopos, pro quo videndus est Henriq. qui pro his omnibus plures refert DD. *lib.*7.*c.*8.§.1.

11. Ad primum respondeo, quod si illa dispensatio ex thesauro, viuo fieret propter illud opus, vt propter causam ipsius indulgentiæ, deberet esse opus viuum. Cæterum, non fit propter illud, vt propter causam, sed vt propter conditionem, sine qua non vult Pontifex applicare satisfactionem thesauri Ecclesiæ; ad hoc autem, vt deseruiat tanquam conditio, sufficit, quod sit opus pium ex genere suo, & ordinetur ad finem consequendæ indulgentiæ.

12. Ad secundũ respondeo, quod per indulgentiã tolluntur impedimenta ad intrandũ Regnum cœlorum; atque ideo ipsi potius, & clauibus Ecclesiæ, quibus mediantibus illa conceditur, tribuenda est acceleratio cõsequutionis vitæ æternæ, licet ad id deseruiat, vt conditio sine qua non opus iniunctũ à Pontifice, quãtumuis exerceatur in mortali, sicut in adulto intentio, & voluntas recipiendi baptismum est necessaria: & licet intentio sit mala ex malo fine; quo se baptizat, deseruit tamen vt conditio, sine qua non imprimeretur ei character batismalis; imo, & gratia, si malitia illius malæ intentionis non fuit mortalis, sed venialis tantum.

13. Ad tertium respõdeo, quod licet non sit iuxta intentionem Pontificis, vt opus illud, quod iniungit pro consequẽda indulgentia, fiat in peccato mortali, tamen non est iuxta intentionem

eius, quod si de facto sic fiat, non sufficiat ad consequendam indulgentiam pro defuncto, nisi aliàs id ipse exprimat, quod tamen nunquam facit.

DVBIVM VII.

Vtrum possit Sum. Pontif. concedere defuncto indulgētiam huius Bullæ propter aliquod bonum opus, quod fecit in vita, absque eo, quod præcipiat eleemosynā, aut aliud bonum opus fieri pro illo?

1. Tota ratio dubitandi desumitur ex eo, quod ad lucrandū indulgentiam est necessarium exercere per se, vel per alium aliquod opus pium. Ergo non iniungendo tale opus, non valebit indulgentia. Consequentia est nota. Antecedens probatur, quia ad valorem indulgentiæ requiritur causa pia, hæc autē nihil aliud est, quam pium aliquod opus ad Dei honorem ordinatum. Ergo si non imponatur aliquod opus efficiendum, non valebit indulgentia.

Dices, sufficere pro causa pia, pium opus præteritum defuncti. Sed contra, quia opus, pro quo datur indulgētia, debet fieri ex intentione lucrandi indulgentiam, & in ordine ad hunc finem, illud autem opus præteritū defuncti non processit ex tali intētione. Ergo oportet fieri aliud pro illo ex prædicta intentione ad lucrandam indulgentiam.

2. Verum, his non obstantibus, respondeo dicendum, posse Pontificē non solum de plenitudine suæ potestatis, & quasi de potentia Dei absoluta, sed de potentia ordinaria concedere indulgentiam plenariam defunctis propter aliquod, vel aliqua bona opera, quæ in vita existentes exercuerunt. Ita docent Nau. *de Indulgen. not.* 22. §. 33. & Felin. ab eo relatus, Cord. 5. *de Indulgent. quæst.* 21. *propos.* 2. & alij recentiores. & probatur.

3. Primò, quia potest concedi à Papa valida indulgentia viuo, vel defuncto, absque eo, quod imponatur ei efficiendum per se, vel per alium aliquod opus. Ergo à fortiori poterit concedi propter bonum opus præteritum. Consequentia est euidens, & antecedens docent Durand. 4. *d.* 2. *q.* 4. Supplem. *dist.* 45. *q* 3 *a.* 2. *prop.* 10. Mayr. *tract. de Clauib.* Turrecr. *c. quod autem, & c. tum ex eo, de pænit, & remiss.* Cord. 5. *de Indulg. q.* 21. *prop.* 2. vbi adducit Caietanum, & alios id tenentes; & probatur ratione.

4. Primò, quia ad concessionem indulgentiæ, sufficit auctoritas in dante, & gratia in recipiēte, & pietas in causa, sed possent esse multæ causæ piæ, & iustę ad concedendam indulgentiam, absque eo, quod imponatur aliquod opus; vt si detur alicui, quia pro defensione fidei acerrime propugnauit, aut quia pium aliquem Pontificem à morte liberauit: ergo tunc erit valida talis indulgentia.

5. Secundò probatur, quia de facto quidam Pontifex concessit indulgentiā plenariam cuidam Parisiensi Doctori iam defuncto, pro eo, quod viuēs defendit, Papam posse concedere indulgētias defunctis; quod etiam in aliis casibus fecerunt alij Pontifices: vt referunt Nau. *de Indulg. notab.* 22. §. 33. & Cord. *vbi supra.* Ergo censendum est, id potuisse efficere Pontificem, quia vbi oppositum non constat manifestè, semper pro Papa est præsumendum in foro Ecclesiæ, vt habetur *dist.* 40. *c. non nos, cum gloss. ibi.*

6. Tertiò probatur, quia Papa, absque impositione alicuius operis, potest liberare fideles ab obligatione votorū, existente sufficienti causa: ergo etiam potest, illa extante, liberare eosdem per indulgentias ab obligatione sustinendi pœnas in Purgatorio sine eo, quod præcipiat aliquod opus. Vnde sæpè videmus Pontifices cōcedere nonnullis Romæ moriētibus indulgentiā plenariam, absque

absque eo, quod eis imponant aliquod opus per se, vel per alios efficiendum. Tandem probatur, quia de fide est, Papam habere potestatem ad dispēsandum ex iusta causa thesaurum Ecclesiæ. Ergo licet ita sit, quod deficiente causa, sit inualida eius dispensatio, non tamen deficiente aliquo opere iniuncto à Pontifice; quia hoc non est de essentia, & quidditate indulgentiæ, sed conditio, quæ pro voluntate Pontificum solet exigi, & sic possunt illam omittere. Quidquid sit, an magis, vel minus profutura esset indulgentia, posita, vel non posita illa conditione, de quo modo nihil disputatur.

7. Ad rationem dubitandi, respondeo, causam indulgentiæ, non esse opus, quod iniungitur efficiendum, in quo multos video deceptos; alias, cum causa debeat esse proportionata indulgentiæ, fere omnes indulgētiæ essent inualidæ, & omnes Pontifices abuterentur dispensatione thesauri Ecclesiæ, cum pro leui oratione, vt pro recitando quinquies Pater noster, & Aue Maria, cōcedant indulgentiā plenariam, vt patet ex Bullis, & indulgentiis fratrū Minorum, & Societatis Iesv, & granis benedictis.

8. Quare, omnino dicendum est, causam, ob quam solent similes indulgentiæ concedi, esse bonum aliquod commune, vt progressus, & augmentum alicuius Religionis, vel si nos infectet Lutheranorum rabies, si insurgat pestis, aut quid simile. Tunc enim, vt fideles excitentur ad impetrandum à Deo remedium, concedit Pontifex, vt recitando pro illa intētione has orationes, obtineat quis sibi, vel alteri indulgentiam plenariam. In præsentiarum verò causa, quæ potest mouere Pontificem ad concedendum defuncto, imò & viuo indulgentiam plenariam, est insigne aliquod opus, quod defunctus in vita gessit; aut quia de Ecclesia singulariter benemeritus est in aliquo negocio, & tūc sine aliquo alio opere iniuncto, valida esset indulgentia. Imò posset Sum. Pontif. ex eo tantum, vt suam potestatem ad conferendas indulgentias ostendat, conferre recenter conuersis, sine aliquo opere, indulgentias, quas, ex eo solum, quod in gratia existentes, acceprarēt, illas infallibiliter consequerentur, vt doctissime tradit Pater Doza *in materia de indulg.*

Dvbivm VIII.

Vtrum indulgentia huius Bullæ, & aliæ similes prosint Catechumenis non baptizatis existentibus in Purgatorio?

1. Partem negantem tuentur D. Anton. *1. part. tract. 22. cap. 5. §. 6.* August. de Anco. *de potest. Eccles.* Cord. *c. quādo de cōsec. dist.* 40. & probari potest.

Primò, quia indulgentiæ solum prosunt in Purgatorio his, qui fuerunt de Ecclesia, sed catechumeni non sunt de Ecclesia, cum non receperint baptismum, qui est ianua Ecclesiæ, nec sint signati sigillo characteris baptismalis. Ergo non prosunt illis indulgentiæ.

Secundò, quia catechumenis viuis non prosunt indulgentiæ. Ergo nec mortuis. Consequentia est nota, quia magis pertinent ad Ecclesiam in vita, quam post mortem. Antecedens probatur, quia communis Doctorū sententia tradit, viuis conferri indulgentiam per modum absolutionis, & in hoc differre ab indulgētia defunctis collata, quæ illis impenditur per modū solutionis. Sed catechumeni non possunt accipere indulgentiam per modum absolutionis; nam clauis, & iurisdictio soluendi solum extenditur, ad quos clauis ligandi pertingere potest, catechumeni autem non possunt ligari. Ergo nec absolui.

2. Tertiò, quia qui carent baptismali

charactere, non sunt capaces recipiendi effectum sacrificij ex opere operato: ergo nec etiam sunt capaces recipiendi effectum indulgentiæ, quæ illis respondet ex opere operato ex meritis Christi, & Sanctorum satisfactionibus. Antecedens docet D.Th.*q.79.art.7.ad* 2.D.August. *de anima,& eius origine,lib.*1.*cap.9.* D.Chrysost. *hom.*3.*ad Philipp.* Inclinat Suar. 3.*p. tom.*4.*disp.*54.*sect.*4.*num.*8. & Henriq.*lib.9.de Missa, cap.*15.*litt.E.n.*3. & probatur ratione, quia hoc sacrificium est visibile, & visibiliter Ecclesiæ datum: ergo effectus eius ex opere operato solum communicatur membris visibilibus illius, sicut & Sacramentum; constat autem fieri membra visibilia per realem susceptionem baptismi, vt omnes fatentur: ergo &c.

3. Verum, his non obstantibus, respondeo dicendum, indulgentiam huius Bullæ, & quascunque alias defunctis concessas prodesse posse catechumenis, in Purgatorio existentibus. Ita docent Nau.§.*in Leuit.notab.*31. *n.fin. & not.*32. *n.*8. Henriq.*lib.*7.*cap.*18.§.3. Emman. *in Bulla Cruciata*,§.14.*n.6.*& alij recentiores communiter, præsertim Fauent. *in* 4.*dist.*19. *quæst.vnic. disput.*38. *vers.*159. & probatur.

4. Primò, quia catechumenus existens in gratia in hac vita, vel in Purgatorio est membrum Christi viuum, & illi per charitatem vnitur. Ergo est aptum recipere influxum satisfactionis ab illo, atque adeo indulgentiam, qua mediante applicatur satisfactio Christi.

5. Secundò, quia catechumeni viui possunt lucrari indulgentiam, sicut & alij baptizati; ergo & mortui. Consequentia est nota. Antecedens patet, quia catechumeni sunt capaces recipiendi satisfactionem, quam alij iusti illis applicent. Ergo etiam possunt illam recipere ab Ecclesia, mediante indulgentia.

6. Tertiò, quia Papa habet potestatem, & iurisdictionem super thesaurum, quem Christus Dominus, Pater futuri sæculi, reliquit suis filiis; sed catechumeni existentes in gratia sunt vere, & proprie filij Dei, ergo potest Papa pro illis dispensare prædictum thesaurum.

7. Quartò, quia Nouitij Religionis possunt lucrari indulgentias, quas Professi: nam nomine Religiosi in fauorabilibus intelliguntur Nouitij, eo quòd sunt in via ad professionem, sicut alibi latè ostendimus. Ergo eadem ratione Nouitij Christianæ Religionis, quales sunt catechumeni; gaudere poterunt indulgentiis Professorum eiusdem Religionis, cuiusmodi sunt baptizati. Nunc superest argumenta prioris sententiæ soluere.

8. Ad primum respondetur, quòd licèt catechumeni existentes in gratia, non sint de Ecclesia Romana, quo ad numerum, benè tamen quoad meritum. Vel dic, esse de Ecclesia latè, vt Ecclesia dicit congregationem habentium fidem veri Dei; & hoc sufficit ad gaudendum indulgentiis. Vel tandem dici potest cum Nauar. & Emman.*vbi supra* catechumenos esse de Ecclesia reuocabiliter.

9. Ad secundum respondeo, conuincere non dari catechumenis viuis indulgentiam per modum absolutionis, non tamen probat non dari per modum suffragij, quatenus de communi thesauro Ecclesiæ applicat illis Pontifex cotam quandam pro liberatione pœnarũ, quas pro peccatis commissis debent, ad eum modum, quo multi Doctores dicunt, Papam posse sibi ipsi concedere indulgentiam, non per modum absolutionis, quia hic est actus iurisdictionis, quem nemo potest in seipsum exercere, sed per modum solutionis, applicando sibi ex thesauro pretium ad compensandum debitum.

10. Ad tertium, non desunt Docto-
res,

res, qui dicant sacrificium Missæ prodesse ex opere operato, quaod effectum satisfactionis catechumenis, & probant ex D.Th.3.*p.q.79.art.7.ad* 2.ex *cap. Apostolicam, de presbytero non baptizato*, & ex Trident. *sess.* 22.*de sacrif. Missa, cap.* 2.*ad fin.* vbi dicitur, *Hoc sacrificium potest offerri pro viuis, & defunctis in Christo, & nondum plenè purgatis*: Sed catechumeni, qui sunt in Purgatorio, sunt defuncti in Chtisto, nec ad plenum purgati. Ergo potest eis prodesse hoc sacrificium.

11. Attamen opposita sententia est sine dubio probabilior, & tenenda cum Suar. *vbi supra*, & prædicta omnia solùm probant, posse offerri sacrificium Missæ pro catechumenis in ordine ad impetrandum, non verò ad communicandum effectum satisfactionis ex opere operato. Et in hoc sensu intelligenda sunt verba Concilij Bracharensis primi *canon.* 35. vbi prohibetur oblatio pro catechumenis. Quod idem reperitur apud Chrysostom. *homil.* 3. *in epistola ad Philippenses.*

DVBIVM IX.

Vtrùm Episcopi possint tam iure diuino, quàm humano concedere defunctis indulgentias in ea quantitate, quā illas concedunt viuis.

1. PArtem affirmantem quoad vtramque partem tuetur Supplem. Gab. *in* 4 *dist.* 45. *q.* 2. *art* 2. *propos.* 6. contendens in hac sententia esse D. Th. 4. *dist.* 20. *q.* 1. *art.* 3. vbi indistinctè dicit, quod Prælati Ecclesiæ possunt communicare viuis, & mortuis de communi thesauro Ecclesiæ per indulgentias. Nomine autem Prælatorum satis constat, intelligi Episcopos. Et probatur.

2. Primò, quòd id habeant iure diuino: nam iure diuino habent Episcopi potestatem ordinariā ad concedendum subditis viuis indulgentias per modum absolutionis. Ergo eodem iure habent illam ad concedendum similes indulgentias eisdem subditis iam defunctis per modum suffragij. Consequentia est nota, quia ex iisdem locis, ex quibus colligitur, posse Papam concedere indulgentias, colligitur etiam posse Episcopos. Nam *Matth.* 16. *&* 18. vbi dicitur, *quodcunque solueritis*; non solum datur ad hoc potestas Papæ, sed etiam Ecclesiæ Prælatis: nam verba illa dicta fuerunt Apostolis, quorum successores sunt Episcopi. Ergo sicut potestas Papæ extenditur ad concedendas indulgentias pro defunctis, ita & Episcopotum. Antecedens autem latè probat Cord, ex communi Doctorum sententia *lib.* 5. *q.* 12. & colligitur ex *cap. cum ex eo, de pœnit. & remiss.* vbi dicitur, quòd ante illam limitationem ibi factam, concedebant Episcopi indulgentias. Ergo id competebat illis iure ordinario, & diuino.

3. Secundò probatur, quòd stando in iure positiuo, ij possint vti potestate, quam à iure diuino habent, nisi eis restringatur, & limitetur iure aliquo Pontificio. Sed Capitula, quibus videtur aduersari facta limitatio, qualia sunt *cap. quod autem*, & *cap. cum ex eo, de pœnit. & remiss.* non limitant Episcopis personas, quibus concedere possint indulgentias, sed quantitatem dumtaxat indulgentiarum. Ergo non est vnde colligatur talis limitatio.

4. Nec obstat, si obiicias, id clarè colligi ex verbis Sixti IV. qui teste Gabr. *in Canon. lect.* 57. declarauit, indulgentias prodesse defunctis per modum suffragij, dummodo ad ipsos per Papam expresse extendantur; hoc, inquam, non obstat, quia per illa verba, non excludit, Episcopos posse facere prædictam extensionem; sed solùm excludit, quod non

non possint valere defunctis indulgentiæ, quando ad illos non nominatim extenduntur, sed solum adduntur in generali.

5. Tertiò probatur, quia Siliceus Archiepiscopus Toletanus anno Domini 1551. in quadam Bulla concessit defunctis indulgentias per modum suffragij, & hic Archiepiscopus erat vir doctus, quare credendum est, id fecisse de consilio doctissimorum virorum. Ergo est dicendum, id posse Episcopos. Quòd si ab his Doctoribus inquiras, in qua quantitate possint Episcopi concedere defunctis prædictas indulgentias? Respondent, quòd stando in iure diuino, licet non possint illas concedere in tanta quantitate, sicut Pontifex, quia Papa habet vberiorem potestatem in thesauro Ecclesiæ, quam Episcopus, & ideo potest plus de illo dispensare: tamen quantitas, quam possunt iure diuino, taxata nõ est, sed id relinquitur arbitrio Pontificis taxandum, sicut relinquitur taxatio iurisdictionis in Sacramento. Stando tamen in iure positiuo, solùm possunt concedere Episcopi defunctis indulgentias in eadem quantitate, quæ viuis. Hæc verò est 40. dierum de iniunctis pœnitentiis, & de non iniunctis, vt habetur ex Conc. Lateran. *cap. indulg. de pænit. & remiss.* & tradunt Cord. *lib.* 5. *q.* 14. Henriq. *lib.* 6. *cap.* 32. & Nauarr. *de indulg. notab.* 31. *n.* 12. vbi excipit tres casus, in quibus etiam non subditis potest concedere indulgentias. Habent etiam Episcopi potestatem ad concedendum integrũ annum indulgentiæ in die consecrationis Basilicæ, vt habetur *in cap. nostro, & cap. cum ex eo, de pænit. & remiss.* & tradunt Cord. & Henriq. *vbi supra.* Has igitur inquiunt, indulgentias, quas possunt Episcopi viuis concedere, possunt etiam ad defunctos extendere.

6. Verùm, his non obstantibus, respondeo dicendum, Episcopos posse concedere indulgentias defunctis, stando in iure diuino. Secus autem in iure Ecclesiastico. Primam partem huius assertionis docent Doctores supra relati, & illam probat sufficienter prima ratio supra adducta; & quia communis Doctorum sententia docet tantùm posse Episcopũ in sua diœcesi, stando in solo iure diuino, in ordine ad dispensationes; & ad absolutiones pro culpis & pœnis, quantum Papa in tota Ecclesia. Ergo potest, sicut ille, concedere indulgentias, licet non in tanta quantitate, sicut Papa, iuxta supradicta.

7. Et si obiicias ex Durand. *in* 4. *dist.* 2. *q.* 5. quod ille solus potest dispensare communem Ecclesiæ thesaurũ, qui habet curam totius Ecclesiæ, sed in Ecclesia est vnus, & indiuisus thesaurus, & non singuli in singulis Ecclesiis. Ergò ad vnum Pontificem tantùm pertinet eius dispensatio. Respondeo, quòd si argumentum conuinceret, etiam probaret, non posse Episcopos iure diuino cõcedere indulgentias viuis, cuius contrarium supra ostensum est. Quare respondeo, quòd sicut Episcopus, & alij Sacerdotes possunt mediante sacramento; dispensare de thesauro meritorum Christi; ita similiter Papa, & Episcopi possunt dispensare mediantibus indulgentiis, de eodem thesauro, licet iste in maiori quantitate, quàm illi, vt supra ostensum est.

8. Secundam verò partem docent Nauar. *tit. de indulg.* § 4. Med. *de indulg. dist* 7. *cap.* 31. *& disp.* 9. *c.* 47. Henriq. *lib.* 7. *c.* 32 § 2. Cord. *lib.* 5. *q.* 19 citans pro se Cord. *in cap. qui aliquando*, § *in Leuitic. de pænit. & remiss. d. st.* 2. Innocent. *cap. quod autem, eod. tit.* & alios Iurisperitos, inter quos dicit esse communem, & probatur; tum quia, licèt nullus textus appareat, qui id Episcopis prohibeat, tamen consuetudo ipsa, quæ est optima legum interpres, habet, quòd nullus, præter Romanum

manum Pontificem, concedat indulgentias defunctis per modum suffragij. Ergo ex consuetudine Ecclesiæ, & tacita voluntate Pontificis, est illis restricta prædicta facultas concedendi indulgentias ad viuos. Patet consequentia, quia in his, quæ pertinent ad Sacramenta, & mores, valet argumentum à consuetudine, etiam negatiuè, vt rectè aduertit Cord. *vbi supra*. Tum quia potestas Episcoporum, quam ij habent ex iure diuino, est subordinata Papæ, sicut potestas aliorum Apostolorum, quorum Episcopi successores sunt, erat subordinata Petro. Sed Papa restringit de facto illis hanc potestatem, vt constat ex *cap. quod autem, & cap. cum ex eo, & cap. nostro, de pænit. & remiss.* quorum verba ita esse intelligenda docet communis practica Ecclesiæ. Ergo de facto non possunt Episcopi concedere indulgentias defunctis.

Ad primum respondeo, probari primam partem nostræ assertionis.

Ad secundum respondeo, rectè probari illo argumento, recurrendum esse, ad id probandum, ad consuetudinem Ecclesiæ, quæ vim legis habet.

9. Ad tertium Cord. & Henriq. *vbi supra*, dicunt errasse Scilicetum in ea concessione defunctis facta, sed modestius dicitur, id fecisse ex speciali commissione Papæ.

Tandem, in beneficium commune placuit mihi ex Rodr. *in fin. tractat. Bulla defunctorũ*; apponere hîc salubre omnibus Christi fidelibus consilium: nempe, vt antequam spiritum emittant, tempore tamen, & occasione, qua moraliter possint præsumere, se in statu gratiæ existere, curent, vel in testamento, vel quouis alio modo hæredibus imponere, vt Bullam defunctorum pro animabus ipsorum singulis annis sumant, sicut eos ad certum numerum Missarum pro eisdem celebrandarum passim adstringere solent. Tum quia in eo casu defunctorum animabus vtiliores erunt Bullæ, quàm si à filiis, seu hæredibus sumerentur, absque vllo defunctorum ordine præcedente, saltem ex opere operantis, ob pium, & sanctum affectum, quem, sic disponendo, præbuerunt erga suasmet animas, atque etiam indulgentias, quarum lucrum seu consecutio debet à quouis Catholico valde æstimari, optari, nec non pro viribus, & posse incessanter procurari; tum quia, attenta opinione Garnicæ, & aliorum, vt Bulla pro defuncto sumpta illi prosit, necessariò requiritur, quòd viuens, dum illam sumit, in statu gratiæ existat: at si defunctus, adhuc viuens, disposuit Bullam pro ipsius anima singulis annis sumendam, tunc esto contingat, quòd hæres, dum illam sumit, lethalis culpæ labe repetiatur infectus, adhuc defuncto procul dubio proderit, vt tradit Gabriel præcit. *lect.* 57. & censent communiter omnes, &c.

Finis disputationis in Bullam Defunctorum.

DISPVTATIO III.

In expositionem Bullæ Compositionis.

PROOEMIVM.

1. DE origine huius Bullæ nihil dicunt expositores Bullæ Compositionis, solum Henriq. *lib. 7. de Indulgent. c. 23. §. 5.* ait, expeditionem huius Bullæ cœpisse ab Alexandro VI. qui Regi Catholico concessit ius in Orbem Indicum, habetque locum huiusmodi Bulla in omnibus debitis incertis, bene, vel male habitis, dummodo creditor ignoretur, vt patet ex tenore ipsius Bullæ, & docet Sot. 4. *de iust. q. 7. art. 1.* & Emman. *in expositione huius Bullæ, §. vnico, n. 2.* Vt autē creditor dicatur incertus, non sufficit, vt ignoretur à debitore, sed quod facta sufficienti diligentia, inueniri non possit, vt docet Sot. *vbi supra.* Hæc autem diligentia debet esse maior, vel minor pro qualitate rei, vt aduertit Caiet. 2. 2. *q. 62. art. 5. ad 3.* Debent igitur bona esse incerta, nisi in vno, vel altero casu, vt infra dicemus. Imo etiā fieri potest compositio, quādo certus est dominus, non tamen est certa quātitas debiti, quia ita habetur in Bulla: tunc autē pars quædā debetur domino sic noto, vt docet Henriq. *vbi supra.*

2. Quantitas verò, quæ pro obtinēda Bulla, in subsidium belli erogatur, debet esse duorum argēteorum, & valebit ad cōponendum se pro quinque mille dipondiis, hoc est, pro centum quadraginta, & septem argenteis; & potest quilibet se cōponere, vsque ad quantitatem centum mille dipondiorum, acceptis viginti Bullis; ita vt cuique Bullæ respondeant quinque mille dipondia, quod Hispanè dicitur: *hasta cantidad de cien mil marauedis.* Quod si quis indiguerit cōpositione maioris quantitatis, recurrere debet ad Cōmissariū Cruciatæ, vt ipse ex auctoritate Apostolica, quam ad id habet, faciat prædictā cōpositionem, vt docent Henriq. *lib. 7. de Indulg. c. 33.* & Emman. *vbi supra in principio*, & patet ex institutione ipsius Cōmissarij: potestque hæc Bulla solùm prodesse habitantibus in Regnis, ac Dominiis Hispaniarū Regi subiectis, atque ad illa declinantibus.

3. Nemini tamen eorū prodesse potest, si intuitu, & cōfidentia habēdi Bullam Compositionis, iniuste acceperint bona aliqua incerta, vt habetur in fine ipsius Bullæ, quod prudentissime cautū est, alias vehemens occasio daretur ad plures illicitos cōtractus, & ad iniustas venditiones, & ad alias plures fraudes. Specialia autē officia, quibus frequenter annexæ sunt restitutiones bonorum incertorū, sunt mercatorū, calatorū, pistorum, dulciariorū, stabulariorū, scribarū, cauponum, lotiariorū, opificum, cereariorum, sepatiorū, lanionum, de quibus omnibus agit Alcocer *in sum. à c. 26. vsque ad c. 32.* & in huiusmodi officiis, cū frequentes sint fraudes, & veri domini ignorentur, optimū est remediū cōpositionis, & consulendum à Confessariis.

DVBIVM I.

Vtrum expeditio huius Bullæ Compositionis sit licita, & sic compositi maneant securi in conscientia.

1. PArtem negantem docent grauissimi viri, teste Cord. *lib. 5. q. 44.* Ita

Ita Sylu. *excommunicatio* 8.*q*.8.adducens pro se Archidiaconum 2.*p.tit*.2.*c*.26. *in fin.* Couar. *reg.peccat*.3.*p*.§.1.*n*.3. Imo & Sot.eandem sententiam docet 4.*dist*.21. *q*.2.*art*.4.*ante fin.* dicens non licere alicui duas facere compositiones,licet bis duos argenteos cōferat pro duplici Bulla,& in illo articulo aduersus huiusmodi Bullas obmurmurat, *& in* 4. *de iust.q*. 7.*art*.1.*ad* 3. Sed plus illo Ludou.Lop.*c*. 137. *in prima impress.* Ledesm. etiam (vt tradit Henriq.) *lib*.7.*de Indulg.cap*.34.*in gloss.lit.Y.* quibus aperte fauet Nau.*c*.17. *n*.93. dicens, non valere compositionē, si sit indiscreta, pro quo adducit Caiet. 2.2.*q*.100.*art*.1.*ad* 7.vbi ait: *Vsurarius nō manet tutus in conscientia, quia cum Papa componit* 15.*pro* 4 Bañes similiter 2.2.*q*. 26 *art*.5.*dub*.8.Hi enim omnes DD.rem suspectam, & scrupulosam putant, pro duobus argenteis quinque millia dipondia remitti, vt conceditur in Bullis Compositionis,vix enim illa quantitas est septima pars debiti, sed probatur ratione.

5. Primò,quia illa bona incerta iure naturali debentur pauperibus: Ergo non possunt remitti à Papa,alias faceret contra ius naturale,& grauem iniuriam inferret pauperibus. Consequentia est nota,& antecedens ostendit Couar.*reg. peccat.p*.3.§.7. ex D.Thom.2.2.*q*.62.*art*. 5.*ad* 3.& Ang.2.*p.q. cui restitutio facienda,difficultate* 4. Sylu. Caiet. Palud.Sot. Alex. & alij relati à Nau. *lib*.3. *de restit. c*.2.*n*.41.Et ratione patet.Tum quia iste debitor, cum per iniustitiam illa bona occupauerit, non habet titulum ad detinendum illa, atque adeo tenetur illa restituere meliori modo,quo potest:melior autem modus restituendi, est restituere illa domino in ipsis pauperibus: Ergo eodem iure naturali, quo tenetur illa restituere domino, tenetur illa restituere pauperibus,cum dominus ignoratur.

6. Tum secundò, quia prædicta bona censentur redundasse in Rempublicam. Ergo iure naturæ refundi debent in partes indigentes illius,sicut alimenta redundantia refunduntur per membra ipsius corporis. Tum tertiò, quia, cum illa bona sint veri domini,restitutio debet fieri iuxta interpretatiuā eius voluntatem,sed interpretatiua voluntas hominis Christiani est, vt talia bona cedant in bonum ipsius animæ: Ergo iure naturali tenetur debitor ea expendere in eleemosynis, & aliis operibus piis. Tum quartò,quia quando aliquid in propria forma restitui non potest, manet obligatio restituendi illud in aliquo alio æquiualenti: Ergo cum debita restitui non possunt vero domino, manebit obligatio illa restituendi in pauperibus, ita vt cedant in bonum creditoris. Tum quintò, quia, vt recte docet Couar. *vbi supra*, res domini absentis, ità vt ad eum deferri non possit,nec deferenda speratur, non potest expendi auctoritate humana, nisi in vsus vtiles absenti,vel conformes præsumptæ eius voluntati: Ergo idem dicendum est, quando incertus est dominus. Patet consequentia,quia moraliter loquendo, perinde se habet, vt ad præsens spectat, quod dominus sit ignotus, siue ita absens, vt nullo modo res propria, vel æquiualens ei deferri possit.

7. Secundò,quia quod pugnat cum lege iustitiæ commutatiuæ, non potest esse iustum, sed iustitia commutatiua exigit,vt fiat æqualitas rei ad rem,ita vt tantum quis reddat, quantum accepit: Ergo nullus, præter proprium creditorem,potest remittere partem talis debiti,atque adeo remissio à Papa erit nulla. Nec potest dici, quod ex eo, quod creditor prorsus ignoretur,desinit esse dominus illius rei,& dominium transit in alium, quia si id ita esset, certe debitor sic ignorans non maneret obligatus

restituere, quod tamen falsum est. Nam, vt habetur *cap. si res, quæst.* 14. peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum, quod etiam de incertis intelligitur, vt declaratur *in cap. cum hi, de vsur.* & docet D. Chrys. *homil.* 15. *super* 1. *Cor.* 5. Igitur non potest licite Papa impedire, ne fiat restitutio in vtilitatem creditorum, nisi id faceret ad punitionem eorum. Et præterea, quia dominium non amittitur, nisi vel voluntate domini, aut legis, vel Iudicis sententia, quæ tamen lex, nulla talis extat, nec vlla potest esse iusta causa ad illam condendam. Nam iniustum procul dubio esset, vt per iniuriam, quam alius mihi intulit, priuer bonis meis. Ergo dominus ignotus non amittit dominium.

8. Tertiò, quia si Pontifex potest liberare debitorem à medietate debiti, eadem ratione posset liberare illum à toto debito, quidquid sit, an ipse peccet, vel non peccet. Potest enim prima vice remittere illi vnam partem, & postea aliam, quousque exhauriatur totum debitum, & sic liberabit eum ab obligatione iuris diuini, & naturalis, & à debito restitutionis, quod omnem humanam potestatem transcendit. Dicere autem (vt quidam volunt) Papam fieri dominũ illorum bonorum incertorum, falsum est, quia repugnat, eiusdem rei dari in solidum duos dominos. At res illa, cuius dominus ignoratur, pertinet ad verum dominũ illius, cum per hoc, quod ignoretur, non amiserit suum dominium (vt omnes fatentur.) Ergo Papa non est dominus illorum bonorum.

9. Quartò, quia esto Papa sit dispensator illorum bonorum incertorum, tamen non posset, pro tam parua quantitate tam magnum debitum remittere, quia hoc non esset dispensare, sed dissipare bona, sicut non potest pro paruissima causa magnam indulgentiam concedere, sed cum quadam proportione, maxime, quod cum tam parua quantitas sit sufficiens ad faciendam compositionem, certe multis occasio datur fraudandi, & vsuras exercendi, intuitu & confidentia futuræ compositionis: Ergo expeditio huius Bullæ non est licita, nec sic se componentes manent securi in conscientia.

10. Verum, his non obstantibus, respondeo dicendum, compositiones bonorum incertorum licite fieri posse authoritate Papæ, & per illas, tutos manere in conscientia ipsos debitores, si ex legitima causa dentur. Ita docent Anton. 2. *p. tit.* 2. *cap.* 6. *in fin.* Sot. *in* 4. *dist.* 21. *art.* 4. *& lib.* 4. *de iust. q.* 2. *ad.* 3. Med. *C. de restit. q.* 9. *cap.* 11. Cord. *lib.* 5. *q.* 44. Alex. 4. *p. quæst.* 85. *num.* 62. *art.* 2. Henriq. *lib.* 7. *de Indulgent. cap.* 34. Nauar. *de Indulgent. not.* 29. *num.* 4. Lop. *vbi supra*, Acosta *in Bulla, quæst.* 21. Villalob. *tract.* 29. *concl.* 3. *num.* 4. Emman. *in Bulla compositionis*, §. *vnico*, *num.* 3. & recentiores communiter. Et probatur.

11. Primò, quia Princeps potest de bonis incertis, quæ Hispanè vocantur *Mostrencos* disponere, & de facto ita facit per leges huius Regni *l.* 1. *tit.* 12. *ordin. & l.* 2. *tit.* 13. *lib.* 4. *fori*, quia talium bonorum dispensatio ad Principes pertinet: Ergo similiter Papa potest disponere de rebus obnoxiis conscientiæ, cum sit Princeps Ecclesiæ, & non sit alia via, per quam talia bona manifestentur, nisi per spontaneam confessionem habentis, ad quam alliciendus est, facta remissione alicuius partis.

12. Secundò, quia debita iure naturæ debentur Reipublicæ, vnde deberent expendi inter Ciues, & maxime inter pauperes: Ergo cum Papa sit supremus omnium dispensator, potest illa applicare ex legitima causa, & sic de facto fecit, vt constat *ex c. cum, tit. de vsur. & c. qui habitas, & cap. cum sane* 14. *quæst.* 5. vbi talia bona pauperibus applicantur.

Et

Et eadem ratione illa applicare potest alteri vrgenti necessitati, & hoc sine iniuria paupetum, qui nullum ad illa ius acquisierant. Nec iuuat dicere, quod aliquando hæc bona non fuerunt iniustè acquisita, atque adeo cum sint tẽporalia, nõ pertinere ad Papam dispensationem eorũ, sed potius ad Principem sæcularem. Hoc (inquam) non obstat, quia id etiam potest Papa ratione conscientiæ subditi, quoniã, vt sic, ordinantur ista bona ad finem supernaturalem.

13. Tertiò, quia, vel talis compositio ex voluntate Papæ esset contra ius aliquod humanum, & hoc, si quod esset, non potest impedire Papam qui est supra omne ius humanũ; vel esset contra aliquod ius diuinum & naturale, & hoc etiam non; nam si quod esset, maxime illud, quod præcipit eam esse restituendam vero domino, quæ tamẽ obligatio cessat cum ignoratur dominus. Dices, manere obligationem restituendi illa pauperibus, aut illa expendendi in alios vsus in commodum creditoris, quia hoc modo fit illi restitutio meliori modo possibili. Sed contra. Tum quia fieri potest, vt talis creditor iam obierit in peccato mortali, vel suppone illum esse infidelẽ. Ergo tunc nulla est obligatio restituẽdi prædicta bona pauperibus, cum nihil animæ eius profutura sint. Tum quia bona perdita sine culpa domini, deberent eadem ratione restitui pauperibus pro anima illius, vt sic fieret eidem restitutio meliori modo possibili, & tamen constat, leges esse in contrarium, quas nullus dixit esse iniustas. Ergo stando in solo iure naturæ, non esset prædicta restitutio faciẽda pauperibus

14. Quartò, quia in bona incerta succedit Christus Dominus, tanquã hæres ab intestato, iuxta illud Pauli. *Quem constituit hæredẽ vniuersorum.* Ergo Vicarius eius potestatem habet dispensandi talia bona, maximè, cũ talis dispensatio cedit in bonum fidelium, qui sunt membra ipsius Christi, prouidendo eorum conscientiis circa bona incerta, bene, vel male acquisita, & restitutioni obnoxia. Quintò, quia iuxta ecclesiastica statuta talia bona erant pauperibus elargienda, vel in alios pios vsus consumenda, vt constat *ex dict. c. cum tu, de vsur. & c. cum sit, de Iudæis.* Sed Papa potest dispẽsare in hoc iure positiuo, & ecclesiastico, vt de se constat; & bene Sot. 1. *de iust. q. 7. art. vlt.* Nau. *in manual. prelud. 9.* Ergo potest prædicta bona remittere debitoribus certam quantitatem erogantibus in subsidium belli contra infideles, quæ est legitima causa, imo etiamsi nulla esset, quia licet ipse peccaret tanquam prodigus dispensator, compositus tamen esset tutus in conscientia, & valida esset talis dispensatio, cum de iure positiuo agatur, in quo mala etiam dispensatio ex parte dantis, valida est.

15. Sextò, quia in ipsa Bulla Compositionis dicitur expresse, quod facta prædicta cõpositione, maneant sic compositi, tuti, & securi in conscientia, & omnino liberi à residuo, & sic prædicatur, atque sic habet vsus Pontificum id concedentiũ, quos dicere, in hoc errare, absurdissimum esset, & periculosum in fide. Vnde male Peña 22. *q. 63. art. 5.* dixit, quod si is, qui componitur, esset diues, nõ illum absolueret, nisi restitueret saltem medietatem, & eo amplius. Hoc enim est aperte cõtra verba Pontificum asserentium, illos manere tutos in conscientia, elargiendo pecuniã assignatam, & quidẽ quando res hæc, quæ mihi certissima est, dubia esset, standum erat pro superiore, & maxime pro Pontifice, vt constat *ex c. in præsentia, de renunciatione.* Ergo, cum Pontifices faciant prædictas compositiones, non licet eas condẽnare.

Ad primum nego antecedens cum Nau. *ibi* relato, & ad primã probationem respondeo, restitutionem nõ esse facien-

dam tunc animæ illius, sed hæredibus; hæres autem illius est Respublica, stando in solo iure naturali, quia diuisio facta iure gentium cessat, quando dominus non inuenitur, ac per consequens, reuertuntur res in pristinum statum, quando omnia erant Communitatis.

16. Ad secundam respódeo, iam illa bona refundi in bonũ ipsius Reipublicæ, quandoquidẽ magna pecuniæ quãtitas coaceruatur in subsidiũ belli contra infideles, quod valde propitium est Reipublicæ, & eius mẽbris. Ad tertiam respondeo, iam fieri Reipublicæ restitutionem, quod est satis conforme voluntati præsumptæ ipsius domini, & rationi consentaneũ. Nam cum omnes Ciues sint partes Reipublicæ, quocũque eorũ pereunte, si nullum habeat successorem, iure propinquitatis succedit Respublica. Ad quartam infra dicemus, compositionem fieri etiam posse de rebus certi domini, ita absentis, vt ei restitutio fieri non possit; atque adeo, eandem rationem esse de illis, ac de aliis bonis, quorum dominus ignoratur.

17. Ad secundum respondeo, quod quamuis debitor, qui accepit compositionem, nõ soluat quantũ debet simpliciter, atque adeo non faciat æqualitatẽ rei ad rem simpliciter, soluit tamẽ quantum debet, supposita condonatione, vel remissione eius, qui habet auctoritatem condonandi, vel remittendi.

18. Ad tertium, concedimus sequelã, vt patet ex dictis in 5. probatione nostræ sententiæ. Nec id esset dispẽsare contra ius naturale, vel diuinum; sicut neque id facit, qui certum debitum sibi, alteri remittit. Sed per remissionem factam à Papa tollitur materia restitutionis, & quãuis incognitus creditor, vere sit dominus illorum bonorum, tamen quousque compareat, Ecclesia succedit in illa ex interpretatiua voluntate domini, vt cedant in bonum ipsius Ecclesiæ: nec oportet, quod Pontifex sit dominus, sed sufficit, quod habeat ex prædicta voluntate domini liberam dispositionem illorum in vtilitatem Ecclesiæ.

19. Ad quartum respondeo, quod licet communia bona Ecclesiæ, temporalia, & spiritualia sint commissa Papæ dispensationi, vt habetur *in c. significasti, de elect.* non tamẽ ad libitum eius sine causa, sed ex causa pia, & rationabili, quia id importat nomen, & auctoritas dispensatoris, iuxta illud *Cor.* 10. *Non habemus potestatem in destructionem, sed in ædificationem*, de quo habetur *in cap. decima* 16. *q.* 1. & loquuntur D. Bernar. *de cõsider. ad Eug.* & Aug. *ser.* 119. *de temp.* Nam idem iudicium est de potestate Papæ ad dispensandum de thesauro spirituali, ac temporali. Quare sicut dispensatio thesauri spiritualis per indulgentias requirit rationabilem causam, ita & dispensatio per compositionem. Causa autem, quæ in Bullis assignatur, semper est sufficiens, & licet quantitas, quam vnusquisque elargitur, sit parua, tamen quia ex paruis quantitatibus simul iunctis vna magna pecuniæ quantitas coalescit in notabile bonum Ecclesiæ ad debellandos infideles, & quia sic fit magis expedite collectio pecuniæ in subsidium belli, sufficiens illa est ad hoc, vt Papa non solum valide, sed etiam licite faciat remissionem residui mediante prædicta compositione.

DVBIVM II.

An Episcopi (seclusa prohibitione Papæ) possint in sua Diœcesi facere prædictam compositionem pro suis subditis?

1. PArtem negantem tuentur D. Anton. 2. *p. tract.* 2. *c.* 6. Sylu. *de restit.* 8. §. 8. *fin.* Alex. *lib.* 1 *tit.* 3. *c.* 15 *col.* 4. Nau. *de oratione, notab.* 21 *num.* 62. *in fin.* Cord. 5. *de indulgent. quæst.* 44. *dub.* 2. Emman. *in*

in Bull.compos. §.vnico, *n.6.* & probant.

2. Primò, *ex c.licet de offic.Vicarij, lib.6. & ex Clem.2.de pœnit.& remiss.* vbi id tenet Panor. propter illum ex teste Sylu. *vbi supra.*

Secundò, quia dispensatio communis pertinet ad communem Principem Ecclesiæ, sed prædicta bona incerta restitutioni obnoxia pertinent ad temporalem Ecclesiæ thesaurum, & solus Papa potest facere prædictas compositiones, & liberare debitorem à tanta solutione pecuniarum, sicut ipse solus liberat per indulgentias animam Purgatorij à solutione pœnarum.

3. Tertiò, quia si Episcopi id possent, certe vterentur hac potestate, cum cederet in eorum auctoritatem, & in maximum commodum subditorum, nec alicubi reperietur, id esse eis interdictum, & soli Papæ reseruatum, vt docet Henriq. *lib.7.de Indulg.cap.*33.§.4.

4. Verum, his non obstãtibus, respondeo dicendum, quod licet de facto Episcopi non possint facere prædictas cõpositiones, stando in iure positiuo, bene tamen stando in solo iure diuino, esto non in tanta quantitate, quanta Papa. Prima pars huius assertionis est cõmunis inter DD. & illã tenent authores supra citati, & solũ inuenio Henriq. supra relatum ab eis dissentire, & Sotum infra citandum. Et probatur, tum quia ius ecclesiasticum disponit ex Pontificum ordinatione prędicta bona incerta in pauperes distribui, vt cõstat ex iuribus *dub. præcedenti* relatis. Ergo nullus Papa inferior potest id alterare, aut in eo dispẽsare, nisi ex mandato Apostolico: Tum quia licet id non sit eis aliquo speciali iure prohibitum, vsu tamen, & cõsuetudine constat id reseruatũ esse Papæ. Verum tamen est, quod si oppositum ex legitima consuetudine in contrarium introductum esset, liceret eis de facto facere prædictas cõpositiones, vt probat Cord. *vbi supra*, & deducitur *ex cap.final. de consuetudine.*

Secundam vero partem prædictæ assertionis docet Sot. *lib.4.de iust.q.7.ar.1. ad* 3 Henriq. 7. *de Indulg.c.*33.*n.*4. citans pro se Peñam, & alios recentiores, tenet etiam Villalob. *n.*11. & probatur: tum quia stando in solo iure diuino, assimilatur multum potestas, quã habet Episcopus in subditos suæ Diœcesis, potestati, quam habet Papa in tota Ecclesia, & ideo, nisi prohibiti essent Episcopi à Papa, eadẽ vota possent dispensare, quæ Papa. Ergo similiter possent eadem ratione facere prædictas compositiones, cum in sua Diœcesi habeãt administrationẽ, & spiritualem curã subditorum, & maximè pauperum, quibus valdè vtilis solet esse talis compositio: tum quia, licet Episcopi non possent de thesauro Ecclesiæ tam magnas indulgentias impendere, quantum Papa, quia iste habet vberiorem potestatẽ in publico Ecclesiæ thesauro, atque adeo vberius de eo dispensare potest; tamen stando in iure diuino, non eis taxatur quãtitas indulgentiarum, quas possint impẽdere. Ergo similiter in proposito, stãdo in iure diuino, possent Episcopi dispẽsare in prædictis bonis incertis pertinentibus ad thesaurũ temporalẽ Ecclesiæ per viam compositionis, licet non in tam magna quantitate, quantum Papa ad arbitrium boni viri. Patet consequentia, quia pretiosior est thesaurus spiritualis, quam temporalis. Ergo si stando in solo iure diuino possunt de illo dispensare, idem possunt in temporali.

5. Ad primum Sylu. *ibi* rectè dicit, ex illis textibus nihil clare colligi contra nostram sententiam; ego etiam addo, quod nec etiam obscure, licet ad id citet illos Panormitanos.

6. Ad secundum respondeo, solum probare, penes Papam esse vberiorẽ potestatem ad prædictas compositiones facien-

faciendas in majori quantitate, quã penes Episcopũ, sicut in ordine ad concedendas indulgentias, vterque tamen illas potest concedere.

7. Ad tertium respondeo, aliquando fuisse in vsu Episcopos facere prædictas compositiones, & Papam illas tolerasse; vt refert Sylu. *vbi supra*, sed modo iam non est talis consuetudo, quia (vt supra dixi) vsu ipso reseruatum est id Summo Pontifici.

DVBIVM III.

Vtrùm Principes sæculares possint concedere suis subditis prædictam compositionem bonorum incertorum.

1. RAtio dubitandi est, quia bona incerta pertinent ad communem Ecclesiæ thesaurum, & Rex habet integram potestatem ad dispensandũ illa in bonum ipsius Reipublicæ, & suorũ Ciuium: & sic in Hispania Rex disponit de bonis incertis, quæ Hispanè vocant *los Mostrencos*: ergo, graui aliquo bello ingruente, ad quod propulsandum, opus esset magna pecunia, posset statuere, vt quicunque debens incerto domino viginti v.g. medietatem contribueret, maneret liber à residuo. Potest igitur facere huiusmodi compositiones, & sic concedit Sot. 4. *dist.* 21. *art.* 4. & Henriq. *lib.* 7. *cap.* 33. *num.* 3.

2. Verùm ego respondeo, loquendum esse cum distinctione: nam bona incerta sunt in duplici differentia, vt ad præsens spectat. Quædã sunt incerta, non illicitè acquisita, sed perdita, & errantia, vel vacantia, & de his vera est sententia Soti, & Henriq. *vbi supra*; quia talia bona pertinent ad cómune Reipublicæ ærarium, & ad bonam eius politiã pertinet disponere de his ad vtilitatem Reipublicæ, & Ciuiũ illius; verum tamen est, quòd si talia incerta bona sint inuenta, & facta sufficienti diligentia non inueniatur eorum dominus, probabile est, quòd fiunt ipsius inuentoris, nisi aliud leges disponant, vt tradunt Sot. *lib.* 5. *de iust. q.* 3. *a.* 3. *ad* 2. Ledesm. 2 *p. q.* 1. *art.* 5. *fol.* 266. Mercado *c.* 5. *vers. delos Gallazgos*, Med. *in sum. lib.* 2. *c.* 14. *§. quarta*, Cabeça *reg.* 5. & latè, & bene Petr. Nau. *lib.* 4 *de restit. c.* 2 *n.* 27.

3. Nec obstat *lex* 6. & 7. *lib.* 6. *tit.* 13. vbi talia bona applicantur Cameræ Regiæ, si transacto integro anno, & duobus mensibus, facta diligenti inquisitione, non fuerit inuentus dominus, quia talis lex debet intelligi post sententiam, & condemnationẽ iudicis, non ante, vt recte Nauar. *vbi supra*. Si igitur talia bona incerta fuerint de rebus inuentis, non opus est prædicta Principis cõpositione, imò nec Pontificis per se loquendo, nec in casu, quo sit aliqua ratio dubitandi.

4. Alia verò bona incerta sunt illicitè acquisita, & circa hæc Princeps nullam potest facere compositionem, nec sic cõpositus ex Principis compositione manet securus in conscientia, vt docent Cord. 5. *de Indulg. q.* 44. *dub.* 2. Emman. *in Bulla compositionis*, §. *vnic. dub.* 7. & Villalob. *dict. tr.* 33. *n.* 10. & ratione patet, quia Princeps sæcularis solùm potest intromittere se in gubernationem personarum, & rerum temporalium, quãtum ad finem proprium ipsius potestatis sæcularis, qui secundum D.Thom. 1. 2. *q.* 99. *art.* 3. & 4. & latius *quæst.* 100. *art.* 2. & *ibi* Caiet. est pax, & iustitia politica: ergo solùm potest se intromittere in iis, quæ ad hunc finem consequendum iuuant, & consequenter non poterit disponere de bonis iniuste acquisitis, quia hæc cum obligationem conscientiæ concernant, ad Pontificem pertinet eorũ dispositio, non ad potestatem laicam, quæ ad spiritualem, aut temporalem Ecclesiæ thesaurum non potest se extendere. Et per hæc patet ad rationem dubitandi, probantem primã partẽ naturæ assertionis.

Dubium IV.

An, si facta compositione, compareat verus dominus, teneatur sic compositus facere illi integram restitutionem rei?

1. Ratio dubitandi est, quia nemo meretur, vt sine culpa, aut negligentia priuetur suis bonis: ergo si compareat verus dominus illorum, tenebitur sic compositus ea reddere illi, aliàs faciet contra iustitiam, retinendo sibi rem alterius inuitô dômino.

Nihilominus sit prima conclusio. Si res fuisset pauperibus erogata, non teneretur illa restituere. Ita docent Henriq. *lib.7.c.*34.& Cord. *de Indulgent.q.*44. & Sylu. *verb. restitutio* 8.*q.*4. & probatur primò, quia bona fides non patitur, vt semel exactum, iterum exigatur, vt habetur *in reg. bona fides, de reg. iur. in 6.* Secundò, quia talis elargitio, & compositio facta fuit ex præsumpta voluntate domini, in quo fundatur præcipua causa iustificans compositionem, vt notauit Couarr. *reg. peccatum, q.*3.*§.tu* 5. *&* §.2. *n.*4. vbi etiam de Monstrenco ait: non applicari per legem, nisi sub conditione, quòd dominus non compareat, & hunc esse consensum interpretatiuum domini. Ex quibus rationibus sufficienter etiam probatur, quod si res fuisset vsu consumpta, & non propterea ditior factus esset ipse debitor, nihil restituere tenetur vero domino.

2. Secunda conclusio. Si verus dominus compareat, taliter compositus tenetur suum debitum, quo ad residuũ, illi reddere in foro conscientiæ; & ante condemnationis sententiam, quia in foro exteriori, certum est, quòd condemnabitur. Ita Cord. *lib.*5. *de Indulg. q.*44.*dub.*1. Emman. *in Bull. compos. §. vnic. n.*8. Henriq. *lib.*7.*de Indulg. cap.*34. *n.*4. Lopez 1.*part. Institut. cap.*139. Caietan. 2.2.*q.*62. *art.*6. Sot. *in* 4.*dist.*21. *quæst.*2. *art.*4.& Villalob. *d. tract.*39.*num.*9. quidquid in contrarium opinetur Bañes *vbi supra*; & Acosta *q.*93. putantes non teneri ante condemnationis sententiam. Sed melius Couar. qui nobiscum sentit in simili casu, quando scilicet inuenta sunt alicui appropriata à Principe secundùm leges Regni.

3. Probatur primò, secundùm omnes, iustitia compositionum fundatur non solùm in auctoritate Papæ, sed etiam in consensu saltem interpretatiuo veri domini, quia hoc redundat in vtilitatem Reipublicæ, cuius ipse est pars. Sed non est credibile, illum habuisse consensum, vt priuetur suo dominio absolutè, sed solùm, dum non appareat: ergo, cum apparuerit, tenebitur debitor illi restituere. Nec oppositum certè exigit bonum communitatis, quia ad hoc sufficit, quòd prædicta bona conditionaliter applicentur.

4. Secundò, quia nemo potest priuari absolutè dominio suarum rerum, nisi, vel in pœnam, ratione criminis commissi; quod tamen hîc nullum est; vel ratione legitimæ vsucapionis, quæ etiam hîc non adest, vel tandem propter vtilitatem Reipublicæ, quæ hîc etiam omnino deficit.

5. Sed obiicies, in dicto casu, si debitor, facta sufficienti diligentia, illa bona applicet pauperibus, etiamsi dominus appareat, non tenetur illa restituere; vt tenet communis DD. cum Sylu. *restit.*8. *quæst.*4. & similiter, si qui inuenit illa bona, est pauper, & applicantur ei à confessario, non tenetur postea, domino comparenti illa restituere, vt docent Caiet. 2.2.*q.*66.*art.*5.*ad* 3. Sot. 4.*de iust q.*7.*art.*1.*ad* 3. Nau. *c.*17. *n.*93.*&* 171. Ergo idem est in proposito, quia non sunt fortiores, & efficaciores illæ applicationes, quam illa, qua quis

sibi applicat per compositionem Bullæ. Ita Acosta *quæst.* 83.

6. Respondeo tamen, negando consequentiam, quia in casu antecedēti applicantur illa bona pauperibus absolutè, talis enim applicatio fit secūdùm iuris statum, ius autem, quando est fauorabile, debet ampliari. In casu verò consequenti, illa applicatio fit sub conditione, & cum fiat per compositionem, quæ est priuilegium derogans iuri, strictè est interpretandum, vt docet Sylu. *verb priuilegium, q. 3. concl.* 3. quod præcipuè habet verum, quando priuilegium est in præiudicium tertij, vt contingit in proposito. Potest etiam dici, quod in casu pauperis, nihil tenetur restituere, quia nec ratione rei acceptæ, nec iniustæ acceptionis. In casu verò compositionis, tenetur ratione rei acceptæ: pauper autem nec etiam tenetur restituere illud, quia elargitio facta est absolutè, & non sub conditione; quippe qui elargitur, dat illud ex obligatione, & ex præcepto, præceptum verò sonat obligationem absolutam. Et eadem ratione, qui possidet bona ratione legitimæ præscriptionis, etiamsi appareat dominus, non tenetur illi dare, vt docet Anton. 1. *part. tit.* 1. *cap.* 15. §. *vltimo*, Syluest. *verb. præscriptio*, §. 8. Med. *de restitut. quæst.* 18. & alij multi, quos refert, & sequitur Couar. *regul. possessor.* 3. *part.* §. 2. *num.* 1. quia talis tenet ex concessione vtriusque iuris, de quo alibi. Prædicti autem debitores in nostro casu solum tenentur restituere ea, quæ perseuerant in sua forma, seu substantia, licet alterata, & similiter ea ratione, qua facti sunt ditiores, vt docet Cord. *vbi supra*, & colligitur ex Caiet. 2. 2. *quæst.* 62. *ar.* 6. excipiēda tamen mihi videtur industria, & proprij labores, quibus ditiores sunt facti. Similiter etiam tenentur reddere precium; si quod ex illis acquisierunt, vel si tantundem de bonis suis cōsumpsissent, si talia incerta non habuissent, hoc enim est proprie factum esse ditiorem, vt ad præsens spectat, & vt docet Caiet. 2. 2. *q.* 62. *art.* 6. Ex quibus omnibus.

7. Infero primò, compositum per Bullam compositionis, non manere securum in foro exteriori, quia si compareat dominus, & ille legitimè probauerit illa esse sua bona, condemnabitur à Iudice, licet ostendat, se esse compositum per Bullam. Ita Sot. 4. *d.* 21. *q.* 7. *art.* 4. & Henriq. *vbi supra.* Contrarium sentit Acosta *in Bulla p.* 84. sed absque fundamento valido. Et patet ratione, quia reliqua priuilegia & indulta à Papa concessa in Bullis, non valent communiter, nisi pro foro interiori, vt latè diximus *supra disp.* 1. *cap.* 5. de absoluto à censuris, virtute Bullæ Cruciatæ. Ergo similiter erit in proposito, secus tamen esset, si pauperibus id fuisset elargitus: tunc enim non condemnaretur à Iudice, nisi creditor probaret, debitorem non fecisse diligentiam sufficientem pro inueniendo domino.

8. Secundò infero, quod sic iustè compositus, ex quo cœpit, per compositionē bona fide possidere, potest præscribere, aut vsu capere tempore, nec teneretur restituere bona, aut illorum fructus bona fide consumptos, sed in quantum ex eis factus esset locupletior, vt rectè notauit Henriq. *vbi supra.* Et per hæc satis patet ad rationem dubitandi in principio positam.

9. Tertiò infero, quòd si quis, postquā compositus est, ita praue affectus maneat, vt habeat animum, quod reuera non restitueret, si compositione non vteretur, est in peccato mortali, non minus, quam fur habens animum non restituendi aliquid, etiamsi sibi nulla fieret remissio. Ita docent Nau. *cap.* 17. *num.* 93. *in fin.* & Emman. *vbi supra, num.* 11. & similiter, qui postquam compo-

compositus est, habet animum nō restituendi residuum vero domino, etiamsi compareat, verè est in peccato mortali. De quibus omnibus admonēdi esset auditores à concionatoribus Cruciatæ, vt rectè docet Emman. *vbi supr. in fin. dub. 9.*

DVBIVM V.

An possit vti Bulla Compositionis, qui iniustè accepit bona ex confidentia illius?

1. RAtio dubitandi desumitur ex verbis ipsius Bullæ; nam in fine illius, postquā dixerat Summus Pontifex prædictam compositionē fieri posse de omnibus bonis incertis, malè, & iniustè acquisitis, addit hæc verba in Bulla: *Contanto, que el, que assi se huuiere de cōponer, no aya auido las cosas, de que assi se compusiere en confiança desta composicion, porque entonçes estara obligado a restituir a la sancta Cruzada.*

2. Vt huic difficultati satisfaciat Emmanuel *in fin. Bull. compositionis, n. 75.* asserit, quod quando confidentia ipsa est causa positiua illius iniustæ acceptionis, vt si quis diceret, volo furari, quia postea virtute Bullæ me componam, tunc ille non potest vti Bulla, quia ita dicit Pontifex in ea. Si tamen quis fuisset negligens in abstinendo se ab iniusta acceptione rei alienæ, in confidentia componendi se per Bullam, ita vt talis confidentia solum se habeat, vt causa concomitans; tunc (inquit) talis poterit se componere virtute huius Bullæ. Sed hæc distinctio multis non placet, tum quia est valde obscura, tum etiam, quia Pontifex intendit omnem confidentiā excludere ab hac compositione. Ergo, siue confidentia sit causa adæquata, siue cōcomitans, & partialis talis iniustæ acceptionis, verè sic cōfidens manet priuatus beneficio compositionis. Nec propterea (inquiunt) se negare, vt si cui, cum actu furatur, veniat in mentem, quod facilè postea se componet per Bullam, idcirco postea non posset vti illa, quia aliud est, quod veniat in mentem, aliud vero quod exerceat ipsam iniustam acceptionem hac ratione, quia habet Bullam, per quam poterit se componere, vel facilè illam poterit habere. Nec obstat (inquiunt) si quis dicat, hoc valdè scrupulosum esse, quia difficillime poterit quis discernere, an exerceat prædictam iniustam acceptionem propter prædictam confidentiam, vel non: quia prohibitio vtendi prædicta Bulla, non habet locum, quando quis dubius est, sed quādo habet certitudinem, quod causa positiua talis iniustæ acceptionis fuerit ipsa confidentia componendi se per Bullam, siue hæc fuerit causa totalis, siue partialis, & concomitans.

2. Verum nobis sub distinctione, & clarius dicendum videtur, quod quando quis mouetur ex confidentia compositionis ad accipiēdum aliquid iniustè, ad quod non moueretur nisi ex confidētia (moraliter loquendo) Bullæ, non potest licitè vti illa. Ita docent cōmuniter DD. cum Emman. *in Bulla cōpositionis, vbi supra,* & Henriq. 7. *de Indulg. c. 34. num 3.* & probatur. Tum quia ita explicat Pontifex in Bulla, vt patet ex verbis pro ratione dubitādi adductis. Tum quia alias valde laxarentur habenæ ad patranda multa latrocinia. Tū quia ratio ipsa exigit, vt quādo legislator id exprimit, peccans ex confidentia priuilegij sibi concessi, priuetur illo. Sicut Concil. Trid. *sess. 24. c. 5. de reformat.* contrahētem intra gradus prohibitos ex confidentia, quod hac via facilius dispensationem obtinebit, priuat omni spe talem dispensationem obtinendi.

3. Dixi autem noranter: *quando legislator id exprimit;* quia à peccatis ex confidentia Bullæ cōmissis rectè potest quis virtute Bullæ absolui, vt latè docuimus

supra disp... c.1. dub... quia cũ Pōtifex excludat à lucranda indulgētia plenaria eos, qui ex confidentia illius, promptiores facti fuerũt ad peccandum, non autē excludat illos ab absolutione peccatorum ex fiducia Bullæ commissorũ, manifeste consequitur, intentionem illius esse, vt valeat absolutio peccatorũ, etiamsi cōmissa fuerint ex fiducia Bullæ, quia exceptio firmat regulam in contrarium.

4. Si autem quis iam decreuerat aliquid iniuste acquirere, ad quod tamen faciendũ facilitatur ex proposito, & cōfidētia sumendi Bullam Compositionis, vel ex Bulla iam suscepta, reuera talis nō est censendus peccare absolute ex illius cōfidentia, quia tunc non est causa motiua, sed velut cōcomitās, & priuata, inquantum talis confidentia tollit diligētiam, quam adhiberet in vitanda illa iniusta acquisitione, si non speraret se Bullam accepturum, per quam liberetur à restitutione, & hoc, sine dubio videtur velle Emman. *vbi supra*, licet non bene se explicet hoc loco.

5. Idem etiam sentit Henriq. *loco cit.* vbi enumerans eos, quibus prodesse potest hæc Bulla, ait. *Nisi iniuste hæc bona occupauerint ex confidentia huius Bullæ, tanquā ex immediato motiuo, aut fine principali, at non prohibetur compositio, si iam decreuerat furta facere, aut ea diutius retineat.* Hæc ille. Vbi etiam aduertere oportet, addidisse illa vltima verba, quia licet, qui aliena bona iniuste retinet, peccet mortaliter, tamen non priuatur à Pontifice beneficio compositionis; sed qui iniuste illa acquirit. Quare licet iste, sic detinendo, peccet, poterit tamen se componere ex prædictis bonis incertis iniunctè retentis ex tali fiducia.

6. Etsi obiicias, quod abutens priuilegio, non meretur gaudere illo. Respōdeō ita esse, sed quandiu non priuatur illo, vsus illius valet: Aduertere tamen oportet, quod quia multi, & maxime rudes, non valebunt distinguere inter cōfidentiam primo, aut secundo modo, debent examinationē remittere debitores ipsi Cōfessario, & in dubio Confessarius debet illum obligare ad restitutionem, quia in dubiis, tutior pars est eligenda.

DVBIVM VI.

An sit sufficiens causa ad vtendum Bulla Compositionis, quòd creditor sit ita distans, vt nequeat debitum ad eum deferri.

1. Ratio dubitandi est, quia Pōtifex in Bulla solum concedit cōpositionem pro bonis incertis, hoc est, quorum domini, facta sufficienti diligentia, ignorãtur; ex hoc autē, quod creditor sit multum distans, non fiunt bona eius incerta; est enim implicatio in adiecto, quod bona sint incerta, & dominus eorum sit certus. Ergo absentia creditoris non est sufficiens causa ad vtendũ prædicta compositione, vt expresse docent Henriq. *lib.7 c.34.n.2* & Sot. *4. dist.21.q.2.art.4.& 4. de iust. quæst.7.art.1.* vbi ait; quòd qui nouit creditorem, cui debet, non potest se componere cum Bulla, sed cum crumena.

2. Verum mihi dicendum videtur loquendũ esse cum distinctione; nam vel possessor bonorum incertorũ est iustus, vel iniustus possessor; si iustus, & aliũde erat obligatus ad mittendum debitum creditori, vbicũque esset, non potest vti compositione, quantumuis in mittendo prædicto debito, plus pecuniæ consumpturus esset, quam res ipsa valeret: si tamen ad mittendũ debitũ non erat obligatus, nec in soluendo fuit mora culpabilis ex parte illius, non tenetur mittere depositum cum expensis propriis. In casu vero, quod ipse discederet à loco, vbi rem accepit, quam creditor possidebat, tenetur illã mittere ad creditorem cum propriis expensis, nisi alias prius illum monuisset,

monuisset, vt accederet ad accipiendum debitum. Si tamen è contra creditor ipse discedat, nõ tenetur debitor rem mittere ad illum cum propriis expensis. Imo, si rationabiliter præsumat, quod creditor non soluet expensas factas pro mittendo debitõ illo, aut deposito, nõ tenetur mittere illud. Si vero sine culpa debitoris, creditor longe discedat, & res ad illum mitti non possit, nisi cum maioribus expensis, quam ipsa valeat, tunc locum habet cõpositio, vt docent Couar. *reg. peccatum 3. p. §. 1.* Angl. *in sum. quæst. de restit. dub. 16.* Cuius duplex ratio assignari potest. Prima, quia bona domini ita distantis, vt ea sibi restitui non possint, nec vero similiter speretur tempus opportunũ restitutionis, perinde se habent, ac si essent ignoti domini, cum ita illi, ac isti impossibile sit fieri restitutionem. Secunda, quia cum ex missione talis debiti plus nocumenti, quam vtilitatis accrescat ipsi creditori, rationabiliter præsumitur, talem cõpositionem nõ esse contra eius voluntatem. Si autẽ debitor sit iniustus possessor, & discedat ad aliũ locũ, tenetur cum propriis expensis, mittere rem ad creditorẽ. Si autẽ creditor discedat, & quando discessit, nõ erat secum allaturus rem sibi debitam, non tenetur debitor illam mittere ad creditorẽ ex propriis expensis, quia debitor iniustus solum tenetur ad restitutionẽ rei iniuste acceptæ, & dãni, quod inde secutum est creditori ex tali iniusta acceptione. In prædicto autem casu nullum damnum secutum est illi, cum ipse non esset secum allaturus rem illam.

3. In casu tandẽ, quo debitor iniustus non habet possibilitatem ad mittendam rem creditori, aut in missione, plures expensæ faciendæ essent, quam res valeat, propter maximam distantiã creditoris, tunc bene potest debitor vti cõpositione, vt docent Sot. *dist. 25. q. 2. art. 4. n. 4.* Castro *de potestate leg. pœnal. c. 11.* de quibus omnibus videndi sunt Nauar. *c. 17. n. 42. & 43.* Sot. *4. q. 7. art. 1 fol. 335.* Angl. *vbi supra*, Emman. *in Bulla compositionis, §. vnico, n. 3.* & Acost. *q. 83.*

4. Ad rationem dubitandi, respondeo quod bona, quæ nullo modo deferri possunt, nec deferenda spetantur ad dominum habetur pro incertis, quia in ordine ad restitutionem actualẽ perinde se habent, ac si dominus esset ignotus, & incertus. Aduertere tamen oportet, quod cũ quis dubius est, inter duos, quisnam illorum fuerit ab eo defraudatus, tunc non dicitur dominus totaliter incertus, & sic non habet locum compositio, vt optime notauit Emman. *in Bulla compos. §. vnico, n. 9.* ex Sot. quem refert, sed facienda est vtrique tunc restitutio, vel hæredibus eorum.

Dubium VII.

Quinam sint casus, in quibus valeat compositio circa redditus Ecclesiasticos.

1. Respondeo hanc compositionem locum habere in tribus casibus. Primus est, si non recitauit saltem post transactos sex menses à consequutione beneficij, vt statuerat Cõcil. Lateranen. sub Leone X. *sess. 6. § statuimus.* Ibi enim habetur, quod qui, secluso legitimo impedimento, non recitat horas canonicas, transactis sex mensibus post obtentum beneficium, non facit fructus suos, sed tenetur illos restituere Ecclesiæ, potest tamen talis se componere. Vt autem se componat, vltra duos argenteos, quos dedit pro expeditione Bullæ, debet alios duos dare pro fabrica Ecclesiæ, vbi est tale beneficium. Ita habetur in primo casu Bullæ Compositionis, & tradunt Emman. *vbi supra, n. 14.* & Henriq. *lib. 7. c. 36. n. 1.* pro quo refert Pium V. in proprio Motu Nau. *c. 25. n. 122. & de oratione notab. 21. à n. 58.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. cas. 429. n. 11.* Simanc. *in cathol. instit. c. 19.*

Rebuff.*de Priuil.Scholar.*§.100.Med.*lib.* 1.*sum.c.*14.§.11 Ludou.Lopez 2.*p.c.*95. Nau.*lib.*2.*de rest.c.*2.*n.*137.185.*& n.*196.

2. Modus autem restitutionem faciendi, quando non recitantur, debet esse iuxta motum proprium Pij V. quem refert Nau.*c.*25.*vbi supra*, itavt si omittat Matutina, debeat restituere medietatem fructuum, qui pro rata illis diebus respondent, & similiter, si relinquat reliquas omnes horas: si autem alteram illarum duntaxat, debet restituere sextam partem fructuũ illi diei respondẽtium. Ex quo aperte constat, omnino reiiciendam esse sententiam Soti *lib.*1. *de iustit. q.*6.*art.*7.asserentis, quod si quis, paucis diebus, vt per triduum, non recitaret, ad nullam teneretur restitutionem. Hoc enim est apertè contra Concilij Lateranensis decretum; postea quantum ad hoc à Pio V. confirmatum. Vnde non possum non valde mirari, quòd Sotum secuti fuerint Cord.*lib.*1.*q.*40. *dub.*2.*& cas.*136.& Angl. *q.de restit.facien.propter negligentiam Ecclesiæ,art.*1.vt refert Emman.*vbi supra,num.*15.

3. Secundus deinde casus, in quo habet locum compositio circa redditus ecclesiasticos, est, quando quis non acquisiuit canonicè tale beneficium, sed per simoniam. E.g. si à principio illud obtinuit, postea verò nouit, non habere iustum titulum: tunc enim talis, licèt teneatur relinquere beneficium, & fructus mala fide perceptos restituere, vt docet D.Thom.2.2.*q.*100.*art.*6.*ad* 3. potest tamẽ per hanc Bullã se componere, quia licet Papa non dispenset cum illo, vt sine iusto titulo retineat beneficium, atque adeo de nouo debeat fieri collatio per Papam, eximit tamen illum ab obligatione restituendi fructus male perceptos, mediante Bulla compositionis. Ita docent Henriq.*lib.*7.*c.*36.§.2.& Eman.*vbi supra,num.*16.

4. Tertius casus, in quo licita est compositio de redditibus ecclesiasticis, est, quando quis, licèt optimo titulo reciperet beneficium, potest esse tamen excommunicatus, & talis, dum est negligens in petenda absolutione, non facit fructus suos, vt habetur *cap.Pastoralis,de appell.*§.*fin.*vbi gloss.& Nau.*c.*25.*n.*124. Cou.3.*variar.c.*13.*n.*8. & ratio est, quia beneficium datur propter officium, excommunicatus autem non potest illud exercere, nec ministrare, & ideo non facit fructus suos: potest tamen se componere circa tales fructus. Verum tamẽ est, quod si suspensus, vel excommunicatus indigeat pro sustentatione suæ familiæ, iuxta qualitatem suam prædictis fructibus, non opus habet compositione, vt tradit Nauar.*vbi supra,n.*124.*& c.* 17.*n.*94. quẽ refert, & sequitur Emman. *vbi supra n.*17. qui etiam bene aduertit, quod si quis tantum sit suspensus, aut excommunicatus in foro exteriori, & non coram Deo, non priuatur suis fructibus. Ille autẽ, qui in beneficium fuisset intrusus, & multos fructus percepisset, si nolit vti Bulla compositionis, debet obtinere Breue *perinde valere*, vt docet Rebuff. *in prax.de gratia: Perinde valere*, & sic consolidat titulum cum fructibus, ac si principio titulus fuisset legitimus, de quo videndi sunt Nauar. *cap.*27. *n.*194. § 6. & Henriq. *vbi supra.* vbi agunt de remedio, quo vtetur intrusus.

5. Atque his tribus casibus potest addi quartus, præcedenti valde persimilis, nimirum, quando quis recipit beneficium absque intentione assumendi ordinem necessarium tali beneficio: nam talis, donec habeat dictum propositum, tenetur ad restitutionem fructuum, vt constat *ex cap.commissa, de elect. in* 6. & iniustè habet locum compositio huius Bullæ. Nec obstat, si obiicias, hũc casum non numerari in Bulla, alios verò sic, quia sufficit, quòd non prohibeatur, & quòd

quòd sit eadem ratio de illo,ac de aliis. Nam, vt patet ex verbis ipsius Bullæ, Pontifex dicit,quòd possit fieri compositio extra casus in Bulla expressos, in quibus eadẽ videtur ratio militare iuxta arbitrium prudentis Confessarij. Circa hoc tamen genus compositionis aduertunt quidam recentiores, nullum esse dubium,an liceat, vel non liceat, quia in his Papa non est dispensator,sed dominus:nam licet secundùm ius commune, videatur illos fructus esse distribuẽdos in fabricam Ecclesiæ,vel in pauperes, ex antiqua tamen consuetudine applicãtur Fisco, seu Cameræ Apostolicæ in vsus ipsius Papæ, & sic nemini facit iniuriam, indulgendo compositionem pro talibus bonis.

Dubium VIII.

Quinam sint casus, in quibus non liceat compositio circa redditus ecclesiasticos.

1. Respondeo duos esse. Primus est, quando quis Canonicus, non assistendo in choro,accipit distributiones quotidianas Ecclesiæ cathedralis, vel collegialis, tunc non licet pro illis compositio, vt tradunt Henriquez *vbi supra*, §. 3. & Emmanuel *vbi supra n.*16. quia tales distributiones non dantur fabricæ, aut pauperibus, sed distribuuntur inter reliquos Canonicos assistentes diuinis officiis,vt constat *ex c.*1. *de Cler.non resid.lib.*6. & tradunt Nauar. *c.*25.*n.*123.Emman.*vbi supra n.*16.& sic augentur quasi per ius accrescendi portiones illorum; vnde, cum in hoc casu sint certi creditores, nempe Canonici assistentes, non habet tunc locum prædicta compositio.Quod idem dicendum videtur cum Emman.*vbi supra.* & Henriq.cum in aliqua Ecclesia viget constitutio, vt fructus male percepti sint destinati ad certa opera pia, tunc etiam, cum certus sit creditor, non licet compositio. Et similiter ex Concil.Trident. *sess.*25.*c.*8.*ad fin.* non habet locum compositio in fructibus hospitalis male perceptis.

2. Secundus casus, in quo non est licita compositio, est, quando quis non residet in proprio beneficio, in quo tenetur residere:tunc enim talis non facit fructus suos, & tenetur ad restitutionẽ, vt habetur *cap.conquerente,de Cler.non resid.*& ex Trid *sess.*6.*de refor.c.*1.*& sess.*21. *cap.*1.*& sess.*23.*c.*1.§ *si quis autem*, quod etiam vsque adeo comprehẽdit Episcopos,vt licèt eis detur facultas ad nõ residendum per duos,aut ad summũ tres menses intra annum, id tamen est cum hac conditione, quod ad id iusta adsit causa. Quare nõ possunt pro libito,illis duobus,vel tribus mensibus non residere, nec si adsit iusta causa illud tempus prolõgare sine licentia Papæ,vel Metropolitani,vel alterius antiquioris Episcopi, vel loco illius substituentis. In casu igitur,quòd beneficiatus, vel Episcopus non resideat, non potest componi super illos fructus,quos male percepit,vt patet ex Trid. *sess.* 22. *cap.*1. vbi prohibet quamcunque compositionem circa fructus sic male perceptos. Ita Nauar.*c.*25. *n.*121.& Emman.*vbi supra n.*18.& Henriq.supra relatus cum citatis ab ipso.

3. His addi potest tertius casus,in quo non cadit compositio,quando quis percipit fructus ex duobus beneficiis incõpatibilibus: Iste enim eo ipso, quòd accepit duo beneficia incõpatibilia,perdit primum eorum *per text.in c.de multa, de Preb.* & simul secundum *per extrau.execrabilis,eod.tit.*de quo Nauar.*c.*25.*n.*115. §.6.Dueñas *reg.*71.Bernar.Dias *in pract. c.*42. Sylu. *benef.*4.§.6. Armil.§.44. Ludou.Lop. 2.*p. c.*104. & talis non potest vti beneficio compositionis, vt testatur Commissarius Cruciatæ, qui de hoc consultus, respondit, se non habere facultatem

cultatem ad componendũ. in fructibus ex beneficiis incompatibilibus perceptis; quod sanè in eo videtur fundari, quod non residēs non potest componi, vt supra ostensum est ex Trid. *sess.* 23. *c.* 1. qui autem habet duo beneficia incompatibilia, censetur non residere in altero, & ideo iure priuatur beneficio compositionis.

Dvbivm IX.

Vtrum possit licitè concedi compositio pro medietate legatorum, prout concedit Pontifex in hac Bulla?

1. PRo intelligentia huius dubij, supponere oportet, in hac Bulla concedi facultatem ad faciendam compositionē super medietatem legatorum, quæ propter malè ablata, sunt facta, si legatarij per annũ in exequutione fuerint negligentes, vt habetur in originali latino. Vnde, si quis, ob leuamē suæ conscientiæ, quod hispanè dicitur, *para descargar su conciencia*, legauit Hospitali, vel particulari pauperi ducentos aureos: si talis persona fuerit negligens per annum in exequutione illorum, potest hæres defuncti componi super centum, soluendo duodecim, vel tredecim argenteos, licet certus sit legatarius. Hoc autem debet intelligi in legatis, quæ non excedant quantitatem cētum mille dipondiorum, quod hispanè dicitur, *cien mil marauedis.* nam si excedant, ad Commissarium generalem debet fieri recursus, vt faciat prædictam compositionem, quam declarationem dicit Garnica super Bullam compositionis missam fuisse sibi à Commissario generali Bullæ, cum illam typis mandare curabat, vt refert Emman. *vbi supra, num.* 19.

2. His suppositis, videbitur fortasse cuipiam, non posse Papam prædictam compositionē facere. Primò, quia tunc est certus legatarius, atque adeo est certus dominus bonorum illorũ; nam hoc ipso, quod hęres adiit hæreditatē, transfertur dominium rei legatæ in legatarium, & debetur illi ex iustitia legatum, vt constat *ex l. à triuo. ff. quemadmodum seruitutes amittantur.* Ergo iniustè cum illo agitur, auferendo illi per emptionē medietatem sui legati.

3. Secundò, quia vt minimum legatarius habet tunc ius ad illud legatum, quia illud acceptauerat, vt suppono, quamuis hoc non esset necessariũ, quoniam publica potestas supplet consensum legatarij, & nomine illius acceptat. Ergo absque iniuria legatarij, nō potest Papa facere prædictam compositionem. Nec valet dicere, quòd hæres per illum annum, quo legatarius fuit negligens, præscribit; tũ quia possessor malæ fidei nullo tempore præscribit: tum quia si præscriberet medietatem legati, etiam totum, quia non est maior ratio de præscriptione partis, quam totius.

4. Verùm his nòn obstantibus, respondeo dicendum, Papam validè, & licitè efficere posse prædictam compositionem super medietatem legatorum, quæ quis in leuamen suæ cōscientiæ reliquit. Ita docent. Henriq. *lib.* 7. *c.* 37. §. 3. & Emman. *vbi supra* & Garn. ab vtroque relatus super [illegible] compositionis, & multi DD. relati ab Henriq. *lib.* 7. *q.* 33. *in fin. lit. M.* & ratione probatur.

5. Primò, quia Summus Pōtifex habet potestatem commutandi legata facta in pios vsus, in alia pia opera, vt cōstat *ex clement. contingit. de relig. domib.* Ergo potest medietatem legati, imò & totum legatũ, quod quis pro exoneratione suæ cōscientiæ reliquit Ecclesiæ, hospitali, vel pauperi, expēdere in aliud pium opus, maxime publicum, quale est subsidiũ belli, pro quo expeditur hæc Bulla.

6. Secundò, quia in omni donatione Ecclesiæ

Ecclesiæ facta intelligitur, excepta auctoritate Papæ, vt tradit Couar. 3. *var. resol. c.6. n.2.* Ant. Gab. *tom.1. ad fin. ver. legatum.* quia Papa, vt caput Ecclesiæ, potest vnicuique membro Ecclesiæ applicare quod ad alterũ pertinebat, iuxta necessitatẽ vtriusque membri, & sic in præsenti concedit prædictam compositionem ob maius bonum, scilicet expeditionem Bullæ pro communi Ecclesiæ defensione.

7. Tertiò probatur, quia illa bona, quorum exonerationem intendit testator, sunt incerta, quia eorũ domini ignorantur, & horum administratio potius pertinet ad Papam, quam ad testatorem, qui illa iniustè detinebat: Ergo Papa potest liberè ea applicare cuicunque operi pio. Nec iuuat id esse verũ, nisi testator præueniat Papam in distributione illorum; tum quia hic nõ præuenitur Papa, quia facultas hæc solùm se extendit ad legata, quæ fuerunt facta post publicationem Bullæ, & nõ ad alia: quod ex eo patet, quia postea in sequenti casu datur specialiter facultas ad legata antea facta: Ergo in nostro casu non extenditur ad illa, & consequenter non præuenit testator ipsum Pontificem, sed è contra; Tum quia admisso, quod illum præueniret, semper tamen manet saluum ius, & auctoritas Papæ, quã habet ad commutanda pia legata ex iusta causa in alia pia, quæ magis expediunt, vt supra ostendimus *ex clement. contingit. de relig. domib.* vt docet Henriq. *lib.7. cap.37. §.2.* glossa refert se ad plures doctores à se citatos *eod. lib. c.33. in fin. lit. M.*

8. Sed quæres, quid dicendũ sit de legatis factis ante publicationẽ, vel tempore ipsius publicationis? Respondeo, quod in Bulla dicitur fieri etiam posse de illis compositionem, quod intelligitur non solũ in partẽ, sed in totum; cum legatarius sit incertus, de quo benè Henriq. *ubi suprà in fin.* & Emman. *supr. §.20.*

9. Ad primum respondeo, verũ esse, quod in legatarium, antequam acceptet legatum, transfertur dominium, non reale, hoc est per legem adinuentum, in quo valde differt à principali hærede, in quem non transfertur dominium, antequam adeat hæreditatem, quod satis rationi consentaneũ est, quia hæres tenetur ad æs alienũ, & non semper est lucrosa hæreditas, & sic debet prius sua voluntate illam acceptare: legatum vero semper est vtile, & ideo ad translationem dominij ciuilis ipsius rei legatæ, non opus est expectare consensum legatarij. Ad argumẽtum ergo, negatur consequẽtia, quia licet legatarius à die mortis testatoris, absque alia acceptatione acquirat ius ciuile legati, vt docet Couar. & Reynald. §.1. *n.1. de testam.* non tamen acquirit perfectum ius, sed reuocabile à Papa ex iusta causa ob annualem negligentiam legatarij. Nec mirum videri debet, quod Papa hac pœna prædictam negligẽtiam puniat, cum etiam qui simul est legatarius, & testamentarius, & tamen per annum à die monitionis per Iudicem, sit negligens implere testamentum, in pœnam negligentiæ priuetur illo speciali legato, & applicetur pro anima defuncti, vt tradunt Perez *leg.4. tract.2. lib.5. ordinamenti, pag.141.* Anton. Gabr. *tom.1. ad fin. ver. testamentum;* Sylu. *testamentum 2. §.6.* Nau. *lib.3. de restit. c.4. n.166.*

10. Ad secundum, bene impugnatur solutio ibi data. Quare, vel respondeo ex dictis in præcedenti solutione: vel dicendum, quod cum bonorum illorum dispensatio pertineat per se ad Papam, quæcunque illorum distributio à testatore fiat, censenda est conditionalis, si Papa non dissentiat, quia vt supra ostendimus, in huiusmodi piis legatis semper excipitur authoritas Papæ.

DUBIUM X.

An locum habeat Compositio circa bona, quæ Iudex accipit, vt iniustam sententiam ferat?

1. Tota ratio dubitandi desumitur ex eo, quod, vt docet Nau. *c.* 17. *num.* 3. vbi id latissimè probat, Iudex nō tenetur ad restitutionem eius, quod ex mutuo contractu turpi accepit: Ergo non opus habet compositione aliqua. Antecedens præter Nau. docent. D. Anton. 2. *p. c.* 5. *in princ.* Ang. *rest.* 2. §. 3. Monald. *ver. restitutio.* & etiam probatur ratione.

2. Primò, quia, quando turpitudo tenet se ex vtraque parte, bona sic habita non debent restitui danti, nec pauperibus, aut alteri personæ determinatæ: Ergo nulli sunt de necessitate restituenda. Antecedēs patet quoad primā eius partem, quia dans, voluntariè dedit, & alienauit à se illa bona: Ergo non debēt sibi restitui. Et prætetea, quia in foro exteriori non datur sibi restitutio taliū bonorum, vt patet *ex l. vbi autem, & l. idem si ob stuprum, ff. de cōditione ob turpem, &c.* Quod autem hæc non debeat restitui pauperibus de necessitate, patet, quia illi nullum habent ius, aut titulum ad talia bona, & deinde, quia leges reprobantes tales contractus turpes, non præcipiunt restitutionem fieri alicui determinatæ personæ, sed solum præcipiunt, vt tales contractus habeantur pro infectis, atque ideo si ex vi talium legum nasceretur aliqua obligatio restituendi, maximè, vt restitutio fieret ei, qui dedit, quia sic cōtractus maneret quasi infectus, restitutis rebus ad pristinum statum, quē habebant ante contractum. Sed constat ex eisdem legibus, quod bona hæc non debēt restitui danti, cum potius illis denegetur repetitio, vt modo dicebamus: Ergo istæ leges nō intendunt inducere obligationem restituendi ante repetitionem iuridicam.

3. Secundò, quia voluntas domini non impedita per legem, sufficit transferre dominium in eum, qui non sit inhabilis ad illud acquirendum, sed nulla est lex humana, vel diuina, per quā turpiter accipiens reddatur inhabilis ad acquirendum dominium eius, quod turpiter ei datur: Ergo si alter voluntariè dedit, verè qui accepit, acquisiuit dominium illius, nec tenetur restituere. Consequentia cum maiori est nota, & minor probatur, quia leges, quæ loquuntur de hac re, solum probant, quod ex turpi pacto nulla nascatur obligatio, & quod non datur actio ad petendum ea, quæ turpiter promissa sunt, vel ad repetendum ea, quæ turpiter data fuerunt. Ex quibus omnibus nulla est consequutio, quòd si res acquisita fuerit ex turpi pacto, non possit licitè retineri, quandiu non repetitur in iudicio. Quare leges, quæ irritant prædictos contractus, solùm illos annullant ad hunc finem, vt ex illis non detur actio, nec oriatur obligatio, non tamen, vt impediatur translatio dominij. Quod adhuc clarius patebit, si attendamus, quòd bona hæc turpiter acquisita solent repeti à Fisco, & illi applicati secundum communem stylum, vt constat *ex l. nono de iure. C. de pœna Iudic. & l. 24. tit. 22 p. 3. & l. 52. tit. 14. p. 5.* quæ autem ad Fiscum pertinent, non erant restitutioni obnoxia, nisi per modum pœnæ post Iudicis sententiam: Ergo ante hanc, non debent prædicta bona restitui, & consequenter translatum erat eorum dominium.

4. Tertiò, quia data, & accepta ob turpem actum meretricibus, non sunt obnoxia restitutioni, & tamen turpitudo versatur ex parte vtriusque: Ergo idem erit in omnibus turpiter acquisitis ex

ex voluntate dantis, exceptis simoniace acceptis, quia ad horum restitutionem obligat Summus Pontifex *in cap. de hoc autem, de simon.* Imò, & Christus Dominus *Matth.* 10. nam vendens res spirituales, vendit quod non est suum, & agit contra voluntatem domini illarum, dicētis: *Quod gratis accepistis, gratis date.* Vnde rectè Caiet. 2.2.q. 100.*art.*6. Sylu. *verb.simonia,q.*20. Victor. *relect.de simon.n.*4.Sot.*lib.9.de iust.q.*8.*art.*1.*ad* 6. & Adrian.*quodlib.*9. dixerunt, simoniacum, non solum iure humano; sed naturali, & diuino teneri ad restitutionem Ecclesiæ, vel pauperibus faciendam.

5. Conuincimus igitur, non teneri ad restitutionem Iudicem, qui ob malam sentētiam pecuniam accepit. Scio quosdam DD. & præcipuè recentiores dicere, prædictas rationes non procedere in bonis à Iudice acceptis ob iniustam sententiam ferendam, quia D. Aug. *epist.*54. *ad Macedo.*& refertur 14.*q.*5.*cap.non sane*, vbi ait: *Iniquum esse vendere iudicia, aut testimonia iusta, multo verò sceleratius esse, pecuniam accipere pro iudicio, vel testimonio iniusto.* Vnde *in cap.ab omni, de vit. & honest.cleric* dicitur, venales sententias omni iure reprobatas esse, *& in cap.statutum, §.si quid, de rescript. in* 6. dicitur, quòd Iudex, vel Notarius accipiens aliquid vltra salaria, tenetur ad integram restitutionem. Et ratio videtur aperta, quia cum Iudices habeant salaria constituta legibus publicis, tanquam pretia suorum laborum, quidquid vltra accipiunt, iniustè accipiunt. Vnde, sicut qui vendit frumentum carius, quam lege sit taxatum, tenetur restituere illum excessum, ita Iudices accipientes aliquid, vltra salarium constitutum, tenentur illud restituere, si illud accipiant ex pacto, & per modum pretij. Hæc (inquam) non obstant, quia nonnulla ex præcitatis iuribus, loquuntur de consilio, non de præcepto. Illud verò *cap.statutum, de rescript. in* 6. quod vtitur verbo inducente obligationem, potius videtur statuere pœnam, quam implere præceptum. Nec obstat, quòd *lib.*2. *ordinamenti, tit.*9. *lib.* 2. *& tit.*14. *lib.* 40. *& tit.*11. *lib.* 30. statuitur, quòd Iudices, Tabelliones, & similes officiales publici, accipientes munera quæcunque à litigantibus, teneātur in foro conscientiæ restituere in quadruplo, quantumcunque acceptio fuerit occulta. Et insuper dicunt, quòd debent iurare, cum ipsis traditur officium, se ipsos ita seruaturos. Istæ enim leges iam sunt abrogatæ, vt affirmant multi viri docti, & potest colligi ex eo, quod *in noua recopilatione legum, lib.* 2. *tit.* 5. *lib.* 16. *& lib.*3. *tit.*9. *lib.* 5. quamuis grauiter prohibeatur hæc acceptio munerum sub certis pœnis, non tamen additur illud de restitutione facienda in foro conscientiæ.

6. Ad illud verò de Iudicibus, respondeo, peccare in ea acceptione, non tamen ad restitutionem teneri, nec exemplum de frumento aliquid valet, quia emens illud, non dat voluntariè illum excessum, sed coactè, sicut qui reddit vsuras; & ideo vterque ad restitutionem tenetur: dans vero Iudici aliquid, vt iniustam sententiam ferat, voluntariè dat, & non inuitus, nec ad redimendam vexationem, & ideo non tenetur ad restitutionē, cum aliàs à nulla lege sibi præcipiatur. Adde, quòd Iudex non accipit salarium publicū pro iniustè iudicando: ergo cum accipit pretium in hūc finem, non accipit pro eo, ad quod aliàs tenebatur; & ideo non manet obnoxius restitutioni, sed de hoc alibi latius.

7. Et hæc dicta sufficiāt ad ostendendum, Iudicem non teneri ad restitutionem eorum, quæ accepit pro ferēda iniusta sententia, quando voluntariè sibi data sunt, quam sententiam existimo veram, & consequenter iuxta illam, dicen-

dum est, opus non esse de prædictis bonis sic turpiter acceptis, facere aliquam compositionem, quia qui huic probabili sententiæ adhæserit, tutus manet in cõscientia, nihil prorsus restituendo. Non tamen propterea existimanda est superuacanea prædicta concessio Pontificis, qua concedit fieri posse compositionem pro prædictis bonis, quia licet hæc opinio sit probabilis, opposita tamen est sine dubio securior, & sic ad maiorem securitatem concedit Summus Pontifex prædictam compositionem.

8. Supponit ergo Põtifex in hac facultate, quòd debet fieri restitutio parti læsæ, de damnis ex tali iniusta sententia secutis, & concedit compositioné quantum ad pretium duntaxat, quod Iudex recipit à parte ob iniustam sententiam. Nam licet nostra, & Nauar. sententia supra relata sit probabilis, opposita tamẽ, quæ obligat Iudicem ad restitutionem in prædicto casu est communis DD. Ita D.Thom. 2.2.*q.*32. *art.*7. *ad* 2. Palud. *in* 4.*dist.*15.*art.*5. Adrian.4.*de restitut.q.speciali de extortis per concuss. & in aliis sequentib.* Med. *C.de restitut. quæst.*2. *cap.*2. *& quæst.*10.*&* 28. Tabien. *verb.restitutio. quæst.*14.*&* 15. Sot. *lib.*4. *de iust. quæst.*7. *art.*1 *ad* 2. Ledesm. 2.*part.quæst.*18.*art.*5. *ad* 2. Couar. *reg. peccatum, par.* 2.§.2.*per tot.* Cord. *lib.*1.*quæst.* 32. & alij multi. Et stando in hac sententia proprie habet locum compositio, in qua nulla fit iniuria turpiter danti; nam licet Sotus *vbi supra*, minus bene dicat, restitutionem faciendam esse illi; communis tamen DD. quos nuper retuli, tenet faciendam esse pauperibus, quia in pœnam sic turpiter dantis pecuniam Iudici, merito priuatur illa, vt dicit Couar. *reg. peccatum,* 3.*p.*§.1.*n.*3. sicut eadem ratione lex exterior negat in tali casu actionem, & repetitionem, de quo bene Cord. supra relatus, & Cou. *vbi supra*, 2.*p.*§.3. Atque hæc, quæ hactenus diximus in hoc dubio, intelligenda sunt de teste, de quo loquitur septimus casus Bullæ: qui enim accipit pecuniam pro falso testimonio reddendo, satisfacta parte læsa, potest se componere pro pretio, quod tulit pro falso testimonio.

Dubium XI.

An locum habeat compositio huius Bullæ circa bona accepta, pro ferenda iusta sententia.

1. PRo intelligentia huius difficultatis, supponere oportet, ne in æquiuoco laboremus, dupliciter posse contingere, quòd quis tribuat Iudici pecuniam, vel quidpiam aliud pro ferenda iusta sententia. Primo modo, existimans se teneri ad illud dandũ. Secũdo modo, videns nullam ad id habere obligationem. Si primo modo contingat, locum non habet compositio, vt benè aduertit Emman. *in Bull. compos. n.*26. quia tunc qui dedit, non habuit intentionem, & voluntatem determinatam dandi absolutè, sed ex falsa suppositione, quod ad id dandum tenebatur, & consequenter non vult dare, sed adimplere id, ad quod falsò existimat se teneri; si verò secundo modo cõtingat, locum habet compositio hæc.

2. Hoc supposito, præcipua ratio dubitãdi in præsenti difficultate est, quod Iudex tenetur restituere quidquid accipit à litigãtibus pro administrãda iustitia, quia tunc accipit pretiũ pro eo, quod non est pretio æstimabile: scilicet pro veritate, & iustitia, quá vẽdit, & ad quam alias ex officio tenebatur: ergo non habet locũ cõpositio, aliàs fieret manifesta iniuria danti, cui debet fieri restitutio, vt docent Sylu. & Couar. supra relati, quia cũ dederit pro eo, quòd alias sibi debebatur, inuitus censetur dedisse, nisi aliũde constet, quod dederit gratis. Vnde taliter danti competit in foro exteriori repeti-

repetitio, vt notat Glos. *in c. non sane* 14. *q.* 5. & aperte definitur *l. fin. tit.* 2. *p.* 3. & *l.* 52. *tit.* 14. *p.* 5. vbi late de hoc Greg. Lop.

3. Verum, iis non obstantibus, respondeo cum distinctione, quod si litigans det Iudici tale pretium, vt pronunciet sententiam in suum fauorem, siue iustitiam habeat, siue non, & contingat quod iustitiā habeat, reuera Iudex recipit illud pro administratione iustitiæ, & tenetur ad id restituendum pauperibus, vt docent D. Anton. 2. *p. tit.* 2. *c.* 2. §. 1. & Palud. 4. *dist.* 15. *q.* 3. *ar.* 5. *in fin.* nā in tali casu priuatur dans ob turpitudinem à iure illo pretio, & tunc locum habet compositio, quia potest tunc Papa id alteri applicare, & auferre ab illo in pœnā suæ turpitudinis. Si autē turpitudo teneat se solum ex parte Iudicis, quia scilicet litigans præbet pretium Iudici ad redimendam suam vexationem, quia timet, quod si Iudicem muneribus non præueniat, non seruabit illi iustitiam, quod licitum est, vt docent D. Anton. 2. *p. tit.* 2. *c.* 5. §. 1. Cord. *lib.* 1. *q.* 32. *dict.* 1. pro quarta opinione, tunc non habet locum compositio, sed danti, si persona est certa, debet fieri restitutio, quia alias illi irrogaretur iniuria.

4. Alij vero aliter resoluūt hanc difficultatem, dicunt enim quod quando quis dat pecuniam pro administranda iustitia, vel alia re, siue turpiter, siue licite det, si causa propter quam dat, est sequuta, & adimpleta, non debet restitui danti, sed pauperibus, & consequenter habet locum compositio. Ita Med. *de restit. q.* 2. & 43. *c.* 16. Cord. *lib.* 1. *q.* 32. *dicto* 5. *pro* 4. *opinio.* Couar. 2. *p.* §. 2. *n.* 7. *cir. fin.* Si vero talis causa non fuerit subsecuta, tenetur restituere parti, nisi lex id prohibeat, & tunc non habet locum compositio hæc.

5. Aduertere tamen oportet, hanc cōpositionem, quam in septimo casu concedit Pontifex, non habere locum in causis spiritualibus, quia ibi solum dicitur. *Que se puedan componer en causas temporales los Iuezes ecclesiasticos.* Iudices enim ecclesiastici sæpe iudicant de causis temporalibus: vt de compellendo debitore ad soluendum creditori, aut de puniendo delinquente, & de causis etiā spiritualibus, vt si ageretur de causa ordinis, aut de collatione beneficij. In iis ergo, & similibus non admittat Pontifex compositionem, & iure quidē, quia facere pactum de danda pecunia Iudici ecclesiastico, vt seruet iustitiam in causa spirituali, est contra ipsum ius, vt cōstat *ex glos. c. credentes* 1. *q.* 3. quam dicit memorabilem Nau. *de datis, & promiss. not.* 9. *n.* 14. quia cum res est spiritualis, eius venditio est simonia, & hoc valde aduertere debent confessarij, vt cum opus sit remedio huius compositionis, sciant discernere inter causas temporales, & spirituales. Et per hæc satis patet ad rationem dubitandi. Respondeo enim ex distinctione sumpta.

Dubium XII.

Vtrum Aduocati, Scribæ, Tabelliones, & alij Ministri iustitiæ indigeant compositione, quando, vt sua officia exerceant, recipiunt aliquid à parte.

1. Ratio dubitandi est, quia isti, licet peccent contra iustitiam, turpiter accipiendo, est tamen probabile, quod non tenentur ad restitutionem, & consequenter opus non habent compositione. Verum, quia res est dubia, & oppositum tenent aliquo cum D. Anton. 2. *p. tit.* 2. *c.* 2. §. 1. & Sot. 4. *de iust. q.* 7. *art.* 1. Ideo Summus Pontifex in casu sexto cōcedit compositionem, vt magis securi maneāt in conscientia. Et eadem ratione in casu decimotertio eiusdem Bullæ conceditur compositio mulieri-

bus, non publicè fornicantibus respe-ctu lucri ob turpem actum sui corporis. Istæ enim secundùm commmuem DD. sententiam, quam sequuntur Archidiacon. Anton. Sylueſt. & alij, quos refert, & sequitur Couar. *regul. peccatum, 2 part.* §. 2. *num.* 3. Nauar. *cap.* 12. *num.* 34. nihil restituere tenentur. Tamen, quia multi Theologi, & Iurisperiti contrarium docent, conceditur compositio ad tollendam omnem dubitationem.

2. Eadem ratione, vtiliter conceditur compositio Scribis, & Aduocatis, & aliis similibus, qui amplius receperunt, præter taxationē legum ob sua munera exercenda: tales enim leges non sunt purè pœnales, sed velut quædam directiones, quæ obligant in conscientia ante condemnationem, & tenentur restituere parti, vt docet Medi. *de restitut. q.* 31. *&* 36. Nau. *cap.* 23. *num.* 83. *vsque ad* 86. Castro *lib.* 2. *de leg. pœnal. cap.* 12. Sot. *lib.* 6. *de iustit. quæst.* 2. *artic.* 3. Cord. *in summ. quæst.* 78. Quia tamen hoc non admittitur ab omnibus, & vt minimum, res est dubia, cōuenienter cōcedit Pontifex pro illis compositionem, quando, exquisitis veris dominis, non inueniuntur. Videte Emman. *vbi supra, num.* 28.

3. Pro eo autē casu, qui nonus est in Bulla, pro quo conceditur compositio, nempe quando quis iniustè rogat Iudicem, vt reum legitimè captum absoluat, & pro ea rogatione pecuniam accepit, minus necesse est compositione, quia verè in eo casu, nihil tenetur ille restituere, cum munus illud, quod exercet in adeundo, & rogando Iudicem, sit pretio æstimabile; quare ille tenebitur satisfacere parti, siquam læsionem ei fecit, pecuniam tamen acceptam retinere poterit, est tamen securius, vt se compo-nat, & ideo vtiliter etiam in eo casu concedit Summus Pontifex prædictam compositionem.

DVBIVM XIII.

Vtrùm in bonis per ludum male acquisitis habeat locum Compositio?

1. RESpondeo, locum habere, vt patet ex dd. verbis ipsius Bullæ casu 10. vbi dicitur. *Iten se pueden componer de lo que por fuego oueren obligados à restituir à pobres.* Pro cuius intelligentia supponere oportet, fuisse sententiam quorundam Doctorū cum Palud. 4. *dist.* 15. *quæst.* 3. *art.* 5. asserentium, quod quando quis in ludo prohibito per leges, lucratus est, tenetur id pauperibus restituere, quod falsum esse probant Sot. 4. *de Iust. quæst.* 5. *art.* 2. Couar. *regula peccatum,* 2. *part.* §. 4. & similiter quidam Doctores cum Syluestro *verſ. Ludus, quæst.* 11. & Nauar. *cap.* 19. *num.* 5. dicunt, eum, qui lucratur à clerico de bonis beneficiorum, teneri ad restitutionem, quia existimant, clericos non esse dominos suorum beneficiorum. Sed hoc falsum est, neque id refellere est huius loci, cum abs re sit, materiam de ludo hoc loco inserere, vt fecit Emman. *vbi supra à num.* 30. *vsque ad* 46. vbi septem & decem statuit conclusiones de ludo, quarum nonnullæ suo loco examinādæ sunt. In opinione igitur horum Doctorū locū habet primo hæc compositio; in mea tamē sententia nō opus est compositione in prædictis casibus, quia existimo illos ad nullam restitutionem teneri, conceditur tamen compositio à Pontifice ad maiorem securitatem.

2. Habet secundò locū hæc Compositio in casu, quo quis aliquid lucratur ab eo, qui manifestè est imperitior illo in ludendo; licèt enim tunc imperitior sciens excessum sui contrarij, voluntariè & sua sponte velit cū illo ludere, atque adeo videatur ipso facto renunciare suo iuri, & consequenter nonnulli dicant-

cum

cum Med. vt refert Emman. *vbi supra n.*38. quod lucrans ad nullam restitutionem tenetur, quia volenti, & cõsentienti nulla fit iniuria: tamen Alcocer *de lud. n.*19. ait, quod si ille expressis verbis nõ renunciat, dicens illi, lude; ego enim dono tibi quidquid propter excessum, quẽ habes, à me lucratus fueris, tenetur lucrans ad restitutionẽ, nam aleator, qui hispanè dicitur *tahur*, præ nimia ludendi auiditate cæcus omnino est ad videndum nimium excessum contrarij, & de nullo præsumi potest, quod velit sponte amittere sua, & licet opposita sententia mihi multò probabilior sit, vt docent Nau. *sum. c.*19. *num.*18. & Ludou. Lop. *in sum. p.*2. *c.*35. res tamẽ est dubia, & tunc consulendum est pœnietnti pro maiori securitate, vt vtatur remedio huius compositionis.

3. Tertiò, habet locũ hæc compositio, quando quis lucratur ab eo, quem graui metu, vel alia simili coactione induxit ad ludẽdum: tunc enim, quia plerunque est dubium, an verba, per quæ illũ compulit ad ludendum, ita efficacia fuerint ad cogendum illũ, vt ille alter non omnino liberè ludat, aut cessare possit à ludo. Tunc enim est optimum cõsilium vti beneficio huius compositionis.

4. Quartò, tandem habet locum hæc compositio, quando ratione fraudis, aliquid est acquisitum in ludo, aut cũ quis ludit cum illis, qui non erant sui iuris, vt pupilli, filijfamilias, & alij, quod intelligitur, quando verus dominus non cõparet. Vnde, si quis luderet cũ Religioso, cuius tamen personã, & Conuentum postea ignoraret, posset pro sic acquisitis in ludendo vti hac compositione, secus tamen si sciat personã, aut Conuentum, quia tũc tenetur ad restitutionem, etiãsi aliàs Religiosus haberet facultatem ad expendendũ in aliis rebus eã pecuniam, quam amisit, vel etiã ad eam alteri donandã, quia Prælatus concedens facultatem ad expendendum centũ argenteos in donationibus, aut aliis rebus honestis, nulla ratione censetur dare facultatem ad consumendos illos in ludo, vt benè notauit Emm. *vbi supra*, & docent in terminis Alcocer. *de ludo, c.*12. & 14. Med. *in sum. fol.*113. Lud. Lop. *in sum. p.*2. *c.*33. Habet igitur locum prædicta compositio generaliter loquendo, quoties ex acquisitis in ludo, aliquid ex iustitia debet restitui, & nescitur dominus, aut quoties probabile est teneri ad restitutionem.

5. Demũ quoties aliquid de iure restituẽdũ est, & ignorãtur personæ, quibus talis restitutio fieri debet, habet locum dicta compositio. Obserua autẽ primò, in iis casibus, quibus tenetur aliquis ad restitutionẽ eorũ, quæ ludo acquisiuit, teneri etiam eum, qui ludi, vel fraudis cõmissæ causæ extitit. Hinc infert Nau. *sum. c.*20. *n.*15. eum, qui huiusmodi lusoribus subministrauit domum, mẽsam, candelas, aut alia ad ludum necessaria, mortaliter peccare *arg. c. error.* 83. *dist.* teneri etiam ad restitutionem tradit Rod. *hic num.*46.

6. Obserua secũdò, in memoratis casibus teneri eũ, qui lucratus est, restituere ante condemnationem. Hinc, qui ludo acquisierũt aliquid à personis, quæ non poterant rem alienare, cuiusmodi sunt filiusfamilias inscio patre, vel vxor inscio marito ex bonis eiusdẽ mariti, vel seruus inscio domino, vel Monachus, aut furiosus, & eiusmodi alij, tenentur quidẽ ad restitutionem ante condẽnationẽ, & è contra, si isti lucrẽtur, tenentur similiter restituere, sicut enim non possũt perdere, sic nec lucrari. ita Tolet. *sum. lib.*5. *cap.*27. *n.*4. & tenet Rod. *n.*35. vbi hanc posteriorem partem probat ex Soto *lib.*4. *de iust. q.*5. *art.*2. Castr. *lib.*2. *de leg. pœn. c.*2. *n.*260. & Alcoc. *de lud. c.*16. limitat tamen, nisi is, cui licebat ludere, præsciuit eum, cum quo ludebat, esse incapacem alienandi; tunc enim talis incapax non tenetur reddere, quæ ludo

acquisiuit,quia volenti, & consentienti non fit iniuria;filio aut familias,& aliis supra relatis,quamuis interdicta sit alienatio, non tamen receptio eorum, quæ eisdem sponte consignantur, ita Angl. *in 4.quæst.de restit.vbi de ludo,dub.*1.quem sequitur Rodr.ibidem.

DVBIVM XIV.

An locum habeat compositio in bonis per fictionem acquisitis; nec non in damnis ex venatione factis.

1. RESpondeo affirmatiue; habet enim locum primò,quando quis fingens se habere, & esse,quod non est, acquisiuit aliquid, ac si reuera haberet illud, quod fingebat. Vt quando quis ob simulatam sanctitatem acquisiuit officium,vel beneficium, quia probabile est, illum teneri ad restitutionem eorum, quæ sic acquisiuit,vt docet Alens. *4.p.quæst.86. memb.*3. Altisiodor. *lib.4.c. de restit.* Adrian. *in mater.de restitutione, fol.*149. Verum tamen est, oppositum esse probabilius, teste Sot. *quæst. de iust. quæst.7.art.3.ad* 4.& Angl.*verb.restitutio.* §.80. quia tales dignitates dantur absolute, & sine conditione, datur tamen compositio ratione dubij.

2. Secundò habet locum compositio,cum quis fingens se esse pauperem, aliqua bona est consecutus, de quibus ait Bulla, quod possunt componi, si tamen ignoretur verus dominus, cui erat facienda restitutio. In quo casu, non dubito, quin teneantur tales pauperes ficti ad restitutionem, vt docent Caiet. *ver. restitutio in fin.& 2.2. q.*187. *art.*5. Med. *de restit. q.*24. *ad* 5.Sylu. *restit.*3.§. 10.Adrian. & Angel.*vbi supra*, nec non Rodr.*in Bulla,n.*50.& probat Nau.cōtra Sotum *cap.*17.*n.*207. quia nemini debet fraus patrocinari. Scio contrarium docere Sotum *loco citato*, Angel.*ver.restitutio.*§.8.Medi.*lib.1.cap.*14.§.35.Nau.*apolog.de reddit.quæst.*1.*monit.*34.*& q.2.monit.*25.*n.*1.& alios,quos refert,& sequitur Henriq. dicens ex sententia horum Doctorū, quod si quis diues paupertatem simulans à multis accepit tenues eleemosynas,non tenetur restituere. Sed reuera eadem est ratio de eleemosyna tenui, & magna, quantum attinet ad obligationem restituendi, de quo alibi est dissetendum. Ita Rod. *in Bulla,n.*49. & Villalob.*n.*31. Tales tamen pauperes ficti non tenentur restituere dantibus, sed pauperibus,vt tenent præcitati Doctores,quia dantes iam à se abstulerunt dominium illorum bonorum abiicientes illa in pauperes. Nec obstat, quod dicitur in Bulla, illa restituenda esse dantibus, quia forte illa verba addidit Commissarius secutus Sotum,qui dicit, quod si isti tenerentur ad restitutionem,illa esset facienda dantibus,& non pauperibus.

3. Cæterum, varij, & multiplices sunt modi, quibus in venatione damnum inferri potest dominis, de quibus videndi sunt Sotus 4. *de Iustitia,q.5.art.* 4.Cord.*sum.cas.*121. Med.*de restitutione, q.*12.Henriq.*lib.7.c.*36.§.7. Emman.*vbi supra,n.*52.& late DD.in materia de restitutione. Pro nunc satis sit in vniuersali dicere, quod quando aliquis quocunque istorum modorum damnum intulit, & domini ignorantur,locum habet hæc compositio. Et idem dicendum est de damno illato segetibus, quod custos finit gregem pascere segetes, aut vineas. Idem etiam de tabernariis, & aliis similibus negociatoribus, qui vini mensuram decurtant, aut lymphatum vinum pro mero vendunt: In iis enim, & similibus casibus locum habet hæc compositio. Et ad hæc reducuntur alij casus eiusdem Bullæ, quos consulto omisi, quia vel nullam habent difficultatem, vel ex supra dictis satis constat eorum resolutio.

DVBIVM

Dubium XV.

Vtrùm quis teneatur sub mortali reddere res inuentas, quas vocant, Mostrencos: *aut alia bona incerta, Ordini Sanctæ Mariæ de Mercede, aut Sanctissimæ Trinitatis.*

1. DE hac difficultate nihil differunt Doctores: non tamen desunt moderni quidam, quos ego consului, negatiuam partam tenentes, quorum sententia probari potest.

2. Primò, quia inuentor alicuius rei, facta sufficienti inquisitione veri domini, vel hæredum illius, si ille non inuenitur, potest licitè rem illam detinere, & consumere. ergo neutri illorum Ordinum tenetur ea in conscientia reddere. Consequentia est nota, & antecedens docent Sylu. *verb. iuuentum q.* 1. Nauar. *c.* 17. *num.* 170. Sot. 5. *de iust. q.* 3. *art.* 3. Med. *in sum. fol.* 168. Ledes. 2. *p.* 41. *q.* 1. *art.* 5. *fol.* 266. Aragon. 2. 2. *q.* 62. *art.* 5. *fol.* 258.. Mercado *c.* 5. *vers. de los hallazgos*, Ludou. Lop. *p.* 2. *c.* 2. & latè Sarmiento *in* 6. *selectar. c.* 10. quem ex professo sequitur Nau. *lib.* 4. *c.* 2. *n.* 75. & probatur, tum ex doctrina Diui Thomæ 2. 2. *q.* 6. *art.* 5. *ad* 2. vbi ait, quòd si res sit iam pro derelicta, & hoc credat inuentor, non committit furtum, licèt sibi retineat; sed sic est, quòd res innẽta, cuius dominus penitus ignoratur, & aliæ, quæ dicuntur Hispanè *Mostrenco*, habentur pro derelicto, vel quasi; ergo retinens sibi illas, facta sufficienti inquisitione, non committit furtum. Tũ, quia in eo casu, cùm res illa censeatur deserta, & absque vllo domino (nam proinde se habet, moraliter loquendo, habere dominum ignotum, ac nullum) consequens est, talem rem censendam esse reduci ad pristinum statum, antequã ab aliquo occuparetur, atque adeò fit iuregentium primò occupantis; non minus, quàm thesaurus inuentus in mineralibus, licèt reuera habeat dominum: nam, vt habet regula Iuristarum, quæ in nullius bonis sunt, primò occupantis fiunt. Tum quia res inuenta non debetur iure naturę pauperibus, vt multi perperam contendunt; aliàs compositio, quam concedit Papa circa res inuentas, esset contra ius naturæ, quod tamen dicere, est absurdum, & periculosum.

3. Nec obstat dicere cum aliis, quòd debet illas restituere non iure naturali, sed positiuo, tam regali, quàm Pontificio: nam leges Regni infrà citandę, quæ prohibent huiusmodi retentionem, intelligendæ sunt in foro exteriori, & post condemnationem iudicis, vt adnotat Nau. *vbi suprà*. Canones etiam loquuntur de rebus inuentis, quarum domini sciri possunt, & non fit diligens eorum inquisitio: tunc enim verum est illud, quod ex D. Augustino, & D. Hieronymo refertur *c. si quod, & cap. multi.* 14. *q.* 5. Si quid inuenisti, & non reddidisti, rapuisti. & illud, Peccatum rapinæ simile est, si quis inuenta non reddat.

4. Nec obstat similiter dicere, quòd iam talia bona debentur Ordini Sanctæ Mariæ de Mercede, vel sanctissimæ Trinitatis ex speciali concessione Pontificum, & Regum. nam Pontifex non transfert in prædictos Ordines aliud ius, quàm id, quod Reges Hispaniæ habebant ad prædicta bona. Illo autem iure non obstãte est probabile, iuxta prædictorum Doctorum sententiam, quòd qui occultè aliquid tenet ex huiusmodi inuẽtis, non tenetur restituere Regi ante condemnationis sententiam. ergo neque etiam ante talem condemnationem tenebitur id restituere alicui prædictorum Ordinum. Et eadem ratione censuræ, quas eorum Fratres publicant ad compellendam restitutionem huius-

modi bonorum incertorum, non obligabũt quousque quis condemnetur, vel ci probetur, retinere tali bona, quod ita dicendum esse docet Enriq. *lib. 7. c. 36. §. 5.* vbi ait, quòd inuentor illorum, si occultus sit, potest ille expendere de consilio Episcopi, aut de illis se componere tuta conscientia, ex quo apertè colligitur, illum non teneri ad respondendum prædictis censuris.

Secundò, quia, si qua ratione, & titulo deberent restitui illa bona Fratribus prædictorum Ordinum, maximè propter concessionem Pontificum, qui per literas Apostolicas eis applicauerunt prædicta bona, vel propter concessionem Regum illis factam: non ratione huius, quia ex concessione Regis non amplius illis debetur, quàm Regi debebatur: Regi autem nemo tenetur præsentare rem inuentam, cuius dominum non inuenit, sed potest tuta conscientia sibi reseruare, cùm antequam petatur, non teneatur eam reddere; sicut non tenetur, iuxta probabilitem aliquorum opinionem, reddere gabellam, nisi petatur, quod Hispanè dicitur *Alcauala*: nec reddere tributum pro transuectione merciũ vnius Regni in aliud, nisi petatur, vt docet Nauar. *c. 23. n. 60.* Sylu. *gabella 3. § 8. num. 21.* Angel. *Pedagium. §. 1. & vectigal. §. 6.* Socin. *reg. 208. verb. Gabella.* Caiet. *ver. vectigal.* Parlad. *lib. rer. quotidian. c. 3. num. 13.* Med. *1. 2. q. 96. art. 6.* ergo nec tenebitur illud dare alicui prædictorũ Ordinum. Quòd autem nec ad id teneatur, propter concessionem Pontificum, patet, tum quia Summus Pontifex in ea cõcessione non confirmat illis aliud ius, quàm quod Rex trãsfert in illos. ergo si regale priuilegium non obligat ad restitutionem, itaut ratione illius teneretur quis restituere Regi rem inuentam, quam occultè retinet; neque etiam Apostolicum indultum ad id obligabit. Tum quia Papa in ea concessione nihil eis donat. Nã cùm Rex Hispaniæ sit dominus prædictorum, & eiusdẽ rei repugnet esse duplicem dominum in solidum, consequens fit, Papam non esse dominum eorum, immò nec dispensatorem, cùm dispensatio apud eorundem dominum resideat. Quare Pontificum concessio in hac parte solùm est confirmatio, seu, vt propriùs dicam, approbatio regalium priuilegiorum antea illis concessorum.

5. Tertiò, quia Summus Pontifex concedit in Bulla compositionis facultatem vt quis possit se componere circa bona quoquomodo inuenta, quorum domini ignorantur, vt patet ex verbis eiusdẽ Bullæ, dũ ait: *De qualesquier cosas malganadas, o malauidas, o mal ad queridas, tomadas, o halladas.* ergo nullus tenetur restituere talia bona alicui prædictorum Ordinum, sed poterit accipere Bullam, & gaudere beneficio compositionis, aliàs si sub mortali teneretur illis facere restitutionem, nemo posset licitè gaudere prædicta Bulla in finem compositionis talium bonorum, & consequẽter priuilegium compositionis esset nullum, immò & turpe, cùm nemo posset eo vti absque peccato iniustitiæ.

6. Quartò, quia vt minimum vnusquisque se potest conformare opinioni probabili; sed est probabile, non teneri inuentorem prædictorum bonorum ea restituere Fratribus præfatorum Ordinum. ergo tuta conscientia potest id omittere; immò & ea sibi retinere post factam diligentem inquisitionem veri domini, & hæredum illius. Consequentia cum maiori est nota; & minor probatur primò, quia hæc opinio habet pro se non infirmas rationes, vt constat ex supradictis. Habet etiam graues DD. nam illam docet Henriq. *lib. 7. c. 36. §. 7.* dum ait, detentorem tuta conscientia posse prædicta bona expendere in alia opera pia, aut de illis se componere. Tennit

nuit etiam illam D. Martin. Societatis Iesv, antiquissimus sacræ Theologiæ Lector, 2.2.q.66. art.5. dub.3. vbi hanc statuit conclusionem. Attendendæ sunt leges particulares nostri Regni, quæ quantum ad res *Mostrencas*, id est, sensibiles, non concedunt facultatem, vt statim inuentor possit eas sibi appropriare, sed debet priùs per 14. mêses facere certas diligentias, vt patet ex *l. 1. tit. 12. lib. 6. ordinamenti adiuncta l. 2. tit. 13. lib. 4. fori regalis*. At verò, quantum ad alias res inuentas, scilicet inanimatas, vniuersaliter est vera secunda opinio, asserens inuentorem posse in conscientia appropriare sibi res inuentas, facta sufficienti diligentia, vt dominus earum inueniri possit; nec in hoc est aliquis scrupulus. Hæc ille. Ergo hæc sententia est probabilis, cùm ad probabilitatem nihil aliud desiderari possit, quàm rationum congruentia, & Doctorum auctoritas.

7. Verùm his non obstantibus, respondeo dicendum, inuentorem prædictorum bonorum incertorum, non solùm sensibilium, quæ *Mostrenca* vocantur, sed etiam inanimatorum, teneri de facto sub mortali ea reddere alteri ex prædictis Ordinibus sanctæ Mariæ de Mercede, vel sanctissimæ Trinitatis. Pro hac sententia nullum inuenio Doctorem, non quia omnes contrarium teneant, sed quia nullus, quem ego viderim, eam tangit, excepto Henriq. *vbi suprà*, qui nonnihil de ea loquitur; sed probatur

8. Primò, quia Reges transtulerunt in prædictos Ordines totum ius, quod ex legibus ciuilibus habebant ad prædicta bona, vt constat ex eorum priuilegiis, & specialiter ex concessis Ordinis sanctæ Mariæ de Mercede ab Henrico II. vbi non solùm concedit illis bona sensibilia, quæ dicuntur *Mostrencas*; sed quæ Hispanè dicuntur *muebles, y raiçes*, dummodo eorum domini non inueniantur. quod priuilegium confirmarunt non solùm sequentes Reges vsque ad Philippum II. qui illud confirmauit Pinciæ anno 1559. die 18. Maij, sed & Pontifices etiam, Leo X. Sixtus IV. Martinus IV. & Nicolaus V. Sixtus V. & Gregorius XIII. anno 1582. teste Henriq. *vbi suprà*, & patet ex literis Apostolicis, quas nos perlegimus, & apud prædictos Patres habentur: sed hæc donatio facta est illis in bonum publicum redemptionis captiuorum. Ergo non potest licitè inuentor retinere sibi talia bona, aliàs defraudaret in re graui. & notabili prædictam redemptionem captiuorum.

9. Nec obstat, si dicas, nullam fraudem ibi committi, quia si res est occulta, non tenetur illam tradere, quousque petatur. hoc (inquam) non obstat, quia eam publicè petunt prędicti Fratres per grauissimas censuras, quas ad id publicare faciunt. Illud autem, quod *suprà* dicit Henriq. nimirum, quòd non tenetur quis reddere rem inuentam, nisi vno teste probetur eam retinere, gratis, & absque vlla ratione dicitur; nec aliquo iure ciuili, aut canonico fulcitur: nam communis DD. sententia obligat sub mortali reddere gabellam, saltem si petatur: nec vllus vnquam dixit, opus esse, ad inducendam prædictam obligationem, id probare vno teste. Ergo similiter in proposito.

10. Secundò, quia sub grauissimis censuris iubentur inuentores prędictorum bonorum ea restituere alicui prædictorũ Ordinum. Est enim inter illos locus præuentioni, sicut solet esse in causa mixti fori. Ergo obligat talis restitutio sub mortali. Antecedẽs patet ex Paulinis, quas prædicti Fratres obtinẽt à Nuncio Apostolico Hispanię, quarum alteram ego perlegi, datam à D. Camillo Caietano Patriarcha Alexandri-

 no,

no,& Nuncio Apostolico, & Delegato à latere, vbi excommunicat excommunicatione maiori latæ sententiæ omnes occultantes prædicta bona, non solùm inuenta, sed incerta, & quoquo modo pertinentia ad redemptionem captiuorum, si intra nouem dies ab eius publicatione non manifestauerint illa. Nec potest apparenter dici, non obligare prædictas censuras, nisi post iudicis sententiam, aut postquam fuerit ei probatum, retinere prædicta bona: nam ibi excommunicantur occultantes illa; occultatio autem præcedit tam probationem, quàm sententiam condemnationis; & licèt prædicta excommunicatio iniusta esset, quod absque temeritate dici non potest, tamen id non constat; & sententia iudicis iusta, vel iniusta timenda est. Ergo nullus tuta conscientia potest non respondere prædictis Paulinis.

11. Tertiò, quia reliqua bona, quæ prædictis Ordinibus, ad effectum redemptionis debentur iure, iuxta priuilegia Apostolica, & regalia, inuiolatè seruantur. Vnde semper in testamentis mos est Tabellionum dicere: *Item mando à la Merced y Trinidad, parà ayuda de la Redempcion de cattiuos, tantos marauedis, & septimas Hispania*, quæ dicuntur consuetæ obligatoriæ, & ordinariè sunt triginta quinquæ dipondia; ex quibus, vt tradit Henriq. *vbi suprà*, decem dantur Mercedi, quindecim Trinitati, quinque Ecclesiæ maiori, & alia quinque Petro Antonio, aut Lazaro. Et prædictis etiam frattibus adiudicatur quinta pars bonorum morientis ab intestato absque hærede intra quartum gradum; deducto tamen eo quod pro anima datur. Bona etiam naufragorũ, quæ reperiũtur in mari, seu flumine, absque certo domino, & alia similia, obseruantur. Ergo similiter obseruare debent priuilegia adiudicantia illis prædicta bona. Patet consequentia à simili: nam si Rex illa bona inuenta, quæ ad se iure ciuili pertinebant, alicui conduxisset, vnusquisque deberet ea restituere tali conductori, quod Hispanè dicitur *Mostrencos*, aliàs defraudaret illum bonis ad se pertinentibus. Ergo tenetur modò illa tradere alicui prædictorum Ordinum, cùm illis fuerint adiudicata per Regem.

12. Quartò, quia cùm Rex, totum ius, quod in ea bona habebat, donauerit prædictis Ordinibus, consequens est, eandem obligationem habere modò inuentorem respectu prædictorum Ordinum, quam habebat respectu Regis: sed talis tenebatur in conscientia rem inuentam, seclusa alia probatione, aut iudicis sentẽtia, præsentare Regi, aut eius ministro. Ergo etiam modò tenetur illam in conscientia reddere prædictis Fratribus, ante aliquam probationem, aut iudicis sententiam. Maior cum consequentia est nota, & minor probatur. Primò, quia ita præcipitur *lib. 6. recopilationis, titulo 13. lib. 6. & 7.* vbi habentur hæc verba, *y mandamos, que el mismo dia, que fuere hallada, la notifique el que la hallare ante el escriuano del Consejo del dicho lugar.* Ecce legem humanam directiuam, & per verbum, *præcipimus*; quam sub mortali obligare tenet communis DD. contra Nauarr. *cap. 23. num. 55. 64. & 65.* & ita etiam docent Castro 1. *de leg. pœna. cap. 9.* citans pro se Caiet. Sylu. & Ang. *verb. Inobedientia. in fin.* Dried. *de libertate Christiana cap. 2. part. 3.* Sot. 1. *de iustit. q. 6. art. 5.* Adrian. *quolib. 6.* Ledesm. 2. *part. 4. q. 17. art. 1.* Couar. *reg. Peccatum, 2. part. §. 4. & 5.* Caiet. 2. 2. *q. 169. art. 2. ad 2.* Victor. *ibidem*, & D. Thom. 1. 2. *q. 87. art. 7. & q. 108. art. 4.* & tandem communis Doctorum resolutio est, quòd quantum ad prædicta bona seruandæ sunt in conscientia

scientia leges Regni, quæ de hoc dispo-nunt, & applicant, vt notarunt Medi. *in sum. fol.* 168. & Couar. *reg. Peccatum p.* 3. §. 1. *num.* 5. pro quo affert *l.* 1. *tit.* 12. *lib.* 6. *Ordinamenti, & l.* 2. *tit.* 13. *lib.* 4. *fori.*

13. Vltimò, quia non est verisimile, prædictos Patres, aliàs doctos, & religiosos, velle per censuras extorquere huiusmodi res inuentas, si aliàs ex iustitia eis non deberentur ante sententiam iudicis, nec audetent id prædicare, diuulgantes sub excommunicatione latæ sententiæ teneri huiusmodi rerum inuentores, eas illis præsentare. Hoc enim esset illaqueare conscientias, illi autem ad inquirendum verum illius rei dominum, faciunt rem voce præconis publicè proclamari, & si dominus compareat, reddunt illam ei, deductis expensis, si quæ factæ sunt in custodienda re. Quòd si diligenter quæsitus dominus intra annum, & diem non compareat, applicatur in redemptionem captiuorum. Ad hæc autem bona colligenda habent prædicti Monachi in oppidis sæcularem quendam, quem vocant Fratrem, & Syndicum quibusdam priuilegiis gaudentem, cui incumbit *Mostrenca*, & alia inuenta retinere in deposito, & colligere legata, aut quæ voto, vel alia ratione mandata sunt in redemptionem captiuorum.

14. Ad primum, quicquid sit de illa opinione, cuius tamen contraria est communis Doctorum sententia cum D. Thoma 2. 2. *q.* 66. *art.* 5. *ad* 2. Palud. *in* 4. *d.* 15. *q.* 2. Ricard. *ibi. art.* 5. *q.* 7. Sylu. *ver. inuentum q.* 1. *dicto* 1. *&* 2. Ang. *q. vltima.* D. Anton. 2. *p. tit.* 10. *c.* 15. §. 2. Caiet. *in sum. ver. furtũ, ad fin. & in d. q.* 66. *art.* 5. *ad* 2. Couar. *reg. peccatum.* 3. *p.* §. 1. *num.* 1. Nauar. *c.* 17. *num.* 171. Mercad. *tract. de restit. c.* 15. *vers. el quinto.* 2. *p. q. de restitut. difficul.* 16. qui omnes asserunt, prædicta bona esse sub mortali restituenda pauperibus. Ex qua communi DD. sententia elici potest satis firma ratio pro nostra opinione. Nam Papa, vt vniuersalis administrator bonorum, quæ sunt obnoxia conscientiæ, applicat prædicta bona inuenta redemptioni captiuorum, qui sunt valde pauperes; ergo tenetur eorum inuentor sub mortali, ea applicare in hunc finem.

15. Ad argumẽtum ergo respondeo, quòd esto illa opinio esset vera, stando in solo iure naturali, tamen stando in iure Pontificio, & regali præcipiente illa dari prædictis Fratribus, non possunt eorum inuentores sibi retinere, aut in alios pios vsus Ecclesiæ ea expendere; neque hoc est aduersari iuri naturali, quin potiùs ratio naturalis dictat, vt, Papa illa applicante in vsus boni communis, quod secundùm rectam rationem præferendum est particulari, nemo adquirat ius ad ea, præter illum, cui facta est applicatio.

16. Ad reliqua verò, quæ contra obligationem faciendi restitutionem prædictis Ordinibus, obiiciuntur, satis patet ex probatione secundæ nostræ sententiæ, vbi ostensum est, prædictas leges obligare sub mortali ad præsentandum statim inuenta, de quo latiùs in materia de legibus.

17. Ad secundum respondeo, quòd quamuis nihil donaret Pontifex, sed solùm confirmaret donata à Regibus; sola donatio Regum esset titulus sufficiens, vt prædicta bona eis deberentur, antequam peterentur: nec est eadem ratio de gabella, vel alcabala, quia de hac nulla lex extat, quæ præcipiat illam dare, antequam petatur; secus verò de huiusmodi bonis, quorum inuẽtores obligant leges Regni suprà allatæ, ad præsentandum statim bona sic inuenta iudici, aut scribæ.

18. Ad tertium, quod vehementer vrget, respondeo,

Primò, Bullam Compositionis non

 velle

velle, Pontifices circa inuenta habere locum in locis, vbi fieri potest restitutio prædictis Fratribus, aliàs inane prorsus esset priuilegium eorundem Pōtificum concedentium illa bona prædictis Fratribus in redemptionem captiuorum: quia quisque poterit dicere, se nolle aliquid restituere, sed se componere, vt sic magnam partem rei inuentæ sibi retineat. Habet tamē locum prædicta compositio circa inuenta in multis partibus Regnorum Philippi, in quibus non sunt prædicti Fratres, & ex quibus talia bona ad eos transmitti non possunt.

Secundò breuiùs, & fortè meliùs, respōdeo in Bulla solùm concedi compositionem circa inuenta, dummodo nō apparuerit, ad quem illa pertineant, aut cui legitimè restitui possint. Ex quo fit, quòd cùm talia bona iam ex iure Pontificio, & regali pertineant ad alterum prædictorum Ordinum, qui poterit commodè illis ea restituere, non poterit se componere; secus verò, si talis restitutio fieri non possit illis, quia sunt multum distantes; tunc enim locum habebit beneficium Compositionis.

19. Ad quartum, & vltimum, negatur minor, quia in rebus moralibus non debet censeri aliquid practicè probabile, quòd vno Doctore, vel altero fulcitur, maximè cùm communis Doctorum sententia est in contrarium. & ita contingit hîc, vt adnotauimus *in solutione ad* 1. vide *ibi*.

DVBIVM XVI.

An Bulla Compositionis suffragetur etiam illi, qui ingentem pecuniæ summam à diuersis accepit in stipendium pro Missis celebrandis.

1. Ratio dubitandi est, primò, quia siue Missæ huiusmodi celebrandæ sint pro viuis, siue pro defunctis, euenire potest quòd sint incogniti, & consequenter incerti ij, pro quibus sacrificium Missæ applicandum est: virtute autem dictæ Bullæ conceditur facultas compositionem faciendi de bonis incertis.

2. Secundò, quia valor Missæ est infiniti valoris, vt tenent DD. infrà citandi: igitur vnico Missæ sacrificio potest quis pro multis stipendiis satisfacere; & consequenter poterit à fortiori quis virtute Bullæ se componere de stipendiis acceptis.

3. Tertiò, quia multi DD. statim allegandi censent posse Sacerdotem pro vna Missa tot stipendia accipere, quot ad eius diurnam sustentationem sufficiant, imò sentiunt aliqui posse etiam accipere ad emendos aliquos libros iuxta sui professionem necessarios. Addunt alij posse insuper accipere id, quod pro honesta patris, ac matris suę sustentatione præcisè requiri agnouerint, dum tali necessitate premuntur, vt non nisi mendicando sustentari queant; sicut enim Sacerdotem mendicare non decet, ita nec illius parentes, quos potiùs tenetur Sacerdos domi suæ habere, & de necessariis ad victum prouidere. Ita Nugnus *in 3. p. tom.* 1. *q.* 83. *art.* 1. *dub.* 10. *concl.* 4. & Orellana apud Vegam, *sum. tom.* 2. *c.* 41. *casu* 1. hinc autem constat celebratione vnius Missæ posse pro pluribus stipendiis satisfacere: ac subinde faciliùs idem poterit virtute Bullæ.

4. Præposita difficultas petit celebrem illam, & satis controuersam quæstionem, num fructus sacrificij Missæ sit infinitus. Pro cuius explicatione

5. Nota primò triplicem considerari Missæ fructum, iuxta doctrinam Scoti *quolib.* 20. *art.* 2. *&* 3. nempe generalem, specialem, & medium. Ita etiam Adrian. *quolib.* 8. *art.* 3. Gabr. *in can. Missæ lect.* 26. *&* 27. Sot. *de iust. lib.* 9. *q.* 2. *art.* 2. Couar. *cap. Alma mater. p.* 1. *§.* 5. *num.* 5. Med.

Cod.

Cod. de orat. tract. 6. *q.* 10. Nauarr. *in cap. quando, de consecr. dist.* 1. *notab.* 20. *n.* 81. Cord. *in quaest. lib.* 1. *q.* 3. *notab.* 3. & communiter omnes. *Generalis* est, quem Ecclesia intendit per Sacerdotem applicari Papae, Imperatori, Episcopo, & caeteris Christi fidelibus, atque adeò nequit Sacerdos fructum istum sibi tantùm alterive, etiam stipendium pro Missa eroganti applicare, cùm ex communi Ecclesiae lege sit omnibus debitus, sed de hoc agendum erit *infrà dub.* 3. *appendici. Specialis* est, quo solus Sacerdos, vt priuata persona gaudet, dum celebrat, itaut nec Missam pro stipendio petenti teneatur ipse iure aliquo eum applicare; tum quia fructus iste proprius, & personalis est. Tum quia si Sacerdos in mortali celebret, nullum inde percipit fructum; obligationi tamen satisfacere posse tenet communis DD. *Medius* autem est is, qui Sacerdoti cōmittitur applicandus illis, pro quibus sacrum celebrat, & offert; satisque deducitur ex vsu Ecclesiae, quae pro viuis, & defunctis, pro salute, & itinere, ac aliis eiusmodi, Missas instituit. Vnde cùm applicatio ista non sit specialis, id est, pro Sacerdote celebrante, vt constat, nec generalis, alioquin enim frustrà ab Ecclesia essent peculiares Missarum applicationes institutae, consequēter medius fructus dicendus est; & valet tum ad ea, quae homo ex merito cōgrui sibi, vel aliis mereri potest; tum ad poenarum satisfactionem pro peccatis. Ita ex Cord. *vbi suprà*, tenet Arag. *de iust. q.* 8. *de sacrif. art.* 3.

6. Secundò nota Missae sacrificium esse meritorium, satisfactorium, & impetratorium.

Est in primis meritorium, quia iustis viatoribus gratiae augmentum obtinet, dum specialia Dei auxilia illis impetrat, quibus ipsi bona opera praestant, ac subinde maiorem gratiam consequuntur. Fateor itaque sacrificium Missae non conferre alicui immediatè gratiam iustificantem, eiúsve augmentum. est ferè communis, & tradit Suar. *tom.* 3. *in* 3. *p. disp.* 79. *sect.* 4. quippe non videtur decere, vt aliquis, praesertim rationis compos, iustificetur, aut crescat in gratia, non solùm absque vllo omnino suo actu, sed etiam absque vllius Sacramenti susceptione, per meram, & solam extrinsecam sacrificij applicationem. tum quia de hoc non videtur posse vlla ratione affirmari, quòd post hanc vitam recipiet prout gessit in corpore suo. tum quia aliàs, qui vix vnquam aliquid boni egisset, posset alios, qui in vinea Domini multum insudassent, sanctitate, & gloria superare, si multa sacra pro eo celebrarentur, quod est valde absurdum. Missae igitur sacrificium dicitur meritorium, quia gratiae augmentum obtinet mediantibus gratiis praeuenientibus, vt dictum est.

7. Est etiam satisfactorium; operatur namque in viris iustis remissionem poenae temporalis, quae restat post remissam iam culpam. est ferè cōmunis DD. & probatur, quia cùm huiusmodi effectus non requirat actualem dispositionem in suscipiente, aptissimus videtur, vt per causam merè extrinsecam alicui conferatur.

Denique est impetratorium, valet enim ad quaeuis beneficia mediatè, vel immedatè impetranda, quae ratione aliqua ad salutem animae promerendam spectant. Ita Coninch. *q.* 83. *art.* 1. *dub.* 8. *num.* 142. & constat ex eo, quia oratio ad haec impetranda est quidem efficacissima: sacrificium autem est orationis genus praestantissimum, quod nobis eo etiam fine Christus Dominus instituit, vt per gratissimae illius hostiae oblationem, & sacrificij cruenti repraesentationem faciliùs omnia à Deo impetremus.

8. Tertiò nota ex Suar. *tom.* 3. *in* 3. *p. disp.*

p. disp. 79. sect. 11. ante 1. conclus. distinguẽdum esse in hoc sacrificio valorem operis ab effectu: valor enim significat dignitatem moralem, quam oblatio habet, vt ipsa sufficere queat ad meritum, satisfactionẽ, vel impetrationem, si iuxta diuinam ordinationem ad aliquid horum referatur: effectus autem est id quod de facto datur, darive potest ob talem oblationem, iuxta Christi institutionem; hîc enim agimus de effectu ex opere operato. Atque huiusmodi effectus dupliciter potest esse infinitus, intensiuè nimirum, vt si alicui remittatur pœna infinita, aut conferatur infinita gratia; vel extensiuè, vt si infinitis hominibus singulis pœna finita remittatur. Rursus effectus iste vtroque modo consideratus dupliciter potest adhuc dici infinitus.

Primò quasi in actu primo, ita videlicet, vt hoc sacrificium quantum est ex parte sua, & Christi institutione, habeat sufficientem vim ad producendos eiusmodi effectus, si sufficienter applicaretur.

Secundò, quasi in actu secundo, ita scilicet vt de facto producat aliquando effectum infinitum, & hunc secundum sensum nemo vnquam intendit, nec intendere potest, nisi forsitan dicat, per sacrificium istud remitti mediatè peccatum mortale, & pœnam æternã, quatenus contritionis gratiam impetrat, vt tradit Diu. Thom. *in 4. dist. 12. cap. 2. art. 2.* Neque de hoc est præsens disputatio, sed de primo sensu, ac præsertim de effectu extensiuè infinito. Hæc namque controuersia à DD. agitatur, vt inquirant, vtrùm sacrificium istud tanti sit valoris, vt æquè prosit, si pro pluribus offeratur, ac si pro vno duntaxat; & cõsequenter an is, qui à pluribus accepit stipendium, vt pro singulis Missam celebret, satisfaciat semel pro omnibus celebrando.

9. Circa hanc difficultatem sunt duæ opiniones inter se valde oppositæ.

Prima affirmat hunc effectum esse infinitum intensiuè, & consequenter sacrificium Missæ pro multis oblatum, tantum valere singulis, ac si pro vno duntaxat applicaretur. Ita Caiet. *3. p. q. 79. art. 5. & opusc. tom. 2. tract. 3. q. 2.* Sylu. *verb. Missa 1. q. 9.* Angel. *eod. tit. q. 52.* Armilla *ibidem num. 33.* Viguer. *in institut. theolog. cap. 16. §. 2.* Canus *lib. 12. de locis, cap. 13. ad 10.* Cordub. *lib. 1. q. 3. opin. 5. conclus. 2. & 3.* Petr. de Soto *lect. 7. de Euchar.* Petr. Nauar. *lib. 2. de restit. c. 2. num. 168.* Ludon. Beja *part. 1. respons. casu 22.* Arag. *de iust. q. 85. art. 3.* Vasquez *tom. 3. in 3. p. disp. 230. cap. 3.* & alij, quos refert Suar. *q. 79. sect. 11.* & inclinat D. Thom. *3. p. q. 76. art. 5.* apud Nauar. *sum. cap. 25. num. 94.* Ducuntur primò, quia sacrificium istud est infinitum ex parte rei oblatæ, ac similiter ex parte offerentis principalis, qui est Christus. Neque obstat quòd Sacerdos offerens sit persona finita, non enim offert in sua, sed in Christi persona, atque ideo eius sacrificium reputatur infiniti valoris, sicut sacrificium, vt insinuat Chrysost. *homil. 2. super 2. ad Timoth.* Secundò, quia sacrificium Missæ est infinitum in repræsentando, & continendo virtutem passionis Christi, ideóque æstimatur veluti organum continens in se totam sacrificij Crucis virtutem, vt habetur ex Conc. Trid. *sess. 22. cap. 1.*

10. Secunda opinio negat sacrificium istud habere valorem, seu effectum infinitum intensiuè; ac proinde cùm pro multis offertur, non tantum valere singulis, ac si pro vno solùm offerretur. Ita D. Thom. *in 4. dist. 45. q. 2. art. 4. quæstiunc. 3. ad 2.* D. Bonau. *ibid. art. 2. q. 3. ad vlt.* Richard. *art. 2. q. 3.* Palud. *q. 2.* Maior. etiam *q. 2.* Dur. *q. 3.* Scot. *quolibet. 20. art. 1. & 3.* Adrian. *quolib. 8. art. 3.* Gabr. *in can. lect. 26. & 27.* Sotus *lib. 9. de*

de iust. q. 2. art. 2. concl. 2. Couar. *cap. Alma mater, 1. p. §. 5. n. 5. & seqq.* Nau. *man. cap. 25. n. 92. & 110.* Medina *tract. de orat. q. 20.* Angles *p. 1. flor. theol. qq. in 4. sent. q. de valore Missæ, art. 2. concl. 2.* Ioannes Arborens *lib. 2. Theosophiæ, c. 7.* Ioannes Senius *in concordia cap. 131.* Azor. *p. 2. instit. mor. lib. 10. cap. 20. q. 8. & 9.* Tolet. *instruct. lib. 2. cap. 8. n. 2.* Valent. *tom. 4. in 3. p. disp. 6. q. 11. punct. 1.* sed præcipuè Bellarm. *tom. 2. controu. lib. 2. de Missa, cap. 4. proposit. 4.* & Suar. *vbi suprà sect. 12. concl. 2.* cum multis aliis, quos refert Fraxinellus *tract. de obligat. Sacerd. sect. 3. prænot. 4. §. 1. n. 2.* Ducuntur potissimum, quia esto res oblata in hoc sacrificio sit infinita, ipsa tamẽ oblatio, in qua sacrificij essentia consistit, finita est, & ab offerente finito, cuiusmodi est Sacerdos: igitur si pro multis offeratur, non ita prodest singulis, ac si pro vno tantùm offerretur. Sit igitur

11. Prima conclusio. Hoc sacrificium ex se, & ex natura sua, tam ratione rei oblatæ, quàm principalis offerentis, qui est Christus, habet valorem infinitum, ratione cuius si sufficienter applicaretur, posset esse infinitè meritorium, & satisfactorium; de facto tamen nullam habet vim de nouo merendi, aut satisfaciendi, sed solùm impetrandi.

12. Prima pars huius conclusionis probatur ex fundamento primæ sententiæ. Nam etiam si sacrificium hoc immediatè per os, & manus Sacerdotis offeratur, re vera tamen Christus est, qui per illum offert, vel actualiter, vel mysticè, seu interpretatiuè, quod in rigore satis esset ad infinitatem in genere sacrificij, saltem in ordine ad impetrationem. Cùm enim Sacerdos offert hoc sacrificium, Pater æternus donum illud aspiciens, non sistit in Sacerdote, sed in illo respicit personam filij sui, quem repræsentat, ideóque acceptat purissimam illam oblationem, vt summè gratam, & acceptabilem sibi: igitur sub hac ratione sacrificium istud in genere sacrificij habet quandam infinitatem, non solùm ex parte rei oblatæ, sed etiam ex parte offerentis, non minus quàm habuit sacrificium, quod Christus per se in cœna obtulit.

13. Secunda pars, id est, quòd si sufficienter applicaretur, posset esse infinitè meritorium, & satisfactorium, probatur ex eo, quia hoc sacrificium est idem prorsus, & eiusdem dignitatis cum sacrificio cœnæ, vt rectè Suar. *sect. 11. dicto 1.* igitur sicut sacrificium cœnæ si sufficienter fuisset applicatum pro infinitis, verbi gratia, animabus in purgatorio existentibus, omnibus, ac singulis prodesset; ita de Missæ sacrificio est etiam sentiendum. Consequentia patet, quoniam verba consecrationis à Sacerdote prolata non sunt minus efficacia ad mysterium perficiendum, quàm fuere prolata à Christo; quamuis enim Sacerdos non sit realiter Christus, est tamen mysticè Christus, in cuius persona loquitur, & vera profert eadem verba, quæ Christus protulit: ergo & oblatio quatenus ab illo est, sub hac ratione est æquè digna, ac eiusdem valoris.

14. Tertia pars, id est, quòd de facto hoc sacrificium nullam habet vim de nouo merendi, aut satisfaciendi, quatenus offertur in persona Christi, probatur, quia vel offertur in persona Christi, prout consideratur iam Beatus in cœlo, & sic cùm Christus non sit ampliùs in statu merendi, aut satisfaciendi, non potest offerendo hoc sacrificium satisfacere, aut mereri: nec refert si dicas Sacerdotem esse in statu merendi; nam actio illa, vt sic considerata, non reputatur esse ipsius Sacerdotis, sed Christi. Vel secundò offertur in persona Christi, prout consideratur adhuc

viuens in terris, (quia cùm adhuc viator hoc sacrificium instituerit, vt per Sacerdotes suo nomine offerretur, videtur offerri in persona Christi, quatenus erat adhuc viator,) & hoc modo non habebit vim merendi, aut satisfaciendi distinctum ab ea, quam habebat illa Christi institutio, siue volitio, qua sacrificium hoc instituebat. Exemplo res fiet manifesta. Nam si dominus præcipiat suo dispensatori, vt pecuniam aliquam pauperibus distribuat, & postea in somnum incidat, vel moriatur, atque interim dispensator eleemosynam eroget; per illam donationem non plus merebitur, aut satisfaciet, quàm fuerit meritus per iussionem præcedentem. Ratio est, quia ad nouum meritum, seu satisfactionem requiritur noua libertas; hîc autem respectu domini non est noua libertas, imò nec noua actio, vt constat. Atque eadem est huius sacrificij ratio respectu Christi viatoris ipsum instituentis, vt docet Coninch. *quæst.* 83. *art.* 1. *dub.* 10. *num.* 180. qui ideo verius esse existimat Sacerdotem sustinere personam Christi, non prout consideratur olim fuisse, sed prout adhuc existit; sicut in persona Christi adhuc existentis profert consecrationis formam. Et probatur, tum quia si Christus omnino esse desineret, forma esset falsa, nec Sacerdos per illam quidquam præstaret. Tum etiam, quia corpus Christi tale sub speciebus ponitur, quale est in se. Vnde meritò ipse Coninch. *q.* 75. *art.* 4. *dub.* 3. tradit per hoc sacrificium non acquiri nouum nostræ redemptionis pretium, sed per Crucis sacrificium iam acquisitum tunc applicari.

15. Quarta pars, id est, quòd sacrificium istud quatenus offertur in persona Christi, habet infinitam vim impetrandi, probatur ex eo, quia res oblata, & primarius offerens sunt infinitæ dignitatis, & Christus etiam nunc est in statu, quo potest interpellare pro nobis, & quod sibi placuerit similiter in fauorem nostrum impetrare. Hæc autem impetrandi vis dicitur, & est infinita quoad sufficientiam, non quoad efficaciam, sicut aliàs dicitur de merito & satisfactione Christi; oratio namque, vel oblatio Christi gloriosi æquè impetratiua est, ac fuit meritoria, vel satisfactoria actio Christi viatoris. Est igitur oblatio illa ex se infinitè impetratiua, esto in re nunquam impetret effectum intensiuè infinitum, quia nec Christus sacrificium hoc ad talem effectum instituit, nec decuit institui. Hoc tamen intellige de impetratione immediata; mediatè enim potest infinitum effectũ impetrare, quatenus peccatori impetrat gratias præuenientes, quibus conuersus obtinet peccati mortalis, & pœnæ æternæ remissionem.

16. Secunda conclusio, sacrificium Missæ habet vim producendi suos effectus ex opere operato, si consideretur ex parte tam primarij offerentis, quàm Ecclesiæ, non tamen ex parte Sacerdotis, & aliorum. Pro cuius explicatione obseruare oportet in Missa esse tria offerentium genera.

Primus, & principalis offerens est Christus Dominus, qui ministerio Sacerdotũ se Patri quotidie offert. Ita habetur expresè in Concil. Trid. *sess.* 22. *c.* 2. vbi sic ait, *Vna eademque est hostia, idem nunc offerens Sacerdotum ministerio, qui se ipsum tunc in Cruce obtulit, sola offerendi ratione diuersa.* Id etiam docet D. Thom. 3. *p. q.* 82. *art.* 7. *in sol. ad* 3. *& q.* 83. *art.* 1. *in sol. similiter ad* 3. Sotus *in* 4. *dist.* 13. *q.* 2. *art.* 1. & Suar. *tom.* 3. *disp.* 77. *sect.* 1. cum multis per eum allegatis. Et probatur ex eo, quia Christus in Scriptura sæpissimè vocatur *Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech.*

Non

Non potest autem sic dici per solam oblationem factam in passione sua, vt constat, & consequenter tali nomine potiùs insignitur, quia nunc etiam perpetuò sacrificat mediantibus Sacerdotibus. Vnde *homilia de proditione Iudæ*, inquit, *Cùm videris Sacerdotem offerentem, ne ipsum consideres hoc facientem, sed Christi manum inuisibiliter extensam; ipsa enim est qui offert, & qui offertur.*

18. Secundus offerens est tota Ecclesia Catholica, & Apostolica, quæ tanquam communitas quædam, & fidelium congregatio illam immaculatam victimam, Christum Dominum, Deo Patri offert per Sacerdotes ministros suos. Vnde sicut ciuitas dicitur agere, quod apud Regem Legatus eius agit; ita Ecclesia dicitur offerre, quod per suos Sacerdotes apud Deum Patrē offert. Atque ideo Concilium Tridentinum *d. sess. 22. cap. 6.* docet Missas etiam priuatas esse communes, quia nomine totius Ecclesiæ à publicis ministris, id est, Sacerdotibus offerūtur; & *cap. 1.* ait hoc visibile Sacramentum relictum esse dilectæ sponsæ suę Ecclesię, vt illud per Sacerdotes offerat, & D. Thom. *d. q. 83. art. 1.* asserit quòd in orationibus, quas profert Sacerdos, loquitur etiam non in persona propria, sed in persona Ecclesiæ, in cuius vnitate constituitur. Imò Ecclesia dicitur offerens, non solùm, quia sacrificium illud per Sacerdotes Deo offert, tanquam per suos ministros, sed quia de propriis etiam bonis apponit orationes, pios ritus, & ceremonias mysteriis plenas, quibus augetur valor Missæ accidentaliter.

19. Tertius offerens est ipse Sacerdos, imò & omnes Catholici non excommunicati per Sacerdotem quodam modo offerre dicuntur, quatenus Sacerdos in persona totius Ecclesiæ hoc sacrificium offert, sed pręcipuè qui Missæ sacrificio aliqua ratione cooperantur, curando nimirum pro se celebrari, vel ei ministrando, vel etiam assistendo. Ita expressè colligitur ex illis verbis canonis Missæ, *Et omnium circumstantium, quorum tibi fides cognita est, & nota deuotio; pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc sacrificium laudis.* Quæ verba explicans Innoc. statim citandus, inquit, ideo esse in canone apposita, quia prædictum Missæ sacrificium non solùm offertur à Sacerdotibus, sed etiam ab vniuersis fidelibus, præsertim assistentibus, eidémque ministrantibus. Et meritò, quia quod caput efficit, rectè etiam membra dicuntur efficere. Cùm igitur cuncti fideles sint Ecclesiæ membra, consequenter offerunt sacrificium illud, quod Ecclesia per suos Sacerdotes offert. Sic D. Thom. *d. q. 82. art. 6. & 7.* Innoc. *lib. 3. de mysterio Missæ cap. 5. & 6.* Gabr. *lect. 27. in can.* & plures alij, quos refert, & sequitur Suar. *tom. 3. disp. 77. sect. 3. initio.*

20. Nec obest si dicas, vt aliquis offerre dicatur, necessariò requiri quòd actione aliqua ad sacrificium concurrat, offerre enim nil aliud est, quàm sacrificare, aut sacrificium efficere; id autem non videtur posse tribui cunctis fidelibus, maximè laicis: nam vel illi dicuntur offerre per intentionem, seu internum actum, vel per externam effectionem sacrificij. Interna deuotio, seu intentio non sufficit, cùm enim Missæ sacrificium sit visibile, consequenter in actione externa consistit; actio verò externa sacrificandi non conuenit laicis, quippe cùm non sint consecrati, proinde nec possunt sacrificare: igitur nec inde offerentes nuncupari.

Respondetur tamen offerentes moraliter posse per actionem externam dupliciter tali titulo affici.

Primò generalissima quadam ratio-

ne quatenus sunt Ecclesiæ membra, quia quod caput efficit, membra etiã efficere dicuntur. Et sic cuncti fideles dicuntur offerentes, vt habetur ex dictis.

Secundo modo magis specialiter, dando nimirum eleemosynam, seu stipendium Sacerdoti, vt sacrificet, & offerat: quod enim quis per alium facit, per se ipsum facere dicitur, vnde qui per alium occidit, per se ipsum occidere dicitur; & qui per alium eleemosynam porrigit, ipse porrigere dicitur. Similiter philosophandũ est de astantibus, & inseruientibus sacrificio Missæ; hi namque modo aliqua cooperari dicuntur ipsi Sacerdoti. Vnde sicut consulentes homicidium, & illi assistentes authoritatem præbendo, homicidæ moraliter dicuntur, quippe ex huiusmodi consilio, & præsentia illi moraliter cooperantur. Ita offerentes moraliter dicuntur qui quouis modo ex prædictis Sacerdoti cooperantur. Imò tanto perfectiùs rationem istam offerendi quis participat, quanto magis, vel pluribus modis ad ipsum sacrificium offerendum concurrit, & cooperatur; atque ideo magis offert, qui in Missa ministrat, quàm qui simpliciter assistit, & sic de aliis. Lege Mitandam *man. Prælat. tom.* 1.*q.*41.*art.*13.

21. Iuxta hæc tria offerentium genera, considerandus est triplex valor, qui in Missæ sacrificio reperitur.

Primus respondet ipsi sacrificio quoad substantiam in se considerato, id est, quatenus à principali offerente procedit, & quidem huiusmodi valor semper est indeficiens, infallibilis, & certus quoad gradũ, saltem dummodo is, pro quo sacrificium offertur, non ponat obicem, non enim pẽdet à bono, vel malo Sacerdote, sed ex Christi institutione duntaxat.

22. Secundus valor respondet secundo offerenti, nempe Ecclesiæ militanti, & est similiter indeficiens, ac infallibilis. tum quia Ecclesia ipsa offerens, est pia, sancta & Deo grata; victima etiam quam offert, cùm sit ipse Christus sub speciebus sacramentalibus existens, est similiter grata, & accepta Deo, imò gratissima, & acceptissima. tum quia orationes, & ceremoniæ, quibus offertur, vtpotè mysteriis plenæ, & ab Ecclesia militante, dilectissima Christi sponsa institutæ sunt quoque Deo gratæ, & acceptæ, ac proinde cùm hæc omnia non possint non esse grata, & accepta Deo, similiter effectus, & valor sacrificij oblati non pòtest non esse infallibiliter indeficiens, nihil pendens à bono, vel malo Sacerdote. Ita D Thom. 3.*p.q.*82. *art.*6. Gabr. *in can. Missæ, lect.* 29. Azor. *tom.* 1. *instit. moral. lib.* 10. *cap.* 20.*q.* 2. §. *deinde sciendum est.* Tolet. etiam *lib.* 2. *cap.*8.*num.* 1. esto aliquantulum obscurè, sed apertè Henriq. *lib.*9 *de Missa, cap.* 17.*n.*3. & alij, quos ipse refert ad marginem, *lit. M.*

23. Differunt autem huiusmodi valores, quòd primus est maior, & certus semper in gradu, nihil minuens, aut accrescens, atque ex infallibili iustitiæ lege pro animabus Purgatorij satisfacit, vt docet Sotus *in* 4. *dist.* 21. *q.* 2. *art.* 3. Azor. *tom.* 1. *lib.*10.*cap.*22 *q.*10. Henriq. *lib.*9. *de Missa cap.* 16. *num.* 1. & Fagundez *lib.* 3. *de primo precept. Eccl. cap.* 6. *num.* 14. Secundus autem valor est minor, nec certus in gradu, sed maior, vel minor pro maiori, vel minori deuotione, numero, & sanctitate iustorum in Ecclesia militante offerentium. Vnde cùm valor primus sit certus, & substantiæ sacrificij in se considerati respondeat, rectè potest appellari substantialis; secundus verò accidentalis, vt tradit Fagundez citatus.

24. Differunt similiter quòd sacrificium Missæ prout offertur in persona Christi, est meritorum, satisfactorium, &

& impetratorium, iuxta ea quæ initio huius dubij in secundo notando insinuauimus; at prout offertur in persona Ecclesiæ, non habet vim merendi, aut satisfaciendi, bene tamen impetrandi, quoniam etsi communitas non possit aliquid mereri, aut satisfacere, cùm huiusmodi actiones sint personales, potest tamen per Legatum suum aliquid impetrare.

25. Tertius valor in hoc sacrificio considerandus respondet ipsi Sacerdoti, & aliis offerentibus; atque ideo hic valor nec est certus in gradu, cùm accrescat, vel decrescat pro maiori, vel minori offerentium bonitate; nec est infallibilis, orationes namque, preces, & ritus, quibus Sacerdos in Missa vtitur, si considerentur vt ab ipso, tanquam à persona priuata procedunt, nihil valent nec ipsi, nec aliis ex opere operato; imò eidem Sacerdoti sacrificium potiùs nocet, si in peccato mortali existens celebrare contingat. Ita Toletus *loco cit.* & alij mox referendi.

26. Ex dictis itaque satis apertè deducitur valorem respondẽtem tam primario offerenti, id est, Christo, quàm secũdario, idest, toti Ecclesiæ militanti, esse ex opere operato, cùm vterque sit indeficiens, & infallibilis; valorem autem respondentem tertio offerenti, idest, Sacerdoti, vt personæ priuatæ, & aliis, esse ex opere operantis; cùm hic non sit infallibilis, sed pendeat à bonitate, vel malitia Sacerdotis, & aliorũ offerentium. Atque hinc etiam consequenter deducitur veritas prædictæ conclusionis quoad omnes suas partes.

27. Cæterùm vt faciliùs comprehendatur, placet insuper de singulis addere authores, & rationes. Quapropter

Primam partem tradunt D.Thom. 3. *p.q.79.art.5. & q.* 82. *art.* 1. Scotus *quolib.*20. Caiet.*tom.*2. *opusc.tract.*3.*q.*2. Albertinus *in* 4.*dist.*13. *art.* 31. Dominicus de Soto *ibidem q.*2. *art.*1. *& lib.* 9. *de iust. q.*2.*art.*2. Petrus de Soto *lect.* 7. *de Euchar.*Canus *lib.*12.*de loc.theol.cap.*13.*ad* 9. Castro *verb.Missa, hæres.*2.Cord.*lib.*1.*q.*3.Bellarm.*tom.*1.*lib.*2.*de sacrif.cap.*4.Mirand.*man. Prælat.tom.*1. *q.* 41. *art.* 6. & Suar.*tom.*3.*disp.*79. *sect.* 1. *conclus.* 1. vbi asserit nullum Catholicum cõtradicentem inuenisse. Ducuntur autem tum ex institutione Christi, qui sicut potuit, ita voluit merita sua in certa proportione ipsi externo actui sacrificij annectere ad certum effectum conferendum ei, pro quo offertur: quod verò alicui operi non ex natura sua, sed ex Christi institutione communicauit, ex opere operato communicare dicimus, vt patet in Sacramentis, quæ ideo dicuntur ex opere operato habere vim tollendi peccata, quia id communicauit ipsis, non ex natura rei, sed ex Christi institutione; tum etiam, quia aliàs Christianus populus sæpissimè deciperetur, dum sacrificium pro se, ac præsertim pro defunctis offerri curat, si ab offerentium dignitate, aut deuotione vis sacrificij penderet, quoniam absque vlla sua culpa is, pro quo sacrificium offerendum esset, priuaretur omni sacrificij fructu si offerentes in peccato existerent. Id autem communi Ecclesiæ sensui, & Christi institutioni repugnat.

28. Secundam partem (de qua maior est controuersia) tuentur Gabr. *super can.Missæ, lect.*26.*lit.G.*Azor.*tom.*1.*lib.*10 *c.*20. *q.*2. Enriq. & Tolet.*vbi suprà.* Fagundez *n.*13. citantur etiã pro hac parte Innoc.*lib.*3.*cap.*15.Rupertus *lib.* 2. *diuinorum offic.cap.*6.& alij apud Enriq. Scotus similiter apud Suar.*ead.disp.*79.*art.*1. *sect.*11.*concl.* 3. vbi ipse cum Cord. Couar. & aliis oppositum censet probabilius. Mihi autem satis probabile, & magis pium videtur cum priori sententia asserere valorem secundi offerentis, id

 est,

est, Ecclesiæ militantis eo modo quo diximus suprà, esse ex opere operato, attenta dignitate Ecclesiæ, & gratia, qua apud Deum valet. Cùm enim Ecclesia Deo semper sit accepta, eiusdem etiam preces, & munera per ministros suos Deo oblata, similiter ei grata sunt: sicut munera vnius Principis alteri per Legatum oblata, sunt eidem grata, esto Legatus secundùm se fortasse ingratus existat.

29. Neque obstat si dicas quòd oppositum potiùs videtur experientia constare, cùm Sacerdos in persona Ecclesiæ celebrans, non semper impetret id, quod per sacrificium petit, siue ex defectu deuotionis, siue quia Deus secundùm suæ prouidentiæ rationem iudicat hîc, & nunc non conuenire.

Respondetur tamen idem posse obiici de sacrificio per Sacerdotē in persona Christi celebrato; sæpe enim experimur nos non impetrare per sacrificium quod petimus, idque ob eandem rationem. Nihilominus credibile omnino est, nunquam nos ita frustrari hoc effectu, quin etsi non concedatur, quod petitur, aliquid tamen aliud largiatur nobis Deus, prout hîc, & nunc iudicat expedire. Vnde Coninch. *dub.* 8. *n.* 144. ait quòd quatenus minister sustinet personam Christi, & Ecclesiæ, esto non semper obtineat in particulari quod petit, attamen nunquam sua impetratione ita frustratur, quin saltem Deus largiatur aliquid Eccclesiæ in genere, prout ipsius prouidentiæ visum fuerit: imò etiam si minister improbus existat, at quatenus in persona Christi celebrat, credibile est semper aliquid obtinere ei, pro quo orat, modò hîc non ponat obicem; id autē intellige, dum minister pro alio offerat; nec enim videtur rationi consonum, vt Sacerdos improbus aliquid sibi impetret per eam orationem, qua enormiter peccat. Atque idem probabiliter cum quadam proportione censet ipse Coninch. *dub.* 7. *num.* 122. dici posse de vi operādi, quam hoc sacrificium habet ex eo quòd in persona Ecclesiæ offeratur; & quidem dignitatem Christi, & Ecclesiæ ita decet, vt non frustretur omnino eius petitio, quam hîc, & nunc per Sacerdotem offert.

30. Tertiam conclusionis partem nemo, quem legerim, reprobat, seu impugnat, sed potiùs amplectūtur omnes, & meritò; cùm enim sacrificium istud sit actus perfectissimus virtutis Religionis, eosdem planè effectus potest habere, quos habent aliæ actiones virtutis, atque eisdem omnino modis, nempe per modum meriti de condigno, seu de congruo; per modum satisfactionis, & per modum impetrationis. Ad hos autem operandi modos necessariò requiritur, vt offerens sit in gratia, præsertim pro primo & secundo, quippe qui extra gratiam existit, nec mereri de condigno, nec satisfacere potest, esto per modum orationis queat aliquid à Deo impetrare, cùm ritè orat, itaut non peccet in ipsa oratione, vt peccat qui in peccato sacrificat, nisi ex facti ignorantia aliquando excusetur. Hinc autem manifestè infertur, quòd valor 31 offerentis in Missæ sacrificio sit ex opere operantis. nam in præsenti negotio opus operantis id dicitur, quod respondet cuilibet pro suo voluntatis affectu, quia Missæ sacrificium modo aliquo offert, vel id quod ex bono, pióque ac Religioso Sacerdotis affectu existit, vt docet Azor. *d. cap.* 20. *q.* 2. *vers. Deinde sciendum est.*

31. Tertia conclusio. Valor Missæ respondens primo offerenti ex opere operato, seu effectus, quem hoc sacrificium sic potest conferre, est finitus intensiùs. Atque hunc existimo esse proprium sensum secundæ opinionis, & tenet

net expresse Suar. *sect.* 11. *conclus.* 2. & Fagundez *vbi suprà c.6.num.*8. cum aliis multis quos hi referunt. Ratio est, tum quia valor huiusmodi, seu effectus ex opere operato, nō pertinet ad sufficientiā, sed ad efficaciā; at quoad efficaciam non potest hoc sacrificium esse infinitum, cùm nec sacrificium Crucis id habuerit: efficacia enim respicit effectum in re ipsa dandum; constat autem non dari, nec dari posse effectum infinitum intensiuè, tum quia frustrà quis plura sacrificia ad eandem rem obtinendam celebrari curaret, si enim Missæ fructus sit infinitus intensiuè, vna sufficeret ad obtinenda omnia, quæ petuntur. tum denique, quia hic valor, seu effectus non est mensurandus ex infinitate sacrificij, sed ex institutione, ac promissione Christi. Vnde esto sacrificium hoc incruentū ex se sit infinitū, est tamen institutum (inter alia) vt sit quoddam eiusdem Christi instrumentum ad sui sacrificij cruenti satisfactionem nobis applicandam; non potuit autem hoc sacrificium assumi vt instrumentum, nisi ad determinatum, & finitum effectum, qui per Christi voluntatem taxari debuit, sicut etiam taxatus est effectus Eucharistiæ, vt est sacramentum, esto sub hac ratione sit etiam quid infinitum.

32. Nec obest si dicas quòd quanuis Christus Dominus in Missæ sacrificio non immediatè offerat Patri, sed mediatè, & ministerio Sacerdotum, actio tamen Sacerdotis, per quem Christus se offert, non potest minuere infinitum valorem ipsius oblationis, sicut nihil minuit de valore eleemosynæ actio serui, per quem dominus illam pauperi offert, cùm dominus sit principalis donans, & de suo donet. Similiter Christus est principalis offerens, & de suo offert.

Respondetur tamen negando paritatem rationis. Nam famulus dum eleemosynam pauperi porrigit, nihil de suo dat, sed profert illam tanquā obiectum extrinsecum, & alienum, ideóque non potest meritum, ac valorem illius minuere: Sacerdos autem dum offert Domini corpus, non offert illud vt obiectum extrinsecum, & à se alienum, sed quasi rem propriam, per hostiæ namque, seu panis consecrationem, totam victimam, seu totū Christum quodammodo producit, vt patet; & consequenter cùm illud potestate mirabili producat, non tanquam obiectum extrinsecum offert illud, sed tanquam rem propriam. Nec etiam obest si dicas, quòd sequitur, inde Sacerdotes habere modum aliquem dominij in corpus Domini, si illud vt rem propriam offerant. Respondetur enim dominium illud habere non absolutè in Christum Dominum, sed quatenus cibus est, & edulium spirituale, & quatenus sub speciebus huiusmodi latet, sub illis enim promisit Christus hominibus se dictum cibum daturum, Ioan. 6. *Panis, quem ego dabo, caro mea est.*

DVBIVM XVII.

Quo eadem materia continuatur, proponendo, & soluendo aliqua quæsita.

1. PRo pleniori explicatione prædictorum quæres primò, an idem sit sentiendum de valore sacrificij, quatenus offertur in persona Ecclesiæ, vel etiam ex opere operantis respectu Sacerdotis, seu cuiuscunque alterius offerentis priuati.

Respondetur affirmatiuè; & in primis si loquamur de Missæ sacrificio, quatenus offertur in persona Ecclesiæ, conueniunt omnes quòd valor eius sit finitus ad impetrandum. Ratio est, quia hic

hic valor fundatur in sanctitate Ecclesiæ, vt dictum est suprà. Sanctitas autem Ecclesiæ finita est, ac subinde finitus etiam est ipsius valor, & quoad hoc locum habet doctrina D. Thomæ 3. *p. q.* 79. *art.* 1. asserentis oblationem magis attendi ex conditione offerentis, quàm ex dignitate rei oblatæ. Atque hinc deducit Suar. *sect.* 11. *conclus.* 3. valorem istum posse crescere & minui, quo in Ecclesia fuerint sanctiores.

2. Si autem loquamur de valore Missæ, prout tertio offerenti responder, est similitet finitus intensiuè; tum in ratione meriti, quia Sacerdos, seu quicunque alius offerens priuatus non meretur nisi vnum, aut alterum gradum gratiæ, seu gloriæ: tum in ratione satisfactionis, quia non debet nisi certam, ac finitā pœnam; tum etiā in ratione imperrationis, quippe persona sic offerens finita est, eiúsque actio similiter finita, etiam in genere moris, atque id indicat præcitata D. Thomæ doctrina, quæ sumpta est ex Greg. *lib.* 7. *Registri Epist.* 12. dicente; *hinc patenter ostenditur, quia non offerens à muneribus, sed munera ab offerente placuerunt, quoniam in omnipotentis Dei iudicio, non quod datur, sed à quo datur, inspicitur.* & *Homil.* 5. *in Euangelia* ait ipse Greg. *Non perpendit Deus in suo sacrificio quantum, sed ex quanto offeratur.* Ex his autem verbis nō est inferēdum, rem oblatam nihil conferre, sed non sufficere absque offerente, & dignitate, ac effectu eiusdem, vt rectè obseruat Suar. *ibidem conclus.* 4.

3. Quæres secundò, an idem sit omnino sentiendum de sacrificio cruento, ac incruento.

Respondetur negatiuè, nam hæc duo sacrificia conueniunt quodam modo, & differunt etiam inter se.

Conueniunt, quòd in vtroque est eadem hostia, atque idem principalis offerens, nempe Christus, vt habetur ex Concil. Trident. *sess.* 22. *cap.* 2.

Differunt autem primò in modo offerendi, quia in hoc est incruentus, & sub speciebus sacramentalibus; in illa est cruentus, & in propria, ac naturali Christi specie.

Secundò in modo operandi suum effectum, tum quia hoc habet omnem virtutem suam ex illo, non è conuerso; tum quia illud est causa generalis totius nostræ iustificationis, & gratiæ, quam sub quauis ratione à Deo suscipimus: secus est de hoc, multas enim gratias, & media salutis nostræ à Deo accipimus indepedenter ab hoc sacrificio, cuiusmodi sunt, quæ nobis vel per alia Sacramenta, vel ratione alicuius meriti præcedentis, vel ex mero Dei placito, absque vllo ad actiones humanas respectu, diuina bonitas confert. Tum etiam, quia sacrificium cruentum salutem nostram operatum est per modum meriti de condigno, satisfactionis, ac solutionis pretij ad remissionē omnium peccatorum, ad omnem gratiam, & gloriam, omniaque Dei beneficia, quæ vnquam alicui puro homini conferantur, & infinities maiora obtinenda sufficientis; ita tamen vt per illud nulli in particulari pars aliqua huius pretij applicetur: applicatur autem partim per sacrificium incruentum, partim per Sacramenta, partim actibus nostris ex gratia factis, & partim ab ipsa prouidentia diuina, quæ sua bona distribuit, prout vult. Cruentum igitur sacrificium operatur suum effectum de condigno, nouum nostræ redemprionis pretium merendo; incruentum autem absque vllo nouo merito ex Christi voluntate, ac institutione meritum, & pretium iam acquisitum certis personis applicando.

Tertiò differunt, quia cùm immediatus sacrificij cruenti effectus sit redemptionis nostræ pretium, quasi in abstracto,

ſtracto,& prout concipitur nulli applicatum. Hinc fit quòd effectus ipſe ſit omnino par dignitati eiuſdem ſacrificij, & conſequenter omni ratione non ſolùm illimitatus,ſed inſuper infinitus. Atque ideo pretium iſtud ex ſe ſufficiens eſt ad infinitos homines redimendos,etiam ſi per impoſſibile ſinguli infinita peccata patraſſent, nec-non ad infinities plura, & maiora cuiuſuis generis beneficia à Deo impetranda:incruentum autem ſacrificium, etſi ex ſe & ratione rei oblatæ, ac primarij offerentis ſit quidem infiniti valoris, ſemper tamen habet finitum determinatúmque effectum, quia cùm creatura infinita ſit impoſſibilis, conſequenter nec gratia infinita ei dari, nec effectus vllus indeterminatus determinato actu certæ perſonæ applicari valet.

4. Dices,actio humana Chriſti,qua corpus ſuum in Cruce obtulit,fuit finita, vt conſtat: igitur & valor illius ſacrificij fuit finitus.

Reſpondetur tamen quòd licèt dicta operatio finita eſſet in eſſe phyſico, & naturali, attamen vt vitaliter proueniebat à perſona diuina, & ab homine infinitè grato per vnionis hypoſtaticæ gratiam, ea ipſa actio humana, & oblatio in eſſe moris, & in entitate morali,erat Patri infinitè grata, & accepta.Atque hinc prouenit, quòd cùm effectus immediatus ſacrificij cruenti fuerit abſolutè infinitus, conſequenter ſuffecerit illud ſemel fuiſſe oblatum pro omnibus remiſſionibus, & gratiis à Deo obtinendis: è conuerſo autem cùm effectus ſacrificij incruenti ſit certus,ac limitatus,ſæpiùs pro diuerſis indulgentiis,& gratiis à Deo impetrandis offerri ſolet.

5. Quæres tertiò, an valor, ſeu effectus ſacrificij incruenti ſit ſaltem infinitus extenſiuè, itaut ſi pro multis offeratur, ſiue diuerſis ſpecialibus intentionibus,ſiue vna tantùm communi, vt pro populo,ſeu cōmunitate,non minuatur fructus in ſingulis. Authores primæ ſententiæ dub. præcedenti adducti,præſertim Caiet.Sylu.Canus,Cord. Arag. & Petrus de Soto affirmant,ducti potiſſimum ex infinitate rei oblatæ, ſeu ipſius ſacrificij; imò eſto ponatur quòd effectus ſacrificij ſit abſolutè finitus intenſiuè, vt nos tenemus, adhuc videtur poſſe defendi quòd applicatus pro pluribus nō minuatur, vt patet de igne, qui pluribus ſubiectis æquè diſpoſitis ſimul applicatus poſſet in ſingulis producere calorem æquè intenſum. Atque idem videtur poſſe affirmari de huius ſacrificij fructu, ſi pro pluribus ab offerente applicetur.

Nihilominus reſpondetur negatiuè, atque ita ſentiunt authores pro ſecūda opinione præcedentis dubij allegati; nec videntur repugnare Caiet. Canus, Cord.& nonnulli alij ex citatis pro prima ſententia,non enim agunt de huiuſmodi effectu ſic applicato, ſed de illo, qui reſpondet offerentibus vt ſic, de quo in 4. quæſito erit agendum. Ratio autem potiſſima, & aptiſſima ad hanc veritatem explicandam inſinuatur à Bellarm. *lib. 2. de Miſſa c. 4. propoſitione* 4. & à Suar. *ſect.* 12. *concl.* 2. pendétque omnino ex Chriſti inſtitutione. nam ſicut quodlibet opus Chriſti ex ſe ſufficiens erat ad noſtram redemptionem plenè operandam, atque vt nos per illud gloriam ſine vllis propriis meritis obtinere poſſemus, quia tamen Chriſtus pactum cum Patre iniuit,vt noſtra redemptio non conſummaretur, niſi per ſuam mortem, nec nos gloriam abſque noſtra cooperatione cōſequeremur, idcirco Chriſti merita non habuerunt completam vim de facto aliter noſtram ſalutem operandi.Ita Miſſæ ſacrificium in quo offertur, & eſt principalis offerens ipſe Chriſtus, eſto ex ſe ſit

infiniti valoris,non tamen habet infinitum effectum ratione contrarij pacti, vt suprà,initi.

6. Sed iam sic probatur primò ex casu Ecclesiæ, quæ vera est institutionis Christi interpres, cùm à Spiritu sancto regatur. nam alioquin Sacerdotes immeritò vni soli applicarent Missæ fructum, si enim absque vnius detrimento, seu præiudicio possent multi æqualem fructum percipere,nulla quidem adesset ratio Missam sic vni applicandi, vt alij excludantur: at si Missa infiniti sit valoris extensiuè, pro pluribus applicata tantum singulis valeret, ac si pro vno duntaxat celebraretur;igitur ex debito charitatis tenerentur Sacerdotes ad quodlibet sacrificium pro omnibus fidelibus æqualiter offerendum,cuius tamen oppositum sit iuxta laudabilem, & antiquam Ecclesiæ consuetudinem.

7. Secundò, quia Sacerdos posset plura stipendia integra pro tot Missis celebrandis accipere sub intuitu vnius Missæ,atque vnico sacrificio pro omnibus satisfacere, totum illud singulis applicando,quod videtur satis absurdum, & contra communem Ecclesiæ praxim. Tertiò,quia in hoc satisfactionis effectu non est alia intēsio effectus,quàm multitudo satisfactionis: sed effectus sacrificij est limitatus intensiuè, vt habetur ex dictis.ergo satisfactio per hoc sacrificiū applicanda,sicut est limitata quoad intensionem, seu magnitudinem,ita & quoad multitudinem, & consequenter respectu cuiuscūque personæ, vel multitudinis personarum.Patet consequentia, quoniam quantitas effectus, eiusdem rationis est siue vni, siue multis applicetur. Atque in hoc est magnum discrimen circa illam similitudinem, quā suprà ex actione ignis desumptam insinuauimus.nam quòd ignis possit interdum effectum æquè intēsum in multis obiectis producere, non tamen intensiorem in eodem subiecto causare, hoc inde prouenit, quia multiplicatio effectus est res satis diuersa à maiori intēsione,& propterea nil mirum, quin virtus causæ ad vnam sufficiat, & non ad aliam. At in casu nostro multitudo satisfactionis eiusdem rationis est siue ad eandem personam, siue ad diuersas cōparetur, ac subinde si respectu vnius augeri nequit,nec respectu diuersarum poterit multiplicari. Adde quòd ignis agit ex necessitate naturali in quodlibet passum æquè propinquum, & dispositum: Missæ autem suffragium agit secundùm Christi institutionem, & liberam applicantis intensionem.Ita Rich. Dur.Medin.& Cord. *vbi suprà.*

8. Quæres quartò, an vis huius sacrificij possit modo aliquo dici saltem syncategorematicè infinita.

Respondetur affirmatiuè, si sermo sit de fructu offerentibus respondente,qui per modum impetrationis obtinetur;is enim ratione deuotionis, aut multitudinis offerentium potest in infinitum semper crescere.Ratio est,tum quia quo offerētes plures sunt, aut deuotiùs offerunt sacrificium,eo maiorem habet vim impetrandi; sicut enim multiplicantur personæ offerentes, ita multiplicantur oblationes quasi partiales, & ex omnibus conflatur quasi vna integra, quæ (moraliter loquendo) eo maioris valoris existit, quo ex pluribus partialibus constat,si cætera sint paria.tum quia licèt fructus impetrationis non fundetur in promissione aliqua speciali, fūdatur saltem in intrinseca dignitate,& valore ipsius sacrificij in se considerati,& consequenter sacrificium istud de se est sufficiens ad impetrandum quodlibet beneficium, seu beneficiorum multitudinem.quamuis enim beneficia in numero, seu perfectione augeantur in infinitum, adhuc illa sacrificium ratione rei oblatæ,

oblatæ, & principalis offerentis longè superat, atque excedit. Ita habetur ex D.Thom.*in 4.dist.45.q.2.art.4.quæstiunc.* 2.& Suar.*d.disp.79.sect.12.concl.*3.

9. Hinc infertur quòd quando plures eandem Missam audiunt, vel ei inseruiunt, & ita eam modo aliquo simul cum Sacerdote offerunt, omnes, & singuli quatenus offerẽtes sunt, integrum percipiunt fructum, non minorem, quàm si vnus tantùm esset offerens. Vnde iuxta hunc sensum potest fructus huius sacrificij dici similiter quodammodo infinitus, vel potiùs augmentabilis in infinitum extensiuè. Ita Suar. *ibidem conclus.*1.& Coninch. *dub.* 10.*n.* 189.Ratio est,tum quia aliàs audientes Missam, quo plures concurrerent, eo minorem fructum perciperent, solùm ob multitudinem audientium,quod est valde absurdum; imò multorum preces per modum vnius Deo oblatæ,sunt magis efficaces,quàm si singulæ separatim offerantur. Hîc enim locum etiam habet commune illud axioma,*virtus vnita fortior est se ipsa dispersa*; atque ideo Ecclesia in necessitatibus publicis curat multoş ad orandum simul conuenire. tum quia cùm ibi sint distinctę oblationes,vt diximus,consequenter sunt etiã distincti effectus iis respondentes, qui potiùs crescunt ex multitudine offerentium, cùm sic mutuò sese ad maiorem deuotionem excitent.

Dvbivm XVIII.

Quo soluuntur rationes dubitandi initio dubij primi adducta.

1. SVperest nunc rationes in contrarium adductas diluere. Quare ad primam dicimus, parum referre, quòd sint incogniti ij,pro quibus Missæ sunt celebrandæ,modò habeatur notitia intentionis erogantium,seu legantium eleemosynam pro Missis celebrandis:bona enim,de quorum domini intentione constat,non incerta,sed certa æstimanda sunt.

2. Ad secundam satis constat ex dictis.Missa namque esto ex se sit infiniti valoris quoad sufficientiam,non tamen quoad efficaciam,id est,licèt ex se, tam ratione rei oblatæ, quàm ratione principalis offerentis sit infiniti valoris intensiuè, imò & extensiuè; de facto tamen quoad satisfactionem, & meritum nequaquam est infiniti valoris, atque ideo pro multis applicata minus valet. Est tamen infiniti valoris extensiuè, & syncategorematicè, quoad impetrationem,& ratione offerentium,vt habetur ex dictis in tertio quæsito. Adde quòd etiam si Missa esset infiniti valoris quocumque alio modo, adhuc non posset Sacerdos vnico sacrificio multis oneribus satisfacere: stipendium namque nòn datur pro Missæ valore, siue finitus,siue infinitus sit,alioquin cùm talis valor sit res spiritualis, simonia committeretur, sed datur tanquam merces laboris, & operæ in Sacerdotis sustentationem;quod cùm sit lege, consuetudinę ve taxatum, nequit Sacerdos absque iniustitia illud excedere: neque infinitus Missæ valor à violatione promissi, & pacti, & nonnunquam à iuramento promissorio, subindéque à periurio Sacerdotem eximeret.

3. Sed obiicies primò, quia nulla sacra Scriptura, nulla traditio, nullum Concilium, aut Pontifex tradidit vnquam quòd Missa sit finiti valoris, & vna pro multis dicta non valeat pro omnibus,ac si pro vno duntaxat offeratur: ergo falsa est solutio, & consequenter conclusio tertia non est tenenda.

Respondetur in primis,argumenta ab auctoritate sacræ Scripturæ negatiuè nihil põderis apud Theologos habere;

imò contra hæreticos falsò opinantes omnia ad fidem, & mores necessaria contineri in sacra Scriptura, oppositum censent omnes DD. Catholici, vt tradit Bellarm. *tom.* 1 *controu. lib.* 4. *de verbo Dei non scripto, à cap.* 3. *& vltrà.* Atque ideo nihil prædictæ nostræ solutioni, & conclusioni derogat, esto in sacra Scriptura expressa non habeatur.

4. Quo autem ad traditiones obseruare oportet ex Bañes 2. 2. *quæst.* 1. *art.* 10. *dub.* 6. *conclus.* 6. Ayala *de diuin. tradit. p.* 3. *in principio*, Mendoza *controu. theol. quæst.* 4. Schol. *ad* 4. *argum* & Azor. *instit. moral. p.* 1 *lib.* 8. *c.* 4. *quæs.* 3. triplex traditionum genus existere; quædam sunt diuinæ, illæ nimirum, quas ab ipsius Christi ore Apostoli acceperunt, vel quas, Spiritu sancto dictante, vel Christo Domino iubente promulgatur. Aliæ Apostolicæ, quas ipsi Apostoli tanquam Ecclesiarũ præfecti, Doctores, Magistri, & Rectores instituerunt, sic enim canones, qui dicuntur Apostolorũ, condiderunt. Et aliæ ecclesiasticæ, quas ipsius Ecclesiæ mos, vsúsque constituit, & obseruat. Addit autem Azor. *ibid. in calce cap.* pro certo tenẽdum esse quòd sicut Ecclesia in ferendis legibus suis scriptis errare nequit, aliquid cõtra fidẽ, ac rectos mores statuendo; ita in traditionibus, & obseruationibus fidei, & morum, similiter decipi, aut errare non potest. Vnde cùm antiquissima sit Ecclesiæ consuetudo, vt Missa, seu Missæ pro vno celebrentur, & pro diuersis causis diuersæ Missæ dicantur, iuxta ritum in Missali præfixum; & constet etiam ex vetustissimis Ecclesiarum, ac monasteriorum tabulis perpetua fuisse instituta, & passim à stipendia largientibus institui anniuersaria pro vno, & tali dicenda, eáque esse ab earumdem Ecclesiarum, seu monasteriorum Sacerdotibus sub iuramento, seu promissione acceptata; idcirco manifestè hinc sequitur ecclesiasticam esse traditionem, vnam Missam non æquè multis prodesse ac paucis.

5. Idem colligitur ex Conc. Trid. *sess.* 25. *de reform. c.* 4. vbi Missarum restrictio ad minorem numerũ facienda conceditur, non tamen cuicumque, sed Episcopis, & Generalibus Ordinũ, in Synodis, & Capitulis generalibus, nec simpliciter, sed ex causa legitima, nec de omnibus Missis, sed de aliquibus tantùm, vt ex infrà dicẽdis fiet manifestum. Id autẽ frustrà Conciliũ indulgeret, si vnico sacrificio posset pro pluribus satisfieri.

6. Demum idem deducitur ex Iul. II. & Leone X. apud Confett. *in collect. priuileg.* vterque enim indulsit Sacerdotibus Ordin. Min. de Obseruantia, vt vnico sacrificio satisfaciant pro pluribus, pro quibus totidem eleemosynas vsque ad summam vnius Iulij receperint, vterque etiam indulsit Correctoribus generalibus Ordinis Minorũ, vt in actu visitationis possent cũ suis Fratribus dispẽsare, vt præ multitudine celebrandarũ Missarum, quæ eorumdẽ Fratrum vires excedũt, possint vnico sacrificio cum nouẽ collectis pro nouẽ Missarum obligatione satisfacere. Iudicant igitur summi Pontifices vnã Missam ex se non valere pro pluribus, alioquin superfluum esset huiusmodi indultum.

7. Obiicies secundò, ex præcit. Concilij, & Pontificum indultis manifestè inferri potiùs oppositum, nempe vnico sacrificio posse pro pluribus stipendiis satisfieri, & consequenter fructum Missæ pro pluribus stipem conferentibus applicatũ, ita valere pro singulis, ac si pro vno duntaxat applicaretur.

Respondetur negando illationem, tum quia aliàs superfluum esset, & inutile dictum indultum, vt diximus *suprà*. Tum quia saltem inde habetur, Sacerdotes non posse priuata authoritate vnico sacrificio satisfacere pluribus

ribus obligationibus, cùm Missarum reductio ad minorem numerum solis Episcopis,& Generalibus Ordinum respectiuè committatur. tum quia adhuc dictis Prælatis committitur potestas reducendi potius stipendia, quàm Missas, nempe vt ex multis paruis eleemosynis fiat iustum stipendium. Ita Ioan. Franc. Leo *praxi for. ecclesiast. p. 2. de voto, & voti dispensatione c. 11. num. 36.* Quapropter ex Concilio nullatenus inferendum est, vnam Missam absolutè pro pluribus valere, sed solùm ob impossibilitatẽ actus, vel non iusta stipendia, obligationes Missarum diminui posse. Ac similiter de Pontificiis indultis dicendum est, Pontifices nimirum non absolutè declarare, vnam Missam valere pro multis, sed in dictis obligationibus dispensare solùm iusta interueniente causa, vel magnæ paupertatis, vel summæ necessitatis, quæ Regulares aliàs à perfectionis vitæ operibus rationabiliter retardaret, vt rectè obseruat Fraxinel. *tract. de Sacerd. obligat. sect. 6. in resp. ad tertium argumentum.*

8. Obiicies tertiò. Per vnicum actum ieiunandi, seu officium recitandi, potest quis multis obligationibus iuris diuini, & ecclesiastici satisfacere; quì enim ieiunat in die Veneris, quia tenetur ex voto, & est vigilia Apostoli, seu dies Quadragesimæ; similiter qui Officium recitat ad quod tenetur etiam ex voto, & quia sacris Ordinibus initiatus est, vtrique prædicto iuri per vnum actum satisfacit: igitur per vnum Missæ sacrificium potest etiam Sacerdos pro multis obligationibus satisfacere, si pro singulis sigillatim offeratur.

Respondetur debita esse in duplici differentia, quædam sunt legalia, illa nimirum, quæ ex lege, voto, præcepto, seu pœnitentia iniunguntur: & alia realia, quæ in iustitia commutatiua consistunt, vt obligatio ex mutuo, emptione, venditione,&c. pluribus igitur debitis prioris generis vnico actu satisfieri potest, non autem secundi generis. Ratio est, quia debita legalia ex legislatoris intentione pendent; intentio enim legis, voti, præcepti, & pœnitentiæ potest in vnum, idémque opus tendere; vt si Confessarius pœnitenti iniungat, quòd pauperi aureum erogare teneatur, satisfaciet quidem pœnitens præcepto Confessarij si aureum eroget pauperi in extrema necessitate existenti, cui lege charitatis tenebatur sub mortali subuenire, vt tradit Franc. Vict. *sum. sacram. de satisfact. num. 205.* At in debitis realibus attenditur æqualitas rei ad rem. Vnde, quia vnum debitum non potest esse æquale pluribus satisfactionibus, idcirco nec vna eadémque solutione potest pluribus debitis satisfieri. Ita Sanch. *sum. lib. 1. cap. 14. n. 5. post med. Cod. de satisfaction. q. 4. vers. corollariè sequitur.* Hinc autem fit, quòd quia debitum Sacerdotis ad celebrandum pro aliquo, quo stipem sub huiusmodi intuitu acceperat, est reale iustitiæ commutatiuæ, vt habetur ex Suar. *in 3. p. tom. 3. disp. 86. sect. 1.* Ideo Sacerdos vnico sacrificio nequit pluribus satisfactionibus satisfacere.

9. Neque obstat dicere quòd sicut si quis Sacerdos plures simul absoluat, seu baptizet, dicendo; Ego vos absoluo, seu baptizo; omnes reuera absoluuntur, vel baptizantur, & respectiuè suscipiunt fructum Sacramenti ex opere operato; ita à fortiori de Missa pro pluribus applicata videtur dicendum.

Respondetur enim primò negando paritatem rationis, quoniam effectus Baptismi, seu absolutionis, non consistit in actione, sed in receptione, vt notat Azor. *instit. mor. p. 1. dub. 10. cap. 20. q. 9.* fructus autem Missæ respondet solùm consecrationi, iuxta sententiam probabiliorem, quam tradit Coninch.

vbi suprà dub. 5. *conclus.* 6. *num.* 96.

Respondetur secundò, quot sunt formæ sacramentales actualiter, vel virtualiter, seu æquiualenter, & quot sunt suscipientes, tot esse Sacramenta. Hæc autem forma; Ego vos baptizo, seu absoluo, æquiualet his; Ego absoluo, seu baptizo te, & te, iuxta DD. communiter *in* 4. *dist.* 6. atque ideo nihil nobis officit similitudo de Baptismo, seu absolutione. Ita Cord. *lib.* 1. *q.* 3. *opinione* 5. *conclus.* 4. *in solutione ad* 10. *argumentum.*

10. Tertia ratio dubitandi petit controuersiam, an Sacerdotes possint pro vna Missa tot accipere stipendia, quot ad diurnam eorum sufficiant sustentationem. Partem affirmatiuam amplectuntur Canus *de loc. theol. lib.* 12. *cap.* 13. *ad* 10. *arg.* Sotus *de iust. lib.* 9. *q.* 3. *art.* 1. *fine, & in* 4. *dist.* 13. *q.* 2. *art.* 1. *fine.* Petrus à Soto *de Euchar. lect.* 7. Ledes. *sum. p.* 1. *de sacr. Euchar. cap.* 18. *quæst.* 8. Ioan. à Cruce *in direct. confess. p.* 2. *de sacr. Missæ quæst.* 1. *dub.* 7. Beja *par.* 1. *cas.* 12. Nugnus *in* 3. *par. tom.* 1. *quæst.* 83. *art.* 1. *dub.* 10. *conclus.* 4. Honcala *de valore Missæ art.* 11. *&* 16. Arag. 2. 2. *quæst.* 85. *art.* 3. *dub. de iusto Missarum stipendio, vers. His tamen non obstantibus.* Angel. *verb. Missa, n.* 52. Rodr. *sum. tom.* 1. *cap.* 251. *n.* 4. *& tom.* 4. *cap.* 52. *n.* 4. Molfesius *sum. tom* 1. *tract.* 3. *cap.* 16. *n.* 17. & Fernandez *in exam. theol. mor. p.* 3. *cap.* 5. §. 8. *num.* 3. Ducuntur, tum quia sic conceditur iure diuino, Matth. 10. & Luc. 10. *Dignus est operarius*, seu *mercenarius cibo suo*, seu *mercede sua*, & 1. Cor. 9. *Qui in altari deseruit, de altari viuere debet.* tum quia non est cogendus Sacerdos pauper mendicare, indecentíve modo aliquo victum quærere, vt habetur ex Trid. *sess.* 22. *c.* 2. *de reform.* tum denique, quia sic videtur deduci ex præcit. Trid. & Pontificum indultis, quibus conceditur Episcopis, & Generalibus Ordinum, Missarum obligationes ad minorem numerum reducere, & vnico sacrificio cum nouem Collectis satisfacere pro nouem Missis; hinc enim colligitur, id intrinsecam iniustitiam non continere, alioquin nec Episcopus, nec etiam Pontifex posset alios iure suo priuare.

11. Nihilominus absolutè dicendum est, Sacerdotes etiã pauperes non posse pro vna Missa plura stipendia iusta, idest, lege, seu communi æstimatione taxata accipere. Ita ex præcitatis tenent Ledesm. Ioan. à Cruce & Molfesius. ita Lessius *de iust. lib.* 2. *cap.* 24. *dub.* 5. *num.* 28. Azor. *p.* 3. *lib.* 12. *cap.* 6. *quæst.* 2. Suar. *in* 3. *p. tom.* 3. *disp.* 86. *sect.* 4. Vasq. similiter 3. *p. tom.* 3. *disp.* 234. *cap.* 2. Henriq. *lib.* 9. *de sacr. cap.* 22. §. 5. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 16. *num* 188. Cord. *lib.* 1. *quæst.* 4. *dub.* 2. Angles *in* 4. *p.* 1. *quæst. de valore Missæ, art.* 2. *conclus.* 2. *append.* 2. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *quæst.* 41. *art.* 23. *conclus.* 5. Rodr. etiam *tom.* 1. *quæst. reg. quæst.* 43. *art.* 17. Mart. Nau. *sum. cap.* 25. *num.* 92. Petr. Nau. *lib.* 2. *de restit. cap.* 2. *num.* 329. Graff. *lib.* 2. *suarum decis. cap.* 44. Regin. *lib.* 13. *prax. panit. num* 234. Naldus *verb. Capellania num.* 11. Bonac. *de sacr. disp.* 4. *quæst. vlt. punct.* 7. §. 2. Fraxinel. *de sac. oblig. sect.* 4. *conclus.* 2. & plures alij.

12. Suadetur autem sic primò, quia paupertas (seclusa extrema necessitate, de qua non agitur in præsenti) non dat facultatem accipiendi, seu retinendi rem alienam, inuito domino, nec vendendi rem carius, quàm valet; nec mercenarius, aut miles potest aliquid vltra suam mercedem, iustúmve stipendium, ratione paupertatis vsurpare absque vllo domini consensu: igitur nec Sacerdos potest sub intuitu paupertatis aliquid vltra iustum stipẽdium inuito domino accipere, & consequenter nequit pro vna Missa plura iusta stipendia sibi assumere.

13. Secundò

13. Secundò, quia Sacerdos qui infirmitate, alióve impedimento detentus Missam celebrare nequit, similiter nequit vt suæ subueniat paupertati stipendium aliquod accipere in fraudem illius, pro quo non est sacrum facturus: igitur neque ille, qui vnum duntaxat sacrum facere potest, poterit sub intuitu paupertatis post primum stipendium accipere secundum, quoniam qui ex iusto stipendio iam obligatus est ad Missam hodie, v.g. pro vno dicendam, perinde se habet respectu alterius, ac ille, qui ex legitimo impedimento celebrare non valet.

14. Tertiò, adhuc retenta opinione eorum, qui sentiunt fructum Missæ ex opere operato infinitum esse, non potest rationabiliter affirmari, quòd pro vna Missa plusquam vnum iustum stipendium vsurpari queat, quia stipendium non datur vt pretium ob Missæ fructum applicandum, cùm is sit res spiritualis, & consequenter tunc non minus committeretur simonia, quàm cùm Prælato pecunia exhibetur ob applicandum, seu conferendum beneficium, vt omnes testantur: nec datur vt pura eleemosyna, alioquin Sacerdos diues non posset illud accipere; nec esset vllo modo ex iustitia debitum, cuius oppositum constabit ex infrà dicendis: datur igitur, & accipitur, vel vt merces laboris, & operæ, vel in subsidium congruæ sustentationis; vtrumque enim probabile est. Siue autem hoc, siue illo modo detur, sequitur inde quòd nec commendans Missas tenetur plusquam iustum stipendium dare, nec Sacerdos aliquid vltra illud vsurpare potest. Nam illud Matth. 10. *dignus est operarius*, &c. & illud Pauli 1. Cor. 9. *qui altari seruit*, &c. vtrumque intelligitur non absolutè, sed proportionabiliter, id est, quòd secundùm ministerium, & laborem, quispiam in spiritualibus ministrans præmietur, aut sustetetur plus, minúsve recipiendo, secundùm quod plus minúsve laborat, aut seruit: alioquin Diaconus, siue etiam Acolytus, qui altari duntaxat deseruit, æqualem deberet mercedem, seu sustentationem vitæ accipere, sicut celebrans; & hic sicut Curatus, vel Episcopus, Cord. *lib. 1. q. 4. dub. 2. opinione* 2. Rodr. *tom. 1. quæst. reg. q.* 46. *art.* 17. & Fraxinel. *sect. 6. in solut. ad arg.* 11. Idque adhuc clariùs deducitur si verba Pauli originaliter citentur, quæ sunt huiusmodi, *qui altario seruiunt, cum altario participant.* participare namque cum aliquo est partem habere cum illo; ac subinde qui altari deseruiunt, verè dicuntur cum altari, seu de altari participare, non planè, sed iuxta taxationem ex lege, seu consuetudine factam. Ita Nugnus *de sacr. tom. 1. p. 3. tract. de sacrif. dub. 9. ad 3.* & Fraxinel. *vbi suprà.*

15. Nec refert quòd Presbyter sit pauper, & consequenter ad sui congruam sustentationem indigeat plusquam vno stipendio; ij enim qui stipendium Sacerdoti exhibent, vt pro ipsis sacrificium offerat, nullo iure coguntur eum alere. tum quia Ecclesia non instituit Missas ad alendos pauperes Sacerdotes, sed ad memoriã Passionis Christi recolendam, & Dei ipsius maiorem gloriam, ac populi Christiani vtilitatem. tum quia Clerici ex sacr. Concil. Trid. præscripto *sess. 21. de reform. c. 2.* non admittuntur ad sacros Ordines, nisi vel ex patrimonio, vel ex Ecclesiasticis beneficiis habeant, vnde commodè sustententur. Idque antea fuerat iam cautum, *cap. non liceat, cap. Episcopus, & cap. tuis.* hinc si quis sciente Episcopo aliter ordinetur, cogitur Episcopus ei alimenta præstare. *cap. cùm secundùm Apostolum, de praeben.* Si autem inscio Episcopo, sibi imputet, & aliunde sibi victum quærat. *cap. Clericus victum. 61. dist.* imò iuxta opinionẽ, quam Fagundez *lib. 3. de Ecclesia*

praeceptis

præceptis cap. 8. *num.* 7. cum multis per eum citatis, censet meliorem, & magis cõmunem, qui sine patrimonio, aut beneficio ordinatur, maner ipso iure suspensus, & sic celebrans irregularitatem contrahir, *cap. Sanctorum, & cap. neminem 70. dist.* At si Presbyter postquam ordinatus est, in paupertatem incidar, illi curandum est vt ex agricultura, seu quouis alio honesto labore, vel exercitio corporali, aut spirituali acquirat suæ sustentationi necessaria. Ita Nauar. *sum. cap.* 25. *num.* 92. alioquin quilibet posset absque beneficio, & patrimonio ad sacerdotium promoueri. Cord. *vbi suprà q.* 3. *dub.* 2. *ad finem.*

16. Tandem huic controuersiæ finem imposuit sacra Congregatio Concilij Tridentini, quæ sub die 21. Iunij 1625. authoritate sibi specialiter attributa à S. D. N. Vrbano VIII. inter alia sic statuit, *Deinde vbi pro pluribus Missis, etiam eiusdem qualitatis celebrandis plura stipendia, quantuncunque incongrua, & exigua, siue ab vna, siue à pluribus personis collata fuerunt, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Ecclesiis, Capitulis, Collegiis, Hospitalibus, Societatibus, Monasteriis, Conuentibus, Congregationibus, domibus, ac locis piis quibuscumque, tam sæcularibus, quàm Regularibus, sacra Congregatio sub obtestatione diuini iudicij mandat, ac præcipit vt absolutè tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributa eleemosyna præscriptæ fuerint; itaut alioquin ij, ad quos pertinet, suæ satisfactioni non satisfaciant, quinimò grauiter peccent, & ad restitutionem teneantur.* Quid clariùs? Insuper *ibidem* sic habetur. *Id verò vt deinceps obseruetur exactiùs, sacra Congregatio eadem authoritate reuocat priuilegia, & indulta omnia quibuscumque personis, Ecclesiis, ac locis piis, tam sæcularibus, quàm Regularibus, cuiuscumque Ordinis, Congregationis, & instituti, quamcumque ob causam concessa, quibus indulgetur, vt certarum Missarum, vel anniuersariorum celebratione, aut aliquibus collectis, seu orationibus, plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat.* Hinc igitur manifestè constat, nec sub intuitu paupertatis, vel sub prætexru priuilegij, seu indulti cuiuslibet, posse Sacerdotem pro vna Missa plura stipendia sibi assumere, etiam exigua, atque incongrua, & suæ sustentationi insufficientia.

17. Imò ex dictis manent soluta, quæ in contrarium adduximus. Nam illud *Matth.* 1. *&* 1. *Cor.* 9. habetur ex dictis in tertio argumento quomodo sit exponendum, Id autem quod subiungitur, ne Sacerdos mendicare cogatur, soluitur ex dictis post tertium argumentum. Illud denique quod de indultis Concilij & Pontificum insinuatur, soluitur ex præcitato S. Congregationis decreto, atque ex infrà dicendis magis patebit.

DVBIVM XIX.

An sit licitus vsus accipiendi iusta stipendia pro Missarum celebratione.

1. Ratio dubitandi est primò, quia, regulariter loquendo, id non potest fieri nisi interueniente pacto aliquo, seu conuentione; omnis autem huiusmodi pactio est iure prohibita, *cap. tua nos, de simonia, cap. vlt. de pactis, cap. quàm piè* 1. *q.* 2. & profectò talis conuentio videtur esse simoniaca, quia datur spirituale pro temporali. Vnde Diu. Thom. 2. 2. *quæst.* 100. *art.* 2. *&* 3. *ad* 2. ait licitè posse stipendium accipi, dummodo pactum non intercedat, alioquin erit simonia; & *in* 4. *dist.* 25. *quæst.* 3. *art.* 2 *quæstiunc.* 2. *ad* 4. inquit pacisci de Missa dicenda semper esse simoniam.

2. Secundò, quia Concil. Trident. *sess.*

seß. 22. in decreto de obseruandis, & euitandis in celebratione Missæ, præscribit ne fiat vlla conuentio, aut pactum super stipendium Missarum nouatum; imponit etiam Episcopis, vt in Missarum celebratione omnia de medio tollant, quæ auaritiam, irreuerentiámve sapiant, ac redoleant: redolet autem auaritiam si Clerici, potissimum diuites, stipendium accipiant, illúdque in pactum deducant, cùm hi nequeant illud accipere titulo sustentationis, aut eleemosynæ, vt constat, nec ea acceptio aliunde cohonestari posse videatur.

3. Cæterum dico primò. Licitus omnino est vsus accipiendi, & dandi iustum stipendium pro sustentatione ministrantium spiritualia, & consequenter id absque vlla simoniæ labe fieri potest, etiam si Sacerdos huiusmodi stipendium in pactum deducat. Ita Adrian. *quodlib. 9. art.* 1. Caiet. 2. 2. *q.* 100. *art.* 2. *vers. ad euidentiam.* Sotus 9. *de iust. q.* 6. *art.* 1. *conclus. vlt.* Nauarr. *sum. c.* 23. *n.* 102. Gutier. *lib.* 1. *qq. Canonic. cap.* 26. *num.* 10. Cord. *de casib. conscientia casu* 27. Enriq. *lib.* 9. *de Missa cap.* 21. *num.* 4. Ledesma *sum. de sacram. Eucharistia cap.* 18. *vers.* 3. Graff. *lib.* 2. *decis. aur. cap.* 96. *à num.* 32. Cenedo multos referens *collect.* 44. *n.* 5. *p.* 2. Suar. *disp.* 86. *sect.* 1. Vasq. *tom.* 3. *disp.* 234. Coninch. 3. *p. q.* 83 *art.* 1. *dub.* 11. *conclus.* 1. *num.* 197. Bonac. *tom.* 1. *disp.* 4. *q. vlt. punct.* 8. *num.* 2. & alij, quos refert Fagundez *lib.* 3. *de pracept. Ecclesia cap.* 7. *num.* 5.

4. Suadetur autem sic primò, quia huiusmodi stipendium datur, & accipitur, non quasi in pretium Missæ, sed in sustentationem Sacerdotum; at accipere, seu dare aliquid pro sustentatione, tantum abest quòd sit simoniacum, vt debeatur potiùs de iure naturali; vnusquisque enim meretur de iure naturæ sustentari ab eo, cui inseruit, & in cuius obsequio occupatur: igitur cùm præcipuum Sacerdotis munus sit sacrificare, & Missas celebrare, iustè, ac rationabiliter potest ab eo, pro quo sacrificium offert, suam sustẽtationem exigere, illámque in pactum deducere absque vlla simoniæ labe.

5. Secundò, quia hæc est antiquissima vniuersæ Ecclesiæ consuetudo ab eius Pastoribus non tolerata solùm, sed approbata etiam: durum autem esset, ac impius & intolerabilis error vitio damnare vniuersalem totius Ecclesiæ consuetudinem, maximè cùm fundetur authoritate Christi, dicentis Luc. 10. *Dignus est operarius mercede sua*, & D. Pauli 1. Cor. 9. *Quis vnquam militat stipendijs suis? aut quis pascit gregem, & de lacte eius non manducat.*

6. Dico secundò. Non est denegandum, quin in hoc negotio intercedat pactum aliquod inter stipendium dantem, & sacrificantem; aliàs nullatenus posset intelligi, quo pacto inter illos oriatur, seu oriri queat obligatio ex iustitia. Ita tenent ferè omnes præcitati DD. atque id nititur explicare Suar. *vbi suprà*, hoc exemplo. Nam si quis Sacerdotem alat, & ab illo postulet sacrificium pro se offerri, non tamen sub hac conditione, sed vel solùm ex misericordia, aut intuitu Religionis, aut ex mera liberalitate; tunc Sacerdos non tenetur sacrificium pro illo offerre, imò absque vlla iniustitia, potest ab alio iustũ Missæ stipendium accipere, vt pro eo sacrificium offerat. E conuerso, esto Sacerdos offerat sacrificium pro me, & mihi id euidenter constet, non ideo teneor ex iustitia illi stipendium dare, quia non ex mea, sed ex sua liberali voluntate id præstitit. Vt igitur vtrinque oriatur obligatio ex iustitia, requiritur pactum, saltem implicitum. hæc enim obligatio pendet ex mutuo consensu, vel ex mutua promissione sub conditione onerosa vtrinque etiam acceptata, in quo

ratio pacti, & conuentionis consistit:& quidem hoc modo tacitè, vel expressè fit conuentio inter dantem stipendium, & recipientem; ille namque eo animo dat, vt alterum obliget: hic autem stipendium recipit animo se obligandi,& faciendi id, cuius causa datur; hoc enim ratio, & natura æqualitatis requirit. Constat igitur ex dictis in huiusmodi actionibus non posse obligationem ex iustitia absque pacto intelligi, & consequenter nec in hoc pacto intrinsecam malitiam reperiri.

7. Quapropter ad primam rationem dubitandi ex variis textibus desumptam, respondent aliqui, pactum hoc, esto ex se malum non sit, olim tamen fuisse prohibitum ob speciem mali, & certam indecentiam, quam habet; eam verò prohibitionem per contrariam consuetudinem esse abrogatam. Hæc tamen solutio inanis est, & falso nititur fundamento, quia nec talis prohibitio ostendi potest, nec habet locum vbi stipendij ratio interuenire solet: licuit autem semper in Ecclesia dare Ministris sacrificiorum stipendium ad eorum sustentationem. Vnde in ratione stipendij intrinsecè includitur pactio aliqua, sicut intrinsecè ex illo oritur obligatio iustitiæ, atque ideo mercedi operarij,& stipendio militis à Christo, & Paulo merito comparatur.

Secundò respondent alij, in actione sacrificandi duo posse considerari.

Primum est sacrificium ipsum, & fructus spiritualis, & sub hac ratione certissimum est non posse Missam pretio æstimari, aut in pactum deduci, esset namque manifesta simonia, & magna rei sacræ irreuerentia.

Secundum est corporalis labor, seu occupatio, & sub hoc prætextu dicitur ministerium illud pretio æstimabile, & consequenter potest in pactum deduci; res enim materialis non amittit suum temporalem valorem ob conditionem spiritualem eidem annexam, vt patet de calice consecrato,& aliis eiusmodi.

Hæc solutio mihi nec probabilis,nec tenenda videtur, quidquid in contrarium opinetur Suar. *loco cit.* Nam in Missæ celebratione duplex labor considetatur. Alter est cum ipsa celebratione coniunctus, vt legere Missam,flectere genua, & manus elauere; & hic spiritualis dicitur, cùm huiusmodi actio laboriosa rem spiritualem producat, nempe gratiam, habeátque originem à principio spirituali,idest, ab ordine sacro, atque ideo simonia est pro hoc labore pecuniam accipere. Ita Caiet. *sum. verb. simonia.* Sylu. *tit. eodem* §.5. Sotus *de iust. lib.9.q.6.art.2.*& Arag. *de iust. quæst.* 100.*de simonia,art.2.dub. de vēdente laborem*, &c. *concl.* 1. vbi pro hac sententia refert D.Thomam, Petrum de Aliaco, & Abbatem, qui *cap. suam, de simonia*, recedit ab opinione,quam in contrarium tenuerat *in cap. significatum, de prabendis.* Alter labor est, qui ipsam celebrationem antecedit,vt ad loca distantia accedere, tali hora, vel altari celebrare,&c. qui labor sicut est merè temporalis, extrinsecus, & per accidens sacrificio annexus, ita per se est pretio æstimabilis; atque ideo eo potest maiori pretio æstimari, quo magis crescit labor ipse, vel ratione distantiæ, vel ex quauis alia circunstantia. Ita Abb. *in cap. cùm secundum, n.3. de preb.* Caiet.2.2. *q.*100.*art.*3. Arag. *loco cit.concl.*3. Lessius *de iust. lib.2. cap.* 35. *dub.* 8. *num.* 45. & communiter omnes. Vnde cùm prædicta solutio non distinguat de quo labore sit intelligenda, nec probabilis, nec tenenda videtur. Ad hæc,sæpe contingit cessare omnino laborem,qui celebrationem ipsam antecedit,vt patet in Regularibus, qui pro celebrandis Missis nec coguntur iter facere, cùm parum,aut nihil distet Ecclesia ab eorundem cellis; nec tali,

vel

vel tali hora sacrum facere, modò celebrent ante meridiem.

8. Dices quòd saltem potest Sacerdos stipendium suscipere, quia interim priuat se facultate dandi operam aliis rebus, ex quibus posset lucrum referre.

Respondetur quòd, regulariter loquendo, huiusmodi lucrum non est proportionatum toti stipendio, quod de lege, vel consuetudine pro vnius Missæ celebratione exhibetur, cùm tempus quod expendit, sit satis breue, id est, semi horæ, seu vnius horæ ad summum.

9. Tertiò igitur respondetur, in casu nostro non dari stipendium tanquam pretium Missæ, & consequenter sub hac ratione excluditur pactum, nempe extrinsecus superadditum, quòd videatur res ipsa spiritualis vendi, vel locari, seu stipendium taxari, iuxta eiusdem rei spiritualis valorem, ac æstimationem: sed dicimus dari stipendium duntaxat ob sustẽtationem Ministris necessariam, & lege naturali debitam; ac subinde non excluditur pactum de huiusmodi stipendio, quod in his humanis actionibus intrinsecè continetur, iuxta illud, *non alligabis os boui trituranti*. Vnde Suar. *ibidem* infert, in hoc nullam rei spirituali fieri iniuriam, sed humanæ potius necessitati subueniri, quippe minister sine alimento, nec viuere vllo modo potest, nec spirituali ministerio etiã vacare, prout decet. Atque ideo in Concil. Agathen. *cap.* 36. & refertur 1. *q.* 2. *cap. Clerici*, sic disponitur; *Clerici omnes qui Ecclesiæ fideliter vigilantérque deseruiunt, stipendia sanctis laboribus debita secundùm seruitij sui meritum per ordinationem Canonum à secularibus consequantur.* Et in hoc sensu est interpretandus D. Thom. *vbi suprà.*

10. Ad secundam rationem ex Concil. Tridentino habitam, respondetur ibi solùm agi de Missis nouis, in quibus ibidem prohibetur etiam fieri pactum, & conuentiones; cùm enim nec consuetudine, nec Episcoporum statuto sit adhuc illarum stipendium taxatum, inde possent proculdubio noui Sacerdotes occasionem sumere quærendi magna stipendia excedentia id, quod pro debita sustentatione ipsis competit. Prohibet similiter Concilium omnem auaritiæ speciem, & superstitionem in Missarum celebratione; in recipiendo autem, & exigendo iustum, & consuetum stipendium pro sustentatione, nec vitium auaritiæ reperitur, nec superstitio, vt satis constat ex dictis.

11. Sed quæres primò, an Sacerdos, qui vel ratione patrimonij, vel beneficij ecclesiastici abundanter habet, vnde sustentetur, possit pro Missæ celebratione stipendium accipere, vel exigere.

Atque in primis circa Sacerdotem ex patrimonio diuitem, tenent nonnulli partem negatiuam, ducti, quia stipendium pro Missarum celebratione solùm accipi potest in sustentationem, & consequenter qui hac non indigent, nequeunt illud recipere. Ita sentire videntur Caiet. 2. 2. *q.* 100. *art.* 3. Sylu. *verb. Simonia, q.* 3. Adrianus *in* 4. & materia *de restit. fol.* 91. & Gratianus *cap. Pastores*, §. *verum, q.* 2. vbi multa congerit iura, quibus significatur Sacerdotes diuites non posse ritè redditibus ecclesiasticis frui, atque eisdem sustentari.

12. Cæterùm oppositum esse absolutè tenendum, mihi certissimum est. Ita D. Thom. *quodlib.* 6. *art.* 10. Gabr. *super can. Missæ lect.* 28. Victoria *in relectione de simonia.* Suar. *tom.* 3. *disp.* 86. *sect.* 3. Sotus *de iust. lib.* 9. *q.* 6. *art.* 1. Arag. similiter *de iust. q.* 100. *de simonia, art.* 2. *dub. de Clerico diuite.* Nau. *sum. cap.* 23. *n.* 102. Glos. & DD. *in cap. Clericos*, 1. *q.* 2. & est communis. Ducor, tum quia Sacerdoti ministranti ex iustitia debetur alimẽtum, iuxta illud Matth. 10. *Dignus est operarius*, &c. ac subinde iustè potest illud

illud recipere, esto sit temporaliter diues; id namque est valde extrinsecum, & per accidens, quod non tollit ius proprium illi, cui per se competit. Tum quia sicut Sacerdos etiamsi propria industria, laboréve possit integrum victum lucrari, non tamen tenetur, sed de altari viuere valet, vt habetur ex 1. *Cor*.9. sic etiam poterit idem facere, esto temporales habeat redditus; vsus enim artis, vel propria industria temporalibus diuitiis interdum æquiualet. Tum etiam, quia sicut *in cap. charitatem*, 12. *q*. 2. *& in cap. cùm sit Romana, de simonia*, conceditur quòd Episcopi, licèt alioquin diuites sint, possint pro Ecclesiarum visitatione aliquod stipendium recipere; ita similiter Clerici, quamuis aliàs sint diuites, poterunt recipere, quę ad victum fuerint necessaria.

13. Ad fundamentum contrariæ opinionis, respondetur præcisam rationem conferendi stipendia non esse, quia ministri sunt pauperes, sed quia Altari deseruiunt, nemo enim cogitur propriis stipendiis militare; militarent autem clerici suis stipendiis, si aliis inseruientes se suis opibus sustentarent. Vnde esto diuites sint, licitè poterunt sustentationis stipendia recipere, imò & illa in pactum deducere: quia quod iure petitur, iure etiam in pactum deducitur. Cùm igitur de iure naturali debeatur victus laboranti, vt habetur ex dictis, consequenter siue diues, siue pauper, poterit pacisci de illo.

14. Nec obstat id quod insinuatur ex D. Hieron. qui *in Epistola ad Damasum*, & refertur 1. *q*. 1. *cap. Clericos*, inquit expresse Clericos diuites non esse sustentandos de bonis Ecclesiasticis. Nam Glos. ibi multipliciter respondet.

Primò, quòd sub illis verbis non continetur præceptum, sed exhortatio.

Secundò, quòd loquitur de iis, qui occasione ampliandi patrimonij sui, se à diuinis subtrahunt obsequiis.

Et tertiò, quòd ibi est sermo de quarta pauperibus debita, quę abundantibus dari prohibetur.

Addit autem Arag. *vbi suprà*, aliam solutionem, dicendo id esse exponendum iuxta morem antiquum: erat enim consuetudo in primitiua Ecclesia, vt viduæ, & pauperes, & sacris initiati, siue exercerēt sacra ministeria, siue nō, alerentur ex Ecclesiæ facultatibus, & ærario publico; ait ergo Hieronymus Clericos sacris initiatos, si sint pauperes, alendos fore, esto nihil muneris in Ecclesia exerceant; at si diuites sint, habuerintve parentes, qui ipsis suffragari possint, non esse ex Ecclesiæ facultatibus alendos, nempe si sacra mysteria non exerceant.

15. Vt autem quod de Sacerdote diuite ex beneficio sentiendum sit, aperiamus, prænotare oportet, beneficia quædam esse simplicia, & alia curata. De simplicibus certum est, attendendam semper fore eorum institutionem. Nam quæ ad effectum celebrandi sunt instituta, obligationem inducunt celebrandi singulis, vel certis tantùm diebus iuxta intentionem eorum, qui sub hac conditione onerosa redditus Ecclesiæ tribuunt, & huiusmodi sunt, quæ Capellaniæ dicuntur. Ea verò, quæ ob alios fines instituta sunt, & nec expressè ex vi suæ institutionis huiusmodi onus imponunt, nec de eo sufficienter constat ex consuetudine, seu alia lege, vel statuto, non inducunt talem obligationem. Ratio est, quia beneficium datur propter officium, & consequenter solùm obligat ad illud officium, sub cuius intuitu datur: cùm igitur beneficia aliquando non dentur ob officium celebrandi Missam, sed ob officium psallendi, seu quouis alio modo Ecclesiæ inseruiendi, proinde nec obligat ad officium

officiũ celebrandi Missam,& huiusmodi sunt multæ dignitates ecclesiasticæ, Canonicatus, portiones, præstimonia, & eiusmodi alia. Imò etiam si cum officio horum beneficiorum interdum sit coniunctum onus celebrandi Missam in tali Ecclesia, adhuc tamen per se,& ex vi institutionis eorum non oritur obligatio applicandi illam Missam pro hac, vel illa intentione, nisi aliunde ex peculiari consuetudine, seu statuto talis Ecclesiæ id constet; sunt namque illa duo valde diuersa, nec vnum per se, & directè ex alio sequitur. Ita Suar. *loco cit. sect.* 1. atque ex mox dicendis magis fiat manifestum.

16. De beneficiis curatis solet specialiter controuerti, an esto Parochi teneantur celebrare singulis diebus, possint noua stipendia accipere pro Missarum celebratione. Partem negantem tenet Sotus *lib. 9. de iust q. 3. art. 1. & in 4. dist. 13. q. 2. art. 2.* & Nugnus *in 3. p. q. 83. art. 1. concl. 2. pag. mihi* 501. Fundamentum eorum est, quia Parochi aluntur à suis ouibus, ac subinde tenentur pro illis sacrificium offerre, sicut tenentur per se, vel per alium in suis Ecclesiis celebrare.

17. Hæc opinio nullo nititur valido fundamento, & consequenter non est tenenda, sed potiùs absolutè dicendum, Parochos non teneri ad sacrificandum saltem quotidie pro ouibus suis, quamuis teneantur in Ecclesiis suis celebrare saltem diebus festis, vt populus Missam audire possit. Ita Maior. *in 4. dist. 45. q. 3. dub. 3.* Palud. *ibidem*, similiter *q. 3. dub. 3.* Nau. *sum. c. 25. n. 135.* Cord. *lib. 1. q. 4. dub. 5. ibi, & quia de Curatis.* Suar. *loc. cit.* Rod. *sum. 1. p. cap. 251. conclus. 1.* & latè Bonac. *tom. 1. disp 4. q. vlt. punct. 7. proposit. 2.* cum aliis per eum relatis *num.* 5. Suadetur autem sic;

18. Primò, quia beneficium curatum instituitur ad animas doctrina, & sacramentorum administratione pascendas, non verò ad sacrificandum pro illis. Hoc enim non est ex se necessarium ad animarum regimen: igitur ex vi sui beneficij Parochus solùm tenetur ad officium, sub cuius intuitu fuit institutum, & sibi datum.

19. Secundò, quoniam huiusmodi obligatio nullo iure positiuo cautetur, vt constat. tum quia nec scriptum, nec consuetudine declaratum ostendi potest. tum quia non est verisimile quòd in vniuersa Ecclesia vigeat consuetudo aliqua præcepto eiusdem Ecclesiæ contraria.

20. Tertiò, quia nec Episcopus pro suo Episcopatu, nec Papa pro vniuersa Ecclesia tenetur quotidie sacrum facere, sed alia habent pastoralia munera, ratione quorum redditus ecclesiasticos possideant: igitur idem est de Parochis seruata proportione dicendum. hæc autem limitanda censeo, nisi obstet statutum aliquod, seu consuetudo, cui semper standum erit.

21. Fundamentum contrariæ opinionis facilè soluitur ex dictis; quamuis enim Parochi alantur à subditis, non tamen propter obligationem celebrandi pro ipsis, sed quia eis ministerio Sacramentorũ inseruiunt. Negatur etiam similitudo adducta. aliud namque est teneri ad dicendam Missam, vt Parochiani possint eam audire, & aliud teneri ad offerendum pro ipsis: atque ideo etsi prius concedamus, posterius tamen negamus, sunt enim valde diuersa, vt aliis citatis probat Fraxinellus *in suo tract. de oblig. sac. sect. 3. pranot. 2.* Nec dictis obest declaratio S. Congregationis Concilij sub anno 1626. dum ait Sacerdotes quibus diebus tenentur Missas celebrare ratione beneficij, capellæ, legati, aut salarij, si eleemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa vtrique oneri satisfacere.

Respondetur enim id intelligi dum Sacerdotes prædicti celebrare tenentur pro peculiari alicuius intentione, quod nos etiam certissimum reputamus, & fatetur Bonac. *punct.* 8. *num.* 6. cum aliis, quos ipse refert.

22. Quæres secundò, quódnam sit iustum Missarum stipendium. Atque in primis hîc non agimus de stipendio, quod ex aliquo ecclesiastico titulo, seu ex redditibus certis, & stabilibus procedit, tunc enim certissimum est, quidquid tali titulo annexum reperitur, seu ob piam causam relictum, aut donatum fuit Ecclesiæ, esse iustum talis obligationis stipendium, neque in hoc potest esse excessus. tum quia huiusmodi redditus voluntariè Ecclesiæ donatur. tum quia decens Sacerdotis status habet latitudinem, ac propterea si is, qui Capellaniam, vel simile beneficium instituit, vult pinguiores redditus, seu maius stipendium ob singula sacrificia relinquere, totum id rationem iusti stipendij subire dicitur. E conuerso autem si interdum eueniat, quòd redditus sint adeò tenues, vt mediocre, vel minimum stipendium non attingant, quomodo, & à quo id fit ad æquitatem reducendum dicemus *dub. sequenti*. Solùm igitur in præsenti agendum erit de stipendiis, quæ à fidelibus voluntariè exhibentur pro Missarum celebratione, & ab Hispanis *pitanze* vocantur.

23. De his itaque dicimus illa iusta æstimari stipendia, quæ à Superiori potestatem habente taxata sunt. Ratio est, quia licèt Missarum stipendia non sint verè pretia, tamen quatenus in eis dandis, & recipiendis ratio iustitiæ intercedit, seruant quandam proportionem, & in eis requiritur medium aliquod æqualitatis, sine qua nec vera iustitiæ ratio, nec medium illius inueniri potest: igitur sicut pretia rerum possunt communi lege, & publica potestate taxari; ita & iusta Missarum stipendia, vltra quam taxationem aliquid maius exigi non potest. Patet consequentia, tum à paritate rationis, tum quia cùm hoc medium non sit ex natura rei definitum, nequit certiori modo, aut via præscribi, quàm si lege communi, & publica potestate taxetur. Hæc autem potestas est in Ecclesia, vel vniuersalis in Romano Pontifice, vel particularis pro suis diœcesibus in Episcopis. Vnde non licet Sacerdoti maiora, vel plura stipendia pro vna Missa exigere, quàm sint à prædictis taxata. Ita Suar. *d. disp.* 86. *sect.* 2. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 41. *art.* 23. *concl.* 1. & est communis.

24. Si Missarum stipendium non sit cõmuni lege taxatum, illud erit iustũ, quod cõmuni cõsuetudine fuerit receptum, & approbatum, seu quod à viris prudentibus, & Deum timentibus communiter peti, aut dari solet. Ita præfati authores, & est ferè communis. Probatur autem, tum quia exclusa lege taxante, hæc est communis via censendi, seu iudicandi iusta pretia rerum, vnde quoniam Missarum stipendium, esto non sit propriè pretium, cum eo tamen proportionem seruat, idem consequenter de illo sentiendum est. tum etiam, quia non debet, nec expedit committi cuiuscunque voluntati, vt suo arbitrio possit iustum Missarum stipendium taxare, augere, vel minuere; id enim repugnat rationi iustitiæ; igitur dum lege, & authoritate publica hoc non est definitum, ex communi æstimatione, & consuetudine, quæ habet vim legis, id erit petendum, seu iudicandum. Hinc fit quòd si contingat, stipendium non esse lege taxatum, cùm æqualitas iusta non consistat in indiuisibili, sed suam habeat latitudinem, vt habent rerum omnium pretia, quæ cõmmuni tãtùm æstimatione præscribuntur; cõmunis enim

æstimatio

æstimatio non semper estadeò fixa, & certa; idcirco sicut in his pretiis solent gradus distingui, in infimū, medium, & summum; ita etiam possunt huiusmodi stipendia distingui. Atque ideo subiungit Suar. *conclus.* 2. cauendum esse Sacerdotibus, ne more venalium rerum se in hoc negotio gerant, cum fidelibus nimirum contendendo, vt rigorosa, & summa stipendia exigant; nam etsi in rigore non sit iniustitia, est tamen quædam irreuerentia, ex qua plerumque scandalum prouenire solet. Ad hæc, si Sacerdos mediocri, vel infimo stipendio, iusto tamen, semel contentus sit, non potest illud deinceps arbitrio suo reducere ad rigorosum stipendium, minuendo scilicet Missarum numerum; tum quia id esset contra iustam dantis voluntatem: tum, quia esset etiam acceptio rei alienæ domino rationabiliter inuito.

25. Quæres tertiò, an liceat hoc stipendium ita taxari, vt neque plus, neque minus, iustè accipi possit.

Negatiuè respondent Sot. *lib.* 9. *de iust. q.* 6. *art.* 1. *ad* 2. & plures alij statim citandi, & rationem assignant, quia hoc esset impedimentum, & obstaculum ponere piis fidelium voluntatibus. Vt autem hæc sententia, & veritas faciliùs comprehendatur,

26. Dico primò, certissimum est, nec in dubium reuocari potest, quin hoc stipendium ita taxari possit, vt nec Sacerdotibus liceat maius exigere, nec etiam fideles minus dare possint. Hæc assertio quoad priorem partem necessaria videtur ad vitanda scandala, & sacrilegia, quæ in exactionibus iniquis stipendiorum committi possunt; quoad posteriorem verò expedit, vel etiam requiritur ad præcauendum ne laici cogant pauperes Sacerdotes, vt vili stipendio contenti ad hoc ministerium obligentur. Et quidem si Sacerdotibus præscribitur terminus, vltra quem plus non exigant, ratio æqualitatis postulat, vt laicis etiam iniungatur, ne minori stipendio possint Sacerdotes ad hoc obligare. Ita Cord. *lib.* 1. *q.* 4. & Suar. *sect.* 2. *vers. Sed circa hoc*, & est communis.

27. Dico secundò. Non obstante dicta conclusione adhuc certissimum etiam est, quòd non prohibetur, nec prohiberi potest, quominus fideles maiora, ac duplicata stipendia exhibeant, si velint, modò id spontaneè faciant, ac similiter non prohibetur, quominus Sacerdos minori stipēdio cōtentus possit pro aliis sacrificium offerre. Prior pars probatur, tum ex ratione Soti, quam suprà adduximus. Tum quia aliud est ex iustitia exigere, aliud quod gratis donatur accipere: igitur lex iustitiæ, per se loquendo, non impedit misericordiæ, aut liberalitatis, vel etiam Religionis opus. Posterior pars probatur, tum quia non obstante lege iustitiæ, potest quispiam remittere, & cedere iuri suo; tum quia cùm possit Sacerdos omnino gratis, & absque vllo stipendio se ad offerendum sacrificium obligare, à fortiori poterit minori stipendio esse contentus.

28. Constat igitur ex vtraque præcedenti assertione, quòd posita dicta taxatione, nec maius stipendium iustè exigi potest, neque minus dari, nisi volentibus, & consentientibus, tam laicis, quàm Sacerdotibus. Ita Cord. *tract. de cas. consc. q.* 27. Caiet. *sum. verb. Simonia, in* 4. *regula*. Gutier. *lib.* 1. *quæst. can. cap.* 29. *n.* 3. Petrus Cenedo similiter *quæst. can. q.* 27. *n.* 4. Ledesma *sum.* 1. *p. tit. de sacram. Euchar. cap.* 18. *vers. octaua conclusio.* Suar. *vbi suprà*, & Fagundez *lib.* 3. *de pracept. Eccles. cap.* 7. *n.* 6.

29. Dico tertiò, si in aliqua Ecclesia lex, seu statutum feratur, vt pro nullo celebretur Missæ sacrificium, nisi ex tali, vel tali stipendio, illicitum esset. Ita

Ita D.Thom.2.2.*q*.100. *art*. 3. *ad* 2. *ibidem* Caiet.& Arag.*versic.non licet*, Nau. *sum.cap*.23.*n*.106. Med.*sum.p*.1.*cap*.14. §.20.& ferè omnes suprà citati, quam sententiam, moraliter loquendo, veram censet Suar.citatus, maximè si respectu personarum singularum talis lex fieret, quia per eam,(vt ait D.Thom.) præcluderetur via gratis impendendi pietatis officium; at respectu alicuius communitatis statutum illud non semper esset malum, imò est in vsu plurium Ecclesiarum; pertinet namque vel ad quandam totius Capituli decentiam, vel ad congruam sustentationem totius Ecclesiæ, & expensarum, quæ in illa fieri consuescunt. Nihilominus nunquam intelligendum est per huiusmodi statuta prohiberi, quo minus, si misericordiæ, pietatísve ratio exigat, vt dictum sacrificium absque tali stipendio aliquando celebretur, id licitè fieri posse, saltem ex voluntate ac consensu eorum, ad quos de iure spectat; alioquin talis prohibitio sic intellecta, pugnaret proculdubio contra rationem, æquitatem, & Christianam pietatem, atque hoc præcipuè intendit D.Thom.*loco cit.* neque aliud ratio ipsius suadere videtur.

29. Quæres quartò, an licitè Sacerdos, cui ab vno, seu diuersis plura fuere stipendia oblata pro tot Missis dicendis, non tamen integra, sed minora, quàm per legem communem, seu consuetudinem taxata sunt, possit eas ad minorem numerum reducere, ad ratam eleemosynæ, quæ iuxta taxationem factam debetur. Affirmatiuè respondent Cord.*lib*.3.*q*.4.*dub*. 1. Angles *in* 4.*sent. p*.1.*quæst. de valore Missæ art*.2. *concl*. 2. *Append*. 2. Miranda *in man. Prelat. tom*. 1.*quæst*. 41. *art*.13. *conclus*. 3. Suar. *d. disp*. 86. *sect*. 4. *vers. vnde consequenter infero*, Vasq. *in* 3.*part. tom*.3. *disp*.234.*cap*.3.*n*.19. Filliuc. *tom*.1. *tract*. 5.*cap*.6. *num*.181. Nugnus *in* 3. *p. tom*. 1. *q*.83.*art*.1.*dub*.9. *concl*. 2. Fraxinel. *sect*. 4.*concl*.1.§.2. Azor. *p*.3.*lib*.12. *c*. 6. *q*.3. & alij. Ducuntur, tum quia dum Sacerdoti non datur iustum, & integrum stipendium, fit illi iniuria, & iniustitia; tum quia quod iustitiæ terminum non excedit, iustè fieri potest; non autem exceditur iustitiæ terminus, cùm quis stipendium lege, vel consuetudine taxatum, & non amplius recipit.

30. Limitat Cord.& post illum Fraxinellus, id intelligi, nisi adsit expressa promissio, vel iuramentum de dicenda Missa pro illo paruo stipendio, alioqnin violaretur fidelitatis virtus, & periurium committeretur. Hanc tamen limitationem non esse necessariam censet Suar. quia adhuc Sacerdoti fit iniuria, cogitur enim ob paupertatem inæquale stipendium acceptare; atque ideo non obstante pacto, seu promissione verbali potest compensatione vti, & se indemnem seruare, reducendo Missas ad iustum, non tamen rigorosum stipendium, sicut famulus, seu operarius, cui condigna merces non tribuitur, potest damnum suum omni meliori modo possibili resarcire, estò in principio ob paupertatem coactus sit pacisci pro iniusto, & inæquali stipendio.

Addit insuper Cord. & post illum Azorius, posse Sacerdotem Missis iam celebratis auxilium iudicis implorare, vt curet consuetum sibi stipendium tradi, iuxta *cap. ad Apostolicam, de simonia*; si verò iudex, aut non possit commodè recuperari, posset ipse Sacerdos ius sibi dicere, compensatione vtendo, sicut de aliis debitis liquidis, & certis communiter sentiunt DD.

31. Mihi oppositum videtur verius, & absolutè tenendum, tum quia esto stipendia non sint integra, non tamen tollitur Sacerdoti libertas acceptandi, vel non acceptandi illa; & consequenter

ter si illa acceptet, iuri suo cessisse videtur, & sibi, suæque imprudentiæ imputet incommodum inde prouenies, cùm pinguius potuisset stipendium exigere, vel tenue oblatum non acceptare. tum quia sicut qui tenuem acceptauit capellaniam quotidianam, idest, cum onere quotidie celebrandi, tenetur ad huiusmodi onus donec Missarum numerus à legitimo Superiore minuatur, vt tradit Azor. 3. *p. lib.*12.*c.*6.*q.*4. ita qui exigua contentus stipe promisit Missam pro aliquo offerre, tenetur totum eius valorem pro illo applicare. tum etiam, quia ex opposito fraudarentur animæ defunctorum, qui sperantes consequi fructum tot, vel tot Missarum, sufficiens stipendium pro illis dicendis reliquerunt: vnde non solùm hæredes sunt in hoc casu æstimandi rei, sed Sacerdotes etiam, qui tenui stipēdio contenti non celebrant Missarum numerum expressè petitum, ac promissum. Ita Henriq. *lib.*9. *de Missa cap.* 22. *num.* 5. & Coninch. *q.*83. *art.*1. *dub.* 10. *num.* 191. subobscurè tamen, sed expressè Rodr. *sum. tom.*4. *cap.* 52. *n.* 4. & Bonac. *d. disp.* 4. *q. vlt. punct.*7. §. 2. *n.*8. qui etiam multos citat pro hac sententia, quorum aliqui contrarium sentiunt, vel nullam huius difficultatis mentionem faciunt. Et quidem nostra conclusio videtur expressè haberi ex præcitato decreto de celebratione Missarum, vbi sacra Concilij Trid. Congregatio sub obtestatione diuini iudicij præcipit, vt si pro pluribus Missis plura stipendia quantumcunque incongrua, & exigua siue ab vna, siue à pluribus personis collata fuerint, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, aut locis piis, tot Missæ obsolutè celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint.

DVBIVM XX.

An Missarum obligationes possint ad minorem numerum reduci, à quo, & quomodo.

1. SVppono nullum Sacerdotem priuata authoritate posse Missarum numerum, & obligationes reducere. Ratio est, quia voluntatem relinquentium, seu donantium stipendia, quibus determinatus Missarum numerus exquiritur, nemo, qui sit Papa inferior, mutare potest; id enim solius Papæ munus existit, cùm ille solus vltimam testatoris voluntatem mutare possit; imò nec Papa absque causa legitima id præstare potest. Ita Nau. *tom.*1. *consil. lib.* 3. *de celebrat. Missarum, consil.* 9. *num.* 9. Azor. *p.*3. *lib.*12. *cap.*6. *q.*4. & alij.

2. Cæterùm dico primò. Episcopi, & Generalis Ordinum possunt tanquam Sedis Apostolicæ Legati ex cōmissione Concilij Trid. iusta causa interueniente Missarum numerum minuere, Episcopi quidem in Synodo diœcesana, & Generales in Capitulis generalibus, ita habetur expressè *sess.* 25. *de reformatione cap.* 4. sub his verbis. *Contingit sæpe in quibusdam Ecclesiis vel tam magnū Missarum celebrandarum numerum ex variis defunctorum relictis impositum esse, vt illis pro singulis diebus à testatoribus præscriptis, nequeat satisfieri, vel eleemosynam eiusmodi pro illis celebrandis adeò tenuem esse, vt facilè non inueniatur qui velit huic se muneri subiicere; vnde depereunt pia testantium voluntates, & eorum conscientias, ad quos prædicta spectant, onerandi occasio datur. Sancta Synodus cupiens hæc ad pios vsus relicta, quo planiùs, & vtiliùs potest impleri: facultatem dat Episcopis, vt in Synodo diœcesana, itémque Abbatibus, & generalibus Ordinum, vt in suis Capitulis generalibus, re diligenter perspecta, possint pro sua conscientia in prædictis Ecclesiis, quas*

hac prouisione indigere cognouerint, statuere circa hac, quidquid magis ad Dei honorem, & Ecclesiarum vtilitatem viderint expedire; ita tamen vt eorum semper defunctorum commemoratio fiat. hæc ibi.

3. Dico secundò. Prædicta reductio non extenditur ad Missas in fundatione beneficij ecclesiastici impositas, nec ad Missas post idem Concilium quoquomodo imponendas.

Prior pars suadetur, tum ex declaratione S. Congregationis eiusdem Concilij, quæ sub anno 1597. die 3. Martij censuit non licere Episcopo ex præcitato Concilij decreto reducere onera Missarum in fundatione apposita. sic refert Piasecius *in praxi Episc. p.* 2. *c.* 3. *num.* 3. Vgolin. etiam *de offic. Episc. cap.* 61. *num.* 1. Forbus *in annot. ad compend. priuil. verb. Missa* 3. ibi, *secundò notandum*, & Garc. *de benef. tom.* 2. *part.* 7. *cap.* 1. *n.* 131. tum quia mentem fundatorum ad pios vsus disponentium, inferior à Papa, esto sit Apostolicæ Sedis Legatus, alterare non potest, *Clem.* 2. *ante medium*, & *ibi* glos. *verb. Sedis Apost.* & Abb. *num.* 3. *de relig. dom.* Felin. *in cap. cùm accessissent, num.* 17. *in fin. de constit.* & Graff. *decis. aur. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 35. *num.* 11. Limita tamen, nisi in ipsa fundatione expressè caueatur, vt liceat Episcopo iniunctum onus reducere, ac moderari, sic enim declarauit S. Congregatio Concilij anno 1626. in responsione ad primum dubium.

4. Posterior pars suadetur, tum quia sic habetur ex decreto similiter sacræ Congregationis eiusdem Concilij, quæ anno 1625. die 21. Iunij prohibuit ne Episcopi in diœcesana Synodo, aut Generales in Capitulis generalibus, vel alio quouis modo reducant vlla Missarum celebrandarum onera, quæ sint aut post idem Concilium, aut in limine fundationis imposita; sed pro his reducendis, aut moderandis, seu commutandis ad Apostolicam Sedem recurrant, reductiones autem, moderationes, seu commutationes alioquin factas, omnino nullas, & inanes declarat. tum etiam, quia in his, in quibus potest quis dispensare, non potest in futurum statuere; esset namque occasio peccandi, & fideles decipiendi. Ita M.A. Genuens. *in man. Prælat. cap.* 72. *num.* 3. citans Feder. *cons.* 275. & Felin. *in cap. fin. de constit. cap. mala, dist.* 8. tenent etiam Rodr. *qq. regul. tom.* 1. *q.* 43. *art.* 13. & *in sum.* 1. *p. cap.* 152. nec non Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 43. *art.* 24.

Nec refert si dicas Concilium Tridentinum quoad hoc corrigi, seu limitari per prædictum eiusdem Concilij decretum, vt falsò aliqui arbitrantur, & quidem falsum esse constat, quoniam aliàs adderetur clausula aliqua reuocatoria, nempe, non obstante Concilij decreto, aut alia similis, qua fieret modo aliquo specialis eiusdem Concilij mentio, vt tenent communiter omnes.

5. Dico tertiò. Prædicta reducendi facultas valet solùm quoad alias Missas ante Concilium in magna multitudine, & cum magno onere à testatoribus relictas, siue in perpetuum, siue in numero determinato sint celebrandæ. Ita refert Passar. *in comp. priuil. fol.* 132. fuisse sibi responsum ab eadem sacra Congregatione sub anno 1575. & tenent Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 41. *art.* 24. Riccius *in praxi tom.* 1. *resol.* 341. *num.* 4. Ragucius in Vasq. *Eccles. discipl. de Episc. q.* 6. *n.* 86. Piasec. *in praxi Episc. part.* 2. *cap.* 3. *art.* 5. *num.* 3. Garc. *de benef. tom.* 2. *par.* 7. *cap.* 1. *num.* 131. & plures alij. Imò idem habere locum in Anniuersariis, si ob eorum numerum, vel stipendij tenuitatem obiri nequeunt, declarauit eadem S. Congregatio instante Archiepiscopo, seu Capitulo Neapolitano sub anno 1583. 25. Nouembris, vt testatur Steph. Quaranta *summ. Bull. verb. Missa*.

6. Ex

6. Ex dictis igitur constat cauendos esse Enriq. *lib. 9. cap. 22. num. 6. lit. P.* & Miranda *loco cit.* dum asserunt Episcopum ex vi Concilij posse reducere Missas in fundatione beneficij appositas: ac similiter Possœuinum *cap. 2. num. 25. q. 9.* & Naldum *verb. Missa num. 9.* dum sentiunt Concilium generaliter, & absolutè loqui de Missis, & legaris siue ante, siue post Conciliũ relictis: vtrumque enim esse falsum, habetur ex dictis *in secunda conclus.* iuxta declarationes sacræ Cõgregationis Concilij, à quibus (teste Bonac. *suprà* §. 2. *num.* 10.) non est absque firmiori fundamento vllatenus recedendum.

7. Sed quæres primò, an Episcopi possint huiusmodi reductionem efficere extra Synodum diœcesanam, & similiter Abbates, ac Generales extra Capitula generalia.

Quoad Episcopos multi, & probabiliter quidem opinantur posse id efficere extra Synodum. Ita Enriq. *lib. 9 de Missa cap. 26. num. 6. lit. P.* Nauarr. *in man. c. 25. num.* 138. Regin. *in praxi pœnit. tom. 2. lib. 23. cap. 17. num.* 239. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 41. art.* 24. Barbosa *de potest. Episc. p. 2. allegat.* 28. *n.* 12. Molfesius *sum. tom. 1. tract. 3. cap. 37. n.* 29. Fagund. *de 1. præcept. Eccl. lib. 3. cap. 7. num.* 14. & alij. Ducuntur primò, quia (vt ait Nauarr.) hoc quod continetur in Concil. Trid. quoad Abbates, & generales Ordinum, videtur ius nouum, non tamen quoad Episcopos, qui consequenter possunt id nũc facere sine Synodo, arg. *cap. cùm accessissent, & cap. ex parte, de constit.* cum vbi adnotatis; sicut poterant iure antiquo, quod non videtur per Concilium sublatum, cùm hoc sit factum ad augendum, non ad tollendum, arg. *cap. finalis, de verb. signif.* ac subinde ius Concilij respectu Episcoporum videtur sanè dicendum cumulatiuum, non priuatiuum.

8. Hæc probatio parui ponderis, & momenti est; nullibi enim in iure reperitur expresè hæc facultas Episcopis concessa ante Concilium Tridentinum; & quidem si antea de iure communi id possent Episcopi, frustrà eis postea concederetur; nec iura per Nauarr. allegata, de Missis, aut anniuersariis loquuntur, *cap. cùm accessissent, de constit.* solùm agit de quadam primiceriatus dignitate per statutum Canonicorum Trullensis Ecclesiæ extincta, cuius redditus Canonici inter se diuiserunt, & *in cap. ex parte,* solùm agitur, & quæritur, an possint Canonici numerum Canonicorum restringere, & resoluitur non posse, præsertim sine causa.

9. Cæterùm potest idem probari secundò, quia Concilium Tridentinum *sess. 22. cap. 6.* statuit, vt Episcopi in commutationibus vltimarum voluntatum tanquam Sedis Apostolicæ delegati summariè, & extraiudicialiter procedant, & veritate comperta id, quod sibi melius in Domino visum fuerit, prouideant: at huiusmodi Missæ plerumque sunt in testamento & vltimis voluntatibus relictæ; & hæc reformatio estò absolutè restrictio dicatur, nihilominus si varietas temporis, & tenuitas stipendij spectentur, non restrictio, sed compositio est, reformatio rationabilis, & commutatio quædam, quasi iustitiæ ad æqualitatem: igitur cùm idem Concilium *sess. 25. cap. 4.* Episcopis concedit, vt in Synodo diœcesana possint pro sua conscientia statuere circa hæc quid eis magis ad vtilitatem animarum visum fuerit, non concedit talem potestatem priuatiuè, quasi velit eos priuare potestate aliter faciendi, sed cumulatiuè, vt iuxta temporis, & necessitatis exigentiam possint id vel in Synodo, vel sine illa efficere.

10. Tertiò, quia cùm Concilium *d. sess. 25. cap.* 4. totum hoc negotium remisit

misit ad Episcopum, & ad Synodum diœcesanam, videtur supponere Synodos diœcesanas singulis annis esse celebrandas, sic enim præscripserat *sess.* 24. *præcedenti, cap.* 2. *in decreto Reformationis.* Vnde cùm ipsæ nunc rarissimè, & ferè nunquam celebrentur, saltem in aliquibus diœcesibus, videtur similiter cessare vltima dispositio *sess.* 25. cùm ista sit dependens ab illa, atque ex obseruatione illius pendeat huius obseruatio.

11. Hinc nonnulli ex præcitatis authoribus sentiunt non opus esse Synodo ad faciendam huiusmodi reductionem, de qua loquitur Concilium, sed satis esse quòd id præstet Episcopus de Capituli consensu, si necessitas vrgeat, & fauet Felin. *in cap. cùm accesserint, de constit. col.* 8. *num.* 19. Enriq. ait sufficere quòd id efficiat Episcopus de consilio Capituli. Atque sic fuisse determinatum in Synodo Salmanticensi, vbi plures doctissimi viri erant congregati, testatur idem author. At Fagundez *num.* 15. constanter asserit posse Episcopos aliquando id efficere propria sua authoritate, de consilio tantùm virorum prudentum, ac litteratorum, & rationem reddit, quia cùm frequentes sint Episcoporum occupationes, & grauissima eisdem occurrant negotia, idcirco non facile possunt Capitulum adire, seu conuocare, vt ibi de huiusmodi reductionibus agant, & Capitularium iudicium exquirant, cùm tamen aliunde viros litteratos facilè habeant, & consulere queant.

12. Hæc opinio videtur satis probabilis, & æquitati consona, tum ob secundam & tertiam probationem, tum quia alioquin nõ satis fuisset per Concilium circa hæc prouisum. Nam si contingat quòd Missæ, vel ob stipendij tenuitatem, vel ob Sacerdotum carentiam non celebrentur, tunc nisi Episcopis liceat extra Synodum prouidere, id profectò in notabile animarum defunctorum præiudicium, & conscientiarum hæredum detrimentum resultabit; cùm nec decretum de Synodo quotannis celebranda obseruetur, vt constat, nec hęredes ipsi præ nimia, qua forsitan opprimũtur, inopia, possint Sedis Apostolicæ remedium procurare; videtur igitur dicendum id licere Episcopis extra Synodum; imò absque Capituli consensu, cùm id nullo iure caueatur expressè; & consequenter sufficiet eiusdem Capituli, vel etiam virorum litteratorum consilium. Doctores autem asserentes requiri Capituli consensum, possent exponi de honestate, seu congruentia, non de necessitate.

13. Nihilominus dicta opinio mihi non omnino probatur, nisi in casu alicuius grauis necessitatis, & præcisis priuilegiis, quibus fulgent aliquando Episcopi, sicut de Eminentissimo Cardinali Borromæo olim Archiepiscopo Milanensi, testatur Bonac. *loco cit. num.* 9. nam in Tridentino conceditur facultas Episcopis moderandi numerum Missarum, non tamen simpliciter, & absolutè, sed in Synodo diœcesana. atque ideo regulariter ita est interpretandum, & ita censent Bonac. *ibidem.* Garc. *de benef. tom.* 2. *p.* 7. *c.* 1. *num.* 134. Azor. 3. *p. lib.* 12. *cap.* 6. *q.* 4. & alij. Vnde quoad Abbates, & Generales Ordinum, à fortiori dicendum est, non posse Missarum numerum iuxta Concilij dispositionem reducere, nisi in suis Capitulis generalibus, ita enim Concilium expresè statuit, & tenent communiter omnes DD.

14. Quæres secundò, quid intelligatur nomine Ecclesiastici beneficij, cùm dicimus Missas in fundatione beneficij appositas non posse ab Episcopis, nec à Generalibus Religionum ex vi Tridentini reduci ad minorem numerum.

Respondetur intelligi Capellaniam, seu Capellam, cùm habeat spirituale annexum,

annexum; vt ex sacris Canonibus explicat Paul. Fusc. *de visit. & regim. Eccles. lib.2.cap.11.num.2.* Vnde, quamuis Capellania sit parui valoris, & modici fructus, non ideo excluditur, vt non sit beneficium ecclesiasticum; valor enim non minuit eius qualitatem, vt ex eod. Fusc. *num.*10. censet Fraxinellus *sect.* 7. §.5.*num.*7. Capella autem sumitur tum pro altari in aliqua Ecclesia constructo, tum pro Capella extra Ecclesiam posita, ob maiorem fortasse alicuius populi commoditatem. Ita Mandosius *in reg. de Annalib. q.*17. apud Fusc. *loco cit. n.6.* Nullus igitur Prælatus potest Missas reducere, quæ ex fundatione, seu dotatione alicuius Ecclesiæ, Capellæ, seu altaris celebrari debent, etiam si fructus beneficiorum huiusmodi pro Missarum oneribus sustinendis non sufficiant, vt habetur ex dictis *dub. præcedenti*; potest tamen Episcopus, seu Abbas, & Generalis respectiuè; Missas reducere, quæ ex variis defunctorum relictis absque vllo beneficij ecclesiastici titulo impositæ sunt, etiam testamento, vt in aliqua determinata Ecclesia, capella, seu altari celebrari debeant. Ita Fraxinel. *ibidem num.*12. vbi insuper addit sic posse interpretari authores, qui asserunt posse ex vi Concilij reduci Missas in capellis, capellaniis, seu altari fundatas.

15. Quæres tertiò, quomodo sit facienda huiusmodi reductio. Negotium hoc satis difficile est, & in quo cautè, ac prudenter Prælatus procedere tenetur, agitur namque de mutanda vltima defuncti voluntate, quæ modis omnibus seruanda est, 13. *q.*1. Atque ideo in primis iusta causa adesse debet. Io. Driedo *lib.2.de libert. cap.*4. & Io. Molan. *de piis testament.cap.*63. apud Fraxin. *sect.*7.§.4. *num.* 2. Iusta verò causa æstimatur, si cursu temporis, vel Clericorum, vel Religiosorum numerus diminuatur, aut Ecclesiæ, seu monasterij redditus extenuentur, aut denique impensæ maiores fiant. Azor. 3.*p.lib.*12.*cap.*6.*q.*5.

16. Deinde præcipua conditio à Concilio Trid. *vbi suprà* determinata ea est, vt defunctorum, qui pro suarum animarum salute, ea legata reliquerunt, commemoratio fiat. Quæ commemoratio fieri poterit, si Prælatus statuat, vt semel in hebdomada generalis Missa celebretur, vel cantetur pro defunctis; vel vt singulis feriis secundis recitetur, seu cantetur primum nocturnum defunctorum; vel aliquid aliud eiusmodi fiat, quo animabus benefactorum consulatur. Barth. Vgol. *de offic. Episc. cap.*61. *num.*1. & Fraxin. *ibidem num.*17. In Missis autem reductis commemoratio fiat per intentionem applicationis Missarum, per preces in secundo Memento, & per Collectas in Missis faciendas, atque ita declarasse sacrã Congregationem Concilij *super præcit. cap.*4. in decisione, quæ incipit, Commemorationi faciendæ, refert Ioan. Franc. Leo *in praxi for. eccles. part.2. de voto, & voti dispens. cap.*11. *num.*38.

17. Enriq. *lib.9. de Missa cap.* 22. *n.*7. agens de reductione à Regularibus facienda, sic ait, Generalis Pastor Ordinis cum Capitulo generali potest prudenter facere eam numeri reductionem Missarum, sicut de Episcopo dictum est. Quòd si ad finem anni supersint multarum Missarum stipendia, quibus monasterium satisfacere non potuit, solent eædem Missæ pro dictis reputari, & stipendia vim obtinent eleemosynæ, Papa rationabiliter commutante voluntatem contribuentium; nec in hoc fit illis vlla iniuria, tum quia quoad impetrationem diuinorum donorum satisfit ipsis per Missas, quæ in tali monasterio celebrantur generali intentione pro benefactoribus, tum quia quoad satisfactionem temporalem fit eisdem compensatio per bonorum operum

monasterij, vel Religionis applicationem, seu communicationem; qualis fit Confratribus, & benefactoribus; imò & per commemorationem in aliis Missis, & suffragiis. Hæc Henriq. Huius doctrinæ fundamentum est, quia Papa estò non sit diuinæ legis, & naturalis dominus; est tamē illius dispensator; & quamuis nō habeat rerū omnium temporalium, & humanarum contractuum absolutum dominium, habet tamen iurisdictionem, ac potestatem ad eorum gubernationem, quatenus ad finem supernaturalem modo aliquo expediunt; atque ideo potest rationabili causa interueniente relaxare obligationem votorum, iuramentorum, & pactorum, quæ inter homines iniri consuescunt, etiam si diuino, & naturali iure, Deo, & hominibus ad ea seruanda teneamur: ac similiter in restitutione bonorum, quæ sunt incerta, & in obligationibus vltimarum voluntatum, habet dispensandi facultatem, ob commune Ecclesiarum beneficium. Ita Dried. & Molan. *vbi suprà.* Sylu. *verb. Papa, q.* 12. *&* 13. Cord. *lib.* 3. *q.* 4. *dub.* 3. & Regin. *tom.* 2. *lib.* 23. *cap.* 17. *num.* 239. vbi etiam subiungit, quòd sicut Papa potest taxare generaliter stipendia pro Missis, atque etiam augere, si expedire iudicauerit; ita potest in illis dispensare in huius, illiúsve monasterij, seu Ecclesiæ beneficium, si necessitas eius ita exigat.

DVBIVM XXI.

An Sacerdos vnico sacrificio possit pluribus obligationibus aliquando satisfacere.

1. PRo huius dubij explicatione præmittendum est, quibus personis Missæ sacrificium conferat fructum suum. Sunt igitur distinguendæ duæ habitudines, seu rationes personarum ad hoc sacrificium, nempe offerentis, & eius pro quo offertur: quamuis enim vna, eadémque persona possit interdum esse offerens, & pro quo offertur; possunt tamen ad inuicem personaliter separari, & de facto aliquando separantur istæ duæ habitudines. Potest namque quis esse offerens, & nullatenus pro se offerre, sed totum sacrificij fructum alteri applicare: & è conuerso, potest euenire quòd nullo modo quis offerat, nec sacrificio intersit, & tamen pro ipso sacrificium offeratur. Offerentes igitur ad 4. capita reducuntur, seu reduci possunt; nam primus offerens est Christus Dominus. Secundus dici potest Ecclesia, cuius nomine etiam offertur, & sub qua quodam modo cuncta eius membra comprehenduntur. Tertius offerens est Sacerdos ipse, qui vt minister, & in persona Christi sacrificium offert. In 4. ordine sunt omnes alij, qui specialiter cum Sacerdote concurrunt ad idem sacrificium offerendum. De hac personarum habitudine, id est, de offerentibus egimus *dub. vlt. principali præcedenti concl.* 2. Superest nunc dicendum de secunda, id est, de iis, quibus applicatur, seu pro quibus offertur ex opere operato pars aliqua fructus sacrificij huius secundùm se, & prout est à Ministro in persona Christi offerente. Quapropter

2. Dico primò, certū, ac indubitatum est, Missæ sacrificium conferre suum effectum ex opere operato eis, pro quibus offertur à Sacerdote, etiam si ille, pro quo fit oblatio, nullo modo offerat, dummodo non ponat obicem. Hæc assertio est omnium communis. Et probatur sic; nam effectus ex opere operato alicui dandus, confertur illi infallibiliter, nisi ponat obicem, vt patet in Sacramentis, quorum effectus est ex opere operato, & consequenter illum

confe

conferunt infallibiliter eis, qui Sacramenta recipiunt, nisi obicem ponant: sed ille cui conferendus est effectus huius sacrificij, non est determinatus à Christo ex vi suæ institutionis, nec determinatur nunc per voluntatem eius vt existentis in cœlo; ergo nequit alius esse, nisi is, quem Sacerdos sua intentione determinauerit, seu pro quo obtulerit, aut effectum huiusmodi applicauerit. Consequentia est legitima, & tenet à sufficienti partium enumeratione. Minor autem explicatur sic, quia alioquin vel dicta institutio facta esset, ita vt fructus maneat necessariò in ipso Ministro offerente; id tamen non est dicendum, tum quia oppositum constat ex Ecclesiæ vsu, qui est vt pro aliis offeratur; tum ex communi ratione sacrificij publici, seu oblati à Sacerdote vt publico Christi ministro, cuius munus est, vt pro peccatoribus offerat. Vel facta est institutio ita, vt fructus sit totius Ecclesiæ, ac inter cuncta eius membra distribuatur iuxta vniuscuiusque capacitatem ex vi institutionis absque noua applicatione, sicut videntur sensisse Præpositiuus, & alij antiqui, asserentes hoc sacrificium non magis prodesse ei, pro quo offertur, quàm cæteris, vt referunt D. Thom. & plures alij *in 4. sent. dist.* 45. qui meritò talem opinionem reiiciunt, tum quia est contra communem sensum, tum quia aliàs Sacerdos offerens vnum sacrificium pro multis, æquè satisfaceret singulis, ac si pro vno tantùm offerret; non enim maiorem, minorémve fructum ideo reciperent, quod est absurdum; imò sequeretur inde inanem, seu superuacaneam esse peculiarem huius sacrificij applicationem, quod est temerarium. Vel denique facta est institutio ita, vt Christus hanc applicationem suæ voluntati, & intentioni reseruauerit, sicut, referente Scoto *quodlib.* 20. videntur sensisse nonnulli, dicētes applicationem Sacerdotis non valere, nisi cum Christi voluntate, ac intentione concordet; vnde inferebant, frustrà, & temerè Sacerdotem applicare alicui hoc sacrificium, cùm ei non constet de Christi voluntate: id tamen esse contra sensum, & traditionem Ecclesiæ, nemo inficiari potest; ac propterea fatendum est, id non debuisse pendere ex noua Christi voluntate hominibus incognita, sed certam debuisse circa hoc statui legem, vt possent fideles humano more sacrificium offerre, & applicare, sicut in Sacramentorum effectibus factum esse cernimus. Superest igitur dicendum institutionem hanc fuisse factam, itaut effectus huiusmodi conferatur illi, cui Sacerdos offerens, tanquam mysteriorum dispensator, illum applicauerit; qui institutionis modus non solùm est vsui Ecclesię consentaneus, sed rationabilis etiam; nam sicut Sacerdotis officium est intercedere inter Deum, & homines, ita conueniens videtur, vt ipse sacrificium Deo pro hominibus offerat.

3. Dico secundò, Sacerdos offerens non tenetur applicare partem aliquam fructus ex opere operato quoad satisfactionem pro tota Ecclesia, vt inter cuncta eius membra distribuatur iuxta proportionem Deo cognitam, imò nec de facto ita accidit: benè tamen quoad impetrationem.

4. Prior pars suadetur sic, quia vel talis obligatio, seu applicatio fundatur in ipsamet institutione, & Christi voluntate, vel in ordinatione Ecclesiæ; neutrum autem potest cum fundamento probabili affirmari. Non primum, quia nullibi reperitur tale præceptum fuisse à Christo impositum, nec id ex aliquo Scripturæ testimonio, Patrum traditione, seu Ecclesiæ declaratione constare, aut saltem deduci potest: tum etiam, quia si ex omnibus sacrificiis in Eccle

Ecclesia celebrari solitis pars aliqua fructus quoad satisfactionem applicaretur, semper animabus in Purgatorio existentibus, facilè quidem, & breui tempore inde euaderēt, imò viui etiam, ij præsertim, qui in statu gratiæ perdurant, vix haberent aliquem pœnæ reatum, si ex omnibus Missis in toto orbe celebratis aliquam pœnæ remissionem perciperent, quod an sit credibile, aliorum esto iudicium. Nec secundum, tum quia nullibi est scriptum tale præceptum ecclesiasticum, tum quia vt Ecclesia posset hoc præcipere, deberet designare quanta, vel quota pars effectus esset applicanda pro vniuersa Ecclesia: hoc autem nec fecit, nec facilè fingi potest; igitur dicendum potiùs est quòd nulla sit talis obligatio in Sacerdotibus, sed vnusquisque operari debet iuxta suam propriam, & peculiarem obligationem; vel si nullam habuerit, iuxta prudens, & honestum arbitrium, vt rectè obseruat Suar. *d. disp. 79. sect. 9. quæsito 2. ad finem.*

5. Posterior pars probatur, tum ex Canone Missæ, vbi habetur orandum esse pro omnibus in persona Ecclesiæ, & generaliter offertur pro omnibus, quoad impetrationem. tum ex *cap. visum est, de consecrat. dist.* 1. vbi sic habetur; *sicut nulla dies excipitur, qua non pro viuentibus, & pro quibuslibet necessitatibus Dominus deprecetur, ita nimirum nulla dies excipi debet, quin pro animabus fidelium preces Domino in Missarum solemnibus fundantur.* Et quidem ita tenet communis vsus Ecclesiæ, quæ ab initio semper voluit, vt in omnibus sacrificiis oretur pro membris ipsius; idque tanquam rationi, & charitati consonum omnes fatentur, vt sic de communi sacrificio cuncti fideles participent, & fructum aliquem percipiant. Atque hinc apertè deducitur diuisionem illam, quam ex doctrina Scoti, & aliorum alibi insinuauimus, in fructum, seu valorem generalem, medium, & specialem, interpretandum fore, ita vt quoad fructum generalem intelligatur de sola impetratione, non satisfactione; sed an fructus iste impetrationis possit dici ex opere operato, negat Suar. Sed oppositum ostendimus *suprà dub. vltimo principali præcedenti*, cum Fagundez, & aliis, cùm valor iste non in merito Sacerdotis, sed in sanctitate Ecclesiæ, & ipsius sacrificij dignitate fundetur.

6. Sed obiicies, omnes fideles dicuntur, & sunt offerētes, quatenus sunt membra Ecclesiæ offerentis per Sacerdotem, etsi nullum actum habeant circa sacrificium, vt dictum est in secunda conclusione dubij vltimi principalis præcedentis: sed omnis offerens est particeps fructus huius sacrificij pro ratione, & modo, quo offert: igitur omnes fideles participant fructum etiam satisfactionis ex opere operato.

Respondetur minorem non habere locum in iis, qui dicuntur offerentes per generalissimam quandam rationem. Hi enim sunt offerentes solùm in habitu, & per quandam remotam, ac extrinsecam habitudinem, quæ non est satis ad percipiendum fructum satisfactionis ex opere operato. Ratio est, quia fructus Passionis Christi, quoad meritum, & satisfactionem non applicatur ex opere operato, nisi per propriam aliquam actionem, vel receptionem sensibilem, vel per specialem alterius applicationem: at in præsenti casu non datur hic fructus per specialem alterius applicationem, vt supponimus: nec sic offerentes aliquid recipiunt, per quod eis talis fructus applicetur, vt contingit in Sacramentis; nec etiam aliquid agunt, quia habitu duntaxat, & per extrinsecam denominationem dicuntur offerentes: illa autem denominatio non fundatur in aliquo actu hominis, qui

ad

ad Dei cultum spectet, aut ad meritum, seu satisfactionem sic offerentis valere possit.

7. Obiicies iterum, vt oblatio Sacerdotis sit speciali modo impetratiua, sufficit quòd Sacerdos offerat Ecclesiæ nomine, adeò vt quanuis Sacerdos iniquus existat, adhuc actio illa vim suam impetrandi retineat: ergo idem similiter sufficit, vt oblatio illa sit satisfactiua ex opere operato independenter à sanctitate Ministri.

Respondetur negando consequentiam. nam dispar ratio est de impetratione, ac satisfactione; ad impetrandum enim sufficit sanctitas habitualis Ecclesiæ, ad quam respiciens Deus, quando illius nomine fit oblatio, seu oratio, inclinatur ad concedendum id, quod petitur, quanuis Ecclesia per seipsam non oret; sicut dum à Deo petimus, vt nos exaudiat per merita alicuius Sancti, illa profectò concurrunt ad impetrandum nobis id, quod petimus, estò Sanctus ille non oret pro nobis. Similiter Sacerdos in persona Ecclesiæ orans, esto ipse Sanctus non sit, vt tamen impetret, sufficit quòd Deo repræsentet Ecclesiæ sanctitatem: ad satisfaciendum autem de nouo ex opere operato non sufficit hæc repræsentatio, sed necessaria est realis actio, vel passio alicuius personæ Deo gratæ, vt tradunt Suar. *ead. disp.* 69. *sect.* 8 *assert.* 2. & post illum Miranda *d. q.* 41 *art.* 13. *conclus.* 2.

8. Dico tertiò. Omnibus & singulis offerentibus, qui proprium aliquem concursum ad oblationem sacrificij habent, proprius aliquis fructus ex opere operato respondet; non solùm quoad impetrationem, sed etiam quoad meritum, & satisfactioné, itaut si constituamus hominem Missę sacrificio assistentem, vel ministrantem, cui Sacerdos intentione sua speciali nullum sacrificij fructum ex opere operato applicet, ad huc homo ille aliquem suæ assistentiæ, seu ministerij fructum ex opere operato consequetur. Ita videtur sensisse D. Thom. 3. *p. q.* 79. *art.* 5. Caiet. *tom.* 2. *opusc. tract.* 3. *q.* 2. Sylu. *verb. Missa* 1. *q.* 9. & expressè tradit Suar. *ead. disp.* 79. *sect.* 8. *assert.* 4. & Miranda *eod. art.* 13. *conclus.* 4. & videtur facere communis Ecclesiæ vsus in celebratione Missæ, cùm in canone dicitur; *Et omnium circunstantium, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt.* Vbi apertè fit sermo de offerentibus ab ipso Sacerdote distinctis. Ratio autem est, tum quia oblatio huius sacrificij est fructuosa ex opere operato, proindéque rationi consonum est, vt omnes ad illam per proprium actum, seu concursum moralem cooperantes participent eiusdem oblationis fructum. tum etiam, quia sicut vsus Sacramenti consistit in receptione, ita ratio sacrificij in oblatione, & consequenter sicut omnes, qui Sacramentum recipiunt, fructum illius participant; ita omnes offerentes per proprium concursum, seu actionem participant fructum sacrificij.

9. Hinc igitur infero duplicem fructum ex opere operato à fortiori respondere Sacerdoti sacrificium Missæ offerenti. Nam sicut Sacerdos ibi duplicem personam, Christi videlicet, & propriam induit; & sub vtraque ratione offert, ita sub vtraque fructus sacrificij eidem Sacerdoti correspondet. Vnde quatenus offert in persona Christi, est minister publicus, atque illius oblationi correspondet fructus quidam huius sacrificij proprius ex opere operato. Ratio est, quia hoc sacrificium habet effectum ex opere operato, vt constat ex sæpiùs dictis: ergo maximè respondet illi prout est actio ministri à Christo deputati, & per quem Christus ipse operatur. Ita D. Thom. *eod art.* 5. & 7. Suar. *assert.* 3. & Miranda *conclus.* 3. At

certum est quòd ob huiusmodi publicum ministerium, quod gerit Sacerdos, non exuit rationem personæ priuatæ, sub qua etiam concurrit, quoniam, Paulo attestante *ad Hebr.7.* ipse etiam indiget, vt pro se offerat. Et quidem non debet in hoc esse peioris conditionis, quàm reliqui priuati afferentes, ac propterea sub hac etiam ratione respondet illi alter fructus. Vnde cùm Sacerdos Missam celebrat pro aliquo, qui sibi stipendium dederat, priorem fructum tenetur illi applicare, non posteriorem: sicut enim Sacerdos stipendium accipit, vt publicus Christi Minister, ita eroganti stipendium non tenetur applicare nisi totum fructum, qui respondet sacrificio, vt est à Ministro publico: & consequenter non tenetur Sacerdos se priuare peculiari illo fructu suæ priuatæ oblationi, ac deuotioni respondente. Atque hîc fiet omnino manifesta ratio prædictæ diuisionis fructus in generalem, medium, & specialem: de generali egimus in secunda assertione, medius est qui Sacerdoti in persona Christi offerenti respódet; specialis verò dicitur is, qui correspódet eidem Sacerdoti, vt personæ priuatæ offerenti.

10. Quapropter ex hactenus dictis constat euidenter Sacerdotem vnico sacrificio non satisfacere pluribus obligationibus. Ná fructus generalis debetur Ecclesiæ, medius debetur totus stipendium eroganti; specialis verò est ipsius offerentis: sed an possit iste vltimus alteri applicari, & per eius applicationem possit Sacerdos duplici saltem obligationi satisfacere, valde ambiguum est; quid autem in hac parte probabilius sentiamus, ex mox dicendis *dub.2.* habetur. Sed

11. Quæres primò quomodo inter se differant hi duo effectus, seu fructus sacrificij Missæ, medius nimirum, & specialis.

Respondetur triplicem præcipuè differentiam inter vtrumque reperiri.

12. Prima est quòd prior fructus non est principaliter propter ipsum offerentem, sed propter populum, seu alios, pro quibus potest sacrificiũ offerri: tunc enim Sacerdos gerit personam publicam, & est intercessor inter Deum, & populum. Posterior verò præcipuè est propter singulos offerentes; tunc enim non offerunt vt publici Ministri, sed vt priuatæ personæ, quibus datum est, vt sua priuata oblatione aliquid ex sacrificio haurire valeant.

13. Secunda est, quia prior fructus nulli communicatur, nisi illi, cui à Sacerdote offerente applicatus fuerit; posterior verò ex se, & absque vlla applicatione communicatur vnicuique offerenti pro rata; cùm enim hic fructus principaliter sit propter ipsum offerentem, qui tunc non gerit personam publicam, sed propriam, & priuatam; idcirco vt sibi prosit sua oblatio, non requiritur intentio Sacerdotis pro se, vel pro alia persona specialiter offerentis, quin potiùs nec priuatus quicunque offerens potest ab huius fructus participatione excludi, estò Sacerdos id velit, aut tentet; nec ad obtinendum huiusmodi fructum requiritur in tali offerente specialis intentio consequendi illum, sed sufficit intentio offerendi, seu concurrendi ad sacrificium, celebrando, ministrando, seu audiendo Missam.

14. Tertia differentia est, quia ad priorem fructum non est necessaria sanctitas Sacerdotis, vt docet D. Thom. *3.p.q.82.art.6.& in 4.dist.45.q.2.art.1. quæstiunc.3.* Sotus *dist.13.art.1.* & communiter DD. atque ex multis iuribus confirmari potest, ex *cap. non nocet*, ex *cap. intra 1.q.1.* & ex *cap. vtrùm sub figura, de consecrat. dist.2.* Ad posteriorem autem necessaria est Sacerdotis sanctitas.

Vnde

Vnde si Sacerdos sit in peccato dum Missam celebrat, respondet eius oblationi prior fructus, non tamen posterior. Ratio est, quia Sacerdos quoad priorem fructum non gerit personam suam, sed Christi, ac propterea sicut oblatio sub hac ratione est grata, & munda; ita etiam est efficax, non enim applicatur meritum ministri, sed Christi: at respectu posterioris fructus aliter contingit. Præterea id etiam videtur satis congruum, quippe cùm prior fructus nō sit ob personam Sacerdotis, vt talis est, sed ob Ecclesiam, seu populum, idcirco non debuit ex sanctitate ipsius Sacerdotis pendere. Hac enim de causa institutum fuit quòd Sacramenta æquè per malos, & bonos ministros perficerentur, & alios sanctificarent. Ad hæc, alioquin Missa Sacerdotis iniusti oblata pro animabus Purgatorij nihil illis prodesset. Ac similiter Sacerdos, qui in mortali missaret pro stipendio accepto, obligationi suæ non satisfaceret, sed teneretur iterum in gratia satisfacere, quæ omnia sunt absurda.

15. Quæres secundò, an Sacerdos possit fructum sibi, vt priuatæ personæ respondentem, alteri applicare, itaut vnico sacrificio possit duabus saltem obligationibus satisfacere, applicando nimirum vtrumque prædictum fructum alicui, seu aliquibus.

Nonnulli partem negatiuam amplectuntur, ducti, quia si quis priuaret se fructu, quo indiget, id esset contra ordinem charitatis. Quæ opinio displicet Suar. *sect. 9. vers. superest dubium.* tum quia ratio adducta non probat de potestate simpliciter, sed vt licitè fiat. tum etiam, quia non loquitur absolutè, & vniuersaliter, sed cum limitatione, idest, cum ipsemet Sacerdos indiget; & tunc adhuc probatio nòn concludit, quia hic fructus, dè quo agitur, non est remissio alicuius culpæ; nec est vllus sanctitatis, gratiæ, aut gloriæ gradus, sed est satisfactio, seu remissio alicuius pœnæ: in huiusmodi autem malis pœnæ, non est contra charitatem propriam quòd aliquis cedat iuri suo, priuādo se tali commodo, vt alteri bene faciat. Atque hoc confirmat omnium piorum vsus; applicant enim satisfactiones suas pro animabus in Purgatorio existentibus, nō quia putent se illis non indigere, esset namque hæc arrogans cogitatio; sed quia vel sperant aliis modis sibi interim prouidere posse; vel cupiunt aliis benefacere, esto ipsi aliquid amplius patiantur.

16. Quapropter Suar. in calce præcit. sectionis, esto eandem teneat opinionem, ducitur tamen, quia in vniuersum censet omnem effectum ex opere operato esse proprium, & personale beneficium, & quasi priuilegium personæ concessum, quod non potest ipse in alium transferre; sicut de indulgentia docet S. Thom. *in 4. dist. 20. art. 5. quæstiunc. 3. ad 2.* vbi ait eum, cui conceditur, non posse fructum illius transferre in alium, nisi id specialiter in ipsamet indulgentia concedatur. Idem constat inductione in Sacramentorum effectibus; per Baptismum namque datur baptizato totius pœnæ remissio, non tamen cum potestate aliquam illius partem alteri applicandi; & sic de aliis Sacramentis. Idem igitur dicendum videtur de hoc effectu sacrificij quatenus personalis est; nulla enim potest assignari specialis ratio ad exceptionem faciendam, imò nec vlla sufficiente authoritate constare potest.

17. Alij partem affirmantem tuentur, ducti forsitan rationibus in refutatione primæ opinionis adductis. Ita Molfesius *sum. tom. 1. tract. 3. cap. 15. n. 4.* Barthol. ab Angelis *in exam. confess. dialog. 5. §. 507.* & alij quos hi referunt. Allegat pro hac opinione Bonac. mox ci-

tandus Mirandam *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 41. *art.* 4. *conclus.* 1. Nauarr. *in man. cap.* 25 *n.* 92. & Henriq. *lib.* 9. *c.* 21. *n.* 7. *lit.* O. Hi tamen authores solùm asserunt posse Sacerdotem applicare partem suam sacrificij, non verò posse vnico sacrificio satisfacere duplici obligationi, esto hac intentione partem suam applicet, quod est satis diuersum.

18. Hanc opinionem limitant Nauarr. *consil.* 1. *de celebrat. Miss.* & Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 6. *n.* 181. dicentes sacrificantem posse partem sacrificij sibi debitam applicare iis, pro quibus tenetur: quia tamen nescitur quanta sit, arbitrantur partem trium Missarum posse supplere vni, quæ dicenda esset, & applicanda tota alicui. Vnde concludunt id posse seruare illos, qui cùm multa acceperint stipendia, nequeunt omnibus satisfacere.

19. Mihi tamen videtur dicendum, posse quidem Sacerdotem partem suam sacrificij alteri applicare, non tamen ideo posse vnico sacrificio pluribus obligationibus satisfacere.

20. Priorem partem tenent Henriq. Miranda, Molfesius, & Barth. ab Angel. *vbi suprà*, Nauarr *man. cap.* 25. *n.* 92. Naldus *sum. verb. Missa, n.* 12. Philiarcus *sum p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. Sotus *in* 4. *dist.* 11. *q.* 2. *art.* 5. & *dist.* 13. *q.* 2. *art.* 1. Nugnus *in* 3. *p. tom.* 1. *q.* 83. *art.* 1. §. *in* 3. *p. dub.* 3. *versus finem*, & alij. Suadetur autem primò, quia nec ex natura talis sacrificij repugnat, vt omnis qui illud offert, eo modo, quo offert, possit pro quocumque voluerit, ipsius fructum applicare, vt constat; nec est vlla prohibitio per Ecclesiam facta de hac re; nec etiam est ratio, ob quam hæc potestas, & facultas huiusmodi offerentibus denegetur. Secundò, quia valor specialis huius sacrificij est eiusdem rationis cum valore medio: igitur sicut Sacerdos potest hunc alteri applicare, ita & illum, & consequenter non est ita proprius, ac personalis, quin liceat Sacerdoti eum alteri directè, & totum conferre, vt tradit Henriq. *ibidem*.

21. Posteriorem partem eiusdem assertionis tenent Suar. *vbi suprà*, & *disp.* 86. *sect.* 1. *vers. sed quæret tandem*. Rodriq. *sum.* 1. *p. cap.* 250. *n.* 2. Miranda *man. Prælat. tom.* 1. *q.* 41. *art.* 17. Posseuinus *cap.* 2. *n.* 25. *quæsito* 6. Bonac. *de sacram. disp.* 4. *q. vlt. punct.* 8. *n.* 16. & alij. Ratio est, tum quia cùm Sacerdos non sit capax talis fructus nisi sit in gratia, vt habetur ex dictis; se autem esse in gratia nemo absque reuelatione sciat certò, vel scire possit, consequenter nec etiam potest valorem istum certò applicare alteri, qui certam tradidit eleemosynam, & certum petiit valorem. tum, quia cùm ignoretur an valor specialis sit æqualis valori medio, qui potest, & debet eleemosynam tradenti, proinde non est dicendum, Sacerdotem posse per applicationem fructus specialis satisfacere alicui eleemosynam tradenti pro vna Missa, & consequenter nullatenus sentiendum est, posse Sacerdotem vnico sacrificio duabus obligationibus satisfacere.

22. Quæres tertiò, an Sacerdos vnico sacrificio possit duplici obligationi saltem satisfacere, dum Missa ab vno petitur ad rem aliquam impetrandam, & ab alio in satisfactionem, nimirum pro mortuis, & Sacerdos intendat applicare sacrificium, primò vt impetratorium, secundò autem vt satisfactorium.

Respondetur negatiuè. Ita Nauar. *de celebrat. Miss. consil.* 8. Rodr. *eod. cap.* 250. *n.* 6. Eman. Sà *verb. Missa in* 44. Posseuinus *eod. n.* 25. *quæsito* 7. Bonac. *vbi suprà n.* 1. & alij per eum relati. Ratio est, tum quia stipendium non datur pro sacrificio, seu illius fructu, alioquin committeretur vitium simoniæ, sed pro labore: non

non licet autem pro eodem labore duplex stipendium accipere. tum etiam, quia in eo casu Sacerdos taxam excederet, quam tamen de iure obseruare tenetur; tum denique, quia sic defraudaret tradentes eleemosynam, cùm vnusquisque censeatur petere non partem fructus, sed integrum Missæ fructum, qui stipem offerentibus applicari consueuit. Limitat autem Bonac. nisi eleemosynam tradentes annuant voluntati Sacerdotis; scienti namque, & volenti nulla fit iniuria.

Dubium XXII.

An si Sacerdos contra iustitiam, seu obedientiam applicet alicui fructum, sit valida talis applicatio.

1. Difficultas hæc grauis est, sed vtilis etiam, ac necessaria, quam ideo in Regularium præcipuè beneficium placuit in calce huius tractatus apponere, eam tamen (quantum qualitas materiæ permittet) breuiter explicare curabo. Quapropter Honcala *in tract. de valore Missæ art.* 2. *&* 10. apud Cord. mox citandum, indistinctè ait, quòd non valet Missæ applicatio per Sacerdotem facta contra vel dispositionem fundatoris, vel Ecclesiæ statutum, aut Superioris præceptum. Idem (dubitando tamen) inquiunt Scot. *quolib.* 20. & Gabr. *lect.* 16. *in can.* ducti forsitan, quia Christus Dominus non confert fructum suum per iniuriosam actionem. Quæ ratio parum, aut nihil vrget, quoniam estò Christus nolit iniuriosam actionem, permittit tamen illam, & per eandem interdum magna, & supernaturalia beneficia confert, non ipsi peccanti, sed aliis, vt patet in Sacramentis, quorum Ministri estò illa per iniustam, seu iniquam actionem administrent, Deus tamen per eam sanctificat hominem, gratiam conferendo, nisi obicem ponat.

2. Cord. *in quæst. Theolog lib.* 1. *q.* 3. *notab.* 5. limitat dictam opinionem, dum ait, se idem sentire, maximè si applicatio aliàs facta per Sacerdotem, irritetur ipso facto per Prælatum, alioquin credit quòd valeat ei, cui Sacerdos de facto applicat, multa enim prohibentur, quæ facta tenent, de quorum numero est specialis Missæ applicatio: ait tamen quòd grauiter peccaret Sacerdos sic applicando contra præceptum, si quod est: nisi intendat manere obligatus ad applicandam aliam Missam ei, cui aliàs ex fundatione, statuto, seu pacto, aut Superioris præcepto tenetur; modò consuetudo aliter non interpretetur.

3. Alij distinctione vtuntur, dicentes obligationem Sacerdotis ad offerendum pro aliquo, posse oriri, vel ex propria voluntate, seu priuato contractu, vt quia promisit, seu stipendium accepit, vel ex voluntate Superioris. In priori casu asserunt præsentem voluntatem præualere priori obligationi, quia cùm prior illa obligatio ortum habuerit à priori volũtate, per posteriorem retractatur, & licèt mala sit, tamen eo ipso, quòd est posterior, & absoluta, consequenter est efficacior: ideóque etiam si malè faciat, sacrificium alteri applicando, factum tamen tenet. In posteriori autem casu dicunt voluntatem Superioris præualere contra Sacerdotis voluntatem. Atque hinc cõcludunt non obstante tali Sacerdotis voluntate fructum sacrificij applicari, cui Superior, vel Ecclesia vult. Ita Armilla *verb. Missa num.* 33. & Martinus de Ledesma *sum.* 2. *p. q.* 16. *art.* 14. *circa finem*, apud Suar. statim citandum.

4. Hanc distinctionem reprobat Suar. *d. disp.* 79. *sect.* 9. *vers. Alij nihilominus*, inquiens, nec in antiquis DD.

reperiti, nec solidum habere fundamentum.

Primò, quia sicut in administratione Sacramentorum Sacerdos operatur vt Minister Christi, ita & in oblatione huius sacrificij: igitur sicut in administratione Sacramenti nequit intentio Sacerdotis à Superiore irritari; ita & in oblatione, & applicatione huius sacrificij, in qua Sacerdos gerit vices Christi, intentio illius non subditur intentioni Ecclesiæ, vel alterius cuiuscunque superioris, ita vt per illam irritari possit, esto subdi queat quoad obligationem faciendi, vel non faciendi.

5. Secundò, quia actus offerendi conuenit Sacerdoti ex vi potestatis, & characteris sacerdotalis, vt constat ex forma ordinationis eius; *Accipite potestatem offerendi sacrificium pro viuis, & defunctis.* Adde, quòd hic actus non requirit iurisdictionem, sed solùm ordinationem, vt constat: igitur non potest per solam Superioris prohibitionem irritari; id enim generatim verum est in omnibus aliis Ordinis actibus, qui iurisdictionem non requirunt. Vnde si Superior præcipiat, vt non baptizet hunc, vel baptizet hunc, & non illum, nihilominus si subditus aliter faciat, factum tenet, nec potest Superior intentionem, seu voluntatem illius irritare.

6. Tertiò, quia etsi Religiosus nihil proprium habeat, non ideo tamen est priuatus intrinseco suorum actuum dominio, quod est per liberum arbitrium, ratione cuius potest absolutè velle contrarium eius, quod superior vult. Ad hæc Sacerdos tunc operatur, vt Christi Minister per potestatem sibi ab eo datam, & consequenter nequit voluntas illa à Superiore irritari.

7. Ex dictis igitur concludit Suar. applicationem Sacerdotis factam contra fundatoris dispositionem, vel Ecclesiæ statutum, validam esse, teneri autem postea damnum resarcire, suámque obligationem (quæ extincta non fuit) explere. Atque idem censet de Religioso, qui in simili casu inobediens sit, tenetur postea ex eadem obedientia Superioris voluntatem explere, nisi fortasse constet, occasionem, vel rationem talis præcepti omnino iam cessasse.

8. At Bonac. *tract. de indulg. disp. 6. q. 1. punct. 3. num. 20.* absolutè ait præualere applicationem factam per Sacerdotem, & allegat in sui fauorem Suar. *loco cit.* & Nugnum *in addit. q. 25. art. 3. diffic. 1. versic. ad 4. argumentum, & q. 26. art. 1. conclus. 6.* & ratio illius est, tum quia Prælatus non videtur dominus actus meri interni principaliter dependentis à voluntate subditi applicantis suffragium; tum quia consecratio facta à subdito inuito Prælato valida est: ergo etiam videtur valida sacrificij applicatio.

9. Nouissimè Villalobos *tom. 1 tract. 8. diffic. 10.* eandem amplectitur sententiam. Imò addit ita communiter sentire DD. præsertim Salmanticenses, vt insinuat Rodr. *vbi suprà.* Ducitur autem, quia dum Sacerdos offert sacrificium, gerit personam Christi, atque ideo licèt peccet contra obedientiam, valet tamen eius applicatio. Nihilominus

10. Dico primò, Prælati Regulares possunt subditis præcipere, eósque obligare, vt certa, ac determinata intentione celebrent, fructum Missæ iuxta Prælatorum voluntatem applicando. Ita Honcala, Cord. & Suar. *suprà.* Rodr. *in Bulla compositionis, casu 11.* & Fraxinel. *in tract. de oblig. Sacerd. sect. 7. §. 6. & 7.* Ratio est, quia Prælati Regulares triplex superioritatis genus habent in sibi subditos.

11. Prima superioritas est spiritualis, ratione cuius sicut Prælatis incumbit cura animarum subditorum, ita subditi tenentur Prælatis obedire in omnibus, quæ ad huiusmodi finé diriguntur.

Secunda

Secunda est temporalis politica, ratione cuius Prælati tenentur rempublicam, & communitatem sibi commissam debita prudentia, & politia gubernare, subditi verò tenentur Prælatis obedire in iis, quæ sibi iniunguntur, vt communitas ipsa in pace, & bono regimine conseruetur.

12. Tertia est temporalis œconomica, ratione cuius Prælati tenentur ea, quæ ad familiam sibi concreditam spectant, paterno affectu disponere, omnibus, & singulis sibi subditis, vt verè Patres, de rebus necessariis prouidendo. His igitur sic præhabitis ex Rodr. probatur iam nostra assertio,

13. Primò ratione superioritatis spiritualis, quia nisi subditi applicent Missæ sacrificium iuxta determinationem superioris, benefactores defraudantur iniustè, & peccatum committitur.

14. Secundò ratione superioritatis politicæ, quæ spiritualem correspondentiam ad temporales eleemosynas requirit.

15. Tertiò ratione superioritatis œconomicæ, quæ familiæ sustentationẽ, & rerum domesticarum reparationem postulat. Vnde cùm ad huiusmodi sustentationem & reparationem requirantur similiter eleemosynæ, consequenter dicendum est posse Prælatos subditis præcipere, vt Missas pro eleemosynas erogantibus applicare teneantur.

16. Dico secundò, si Missæ fructus à subditis applicetur contra intentionem, ac determinationem Prælatorum, peccant subditi contra obedientiam, & ad restitutionem tenentur. Ita Suar. Rodr. & Fraxinel. *locis citatis*, & plerumque omnes. Ratio est, atque in primis quòd peccent, existimo non posse in dubium reuocari; est namque transgressio obedientiæ in re iusta, & honesta. Quòd autem ad restitutionem teneantur, patet, tum quia Prælati sunt domini operationum suorum subditorum, & consequenter subditi non sunt tuti in conscientia, nisi repetant operationes contra determinationem Prælatorum factas in casu, quo agitur de debita compensatione facienda. Tum etiam, quia aliàs defraudarentur benefactores, dum pro acceptis stipendiis non redditur promissa satisfactio.

17. Dices, Prælati non sunt domini actuum interiorum suorum subditorum. Igitur cùm intentio applicandi, seu applicatio ipsa sit actus interior, proinde non subiicitur obedientiæ Prælatorum, & consequenter non tenentur ad restitutionem subditi, aliter applicantes, quàm à Superiore sit illis iniunctum.

Respondetur Prælatos non esse Superiores actuum merè interiorum, benè tamen eorum, qui cum exterioribus coniunguntur, saltem vt causa per se, & huiusmodi est Missæ applicatio. De hac materia satis diffusè egimus in nostra Bullæ Cœnæ explicatione *lib.2. q.9. & 10.* Nunc autem pro pleniori huius obiectionis declaratione breuiter

18. Obserua, primò actus morales esse in duplici differentia, quidam dicuntur eliciti, nempe qui à voluntate duntaxat eliciuntur, & extrinsecus non manifestantur, cuiusmodi sunt actus purè interni. Alij dicuntur imperati, & hi sunt actus exteriores, prout à voluntate imperantur. Conueniunt autem, & differunt inter se. Conueniunt, quoniam tam actus eliciti, quàm imperati à voluntate dependent, alioquin actus hominis dicerentur, non tamen morales, sicut est dormientis percussio, iuxta doctrinam D.Thomæ *1.2. q.6. art.1. & 2.* Sed differunt, quoniam actus elicitus est merè internus, ac subinde insensibilis secundùm se, cùm nec sensibus subster,

stet, nec Angelis, sed soli Deo innotescat. At verò actus imperatus tametsi à voluntate procedat, non tamen est purè internus, sed externus simul, quin ideo dicantur duo, sed vnicus tantùm actus moralis, ex actu interno pro formali, & ex actu externo pro materiali compositus; sicut Petrus, qui non duo supposita, sed vnicum tantùm existit ex parte formali, id est, anima, & ex parte materiali, idest, corpore compositum.

19. Obserua secundò quòd quanuis iurisdictio legis humanæ non extendatur directè ad actus elicitos, & purè mentales, bene tamen indirectè; sed circa modum differunt DD. connexio namque actus interni cum externo tripliciter contingit, vno modo tanquam causa per se; secundò vt causa per accidens, & tertiò quasi pars actus integri, & compositi tunc coniungitur vt causa per se, quando necessariò requiritur ad constitutionem actus externi physicè, & moraliter simul: constat autem nullum actum externum esse huiusmodi absque actu interiori voluntatis; atque ideo sola voluntas, qua actio exterior est volita, dicitur coniungi illi, vt causa per se. Tunc coniungitur vt causa per accidens, quando requiritur ad aliquod esse morale quod lex humana potest intendere, seu præcipere, quanuis actus ille internus ad materialem illam actionem, prout exteriùs apparet, necessarius non sit; sicut intentio, v.g. baptizandi, necessaria est vt fiat Baptismus estò non sit necessaria vt fiat ablutio, neque vt exteriùs verba proferantur. tunc demum actus internus externo coniungitur quasi pars actus integri; cùm eidem connectitur omnino extrinsecè, tam physicè, quàm moraliter; idest, tam respectu actionis externæ materialiter sumptæ, quàm respectu eiusdem sub ratione Sacramenti, seu contractus, vt erit in prædicto exemplo intentio baptizandi gratis, & non ex pretio, seu alia simili causa, à quo non pendet Baptismus, nec vt ablutio, nec vt Sacramentum.

20. Vnde si huiusmodi connexio primo modo contingat, actus internus per externum satis manifestatur, tanquam causa per effectum, vt voluntas audiendi Missam, per actum audiendi liberum, cùm ab illa physicè, & moraliter pendeat, vt habetur ex dictis: si autem secundo, aut tertio modo, non manifestatur, quoniam actus internus, siue vt causa per accidens, siue vt pars integralis sumatur, per accidens se habet ad actum externum, vt est in eodem exemplo attentio assistentis ad Missam audiendam, vel intentio illam audiendi ob Dei cultum, vel ob turpem finem. Hinc si priori modo actus internus consideretur, nulla est ambigendi occasio, posse legem humanam illum, vt sic indirectè præcipere; lex enim, seu Superior præcipit actum externum humanum, & liberè exercendum, impossibile autem est illum sic præcipere, quin simul compræcipiat (vt ita dicam) actũ internum, qui ad externum tanquam eius causa necessaria requiritur; tota igitur controuersia ad actus internos secundo & tertio modo sumptos redutur.

21. Quare omissis hinc inde variis opinionibus, mihi videtur absolutè dicendum, quòd si actus interior cum exteriori coniunctus sit, siue vt causa per se, siue vt causa per accidens, dummodo verè influat in illum, ecclesiasticæ legi subiicitur: si autem actus interior sit coniunctus cum exteriori, vt pars accidentaria actus integri, tunc oppositum probabilius censeo. Ita multis allegatis defendunt Suar. *lib 4. de legibus c. 13. num. 6. & seqq.* & Lorca 1.2. *tom.* 2. similiter *de leg. disp.* 16. *memb.* 2. *vers. sed Caut.* & quidem quoad priorem partem,

tem, videtur hæc sententia ferè communis Theologorũ. Sed probatur, quia in Republica Christiana sunt necessarij humanus conuictus, necnon cultus Religionis in Ecclesia consuetus, non solùm materialiter, & secundùm esse physicum considerati, sed formaliter etiam sumpti, vt sunt tales actus morales, idest, quatenus sunt contractus, Sacramentum, sacrificium, cultus, oratio, & similes; igitur ad rectum Ecclesiæ regimen necessaria fuit illi potestas ad præcipiendum vsum, & exercitium huiusmodi actuum secundùm tales rationes formales. Vnde cùm actus isti morales nequeant consistere sine actibus internis, vt patet de Sacramento, sacrificio, oratione, & similibus, in quibus actus internus necessariò requiritur. Hinc fit vt per Ecclesiam simul præcipi queant actus interni, siue per actus externos sufficienter manifestentur, siue non, quia non præcipiuntur per se, sed compræcipiuntur: ad hoc autem satis est illa necessaria connexio, quæ ex causalitate, seu influxu actuum interiorum in exteriores prouenit.

22. Quo verò ad posteriorem partem de actu interno, vt est pars actus integri, quòd non subsit legi ecclesiasticæ, probatur tum ex vsu Ecclesię, quæ ad huiusmodi intentionem non necessariam ad substantiam moralium actuũ, nusquam cogere consueuit, sed fideles inducit, spirituales gratias, & fauores offerendo, sub illa conditione, & non aliter, vt habetur exemplo indulgentiæ, quæ conceditur oranti pro tali, vel tali intentione. tum, quia actus ille internus nullo modo est necessarius ad esse physicũ vel morale actus externi, sed solùm coniungitur illi, vt pars accidentaria actus integri, ac proinde non potest præcipi, seu prohiberi eodem præcepto, quo actus exterior: distincto autem præcepto nec præcipi, nec prohiberi posse, fatentur omnes; sicut de actibus elicitis, cùm sint purè mentales, nemo inficiatur.

23. Hanc igitur ad obiectionem respondetur, applicationem, seu intentionem applicandi fructum Missæ, esse quidem actum internum, non tamen purè mentalem, sed coniunctum cum exteriori, non vt est pars actus integri, sed vt causa per se, vel saltem per accidens actus externi cùm influat in illum, & consequenter subiici dispositioni legis ecclesiasticæ, seu imperio superioris. Imò Rodr. *vbi suprà* idipsum tribuit cuicunque actui interiori coniucto cum exteriori, absque vlla limitatione, seu distinctione, & in sui fauorem adducit D. Thomam 2.2.*q.* 104. *art.* 5. Sylu. *sum. verb. hora* §.11. *& tit. obed. q.*1. Nau. *sum. cap.*23. *num.*38. Cord. *lib.* 4. *q.* 13. & Couar. *in reg. peccatum, par.* 2. *initio.*

24. Dico tertiò. Satis probabile est, quòd possit Prælatus ante Missæ celebrationem, Sacerdotis intẽtionem irritare, si suæ subdito priùs explicatæ contraria existat. Hanc assertionem impugnat Suar. vt habetur ex dictis; sed vltra Scotum & Gabr. eam tenent expresſè Honcala citatus, Rod. *sum. p.*1. *cap.*250. *concl.* 10. Cord. & Fraxin. *vbi suprà*, & probatur sic, tum quia Prælatus potest vota subditorũ irritare, etiam ipsis inuitis, præsertim si obedientiæ quam in regula profitentur, præiudicium inferant: igitur ob eandem causam poterit intentiones eorũdem in casu nostro irritare; vtrobique enim par ratio esse videtur. tum quia ex opposito grauia proueniũt inconuenientia; nam Prælati nunquam tuta conscientia poterunt fidem facere indubiam, & authenticam de Missis celebratis pro acceptis eleemosynis: benefactores tam viui, quàm defuncti facilè, & iniustè priuarentur suffragiis promissis, seu in testamento relictis; & subditis præberetur ansa obedien-

tiam suorum superiorum passim transgrediendi, maximè in re adeò graui. Vnde deducitur hanc sententiam esse rationi, & æquitati valde consonam, oppositam verò periculosam, & consequenter indignam, & fortasse scandalosam.

25. Superest rationibus in contrarium adductis satisfacere.

Ad primam negatur consequentia. nam intentio Sacerdoris in administratione Sacramentorum, & in consecratione Missæ non potest per Superiorem irritari, non ideo præcipuè, quia tunc Sacerdos sit Minister Christi, sed potiùs, quia huiusmodi intentio est de essentia Sacramenti, aut sacrificij, itaut absque illa nec fiat Sacramentum, nec sit verum sacrificium: at intentio eiusdem in applicatione fructus, seu valoris Missæ aliter contingit, quòd enim huic, vel illi applicetur dictus fructus, seu valor, non est de essentia sacrificij, atque ideo nil mirum quin possit per Prælatum irritari. Vnde si aliquando contingat, quòd Sacerdos nec sibi, nec alteri applicet huiusmodi fructum, Sotus, Cord, & alij censent reponi in thesauro Ecclesiæ, vel iuxta doctrinã Suar. *d.sect.9.dub.3.* manet in eódem thesauro, quippe fructus ille non est de nouo comparatus, & à Deo acceptatus, sed est pars aliqua iufiniti valoris passionis Christi, qui iam totus est in thesauo Ecclesiæ, & in acceptione diuina; proindéque dum actu aliter non applicatur, manet in Ecclesiæ thesauro. Cæterùm (vt fatetur ipse Suar.) parum, aut nihil refert, hoc, vel illo modo loqui; in idem enim coincidunt, adhuc tamen in eo casu nemo vnquam asseruit, non esse verum sacrificium.

26. Ad secundam respondetur aliud esse loqui de oblatione huius sacrificij, aliud de applicatione. Oblatio namque vel est idem realiter cum consecratione, vt nonnulli probabiliter opinantur, & insinuat Rodr. *d.cap.250.concl.10.* vel ita sunt necessariò coniunctæ, vt posita vna nequeat Minister voluntate, seu intentione sua aliam auferre, sicut censet ipse Suar. *disp.76.sect.vlt.ad finem.* Vnde sicut intentio Ministri in consecratione non potest per superiorem irritari, ob rationem assignatam, ita de intentione eiusdem in oblatione videtur sentiendum, vel ob realem identitatem consecrationis cũ oblatione, vel ob necessariam vtriusque connexionem: secus de applicatione dictum est, potest enim per Superiorem irritari intentio, qua Minister certum fructum alicui applicat, cùm talis applicatio nõ sit de essentia sacrificij, nec cum aliquo essentiali eiusdem identificetur realiter, vel saltem sit inseparabiliter connexo, vt satis constat, & habetur ex dictis. Hinc esto Superior præcipiat subdito, vt baptizet hunc, & non illum; si tamen subditus aliter faciat, factum rener, quoniam intentio ministri in administratione Sacramẽtorum est quid essentiale, vt dictum est *suprà.*

27. Ad tertiam respondetur solùm conuincere de applicarione simpliciter, non autem de applicarione valida; multa enim possumus simpliciter, quæ tamen facta non sunt valida in genere motis ob aliquod impedimenrum occurrens, vt patet in materia de absolutione, quæ collata à non habente iurisdictionem non est valida, similiter in materia de censuris, & de matrimonio. Vnde cùm Superior sit dominus operationum suorum subditorum in genere moris; ideóque de Religioso dicitur quòd non habet velle, neque nolle, arg. *cap.nullus, cap. quorumdam, de elect. lib.6.* proinde dicendum est quòd intentio Sacerdotis in applicatione subsit suæ iurisdictioni; nõ adeò quòd Missam per subditum celebratam possit ipse alicui applica

applicare, applicatio namque est actus proprius celebrantis, non Superioris; qui tamen potest irritare intentionem subditi, si suæ contraria existat in applicatione huiusmodi fructus. Nec est dicendum quòd Sacerdos dum Missam celebrat, sit suo Prælato superior, alioquin si id absolutè admittatur, sequeretur non posse illi præcipere, vt tali, vel tali intentione Missam celebret, cuius oppositum ostendimus *suprà*, & fatetur Suar. & comprobat communis vsus, ac praxis Religionum, & tenent expresse grauissimi DD. Sotus, Gabr. Honcala, Cord. Fraxinel *vbi suprà*, & Petr. Nau. *de restit. lib. 3. cap. 1. num. 83.* & alij.

28. Dices inde sequi quòd sacrificiũ tunc erit inutile, & nullum, quia si per Prælatũ irritetur applicatio per Sacerdotem facta, non proderit in primis ei, cui per Sacerdotem fuerat applicatum, nec item poterit alteri applicari per Superiorem, cùm id sit actus proprius ipsius celebrantis, vt dictum est *suprà*. Igitur erit omnino inutile tale sacrificium, & consequenter nullum, quod videtur plusquam absurdum. Fraxinellus citatus opinatur, quòd dum Prælatus irritat subditi celebrantis applicationem, tunc sacrificium valet ei, cui per ipsum Prælatum applicatur, & allegat pro se Rodr. *in summa loco cit.* sed immeritò, quia nec Rodr. id asseruit, imò oppositum, nec potest cum probabili fundamento affirmari.

Respondetur igitur, adhuc in eo casu sacrificium esse vtile, & validum, & probatur, seu declaratur hoc exemplo, quoniam sicut dum sacrificium applicatur pro anima, quæ non indiget, quia à Purgatorio est iam in Paradisum trãslata; vel pro anima, quæ non est capax, quippe reperitur apud inferos damnata, tunc pientissimus Deus, tanquam fidelis dispensator, valorem illius sacrificij, vel applicat illis, quos dicto fructu magis egere agnoscit; vel illis, quibus de iustitia debetur, vel reseruat in Ecclesiæ thesauro. Nec etiam in eo casu dicendum est, quòd sacrificium sit nullum, quia esto valor medius tunc nulli applicetur, valet tamen respectu fructus generalis, qui toti Ecclesiæ applicatur; & respectu fructus specialis, qui applicatur eidem celebranti, iuxta doctrinam Scoti, & aliorum superiùs traditam, & hoc sufficiens esse, vt sacrificium sit, & dicatur vtile, & validum, tenet communis DD.

29. Ex dictis autem satis constat inualiditas opinionis Bona inæ, & solutio ad vtramque eius probationem, nec authores ab eo allegati eidem valde suffragantur, præcipuè Suar. qui suprà saltem in eo casu censet subditum peccare contra obedientiam, & teneri voluntatem Superioris postea explere.

30. Villalobos verò nil noui contra nostras assertiones adducit, nec verum est quòd Rodr. asseruerit Magistros Salmanticenses absolutè id determinasse, sed maiorem eorum partem censuisse non posse Prælatos subditorum applicationes irritare, itaut Prælatorum applicatio valeat, quod nos etiam fatemur.

DVBIVM VLTIMVM.

Quo nonnullæ difficultates soluuntur, vt pleniùs præcedentes comprehendantur.

1. IN primis igitur quæritur, an qui ex titulo, vel ex conuentione tenetur in aliqua Ecclesia, Oratorio, vel Altari celebrare, possit alibi licitè, & absque vlla labe peccati celebrare.

Respondetur negatiuè. Ita Nauar. *sum. cap. 25. num.* 134. Syl. *verb. Missa 1. quæsito 10. ad finem.* Henriq. *lib. 9. c. 23. num. 5.*

num. 5. Vgolinus *de officio Episcopi cap.* 14.*num.*4.Graff. *lib.*3.*consil. tom.* 1.*consil. vnico,de patron.num.*15. Azor. *tom.*1.*lib.* 10.*cap.*24.*q.* 8.Fagund.*lib.*3.*de* 1.*præcepto Eccles. cap.* 9. *num.* 7. Fraxinel. *de oblig. fac. sect.* 4. *conclus.* 4. §. 9. *num.* 3. & alij apud Riccium, *verb. praxis Capellaniarum, decis.* 405. Probatur autem, tum quia in re graui & magni momenti infideliter agit, non adimplendo id quod promiserat, & ex iustitia tenebatur obseruare,tum quia facit contra voluntatem, & intentionem testatoris, nec præstat id, ad quod fuit assumptus. tum etiam, quia Sacellani, siue Capellani tenentur dicere Missas, quas vbi,& quomodo institutio Sacellorum, vel eorum promissio habet, arg. *cap. cum dilectus, de consuetud. & cap. qualiter, de pact.* quod adeò verum est, vt etiam si adsit consensus hæredum, non excusetur Sacerdos, voluntas namque testatoris non hæredum adimplenda omnino est; ita Marc. Anton. Genu. *Man. Past.cap.*72. *num.*12.Bonac.*tom.*1.*disp.*4. *q. vlt. punct.* 7. §. 4. *num.* 3. & alij apud Fraxinel. citatum §.10.

2. Limita primò,nisi iustum adsit impedimentũ, vt si Ecclesia sit violata,vel capella impedita, vel inundatio superueniat, vel Capellanus iusta de causa esset absens à loco,vbi celebrare debuisset, ac præsertim si contingat, quòd intentio fundatoris circa hoc dubia existat,tunc Capellanus alibi debet pro illo celebrare; tum quia fundator maiorem percipit vtilitatem ex Missa alicubi,quàm nullibi celebrata, tum quia probabiliter præsumendum est, fundatorem principaliùs attendisse Missarum fructum sibi, & suis defunctis applicari, quàm loci particularis venerationem. Ita Azor.*d. cap.*24.*q.* 8.Graff. *p.*1. *decis. aur. lib.*2.*cap.* 53. *num.* 12. & Fraxinel. *vbi suprà* §.11.qui §.12. etiam addit quòd si altare, capellàve sit impedita, in eadem Ecclesia ob fundatoris deuotionem est celebrandum donec Altare, seu Capella construatur, seu reparetur,& allegat pro se M.Anton.Genuen. *præ it. c.*72.*num.*4. *vers. Quartò quæritur.*

3. Limita secundò posse aliquando Capellanum excusari ex paruitate materiæ,vt si,v.g bis,vel ter in anno non celebret in tali Sacello, siue Altari,nec enim credibile videtur, fundatorem voluisse tanto cum rigore onus huiusmodi imponere, vt saltem vno, vel alio die non liceat Capellano alibi pro sua deuotione singulis annis celebrare.

4. Cæterùm adhuc in casu proposito vrget difficultas,an Sacerdos sine iusta causa alibi, quàm in loco designato celebrans, non solùm peccet,sed teneatur etiam ad compensationem, seu restitutionem faciendam.Azor. *loco cit.& tom.*1. *lib.* 6. *cap.* 24. *q.* 7.absolutè tenet partem affirmatiuam, & rationem assignat, quia suo muneri, & officio non satisfecit,ac proinde quod debebat non soluit: debebat enim designato loco,vel Altari cultum,atque in loco Sacra facere, vt alij excitarentur ad preces in eodem loco fundendos.Ita etiam sentiunt Graffius,Riccius, & alij ex præcit. DD.

5. Mihi autem videtur satis probabile non teneri ad restitutionem. Ratio est, tum quia non priuauit fundatorem fructu sacrificij,estò peccauerit alibi celebrando. tum quia debitor qui creditori non persoluit pecuniam in loco debito, sed alibi, non tenetur ad restiturionem, nisi quatenus interest creditoris non fuisse sibi in loco debito satisfactum.Ita Capellanus qui in loco sibi designato non celebrauit, non tenetur ad restitutionem, nisi quatenus interest fundatoris Missas non fuisse in eodem loco celebratas. Vnde tunc Capellanum censeo teneri ad restitutionem, seu compensationem faciendam, dum suffragium aliquod defunctis subtraxerit,

traxerit, quia nimirum si in designato Altari celebrasset, aliqui ad eum conuenissent, vt Sacrum audirent, & preces Deo pro mortuis effudissent. Idem videtur dicendum de Sacerdote, qui accepta stipe tenebatur in loco priuilegiato celebrare, non tamen ibi, sed alibi Sacrum fecit, etiam si existimauerit se priuilegio calculi, vel imaginis benedictæ posse è pœnis Purgatorij eripere animam illius, pro qua tenebatur in Altari priuilegiato celebrare; hic enim violauit fidem datam, cum alterius detrimento: Missa namque in Altari priuilegiato celebrata magis prodest, quàm breuis aliqua oratio priuilegio calculi, seu imaginis recitata. Ita Bonac. *vbi suprà num.* 5. Fraxinellus etiam citatus *conclus.* 5. §. 3. & alij, quos ipsi referunt. Modus autem restitutionis faciendæ erit huiusmodi defectum aliis precibus compensare, vel si Missas forsitan non celebrauit, secundùm mentem, & ad beneficium fundatoris, aut stipem exhibentis, tunc vel stipendia reddat eis, à quibus acceperat, vel Missas per se, aut per alios Sacerdotes in loco designato celebrari curet. Ita idem Fraxinellus *eod.* §. 3. *&* 4. & communiter omnes.

6. Quæres secundò, an Sacerdotes, qui pro Missis celebrandis stipendia acceperunt, & earum celebrationem notabiliter differunt, lethaliter peccent.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, quia non solùm Dei honorem, sed proximi etiam beneficium, præcipuè defunctorum, defraudant; sicut illi, qui pecuniaria habent debita, & solutionem, seu restitutionem per longum tempus differunt. Nam si Missæ celebratio à dante stipem procuretur ad obtinendam victoriam contra aliquod vitium, seu ad consequendam sanitatem, aut quemuis alium felicem euentum, potest quidem ex dilatione contingere in huiusmodi indigentiis damnum spirituale, vel temporale, quoniam vel nunquam, vel tardiùs finem suę petitionis consequitur; si verò sacrificium exquiratur pro satisfactione alicuius animæ in Purgatorio detentæ, summa committitur iniustitia in dilatione sacrificij; anima enim, quæ interim acerbissimis cruciatur doloribus, forsitan ob illius sacrificij dilationem inde non eripitur. Ita Sylu. *verb. Missa.* 1. *q.* 10. *in fine*, Angel. *eod. tit.* §. 52. Petr. Nau. *lib.* 2. *de restit. cap.* 2. *n.* 366. *& seqq.* Arag. *de iust. q.* 85. *art.* 3. Regin. *tom.* 2. *lib.* 23. *n.* 236. Rod. *sum.* 1. *p. cap.* 250. *conclus.* 7. Fraxinel. *sect.* 4. *conclus.* 3. §. 1. *n.* 2. & Bonac. *vbi suprà*, §. 5. *n.* 1. cum aliis per eum citatis.

7. Si autem instes an possit euenire casus, quo Sacerdos, qui Missæ celebrationem distulit, teneatur ad restitutionem stipendij accepti.

Bonac. *ibidem num.* 2. affirmatiuè respondet; & mihi etiam probatur. Ratio est, quia si tradens stipendium intendat, & explicet Sacerdoti, vt sacrificium offerat pro impetranda infirmi sanitate, Sacerdos autem celebrationem differat in tempus, quo infirmus iam obierat, tunc esto sacrificium possit defuncto prodesse, quoad satisfactionem, non tamen quoad impetrationem sanitatis, quam intendit is, qui stipem tradidit: similiter si Missa petatur pro consequendo aliquo beneficio, & tempore, quo Missa celebratur, beneficium est alteri collatum, profectò in his, & similibus casibus Sacerdos, qui notabiliter distulit, ad restitutionem accepti stipendij videtur obligandus. lege Petr. Nau. & Rod. *locis cit.* Hinc

8. Infero primò quanta sint reprehensione digni testamentarij, seu hæredes, qui legantium pias voluntates notabiliter differunt adimplere, quamuis enim prædictorum negligentia nequeat defunctis quoad meritum nocere, cùm meritum à prompta, & recta in

Deum voluntate originem ducat, iuxta doctrinam D.Thomæ *quodlib. 6. art.* 13. nocet tamen eisdem quoad satisfactionem, non quòd ob huiusinodi dilationem puniantur defuncti, sed quia pro illis non applicatur oppottunum suffragium, vt à pœnis Purgatorij liberetur; ita tradit ipse Doctor Ang. *ibidem*, & Sylu. *verb.Test.*1.*q* 9. atque ideo constat testamentarios, & hæredes, qui executiones testamentorum differunt, grauiter peccare, & censuris etiam esse coërcendos; vt habetur ex multis iuribus per Gratianum adductis in Decreto *cap.qui,cum duob.seqq.*13.*q.*2.

9. Infero secundò mercenariis Sacerdotibus cauendum esse, ne plura accipiant Missarum stipendia anticipata, quàm possint infra modicum tempus omnibus satisfacere. Ita habetur ex declaratione S. Congregationis super decreta circa Missarum celebrationem edita sub anno 1625. *in resp. ad* 11. & meritò, quia alioquin exponerent se periculo, aut simpliciter (morte superueniente) non persoluendi, aut ex dilatione intentionem tradentium eleemosynas defraudandi. Ita Rodr.Petr.Nauar.Regin.& alij *locis citatis*. Vnde consulta eadem sacra Congregatio, an Administratores Ecclesiæ magnæ deuotionis, & concursus, possint eleemosynas pro Missis celebrandis accipere, si iisdem Missis nonnisi post longum tempus satisfacere valeant, ne aliàs cultus Ecclesiæ, & deuotio, ac concursus fidelium minuatur, declarauit non posse, nisi de cõsensu eorum, qui eleemosynas tribnunt, vt habetur ex responsione ad 15. Similiter si quis ex peculiari deuotione, quem fortasse gerit erga alicujus monasterij Religiosos, vel etiam erga aliquem priuatum Sacerdotem, sciens non posse ab illis, vel ab illo intra modicum tempus onera suscepta adimpleri, consentiat tamen vt Missæ à se commendatæ, tunc demum celebrentur, cùm susceptis oneribus satisfactum fuerit, declarauit eadem sacra Congregatio *in resp. ad* 12. per decretum ab ipsa antea editum non prohiberi, quominus in eo casu noua eleemosyna accipiatur pro Missis iuxta benefactoris consensum celebrandis.

10. Quæres tertiò, an Canonicus, qui ex deuotione, seu onere Capellaniæ, vel ratione eleemosynæ celebrat in Ecclesia sua collegiata tempore diuinorum Officiorum, sit habendus vt diuino Officio præsens ad effectum recipiendi distributiones, ac eleemosynas, quæ solis præsentibus conferuntur. Bonac.*eod.*§.5. *num.*7. negatiuè respondet, quoad distributiones illius horæ, qua à choro abest. Rationem assignat, quia distributiones conferuntur iis, qui diuino Officio intersunt; qui autem Sacrum facit in quauis alia capella, dum Officium diuinum in choro persoluitur, non dicitur, nec censetur illi interesse. Atque id etiam verum esse tenent authores statim citandi, quamuis Superioris permissu, seu consensu tunc celebret: Superior enim non potest, per se, loquendo, dispensare in iure communi, modò sit Summo Pontifice inferior. Ita Stephanus Gratianus *in disceptationibus forensibus c.*298.*n.*21. August.Barbosa *in remiss.circa Concil.Trid. sess.*24. *cap.*12.*n.*57. Riccius *in praxi, decisione* 419. Bonac.*ibidem*, & alij.

11. Limita primò, nisi ex priuilegio Sedis Apostolicæ, vel ex decreto Concilij Prouincialis, aut ex consuetudine præscripta aliud sit alicubi obseruandum: priuilegia namque Pontificia, & decreta specialia seruanda esse, tenet expresè Bonac.*loco cit.* vbi id confirmat exemplo Concilij Prouincialis Mediolanensis. Valere etiam consuetudinem vt quis in absentia percipiat distributiones quotidianas, quando huiusmodi

consuetudo inducta est sciente, & tolerante Pontifice, affirmant Couar. *lib.3. var.cap.13.num.5.in fine.* Dueñas *reg.206. vers. Limita quintò.* & Monet. *q.12. à n.45.* qui insuper *à num.48. vers. infertur, & à num. 52. cum seqq.* ait validam esse talem consuetudinem, vel constitutionem, qua cauetur, quòd Clerici recedentes à choro dum diuinum Officium canitur, lucrantur distributiones, si id fieri contingat ob celebrandam Missam, vel sacramentalem confessionem, atque ita refert Barbosa *vbi suprà.*

12. Limita secundò, nisi aliquando ob penuriam, seu absentiam Sacerdotum, cogatur Præfectus chori alicui Sacerdoti Canonico præcipere, vt dum Officiũ in choro persoluitur, inde exeat, statæque horæ absit, Missæ celebrandæ causa; tunc enim vt præsens habendus est, & consequenter illius horæ distributionis particeps erit: ita fuisse in præcit. Concilio Prouinciali Mediolanensi statutum refert Bonac. Vnde constat Canonicum, qui tempore diuinorum Officiorum abest à choro, etiamsi absit causa Missæ celebrandæ, non posse percipere distributiones illi horæ, seu horis respondẽtes, nisi ob Ecclesiæ necessitatem, & Præfecti chori obediẽtiam, Missam celebret in Ecclesia sua collegiata, dum horæ Canonicæ in choro persoluuntur. Atque idem sentiendum esse, dum fiunt funera, vel anniuersalia, affirmat idem Bonac. imò testatur ita censuisse congregationem Pœnitentiariæ Mediolanensis ipsomet præsente, & sic consulente.

13. Sed adhuc vrget eadem difficultas, an Canonici possint ex liberalitate tanquam præsentem habere, & distributionem participem efficere Canonicum, qui præciso quocunque priuilegio, seu statuto celebrauit tempore diuinorum Officiorum, vel etiam per aliquot menses abfuit absque vlla necessitate, seu Ecclesiæ propriæ vtilitate.

Respondetur negatiuè. Ratio est, tum quia sic habetur ex Trid. *sess. 24. cap. 12.* sub his verbis. *Distributiones verò, qui statis horis interfuerint, percipiant; reliqui quauis collusione, aut remissione exclusa his careant, iuxta Bonifacij VIII. decretum, quod incipit, Consuetudinem, &c. quod sancta Synodus in vsum reuocat, non obstantibus quibuscunque statutis, & consuetudinibus.* Tum quia Canonici non habent facultatem dispensandi in iure communi; iure autem communi cautum est ne Canonici absentes absque necessitate, vel Ecclesiæ propriæ vtilitate, tanquam præsentes habeantur. Ita censet Bonac. *n. 8.* atque ita ait censuisse etiam Congregationem Pœnitentiariæ Mediolanensis, eadem similiter præsente, & consulente.

14. Nec obstat si dicas quemlibet posse cedere iuri suo, & consequenter posse Canonicos iuri suo circa distributiones cedere, eásque absentibus condonare.

Respondetur enim posse quemlibet iuri suo cedere, nisi à iure impediatur, aut nisi hoc vergat in alterius præiudicium. Impediuntur autem Canonici per decretum Tridentini, ne circa distributiones iuri suo cedant: atque huiusmodi cessio facilè posset in fundatorum præiudicium redundare; quippe multi Canonici occasionem absentiæ assumerent spe remissionis ab aliis Canonicis obtinendæ, & hoc modo Ecclesiæ cultus cum aliquo fortasse scandalo, & fundatorum præiudicio paulatim minueretur.

15. Quæres quartò, an Sacerdos, qui per aliquorum dierum spatium infirmitate detentus, non potuit onus quotidianæ celebrationis iuxta Capellaniæ institutionem adimplere, teneatur pro rata per alium supplere.

Partem affirmatiuam tuentur nonnulli

nulli absolutè. Ratio est, quia Sacerdos tenetur fundatoris intentionem, pacta, & conuentiones omnino adimplere: igitur cùm intentio fundatoris, & conuentio, (vt supponimus) extiterit, vt Missa quotidie celebretur, sequitur Sacerdotem debere quotidie celebrare, aut per alium supplere, seu hæredibus fundatoris Capellaniæ restitutionem facere. Ita Sylu. *verb. Missa* 1.*q*.7.*num*.7. Tabiena etiam *verb. Missa n*.45. Azor. 1. *p. lib*. 10.*c*.24.*q*.7. Petr. à Ledesma *sum*. 1. *p. de Euch. cap*. 128. *pagina mihi* 224. & alij.

16. Cæterùm mihi probabilius, & æquitati magis consonum videtur dicendum quòd si infirmitas sit breuis, nimirum octo, vel quindecim dierum, non tenetur Capellanus per alium supplere, nec pro rata hæredibus restitutionem facere: si autem infirmitas sit longior, cuiusmodi esset duorum, vel trium mensium, tunc existimo non excusari ab obligatione celebrationis per alium, vel ab onere restitutionis hæredibus faciendæ. Hæc posterior pars suadetur ratione superiùs adducta. Prior autem probatur.

17. Primò, quia non est credibile fundatorem intendisse adeò strictè Sacerdotem obligare, vt nec per modicum tempus infirmitatis excusetur ab obligatione celebrandi. Atque hæc interpretatio colligitur manifestè ex Conc. Trid. Parochis concedente facultatem, vt ex legitima causa possint singulis annis per spatium duorum mensium abesse: igitur sicut Concilium non id censet longum, & sufficiens spatium ad inducendam Parochis obligationem ratione absentiæ, à fortiori non est censendum sufficiens spatium quindecim dierum ad inducendam Capellano infirmo obligationem celebrandi per alium, vel restitutionem hæredibus faciendam.

18. Secundò probatur argumento desumpto ex *l. fin. C. de condit. infer.* vbi Paulus Iurisconsultus, etsi Gentilis, determinat quendam seruum, cui promissa fuerat libertas cum conditione per certum spatium inseruiendi, non priuari huiusmodi indulto, esto infirmitate oppressus totum illud spatium inseruire nequeat, & quasi rationem insinuans ait; *seruire enim nobis intelliguntur etiam ij, quos curamus ægrotos, qui cupientes seruire, propter aduersam valetudinem impediuntur*. Idem elatiùs deducitur ex *l. arboribus*. §. *de illa. ff. de vsufructu*, vbi glos. ait, salarium non esse denegandum famulo, qui exiguo tempore ægrotauit, hinc sic conficitur argumentum, Sacerdos non est deterioris conditionis famulo quocunque; sed famulo ægrotanti per octo, quindecimve dierum spatium non est denegandum salarium, iuxta glossam: igitur nec Sacerdoti est denegandum stipendium, esto ob infirmitatem breui temporis spatio celebrare non potuerit. Ita Petr. Nauarr. *lib*. 2. *de restit. c*. 2. *n*. 211. Rodr. *sum*. 1. *p. cap*. 250. *n*. 3. Enriq. *lib*. 9. *cap*. 24. *num*. 4. Fraxinel. *de oblig. sac. sect*. 4. *cócl*. 4. §. 13. Riccius *in sua praxi decis*. 403. *num*. 5. & Bonac. *punct*. 8. *num*. 17. cum aliis per eum allegatis. Sed

19. Limita primò, nisi in fundatione Capellaniæ exprese habeatur, vt Sacerdos in infirmitatem incidés suppleat per aliũ; vel si non sit electa persona, sed solùm habeatur ratio Missæ quotidie celebrandæ: vt si dicatur in fundatione Capellaniæ; Volo Missam quotidie in tali, vel tali Altari celebrari, aut obligo Sacerdotem ad prouidendum quotidie de Missa per se, vel per alium; tunc enim Capellanus etiam infirmus, non excusatur ab onere celebrandi per alium. Ratio est, quia tunc non persona, sed locus eligitur ad sacrificium, voluit enim institutor, quòd locus à se designatus quotidie frequentetur, & colatur: si verò dixerit,

dixerit, Volo vt Sacerdos ad hanc Capellaniam electus Sacrum quotidie celebret; tunc non locus, sed persona Sacerdotis eligitur, & in hoc casu intelligitur nostra assertio. Ita Petr. Nauarr. Enriq. Azor. & Riccius *vbi suprà*, & Naldus *verb. Missa*, *num.6.* & alij cum Bonacin *loco cit.*

20. Limita secundò, nisi aliter disponant peculiaria decreta, seu consuetudo legitimè præscripta; quoniam tunc huiusmodi decretis, seu cõsuetudini standum erit: nam in diœcesi Mediolanensi extat decretum Concilij Prouincialis, vbi habetur, eum qui per annum saltem munus Missæ quotidianæ obierit, posse, si verè per mensem infirmitate fuerit impeditus, Episcopi iudicio integram eleemosynam percipere, vt testatur Bonac. *ibidem.*

21. Ex dictis autem deducitur id duntaxat procedere in casu, de quo agimus, dum Sacerdos non potuit ob infirmitatem celebrare. Secus si Missæ celebrationem prætermiserit aliis de causis, etiam iustis; negotium namque Capellano superueniens, non debet fundatori obesse, contra eiusdem fundatoris voluntatem, quidquid in contrarium sentire videatur Azor. *vbi suprà*, inquiēs quòd si Sacerdos fuerit legitimè impeditus, aut commodè, diligenter, & religiosè rem diuinam facere nequeat, iure non cogitur quotidie sacrificium offerre, quod ego etiam fateor; tenetur tamen per alium supplere, tum ob rationem assignatam; tum quia alioquin mortuos defraudat, & debito Missæ fructu, ac suffragio priuat. Et hæc dicta sufficiant circa hanc materiam, de qua plura apud DD. & præsertim Summistas, agentes de sacrificio Missæ, passim reperies: nobis enim sat est hæc insinuasse ad pleniorem nostræ Bullæ explicationem, quam, & me ipsum in omnibus, & per omnia correctioni S. M. Ecclesiæ submitto libenter, atque ex toto corde, &c.

Finis Disputationis in Bullam de Compositione.

APPENDIX

DE OPINIONE PROBABILI.

DUBIUM I.

An liceat, dum varietas opinionum probabilium occurrit, sequi quamcumque, etiam minus probabilem.

1. N CALCE totius huius tractatus de expositionibus Cruciatæ, Defunctorum, & Compositionis, placuit propositam difficultatem agitare, vt quid in huiusmodi occasione sit agendum, dignoscere quispiam possit. Atque in primis pro præsentis controuersiæ explicatione

2. Suppono, opinionem, vt tradit communis Philosophorum doctrina, esse assensum pro vna parte cum formidine alterius: generatur autem (vt insinuat Lorch. 1. 2. *tom.* 1. *disp.* 39.) argumentis ineuidentibus, nempe authoritate sapientum, & rationibus, quæ non concludunt omnino, sed persuadent duntaxat. Hinc prouenit, opiniones non omnes esse æquè securas, sed alias aliis esse tutiores; nec illa tutior æstimatur, quæ probabilior, sed illa, quam quis sequendo, nullius culpæ periculo se exponit: vt si, v. g. extent diuersæ, & contrariæ opiniones circa alicuius rei restitutionem, sit ne facienda, tunc affirmans æstimabitur tutior, cùm in restituendo nullius sit culpæ periculum, secus in non restituendo.

3. Suppono secundò, opiniones similiter non omnes eadem probabilitate gaudere, sed alias aliis esse probabiliores. Illa autem dicitur probabilior, quæ firmiori nititur fundamento; atque illa simpliciter æstimatur probabilis, quæ aliquo etiam nititur fundamento, esto non ita firma, sicut opposita. Nam quamuis maior, minórve alicuius opinionis probabilitas regulariter sit mensuranda ex numero, & qualitate authorum, iuxta illud Aristotelis 1. topic. 1. *Probabiliora sunt, quæ videntur omnibus, vel multis, vel sapientibus, & his, vel omnibus, vel plurimis, vel maximè notis, & illustribus.* Rationes tamen, & fundamenta cuiuslibet opinionis sunt præ omnibus attendenda, arg. *l.* 1. § *sed neque. C. de veteri iure enucleando*, vbi sic habetur; *sed neque ex multitudine authorũ quod melius, & æquius est, iudicari debet, cùm possit vnius forsitan, & deterioris sententia, & multos, & maiores in aliqua parte superare.* Hinc Ioan. Lupus *cap. per vestras, de donat. inter virum, & vxorem, not.* 3. §. 20. *n.* 12. inquit non esse credendũ DD. quantumcumque doctrina pollentibus, dum fundamento in suis opinionibus carent, ac proinde id præcipuè probabilius æstimabitur, quod firmiori nititur fundamento.

4. Suppono tertiò, nec illam æstimari communem opinionem, quæ in sui fauorẽ plures habet DD. dum nulla præmissa disputatione, sed (vt aiunt) per transennam, eam sequuntur, vt rectè Menoch. *de præsumpt. lib.* 2. *præsumpt.* 71. *n.* 39. Hinc iure optimo Nau. *in sum. lat. c.* 27. *n.* 189. asserit cõmuniorem reputari opinionem,

opinionem, quæ approbatur à sex, septémve DD. Classicis rem ex professo tractantibus, quàm quæ à 50. qui sola priorum authoritate ducuntur, more ouium, seu volucrum, quæ plures vnam præeuntem sequutæ eandem viam arripiunt, vt ex Decio, & Alex. docet Azor *tom. 1. lib. 2. c.* 13. Vnde pódus authoritatis potius ex authorum qualitate, quàm ex numero æstimandum est.

5. His præhabitis partem negantem sequuntur S. Anton. 3. *p. tit.* 3. *cap.* 10. §. 10. Caiet. *verb. opinio, ibidem* Sylu. §. 2. & plures Summistæ *eod. verbo.* Sotus *lib.* 3. *de iust. q.* 6. *art.* 5. Nau. *cap si quis autem, de præcit. num.* 53. & Henricus *quodlib.* 4. *q.* 35. Imò pro eadem sententia allegatur D. Thom. *quodlib.* 8. *art.* 14. dum ait existente contrarietate opinionum præferendam esse tutiorem. Verùm Doctor sanctus non inquit id esse vniuersim necessarium, sed cùm ex huiusmodi contrarietate manet quis ita dubius, vt neutri præbeat assensum: at ex mox dicendis constabit non semper contrarias opiniones dubium generare: eidē sententiæ videtur subscribere Cord. *lib.* 2. *q.* 3. in oppositam tamen propendet *lib.* 3. *q.* 9. Atque ratione id etiam suadetur. Nam in iure constitutum est, vt in dubiis tutiorem partem sequamur, vt constat ex *c. iuuenis, de sponsal. cap. ad audientiam, & cap. petitio, de homic. & cap. si quis, de pœnit. dist.* 7. vbi dicitur; *quod certum est teneatur, dimittatur quod est incertum.* D. Aug. *lib.* 1. *de baptis. c.* 3. ait in rebus ad salutem animæ pertinentibus grauiter peccare eum, qui certis incerta præponit; sed constat opinionem minus probabilem plerumque esse incertam, & contrariam esse tutiorem: igitur non potest hæc omitti tuta conscientia.

6. Nihilominus contrarium verius censeo, nempe existente opinionum probabilitate pro vtraque parte, siue vna sit probabilior, siue sint æquè probabiles, neminē teneri probabiliorem, aut tutiorē amplecti. Ita Med. 1. 2. *q.* 19. *art.* 7. Vasq. *ibidem disp.* 62. *cap.* 4. & 5. *n.* 27. Lorch. etiam *ibi, tom.* 1. *disp.* 39. *concl.* 2. Lessius *de iust. lib.* 2. *cap.* 31. *n.* 54. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 1. *diffic.* 10. *n.* 2. Sanch. autem *lib.* 2. *de matrim. disp.* 41. *n* 9. *ad finem,* id cēset probabilissimum, & nunc temporis idem tenent omnino ferè omnes Scholastici. Atque in primis id facilè exemplis possumus illustrare. Nā multi fuerunt in ea opinione, vt nefas esse dicerent ex mutuo ratione lucri cessantis quidpiam exigere, vel accipere: alij affirmarunt id licere; & quamuis primum sit sine controuersia tutius, nullo tamen iure compellitur quis eam partem amplecti. Item multi dicunt non licere furem occidere in defensionem rei familiaris, etiam magni pretij; alij cōtrà opinantur id licitum esse, tutior quidem est prima opinio, tuta tamen conscientia potest quis secundam sequi, sicut de facto sequuntur Caiet. 2. 2. *q.* 64. *art.* 7. Sot. *lib.* 5. *de iust. q.* 1. *art.* 8. & alij, quos refert Azor. *tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 12. *vers. quæritur, an inter opiniones.* Item plerique DD. docuerunt lucrum adquisitum ludo legibus prohibito, esse in foro conscientiæ restituendum. Alij tamen oppositū tradiderunt, dicentes non debere restitui; & quamuis prius sit tutius, potest tamen quispiam licitè retinere, quod prędicto modo acquisiuit. Vnde licèt priorem partem sequantur S. Bonau. *in* 4. *dist.* 15. *p.* 2. *art.* 2. *q.* 1. Palud. *q.* 3. *art.* 2. Ric. *art.* 1. *q.* 8. & alij per Azor. *ibidem* relati; posteriorem tamen defendunt Alex. Adrian. Castro, & Sotus, & alij quos refert, & sequitur Salon. 2. 2. *q.* 61. *tract. de dominio, q.* 5.

7. Insuper sic probatur nostra conclusio.

Primò, quia omnes fatentur, si opinio sit probabilior, tuta conscientia eligi posse: sed inter probabiliorem, & minus

probabilem (modò vtraque sit verè probabilis, non est differentia alicuius momenti, cùm nec maior probabilitas attingat certitudinem, nec minor declinet in dubium: igitur id quod sequenti probabiliorem opinionem licitum esse concedimus, concedendum est etiam sequenti probabilem.

8. Secundò, quia nisi concedamus licitè posse eligi quamcunque opinionem probabilem, peccarent docentes opiniones probabiles pro parte minus tuta, quippe ansam errandi præberent iis, qui eiusmodi opinionibus vterentur: est autem parum æquitati consonum, viros doctos, ac pios sub hoc intuitu condemnare, sunt etenim scholæ probabilibus sententiis contrariis, & dissentientibus plenæ.

9. Terriò, quia in actionibus humanis prudenter agit, & sufficienter cauet periculum, qui id quod probabile est, amplectitur, estò oppositum sit etiam probabile; nec temerarius censeri debet, qui viros prudentes, & fide dignos sequitur dum via aliqua securè incedunt, esto videat alios eandem viam tanquam periculosam cauere: ergo qui in moralibus fidem adhibeat viris, authoritate, & fide præditis, dum opinionem probabilem docent, esto ipse sciat alios aliud sentire, non est temerarius, sed prudenter agit: quanuis autem prudentiùs, ac securiùs ageret, si parti tutiori adhæreret, non ideo tamen esset reprehensibilis; nemo enim tenetur eligere quod melius est, sed quod bonum, vt meritò obseruat Lorch. *loco cit.*

10. Hinc facile soluuntur, quæ in contrarium adducta sunt. Nam ex ipsa opinionis natura constat longè diuersam esse dubij, & opinionis rationem. Dubium enim neutri parti determinatè præbet assensum, sed est quasi in æquilibrio: opinio autem assentitur vni parti determinatè, esto cum formidine alterius. atque hoc genus assensus sufficit ad prudentem electionem, ob humanæ mentis imbecillitatem, ac difficultatem inueniendi medium. Vnde meritò Theologi docent non esse agendum contra conscientiam dubiam, quippe animus dubius, si quidpiam agat, periculo peccandi se exponit. Ita Adrian. *quodlib.* 2. *part.* 1. Sylu. *verb. dubium q.* 2. Cord. *lib.* 2. *q.* 5. Met. 1. 2. *q.* 19. *art.* 6. & Nau. *cap. si quis autem, de pœnit. dist.* 7. Qui verò opinatur, licèt ex vi opinionis certò, & firmiter non adhæreat parti, quam opinatur, nulli tamen periculo peccandi se exponit, ob rationes suprà insinuatas. Quare rectè iura in contrarium adducta decernunt, in dubiis tutius esse eligendum, quod nos etiam fatemur; secus de opinionibus probabilibus. Similiter S. Augustinus asserens grauiter peccare eum, qui in rebus ad salutem animæ pertinentibus, certis incertà proponit, non loquebatur (vt patet ex contextu) dum variæ opiniones occurrunt, sed dum quis de vna parte dubius est, de altera autem certus; in quo casu nemo Theologorum dubitat tutiorem partem esse eligendam.

11. Sed obiicies, quia videtur impossibile, quòd si intellectus duas opiniones probabiles apprehendat, alicui determinatè præbeat assensum, sed potiùs esset dicendum quòd manebit dubius, & suspenso iudicio. Ratio est, quia si vtramque existimat probabilem, aut vtrique assentitur, aut nulli, non enim est maior ratio, quare potius vni, quàm alteri: vtrique autem præbere assensum, est impossibile, quoniam qui opinatur, vnum arbitratur esse verum, & oppositum falsum: igitur si oppositum existimet etiam esse verum, profectò eandem propositionem existimabit simul esse veram, & falsam, & eiusdem propositionis assensum, ac dissensum habebit, quod videtur omnino impossibile.

Respondetur

Respondetur tamen,eum qui vtramque opinionem iudicat probabilem, & eum qui omnino dubius est,longè inter se differre; iste namque nulli parti præbet assensum, ille verò potest vtrique parti assentiri,quoniam assensus probabilis, non est assensus simpliciter,cùm non sit certus, ac proinde nòn pugnat cum altero assensu opposito, qui etiam est probabilis. Nec id absurdum censeri debet, quia sicut contraria in gradibus remissis se compatiuntur in eodē subiecto,sic assensus probabiles oppositi, qui esto sint quodam modo contrarij,imperfectè tamen,& in gradibus remissis. Quapropter qui duas opiniones censet esse probabiles,nō censet absolutè duo cōtradictoria esse simul vera,sed iudicat vtrumque contradictoriū apparere verum probabiliter,& neutrū sufficienter constare quod sit falsum. Adde alia de causa etiam differre, eum qui duas opiniones probabiles censet, & eum,qui simpliciter,& absolutè est dubius,ob fundamenta opposita; hic enim rationes probātes partem aduersam soluere nequit,& consequenter manet suspensus;illa verò sufficiēter soluit motiua, & inconuenientia, quæ oppositam probant opinionem, atque ideo format assensum, vtramque non re ipsa, sed apparenter esse veram.

12. Neque obstat si dicas,quoties quis operatur cum formidine alterius partis; habet conscientiā ambiguam, & dubiā, cum qua operari nō licet, vt habetur ex dictis;qui autem opinatur,adhæret vni parti cum formidine partis aduersæ, vt dictum est *suprà*. Non (inquam)obstat, quia longè inter se differunt,dubitatio, seu hæsitatio,& formido:nam hæsitātis intellectus pēdet neutri parti assentiēs, formidolosus verò nō excludit assensū vnius partis,quia formido illa in eo cōsistit,vt per actum reflexum iudicet quis rationes illius partis non esse euidentes, & consequenter fieri posse, vt opinio, quam ipse sequitur, non sit vera.

DVBIVM II.

An in aliquo casu sit necessariò sequenda opinio tutior.

1. QVæ hactenus diximus de securitate conscientiæ, sequendo probabilem opinionem, probabiliori, seu tutiori omissa, vniuersim, seu regulariter vera sunt; quia tamen morales regulę non rarò exceptiones patiuntur, oportet nunc explicare, an aliquando necessariū sit tutiorem opinionem amplecti, quod præsertim controuertitur circa administrationē Sacramentorum. In hac igitur difficultate DD.variè sentiūt.Petr.à Soto *lib.de instit.Sacerdotum, lect.2.de Eucharistia*, & Alanus *lib.1.de Eucharistia,c.11*.existimant inter diuersas opiniones de materia sacramēti Eucharistiæ eligendam esse tutiorem, & peccare eum, qui vtitur materia non certa.Ratio autem posset assignari,quia Christus Dominus Sacramentum huiusmodi in materia determinata instituit,vnde si quis in alia materia consecraret, Sacramentum esset irritum, & consequenter aliter agens, grauiter peccaret exponendo se periculo irritum faciendi Sacramentum.

2. Alij indistinctè arbitrantur eodē modo licitè posse in administratione Sacramentorum,ac in aliis actionibus, quācumque probabilem opinionē admitti. Ita plurimi recentiores, qui ad hoc sentiendū ducuntur ex eo,quia sicut licitum est vti opinione probabili,ne aliquid restituatur,esto periculū sit, an res illa sit aliena, eodem modo licebit in administratione Sacramentorum sequi opinionem probabilem,esto periculum sit efficiendi irritum Sacramentum,vtrobique enim est par ratio.

3. Pro huius difficultatis explicatio-

ne præmitto breuiter, in administratione, seu susceptione Sacramenti duo posse considerari; alterum est reuerentia debita Sacramentis ex virtute Religionis; alterum est obligatio, qua quis ex charitate tenetur prouidere indigenti, de remedio salutis per Sacramentum. Quare his sic præmissis,

4. Dico primò, si loquamur de huiusmodi charitatis debito, satis probabilem existimo priorem sententiam, quam tenet expresse Vasquez *d.disp.63. cap.3.* & pro eadem allegatur etiam Scotus *in 4.dist.11.q.6.* & suadetur sic, quia obligatio charitatis, & misericordiæ id postulare videtur, vt si proximo possimus certum, ac sine vllo periculo adhibere remedium, non adhibeamus illud, quod forsitan in re nullius erit momenti: qui autem Sacramentum administrans, minus tutam eligeret partem, esto pars illa esset probabilior, huic periculo re ipsa exponeret proximum; vel quia re ipsa nullum esset Sacramentum illud, vel quia effectu gratiæ careret: igitur qui in administratione Sacramẽti sequitur opinionem probabilem, imò etiam probabiliorẽ, minus tutam, cùm possit tutam eligere, & sequi, non satisfacit debito charitatis, & consequenter esto non peccet contra Religionem, peccat tamen contra charitatem, seu misericordiam.

5. Sed obiicies, quia si hæc doctrina sit vera, sequeretur non posse pœnitentem aliquem absolui cum sola attritione cognita ab ipso pœnitente, & Confessario; sic enim non adhiberetur ei remedium sine periculo, sed remedium potiùs, quod adhuc controuertitur, an conferat gratiam. Similiter non posset pœnitens absolui, qui priorem confessionem facit informem, nisi illam repetat, cùm etiam adhuc sit controuersia inter DD. an talis confessio sit repetenda; atque ideo nõ adhiberetur ei remedium certum, & sine periculo, si non repetita priori confessione impenderetur illi beneficium absolutionis. Respondet Vasquez *vbi suprà*, in his casibus non opus esse, tutiorem partem eligere, asseritque doctrinam traditam de sequenda tutiori opinione ob charitatis, seu misericordiæ obligationem, intelligendam esse ex parte eorum, quæ Minister Sacramenti ex se adhibet, vt ea sint certa, & absque vllo periculo in re: dolor autem est quid requisitum ad Sacramentum ex parte recipientis. Vnde si ipse velit cum sola attritione accedere, dum posset cum contritione, non fit contra charitatis debitum, dum recipienti ita disposito beneficium absolutionis confertur, dummodo Confessarius, quæ ex parte ipsius requiruntur, adhibeat certa, & citra opinionis periculum. Atque idem videtur dicendum de pœnitente, qui confessionem fecit informem; posset enim licitè absolui absque eo, quòd priorem repetat confessionem, tum ob rationem iam insinuatam, tum ob aliam dubio sequenti assignandam.

Prædictam conclusionem prudenter limitat Lorcha *ead.disp. 39. memb. 2.* vt intelligatur dum pro parte minus tuta adsit, non solùm periculum efficiendi irritum Sacramentum, sed detrimenti etiam spiritualis grauissimi, sui, vel alterius. Ratio est, quia etiam si communia pericula, & nocumenta imminentia, cõmuni similiter diligentia, ac probabili scientia sufficienter caueantur; at cùm incommodum aliquod maximum, & irreparabile occurrit, recta ratio postulat, vt is ad quem spectat, non satisfaciat communem, sed maiorem adhibendo diligentiam, itaut si possit, omnem eius periculi probabilitatem amoueat. Vnde infert ipse author licitè posse quempiam vti opinione probabili circa essentialia Sacramentorum;

quæ

quæ non sunt de necessitate salutis.

6. Dico secundò, si in administratione Sacramentorum spectetur solùm reuerentia Sacramentis debita ex virtute Religionis, circa materiam & formam Sacramentorũ obseruandus est vniuersim communis Ecclesiæ vsus, & consuetudo, estò sit opinio aliqua probabilissima in contrarium. Ita Vasquez *cap.* 2. Salon. 2. 2. *q.* 63. *art.* 4. *controu.* 2. *ad* 3. Sanch. *lib.* 3. *de matrim. disp.* 20. *n.* 4. & alij. Vnde lethaliter peccaret, qui omissa Sacramenti forma, qua solet Ecclesia vti, aliam adhiberet, esto sit sufficiens: vt si quis omissa forma illa in Baptismo consueta, *Ego te baptizo in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti*, diceret, *Ego te baptizo in nomine Genitoris, geniti, & procedentis ab vtroque.* Ratio est, nõ quia aliàs licitum non sit probabilẽ opinionem amplecti, etiã minus tutam in operatione, sed quia Ecclesia communi consuetudine videtur præscripsisse modum administrandi Sacramenta; qui autem Ecclesiæ vsui, & antiquæ consuetudini, quæ habet vim legis, in re graui opponitur, lethaliter peccat. Ad hæc, consuetudo communis Ecclesiæ semper est tutior pars, & consequenter in ea non potest esse periculum.

7. Dico tertiò, si communis Ecclesiæ vsus, & consuetudo recepta non obstet, & in administratione Sacramenti sit varietas opinionum probabilium, siue circa materiam, siue circa formam, vel etiam iurisdictionem, liberum est sequi opinionem probabilem, etiam pro parte minus tuta, in qua potest esse periculum efficiẽdi irritum Sacramentum, aut illius effectum impediendi. Hanc conclusionem tenent expressè Vasquez & Lorcha *locis cit.* & communiter recentiores, spectata dumtaxat reuerentia Sacramentis debita ex virtute Religionis. Suadetur autem, tum quia non videtur maior ratio ob quam in Sacramentorum administratione debeamus sequi tutiorem partem, & non sufficiat sequi probabilem, quàm in qualibet alia materia. tum quia si ratio probabilis suadet non fieri irritum Sacramentum, probabiliter etiam sequitur ritè, & rectè posse administrari sequendo opinionem probabilem; atque ideo non erit contra prudentiam illa vti, prudẽtia enim non dictat operandum esse semper cum euidentia.

8. Dices etiam prudentiam dictare, ne quis exponat se periculo probabili inferendi grauem irreuerentiam Sacramento, nimirum efficiendo illud irritum, aut illius effectum impediendo, prout re vera se exponit sequens prædictam opinionem. Sed contrà, quia cùm agitur de restituenda re aliena, potest quis sequi opinionem probabilem, nempe quòd in eo casu non teneatur ad restitutionẽ, & tamen tunc etiam se exponit periculo inferendi creditori iniuriam, cõtra iustitiam retinendo apud se inuito domino bona illius: ergo æquè licitum est in nostro casu vti opinione probabili, non obstante prædicto periculo. Probo consequentiam, quia sicut in primo casu de restitutione si quæ iniuria fit creditori, est merè materialis, & non formalis, ac subinde operanti non imputatur ad culpam, cùm probabiliter, & secundùm rationem existimet se posse prædicta bona retinere: ita in proposito licèt Sacramentum fiat irritum, talis iniuria, seu irreuerentia est merè materialis, non moralis, nec formalis, quia probabiliter, & secundùm rationem existimat non fieri irritum Sacramentum.

9. Obiicies rursus, quia probabilitas opinionis, quam quis sequitur, non excludit in hac parte periculum efficiendi in re irritum Sacramentum; & qui illa vtitur, rectè nouit id ita contingere posse: ergo cùm à consilio, & ex deliberatione

ratione eligat opinionem illam, cui annexum est periculum prædictæ iniuriæ, & irreuerentiæ, erit quidem huiusmodi irreuerentia formalis, vtpote liberè volita in sua causa.

Respondet Vasquez negando consequentiam. quoniam probabilitas opinionis excusat sufficienter à culpa, vt patet in simili: nam etsi Concil. Trid. *sess.* 14.*cap.* 4. definiat contritionem imperfectam, quam Theologi attritionem vocant, esse sufficientem dispositionem, vt cum sacramento Pœnitentiæ quis iusticetur; non tamen definit, an hoc intelligatur de attritione existimata cõtritione, vel de attritione etiam cognita tali: hinc autem orta est inter DD. controuersia, de qua sit definitio Concilij interpretanda, nonnullis affirmantibus sufficere attritionem cognitam, vt quis ad Sacramentum ritè accedat; aliis id negantibus: igitur licitum erit Sacramentũ administrari ei, quem Confessarius nouit conscium esse se solam attritionem habere, licèt aliàs sit periculum, saltem frustrandi suo effectu Sacramentum; igitur sicut isti non imputatur ad culpam, quòd quis cum opinione probabili accedat ad Sacramentum, etiam si inde fortasse eueniat, quòd fiat Sacramentum irritum; ita, &c.

10. Cæterùm, quanuis hæc omnia ita se habeant, non tamen videtur sufficienter satisfieri propositæ difficultati. Nam si quis, v.g. habeat peccata reseruata, & ab eis fuerit absolutus per Confessarium electum virtute Cruciatæ, non verò approbatum ab ordinario loci, seu pœnitentis, & postea instet mortis articulus, re vera teneretur confiteri prædicta peccata certo, & indubitato Confessario, ne aliàs exponeret se periculo damnationis æternæ, quoniam si in re, falsa sit opinio asserens virtute Cruciatæ posse eligi huiusmodi Confessarium pro reseruatis, non obtinuit veram absolutionem, & consequenter manet in dãnationis statu: igitur prædicta solutio non saluat opinionem istã, quam nitimur defendere, esse securam, & tutam in conscientia in ordine ad mortis articulum, imò neque etiam in aliis casibus extra illum.

11. Confirmatur, quia probabilitas opinionis non tollit ipsius rei incertitudinem, vt diximus *suprà*, vera etiam iurisdictio est de necessitate huius Sacramenti: ergo quoties incerta est iurisdictio, exponit se pœnitens periculo non accipiendi veram absolutionem, atque adeò manendi in statu damnationis. Vnde quanuis ille ob probabilitatem opinionis, quam sequitur, excusetur à sacrilegio, & consequenter non peccet contra Religionem, vt ostendimus *suprà*, peccabit tamen contra charitatem, ex qua quisque tenetur sibi, & aliis adhibere remedium certum salutis æternæ, & absque periculo manendi in statu damnationis.

12. Quare vt prædictæ difficultati omni ex parte satisfiat, necessariò ostendere oportet, quòd tam in casu iam relato, quàm in quouis alio simili pœnitens sequendo opinionem probabilem, etiamsi in re ipsa sit falsa, manet verè, & realiter absolutus, & consequenter tunc Confessarius ille habet pro tunc veram, & certam iurisdictionem. Ad quam rem, licèt valde difficilem, meliùs enucleandam, triplicem viam sequenti dubio aperiam.

Dubium Vltimum.

Quo proponitur triplex via pro explicatione præcedentis difficultatis.

1. Prima fundatur in quodam principio certo, & cõmuni inter Theologos, & Iuristas, nimirũ quoad eligẽdum Con

Confessarium sufficit facultas Superioris de præsenti rationabiliter præsumpta; illa autem dicitur rationabiliter præsumpta, quæ fundatur in rationibus, aut signis sufficientibus ad ostendendum illam esse voluntatem Prælati, hoc principium docet D. Thom. & D. Bonau. *in 4.dist.21. in expositione litteræ.* Sylu. *verbo Confessor 1.quæst.6.* Nauar. *in sum.cap.9.n.6.& cap.placuit,de pœnit.d.6. num.103.* Ledesm. *2.p.q.7.art.5.dub.30.* Sotus *in 4.distinct.118.q 4. art.3.* Palud. *disp.19.q.2. num.25.* & Capreolus *ibi ad primam contra tertiam conclusionem,* Raymund. *in sum.tit.de pœnit. & remiss.§.15.* & alij per nos allegati *cap. 2. dub...* Ex hoc ergo principio communiter recepto philosophari licet in hunc modum; sufficit ad eligendum Confessarium facultas Superioris rationabiliter præsumpta, sed cum viget diuersitas opinionum probabilium, an iste habeat iurisdictionem ad absoluendum, quibusdam id affirmantibus, quibusdam negantibus, tunc adest prædicta Pontificis facultas rationabiliter præsumpta: ergo cùm quis sequens probabilem opinionem eligit Confessarium, re vera talis Confessarius habet veram iurisdictionem ad illum absoluendum. Maior, & consequentia huius discursus sunt manifestæ; Minorem verò probo, quia circa potestatem, & iurisdictionem ad absoluendum, sæpe inter Doctores multiplex est opinionum varietas, vt patet in ea controuersia, an Episcopi non obstante prohibitione Bullæ Cœnæ possint absoluere ab hæresi occulta in foro interiori; & in illa alia, an per Bullam possit vbique eligi approbatus à quocunque Ordinario; ac tandem in ea, an virtute Bullæ possit quis dispensari ab irregularitate, quæ ex puro delicto nascitur. In his ergo & similibus quæstionibus vsus, & consuetudo vniuersalis Ecclesiæ obtinet, quòd Episcopi, & Confessarij vtantur iurisdictione probabili, & quæ sub opinione est in administratione Sacramenti pœnitentiæ: ergo censet Ecclesia, existente illa opinionum varietate, adesse tunc facultatem Pontificis rationabiliter præsumptam, ne aliàs illaqueentur animæ, dum existimantes se recipere veram absolutionem, absque vera absolutione manerent; vnde doctè Ludouic. Lopez *in suo instructorio, c.88.* ait, quòd quando dubium exagitat animum an lex obliget in tali casu, interpretandum est, quòd non obligat, quoniam non est voluntas Pontificis obligare in tali dubio; igitur existente dubio, & opinionum varietate, an Pontifex, v.g. per promulgationē Bullæ Cœnæ prohibeat vsum Cruciatæ, interpretandum est non velle obligare in tali dubio ad non vtendum probabili opinione concedente prædictum vsum Bullæ; atque idem sentiendum est, quoties varietas opinionum probabilium occurrit.

2. Deinde, quia cùm (vt nuper dicebam) frequentes fiunt in Ecclesia Dei quæstiones, & dubia circa iurisdictionem Sacramenti Pœnitentiæ, an iste iurisdictionem habeat, vel non ad absoluendum, certè si absolutiones ab eo impensæ sequendo quamcunque partem contradictionis essent inualidæ, Ecclesiæ, & Pontificium regimen esset valde defectuosum, dum huic tam graui incommodo non subuenirent, dando iurisdictionem in tali dubio, ne aliàs frequenter irritetur Sacramentum Confessionis, & pœnitentes maneant in statu damnationis: ergo dicendum est adesse tunc facultatem Pontificis interpretatiuam, & rationabliter præsumptam, dantem necessariam iurisdictionem, vt absolutiones dicto modo impensæ sint validæ.

3. Secunda via fundatur in alio principio cōmuniter recepto, tam à Iuri-

quàm à Theologis, nimirum quòd titulus coloratus cum cõmuni errore vulgi dat iurisdictionem iuxta famosam legẽ, *Barbarius Philippus, ff. de officio Prætoris*, ex qua Doctores communiter colligũt, quòd qui communi existimatione reputatur Iudex, licet munus illud vero titulo non obtineat, gesta tamen ab illo sunt valida, propter commune bonum reipublicæ. Vnde omnes Theologi vnanimi consensu dicunt, quod si Parochus, qui communiter talis reputatur, in re tamen aliter est, quia per simoniam obtinuit beneficium, si talis (inquam) audiat confessiones, validæ sunt eius absolutiones, quia Ecclesia tunc cõfert iurisdictionem, supplens defectum illum, ne aliàs illa ignorantia cedat in detrimentum animarum. Idémque docent, quando Confessarius erat approbatus ad tempus limitatum, ipso tamen tacente limitationem, pœnitentes transacto illo tempore, bona fide illi confitentur sua peccata, tunc aiunt, validæ sunt absolutiones ab eo impensæ, ita tradunt in his, & similibus casibus Caietan. *verbo absolutio, c. 3. & verbo confessio, c. 3.* Nauar. *c. 9. n. 8.* cum Panormitano *cap. nihil, n. 12. de electione.* Rosella, & Sylu. *verbo Confessor 1. q. 19.* & alij communiter. Sic ergo in proposito, quia probabilitas opinionis præbet titulum coloratum, & causat communem errorem opinantium illam esse veram, Ecclesia tunc supplet defectum, conferens Confessariis sequentibus illam opinionem, veram iurisdictionem, quia in hoc casu eadem prorsus ratio militat, ac in præcedentibus supra relatis, cum ignorantia, quæ nascitur ex sententia probabili Doctorum sit communis, & publica, & cedere posset in graue detrimentum animarum, si Confessarij absoluentes iuxta probabilitatem illius opinionis carerent sua iurisdictione.

4. Sed respondebis fortasse esse disparem rationem inter præsentem casum, & inter alios de Parocho, & Confessore approbato ad tempus, quia in istis concurrit cum communi errore vulgi titulus coloratus, nempe, quod Parochus fuerit ab Episcopo electus, & illi facta fuerit collatio beneficij; & quod Confessarius fuerit ab Ordinario approbatus ad audiendum confessiones; in casu tamen, v. g. de eligendo Confessore non approbato ab Ordinario loci, præter communem errorem vulgi ortum ex ipsa probabilitate opinionis, nullus titulus coloratus concurrit; quod tamen omnino necessarium erat ad conferendam iurisdictionem, prout præcitati DD. docent.

Respondeo, quod in nostro casu electio Confessarij, quam facit pœnitens virtute opinionis probabilis, quam sequitur, est titulus coloratus, vt ille censeatur Confessarius legitimus, existente autem titulo colorato cum communi errore vulgi, Ecclesia dat iurisdictionẽ, vt communis fert omnium Doctorum sententia; quare cùm hæc nostra solutio, ac modus dicendi prædictæ communi sententiæ innitatur, tantum procul dubio, quantum illa habet veritatis, atque hæc de hac secunda via, de qua cum Compluti existerem, consului sapientissimum Magistrum Franciscum Suarez, qui cum in ea esset opinione non licere vti iurisdictione probabili in administratione Sacramenti Pœnitentiæ, certè ob prædictum modum dicendi mutauit sententiam, & postea illam typis mandauit *4. tom. de pœnit. disput. 26. sect. 6. num. 7.* omisit tamen in traditione illius titulum coloratum, quem omnino necessarium esse concurrere cum communi vulgi ignorantia tradunt vnanimi consensu omnes Doctores, ipse autem aliam viam postea adinuenit, fœlici eius ingenio satis dignam, quæ, & nobis valde placet, &

statim

ſtatim illam ſubiiciemus, & confirmabimus.

5. Tertiam viam, quam etiam ſatis planam eſſe cenſeo, tradit Magiſter Suarez *vbi ſuprà, n.*8. vbi ait, quod in confeſſionibus, quæ fiunt ſequendo probabilem opinionem circa iuriſdictionem ſacramentalem, dummodo in eis aperiatur aliquod peccatum veniale, vel aliquod mortale non reſeruatum, ſemper interueniet materia aliqua, circa quam Confeſſarius habet certam, & indubitatam iuriſdictionem, & hæc (inquit) ſola ſufficiens eſt, vt confeſſio bona fide facta, & ſimiliter abſolutio ab eo impenſa, ſequendo probabilem opinionem, ſit valida, licèt aliàs opinio illa probabilis, quam ſequitur, re ipſa ſit falſa.

6. Fundamentum huius doctrinæ eſt, quia tunc Confeſſarius habet iuriſdictionem directam circa partem materiæ confeſſionis ſibi factæ, nempe circa venialia, aut mortalia non reſeruata; & hæc eſt omnino ſufficiens ad valorem abſolutionis à reſeruatis in eadem confeſſione confeſſis, ſuppoſita bona fide confitentis, & Confeſſoris. Ita planè colligitur ex communi ſententia Theologorum. nam omnes fatentur, quod in caſu, quo quis habeat peccatum reſeruatum, & reſeruationem ignoret, vel inculpabiliter illius obliuiſcatur, certè ſi bona fide confiteatur habenti iuriſdictionem circa non reſeruata, indirectè manet etiam abſolutus à peccato reſeruato. Et ſimiliter quando quis habens mortale peccatum, cuius inculpabilem habet obliuionem, ſi confiteatur ſola venialia ſimplici Sacerdoti, valida eſt abſolutio tã à venialibus, quàm à mortalibus, ab illis quidem per ſe, ab iſtis per accidens, iuxta opinionem de qua egimus *cap.* 2. Eadem ergo ratione, qui ſequendo opinionem probabilem circa iuriſdictionem confitetur alicui peccata, à quibus certum eſt poſſe ab eo abſolui, manet etiam indirectè, & per accidens abſolutus à reſeruatis, quæ illi confitetur; cuius communis, & receptiſſimæ doctrinæ nulla alia eſt ratio, niſi quod ſufficit in prædictis caſibus Confeſſarium habere iuriſdictionem circa partem materiæ, vt ratione illius indirectè poſſit abſoluere à reſeruatis eum, qui ad illum accedit, ſequendo probabilem opinionem.

7. Vnde conſequenter etiam dicendum eſſe arbitror, non oportere in hac re Confeſſarios ſcrupuloſè procedere, ſed tuta cõſcientia admittere poſſe omnes fideles vtriuſque ſexus ad abſoluendum illos ab omnibus peccatis reſeruatis ſuis Prælatis, ſicut etiam à reſeruatis Summo Pontifici, à quibus in Bulla datur facultas abſoluendi. nam hoc ipſo quod iuxta probabilem opinionem cenſentur habere iuriſdictionem, certè quoties illa vtuntur, re vera illam habent ex præſumpta rationabiliter voluntate Pontificis, vel tacita Eccleſiæ conceſſione, aut ratione indirectæ iuriſdictionis, circa non reſeruata, vt ſuprà manet explicatum, & confirmatum tam authoritate Doctorum, quàm efficacitate rationum.

FINIS APPENDICIS.

INDEX RERVM
QVÆ IN HOC OPERE
CONTINENTVR.

A

DDDd 3 Bulla

D

E

Prælati

R

Religio

 inter

 ſpenſari.

F I N I S.